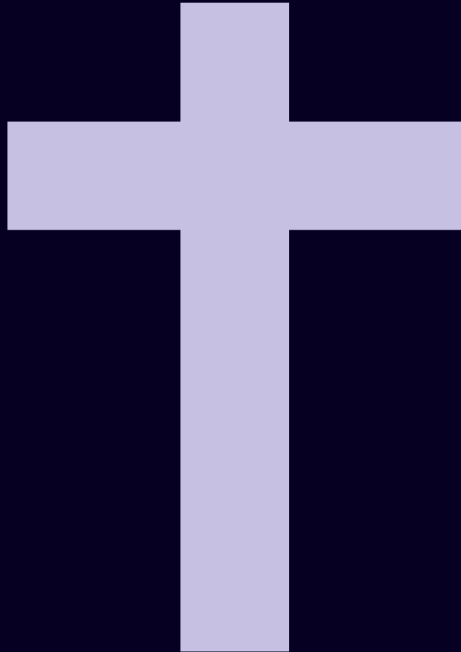

North Tanna New
Testament

The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b

Contents

MATIU	1
MAK	61
LUK	97
JON	159
WƏK MĪN	209
ROM	262
1 KORIN	288
2 KORIN	310
KALESIA	325
EFESAS	336
FILIPAE	344
KOLOSI	350
1 TESALONAEKA	357
2 TESALONAEKA	362
1 TIMOTI	365
2 TIMOTI	373
TAETAS	378
FILIMON	382
HIPRUS	384
JEMES	408
1 PITA	415
2 PITA	423
1 JON	427
2 JON	435
3 JON	437
JUT	439
NOL ƏPƏN	442

Matiu

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo Itəm Matiu Təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Matiu

?Pah təməte naoa u? Matiu təməte naoa u. In etəm tuelef kit rəha İesu. Nərgin kit mın u Lifae. Matiu in etəm İsrəl itəm tatos məni rəha takis rəha kapman rəha Rom. Məto İesu təmaun-in məmə in otuwa rəhan kit etəmim.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin o netəm İsrəl, məto təməte e nəghatən Kris itəm tahmen əm e Bislama rəha netəm mın rafin ikin əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Naoa u tatilpin Oltesteman ne Niutesteman məto-inu in tatəghat-in tepət e nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın aupən itəm kəməte e Oltesteman. E nian rəha İesu, netəm İsrəl kəmoatatig ahgin kapman rəha Rom. Kəmoatəsağın suah kit itəm otuwa mosmegəh ilat. Koataun-in suah u məmə Kristo, o Mesaea.

?Təməte naoa u o naka? Matiu təməte naoa u məmə otən-iarəp wır məmə İesu in Kristo (Mesaea), etəm itəm Uhgın tınəmən rəkis məmə otəpanahl-ipa məmə otuwa mosmegəh İsrəl. Matiu təməghat-in nəghatən tepət rəha Uhgın e Oltesteman itəm ien mın kotəghat-in İesu, kən matəgətun məmə nəghatən mın u kotiet-pa e nəmegəhən rəha İesu. Kən Matiu tolkeike məmə netəmim okotitun məmə İesu in Kig itəm in ilis e kig mın rafin.

Tipi İesu Kristo rat mın

(Luk 3:23–38)

¹ Inu nərgi tipi İesu Kristo rat mın, kit in Kig Tefit, kən kit mın in Epraham.

² Epraham in tata rəha Aisak,

kən Aisak in tata rəha Jekop,

kən Jekop in tata rəha Juta ne pian mın,

³ kən Juta in tata rəha Peres ne Sera, rəhalau mama u Temar,

kən Peres in tata rəha Hesron,

kən Hesron in tata rəha Ram,

⁴ kən Ram in tata rəha Aminatap,

kən Aminatap in tata rəha Nason,

kən Nason in tata rəha Salmon,

⁵ kən Salmon in tata rəha Poas u rəhan mama Rehap,

kən Poas in tata rəha Opet u rəhan mama u Rut,

kən Opet in tata rəha Jese,

⁶ kən Jese in tata rəha Kig Tefit.

Kən Kig Tefit in tata rəha Solomon u rəhan mama in pətan rəha Uria aupən,

⁷ kən Solomon in tata rəha Rehopoam,

kən Rehopoam in tata rəha Apia,

kən Apia in tata rəha Asa,

⁸ kən Asa in tata rəha Jehosafat,

kən Jehosafat in tata rəha Jehoram,

kən Jehoram in pipi rat rəha Usia,

⁹ kən Usia in tata rəha Jotam,

kən Jotam in tata rəha Ahas,

kən Ahas in tata rəha Hesekia,

¹⁰ kən Hesekia in tata rəha Manase,

kən Manase in tata rəha Amon,
kən Amon in tata rəha Josaea,

¹¹ kən Josaea in tata rəha Jekonaea ne pian m̄in, kən uarisig lan, tikimir m̄in rəha noanol m̄in rəha Isrel kəmotəm̄ik ilat motuw̄in Papilon m̄əm̄ə ilat okotuwa slef m̄in rəhalat.

¹² Kən inu nərḡi pipi m̄in itəm təm̄ətuoun e nian noanol m̄in rəha Isrel kəmotuw̄in Papilon.

Jekonaea in tata rəha Sealtiel,
kən Sealtiel in pipi rəha Serupapel,

¹³ kən Serupapel in tata rəha Apiut,

kən Apiut in tata rəha Eliakim,

kən Eliakim in tata rəha Asor,

¹⁴ kən Asor in tata rəha Satok,

kən Satok in tata rəha Akim,

kən Akim in tata rəha Eliut,

¹⁵ kən Eliut, in tata rəha Eleasar,

kən Eleasar in tata rəha Matan,

kən Matan in tata rəha Jekop,

¹⁶ kən Jekop in tata rəha Josep u iərman rəha Meri.

Kən Meri təm̄iləs Iesu, kən kətaun-in m̄əm̄ə Kristo itəm Uhḡin təm̄ən m̄əm̄ə otahl-ipa.

¹⁷ Təm̄ətuoun e Epraham m̄ətoarus-pən Kig Tefit, pipi rat m̄in əm u neen kəm̄əte rəkis nərḡilat, ilat fotin. Kən təm̄ətuoun m̄in e Kig Tefit m̄ətoarus-pən noanol m̄in rəha Isrel kəmotuw̄in Papilon, pipi rat m̄in ilat rafin fotin. Kən təm̄ətuoun m̄in e noanol m̄in rəha Isrel kəmotuw̄in Papilon m̄ətoarus-pən Kristo itəm Uhḡin təm̄ən m̄əm̄ə otahl-ipa, pipi rat m̄in ilat rafin fotin.

Naiirən rəha Iesu Kristo (Luk 2:1-7)

¹⁸ Inu namnusən rəha naiirən rəha Iesu Kristo. Mama rəha Iesu, nərḡin u Meri, kinən rəkis m̄əm̄ə okos rəhan kətim kan m̄əm̄ə otətəu-pən suah kit, nərḡin u Josep. Məto e nian kəsueamən əh muatig kitiah, kən Josep təsuwinən əh mehm, məto Narm̄in Rəha Uhḡin t̄inol m̄əm̄ə Meri t̄inəpək-əpək rəkis. ¹⁹ Kən rəhan iagūihl Josep in etəm ətuatip, kən tatətəlig-in m̄əm̄ə otapəs Meri, məto in təsolkeikeən m̄əm̄ə otol Meri taulis, kən n̄ikin təht m̄əm̄ə otəsən-iarəpən kəm netəm̄im.

²⁰ Məto nian n̄ikin təm̄ətəht m̄əm̄ə in otol nətəligən əh, kən nagelo kit rəha Iərəmərə təmuwa ron e napilairən mən-ipən kəm in m̄əm̄ə, “Josep, mipi Tefit rat. Onəkəsəginən m̄əm̄ə onakit Meri m̄əm̄ə in rəham pətan, məto-inu suakəku əh tətətig lan, in təm̄isi-pən əm o Narm̄in Rəha Uhḡin. ²¹ Kən in ot̄iləs nət̄in kit iərman, kən onəkaun-in nərḡin m̄əm̄ə Iesu məto-inu in otosmegəh rəhan m̄in netəm̄im e nolən tərət m̄in rəhalat.”* ²² Nat̄imnat m̄in rafin əh kəmotuwa kol əm n̄ipahrienən e nəghatən rəha Iərəmərə itəm rəhan kit ien təm̄ən aupən ik̄in m̄əm̄ə, ²³ “Pətan əkəku kit itəm iərman təsuwinən əh ron, otəpəs məwig, kən pan̄iləs nət̄in kit iərman, kən okaun-in nərḡin m̄əm̄ə Emanuel,” inu n̄ipət̄in təm̄ə, “Uhḡin tətətig kitat min.”

²⁴ Kən nian Josep təm̄aiir, kən təm̄ətəu-pən əm nəghatən rəha nagelo rəha Iərəmərə. Kən təmuwin mit Meri muwa e rəhan latuənu m̄əm̄ə rəhan pətan, ²⁵ məto in təm̄əsuwinən əh mehm matuw̄in matuw̄in m̄ətoarus-pən Meri t̄iləs nət̄in iərman. Kən Josep təm̄aun-in nərḡin m̄əm̄ə Iesu.

1:11: 2 King 22—24; 2 Kron 36:10; Jer 27:20 **1:12:** Esra 3:2 **1:18:** Luk 1:27,35 * **1:21:** Iesu, n̄ipəti tatən m̄əm̄ə, “Iərəmərə tatosmegəh” **1:21:** Luk 1:31; 2:21 **1:23:** Aes 7:14 **1:25:** Luk 2:21

2

Netəm-iasol kəmotairahgin Iesu

¹ Iesu təmaiir əpəh nītən rəha Jutia e taon Petlehem e nian Kig Herot Asol in təmatərəməərə lan. Kən uarisig ikin, netəm-iasol mīn neen kəmotisi-par isəu motuwa Jerusalem. Kotenatig wīr e nənən nīpəti məhau mīn. Kən motuwa motətapəh məmə, ² “?Suakəku u in hiə, itəm in təmaiir məmə in kig rəha netəm Isrel? Emotehm rəhan məhau təmə əpəh par, kən ekoatuwa məmə ekotos-ipən nisiiən kəm in.”

³ Nian Kig Herot Asol təməto nəghatən əh, ilat netəm Jerusalem nīkilat rafin təmərat. ⁴ Kən təmargəfimin pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, kən matətapəh olat məmə, “?Kristo itəm Uhgīn tīnəmən rəkis məmə otahl-ipa, in otaiir hiə?” ⁵ Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “In otaiir əpəh taon Petlehem e nītən rəha Jutia. Məto-inu ien kit rəha Uhgīn aupən, təməte tol min-nulan məmə, ⁶ ‘Ik Petlehem əpəh e nītən Juta, okol kəsənən məmə ik nat əpnəpīn e netəm-iasol mīn əpəh ikin Juta, məto-inu etəm-iasol kit otisi-pən lam, kən in otatehm wīr rəhak mīn netəm Isrel tahmen-pən e etəm tatehm wīr rəhan sipsip mīn.’”

⁷ Kən Kig Herot Asol təmaun-in netəm kotenatig wīr e nənən nīpəti məhau mīn kotuwa tuəfimin anion ilat, matətapəh olat məmə məhau əh təmə ətuatip e nian naka, kən kəmotən-ipən nian rəha məhau kəm in. ⁸ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn Petlehem motegəs-in wīr suakəku. Nian onəkotehm un, kən nakotos nəghatən lan motuwa məmə io mīn ekuwīn mos-ipən nisiiən kəm in.”

⁹⁻¹⁰ Nian kəmotəto nəghatən əh, kəmotiet motuwīn, kən motehm məhau ilouin itəm kəmotehm əpəh par. Nian kəmotehm mīn məhau əh, nīkilat təmagien təmagien. Kən məhau un təmaupən-in ilat muwīn matətul ətuatip əh suakəku ilouin tətəpīl ikin. ¹¹ Kən kəmotuwīn əh imə, motehm suakəku ilau rəhan mama Meri. Kən kəmotisin nulīlat moatos-ipən nisiiən kəm suakəku əh. Kən kəmotielig nautə e rəhalat kətim mīn itəm nəmtīlat tiəkis, moatos-ipən kəm in. Kəmoatos-ipən iaen u kol tatipit-ipit, ne nat kit mīn itəm nəmiəwīn təwīr nian katuwan e nīgəm, nərgīn u frankinsens, ne fomat itəm nəmiəwīn təwīr, nərgīn u mīr.

¹² Kən Uhgīn təmən-iəhau ilat e napīlaiirən məmə okəsotitəlig-pənən o Kig Herot Asol. Kən inəh ilat kəmotawīlək-in Kig Herot motuwīn-pən e suatip pīsīn moatuwīn iməlat ikin.

Josep ne Meri kəmiəlas Iesu məhlagim məhaluwīn əpəh Ijip

¹³ Nian netəm kotenatig wīr mīn u kəmotiet rəkis mīnoatuwīn, kən nagelo kit rəha Uhgīn təmuwa mīet-arəpa o Josep e napīlaiirən matən-ipən kəm in məmə, “Ətul uəhai, mīləs suakəku ilau rəhan mama, onəkəhlagim məhaluwīn əpəh Ijip. Kən onatəhlatig əh-ikin mətoarus-pən io əm ekən-ipinə mīn kəm ik məmə onəkəhalitəlig-pa mīn, məto-inu otəsuwəhən, Kig Herot Asol team-in suakəku u məmə otəhamnu.”

¹⁴ Kən əmun e nian əh lapīn, Josep təmətul mīləs suakəku ilau rəhan mama məhlagim mətəhaluwīn əpəh Ijip. ¹⁵ Kən kəmətəhlatig e nīməptən əh mətoarus-pən Kig Herot Asol otimīs. Nat u tīnuwa məmə otol nīpahrienən e nəghatən itəm Iərəməərə təmən rəkis aupən e nəghatən rəha ien kit tatən min-nulan məmə, “Əmaun-in nətik iərman məmə otiet rəkis Ijip.”

Mopael mīn rəha Kig Herot Asol kəmotəhamnu nisualkələh nəman

¹⁶ Kən e nian Kig Herot Asol təmītun məmə netəm kotenatig wīr e məhau mīn kəməsotolən nəwīan motawīlək-in motəgim, kən nīkin təmahmə pīk agīn. Kən in təmahl-ipən rəhan mopael mīn məmə okotuwīn Petlehem ne ikin mīn rafin tītəlau lan, məmə okotəam-in nisualkələh iərman mīn itəm rəhalat nup təsaprəkis-inən nup kəiu, kən okotəhamnu ilat rafin. In təmītəpun nup kəiu nəhlan məto-inu nīkin təməht məmə nian

ətuatip əh itəm netəm kotenatig kəmotehm məhau lan. ¹⁷ Natimnat min u təmol nəghatən u tuwa mol nipharienən lan itəm ien Jeremaea tinəmən rəkis aupən ikin məmə, ¹⁸ “Netəm Rama kəmotəto pətan kit tətəsək tətəsək məto-inu tatəto tərət agin. Pətan əh in Rejel, in tətəsək o rəhan nisualkələh. Kən məsolkeikeən məmə suah kit otuwa məghat miləs-ipər min rəhan nətəligən məto-inu rəhan min nisualkələh kinotimis rafin.”*

Josep ne Meri ne suakəku kəməhaliet Ijip məhalitəlig-pən Nasaret

¹⁹ Uarisig e nian Kig Herot Asol təmimis, məto Josep ne Meri ne suakəku katəhlatig əh əpəh Ijip, kən nagelo kit rəha Uhgın təmuwa o Josep e napilairən kit matən-ipən kəm in məmə, ²⁰ “Josep. Ətul miləs suakəku ne rəhan mama kən məhalitəlig-pən e nəptən əh Isrel, məto-inu netəm min u kəmotolkeike məmə okotohamnu suakəku, ilat kinotimis rəkis.” ²¹ Kən Josep təmətul miləs suakəku əh ne rəhan mama, kən məhalitəlig-pən min e nəptən əh Isrel.

²² Məto nian Josep təməto məmə Akeleas təmos nəme rəhan tata Kig Herot Asol matərəmə e Jutia, kən in təməgin nitəlig-pənən Jutia. Kən Uhgın təməghat kəm Josep e napilairən kit min məmə in otəsuwinən Jutia, kən təmiet muwin ikin pisin e nitən asol Kalili. ²³ Kən kəməhaluwin mətəhlatig nitən əh Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret, məmə otol nəghatən rəha ien min rəha Uhgın aupən otuwa mol nipharienən. Ilat kəmotən-ipən məmə, “Okotən məmə in etəm Nasaret.”

3

Jon Baptais tətəmnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-9, 15-17;

Jon 1:19-28)

¹ Nup min neen tinuwa minuwın rəkis, kən Jon Baptais təmiet-arəpa, kən mətəmnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın əpəh Jutia ikin taruən-aruən ikin, ² matən məmə, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min, kən motuwın o Uhgın, məto-inu, nian itəm Uhgın otərəmə e netənim rafin tinatuwa iuəhkir.” ³ Jon Baptais u, itəm Aesea, ien rəha Uhgın aupən, təmatəghat-in məmə, “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə rəha İərəmə, kən motol rəhan suatip tətətip.’ ”

⁴ Jon tatuwin e natimnat itəm kəmol e nıməme nat megəh kit katən məmə kamel, kən rəhan kətət kəmol e nuwigı kau, kən nigın nagwənən, tatun pitip ne nahui sukapak.*

⁵ Kən netənim tepət kəmotisi-pən Jerusalem, ne ikin min nitən Jutia, ne ikin min iuəhkir o nəhau əh Jotan, kəmotuwa məmə okotəplan Jon. ⁶ Kən kəmotən-iarəp rəhalat nolən rat min, kən in təmol baptais elat e nəhau əh Jotan.

⁷ Məto nian Jon təməplan məmə Farisi min ne Satusi min tepət kəmotuwa məmə otol baptais elat, kən təmənipən kəm ilat məmə, “!Itəmat nəkotəhmen e təgəluə min! Rəhatəmat nolən teko-eko. ?Nikitəmat təht məmə okəmə nəkoatol əm baptais u, kən onəkotəgim tənin nalpinən ne neməha rəha Uhgın itəm otuwa? !Kəp! ⁸ Otol natimnat itəm koatəgətun məmə nəmotəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat min, kən motuwın o Uhgın.

⁹ “Kən sotən atipən kəm itəmat e nəsitən məmə itəmat nəkotətuatip əm məto-inu itəmat noanol min rəha Epraham. !Kəp! Inu nat əpnəpin əm. İatən kəm itəmat məmə nat əpnəpin kəpiel min əm, məto Uhgın titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol min rəha

2:18: Jer 31:15 * **2:18:** E ves u, nərgin u Retiel, tatətul o mama min rafin rəha Isrel. **2:23:** Aes 11:1; 53:2; Luk 2:39; Jon 1:45 **3:2:** Mat 4:17; Mak 1:15 **3:3:** Aes 40:3 * **3:4:** Jon tatuwin e natimnat itəm tahmen e rəha ien Elaija təmatuwın lan aupən.

(2 King 1:8, Sek 13:4). Netəm Isrel, nikilat təmatəht məmə Elaija otitəlig-pa min e nətueintən nian kit min məmə otol əpen-əpenə e netənim o nuwamen rəha Kristo (Mal 4:5-6). Uarisig, İesu təmuhapik lan məmə Jon in ien kit tahmen e Elaija itəm niki netənim tatəht məmə otuwa min. **3:4:** 2 King 1:8 **3:7:** Mat 12:34; 23:33

Epraham.† ¹⁰ Məto-inu roiu ne, Uhgın tinətul matip rəkis məmə otahtil-pən nig əpəh e nəukətın. Kən okəmə nig kit təsoe-inən noan itəm təwır, kən in otahtil mərakın-pən e nigəm.

¹¹ “Roiu, iatol baptais etəmat e nəhau məto-inu, itəmat nəmotəuhlin rəhatəmat nətəligən o nolən rat min rəhatəmat. Məto etənim kit otuwa itəm rəhan nəsanənən ne nəpətən taprəkis-in io. Kən io ləhau agın, esahmen-pənən məmə ekiləs rəhan put tahmen e rəhan iolwək. Kən suah əh, in otol baptais etəmat e Narmın Rəha Uhgın ne nigəm. ¹² In tatətul matip o nakilən nolən rəha netənim məmə otoor netənim, tahmen-pən e etəm tətəsum matoor nagwənən təwır ne nagwənən tərət. Tatos nagwənən təwır matuwın latuənu. Məto tətərəkın-pən nagwənən tərət e nigəm asol itəm tatuəp namnun təkə.”

*Jon təmol baptais e Iesu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)*

¹³ Kən Iesu təmiet e nitən Kalili muwa e nəhau Jotan məmə Jon otol baptais lan. ¹⁴ Məto Jon tatən-iəhau əskasik in mən-ipən məmə, “Tətuatip əm məmə ik onəkol baptais lak. ? Tahro natuwa məmə ekol baptais lam?” ¹⁵ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kəp. Pəs otol nəhlan roiu. E nolən əh, kilau okioal nat kit itəm Uhgın tolkeike.” Kən Jon təmegəhan-in.

¹⁶ Kən Jon təmol baptais e Iesu, kən roiu agın Iesu təmə e nəhau, kən əmun nego e neai təmerəh, kən təməplan Narmın Rəha Uhgın təmeiui-pa tahmen e mak, kən məpələh-pər lan. ¹⁷ Kən nəwia Uhgın təmisi-pən e neai matən məmə, “Inu nətik keike itəm iakolkeike pik, kən nikik tagien pik ron.”

4

*Setan təmos-ipən-os-ipən
kəm Iesu
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)*

¹ Kən Narmın Rəha Uhgın təməghat-pən e niki Iesu məmə in otuwın əpəh ikin taruən-aruən ikin məmə Setan otos-ipən-os-ipən kəm in. Kən Iesu təmuwın ikin. ² Kən Iesu təməpəs nagwənən o nian foti, e nərauiəgən ne lapın, kən uarisig lan nəumis təmus pik. ³ Kən Setan təmuwa minatos-ipən-os-ipən kəm Iesu mən-ipən kəm in məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgın, ən-ipən kəm kəpiel min pəs kotəuhlin ilat motuwa motol pıret lan.”

⁴ Məto Iesu təmuhalpın nəghatən rəha Setan məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgın məmə, ‘Netənim okol kəsotatigən e nagwənən əm, məto okotatig e nəghatən min rafin itəm tətisi-pən o Uhgın.’ ”

⁵ Kən Setan təmit Iesu mian əpəh Jerusalem, e nətuei nimə əpəh ilis agın e Nimə Rəha Uhgın, ⁶ kən mən-ipən kəm Iesu məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgın, ətipən əpəh ləhau e nisip, məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Uhgın otən-ipən kəm rəhan nagelo min məmə okoatehm wır ik, kən motiləs əm ik ilis e nelmilat məmə nəkəsorinən nelkəm məsin ne e kəpiel.’ ”

⁷ Kən Iesu təmuhalpın nəghatən rəha Setan məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən min məmə, ‘Okol nəkəsotos-ipən-os-ipənən kəm rəhatəmat İərəməre Uhgın məmə otol nat kit, kən məmə onəkotəplan məmə in tətətig itəmat min, o kəp.’ ”

⁸ Kən Setan təmit min Iesu mian əpəh ilis e nitot asol, kən təməgətun in e kantri min rafin e nətueintən, ne nəsanənən rəhalat, ne natimnat wır agın min rafin itəm kotatig lan, ⁹ kən təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Natimnat rafin min əh, oekos-ipinə kəm ik məmə onatərəməre olat, okəmə nəkisin-pa nulim kən məfak-pa kəm io.”

† **3:9:** Netəm Isrel, nikilat təht məmə in nat asol məmə ilat noanol pahrien rəha Isrel, məto nat asol e niganəmti Uhgın məmə netənim okotəkəike kəuhlin rəhalat nətəligən kən motol nəwian. **3:9:** Jon 8:33,39; Rom 4:12 **3:10:** Mat 7:19; Luk 13:6-9 **3:11:** Jon 1:26-27,33; Wək 1:5 **3:16:** Jon 1:32 **3:17:** Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luk 9:35 **4:1:** Hip 2:18; 4:15 **4:2:** Eks 34:28 **4:4:** Dut 8:3, Kol 1:16-17 **4:6:** Sam 91:11-12 **4:7:** Dut 6:16

¹⁰ Kən Iesu təmuhalpən rəhan nəghatən məmə, “!Uwın isəu, Setan! Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat İərəməərə Uhgın, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəligən.’”

¹¹ Kən Setan təmagım mapəs Iesu, kən nagelo mın kəmotuwa motasitu lan.

*Iesu tınətuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın
e nıtən Kalili
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)*

¹² Kən e nian əh, kəmaskəlīm Jon Baptais kiləs-ipən e kalapus. Kən nian Iesu təməto nəghatən lan, kən in təmıet muwın e nıtən Kalili. ¹³ Kən təmapəs natıgən Nasaret, kən mıet muwın əpəh ləhau e taon kit, nərgın u Kapaneam, iuəhkır o Lek Kalili, kən mətatıg ikın əh e nıtən asol rəha noanol mın rəha Sepulun ne Naptali aupən. ¹⁴ Təmuwın ikın əh məmə nəghatən rəha ien Aesea otuwa mol nıpahrienən lan itəm təmən aupən məmə, ¹⁵ “Nəptən rəha noanol rəha Sepulun, ne nəptən rəha noanol rəha Naptali tatəməhl e suatıp tatuwın e lek Kalili, entənıpən-pən e nəhau Jotan. Inu nıtən asol Kalili, ima İaihlua mın. ¹⁶ Netəm ikın kəmotatıg e napınəpən, məto kəmotəplan nəhag-əhagən asol kit. Kən tınatıan, kən nəhag-əhagən asol təmasıəgəpın ilat itəm kəmotatıg e napınəpən rəha nımısən u tatəfətın ilat nian rafın.”

¹⁷ Kən mətuoun e nian əh, Iesu təmatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın matən məmə, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mın, kən motıtəlig-pən o Uhgın, məto-inu nəərəməərə rəha Uhgın tınatuwa iuəhkır.”

*Iesu təmaun-in netəmım kuwıt məmə okotətəu-pən in
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

¹⁸ Iesu təmətalıwək e nıkalı Lek Kalili, kən məplan suah mil kəıu ilau pian, Antru ne Saimon, u nərgın kit mın u Pita. İlau katuərakın net e Lek Kalili məto-inu ilau etəmım mil rəha niuwən nəm mın. ¹⁹ Kən təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uea, mətəu-pa io, muea rəhak etəmım mil, kən io ekol itəmlau nakuea etəmım mil rəha niuwən netəmım məmə okotuwa rəhak mın netəmım.” ²⁰ Kən roıu agın, ilau kəmuapəs rəhalau net, kən muətəu-pən.

²¹ Kən Iesu təmalıwək muwın noan məsın mın, kən məplan suah mil kəıu mın ilau pian, nərgııau u Jemes ne Jon, nətı Sepeti mil. Katuəpələh e nıpəgnoa pot iləhal rəhalau tata matuəhl wır rəhalau net mın, kən Iesu təmaun-in ilau məmə okuea mıauarisıg-in in. ²² Kən roıu agın, ilau kəmuətul muapəs pot ne tata rəhalau, kən muətəu-pən Iesu.

*Iesu təməgətun netəmım kən matol-wır netəmım e nımısən
(Luk 6:17-19)*

²³ Kən Iesu təmalıwək ikın mın rafın e nıtən Kalili, mətəgətun netəmım əpəh e nımə mın rəha nuəfımınən, kən matən-iarəp namnusən təwır rəha nəərəməərə rəha Uhgın kəm netəmım, kən matol-wır netəmım itəm koatımıs e nımısən rafın, ne netəmım itəm nıpətılət tərət o nımısən rafın. ²⁴ Kən namnusən e Iesu təmıtəlau rafın e profens ikın Siria, kən netəmım kəmotəmık netəmım rafın itəm koatımıs motuwa o Iesu, rəhalat nımısən tol mın-nulan: neen koatımıs, neen nıpətılət tıtahmə, neen narmin rat tətatıg elat, neen koatos nımısən rəha mənıg moataut, kən neen nıpətılət məsın təmımıs. Məto Iesu təmol-wır ilat. ²⁵ Kən nımanın netəmım kəmotıet e nıtən Kalili, ne ikın Tekapolis, ne Jerusalem əpəh Jutia, ne ikın pısın mın neen əpəh Jutia, ne ikın mın entənıpən-pən e nəhau Jotan, kən ilat rafın kəmotuarısıg-in Iesu.

5

Əpəh ilıs e nıtot, Iesu təməgətun rəhan netəmım itəm koatuarısıg-in in

¹ Nian Iesu tāmēplan nīmanin netāmim itēm koatātəu-pən in, kən in təmuwīn əpəh ilis e nītot, kən mēpələh, kən rəhan netāmim itēm koatuarisig-in in, ilat kəmotuwa. ² Kən minətuoun matəgəton ilat.

Netāmim itəm koatətig e nəwīrən pahrien

Iesu tāmən məmə,

³ “Nakoatətig e nəwīrən pahrien nian nəkoatīləs-iəhau itəmat, moatən e nīkitəmat məmə nakoatəkul-pən əm e Uhgīn. In nəwīrən pahrien mətə-inu, itəmat netāmim rəha Uhgīn, kən in tatərəmərə etəmat.

⁴ Nakoatətig e nəwīrən pahrien nian nakoatasək kən nīkitəmat tītəhmə.* In nəwīrən pahrien mətə-inu, Uhgīn otos-iəhau nīkitəmat.

⁵ Nakoatətig e nəwīrən pahrien nian nəsotos-ipər atipən itəmat. In nəwīrən pahrien mətə-inu, o nian kit Uhgīn otos-ipinə nətueintən kəm itəmat u rəhan mīn.

⁶ Nakoatətig e nəwīrən pahrien nian nakotolkeike pīk e nīkitəmat rafin agīn məmə nəmegəhən rəhatəmat okotətuatip e nīganəmti Uhgīn. In nəwīrən pahrien mətə-inu, Uhgīn otol rəhatəmat nəmegəhən kotətuatip e nīganəmtin.

⁷ Nakoatətig e nəwīrən pahrien nian nakotasəkkitun netāmim. In nəwīrən pahrien mətə-inu, Uhgīn otasəkkitun itəmat.

⁸ Nakoatətig e nəwīrən pahrien nian nīkitəmat tətəuatip məwīr. In nəwīrən pahrien mətə-inu, onəkotəplan Uhgīn.

⁹ Nakoatətig e nəwīrən pahrien nian itəmat netāmim rəha nələhəuən nəməlinuən. In nəwīrən pahrien mətə-inu, okaun-in itəmat məmə nenəti Uhgīn.

¹⁰ Nakoatətig e nəwīrən pahrien nian nəkoatol natimnat itəm kotətuatip e nīganəmti Uhgīn, kən netāmim koatol tərət kəm itəmat ron. In nəwīrən pahrien mətə-inu, itəmat netāmim rəha Uhgīn, kən in tatərəmərə etəmat.

¹¹ “Nakoatətig e nəwīrən pahrien nian netāmim koatol natimnat mīn tərət kəm itəmat mətə-inu itəmat netāmim rəhak, inəh koatən rat itəmat, kən moatərəkīn itəmat, kən moateiuə-in itəmat moatən nəghatən tərət mīn moatərəkīn itəmat lan. ¹² Nīpahrienən, netāmim kəmoatol nolən ahmen mīn əm kəm ien mīn aupən ikīn itəm ilat koatol kəm itəmat. Kən otəgīen pīk, mətə-inu nətouən asol rəhatəmat tətətig əpəh e nego e neai.

Sol ne nəhag-əhagən

(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ “Itəmat nəkotahmen e sol kəm netāmim rafin e nətueintən.† ?Mətə okəmə rəhan nətehenən tīnikə, otəhro muwa mətəhen mīn? Təsəwīr mīnən o nat kit mīn, okərakīn, kən netāmim kotaliwək lan. ¹⁴ Itəmat nəhag-əhagən rəha netāmim e nətueintən. Taon itəm kəmol əpəh ilis e nītot, okol təsəhluaigən. ¹⁵ Kən etəmim kit tīkə məmə otasiepən e lait, kən məfətain-iəhau e kətīm. Kəp, nian tasiepən e lait, kən in otəkəike mətə-pər ikīn lait tatəpələh ikīn məmə lait otasīgəpīn rafin nīpəgnoa nīmə o netāmim rafin. ¹⁶ Kən e nolən ahmen mīn əm, otol rəhatəmat lait e nəmegəhən rəhatəmat tasiə məmə netāmim okotəplan wək wīr mīn itəm itəmat nəkoatol, kən ilat okotīləs-ipər nərgi tata Uhgīn itəm tətətig e nego e neai.”

Lou rəha Moses

¹⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Təsəwīrən məmə nīkitəmat otəht məmə emuwa məmə ekərakīn Lou itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses ne ien mīn aupən.

5:3: Aes 57:15 * **5:4:** Iesu təsən ətuatipən ikīn-u məmə suah kit təmahro nīkin tītəhmə. Kəm-naka nīkin tītəhmə o nolən rat rəhan, o kəm-naka nīkin tītəhmə mətə-inu suah kit təmīmīs, o kəm-naka in nat kit mīn. **5:4:** Aes 61:2-3; Nol Əpən 7:17 **5:5:** Sam 37:11 **5:6:** Aes 55:1-2 **5:10:** 1 Pita 3:14 **5:11:** 1 Pita 4:14 **5:12:** 2 Kron 36:16; Wək 7:52 † **5:13:** Sol tatol nagwənən tatətehen wīr, kən məsəratən. Təsəwīr məmə nolən rəhatat otətasitu e netāmim məmə ilat kotuwa netəm kotətuatip. Mətə tərət okəmə nolən rəhatat tatiuw-pən netāmim e nolən rat. **5:14:** Jon 8:12; 9:5 **5:15:** Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 **5:16:** Efes 5:8-9; 1 Pita 2:12

!Kəp! Eməsuwamən məmə ekərakin ilat, məto emuwa məmə ekol nıpəti nəghatən mın əh okotuwa motol nıpahrienən. ¹⁸ Pahrien, iatən kəm itəmat məmə nıan nəptən ne neai kətuatig, kən Lou, in mın otatig. Kən okol nat kit otəsikəən lan, nat əpnəpın in leta əkəku aɡın, kən Lou otətul motol wək mətoarus-pa nəghatən mın rafın rəha Lou kotuwa motol nıpahrienən lan. ¹⁹ Kən, o nat əh inəh, suah kit itəm tapəs Lou matəgətun netəmim mın məmə ilat mın okotapəs, nat əpnəpın in Lou kit ləhau aɡın, kən okotaun-in suah əh məmə in ləhau aɡın e nərəmərəən rəha Uhgın. Məto suah kit itəm tatol Lou mın əh, matəgətun netəmim lan, kən okotaun-in suah əh məmə in ilis aɡın e nərəmərəən rəha Uhgın. ²⁰ Iatən nəhlan kəm itəmat məto-inu, rəhatəmat nolən otəkəike mətuatıp wır aɡın e nıganəmti Uhgın, taprəkis-in nolən mın rəha Farisi mın ne iəgətun mın rəha Lou itəm nıkilat əm təht məmə kotətuatıp wır. Okəmə rəham nolən təsətuatıp wırən nəhlan, kən okol nəsuwınən matig ahɡın nərəmərəən rəha Uhgın.”

*Suah kit itəm neməha tatol
(Luk 12:57-59)*

²¹ Kən Iesu təmən mın məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən itəm iəgətun mın kəmotən kəm pipi rat mın rəhatəmat aupən. Ilat kəmotən məmə, ‘Əsotohamnuən etəmim,’ kən ‘Etəmim itəm təmohamnu itəm, otəkəike mətul e nıganəmti kot mos nalpınən.’”

²² Məto io iatən kəm itəmat məmə, † okəmə suah kit neməha tatol o nat kit pian təmol, kən tətuatıp məmə suah əh itəm neməha təmol, otətul e nıganəmti kot. Kən okəmə suah kit tatən rat pian, kən tətuatıp məmə in otətul e nıganəmti kaonsel asol. Kən okəmə suah kit tətəu-iərmis-in suah kit, § kən tətuatıp məmə etəm təmən nəghatən əh otuwın e nıgəm asol.

²³ “Kən o nat əh inəh, okəmə nıan natuwın e olta e Nimə Rəha Uhgın məmə onəkosi-pən nat kit kəm Uhgın, məto ikın əh, nıkim tınəht pian itəm tatol neməha kəm ik o nat kit nəmol kəm in itəm təsahmenən, ²⁴ əpəs pitən rəham nat əh, kən muwın məplan pian muəg-ətuatıp-in nətəligən rəhatəlau, muapəs nolə tıkimır, muea iolitılau mın, kən uarisig nəpanitəlig muwın mos-ipən nat kit rəham kəm Uhgın e olta əpəh e Nimə Rəha Uhgın.

²⁵ “Kən okəmə nəmol nat kit təsahmenən e etəmim kit, kən etəmim un tolkeike məmə otıləs ik muwın e kot, təwır məmə nakuwın uəhai əm, nıan nəsianən əh e kot, kən muəg-ətuatıp-in nıpəgnəmtin rəhatəlau pitən. Okəmə nakapəs, etəmim un otıləs-ipən ik e nelmi etəm tətakil nəghatən, kən etəm tətakil nəghatən otos-ipən ik e nelmi polis, kən polis otıləs-ipən ik e kalapus. ²⁶ Nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə, okəmə tol nəhlan, okol nəsietən e kalapus mətoarus nakətou rafın aɡın nalpınən rəham.”

Etəmim itəm tətəkləh-in pətan

²⁷ Kən Iesu tətəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən u məmə, ‘Itəmat itəm nəmotol marıt rəkis, nəsotəkləh-inən nıpitan pisin mın.’” ²⁸ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə nıan suah kit itəm tınol marıt rəkis tətəplan pətan pisin kit matolkeike məmə otəkləh-in, kən in tınol rəkis təfagə rat e nıkin, tahmen əm məmə in tınəkləh-in pahrien. ²⁹ Okəmə nıganəmtim tol ik natol təfagə, kən təwır məmə nakıləs-irəkis mərakin. Təməwır məmə nıpətım məsin tikə, taprəkis-in nıpətım rafın okərakin-pən e nıgəm asol namnun tikə. ³⁰ Kən okəmə nelməm tol ik natol təfagə, kən təwır məmə nakətətıp rəkis mərakin. Təməwır məmə nıpətım məsin tikə, taprəkis-in nıpətım rafın okərakin-pən e nıgəm asol namnun tikə.”*

5:17: Rom 3:31 **5:18:** Luk 16:17; 21:33 **5:19:** Jem 2:10 **5:21:** Eks 20:13; Dut 5:17 † **5:22:** Iesu təməsənən məmə Lou in tərət. Məto in tatən-iarəp lou itəm təwır pik, kən matek niki netəmim. § **5:22:** Nəghatən u “tətəu-iərmis-in,” tətəghat-in nəghatən mın tahmen e “Ik iərmis,” o “Ik ialmə,” o “Rəhm-kapə təpia,” o “Ik nəti iərmis.”

5:22: 1 Jon 3:15 **5:23:** Mak 11:25 **5:27:** Eks 20:14; Dut 5:18 **5:29:** Mat 18:9; Mak 9:47 * **5:30:** Inu nımaa nəghatən itəm tətəgətun məmə Iesu tolkeike məmə kitat okotəkəike motol wək əskasik o napəsən rəhatat nolən rat mın. **5:30:** Mat 18:8; Mak 9:43

*Etəmim itəm tətəpəs
rəhan pətan*

*(Mat 19:9; Mak 10:11-12;
Luk 16:18)*

³¹ Kən Iesu təmən min məmә, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən u məmә, ‘Etəmim itəm otəpəs rəhan pətan, in otəkəike mos-ipən naoa kit kəm in itəm tatəgətun məmә in tınəpəs in.’ ³² Məto io, io iatən kəm itəmat məmә, okəmә pətan kit itəm təmol marit təsuwinən mehm suah pisin kit, məto rəhan iərman tatol tifos mətəpəs in, kən suah un tatol təfagə rat. Kən okəmә pətan əh tatətəu-pən suah pisin, kən pətan əh tatol təfagə, məto nəmkakiahən rəha iərman rəhan aupən. Kən suah u itəm tatit pətan əh, in min tatol təfagə.”

Noanawil min

³³ Kən Iesu təmən min məmә, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit min itəm iəgətun min kəmotən kəm rəhatat pipi min aupən məmә, ‘Nəsotətgəhlən noanawil min rəhatəmat itəm nəmotos, məto nəkotəkəike motol nat naka itəm nəmotos noanawil lan kəm Uhgın məmә nəkotol.’ ³⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat məmә, sotos əmən noanawil o nat kit məmә otol rəhatəmat nəghatən təkəsik. Sotosən noanawil o nego e neai məto-inu ikin əh Uhgın tatəramərə lan, kən nolən əh tahmen məmә noatos noanawil o Uhgın. ³⁵ Kən sotosən noanawil o nətueintən məto-inu ikin əh Uhgın tatəramərə lan, kən nolən əh tahmen məmә noatos noanawil o Uhgın. Kən sotosən noanawil o Jerusalem məto-inu ikin əh in taon rəha Uhgın, u in Kig asol ikin, kən nolən əh tahmen məmә noatos noanawil o Uhgın. ³⁶ Kən sotosən noanawil o rəhatəmat-kəpə, məto-inu rəhatəmat nəsanənən tikə məmә nakotəuhlin noanutəmat kit tuwa mərueən o mapin. Uhgın əm tatəramərə e natimnat e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nolən əh tahmen məmә noatos noanawil o Uhgın. ³⁷ Məto apəs rəhatəmat nəghatən nian rafin otən əm nıpahrienən. Kən okəmә rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘əwəh,’ kən nakotən əm məmә, ‘əwəh.’ Kən okəmә rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘kəpə,’ kən nakotən əm məmә, ‘kəpə.’ Nəghatən min itəm kotəprəkis-in ‘əwəh’ o ‘kəpə,’ koatısi-pən e Setan.”

Nəlpinən

(Luk 6:29-30)

³⁸ Kən Iesu təmatəkəike matən məmә, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit məmә, ‘Okəmә suah kit tərəkın nıganəmtim kit, kən netəmim okotərəkın min nıganəmtin kit. Kən okəmә suah kit tərəkın nəluəm kit, kən netəmim okotərəkın min nəluin kit.’ ³⁹ Məto io, io iatən kəm itəmat məmә, nəsalpinən nəratən kəm etəmim itəm təmol tərət kəm ik. Okəmә suah kit təhai ik mem nıkapim matip, kən nakəkəike maləlin-pən min nıkapim mol pəs tem min. ⁴⁰ Kən okəmә suah kit tıləs ik mian e kot, kən matəkəike ron ik məmә nakos-ipən rəham sot əkəku kəm in məmә otəg-ətuatip-in rəhatəlau nəratən, kən nakəkəike mos-ipən min rəham sot asol. ⁴¹ Kən okəmә mopaël kit rəha netəm Rom tatəkəike ron ik məmә nəkiləs rəhan kətim muwin kilometa kitiəh, məto ik nakəkəike mıləs min muwin kilometa kit min tol kəiu. ⁴² Okəmә suah kit tateasiə-in ron ik, kən ik nakəkəike mos-ipən kəm in. Kən okəmә suah kit tolkeike məmә in otos rəham nat kit muwin kənu mos mıtəlig min muwa, kən nəsanən məmә nakapəs, nakəkəike mos-ipən.”

*Nolən rəha nolkeikəən
tikimır min*

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Kən Iesu təmən min məmә, “Nəmotəto rəkis məmә, ‘Onəkotolkeike rəhatəmat min, kən motətəhau tikimır min rəhatəmat.’ ⁴⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat məmә onəkotolkeike rəhatəmat tikimır min, kən motəfak o netəm min u itəm koatol nəratən

kəm itəmat, ⁴⁵ kən nolən əh otəgətun məmə itəmat nenəti Uhgın rəhatəmat itəm tətətig ilis e nego e neai. Kən otol nəhlan məto-inu rəhatəmat tata Uhgın təmol mitgar tətasiəgəpın netəmim itəm kotəwir ne netəmim itəm kotərat, kən in mətahl-ipa nuhuən kəm netəm mın u itəm rəhalat nəmegəhən tətuatıp, ne netəm mın u itəm rəhalat nəmegəhən təsətuatıpən. ⁴⁶ ?Okəmə nakotolkeike əm netəm mın u itəm kotolkeike itəmat, kən nikitəmat təht məmə Uhgın otətou itəmat o nolən kit itəm təwir? !Kəp! !Netəm mın u itəm koatos məni rəha takis, itəm katən məmə netəm rat, ilat mın kotolkeike ilat mın! ⁴⁷ ?Kən okəmə nakotos əm itəmat mın neen moatəghat kəm ilat mın, məto tahro? ?Nikitəmat təht məmə nəkoatol nat kit itəm in təwir taprəkis-in netəm əpnəpın? Kəp. Netəmim mın itəm kəsotitunən Uhgın, ilat mın koatol nəhlan. ⁴⁸ Tol nəhlan, itəmat nenəti Uhgın, nəkotəkəike motol nolən itəm in təwir mətuatıp nian rafın, tahmen-pən əm məmə rəhatəmat Tata Uhgın in tatol.”

6

Nolən mın itəm təwir kəm Uhgın

¹ Kən Iesu təməni mın məmə, “Sotolən məmə nəkotol nolən mın itəm təwir kəm Uhgın məmə netəmim okotəplan itəmat ron. Okəmə nəkotol məmə netəmim okotəplan, kən Uhgın əpəh e nego e neai otəsətouən itəmat ron.

Nolən itəm təwir o nos-ipənən kəm ian-rat mın

² “Tol nəhlan, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat mın məmə nakotasitu elat, nəsolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwir, məto nikilat tamkimik. Nian ilat kotasitu e ian-rat mın, rəhalat iolwək mın koatahl təwi moatol-arəp e nimə rəha nuəfiminən ne ihluə e suatıp asol məmə netəmim okotitun. Koatol nəhlan məmə netəmim okotisiai-in ilat. Nipahrienən iatən kəm itəmat məmə, ilat kinotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nisiiən rəha netəmim. ³ Məto itəmat, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat mın məmə nakotasitu elat, nəkotəkəike motol məmə netəmim okəsotəplanən, nat əpnəpın rəhatəmat mın netəmim. ⁴ Otol nəhlan məmə netəmim okotəruru rəhatəmat nolən wır mın, kən rəhatəmat Tata itəm tətəplan rəhatəmat nolən anion mın, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wır mın.”

Nolən rəha nəfakən (Luk 11:2-4)

⁵ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, kən sotolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwir, məto nikilat tamkimik. Netəm mın əh, ilat kotolkeike məmə okotətul əpəh e nimə rəha nuəfiminən, ne ihluə e suatıp asol, kən motəfak məmə netəmim okotəplan motəto ilat. Nipahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kinotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nisiiən rəha netəmim. ⁶ Məto nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, nakotuwın əpəh e nipəgnoa nimə rəhatəmat, kən motahtosig e toa, kən motəfak kəm Uhgın itəm tətətig ikın əh itəm netəmim kəsotəplanən itəmat. Kən rəhatəmat Tata itəm tətəplan rəhatəmat nolən anion mın, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wır mın.

⁷ “Kən nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, sotargətainən nəghatən mın tepət tepət u nipətın tikə, tahmen e netəm kotəruru Uhgın. Nikilat təht məmə rəhalat uhgın mın okotəto ilat o nəghatən mın tepət itəm koatəfak moatən. ⁸ Sotolən məmə ilat ne, məto-inu uarisig nakotəpəh ron, məto rəhatəmat Tata Uhgın tinitun rəkis nat naka itəm nakotoleike.

⁹ “Kən tol min-nəhlan, nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, kən otəfak mihin nulan: ‘Tata rəhatəmat itəm nətətig e nego e neai, pəs netəmim kotisiai-in ik.

¹⁰ Pəs nərəməṛəən rəham tuwa, kən pəs nat itəm ik nakolkeike in otuwa mol nīpahrienən lan ikin-u e nətueintən, tahmen-pən əm ilis e nego e neai.

¹¹ Os-ipa nagwənən kəm itimat tahmen-in rəha nian roiu.

¹² Kən aluin məsalpinən, nolən rat mīn rəhatimat, tahmen-pən əm məmə itimat ekotaluin məsotaskəlīm-iəkisən e nikitimat nolən rat mīn rəha netəmim itəm koatol nəratən kəm itimat.

¹³ Kən segəhan-inən itimat ekotuwīn ima nos-ipən-os-ipənən, ikin itəm mətə oekotakiə motol nolən rat, mətə os-irəkis itimat e nelmi Setan.’

¹⁴ “Okəmə itəmat nəkotaluin, məsotaskəlīm-iəkisən e nikitəmat nolən rat mīn rəha netəmim itəm koatol kəm itəmat, kən rəhatəmat Tata Uhgīn e nego e neai, in otaluin məsalpinən, rəhatəmat nolən rat mīn. ¹⁵ Mətə okəmə itəmat nəsotaluinən, motaskəlīm-iəkis e nikitəmat nolən rat mīn rəha netəmim itəm koatol kəm itəmat, kən okol rəhatəmat Tata Uhgīn otəsaluinən kən malpin nolən rat mīn rəhatəmat.”

Nolən rəha nətuakəmən

¹⁶ Kən Iesu təmatən mīn məmə, “Nian nakotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgīn, sotolən niganəmtitəmat təpou tahmen-pən e netəm mīn u itəm rəhatəmat nənən təwīr, mətə nīkilat tamkīmīk. Ilat koatol niganəmtilat tol pīsīn, məmə netəmim okotəplan ilat məmə nəumis tīnus ilat, kən netəmim okotīsīai-in ilat. Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kīnos rəkis nətouən rəhalat, inəh nīsīaiiən rəha netəmim. ¹⁷ Mətə nian nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgīn, onəkotaikuas e niganəmtitəmat, kən motol-pən oel etəmat, ¹⁸ məmə netəmim okəsotəplanən məmə nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgīn, kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion mīn, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wīr mīn.”

Nat təwīr əpəh e nego e neai

(Luk 11:34-36)

¹⁹ Kən Iesu təmatən mīn məmə, “Təsəwīrən məmə nəkotuargətain rəhatəmat nat wīr mīn e nətueintən u məmə rəhatəmat nautə otepət, mətə-inu e nətueintən u, wīn mīn kotitun nunən, kən namtəən titun nərəkinən natimnat mīn əh, kən iakləh mīn kotitun nəhapən rəhatəmat nīmə motuwīn imə kakləh-in rəhatəmat natimnat. ²⁰ Mətə təwīr məmə nəkotuargətain rəhatəmat nat wīr mīn əpəh e nego e neai. Ikin əh wīn mīn kəsotunən, kən namtəən okol təsərəkinən natimnat mīn əh, kən iakləh mīn okol kəsotakləh-inən. ²¹ Iatən nəhlan mətə-inu, ikin pəhruən rəhatəmat natimnat wīr mīn koatəməhl ikin, mətə nian rafin nikitəmat otəkəike matəht natimnat mīn əh-ikin əh.

²² “Niganəmtim in tahmen e lait itəm tatos-ipən nəhag-əhagən kəm nīpətīm. Okəmə niganəmtim mil kuəwīr, tahmen əm məmə nīpətīm tərīoah e nəhag-əhagən. ²³ Mətə okəmə niganəmtim mil kuərat, tahmen əm məmə nīpətīm in tərīoah e naluginən. ! Kən okəmə nəhag-əhagən e nīpətīm in napinəp əmən, tahmen əm məmə ik nəkətətig e napinəpən asol agin-əh!*

²⁴ “Etəmim tikə itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmə in tətalkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwīan, kən metəhau kit məsolən nəwīan. Okol nəsolən slef rəha Uhgīn ne məni e nian kitīəh əm.”

Təsəwīrən məmə nakotətəlig-in pik

(Luk 12:22-31)

²⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Kən o natimnat mīn əh, io iatən kəm itəmat məmə, təsəwīrən məmə nakotətəlig-in pik rəhatəmat nəmegəhən məmə onəkotun naka, kən motənim naka. Kən təsəwīrən məmə nakotətəlig-in pik nīpətītəmat məmə onəkotos hiə rəhatəmat

6:10: Luk 22:42 **6:12:** Mat 6:14-15; 18:21-35 **6:13:** Luk 22:40; Jem 1:13; Jon 17:15; 2 Tes 3:3; 2 Tim 4:18

6:14: Mak 11:25-26 **6:16:** Aes 58:5-9 **6:19:** Jem 5:1-3 **6:20:** Mat 19:21; Luk 18:22 * **6:23:** Nīpətīn kit rəha “niganəmtim mil kuəwīr” təmə, ik etəm kit itəm nīkim tagien o nasitūən netəmim e rəham məni. Kən nīpətīn kit rəha “niganəmtim mil kuərat” təmə, ik iaumis kit.

napən. ?Nəukəti nəmegəhən rəhatimat tatəmegəh əm e nagwənən, o kəp? Kəp. ?Kən naka in nat asol o nīpətītat, napən, o kəp? Kəp. ²⁶ Otəplan-tu mənīg mīn itəm koatiwīg moatan. Ilat kəsotasumən, kən ilat kəsotələhəu-wirən nagwənən e nīpəgnoa nimə, mətō Tata rəhatəmat e nego neai, in tatos-ipən nagwənən kəm ilat. ?Kən e nīganəmtīn, nīkitəmat təht məmə in tolkeike pīk itəmat taprəkis-in mənīg mīn? !Əwəh! ²⁷ ?Nīkitəmat təht məmə rəhatəmat nətəlīgən pīk tītun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəlīgən pīk təsafīn-pənən aua kitiəh əm e rəhatəmat nəmegəhən.

²⁸ “?Kən təhrol nīkitəmat tatəht pīk napən onəkotuwīn lan? Nīkitəmat təht-tu nəguī nīg mīn itəm koatəwīə əpnapīn əm. Ilat kəsotol pīkən wək o nəhlən rəhalat napən. ²⁹ Mətō ekən kəm itəmat məmə Kig Solomon, in etəmīm rəhan nautə tepət, kən rəhan napən itəm tatuwīn-in, ilat kotəwīr motaprəkis. Mətō nəguī nīg əpnapīn mīn kotəwīr taprəkis-in rəhan napən. ³⁰ Uhgīn təmol manuwihl əpnapīn əm təwīr pīk e nəguī nīg mīn əh. Mətō manuwihl əh in rəha nian kitiəh əm, kən olawīg kuwan e nīgəm. ?Kən okəmə Uhgīn tatol-wīr manuwihl əh, kən nīkitəmat təht məmə Uhgīn otos-ipīnə napən itəm nəkotəkəike motuwīn lan? !Əwəh! In otol nəhlan. !Ei, rəhatəmat nahatətəən in təkəku agīn!

³¹ “Tol nəhlan, təsəwīrən məmə itəmat nakotətəlīg-in pīk məmə, ‘?Ekotun naka?’ o ‘?Ekotənim naka?’ o ‘?Ekotos hiə napən motuwīn-in?’ ³² Sotətəlīg-in pīkən. Netəm itəm kotəruru Uhgīn, ilat koatətəlīg-in pīk natīmnat itəm tol nəhlan. Mətō itəmat nenətī Uhgīn mīn, kən rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in tītun məmə nəkotəkəike motos natīmnat mīn əh. ³³ Mətō pəs onəkotol nərəmərəən rəha Uhgīn, ne nəmegəhən ətuatīp itəm Uhgīn tolkeike, ilau okuətul aupən e nəmegəhən rəhatəmat. Nian nəkotol nəhlan, kən Uhgīn otos-ipīnə mīn natīmnat mīn əh kəm itəmat. ³⁴ Tol nəhlan, təsəwīrən məmə nakotətəlīg-in pīk natīmnat itəm onəkotəkəike motos olawīg, mətō-inu natīmnat rəha olawīg, ilat rəha olawīg. Nəratən rəha nian kitiəh, in tīnahmen rəkis rəha nian kitiəh.

7

Sotakilən nolən rəha suah kit mīn (Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Okəmə nakotakil rat netəmīm, kən Uhgīn otələhəu nəghatən rəha nalpīnən rəhatəmat. ² Tol nəhlan mətō-inu, nəghatən əskasīk itəm nakoatən məmə suah kit in etəm rat, kən Uhgīn otətəu-pən əm o nənən rəhatəmat nolən rat mīn. Okəmə nakotakil etəmīm e nolən itəm tətuatīp, kən Uhgīn otakil itəmat e nolən itəm tətuatīp. Mətō okəmə nakotakil rat netəmīm e nolən əskasīk, kən Uhgīn otakil itəmat e nolən ahmen mīn əm. ³ ?Tahro nakoatən nīmīsmīsī nīg itəm tətātīg e nīganəmtī piatəmat mīn, mətō itəmat nəsotəplanən nīg asol itəm tətātīg e nīganəmtītəmat? ⁴ ?Kən tahro nakoatən məmə, ‘Ei piak, pəs ekos-irəkis nīmīsmīsī nīg e nīganəmtīm,’ mətō nəsotəplanən nīg asol e nīganəmtītəmat? ⁵ !Rəhatəmat nənən təwīr, mətō nīkitəmat tamkīmīk! Otaupən, motos-irəkis nīg asol e nīganəmtītəmat, kən nəkotītun nəplan wīrən nohrəkisən nīmīsmīsī nīg itəm tətātīg e nīganəmtī piatəmat mīn.

⁶ “Sotos-ipənən natīmnat rəha Uhgīn kəm kuri mīn, kən sotərakin-pənən rəhatəmat nat wīr mīn kəm pīkəs mīn.* Okəmə nəkotol nəhlan, kən ilat okotaliwək lan kən moteirair motus itəmat.”

Nolən ətuatīp o nətapəh-inən nat kit o Uhgīn (Luk 11:9-13; 6:31)

6:25: Fil 4:6; 1 Tim 6:6-8; 1 Pita 5:7 **6:26:** Mat 10:29-31; Luk 12:6-7 **6:29:** 1 King 10:4-7; 2 Kron 9:3-6 **6:32:** Mat 6:8 **6:33:** 1 King 3:11-14; Sam 37:4,25; Rom 14:17 **7:1:** Rom 2:1; 1 Kor 4:5; Jem 4:11-12 **7:2:** Mak 4:24 * **7:6:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən məmə, “sotərakin-pənən rəhatəmat perel kəm pīkəs mīn.” Perel u, in kəpiel kit itəm nəmtīn tiəkis. Təmīsī-pən e nīki iarou. Kəm-naka, “kuri” ne “pīkəs” katuəpsen-pən netəm rat.

⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgın o natimnat, kən in otos-ipinə kəm itəmat. Kən otegəs-in pəs nakotehm. Kən otəht-əht toa pəs toa oterəh otəmat. ⁸ Ekən nəhlan məto-inu netəmim rafin itəm koatətapəh-in, kən okotos. Kən netəm min u itəm koategəs-in, kən okotehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

⁹ “?Itəmat pah, nian nətın tatətapəh-in pıret, məto in tatos-ipən kəpiel? !Kəp! ¹⁰ ?O, nian in tatətapəh-in nəm, məto in tatos-ipən sinek? !Kəp! ¹¹ Nat əpnapın itəmat netəmim rəha nətueintən nakotərat, məto nakoatos-ipən natimnat wır min kəm nenətıtəmat min. !Məto Tata Uhgın e nego e neai, nolən rəhan in təwır pik maprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nıpahrienən, in otos-ipən natimnat wır min kəm netəm min u itəm koatətapəh-in ron! ¹² Kən tol nəhlan, otol təwır kəm netəmim rafin e nolən min rafin itəm nakotolkeike məmə netəmim okotol min kəm itəmat. Inu nıpəti Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses, ne nəukəti nəghatən itəm təmos-ipən kəm ien min aupən.”

Suatıp kəiu
(Luk 13:24)

¹³ Iesu təmən min məmə, “Itəmat onəkotəkəike motuwın-pən e nafiluə itəm təkəku, məto-inu nafiluə itəm iahgin ne suatıp itəm timətig əm tatuwın o nərəkinən, kən netəmim tepət koatuwın-pən e nafiluə əh. ¹⁴ Məto nafiluə itəm təkəku, ne suatıp itəm tiəkis tatuwın o nəmegəhən, kən netəmim noan məsin əm okotəplan.”

Nig ilau noan
(Luk 6:43-44)

¹⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Oatəto wır itəmat o ien eiueiuə min. Ilat koatuwa moatəghat mətig e nolən əpou tahmen e sipsip, məto əpəh imə e nıkilat, ilat kotahmen e kuri iarupın. ¹⁶ Kən e nəmegəhən rəhalat, nəkotəplan noan, kən nəkotıtun naka tətətig e nıkilat. Netəmim okol kəsotuwınən e nolkosik o iapıl-iapıl moatəhl noa nig itəm təwır mətehen tahmen e krep o fik. ¹⁷ Tol min-nulan, nig itəm təwır tatə-in noan itəm təwır, məto nig itəm tərət tatə-in noan itəm tərət. ¹⁸ Nig itəm təwır okol təsoe-inən noan itəm tərət, kən nig itəm tərət, okol təsoe-inən noan itəm təwır. ¹⁹ Nig min rafin itəm kəsotə-inən noalat itəm təwır, okəte rəkis ilat, kərakin-pən ilat e nigəm. ²⁰ Tol nəhlan, e nəmegəhən rəha ien eiueiuə min əh, onəkotəplan noan, kən nəkotıtun naka tətətig e nıkilat.

²¹ “Sənəmə netəmim rafin itəm kotaun-in io motən məmə, ‘Iərəməərə, Iərəməərə,’ itəm ilat kotıtun nuwınən motətig ahgin nərəməərəən rəha Uhgın məto ilat min əm u itəm koatol nəwia rəhak Tata itəm tətətig e nego e neai. ²² E nian Uhgın otakil netəmim rafin, netəmim tepət okotən kəm in məmə, ‘Iərəməərə, Iərəməərə! ?Tahro? ?Nəkıtun o kəp məmə, itimat emotən-iarəp nəghatən rəham itəm nəmos-ıpa kəm itimat, kən motəhg-iarəp narmın rat min e nərgəm, kən motol natimnat pıspis min e nərgəm?’ ²³ Kən oekən-ipən ətuatıp kəm ilat məmə, ‘Aupən ekəruru itəmat, kən u-roiu min ekəruru itəmat. ! Otuwın isəu ron io, itəmat netəm noatol nolən tərət!’ ”

Etəmim kəiu kəmiailəkin nimə
(Mak 1:22; Luk 6:47-49)

²⁴ Kən Iesu təmol namnun rəhan nəghatən məmə, “Okəmə itəmat u itəm nəmotəto nəghatən min u rəhak kən moatol, kən onəkotahmen e etəmim itəm tenətig, in təmiləkin-pən nəukəti rəhan nimə e kəpiel. ²⁵ Kən nuhuən təməfik, kən naruəh taiu, kən nımətag asol telel moh nimə. Məto nimə təsietən məto-inu kəmiləkin-pən nəukətin e kəpiel. ²⁶ Okəmə itəmat u itəm nəmotəto nəghatən min u rəhak kən məsotolən, kən onəkotahmen

7:7: Mak 11:24; Jon 14:13; 15:7; 16:23-24 **7:8:** Jon 15:7; Jem 4:3; 1 Jon 3:22 **7:11:** Jem 1:17 **7:12:** Mat 22:39-40; Luk 6:31; Rom 13:8-10 **7:15:** Mat 24:24; Wək 20:29; 2 Pita 2:1 **7:16:** Kal 5:19-22; Jem 3:12 **7:19:** Mat 3:10; Luk 3:9; Jon 15:6 **7:20:** Mat 12:33 **7:21:** Luk 6:46; Jem 1:25 **7:23:** Luk 13:25-27; Sam 6:8; 2 Tim 2:19

e etəmim itəm təsətəlig-in wīrən nolən natimnat kən in ialməl, in təmīləkin-pən nəukəti rəhan nimə e niməkləkil əm. ²⁷ Kən nuhuən təməfik, kən naruəh taiu, kən nimətag asol telel moh nimə. Kən nimə təmīet, kən nian təmīet, məto təmərət aḡin.”

Nəghatən rəha Iesu, nəsanənən tətətig lan

²⁸ Kən nian Iesu təmōl namnun rəhan nəghatən, kən netəmim narmilat təmīwig pik ron, ²⁹ məto-inu nian tatəgətun, sənəmə tahmen e rəhalat iəgətun mīn rəha Lou, məto rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin.

8

Iesu təmōl-wīr suah kit təmos nimisən u leprosi
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Nian Iesu təmeiuaiu-pa e nitot, netəmim tepət kəmotətəu-pən. ² Kən suah kit nimisən u leprosi* təmōl təmuwa ron, misin-pən nulīn o Iesu, kən mən məmə, “Iərəməərə, okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wīrən io kən mafəl rəkis namkimikən lak.” ³ Kən Iesu təməg-əfəməh-in nelmīn mələhəu-pən lan, mən məmə, “Əwəh. Iakolkeike. Əwīr-ta.” Kən roiu aḡin-əh, nimisən leprosi təmagim mikə lan. ⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Əsən-iarəpən natimnat mīn u kəm netəmim, məto uwīn əm mehm pris kit pəs in tehm məmə nīpətim tīnol mīn-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tīnikə, kən netəmim okotitun məmə nīpahrienən nīnəwīr, kən rəham namkimikən tīnikə.”

Nahatətəən rəha etəm-iasol kit rəha mopael mīn
(Luk 7:1-10)

⁵ Kən Iesu təmuwīn mīet-arəpən əpəh e taon Kapaneam, kən etəm-iasol kit rəha mopael mīn rəha netəm Rom təmuwa məplan Iesu, kən mətasək-pən ron matən məmə, ⁶ “Iərəməərə, rəhak iolwək tatimīs, kən mətapīl əpəh e nimə rəhak, nīpətin rafin təmimīs, kən tatəto tərət pik.” ⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Oekimnə mol in təwīr mīn.”

⁸ Kən etəm-iasol rəha mopael mīn təmən-ipən kəm in məmə, “Iərəməərə, io etəmim kit itəm esətuatipən, kən esahmenən məmə ik onəkuwa e rəhak nīpəgnoa nimə. Ən əm nəghatən kit, kən ekītun məmə in otəto təwīr mīn. ⁹ Ekītun məmə nimisən əh otəkəike mol nəwīam, məto-inu io mīn, rəhak netəm-iasol mīn kotərəməərə lak, kən iatol nəwīalat, kən mopael mīn neen əh-ikin itəm io ekərəməərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwīn,’ kən tuwīn. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən tol nat əh.”

¹⁰ Nian Iesu təməto nəghatən əh, kən narmīn təmīwig pik ron, kən təmən-ipən kəm netəmim itəm koatuarisig-in məmə, “Nīpahrienən iakatən kəm itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən nat əpnapīn noanol mīn rəha Isrel, məto esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatətəən təskasik tahmen-pən lan. ¹¹ Iatən kəm itəmat məmə netəmim tepət okotīsī-pən e nīkalīn par ikīn ne e nīkalīn pah ikīn, okotuwa motəgwən kitīəh e tepīl ilat Epraham, ne Aisak, ne Jekop əpəh e nərəməərəən əpəh e nego e neai. ¹² Məto itəmat noanol rəha Isrel itəm Uhgīn təmaupən mītəpun itəmat məmə in otərəməərə etəmat, in otəraķin-pən itəmat ihluə e napīnəpən, kən ikīn əh, netəmim okotasək kən moatəto tərət, kən moatəgətāin nəluīlat mīn.”

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm etəm-iasol rəha mopael mīn məmə, “Atuwīn. Rəham iolwək otəwīr tol əm məmə inu ne nəmahatətə məmə Uhgīn otol mīhin.” Kən e nian ətuatīp əh, nīpəti iolwək rəha etəm-iasol rəha mopael mīn təmuwa məwīr mīn.

7:29: Mak 1:22; Luk 4:32 * **8:2:** E Naoa Rəha Uhgīn, nəghatən u “leprosi” tatəghat-in nimisən pīsīn pīsīn mīn rəha nuwigitəm. Nimisən mīn u tatəraķin nuwigitəm, kən Lou rəha Moses tatən məmə suah kit itəm təmos nimisən nəhlan, in tamkimik e nīganəmti Uhgīn.

Afin Lev 13-14. **8:4:** Lev 14:1-32; Mat 9:30; Luk 17:14 **8:11:** Luk 13:29 **8:12:** Mat 22:13; 25:30; Luk 13:28

*Iesu tæmol nimisæn tepæt kotawir min
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁴ Kæn Iesu tæmuwin e nimæ ræha Pita, kæn muwin imæ mæplan uhu Pita tatætæp-ætæp mætapił. ¹⁵ Kæn tæmæg-æfæmæh-in nelmin mek nelmi pætaguihl un, kæn nætæp-ætæpæn tæmagim mikæ, kæn tinætul. Kæn minatol nagwænæn nigı Iesu.

¹⁶ Kæn ehnaipæn in, netæmim kæmotæmik netæmim tepæt itæm narmın rat tætatig elat motuwa o Iesu, kæn Iesu tæmæhg-iaræp narmın rat min e næghatæn æm ræhan, kæn mol-wir netæmim rafin itæm koatimis. ¹⁷ Natimnat min æh tæmol næhlan mæmæ otol næghatæn ræha ien Aesea tuwa mol nipahrienæn lan, itæm tæmæn aupæn ikin mæmæ, “In tæmos-irækis nimisæn min ræhatat, kæn mol nipætıtat min itæm kotahmæ, kotawir.”

*Etæmim kæiu kæmioalkeike mæmæ okiauarisig-in Iesu
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Kæn nian Iesu tæmæplan nımanin netæmim itæm koatıtælau in, kæn tæmæn-ipæn kæm ræhan netæmim mæmæ okotuwin e nikali lek entænıpæn-pæn. ¹⁹ Kæn iægætun kit ræha Lou tæmuwa mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iægætun. Hiæ ikin onakatuwin-pæn ikin, oekætæu-pæn ik.”

²⁰ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Kuri iarupın min, ræhalat nipæg tatig o napılæn, kæn mænig min nimaalat tatig o napılæn. Mæto Næti Etæmim,† in ræhan nimæ ræha napılæn tikæ mæmæ otuwin mapıl ikin.”

²¹ Kæn etæmim kit min ræha Iesu tæmuwa mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iæræmæra. Oekætæu-pæn ik mæto, pæs ekuwin pitæn mitænım ræhak tata.”

²² Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ætæu-pa io. Netæmim itæm kæsotolæn næwia Uhgın, in tahmen æm mæmæ ilat kınotımis rækis. Pæs ilat okotuwin motıtænım ræhalat netæmim itæm kæmotımis.”

*Iesu tæmæn-ıæhau nimætag asol e Lek Kalili
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

²³ Kæn Iesu tæmuwin e pot, kæn ræhan min netæmim kotuwin ilat min. ²⁴ Kæn tæsuwæhæn, nimætag asol kit tætul kæn minol peau-peau asol min e lek, kæn næhau tatær-pæn e pot, iuæhkır æm pot tætamnim, mæto Iesu tætapıl. ²⁵ Kæn kæmotuwin motæhgair e Iesu motæn-ipæn mæmæ, “!Iæræmæra! !Osmegæh kitat! !Otæsuwæhæn kotamnim!”

²⁶ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Tahro nakotægın pik? Ræhatæmat nahatætæn tækæku agın.” Kæn tæmætul mæn-ıæhau nimætag ne peau-peau asol min. Kæn nimætag tæmurahl nelmin, kæn tinæmælinu tinæmælinu. ²⁷ Kæn netæmim ræha Iesu narmılat tæmiwig pik moatæn mæmæ, “!Ei! ?Etæmim naka u? Nat æpnarın nimætag ne næhau, mæto ilau kætıoal næwıan.”

*Iesu tæmæhg-iaræp narmın rat e etæmim kæiu
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

²⁸ Kæn nian Iesu tæmuwa miet-pa entænıpæn-pæn e lek, ikin Katara, kæn etæmim kæiu itæm narmın rat min kotatig elau kæmiaiet-aræpa mæmæ okuæplan Iesu. İlau kæmiasıpæn e nipæg kæpiel min, ikin katıtænım netæmim ikin. İlau kuæsanæn mætıoh netæmim, kæn netæmim koatægın nuwin-pænæn ikin. ²⁹ Kæn æmun narmın rat min itæm kotatig elau kæmotaget æfæmæh motæn mæmæ, “!Ik Næti Uhgın! ?Næmuwa mæmæ nakahrol itimat? ? Næmuwa mæmæ nakol nalpınæn kæm itimat itæm tæsolæn æh nian ræhan?”

³⁰ İuæhkır æm olat, pikæs min tepæt æh-ıkin kotagwæn, ³¹ kæn narmın rat min kotasæk-pæn o Iesu motæn mæmæ, “Okæmæ nækæhg-iaræp itimat, ahl-ipæn itimat ekotuwin e pikæs min æh.”

8:17: Aes 53:4 † **8:20:** Nian Iesu tæmæn nærgın u “Næti Etæmim,” tatæghat-in atıp in. Nærgın u tæmıet e Naoa ræha Daniel ne naoa pısın pısın min e Oltesteman. Kæn nipætın tæmæ suah kit itæm tæmısi-pæn o Uhgın kæn matos nepætæn ræha Uhgın. **8:20:** 2 Kor 8:9 **8:24:** Sam 4:8 **8:26:** Mat 14:31; Sam 89:9 **8:29:** Mak 1:24; Luk 4:41

³² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Otuwın.” Kən narmin rat min kəmotiet elau, motaiu motuwın e pikəs min, kən əmun pikəs min ilat rafin kəmotaiu moteiuaiu ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motamnım. ³³ Kən netəmim itəm koatehm pikəs min, kəmotagım motuwın e taon motən-iarəp natımnat rafin, ne natımnat itəm Iesu təmöl kəm suah mil itəm narmin rat min kotatig elau. ³⁴ Kən əmun netəmim rafin rəha taon kəmotuwa məmә okotəplan Iesu. Kən nian kəmotəplan in, kən kəmoatakəike əskasık kəm in məmә otəkəike miet əh-ikin əh.

9

*Iesu təmöl-wır etəm
nıpətın təmimis*

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Kən Iesu təmuwın e pot muwın entənıpən-pən e lek, kən miet-arəpa iman ikin, e taon Kapaneam. ² Kən netəmim neen kəmotiləs etəmim kit motuwa ron. Nıpətın məsin təmimis, kən mətəpil e rəhan nimitiwın. Kən nian Iesu təməplan rəhalat nahatətən, kən təmən-ipən kəm etəm tatimis un məmә, “Nətık, əsəginən. Rəham nolən rat min emos-irəkis rəkis.”

³ Kən nian kəmotətə nəghatən əh, iəgətun min neen rəha Lou kotən-ipən kəm ilat min məmә, “Nəghatən əh tərət. Suah əh tatəghat məmә otöl məmә in Uhgın.”

⁴ Məto Iesu titun nətəligən rəhalat kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “?Tahro itəmat nakoatos nətəligən itəm tərət min-nulan? ⁵ ?In pəhrüən timətig məmә oekən, məmә, ‘Emafəl rəkis rəham nolən rat min,’ o ‘Ətul maliwək?’* ⁶ Kən roiu eköl nat kit məmә nəkotitun məmә Nəti Etəmim tatos nepətən ikin-u e nətueintən məmә ofafəl rəkis təfagə rat min.” Kən in təmən-ipən kəm suah əh tatimis məmә, “Ətul miləs rəham nimitiwın maliwək matuwın latuənu.” ⁷ Kən suah u tatimis təmətul maliwək matuwın latuənu. ⁸ Kən nian nımanın netəmim kəmotəplan nat əh, kən kəmotəgin, kən motənwiwi nərgi Uhgın itəm təmos-ipən nepətən kəm etəmim məmә otöl nəhlan.

*Iesu təmaun-in Matiu
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ Kən Iesu təmaliwək muwın məsin min, məplan suah kit, nərgin u Matiu. In etəmim itəm tatos məni rəha takis, kən tatəpələh ikin katətou-pən takis ikin. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “Uarisig-in io, muwa etəmim rəhak.” Kən in təmətul muarisig-in Iesu.

¹⁰ Kən Iesu təmuwın mətəgwən e nimə rəha Matiu, kən netəmim tepət rəha nosən məni rəha takis kəmotuwa, kən netəmim tepət itəm koatöl təfagə rat† kəmotuwa, kən ilat kəmotuwa motəpələh motəgwən ilat Iesu ne rəhan netəmim. ¹¹ Kən nian Farisi min kəmotəplan nat əh, kən kotən-ipən kəm netəm rəha Iesu məmә, “?Tahro rəhatəmat iəgətun tətəgwən kələh ilat netəm koatos məni rəha takis ne netəm koatöl təfagə?”

¹² Məto Iesu təmətə rəhalat nəghatən kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “Etəmim itəm təsimisən təsuwınən məplan tokita. Məto etəmim u itəm tatimis, in otəkəike muwın məplan tokita. ¹³ Otuwın motegəs-in motöl nıpəti nəghatən u pahrien itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmә,

‘Nat kit tatöl nıkik tətəgien, inu məmә onəkotasəkitun netəmim, məto sənəmә rəhatəmat sakrifais min itəm nəkoatöl moatos-ipa kəm io itəm tatöl nıkik tətəgien.’‡

9:1: Mat 4:13 **9:4:** Luk 9:47; Jon 2:25 * **9:5:** Okəmә Iesu titun nol-wırən suah kit, kən tatəgətun məmә tatos nəsanənən o Uhgın məmә ofafəl rəkis nolən rat min rəha netəmim. **9:6:** Jon 17:2 † **9:10:** Farisi min, ilat kəmoatətəu-pən wır əgin-əh Lou rafin itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses məmә Moses otos-ipən kəm netəm Isrel. Kən ilat koatətəu-pən wır min nəghatən min itəm kəmotisi-pən e Lou rəha Moses, məto netəmim əm kəmotöl, sənəmә Lou ətuatip min rəha Uhgın. Kən Farisi min, katən məmә netəmim rafin itəm kəsotətəu-pənən lou əlkələh min əh, ilat iöl təfagə. **9:11:** Luk 15:2 **9:13:** Hip 10:8; Hos 6:1-6; Maeka 6:6-8; 1 Saml 15:22 ‡ **9:13:** Nian Uhgın təmən nəhlan, nıpətın məmә in otapəs rəhalat sakrifais min məto-inu nəratən tətətig e nıkilat. Uhgın təmən məmә ilat kotəkəike motasəkitun netəmim.

Iatən tol min-nulan mətō-inu eməsuwamən məmə ekaun-in netəm min u itəm nīkilat təht məmə kīnotətuatip rəkis məmə okotuarisig-in io, mətō emuwa məmə ekaun-in netəm min u, netəm nol təfagə məmə okotuarisig-in io.”

*Nolan rəha napəsən nagwənan o Uhgīn
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

¹⁴ Kən netəmim rəha Jon Baptais kəmotuwa motəplan Iesu motən-ipən kəm in məmə, “Əplan-tu. Itimat ekotətuakəm motapəs nagwənan motəfak kəm Uhgīn, kən Farisi min, ilat min koatol mihin. ?Mətō təhrol e rəham netəmim kəsotolən nəhlan?”

¹⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian netəmim koatol marit rəha suah kit, kən in tətətig e nagwənan rəhan ilat in min neen, nīkitəmat təht məmə in min neen okotasək? !Kəp! Mətō nian əh-ikin itəm tatuwa məmə netəmim okotiləs-irəkis etəmim itəm katol nagwənan rəhan. Kən e nian əh, in min neen kotitun napəsən nagwənan.

¹⁶ “Kən etəmim kit tikə məmə otos nīmismisi nīməhan wi kit, kən məhlətain-pən e nīməhan oas rəhan itəm təməhap, mətō-inu okəmə tol nəhlan, kən nīmismisi nīməhan wi titun nəhapən nīməhan oas, kən ikin təməhap ikin aupən titun nuwamən mol iahgin pik agin.

¹⁷ “Kən etəmim kit tikə məmə otos wain itəm kəmol wi, kən miuw-pən e pətəl oas u təkəsik itəm kəmol e nuwigī nāni. Okəmə tol nəhlan, kən wain otəhləpik, kən pətəl otəhap, kən wain otəhtəg, kən pətəl otərat. § Mətō wain itəm kəmol wi okəkəike kiuw-pən e pətəl itəm kəmol wi timətmətig, kən wain ne pətəl katuəməhl wir.”*

*Pətagwəhl kit itəm tətīmisi ne pətan əkəku kit itəm təmimisi
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

¹⁸ Nian Iesu tatən-ipən natimnat min əh kəm ilat, etəm-iasol kit tuwa misin-pən nulin o Iesu məmə, “Nətik pətan əkəku təmimisi roiu əm. Mətō wa, mələhəu-pən nelməm lan, kən otəmegəh min.” ¹⁹ Kən Iesu təmətul ne rəhan netəmim, motuarisig-in suah un motuwīn.

²⁰ Kən əmun pətan kit əh-ikin itəm tatos nīmisen rəhalat nīpitan nian rafin əm, minos nup tuelef.† Kən pətan əh təmisi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meə-pən mek nīpəgnəmti kot məsin rəhan, ²¹ təmol nəhlan mətō-inu tatən atip kəm in məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nīmisen otol namnun.”

²² Kən Iesu təmeirair məplan pətan əh, kən mən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, əsəginən. Rəham nahatətəən təmol ik nīnəwir min.” Kən e nian əh, rəhan nīmisen təmikə.

²³ Kən nian Iesu təmuwa miet-arəpa e nīmə rəha etəm-iasol əh, kən təmuwīn imə məplan netəmim koatahl nau motan napuən lan rəha nīmisen, kən netəmim kəmoatasək pik. ²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otiet motuwīn isəu, mətō-inu pətan əkəku un təsīmisen, mətō in tətəpīl əm.” Kən ilat kəmotalah e Iesu. ²⁵ Mətō nian netəmim kəmotiet motuwīn ihluə, kən tuwīn imə, maskəlīm nelmi pətan əkəku, kən pətan əkəku un təmətul.

²⁶ Kən namnusən rəha nat u təmaiu mītəlau rafin e nəptən əh.

Iesu təmol-wir iganəmtin rat kəiu

²⁷ Kən nian Iesu təmiet ikin əh, mətō iganəmtin rat mil kəiu kəmuətəu-pən in, kən mətuagət əfəməh məmə, “!Mipi Kig Tefit, asəkītun itimlau!”

²⁸ Nian Iesu tinuwīn əpəh imə, kən iganəmtin rat mil kuea ron. Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “?Itəlau nətuahatətə məmə ekītun nol-wirən nīganəmtitəlau, o kəp?” Kən ilau kuən-ipən məmə, “Əwəh, Iərəməə.”

²⁹ Kən Iesu təmələhəu-pən nelmin e nīganəmtilau mən-ipən məmə, “Uhgīn otol-wir nīganəmtitəlau mətō-inu nəmuahatətə lan.” ³⁰ Kən nīganəmtilau tinəwir kən kīnatuəplan

9:14: Luk 18:12 § **9:17:** Afin futnot e Luk 5:37 * **9:17:** Iesu təmən nəhlan məmə in otəgətun ilat məmə rəhan nəgətunən in tuwiwi mol pisin e nəgətunən rəha Farisi min ne iəgətun min rəha Lou. † **9:20:** Lou təmən məmə nīmisen u leprosi təmol pətan əh tamkīmik, kən okəmə tatek suah kit, kən in min otamkīmik. **9:21:** Mat 14:36
9:27: Mat 20:29-34

nat. Kæn Iesu tæmæn-ipæn æskasik kæm ilau mæmæ, “Onæsuæn-iaræpæn natimnat min u kæm netæmim.” ³¹ Mæto ilau kæmiaiet mian, kæn muæn-iaræp namnusæn ræha Iesu tuwin mitælau e ikin min rafin e næptæn u.

Iesu tæmæhg-iaræp narmîn rat e etæm tæruru næghatæn

³² Nian suah mil u kæmiaiet, netæmim kotilæs etæmim kit tæruru næghatæn motuwa o Iesu. Suah æh in tæruru næghatæn mæto-inu narmîn rat tætatig lan. ³³ Kæn Iesu tæmæhg-iaræp narmîn rat e suah æh, kæn tinatæghat. Kæn nîmanin netæmim narmilat tæmiwig pik ron, kæn motæn mæmæ, “Suah kit tæsæplanæn nat kit tol nulan æpæh Isrel nian kit ne.”

³⁴ Mæto Farisi min kæmotæn mæmæ, “Tatos næsanænæn o etæm-iasol ræha narmîn rat min mæmæ otæhg-iaræp narmîn rat min.”

Iesu nîkin tæmahmæ pik o netæmim

³⁵ Kæn Iesu tæmaliwæk matuwîn e taon ne latuænu min rafin, kæn matægætun æpæh e nîpægnoa nimæ min ræha nuæfiminæn, matæn-iaræp namnusæn tæwir ræha næræmæææn ræha Uhgîn, kæn matol-wir netæmim rafin itæm koatimis, ne netæmim rafin itæm nîpætilat tærat koatæwir. ³⁶ Nian tæmæplan nîmanin netæmim tinepæt pik, kæn nîkin tæmahmæ pik olat mæto-inu kinotos pik nahmææn, kæn motæruru nasitu-atipæn e ræhalat næmegæhæn, kinotahmen e sipsip min itæm etæmim tikæ o nehman ilat. ³⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ræhan min netæmim mæmæ, “!Otæplan-tu! Nagwænæn tepæt æpæh e nasumæn itæm kinotimætæ, mæto iolwæk min noan mæsin æm kotæulæk-in. ³⁸ Kæn otæfak-pæn o etæm-iasol ræha nasumæn mæmæ otahl-ipa iolwæk min tepæt mæmæ okotuwîn kæulæk-in nasumæn ræhan.”

10

Netæm tuelef ræha Iesu

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Kæn Iesu tæmaun-in netæm tuelef ræhan kotuwa kitæh, kæn mos-ipæn næsanænæn kæm ilat mæmæ ilat kotitun næhg-iaræpæn narmîn rat min e netæmim, kæn motitun nol-wiræn nîmisæn min rafin, ne netæm min u nîpætilat tæmærat.

² Kæn inu nærgi netæm tuelef ræha Iesu: in taupæn Saimon, u nærgin kit min un Pita; ne tæhan Antru; ne Jemes ne pian Jon, næti Sepeti mil; ³ ne Filip ne Patolomiu; ne Tomas ne Matiu, etæmim ræha nosæn mæni ræha takis; ne Jemes næti Alfeas; ne Tateas; ⁴ ne Saimon u kætaun-in mæmæ Selot; * ne Jutas Iskariot u tæmegæhan-in-pæn Iesu tuwin e nelmi ræhan tikimîr min.

Iesu tæmahl-iaræp ræhan netæmim tuelef

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Kæn nian Iesu tæmahl-iaræp ræhan netæmim tuelef mæmæ okotuwîn motol wæk ræhan, tæmaupæn mæghat kæm ilat mæmæ, “Itæmat onæsotuwînæn o netæm min un sænæmæ noanol min ræha Isrel, kæn mæsotuwînæn e taon kit ræha netæm Sameria, ⁶ mæto onækotuwîn o noanol min ræha Isrel itæm kotahmen e sipsip min koatæluæ. ⁷ Kæn nian nako-tuwîn, nækotækæike motæn-iaræp mæmæ, ‘Nian itæm Uhgîn otæmææ e netæmim rafin lan, tinatuwa iuæhkîr.’

⁸ “Kæn itæmat nækotækæike motol netæm koatimis kotæwir min. Kæn itæmat nækotækæike motol netæm kæmotimis kotæmegæh min. Kæn netæmim itæm leprosi tatol ilat, nækotækæike motol nîpætilat tuwa mæwir min. Kæn netæmim itæm narmîn rat tætatig elat, itæmat nækotækæike matæhg-iaræp narmîn rat min kotuwîn isæu olat. Kæn næsanænæn itæm næmotos, næmæsotosæn næmtin. Kæn onækotækæike motol wæk æm, netæmim okæsætouæn

9:30: Mat 8:4 **9:33:** Mak 2:12 **9:34:** Mat 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 **9:35:** Mat 4:23; Mak 1:39 **9:36:** Nam 27:17; 1 King 22:17; Sek 10:2; Mat 14:14; Mak 6:34 **9:37:** Luk 10:2 **10:1:** Mak 6:7; Luk 9:1 * **10:4:** Selot in suah kit itæm in tatætul æskasik o kantri ræhan. Æplan e tiksonari. **10:6:** Jer 50:6 **10:7:** Mat 3:2; 4:17; Luk 10:9,11

itəmat lan. ⁹ Nian nakotuwın, nəsosən mənı. ¹⁰ Kən məsotəmıkan rəhatəmat kətim mın. Kən natımnat itəm nakoatuwin-in, in əm un, məsotos mınən iahgoau kit mın. Kən məsotosən put, ne kasıkin rəhatəmat mın. İatən nəhlan məto-inu tətuatıp əm məmə katos-ıpən kəm iolwək mın natımnat itəm tətuatıp o natıgən rəhalat.

¹¹ “Nian nakotuwın e taon kit o latuənu kit, nəkotəkəıke motehm etəmim kit itəm nıkin tagien məmə nakotuwın mətatıg itəmat mın, kən nakoatatıg ıkin əh mətoarus-pən nian nakotiet mın. ¹² Nian nakotuwın kətatıg e nımə kit, nəkotəkəıke kəghat wır kəm ilat məmə, ‘Nəməlinuən tətatıg otəmat.’ ¹³ Kən okəmə netəmim e nıpəgnoa nımə u, nıkilat tagien məmə okotos itəmat, kən pəs rəhatəmat nəghatən rəha nəməlinuən tətatıg olat. Məto okəmə nıkilat təsagienən otəmat, nəkotəkəıke motos nəghatən rəha nəməlinuən moatuwin.

¹⁴ “Kən okəmə netəmim neen kəsotolkeıkeən məmə okotit itəmat nakotuwın e rəhalat nıpəgnoa nımə, o kəsotətəlıg-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e nımə rəhalat, o rəhalat latuənu, nəkotəkəıke motohapıspıs rəkıs nısp e nelkıtəmat məmə ilat okotıtun məmə nəmotəuhlin-pən məntaatəmat olat. ¹⁵ Nıpahrienən iatən kəm itəmat, e nian itəm Uhgın otakıl netəmim, nalpınən rəha netəm mın əh in otəskasık pık maprəkıs-in nalpınən rəha netəm kotərat aıpən e taon mil əh, Sotom ne Komora.”

Netəmim okotol tərət kəm netəmim rəha İesu

¹⁶ Kən İesu tətəkəıke matən məmə, “Otətəlıg-in-tu. Etahl-ıpən itəmat nakoatuwin tahmen e sıpsıp mın itəm kəmotuwın ilugın e kırı iarupın mın. Onəkotəkəıke motenatıg wır tahmen e malıkım, kən itəmat motan mətıg tahmen e mənıg mak. ¹⁷ Onakoatəto wır itəmat o netəmim, məto-inu ilat okotıləs itəmat məmə nəkoatətul e nıganəmtı kaonsel rəhalat, kən okotalıs itəmat əpəh imə e nımə rəha nuəfımınən.

¹⁸ “Kən məto-inu itəmat netəmim rəhak, okotewkəkan itəmat nakotuwın motətul e nıganəmtı etəm-iasol mın rəha kapman mın, ne kıg mın məmə onəkotən-ıarəp nəghatən təwır rəhak e nıganəmtılat, kən e nıganəmtı İahlua mın. ¹⁹ Nian ilat okotuwa motıləs itəmat, kən nıkitəmat təsəht pıkan məmə onəkotuwın motən məmə naka, o nakotəhrol nulan motəghat. Nəsotəgınən məto-inu Narmın Rəha Uhgın, in otos-ıpınə nəghatən itəm onəkotən e nian ətuatıp əh. ²⁰ Nəsotəgınən məto-inu sənəmə itəmat onəkotəghat, məto Narmın Rəha rəhatəmat Tata, otos-ıpınə nəghatən kəm itəmat məmə nakoatən-ıarəp.

²¹ “Netəmim okotegəhan-in-pən pıalat ətuatıp mın kəm rəhalat tıkimır mın məmə okotohamnu ilat, kən tata mın okotol mihın mın kəm nenətılat ətuatıp mın, kən nısualkələh okotətul motol nolən ahmen mın əm kəm rəhalat tata mın ne mama mın məmə okotohamnu ilat. ²² Netəmim rafın okotetəhau itəmat o nərgək. Məto etəm otətul əskasık mətoarus-pən natımnat mın un okotol namnun, kən Uhgın otosmegəh. ²³ Nian okotol tərət kəm itəmat e taon kit, kən nakotiet motagım motuwın e taon pısın kit mın. İatən pahrien kəm itəmat məmə okol nəsotuwın rafınən e taon mın rəha İsrıl mətoarus-pən Nəti Etəmim in otuwa mın.

²⁴ “Netəmim itəm koatətəlıg-in, okol kəsotaprəkıs-inən rəhalat İəgətun, kən iolwək mın, okol kəsotaprəkıs-inən rəhalat etəm-iasol. ²⁵ Netəm katəgətun ilat, kotəkəıke motagien məmə okotuwa motahmen e İəgətun rəhalat, kən iolwək mın kotəkəıke motagien məmə okotuwa motahmen e etəm-iasol rəhalat. İo, İo etəm-iasol rəha nımə. Okəmə netəmim neen kotən rat İo məmə İo Pıelsepul, u nərgın kit rəha Setan, kən okol tahmen mın əm e iolwək mın rəha nımə rəhak.”

Etəmim rəha İesu təsəgınən etəmim (Luk 12:2-7)

10:9: Luk 10:4 **10:10:** Luk 10:7; 1 Kor 9:14 **10:12:** Luk 10:5-6 **10:14:** Luk 10:10-12; Wək 13:51 **10:15:** Mat 11:24; Jaj 7 **10:16:** Luk 10:3; Rom 16:19 **10:20:** Mak 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15 **10:20:** Jon 14:26
10:21: Jon 14:26 **10:24:** Luk 6:40; Jon 13:16; 15:20 **10:25:** Mat 9:34; 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15

²⁶ Kən Iesu təmən məmə, “Tol nəhlan, əsotəginən netəmim. Natımat itəm netəmim koatəfətain, Uhgın otıləs-iarəpa ikın tagəhag ikın, kən natımnat itəm netəmim koatəhluaig-in, Uhgın otıləs-iarəpa, netəmim rafın kotəplan. ²⁷ Natımnat itəm iatən kəm itəmat e napınəpən, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp mın e nəhag-əhagən, kən natımnat itəm iatən anion, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp asol e nıganəmti netəmim.

²⁸ “Sotəginən netəmim itəm kotıtun nohamnuən nıpətıtəmat, məto okol kəsotohamnuən narmıtəmat. Məto nəkotəgin Uhgın itəm titun nərəkinən nıpətıtəmat ne narmıtəmat e nıgəm asol. ²⁹ Otəplan-tu. Mənıg əlkələh mın, netəmim koatol-salım-in mənı əkəku əm. Məto okəmə rəhatəmat Tata Uhgın təsegəhan-inən ilat, okol kit təsımısən. ³⁰ Kən noanutəmat e rəhatəmat-kapə, Uhgın tətəfin rafın ilat. ³¹ !Tol nəhlan, sotəginən! Uhgın tolkeike pık itəmat taprəkis-in mənıg əlkələh mın əh.

³² “Tol nəhlan, okəmə etəmim otən-iarəp nərgək e nıganəmti netəmim, kən io mın iatən-iarəp nərgın e nıganəmti rəhak Tata e nego e neai. ³³ Məto okəmə etəmim otən-iarəp e nıganəmti netəmim məmə in sənəmə rəhak, kən ekən-iarəp e nıganəmti rəhak Tata e nego e neai məmə in sənəmə rəhak.

³⁴ “Nikitəmat təsəhtən məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən. Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə ekol netəmim kotəmou. ³⁵ İatən nəhlan məto-inu emuwa məmə ekol iərman otol tıməht ilau rəhan tata, kən pətan otol tıməht ilau rəhan mama, kən pətan otol tıməht ilau uhun, ³⁶ kən etəmim otol tıkimır ilat atıp rəhan mın.†

³⁷ “Kən etəmim itəm tolkeike pık rəhan tata ne mama taprəkis-in io, in təsahmənən məmə otuwa rəhak etəmim. Kən etəmim itəm tolkeike pık netın iərman o pətan taprəkis-in io, in təsahmənən məmə otuwa rəhak etəmim. ³⁸ Kən etəmim itəm təsiləsən rəhan nıg kəməluau muarisig-in io,‡ in təsahmənən məmə otuwa rəhak etəmim. ³⁹ Kən etəmim itəm tatol pık wək əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwır, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otımıs o nərgək, in otos nəmegəhən lılın.

⁴⁰ “Kən etəmim itəm tatos itəmat e nıkin agien, kən tahmen əm məmə tatos io e nıkin agien. Kən etəmim itəm tatos io e nıkin agien, kən tahmen əm məmə tatos etəm u itəm təmahlıpa io. ⁴¹ Kən etəmim itəm tatos e nıkin agien ien rəha Uhgın, məto-inu in titun məmə suah u in ien rəha Uhgın, in otos nətouən lan, tahmen əm e itəm ien mın koatos. Kən etəmim itəm tatos e nıkin agien etəm ətuatıp, məto-inu in titun məmə in etəm ətuatıp, in otos nətouən lan, tahmen əm e etəm ətuatıp. ⁴² Kən etəmim itəm tatos-ıpən nəhau ətəp noan-məsın əm kəm rəhak etəmim, məto-inu in titun məmə rəhak etəmim, nat əpnapın rəhak etəmim in ləhau agın, nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə, okol təsəmkarəpənən e rəhan nətouən.”

11

Iesu ne Jon Baptais (Luk 7:18-35)

¹ Nian Iesu tınol namnun nəgətunən rəhan netəm tuelef, təmıet ikın əh muwın e taon mın e nıtən Kalılı, matəgətun netəmim kən matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm ilat.

10:26: Mak 4:22; Luk 8:17 **10:28:** Rom 8:31; Jem 4:12 **10:31:** Mat 6:26 **10:33:** Luk 12:8-9 **10:36:** Maeka 7:6; Luk 12:51-53; † **10:36:** Nuwamən rəha Iesu otol məmə netəmim okotoor ilat mın məto-inu, neen okotahatəlan, məto neen okəsotahatətəən lan, kən moatətəhau. **10:37:** Luk 14:26-27 ‡ **10:38:** Nıpəti nəghatən rəha Iesu sənəmə rəhan netəmim okotəkəike kımıs e nıg kəməluau tahmen əm lan. Nıpəti nəghatən u məmə kitat rafın kitiəh kitiəh kotəkəike motegəhan-in məmə Uhgın otol nəwıan e nəmegəhən rəhatat. Okəm-naka netəmim okotol nəratən kəm kitat, okəm-naka kitat okotımıs o nərgın, o kəm-naka nəratən mın əh otəsuwamən e nəmegəhən rəhatat. Kitat kotəruru, məto kotətul matıp əm o natıgən e nəmegəhən itəm Uhgın tolkeike. **10:39:** Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Jon 12:25 **10:40:** Mak 9:37; Luk 10:16; Jon 13:20

² E nian əh, Jon Baptais tətətig e kalapus, kən in təməto namnusən e wək itəm Iesu tatol. Kən təmahl-ipa rəhan neen netəmim kotuwın motətapəh ron məmə, ³ “?Tahro? ?Ik u etəm kəmatən aupən məmə suah kit otuwa, o itimat ekoatəsahgin etəmim kit mın məmə otəpanuwa mın?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwın motəplan Jon motən-ipən nat naka itəm nəmotuwa motəto kən motəplan: ⁵ netəm nıganəmtilat təpıs kınəotəplan nat. Kən netəmim itəm nelkilat tərət kınəotəto təwır kən mınotaliwək. Kən netəm mın u kəmotos nımısən leprosi, nuwigilat tınəwır. Kən netəm mın u matəlgilat təmalu, roiu matəlgilat tinoag, kən netəm mın u kəmotımıs, kınəotəmegəh mın. Kən ian-rat mın, roiu əh suah kit tınatən-iarəp namnusən təwır kəm ilat. ⁶ Etəmim otatig e nəwırən pahrien okəmə in təsəhlmanən rəhan nahatətəən lak o natımnat itəm io ekol.”

Iesu təməghat-in Jon Baptais

⁷ Nian netəmim rəha Jon koatitəlig, kən Iesu tınətuoun matəghat-in Jon kəm netəm mın u koatəpələh əh-ikın, matən məmə, “?Aupən, nəmotuwın ikın taruən-aruən ikın məmə nəkotəplan naka? ?Nəmotuwın məmə nəkotəplan suah kit tahmen e nuwig itəm nımətag tətəhləpık-ahləpık əpnəpın əm? Kəp. ⁸ ?Kən tahro itəmat nəmoatiet, məmə nəkotəplan suah kit itəm tatuwın e napən wır nəmtın tıəkıs? Kəp. Netəm kotuwın e napən wır tol nəhlan, nian rafın kotatig e nımə rəha kig. ⁹ ?Kən tahro itəmat nəkoatiet, məmə nəkotəplan ien kit? Əwəh, nıpahrienən, kən etəmim əh in ilıs taprəkıs-in ien. ¹⁰ Inu etəm Naoa Rəha Uhgın təmatəghat-in nian Uhgın təmən məmə, ‘Otəplan-tu. İatahl-ıpınə rəhak iahləpıs itəm otos rəhak nəghatən. In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatıp.’

¹¹ Nıpahrienən iatən kəm itəmat, etəmim tıək itəm təmair e nətueintən in ilıs taprəkıs-in Jon Baptais, kən məto etəm ləhau agın e nərəmərəən rəha Uhgın, in ilıs taprəkıs-in Jon.* ¹² E nian Jon Baptais təmətuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın mətoarus-pa roiu, nərəmərəən rəha Uhgın in təskasık məmə otol wək matuwın. Kən netəmim itəm kotəskasık kotalkut pık məmə okotuwın motatig ahgin. ¹³ İatən nəhlan məto-inu, aupən agın mətoarus-pa nian rəha Jon, nəghatən mın rəha Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses, ne nəghatən mın rəha ien mın rəha Uhgın, koatən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgın. ¹⁴ Kən okəmə nıkıtəmat tagien məmə nakotos nətəligən u, ekən məmə Jon in Elaija itəm in ien kit aupən kəmatən məmə otuwa. ¹⁵ Etəm matəlgın tatig, təwır məmə in otətəlig-in wır kən mıtun nəghatən mın u.

¹⁶ “?Netəm mın u itəm koatatig roiu, ilat kotəhrol nulan? İlat kotahmen e nısualkələh itəm koatəpələh ikın katol maket ikın moatakuhl motaun-in ilat mın neen məmə, ¹⁷ ‘İtimat emotahl nau kəm itəmat məmə onakoatol danıs rəha nagienən lan, məto itəmat nəkəsotolən danıs. Kən itimat emoatasək eıuə rəha nımısən, məto nəsotasəkən kitat mın itimat.’ ¹⁸ İatən nəhlan məto-inu Jon təmuwa, kən matətuakəm mətapəs nagwənən matəfak kəm Uhgın, kən məsənımən wain. Kən netəmim kotən məmə, ‘Suah əh, narmın rat kit tətətig lan.’ ¹⁹ Məto nian io, Nəti Etəmim, emuwa kən mətagwən kən matənım wain, kən netəmim kotən məmə, ‘Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nagwən pıkən ne etəmim rəha nıpısən, kən motan kələh ilat netəmim rəha nosən məni e takıs, ne netəmim itəm nol təfagə.’ Məto netəmim itəm koatətəu-pən nıtunən rəha Uhgın koatol wək wır mın. Kən wək wır mın əh koatəgətun məmə nıtunən rəha Uhgın in nıpahrienən.”

Nahməən asol otuwa (Luk 10:13-15)

11:5: Aes 35:5-6; 61:1 **11:10:** Mal 3:1; Luk 1:76 * **11:11:** Ves u tatən məmə wək rəha Jon, in wək itəm tatos nısaııən. In tatol əpen-əpenə suatıp rəha Kristo itəm Uhgın otahl-ıpa, kən in tatən-iarəp məmə Kristo tınatuwa. Wək u in wək asol. Kən Jon in etəm-iasol məto-inu in tatos wək əh. Məto nat kit itəm in təwır taprəkıs-in wək rəha Jon, in məmə suah kit tatuwa etəm rəha Uhgın nian in tətəhatətə e Iesu Kristo. **11:13:** Luk 16:16 **11:14:** Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mak 9:11-13 **11:19:** Mat 9:14

²⁰ Kən Iesu tāməghat əskasik e netəm e taon mīn əh itəm in təmōl nat pīspīs tepət ikin e nīganəmtilat. Tāməghat nəhlan mətō-inu ilat kəsotəuhlinən nətəligən rəhalat o rəhalat nolən rat mīn. ²¹ Təmən məmə, “!Itəmat netəm Korasin, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! !Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! Mətō-inu emol pap nat pīspīs tepət e taon rəhatəmat! Kən okəmə emol natimnat mīn əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netəmim əh-ikin əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat mīn, kən ilat kəmotuwīn e natimnat rat motuwīn moatəpələh e nəmtap e nīgəm motəgətun məmə koatəto tərət agīn o rəhalat nolən rat mīn.

²² Mətō iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgīn otol nalpīnən kəm netəmim, nalpīnən rəhatəmat in otəskasik, maprəkis-in nalpīnən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikin. ²³ “?Kən itəmat netəm Kapaneam, nīkitəmat təht məmə Uhgīn otīləs-ipər itəmat e ikin rəha nīsiaiən əpəh e nego e neai? !Kəp! Mətō Uhgīn otəhlman itəmat nakotuwīn ləhau agīn, imə naulisən, mətō-inu emol nat pīspīs tepət e taon rəhatəmat. Kən okəmə emol natimnat mīn əh əpəh Sotom, kən netəm ikin kəmotəuhlin rəhalat nətəligən, kən okol Uhgīn təməsərəkinən Sotom, kən təmətətig əm mətōarus-pa u-roiu. ²⁴ Mətō iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgīn otol nalpīnən kəm netəmim, nalpīnən rəhatəmat in otəskasik, taprəkis-in nalpīnən rəha netəm Sotom aupən ikin.”

Itəmat itəm nīnotəpou

(Luk 10:21-22)

²⁵ Kən e nian əh, Iesu təməfak matən məmə, “Tata Uhgīn, ik Iərəməərə rəha natimnat rafin ilis e neai ne ləhau e nətueintən. Iatənwiwi ik mətō-inu nəməhluaig-in nīpətī natimnat mīn u e nīganəmti netəmim itəm kotenatig motitun wīr nat. Kən nəmōl-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nīsualkələh məmə okotitun wīr. ²⁶ Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmos-ipa nītunən rafin agīn kəm io. Kən suah kit tikə itəm titun wīr io u Nətī Uhgīn, məmə io pah ətuatip. Mətō Tata Uhgīn əm titun. Kən suah kit tikə itəm titun wīr Uhgīn, mətō io pīsīn əm u Nətī Uhgīn, ekītun, ne netəmim itəm io emītəpun məmə ekol-arəp Tata Uhgīn kəm ilat.

²⁸ “Otuwa ron io, itəmat itəm nəkotol pīk wək kən nīnotəpou o natipa-inən katipa əfigəm mīn, kən ekos-ipinə namegən.† ²⁹ Pəs kotalis rəhak katipa, kən pəs iakaupən məgətun itəmat lan. Iatən nəhlan mətō-inu io etəm mətīg, kən rəhak nətəligən in ləhau. Kən onəkotos namegən e rəhatəmat nəmegəhən. ³⁰ Tol nəhlan mətō-inu rəhak wək ekos-ipinə kəm itəmat in tīmətīg, kən rəhak katipa in toigoig.”

12

Iərəməərə rəha Sapat

(Mak 2:23—3:6; Luk 6:1-11)

¹ Kən e nian əh e Sapat kit, Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotaliwək motuwīn-pən e nasumən rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan netəmim nəumis təmus ilat, kən kəmotəhl noa wit kən motun. ² Mətō nian Farisi mīn kəmotəplan ilat, kən kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “!Ei, əplan-tu! Rəham netəmim koatol nat kit itəm koatətgəhl Lou rəha Sapat.”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəmotafin o kəp, nat naka itəm Kig Tefit təmōl aupən, nian in ne rəhan mīn netəmim nəumis təmus ilat? ⁴ In təmuwīn imə e Nīmə Tapolen Rəha Uhgīn, kən mos pīret mun itəm pris mīn kīnotos-ipən rəkis kəm Uhgīn. Kən

11:22: Aes 23; Esik 26-28; Joel 3:4-8; Amos 1:9-10; Sek 9:2-4 **11:23:** Jen 19:24-28; Aes 14:13-15 **11:24:** Mat 10:15; Luk 10:12 **11:25:** 1 Kor 1:26-29 **11:27:** Mat 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15; 17:2 † **11:28:** Nəghatən u ‘natipa-inən katipa əfigəm mīn’ tatəghat-in Lou rəha netəm Isrel itəm kotahmen e nat təfigəm mətō-inu Lou mīn u, ilat kotəskasik pīk, kən tiəkis o nolən. **11:28:** Jer 31:25 **11:30:** 1 Jon 5:3 **12:1:** Dut 23:25 **12:2:** Eks 20:10

nolən əh tatətgəhl Lou, məto-inu pıret əh, Lou tatən məmə pris mın əm kotıtun nunən. ⁵? Kən nəmotafın e Lou o kəp, məmə nıan rafın e Sapat, pris mın əpəh e Nımə Rəha Uhgın, ilat koatol wək rəhalat itəm tatətgəhl Lou rəha Sapat? Məto Uhgın tatəplan məmə nat əh in tətuatıp əm. ⁶ Məto iatən kəm itəmat məmə suah kit u ikın-u in ilıs taprəkıs-in Nımə Rəha Uhgın. ⁷ E Naoa Rəha Uhgın, in tatən məmə, ‘Nat kit tatol nıkık tətəgien, inu məmə onəkotasəkitun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais mın itəm nəkoatol moatos-ipa kəm io itəm tatol nıkık tətəgien.’ Okəmə nəkotıtun nıpəti nəghatən u, kən netəm mın u itəm kotətuatıp, okol nəsotakılən ilat motən məmə ilat koatol nolən rat. ⁸ Iatən nəhlan məto-inu io, Nəti Etəmim, io İərəmərə rəha Sapat.”

⁹ Kən İesu təmıet ikın əh, malıwək matuwın əpəh imə e nımə rəha nuəfımınən rəhalat. ¹⁰ Kən əmun ikın əh, suah kit əh-ikın nelmın təmımıs, təsəg-ətuatıp-inən. Kən kəmotətəpəh o İesu məmə, “?Tahro? ?In tətuatıp e Lou məmə e Sapat, etəmim tıtun nol-wırən etəmim itəm tatımıs?” İlat kəmotətəpəh ron məto-inu koategəs-in nat tərət kit rəha İesu itəm ilat okotıləs-ipən in e kot ron.

¹¹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə itəmat kit rəhan kit sipsıp, kən sipsıp un tiwig-pən e noakımıl e Sapat, nıkıtəmat təht məmə suah əh otuwın mıuw-pər-pa mın? !Əwəh! Otəkəıke muwın mıuw-pər. ¹²!Məto etəmim, in nat keıke taprəkıs-in sipsıp! Kənu, in tətuatıp əm e Lou məmə natol nat itəm təwır e Sapat.”

¹³ Kən təmən-ipən kəm etəm nelmın təmımıs məmə, “Əg-ətuatıp-in-tu nelməm.” Kən təməg-ətuatıp-in nelmın, kən nelmın tınuwa mınəwır agın mın, tınahmen e nelmın kit mın. ¹⁴ Məto Farısı mın kəmotıet motuwın ihluə mınəatəte noa ron məmə okotohamnu İesu.

Iolwək itəm Uhgın təmıtəpun

¹⁵ Kən İesu təmıtun nətəlıgən rəhalat, kən təmıet ikın əh. Kən netəmim tepət kəmotuarısıg in. Kən in təmöl-wır nımısən rafın rəhalat kotuwa motəwır mın. ¹⁶ Kən təmən-ıəhau ilat məmə okəsotən-ıarəpən in kəm netəmim mın. ¹⁷ Natımnat mın əh kəmotıet məmə nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otuwa mol nıpahrıenən lan. Uhgın təmos-ipən kəm ien Aesea u aupən o nən-ıarəpən məmə,

¹⁸ “Inu iolwək rəhak itəm io enıtəpun rəkıs, iakolkeıke pık in, kən nıkık tagıen pık ron.

Kən io oekol məmə Narmın Rəhak otuwa mərıəh lan.

Kən in otən-ıarəp nolən ətuatıp rəhak ne nosmegəhən rəhak e nıganəmtı netəmim e nəptən pısın pısın mın.

¹⁹ Okol in təsərgəhəuən kən məsəgət əfəməhən, məsəghat pıkən ikın netəmim kotərgəfımən ilat mın ikın.

²⁰ In etəm mətıg,

kən in otol təwır kəm netəmim itəm koatəpou kən rəhalat nəsanənən tıkə.*

In otol nəhlan mətoarus-pa nolən itəm in tətuatıp, otol wın e nolən itəm tərət.

²¹ Kən netəm u sənəmə noanol mın rəha İsrəl, ilat okotələhəu-pən əskasık rəhalat nətəlıgən tətətıg lan, məmə in otosmegəh ilat.”

İesu ne Pıelsepul

(Mak 3:20-30;

Luk 11:14-23; 12:10)

12:4: 1 Saml 21:1-6 **12:4:** Lev 24:5-9 **12:5:** Nam 28:9-10 **12:6:** Mat 12:41-42 **12:7:** Hos 6:6; Mat 9:13 **12:10:** Luk 14:3 **12:12:** Luk 14:5 **12:14:** Jon 5:16 **12:16:** Mat 8:4; Mak 3:12 **12:18:** Mat 3:17 * **12:20:** Nəghatən Kris ətuatıp rəha ves 20 tatən məmə, “Okol təsatgəhlən nuwig kit itəm təkəko, kən okol təsəmkəmsı agın-əhən wık rəha laıt itəm tətəhanıəm əm.” **12:21:** Aes 42:1-4

²² Kən netəmim kəmotiləs suah kit motuwa kəm Iesu itəm niġanəmtin təpis kən təsəghatən məto-inu narmin rat kit tətətig lan. Kən Iesu təmol-wir min, kən suah əh tənətəplan nat kən minatəghat. ²³ Kən netəmim rafin narmilat təmiwig motən məmə, “? Okəmə naka suah u in Mipi Kig Tefit itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa?”

²⁴ Kən nian Farisi min kəmotəto nat əh ne nəghatən lan, kən kəmotən məmə, “Suah əh tatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən əm rəha Pielsepul u etəm-iasol rəha narmin rat min.”

²⁵ Məto Iesu titun nətəligən rəhalat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə netəmim e kantri kit koator ilat min, kən okotərəkin rəhalat kantri. Kən tahmen-pən əm e taon kit o latuənu kit, okəmə netəmim kotoor ilat min, kən okotərəkin taon un o latuənu un.

²⁶ “Kən okəmə Setan tatəhg-iarəp narmin rat min rəhan e netəmim, kən tatol atip əm tikimər kəm in. ?Kən otahro nulan, rəhan nərəmərəən otətul? ²⁷ ?Kən okəmə io iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netəmim? ?Ilat koatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha pah? ?Rəha Setan? Kəp. Kən tərət məmə nakoatən məmə io iatol nəhlan. Tol nəhlan, rəhatəmat netəmim okotakil nəghatən min rəhatəmat, motən məmə in neiuəuəən. ²⁸ Məto okəmə iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın, kən nərəmərəən rəha Uhgın tinuwa rəkis otəmat.

²⁹ “Kən ekən e suatip kit min tol nulan məmə, etəmim kit tikə məmə titun nuwinən e nimə rəha etəmim kit itəm təsanən məmə otəmik rəhan natimnat. Məto otaupən məlis ətain etəm u itəm təsanən, uarisig təpanuwın imə məmki-rəkis rəhan natimnat.

³⁰ “Etəm u itəm təsuarisig-inən io, in rəhak tikimər. Kən etəm u itəm təsargətəinən sipsip min, in tatoor ilat kotəgim atit. ³¹ Tol nəhlan iatən kəm itəmat məmə, Uhgın otəfəl rəkis nolən rat min rafin pişin pişin, † ne nəghatən rat min rafin pişin pişin itəm netəmim koatən lan, məto otol nalpınən kən məsaluinən nəghatən rat min itəm netəmim koatən e Narmin Rəhan. ³² Kən okəmə etəmim tatən rat io, Nəti Etəmim, kən Uhgın otaluin kən məsalpınən. Məto etəmim itəm tatən rat Narmin Rəha Uhgın, Uhgın okol təsaluinən nian kit, e nətueintən u, ne e nian itəm tatuwa. ‡

³³ “Okəmə nig in təwir, kən noan in təwir, okəmə nig in tərət, kən noan in tərət. Tol nəhlan məto-inu itəmat nəkotəplan əm e noa nig məmə nig in təwir o nig in tərət. § ³⁴ ! Itəmat nəkotahmen e sinek! Itəmat noatol nolən eko-eko, kən itəmat netəm nakotərat. Okol nəotənən nat təwir kit, məto-inu nian etəmim tatəghat, tatən əm nat naka itəm tərəioah e nikin. ³⁵ Etəmim itəm nətəligən təwir tərəioah e nikin, nian rafin in tatən nat itəm in təwir. Kən etəmim itəm nətəligən rat tərəioah e nikin, nian rafin in tatən nat itəm tərət. ³⁶ Iatən kəm itəmat məmə e nian Uhgın otakil netəmim lan, netəmim okotəkəike kən-iarəp kəm in məmə tahro ilat kəmoatən nəghatən rat əpnapın min rafin rəhalat. ³⁷ Tol nəhlan, in otakil rafin nəghatən pişin min rəhatəmat, məmə itəmat netəm kotətuatip o netəm kotərat.”

Nəmtətin rəha Jona

(Mak 8:12; Luk 11:29-32)

³⁸ Kən iəgətun min neen rəha Lou ne Farisi min kəmotən-ipən kəm in məmə, “Iəgətun. Ekotolkeike məmə ekotəplan nəmtətin kit itəm tapispis itəm ik onəkol.”;

³⁹ Məto təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat netəm roiu ne, nakotərat, nəmotapəs rəhatəmat nahatətəən o Uhgın, tahmen e pətan kit tapəs rəhan iərman matətəu-pən suah

12:24: Mat 9:34; 10:25 **12:28:** Wək 10:38; 1 Jon 3:8 **12:30:** Mak 9:40; Luk 9:50 † **12:31:** Uhgın tətəfəl rəkis nolən rat min nian netəmim kotəuhlin rəhalat nətəligən kən moatətapəh-in məmə in otaluin məsalpınən rəhalat nolən rat min. **12:31:** Hip 6:4-6 ‡ **12:32:** Netəmim neen kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netəm min u itəm kəmoatən məmə Iesu tatol-wir netəmim e nəsanənən rəha Setan. Tahmen əm məmə ilat kotaun-in məmə Narmin Rəha Uhgın in Setan. Netəmim neen min kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netəmim itəm kəsotahatətəən əh e Iesu, kən motapəs wək rəha Narmin Rəha Uhgın. § **12:33:** Nipəti nəghatən rəha Iesu məmə in etəm təwir məto-inu tatol əm natimnat wir min. **12:33:** Mat 7:16-20 **12:34:** Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:43-45 **12:38:** Mat 16:1; Luk 11:16; Jon 6:30

pisin. Kæn roiu nakotolkeike mæmæ ekol næmtätin kit itäm otægätun mæmæ emisi-pæn o Uhgîn. Mæto Uhgîn otos-ipæn æm næmtätin kitiah æm, kæn inæh næmtätin ræha ien æh Jona. ⁴⁰ Tahmen æm mæmæ Jona tæmæmæhl e nian kisil lapin ne nærauiægæn e nærpi næm asol, kæn Næti Etämim, in otæmæhl nian kisil lapin ne nærauiægæn æpæh e niki næptæn.

⁴¹ “E nian æh itäm Uhgîn otakil netämim rafin, kæn netäm Nineva aupæn, ilat okotätul motæn-iaræp mæmæ itæmat noanol ræha Isrel nakotærat. Okotätun nænæn næhlan mæto-inu nian ilat kæmotæto næghatæn ræha ien æh Jona, ilat kæmotæuhlin ræhalat nætæligæn o ræhalat nolæn rat min. Kæn otæplan-tu, suah kit itäm ilis taprækis-in Jona tinuwa. ⁴² Kæn e nian æh itäm Uhgîn otakil netämim rafin, kæn kwin ræha næptæn pis ikin, in otätul mæn-iaræp mæmæ itæmat netäm nakotærat. Otätun nænæn næhlan mæto-inu, in tæmiet e nikalin næptæn æpæh isæu agin, kæn maliwæk muwa mæmæ otæto næghatæn ræha Kig Solomon itäm tenatig wir. Kæn otæplan-tu, suah kit itäm ilis taprækis-in Kig Solomon tinuwa.

⁴³ “Nian narmin rat tiet e etämim, kæn in otuwîn maliwæk mætan æpæh ikin nig ne niamitæ tikæ ikin, kæn næhau tikæ ikin, mategæs-in ikin otatig mameg ikin, mæto tæsæplanæn. ⁴⁴ Kæn tæn atip æm kæm in mæmæ, ‘Ekätelig-pæn e ræhak nimæ itäm emisi-pæn ikin.’ Kæn nian tuwa mæplan nimæ, etämim tikæ ikin, kæn kæmafæl, kæn mælin wir natimnat. ⁴⁵ Kæn tuwîn mit narmin rat sepîn min itäm kotærat pik taprækis-in in, kæn motuwîn imæ motatig, kæn natigæn ræha suah æh roiu tærat pik taprækis-in ræhan natigæn itäm aupæn. Kæn kotahmen æm e itæmat netäm kotærat itäm nækotatig roiu.”

*Mama ræha Iesu ne pian min
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Nian Iesu tatæghat æh kæm netämim, kæn ræhan mama ne pian min koatätul æpæh ihluæ moatætapæh-in mæmæ okotæghat kæm in. ⁴⁷ Kæn etämim kit tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Ræham mama ne pian min æpæh ihluæ koatätul. Ilat kotalkeike mæmæ okotæghat kæm ik.”* ⁴⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm suah æh itäm tæmæn-iaræp mæmæ, “?Pah u ræhak mama, kæn pah u piak min?” ⁴⁹ Kæn mæg-ætuatip-in-pæn nelmin mægätun-pæn ræhan netämim, kæn mæn mæmæ, “!Inu ræhak mama ne piak min! ⁵⁰ Iatæn næhlan mæto-inu pah u tatol næwia ræhak Tata æpæh ilis e nego e neai, in piak, ne winik, ne ræhak mama.”

13

*Nimaa næghatæn e næptæn
(Mak 4:1-20; Luk 8:4-15)*

¹ E nian ætuatip æh, Iesu tæmiet e nimæ muwîn matæpælæh æpæh iuæhkir e nikali Lek Kalili. ² Mæto-inu netämim tepæt kæmotuwa kätul kitælau in, kæn in tæmuwîn e bot kit matæpælæh. Kæn netämim kæmoatätul ipar. ³ Kæn in tæmæn-ipæn natimnat tepæt kæm ilat e nimaa næghatæn min.

Tæmæn mæmæ, “Etämim kit tæmuwîn mæmæ oteatægtæg ræhan nikuti wit æpæh e ræhan nasumæn. ⁴ Kæn nian tæmæraikin-rakin ræhan nikuti wit, neen kæmotisas-pæn e suatip, kæn mænig min kæmotuwa motun ilat rafin. ⁵ Kæn nikuti wit neen kæmotisas-pæn e næptæn itäm kæpiel iuæhkir æm. Kæmotæwia uæhai æm mæto-inu næptæn noan mæsin æm. ⁶ Mæto nian mitgar tær, kæn mæhg ilat koatauke-auke mæto-inu nokilat tæseiuiu pikæn. ⁷ Kæn nikuti wit neen kotisas-pæn e niki nælkosik, kæn nian nikuti wit kotæwia mæto nælkosik tætatü-atu ilat kæn kæmotamis. ⁸ Kæn nikuti wit neen min kæmotisas-pæn e næptæn itäm tæwir, kæn kæmotæ-in noalat, neen noalat wan-hanrit, neen noalat sikiste, neen noalat tate. ⁹ Etäm matælgîn tatig, tæwir mæmæ in otætælig-in wir kæn mitun næghatæn min u.”

12:39: Jona 1:17; Mat 16:4; Mak 8:12 **12:40:** Jona 1:17 **12:41:** Jona 3:5 **12:42:** 1 King 10:1; 2 Kron 9:1
12:45: Luk 11:24-26; 2 Pita 2:20 * **12:47:** E kopi oas min neen ræha Niutesteman itäm kæmæte e næghtæn Kris aupæn, ves 47 tikæ. **12:50:** Rom 8:29 **13:2:** Luk 5:1-3

¹⁰ Kæn netəm ræha Iesu kəmotuwa motətapəh ron məmæ, “?Tahro natəghat kəm netəmim e nimaa nəghatən min?”

¹¹ Kæn Iesu təmən-ipən kəm ilat məmæ, “Iatən nəhlan mətə-inu itəmat un, Uhgīn təmerəh e suatip otəmat məmæ itəmat onəkotitun nəghatən anion min ræha nərəməræən ræha Uhgīn. Mətə ilat əh, Uhgīn təməsərəhən e suatip nulan olat. ¹² Tol nəhlan mətə-inu, etəm u itəm rəhan əh-ikin nitunən, Uhgīn otos-ipən min nitunən kəm in, kæn rəhan nitunən in otepət pik. Mətə etəm u itəm rəhan nitunən tikə, Uhgīn otos-irəkis rafin rəhan nitunən itəm nikin təht məmæ in tatos. ¹³ Iatəghat e nimaa nəghatən kəm ilat mətə-inu ilat koatəplan pap mətə kəsotitunən, kæn ilat koatəto pap mətə kəsotitun wīrən. ¹⁴ Nəmegəhən rəhalat tatol nəghatən ræha ien Aesea tatuwa matol nīpahrienən lan. In təmən məmæ, ‘Okəatəto, moatəto, moatəto,

mətə okol kəsotitunən.

Kæn okəatəplan, moatəplan, moatəplan,

mətə okol kəsotitunən nian kit.

¹⁵ Tol nəhlan mətə-inu nīkilat tinuwa məskasik,

kæn kīnotəpou-in nətəlig-inən,

kæn motahtosig-in nīganəmtilat.

Okəmæ təsolən nəhlan, okəm-naka ilat okotəplan e nīganəmtilat,

kæn ilat okotətəlig-in e matəlgilat,

kæn nīkilat otəmət-mətig,

kæn okotitun,

kæn okotəuhlin-pa ilat ron io məmæ ekosmegəh ilat.’

¹⁶ Mətə itəmat u, Uhgīn təmawte-in rəhan nəwīrən kəm itəmat, kæn nian nəkotəplan, nəkotitun, kæn nian nakotəto, nəkotitun. ¹⁷ Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmæ, ien min tepət ne netəm ətuatip min tepət kəmotolkeike pik məmæ okotəplan nat naka itəm nakoatəplan, mətə kəsotəplanən. Kæn motolkeike pik məmæ okotəto nat naka itəm nakoatəto, mətə kəsotətoən.”

¹⁸ Kæn Iesu təmatəkəike matən məmæ, “Itəmat otətəlig-in wīr-tu məmæ nəkotitun nīpətī nimaa nəghatən ræha etəm u itəm təmərakin nīkuti wit. ¹⁹ Nīkuti wit itəm təmīsas e suatip, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən ræha nərəməræən ræha Uhgīn, mətə in təsitunən. Kæn Setan tuwa mos-irəkis uəhai əm nəghatən əh itəm təmuwīn e nīkin.

²⁰ “Kæn nīkuti wit itəm təmīsas-pən e nīsip itəm kəpiel iuəhkir əm, in tahmen e etəmim itəm tatətə nəghatən ræha Uhgīn, kæn mos e nīkin agien, ²¹ mətə nokin təseiuaiu pikən, kæn tatətul əm o nian əkuəkīr əm. Nian nəsəsauən, o nəratən tuwa e nəmegəhən rəhan o nəghatən əh, kæn təme uəhai əm e rəhan nahatətəən.

²² “Kæn nīkuti wit itəm təmīsas-pən e nīki nəlkosik, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən ræha Uhgīn, mətə rəhan nətəligən tatuwīn pik o natimnat ræha nətueintən, kæn in tolkeike məmæ rəhan nautə otepət, kæn nətəligən min əh kotatu-atu nəghatən ræha Uhgīn, kæn nəghatən əh təsoe-inən noan.

²³ “Mətə nīkuti wit itəm təmīsas-pən e nəptən wīr, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən ræha Uhgīn kæn mitun nīpətīn. Kæn e nəmegəhən rəhan, in otoe-in noan, nian neen noan wan-hanrit, nian neen noan sikiste, kæn nian neen noan tate.”

Nimaa nəghatən e manuwīhl itəm tərat

²⁴ Kæn Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit min kəm ilat matən məmæ, “Nərəməræən ræha Uhgīn, in tahmen e etəmim kit itəm təmərakin nīkuti wit e rəhan nasumən. ²⁵ Mətə nian in ne rəhan min netəmim kəmoatəpīl, rəhan kit tikīmīr təmuwīn mərakin nīkuti manuwīhl rat min e rəhan nasumən, kæn magīm. ²⁶ Kæn nīkuti wit wīr min kəmotəwīə

motol iahgin motol noalat. Məto e nian əh, nıkuti manuwiłhl rat mın kəmotər mın motuwa motol iahgin.

²⁷ “Kən slef mın rəha etəmim əh, kəmotuwa motəplan in, motən məmə, ‘Etəm-iasol. ? Nıkuti wit mın itəm nəmərakin e rəham nasumən, ilat nıkuti wit wir mın əm, o kəp? ? Məto tahro nıkuti manuwiłhl rat mın kınotər?’ ²⁸ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Tikimır kit təmöl nat əh.’

“Kən rəhan slef mın kotən-ipən kəm in məmə, ‘?Məto tahro? ?Nakolkeike məmə itimat ekotuwin kew rəkis manuwiłhl rat mın əh?’

²⁹ “Məto təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Kəpə. Otapəs. Okəmə itəmat nakotuwin kew rəkis manuwiłhl rat mın, kən məta nakotew rəkis mın wit wir mın. ³⁰ Pəs ilau kərən əm kuər mətoarus-pən wit tınimətə. Kən ekən-ipən kəm netəmim itəm okotəulək-in wit məmə ilat okotaupən motew rəkis manuwiłhl itəm tərət motəlis o nərakin-pənən e nigəm. Uarisig okotəulək-in wit wir mın moatəmik moatuwa e nıpəgnoa nimə rəhak itəm katəlin nagwənən ikin.’ ”

Nimaa nəghatən e

*nıkuti mastat**

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mın kəm ilat məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e nıkuti mastat itəm etəmim təmos muwin məfe e rəhan nasumən. ³² Nıkuti mastat əh in nətin agın, məto nian in otəwiə, in otuwa iahgin tahmen e nig kit, kən mənig mın itəm koatiwig ilis okotuwa motol nimaalat e nelmin mın.”

Nimaa nəghatən e is

(Mak 4:33-34; Luk 13:20-21)

³³ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mın məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen-pən e is noan məsin itəm pətan kit tətalkin e flaoa tepət itəm kəmol-pən e pesin asol, kən tətahl flaoa rafin tətasis matol iahgin.”

³⁴ Natimnat mın əh rafin, Iesu təmuəh nimaa nəghatən lan kəm netəmim. Nıpahrienən məmə təməsənən nat kit kəm ilat okəmə təməsuəhən nimaa nəghatən. ³⁵ Nolən əh təmöl nəghatən rəha ien aupən tatuwa matol nıpahrienən lan. Təmən məmə, “Ekən-iarəp rəhak nəghatən e nuəhən nimaa nəghatən mın. Ekən-iarəp natimnat itəm eməhluaig-in ilat nian emətuoun matol nətueintən mətoarus-pa u-roiu.”

Iesu təmən nıpəti nimaa nəghatən e manuwiłhl

³⁶ Kən Iesu təmiet rəkis e netəmim, kən muwin e nıpəgnoa nimə kit. Kən rəhan mın netəmim kəmotuwa ron motətapəh məmə, “Ən-tu kəm itimat nıpəti nimaa nəghatən e manuwiłhl itəm təmər e nasumən.”

³⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm təmərakin nıkuti wit e nasumən, inu io, Nəti Etəmim. ³⁸ Kən nasumən, in nətueintən, kən nıkuti wit wir mın, ilat u netəmim rəha Uhgın itəm tətərəməərə elat. Kən manuwiłhl rat mın, ilat netəmim rəha Setan. ³⁹ Kən tikimır itəm təmuwin mərakin manuwiłhl rat, in Setan. Kən nian okəulək-in nasumən, in namnun nian, kən netəmim itəm koatəulək e nasumən, ilat u nagelo mın. ⁴⁰ Okotəmik manuwiłhl rat motan-ətıp e nigəm, nolən əh tahmen əm e namnun nian.

⁴¹ “Io Nəti Etəmim, ekahl-ipinə nagelo mın rəhak okotuwin ikin iatərəməərə ikin, motoe rəkis natimnat rafin ne netəmim rafin itəm koatiuw-pən netəmim o nolən təfagə rat mın. ⁴² İlat okotərakin-pən ilat e nigəm asol, kən ikin əh netəmim okotasək kən moatəgətain nəluilat mın. ⁴³ Kən netəm kotətuatıp okotasə tahmen e mit e nəməərəən rəha rəhalat Tata Uhgın. Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlgin-in wir nəghatən mın u.”

* **13:30:** Mastat in nig itəm katol-pən nıkutin e nagwənən məmə tatəpien wir. Nıkutin in natiəkəku agın. **13:35:** Sam 78:2 **13:40:** Sam 78:2 **13:41:** Mat 24:31; 25:31; Mak 13:27 **13:42:** Mat 8:12 **13:43:** Mat 8:12

Nimaa nəghatən e bokis məni itəm tatəhluaiğ

⁴⁴ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e bokis məni kit itəm tatəhluaiğ e nəptən kit. Kən etəmim kit təmətan məplan bokis məni əh, kən tatig mītənim mın. Nikin təmagien pık, kən təmuwın mol-salim-in natimnat rafin rəhan, kən mos-nəmtin nəptən əh.”

Nimaa nəghatən e kəpiel perel

⁴⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e etəmim itəm tategəs-in natimnat, kən matol-salim-in mın. Kən in tategəs-in kəpiel wır mın nəmtilat tiəkis, katən məmə perel. ⁴⁶ Nian təməplan perel kit itəm təwır pık ağın, kən in təmuwın mol-salim-in rəhan natimnat rafin, kən muwın mos-nəmtin perel əh kən mıləs rəhan.”

Nimaa nəghatən e net rəha niuwən nəm

⁴⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e nian netəmim koatərağın-pən net əpəh itəhəi moatos nəm pısın pısın mın lan. ⁴⁸ Nian net tinərioah e nəm, kən kotiuw-par net, kən motoor nəm mın motaii-pən nəm wır mın e kətim asol mın rəhalat, məto okotərağın nəm itəm kotərat. ⁴⁹ Kən e namnun nian, nagelo mın okotuwa motos-irəkis netəmim itəm kotərat o netəmim itəm kotətuatıp, ⁵⁰ kən motərağın-pən netəm kotərat e nigəm asol, kən ikin əh netəmim okotasək moatəğətain nəluilat.

⁵¹ “?Itəmat nəkotitun natimnat mın un, o kəp?” Kən ilat kəmotən kəm in məmə, “Əwəh.” ⁵² Kən təmən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, iəğəgun mın rafin rəha Lou itəm kəməğəgun wır ilat e nəməərəən rəha Uhgın, kotahmen e etəm-iasol rəha nimə itəm rəhan nautə tepət. Kən nian kit in tatos-irəkis nat wi e rəhan nautə, kən nian kit mın tatos-irəkis nat oas.”†

Ien itəm kəsisiyai-inən (Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Nian Iesu tinol namnun nuəhən nimaa nəghatən mın əh, kən təmiet ikin əh, ⁵⁴ muwın iman ikin. Kən təmatəğəgun netəmim əpəh e nimə rəha nuəfiminən, kən narmilat təmiwig, kən kotən məmə, “?Suah u təmiləs hiə nenatigən əh ne nəsanənən əh o nolən nat pispis mın? ⁵⁵ Suah əh, kitat kotitun wır in. ?In neti etəmim itəm tatol nimə, o kəp? ? Kən rəhan mama, in Meri, kən pian mın ilat Jemes, ne Josep, ne Saimon, ne Jutas, o kəp? ⁵⁶ ?Kən rəhan kaka mın kitat mın ilat, o kəp? ?Təmos hiə nitunən o nolən natimnat mın əh?” ⁵⁷ Kən nikilat təsagienən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit in ien, netəmim rafin koatisiyai-in. Məto rəhan mın netəmim əpəh latuənu ne rəhan mın netəmim e nıpəğnoa nimə rəhan, ilat əm kəsotisiyai-inən.”

⁵⁸ Kən təməsolən nat pispis tepət ikin əh, məto-inu ilat kəsotahatəən lan.

14

Kig Herot Antipas

təməğhat o Iesu

(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ E nian əh, Kig Herot Antipas u tatərəməərə e nitən Kalili, təməto namnusən rəha Iesu. ² Kən təmən-ipən kəm rəhan etəm-iasol mın məmə, “Suah u in Jon Baptais itəm təməməğəh mın e nimisən. Tol nəhlan tatos nəsanənən əh o nolən nat pispis mın.”

Nimisən rəha Jon Baptais

³⁻⁴ Herot Antipas təməğhat nəhlan məto-inu in təməhamnu rəkis Jon Baptais. Inu namnusən e nimisən rəha Jon Baptais, tol min-nulan.

13:50: Mat 13:42; Luk 13:28 † **13:52:** Kəm-naka nəghatən u ‘nat oas’ tatəğhat-in nəghatən rəha Uhgın itəm kəməte rəkis e Naoa Rəha Uhgın əpəh e Oltesteman, kən nəghatən u ‘nat wi e rəhan nautə’ tatəğhat-in nəğəgunən wi rəha Iesu.

13:54: Jon 7:15 **13:55:** Jon 6:42 **13:57:** Jon 6:42

Aupən ikin, Kig Herot Antipas tɛmaklɛh-in Herotias u pɛtaguɪhl rɛha pia Herot u, Filip Kitiɛh. Kɛn Jon tɛmɛn-ipɛn kɛm in mɛmɛ, “Tɛsɛtuatipɛn mɛmɛ nɛkilɛs pɛtan u, mɛto-inu nakatɛtgɛhl Lou.” Kɛn Herot Antipas tɛmaskɛlim Jon o Herotias, mɛlis ɛtain, mɛlɛs-ipɛn e kalapus. ⁵ Herot Antipas tolkeike mɛmɛ in otohannu Jon, mɛto tɛmɛsolɛn mɛto-inu tatɛgin netɛmim. Ilat koatɛsiai-in Jon moatɛn mɛmɛ in ien kit.

⁶ Mɛto nian kit, Herot Antipas tɛmol lafet kit rɛha nian tɛmaiir lan, kɛn pɛtan ɛkɛku, nɛti Herotias, tɛmol danis aupɛn e niganɛmti netɛmim rafin. Kɛn rɛhan nolɛn danis tɛmol Herot Antipas nɛkin tɛmuwɛn pik lan, ⁷ kɛn tol nɛhlan, in tɛmɛn-iɛkis mos noanawɪl mɛmɛ in otos-ipɛn nat naka itɛm pɛtan ɛkɛku ɛh tolkeike. ⁸ Kɛn Herotias tɛmɛghat kɛm nɛtin, kɛn nɛtin tɛmɛn-ipɛn kɛm Herot Antipas mɛmɛ, “Os rɛhn-kapɛ Jon Baptais e plet kit muwa ikin-u mos-ipa kɛm io roiu.” ⁹ Kɛn kig, nɛkin tɛpou. Mɛto tɛmɛn-ipɛn kɛm rɛhan netɛmim mɛmɛ ilat okotol nɛwia nɛti Herotias, mɛto-inu o rɛhan noanawɪl ne nɛniɛkisɛn itɛm tɛmol e niganɛmti netɛmim. ¹⁰ Kɛn tɛmahl-ipɛn netɛmim neen kotuwɛn e kalapus, kɛn ilat kɛmotɛtatip rɛkis rɛhn-kapɛ Jon ikin ɛh, ¹¹ motɛlɛhɛu-pɛn e plet kit, motos motuwa, motos-ipɛn kɛm nɛti Herotias, kɛn in tɛmos-ipɛn kɛm rɛhan mama. ¹² Kɛn netɛmim rɛha Jon kɛmotuwɛn motɛlɛs nɛpɛtin motuwɛn motitɛnim, kɛn motuwɛn motɛn-ipɛn kɛm Iesu.

*Iesu tɛmagwɛn netɛmim
faif-taosan*

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Nian Iesu tɛmɛto namnusɛn ɛh, kɛn tɛmɛtipɛn e bot kit muwɛn ɛpɛh ikin kikɛ-kikɛ ikin. Mɛto nian nɛmanin netɛmim kɛmotitun ikin tɛmuwɛn ikin, ilat kɛmotiet e rɛhalat latuɛnu mɛn motaliwɛk ipar motuarisig-in Iesu. ¹⁴ Nian Iesu tɛmuwar, tɛmɛplan nɛmanin netɛmim tɛpɛt, kɛn nɛkin tɛmahmɛ olat matakeike ilat, kɛn mol-wɛr nɛmisɛn mɛn rɛhalat.

¹⁵ Kɛn ehnaipɛn iuɛhkɛr o napinɛpɛn, rɛhan mɛn netɛmim kɛmotuwa ron moatɛn mɛmɛ, “Ikin-u, ikin kikɛ-kikɛ ikin, kɛn otɛsuwɛhɛn talugin. Ahl-ipɛn nɛmanin netɛmim mɛmɛ okotuwɛn latuɛnu mɛn motos-nɛmtin nigilat neen nagwɛnɛn.”

¹⁶ Kɛn Iesu tɛmɛn-ipɛn mɛmɛ, “Kɛp. Otɛpɛs ɛm ilat kotatig, kɛn itɛmat ɛm otagwɛn ilat.”

¹⁷ Mɛto komotɛn-ipɛn kɛm in mɛmɛ, “Itɛmat ekoatos ɛm pɛret faif ne nɛm kɛiu.”

¹⁸ Kɛn tɛmɛn mɛmɛ, “Otos motuwa kɛm io.” ¹⁹ Kɛn mɛn-ipɛn kɛm netɛmim mɛmɛ okotɛpɛlɛh lɛhau e manuwɪhl. Kɛn tɛmos pɛret faif ne nɛm kɛiu ɛh, masipɛr ɛpɛh e neai, matɛfak-pɛn ron, kɛn mɛmkas pɛret. Kɛn tɛmos-ipɛn kɛm rɛhan mɛn netɛmim, kɛn ilat kotos-ipɛn kɛm nɛmanin netɛmim. ²⁰ Kɛn ilat rafin kɛmotagwɛn, nɛrpilat tasis. Kɛn nɛmismisi nagwɛnɛn itɛm kɛmotapɛs, netɛmim rɛha Iesu kɛmotaii-pɛn e kɛtim asol ilat tuelef itɛm kɛmotɛr kɛr wɛr. ²¹ Kɛn netɛmim itɛm kɛmotagwɛn, nɛman ɛm tahmen e faif-taosan, mɛto kɛsafinɛn nɛpitan ne nisualkɛlɛh.

*Iesu tɛmaliwɛk e nɛhau
(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)*

²² Kɛn Iesu tɛmɛn kɛm rɛhan netɛmim mɛmɛ ilat okotɛtipɛn e bot motaupɛn moatuwɛn entɛnɛpɛn-pɛn e lek, mɛto in otahl-ipɛn netɛmim kotitɛlig-pɛn imɛlat mɛn ikin. ²³ Nian tinahl-ipɛn rɛkis netɛmim, kɛn muwɛn ɛpɛh ilis e nitot kit in pɛsin ɛm, mɛmɛ otɛfak. Nian tinalugɛn, Iesu pɛsin ɛm ɛh-ikin, ²⁴ mɛto bot tinuwɛn rɛkis ilugin e lek, kɛn tinatɛlɛs pikɛn nɛmɛtag, kɛn peau-peau mɛn kinoatoh bot.

²⁵ Kɛn lapɛn iuɛhkɛr o nianɛn, Iesu tɛmaliwɛk e nɛtuei nɛhau muwa olat. ²⁶ Mɛto nian netɛmim rɛha Iesu kɛmotɛplan in tɛtaliwɛk e nɛtuei nɛhau, kɛn kɛmotɛgin pik moatɛn mɛmɛ, “!Ei, narmi ɛtɛmim kit!” Kɛn kɛmotasɛk ɛfɛmɛh mɛto-inu koatɛgin.

²⁷ Mæto uəhai əm, Iesu tæməghat kəm ilat mæmə, “!Ei, nikitəmat tətul mæha-mæha. Io əpəh. Sotəginən!”

²⁸ Kən Pita tæmə, “!Iərəmərə, okəmæ ik pahrien, kən aun-in io ekaliwək e nətuei nəhau minə.”

²⁹ Kən Iesu tæmən-ipən mæmə, “Wa.”

Kən Pita tiet e nətuei bot, kən maliwək e nətuei nəhau matuwın o Iesu. ³⁰ Mæto nian tæməplan nımətag, kən nıkin tæməgin pik, kən minətuoun mətəmnım mətəsək-pən o Iesu matən mæmə, “!Iərəmərə, asitu lak!” ³¹ Kən roiu agın, Iesu tæmea-pən məskəlım Pita, kən mən-ipən kəm in mæmə, “!Ik rəham nahatətəən təkəku agın. ?Tahro rəham nahatətəən təkəku lak?” ³² Kən nian kəmuətıpən e bot, kən nımətag təmuraħl nelmin. ³³ Kən ilat e nətuei bot kəmotos-ipən nısiiaiən asol kəm in moatən mæmə, “Pahrien, ik Nəti Uhgın.”

³⁴ Nian kınotuwin entənıpən-pən, kəmotuwar e nəptən Kenesaret. ³⁵ Kən nian netəmım əh-ıkin əh kınotıtun Iesu, kotahl-ipən nəghatən tuwin mıtəlau o netəmım e latuənu min rafın əh-ıkin. Kən kəmotos rəhalat min netəmım itəm koatımıs motuwa o Iesu, ³⁶ kən kəmotəkəıke o Iesu mæmə ilat itəm koatımıs okotek əm nıpəgnəmtı kot rəhan. Kən ilat rafın itəm kəmotek nıpəgnəmtı kot rəhan, rəhalat nımısən təmıkə, kən kəmotəwır.

15

Nat itəm tatol etəmım tamkımık (Mak 7:1-23)

¹ Kən Farisi min neen ne iəgətun min neen rəha Lou kəmotısi-pən Jerusalem motuwa o Iesu. Kən motəpəh ron mæmə, ² “?Tahro rəham netəmım koatətgəhl kastom rəhatat itəm rəhatat pipi min aupən kəmotəgətun kitat lan? Ilat kotagwən, mæto kəsotaupənən motaıkuas e nelmılat.”

³ Kən Iesu tæmən-ipən kəm ilat mæmə, “?Mæto tahro itəmat min nakoatətgəhl Lou rəha Uhgın o naskəlım əskasıkən kastom rəhatəmat? ⁴ İatən nəhlan mæto-inu, Uhgın tæmən mæmə, ‘Nəkotəkəıke motısiiai-in rəhatəmat tata ne mama,’ kən tæmən min mæmə, ‘Etəmım itəm otəghat rat e rəhan tata o mama, okəkəıke kohamnu.’ ⁵ Mæto itəmat nakotən mæmə, okəmæ suah kit rəhan kit mənı əh-ıkin itəm in tıtun nasıtuən e rəhan tata ne mama lan, in tıtun nənən kəm ilau mæmə, ‘Kəsi, emələhəu pısın mənı u mæmə rəha Uhgın,’ ⁶ kən okol in otəsiiai-inən rəhan tata, kən məsos-ipənən mənı u kəm in. E nolən əh, itəmat noatol nəghatən rəha Uhgın tatol nat əpnapın lan, mæto-inu itəmat nakotolkeıke mæmə nakotaskəlım kastom rəhatəmat min əm. ⁷ !Rəhatəmat nənən təwır, mæto nikitəmat tamkımık! İen Aesea tæməghat-in itəmat ətuatıp nian təmatən-ıarəp nəghatən rəha Uhgın itəm tatən mæmə,

⁸ ‘Netəm min u koatısiiai-in io e nohlılat əm, mæto nıkilat ısəu ron io,

⁹ Rəhalat nolən rəha nəfakən ron io in nat əpnapın əm, kən nian koatəgətun, koatən mæmə nəghatən min rəhak, mæto in nəghatən min rəha netəmım əm.’ ”

¹⁰ Kən Iesu tæmaun-in netəmım mæmə okotuwa ron, kən mən-ipən kəm ilat mæmə, “Otətəlıg-in-tu, kən motıtun nat u. ¹¹ Nat naka itəm katun, təsolən etəmım tamkımık e nıganəmtı Uhgın, mæto nat naka itəm tatıet e nohlı etəmım, in tatol etəmım tamkımık e nıganəmtı Uhgın.”

¹² Kən rəhan netəmım kotuwa ron moatəpəh mæmə, “?Nəkıtun mæmə Farisi min, nıkilat tərət nian kəmotətə nəghatən əh?” ¹³ Kən tæmən-ipən mæmə, “Nıg min rafın itəm rəhak Tata əpəh e nego e neai tæməsəfəən, okew-pər ilat nokın. ¹⁴ Apəs ilat. Ilat koatıt

netəmim, mətə niganəmtilat təpīs. Okəmə etəmim itəm niganəmtin təpīs tit etəmim kit min itəm niganəmtin təpīs, kən ilau kərən okiaiwīg-pən e noakimil.”

¹⁵ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ən-tu nīpəti nimaa nəghatən kəm itimat.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Itəmat rəhak netəmim, mətə itəmat min nəsoṭitunən əh? ¹⁷?Nəkotitun o kəp məmə, nat naka itəm tatuwīn e nohli etəmim meiuaiu e nərpin, kən miet min e nīpəti etəmim? ¹⁸Mətə natimnat itəm tətisi-pən e niki etəmim kən matiet e nohli etəmim, matol etəmim tətəmkimik e niganəmti Uhgīn. ¹⁹Tol nəhlan mətə-inu, natimnat itəm tətisi-pən e niki etəmim kotol nulan: nətəligən tərət min; nohamnuən etəmim; nakləh-inən pətan; nīpitan ne nəman ne, koatit anion ilat min; nakləhən; nəghat eiüən e netəmim; nən ratən nərği etəmim. ²⁰Inu natimnat itəm tol etəmim tətəmkimik e niganəmti Uhgīn, mətə okəmə suah kit təsaikuasən nelmin kən mətəgwən, inu təsələn in tamkimik e niganəmti Uhgīn.”

Nahatəən rəha pətan Iaihlua

(Mak 7:24-30)

²¹ Kən Iesu təmiet ikin əh, kən muwīn ikin itəm taon kəiu əh, Taea ne Saeton katuəməhl ikin. ²² Kən pətan kit əh-ikin, Iaihlua u pətan Kenan, təmuwa ron mətəsək əfəməh məmə, “Iərəmərə, Mipi Tefit, asəkitun io. Narmīn rat kit təskasik təmatig e nətik pətan matərəkīn in.”

²³ Mətə Iesu təsən-ipən agin-əhən nəghatən kit kəm in. Kən rəhan netəmim kotuwa moatəkəike ron, motən məmə, “Ahl-ipən in isəu, mətə-inu tətəsək əfəməh matuarisig-in kitat.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəmahl-ipa əm io o sipsip min rəha noanol rəha Isrel itəm kəmotəluə.” ²⁵ Mətə pətan əh təmuwa misin nulin aupən e Iesu matən məmə, “Iərəmərə, asitu lak.” ²⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Təsətuatipən məmə ekos nagwənən nigī nisualkələh, kən mərakin-pən kəm kuri min.”* ²⁷ Kən pətan u təmən-ipən məmə, “Əwəh, Iərəmərə. Mətə kuri min koatun nīmismisi nagwənən itəm təmisas e tepil rəha iərəmərə min rəhalat.” ²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, pətan. !Rəham nahatəən in iahgin! Nat naka itəm nakolkeike, otuwa mol nīpahrienən.” Kən roiu agin, netin pətan təməwīr.

Iesu təmol-wir nīmisan tepət

²⁹ Kən Iesu təmiet ikin əh maliwək e nīkali Lek Kalili. Kən mər muwīn əpəh ilis e nitot kit kən matəpələh. ³⁰ Nīmanin netəmim kəmotuwa ron, moatəmik netəm min u itəm nelkilat təməfaiu-əfaiu, ne netəm niganəmtilat təpīs, ne netəm nīpətilat məsin təmimīs, ne netəm kotəruru nəghatən, ne nīmisan pīsīn pīsīn min. Kən motəlin-pən ilat iuəhkīr o Iesu, kən təmol-wir ilat. ³¹ Kən nīmanin netəmim narmilat təmiwīg nian kəmotəplan netəm kotəruru nəghatən kīnotəghat, ne netəm nīpətilat məsin təmimīs kīnotəwīr, ne netəm nelkilat təməfaiu-əfaiu kīnotaliwək, ne netəm niganəmtilat təpīs kīnoatəplan nat. Kən moatənwiwi Uhgīn rəha Isrel.

Iesu təmagwən netəmim fo-taosan

(Mak 8:1-10)

³² Kən Iesu təmaun-in rəhan netəmim kotuwa ron, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nīkik tīnahməh pik o netəmim min u. Kitat min ilat o nian kisil əh-roiu, kən nat tikə məmə okotun. Esolkeikeən məmə ekahl-ipən ilat koatuwīn, nəumīs tus ilat, mətan, neen kotimīs-eah əpəh e suatip.”

15:14: Luk 6:39; Rom 2:19 **15:24:** Mat 10:6 * **15:26:** Nəghatən u ‘nisualkələh’ tatəghat-in netəm Isrel, kən nəghatən u ‘kuri’ tatəghat-in Iaihlua min. **15:31:** Mak 7:37 **15:32:** Mat 14:14

³³ Kən rəhan netəmim kotən-ipən kəm in məmә, “?Okotos hiә pıret u ikin-u, ikin taruән-aruән ikin itəm tahmen məmә okotagwән nımanin netəmim lan?”

³⁴ Kən Iesu təmән-ipən kəm ilat məmә, “?Pıret kuwәh u nakoatos?”

Kən kotən-ipən məmә, “Ekoatos pıret sepın ne nәм әkәku noan mәsin әm.”

³⁵ Kən Iesu təmән-ipən kəm nımanin netəmim məmә okotәpәlәh e nәptән. ³⁶ Kən tәmos pıret ilat sepın, ne nәм әlkәlәh, kән mәfak-pән lan, kән mәмkas ilat, mos-ipән kәм rəhan netəmim mın, kән kotos-ipән kәм netəmim. ³⁷ Kən ilat rafın kәmotun nәrpılat tasis. Kən netəmim rəha Iesu kotaii-pән nımısmısi nagwәнән itәм kәmotun kapәs e kәtım asol ilat sepın, kәmotәр kәр wır. ³⁸ Netəmim itәм kәmotun, nәman ilat fo-taosan, mәto kәsafınән nıpıtan ne nısualkәlәh. ³⁹ Kən Iesu tahl-ipән nımanin netəmim koatuwın, kән in tәмәtipән e bot muwın ikin Makatan.

16

Farisi mın ne Satusi mın koatәtapәh o nәmtätin kit (Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Kən Farisi mın ne Satusi mın kәmotuwa o Iesu, kән kәmotәghat әuhlin kәм in mәмә otol kәм ilat nәmtätin kit rəha nego e neai, inu nat pıspıs asol itәм otәgәtun mәмә Uhgın tәмahl-ipa in.* ² Kən təmән-ipән kәм ilat mәмә, “Nian tınehnaipән, nakotән mәмә, ‘olawıg tәrauıә, mәto-inu napuә tınasiә.’ ³ Kən laulaugin nakotән mәмә, ‘Nuhuән otәfık, mәto-inu napuә tınasiә mıtәlau.’ Nәkotıtun nәнән nıpәti nәmtätin mın e nımal napuә itәм tatıet, mәto nәkotәрuru nәнән nıpәti nәmtätin itәм nәkotәplan әh-roiu.

⁴ “Itәmat netәм roiu ne, nakotәрat, itәmat netәм Isrel nәmotapәs rәhatәmat nahatәtән o Uhgın, tahmen e pәtan kit tapәs rəhan iәрman matәtәu-pән suah pısin. Kән roiu nakotolkeike mәмә ekol nәmtätin kit itәм otәgәtun mәмә emısi-pән o Uhgın. Mәto Uhgın otos-ipән әm nәmtätin kitıәh әm, kән inәh nәmtätin rəha ien әh Jona.” Kән tәmapәs ilat matuwın.

Is rəha Farisi mın ne Satusi mın (Mak 8:14-21)

⁵ Nian Iesu ne rəhan mın netəmim kәmoatuwın entәnipән-pән e Lek Kalili, rəhan netəmim kәmotaluin mәмә okotos pıret neen. Kән nian kınotuwin entәnipән-pән, ⁶ kән təmән-ipән kәм rəhan netəmim mәмә, “Onakoatәto itәmat o is rəha Farisi mın ne Satusi mın.”

⁷ Kən kәmoatән-ipән kәм ilat mın mәмә, “Tatәghat nәhlan mәto-inu kәmotaluin nәmikән pıret neen.”

⁸ Mәto Iesu tınıtun rәhalat nәtәligән, kән təmән-ipән kәм ilat mәмә, “Ei, rәhatәmat nahatәtән tәkәku agın. ?Tahro nakoatән-ipән kәм itәmat mın mәмә pıret tikә otәmat?

⁹ ?Nәsotıtunән әh, o kәp? ?Nınotaluin pıret faif u itәм emagwән netəmim faif-taosan lan, kән uarisıg, nәmotaii-pән nımısmısi nagwәнән itәм kәmapәs e kәtım asol kuwәh? ¹⁰ ?Kән nınotaluin pıret sepın u itәм emagwән netəmim fo-taosan lan, kән uarisıg, nәmotaii-pән nımısmısi nagwәнән itәм kәmapәs e kәtım asol kuwәh? ¹¹ ?Tahro itәmat nәsotıtunән mәмә esәghat-inән pıret? Oatәto itәmat o is rəha Farisi mın ne Satusi mın.” ¹² Kән e nian әh, ilat kәmotıtun mәмә in tәsәghat-inән is rəha nolән pıret mәмә okoatәto ilat ron, mәto okoatәto ilat o nәghatән mın itәм Farisi mın ne Satusi mın koatәgәtun netəmim lan.

Pita tәмән mәмә Iesu in Kristo (Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Nian Iesu tәmuwa ikin Sisaria Filipae, mән-ipән kәм rəhan netəmim mәмә, “? Netəmim kotән mәмә pah u io, Nәti Etәмim?”

* **16:1:** Farisi mın ne Satusi mın, nıkilat tәht mәмә Iesu tәruru nolән nәmtätin kit, kән netəmim okotәplan mәмә in tәsısi-pән e Uhgın. **16:1:** Mat 12:38; Luk 11:16 **16:4:** Mat 12:40; Jona 1:17 **16:6:** Luk 12:1 **16:9:** Mat 14:17-21 **16:10:** Mat 15:34-38

¹⁴ Kən kotən-ipən məmә, “Neen koatən məmә ik Jon Baptais, neen koatən məmә ik ien Elaija, kən neen koatən məmә ik ien Jeremaea, o ien kit aupən ikin.”

¹⁵ Kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “?Məto tahro etəmat? ?Nakotəmә pah u io?”

¹⁶ Kən Saimon Pita təmən-ipən məmә, “Ik Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ipa, ik Nəti Uhgın itəm tətatiḡ matəmegəh.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Uhgın təmawte-in rəhan nəwı̄rən kəm ik, Saimon nəti Jona, məto-inu sənəmә etəmim əm təmol-arəp nat u kəm ik, məto rəhak Tata əpəh e nego e neai itəm təmol əp nat u kəm ik. ¹⁸ Kən ekən-ipinә kəm ik məmә ik Pita, u nı̄pətin təmә kəpiel. Kən ekiləkin rəhak nıməfak e kəpiel u, kən okol nəsanənən rəha nımısən† otəsaprəkis-inən. ¹⁹ Ekos-ipinә kəm ik nepətən itəm tətisi-pən o Uhgın əpəh e nego e neai. Kən əpəh e nego e neai, Uhgın tınegəhan-in rəkis nəwı̄am itəm onakən e nətueintən. Nian onakahtosiḡ-in nat kit, o onategəhan-in nat kit, kən otol mihin.” ²⁰ Kən mən-ipən əskasık kəm rəhan netəmim məmә okəsotən-ipənən kəm suah kit məmә in Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ipa.

Iesu təmən-iarəp

rəhan nımısən

(Mak 8:31—9:1; Luk 9:22-27)

²¹ E nian əh, Iesu təmətuoun matən-iarəp kəm rəhan netəmim məmә in otəkəike muwın Jerusalem, kən etəm-iasol mın rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol mın, ne iəḡətun mın rəha Lou, okotol in təto nahməən e nəratən tepət, kən okotohamnu in, kən uarisıḡ e nian kısıl, in otəmegəh mın e nımısən.

²² Kən Pita tos pisin Iesu, kən mətuoun matən-iəhau matən məmә, “Iərəmərә, Uhgın otəkəike mahtosiḡ-in nat əh. !Nat əh okol təsuwamən mol nı̄pahrienən lan!”

²³ Kən Iesu talalin mən-ipən kəm Pita məmә, “!Setan! !Uwın isəu ron io! Ik nətahtosiḡ-in io. Rəham nətəliḡən sənəmә nətəliḡən rəha Uhgın, məto in nətəliḡən rəha netəmim əm.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmә, “Etəmim itəm tolkeike məmә otuarisiḡ-in io, otəkəike maluin atıp in, kən mıləs rəhan nıḡ kəməluau mətəu-pa io. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm tatol pık wək əm məmә rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwı̄r, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nəmegəhən lilin. ²⁶ ?Okəmә etəmim kit tatos rafin natı̄mnat e nətueintən, məto uarisıḡ lan otimis kən təsosən nəmegəhən lilin, in təmol win e nat kit təwı̄r, o kəp? Kəp. Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgın məmә Uhgın otos-ipən nəmegəhən lilin kəm in. ²⁷ Tol nəhlan məto-inu, io Nəti Etəmim epanuwa itimat nagelo mın e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Tata rəhak, kən ekos-ipən nətəuən kəm netəmim rafin e wək ətuatıp itəm kəmotol. ²⁸ İatən-ipinә nı̄pahrienən məmә netəmim neen koatətul ukın-u itəm kəsotımısən motəmegəh əm nian Nəti Etəmim u in kig, otuwa məmә in otərəmərә e natı̄mnat rafin.”

17

Nı̄pəti Iesu təmuwa mol pisin

(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Nian sikis tinuwa mınuwın rəkis, Iesu tit Pita, ne Jemes, ne Jon u pia Jemes, mit iləhal motuwın əpəh ilis e nıtot əfəməh, ilat pisin əm. ² Kən ikin əh, nı̄pəti Iesu təməuhlin muwa mol pisin. Rəhn-kapə təmasiə məhag-əhag tahmen e mıtgar, kən rəhan natı̄mnat tinuwa məruən məhag-əhag. ³ Roiu aḡın, Moses ne Elaija kəmiaet-arəpa mətəhaləḡhat iləhal Iesu.

16:14: Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8 **16:16:** Jon 6:69 **16:17:** Kal 1:15-16 † **16:18:** Nat u tatəḡhat-in nian suah kit təmı̄mis, məto nımısən, rəhan nəsanənən tikә o etəmim itəm tətəhatətә e Uhgın. **16:18:** Jon 1:42; Efes 2:20 **16:24:** Mat 10:38; Luk 14:27 **16:25:** Mat 10:39; Luk 17:33; Jon 12:25 **16:26:** Mat 4:8-9 **16:27:** Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 25:31; Rom 2:6; Nol Əpən 22:12 **17:2:** 2 Pita 1:16-18

⁴ Kən Pita tāmən-ipən kəm Iesu məmә, “Iərәmәrә. Tәwīr mәмә itimәhal emәhaluwa ikin-u. Okәмә nakolkeike, ekilәkin makeen kisil u ikin-u, rәham kit, kән rәha Moses kit, kән rәha Elaija kit.”

⁵ Nian Pita tәmatәghat әh, mal napuә itәм tәhag-әhag tәmuwa malpin ilat, kән kәmotәto nәwia suah kit tәmiet e mal napuә matән mәмә, “Inu nәtik itәм iakolkeike pik. Nīkik tagien pik ron. !Әhalәtәlig-in in!”

⁶ Nian suah milәhal әh kәmәhalәto nәghatән әh, kәmәhalisi-pәр mәhalitәnim-pән rәhalәhal-kapә e nәptән mәhalәgin pik. ⁷ Mәto Iesu tәmuwa mek ilәhal matән mәмә, “Әhalәtul. Әsәhalәginән.” ⁸ Nian kәmәhlasipәр, mәsәhalәplanән suah kit, mәto Iesu pisin әm.

⁹ Nian kәmoteiuaiu-pa e nitot, Iesu tāmән kәм ilәhal mәмә, “Әsәhalәнән kәм etәmim kit nat naka itәм nәmәhalәplan mәtoarus-pән Nәti Etәmim otәmegәh min e nimisән.”

¹⁰ Kән kәmәhalән-ipән mәмә, “?Mәto tahro iәgәtun min rәha Lou koatән mәмә Elaija otәkәike maupән muwa min?”*

¹¹ Kән Iesu tāmән-ipән mәмә, “Nipahrienән mәмә Elaija otәkәike maupән muwa mәмә otol-wir min natimnat rafin. ¹² Mәto ekән-ipinә kәм itәmәhal mәмә, Elaija tinuwa rәkis, mәto netәmim kәsotitunән in, kән motol tәrat lan. E nolән ahmen min әm, Nәti Etәmim otәto nahmәән e nelmilat.” ¹³ Kән rәhan netәmim kinotitun mәмә tatәghat-in Jon Baptais kәм ilat.

*Iesu tәmәhg-iarәp narmin rat e suakәku kit
(Mak 9:14-32; Luk 9:37-45)*

¹⁴ Nian kinotiet-pa o nimanin netәmim, suah kit tuwa misin nulın aupән-in Iesu, ¹⁵ kән mәмә, “Iәрәmәrә, әsәkitun nәtik. Tәtaut, kән matәto pik nahmәән lan. Nian tepәt tatiet-pән e nigәм, matiet-pән lәhau e nәhau. ¹⁶ Emilәs muwin o rәham netәmim, mәto kotәruru nol-wirән.”

¹⁷ Kән Iesu tāmән-ipән mәмә, “Ei, itәmat netәm roiu nәsotahatәtәән, kән ninotuwın isәu o suatip rәha Uhgın. ?Onәghan nәpanotitun? ?Oekәtatig kitat min itәmat mәtoarus nian naka? Otilәs suakәku motuwa kәм io.” ¹⁸ Kән Iesu tәmәghat әskasik kәм narmin rat, kән tiet e suakәku, kән roiu agin suakәku tәmәwir.

¹⁹ Kән rәhan netәmim kәmotuwa kәtul pisin ilat Iesu, kән motәtapәh ron mәмә, “?Tahro itimәt ekotәruru nәhg-iarәpән narmin rat?”

²⁰ Kән Iesu tāmән-ipән kәм ilat mәмә, “Mәto-inu rәhatәmat nahatәtәән tәkәku әm, tәsahmenән. Mәto iakatән pahrien kәм itәmat mәмә, okәмә rәhatәmat nahatәtәән әh-ikin, nat әnnapin tahmen e nikuti mastat u nәtin agin, kән nәkotitun nән-ipәнән kәм nitot u mәмә, ‘Otiet u ikin-u, muwin ikin әh,’ kән nitot otiet, kән nat kit tikә itәм itәmat nәkotәruru nolән.”†

²² Nian kәmotuwa kitiәh әpәh Kalili, Iesu tāmән-ipән kәм ilat mәмә, “Io Nәti Etәmim, suah kit otegәhan-in-pән io e nelmi tikimır min. ²³ Netәmim okotohamnu io, kән uarisig e nian kisil, Uhgın otosmegәh min io e nimisән.” Kән rәhan netәmim kәmotәto tәrat pik agin o nәghatән әh.

Takis rәha Nimә Rәha Uhgın

17:5: Dut 18:15; Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22 * **17:10:** Nian Uhgın tәmәghat kәм ilәhal әpәh e nitot, ilәhal kәhalitun mәмә Iesu in Kristo itәм otuwa. Kән kәhalitun mәмә Elaija otәkәike maupән muwa min, mәto kәsәhalәplanән mәмә Elaija tәmuwa mol әpen-әpenә natimnat rafin. Tol nәhlan, rәhalat nәtәligән tinol nәruruән, mәto-inu Iesu itәм in Kristo tinuwa rәkis, mәto Elaija tәsuwamән әh. **17:10:** Mal 4:5 **17:11:** Mal 4:5-6 **17:12:** Mat 11:14 **17:13:** Luk 1:17 **17:19:** Mat 10:1 † **17:20:** E kopi oas min neen rәha Niutesteman itәм kәmәte e nәghatән Kris aupән, kәsәtәән ves 21 u: Mәto suah kit itәм tolkeike mәмә otәhg-iarәp narmin rat min nәhlan, in otәkәike matәfak kән matәtuakәм. **17:20:** Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1 Kor 13:2 **17:22:** Mat 16:21

²⁴ Nian Iesu ne rəhan netəmim kəmotuwa Kapaneam, netəmim rəha nosən məni rəha takis rəha Nimə Rəha Uhgın, kəmotuwa o Pita motən məmə, “?Tahro? ?Rəham iəgətun tatətou takis u, o kəp?”

²⁵ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Əwəh, tatətou.”

Nian Pita təmuwın e nıpəgnoa nimə, kən Iesu təmaupən məghat matən kəm in məmə, “?Saimon, nıkim təht mə naka? ?Kig mın rəha nətueintən koatos takis o pah, koatos o rəhalat mın netəmim, o netəm pısın mın?”

²⁶ Pita təmən-ipən məmə, “Koatos o netəm pısın mın.”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Kən tol nəhlan, netəm rəha kig kəsotətouən. ²⁷ Məto kitat kəsotolkeikeən məmə kotol ilat kotəto tərət otat. Kən tol nəhlan, təwir məmə ik onəkuwın əpəh ləhau e lek, mərakin rəham nıpien o niuwən nəm. Nəm itəm nakaupən miuw, nakəhap nıpəgnoan, kən onəkəplan məni silfa kit tahmen-in nətouən takis. Os muwın mos-ipən kəm ilat o nətouən rəhalau takis.”

18

*Etəm-iasol e nərəməərəən
rəha Uhgın*

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ E nian əh, netəmim rəha Iesu kəmotuwa ron motətapəh ron məmə, “?Pah u in etəm-iasol e nərəməərəən rəha Uhgın?”

² Kən Iesu taun-in suakəku kit tuwa mətul ilugin elat, ³ kən mən məmə, “Pahrien iatən kəm itəmat məmə okəmə nəsotəuhlinən itəmat motuwa motahmen e nisualkələh, okol nəsotuwınən motatig ahgin nərəməərəən rəha Uhgın. ⁴ Tol nəhlan, pah u otıləs-iəhau atıp in tahmen e suakəku u, in etəm-iasol e nərəməərəən rəha Uhgın.

⁵ “Okəmə suah kit in ləhau tahmen e suakəku u, kən etəmim kit nıkin tagien o nosən suah u muwın e nıpəgnoa nimə rəhan, kən okəmə tatol e nərgək, kən tahmen məmə tatos io mın e nıkin agien.

⁶ “Məto okəmə etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u tahmen e suakəku əh, məmə otol nolən rat, kən suah əh, Uhgın otol nalpınən asol kəm in. Kən nalpınən əh otəskasık taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnım məmə otəmnım.

⁷ “Kəsi, nahməən asol otuwa o netəmim rəha nətueintən, itəm koatos-ipən-os-ipən kəm netəmim məmə okotol təfagə rat. Nos-ipən-os-ipənən mın əh okotəkəike motuwa. Məto kəsi, nahməən asol otuwa o suah u itəm in suatıp rəha nərətən əh. ⁸ Okəmə nelməm o nelkəm tol ik natol təfagə, kən nakəte rəkis mərakin. Məto-inu təwir pık məmə nian nakuwın e nego e neai, nelkəm kit o nelməm kit tikə, taprəkis-in məmə ik nataskəlım nelməm kərən mil ne nelkəm kərən mil əh-ikin, kən kərakin-pən ik e nıgəm itəm tatuəp namnun tikə. ⁹ Okəmə nıganəmtım tol ik natol təfagə, kən asul-irəkis mərakin. Məto-inu təwir pık məmə nian nakuwın e nego e neai, nıganəmtım kit tikə, taprəkis-in inu məmə ik nataskəlım nıganəmtım kərən mil, kən kərakin-pən ik e nıgəm asol itəm tatuəp namnun tikə.”

*Nimaa nəghatən o sipsip
itəm təməluə
(Luk 15:3-7)*

¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nəkotəkəike moatıtun wir məmə nəsotəhm-iəhauən netəmim rəhak mın itəm kotahmen e nisualkələh, məto-inu iatən kəm itəmat məmə

nagelo min itam koatehm ilat, nian rafin ilat koatatul e niganamti rəhak Tata u tətatig əpəh e nego e neai məmə okotən-iarəp ilat kəm Uhgın.*

¹² “?Nikitəmat təht məmə naka? ?Okəmə etənim kit rəhan sipsip wan-hanrit, kən kitiah təluə mətan, kən suah əh otol naka? In otapəs ilat nainti-nain əpəh e nitot, kən muwin megəs-in itəm un itəm təməluə. ¹³ Kən okəmə təməplan, iatən pahrien kəm itəmat məmə, nikin otagien o sipsip u kitiah əm, taprəkis-in ilat u sipsip nainti-nain itəm kəsotəluəən. ¹⁴ E nolən ahmen min əm, rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in təsolkeikeən məmə rəhan kit suakəku otuwın məluə.”

*Piam itəm tatol nərətən
kəm ik
(Luk 17:3)*

¹⁵ Kən Iesu təməən məmə, “Okəmə piam kit tol nolən rat kit kəm ik, uwın məplan itəlau pisin əm, kən nakən-ipən nat naka itəm təmol təsətuatipən. Okəmə tətətəlig-in ik, rəham nəghatən otol in tatitəlig-pa min nakuəwir otəlau min. ¹⁶ Məto okəmə təsətəlig-inən ik, os etənim kitiah o kəiu məhaluwın min məhaləplan məmə nəghatən min rafin itəm onəkotən, okotitun məmə ilat rafin niphahrienən əm. ¹⁷ Məto okəmə təsətəlig-inən ilat, ən-ipən kəm niməfak. Məto okəmə təsətəlig-inən niməfak, kən niməfak otəplan in tahmen e İaihlua o etənim rəha nosən məni e takis.

¹⁸ “İatən pahrien kəm itəmat məmə, əpəh e nego e neai, Uhgın tinekəhan-in rəkis nəwiatəmat itəm nakotən e nətueintən. Nian nəkoatahtosig-in nat kit o nakoategəhan-in nat kit, kən otol mihin.

¹⁹ “Kən iatən min kəm itəmat məmə, okəmə itəlau kəiu nakuən nəghatən kit muəlis e nat kit itəm nakətuətapəh ron o Uhgın, kən rəhak Tata əpəh e nego e neai otol nat naka itəm nakətuətapəh ron. ²⁰ Tol nəhlan məto-inu, ikin pəhruən etənim kəiu o kisil kəhaluwa kitiah e nərgək, io itəmat min ilat.”

Nimaa nəghatən e etənim itəm təsaluinən kaon rəha suah kit

²¹ Kən Pita təmuwa o Iesu kən mətapəh ron məmə, “İərəməərə. ?Ekaluin nolən tərət itəm piak təmol kəm io mau kuwəh? ?Mau sepın tahmen, o?”

²² Kən Iesu təməən-ipən məmə, “İakən-ipinə kəm ik məmə, sənəmə mau sepın əm, məto mau sepinte-sepın.†

²³ “Nakəkəike mol nəhlan məto-inu nəərəməərəən rəha Uhgın in tol nulan. Kig kit tolkeike məmə otəplan-tu kaon min itəm rəhan netənim kəmotol kəm in məmə ilat okotətu. ²⁴ Nian tınətuoun wək əh, kotiləs rəhan kit iolwək motuwa ron itəm təmol kaon iahgin iahgin, tahmen e ten-taosan talen.‡ ²⁵ Məto suah əh tınəruru nətuəən, kən tol nəhlan, kig təməən məmə okol-salim-in in, ne rəhan pətan, ne rəhan nisualkələh, ne rəhan natimnat min rafin məmə otətu rəhan kaon.

²⁶ “Kən rəhan iolwək təmeiuiəu misin nulin əupən in. Kən matəkəike ron matən-ipən kəm in məmə, ‘Awı. ?Nəkəitun nos-ipamən nian əkuəkır məsin kəm io məmə ekətu rafin rəhak kaon?’ ²⁷ Kən rəhan etəm-iasol təmasəkəitun in, kən mapəs rafin rəhan kaon məmə otəsətuəən nian kit ne, kən megəhan-in məmə otuwın.

²⁸ “Məto nian iolwək u təmuwın, kən məplan etənim kit u təmol kaon kəm in, wan-hanrit tenarius. § İlau kərən iolwək mil kətioal wək kitiah əm rəha etəm-iasol. Kən iolwək itəm etəm-iasol təmaluin rəhan kaon, in təmaskəlīm itəm u kit kəmətioal wək kələh, kən matəmkətip nentou, matən məmə, ‘!Ətu-pa rəham kaon itəm nəmol kəm io!’

* **18:10:** E naoa oas agin tepət rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris əupən ikin, ves 11 tikə. In tatən məmə, “Kən io, Nəti Etənim, emuwa məmə ekosmegəh ilat u itəm kəmotəluə.” **18:10:** Hip 1:14 **18:15:** Luk 17:3; Kal 6:1

18:16: Dut 19:15; Jon 8:17 **18:18:** Mat 16:19; Jon 20:23 **18:19:** Mak 11:24; Jon 15:7 † **18:22:** Nipətin rəha “mau sepinte-sepın” məmə kitat kotəkəike motaluin nərətən rəha suah kit nian rafin, namnun tikə. **18:22:** Luk

17:4 ‡ **18:24:** Ten-taosan talen - Wan talen tahmen e faif-milian vatu. Kən məni rafin u, ten-taosan talen tahmen e fifti-taosan-milian vatu. § **18:28:** Roiu, wan-hanrit tenarius tahmen e wan-hanrit-taosan vatu.

²⁹ “Kæn iolwæk un itəm tæmol kaon kəm in, teiuaiu misin nulin matækæike ron matən mämə, ‘Awi. ?Nækıtun nos-ipamən nian ækuækır mäsın kəm io mämə ekətou rəhak kaon?’

³⁰ “Məto in tämə, kəp. Kæn tæmuwın mən mämə okıləs suah u kan kıləs-ipən e kalapus mətəorus-pa otətou rafın rəhan kaon mın itəm tæmol. ³¹ Nian iolwæk mın neen kəmotəplan nat əh, nıkılət təmahmə pik ron, kæn motuwın motən-ipən kəm etəm-iasol natımnat rafın itəm kəmotəplan.

³² “Kæn etəm-iasol təmaun-in iolwæk un tuwa təmən-ipən kəm in mämə, ‘Ik iolwæk itəm tərət agın. Emapəs rafın rəham kaon mətə-inu nəmatækæike ron io. ³³ ?Tahro nəsasəkıtunən suah u natioal wæk itəlau mın, tahmen-pən əm e itəm emol kəm ik?’ ³⁴ Kæn neməha tæmol etəm-iasol, kæn təmən mämə okıləs kan kıləs-ipən e kalapus mämə etəm tatehm kalapus otol nalpınən kəm in mətəorus-pən otətou rafın rəhan kaon itəm tæmol.”

³⁵ Kæn nian Iesu tæmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat mämə, “Kæn e suatıp kitıəh əm, rəhak Tata əpəh e nego e neai, otol kəm itəmat rafın, okəmə nəotaluin pahrienən nəratən itəm piatəmat mın koatol kəm itəmat.”

19

Iərman ne pətan kətuapəs ilau mın (Mak 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Nian Iesu tæmol namnun nənən natımnat mın u, təmıet Kalili muwın nıtən Jutia entənıpən-pən e nıkalı nəhau Jotan. ² Kæn nımanın netəmım kəmotuarısıg-in in motuwın əh-ıkın əh, kæn tæmol-wır ilat e nımısən mın.

³ Kæn Farısı mın neen kəmotol noa eko-eko mämə otıuw-pən Iesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatıpən. Kəmotuwa o Iesu motən mämə, “?Lou tatən mämə iərman tıtun napəsən rəhan pətan o nat əpnapın əm kit, o kəp?”

⁴ Kæn təmən-ipən mämə, “?Nəmotafın o kəp mämə, e nətuounən muwın mətəorus-pa u-roiu, Uhgın u itəm tæmol netəmım rafın, tæmol iərman ne pətan? ⁵ Kæn Suah u təmən mämə, ‘O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kæn mətuatıg ilau rəhan pətan. Kæn ilau okuea nıpətılau kitıəh.’ ⁶ Kæn roiu, ilau sənəmə kəıu, mətə kitıəh əm. Uhgın tınılpin ilau kınuea mınıoal kitıəh, kæn o nat əh, pəs etəmım kit okol təsətatıpən rəhalau natıgən.”

⁷ Kæn Farısı mın kotən-ipən mämə, “?Mətə tahro Moses təmən mämə etəmım tıtun nosıpənən naoa kit kəm rəhan pətan o napəsən, kæn mahl-ipən tatuwın?”

⁸ Kæn Iesu təmən-ipən mämə, “Moses təmegəhan-in itəmat noanol rəha Isrel mämə onəkotapəs rəhatəmat nıpıtan mın mətə-inu rəhatəmat-kapə təkəsık pik. Mətə aupən, təməsolən nulan. ⁹ Mətə iakatən kəm itəmat mämə, okəmə suah kit tatol tifos mətapəs rəhan pətan itəm təməsətəu-pən anıonən iərman pısın kit, kæn suah u mit pətan pısın, tahmen əm mämə in tətəkləh-in pətan əh, mateguafəl rəhan pətan ətuatıp.”

¹⁰ Kæn netəmım rəha Iesu kotən kəm in mämə, “Okəmə natıgən rəha iərman ne pətan təkəsık pik nulan, təwır mämə iərman ne pətan okəsıoalən marıt.”

¹¹ Kæn Iesu təmən-ipən mämə, “Sənəmə netəmım rafın okotıtun nosən nəghatən u, mətə netəm mın əm un itəm kəmos-ipən nəghatən u kəm ilat, in rəhalat əm. ¹² Tol nəhlan mətə-inu, netəmım neen okəsotolən marıt o nat pısın pısın mın. Kit okol təsölən marıt mətə-inu nıpətın mäsın tərət nian təmaıır. Kit okol təsölən marıt mətə-inu netəmım kəmotərəkın nıpətın mäsın. Kæn kit tatən atıp mämə in otəsölən marıt mämə otol wæk rəha nərəmərən rəha Uhgın. Etəmım itəm tıtun nosən nəghatən u, in təıke mos.”

Iesu təməfak o nısualkələh (Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Kən netəmim kəmotəmik nisualkələh motuwa o Iesu məmə otələhəu-pən nelmin elat, kən məfak olat. Məto netəmim rəha Iesu kəmotən-iəhau ilat. ¹⁴ Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Pəs nisualkələh kotuwa ron io, sotən-iəhauən ilat, məto-inu nərəməərəən rəha Uhgın in rəha netəmim mın u kotol nulan.” ¹⁵ Kən təmələhəu-pən nelmin elat, kən miet ikin əh.

*Etəm aluə itəm rəhan
nautə tepət*

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Kən suah kit təmuwa o Iesu mən-ipən məmə, “İəgətun. ?İo ekəkəike mol wək naka itəm in təwir məmə ekos nəmegəhən lilin?”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Tahro nakatətapəh ron io o nat naka itəm təwir? Suah kitəh əm itəm in təwir. Okəmə nakolkeike məmə nakos nəmegəhən lilin, ətəu-pən nəghatən mın rəha Lou.”

¹⁸ Kən suah u təmən-ipən məmə, “?Lou mın pəhrəuən?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Sohamnuən etəmim, kən məsakləh-inən pətan, kən məsakləhən, kən məseiueiəuən e kot, ¹⁹ kən misiai-in rəham tata ne mama, kən molkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atip ik.”

²⁰ Kən etəm aluə u təmən-ipən məmə, “Natimnat rafin un iakatol. ?Nat naka mın əh-ikin itəm eməsolən?”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Okəmə nakolkeike məmə rəham nolən otətuatip agin, uwın mol-salim-in rəham nautə, kən mos-ipən məni lan kəm ian-rat mın. Kən ik onakos natimnat wir əpəh e nego e neai. Kən wa, mətəu-pa io.”

²² Nian etəm aluə təməto nəghatən əh, kən təmagim matuwın nıkin təpou məto-inu rəhan nautə tepət.

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan mın netəmim məmə, “Ekatən pahrien məmə, tiəkis o etəmim itəm rəhan nautə tepət məmə otuwın matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgın. ²⁴ Kən iatən mın kəm itəmat məmə, tiəkis məmə kamel otuwın-pən e nıpəg nitel, məto tiəkis pik məmə etəm rəhan nautə tepət otuwın matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgın.”

²⁵ Nian netəmim rəha Iesu kəmotəto nəghatən əh, narmilat təmiwig pik, kən motən-ipən məmə, “?Kən pah titun nosən nəmegəhən lilin?”

²⁶ Kən Iesu təplan ilat kən mən məmə, “Nat u, okol etəmim təsolən. Məto Uhgın, in titun nolən natimnat rafin.”

²⁷ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Emotapəs natimnat rafin məmə ekotətəu-pən ik. ?Nat naka u, o nian kit in rəhatimat?”

²⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İatən pahrien kəm itəmat məmə, e nian itəm natimnat rafin okotəuhlin motuwa motuwıwi, kən Nəti Etəmim otəpələh e rəhan jea rəha kig itəm in təhag-əhag məwir agin, kən itəmat un itəm nəmoatətəu-pa io, onəkotəpələh mın e jea rəha kig ilat tuelef, kən motərəməərə e noanol mın ilat tuelef rəha Isrel. ²⁹ Kən netəmim rafin un itəm kəmotapəs rəhalat nimə mın, o pialat mın, o wınilat mın, o rəhalat tata o mama, o nenətilat mın, o rəhalat nəptən mın o nərgək, Uhgın otos-ipən natimnat mın əh tepət pik agin kəm ilat, kən mos-ipən nəmegəhən lilin kəm ilat. ³⁰ Məto netəmim tepət itəm koatətul əpən e nətueintən roiu, okotuwa motətul uarisig e nəmegəhən itəm otuwa. Kən netəmim təpət itəm koatətul uarisig e nətueintən roiu, okotuwa motətul əpən e nəmegəhən itəm otuwa.”

20

Nimaa nəghatən e iolwək mın əpəh e nasumən

1 “Tol nəhlan məto-inu nərəməərəən rəha Uhgın tahmen e etəm-iasol kit rəha nasumən. Təmiet laulaugin agin məmə otegəs-in netəmim okotuwa motol wək e rəhan nasumən.

2 Kən in təmən məmə otətou ilat kitiəh kitiəh wan tenarius* e nian kitiəh, kən mahl-ipən ilat kotuwın e rəhan nasumən.

3 “Iuəhkır nain klok laulaugin, təmiet muwın e maket məplan netəmim neen koatətul məsotolən nat kit. 4 Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat mın, otuwın motol wək əpəh e rəhak nasumən, kən ekətou itəmat e mənı itəm tətuatıp.’ 5 Kən kəmotuwın.

“Kən iuəhkır o tina, təmiet muwın mol nat kitiəh əm, kən mol mın e tri klok ehnaipən. 6 Kən iuəhkır e faif klok ehnaipən, təmiet muwın məplan netəmim neen mın koatətul əpnəpın əm. Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘?Təhro nəkoatətul ikin-u nian apiəpiə kit, məsotolən nat kit?’ 7 Kən kotən-ipən məmə, ‘Məto-inu suah kit təsegəs-inən itimat məmə ekotol wək rəhan.’ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat mın otuwın kol wək e rəhak nasumən.’ Kən ilat kəmotuwın.

8 “Nian tınehnaipən, etəm-iasol rəha nasumən təmən-ipən kəm rəhan etəmim itəm tatehm rəhan iolwək mın məmə, ‘Aun-in iolwək mın kotuwa, nakos-ipən rəhalat mənı. Nakətuoun mətou netəm itəm kəmotuwa uarisig muwın mətoarus netəm kəmotəupən motol wək.’

9 “Kən iolwək mın itəm kəmotuwa motol wək e faif klok, kəmotuwa kən təmətou ilat wan tenarius kitiəh kitiəh. 10 Tol nəhlan, netəm mın u itəm kəmotəupən kol wək, nıkilat təht məmə okotos mənı taprəkis-in itəm mın u kəmotol wək uarisig. Məto ilat kitiəh kitiəh kəmotos mın əm wan tenarius. 11 Nian kəmotos mənı, kən kəmoatəghat-əghat kəm ilat mın məmə nıkilat təsagienən o mənı, kən motən-ipən kəm etəm-iasol rəha nasumən məmə, 12 ‘Netəm mın u itəm kəmotol wək uarisig, kəmotol wək əm e aua kitiəh əm, məto ik nəmətəu itimat mın ilat tahmen-ahmen əm. Məto itimat emotol wək asol e nərauiə əskasik e nian apiəpiə.’

13 “Məto etəm-iasol təmən-ipən kəm ilat kit məmə, ‘Io kit. Esakləh-inən ik. ?Nəmən məmə nakol wək o wan tenarius, o kəp? 14 Os rəham mənı matuwın. Iakolkeike məmə ekətou etəm u itəm təmöl wək uarisig tahmen əm lam. 15 Rəhak u mənı. ?Ekıtun nolən nəhlan nat naka itəm iakolkeike, o kəp? ?Natətəhak olat məto-inu io iakəwır olat?’ ”

16 Kən nian Iesu təmöl namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, etəm tətuarisig otaupən, kən etəm tətəupən otuarisig.”

*Iesu təmən-iarəp
rəhan nımısən*

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

17 Kən nian Iesu təmatuwın Jerusalem, təmos rəhan netəmim tuelef motətul pısın, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, 18 “Koatuwın əpəh ilis Jerusalem, kən io Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən io kəm pris asol mın ne iəgətun mın rəha Lou. Kən okotiuw-iarəp io məmə ekımıs, 19 kən motiləs-ipən io kəm Iaihlua mın məmə okotəsan lak, kən motalis motoh, kən motətu-pər io e nıg kəməluau məmə ekımıs. Kən uarisig e nian kısıl, kən Uhgın otosmegəh mın io e nımısən.”

*Nətapəhən rəha mama kit
o Iesu*

(Mak 10:35-45)

20 Kən pətan rəha Sepeti, tiləs nətilau mil muwa misin-pən nulın o Iesu, matətapəh-in nat kit ron. 21 Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Nakolkeike naka?”

Kən pətan təmən-ipən məmə, “Pəs nakegəhan-in məmə nətik mil u, ilau kərən kit otəpələh e nıkaləm matıp, kən kit təpələh e nıkaləm mol, ikin mın rəha nəsanənən ne nısiailən, nian natərəməərə lan.”

* **20:2:** Tenarius kitiəh in tahmen e nətouən rəha wək o nian kitiəh. Roiu, wan tenarius tahmen e wan-taosan vatu.

20:8: Lev 19:13; Dut 24:15 **20:16:** Mat 19:30; Mak 10:31 **20:18:** Mat 16:21; 17:22-23 **20:21:** Mat 19:28; Luk 22:30

²² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmә, “Nəkuəruru nat itəm natuətapəh ron. ?Tahro? ?Itəmlau, nikitəlau təht məmә nəkuahmen məmә kitəhal kəhalətul e nigəm rəha nuwigī nien itəm io ekəike mətul lan?”† Kən kuən-ipən kəm Iesu məmә, “Əwəh, ekiatun.”

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmә, “Pahrien, onakuəkəike muənīm-pən e rəhak kap rəha nətoən nahməən. Məto o nəpələhən e nikalik matip ne mol, sənəmә rəhak məmә ekən. İkin mil əh, ilau rəha netəm min u itəm Uhgīn təmol əpen-əpenə olat.”

²⁴ Nian netənim ten min rəha Iesu kəmotəto nəghatən əh, kən neməha təmol pik ilat o suah mil ilau pian. ²⁵ Məto Iesu taun-in ilat kotuwa kitəh, kən mən-ipən kəm ilat məmә, “Nəkotitun rəkis nolən rəha netəm-iasol rəha İaihluə min. İlat koatol təkaskik pik kəm rəhalat netənim min. Kən rəhalat kapman min koatol ilat kotəməhl ləhau e nərəmərəən rəhalat. ²⁶ Məto itəmat, okol nəsolən nəhlan. Məto okəmә itəmat kit tolkeike məmә otuwa in etəm-iasol kit rəhatəmat, in otəkəike muwa tahmen e iolwək kit rəhatəmat, ²⁷ kən okəmә itəmat kit tolkeike məmә otətul əpən etəmat, in otəkəike muwa slef rəhatəmat. ²⁸ Nolən əh tahmen əm lak, Nəti Etənim. Eməsuwamən məmә netənim okotol wək rəhak, məto emuwa məmә ekol wək rəhalat, kən ekos-ipən rəhak nəmegəhən məmә ekikis ilat e rəhalat nolən rat min.”

*Iganəmtin rat mil
kəmuəplan nat*

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Nian Iesu ne rəhan min netənim kəmoatiet e taon Jeriko, nimanin netənim kəmotətəu-pən in. ³⁰ Kən iganəmtin rat mil kəiu katuəpələh e nikalı suatip, kən nian kəmuəto məmә Iesu taliwək e suatip matuwa, kən kəmuagət əfəməh muən məmә, “! İərəmərə, Mipi Tefit, asəkitun itimlau!”

³¹ Kən məto, nimanin netənim koatən-İəhau ilau, motən-ipən məmә kəsuagət pikən, məto ilau kuagət pik agin min məmә, “! İərəmərə, Mipi Tefit, asəkitun itimlau!”

³² Kən Iesu tətul maun-in ilau, mən-ipən məmә, “?Nakioalkeike məmә ekol naka kəm itəlau?”

³³ Kən kuən-ipən məmә, “İərəmərə, ekioalkeike məmә ekuəplan nat.”

³⁴ Kən Iesu təmasəkitun ilau, kən mek nigənəmtilau. Kən roiu agin, kinatuəplan nat, kən matuətəu-pən Iesu.

21

Iesu təmuwīn əpəh Jerusalem mol əp məmә in Kig

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40;

Jon 12:12-19)

¹ Nian kinotuwa İuəhkir o Jerusalem, kinotuwa Petfas e Nitet Rəha Nig U Olif, kən Iesu tahləpis rəhan etənim kəiu, ² kən mən-ipən kəm ilau məmә, “İan əpəh e latuənu əpən etat, kən İkin əh, nəkuəplan togki kit kəmərüətain ilau nətin. Kən nəkiakis ilau muasig muea kəm io. ³ Okəmә suah kit tən nat kit kəm itəlau, nəkuən-ipən kəm in məmә İərəmərə tolkeike ilau, kən otəpanahl-İpa ilau e nian əh.”

⁴ Nat u təmuwa məmә in otol nəghatən naka itəm İen təmən otuwa mol nİpahrienən. İen təmən məmә,

⁵ “Otən-ipən kəm Nətin Pətan Saeon* məmә,
‘Otəplan-tu, rəhatəmat kig tatuwa otəmat,
rəhan nətəligən in ləhau,
kən mətəsuə e togki,

† **20:22:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmә, “?Itəmlau, nikitəlau təht məmә nəkuahmen məmә kitəhal okəhalənīm kələh e kap rəha nətoən nahməən itəm io ekəike mənīm lan?” **20:22:** Mat 26:39; Jon 18:11 **20:25:** Luk 22:25-26

20:26: Mat 23:11; Mak 9:35 **20:28:** Luk 22:27; Fil 2:7 * **21:5:** Nəghatən u “Nətin Pətan Saeon” tatəghat-in netəm Jerusalem.

ne togki u in nət̄in əm.’ ”

⁶ Kən etəmim mil rəha Iesu kəmian mioal nat naka itəm Iesu təmən məmə okioal. ⁷ Kəmuasig togki ne nət̄in, kən muəfət̄ain noankawī togki mil e rəhalau kot̄ m̄in, kən Iesu təpələh-pər lan. ⁸ Nimanin netəmim tepət̄ koatəpen rəhalat kot̄ m̄in əpəh e suat̄ip, kən neen kot̄ət̄e nimali nig m̄in, kən motəpen ilat e suat̄ip. ⁹ Kən nimanin netəmim itəm kotaupən e Iesu, ne nimanin netəmim itəm kotuarisig-in Iesu, koatagət̄ əfəməh moatən məmə,

“!Hosana† o Mip̄i Tefit!

!Iərəməərə Uhḡin tət̄atiḡ ilau suah u itəm tatuwa e nərḡin!

!Hosana o Uhḡin əpəh ilis e nego e neai!”

¹⁰ Nian Iesu təm̄iet-arəpa Jerusalem, netəmim rafin əh-ik̄in n̄ikilat təm̄aut, kən moatən nəghatən tepət̄ moatət̄apəh məmə, “?Pah u?”

¹¹ Kən nimanin netəmim kotən məmə, “Inu ien Iesu, rəha Nasaret, əpəh e n̄itən Kalili.”

Iesu əpəh e Nimə Rəha Uhḡin

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² Kən Iesu təmuw̄in əpəh imə e Nimə Rəha Uhḡin, kən məhḡ-iarəp netəmim itəm koatol-salim-in ne moatos-nəmt̄in nat̄imnat əh-ik̄in məmə okotol sakrifais lan. Kən mahwin tep̄il m̄in itəm kətawluin mən̄i ik̄in, kən mahwin jea m̄in rəha netəm m̄in u koatol-salim-in ioen m̄in. ¹³ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Kəm̄ət̄e e Naoa Rəha Uhḡin məmə, ‘Rəhak nimə, okaun-in məmə nimə rəha nəghatən kəm Uhḡin e nəfakən,’ mət̄o itəm̄at nəmotol məmə in ‘nimə rəha iakläh m̄in.’ ”

¹⁴ Kən iganəmt̄in rat̄ m̄in ne netəm nelk̄ilat təm̄əfaiu-əfaiu kəmotuwa ron əpəh e Nimə Rəha Uhḡin, kən tol-wir̄ ilat. ¹⁵ Mət̄o nian pris asol m̄in ne iəgətun m̄in rəha Lou kəmotəplan nat wir̄ m̄in itəm in təm̄ol, kən motəplan m̄in n̄isualkələh koatagət̄ əfəməh əpəh e Nimə Rəha Uhḡin, moatən məmə, “!Hosana o Mip̄i Tefit!” neməha təm̄ol ilat. ¹⁶ Kən kotən-ipən kəm Iesu məmə, “?Nakatət̄o nat naka itəm n̄isualkələh koatən, o kəp?” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh. ?Nəmotafin, o kəp, nəghatən suah kit təm̄en kəm Uhḡin itəm tatən nulan məmə,

‘E nōhli n̄isualkələh aḡin ne n̄isualkələh mət̄mət̄ig,

nəm̄ol məmə ilat okotənwiwi ik’?”

¹⁷ Kən təm̄apəs ilat m̄iet Jerusalem muw̄in e taon Petani, map̄il ik̄in.

Niḡ kit fik təmauke-auke

(Mak 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Laulaugin aḡin, Iesu təm̄at̄it̄elig-pən Jerusalem, kən nəum̄is tinus. ¹⁹ Kən təm̄əplan niḡ u fik e n̄ikali suat̄ip, kən təmuw̄in ron mət̄o təsəplanən noan kit, tatəplan əm n̄imalin. Kən təmən-ipən kəm niḡ u məmə, “!Okol nəsoe m̄inən!” Kən roiu aḡin, niḡ təmauke-auke.

²⁰ Nian rəhan netəmim kəmotəplan nat əh, kən narm̄ilat təmiwiḡ, kən motən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro niḡ əh fik təmauke-auke uəhai əm nəhlan?”

²¹ Mət̄o Iesu təmən-ipən məmə, “!tatən-ip̄inə n̄ipahrienən məmə okəm̄ə nakoatos nahatətən, kən rəhatəm̄at nət̄eligən təsolən kəiu, nəkot̄itun nolən nat naka itəm emol e niḡ u fik. Mət̄o sənəm̄ə in əm əh, nəkot̄itun nən-ipənən kəm n̄itot əh məmə, ‘Uw̄in mam̄nim əpəh itəhai,’ kən otol nəwiatəm̄at. ²² Okəm̄ə nakotahatətə, kən onəkotos nat naka itəm nakoatət̄apəh-in e nəfakən.”

Nət̄apəhan o nepət̄ən

rəha Iesu

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

21:5: Sek 9:9 † 21:9: Nip̄ət̄i nəghatən u “Hosana” təm̄ə, “ənwiwi.” 21:9: Sam 118:26 21:13: Aes 56:7
21:13: Jer 7:11 21:16: Sam 8:2 21:21: Mat 17:20; Luk 17:6; Jon 14:12; 1 Kor 13:2 21:22: Mat 7:7-11; 18:19

²³ Iesu tæmuwin e Nimæ Ræha Uhgîn, kæn nian tæmatægætun, pris asol min ne netæm-iasol ræha netæm Isrel, koatuwa ron motæn-ipæn mæmæ, “?Natol natimnat min u e nepætæn ræha pah? ?Kæn pah tæmos-ipinæ nepætæn un?”

²⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Iakætæpæh-in-pinæ næghatæn kit kæn itæmat. Okæmæ nakotos-ipa næghatæn kit, kæn ekæn-ipinæ kæn itæmat mæmæ nepætæn naka itæm ekatol natimnat min u lan. ²⁵ ?Nepætæn ræha Jon tæmisi-pæn hiæ o nolæ baptais? ?Tæmisi-pæn e nego e neai, o ræha netæmim æm?”

Kæn kæmotæn-ipæn kæn ilat min mæmæ, “Okæmæ kotæn mæmæ, ‘Nepætæn ræha Jon tæmisi-pæn e nego e neai,’ kæn otæn mæmæ, ‘?Mæto tahro næsotænæn nipahrienæn lan?’ ²⁶ Mæto okæmæ kotæn mæmæ, ‘Ræha netæmim æm,’ kitat koatægîn netæmim, mæto-inu nikilat tæht mæmæ Jon in ien kit ræha Uhgîn.”

²⁷ Tol næhlan, kæmotæn-ipæn kæn Iesu mæmæ, “Itimat ekotæruru.” Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Kæn io min, okol ekæsænæn kæn itæmat mæmæ e nepætæn naka ekatol natimnat min u lan.”

Nimaa næghatæn e suah mil kæiu

²⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “?Tahro? ?Nikitæmat tatæht mæmæ naka? Suah kit, nætin iærman kæiu. Kæn tæmuwin mæn-ipæn kæn itæm iahgîn lan mæmæ, ‘Nætik, uwîn mol wæk u-roiu æpæh e nasumæn.’ ²⁹ Mæto nætin tæmæn-ipæn mæmæ, ‘Iakapæs.’ Kæn matig mæuhlin min ræhan nætægæn, kæn muwin e nasumæn.

³⁰ “Kæn tata tuwin o nætin itæm tækæku, mæn-ipæn min kæn in nat kitæh æm. Kæn nætin tæmæn-ipæn mæmæ, ‘Æwæh, tata, ekuwin,’ mæto tæmapæs-pæn e nasumæn.

³¹ “?Otæn-tu mæmæ suakæku mil u in pæhruæn, tæmol næwia ræhan tata?”

Kæn kæmotæn-ipæn mæmæ, “Suakæku itæm iahgîn lan.”

Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Æwæh, in ætuatip. Kæn iakatæn-ipinæ nipahrienæn mæmæ, netæm koatos mæni ræha takis, ne nipitan ræha suatip koatuwin e næræmæææn ræha Uhgîn aupæn etæmat, ³² mæto-inu Jon tæmuwa otæmat mæmæ otægætun suatip ræha nolæn ætuatip, kæn mæto itæmat næsotænæn nipahrienæn lan, mæto netæm koatos mæni ræha takis, ne nipitan ræha suatip kæmotæn nipahrienæn lan. Kæn næmotæplan pap nat æh, mæto næmæsotæuhlinæn itæmat e ræhatæmat nolæn rat min, kæn mæsotænæn nipahrienæn lan.”

Nimaa næghatæn e netæmim rat itæm koatehm nasumæn (Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Kæn Iesu tatækæike matæn mæmæ, “Otætægîn-in-tu nimaa næghatæn kit min. Etæm-iasol kit ræha nasumæn, tæmol nasumæn kit e nol kit katæn mæmæ krep, u katol wain lan. Kæn mol fenis e kæpiel muwin mitælau lan. Kæn mol ikîn kit o nolæn næme naliwæk-aliwækæn e noa krep mæmæ nahuin otaiu kæn kol wain lan. Kæn mol nimæ kit itæm in ilis mæmæ etæmim otaiu lan matehm wir nasumæn o nat megæh min ne netæmim. Kæn tæmegæhan-in-pæn nasumæn kæn netæmim mæmæ okotasum lan, kæn motor noa krep, mæsin ræhan, mæsin ræhalat. Kæn miet muwin o naliwækæn ik pisin kit. ³⁴ Nian krep tinæmaræg, kæn tahl-ipæn ræhan slef min mæmæ okotuwîn e nasumæn ræha krep, motætæpæh o netæm koatol wæk e nasumæn mæmæ okotos-ipæn ræhan krep mæsin kæn ilat.

³⁵ “Mæto netæm koatol wæk e nasumæn kæmotaskælim ræhan slef min, kæn motoh kit, motohamnu kit, motaht e kæpiel itæm tatol kisil lan. ³⁶ Kæn tahl-ipæn min slef min neen kotuwîn olat, ilat tepæt taprækis-in itæm aupæn min. Kæn netæm koatol wæk e nasumæn kotol tærat kæn ilat e nolæn ahmen min æm itæm kæmotol kæn netæm aupæn. ³⁷ Namnun agin, tahl-ipæn nætin iærman tuwin olat, kæn mæn mæmæ, ‘Ilat okotækæike motisai-in nætik.’

³⁸ “Mæto nian netæm koatol wæk e nasumæn kæmotæplan nætin, kæn kotæn-ipæn kæn ilat min mæmæ, ‘Inu næti etæm-iasol itæm otæmæææ e nasumæn nian ræhan tata otimis. Pæs

kotuwīn motohamnu mīn, kən motəramərə e nasumən rəhan.’ ³⁹ Kən kəmotaskəlīm motatīpin-iarəp e nasumən, kən motohamnu.”

⁴⁰ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, kən təmən məmə, “?Tol nulan, nian etəm-iasol rəha nasumən otuwa, kən otol naka kəm netəmim itəm təmegəhan-in nasumən kəm ilat?”

⁴¹ Kən kəmotən-ipən məmə, “Otərək-rəkīn agīn-əh netəm rat mīn əh, motohamnu ilat. Kən uarisīg, təpanegəhan-in rəhan nasumən əh tuwīn e nelmi netəm pīsīn neen, kən e nian ətuatīp itəm krep tatəmarəg, ilat okotos-ipən noan məsīn rəhan.”

⁴² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəmotafīn Naoa Rəha Uhgīn u, o kəp? Tatən məmə,

‘Kəpiel u itəm netəm rəha niləkīnən nimə kəsotolkeikeən motapəs, in tīnuwa kəpiel keike o nolən nimə.

Iəramərə təmol nat u,

kən in nat təwīr agīn e nīganəmtitat.’

⁴³ Tol nəhlan, iatən kəm itəmat məmə nəramərəən rəha Uhgīn okoh-rəkīs otəmat, kən kos-ipən kəm netəmim mīn u itəm okotol noalat. ⁴⁴ Okəmə suah kit otīsī-pər e kəpiel u, kəpiel otətārərəh-ətārərəh, mətə okəmə kəpiel otīsī-pər lan, otəpələh-ərən in.”[†]

⁴⁵ Nian pris asol mīn ne Farisi mīn kəmotətə nimaa nəghatən itəm Iesu təmuəh, kən kīnotītun məmə tatəghat-in ilat. ⁴⁶ Kən kīnotegəs-in suatīp kit məmə okotīlās Iesu lan kan e kalapus, mətə koatəgīn nīmanīn netəmim, mətə-inu netəmim koatən məmə in ien kit.

22

Nimaa nəghatən e nagwənən asol rəha marit

¹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mīn kəm ilat məmə, ² “Nəramərəən rəha Uhgīn in tahmen e kīg kit itəm təmol əpen-əpenə e nagwənən asol o marit rəha nətīn. ³ Kən mahl-ipən rəhan iolwək mīn məmə okotuwīn o netəmim mīn u itəm təmahl-ipən rəkīs nəghatən olat məmə okotuwa o nagwənən rəha marit. Mətə kotən məmə kol kəsotuwamən.

⁴ “Kən tahl-ipən rəhan iolwək neen mīn, mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwīn motən-ipən kəm netəm mīn u itəm emahl-ipən rəkīs nəghatən olat məmə, enol əpen-əpenə rəkīs e rəhak nagwənən. Rəhak kau mīn ne nətī kau mīn rəhak itəm kotəhg-əhg wīr, emoh rəkīs ilat, kən natīmnat rafīn tīnahmen. Otuwa e nagwənən rəha marit.’

⁵ “Mətə kəsotətəlig-inən iolwək mīn, kən motagīm mīn, kit tatuwīn e rəhan nasumən, kit tatuwīn e rəhan stoa. ⁶ Kən neen kotaskəlīm iolwək mīn rəhan, motol tərət kəm ilat, kən motohamnu ilat. ⁷ Kən kīg, neməha təmol pīk. Kən tahl-ipən rəhan mopael mīn kotuwīn, kən motohamnu netəmim mīn u itəm kəmotohamnu rəhan iolwək mīn, kən motasiepən e rəhalat taon asol.

⁸ “Kən mən-ipən kəm rəhan iolwək mīn məmə, ‘Kīnol əpen-əpenə rəkīs e nagwənən rəha marit, mətə netəm mīn u itəm emahl-ipən rəkīs nəghatən olat, nolən rəhalat təsahmenən məmə okotuwa. ⁹ Tol nəhlan, otuwīn əpəh e suatīp asol mīn kən motən-ipən kəm netəmim əpnarīn rafīn itəm nakoatəplan məmə okotuwa e nagwənən rəha marit.’ ¹⁰ Kən iolwək mīn kəmotuwīn əpəh e suatīp asol mīn, kəmotuəfīmīn netəmim rafīn itəm kəmotəplan ilat, netəmim itəm kotəwīr ne netəm itəm kotərat, kən ikīn kətagwən ikīn təmərīoah e netəmim.

¹¹ “Mətə nian kīg təmuwa məplan netəmim, təməplan etəmim kit əh-ikīn itəm təsuwīnən e natīmnat rəha marit. ¹² Kən kīg təmən-ipən məmə, ‘?Io kit, nəmahro? ?Nəmuwa imə mətə nəməsuwīnən e natīmnat rəha marit?’ Kən suah u tīnəruru nuhalpīnən nəghatən rəhan.

^{21:38}: Mat 27:18 ^{21:39}: Hip 13:12 ^{21:42}: Sam 118:22-23; Rom 9:33; 1 Pita 2:6-8 ^{† 21:44}: E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 44 u tikə. ^{22:6}: Mat 21:35

¹³ “Kæn kig tæmæn-ipæn kæm ræhan min netæmim mæmæ, ‘Okotælis ætain nelmin ne nelkin, kæn motæraikin-iaræp æpæh e naluginæn itæm ikin kætæk ikin, kæn katægætæn næluitæm ikin.’ ”

¹⁴ Kæn Iesu tæmatækæike mæn mæmæ, “Tol næhlan mæto-inu netæmim tepæt, kætahl-ipæn næghatæn olat, mæto noan mæsin æm itæm katitæpun ilat.”

Takis ræha Kig Sisa

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Kæn Farisi min kæmotiet motuwîn motol noa eko-eko min mæmæ otiuw-pæn Iesu o nænæn næghatæn kit itæm tæsætutæpæn. ¹⁶ Kæn kotahl-ipæn ræhalat netæmim kotuwîn o Iesu ilat netæmim ræha pati ræha Herot. Kæn motæn-ipæn mæmæ, “Iægætun. Ekotitun mæmæ ik etæm ætuatip, kæn matægætun ætuatip pahrien suatip ræha Uhgîn. Næsolæn mæmæ nætæligæn ræha netæmim okotiuw rækis ræham nætæligæn, mæto-inu natol tahmen-ahmen æm kæn netæmim rafin, okæmæ in etæm-iasol o etæm ænnapin æm. ¹⁷ Kæn æn-tu kæn itimat ræham nætæligæn e nat u. ?Tætutæp mæmæ okætou-pæn takis kæn Kig Sisa, o kæp?”

¹⁸ Mæto Iesu tinitun ræhalat nætæligæn rat min, kæn tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “! Ræhatæmat nænæn tæwir, mæto nikitæmat tamkimik! ?Tahro nakotalkut mæmæ nækotol noa eko-eko ron io? ¹⁹ Otægætun-tu mæni itæm katætou takis lan.” Kæn kotos mæni* motuwa kæn in, ²⁰ kæn tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “?Narmî pah u, kæn nærgi pah u e mæni u?”

²¹ Kæn kotæn-ipæn mæmæ, “Kig Sisa.”

Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Naka u ræha Kig Sisa, otos-ipæn kæn Kig Sisa. Kæn naka u ræha Uhgîn, otos-ipæn kæn Uhgîn.”

²² Nian kæmotæto næghatæn æh, narmilat tæmiwig. Kæn kæmotapæs Iesu motagim.

Nian Uhgîn otosmegæh netæmim e nimisæn

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ E nian æh inæh, Satusi min kæmotuwa o Iesu. Ilat koatæn mæmæ netæmim okæsoæmegæh minæn e nimisæn. Kæn kotæn-ipæn kæn Iesu mæmæ, ²⁴ “Iægætun. Moses tæmæn kæn itimat mæmæ, okæmæ etæmim otimis kæn mæsilæsæn nætæn kit, kæn pian otækæike mit næutahlimis æh mæmæ otilæs suakæku o niuw-pæran nærig ræha pian itæm tæmimis.

²⁵ “Kæn ikin æh imatimat ikin, netæm ilat pialat min ilat sepîn. Itæm tæmaupæn maiir tæmol marit, kæn mimis, mæsilæsæn nætæn kit, kæn pian itæm tatol kæiu lan tit næutahlimis. ²⁶ Kæn in min tæmimis mæsilæsæn nætæn kit, kæn itæm tatol kisil lan ne ilat rafin muwîn mætoarus-pæn itæm tatol sepîn, kæmotol nat kitiæh æm. ²⁷ Kæn æmun, næutahlimis timis. ²⁸ ? Tol næhlan, æn-tu kæn itimat mæmæ, e nian itæm Uhgîn otosmegæh netæmim lan e nimisæn, pætæn æh in ræha pah, mæto-inu ilat rafin æh sepîn kæmotol marit e pætæn æh?”

²⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæn ilat mæmæ, “Itæmat næmotæn-aræpæn e ræhatæmat næghatæn mæto-inu næsotitunæn Naoa Ræha Uhgîn ne næsanænæn ræhan. ³⁰ Nian Uhgîn otosmegæh netæmim e nimisæn, kæn netæmim okæsetolæn marit, okotahmen e nagelo min æpæh e nego e neai. ³¹ ?Næmotafin o kæp, Naoa Ræha Uhgîn itæm tatægæt-in nian Uhgîn otosmegæh netæmim e nimisæn? Tatæn mæmæ, ³² ‘Io Uhgîn ræha Epraham, io Uhgîn ræha Aisak, kæn io Uhgîn ræha Jekop.’ In sænæmæ Uhgîn ræha netæm kæmotimis, mæto in Uhgîn ræha netæmim itæm koatæmegæh, tahmen-pæn min e tæs milæhal.”

³³ Nian nimanin netæmim kæmotæto næghatæn æh, narmilat tæmiwig e nægætunæn ræhan.

Lou itæm in ilis pik

(Mak 12:28-34)

³⁴ Nian Farisi min kæmotæto mæmæ Iesu tæmoh-iæhau Satusi min e ræhan næghatæn, kæn Farisi min kæmotuwa kitiæh. ³⁵ Kæn kit itæm titun pik Lou, tæmæn-ipæn næghatæn kit kæn

22:13: Mat 8:12; 25:30; Luk 13:28 **22:15:** Mak 3:6 * **22:19:** Mæni itæm kæmos motuwa in koen mæni kit, nærgin u ‘tenarius,’ itæm tahmen e wan-taosan watu. **22:21:** Rom 13:7 **22:23:** Wæk 23:8 **22:24:** Dut 25:5
22:32: Eks 3:6

Iesu mämä Iesu otän nəghatən kit təsətuatipən, mämä, ³⁶ “?Lou pəhrüən rəha Uhgın u in ilis pik?”

³⁷ Kən Iesu təmən-ipən mämä, “Nakəkəike molkeike İərämərə Uhgın rəham e nıkim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham. ³⁸ Inu in Lou itəm tətəupən kən in ilis pik. ³⁹ Kən Lou itəm tatol kəiu lan, in iuəhkır tahmen əm, mämä, ‘Nakəkəike molkeike ik kit tahmen əm mämä nakolkeike atıp ik.’ ⁴⁰ Kən Lou mil u kəiu, ilau nəukəti Lou rafin, ne naoa rəha ien mın rafin aupən.”

Kristo in nətı pah

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Kən e nian Farisi mın kotuəfımın ilat mın, kən Iesu təmən-ipən mämä, ⁴² “?Nıkitəmat təht mämä naka, e Kristo itəm Uhgın təmən mämä otahl-ıpa? ?In tətısı-pən e noanol rəha pah?”

Kən ilat kotən-ipən mämä, “In noanol rəha Tefit.”

⁴³ Kən Iesu təmən-ipən mämä, “Məto tahro e Tefit, itəm tatəghat e narmin rəha Uhgın, tətəun-in Kristo mämä ‘İərämərə.’ Məto-inu tatən mämä,

⁴⁴ ‘İərämərə təmən kəm rəhak İərämərə mämä,

“Əpələh e nıkalik e nelmək matıp, ikın rəha nəsanənən ne nısiailən,

mətoarus ekiləs-ıəhau rəham tıkimır mın ləhau e nelkəm.” ’

⁴⁵ ?Kən okəmə Tefit tətəun-in Kristo mämä ‘rəhak İərämərə,’ kən otəhro mämä Kristo in mıpı Tefit rat?” ⁴⁶ Kən etəmim kit təsuhəlpınən nəghatən rəha Iesu. Kən e nian əh matuwın, kəmotəgın o nətapəh-inən nəghatən kit mın tol mın-nəhlan.

23

Nahməən asol sepın

itəm otatuwa

*(Mak 12:38-40;
Luk 11:37-54; 20:45-47)*

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm nımanın netəmim ne rəhan mın netəmim mämä, ² “İəgətun mın rəha Lou ne Farisi mın koatos nöpətən mämä okotən-ıarəp Lou rəha Moses kəm itəmat. ³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motətəu-pən kən motol natımnat rafin itəm koatən kəm itəmat. Məto nəsotolən nat naka itəm koatol, məto-inu ilat kəsotolən nat naka itəm koatən-ıarəp. ⁴ Koatəkəike o netəmim mämä okotətəu-pən lou əskasık mın itəm kotahmen e katıpa əfigəm, məto okol kəsotos-ipənən noanelmılat mämä okasitu elat.

⁵ “Natımnat rafin itəm ilat koatol, koatol əm mämä netəmim okotəplan. Nəkotıtun paos itəm netəmim kəmotaii-pən nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın ikın, kənu motəlis rəhalat-kapə ne nelmılat lan.* Məto rəha iəgətun mın rəha Lou ne Farisi mın, rəhalat paos in iahgın taprəkis. Kən nəkotıtun nol əlkələh mın itəm koatəkul-pən e nıpəgnəmtı kot mın, itəm tatəgətun mämä etəmim in təkəsık o nətəu-pənən Lou. Məto rəha iəgətun mın rəha Lou ne Farisi mın, rəhalat nol kaifəməh pik. ⁶ Kən e lafet mın, ilat kotolkeike ikın rəha nısiailən, kən əpəh e nımə rəha nuəfımınən, ilat kotolkeike mämä okotəpələh ima netəm-iasol mın ikın. ⁷ Kən e ikın katol maket ikın, ilat kotolkeike mämä netəmim kotən təwır

22:37: Dut 6:5 **22:39:** Lev 19:18; Mat 7:12 **22:40:** Rom 13:10; Kal 5:14 **22:42:** Jon 7:42 **22:44:** Sam 110:1; Mat 26:64 **23:3:** Mal 2:7-8 * **23:5:** paos - inu bokis əkəku kit kəmol e nuwıgı kau. Kəmotəte rəkis əlkələh nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın motaii-pən lan (Eks 13:1-10,11-16; Dut 6:4-9; 11:13-21). Netəmim kəmotol nəhlan məto-inu kəmotolkeike mämä otol nəghatən itəm tətətig e Dut 6:8 ne 11:18. Kən nəman rafin rəha noanol rəha İsrəl itəm kınotos rəkis nup tatin, ilat okotuwın e paos mın əh nian tēpət, kən nian rafin e nian rəha nəfakən. Katəlis e nıpınəgın ne nelmın mol e nol kəmol e nuwıgı kau. E nəghatən İnglis, katən paos mın əh, “phylacteries.” **23:5:** Eks 13:9; Nam 15:38-39; Dut 6:8; Mat 6:1

kəm ilat, kən motaun-in ilat məmә ‘Rapai’ u nīpətīn tāmә ‘etəm in ilis.’† 8 Məto sotolən məmә netəmim okotaun-in itəmat məmә ‘Rapai, u etəm in ilis,’ məto-inu rəhatəmat Etəm-iasol kitiəh əm, kən itəmat piatəmat mīn. 9 Kən sotaun-inən suah kit u e nətueintən məmә, ‘Tata, etəm katisiai-in,’ məto-inu Tata rəhatəmat kitiəh əm əpəh ilis e nego e neai. 10 Kən sotolən məmә netəmim okotaun-in itəmat məmә, ‘Iəgətun,’ məto-inu rəhatəmat Iəgətun kitiəh əm, Kristo itəm Uhgīn tāmən məmә otahl-īpa. 11 Etəm u in ilis etəmat, in iolwək rəhatəmat. 12 Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm otos-īpər atīp in, Uhgīn otīlēs-īəhau, kən etəmim itəm otos-īəhau atīp in, Uhgīn otīlēs-īpər.

13 “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn! !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkīmīk! Nakotahtosīg-in o netəmim suatīp o nuwīnən matīg ahgīn nərəmərəən rəha Uhgīn, məto itəmat nətotuwīnən, kən nətotegəhan-inən məmә netəmim okotuwīn ikīn, nat əpnāpīn ilat kotalkeike məmә okotuwīn.‡

15 “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn! !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkīmīk! Nikitəmat tagien əm məmә nakotuwīn isəu e nego, o e naliwəkən əm o nuwīnən e nəptən pīsīn pīsīn mīn məmә nakotiuw-pa etəmim kitiəh əm e nəfakən rəhatəmat. Məto nian suah kit tatos nolən mīn əh rəhatəmat, kən tatuwa etəm rat taprəkīs-in itəmat, kən nəmotol məmә in otəkəike mos nalpīnən rəha nīgəm asol taprəkīs-in itəmat.

16 “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat itəm noatit netəmim məto nīgānəmtitəmat təpīs! Itəmat nakoatən məmә, ‘Okəmә suah kit tatos noanawīl o Nimә Rəha Uhgīn məmә otol rəhan nəghatən tatətul-īəkīs, okəmә təsolən, məto in nat əpnāpīn əm. Məto okəmә suah kit tatos noanawīl o iaen u kol tatīpīt-īpīt rəha Nimә Rəha Uhgīn, kən in otəkəike mol nəwīan itəm təmos noanawīl ron.’ 17 !Itəmat netəm nakotalməl, nīgānəmtitəmat təpīs! ?Naka u in ilis, iaen u kol tatīpīt-īpīt, o Nimә Rəha Uhgīn itəm tatol kol tasīm? 18 Nakotən mīn məmә, ‘Okəmә suah kit tatos noanawīl o olta, in nat əpnāpīn əm. Məto okəmә suah kit tatos noanawīl e sakrifais itəm tatəpələh lan, kən in otəkəike mol nəwīan itəm təmos noanawīl ron.’ 19 !Itəmat netəm nīgānəmtitəmat təpīs! ?Naka u in ilis, sakrifais o olta itəm tatol sakrifais tasīm? 20 Tol nəhlan, etəm tatos noanawīl e olta, pahrien, tatos noanawīl e olta ne natīmnat rafīn itəm tatəpələh lan. 21 Kən etəm tatos noanawīl e Nimә Rəha Uhgīn, pahrien tatos noanawīl e Nimә Rəha Uhgīn ne Suah u tətatīg ikīn. 22 Kən etəm tatos noanawīl e nego e neai, pahrien tatos noanawīl o jea rəha kīg u in rəha Uhgīn, kən tatos noanawīl o Suah u tatəpələh-pər lan.

23 “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn! !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkīmīk! Nəkoatətəu-pən lou əlkələh mīn moatos-īpən tait rəha rəhatəmat nīmali nīg nəmīəwīlat tatəpien u katos-īpən e nagwənən, katən məmә mīn, ne til, ne kumīn. Məto nakotapəs nat asol e Lou, inu etəm tatol tətuatīp kən mahmen-ahmen əm kəm netəmim, kən mətasəkitun netəmim, kən tatol nian rafīn nat naka itəm təike matol. Təwīr nəkoatol lou əlkələh mīn, məto nəkotəkəike moatol lou asol mīn, məto kəp, nətotolən. 24 !Itəmat noatit netəmim məto nīgānəmtitəmat təpīs! !Itəmat netəmim noatēgəs-in mīmīnao e rəhatəmat kap məmә ko nətotərgeən, məto nəkotərge nat megəh asol u kamel!

† 23:7: Okəmә iəgətun rəha Lou tāmaliwək matuwa iuəhkīr ron ik, nakətul e nisīaiiən, kən nakatən təwīr kəm in, maun-in in məmә, “etəm-iasol,” o “Tata,” o “Rapai.” Kən noanol rəha Isrel kətaun-in rəhalat iəgətun asol mīn itəm ilat ilis pīk məmә “Rapai,” u nīpətīn tāmә “etəm in ilis” o “etəm tatəmīk netəmim.” 23:11: Mat 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26

23:12: Job 22:29; Prov 29:23; Luk 14:11; 18:14 ‡ 23:13: E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmote e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 14 u tikə. Tatan məmә, “Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn. !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkīmīk! Nakotakləh-in natīmnat rəha nəutahlīmīs mīn, məto nian kitiəh əm, nəkotol nəfakən əfəmāh mīn məmә netəmim okotīsīai-in itəmat. E nolən əh, rəhatəmat nalpīnən otəskasīk təhmīn mīn.” 23:16: Mat 15:14 23:22: Aes 66:1; Mat 5:34 23:23: Lev 27:30; Maeka 6:8

²⁵ “!Kəsi, nahmæn asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn! !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkimik! Nakotafəl ihluə e kap ne plet, məto əpəh imə tamkimik, kotərioah e nagwənən ne nənīmən itəm nəmotakləh-in, o natimnat itəm nəmos mətō-inu itəmat iaumis mīn kən nian rafin nəkoatol əm natimnat rat mīn itəm tətətig e rəhatəmat nətəligən. ²⁶ !Itəmat Farisi mīn, niganəmtitəmat təpis! Otaupən kafəl əpəh imə e kap ne plet, kən ihluə mīn in təwīr təsamkimikən.

²⁷ “!Kəsi, nahmæn asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn! !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkimik! Nəkotahmen e suwīt rəha netəm kəmotimis itəm kəmuəh e pen ruən. Ihluə, netəmim kotəplan məmə təwīr, məto əpəh imə tərīoah e nīkilkili netəm kəmotimis, ne natimnat rafin itəm tamkimik. ²⁸ E nolən ahmen mīn əm, ihluə, e nolən rəhatəmat, netəmim kotəplan məmə itəmat nəkotətuatip. Məto imə, e nikitəmat, nakotərioah e nəghatən nakotən məsotolən, ne nolən rat agin mīn.

²⁹ “!Kəsi, nahmæn asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn! !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkimik! Nakotiləkin nimə e kəpiel rəha suwīt rəha ien mīn aupən ne netəm kotətuatip, kən moatol nəhlip e kəpiel kən moatol malə-malə lan. ³⁰ Kən nakotən-ipən məmə, ‘Okəmə itimat emotatig e nian mīn rəha tīpitat mīn, okol itimat eməsotasituən elat motohamnu ien mīn.’ ³¹ E nəghatən əh, nakoatən-iarəp məmə itəmat noanol ətuatip mīn rəha tīpitəmat mīn aupən itəm kəmotohamnu ien mīn əh, kən nakotahmen-ahmen əm elat. ³² Kən təwīr əm, itəmat otəkəike motol namnun wək itəm tīpitəmat mīn kəmotətuoun.

³³ “!Itəmat sinek mīn, ne neti sinek mīn! ?Nikitəmat tatəht məmə okol nakotagim e nalpīnən e nigəm asol? !Kəp! ³⁴ Tol nəhlan, ekahl-ipinə ien mīn, ne netəm kotenatig, ne iəgətun mīn. Neen, itəmat onəkotohamnu ilat motətu-pər elat e nig kəluau, neen onəkotalis motoh ilat əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəhatəmat, kən neen nakotitəp ilat kotiet e taon kit motiet motuwīn e kit. ³⁵ Kən tol nəhlan, itəmat onəkotos nalpīnən rəha netəmim itəm kəmotohamnu netəmim rafin itəm kotətuatip, itəm tətəuoun e Epel itəm in tətətuatip, muwīn mətōarus-pən Sekarəea, nətī Perekia, itəm tīpitəmat mīn kəmotohamnu e Nimə Rəha Uhgīn ilugīn e olta ne nimə. ³⁶ Iatən pahrien kəm itəmat məmə, nalpīnən rafin u otuwa o netəm rəha Isrel itəm kotatig roiu.

³⁷ “!Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotohamnu ien mīn rəha Uhgīn, kən netəmim itəm Uhgīn təmahlipa kəm itəmat, nəkotahtimnu ilat e kəpiel apīn, inəh netəm u rəha Uhgīn itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tepət iatəg-əfəməh-in nelmək məmə iatəmīk-əfīmīn wīr itəmat matos wīr itəmat, tahmen-pən e mənīg itəm tatu nenətīn mīn e nīkwīn, məto itəmat nikitəmat təsagienən ron kən motapəs io. ³⁸ Otəplan-tu. Uhgīn tinapəs itəmat, rəhatəmat nimə nəratən otoh, kən nat otikə ikin. ³⁹ Kən ekən kəm itəmat məmə, nat əh in nīpahrienən mətō-inu onəsotəplan mīnən io mətōarus nakotən məmə, ‘!Iərəməre Uhgīn tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgīn!’ ”

24

Nəmtətīn mīn rəha namnun nian (Mak 13:1-37; Luk 21:5-36)

¹ Iesu tēmiet e Nimə Rəha Uhgīn maliwək matuwīn, kən rəhan mīn netəmim kotuwa motən-ipən kəm in məmə otəplan-tu nimə mīn u əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. ² Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, otəplan-tu nimə mīn əh. Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə nimə mīn əh netəmim okotəhap-əhap kəpiel mīn elat. Okol kəpiel kit təsəməhlin e nəmeen.”

23:25: Mak 7:4 **23:27:** Wək 23:3 **23:28:** Luk 16:15 **23:31:** Wək 7:52 **23:33:** Mat 3:7; 12:34; Luk 3:7
23:35: Jen 4:8; Hip 11:4 **23:35:** Sek 1:1 **23:35:** 2 Kron 24:21 **23:38:** 1 King 9:7-8; Jer 22:5 **23:39:** Sam 118:26; Luk 13:34-35 **24:2:** Luk 19:44

³ Kæn uarisig lan, Iesu tæmaliwæk ilat ræhan netæmim motuwîn æpæh e Nitot Ræha Nig U Olif kæn matæpælæh. Kæn ræhan netæmim kotuwa pîsin æm ron motæn-ipæn mæmæ, “?Otæn-tu mæmæ natimnat min u okotuwa e nian naka, kæn næmtætin naka otol-aræp mæmæ ræham nuwamæn ne namnun nian tinuwa iuæhkîr?”

⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Oatehm wir itæmat mæmæ etæmim kit otæseiua-inæn itæmat, ⁵ mæto-inu netæmim tepæt okotuwa motos nærgæk moatæn mæmæ, ‘Io Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa,’ kæn okoteiuæ-in netæmim tepæt. ⁶ Onækotæto namnusæn ræha næluaginæn min, kæn onækotæto næghatæn æpnæpîn min mæmæ netæmim koatæluagin. Mæto nakoatehm wir itæmat mæmæ næsotæginæn. Natimnat min æh otækæike motuwa motol nîpahrienæn lan, mæto namnun nian otæpanuwa. ⁷ Noanol min okotoh noanol min, kæn kantri min okotoh kantri min. Næumis otan, kæn namig otæloal ikin min tepæt. ⁸ Natimnat min æh, nætuounæn æm ræha næratæn, tahmen e pætan itæm tinætuoun matæto nahmææn o nemækæn.

⁹ “E nian min æh, netæmim okotegæhan-in-pæn itæmat mæmæ okol næratæn kæm itæmat, kæn kohamnu itæmat, kæn netæmim ræha noanol min rafin okotetæhau itæmat mæto-inu o nærgæk. ¹⁰ Kæn e nian min æh, netæmim tepæt okotapæs ræhalat nahatætææn, kæn okotegæhan-in-pæn ilat min e nelmi tikimîr min ræhalat, kæn motetæhau ilat min, ¹¹ kæn ien eiueiuæ min okotuwa moteiuæ-in netæmim tepæt. ¹² Mæto-inu næratæn tinatæpæt, iuæhkîr netæmim rafin ræhalat nolkeikeæn o Uhgîn otikæ, ¹³ mæto etæmim itæm otætul æskasik mætoarus namnun nian, kæn Uhgîn otosmegæh in. ¹⁴ Kæn namnusæn tæwir æh ræha næræmæææn ræha Uhgîn, okæn-iaræp ikin min rafin e nætueintæn, mæmæ suatîp æh-ikin ræha kantri min rafin o nætælig-inæn, kæn namnun nian otuwa.

¹⁵ “Ien u Taniel tæmæghat-in nat kit katæn mæmæ, ‘nat itæm Uhgîn tatetæhau, kæn matol Nimæ Ræha Uhgîn tamkîmik’ (nian nakotafin, otætælig-in nîpætîn). Tol næhlan, nian nat tærat æh tatætul e Nimæ Ræha Uhgîn, ¹⁶ kæn itæmat itæm nækotatig Jutia, nakotiet motagim motuwîn motæhluaig e nitot min. ¹⁷ Okæmæ etæmim tætamæg ihluæ e ræhan nimæ, okol tæsuwînæn imæ mos min ræhan natimnat. ¹⁸ Okæmæ etæmim æpæh e nasumæn ræhan, okol tæsitælig-pænæn latuænu mos ræhan kot. ¹⁹ !Kæn kæsi o nîpîtan u itæm kotæpîk-æpîk, ne nîpîtan itæm kotapinahin nîsualkælæh e nian æh, mæto-inu ilat okotæto tærat pîk agîn! ²⁰ Tæwir nakotæfak mæmæ onakæso tagimæn e næratæn æh e nian ræha nætæpæn, o e nian ræha Sapat, ²¹ mæto-inu e nian æh, næratæn asol otuwa itæm etæmim tæmæsæplanæn tol mihin næhlan aupæn mætoarus-pa u-roiu, kæn okol næratæn asol kit tol næhlan otæsuwa minæn nian kit tahmen e in æh. ²² Kæn okæmæ Uhgîn tæsatætipæn nian ræha næratæn æh, okol etæmim kit tæmæsæmegæhæn. Mæto Uhgîn otætætip nian æh o ræhan min netæmim itæm tæmitæpun rækis ilat.

²³ “E nian æh, okæmæ suah kit otæn-ipînæ kæm itæmat mæmæ, ‘!Otæplan-tu, inu Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otæpanahl-ipa!’ o ‘!In æpæh!’ sotænæn nîpahrienæn lan, ²⁴ mæto-inu netæmim neen okotuwa motæn mæmæ ilat Kristo, ne ien eiueiuæ min okotuwa, kæn ilat okotol næmtætin asol min, ne nat pîspîs min mæmæ okoteiuæ-in netæmim, kæn okotalkut mæmæ okoteiuæ-in netæmim itæm Uhgîn tæmitæpun rækis ilat, okæmæ ilat kotitun nolæn. ²⁵ Nîkitæmat otækæike matæht wir næghatæn min u itæm emæn rækis kæm itæmat, uarisig natimnat min u okotuwa motol nîpahrienæn lan.

²⁶ “Tol næhlan, okæmæ suah kit tæn kæm itæmat mæmæ, ‘In æpæh, ikin taruæn-aruæn ikin,’ æsotuwînæn. O suah kit tæn mæmæ, ‘In ikin-u e nîpæg noa nimæ,’ sotænæn nîpahrienæn lan, ²⁷ mæto-inu nian Næti Etæmim otitælig-pa min, otuwa uæhai æm, kæn netæmim rafin okotæplan, tahmen e nîpîtæn itæm tæmîpît masiægæpîn rafin neai. ²⁸ Nian nat megæh kit

24:5: Mat 24:23-24; 1 Jon 2:18 **24:9:** Mat 10:22 **24:11:** Mat 24:5,24; 1 Jon 4:1 **24:13:** Mat 10:22 **24:14:** Mat 28:19 **24:15:** Dan 9:27; 11:31; 12:11 **24:17:** Luk 17:31 **24:21:** Dan 12:1 **24:23:** Mat 24:5 **24:24:** Dut 13:1-3; 2 Tes 2:8-9; Nol æpæn 13:13-14 **24:26:** Luk 17:23-24 **24:27:** Mat 24:37-39

təmimis, nəkotəplan kuəriə mīn kotuwa məmə okotun. E nolən ahmen mīn əm, nian nəkotəplan nəmtətin mīn əh, nəkotitun məmə otəsuwəhən ekuwa mīn.

²⁹ “Nian ətuatip nəratən əh otol namnun, kən ‘mitgar otəpis agin, kən məwig otəsəmilhən mīnən, kən məhau mīn okotisas e neai, kən Uhgīn otəloal e nəsanənən mīn əpəh e neai.’* ”

³⁰ “E nian əh, nəmtətin rəha Nəti Etəmim otol-arəp e neai, kən noanol mīn rafin e nətueintən okotasək e nəginən. Kən okotəplan io, Nəti Etəmim ekuwa e nimal napuə e neai e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Uhgīn itəm otasiə mitalau lak. ³¹ Kən ekahl-ipən rəhak nagelo mīn kotiet nian okotəto təwi otasək əfəməh, kən ilat okotuwīn ikīn mīn rafin e nətueintən, motos-irəkis rəhak netəmim itəm Uhgīn təmitəpun rəkis ilat, kən kuəfīmīn ilat kitiah.

³² “Nikitəmat otəkəike matəht nig u fik.† Nian ətuatip itəm nelmīn mīn kinotətuoun katəwiə, kən nimalin mīn kinoatəget, itəmat nəkotitun məmə nian əh inəh itəm nako-tasum lan rəhatəmat. ³³ Kən e nolən ahmen mīn əm, nian nəkotəplan nəmtətin mīn əh, onəkotitun məmə otəsuwəhən ekuwa mīn roiu agin. ³⁴ İatən pahrien kəm itəmat məmə netəmim itəm kotatig u-roiu, okol kəsotimis rafinən mətoarus natimnat mīn əh okotuwā kol nīpahrienən lan.‡ ³⁵ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən mīn rəhak okol kəsotikəən.”

Etəmim tikə itəm titun nuwamən rəha İesu Kristo

³⁶ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, “Suah kit təsitunən nian o aua ətuatip rəha natimnat mīn əh. Nagelo mīn əpəh e neai kotəruru, kən io mīn Nəti Etəmim ekəruru. Məto Tata Uhgīn əm in titun nian ətuatip əh. ³⁷ E nian io Nəti Etəmim ekuwa lan, otahmen e nian rəha Noah aupən ikīn itəm netəmim kəsotol əpen-əpenəən ron. ³⁸ E nian əh, itəm naruəh təsaiuən əh, netəmim koatəgwən, moatənim, moatol marit, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətoarus-pən Noah təmuwīn imə e nīpəgnoa nego rəhan, ³⁹ kən ilat kinotəruru nat naka otuwa mətoarus-pa naruəh təmaiū məmik ilat rafin. In əh otol tahmen əm e nian Nəti Etəmim otuwa. ⁴⁰ Etəmim kəiu e nasumən, kən okos kitiah, kapəs kitiah. ⁴¹ Pətan kəiu katuəpələh kitiah matioal nagwənən, kən okos kitiah, kapəs kitiah.

⁴² “Tol nəhlan, nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nian naka rəhatəmat İərəməərə otuwa lan. ⁴³ Məto nəkotəkəike motitun nat u. Okəmə etəm-iasol rəha nīmə titun nian ətuatip lapin itəm iakləh otuwa, kən in otəkəike mətaiir matehm wir nīmə məmə iakləh otəsəhapən muwīn imə. ⁴⁴ Kən itəmat mīn onəkotəkəike moatətul matip, məto-inu Nəti Etəmim otuwa e aua əm itəm nikitəmat təsəhtən.

⁴⁵ “Nikitəmat otəkəike matəht wir nolən rəha iolwək itəm in tenatig kən tətaskəlīm wir wək rəhan kən məsapəsən. Etəm-iasol təmələhəu məmə iolwək əh otərəməərə e rəhan mīn rafin iolwək mīn məmə in otos-ipən nagwənən kəm ilat e nian ətuatip. ⁴⁶ Kən okəmə etəm-iasol otuwa məplan etəm tətərəməərə e iolwək mīn rəhan, kən matol-wir rəhan wək, kən otos-ipən nətouən kit kəm suah əh. ⁴⁷ İatən-ipinə nīpahrienən məmə etəm-iasol əh otələhəu in tərəməərə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁸ Məto okəmə iolwək əh, in etəm rat, kən nīkin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh,’ ⁴⁹ kən mətuoun matoh iolwək mīn neen, kən muwīn magwən mənim ilat netəm kotapis. ⁵⁰ Kən etəm-iasol rəha

24:28: Luk 17:37 **24:29:** Aes 13:10; 34:4; Esik 32:7; Joel 2:10,31; 2 Pita 3:10; Nol Əpən 6:12-13 * **24:29:** Məta “nəsanənən mīn əpəh e neai” tatəpsen-pən narmin mīn, o kəm-naka natimnat tahmen-pən e mit ne məwig əpəh e neai.

24:30: Dan 7:13; Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 **24:31:** 1 Kor 15:52; 1 Tes 4:16 † **24:32:** Nig u fik tahmen e naip.
‡ **24:34:** Suatip kit mīn rəha nəuhlinən ves 34 tatən məmə, “İatən pahrien kəm itəmat məmə noanol u rəha İsrel otəsikəən mətoarus natimnat mīn əh okotuwā motol nīpahrienən lan.” **24:34:** Mat 16:28 **24:35:** Mat 5:18
24:36: Wək 1:7; 1 Tes 5:1-2 **24:37:** Jen 6:5-8 **24:39:** Jen 7:21-23; Luk 17:26,27 **24:42:** Mat 25:13 **24:43:** Luk 12:39-40; Nol Əpən 16:15 **24:47:** Mat 25:21,23

iolwæk əh otuwa e nian ne aua itəm iolwæk nikin təsəhtən məmə rəhan etəm-iasol otuwa lan. ⁵¹ Etəm-iasol əh otol nalpənən asol kəm iolwæk əh kən mərəkin-pən ikin rəha netəm rəhalat nənən təwīr, məto nīkilat tamkīmīk. Ikin əh, netəmim okotasək moatəgətain nəluilat.”

25

Nimaa nəghatən o nīpitan əlkələh ilat ten

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “E nian itəm rəhatəmat Iərəməərə otuwa mīn, nərəməərəən rəha Uhgīn otol nəhlan. Nīpitan əlkələh* ilat ten kəmotiet lapīn məmə okotuwin e marit kit, kən moatəsahgin etəm otol marit otuwa mos rəhan pətan muwin e rəhan nimə, əpəh ikin katol lafet ikin. Ilat ten kəmos rəhalat lait. ² Faif kotalməl, kən faif kotenatig. ³ Nīpitan mīn u ilat faif itəm kotalməl kəmos rəhalat lait mīn, məto kəsotosən karasin məsīn mīn o niuw-pənən e lait. ⁴ Məto nīpitan mīn u ilat faif itəm kotenatig kəmos rəhalat lait mīn, kən motos mīn karasin məsīn o niuw-pənən e rəhalat lait. ⁵ Kən etəm otol marit təsuwa uəhaiən, kən napīlən tīnatos ilat koatiuw nəm, kən mīnotapīl.

⁶ “Kən lapīn agīn, suah kit təmagət əfəməh məmə, ‘!Etəmim itəm otol marit tatuwa u-roiu! !Otuwa motəplan!’

⁷ “Kən nīpitan əlkələh u ilat ten kəmotaiir motuarin asol rəhalat lait mīn. ⁸ Kən nīpitan itəm kotalməl kotən-ipən kəm nīpitan itəm kotenatig məmə, ‘!Awi! Otos-ipa rəhatəmat məsīn karasin məto-inu rəhatimat karasin e rəhatimat lait kinotamīr, otəsuwəhən kotəpīs.’

⁹ “Məto nīpitan itəm kotenatig kotən-ipən kəm ilat məmə, ‘!Kəp! Karasin mīn u kəsotahmenən o kitat rafīn. Məto otitəlig motuwīn motos-nəmtīn rəhatəmat neen karasin əpəh e stoa.’

¹⁰ “Məto nian nīpitan itəm kotalməl kəmotaliwək motitəlig moatuwin o karasin, kən etəm itəm otol marit təmuwa. Kən nīpitan əlkələh itəm koatətul matip, kəmotuwīn ilat mīn e nagwənən rəha marit, kən motuwīn imə. Kən kahtosig e toa.

¹¹ “Uarisig, nīpitan əlkələh itəm kotalməl kəmotitəlig-pa motaun motəmə, ‘!Etəm-iasol, etəm-iasol! !Egəhan-in itəmat ekotīmnə imə!’

¹² “Məto etəm otol marit təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘!tatən-ipinə pahrien məmə, io ekəruru itəmat.’”

¹³ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, itəmat nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nian ne aua rəha rəhatəmat Iərəməərə otuwa lan.”

Nimaa nəghatən e iolwæk e mənī kīsīl

¹⁴ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mīn məmə, “Ekən mīn məmə e nian itəm rəhatəmat Iərəməərə otuwa mīn, nərəməərəən rəha Uhgīn otol nəhlan. Etəm-iasol kit təmol əpen-əpenə məmə otaliwək muwin e nəptən pīsīn kit muwin isəu. Kən maun-in rəhan iolwæk mīn kotuwa, kən tələhəu-pən e nelmīlat rəhan mənī mīn məmə okotol nat kit lan.

¹⁵ Təmos-ipən tətəu-pən nitunən rəhalat məmə okotol wək lan. E etəmim kitiəh, təmos-ipən kətīm faif kəmotər-motərioah e mənī, u mənī tepət pik agīn. Kən kit mīn, təmos-ipən mīn kətīm kəiu tahmen əm, u mənī tepət pik. Kən kit mīn, təmos-ipən kətīm kitiəh tahmen əm, u mənī tepət.† Kən etəm-iasol təmīet muwin e rəhan naliwəkən.

¹⁶ Kən iolwæk itəm təmos kətīm faif təmuwin uəhai əm mol bisnes lan, kən təmos mīn kətīm faif mīn. ¹⁷ Kən tahmen-ahmen əm, iolwæk itəm təmos kətīm kəiu, təmuwin mol

24:51: Luk 12:42-46 * **25:1:** Nīpitan əh, kəsotolən əh marit. Koatos nup tuente ne. **25:1:** Luk 12:35; Nol Əpən 19:7 **25:11:** Luk 13:25-27 **25:12:** Mat 7:23 **25:13:** Mat 24:42 † **25:15:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, təmos-ipən “talen” pīsīn pīsīn mīn kəm ilat, faif talen, ne tu talen, ne wan talen. Faif talen tahmen e tuente-faif-milian watu. Tu talen tahmen e ten-milian watu. Kən wan talen tahmen e faif-milian watu. **25:15:** Rom 12:6

bisnes lan, kən mos mɪn kətɪm kəiʉ mɪn. ¹⁸ Məto iolwək itəm təmos kətɪm kitɪəh, in təmuwɪn mel noakɪmɪl məhluəgɪn-pən məni rəha rəhan etəm-iasol ikɪn.

¹⁹ “Kən nup tepət tinuwa minuwɪn, kən etəm-iasol rəha iolwək mɪn u tɪnɪtəlɪg-pa, kən maun-in rəhan iolwək mɪn məmə otəplan-tu məmə ilat kəmotol naka e məni mɪn itəm təmos-ipən kəm ilat. ²⁰ Iolwək itəm təmos kətɪm faif, təmuwa matos kətɪm faif mɪn itəm təmos, mətul e nɪgənəmtɪ etəm-iasol məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətɪm faif e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos mɪn iahgoau kətɪm faif u.’

²¹ “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Nəmol təwɪr, kən ik iolwək təwɪr itəm nataskəlɪm wɪr wək rəham kən məsapəsən. Nəmol təwɪr nəhlan e natɪmnat mɪn əh noan məsɪn, kən ekələhəu ik nakərəməərə e natɪmnat tepət. !Wa imə matɪg ahgɪn nagɪenən rəha etəm-iasol rəham!’

²² “Iolwək itəm təmos-ipən kətɪm kəiʉ kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətɪm kəiʉ e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos mɪn iahgoau kətɪm kəiʉ u.’

²³ “Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, ‘Nəmol təwɪr, kən ik iolwək təwɪr itəm nataskəlɪm wɪr wək rəham kən məsapəsən. Nəmol təwɪr nəhlan e natɪmnat mɪn əh noan məsɪn, kən ekələhəu ik nakərəməərə e natɪmnat tepət. !Wa imə, kuagɪen!’

²⁴ “Iolwək itəm kəmos-ipən kətɪm kitɪəh kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Ik etəm nakatakəike pɪk o netəmɪm. Kən ik natos nagwənən e nasumən itəm nəməsasum-inən, kən matəhl noa nɪg e nɪg itəm nəməsəfəən. ²⁵ Kən eməgɪn ik, məmə okəmə emərəkɪn rəham məni, kən onəkɔl nalpɪnən asol kəm io, kən emos rəham məni muwɪn məhluəgɪn-in e nɪsɪp. Ah, inu rəham məni.’

²⁶ “Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, ‘!Ik iolwək rat, ik iəlpah! Ik nəkɪtun rəkɪs məmə iakatos nagwənən e nasumən itəm esasum-inən, kən matəhl noa nɪg e nɪg itəm eməsəfəən. ²⁷ ?Tahro nəsuwɪnən mələhəu-pən rəhak məni e bank, u in nɪmə rəha nələhəuən məni? Okəmə nəmol nəhlan, nian emɪtəlɪg-pa, ekuwɪn mos rəhak məni, kən ekos məni məsɪn mɪn itəm bank otos-ipa.’ ²⁸ Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm rəhan iolwək pɪsɪn məmə, ‘Os-irəkɪs məni ron mos-ipən kəm iolwək u itəm təmos kətɪm faif, ²⁹ məto-inu etəmɪm u itəm tɪnos rəkɪs nat kit mol wək lan tuwa mepət, kən okos-ipən neen mɪn, rəhan natɪmnat tepət. Məto etəmɪm itəm təsolwəkən rəhan tuwa mepət, okos-irəkɪs rafɪn natɪmnat ron. ³⁰ Kən iolwək u iəlpah itəm təruru nolən nat təwɪr kit, ərəkɪn-pən ihluə e napɪnəpən, ikɪn əh kətəsək ikɪn katəgətɪn nəluɪtəm.’ ”

Sipsip mɪn ne nəni mɪn

³¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nian Nəti Etəmɪm otuwa e nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan, ilat nagelo mɪn rafɪn, in Kɪg, kən in otəpələh e rəhan jea rəha Kɪg matərəməərə e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag rəhan. ³² Netəmɪm rafɪn e noanol mɪn rafɪn e nətueɪntən, okotuəfɪmɪn ilat mɪn e nɪgənəmtɪn, kən in otoor netəmɪm tahmen e etəmɪm itəm tatehm sipsip mɪn tator sipsip mɪn ne nəni mɪn. ³³ In otoor sipsip mɪn kotuwa kan e nelmɪn matɪp, kən nəni mɪn okotuwɪn e nelmɪn mol.

³⁴ “Kən Kɪg otən-ipən kəm netəm mɪn un e nelmɪn matɪp məmə, ‘Otuwa, itəmat u itəm Uhgɪn təmawte-in rəkɪs rəhan nəwɪrən kəm itəmat. Otuwa motos nat naka u itəm Uhgɪn təmələhəu pɪsɪn rəhatəmat. Otuwa motatɪg ahgɪn nərəmərəən rəhan itəm təmol əpen-əpenə lan aupən təpanol nətueɪntən. ³⁵ Otuwa motos, məto-inu nian nəumɪs təmus io, nəmotos-ipa nagwənən ekun; kən emətoaəa, nəmotos-ipa nəhau ekənɪm; kən io iapɪspɪs, nəmotɪt io kotuwɪn e rəhatəmat latuənu; ³⁶ kən rəhak napən tikə, kən nəmotos-ipa napən kəm io; kən matɪmɪs, nəmotəhm wɪr io; kən emətatɪg e kalapus, nəmotuwa kuag-pənɪn io.’

³⁷ “Kæn netəm kotətuatip okotən-ipən kəm in məmə, ‘?Iərəmərə, nian naka emotəplan ik nəumis təmus ik, kæn emotəgwən ik; o nəmoaoa, kæn emotos-ipinə nəhau məmə nakənim? ³⁸ ?Nian naka emotəplan ik iapispis, kæn emotit ik motuwa latuənu; o rəham napən tikə, kæn emotos-ipinə napən kəm ik? ³⁹ ?Nian naka emotəplan ik nakatimis, o nəmətatig e kalapus, kæn emotimnə kuag-pənin ik?’

⁴⁰ “Kæn Kig otən-ipən məmə, ‘Iatən-ipinə nīpahrienən məmə nat naka itəm nəmotol kəm piak mīn u kit, nat əpnapīn in ian-rat, mətə nəmotol kəm io.’

⁴¹ “Kæn in otən-ipən kəm netəm mīn u e nelmīn mol məmə, ‘Otuwīn isəu ron io. Uhgīn tīnələhəu rəkis rəhatəmat nalpīnən. Otuwīn e nīgəm asol itəm tatuəp namnun tikə u Uhgīn təmōl rəha Setan ne nagelo mīn rəhan. ⁴² Otuwīn isəu mətə-inu nian nəumis təmus io, nəsotos-ipamən nagwənən kit məmə ekun; kæn emətəoaoa, nəsotos-ipamən nəhau məmə ekənim; ⁴³ kæn io iapispis, nəsotaun-inən io məmə ekuwa latuənu; kæn rəhak napən tikə, nəsotos-ipamən napən kit rəhak; kæn ematimis, mətətatig e kalapus, nəsotuamən kuag-pənin io.’

⁴⁴ “Kæn ilat mīn okotən-ipa məmə, ‘!Iərəmərə! ?Nian naka itəm emotəplan ik nəumis təmus ik, o mətəoaoa, o ik iapispis, o rəham napən tikə, o nəmətatimis, o nəmətatig e kalapus kæn eməsotimnə kuag-pənin ik?’

⁴⁵ “Kæn in otən-ipən kəm ilat məmə, ‘Iatən-ipinə pahrien kəm itəmat məmə, okəmə nəməsotasituən e piak mīn u kit, nat əpnapīn in ian-rat, mətə nəməsotolən kəm io.’

⁴⁶ “Kæn ilat okotuwīn motos nalpīnən itəm namnun tikə. Mətə netəmim kotətuatip okotos nəmegəhən līlīn.”

26

Nalpəkauən o nohamnuən Iesu

(Mak 14:1-2; Luk 21:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian Iesu təmōl namnun nəghatən mīn əh kəm rəhan netəmim, kæn mən-ipən kəm ilat məmə, ² “Nəkotitun məmə lafet rəha Nuhagego-inən* otuwa, nian kəiu əm əh-ikīn. Kæn io, Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən io məmə okətu-pər e nīg kəməluau.”

³ Kæn pris asol mīn ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotuəfīmīn ilat mīn e nīmə rəha pris asol aɡīn u nərgīn u Kaeafas. ⁴ Kæn moatəlpəkau məmə okotaskəlīm Iesu e nolən eko-eko, kæn motohamnu in. ⁵ Mətə motən məmə, “Sənəmə e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, okol mətə netəmim kotoh ilat mīn.”

Pətan kit təmau Iesu e nat pien-pien

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Nian Iesu əpəh e Petani e nīmə rəha suah əh, nərgīn u Saimon u leprosi təmōl, ⁷ kæn pətan kit təmuwa ron mos senta kit u nəmtīn tiəkis, kəmiuw-pən e pətəl kəmōl e kəpiel itəm nəmtīn tiəkis, katən məmə alapasta. Nian Iesu tatəpələh e tepīl mətəgwən, kæn pətan u təmau rəhn-kapə e senta un.

⁸ Nian netəmim rəha Iesu kəmotəplan nat əh, neməha təmōl ilat, motən məmə, “?Tahro katərəkīn nat u? ⁹ Senta u, kitun nol-salīm-inən, kæn kos mənī asol lan, kos-ipən kəm ian-rat mīn.”

¹⁰ Mətə Iesu tīnitun nəghatən itəm koatən, kæn mən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro noatən rat pətan u? In təmōl nat təwīr aɡīn kəm io. ¹¹ Ian-rat mīn nian rafīn kotatig itəmat mīn ilat. Mətə io, okol esatīgən kitat mīn itəmat nian rafīn. ¹² Nian təməhtəg-pən e nīpətīk, təmōl məmə otol əpen-əpenə o nītənīmən io. ¹³ Iatən pahrien kəm itəmat məmə, ikīn mīn

25:40: Prov 19:17; Mat 10:42; Mak 9:41 **25:41:** Mat 7:23 **25:46:** Dan 12:2; Jon 5:29 * **26:2:** lafet rəha Nuhagego-inən in ‘Pasova’ e nəghatən Bislama. **26:2:** Eks 12:1-27; Mat 20:18 **26:7:** Luk 7:37-38 **26:11:** Dut 15:11

rafin e nātueintən itəm okən-iarəp namnusən təwir u, kən okəkəike kən-iarəp min nat naka itəm pətan u təmōl, kən nīkilat otatəht min in.”

*Pris asol min kəmotatou Jutas məmā otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr min
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)*

¹⁴ Kən netəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, təmuwin məplan pris asol min, ¹⁵ kən mən-ipən məmā, “?Onəkotos-ipa naka kəm io okəmā ekegəhan-in-pinā Iesu kəm itəmat?” Kən kəmotafin mənī ilat rafin tate itəm kəmōl e silfa. ¹⁶ Kən tətououn e nian əh, Jutas təmategəs-in suatip məmā otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr min.

Namnun nagwənan

(Mak 14:12-25; Luk 22:7-23; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

¹⁷ Nian e nātuounən itəm rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmā, “?Nakolkeike məmā itimat ekotol əpen-əpenə hiə rəham nagwənan rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmā nakagwən ikin?”

¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmā, “Otuwin əpəh e taon, kən onəkotəplan suah kit itəm ekən kəm itəmat, kən nakotən-ipən kəm in məmā, ‘Iəgətun tatən məmā: Nian itəm Uhgīn təmitəpun rəkis məmā rəhak, tīnuwa iuəhkīr. Kən ekol lafet rəha Nuhagego-inən kitiah itimat rəhak netəmim min e rəham nimā.’” ¹⁹ Tol nəhlan rəhan netəmim kəmotol nat naka itəm Iesu təmən məmā okotol o nol əpen-əpenən o nagwənan rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

²⁰ Nian tīnehnaipən, Iesu tatəpələh ilat rəhan netəmim tuelef əpəh e tepīl. ²¹ Kən nian kəmotagwən, kən təmən-ipən kəm ilat məmā, “Iatən pahrien kəm itəmat məmā itəmat kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimīr min rəhak.”

²² Kən nīkilat tinəpou, kən moatən-ipən kəm Iesu kitiah kitiah məmā, “?Eh, Iərəməərə, pah u? ?Io?”

²³ Kən Iesu təmən-ipən məmā, “Etəmim itəm otegəhan-in-pən io e nelmi tikimīr min rəhak, in rəhak kit itəm tatos nīgīn pīret mos-ipən meer e plet kitiah əm itīmlau min.†

²⁴ Io, Nəti Etəmim, iatuwin e suatip rəhak, tahmen-ahmen əm e nəghatən kəməte lak. ! Məto kəsi, nahməən asol o etəm u itəm otegəhan-in-pən Nəti Etəmim e nelmi rəhan tikimīr min! Təwir pik aɡin məmā təməsaiir-əmən.”

²⁵ Kən Jutas u etəm otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr min təmən-ipən məmā, “Iəgətun. ?Pah əh? ?Io?”

Məto Iesu təmən-ipən məmā, “Əwəh, ik. Ik atip nəmən.”

²⁶ Nian kəmoatagwən, Iesu təmos pīret, məfak ron, məmkas, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmā, “Otos motun, inu nīpətīk.”

²⁷ Kən mos kap wain, məfak ron, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmā, “Otənim, itəmat rafin. ²⁸ Inu nītak itəm tatol məmā nəniəkisən rəha nasituən in tatətul matəmegəh. Nītak u okəhtəg o netəmim tepət məmā otafəl rəkis rəhalat nolən rat min. ²⁹ Iatən pahrien kəm itəmat məmā ekəsənīm minən wain u mətoarus nian itəm ekənīm wain wi kitat min itəmat əpəh e nərəməərəən rəha Tata rəhak.”

³⁰ Nian kəmotan napuən əfak kit, motiet motuwin e Nītot Rəha Nīg U Olif.

Iesu təmən-iarəp məmā

Pita otapəs in

(Mak 14:26-31; Luk 22:31-34;

Jon 13:36-38)

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmā, “O lapin əm u, nakotapəs rəhatəmat nahatətəən lak o nat naka itəm okol lak. Naoa Rəha Uhgīn itəm təkəike mol nīpahrienən, təmən məmā,

26:15: Sek 11:12; Jon 11:57 **26:17:** Eks 12:14-20 † **26:23:** E nian rəha Iesu, nian netəmim kotagwən kələh, in nəmtətin məmā rəhalat niel in təwir. **26:23:** Sam 41:9 **26:28:** Eks 24:8; Jer 31:31-34; Sek 9:11; 1 Kor 10:16

26:30: Luk 22:39; Jon 18:1

‘Io ekohamnu etəmim itəm tatehm sipsip min,
kən sipsip min okotan kitiəh kitiəh.’

³² Məto nian ekəmegəh min e nimisən, iakaupən muwin əpəh Kalili, kən itəmat nəpanotuarisig.”

³³ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Mətan, ilat rafin okotapəs rəhalat nahatətəən lam, məto io, kəp, esapəsən rəhak nahatətəən lam nian kit ne.”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm Pita məmə, “İatən-ipinə pahrien kəm ik məmə, lapin əm u, uarisig mənig təpanimnən, onakən mau kisil məmə nəkəruru io.”

³⁵ Məto Pita tən məmə, “Nat əpnəpin ekəkəike mimis kilau min ik, okol ekəsənən məmə ekəruru ik.” Kən rəhan rafin netəmim kotən min tahmen e Pita.

Iesu təməfak əpəh Ketsemani

(Mak 13:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Kən Iesu ne rəhan netəmim kəmotuwın ikin kit katən məmə Ketsemani, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatəpələh ikin-u, pəs io ekuwin ikin əh məghat kəm Uhgın e nəfakən.” ³⁷ Kən təmit Pita ne nəti Sepeti mil ilat min, kən nikin tınahmə pik, kən tınəto tərət. ³⁸ Kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “İakəto nıkkik tınahmə pik, iuəhkır ekimis lan. İtəməhal ətəhləpələh ukın-u, mətəhlaiir kitat min io.”

³⁹ Kən muwin noan məsin əm, meiuaiu misin-pən rəhn-kapə e nisip matəfak, matən məmə, “Rəhak Tata, okəmə suatıp kit min əh-ikin o rəham nalpəkəuən, pəs nakohrəkis ron io nəratən itəm tatuwa. Məto sənəmə nakol nəwiak, məto nakol nəwiam.”

⁴⁰ Kən təmitəlig-pa məplan iləhal kətəhləpıl. Kən təmən-ipən kəm Pita məmə, “?Təhro nəşəhlaiirən kitat min io o aua kitiəh əm ne? ⁴¹ Atəhlaiir kən mətəhaləfak məmə nəşəhaluwınən ima nos-ipən-os-ipənən. Nıkitəməhal tolkeike, məto nıpətıtəməhal təpou.”†

⁴² Kən mitəlig-pən min matəfak mətau kəiu, matən məmə, “Rəhak Tata, okəmə ekəkəike mos nəratən itəm tatuwa, kən pəs nakol nəwiam.”

⁴³ Kən nian təmitəlig-pa, təməplan iləhal kınəhləpıl məto-inu napılən tınos iləhal. ⁴⁴ Kən tapəs iləhal mitəlig-pən min matəfak mətau kisil, matən əm nəghatən kitiəh əm.

⁴⁵ Kən mitəlig-pa mən-ipən kəm iləhal məmə, “?Nəkətəhləpıl əh mətəhlameg, o? Əhaləplan-tu, aua tınatuwa iuəhkır, kən io Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən e nelmi netəm nol təfagə rat. ⁴⁶ !Əhalətul-ta, koatuwin! !Etəmim u tatuwa itəm otegəhan-in-pən io e nelmi rəhak tikimır min!”

Tikimır min rəha Iesu kəmotiləs motaskəlım

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53;

Jon 18:2-11)

⁴⁷ Nian Iesu təmatəghat-əh, Jutas, in etəm tuelefkit rəha Iesu, təmıet-arəpa ilat nımanın netəmim itəm koatəmık naip asol rəha nəluaginən ne kəsou-əsou. Pris asol min ne netəmiasol rəha noanol rəha Isrel kəmotahl-ipa ilat. ⁴⁸ Jutas təmən-ipən rəkis nəghatən kəm ilat məmə, “Pah u itəm ekətuilim-pən lan, kən nakotaskəlım in.” ⁴⁹ Kən roiu agın, Jutas təmalıwək muwin o Iesu mən-ipən məmə, “!Təwir, İəgətun!” kən mətuilim-pən lan.

⁵⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Io kit, ol nat naka itəm nəmuwa ron.”

Kən netəmim kəmotalıwək motaskəlım Iesu məmə okotiləs-ipən e kalapus. ⁵¹ Kən etəmim kit rəha Iesu təmea-pən miuw rəkis rəhan naip asol rəha nəluaginən, kən moahin naip tətə-rəkis matəlgi slef rəha pris asol agın.

⁵² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aii-pən rəham naip e nəmeen, məto-inu netəm min u itəm koatoahin naip, okotimis e naip. ⁵³ ?Nıkim təht məmə ekəruru naun-inən

26:31: Sek 13:7; Jon 16:32 **26:32:** Mat 28:7,16 **26:34:** Mat 26:69-75 **26:38:** Jon 12:27 † **26:41:** Iesu tolkeike məmə iləhal okəhalətul-ıəkis məşəhalapəsən rəhalat nahatətəən lan. Afın min ves 31-35. **26:46:** Jon 14:31
26:51: Jon 18:26 **26:52:** Jen 9:6; Nol Əpən 13:10

rəhak Tata, kən roiu agin otahl-ipa nagelo min taosan tepət tepət§ məmə okotasitu lak?
⁵⁴ Məto okəmə ekol nəhlan, okol Naoa Rəha Uhgın otəsuwamən mol nıpahrienən lan, itəm tatən məmə otuwa tol nəhlan.”

⁵⁵ E nian əh, Iesu təmən-ipən kəm nımanin netəmim məmə, “?Tahro nəmotuwa motəmik naip asol min ne kəsou-əsou min? ?Nikitəmat təht məmə io iatol nəluaginən o nahwinən kapman, o? !Kəp! Nian rafin iakatəpələh əpəh e Nimə Rəha Uhgın matəgətun netəmim, kən nəsotuwwamən motaskəlīm io. ⁵⁶ Məto natımnat min əh rafin tınuwa mol nıpahrienən lan məmə Naoa Rəha Uhgın itəm ien min aupən kəmotəte otuwa mol nıpahrienən lan.” Kən rəhan min netəmim kəmotapəs in motagım.

*Iesu təmatul e
 nıganəmti kaonsel*

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Netəm min u itəm kəmotaskəlīm Iesu, kəmotiləs motuwın o Kaeafas u in pris asol agin. İkin əh, iəgətun min rəha Lou ne netəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel, koatuwa motuəfimin ikin. ⁵⁸ Məto Pita tətən təlig-təlig matuarisig-in Iesu, muwın əpəh e latuənu rəha pris asol agin. Kən təmuwın əpəh e iat matəpələh ilat mopael min məmə otəplan-tu məmə okol naka e Iesu.

⁵⁹ Pris asol min ne netəmim rafin rəha kaonsel koategəs-in nəghatən eiueiuə min e Iesu məmə okotohamnu in o nəghatən min əh. ⁶⁰ Məto kəsotəplanən nolən rat kit rəhan o nəghatən eiueiuə min rəha netəmim, nat əpnəpın nəghatən eiueiuə min tepət kəmotiet.

Kən əmun, etəmim kəiu kuea aupən, ⁶¹ kən muən-iarəp məmə, “Suah u təmatən məmə titun nərəkinən Nimə Rəha Uhgın, kən miləkin min e nian kışil əm.”

⁶² Kən pris asol agin tətul mən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro nəsəghatən? ?Tahro e nəghatən min əh itəm koatən-iarəp tatiləs pikən ik?” ⁶³ Məto Iesu təpnəpın əm məsəghatən.

Kən pris asol agin təmən-ipən kəm in məmə, “Onakəkəike mos noanawıl kit e Uhgın itəm tatəmegəh, kən mən-iarəp nıpahrienən kəm itimat məmə ik Nəti Uhgın ne Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, o kəp.”

⁶⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, tol əm məmə inu nəmən mihin ne. Məto ekən-ıpinə kəm itəmat rafin məmə, e nian itəm otuwa, onəkotəplan io Nəti Etəmim ekatəpələh e nıkalın matıp rəha Uhgın u Etəm Təsənən Agin, kən mateiuaiu-pa e neai e nımal napuə.”

⁶⁵ Kən pris asol agin təməhap rəhan napən məto-inu tatəto tərət o nəghatən rəha Iesu, kən mən məmə, “!Tatəghat rat e Uhgın!* ?Tahro məmə suah kit min təkəike məghat min lan? Otətəlig-in-tu, nəmotəto nəghatən rat əh. ⁶⁶ ?Nikitəmat təht məmə naka?”

Kən kəmotən-ipən məmə, “Otəkəike mımıs.”

⁶⁷ Kən kəmotagəh əpnəpın əm nıganəmtin, kən motaht e nelmilat. Neen kotem e nelmilat, ⁶⁸ kən motən-ipən məmə, “Ei, Kristo. ?Ən-iarəp e nəsanənən rəha Uhgın məmə pah təmoh ik?”

Pita təmən məmə təruru Iesu

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ E nian əh, Pita tatəpələh ihluə e iat rəha nımə, kən iolwək kit pətan əkəku tuwa ron mən-ipən kəm in məmə, “Ik min u, nəmatuarisig-in Iesu, etəm Kalili.”

⁷⁰ Məto Pita təmən-ıamnın kəm ilat rafin məmə, “İəkəruru nat un itəm nakatən.”

⁷¹ Kən maliwək muwın e ket rəha iat, kən ikin əh pətan əkəku kit min təməplan in, kən təmən-ipən kəm netəmim ikin əh məmə, “Suah u kit u təmatuarisig-in Iesu Etəm Nasaret.”

§ 26:53: Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “kampani rəha nagelo tuelef,” itəm tahmen e nagelo sepinte-tu-taosan.

26:55: Luk 19:47; 21:37 26:61: Jon 2:19-21 26:63: Aes 53:7; Mat 27:12 26:64: Sam 110:1; Dan 7:13; Mat 24:30

* 26:65: Etəm-iasol rəha pris min təmən məmə Iesu təmən rat Uhgın məto-inu Iesu tatən məmə in tahmen əm e Uhgın. 26:65: Mat 9:3; Jon 10:33 26:66: Lev 24:16; Jon 19:7 26:67: Aes 50:6; 53:7

⁷² Mæto Pita tæmæn-iamnin æskasik min mos noanawil mæmæ, “!Iækæruru suah əh!”

⁷³ Təsuwəhən, netəm min u koatətul ikin əh kotuwın o Pita motən-ipən mæmæ, “Pahrien mæmæ ik kit əh, mæto-inu nolən rəha nəghatən rəham tahmen əm elat.”

⁷⁴ Kən tinətuoun maun-in nərətən min koatisi-pən o Uhgın moatuwa ron okəmæ teiuə. Kən tæmos noanawil mæmæ, “!Iækæruru suah əh!”

Kən roiu agın, mənig tæmimmən. ⁷⁵ Kən Pita nikin təht nəghatən itəm Iesu tæmæn kəm in mæmæ, “Uarisig mənig otimmən, onakən mau kisil mæmæ nəkæruru io.” Kən Pita tæmiet muwın ihluə, kən tæmasək tæmasək.

27

Jutas tæmaril atip in

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Lauaugın agın, pris asol min rafin ne etəm-iasol min rəha netəmim kəmotuəfimin min motəte noa mæmæ okotətəu-pən suatip naka o nohamnuən Iesu. ² Kəmotəlis in, kən motiləs motuwın motəhlman-pən e nelmi Pailat, kapman rəha Rom.

³ Nian Jutas u etəm tæmegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimir min, tæməplan mæmæ kəmotiuw-iarəp Iesu mæmæ otimis, nikin tinahmə pik o nat naka itəm tæmol, kən tæmik mæni tate əh itəm kəmol e silfa, məmki-pən kəm pris asol min ne etəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel. ⁴ Kən mæn-ipən mæmæ, “Emol təfagə mæto-inu emegəhan-in-pən e nelmi tikimir min suah kit itəm təsolən nat tərət kit.”

Kən kotən-ipən mæmæ, “Inu nat əpnəpin əm otəmat. Nat kit rəham əm.”

⁵ Tol nəhlan, Jutas tæmərakin-pən mæni əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən in miet magım muwın maril atip in.

⁶ Kən pris asol min kəmotuwın motuwər mæni, kən motən mæmæ, “Təsətuatipən e rəhatat Lou mæmæ okotələhəu-pən mæni u ilat mæni rəha Nimə Rəha Uhgın, mæto-inu kəmos-nəmtin nita etəmim lan.” ⁷ Kən koatən mæmæ okotos mæni əh kən kos-nəmtin nəptən kit u aupən katən mæmæ, “nəptən rəha suah kit itəm tatol sospən e nəptən,” kən koatən mæmæ okatitənim iapispis min ikin. ⁸ Tol nəhlan, muwa mætoarus-pa u-roiu, netəmim kotaun-in nəptən əh mæmæ, “Nəptən Rəha Nita.” ⁹ Kən nəghatən naka itəm ien Jeremaea tæmæn aupən, tæmuwa mol nipahrienən lan. Tæmæn mæmæ, “Kəmotos mæni tate əh itəm kəmol e silfa, inu nəmtin itəm netəm Isrel kəmotən o suah u, ¹⁰ kən koatos mæni əh mæmæ okotos-nəmtin ‘nəptən o nolən sospən,’ tahmen əm mæmæ İərəmərə tæmæn kəm io.”

Iesu tæmätul e niganəmti Pailat

(Mak 15:2-15; Luk 23:3-5, 13-25; Jon 18:33-19:6)

¹¹ Kən Iesu tæmuwın mätul e niganəmti Pailat, kən tæmətapəh ron mæmæ, “?Ik kig rəha netəm Isrel?”

Kən Iesu tæmæn-ipən mæmæ, “Ik nəmən mihin.”

¹² Nian pris asol min ne etəm-iasol min rəha Isrel koatən-iarəp nəghatən min e Iesu, mæto Iesu tæsuhalpinən rəhalat nəghatən. ¹³ Kən Pailat tæmæn-ipən kəm in mæmæ, “?Nakatəto nəghatən min itəm koatən tatiləs pikən ik, o kəp?” ¹⁴ Mæto Iesu təpnəpin əm məsəghatən məsuhəlpinən nəghatən kit ilat katən, kən Pailat, narmın tæmiwig pik.

¹⁵ Kən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, in nolən rəha kapman mæmæ otahl-iarəp etəmim kit e kalapus itəm nimanin netəmim kəmotən. ¹⁶ E nian əh, etəm kit tətəməhl e kalapus, nərgın u Parapas. Kən netəmim rafin kotitun mæmæ in tæmol tərət pik agın. ¹⁷ Kən nian nimanin netəmim kinotuwa, kən Pailat tæmətapəh olat mæmæ, “?Nakotolkeike mæmæ ekahl-iarəp pah e kalapus tiet matuwın, Parapas, o Iesu, kətaun-in mæmæ Kristo?”

18 Təmən nəhlan mətō-inu in titun məmə kəmotegəhan-in-pən Iesu e nelmin mətō-inu koatətəhak o Iesu.

19 Nian Pailat tatəpələh e jea rəha nakilən nəghatən, rəhan pətan tahl-ipən nəghatən kəm in məmə, “Suah un təsolən nat tərət kit. Əsolən nat kit lan, mətō-inu emapilair lan, kən roiu iatəto tərət agin ron.”

20 Mətō pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotəghat kəm nimanin netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat. Kən ilat kəmotətapəh o Pailat məmə otahl-iarəp Parapas, kən kotohamnu Iesu.

21 Kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Suah mil u, in pəhrūən lan ekahl-iarəp?”

Mətō nimanin netəmim kəmotən-ipən məmə, “Parapas.”

22 Kən Pailat təmən-ipən məmə, “?Kən oekahro Iesu u kətaun-in mə Kristo?”

Kən nimanin netəmim rafin kəmotən-ipən məmə, “!Okətu-pər e nig kəluau otimis!”

23 Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmə, “?O naka? ?Təmōl nat tərət naka?”

Mətō nimanin netəmim kəmotagət əfəməh, motən məmə, “!Okətu-pər in e nig kəluau otimis!”

24 Kən nian Pailat təməplan məmə okol təsələhəuən nəghatən rəhalat, kən ilat kinoatətul matip o nəmouən, kən tos nəhau maikuas e nelmin aupən e nimanin netəmim, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nəghatən kit rəhak tikə o suah u, məmə nitan otəməhl-pa lak. ! Nīmīsən rəhan tatəməhl-pinə e nelmitəmat!”

25 Kən netəmim rafin kəmotən məmə, “!Pəs nitan təməhl-pa otimat ne nisualkələh min rəhatimat min!”

26 Kən Pailat təməhl-iarəp megəhan-in-pən Parapas kəm ilat. Mətō təmən məmə okalis Iesu, kən təmegəhan-in-pən in məmə okətu-pər e nig kəluau məmə otimis.

Mopael min kəmoatol milə e Iesu

27 Kən mopael min rəha Pailat kotiləs Iesu motuwīn əpəh imə e nimə asol rəha kapman, katən məmə Praetorium. Kən kəmotəun-in rafin mopael min kotuwa kitəlau lan. 28 Kən motəmki-rəkis rəhan natimnat, motuwīn-in-pən kot tasiə kit kəm in, tahmen e kot rəha kig kit. 29 Kən motuarin-uarin nol itəm tol nihlən-nihlən motol hat lan, motəfauin-pən e rəhn-kapə Iesu motol milə lan məmə in hat rəha kig kit. Kən motələhəu-pən noanig kit e nelmin matip, kən motisin nulilat aupən in, motol milə lan, motən-ipən məmə, “!Ekotisiain ik, kig rəha netəm Isrel!” 30 Kən motagəh lan, kən motiləs noanig motoh rəhn-kapə lan mau tepət. 31 Nian kinotol rəkis milə lan, kən motəpeg rəkis kot tasiə, motuwīn-in-pən min rəhan natimnat. Kən motiləs motuwīn məmə okotətu-pər e nig kəluau məmə otimis.

Kəmətu-pər Iesu e nig kəluau

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

32 Nian kəmoatuwin, motəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon, kən moatəkəike kəm in məmə otiləs nig kəluau. 33 Kəmotuwa ikin kit katən məmə, Kolkota, u nipətin tatən məmə Louipil-uipil. 34 Ikin əh kəmotəmki-pən wain kəm Iesu itəm kəmeapətip e nat tarip. Mətō nian Iesu təmənīm asgəwin, kən mapəs nənimən. 35 Nian kəmətu-pər e nig kəluau, kən moturin taes o rəhan natimnat. 36 Kən moatəpələh moatuag-pən moatehm Iesu ikin əh. 37 Ilis e rəhn-kapə, kəmotəte nipəgnəmtin nənən. Tatən nəhlan məmə, INU IESU, KIG RƏHA NETƏM ISREL. 38 Kən etəmim kəiu itəm kətioh netəmim mətəkləh-in rəhalat natimnat, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nikalin matip, kit e nikalin mol. 39 Kən netəm min u itəm kəmotaliwək motuwa moatuwin, motən-ipən nəghatən rat kəm Iesu, moturin-urin rəhalat-kapə, 40 moatən məmə, “Nəmatən məmə onakərəkīn Nīmə Rəha

Uhgin kən ik pisin əm miləkin o nian kisil. !Osmegəh atip ik! !Kən eiuaiu e nig kəluau okəmə ik Nəti Uhgin pahrien!”

⁴¹ E nolən ahmen min əm, pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel kotol milə lan, ⁴² motən məmə, “Təmosmegəh netəmim, məto okol təruru nosmegəh atipən in. In kig rəha Isrel. Okəmə tatite atip e nig kəluau, kən okotən niphahrienən lan. ⁴³ Tətahatətə e Uhgin. Pəs Uhgin tiləs-irəkis in əh-roiu okəmə in tolkeike, məto-inu təməən məmə in Nəti Uhgin.” ⁴⁴ E nolən ahmen min əm, iətgəhl lou mil itəm kəmətu-pər iləhal min in e nig kəluau, katuən-ipən nəghatən rat tepət kəm in.

Iesu tinimis

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49;

Jon 19:28-30)

⁴⁵ Kən e tuelef klok mətoarus-pən tri klok, napinəpən təmeiuaiu mirəfin nat. ⁴⁶ Kən iuəhkir e tri klok ehnaipən, Iesu təmasək əfəməh mən məmə, “!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?” u niphətin təmə, “!Uhgin rəhak, Uhgin rəhak! ?Tahro nakatapəs io?”

⁴⁷ Nian netəmim neen itəm kəmoatətul əh-ikin kəmotətə təmasək əfəməh nəhlan, kən kotən məmə, “In tətəun-in Elaija.”

⁴⁸ Roiu ağin, kit təmaiu muwin miləs nat kit tame-ame tahmen e katən,* kən mau e wain u tagin, maru e nig, kən miləs-ipən məmə Iesu otənim. ⁴⁹ Kən ilat min neen kotən-ipən məmə, “Apəs əm. Pəs koatəplan okəmə Elaija otuwa mosmegəh in, o kəp.”

⁵⁰ Kən nian Iesu təmasək əfəməh min, megəhan-in atip məmə otimis, kən rəhan namegən tiet.

⁵¹ E nian ətuatip əh, niməhan itəm tatəkul e Nimə Rəha Uhgin təməhap mol məsin kəiu, təmətuoun əpəh ilis muwa mol namnun əpəh ləhau. Namig təməloal, kən kəpiel min kəmotimismis. ⁵² Kən suwit min itəm kəmol e niphəg kəpiel kəmotəhap motoag, kən netəm kotətuatip tepət itəm kəmotimis rəkis, kəmotəmegəh min. ⁵³ Kəmotiet e suwit min kəmol e niphəg kəpiel, kən uarisig Iesu təməmegəh e nimisən, ilat kəmotuwın əpəh Jerusalem motiet-arəp o netəmim tepət.

⁵⁴ Kən nian etəm-iasol rəha mopael min rəha netəm Rom ilat netəm min u itəm kəmoatehm Iesu, kəmotəplan namig ne natimnat min əh, kəmotəgin pik, kən motən əfəməh məmə, “!Niphahrienən, inu Nəti Uhgin pahrien!”

⁵⁵ Niphitan tepət kəmoatətul isəu moatəplan. Aupən ikin kəmotiet Kalili moatətəu-pən Iesu moatasitu lan e nat pisin pisin min.† ⁵⁶ Ilat min neen u Meri Maktala, kən Meri u mama rəha Jemes ne Joses, kən mama rəha nəti Sepeti mil.

Kəmitənim Iesu

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56;

Jon 19:38-42)

⁵⁷ Etəm Aramatia u rəhan nautə tepət, nərgin u Josep, in etəmim kit rəha Iesu. Nian tinatuwa iuəhkir o napinəpən, ⁵⁸ təmuwin məplan Pailat, kən tətəpəh-in niphəti Iesu, kən Pailat tegəhan-in niphəti Iesu kəm in. ⁵⁹ Kən Josep təmiləs niphəti Iesu muwin malpin e niməhan ruən wi kit, nərgin u linen, ⁶⁰ kən miləs muwin miləs-ipən e suwit wi kəmel e kəpiel. Suwit u in rəha Josep. Kən məsəpəlpəlin-pən kəpiel asol kit mahtosig-in niphəg kəpiel lan, kən matuwın. ⁶¹ Meri Maktala, ne Meri kit min katuəpələh əh iuəhkir o suwit.

Mopael min itəm kəmotehm niphəg kəpiel

⁶² Nian əh, in nian katol əpen-əpenə o Sapat, kən kəmən lawigin e Sapat, pris asol min ne Farisi min kəmotuwın motəplan Pailat. ⁶³ Motən-ipən məmə, “Etəm-iasol. Nikitəmat tinəht məmə, nian suah əh, etəm rəha neiuən, təmatəmegəh əh, matən məmə, ‘Nian

27:40: Mat 26:61; Jon 2:19 **27:43:** Sam 22:8 **27:46:** Sam 22:1 * **27:48:** Nat u tahmen e nimismis matres.

27:48: Sam 69:21 **27:51:** Eks 26:31-33; Hip 10:19-20 † **27:55:** Niphitan min əh kəmotasitu Iesu e nat pisin pisin min tahmen e nagwənən, ne nəhau, ne ikin rəha napilən. **27:55:** Luk 8:2-3 **27:58:** Dut 21:22-23 **27:60:** Aes 53:9

kisil otuwa muwin, kən Uhgın otosmegəh mın io e nımısən.’ ⁶⁴ Tol nəhlan, ahl-ipən rəham neen mopael okotuwın moatehm nıpəg kəpiel suwıt mətoarus-pən nian kisil tuwa muwin. Mətan, rəhan netəmim okotuwa kakləh-in nıpətın, kən motən-ipən kəm netəmim məmə təməmegəh mın e nımısən. Kən neıueıuəən u, in otərat taprəkis-in itəm aıpən.”

⁶⁵ Kən Pailat təməni-ipən məmə, “Otos mopael mın, kən motuwın motol natımnat rafın itəm nakotolkeıke məmə okotol o nehm wırən suwıt e nıpəg kəpiel.” ⁶⁶ Kən kəmotuwın moatehm wır nıpəg kəpiel tol nulan, motələhəu-pən nəmtətın kit e kəpiel. † Kən kəmotələhəu mopael mın məmə okoatehm ikın əh.

28

*Iesu təməmegəh mın
e nımısən*

*(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12;
Jon 20:1-10)*

¹ E Sante laulaugin agın, * təmatian məsian wırən, Meri Maktala ne Meri kit mın kəmian məmə okıauag suwıt e nıpəg kəpiel.

² Kən əmun, namıg asol kit təməloal məto-inu nagelo kit rəha İərəmərə təmeıuıu e nego e neai muwin e nıpəg kəpiel, kən məsəpəlpəl-in rəkis kəpiel, kən matəpələh-pər lan. ³ In tətasiə tahmen e nıpətən, kən rəhan natımnat mın kotəruən tahmen e nahui noa nıtəhəi. ⁴ Mopael mın kəmotəgin pık, kən motasiəp-asiəp, narmilat təmikə tahmen e netəm kəmotımis.

⁵ Kən nagelo təməni-ipən kəm pətan mil məmə, “Suəginən, məto-inu ekıtun məmə natuegəs-in İesu itəm kəmətu-pər e nıg kəluau. ⁶ Tikə u ikın-u. In təməmegəh mın e nımısən tahmen əm e inu təməni mihın aıpən. Uea muəplan ikın təmatəməhl ikın. ⁷ Kən ian uəhai, kən muən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, ‘In təməmegəh mın e nımısən, kən in tətəupən-in itəmat matuwın əpəh Kalili. Kən ikın əh, onəkotəplan in əh-ikın.’ Itəla, rəhak u nəghatən enən kəm itəmlau.”

⁸ Kən pətan mil kəmuagım uəhai əm e suwıt e nıpəg kəpiel, matuəgin, məto nıkılau tətəgien, mətian məmə okuən-ipən kəm netəmim rəha İesu. ⁹ Kən əmun, İesu tiet-arəpa olau, məni-ipən məmə, “Təwir.” Kən kəmuea o İesu, muaskəlım nelkın, kən muəfak kəm in. ¹⁰ Kən İesu təməni-ipən kəm ilau məmə, “Suəginən. İan muən-ipən kəm piak mın məmə okotuwın Kalili. İkın əh okotəplan io ikın.”

Nəghatən rəha mopael mın

¹¹ Nian pətan mil kəmualiwək mətian, kən mopael mın əh neen kəmotuwın e taon, kən motən-ipən kəm pris asol mın natımnat rafın itəm kəmotəplan. ¹² Nian pris asol mın kəmotuwın motəplan netəm-iasol rəha noanol rəha İsrəl, kən moatol noa kit motəlis nəghatən lan. Kən motos-ipən məni asol kəm mopael mın, ¹³ motən-ipən kəm ilat məmə, “Nəkotən-ipən kəm netəmim məmə, ‘Rəhan netəmim kəmotuwa lapın nian itimat emotapıl, motakləh-in nıpətın motıləs motəgin.’ ¹⁴ Okəmə kapman otəto namnusən u, kən itimat ekotəg-ətuatıp-in nəghatən u kəm in. Itəmat onəsotosən nəratən lan.” ¹⁵ Tol nəhlan, mopael mın kəmotos məni, kən motol tahmen-pən əm məmə kəmən mihın kəm ilat. Kən namnusən u təmuwin mıtəlau e netəm İsrəl muwa mətoarus-pa roiı.

27:63: Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Jon 2:19-21 † **27:66:** Roiı, kitat kəsotıtun ətuatıpən məmə kəmol nəmtətın əh o nolən naka. Kəm-naka kəməlis nol kit itəm təmol mak lan, o kəm-naka u, kəmol e plasta. Məto netəmim rafın kotıtun məmə suah kit otəsıləs-ırəkısən. Kən okəmə koatəplan nəmtətın məmə təməhapən, o təmıet rəkis, kən mopael mın okotıtun məmə suah kit təmahwin rəkis kəpiel. * **28:1:** Nəghatən Kris ətuatıp tətən məmə, ‘Nian Sapat tınol namnun, e nian itəm tətəupən e wık **28:6:** Mat 12:40; 16:21 **28:10:** Mat 26:32

*Iesu tāmiet-arəpa
o rəhan netəmim*

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁶ Kən netəm lepen rəha Iesu kəmotuwın Kalili, motuwın e nitot itəm Iesu təmən kəm ilat məmə okotuwın ikin. ¹⁷ Nian kəmotəplan in, kən kəmotəfak kəm in, məto neen rəhalat nətəligən tatol kəiu. ¹⁸ Kən Iesu tuwa olat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nepətən rafin rəha nego e neai ne nətueintən o nərəməəən, Uhgın təmos-ipa kəm io. ¹⁹ Tol nəhlan, otuwın motiww netəmim rəha noanol mın rafin e nətueintən məmə okotuwa rəhak netəmim, kən motol baptais elat e nərgi Tata Uhgın, ne Nətin, ne Narmın, ²⁰ kən motəgətun ilat məmə okotətəu-pən rafin nəghatən mın itəm emən kəm itəmat. Kən nıpahrienən, ekətətig kitat mın itəmat nian mın rafin mətoarus namnun nian.”

Mak Namnusən Təwir Rəha Iesu Kristo Itəm Mak Təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Mak

?Pah təməte naoa u? Jon Mak təməte naoa u. In sənəmə etəm tuelef kit rəha Iesu. Məto katən məmə in fren wir kit rəha Pita itəm ilau katian ikən mən tepət. Naoa rəha Wək Mən tatən məmə in təmuwin ilau Pol e rəhan naliwəkən təmaupən mol, kən uarisig lan, təmuwin ilau Panapas.

?Təməte tatuwin kəm pah? Kəmotən məmə Mak təmətətig Rom nian in təməte naoa u, kən okəm-naka in ilau Pita, uarisig kohamnu Pita. Mak təməte naoa u tuwin o iəfak mən əpəh Rom u ilat Iaihlua mən. Kitat kotitun nəhlan məto-inu in tatən-iarəp nıpəti nolən mən rəha netəm Isrel itəm koatol. Kən e naoa u, təməte nəghatən neen e nəghatən Arameik itəm netəm Isrel kınotitun rəkis. Məto in məuhlin nəghatən mən u tuwa e nəghatən Kris itəm Iaihlua mən əpəh Rom koatəghat lan.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian Mak təməte naoa u, kən netəm Rom koatərəməre e nıtən asol itəm titəlau-in Nitəhai Metiterenian. Rəhalat nəghatən kitəh əm, kən rəhalat suatıp kotəwir, kən rəhalat nolən o nahl-ipənən nəghatən mən in təwir. Nian əh, in nian təwir o nən-iarəpən Namnusən Təwir rəha Iesu Kristo. E nian əh, Namnusən Təwir təmaiu uəhai əm e nıtən pisin pisin mən e suatıp mən rəha Rom.

?Təməte naoa u o naka? Mak tolkeike məmə otən-iarəp ətuatıp namnusən rafin rəha Iesu, məmə in pah, kən in təmol naka, kən matəgətun naka. Okəm-naka in tolkeike məmə otıləs-ipər nətəligən rəha iəfak mən əpəh Rom, məto-inu netəmim tepət kəmotol nəratən elat. Mak təməte tepət e nian iəkis mən itəm otəpanuwa e nəmegəhən rəha netəmim rəha Iesu. Kən in təmən-iarəp nolən rəha Iesu məmə in mən təmətətig e nian iəkis mən.

*Jon Baptais təmol əpen-əpenə e suatıp
(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)*

¹ Inu nətuounən rəha Namnusən Təwir rəha Iesu Kristo, Neti Ughin. ² Ien rəha Ughin, nərgin u Aesea təməte-pən mihin e naoa aupən. Ughin təmən məmə, “Otəplan-tu. Iatahl-ipinə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən. In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatıp.”

³ “Suah kit tətəun əpəh ikən taruən-aruən ikən matən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə o suatıp rəha İərəməre, kən motol rəhan suatıp tətəuatıp.’ ”

⁴ Kən tol nəhlan, Jon Baptais təmiet-pa ikən taruən-aruən ikən matol baptais e netəmim, kən matən-iarəp nəghatən rəha Ughin kəm ilat məmə okotəkəike motəuhlin məntaalat o nolən rat mən rəhalat, kən motuwin o Ughin, məmə in otəfəl nolən rat mən rəhalat. Kən e nəmtətin kit, okol baptais elat. ⁵ Netəmim rafin rəha nıtən əh Jutia ne taon əh Jerusalem, kəmotuwa motətəlig-in rəhan nəghatən kən motən-iarəp rəhalat nolən rat mən, kən Jon təmol baptais elat əpəh e nəhau Jotan.

⁶ Jon təməsuwinən e natimnat wir. Rəhan natimnat tahmen əm e rəha ien u Elaija aupən. Rəhan natimnat kəmol e nıməme kamel, kən rəhn kətəut kəmol e nuwigı kau, kən matun əm pitıp ne nahui sukapak e nıkinat. ⁷ Kən təmatən-iarəp kəm netəmim məmə, “Suah kit u tətuarisig-in io, rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Io ekəsahmen-in mınən məmə ekeiuaiu mapeg rəkis rəhan put. ⁸ Ekatol baptais etəmat e nəhau, məto in otəpanol baptais etəmat e Narmın Rəha Ughin.”

*Jon təmol baptais e Iesu əpəh e nəhau Jotan
(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22)*

⁹ E nian əh, Iesu təmietet əpəh Nasaret, latuənu kit rəha Kalili muwa. Kən Jon təmol baptais lan əpəh e nəhau Jotan. ¹⁰ Nian Iesu təmər əpəh e nəhau, kən masipər məplan nego e neai təmerəh, kən Narmın Rəha Uhgın təmeiuaiu-pa ron tahmen-pən e mak. ¹¹ Kən nəghatən kit təmisi-pər əpəh e nego e neai matən min-nulan məmə, “Ik netik keike, ekolkeike pik ik, kən nikik tagien pik agin ron ik.”

Setan təmos-ipən-os-ipən

kəm Iesu

(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Kən roiu agin-əh min, Narmın Rəha Uhgın təmit-ipən Iesu əpəh ikin taruən-aruən ikin, ¹³ ima nat iarupin min. Təmatig ikin mos nian fote. Nian min Setan tatos-ipən-os-ipən kəm in. Kən nagelo min kəmotasitu lan.

Iesu tınatətuoun matən-iarəp Namnusən Təwir

(Mat 4:12-17; Luk 4:14-15)

¹⁴ Nian kiniləs-ipən rəkis Jon e kalapus, Iesu təmuwin əpəh Kalili matən-iarəp Namnusən Təwir rəha Uhgın kəm netənim. ¹⁵ Təmən məmə, “!Ure! !Rəhan nian tınuwa! !Nian rəha nəməmə rəha Uhgın tınatuwa iuhkır! !Otəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat min, kən motuwın o Uhgın, kən motahatətə e Namnusən Təwir!”

Iesu təmaun-in etənim kuwit rəha niuwən nəm

(Mat 4:18-22 Luk 5:1-11)

¹⁶ Nian Iesu təmətalıwək e nikali Lek Kalili, kən məplan suah mil kəiu, etənim rəha niuwən nəm min, nərgılau u Saimon ne pian Antru. Kətuatip-in rəhalau net. ¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Uea, mətəu-pa io, muea rəhak etənim mil, kən io ekol itəmlau nakuea etənim mil rəha niuwən netənim məmə okotuwa rəhak min netənim.” ¹⁸ Kən əmun kuapəs rəhalau net, kən muətəu-pən.

¹⁹ Kən Iesu təmalıwək muwin təhmın min məsin, kən məplan neti Sepeti mil Jemes ne pian Jon katuəpələh e rəhalau pot matuəhl wir rəhalau net. ²⁰ Kən e nian əm əh inəh, Iesu təmaun-in ilau lan, kən kuətul muapəs rəhalau tata Sepeti ne rəhan iolwək min kotəpələh e nıpəg noa pot, kən muətəu-pən Iesu.

Iesu təməhg-iarəp narmın rat e suah kit əpəh Kapaneam

(Luk 4:31-37)

²¹ Kən Iesu ne rəhan min netənim kəmotuwın əpəh Kapaneam. Kən e nian rəha Sapat, Iesu tuwin əpəh e nimə rəha nuəfiminən matəgəton netənim. ²² Kən netənim kəmotətə rəhan nəghatən, kən narmilat təmiwig pik ron məto-inu rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin, kən maprəkis-in min rəha iəgəton min rəha Lou.

²³ Kən e nian əh, suah kit narmın rat tətətig lan təmuwa imə kən mətagət əfəməh məmə, ²⁴ “!Ik Iesu etəm Nasaret! ?Nəmuwa məmə onakahro itimat? !Okəmə naka nəmuwa məmə onakərəkın itimat! !Io enəmitun rəkis ik, ik Etəm Asim rəha Uhgın!”

²⁵ Kən məto Iesu təmən-ipən əskasik kəm narmın rat un məmə, “!Ah! Əsəghatən, miet e suah un.” ²⁶ Kən narmın rat təmol nıpəti suah apon tasiəp-asiəp, magət əfəməh miet lan.

²⁷ Kən netənim kəmotaut mətən-ipən kəm ilat min məmə, “!Ei, naka u! Okəmə naka nəgətonən wi kit u. !Suah u tatos nəsanənən o nəghatən kəm narmın rat min, kən koatətəlig-in motol nəwian!” ²⁸ Kən kəmamnus ueiuəhai əm Iesu, tuwin mapəköl əpəh e nıtən Kalili.

Iesu təmol-wir netənim tepət

(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Nian Iesu ne Jemes, Jon, Saimon, ne Antru kəmotiet e nimə rəha nuəfiminən, kən motaiu ətuatip əm kan əpəh latuənu rəha Saimon ne Antru ikin. ³⁰ Nian kəmotuwın, məto uhu Saimon tatətəp-ətəp, kən mətapil-pər e rəhan pet, kən kəmotən-ipən kəm Iesu məmə pətan əh tatimis. ³¹ Kən Iesu təmuwın meapən o nelmin kən tətul. Kən nətəp-ətəpən tagim lan, kən tuwın matol nigilat nagwənən.

³² Tinehnaipən mit tinaht, nian rəha Sapat tinol namnun, kən netəm min u koatimis, ne netəm narmin rat tətətig elat, pialat min kəmotəmik ilat motuwa o Iesu. ³³ Netənim rafin e latuənu un kəmotuwa motargəfimin əm ilat min əpəh e nafiluə e nimə un rəha Saimon ne Antru. ³⁴ Kən Iesu təmol-wir netənim tepət u koatos nimisən pisin-pisin min kotəwir, kən məhg-iarəp narmin rat tepət e netənim, məto təmən-iahau narmin rat min məmə okəsotəghatən, məto-inu kinotitun rəkis məmə pah u Iesu.

Iesu təmatamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh Kalili
(Luk 4:42-44)

³⁵ Kən laulaugin agin, fetukai təsirən əh, Iesu təmiet muwın əpəh ikin netənim kotikə ikin matəfak. ³⁶ Kən Saimon ne in min neen kəmotuwın kateam-in. ³⁷ Nian kəmotəplan, kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Netənim rafin koteam-in ik.”

³⁸ Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəpə. Pəs kotuwın əpəh e latuənu pisin min neen, ekamnus-iarəp rəhak nəghatən kəm netənim mapəkol məto-inu, nat əh in əh emuwa ron məmə ekol.”

³⁹ Kən muwın mapəkol rafin e nitən əpəh Kalili, mətamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh e nimə rəha nuəfiminən min, kən məhg-iarəp narmin rat min e netənim.

Iesu təmol-wir suah kit leprosi təmol
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Suah kit leprosi təmol təmuwa misin-pən nulin o Iesu mətasəkin-pən nəwirən ron məmə, “Okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wirən io kən mafəl rəkis namkimikən lak.”

⁴¹ Kən Iesu nikin təmahmə pik ron, kən təməg-əfəməh-in nelmin mələhəu-pən lan, mən məmə, “Əwəh. Iakolkeike. !Əwir-ta!” ⁴² Kən roiu agin-əh, nimisən leprosi təmagim mikə lan, kən nipətin tinəwir, namkimikən tinikə. ⁴³⁻⁴⁴ Kən Iesu təmən-ipən əskasik kəm suah un məmə, “Əsən-iarəpən natimnat min u kəm netənim, məto uwın əm mehm pris kit pəs in tehm məmə nipətim tinol min-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tinikə, kən netənim okotitun məmə nipahrienən ninəwir, kən rəham namkimikən tinikə.” Kən mahl-ipən tatuwın.

⁴⁵ Məto suah un təmuwın kən mən-iarəp nat un kəm netənim min rafin mol Iesu təsuwinən e latuənu min məghat məto-inu nimanin netənim tepət pik koatəulosig-in. Kən o nat əh inəh, təmətan ikin netənim kotikə ikin. Kən netənim kotisi-pən əpəh ikin min rafin moatuwa ron.

2

Iesu təmol-wir suah kit nəwtain məsin təmimis
(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Nian neen kinotuwa rəkis minotuwin, Iesu təmitəlig-pən min əpəh Kapaneam, kən nəghatən təmaiu muwın kəm netənim min məmə Iesu əpəh rəhan nimə. ² Kən netənim tepət kəmotuwa motər wir əpəh imə, ne ihluə ne, kən rum tikə o etənim kit min. Kən Iesu tatən-iarəp rəhan nəghatən kəm ilat.

³ Kən suah kuwit kəmotalis pialat kit motuwa o Iesu itəm nipətin məsin təmimis mətapil-pər e rəhan nimitiwın. ⁴ Nian kəmotuwa, məto netənim kinotər əpəh imə, kən okol kotəruru nuwinən kehm Iesu. Kən kotiləs motuwın əpəh ilis e nimə motos-irəkis

nəhgi nimə məsin ətuatip əm əh Iesu tatətul ikin imə,* kən motəhlman-əhlman suah un tatite e nimitiwın rəhan muwın iuəhkır əm o Iesu. ⁵ Nian Iesu təməplan nahatətəən rəhalat, kən tən-ipən kəm etəm tatimis un məmə, “Nətik, enos-irəkis rəkis nolən rat rəham.”

⁶ Məto iəgətun min neen rəha Lou kotəpələh əpəh imə, kən nıkilat təməht məmə, ⁷ “?Tahro suah u tatən rat Uhgın? Nəghatən əh tərət. Uhgın əm titun nos-irəkisən nolən rat rəha etəmim. !Pah min titun nos-irəkisən!”

⁸ Kən roiu agin-əh, Iesu tıləs rəhalat nətəligən, kən məmə, “?Tahro nıkitəmat tatəht pı̄k natimnat min-nulan? ⁹ ?Itəm pəhruən tımetig, itəm u məmə ekən-ipən kəm suah əh məmə, ‘Enos-irəkis rəkis rəham nolən rat,’ o itəm u tımətig məmə, ‘Ətul, mıləs rəham nimitiwın matuwın?’ ¹⁰ Məto ekol nat kit məmə onəkotıtun məmə io Neti Etəmim, iatos nepətən ikin-u e nətueintən o nos-irəkisən nolən rat rəha netəmim.” Kən məghat kəm suah əh məmə, ¹¹ “İatən-ipinə kəm ik məmə, ətul, mıləs rəham nimitiwın matuwın imam ikin.” ¹² Kən əmun suah apon təmətul, mıləs rəhan nimitiwın, maliwək matuwın, kən ilat rafın kəmötəplan, motaut, narmılat təmiwig ron kən motənwiwi Uhgın motəmə, “Ekəsotehmən əh nat kit tol min-nulan ne, nian kit.”

Iesu təmaun-in Lifae məmə otuwa muarisig-in
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Iesu təmuwın min mətaliwək əpəh e nıkkalkal nəhau Lek Kalili, kən nımanın netəmim kəmötəwa ron, kən tatəgətun ilat. ¹⁴ Kən təmaliwək matuwın kən məplan Lifae neti Alfeas, in etəmim rəha nosən məni rəha takis, tatəpələh imə matol rəhan wək. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Ətəu-pa io, muwa rəhak etəmim.” Kən əmun tətul muarisig-in.

¹⁵ Kən nian kit, Iesu təmuwın mətagwən əpəh ima Lifae ikin ilat netəmim rəha nosən məni rəha takis, ne netəm nol təfagə rat neen. Kotagwən əm kitiəh ilat Iesu ne rəhan min netəmim məto-inu netəmim tepət kotol təfagə rat nəhlan kotuarisig-in Iesu. ¹⁶ İəgətun rəha Lou neen, ilat u Farisi. Kən neen kəmötəplan məmə Iesu tətəgwən əm kitiəh ilat nol təfagə min un, ne netəmim rəha nosən məni rəha takis, kən kotətapəh o netəmim rəhan min məmə, “?Tahro Iesu tətəgwən əm kitiəh ilat netəm koatol nəhlan?”

¹⁷ Kən Iesu təməto rəhalat nəghatən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəm min u kəsotimis-imisən kəsotuwınən o tokita, məto netəm min u koatimis-imis koatuwın ron. Io eməsuwamən o netəm min u kotəmə kınötətuatip rəkis. Məto emuwa o netəm min u kotıtun əm məmə ilat koatol nolən rat min.”

Kotapəs nagwənən o nəfakən
(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Kən e nian əh, netəmim min rəha Jon Baptaıs ne Farisi min kəmötəpəs nagwənən motətuakəm o nəfakən kəm Uhgın. Kən netəmim neen kəmötəwa motən-ipən kəm Iesu məmə, “Əplan-tu, netəmim rəha Jon Baptaıs ne Farisi min kotətuakəm o nəfakən. ?Məto tahro rəham min kəsotolən mihın?”

¹⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian katol lafet lan rəha etəm tatol marit, kən iərman u otol marit tətətig əh ilat in min neen motol lafet, nıkitəmat tatəht məmə otətuakəm motapəs nagwənən? !Kəpə! Nian tətətig əh ilat min, kən nıkilat tətəgien, motəgwən əm. ²⁰ Məto nian əpəh ikin məmə okəpanıləs-irəkis suah əh lan, kən e nian əh in əh, in min neen nıkilat otahmə ron, kən kəpanotətuakəm motapəs nagwənən.”

²¹ Kən təmatig mən min məmə, “Suah kit min okol təsəhl-pənən nımısmısi nıməhan wi kit e nıməhan oas itəm təmerəh. Okəmə otəhl-pən, kən nıməhan wi un titun nəhap asolən nıməhan oas un.

²² “Suah kit min okol təsiuw-pənən wain wi kit e nuwigı nat oas kit, məto-inu okəmə otıuw-pən wain wi e nuwigı nat oas itəm təskasık, kən wain otapüəl-apüəl kən nuwigı

* **2:4:** E nian əh, kəmöl nəhgi nimə neen e tael. Kən netəm min u kəmos-irəkis tael min neen məmə otol kuhal tahmen-in suah u itəm in tatimis. **2:16:** Mat 11:19

nat oas un otahgig kən məhap, kən wain ne nuwigi nat un okuərat. Məto wain wi okiuw-pən əm e nuwigi nat wi itəm tımətmətig.”†

Netəmim mīn rəha Iesu kəmotəhl wit e Sapat

(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ E nian kit e Sapat, Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotaliwək motuwīn-pən əpəh e niki nasumən rəha wit, kən netəmim mīn rəha Iesu kəmotəhl wit məmə okotun.

²⁴ Kən Farisi mīn u kotaskəlīm əskasik Lou rəha Moses kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “! Ei, əplan-tu! E Sapat, kəsəuləkən əh e nasumən ne kəsolən natimnat mīn nəhlan kotərəkin Lou. ?Tahro rəham netəmim mīn kotol nəhlan?”

²⁵⁻²⁶ Iesu təmuhalpīn rəhalat nəghatən məmə, “Okəm-naka itəmat nakəsotafinən əh nat u Tefit təmol aupən nian Apiata in pris asol aɡin rəha Uhgīn. Itəmat nīnotafin rəkis məmə Tefit nəumis təmus, kən tuwīn əpəh e Nīmə Tapolən rəha Uhgīn, kən mīləs pīret asim u pris mīn əm koatun, kən in mīləs muwa motun ilat in mīn neen.”

²⁷ Kən təmatig mən-ipən mīn kəm ilat məmə, “!Kəməsolən Sapat məmə in nat figəm kəm netəmim, məto kəmol Sapat məmə otasitu elat kotameg! ²⁸ Tol nəhlan, io Neti Etəmim ekatərəməərə rafin e natimnat mīn, kən matərəməərə mīn e Sapat.”

3

Iesu təmol-wīr nelmi suah kit təməfaiu

(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ E Sapat kit mīn, Iesu təmītəlig-pən mīn əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən kən məplan suah kit nelmīn təmīmīs, təsəg-ətuatīp-inən. ² Nian Iesu təmuwīn imə, kən netəmim kəmotolkeike məmə okotən iərəkin Lou lan, kən motalkəlik wīr ron məmə okotehm-tu məmə otol-wīr suah un e Sapat, o kəp. ³ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah un məmə, “Ətul muwa u aupən,” kən tətul muwīn əpəh aupən. ⁴ Kən Iesu təməhai ilat məmə, “?Rəhatat Lou təmə kotītun nolən naka e Sapat? ?Təmə təwīr məmə okotol nat wīr, o nat tərət? ?Təwīr məmə okotosmegəh netəmim, o təwīr məmə okotohamnu netəmim?” Məto kotəpnəpīn əm.

⁵ Kən Iesu təmasīpən məplan ilat, kən neməha tol, kən nīkin tahmə olat məto-inu rəhalat-kəpə tiəkis pīk. Kən mən-ipən kəm suah un məmə, “Əg-ətuatīp-in-tu nelməm.” Kən suah apon təməg-ətuatīp-in nelmīn, əmun nelmīn təwīr. ⁶ Kən Farisi mīn apon kəmotiet motaiu ətuatīp əm motuwīn motəplan rəhalat tīkīmīr mīn e pati rəha Herot, motol əm kitīəh moteam-in suatīp məmə okotīləs Iesu motohamnu.

Nīmanin netəmim kəmotuarisig-in Iesu

⁷ Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotiet moteiuaiu motuwīn əpəh e nəhau Lek Kalili. Nīmanin netəmim kəmotuarisig-in ilat. Netəm mīn un neen kəmotīsī-pən e latuənu rəhalat e nītən Kalili, ⁸ neen kotīsī-pən əpəh e latuənu əlkələh mīn ne Jerusalem rəha nītən əpəh Jutia. Neen mīn kəmotīsī-pīs e nəwtain məsīn əpəh nītən Itumia ne e nəwtain nəhau Jotan entənīpən-pən matuwīn. Neen mīn kəmotīsī-pəhap əpəh ikīn mīn e taon mīl un Taea ne Saeton. Netəm mīn un kīnotəto rəkis natimnat mīn un Iesu tatol ilat, kən kotuwa məmə okotəplan.

⁹ Kən nīmanin netəmim kəmotuwa pīk, kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə okotol-əpen-əpenə e pot kit məmə otuwīn məpələh lan, məmə nīmanin netəmim okəsotəhg-əhg pīkən in. ¹⁰ Məto-inu tīnol-wīr rəkis netəmim tepət, kən netəm mīn u kotīmīs əh kotəhg-əhg ilat mīn məmə okotuwa iuəhkīr motek Iesu. ¹¹ Kən nian netəmim itəm narmīn rat mīn kotatig elat kəmotəplan Iesu, koteiuaiu aupən-in motorin ilat

† 2:22: Afīn futnot e Luk 5:37 2:24: Dut 23:25 2:25-26: 1 Saml 21:1-6 2:25-26: Lev 24:5-9 2:27: Dut 5:14 3:4: Luk 14:3 3:6: Mat 22:15-16 3:10: Mat 14:36

motagət əfəmäh məmə, “!Ik Neti Uhgın!” ¹² Məto Iesu təməni-iaħau əskasik narmin rat min un məmə okəsotən-iarəpən in kəm netənim.

Iesu təmaun-in rəhan netəm tuelef məmə okotuarisig-in
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Kən Iesu ne kəmotuwın əpəh e noanu nitot min, kən tətaun-in netənim neen məmə okotuwa ron. ¹⁴ Nian kəmotuwın, kən təmitəpun rəkis ilat tuelef kən mos-ipər ilat məmə aposol min. In təməni min məmə netəm min əh, ilat əh okotaliwək ilat min, kən in otahləpis ilat kotuwın motən-iarəpəp namnusən təwır kəm netənim əpəh ikın min, ¹⁵ kən okotos min nepətən ne nəsanənən o nəhg-iarəpən narmin rat min e netənim.

¹⁶ Netəm min u ilat u təmitəpun ilat, ilat u, Saimon u Iesu təməhun-pən min nərgin kit min məmə Pita, ¹⁷ ne Jemes ne pian Jon neti Sepeti mil u Iesu təmos-ipən min nərgilau təhan məmə, “Poanejes,” niyəti nəghatən əh təmə neti kaluəluə mil, məto-inu neməha tatol ueiuəhai ilau, ¹⁸⁻¹⁹ ne Antru, Filip, Patolomiu, Matiu, Tomas, Jemes u neti Alfeas, Tateas, Saimon u kətaun-in məmə Selot,* ne Jutas Iskariot u təmegəhan-in-pən Iesu e nelmi tikimır min. Netəm min əh ilat əh tuelef, Iesu təmos-ipər ilat.

Iesu ne Pielsepul

(Mat 12:22-32;
Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Uarisig, təmitəlig-pən min latuənu, kən niəmanin netənim kəmotuwa min ron, kən Iesu ne rəhan min netənim kinotəruru namegən ne nagwənən ne. ²¹ Nian rəhan mama ne kəmotəto nəghatən u katən e Iesu, kən motuwa məmə okotit-irəkis o netənim, məto-inu netənim neen koatən məmə Iesu nitəlməl.

²² İəgətun min neen rəha Lou kəmotisi-pən əpəh Jerusalem motuwa kən motəmə Pielsepul, u in etəm-iasol rəha narmin rat min, in tətətig e Iesu, kən motəmə in tatos-ipən nəsanənən kəm Iesu məmə otəhg-iarəpəp narmin rat min e netənim.

²³ Kən Iesu təmaun-in ilat kotuwa iuəhkır ron kən tatuəh nimaa nəghatən kəm ilat, məmə, “?Nikitəmat tətəht məmə okol Setan təhg-iarəpəp atip Setan? !Kəp! ²⁴ Okəmə netənim e kantri kit koatoor ilat min, kən okotərəkın rəhalat kantri, kən nərəmərəən rəhan otisas mikə. ²⁵ Kən tahmen-pən əm, e latuənu kit, okəmə netənim lan koatoor ilat min, kən okotərəkın ağin-əh latuənu u. ²⁶ Kən okəmə Setan tətəhg-iarəpəp narmin rat min rəhan e netənim, kən tatol atip əm tikimır kəm in. ?Kən otəhro nulan, rəhan nərəmərəən otətul? Wək rəhan otisas mikə.

²⁷ “Kən okol iakləh kit təsuwın əpnəpənən imə e rəha etəm kəgin kit ikın, mətakləh-in natimnat rəhan, məto otəkəike məlis e nol, mələhəu u, kən panuwın makləh-in rəhan natimnat.

²⁸ “Ekətən pahrien kəm itəmat məmə təfagə rat rafin rəha netənim, ne nəghatən rat min itəm ilat koatən, Uhgın titun nos-irəkisən. ²⁹ Məto etəm tatən rat Narmin Rəha Uhgın, okol Uhgın təsos-irəkisən rəhan təfagə rat. Təfagə rat un otətətig kitəh lan mətətig, okol təsikəən.” ³⁰ Iesu təməni nəhlan məto-inu kəmotəupən motən məmə narmin rat kit tətətig lan.

Mama rəha Iesu ne pian min

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Kən e nian əh, mama rəha Iesu ne pian min kəmotuwa, kən moatətul əm əpəh ihluə kən motahl-ipən nəghatən o Iesu məmə tuwa-tu mehm ilat. ³² Kən niəmanin netənim kəmotəpələh kan keko-in Iesu, kən kən-ipən kəm Iesu məmə, “Ei, mama rəham ne pian min əpəh ihluə, kotolkeike məmə okotəhm-tu ik.”

³³ Kən Iesu təməni-ipən kəm ilat məmə, “?Pah u rəhak mama ne piak min?” ³⁴ Kən masipən məplan rafin ilat kən məmə, “Otasipən-tu. İtəmat u piak min ne rəhak mama

3:11: Luk 4:41 3:12: Mak 1:34 3:16: Jon 1:42 3:17: Luk 9:54 * 3:18-19: Əplan-tu futnot e Mat 10:4.
3:22: Mat 9:34; 10:25 3:31: Mak 6:3; Jon 2:12; Wək 1:14

ətuatip min. ³⁵ Netəm min u koatol nəwia Uhgın, ilat u piak min, ne rəhak kaka min, ne rəhak mama.”

4

Etəm tatəfe nıkutin natimnat

(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Kən Iesu təmitəlig-pən min əpəh e Lek Kalili matəgətun netəmim, məto nımanin netəmim kəmotuwa ron, motol məmə Iesu tuwın e pot. Kən pot un tatəmahl-pən e lek, kən Iesu tatəpələh-pən lan. Kən nımanin netəmim kəmotəpələh əpəh ipar e nıkalkal lek.

² Kən Iesu tatuəh nımaa nəghatən min kəm ilat matəgətun ilat e natimnat tepət.

³ Təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-tu. Suah kit təmuwın məmə oteatəgtəg rəhan nıkutin natimnat əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Nian təmateatəgtəg rəhan nıkutin natimnat, kən neen kotısas-pən əpəh e nıkalkal suatip, kən mənig min kotuwa moaton rəkis. ⁵ Kən neen komotısas-pən əpəh e niki kəpiel, kən motəwiə uəhai əm məto-inu nisip noan məsin.

⁶ Kən nian nərauiə təhg ilat kən kotauke-auke motamis, məto-inu nokilat təməseiuaiu pikən. ⁷ Kən neen kəmotısas-pən e niki nolkosik. Nian kəmotəwiə məto nolkosik tətəht-əsin ilat kən mətatu-atu-pən elat, kən kotəwiə rat kən məsotoeən. ⁸ Kən neen min kəmotısas-pən e nəptən wir, kən motəwiə wir motol iahgin, kən motoe-in noalat, neen noalat tate, neen noalat sikiste, neen noalat wan-hanrit.”

⁹ Kən Iesu təmatig mən-ipən min kəm ilat məmə, “Etəm matəlgın tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

Netəmim min rəha Iesu kotəmə otən-tu nıpəti nımaa nəghatən u

(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Nian Iesu ne kəmotan pisin əm ilat rəhan netəmim tuelef ne netəm kotuarisig-in, kən kotətapəh ron o nuəhən nımaa nəghatən min. ¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İtəmat un, Uhgın tatən-ipinə nəghatən anion rəhan kəm itəmat məmə in tatuwa məmə otərəməre e rəhan min netəmim. Məto netəm min u İaihluə min, kotəto əm nəghatən rəha Uhgın e nuəhən nımaa nəghatən. ¹² Nələn u tol min-nəhlan məmə,

‘Kotarəplan pap məto kəsotehmən,

moatəto pap, məto kəsotıtunən,

kən məto-inu rəhalat-kapə tiəkis, kən ko kəpotitəlig motapəs rəhalat təfagə rat,

məmə Uhgın otos-irəkis rəhalat təfagə rat.’”

Iesu təmən-iarəp nıpəti nuəhən nımaa nəghatən

(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə naka itəmat nəkotəruru əh nuəhən nımaa nəghatən u? ?İtəmat nakotəmə onəkotəhro motıtun min nıpəti nuəhən nımaa nəghatən pisin pisin min rafın? Otətəlig-in wir-tu məmə nəkotıtun.

¹⁴ “Nıpəti nuəhən nımaa nəghatən e nıkutin natimnat əh tahmen əm e nəghatən rəha Uhgın itəm katən-iarəp kəm netəmim, kən nisip tahmen e niki netəmim. ¹⁵ Netəmim neen koatəto, məto tahmen əm e nıkutin natimnat u tatisas-pən e suatip. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, məto Setan tuwa mos-irəkis ueiuəhai əm olat. ¹⁶⁻¹⁷ Kən neen koatəto, məto tahmen əm e nıkutin natimnat un tatisas-pən e niki kəpiel nokilat təseiuaiu pikən. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, koatos ueiuəhai əm e nagiənən, məto təsatigən tuwəh e nıkilat. Nian koatətig rat, o netəmim koatol tərət kəm ilat o nəghatən rəha Uhgın, kən koatəme ueiuəhai əm e rəhalat nəmegəhən. ¹⁸ Netəmim neen min koatəto, məto tahmen əm e nıkutin natimnat u tatisas-pən e niki nolkosik. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, ¹⁹ məto rəhalat nətəligən tatuwın pik o natimnat rəha nətueintən, kən ilat kotolkeike məmə rəhalat nautə ne natimnat wir min otepət. Natimnat min u kotahmen

e nolkosik tataht e nikilat, mol kotəpou-in nolən nəghatən rəha Uhgın, kən məsotoe-inən noalat. ²⁰ Kən neen mın koatəto, məto tahmen e nikutin natimnat u tatisas-pən e nəptən wır. Nian koatəto nəghatən rəha Uhgın, kotos e nikilat pahrien, kən motoe-in noalat, neen tate, neen sikiste, kən neen wan-hanrit.”

Lait u itəm kəməfətain
(Luk 8:16-18)

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Pah tətasiəpən e lait kən mətaii-pən e pesin, o tatəhtu-pən e nıpəg pet? !Kəp! Kəsolən mihin. Nian nakotasiepən e lait, kən motətu-pər e tepıl məmə netəmim okotehm nat lan. ²² Nat katəfətain okəike kepik, kən ne nat tatəluaig otəkəike miet-pa ikin təhag-əhag ikin. ²³ Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wır kən mitun nəghatən mın u.”

²⁴ Kən matig mən-ipən mın kəm ilat məmə, “Otətəlig-in wır-tu. Etəm u tatəto rəhak nəghatən məto tətətu-pənən, okol təsitun wır mınən. Məto etəm un tatəto matətəu-pən, in otitun tepət məsin mın. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, etəm u itəm rəhan əh-ikin nitunən, kən in tatətəu-pən, kən Uhgın otos-ipən mın nitunən kəm in, kən rəhan nitunən in otepət pik. Məto etəm u itəm rəhan nitunən tikə, Uhgın otos-irəkis rafin rəhan nitunən itəm nikin təht məmə in tatos.”

Nuəhən nimaa nəghatən e nisən nikutin natimnat

²⁶ Kən Iesu təmən mın məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın tahmen e suah kit təmis nikutin natimnat əpəh e rəhan nasumən. ²⁷⁻²⁸ Lapın mın tuwın mətapıl, kən e nərauiəgən mın tuwın maliwək mətan, kən məsol mınən nat kit lan ne, məto-inu nisip əm tatos-ipən niamitəən kəm in məmə otoe-in noan. Məto nikutin nat un tinəwiə muwın mınol iahgin, məto suah un təruru məmə təmahro min-nulan məwiə. Kən təmərgət mol iahgin, kən mol-pən nimalın, kən moe matuwın matuwın, kən minimətə. ²⁹ Kən nian tinimətə, e nian əm əh inəh, suah apon tuwın miləs rəhan nisa muwın matətə rəkis matəulək-in, məto-inu nian ətuatıp rəhan tinuwa.”

Nuəhən nimaa nəghatən e nikuti mastat
(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Kən Iesu təmən mın məmə, “?Nərəməərəən rəha Uhgın tahro min-nulan? ?Karmə ekən naka məmə tahmen lan? ³¹ In tahmen e nikuti mastat. Mastat un in nig kit nikutin netin, netin, netin. In təkəku e nikuti nig mın rafin. ³² Məto nian kəməfe, kən təwiə mol iahgin maprəkis-in nig mın itəm katəfe e nasumən, mol nelmin iahgin mın, kən mənig ilis mın kotuwa motol-pən niag-iagilat huə e tikəmkəmən.”

Iesu təmatəgətun netəmim e nuəhən nimaa nəghatən
(Mat 13:34-35)

³³ Iesu təmatəgətun mihin nəhlan netəmim e nuəhən nimaa nəghatən tepət, məto təmatən-ipən əm tahmen məmə okotitun. ³⁴ In təmatəgətun əm netəmim e nuəhən nimaa nəghatən mın əh tepət. Məto nian kotan pisin əm ilat rəhan mın netəmim, kən tatən-iarəp nıpəti nuəhən nimaa nəghatən kəm ilat.

Iesu təmən-ihau nimətag asol ne nəhau ne
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Tinəhnaipən, kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan mın netəmim məmə, “Pəs-tu kotuwın-tu əpəh entənıpən-pən e lek u.” ³⁶ Kən kəmotapəs netəmim, kən rəhan mın netəmim kəmotuwın e pot məto Iesu tinəmuwın rəkis matəpələh. Kən kəmotiləs Iesu e pot moatuwın ilat pot neen mın kotuarisig-in ilat. ³⁷ Kəmoatuwın əmun nimətag asol kit nahgin-nahgin tahmen əm e nalip təmuwa. Kən peau-peau asol mın kotoralkin-pən əpəh

e nīpəgnoa pot, kən nəhau tīnatər-pən e pot, kən pot natol o namnimən. ³⁸ Məto Iesu əpəh uarisig tətəpīl əlu-əlu matauloga-pən e pelo kit. Kən rəhan mīn netəmim kəmotaiu motuwa motəhgaiir lan, motəmə, “!Ei, İəgətun! !Tahro nīkim təsəhtən itimat ne, iuəhkīr əm ekotimis!”

³⁹ Kən Iesu təmaiir mətul matən-iəhau nīmətag ne nəhau məmə, “!Nahmen! !Uameg-ta!” Kən nīmətag təmurahl nelmīn, kən peau-peau asol mīn apon kəmotikə, kən təməməlinu təməməlinu.

⁴⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “?Tahro nakotəgin pīk nəhlan? Okəmə naka rəhatəmat nahatətəən tīkə əh lak.”

⁴¹ Məto rəhan mīn netəmim kīnotəgin pīk, kən motən-ipən kəm ilat mīn məmə, “!Ei nəman! ?Etəmim naka u? Nat əpnəpīn nīmətag ne nəhau, məto ilau kətioal nəwian.”

5

Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suah kit (Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotuwīn motuwar əpəh entənīpən-pən e Lek Kalili, əpəh ima netəm Kerasa. ² Nian Iesu təmīet e pot, kən məplan suah kit təmīsī-pən əpəh e nīpəg kəpiel mīn, ikin katitənīm netəmim ikin. Suah un narmin rat tətətig lan. ³ Suah un tətətig əm əpəh e suwīt, okol kəsaskəlīmən, kən kəruru mīn nəlisən e nol o sen. ⁴ Nian tepət kotəlis nelmīn ne nelkīn ne e sen. Məto nian rafin tateatīp-eatīp sen, kən matoratīp-oratīp sen e nelmīn ne nelkīn ne, kən məsanən pīk məsahmen-inən suah kit məmə otaskəlīm. ⁵ Kən lapīn ne e nərauiəgən mīn ne nian rafin, in tətən əpəh e suwīt, ne əpəh e nītət mīn, in pīsīn əm, mətagət əfəməh, kən matətə atīp əm in e kəpiel asilə mīn.

⁶ Nian suah un təmasīpən-in Iesu əpəh isəu tatuwa əh, kən təmaiū muwīn meiuaiū mīsīn-pən nulīn ron. ⁷⁻⁸ Kən mətagət əfəməh məmə, “!Iesu, ik Nəti Uhgīn İlis Agīn! ? Nəmuwa məmə onakahro io?” Məto Iesu təmə, “!Ik narmin rat, iet e suah un!” Məto narmin rat apon təmə, “!Ekateasiə-in e nərgī Uhgīn məmə onakəsələn nalpīnən kəm io!”

⁹ Kən Iesu təmətapəh ron məmə, “?Ik nərgəm pah?” Məto təmə, “Nərgək u, Nīmanin Tepət, məto-inu itimat tepət.” ¹⁰ Kən kəmotən-ipən əskasīk kəm Iesu məmə otəsahl-iarəpən ilat əh-ikin əh.

¹¹ İkin əh, pīkəs mīn tepət tepət kotalu əpəh e nīkali nītət un. ¹² Kən narmin rat mīn apon kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “Kəsi, ahl-ipən-tu itimat ekotuwīn o pīkəs mīn əpəh, megəhan-in itimat ekotuwīn motatīg əpəh elat” ¹³ Kən Iesu təmegəhan-in ilat məmə okotuwīn, kən narmin rat mīn apon kəmotiet e suah apon motuwīn əpəh e pīkəs mīn. Kən pīkəs mīn un kotahmen-in tu-taosan, kəmotaiū motuwīn əpəh ikin təkul-əkul ikin, kən motiwīg-pən əpəh ləhau e nəhau un motamnim.

¹⁴ Kən netəmim itəm kəmotəgwən pīkəs mīn un, kəmotaiū motuwīn motən-iarəp natun kəm netəmim mīn əpəh e taon rəhalat, kən motən tuwīn mapəköl əpəh latuənu mīn. Kən netəmim tepət kəmotuwa məmə okotəplan-tu nat un məmə kəmahrol min-nulan. ¹⁵ Nian kəmotuwa o Iesu, kən motəplan suah un narmin rat mīn kəmotatīg lan aupən, tīnapəs nalmələn kən mīnuwīn e natīmnat matəpələh, kən narmilat təmiwīg ron kən motəgin. ¹⁶ Kən netəm mīn u kəmotəhm nat ətuatīp e nīganəmtilat kəmotamnus nat un kəmotəhm Iesu təmol e suah un ne pīkəs mīn kəm ilat mīn neen. ¹⁷ Məto netəm mīn u e nītən un kəmotən-ipən əskasīk kəm Iesu məmə otatuwīn məsətulən əh iməlat ikin.

¹⁸ Kən nian Iesu tīnatitəlig-pən mīn məmə otuwīn e pot, məto suah un narmin rat mīn kəmotatīg lan, təmolkeike pīk məmə otuwīn ilat Iesu ne, kən matən-ipən kəm Iesu məmə, “Egəhan-in io, pəs ekimnə kitat mīn itəmat.”

¹⁹ Məto Iesu təməsegəhan-inən, məto təmən-ipən kəm in məmə, “İtəlig-pən imam ikin, kən mamnus kəm netəm imam ikin nat naka itəm Uhgīn ilis pīk təmol kəm ik, kən məmə in təməsakitun ik.”

²⁰ Kən təmuwɪn əpəh ikin Tekapolis matən-iarəp natimnat itəm Iesu təmol kəm in. Kən nian netəmim kəmotəto, kən kəmotaut pik ron.

Pətagwəhl kit itəm tatimis ne pətan əkəku kit itəm təmis
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Kən Iesu ne kəmotuwɪn mɪn e pot motitəlig-pən entənipən-pa e lek, məto nimanin netəmim kəmotuwa ron motitəlau in əpəh e nikalkal lek. ²² Kən suah kit, nərgin u Jaeras, in etəm-iasol kit rəha nimə rəha nuəfiminən, təməplan Iesu kən təmuwa misin-pən nulin ron. ²³ Kən təmatəpəh o Iesu matəkəike kəm in o nasituən məmə, “Rəhak pətan əkəku tatimis pik otəsuwəhən timis. !Awɪ, wa-tu kian nəkələhəu-pən nelməm lan pəs təwɪr məmegəh!” ²⁴ Kən Iesu təmətəu-pən suah un mətian, kən nimanin netəmim tepət kəmotuarisig-in kitəlau lan katiləs-pikən-ləs-pikən.

²⁵ Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nimisən rəhalat nipitan nian rafin əm, minos nup tuelef. ²⁶ Kən təmuwɪn məplan tokita tepət, kən mərakin rafin rəhan məni elat, məto wək rəhalat kəmotol tətə pik nahməən. Məto rəhan nimisən təməseiuaiuən, in təmər məsin mɪn. ²⁷⁻²⁸ In təməto namnusən e Iesu, kən nikin təməht məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nimisən otol namnun.” Kən tol nəhlan, təmuwa maliwək muarisig-in ilat, misi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meə-pən mek rəhan kot.

²⁹ Nian təmek kot rəha Iesu nəhlan, kən roiu mɪn əm rəhan nimisən təmətul, kən təməto əm e nipətin məmə in tinəwɪr.

³⁰ Kən roiu mɪn əm, Iesu təməto məmə nəsanənən məsin təmiet lan, kən təmeirair matəpəh məmə, “?Pah təmek rəhak kot?”

³¹ Kən məto rəhan mɪn netəmim kotəmə, “Ei, əplan-tu. Netəmim koatiləs-pikən-ləs-pikən pik ik. ?Tahro nakatən nulan məmə, ‘pah təmek io?’”

³² Məto Iesu təmətegəs-in məmə otehm-tu məmə pah təmek. ³³ Kən əmun pətan apon tinitun məmə nian in təmek kot rəha Iesu, rəhan nimisən tinikə. Tol nəhlan, minatəgin mətəsiəp-asiəp muwa meiuaiu misin-pən nulin o Iesu matən-ipən natimnat rafin kəm in. ³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, e rəham nahatətəən, ninuwa mɪnəwɪr. Kən atuwɪn, pəs nəməlinuən rəha Uhgɪn tətətig ron ik. !Rəham nimisən tinikə!”

³⁵ Nian Iesu təmətəghat əh kəm pətan un, kən netəmim neen kəmotisi-pən əpəh ima Jaeras ikin motuwa motən-ipən kəm Jaeras məmə, “Rəham pətan əkəku tinimis rəkis. Əsəlikiamtəən iəgətun.”

³⁶ Məto Iesu təməsətəlig-inən rəhalat nəghatən, kən mən-ipən kəm Jaeras məmə, “Əsəginən, məsolən nikim tərət. Ahatətə əm lak.”

³⁷ Kən Iesu təmən-iahau netəmim məmə okəsotuarisig-inən ilau, kən mit əm Pita ne Jemes ne pian Jon motuwɪn. ³⁸ Kən kəmotuwɪn əpəh ima Jaeras ikin motəplan netəmim tepət kəmotuwa motəsək moatəun-əun. ³⁹ Kən Iesu təmuwɪn əpəh imə mən-ipən kəm ilat məmə, “?Nakotagət pik nulan o naka? ?Kən motəsək pik o naka? Pətan əkəku u təsimisən, tətəpɪl əm.” ⁴⁰ Kən netəmim kəmotalah-əmnu. Məto Iesu tahl-iarəp ilat məmə okotiet motuwɪn əpəh ihluə. Kən mit əm rəhan etəmim miləhal ne mama ne tata rəha pətan əkəku un motuwɪn əpəh pətan əkəku un tatəməhl ikin. ⁴¹ Kən Iesu təmos nelmɪn, mən e rəhalat nəghatən məmə, “*Talita kum*,” nipəti nəghatən un təmə, “!Pətan əkəku, iatən-ipinə kəm ik məmə onakətul!”

⁴² Kən roiu mɪn əm, pətan əkəku apon təmətul mɪnətaliwək. (Pətan əkəku un tinos nup tuelef.) Nian netəmim kəmotəplan nat un Iesu təmol, kən narmilat təmiwig pik ron.

⁴³ Kən Iesu təmən-ipən əskasik kəm netəm mɪn un məmə, “Onakəsotən-iarəpən nat un kəm suah kit.” Kən matig mən-ipən mɪn kəm ilat məmə okotos-ipən nagwənən kit kəm pətan əkəku un tun.

6

*Netəm Nasaret
kəməsotisiai-inən Iesu
(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)*

¹ Iesu təmīet ikin-un kən rəhan mīn netəmim kəmotətəu-pən motuwīn əpəh iman ikin.

² Kən e nian rəha Sapat, Iesu tuwīn əpəh e nimə rəha nuəfiminən matəgətun netəmim. Kən netəmim tepət itəm kəmotətəo rəhan nəghatən, kəmotaut pik ron motəmə, “?Ei nəman, kəruru məmə suah əpəh təməmik hiə natimnat mīn əpəh? ?Kəruru məmə təmahrenatig nəhlan? ?O kəruru məmə təmahrol nəhlan matol nat pişpis mīn əpəh?”

³ Kitat kotitun əm məmə suah əh iol əm nimə. In neti Meri, pia Jemes, Joses, Jutas ne Saimon. Kən kitat rəhan kaka mīn kotatig.” Kən nikilat təsagienən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

⁴ Məto Iesu təmə, “Ien rəha Uhgīn kətisiai-in pik ikin mīn rafin. Məto rəhan mīn əm, ne netəm iman ikin kəsotisiai-inən.”

⁵ Kən ikin əh, okul təsolən nat pişpis kit ikin, məto rəhan əmun, titun nələhəu-pənən nelmīn e netəm koatimis neen, kən kotəmegəh mīn. ⁶ Kən Iesu narmin təmiwig pik o netəm iman ikin məto-inu kəsotolkeikeən məmə okotən nīpahrienən lan. Kən təmalīwək muwīn latuənu mīn rafin, matəgətun netəmim.

*Iesu təmahl-ipən rəhan
netəm tuelef məmə okotuwin
e nitən mīn*

(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

⁷ Kən matig maun-in mīn rəhan netəm tuelef kotuwa ron, kən mahl-ipən ilat keiu-keiu. Təmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nəhg-iarəpən narmin rat mīn e netəmim. ⁸ Kən mən-ipən nəghatən u kəm ilat məmə, “Onəkətosən nat kit e rəhatəmat naliwəkən, məto onəkotos əm kasikin rəhatəmat. Onəsotosən məni kit e paos rəhatəmat, kən məsotosən pīret, o kətim, o nat kit. ⁹ Onəkotuwīn e put, məto onəsotosən sot kaiu.

¹⁰ Okəmə onəkotuwīn əpəh ima suah kit ikin, kən otapil əm e rəhan nimə motatig kətatig kətoarus motiet latuənu əh. ¹¹ Kən okəmə onəkotuwīn e latuənu kit, məto netəmim neen kəsotolkeikeən məmə okotit itəmat nakotuwīn e rəhalat nīpəgnoa nimə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e rəhalat latuənu, nəkotəkəike motohapīşpis rəkis nişip e nelkitəmat məmə ilat okotitun məmə nəmotəuhlin-pən məntaatəmat olat.”

¹² Kən kəmotiet motuwīn motən-ipən kəm netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat, motapəs pahrien nolən rat mīn, kən motuwīn o Uhgīn. ¹³ Kən motəhg-iarəp narmin rat mīn tepət e netəmim, kən motol-pən oel e netəm mīn u koatimis, kən motol-wir ilat.

Kig Herot Antipas təmən Jon Baptais məmə tinəmegəh mīn

(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)

¹⁴ Kən Kig Herot Antipas təməto nəghatən rəha Iesu tinuwīn mīnapakol e nitən mīn rafin. Kən netəmim neen kotəmə in Jon Baptais əpəh tinaiir-pa mīn mol tatos nəsanənən o nolən nat pişpis mīn.

¹⁵ Məto netəmim neen mīn kotəmə in Elaija, neen mīn kotəmə ien kit rəha Uhgīn məto tahmen e ien mīn rəha Uhgīn aupən.

¹⁶ Məto Kig Herot Antipas təməto, kən məmə, “Jon Baptais əpəh emətatip rəkis rəhn-kapə, məto tinəmegəh mīn.”

Nolən itəm Kig Herot Antipas təmohamnu Jon Baptais lan

(Mat 14:3-12; Luk 3:19-20)

¹⁷⁻¹⁹ Kig Herot Antipas təmən nəhlan məto-inu in təmol nat kit təsahmenən. Pian Filip təmatit pətan kit nərgin un Herotias mioal marit, kən Kig Herot Antipas tit-irəkis pətan

un ron mioal marit. Kən Jon təmatən-ipən kəm in məmə, “Nakatərəkın Lou. Təsahmenən məmə onakit pətan rəha piam.” Kən Herotias təməto nəghatən un kən metəhau Jon ron, kən molkeike məmə okohamnu, məto kəp. Kig Herot Antipas təmolkeike məmə otol rəhan pətaguıhl nıkin tagien, kən mahl-ipən rəhan mın netəmim kotuwın motaskəlın Jon kəlis ətain, kən kıləs kan kıləs-ipən e kalapus. ²⁰ Məto Kig Herot Antipas tatisiai-in Jon mıtun məmə in etəm asim, kən in etəm ətuatıp kit mol tatehm wır kən məsohamnuən. Nian tepət tətə nəghatən rəha Jon, kən tınəruru əfəmäh, məto tolkeike məmə otatətəlig-in.

²¹ Matuwın matuwın Herotias tınos rəhn matıp Jon e nian kəmatol lafet lan rəha Kig Herot Antipas e nian təmaiir lan. Kig təmaun-in rafın netəm-iasol rəhan mın, ne netəm-iasol rəha rəhan mopael mın, ne netəm-iasol rəha netəm Kalili, məmə okotuwa motehm motagwən.

²² Kən e nian əh, pətan əkəku un neti Herotias təmuwa imə matol tanis e nıganəmtılat. Kəmotəplan təmol tanis kən nıkilat təmagien pık ron. Kən kig apon təmən-ipən kəm pətan əkəku apon məmə, “Okəmə nakolkeike naka, nakətapəh-in ron io, kən ekos-ipınə kəm ik.”

²³ In təmən-iəkıs kən mos noanawıl ron məmə, “Nat naka nakolkeike kən measiə-in ron io, ekos-ipınə. Nat əpnəpın okəmə iahgın tahmen e nıpılga rəhak natımnat, məto ekəike mos-ipınə.”

²⁴ Kən pətan əkəku apon təmuwın əpəh ihluə matətapəh o rəhan mama məmə, “? Mama, oekeasiə-in naka o kig?” Məto rəhan mama təmə, “Uwın measiə-in rəhn-kapə Jon Baptais.”

²⁵ Kən pətan əkəku apon təmaiı ueıuəhai əm muwın əpəh imə o kig kən məmə, “Ekolkeike məmə onakıləs-ıpa rəhn-kapə Jon Baptais u-roıu agın, kəmələhəu-pən e pılet kit.”

²⁶ Kən nat un təmol kig nıkin tahmə pık, məto okol təsapəsən, məto-inu tınəmos rəkıs noanawıl e nıganəmti netəmim u kəmotuwa o lafet. ²⁷ Kən mahl-ipən rəhan kit mopael məmə otaiı əm muwın mıləs rəhn-kapə Jon Baptais muwa. Kən mopael apon təmuwın əpəh e kalapus kən mətatıp-rəkıs rəhn-kapə Jon Baptais, ²⁸ kən mələhəu-pən e pılet kit mıləs muwa, kən mıləs-ipən kəm pətan əkəku apon, kən tıləs muwın kəm rəhan mama.

²⁹ Nian netəmim mın rəha Jon Baptais kəmotətə netəmim kəmotamnus nat un kəmol e Jon, kən kotuwa motıləs nıpətın motuwın motıtənım e nıpəg kəpiel rəha nolən suwıt.

*Netəm tuelef rəha Iesu kəmotıtəlig-pa mın ron
(Luk 9:10)*

³⁰ Kən aposol mın rəha Iesu kəmotıtəlig-pa mın ron, kən motən-ipən natımnat rafın itəm kəmotol, ne nəghatən mın itəm kəmotəgətun netəmim lan. ³¹ Məto netəmim tepət koatuwa moatuwın moatiet moatuwın, kən Iesu ne rəhan mın netəmim kınotəruru nagwənən ne namegən ne. Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs-tu kotuwın-tu əpəh ikın kit netəmim kotıkə ikın, kən nakotameg məsın.” ³² Kən ilat əm motuwın e pot kit mınotuwin əpəh netəmim kotıkə ikın.

*Iesu təmagwən nəman
faif-taosan*

*(Mat 14:13-21; Luk 9:11-17;
Jon 6:1-14)*

³³ Məto netəmim tepət kəmotəplan ilat nian kəmotiet, kən motıtun ilat. Kən kəmotiet e latuənu mın motaiı kaupən-in ilat, motuwın əpəh koatuwin ikın. ³⁴ Nian Iesu təmuwar e pot məplan nımanın netəmim tepət kınəmotuwa rəkıs, kən təmasəkıtun ilat, məto-inu kotahmen əm e sipsip mın itəm etəmim tikə o nehmən ilat. Kən təmətul matəgətun ilat e natımnat tepət.

³⁵ Tinehnaipən, kən netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmə, “Tinətalugin, kən ikin-u kəsətigən ikin. ³⁶ Təwir məmə onakahl-ipən-ta netəmim koatuwin əpəh e latuənu min, ne əpəh ikin min, məmə okotos-nəmtin nigilat nagwənən.”

³⁷ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp, itəməhal əm. Nakəhlagwən netəm min əh.” Məto kotəmə, “!Naka! ?Nakəmə oekotuwın motərakin məni asol agin u tu-hanrit tenarius o nosən pıret lan o nagwənən nımanin netəmim u?”*

³⁸ Məto Iesu təmə, “?Nakoatos pıret kuwəh? Otuwin motehm.” Kəmotuwın motehm motəmə, “Pıret faif, kən nəm kəiu.”

³⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm rəhan min netəmim mə okotol netəmim kotəpələh e manuwıhl amiamıtə fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit, ⁴⁰ kən kəmotəpələh nəhlan fifti fifti ne uan-hanrit uan-hanrit. ⁴¹ Kən Iesu təmos pıret faif ne nəm mil u kəiu, kən mətəg-pər əpəh e neai məfak ron, kən məmkas pıret un məmki-pən kəm rəhan min netəmim məmə okotoor kəlin kəm netəmim. Kən matig mos min nəm mil u kəiu məmkas moor kəm netəmim. ⁴² Kən netəmim rafin kəmotun nərpılat tasis, ⁴³ kən motapəs nımısmısi pıret un ne nəm mil un, kən netəmim min rəha Iesu kotaii-pən e kətim asol tuelef kotər wır. ⁴⁴ Kən netəm min u kəmotəgwən, nəman elat kotahmen e faif-taosan.

Iesu təmalıwək e nətuei nəhau

(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)

⁴⁵ Kən roiu agin-əh min, Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə okotıləs pot kit motaupən motuwın entənıpən-pən əpəh ikin kit nərgin u Petsaeta, məto in otatig mahl-ipən paupən netəmim koatuwin iməlat min ikin-u panuwın. ⁴⁶ Nian tınauıatıpin rəkıs netəmim, mahl-ipən ilat koatuwin, kən muwın əpəh e nıtot məmə otəfak.

⁴⁷ Kən tınətalugin, pot tınuwın əpəh ilugin ətuatıp əpəh e lek, məto Iesu tətən pısın əm əpəh ipar. ⁴⁸ Kən məplan ilat kotasü kıtasü məto kınotəpou məto-inu nımətəg tətəh ilat. Kən tınatıan-ıan, kən talıwək e nətuei nəhau matuwa. Təmalıwək muwa, iuəhkır əm taprəkıs-in ilat.

⁴⁹⁻⁵⁰ Kən nian netəmim min rəha Iesu kəmotəplan talıwək e nətuei nəhau matuwa, kən nıkılat təht məmə narmı suah kit. Kən ilat rafin kəmotəplan, kən motəgin katearig əfəməh. Məto roiu agin-əh əm, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Ei, nıkıtəmat tətul məhəməhə. Io u inu. Sotəginən!” ⁵¹ Kən muwın e pot məplan ilat moatəpələh, kən nımətəg təmurahl nelmin, kən kəmotaut pık ron, ⁵² məto-inu rəhalat-kapə tıəkıs. Kəmotəplan pap Iesu təmagwən netəmim tepət e pıret noan məsın əm, məto ilat kotəruru əh məmə in pah.

Iesu təmol-wır netəm koatımıs əpəh Kenesaret

(Mat 14:34-36)

⁵³ Kəmotuwın entənıpən-pən motuwar əpəh ikin kit nərgin u Kenesaret, kən motıetain pot ikin. ⁵⁴ Nian kəmotuwar ikin əh, netəm ikin kəmotıtun ueıuəhai əm məmə in Iesu. ⁵⁵ Kən kəmotaiu motuwın əpəh latuənu min moatən-ipən kəm netəmim. Kən nian kotəto məmə Iesu əh-ıkin əh, koatəmık netəm koatımıs e rəhalat pet motuwa ron. ⁵⁶ Kən ikin min rafin Iesu tatuwın-pən ikin e latuənu əlkələh, ne latuənu asol min, ne ikin min rafin tıtəlau, netəmim kotəmık netəm koatımıs motıet katəlin əm ilat əpəh maket ikin. Kən kəmoatəkəıke katən-ipən kəm Iesu məmə oteğəhan-in ilat kotek əm nıpəgnəmtı rəhan kot. Kən netəmim rafin u kəmotek rəhan kot, kən motəwır e rəhalat nımısən.

7

Netəm-iasol min kəmotətəhau Iesu o kastom rəhalat

(Mat 15:1-9)

* **6:37:** Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan vatu. **6:44:** Mak 8:1-9 **6:46:** Luk 5:16 **6:49-50:** Luk 24:37 **6:51:** Mak 4:39

¹ Kən Farisi mīn ne iægətun neen rəha Lou, kəmotisi-pən əpəh Jerusalem, motuwa moatəpələh ilat Iesu. ² Kən kəmotəplan məmə netəmim mīn rəha Iesu kəmotagwən kən məsotaikuas wīrən e nelmilat e nolən rəha Farisi mīn.

³ Farisi mīn, ne netəm Isrel tepət, kəmoatətəu-pən ətuatip kastom rəha tipilat nuwəh mīn. Okəmə kəsotaikuas wīrən e nelmilat un, kən kəsotagwənən. ⁴ Kən nian koatisi-pən e maket moatuwa, məsotagwənən pitən, motaupən kaikuas e nelmilat kən panotagwən. Kən moatətəu-pən natimnat tepət mīn nəhlan itəm kəmosos o tipilat nuwəh mīn. Kən kastom ətuatip əh-ikin rəha naikuasən e sospən, ne panikin, ne pesin u kəmol e iaen.

⁵ Kən inu Farisi mīn ne iægətun mīn rəha Lou kotəpəh o Iesu məmə, “?Tahro rəham mīn netəmim kəsotətəu-pənən kastom rəha tipitat nuwəh mīn? ?Tahro kəsotaupənən motaikuas pitən e nelmilat u panotagwən?”

⁶ Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən Aesea təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn kən məht ətuatip itəmat lan u rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik. In təmən məmə,

‘Uhgīn təmə netəm mīn u kotisiyai-in io e nəghatən əm rəhalat, məto nikilat tətən-pən əh əpəh isəu.

⁷ Motəfak kəm io o nat əpnəpin əm məto-inu ilat kotəgətun netəmim e lou itəm etəmim əm təmol motəmə lou rəha Uhgīn, məto kəp.’ ”

⁸ Kən Iesu təmən mīn kəm ilat məmə, “Itəmat nakotapəs Lou rəha Uhgīn moatətəu-pən əm kastom rəha etəmim.”

⁹ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nakotausit pik o nolən apon rəhatəmat məmə nakotapəs Lou rəha Uhgīn kən motətəu-pən atip əm kastom rəhatəmat. ¹⁰ Moses təmən məmə, ‘Onakisiyai-in rəham tata ne mama. Okəmə suah kit tatəghat rat e rəhan tata ne mama, okəike kohamnu.’ ¹¹ Məto itəmat nakotən məmə, suah kit okəmə tapəs nasituən e rəhan tata ne mama kən mən-ipən kəm ilau məmə, ‘Rəhak u nat u ekəmə ekasitu etəlau lan, məto emələhəu əm məmə rəha Uhgīn. Kən nat katos-ipən kəm Uhgīn okol kəsol mīnən nat kit lan.’ ¹² Kən motatig moatən-iəhəu mīn o nasituən e rəhan tata ne mama. ¹³ Məto e nolən əh, nakotəgətun netəmim e rəhatəmat kastom motol nəghatən rəha Uhgīn tatol əm nat əpnəpin lan. Kən natimnat mīn tepət mīn nəhlan itəmat nəkoatol.”

*Nat tol netəmim kotərat e niganəmti Uhgīn
(Mat 15:10-20)*

¹⁴ Kən Iesu təmaun-in nimanin netəmim məmə okotuwa iuəhkir ron kən məmə, “Otətəlig-in wīr-tu io məmə nəkotitun. ¹⁵ Nat etəmim tatərge təsolən etəmim tamkimik e niganəmti Uhgīn, məto nat tatiet e niki etəmim tatol etəmim tamkimik e niganəmti Uhgīn.”*

¹⁷ Nian Iesu təmiet e nimanin netəmim un kən muwīn əpəh imə, kən rəhan mīn netəmim kotəpəh o nīpəti nəghatən mīn un kəm in. ¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə naka itəmat mīn rəhatəmat-kapə tikə. Onəkotəkəike motitun məmə natimnat itəm etəmim tatərge in tahmen əm e nat ihluə təsolən etəmim tərat e niganəmti Uhgīn. ¹⁹ Məto-inu tərge kən təsuwīnən e nīkin, məto tatuwīn e tipəin u, kən matiet mīn.” (E nəghatən əh Iesu təmən-iarəp məmə nagwənən rafin katun təwir e niganəmti Uhgīn.)

²⁰ Kən məmə, “Məto nat itəm tatiet e niki etəmim, in tol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgīn. ²¹ Məto-inu niki etəmim tatəht natimnat tərat tepət, ilat u: nīpitan ne nəman ne, koatit anion ilat mīn; nakləhən; nohamnuən itəm; ²² nakləh-inən pətan rəha suah pīsīn; naumisən o natimnat; nolən rat mīn; neiuəən; nolən rəha nit əpnəpin əmən nīpitan ne

7:2: Luk 11:38 **7:4:** Mat 23:25 **7:7:** Aes 29:13 **7:10:** Eks 20:12; 21:17; Dut 5:16 * **7:15:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, koatən ves 16 nəhlan: “Etəm matəlgīn tatig, təwir məmə in otətəlig-in wīr kən mītun nəghatən mīn u.” **7:15:** Wək 10:14-15

nəman; netetən; nənən nikal itəm; nausitən; nalmələn. ²³ Nolən rat min əh, ilat əh kotisi-pən e niki netəmim kən motol ilat kotamkimik e niganəmti Uhgın.”

Iesu təməhg-iarəp narmın rat e neti pətan kit

(Mat 15:21-28)

²⁴⁻²⁶ Kən Iesu təmiet ikin-un kən məsou pəhap muwin əpəh Fonisia, ima Iaihlua min e nitən rəha Siria, mətatig e nimə kit iuahkir o taon u Taea, matəhluaig məsolkeikeən məmə netəmim okotitun məmə in tətətig əh-ikin əh, məto okol təsəhluaigən. Məto pətan kit əh-ikin, narmın rat tətətig e rəhan pətan əkəku. Pətan un təmaiir ikin əh, kən in təsəfakən, in Iaihlua. (Netəm Isrel kotəmə Iaihlua min kotahmen e kuri.) Nian təməto natimnat wir min itəm Iesu tatol ilat, kən tasək muwa misin-pən nulin ron məmə otəhg-iarəp narmın rat e rəhan pətan əkəku. ²⁷ Məto Iesu təmə, “Kəpə. Pəs kaupən kəgwən nisualkələh. Təsəwirən məmə okəraikin-pən nagwənən nigı nisualkələh kəm kuri min.”

²⁸ Məto pətan u təmə, “Nipəhrienən etəm-iasol, məto kuri min koatun əm nimismisi nagwənən nigı nisualkələh itəm kotisas-pən e nipəg tepil.”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən ron məmə, “Məto-inu nəmuhalpin wir rəhak nəghatən, uwintu əpəh imam ikin məplan narmın rat tiniet rəkis e rəham pətan əkəku.” ³⁰ Pətan u təmaiu muwin iman latuənu məplan rəhan pətan əkəku tətəpil-pər wir əm e rəhan pet, kən narmın rat tiniet rəkis lan.

Iesu təmol-wir suah kit matəlgın talu məruru nəghatən

³¹ Kən Iesu təmiet ikin-un ima netəm Taea kən muwin-pən əpəh Saeton matuwın əpəh e nəhau Lek Kalili, məto təmuwin-pən əpəh Tekapolis ikin. ³² Kən netəmim kəmotit suah kit matəlgın talu kən məruru nəghatən motuwa məmə Iesu otələhəu-pən nelmin lan pəs tətə təwir. ³³ Kən Iesu təmit suah un mian əpəh isəu məsin o netəmim, kən miləs-ipən noa nelmin e matəlgın kən magəh nelmin† mələhəu-pən e nami suah un. ³⁴ Kən masipər əpəh e neai, kən mamegahl ron e rəhan nəghatən məmə, “!Efata!” Nipətin təmə, “!Əwir-ta!” ³⁵ Kən əmun suah un tinatəto nat, kən namın tinəwir minatəghat wir.

³⁶ Kən Iesu təmən-iəhau ilat məmə okəsotənən nat un kəm netəmim. Məto nian Iesu təmatəkəike kəm ilat, kən ilat kəmotəkəike kən-iarəp kəm netəmim. ³⁷ Kəmotaut pik ron motəmə, “Natimnat rafin itəm tatol, məto in təwir pik agın. Netəm u matəlgıl talu kınəotəto nat, ne netəm kotəruru nəghatən kınəotəghat.”

8

*Iesu təmagwən
netəmim fo-tausan
(Mat 15:32-39)*

¹ E nian kit min netəmim tepət kəmotuwa min ron, kən məto, nigilat nagwənən tinikə. Kən Iesu təmaun-in rəhan min netəmim kotuwa kən tən-ipən kəm ilat məmə, ² “Nikik tinahmə pik o netəm min əpəh məto-inu, kəmotuarisig-in io minotos rəkis nian kisil, kən roiu əh, nigilat nagwənən tinikə. ³ Okəmə ekahl-ipən ilat koatuwin əh-roiu, kən niganəmtilat otapın e suatıp, kən sueiuei otoh ilat, məto-inu kəməsotəgwənən nuwəh, kən neen kəmotisi-pən əpəh isəu.”

⁴ Kən rəhan min netəmim kəmotətapəh ron məmə, “?Okəmik hiə pıret tahmen-in nagwənən ilat? İkin-u taruən-aruən ikin, netəmim kəsotətigən ikin.”

⁵ Kən Iesu təmətapəh olat məmə, “?Nakoatos pıret kuwəh?” Məto kotəmə, “Sepin.”

⁶ Kən təmən-ipən kəm netəmim məmə okotəpələh, kən mos pıret un məfak matən-ipən tagkiu ron kəm Uhgın, kən məmkas mos-ipən kəm rəhan min netəmim məmə okotoor kəlin kəm netəmim, kən kəmotol mihin. ⁷ Kən kəmos min nəm əlkələh neen ka, kən Iesu təfak ron kən mos-ipən min kəm ilat məmə okotoor kəlin kəm netəmim. ⁸⁻⁹ Kən netəm min

† **7:33:** E nian min əh, netəmim nikilat təht məmə nahui noan in tahmen e mərsin kən tətəsitə e nimisən. **7:36:** Mak 1:43-45 **7:37:** Aes 35:5

u Iesu tãmagwãn ilat kotahmen e fo-tausan, kãmotun nagwãnãn nãrpilat tasis, kãn kapãs nimismisi nagwãnãn, kãn kãii-pãn e kipãhau sepãn kotãr. ¹⁰ Kãn Iesu tãhl-ipãn netãmim koatuwãn imelat min ikin. Kãn ilat rãhan min netãmim kãmotuwãn e pot kan ãpãh e nitãn Talmanuta.

Farisi min kãmotãn mãmã okotehm nãmtãtin kit
(Mat 16:1-4)

¹¹ Kãn Farisi min neen kãmotuwa o Iesu moatãrgãhãu kãm in motãn-ipãn kãm in mãmã otol-tu nãmtãtin asol kit pãs kotitun mãmã in tãmisi-pãn pahrien o Uhgãn, o kãp. ¹² Kãn Iesu nikin tãmãpou, kãn mamegahl ron kãn mãmã, “?Karmã tahro netãm min u-roiu ne kotãmã okotãplan-tu nãmtãtin kit? Mãto iatãn pahrien kãm itãmat mãmã okol kãsolãn nãmtãtin kit kãm itãmat.”

¹³ Kãn mapãs ilat motuwãn e pot kan ãpãh e nikali nãhau lek entãnipãn-pãn.

Is rãha Farisi ne is rãha
Kig Herot Antipas
(Mat 16:5-12)

¹⁴ Rãhan min netãmim kãmotaluin nãmikãn pãret mãto kãmosos ãm kitãh ãm motuwãn e pot. ¹⁵ Kãn Iesu tãmãtahãg kãm ilat mãmã, “Otehm wãr itãmat o is rãha Farisi min ne is rãha Herot Antipas.”

¹⁶ Kãn kãmotãn-ipãn kãm ilat min mãmã, “Tatãn nãhlan mãto-inu kãmãsotãmikãn pãret.”

¹⁷ Kãn mãto Iesu tãnitun rãhalat nãtãligãn kãn mãn mãmã, “?Tãhro nãkoatãn nãghatãn ãh mãmã nãmãsotãmikãn pãret? ?Tãhro itãmat nãkãsotehmãn ãh kãn mãsotãtunãn ãh? !Rãhatãmat-kapã tiãkis! ¹⁸ Niganãmtãtãmat u ikin. ?Tãhro nãkãsotehmãn nat? Kãn matãlgitãmat u ikin. ?Tãhro nãkãsotãtoãn nat? Ekãtun mãmã okãmã nãkã ninãmotaluin natãmnat itãm kinotuwa rãkis. ¹⁹ ?Nian emos pãret ãh faif mãmkas mos-ipãn kãm netãmim min ãpãh faif-tausan kotun, kãn uarisig nãmotãii-pãn nimismisin e kãtim asol kuwãh?” Mãto kotãmã, “Tuelef.”

²⁰ Kãn tãmãtapãh min olat mãmã, “?Kãn nian emos pãret ãh sepãn mãmã ekos-ipãn kãm netãm min ãpãh fo-tausan kotun, kãn uarisig nãmotãii-pãn nimismisin e kãtim asol kuwãh?” Mãto kotãmã, “Sepãn.”

²¹ Kãn tãmãtapãh olat mãmã, “?Mãto itãmat nãkotãruru ãh io?”

Iesu tãmol-wãr suah kit niganãmtãn tãpis

²² Kãn kãmotuwar ãpãh ikin kit katãn mãmã Petsaeta, kãn netãm ikin kãmotit suah kit niganãmtãn tãmãpis motuwa kãn kãtasãk ahgin Iesu mãmã otãlãhãu-pãn nelmin lan.

²³ Kãn Iesu tãmos nelmi suah un mian isãu mãsin o latuãnu kãn tagãh niganãmtã suah un* kãn mãlãhãu-pãn nelmin mil lan, kãn mãtapãh ron mãmã, “?Nãnitun nehman nat o kãp?”

²⁴ Mãto suah un tãmasipãr kãn mãmã, “Ekãtãplan netãmim mãto kotahmen ãm e nig min mãto in ãmun kotaliwãk.”

²⁵ Kãn Iesu tãmãtig mãlãhãu-pãn min nelmin mil e niganãmtã suah un, kãn tãnitun nãplan wãrãn natãmnat minãpãs noãpoãpãn. ²⁶ Kãn Iesu tãmãhl-ipãn mãmã otãtuwãn iman ikin mãto tãmãn-iãhãu mãmã otãsuwãn-pãnãn ãh latuãnu ãh-ikin.

Pita tãmãn-iarãp mãmã Iesu in Mesaea ilouin
(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Kãn Iesu ne rãhan min netãmim kãmotiet motãsou pãhap motuwãn e latuãnu min u iuãhkãr o nat ãpãh Sisaria Filipae. Nian kãmoatuwãn e suãtip kãn tatãtapãh olat mãmã, “? Otãn-tu mãmã netãmim kotãmã pah u io?”

8:8-9: Mak 6:35-44 **8:12:** Mat 12:39; Luk 11:29 **8:15:** Luk 12:1 **8:17:** Mak 6:52 **8:19:** Mak 6:41-44

* **8:23:** Afãn-tu futnot e Mak 7:33.

²⁸ Mæto rəhan min netəmim kotəmæ, “Netəmim neen kotəmæ ik Jon Baptais. Neen min kotəmæ ik Elaija. Neen min kotəmæ ik ien kit rəha Uhgïn aupən.”

²⁹ Kən tæmætəpəh olat mæmæ, “?Mæto itəmat nakotəmæ pah u io?” Kən Pita tæmæ, “Ik Mesaea ilouin, itəm Uhgïn tæmən mæmæ otəpanahl-ipa.”

³⁰ Kən Iesu tæmən-iəhau əskasik ilat mæmæ, okəsotən-iarəpən in kəm suah kit.

Iesu tæməghat-in

rəhan nīmīsən

(Mat 16:21-23; Luk 9:22)

³¹ Kən tæmatəgətun ilat kən matən mæmæ, “Io Neti Etəmim oepanəto nahmæn o natimnat tepət. Netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou okotetəhau io, kən motohamnu io, mæto oekos nian kisil un, kən panəmegəh min.”

³² Tæmən wir pap kəm ilat, mæto Pita tæmit Iesu mian əpəh e nikali suatip kən matən-iəhau əskasik mæmæ otəsəghatən nəhlan. ³³ Kən mæto Iesu təmasipən mæplan rəhan min netəmim, kən mən-ipən kəm Pita mæmæ, “!Ik iərmis Setan asol, agim muwïn isəu lak! Rəham nətəligən sənəmæ rəha Uhgïn, mæto rəha etəmim əm.”

Naulis-inən nən-iarəpən Iesu kəm netəmim

(Mat 16:24-28; Luk 9:22-27)

³⁴ Kən Iesu tæmaun-in rafin netəmim ne rəhan min netəmim mæmæ okotuwa ron, kən tæmən mæmæ, “Okəmæ suah kit tæmæ otuarisig-in io, otəkəike maluin atip in, kən miləs rəhan nig kəməluau muarisig-in io. ³⁵ Etəmim itəm tolkeike mæmæ otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueintən u, kən otakiəh e rəhan nəmegəhən lilin. Mæto etəm otimis ron io ne Namnusən Təwir rəhak, in otos nəmegəhən lilin. ³⁶ ?Okəmæ etəmim kit tatos rafin natimnat e nətueintən, mæto uarisig lan otimis kən təsosən nəmegəhən lilin, in tæmol win e nat kit təwir, o kəp? Kəp. ³⁷ Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgïn mæmæ Uhgïn otos-ipən nəmegəhən lilin kəm in.

³⁸ “Netəm kotaulis-in nən-iarəpən io ne rəhak nəghatən kəm netəm kotapəs nəfakən motol təfagə rat, kən o nian io Neti Etəmim oekuwa lan, io min oekaulis-in nənən mæmæ ilat u rəhak min netəmim. O nian əh oekuwa itimat nagelo asim min e nepətən əhag-əhag asol rəha rəhak tata.”

9

¹ Kən Iesu tæmən mæmæ, “Ekatən pahrien kəm itəmat mæmæ, itəmat neen u nəkoatətul u ikin-u roiu, okol kəsotimisen mætoahgin kotəplan nərəmərəən rəha Uhgïn otuwa e nəsanənən asol.”

Nipəti Iesu tæmuwa mol pisin

(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Kən nian sikis kinotuwa minotuwïn rəkis, kən Iesu tit Pita, Jemes, ne Jon, kən iləhal pisin əm kəhaluarisig-in motuwïn əpəh e nitot əfəməh kit, kən ilat pisin əm əh-ikin. Kən kəməhaləplan nipəti Iesu tæmol pisin. ³ Rəhan napən tæmuwa mæruən matipit-ipit, okol suah kit təsaiquasən e niməhan kit tæruən min-nəhlan. ⁴ Kən suah miləhal apon kəməhaləplan Elaija ne Moses kəmiaet-ərəpa mətəhaləghat iləhal Iesu. ⁵ Kən Pita tæmən-ipən kəm Iesu mæmæ, “Iəgətun, təwir mæmæ ekəhaluwa ikin-u. Pəs məhalol makeen kisil, rəham kit, rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.” ⁶ Pita tinatəghat əpnəpin əm mæto-inu kinəhaləgin pik matəhlesiəp.

⁷ Kən napuə tæmuwa malpin ilat, kən kəmotəto nəwia suah kit təmisipən əpəh e napuə mæmæ, “Inu netik keike u ekolkeike pik. Onakəhaləkəike məhalətəlig-in in.” ⁸ Kən roiu agin-əh min, kəməhaleirair, mæto kinəsəhaləplanən suah mil un, mæto kəməhaləplan əm Iesu tatətul ilat min iləhal.

⁹ Nian kəmoateiuaiu e nitot un kan əpəh ləhau, kən Iesu təmən-iəhau əskasik iləhal məmə, “Natimnat un nəməhalehm əpəh ilis e nitot, onəsəhalənən kəm suah kit məhalətoarus-pən io Neti Etəmim oekəmegəh min e nimisən.”

¹⁰ Kən iləhal kəməhalisiai-in nəghatən rəha Iesu, məto kəmatəhalən əm kəm iləhal min məmə, “Nəghatən əh təmən məmə otəmegəh min e nimisən, kəruru məmə nīpətīn təmə naka.”

¹¹ Kən kəməhalətapəh o Iesu məmə, “?Tahro iəgətun min rəha Lou kotəmə Elaija otəkəike maupən muwa?”

¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Nīpahrienən, Elaija otaupən muwa matol-wir min natimnat rafin. ?Məto tahro Naoa Rəha Uhgīn təmən məmə io Neti Etəmim oepənəto nahməən o natimnat tepət, kən netəmim okotəplan io motapəs io? ¹³ Məto ekatən pahrien kəm itəməhal məmə Elaija tīnuwa rəkis, kən kəmol nat tərət lan tahmen e Naoa Rəha Uhgīn təmən məmə okəpanol mihin.”

*Iesu təməhg-iarəp narmīn rat e suakəku kit
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Nian kəmotitəlig-pa min, motehm netəmim neen min rəha Iesu, məto nīmanin netəmim kəmotitəlau elat, kən iəgətun neen rəha Lou ne netəmim min rəha Iesu kotərgəhəu. ¹⁵ Nian netəmim kəmotəplan Iesu, narmilat təmiwig pik ron, kən motaiu ka məmə okotəghat kəm in. ¹⁶ Kən Iesu təmətapəh olat məmə, “?Naka əpəh nakotərgəhəu ron itəmat netəm min əpəh?”

¹⁷ Məto netəm min u kit təmə, “Iəgətun, io emit netik muwa ron ik məmə onakol-wir, məto-inu narmīn rat kit tətətig lan kən mol təruru nəghatən. ¹⁸ Kən nian narmīn rat apon taskəlīm in, kən moh mīləs-iəhau morin əpəh e nisip, kən nahuin noan tiet tahmen əm e sop, kən matəgətāin nəluin, nīpətīn tatikimkim. Kən emətapəh o rəham netəmim məmə okotəhg-iarəp narmīn rat əpəh lan, məto kotəruru nəhg-iarəpən.”

¹⁹ Məto Iesu təmə, “Kəsi, itəmat un netəm roiu ne nakəsotahətətəən lak. Karmə oekatig kitat min itəmat mətoarus-pən nian naka nəpanotahətətə lak. Kən karmə onəghan epanameg etəmat. Enəpou-in itəmat. !Otiləs suakəku un motuwa!”

²⁰ Kən kəmotiləs kan o Iesu. Kən narmīn rat apon təməplan Iesu kən mol suakəku apon taut nīpətīn tasiəp-asiəp pik, kən miet morin əpəh ləhau e nisip məsəpəlpəl mətan, kən nahui noan tiet tahmen e sop. ²¹ Kən Iesu təmətapəh o rəhan tata məmə, “?Təmol min-nəhlan minos nup kuwəh?”

Məto rəhan tata təmə, “Təmətuoun e nian təmətəkəku mətoarus-pa əh-roiu. ²² Kən nian tepət narmīn rat əh toh matiləs-ipən əpəh e nigəm ne nəhau məmə otohamnu. Okəmə nəkitun nolən, pəs nakasəkitun itimlau masitu etimlau.”

²³ Məto Iesu təmə, “?Naka əh, nəghatən u məmə, ‘Okəmə nəkitun nolən’? Uhgīn titun nolən natimnat rafin o etəmim itəm tətəhatətə lan.”

²⁴ Kən roiu agin, tata rəha suakəku un təmagət əfəməh məmə, “Ekətəhatətə lam, məto in əmun rəhak nahatətəən təkəku əm, asitu lak məmə rəhak nahatətəən otər mepət.”

²⁵ Kən nian Iesu təməplan məmə netəmim neen min kīnotuwa iuəhkīr ron, kən tən-ipən əskasik kəm narmīn rat apon məmə, “Ik narmīn rat itəm natol matəlgitəm tətalu kən mol itəm katəruru nəghatən. !Ekatən-ipinə ətuatip u-roiu məmə onakiet e suakəku un, kən məsuwa minən muwin lan!”

²⁶ Kən narmīn rat apon təmagət əfəməh mol suakəku apon taut masiəp-asiəp min u iuəhkīr agin timis, kən miet lan. Okol nəkəplan məmə tīnimis rəkis, kən netəmim tepət kotəmə tīnimis. ²⁷ Məto Iesu təmea-pən maskəlīm nelmin miuw-pər, kən tətul.

²⁸ Iesu təmuwin imə, kən ilat pisin əm rəhan min netəmim koatəpələh, kən kotətapəh ron məmə, “?Karmə tahro ekotəruru nəhg-iarəpən narmīn rat əpəh?”

²⁹ Mæto Iesu tæmæ, “Næfakæn æm titun næhg-iaræpæn narmin rat min æh næhlan.”

*Iesu tæmæn-iaræp min
ræhan nimisæn*

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Kæn Iesu ne ræhan min netæmim kæmotiet ikin-un kæn motuwîn-pæn æpæh e nitæn Kalili ikin, mæto Iesu tæsolkeikeæn mæmæ okitun mæmæ in æh-ikin æh. ³¹ Tæmol næhlan mæto-inu tatægætun ræhan min netæmim. Tæmæn mæmæ, “Io Neti Etæmim, okegæhan-in-pæn io kæm netæmim kotohamnu io ekimis. Mæto oekos nian kisil u, kæn panæmegæh min.”

³² Kæn mæto ræhan min netæmim kæsotitun wiræn ræhan næghatæn, kæn nikilat tinægin o nætapæh-inæn nipæti næghatæn ræhan.

?Pah in tepæt elat?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Kæmotiet-pa æpæh Kapaneam, kæn minoatuwin imæ kit. Kæn Iesu tæmatætapæh olat mæmæ, “?Naka æpæh næmoatæn e suatip?”

³⁴ Mæto kinotæruru nuhalpinæn mæto-inu, e suatip kæmoatæn mæmæ pah in tepæt elat.

³⁵ Kæn Iesu tæmæht-iæhau mæpælæh, kæn maun-in ræhan netæm tuelef mæmæ okotuwatu-ron, kæn tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Etæm tolkeike mæmæ in otepæt e netæmim, in oteike meiuaiu elat kæn muwa mæmæ in iolwæk æm kit ræhalat.” ³⁶ Kæn milæs suakæku kit muwin mæf aupæn-in ilat, kæn maskælim mæmæ, ³⁷ “Kæn etæmim itæm tatos e nikin agien suakæku tahmen e inu, kæn tatol e nærgæk, kæn tahmen æm mæmæ tatos io e nikin agien. Kæn etæmim itæm tatos io e nikin agien, kæn tahmen æm mæmæ tatos etæm u itæm tæmahl-ipa io.”

Suah kit tæmol nat pispis e nærgi Iesu

(Luk 9:49-50)

³⁸ Kæn Jon tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Iægætun emotæplan suah kit tatæhg-iaræp narmin rat min e nærgæm, kæn emotæn-iæhau mæto-inu sænæmæ kitat kit.”

³⁹ Mæto Iesu tæmæ, “Sotæn-iæhauæn, mæto-inu etæm tatol nat pispis min e nærgæk, okol tæsæn uæhaiæn næghatæn rat lak. ⁴⁰ Etæm itæm sænæmæ ræhatat tikimîr, in tolkeike itat.

⁴¹ Ekætæn pahrien kæm itæmat mæmæ, okæmæ etæm tatasitu etæmat, mæto-inu ræhak u itæmat, suah u otækæike mos nætouæn ræhan, nat ænnapîn in nat ækæku æm tahmen tatos-ipinæ næhau ætæp kæm itæmat nakotænîm.”

Nat tol etæmim tatæme e ræhan næmegæhæn

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Kæn Iesu tæmatækæike matæn mæmæ, “Nisualkælæh min u kotahatætæ lak, okæmæ suah kit tol kit tæme e ræhan næmegæhæn o ræhan nahatætææn, kæn suah æh, Uhgîn otol nalpinæn asol kæm in. Kæn nalpinæn æh otæskasik taprækis okæmæ kætupæn kæpiel kit e nentou, kæn kærakin-pæn æpæh itæhæi lokamnîm mæmæ otamnîm.

⁴³⁻⁴⁴ “Kæn okæmæ nelmæm tol ik natol tæfagæ, kæn tæwir mæmæ nakætatiþ rækis mærakin. Okæmæ nelmæm kitiaþ æm mæto onakos næmegæhæn lilin, inu tæwir pik maprækis-in mæmæ nelmæm kæiu mæto okærakin-pæn ik e nigæm asol namnun tikæ.”* ⁴⁵⁻⁴⁶ Kæn okæmæ nelkæm kit tol ik nakatæme e ræham næmegæhæn nakætatiþ rækis. Okæmæ nelkæm kitiaþ æm mæto onakos næmegæhæn lilin, inu tæwir pik maprækis-in mæmæ nelkæm kæiu mæto okærakin-pæn ik e nigæm asol.† ⁴⁷ Kæn okæmæ niganæmtîm kit tol ik nakatæme e ræham næmegæhæn, nakilæs-irækis. Okæmæ niganæmtîm kitiaþ æm mæto onækuwin ikin Uhgîn tatæramæra ikin, inu tæwir pik maprækis-in mæmæ niganæmtîm kæiu mæto okærakin-pæn ik e nigæm asol.

9:30: Jon 7:1 **9:31:** Mak 8:31; 10:32-34 **9:32:** Luk 9:45 **9:35:** Mat 20:25-27; Mak 10:43-44; Luk 22:24-26

9:37: Mat 10:40 **9:40:** Mat 12:30; Luk 11:23 **9:41:** Mat 10:42 * **9:43-44:** E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, katilpin næghatæn kit min e ves 44 itæm tahmen-pæn æm e ves 48.

9:43-44: Mat 5:30 † **9:45-46:** E kopi oas min neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, katilpin næghatæn kit min e ves 46 itæm tahmen-pæn æm e ves 48. **9:47:** Mat 5:29

⁴⁸ Kən ikin əh, fıral mın okotətıp e nıpəti netəmim ikin məsotimısən, kən nıgəm tatus ilat kən matuəp əm kilpın okol kəsohamısən nian kit ne.

⁴⁹ “Uhgın tateatəgtəg-pən nıgəm e netəmim tahmen əm e sol kateatəgtəg-pən e nagwənən.

⁵⁰ “?Sol təwır, məto okəmə otisiu roiu, kən kəruru məmə okos-ipən mın naka pəs tətəhen? Onəkotəkəike motos sol u tahmen e nolkeikeən e rəhatəmat nəmegəhən, kən motatig e nəməlinuən nian rafın.”

10

?Təwır məmə nıpitan ne nəman okotapəs ilat mın, o kəp?

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Kən İesu təmıet ikin-un kən muwın miet-pən əpəh entən əpəh Jutia entənıpən-pən e nəhau əpəh Jotan. Kən nımanın netəmim kəmotuəfımın-pən mın ilat mın ron, kən tatəgətun ilat məmə inu tatəgətun əh mihın ilat ne nian mın.

² Kən Farısi neen kəmotuwa keiuə əm katətapəh ron məmə, “?Tahro? ?Rəhatat Lou tategəhan-in məmə iərman tıtun napəsən rəhan pətan, o kəp?”

³ Məto İesu təmətapəh olat məmə, “?Lou naka un Moses təmələhəu aupən kəm itəmat?”

⁴ Kən məto kotəmə, “Moses təmegəhan-in məmə okəmə iərman tətapəs rəhan pətan un, təike məte naoa kit mos-ipən kəm rəhan pətan məmə in tınapəs, kən panahl-iarəp.”

⁵ Məto İesu təmə, “Moses təməte lou un məto-inu rəhatəmat-kapə tiəkis pık. ⁶ Məto e nətuounən, Uhgın təmol natımnat, kən mol iərman ne pətan. ⁷ O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kən mətuatig ilau rəhan pətan. ⁸ Kən ilau okuea nıpətılau kitiəh. Kən roiu, ilau sənəmə kəiu, məto kitiəh əm. ⁹ Uhgın tınılıpın ilau kınuea mınıoal kitiəh, kən o nat əh, pəs etəmim kit okol təsətətipən rəhalau natıgən.”

¹⁰ Kən İesu ne rəhan mın netəmim kəmotuwın əpəh imə, kən rəhan mın netəmim kotətapəh ron o nat un. ¹¹ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm tatol tifos mətapəs rəhan pətan kən matit mın in pısın kit, in tategoafəl matol təfagə rat e rəhan ətuatıp pətan. ¹² Kən tahmen mın əm, okəmə pətan kit tətapəs rəhan iərman kən matətəu-pən in pısın kit, in mın tateguafəl matol təfagə rat e rəhan ətuatıp iərman.”

İesu təməfak o nısualkələh

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Kən netəmim neen kəmotəmık nısualkələh motuwa o İesu məmə otələhəu-pən nelmın elat mawte-in nəwırən rəha Uhgın kəm ilat, məto rəhan mın netəmim kəmoatən-ıəhau ilat. ¹⁴ Məto nian İesu təməplan, kən neməha tol, matəhai ilat məmə, “Pəs nısualkələh okotuwa ron io. Əsotən-ıəhauən nısualkələh mın un, məto-inu netəm mın u nıkilat tahmen əm e nıki nısualkələh, ilat u Uhgın tatərəməyə elat. ¹⁵ İatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə suah kit təsolkeikeən məmə oteuiəu mahmen e suakəku mapəs Uhgın tərəməyə lan, in okol təsatig ahgınən nərəməyəən rəha Uhgın.” ¹⁶ Kən məmık nısualkələh e nelmın, kən mələhəu-pən nelmın elat məmə, “Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat.”

Suah kit rəhan nautə tepət

(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)

¹⁷ Nian İesu tınətəliwək matuwın, kən suah kit təməiu muwa mısın-pən nulın ron məmə, “?İəgətun wır, oekəkəike mol naka un məmə ekos nəmegəhən lılın?”

¹⁸ Məto İesu təmə, “?Tahro nakatən məmə io etəm təwır? Uhgın pısın əm un in təwır, suah kit mın tikə məmə in təwır. ¹⁹ İk nınəmıtun rəkis lou mın rəha Moses məmə

onəsohamnuən itəm, məsakləhən, məseiuəən, məsakləh-inən pətan, onəkəike misiai-in rəham tata ne mama.”

²⁰ Məto suah un təmə, “Iəgətun, lou min un, ematol rafin ilat nian ematakəku mətoarus-pa u-roiu ne.”

²¹ Kən Iesu təmehm suah un molkeike pik, kən məmə, “Nat kit min əm əh-ikin onəkol. Uwin mol-salim-in rafin rəham nautə, kən mos-ipən məni lan kəm ian-rat min, kən ik onakos nautə tepət əpəh e nego e neai. Kən muwa muarisig-in io.”

²² Kən nian suah un təməto nəghatən un, kən niganəmtin təmərou, kən nikin təmərou pik ron matuwın məto-inu rəhan natimnat tepət.

*Tiəkis o etəm rəhan nautə tepət məmə otuwın
ima Uhgın*

(Mat 19:23-30; Luk 18:24-30)

²³ Kən Iesu təmasipən məplan netəm min əh-ikin, kən mən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “!Nəman! Tiəkis pahrien o netəm rəhalat nautə tepət məmə okotuwın ahgin nərəməərəən rəha Uhgın.”

²⁴ Kən rəhan min netəmim kəmotaut pik o nəghatən rəhan, məto Iesu təmən min məmə, “Nenetik min, tiəkis pahrien məmə suah kit otuwın ahgin nərəməərəən rəha Uhgın.

²⁵ Tiəkis o kamel asol məmə otuwın-pən e nipəg nitel, məto tiəkis pik agin o etəm rəhan nautə tepət məmə otuwın matig ahgin nərəməərəən rəha Uhgın.”

²⁶ Kən rəhan min netəmim kəmotaut pik ron motəmə, “?Ei, məto pah titun nosən nəmegəhən lili?”

²⁷ Kən Iesu təmasipən məplan ilat, kən məmə, “Nat u, okol etəmim təsolən. Məto Uhgın, in titun nolən natimnat rafin.”

²⁸ Kən Pita təmə, “Itimat emotapəs rafin rəhatimat natimnat məmə okotuarisig-in ik.”

²⁹ Məto Iesu təmə, “Iatən pahrien, etəm itəm otapəs rəhan nimə, o pian min, o kaka min, o mama, o tata, o nisualkələh, o rəhan nəptən ron io ne Namnusən Təwir,³⁰ e nəmegəhən rəha nətueintən u, in otos nitailat wan-hanrit, inu nimə min, ne pian min, ne kaka min, ne mama min, ne nisualkələh, ne nəptən min. Kən in otos min nəratən min itəm netəmim okotol kəm in. Kən e nəmegəhən wi itəm otəpanuwa, in otos nəmegəhən lili.³¹ Məto netəmim tepət u kotaupən u-roiu, okəpanotuarisig, kən netəm min u kotuarisig u-roiu okəpanotaupən.”

Iesu təmən min məmə otəpanimis

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Kən Iesu ne kəmotaliwək e suatip katər-pən əpəh Jerusalem, kən Iesu təmataupən-in rəhan min netəmim, əmun narmilat təmiwig pik ron, kən netəm kəmotuarisig-in ilat kəmotəgin. Kən Iesu tit-irəkis rəhan min netəm tuelef motuwın, kən tatən-ipən nat naka itəm okəpanol lan,³³ məmə, “Otətəlig-in wir-tu io. Roiu kinoatər minoatuwin əpəh Jerusalem, kən okegəhan-in-pən io Neti Etəmim e nelmi pris asol min ne iəgətun min rəha Lou. Kən okotən məmə oekimis, kən okotəhlman-pən io e nelmi laiuluə min.³⁴ Kən okotol milə lak, kən motagəh io, motalis io, kən motohamnu io. Məto e nian tatol kisil lan u, epanəmegəh min.”

*Jemes ne Jon kəmuətapəh məmə Iesu otol nat kit
kəm ilau*

(Mat 20:20-23)

³⁵ Kən Jemes ne Jon, neti Sepeti mil, kəmuea o Iesu, kən muən-ipən ron məmə, “Iəgətun, ekioalkeike nat kit məmə onəkol kəm itəmlau.”

³⁶ Kən Iesu təmə, “?Nakioalkeike naka məmə ekol kəm itəmlau?”

³⁷ Məto kuəmə, “O nian nakatuwa məmə onakərəmərə e nəhag-əhagən rəha nəsanənən rəham, kən ekioalkeike məmə onakegəhan-in itımlau kit təpələh e rahm-matıp kən kit təpələh e rahm-mol, ikin mil rəha nəsanənən ne nisaiiən.”

³⁸ Kən İesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “İtəmlau nəkuəruru nat u nakatuən. ?Təhro? ?İtəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal kəhalətul e nigəm rəha nuwigı nien itəm io ekəike mətul lan?” * ?Kən muahmen-in mın məmə okol baptais etəmlau e nahməən məmə okol mihin lak?”

³⁹ Kən kuəmə, “!Əwəh, ekuahmen in!” Məto İesu təmə, “Pahrien, onakuəkəike mətul e nigəm rəha nuwigı nien itəm io ekəike mətul lan. Kən okol baptais etəmlau e baptais itəm okol baptais lak lan. ⁴⁰ Məto o nəpələhən e nıkalik matıp ne mol, sənəmə rəhak məmə ekən. İkin mil əh, ilau rəha netəm mın u itəm Uhgın təmol əpen-əpenə olat.”

Etəm təmə otepət e netəmim
(Mat 20:24-28)

⁴¹ Nian rəhan netəm ten kəmotəto nəghatən un, kən neməha təmol ilat o Jemes ne Jon. ⁴² Kən İesu təmaun-in rəhan mın netəmim kotuwa, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “İtəmat nəkotıtun məmə netəm mın u kotəmə okotepət e İaihlua mın, kotos-ipər atıp ilat, kən netəm-iasol rəhalat koatalikiamtə rəhalat mın netəmim.

⁴³ “Məto itəmat onəkəsotolən mın-nəhlan. Okəmə itəmat kit tolkeike məmə in otepət etəmat, in otəkəike muwa məmə in iolwək əm kit rəhatəmat. ⁴⁴ Kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə in otit itəmat, kən in otəkəike muwa məmə in slef kit rəhatəmat. ⁴⁵ Kən io mın, Neti Etəmim, eməsuwamən məmə netəmim okotol wək kəm io, məto emuwa məmə ekol wək kəm netəmim kən mos-ipən rəhak nəmegəhən məmə ekikis ilat e rəhalat nolən rat mın.”

İesu təmol-wır nıganəmti Patimias
(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Kən İesu ne rəhan mın netəmim, kəmotuwa əpəh Jeriko. Kən nian kınotiet moatuwin, kən netəmim tepət kəmotuarisig-in ilat. Kən suah kit nıganəmtin təpis, tatəpələh e nıkali suatıp, nərgin u Patimeas neti Timeas. Nian rafın tatətapəh-in mənı o netəmim. ⁴⁷ Nian təməto məmə İesu etəm Nasaret tətaliwək e suatıp matuwa, kən təmagət əfəməh məmə, “!Awi, İesu Mipi Tefit, asəkitun io, masitu lak!”

⁴⁸ Kən netəmim neen kotəmərıt lan məmə, “!Ei, əsagətən!” mətən pap məto in təməha magət əfəməh pik mın məmə, “!Mipi Tefit, asəkitun io, masitu lak!”

⁴⁹ Kən İesu tətul kən mən məmə, “Otaun-in-pən-tu suah un məmə tuwa.” Kən mətən-ipən kəm in məmə, “Ei, agien, mətul, məto-inu İesu tətəun-in ik.”

⁵⁰ Kən suah un təmatıpin rəhn kot, mətip mər muwin o İesu. ⁵¹ Kən İesu təmətapəh ron məmə, “?Nakolkeike naka?” Məto təmə, “!əgətun, ekolkeike məmə nakol-wır nıganəmtək pəs ekehm nat.”

⁵² Kən İesu təmə, “Atuwin. Rəham nahatətəən tınol-wır ik.” Kən roiu agin mın nıganəmtin təməwir, tınatehm nat. Kən mınatətəu-pən İesu moatan.

11

İesu təmasuə e togki
matuwin Jerusalem

(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40;
Jon 12:12-19)

¹ Kəmotuwin iuəhkır o Jerusalem, iuəhkır o latuənu mil un Petfas ne Petani, moatuwin əpəh e Nitot Rəha Nıg U Olif, kən İesu təməhl-ipən rəhan kəiu etəmim mil kuaupən.

* **10:38:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “?İtəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal okəhalənim kələh e kap rəha nətoən nahməən itəm io ekəike mənım lan?” **10:38:** Mak 14:36; Luk 12:50 **10:39:** Wək 12:2; Nol əpən 1:9 **10:42:** Luk 22:25-26 **10:43:** Mat 23:11; Mak 9:35 **10:52:** Mak 5:34

² Təmən-ipən nəghatən u kəm ilau məmә, “Onakian әpәh e latuәnu әh kotasipәnin. O nian nakian әh-ikin, roiu aḡin onakuәplan nәti togki kit kәsasuәn әh lan kәmәruәtain. Kән nәkiakis muasig mueia. ³ Kән okәмә suah kit tәмә, “?Onakuahro-in neti togki?” kән nakuәmә, ‘Iәrәmәrә tolkeike, kән otәpanahl-ipa mīn otәsuwәhән.’ ”

⁴ Ilau kәmian kән muәplan neti togki un kәmәruәtain e nikal suatip әpәh iuәhkir o nafiluә e nimә, kән kiakis. ⁵ Mәto netәmim neen kәmotәtul әh-ikin kән motәtapәh olau mәмә, “!Ei! ?Nakәtiakis neti togki un o naka?”

⁶ Kән kәmuәn-ipән nəghatән rәha Iesu kәм ilat, kән ilat kәmotegәhan-in-pән neti togki kәм ilau. ⁷ Kән kәmuasig togki mian o Iesu, kән muapeg rәhalau kot muәfәtain noankawi togki un lan, kән Iesu tәmasuә lan. ⁸ Kән netәmim tepәt kәmotepin rәhalat kot әpәh e suatip, kән neen kәmotaiu kan әpәh e nīkinat katәte manat motәmik motuwa motәpen әpәh e suatip. ⁹ Netәm kotaupән ne netәm koatuarisig kәmotagәt әfәмәh mәмә, “!Hosana,* әnwiwi Uhgīn!

!Iәrәmәrә Uhgīn tәtatig ilau suah u itәм tatuwa e nәrgīn!

¹⁰ !Pәs Uhgīn otawte-in rәhan nәwīrән kәм nәrәmәrәән itәм tatuwa, tahmen-pән әm e nәrәmәrәән rәha pipi rat u rәhatat Tefit!

!Hosana o Uhgīn әpәh ilis e nego e neai!”

¹¹ Kән Iesu tәmuwīn әpәh Jerusalem e Nimә Rәha Uhgīn mәplan natimnat. Mәto tinapinәp rәkis, kән tiet ilat rәhan mīn netәm tuelef mīnoatuwīn әpәh Petani.

*Nig kit fik itәм noan tikә
(Mat 21:18-19)*

¹² Kән kәmән lawīgin, kinotiet mīn Petani mīnoatuwīn Jerusalem, kән nәumis tinus Iesu. ¹³ Kән tasipән-in nig kit fik tatәtul әpәh isәu mәsin nimalin tepәt. Tuwīn mәмә otәhl noan kit, mәto noan tikә, nimalin әm, mәto-inu sәnәmә nian rәha nig fik tatә lan. ¹⁴ Kән Iesu tәмән-ipән kәм nig fik un mәмә, “Okol netәmim kәsotun mīnән noam e nup mīn rafin.” Kән rәhan mīn netәmim kәmotәto rәhan nəghatән un tәмән.

*Iesu tәmahl-iarәp netәmim e Nimә Rәha Uhgīn
(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48;*

Jon 2:13-22)

¹⁵ Kән kәmotuwīn motiet-pән әpәh Jerusalem, kән Iesu tuwīn әpәh imә e Nimә Rәha Uhgīn mәhg-iarәp netәmim kotol maket, kән mahwīn tepil rәha netәm kotol senis e mәni, ne stul rәha netәm koatol-salim-in mak mīn. ¹⁶ Kән mәtulosig-in netәmim mәмә okәsotәmikән rәhalat natimnat motuwīn-pән әpәh Nimә ikin Rәha Uhgīn. ¹⁷ Kән tәmәgәtun ilat mәмә, “Kәmәte-pән e Naoa Rәha Uhgīn mәмә Uhgīn tәмә, ‘Rәhak nimә, in nimә rәha nәfakән mәмә netәmim rәha nitән mīn rafin okotәfak-pa ikin kәм io.’ Mәto itәmat nәmotol mәмә in ‘nimә rәha iakläh mīn.’ ”

¹⁸ Kән pris asol mīn ne iәgәtun mīn rәha Lou kәmotәto rәhan nəghatән. Kән kinotәgin Iesu mәto-inu nian nimanin netәmim kәmotәto rәhan nәgәtunән, narmilat tiwig pik ron. Kән pris asol mīn ne iәgәtun mīn rәha Lou kinotәtuoun kateam-in suatip kit mәмә okotohamnu in. ¹⁹ Kән tinehnaipән, Iesu ne rәhan mīn netәmim kinotiet Jerusalem mīnoatuwīn.

*Nig fik tәmamis matәgәtun nahatәән rәha netәmim
(Mat 21:20-22)*

²⁰ Kән kәmән lawīgin, kәmotuwa mīn e suatip motәplan nig fik apon tinauke rәkis muwīn miet әpәh e nokin. ²¹ Kән Pita nīkin tinәht nəghatән rәha Iesu o nig әh, kән mән-ipән kәм in mәмә, “!Iәgәtun, әplan-tu nig fik ilouin nәmән rat, kән tinauke rәkis!”

* **11:9:** Aupән ikin, nipәti nəghatән u “Hosana” tәмә, “osmegәh.” Kән uarisig lan, nipәtin tinuwa “әnwiwi.” **11:9:** Sam 118:25-26 **11:13:** Luk 13:6 **11:17:** Aes 56:7 **11:17:** Jer 7:11 **11:18:** Mak 14:1

²² Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Otahatætæ æm e Uhgîn. ²³ Iatæn pahrien kæm itæmat mæmæ okæmæ suah kit tæhatætæ pahrien e Uhgîn, kæn otæn-ipæn kæm nitot æpæh mæmæ, ‘Uwîn, mætípæn atíp æpæh itæhæi mamnim,’ kæn okæmæ tæsanæn e nîkin kæiu, mahatætæ æm e Uhgîn, kæn nat un otol pahrien. ²⁴ O nat u inu, iakatæn kæm itæmat mæmæ okæmæ nakotæfak o nat kit kæn motahatætæ mæmæ onækotos pahrien, kæn onæpanotos rafin nat un næmotæfak ron.

²⁵ “E nian nakotætul katæfak, mæto nîkitæmat mæsin æh-ikîn tærat mæto-inu suah kit tæmol nat kit tæsahtænæn etæmat, kæn aluin ræhan nolæn rat mæotalpînæn ræhan nitai tæfagæ. Otol næhlan pæs Uhgîn æpæh e nego e neai in otaluin mafæl ræhatæmat tæfagæ rat min.”†

*?Pah tæmæ Iesu otol
natimnat min æh?*

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Kæn Iesu ne ræhan netæm tuelef kæmotitælig-pa min æpæh Jerusalem. Kæn Iesu taliwæk mætan æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn, kæn pris asol neen, ne iægætun min ræha Lou, ne netæm-iasol ræha netæm Isrel kæmotuwa ron. ²⁸ Kæn katæpæh mæmæ, “?æn-tu kæm itæmat mæmæ pah tæmegæhan-in ik nakatol natimnat min æh? ?Kæn pah tæmegæhan-in nepætæn æh, Uhgîn o etæmim æm?”

²⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Oekætæpæh-in-pînæ-tu næghatæn kit kæm itæmat, kæn okæmæ nakotuhalpîn u, kæn ekæn-ipînæ mæmæ pah tæmegæhan-in nepætæn æh mæmæ ekol natimnat min æh. ³⁰ ?Otæn-tu mæmæ pah tæmæn mæmæ Jon otol baptais e netæmim? ? Uhgîn, o etæmim æm kit?”

³¹ Kæn æmun kînotæn-æn kæm ilat min mæmæ, “?Ei, okotæn mæmæ naka? Okæmæ okotæn mæmæ Uhgîn æh-roiu, kæn tæpanæn min mæmæ, kæn tahro kæmæotahatætæn e Jon. ³² Mæto, okol kæsotænæn mæmæ etæmim æm kit.” Kæmotæn næhlan mæto-inu ilat kæmotægin netæmim itæm kînotæn rækis nîpahrienæn e Jon mæmæ in ien kit ræha Uhgîn. ³³ Kæn kæmotæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Itæmat ekotæruru.” Mæto Iesu tæmæ, “Kæn io min, okol ekæsan-iaræpæn kæm itæmat mæmæ pah tæmegæhan-in nepætæn mæmæ ekol natimnat min æh.”

12

*Nimaa næghatæn e netæm kotasum o noa-krep
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)*

¹ Kæn Iesu tæmuæh nimaa næghatæn kit kæm ilat mæmæ, “Suah kit tæmasum-in noa-krep, u nol katol wain e noan. Kæn mol fenis e kæpiel tuwîn mitælau in, kæn mol ikîn kit o nolæn næme naliwæk-aliwækæn e noa krep mæmæ nahuin otaiu kæn kol wain lan. Kæn mol nimæ kit itæm in ilis mæmæ etæmim otaiu lan matehm wir nasumæn o nat megæh min ne netæmim. Kæn tæmegæhan-in-pæn nasumæn kæm netæmim mæmæ okotasum lan, kæn motor noa krep, mæsin ræhan, mæsin ræhalat. Kæn miet muwîn o naliwækæn ik pîsin kit.

² “Matuwîn matuwîn, kæn nian nol u krep tæmol noan kæn kînotæmaræg, etæm-iasol in tæmahl-ipa ræhan kit iolwæk mæmæ in otuwîn mehm netæm koatol wæk e ræhan nasumæn mæmæ okotæhl noa krep, kæn motor kos-ipæn ræha etæm-iasol neen. ³ Mæto netæm min æh kæmotætul motaht iolwæk æh, kæn motahl-ipæn titælig mæsotæmki-pænæn noa krep neen ne kæm in.

⁴ “Kæn etæm-iasol un tahl-ipa min ræhan kit iolwæk tuwa, kæn kotoh ræhn-kapæ motol naulisæn kæm in. ⁵ Kæn tahl-ipa min ræhan kit iolwæk tuwa, kæn kotohamnu timis. Ilat tepæt kæmotuwa, kæn netæm min un kotoheain neen, kæn motohamnu neen.

⁶ “Kæn kitiæh æm æh-ikîn ilau min kætuatig, inu netîn keike otæpanahl-ipa. Namnun, tæmahl-ipa nætîn, kæn nîkin tatæht mæmæ, ‘Ilat okotækæike motisiai-in nætik.’ ⁷ Mæto tæmuwîn kæn netæm min un kotæmæ, ‘Inu næti etæm-iasol itæm otæramære e nasumæn nian

11:23: Mat 17:20 11:24: Mat 7:7 † 11:25: E kopi oas min tepæt ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn
Kris aupæn, ves 26 tikæ. 11:25: Mat 6:14-15 12:1: Aes 5:1-2

rəhan tata otimis. Pəs kotuwın motohamnu mın, kən motərəmə e nasumən rəhan.’
⁸ Kən kəmotaskəlim motohamnu, kən motiləs nıpətin motuwın motərakin-pən əpəh ihluə e nasumən.”

⁹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Etəm-iasol un otol naka? Otuwın mohamnu ilat kən mos-ipən mın nasumən un kəm netəm pisin neen.”

¹⁰⁻¹¹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəmotafin Naoa Rəha Uhgın u, o kəp? Tatən məmə,
 ‘Kəpiel u itəm netəm rəha niləkinən nimə kəsotolkeikeən motapəs,
 in tinuwa kəpiel keike o nolən nimə.
 İərəməmə təmol nat u,
 kən in nat təwir agın e nıganəmtitat.’ ”

¹² Kən netəm-iasol kotolkeike məmə okotaskəlim İesu məto-inu kotəmə tatəghat rat elat. Məto kınotəgin nımanin netəmim kən motapəs, kagım.

?Tətuatıp o nətouən takis kəm Sisa, o kəp?

(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Farisi mın neen ne netəmim neen e pati rəha Kig Herot Antipas, rəhalat mın netəm-iasol komotahl-ipən ilat məmə okotuwa keiuə e İesu pəs təmə atıp e rəhan nəghatən.

¹⁴ Kəmotuwa ron kən motən-ipən kəm in məmə, “İəgətun, ekotitun məmə ik etəm ətuatıp kən məsəginən, məsaulis-inən netəmim, ne netəm-iasol ne, matən nıpahrienən matəgətun netəmim e suatıp rəha Uhgın. ?Ən-tu məmə tətuatıp məmə ekotətou-pən takis kəm Sisa, kapman asol rəha netəm Rom, o kəp? ?Oekotəkəike motətou-pən, o kəp?”

¹⁵ Məto İesu tınitun əm məmə kotən əm e nohlilat məto nıkilat tol pisin, kən məmə, “?Tahro nakotəmə onəkotol məmə ekəmə e rəhak nəghatən? Otos-tu məni kit motuwa-tu pəs ekehm.”

¹⁶ Kən kəmos kit motuwa, kən təmətapəh olat məmə, “?Narmı pah u, kən nərgi pah u e məni u?” Məto kotəmə, “Sisa.”

¹⁷ Kən İesu təmə, “Natımnat rəha Sisa, okos-ipən kəm Sisa. Məto natımnat rəha Uhgın okos-ipən kəm Uhgın.” Kən narmilat təmiwig məto-inu təmuhalpın wır rəhalat nəghatən.

?Tahro etəmim tımis kən məmegəh mın?

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Kən Satusi mın neen kəmotuwa o İesu. E rəhalat nətəligən, netəmim kotimis məsotəmegəh mınən. Kəmoatalkut o nolən məmə rəhalat nətəligən in tətuatıp, kən tol nəhlan, kəmotən kəm İesu məmə, ¹⁹ “İəgətun, Moses təməte rəkis lou kit u təmə, ‘Okəmə suah kit otimis, kən mapəs rəhan pətan, kən məsialəsən netilau kit ne, kən pian otəkəike mit nəutahlımis un, kən mialəs netilau kit un, kən suakəku un otos nəmə rəhan tata asol əpəh tınimis rəkis.’

²⁰ “Kən netəmim sepın ilat pialat mın. Etəm təmaupən maiir təmit pətan kit kən məsialəsən netilau kit u, kən tımis. ²¹ Kən itəm tuarisig tit nəutahlımis un, kən məsialəsən netilau kit ne un, kən tımis mın. Kən pialau itəm tatarisig-in ilau tol əm nat kitəh.

²² Matuwın, matuwın kən netəm mın un sepın ilat pialat mın kəmotit pətan un motuwın kən ilat rafın mınotimis, kən məsotiləsən nətilat kit ne. Kən pətan apon tınimis mın. ²³ ? Kən o nian netəmim okotəmegəh mın e rəhalat nımisən, kən pətan əh rəha pah, u ilat rafın sepın kəmoatit?”

²⁴ Məto İesu təmə, “İtəmat nəmotəluə. ?Nəkotitun məmə nəmotəhrəluə? Məto-inu itəmat nəkotəruru Naoa Rəha Uhgın, kən moatəruru mın nəsanənən rəha Uhgın. ²⁵ Nian netəm kəmotimis okotəmegəh mın, ilat okotahmen e nagelo mın əpəh e neai, kən məsotit mınən pətan, ne məsotətəu-pən mınən iərman. ²⁶ Kən oekəgətun itəmat e etəmim tatəmegəh mın e rəhan nımisən. Okəmə naka itəmat nəkəsotafınən əh nəghatən əh

kəmæte-pən e naoa rəha Moses, tatən namnusən rəha Moses nian nig kit nigəm təmatuſ. Kən e nian əh, Uhgın təmən-ipən kəm Moses məmæ, ‘Roiu əh, io Uhgın rəha Epraham, ne Uhgın rəha Aisak, ne Uhgın rəha Jekop.’ ²⁷ In Uhgın rəha netəm kotəmegəh, sənəmæ rəha netəm kəmotimīs kitiaħ. Itəmat nəmotəlue pahrien.”

*?Lou naka un in tepət
e lou min?*

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Kən iəgətun kit rəha Lou təmatəpələh matəto ilat kotəghat, kən Iesu tətuhalpın wır nəghatən rəha Satusi min. Kən tuwa o Iesu matətapəh ron məmæ, “?Lou ahro u in ilis pik kən məwir məmæ okotətəu-pən?”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmæ, “Lou u in ilis pik u okotətəu-pən təmæ, ‘!Otətəlig wır-tu itəmat netəm Isrel! Uhgın u in rəhatat İərəməərə, in əmun in Uhgın. ³⁰ Onakolkeike Uhgın u in rəham İərəməərə e nikim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham, ne nəsanənən rafin rəham.’ ³¹ Kən lou itəm tətuarisig-in itəm əh təmæ, ‘Onakolkeike ik min neen tahmen-pən əm məmæ natolkeike atıp ik.’ Lou kit tikə min taprəkis-in lou mil əh.”

³² Kən iəgətun əh rəha Lou təmæ, “İəgətun, rəham nəghatən tətuatıp. Nəmən pahrien məmæ İərəməərə əmun in Uhgın. Uhgın kit min tikə. ³³ Kən okotolkeike Uhgın e nikitat rafin, ne nətəligən rafin rəhatat, ne nəsanənən rafin rəhatat, kən motolkeike kitat min neen məmæ kotolkeike atıp kitat min. Təwir pik məmæ okotətəu-pən lou mil əh taprəkis-in nuwaan atıpən nat megəh ne sakrifais min rafin itəm Lou tatən.”

³⁴ Kən Iesu təmehm məmæ rəhan nəghatən tenatig pik, kən tən-ipən ron məmæ, “Ik ninuwa iuəhkır o nərəmərəən rəha Uhgın.” Kən ilat rafin kinotəgin nətapəh-in minən nəghatən ron.

*Mesaea sənəmæ mipi Tefit əm, mətə rəhan
min etəm-iasol*

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Nian Iesu təmatəgətun netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən matətapəh-in nəghatən kit kəm ilat məmæ, “?Tahro iəgətun min rəha Lou kotəmæ Mesaea u in mipi Tefit?

³⁶ Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən nenatigən kəm Tefit məmæ otən məmæ,

‘Uhgın təmən-ipən kəm rəhak İərəməərə məmæ,

Əpələh u e rəhk-matıp, ikın rəha nəsanənən ne nisaiian,

mətoarus-pən oekos-iəhau rəham tikimır min məlin-pən ilat əpəh ləhau e nelkəm.’ ³⁷ Tefit

atıp təmən məmæ Mesaea in rəhan İərəməərə. ?Kən okəmæ mipi Tefit atıp əm, kən

tahro matol rəhan İərəməərə?” Kən netəm min un kəmotətəlig-in Iesu kəmotagien pik o rəhan nəghatən.

Netəmim okoatəto wır ilat o iəgətun min rəha Lou

(Mat 23:1-36; Luk 20:45-47)

³⁸ Nian Iesu təmatəgətun ilat kən məmæ, “Oatəto wır itəmat o iəgətun min rəha Lou itəm kotolkeike nuwinən e kot əfəməh motaliwək e suatıp, kən netəmim koatos-ipən nisaiian kəm ilat. ³⁹ Kən motolkeike məmæ okotəpələh aupən e nimə rəha nuəfimınən. Kən e nian rəha lafet, ilat koatolkeike məmæ okotuwin kəpələh-pən aupən ikın rəha nisaiian. ⁴⁰ Kən motakləh-in nimə min rəha nəutahlimis min, kən moteiuə əm katəfak kaifəməh məmæ okotol pəs netəmim kotisiai-in ilat, mətə okəpanol nalpınən kəm ilat taprəkis.”

*Məni rəha nəutahlimis
(Luk 21:1-4)*

⁴¹ Kən Iesu təmatəpələh əpəh e Nimə Rəha Uhg'in iuəhk'ir o pokis katərakin-pən mən'i ikin matehm netəmim tepət kotərakin-pən mən'i rəhalat. Kən netəm rəhalat nautə tepət kotərakin-pən mən'i asol m'in. ⁴² Kən nəutahlimis kit ian-rat təmāii-pən mən'i əkəku kəiu əm.* ⁴³ Kən Iesu təmaun-in rəhan m'in netəmim kotuwa kən məmə, "İatən-ipinə kəm itəmat məmə nəutahlimis əh ian-rat pahrien, məto in təmərakin-pən mən'i asol taprəkis-in rəha netəmim m'in rafin. ⁴⁴ İlat kəmotərakin-pən rəhalat mən'i, məto tepət m'in əpəh latuənu. Məto nəutahlimis u itəm in ian-rat pahrien, in təmos-ipən rafin mən'i rəhan o nos-nəmtinən niğ'in nagwənən, kən tikə m'in əh-ikin."

13

Iesu təmə Nimə Rəha Uhg'in otisas (Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Nian Iesu təmatiet e Nimə Rəha Uhg'in, kən rəhan kit netəm tuelef təmən-ipən ron məmə, "İəgətun, əplan-tu kəpiel asol m'in ne nimə m'in, kotəwir!"*

² Kən məto Iesu təmə, "İtəmat nakoatehm natimnat m'in əh, məto nian otatuwa itəm netəmim okotohalkin-ohalkin kəpiel m'in rəha nimə m'in əh, inəh kəpiel kit otəsətulən əh-ikin tatətul ikin roiu."

Nahməən asol otuwa (Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Uarisig lan, Iesu təmuwin matəpələh əpəh e Nitet Rəha Niğ U Olif ikin kitun nəplanən Nimə Rəha Uhg'in entənipən-pən. Kən Jemes, Jon, Pita ne Antru kəmotuwa ron ilat pisin əm. ⁴ Kən moatətapəh ron məmə, "?Ən-tu məmə natimnat m'in əh okotuwa nəghan? ?Kən nəmtətin ahro u otol pəs ekotitun məmə tinol nian ətuatip əh-roiu rəha natimnat m'in əh?"

⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "Onakoatəto wir itəmat o netəmim, məsotegəhan-inən məmə koteiuə-in itəmat. ⁶ Kən məto netəmim tepət okəpanotuwa e nərgək, kit otən məmə in Mesaea, kit otən məmə in, kən moteiuə-in netəmim tepət.

⁷ "Kən okəmə nakotəto məmə netəmim neen koatəmou əpəh iuəhk'ir otəmat, kən motəto m'in məmə neen m'in əpəh isəu kotoh m'in ilat m'in, məto niğanməpitəmat otəsasiəpən. Natimnat m'in əh okotaupən motuwa pahrien, məto sənəmə namnun nian əh tinatuwa. ⁸ Nitən asol m'in okotaluagin, kən kantri m'in okotoh m'in ilat m'in, kən namig asol otəpanol ikin m'in rafin, kən nəumis asol otus netəmim, məto natimnat m'in əh nətuounən əm rəha nahməən itəm otəpanuwa, kotahmen əm e pətan itəm təmol nərp'in, kən mətuoun matəto nahməən məmə otəsuwəhən temək.

⁹ "Onakoatəto wir itəmat. Okiləs itəmat kan nakotətul e niğanəmti kaonsel, kən okoh itəmat əpəh imə e nimə rəha nuəfimənən m'in, kən onəkotətul əpən e netəm-iasol rəha kapman ne kig m'in məto-inu rəhak m'in u netəmim itəmat. Kən onəkotən-iarəp Namnusən Təwir kəm ilat. ¹⁰ Məto okaupən kən-iarəp Namnusən Təwir kəm netəmim ikin m'in rafin un, kən namnun nian təpanuwa.

¹¹ "Okəmə okotuwa motiləs itəmat kətan məmə onəkotətul e kaonsel, kən nikitəmat təsəht pikən məmə onəkotən naka. E nian ətuatip əh, onəkotən-iarəp əm nəghatən u Uhg'in otos-ipinə kəm itəmat, məto-inu nəghatən u onəkotən, sənəmə rəhatəmat nəghatən, məto rəha Narm'in Rəha Uhg'in otos-ipinə.

¹² "Netəmim okotegəhan-in-pən pialat ətuatip m'in kəm rəhalat tikim'ir m'in məmə okotohamnu ilat, kən tata m'in okotol mihin m'in kəm nenətilat ətuatip m'in, kən nisualkələh okotətul motol nolən ahmen m'in əm kəm rəhalat tata m'in ne mama m'in məmə okotohamnu ilat. ¹³ Netəmim rafin okotetəhau itəmat o nərgək. Məto etəm otətul əskasik mətoarus-pən natimnat m'in un okotol namnun, kən Uhg'in otosmegəh."

* **12:42:** Mən'i u tahmen-pən e tuente fatu. **12:43:** 2 Kor 8:12 * **13:1:** E Nimə Rəha Uhg'in, kəmol nimə m'in e kəpiel asol m'in. Neen rəhalat kotəfiğəm tahmen e foti-faif-tausan kilo. **13:2:** Luk 19:44 **13:9:** Mat 10:17-20 **13:11:** Luk 12:11-12 **13:12:** Mat 10:21 **13:13:** Mat 10:22; Jon 15:21

Nahmæan asol əpəh Jerusalem
(*Mat 24:15-28; Luk 21:20-24*)

¹⁴ “Nian əh, onəkotəplan ‘nat itəm Uhgîn tatətəhau, kən matol Nimə Rəha Uhgîn tamkimik.’ (Etəm tətəfin nəghatən u, in otəkəike megəs-in mitun nīpətīn.) Kən e nian əh, netəm Jutia okotəkəike motaiu moatatig əpəh e nītot mīn. ¹⁵ Etəm tətameg ihluə e rəhan nimə, kən okol təsuwīn mīnən e nīpəg noa nimə məmīk rəhan natimnat. Otaiu əm magīm. ¹⁶ Okəmə etəm otitasum, kən okol təsuwīn mīnən latuənu o rəhan nīməhan məmīk. Otaiu əm magīm.

¹⁷ “!Kəsi! Nahmæan asol o nīpitan itəm kəmotol nərpilat ne nīpitan kotapinahin nisualkələh. E nian əh okotos pik nahmæan. ¹⁸ Otəfak əsanən kəm Uhgîn məmə natimnat mīn əh okəsotuwamən e nian rəha nətəpən, inəh nian rəha nalip ne nuhuən ne, ¹⁹ mətō-inu e nian əh, nahmæan asol kəməsehmən kit ne kol mihin nəhlan e nian Uhgîn təmətuoun mol natimnat mətōarus-pa u-roiu ne. Kən okəsehm mīnən nahmæan asol kit tol min-nəhlan. ²⁰ Mətō Uhgîn təmətətip əkuəkīr nian əh. Okəmə təməsətətipən, kən suah kit okol təməsəmegəhən. In təmətətip rəkis nian əh o rəhan mīn netəmim itəm tinəmītəpun rəkis ilat məmə rəhan mīn.

²¹ “E nian əh, okəmə suah kit otən məmə, ‘!Əplan-tu Mesaea əpə!’ o ‘!Əplan-tu in əpəh!’ mətō onakəsotahatətəən lan. ²² Onakəsotahatətəən lan mətō-inu, Mesaea eiua neen, ne ien eiua mīn, ilat okotuwa motol nat pīspīs mīn, motol nat netəmim kotaut ron moteiua əm. Ilat okotalkut məmə okəmə kotitun nolən, kən okotiuw-rəkis netəm mīn u itəm Uhgîn tinəmītəpun rəkis ilat. ²³ !O natimnat mīn əh, oatəto! Enaupən rəkis mīnən-iarəp rafin natimnat mīn əh kəm itəmat.”

Nian rəha Neti Etəmim otuwa
(*Mat 24:29-31; Luk 21:25-28*)

²⁴ “Kən e nian nahmæan asol əh otikə,
‘kən mit otəpīs,

kən məwīg otəsasiəən,

²⁵ kən məhau mīn e neai okotīsas
kən natimnat asol mīn ikīn e neai okotəloal.’

²⁶ Kən netəmim okotəplan io Neti Etəmim oekuwa e napuə e rəhak nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəhak itəm otasiəgəpīn rafin io.† ²⁷ Kən e nian əh, oekahl-ipən nagelo mīn rəhak kotuwīn motəmīk netəm mīn u Uhgîn təmītəpun ilat motuwa, kargətāin əm ilat kitīəh. Nagelo mīn okotuwīn e nītən mīn rafin agīn e nətueintən məmə okotəmīk ilat.

Kəruru nian itəm
Neti Etəmim otuwa lan
(*Mat 24:32-36; Luk 21:29-33*)

²⁸ “Nīkitəmat otəkəike matəht nig u fik. Nian ətuatīp itəm nelmīn mīn kīnotətuoun katəwīə, kən nīmālīn mīn kīnoatərgət, itəmat nəkotītun məmə nian əh inəh itəm nakotətasum lan rəhatəmat. ²⁹ Kən e nolən ahmen mīn əm, nian nakotəhm məmə natimnat mīn u kīnoatuwa, kən nəkotītun əm məmə otəsuwəhən ekuwa mīn roiu agīn. ³⁰ Iatən pahrien kəm itəmat məmə netəmim itəm kotatig u-roiu, okol kəsotīmīs rafinən mətōarus natimnat mīn əh okotuwa kol nīpahrienən lan. ³¹ Neai ne nətueintən okiakə, mətō nəghatən mīn rəhak okol kəsotīkəən. ³² Suah kit təsītunən nian o aua ətuatīp rəha natimnat mīn əh. Nagelo mīn əpəh e neai kotəruru, kən io mīn Neti Etəmim ekəruru. Mətō Tata Uhgîn əm in tītun nian ətuatīp əh.

Itəmat onakoatəto wīr itəmat
(*Mat 24:42-44*)

13:14: Dan 9:27; 11:31; 12:11 **13:15:** Luk 17:31 **13:17:** Luk 23:29 **13:19:** Dan 12:1; Nol Əpən 7:14
13:22: Nol Əpən 13:13 **13:25:** Aes 13:10; 34:4; Joel 2:10 † **13:26:** Afin-tu Dan 7:13 **13:26:** Nol Əpən 1:7
13:27: Mat 13:41

³³ “Onakoatəto wir itəmat moataiir, məto-inu itəmat nəkotəruru nian əh rəhak oekuwa lan məmə otuwa nəghan. ³⁴ Otahmen e etəm-iasol kit tatuwin məmə otaliwək əpəh ik pişpis kit, kən məlin rəhan min iolwək məmə okotehm rəhan natimnat, kən mos-ipən rəhalat min wək kitiəh kitiəh. Kən mən-ipən kəm itəm e nafiluə məmə otitaiir.

³⁵ “Kən itəmat onəkotaiir məto-inu itəmat nəkotəruru nian iərəmərə rəha nimə un otuwa lan. Kəruru məmə otuwa ehnaipən, o lapin, o fetukai tinatərikrik, o mit tinatər. ³⁶ Kəruru, okəmə naka otuwa ueiuəhai əm. !Təsəwirən məmə nakotapil nian in otuwa! ³⁷ !Məto nəghatən un itəm ekatən-ipinə kəm itəmat, ekatən min kəm netəmim min rafin məmə okotaiir!”

14

Netəm-iasol kəmotəam-in suatip o Iesu məmə okotoh

(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian kəiu əm əh-ikin kəpanol lafet mil lan rəha Nuhagego-inən ne Pret u is Tikə Lan. Kən pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou kəmotəam-in suatip o Iesu məmə okotiləs anion motohamnu. ² Kən kotəmə okəsotolən e nian rəha lafet məto-inu kətah nimanin netəmim okotəmou okəmə kotitun məmə kəmotohamnu Iesu.

Pətan kit təmau rəhn-kapə Iesu e senta

(Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)

³ Kən Iesu təmətatig əpəh Petani ima Saimon u leprosi təmatol aupən. Nian təmətagwən, kən pətan kit təmos senta kit təmə e pətəl u kəmol e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. Senta u, nəmiəwin təwir, kən nəmtin tiəkis, kəmol e noki nato, nig kit. Kən pətan əh təməht-irəkis, mau rəhn-kapə Iesu e senta əh. ⁴ Kən netəmim neen kəmotəpələh əh-ikin, neməha təmol ilat, kən moatən-ipən kəm ilat min məmə, “? Tahro matərəkən senta? ⁵ !Okol tapol-salim-in tapos məni asol tahmen e tri-hanrit tenarius, * mitun nos-ipənən kəm ian-rat min!” Kən moatəhai moatəhai.

⁶ Məto Iesu təmə, “!Otapəs-ta! ?Nakotəhai o naka? In təmol nat wir kəm io. ⁷ Nian min rafin itəmat ian-rat min nəkotatig, kən okəmə nakotolkeike, nəkotitun nol-wirən kəm ilat, məto io ekisatigən nian rafin kitat min itəmat. ⁸ Pətan u təmol nat u in titun. Təmau nipətik məmə otol əpen-əpenə o nian okəpanitənim io. ⁹ Ekaten pahrien kəm itəmat məmə, ikin min rafin okəpanamnus-iarəp Namnusən Təwir, kən kəpanamnus min nat u pətan u təmol məmə okəsaluinən.”

Jutas təmən məmə

otegəhan-in Iesu

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Kən Jutas Iskariot in e netəm tuelef rəha Iesu, təmuwin mehm pris asol min məmə otegəhan-in-pən Iesu kəm ilat. ¹¹ Nian kəmotəto rəhan nəghatən, kən kəmotagien ron, motəmə okəpanotos-ipən məni kit kəm in. Kən Jutas təmatəsağin əm nian wir məmə otuwa kən otegəhan-in Iesu lan kəm ilat.

Nol əpen-əpenəən o lafet rəha Nuhagego-inən

(Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)

¹² Nian tinuwa o nolən lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, kən kinatətuoun nolən lafet, kən nolən rəhalat kətəh neti sipsip o lafet rəha Nuhagego-inən. E nian əh, netəmim min rəha Iesu kəmotuwa ron motəmə, “?Nakolkeike məmə ekotuwin hiə motol əpen-əpenə ikin məmə onəkol lafet ikin rəha Nuhagego-inən?”

¹³ Kən Iesu təməhl-ipən rəhan kəiu etəmim mil məmə, “Onakian əh taon muəplan suah kit tatəhun pətəl asol kit təmətu-pən nəhau lan, kən nakuətəu-pən. ¹⁴ Əpəh e nimə itəm

13:35: Luk 12:38 **14:3:** Luk 7:37-38 * **14:5:** Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan watu.
14:7: Dut 15:11 **14:8:** Jon 19:40 **14:12:** Eks 12:6

tatuwin-pən ikin, kən nakuətapəh o etəm-iasol rəha nimə un məmə, “?Iəgətun təmə noan u in hiə məmə itimat in ne rəhan min netəmim ekotagwən ikin e lafet rəha Nuhagego-inən?”
¹⁵ Kən in otəgətun noan asol u in ilis agin kinəməlin wir rəkis natimnat ikin. Onakian əm mioal nigitat ikin nagwənən.”

¹⁶ Kən kəmian taon muəplan natimnat tahmen-pən əm məmə inu Iesu təmən mihin ne. Kən ilau kəmioal əpen-əpenə e nagwənən ikin rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

Iesu təmən-iarəp məmə Jutas otegəhan-in-pən in

(Mat 26:20-25; Luk 22:14, 21-23;

Jon 13:21-30)

¹⁷ Tinehnaipən, Iesu ne rəhan netəm tuelef kəmotuwa, ¹⁸ motagwən e tepil. Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekatən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit u ikin-u roiu kotagwən kələh kitat min, otegəhan-in-pən io kəm rəhak min tikimir.”

¹⁹ Kən rəhan min netəmim nikilat təməpou agin, kən moatətapəh kitiəh kitiəh ron məmə, “?Ei, Iərəməərə, pah u? ?Io?”

²⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm kit u netəm tuelef u koateer-pən piret e pesin kitiəh moatun. ²¹ Kən io Neti Etəmim oekəike mīmīs məmə inu Naoa Rəha Uhgīn təmən mihin ne, mətə kəsi o suah əh kəut kəsua itəm otegəhan-in-pən io Neti Etəmim. ! Təməwir əm məmə in təməsaiir-pa-mən!”

Iesu ne kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən

(Mat 26:26-30; Luk 22:15-20;

1 Kor 11:23-25)

²² E nian kəmoatagwən, Iesu təmos piret məfak mən tagkiu ron kəm Uhgīn, kən məmkas mos-ipən kəm ilat məmə, “Otos, inu nipətik.” ²³ Matig mos min kap wain məfak mən tagkiu ron kəm Uhgīn, mos-ipən kəm ilat, kən ilat rafin kəmotənim-pən lan. ²⁴ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inu nitak itəm tatol məmə nənəkisən rəha nasituən in tatətul matəmegəh. Nitak u okəhtəg o netəmim tepət məmə otafəl rəkis rəhalat təfagə rat min. ²⁵ Ekatən pahrien kəm itəmat məmə oekəsənim minən wain u mətəarus-pən oepənənim min ikin Uhgīn otərəməərə ikin.” ²⁶ Kən motan napuən, uarisig kəpanotiet motuwīn əpəh Nitot Rəha Nig U Olif.

Iesu təmən-iarəp məmə

Pita otəpanən məmə in

təruru Iesu

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34;

Jon 13:36-38)

²⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat rafin un onəpanotagim-tənin io mətə-inu, Naoa Rəha Uhgīn tənəmən rəkis mihin aupən məmə Uhgīn otəpanoh etəmim rəha nehman sipsip min, kən sipsip min okotaiu kitiəh kitiəh. ²⁸ Mətə o nian oekəmegəh min, ekaupən-in itəmat muwin əpəh Kalili.”

²⁹ Mətə Pita təmə, “Nat ənapin ilat rafin okotagim-tənin ik, mətə io əm un okol ekəsagim-təninən ik.”

³⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Iatən pahrien kəm ik məmə o lapin huə, nian mənig otəsəmnənən əh mau kəiu, kən ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.”

³¹ Mətə Pita təmən əskasik məmə, “Nat ənapin ekəkəike mīmīs kilau min ik, okol ekəsənən məmə ekəruru ik.” Kən rəhan rafin netəmim kotən min tahmen e Pita.

Iesu təmuwin matəfak

əpəh Ketsemani

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Kən lapin kəmotuwın əpəh kəmahwınu ikin kit, nərgin u Ketsemani, kən İesu təmən-
ipən kəm ilat məmə, “Otəpələh u ikin-u, pəs ekuwın məfak.”

³³ Kən mit Pita, Jemes ne Jon motuwın, kən nikin tınatahmə pik, kən tınəto tərət
agin. ³⁴ Kən məmə, “Nikik tıahmə pik, kən iuəhkır ekimis lan. Atəhaləpələh u ikin-u
matəhalaiir.”

³⁵ Kən muwın məsin min meiuaiu morin e nisip matəfak məmə, “Okəmə suatip kit min
əh-ikin, pəs nian əfigəm u otəsuwamən ron io.” ³⁶ Kən matəfak məmə, “Apa,” (u nipətin
təmə rəhak tata), “ik nəkitun nolən natimnat min rafin. Awe, os-irəkis nəhmən min u
itəm okəpanotuwa. Məto əsolən rəhak nətəligən, məto ol nat naka itəm ik əm nakolkeike.”

³⁷ Kən mitəlig-pa məto rəhan etəmim miləhal kinəhlapil. Kən tən-ipən kəm Pita məmə,
“?Saimon, nakatəpıl, o? ?Tahro nəsairən-tu aua kitəh əm?” ³⁸ Kən mən-ipən kəm iləhal
məmə, “Onakəhlaiir matəhaləfak matəhalehm wır məmə onakəsəhaluwınən e nelmi ios-
ipən-os-ipən. Nikitəməhal tolkeike, məto nipətitəməhal təpou.”

³⁹ Kən təmapəs min iləhal, mitəlig-pən min matəfak matən əm nat kitəh. ⁴⁰ Kən
mitəlig-pa min, məto kinəhlapil min, minəhaləruru naiirən, kən minəhaləruru min məmə
okəhalən-ipən naka kəm in.

⁴¹ Təmuwın min kən mitəlig-pa mau kisil, məto kətəhlapil, kən təmən-ipən kəm iləhal
məmə, “?Nakatəhalapıl əh mətəhlameg? !Nahmen! Nian tınuwa məmə io Neti Etəmim
okegəhan-in-pən io e nelmi netəm nol təfagə rat. ⁴² !Halətul-ta, kotuwın! Əhaləplan,
etəmim u tategəhan-in-pən io, in tatuwa.”

Tikimır min rəha İesu kəmotaskəlim in

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53;

Jon 18:3-12)

⁴³ İesu təmatahghat əh, kən Jutas in e netəm tuelef rəhan min titaupən-in nimanin
netəmim. Neen kotəmik naip rəha nəluaginən, ne kəsou-əsou motuwa. Netəm min un,
pris əsol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm İsrəl kəmotahl-ipa ilat.

⁴⁴ Suah un tategəhan-in İesu kəm ilat tınəmən rəkis kəm ilat məmə, “Suah əh oekətuilim-
pən lan u, nəkotitun əm məmə suah əh in əh. !Nakotaskəlim motos motuwın motaskəlim
wır!”

⁴⁵ Kən əmun Jutas təmuwa iuəhkır o İesu, kən mən məmə, “İəgətun,” kən mətuilim-pən
lan. ⁴⁶ Kən netəm min əh kəmotuwa motaskəlim tiəkis. ⁴⁷ Məto ilat kit rəha İesu təmatətul
iuəhkır olat təmew rəhan naip e nəmeen mətatip rəkis matəlgı slef kit lan rəha pris əsol
agin.

⁴⁸ Kən İesu təmə, “?Tahro nakotəmik naip əsol rəha nəluaginən ne kəsou-əsou motuwa
məmə onəkotiləs io? ?Nikitəmat təht məmə io emit netəmim muwın kotəluagin o kapman,
o kəm-naka io iohamnu itəm kit? ⁴⁹ Nian min rafin kitat min itəmat əpəh e Nimə Rəha
Uhgın ekatəgətun netəmim ikin. ?Kən nakotahro məsotaskəlimən io? Məto nat Naoa
Rəha Uhgın təmən, otəkəike muwa mol nipahrienən lan.”

⁵⁰ Kən rəhan min rafin netəmim kinotapəs in, kən motəgim-tənin. ⁵¹ Kən etəm aluə kit
itəm təməlkəhau-in nıməhan kit, matuarisig-in İesu, kən netəmim neen kəmotiləs, kiləs-
arəpən lan, ⁵² kən rəhn nıməhan tikis, taiu piəpiə əm magim.

İesu təmatul e niganəmti kaonsel min

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵³ Kən titalugin əh, kəmos İesu motuwın əpəh ima pris əsol agin u katuəfimın rafin
pris əsol min, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəm-iasol rəha netəm İsrəl ikin. ⁵⁴ Kən Pita
tan təlig-təlig muarisig-in ilat muwın əpəh latuənu ima pris əsol agin ikin. Kən təmuwın
əpəh e iat matəpələh ilat mopael min rəha pris əsol agin moatəto nigəm. ⁵⁵ Kən pris əsol
min ne netəmim rafin rəha kaonsel kəmoategəs-in nipəgnəmtin min neen e İesu məmə

okotohamnu ron. Mæto kəsotehmən kit ne. ⁵⁶ Kən netəmim tepət kəmotēiua e Iesu, mæto rəhalat nəghatən tətaiu pişin-pişin.

⁵⁷ Kən neen kotətul moteiua lan məmæ, ⁵⁸ “Emotəto təmən məmæ otərəkin Nimə Rəha Uhgın u netəmim əm kəmotol e nelmiat, mæto e nian tatol kisil lan, təpaniləkin min nitain u kəsolan e nelmitəm.” ⁵⁹ Kəmotən nəhlan mæto ilat min, rəhalat nəghatən tətaiu pişin-pişin.

⁶⁰ Kən pris asol agin təmətul aupən-in ilat kən mən-ipən kəm Iesu məmæ, “?Tahro nəşəghatən? ?Tahro e nəghatən min əh itəm koatən-iarəp tatiləs pikən ik?”

⁶¹ Mæto Iesu təpnəpin əm məşəghatən, kən pris asol agin apon təmən-ipən min məmæ, “?Tahro? ?Ik Mesaea u Neti Etəm katənwiwi?”

⁶² Kən Iesu təmæ, “!Əwəh, io u! Onəpanotehm io Neti Etəmim ekatəpələh e rəhn matip Uhgın u nahgin tepət, kən panotehm min io e napuə e neai ekatuwa.”

⁶³ Kən pris asol agin tearəsin rəhan natimnat mæto-inu nikin təmərat o nəghatən rəha Iesu, kən məmæ, “Okəsotegəs-in minən suah kit məmæ otən min nat kit lan. ⁶⁴ !Ninəmotəto rəkis tatəghat rat e Uhgın! ?Nakotahrətəlig? ?Okotahro suah u?” Kən ilat rafin kəmotən məmæ otəkəike mimiş.

⁶⁵ Kən kəmotol milə e Iesu, kən neen kəmotagəh lan, neen kotəlis niganəmtin motoh kən motəmæ, “!Ei, ik ien rəha Uhgın! !Ən-tu məmæ pah u təmoh ik!” Kən mopael min rəha pris asol agin kəmotem.

*Pita təmən məmæ
in təruru Iesu*

*(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62;
Jon 18:15-27)*

⁶⁶ Kən Pita təmətan əh əpəh ləhau e iat. Kən slef pətan kit rəha pris asol agin təmuwa.

⁶⁷ Kən məplan tatəto nigəm, kən təmişilu wir məmæ, “Ik min itəmlau Iesu etəm Nasaret nəmatuan.”

⁶⁸ Mæto Pita təmən-iamnin, kən məmæ, “!əkəruru nat un nakatən,” kən muwin matətul əpəh e ket rəha iat. Kən mənig kit təminnən.

⁶⁹ Kən pətan un təmehm min ikin əh, kən mən-ipən kəm netəm kotətul əh-ikin məmæ, “Suah u in ilat kit.” ⁷⁰ Mæto Pita təmən-iamnin min.

Kən təsuwəhən, netəm kotətul əh-ikin kəmotən-ipən min kəm in məmæ, “Nipahrienən, ik min ilat kit mæto-inu ekotitun məmæ ik etəm Kalili.”

⁷¹ Mæto tinətuoun maun-in nəratən min koatisi-pən o Uhgın moatuwa ron okəmæ teiua. Kən təmos noanawil məmæ, “!əkəruru suah əh nakotəghat-in!”

⁷² Kən roiu agin-əh min mənig tinimnən min, kən nikin tinəht nəghatən rəha Iesu məmæ təmən minu lan məmæ, “Mənig otəşimnənən əh mau kəiu, kən ik onakən mau kisil məmæ nəkəruru io.” Kən Pita tinəto tərət kən mətəsək.

15

*Iesu təmətul e
niganəmti Pailat*

*(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5;
Jon 18:28-38)*

¹ Kən laulaugin agin pris asol min, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne iəgətun min rəha Lou, ne netəmim min rafin rəha kaonsel kəmotuəfimın ilat min, kən moatələhəu nəghatən kit məmæ okotohamnu Iesu. Kəmotən-ipən kəm netəmim neen məmæ okotəlis Iesu kən motit motuwın motəhlman-pən e nelmi Pailat, u kapman asol rəhalat. ² Kən Pailat təmətapəh ron məmæ, “?Ik kig rəha netəm Isrel?” Kən mæto Iesu təmæ, “Ik nəmən mihin.”

³ Kən pris asol min kəmotən-iarəp nolən tepət lan. ⁴ Kən Pailat təmətapəh ron məmæ, “?Tahro nakəsuhəlpinən? ?Nəməto kəmotən nipəgnəmtin tepət lam?”

⁵ Məto Iesu təsəghat mīnən, təməpnəpīn əm, kən Pailat narmīn təmiwig ron.

Pailat təmən məmə Iesu otəkəike mīmīs

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25;

Jon 18:39—19:16)

⁶ E nup mīn rafin, nian katol lafet lan rəha Nuhagego-inən, nolən rəha kapman u Pailat məmə in otahl-iarəp suah əpnəpīn əm kit e kalapus, suah kit itəm netəm Isrel kəmoatən. ⁷ Kən suah kit u, nərgin u Parapas, tətətig e kalapus ilat in mīn neen, məto-inu kəmotohamnu etəmim e nian kəmatəmou o kapman. ⁸ Kən nimanin netəmim kəmotuwa o Pailat motən-ipən kəm in məmə otol əm nat kitəh tahmen-pən e itəm tatol nian mīn, mahl-iarəp suah kit e kalapus.

⁹ Kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Nakotolkeike məmə ekahl-iarəp kig rəha netəm Isrel?” ¹⁰ Təmən nəhlan məto-inu in tīnītun rəkis məmə pris asol mīn kəmos-ipən Iesu e nelmīn məto-inu kotetəhak.

¹¹ Məto pris asol mīn kəmotəkəike kəm nimanin netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat. Kən ilat kəmotətapəh o Pailat məmə otahl-iarəp Parapas, məto sənəmə Iesu. ¹² Kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Məto ekahro e suah u itəmat nəmotəmə in kig rəha netəm Isrel?”

¹³ Kən kəmotagət əfəməh məmə, “!Okəht-ipən e nig kəməluau!”

¹⁴ Kən Pailat təmətapəh mīn olat məmə, “?Nolən tərət naka u suah u təmol?” Məto kəmotagət əfəməh mīn məmə, “!Okəht-ipən e nig kəməluau!”

¹⁵ Kən Pailat təmolkeike məmə otol nīkilat, kən mahl-iarəp Parapas, kən məhlman-pən Iesu e nelmi rəhan mopael mīn məmə okotalis motətu-pər e nig kəməluau.

Mopael mīn kəmoatol

mīlə e Iesu

(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶ Kən mopael mīn rəha Pailat kotiləs Iesu motuwīn əpəh imə e nimə asol rəha kapman, katən məmə Praetorium. Kən kəmotəun-in rafin mopael mīn kotuwa kitəlau lan. ¹⁷ Kən motuwīn-in-pən kot asiə tahmen əm e kot rəha kig, kən motuarin-uarin nol itəm tol nihlən-nihlən motol hat lan itəm tahmen e hat rəha kig, kən motəfauin-pən kəm in. ¹⁸ Kən motol mīlə lan motəmə, “Itimat ekotos-ipinə nīsiəiən kəm ik, kig rəha netəm Isrel.” ¹⁹ Kən motoh rəhn-kapə e noanig, motagəh lan, motisin nulilat məmə koatos-ipən nīsiəiən eiuan kəm in. ²⁰ Nian kəmotəhkul rəkis lan, kən motapeg rəkis kot asiə un, kən motuwīn-in-pən əh rəhan natimnat, kən motit motuwīn məmə okotəht-ipən e nig kəməluau.

Kəməht-ipən Iesu e

nig kəməluau

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43;

Jon 19:17-27)

²¹ E suatip, kəmotəhm suah kit etəm Saerin, nərgin u Saimon. In tata rəha Aleksanta ne Rufas. Tatuwīn Jerusalem, kən moatəkəike kəm in məmə otiləs nig kəluau. ²² Kən kəmotit Iesu motuwīn əpəh ikin kit katən məmə, Kolkota, u nīpətin təmə Louipīl-uiripīl. ²³ Kən kəmos-ipən wain u kəmol pīləh-pīləh ilau mərisin u mir məmə otənīm pəs təsətoən nahməən e nīpətin, məto tapəs nənimən.

²⁴ Kən kəmotiləs Iesu motuwīn motəht-ipən e nig kəməluau. Kən motoor rəhan natimnat moturin tais ron məmə pah otos. ²⁵ Kəmətu-pər Iesu e nig kəməluau e nain kilok laulaugin, ²⁶ kən motəte-rəkis nīpəgnəmtin u kəmotəhm lan məmə, IN KIG RƏHA NETƏM ISREL, kən motəht-ipən nəghatən un e rəhan nig kəməluau. ²⁷ Kən etəmim kəiu

itəm kətuəluagin o kapman mətioh netəmim, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nīkalin matip, kit e nīkalin mol.*

²⁹ Kən netəmim itəm kotaliwək e suatip, moatanu-anu rəhn-kapəlat kəm in moatol milə lan motəmə, “Ei, ik nəmən məmə onakərəkīn Nimə Rəha Uhgīn kən nian tatol kisil lan u, nəpaniləkīn mīn in pīsīn. ³⁰ Eiuaiu-tu e nig kəməluau un, mosmegəh atip-tu lam.”

³¹ Pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou kəmotol əm nat kitīəh motalah-əmnu motəmə, “Təmasitu e netəmim tepət, məto okol təsasitu atipən lan. ³² Təwīr pəs kitat kotehm-tu Mesaea u, kig rəha netəm Isrel, oteiuaiu e nig kəməluau pəs kitat koatəplan motahatətə lan.” Kən etəmim mil u katəhaləkul iləhal Iesu kīnatuən mīn nəghatən rat lan.

Iesu tīnimis

*(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49;
Jon 19:28-30)*

³³ Kən e tuelef klok mətoarus-pən tri klok, napinəpən təmeiuaiu mīrəfīn nat. ³⁴ Kən e tri kilok Iesu təmagət əfəməh məmə, “!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?” Nīpətīn rəhan nəghatən təmə, “!Uhgīn rəhak, Uhgīn rəhak! ?Tahro nakatapəs io?”

³⁵ Netəmim neen kəmoatətul əh-ikīn kəməsotətə wīrən nəghatən un, kəmotən məmə, “Haləto-tu. Tətaun-in Elaija.” ³⁶ Kən ilat kit təmaiū muwīn miuw-pən wain u tagīn e nat kit tame-ame tahmen e katən, maru-pər e nuwig tuwīn o Iesu məmə otənīm. Kən məmə, “Pəs-tu kotehm-tu məmə Elaija otuwa mīləs-iəhau, o kəp.”

³⁷ Məto Iesu təmagət əfəməh mīn, kən rəhan namegən tiet.

³⁸ Kən əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, nīməhan itəm tatəkulosig-in Ikin Tasim Agīn Ikin, təməhap məsīn kəiu əpəh ilis mətoarus-pa əpəh ləhau. ³⁹ Kən etəm-iasol rəha mopael mīn itəm təmatətul e nīkali Iesu, təmehm məmə təmīmīs min-nulan, kən in təmən məmə, “! Nīpahrienən, suah u in Netī Uhgīn pahrien!”

⁴⁰ Nīpītān neen kəmoatətul isəu motasīpa moatehm. Ilat neen u Meri Maktala, ne iahunin itī Jemes əkəku ne Joses, ne Salome. ⁴¹ Iləhal kəmatəhalətəu-pən Iesu nian təmətatīg Kalili, mətəhlasitu lan. Ilat nīpītān tepət kəmotər kan əpəh Jerusalem ilat Iesu.

Josep təməhluaiğ-in Iesu

*(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56;
Jon 19:38-42)*

⁴² Kən nian əh Iesu təmīmīs lan, in nian rəha nol əpen-əpenəən natīmnat rəha Sapat, kən olawīgin nian rəha Sapat, kəsolən wək lan. Tīnehnaipən, ⁴³ Josep in etəm Aramatia tīnuwa. In etəmim kit rəha kaonsel itəm katīsiai-in. In nīkin təməht pik nərəmərəən rəha Uhgīn. Kən təməsəğīnən muwīn ima Pailat ikīn matətəpəh-in nīpətī Iesu. ⁴⁴ Nian Pailat təməto məmə Iesu tīnimīs rəkīs, kən təməut maun-in etəm-iasol rəha mopael mīn matətəpəh ron məmə, “?Katən pahrien məmə Iesu tīnimīs rəkīs?”

⁴⁵ Məto etəm-iasol rəha mopael mīn təmə, “Nīpahrienən, tīnimīs rəkīs.” Pailat təməto nəghatən un kən megəhan-in-pən nīpətī Iesu kəm Josep. ⁴⁶ Kən Josep təmuwīn mos-nəmtīn nīməhan ruən kit muwa mīləs-iəhau Iesu e nig kəməluau malpin lan, mīləs muwīn mələhəu-pən e nīpəğ kəpiel u kīnəmel rəkīs məmə okol suwīt ikīn. Kən məsəpəlpəlīn-pən kəpiel asol kit məhtosig-in-pən nīpəğ kəpiel un lan. ⁴⁷ Kən Meri Maktala ne iahunin itī Joses, ilau kəmuəplan ikīn-u kəmələhəu-pən Iesu ikīn.

* **15:27:** E kopi oas mīn tepət rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, ves 28 tikə. **15:29:** Sam 22:7; 109:25; Mak 14:58 **15:34:** Sam 22:1 **15:36:** Sam 69:21 **15:40:** Luk 8:2-3

16

*Iesu tinəmegəh
e rəhan nīmīsən
(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12;
Jon 20:1-10)*

¹ Nian rəha Sapat tinuwa minuwīn rəkis, kən Meri Maktala ne iahunin iti Jemes, ne Salome kəməhalos-nəmtin nat pien-pien min u nəmiəwīlat təwīr məmə okəhalol-pən e nīpəti Iesu. ² Lauaugin agin mit tinatər e Sante, pətan miləhal un kəmatəhaluwīn e suwīt. ³ Nian kəmatəhaluwīn e suatip kən mətəhalən kəm iləhal min məmə, “?Karmə pah otasitu etəhal mahuin rəkis kəpiel asol əpəh e nīpəg kəpiel?” ⁴ Məto-inu kəpiel əh kəpiel asol. Məto nian kəməhaluwa iuəhkīr, məhalətag-pən məhaləplan kīnahuin rəkis kəpiel.

⁵ Kəməhaluwīn imə e nīpəg kəpiel məhaləplan etəm aluə kit tatəpələh e rahləhal-matip, tatuwīn e kot əfəməh ruən kit, kən iləhal kəmahlaut pik ron. ⁶ Kən təmən-ipən kəm iləhal məmə, “Səhaləgin pikən. Natəhaleam-in Iesu etəm Nasaret, etəm kəmətu-pər e nig kəməluau, məto in tikə u ikin-u roiu. In tinəmegəh rəkis e rəhan nīmīsən. Halehm-tu nəmeen u kəmələhəu-pən ikin. ⁷ Kən roiu onakəhaluwīn məhalən-ipən kəm rəhan min netəmim məsəhalapəsən Pita, məmə in otaupən matuwīn Kalili, kən onəkotuarisig-in motuwīn motehm əh-ikin məmə inu tinəmən rəkis mihin ne kəm itəmat.”

⁸ Kəmahlaiu məhaliet e suwīt məhlagim, məto-inu kīnəhaləgin pik matəhlasiəp. Kən məhaluwīn məsəhalənən nat kit ne kəm netəmim məto-inu kīnəhaləgin pik.

[Nəghatən rəha Mak təmol namnun ikin-u kən netəm pīsīn kotilpīn ves 9 mətoarus-pən ves 20]

*Iesu təmīet-pa
o Meri Maktala
(Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)*

⁹ Nian Iesu təməmegəh min e Sante laulaugin agin, kən maupən mīet-pa o Meri Maktala, aupən təməhg-iarəp narmīn rat sepīn lan. ¹⁰ Kən Meri təmuwīn mən-ipən kəm rəhan min netəmim itəm kəmotan ilat min ilat aupən, məto nīkilat tītəhmə pik kən motasək. ¹¹ Məto nian kəmotəto məmə Iesu tinəmegəh rəkis e rəhan nīmīsən, kən mīet-pa o pətan əh, məto ilat kəməsotənən nīpahrienən lan.

*Iesu təmīet-pa o rəhan etəmim mil kəiu
(Luk 24:13-35)*

¹² Uarisig, Iesu təmīet-pa o etəmim mil kəiu kəmiasipən Jerusalem mətian e suatip, məto e nian əh nīpətīn təmol pīsīn. ¹³ Kən ilau kəmiatəlig min mian muən-ipən kəm ilau min neen, məto ilat kəməsotən minən nīpahrienən elau.

*Iesu təmīet-pa o
rəhan netəm lepīn
(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Wək 1:6-8)*

¹⁴ Kən uarisig, Iesu təmīet-pa min o rəhan netəm lepīn nian kəmotəgwən matəhai ilat məmə, “Itəmat nakəsotəhatətəən lak, rəhatəmat-kapə tiəkis pik.” Təməhai ilat məto-inu kəsotəhatətəən e netəm kəmotehm məmə tinəmegəh rəkis e rəhan nīmīsən.

¹⁵ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn motən-iarəp Namnusən Təwīr kəm netəmim min e nītən min rafin. ¹⁶ Etəm otəto Namnusən Təwīr tahatətə lan kən mol baptais, Uhgīn otosmegəh. Məto etəm təsəhatətəən lan, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. ¹⁷ Kən netəm okotəhatətə lak, Uhgīn otol ilat kotol nat pīspīs min. Okotəhg-iarəp narmīn rat tepət e nərgək, kən motəghat e nəghatən ik pīsīn pīsīn min. ¹⁸ Ilat kotitun naskəlīmən sinek u

tatus itəm, motitun nənimən nat kətakonə lan, məto okol təsərəkənən ilat. Ilat motitun nələhəu-pənən nelmilat e netəm kotimis kotəmegəh.”

Iesu tinər matuwın e neai
(Luk 24:50-53; Wək 1:9-11)

¹⁹ Kən nian İərəmərə İesu tinəghat rəkis kəm rəhan min netəmim, kən Ughin tinos minuwın e neai, kən in tatəpələh e nıkali Ughin matıp, ikin rəha nəsanənən ne nisaiian.
²⁰ Kən rəhan min netəmim kəmotiet motuwın motamnus-iarəp rəhan nəghatən əpəh ikin min rafin. Kən İərəmərə tətəsitə elat matol nəmtətin tepət. Kən nəmtətin min əh koatol nəfigəmən məmə rəhalat nəghatən in nıpahrienən.

Luk Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo Itəm Luk Təmäte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk

?Pah təmäte naoa u? Luk təmäte naoa u. In sənəmә etəm tuelef kit rəha İesu, mətö in fren wır kit rəha Pol, kən tәmalıwәk tepәt ilau Pol. In sәнәmә etәм İsrәl, in İaihluә әm kit, mətö in İәfak kit. In tokıta kit itәм tәmol wır sıkl. In tәmәplan wır natımnat itәм kәmotıet e nәmegәhән rәha İesu. In tәmәte naoa mil u: Namnusән Tәwir Itәм Luk Tәmәte, ne Wәk Mın Rәha Aposol Mın.

?Tәmәte tatuwın kәм pah? Tәmәte naoa u tatuwın kәм rәhan kit fren, nәrgın u Teofilas. Nıpәti nәrig u mәmә, “Etәmim itәм tolkeike Uhgın.” Luk tәmәte naoa u tatuwın o suah u, mətö in tıtun mәmә İaihluә mın tepәt okotafın.

?Nәmegәhән tahro nulan nıan tәmәte? Netәmim tepәt, nıkilat tәht mәmә Luk tәmәtatıg Rom o Sisaria nıan tәmәte naoa u. E nıan әh, namnusән tepәt e İesu tәmıtalau.

?Tәmәte naoa u o naka? Luk tolkeike mәmә otәte namsu kit itәм tәtuatıp mәhag-әhag wır e nәmegәhән rәha İesu. Kән in tәmәghat ilat netәм kәmotalıwәk ilat İesu moatәplan wәk rәhan. Nıan tәmәto rәkis rәhalat nəghatән, kән Luk tәmәte naoa u. In tolkeike mәmә otәgәtun mәmә İesu in etәм pahrien kit, mətö in tәmәsolән nolән rat kit. Kән in Uhgın, kән in İosmegәh.

¹ Teofilas, ik etәм-iasol katisiai-in ik.

Netәmim tepәt kәmotalkut pik mәmә okotәte rәkis әtuatıp namnusән rәha natımnat mın itәм Uhgın tәmol ilugın itımat. ² Kәmotәte rәkis natımnat itәм netәmim neen kәmotән, netәм mın әh kәmotatıg e nıan rәha nәtuounән rәha natımnat mın әh, kән ilat kәmotehm әtuatıp e nıganәmtılat natımnat mın әh, kән moatән-ıarәp. ³ Kән io emıtәp wır nəghatән mın lan mәmә ekıtun wır natımnat mın әh e nәtuounән rәhan, kән roıu rәhak nәtәlıgән mәmә tәwir io mın ekәte rәkis әtuatıp natımnat rafın mın әh mәmә onakatafın. Ekәte әtuatıp natımnat itәм kәmotaupән, kән natımnat itәм kәmotuarısıg. ⁴ Ekolkeike mәmә ekән natımnat mın әh kәм ik mәmә nәkıtun әtuatıp nıpahrienән rәha namnusән itәм kәmән rәkis.

Nagelo tәmәghat-in nairән rәha Jon Baptais

⁵ E nıan rәha suah kit, nәrgın u Herot Asol, kıg rәha Jutia, inәh pris kit nәrgın u Sekaraea. In kit e pris mın kәtaun-in ilat mәmә, Pris mın rәha Apia, u tәmısi-pән e noanol rәha pris u Aron aupән ikın. Rәhan pәtaguıhl, nәrgın u Elisapet, kән in mın tәmısi-pән e noanol rәha pris u Eron. ⁶ Kән ilau kuәtuatıp e nıganәmtı Uhgın, kән e nıan rafın katuәtәu-pән wır nolән rәha Lou ne nəghatән mın rәhan, kән mәsuәrәkinән kit. ⁷ Mətö nәtılau tıke mətö-inu Elisapet, in tәmәsemәkән mətöahgın mınıpıtaguıhl, kән ilau kәрән kınuaguıhl.

⁸ Kән nıan әtuatıp tınuwa mәmә, Pris mın rәha Apia okotuwın e Nımә Rәha Uhgın motol rәhalat wәk. Kән Sekaraea, in mın tәmuwın mol wәk rәha Uhgın. ⁹ E nolән rәha pris mın, ilat koatәrakin kәpiel әkәku mın kotahmen-pән e taes mәmә okotegәs-in mәmә otәgәtun pah otol wәk e Nımә Rәha Uhgın mәmә otuwaan nat pien-pien itәм tatuwın kәм Uhgın. E nolән әh tәmәgәtun Sekaraea. ¹⁰ Kән e nıan itәм tәmuwın imә matuwaan nat pien-pien, nımanın netәmim tepәt koatәtul ihluә katәfak.

¹¹ Kән nagelo kit rәha Uhgın tıet-arәpa ron matәtul әh e rәhan matıp ikın, itәм katuwaan nat pien-pien mın ikın. ¹² Kән nıan Sekaraea tәmәplan, kән narmın tәmıwıg mәtasıәp mınәruru әfәmәh nat, kән nәgınән tәmәrıoah e nıkin. ¹³ Mətö nagelo tәmән-ıpән mәmә, “Sekaraea, әsәgınән, mətö-inu Uhgın tınәto rәham nәfakән. Kән rәham

pətaguıhl Elisapet otıləs nətın kit iərman. Kən onakəkəike maun-in nərgin məmə Jon. ¹⁴ Kən onakəto təwir kən magien, kən netəmim tepət okotagien o naiirən rəhan, ¹⁵ məto-inu in otuwa etəm-iasol e niganəmti İərəmərə. Kən in otəsənimən wain ne nənımən əskasik min. Kən Narmın Rəha Uhgın otərioah e nəmegəhən rəhan, nian otətətig əh e nərpi rəhan mama, matuwın əm nulan nian rafin. ¹⁶ Kən in otiuw-pa netəm Isrel tepət kotitəlig-pa o İərəmərə, Uhgın rəhalat. ¹⁷ Kən in otətaupən-in İərəmərə e narmın ne nəsanənən rəha Elaija məmə in otəuhlin nətəligən rəha tata min koatitəlig-pən min o rəhalat nisualkələh min, kən in otəuhlin min netəm koatəht nəwia Uhgın okotuwa min e nenatigən rəha netəm kotətuatip. E nolən əh, in otol nəpen-əpenənən o nəmegəhən rəha netəmim o nuwamən rəha İərəmərə.”

¹⁸ Kən Sekarəea təmən-ipən kəm nagelo məmə, “?Oekahro min-nulan mitun məmə nat u otuwa mol nıpahrienən? Məto-inu io enaguıhl rəkis, kən rəhak pətan tinıpitaguıhl min.”

¹⁹ Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “İo, nərgək u Kapriel, kən io iatətul e niganəmti Uhgın e nian rafin. Kən in təmahl-ipa io məmə ekuwa məghat kəm ik, kən mən-ipinə namnusən təwir u. ²⁰ !Ətəlig-in-tu! Naməm oteko kən onakəsagətən mətoarus-pa nakehm nıpəti nəghatən u, məto-inu nəməsənən nıpahrienən e rəhak nəghatən. In otuwa mol nıpahrienən e nian ətuatip rəhan.”

²¹ Kən e nian əh, netəmim kəmoatəsahgin Sekarəea, kəmoatətəlig-in məmə tahro tınan tinuwəh-pik nəhlan e Nimə Rəha Uhgın. ²² Kən nian in təmuwa ihluə, məto tinəruru nəghatən, kən ilat kınotıtun məmə in təmehm nat kit tahmen e napılaiirən. In təmasgəwın-asgəwın əm e nelmin kəm ilat, məsagətən məto-inu namən təmeko.

²³ Nian rəhan wək rəha pris e Nimə Rəha Uhgın tınol namnun, kən in təmitəlig-pən latuənu. ²⁴ Kən təsuwəhən, rəhan pətaguıhl tinəpəs məwig e suakəku. Kən e məwig faif, pətaguıhl u in təmatəhluəig əm latuənu, ²⁵ kən in təmən məmə, “İnu wək əm rəha İərəmərə. Aupən ikin, nətik tikə kən etaulis. Məto roiu əh, Uhgın təmol təwir ron io, kən nıkin tagien məmə ekiləs nətik, kən io esaulis minən e niganəmti netəmim.”

Nagelo təmən-iarəp məmə İesu otaiir

²⁶ Nian Elisapet tinəpək-əpək minos məwig sikis, Uhgın təmahl-ipən rəhan nagelo, nərgin u Kapriel, məmə in otuwın e nitən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret. ²⁷ In təmos nəghatən kit matuwın rəha pətan kit itəm iərman təsuwınən əh mehm, məto kınən rəkis məmə okos rəhan kətım kan mə rəha suah kit, nərgin u Josep. In mipi Kig Tefit rat. Kən pətan əh, nərgin u Meri. ²⁸ Kən nagelo təmuwın met-arəpən, kən mən kəm in məmə, “Təwir, Meri. Uhgın təmələhəu rəhan nəwirən kəm ik, kən mətatig itəmlau min.”

²⁹ Məto Meri tınatəruru əfəməh nəghatən əh, kən nıkin tınatəht pik məmə nıpəti nəghatən əh tahro. ³⁰ Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Əsəginən, Meri, məto-inu Uhgın təmitəpun məmə in otawte-in rəhan nəwirən kəm ik. ³¹ Kən inəh, ik onakəpəs-in məwig e nətım kit, kən mıləs iərman. Kən onəkaun-in nərgin məmə İesu. ³² In otuwa etəm-iasol kən etəm kəike, kən okaun-in məmə Nəti Uhgın İlis Agın. Kən İərəmərə Uhgın otol in tuwa Kig, tahmen-pən əm e tıpin rat Tefit. ³³ Kən in otərəməərə e noanol min rafin itəm koatısi-pən e Jekop, kən rəhan nərəmərəən otatig lilin matuwın matuwın namnun tikə.”

³⁴ Kən Meri təmən-ipən kəm nagelo məmə, “?Oekahro min-nulan mıləs suakəku kit okəmə esətəu-pənən əh iərman?” ³⁵ Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Narmın Rəha Uhgın otuwa matig lam, kən nəsanənən rəha Uhgın İlis Agın otəfətəin ik. Kən inəh, suakəku onəkiləs, okaun-in məmə in təmısi-pən o Uhgın, kən in Nəti Uhgın. ³⁶ Kən iatən kəm ik məmə ik kit Elisapet tinəpək-əpək rəkis in nətın kit iərman, nat əpnəpin in tinıpətaguıhl rəkis. Kəmatən lan məmə pətaguıhl itəm təseməkən, məto roiu əh tinəpəs

məwig sikis rəkis e nətin. ³⁷ Natimnat min u tatətau-pən nəghatən rəha Uhgın məmə, “Uhgın titun nolən natimnat rafin, kən nat kit təsiəkisən ron.” ³⁸ Kən Meri təmən-ipən məmə, “Əwəh, io pətan iolwək əm rəha İərəməərə. Pəs in otol kəm io nat naka itəm ik nınən rəkis.” Kən nagelo təmapəs in, kən matuwın.

Meri təmaliwək matuwın məmə otətag Elisapet

³⁹ Uarisig lan təsuwəhən, Meri təmiet iman ikin maliwək uəhai əm matuwın əpəh ikin e nitot min e taon kit rəha nitən Jutia məmə otətag in kit Elisapet, ⁴⁰ kən in təmuwın latuənu rəha Sekaraea, muwın imə matən təwir kəm Elisapet. ⁴¹ Kən e nian Elisapet təməto nəghatən rəha Meri, suakəku un itəm tətətig əpəh e nərpin təmout, kən Narmın Rəha Uhgın təmə e niki Elisapet. ⁴² Kən təmagət əfəməh məmə, “!Uhgın təmol təwir kəm ik taprəkis-in nıpitan min rafin, kən in otol təwir kəm suakəku itəm onəkilas! ⁴³ Ekisitunən məmə o naka Uhgın təmol təwir kəm io min-nulan məmə mama rəha İərəməərə rəhak təmuwa mətag io. ⁴⁴ İatən nəhlan məto-inu e nian ematəto rəham nəghatən, kən suakəku un itəm tətətig əpəh e nərpiək təmagien maut. ⁴⁵ Kən Uhgın otol təwir kəm ik məto-inu nəmən nıpahrienən e nəghatən itəm İərəməərə təməghat-in lam.”

Napuən rəha Meri

⁴⁶ Kən Meri təmən məmə,
 “E nəmegəhən rafin rəhak, iatənwiwi İərəməərə,
⁴⁷ kən nıkkik tətəgien piək o Uhgın İosmegəh rəhak,
⁴⁸ məto-inu io pətan iolwək əm rəhan itəm io nat əpnapın əm, məto nıkin tatəht io.
 Kən roiu ne matuwın, netəmim rafin okotən məmə Uhgın təmol təwir kəm io;
⁴⁹ məto-inu Uhgın u nəsanənən rəhan in iahgin,
 in təmol nat pişpis min təwir piək agın kəm io,
 kən nərgin in tasim.
⁵⁰ Kən in tətəsəkitun netəm min u itəm koatisiai-in in, inu netəm rəha noanol min aupən
 ikin mətoarus-pa itəm rəha noanol min kəsotaiirən əh.
⁵¹ In təmol nat pişpis min e nəsanənən e nelmin.
 In təmahl-iarəp netəm kotausit e nətəligən rəhalat.
⁵² In təmos-iəhau iərəməərə min e rəhalat nərəməərəən,
 kən in təmiləs-ipər netəm min u rəhalat nətəligən teiuaiu.
⁵³ Netəm itəm nəumis tatus ilat, in tətəgwən ilat e nagwənən itəm təwir,
 kən netəm rəhalat nautə tepət, in tətahl-iarəp ilat kən nat tikə e nelmilat.
⁵⁴ Uhgın təmasitu e noanol min rəha İşrel u rəhan iolwək min,
 kən təməsaluinən məmə otəsəkitun ⁵⁵ Epraham ne rəhan min noanol,
 matuwın matuwın namnun tikə.”
⁵⁶ Kən Meri tətətig ilau Elisapet mətoarus-pən məwig kisil, kən in təmitəlig-pən min əpəh
 iman ikin.

Naiirən rəha Jon Baptais

⁵⁷ Kən nian ətuatıp rəha Elisapet tinuwa məmə otemək lan, kən təmiləs nətin iərman.
⁵⁸ Kən netəmim itəm kotatig iuəhkır ron ne rəhan min noanol, kəmotəto namnusən əh məmə İərəməərə təməsəkitun mol təwir piək kəm in nəhlan, kən ilat kəmotuwa motol kitiəh ilat min məmə okotəgien kələh. ⁵⁹ Nian suakəku əh tinos nian ilat eit, kən ilat kəmotuwa məmə okotəhg-ipən. Kən iuəhkır kotaun-in nərgin məmə iahuni rəhan tata Sekaraea,
⁶⁰ məto rəhan mama tən məmə, “Kəpə. Okaun-in nərgin u məmə Jon.” ⁶¹ Kən ilat kəmotən kəm in məmə, “?Tahro? Rəham kit noanol tikə itəm kotaun-in nərgin əh Jon.” ⁶² Kən

kəmoatəghat e noanelmilat moatətapəh o Sekaraea məmə in tolkeike məmə otaun-in-pən nərgin məmə pah. ⁶³ Kən in təmətapəh o nat kit məmə in otəte rəkis nat kit lan, kən təməte-pən məmə, “Nərgin u Jon.” Nian kəmotehm, narmilat təmiwig pik ron.

⁶⁴ Kən e nian əm əh, namən tinəg-ətuatip, kən tinatəghat matənwiwi Uhgın. ⁶⁵ Kən ilat rafin itəm kotatig iuəhkır kəmotəgin. Kən netəmim kəmotəghat-in natimnat min əh titəlau ikin min rafin e narit min nitən Jutia. ⁶⁶ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto namnusən əh, kən kəmoatətəlig-in əm, kəmoatətapəh məmə, “? Suakəku əh, otuwa etəmim naka?” Kəmoatən min-nulan mətə-inu kəmotəplan əm məmə nəsanənən rəha İərəməyə tətətig lan.

Sekaraea təməniarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in

⁶⁷ Kən Narmın Rəha Uhgın təmə e niki Sekaraea, tata rəha Jon, kən in təməniarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Kən təməni min-nulan məmə,

⁶⁸ “Pəs kotənwiwi İərəməyə, u Uhgın rəha netəm Isrel, mətə-inu in təmuwa məmə otasitu e rəhan min netəmim, kən təməmki-rəkis ilat e nelmi tikimır min rəhalat.

⁶⁹ In təmiləs-ipər iosmegəh təsanən itəm otosmegəh kitat, in təmisi-pən e noanol rəha iolwək rəhan Tefit.

⁷⁰ Kən in tahmen-pən əm e nəghatən u itəm Uhgın tinəmən rəkis kəm kitat e nəghatən rəha ien min rəhan aupən.

⁷¹ In tinəmən-iəkis rəkis məmə otosmegəh kitat o tikimır min rəhatat ne netəmim rafin itəm kotətəhau kitat.

⁷² In təmiləs-ipər iosmegəh əh məmə otasəkitun pipi rat min rəhatat, kən təsaluinən rəhan nəghatən itəm in atip təməni e rəhan nəniəkisən rəha nasituən,

⁷³ inu nəniəkisən itəm təməni kəm pipi rat Epraham.

⁷⁴ In təmiləs-ipər iosmegəh əh məmə otosmegəh kitat, kən miləs-irəkis kitat e nelmi tikimır min rəhatat, məmə nian min rafin e nəmegəhən rəhatat,

kitat kotitun nol wəkən rəhan e niganəmti Uhgın, kən məsotəginən,

⁷⁵ kən kitat okotasim, kən nəmegəhən rəhatat otətuatip e nian min rafin.

⁷⁶ “Kən ik, nətik, okaun-in ik məmə ien rəha Uhgın İlis Agın, mətə-inu ik onakaupən-in İərəməyə məmə onəkol əpen-əpenə e rəhan suatip.

⁷⁷ Ik onakən-iarəp kəm rəhan min netəmim məmə Uhgın otosmegəh ilat nian in otafəl rəkis rəhalat təfagə rat min.

⁷⁸ In otol mətə-inu, in tətasəkitun kitat matol təwir kəm kitat.

E nasəkitunən rəhan, Kristo otuwa otat tahmen-pən e mitgar təməni e neai,

⁷⁹ mətəsiəgəpın kitat netəm koatətig e napinəpən ne əpəh ikin nimisən tatoh itəm ikin, kən matit wir nelkitat e suatip rəha nəməlinuən.”

⁸⁰ Kən suakəku təmətepət e nipətın, kən narmın rəhan təsanən. Kən nian rafin in tətətig əpəh ikin taruən-aruən ikin mətəsiəghin nian rəhan otuwa itəm otətuoun wək lan e niganəmti netəm Isrel.

2

Naiirən rəha İesu (Mat 1:18-25)

¹ E nian min əh, suah kit etəm Rom, nərgin u Sisa Okastas, in tatərəməyə nitən min rafin rəha Rom. In təmələhəu lou kit tətətig məmə okafin rafin netəmim itəm koatətig rafin əh-ikin. ² Inu nafinən netəmim itəm kəmaupən kol, kən Kuarinias in kapman rəha Siria.

³ Kən o nəghatən əh rəha nafinən, netəmim rafin kotəkəike moatitəlig-pən iməlat min ikin

1:68: Sam 72:18

1:69: Sam 18:2

1:71: Sam 106:10

1:72: Jen 17:7; Sam 105:8-9

1:73: Jen 22:16-17

1:75: Taet 2:12-14

1:76: Aes 40:3

1:77: Jer 31:34

1:78: Aes 60:1-2

itəm kəmotaiir ikin məmə okafin ilat, kən kəte rəkis nərgilat e naoa rəha kapman. ⁴ Kən Josep ne Meri kəmiaiet e nitən Kalili e taon kit, nərgin u Nasaret, mian əpəh nitən Jutia e taon kit, nərgin u Petlehem, imə Kig Tefit aupən. Ila u kəmian ikin əh mətə-inu Josep in mipi Tefit rat.

⁵ Ila u Meri katian məmə okos nərgilau. Kinagətosig-in rəkis Meri məmə in otəpanətəu-pən Josep, kən Meri in tinəpək-əpək-in rəkis suakəku kit. ⁶ Nian ila u əpəh Petlehem, kən nian rəha Meri tinuwa məmə otemək-in nətin. ⁷ Kən suakəku itəm in təmaupən maiir, in iərman. Kən təmalpin e niməhan, mələhəu-pən e pokis kit itəm katələhəu-pən kras u nat megəh min kotagwən-pən ikin. Təmol min-nəhlan mətə-inu nimə tikə məmə okuapil ikin, kən ila u kətuapil əm əh e nimə rəha nat megəh min.

Iolwək e sipsip min ne nagelo min

⁸ Kən e nikali Petlehem, iolwək e sipsip min koatehm wir rəhalat sipsip min lapin. ⁹ Kən nagelo kit rəha Iərəməərə təmiet-arəpa olat, kən nəhag-əhagən asol rəha Iərəməərə təmasiəgəpin ilat, kən kəmotəgin pik. ¹⁰ Mətə nagelo təmən kəm ilat məmə, “Əsotəginən, mətə-inu io iatuwa məmə ekos-ipinə namnusən təwir kəm itəmat itəm otol niki netənim kotagien pik, kən namnusən u in rəha netənim rafin. ¹¹ Əpəh e taon rəha Kig Tefit, suakəku kit təmaiir-pa u-roiu. In Iosmegəh, kən in Kristo itəm Uhgın təmən aupən məmə otahl-ipa otəmat, kən in Iərəməərə. ¹² Inu nəmtətin rəhatəmat: onəkotehm suakəku kəmalpin e niməhan, kən kələhəu-pən e pokis kətagwən-pən nat megəh min ikin.”

¹³ Kən roiu agin-əh min, nagelo min tepət kəmotiet-arəpa moatətul ilat min, moatənwiwi Uhgın, moatən məmə,

¹⁴ “Katənwiwi Uhgın əpəh ilis ilis agin-əh e neai.

Kən əpəh ləhau e nətueintən u, netənim itəm niki Uhgın tətagien olat, ilat okotatig e nəməlinuən.”

Iolwək e sipsip min kəmotuwın motehm Iesu

¹⁵ Nian nagelo min kəmotapəs iolwək e sipsip min motitəlig-pən əpəh e nego e neai, kən iolwək e sipsip min kəmotən kəm ilat min məmə, “Pəs kotuwın Petlehem motehm-tu nat əh itəm Iərəməərə təmən kəm kitat.”

¹⁶ Kəmotəruməhlin uəhai əm motuwın motehm Meri ne Josep ne suakəku itəm kəmuələhəu-pən e pokis itəm kətagwən-pən nat megəh min ikin. ¹⁷ Nian kəmotuwın motehm rəkis suakəku u, kən kəmotamnus-iarəp nəghatən rəha suakəku u itəm kəmotos o nagelo. ¹⁸ Kən netənim rafin itəm kəmotəto nəghatən əh rəha iolwək e sipsip min, ilat kəmotaut, narmilat təmiwig pik ron. ¹⁹ Mətə Meri təmatos əm e nikin natimnat min u rafin, matətəlig-in e nian min. ²⁰ Kən iolwək e sipsip min kəmoatitəlig, moatiləs-ipər nərgi Uhgın moatənwiwi in o natimnat rafin itəm kəmotəto kən motehm, tahmen-pən əm e inu nagelo təmən-ipən mihin kəm ilat.

Kəmaun-in nərgi Iesu.

²¹ Nian suakəku u tinos nian eit itəm təmaiir lan, kən kəhg-ipən in tatətəu-pən Lou rəhalat, kən kaun-in nərgin məmə Iesu, nərgin u itəm nagelo təmən-ipən kəm Meri aupən ikin, nian in təməsəpək-əpək-inən əh.

Josep ne Meri kəmiələs Iesu mian e Nimə Rəha Uhgın

²² Nian suakəku kit tətaiir, rəhan mama ne tata okuəike mioal sakrifais rəha naruatəhən tatətəu-pən Lou rəha Moses. Kən inəh, tinuwa ətuatip e nian rəha Josep ne Meri məmə okioal nəhlan. Kən kialəs suakəku un mian əpəh Jerusalem məmə okioas-ipən kəm Iərəməərə. ²³ Inu tatətəu-pən əsas Lou rəha Iərəməərə itəm təmən məmə, “Suakəku iərman min itəm kaupən katiləs ilat, okəkəike katos-ipən ilat kəm Uhgın məmə rəhan.”

²⁴ Kən ilau kəmian Jerusalem o nat kit mīn, məmə ilau okioas mak kəiu o iouen kəiu, kən mohamnu matioas-ipən kəm Uhgīn o naruətuəhən, tahmen-pən əm e Lou rəha Iərəmərə tatən mihin.

Simeon təmehm Iesu

²⁵ Kən inəh etəmim kit tətətig əh Jerusalem, nərgīn u Simeon. Rəhan nəmegəhən in tətətip wīr, kən nian rafin tətətu-pən nəghatən rəha Uhgīn. Kən in tətəsaḡin nuwamən rəha Kristo itəm otuwa mosmegəh netəm Isrel lan. Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa marioah e nīkin. ²⁶ Narmīn Rəha Uhgīn tīnən rəkis kəm in məmə otəsimisən mətəarus in otehm Kristo itəm Iərəmərə təmən məmə in otahl-ipa. ²⁷ Kən Narmīn Rəha Uhgīn təməuhlin nīkin məmə in otuwīn e Nimə Rəha Uhgīn. Kən Josep ne Meri kəmialəs suakəku u Iesu mian e Nimə Rəha Uhgīn məmə ilau okioal natimnat rafin itəm Lou tatən. ²⁸ Kən Simeon təməplan Iesu, kən təmīləs məgəfəlin, kən matənwiwi Uhgīn, mən-ipən məmə, ²⁹ “Iərəmərə, nəmol rafin rəham nəghatən o nəniəkisən kəm io, iolwək əm rəham.

Kən roiu, egəhan-in io məmə ekimis-ta e nəməlinuən,

³⁰ mətə-inu enəplan e nīganəmtək suakəku u itəm otosmegəh netəmim.

³¹ Ik nəmol əpen-əpenə məmə in Iosmegəh, kən netəmim rafin okotəplan.

³² In otuwa nəhag-əhagən, kən otəgətun rəham suatip kəm Iaihlua mīn, kən netəmim okotiləs-ipər rəham mīn netəm Isrel o Iosmegəh əh.”

³³ Kən tata ne mama rəha suakəku u, narmīlau təmīwig o nəghatən mīn itəm Simeon təmən lan. ³⁴ Kən Simeon təməfak məmə nəwīrən rəha Uhgīn otuwīn olau. Kən in təmən kəm Meri itəm in mama rəha suakəku məmə, “Onakatehm, Uhgīn təmītəpun məmə suakəku u otol məmə netəmim tətət əpəh Isrel okoteiuaiu motorin, kən tətət mīn okotər. Kən in otuwa nəmtətin kit itəm netəmim tətət okotəghat rat lan məmə, ³⁵ netəmim okotəplan nətəligən mīn e nīki netəmim tətət. Kən ik Meri, nīkim otitəgīt tahmen e suah kit təmaru nīkim e naip asol.”

Ana təmehm Iesu

³⁶ Kən pətəguīhl kit əh-ikīn tətətig, nərgīn u Ana, kən in ien kit. In nəti Fanuel, etəmim kit itəm təmīsi-pən e noanol rəha Aser aupən ikīn. Pətəguīhl əh, rəhan nup tətət. Nian tətətətəm-aluə əm, kən mətəu-pən rəhan iəguīhl. Kən ilau kəmuan o nup sepīn əm, kən rəhan iəguīhl təmīmis. ³⁷ Kən pətan u tətətətig əm nulan mətəarus-pa nian əh in tīnuwa pətəguīhl kit. Kən roiu mīnos nup eiti-fo. Nian rafin in tətətig e Nimə Rəha Uhgīn matəfak, inəh laulaugīn ne ehnaipən tətətuakəm mətəpəs nagwənən matəfak kəm Uhgīn. ³⁸ Kən in təmuwa ikīn əh e nian ətuatip itəm Simeon tətəghat-in suakəku əh. Kən pətəguīhl u tatənwiwi Uhgīn ron, kən matəghat-in suakəku əh kəm netəmim rafin itəm kəmoatəsaḡin məmə Kristo in otikis netəm Isrel.*

Josep ne Meri kəmian Nasaret

³⁹ Nian Josep ne Meri, ilau kəmioal natimnat rafin u itəm Lou rəha Iərəmərə təmən, kən kəməhalitəlig-pən Kalili e taon Nasaret, imələhal ikīn. ⁴⁰ Kən suakəku təmətətət muwa məskasik, kən in tenatig tenatig wīr, kən nian rafin nəwīrən rəha Uhgīn təmarioah e rəhan nəmegəhən.

Etəm aluə Iesu əpəh e Nimə Rəha Uhgīn

⁴¹ E nup mīn rafin, tata ne mama rəha Iesu katian Jerusalem məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən. ⁴² Nian Iesu tīnos nup tuelef, tətətəu-pən ilau məhaluwīn əpəh ilis e lafet əh, tahmen-pən əm e nolən rəha netəm Isrel. ⁴³ Nian lafet tīnol namnun, kən rəhan

2:24: Lev 12:8 **2:30:** Aes 52:10; Luk 3:6; Taet 2:11 **2:32:** Aes 42:6; 49:6; 52:10 **2:34:** Aes 8:14; Mat 21:42;
1 Pita 2:8 * **2:38:** Nəghatən u “Kristo in otikis netəm Isrel” rəhan suatip kəiu. Netəmim neen itəm kotatig e nian rəha Iesu, nīkilat təht məmə Kristo otīlās-irəkis netəm Isrel e nelmi tikimīr mīn u netəm Rom. Mətə nīpətīn asol məmə Kristo otikis netəm Isrel o təfagə rat mīn rəhalat. **2:39:** Mat 2:23 **2:41:** Eks 12:24-27; 23:14-17; Dut 16:1-8

min kinotitelig minoatuwin imalat ikin, mato etam alua Iesu in taməsətəu-pənən rəhan tata ne mama, in mətətig əm Jerusalem, mato ilau kəməsiatunən. ⁴⁴ Nīkilau tatəht məmə kətah in tətaliwək ilat nimanin netəmim rəhalat, kən ilat kəmotaliwək o nian apiəpiə kit. Kən ilau kəmuətuoun matueam-in o rəhalau min, ne netəmim itəm kiātun ilat. ⁴⁵ Məto nian ilau kəməsuehmən in, kən kəmiatəlig mueam-in mian Jerusalem. ⁴⁶ Kəmueam-in nian kīsīl, kən muəplan e Nimə Rəha Uhgīn, tatəpələh ilat iəgətun min matətəlig-in ilat, kən matətəpəh olat o natimnat neen. ⁴⁷ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto in, narmilat təmiwig pik o rəhan nītunən ne rəhan nuhalpīnən nəghatən min.

⁴⁸ Kən nian rəhan tata ne mama kəmuehm, kən narmilau təmiwig pik ron. Kən rəhan mama təmən-ipən kəm in məmə, “Nətīk. ?Nəmahro mol min-nulan etīmlau? !Əplan-tu! Itīmlau rəham tata nīkitīmlau təməht pik ik, kən iakatuegəs-in pik ik.” ⁴⁹ Kən in təmən kəm ilau məmə, “?Natuegəs-in io o naka? ?Nakəsiatunən məmə io ekəkəike mətətig e nimə rəha rəhak Tata?” ⁵⁰ Məto ilau kəməsiatunən nīpətī nəghatən itəm təmən kəm ilau.

⁵¹ Kən in təmətəu-pən ilau məhaleiuaiu məhaluwīn əpəh Nasaret. Kən in təmātisiāi-in ilau matol nəwialau. Məto nian rafin rəhan mama tatətəlig-in natimnat rafin min əh e nīkin. ⁵² Kən Iesu təmatepət e nīpətīn, kən rəhan nenatīgən tatol iahgīn, kən e nian min rafin, Uhgīn ne netəmim, nīkilat tətāgīen əm ron.

3

Jon Baptais təmamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgīn (Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹ Kən uarisīg e natimnat min əh, etəm Rom, nərgīn u Sisa Taepirias, in tatərəmərə nītən min rafin rəha Rom. Kən e nian in təmatərəmərə mətoarus-pa nup fiftin, kən netəmiasol min neen koatol wək ilat min: inu Herot Antipas təmatərəmərə əpəh Kalili, ne pian Filip in təmatərəmərə əpəh Ituria ne Trakonaetas, ne Lisantias təmatərəmərə əpəh Apilin, ne Pontias Pailat u etəm Rom in kapman rəha Jutia. ² Inu e nian ətuatīp rəha Anas ne Kaeafas itəm ilau pris asol agīn mil.

E nian əh, Jon nəti Sekarəea, itəm tīnepət rəkis u-roiu, in təmətatīg əpəh ikin taruən-aruən ikin, kən Uhgīn təmos-ipən nəghatən kit kəm in. ³ Kən in təmuwīn mətan ikin min rafin iuəhkīr o nəhau Jotan təmatamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgīn. In təmən-ipən məmə netəmim okotəkəike motəuhlin məntaalat o nolən rat min rəhalat, kən motuwīn o Uhgīn, məmə in otafəl nolən rat min rəhalat. Kən e nəmtətīn kit, okul baptais elat. ⁴ In tahmen əm e nəghatən rəha ien u Aesea itəm təməte e naoa rəhan məmə, “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə o suatīp rəha Iərəmərə, kən motol rəhan suatīp tətəuətīp. ⁵ Napin nəhau min rafin okətouīn wīr, kən nītōt min ne narīt min rafin okos-iəhau, kən suatīp eko-eko min okəg-ətuatīp-in, kən suatīp itəm tapər-apər okəike kol təpiə. ⁶ Kən netəmim rafin okotehm suatīp rəha Uhgīn o nosmegəhən netəmim.’”

⁷ Kən e nian əh, netəmim tepət kəmotuwa o Jon məmə in otol baptais elat, məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Itəmat nəkotahmen əm e sinek min! !Nīkitəmat otəsəhtən məmə onəkotagīm tənīn neməha ne nalpīnən rəha Uhgīn itəm otuwa! ⁸ Otol natimnat neen itəm tatəgətun məmə nəmotapəs pahrien nolən rat min kən motuwīn o Uhgīn. Kən sotən atīpən kəm itəmat e nausitən məmə itəmat nəkotətəuətīp əm məto-inu itəmat noanol min rəha Epraham. !Kəp! Inu nat əpnarīn əm. Iatən kəm itəmat məmə nat əpnarīn kəpiel min əm, məto Uhgīn tītun nəuhlinən ilat kotuwa noanol min rəha Epraham. ⁹ Kən inəh roiu ne, Uhgīn tīnətul matīp rəkis məmə otahtil-pən nīg əpəh e nəukətīn. Kən okəmə nīg kit təsoe-inən noan itəm təwīr, kən in otahtil mərakīn-pən e nīgəm.”

¹⁰ Kæn nīmanin netāmim kāmōtāpāh o Jon māmā, “?Naka u itimat ekotākaike motol?”

¹¹ Kæn Jon tāmēn kām ilat māmā, “Okāmā rāham napān kaiu, os-ipān kit kām suah kit itām rāhan tikā, kæn okāmā nīgam nagwānān tatīg, os-ipān māsīn kām netāmim u nīgīlat tikā.”

¹² Netām neen rāha nosān māni rāha takis kāmōtuwa māmā otol baptais elat, kæn kāmōtāpāh o Jon māmā, “?Naka u itimat ekotākaike motol?” ¹³ Kæn Jon tāmēn-ipān kām ilat māmā, “Sotosān māni o netāmim taprākis-in itām tahmen əm māmā onəkotos.”

¹⁴ Kæn mopael mīn neen kāmōtāpāh mīn, “?Kæn tahro etimat? ?Naka u itimat ekotākaike motol?” Kæn in tāmēn-ipān kām ilat māmā, “Sotolān nāgīnān kām netāmim māmā, ‘Okāmā nāsotos-ipamān māni, kæn oekotol nahmān kām itāmat.’ Kæn sotolān nāgīnān kām netāmim māmā, ‘Okāmā nāsotos-ipamān māni, kæn oekotān-ipān kām netām-iasol māmā nāmōtol nat kit tērat.’ Nīkitāmat otākaike magien o nos ətuatīpān nētouān rāhatāmat kæn in əm un.”

¹⁵ Kæn netām mīn əh koatāsahgīn, kæn nīkilat tatāht Jon māmā kētah in Kristo itām Uhgīn tāmēn māmā otahl-ipa. ¹⁶ Kæn Jon tāmuhalpīn rāhalat nētāligān māmā, “Iatol baptais etāmat e nāhau, mēto etāmim kit tatuwa itām rāhan nāsānānān ne nepātān taprākis-in io. Kæn io lāhau agīn, esahmenān māmā ekuwa io slef kit rāhan o nolān rāhan wāk.* Kæn suah əh, in otol baptais etāmat e Narmīn Rāha Uhgīn ne nīgām. ¹⁷ In tatātul matīp o nehmān nolān rāha netāmim māmā otoor ilat, netām kotāwīr ne netām kotērat, tahmen-pān e etām tētāsum. Tatīlās fok o nafəl rākisān nuwīgī noa wit māmā otos nīpātīn itām tēwīr. Netāmim itām kotāwīr kotahmen e nīpātī wit, tatos ilat matuwīn latuānu. Mēto netāmim itām kotērat kotahmen-pān e nuwīgī noa wit, tatārākin-pān ilat e nīgām asol itām tatuāp namnun tikā.”

¹⁸ Kæn Jon tāmāmnus-iarəp namnusān tēwīr e nāghatān tēpāt māmā otiuw-pa nētāligān rāha netāmim kotuwīn o Uhgīn.

Herot tāmīlās-ipān Jon Baptais e kalapus

¹⁹ E nīan əh, Herot Antipas tāmīt-irākis Herotias inu pētāguīhl rāha pian, kæn tāmōl natīmnat tēpāt itām kotērat. Kæn o nolān mīn əh, Jon tāmēn əskāsīk māhai Herot Antipas o nolān rat mīn rāhan. ²⁰ Kæn Herot Antipas tāmātīg mol mīn nolān rat kit mīn taprākis, inəh tāmīlās Jon muwīn mahtosīg-in e kalapus.

Jon tāmōl baptais e Iesu

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

²¹ Mēto e nīan Jon tāməsūwīnān əh e kalapus, kæn in tāmātōl baptais e netāmim mīn, kæn Iesu mīn in tāmūwa, kæn Jon tāmōl baptais lan. Kæn nīan Iesu tāmātāfak, Uhgīn tāmērəh e neai, ²² kæn Narmīn Rāha Uhgīn tāmīsī-pār matīte, nīpātīn tahmen-pān e mak muwa mēpəlāh-pār e Iesu, kæn nāwīa Uhgīn tāmīsī-pān e nego e neai matān māmā, “Ik netīk keike, ekolkeike pīk ik, kæn nīkīk tagīen pīk agīn ron ik.”

Pīpī rat mīn rāha Iesu

(Mat 1:1-17)

²³ Nīan Iesu tāmētūoun rāhan wāk, rāhan nup tahmen-pān e tate. Netāmim nīkilat tatāht māmā in nētī Josep.

Kæn Josep in nētī Heli,

²⁴ Heli in nētī Matat,

Matat in nētī Lifae,

Lifae in nētī Melki,

Melki in nētī Janae,

Janae in nētī Josep,

²⁵ Josep in nētī Matatias,

3:12: Luk 7:29 * **3:16:** Nāghatān ətuatīp rāha Jon tatān māmā, “esahmenān māmā ekīkīs rākīs nol e rāhan put.”
Wāk u, in wāk rāha slef. **3:16:** Wāk 13:25 **3:19:** Mat 14:3-4; Mak 6:17-18 **3:22:** Jon 1:32 **3:23:** Luk 4:22; Jon 6:42

Matatias in nət̄i Amos,
Amos in nət̄i Neham,
Neham in nət̄i Esli,
Esli in nət̄i Nagae,
²⁶ Nagae in nət̄i Mahat,
Mahat in nət̄i Matatias,
Matatias in nət̄i Semein,
Semein in nət̄i Josek,
Josek in nət̄i Jota,
²⁷ Jota in nət̄i Joanan,
Joanan in nət̄i Resa,
Resa in nət̄i Serupapel,
Serupapel in nət̄i Sealtiel,
Sealtiel in nət̄i Neri,
²⁸ Neri in nət̄i Melki,
Melki in nət̄i Ati,
Ati in nət̄i Kosam,
Kosam in nət̄i Elmatam,
Elmatam in nət̄i Er,
²⁹ Er in nət̄i Josua,
Josua in nət̄i Eliesa,
Eliesa in nət̄i Jorim,
Jorim in nət̄i Matat,
Matat in nət̄i Lifae,
³⁰ Lifae in nət̄i Simeon,
Simeon in nət̄i Juta,
Juta in nət̄i Josep,
Josep in nət̄i Jonam,
Jonam in nət̄i Eliakim,
³¹ Eliakim in nət̄i Melea,
Melea in nət̄i Mena,
Mena in nət̄i Matata,
Matata in nət̄i Natan,
Natan in nət̄i Tefit,
³² Tefit in nət̄i Jese,
Jese in nət̄i Opet,
Opet in nət̄i Poas,
Poas in nət̄i Salmon,
Salmon in nət̄i Nason,
³³ Nason in nət̄i Aminatap,
Aminatap in nət̄i Atmin,
Atmin in nət̄i Ani,
Ani in nət̄i Hesron,
Hesron in nət̄i Peres,
Peres in nət̄i Juta,
³⁴ Juta in nət̄i Jekop,
Jekop in nət̄i Aisak,
Aisak in nət̄i Epraham,
Epraham in nət̄i Tera,
Tera in nət̄i Nahor,
³⁵ Nahor in nət̄i Seruk,

Seruk in nəti Rehu,
 Rehu in nəti Pelek,
 Pelek in nəti Eper,
 Eper in nəti Sela,
³⁶ Sela in nəti Kaenan,
 Kaenan in nəti Apaksat,
 Apaksat in nəti Sem,
 Sem in nəti Noah,
 Noah in nəti Lamek,
³⁷ Lamek in nəti Metusela,
 Metusela in nəti Inok,
 Inok in nəti Jaret,
 Jaret in nəti Mahalalel,
 Mahalalel in nəti Kenan,
³⁸ Kenan in nəti Enos,
 Enos in nəti Set,
 Set in nəti Atam,
 kən Atam təmisi-pən e Uhgín.

4

Setan tamos-ipən-os-ipən

kəm Iesu

(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Narmin Rəha Uhgín təmarioah e nəmegəhən rəha Iesu, kən e nian in təmisi-pən e nəhau Jotan, kən Narmin Rəha Uhgín təməghat-pən e niki Iesu məmə in otuwín əpəh ikin taruən-aruən ikin. ² Kən e nian foti, Setan tamos-ipən-os-ipən kəm Iesu. E nian min rafin əh, in təməsəgwənən, kən e namnun nian min əh, nəumis təmus wir in. ³ Kən Setan təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgín, ən-ipən kəm kəpiel u məmə otəuhlin muwa mol pıret lan.” ⁴ Kən Iesu təmuhalpın məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgín məmə, ‘Netəmim okol kəsotatigən e nagwənən əm’ ”

⁵ Kən Setan təmit Iesu mian əpəh nıtot əfəməh kit, kən roiu agın-əh min əm, təməgətun in e kantri min rafin e nətueintən, ne nəsanənən rəhalat, ⁶ kən təmən-ipən kəm in məmə, “Io ekələhəu-pinə e nelməm nərəmərən e nıməptən min, ne nautə rəhalat min rafin, məto-inu natimnat rafin əh tətətig e nelmək, kən ekıtun negəhan-inən kəm etəmim pah itəm iakolkeike məmə ekos-ipən kəm in. ⁷ Məto okəmə ik onakəfak kəm io, kən natimnat rafin min u, okotuwa rəham.”

⁸ Kən Iesu təmuhalpın rəhan nəghatən məmə, “Naoa Rəha Uhgín tatən məmə, ‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat İərəmərə Uhgín, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəligən.’ ”

⁹ Kən Setan təmit in minuwın əpəh Jerusalem e nətuei nımə əpəh ilis agın e Nımə Rəha Uhgín. Kən təmən-ipən kəm in məmə, “Okəmə ik Nəti Uhgín, kən iwıg ukin-u, ¹⁰ məto-inu kəməte-pən e Naoa Rəha Uhgín məmə, ‘In otahl-ipa nagelo min rəhan okotuwa motəhm wir ik,’ ¹¹ kən təməte-pən məmə, ‘Okotıləs ik ilis e nelmılət məmə onəkəsorinən nelkəm e kəpiel.’ ”

¹² Kən Iesu təmuhalpın rəhan nəghatən məmə, “Naoa Rəha Uhgín tatən min məmə, ‘Okol nəkəsotos-ipən-os-ipənən kəm rəhatəmat İərəmərə Uhgín məmə otol nat kit, kən məmə onəkotəplan məmə in tətətig itəmat min, o kəp.’ ”

¹³ Kən nian Setan tınol namnun rafin nos-ipən-os-ipənən rəhan, in təmagım muwın isəu o Iesu matəsahgın məmə nian wir kit min rəhan otəpanuwa min.

Iesu tãmatuoun rãhan wãk ãpãh Kalili
(*Mat 4:12-17; Mak 1:14-15*)

¹⁴ Kãn Iesu tãmitãlig-pãn Kalili, kãn nãsanãnãn rãha Narmĩn Rãha Uhgĩn tãmãrioah e nãmegãhãn rãhan. Kãn kãmamnus-amnus in titãlau e nimãptãn ãh. ¹⁵ Kãn Iesu tãmãgãtun e nimã rãha nuãfiminãn min, kãn netãmim rafin koatãnwiwi in.

Netãm Nasaret
kãmotapãs Iesu

(*Mat 13:53-58; Mak 6:1-6*)

¹⁶ Kãn Iesu tãmuwa Nasaret, ikin ãh in tãmepãt ikin aupãn. Kãn e nian rãha Sapat, in tãmuwĩn e nimã rãha nuãfiminãn tahmen ãm mãmã in tãmatol mihin nian min. Kãn in tãmãtul mãmã ofafin Naoa Rãha Uhgĩn, ¹⁷ kãn kãmos-ipãn naoa itãm kãmaiu-aiu rãha ien u Aesea. Kãn in tãmurapik itãm Aesea tãmãte-pãn tatãn nãhlan mãmã, ¹⁸ “Narmĩn Rãha Uhgĩn tãtatig lak mãto-inu tãmitãpun io mãmã ekãn-iarãp namnusãn tãwir kãm ian-rat min. Kãn tãmahl-ipa io mãmã ekuwĩn mãn-ipãn kãm netãm kotatig e kalapus mãmã ekikis ilat, kãn mahl-iarãp ilat, kãn mãn-ipãn kãm iganãmtin ãpis min mãmã okotehm min nat. Kãn tãmahl-ipãn io mãmã ekuwĩn mikis nĩkin rat min itãm kotatig e nelmin netãm pisin, itãm koatol tãrat kãm ilat, ¹⁹ kãn mãn-iarãp mãmã nian tinuwa rãkis mãmã Iãrãmãrã otãgãtun rãhan nãwirãn kãn mosmegãh netãmim.”

²⁰ Tãmãfin rãkis naoa un, kãn maiuau min mos-ipãn titãlig-pãn o etãm tãtehm wir naoa min, kãn tãmãpãlãh mãmã otãgãtun netãmim. Kãn niganãmti netãmim rafin e nimã rãha nuãfiminãn tãmatãtul ãm lan. ²¹ Kãn in tãmatãghat kãm ilat matãn min-nulan mãmã, “Roiau agin e nian itãm nãkoatãtãlig lan e Naoa Rãha Uhgĩn, Uhgĩn tatol ãp nãghatãn min ãh mãmã tinatuwa otol nĩpahrienãn.”

²² Netãmim rafin koatãnwiwi in, kãn narmilat tãtiwig o nãghatãn wir min itãm tatãn, kãn motãn kãm ilat min mãmã, “?Nãti Josep u, o kãp?”

²³ Kãn Iesu tãmãn-ipãn kãm ilat mãmã, “Ekitun mãmã onãkoatãn nãghatãn oas u kãm io u tatãn min-nulan mãmã, “Tokita, ol-wir atip-tu nĩpãtim,” u nĩpãtin mãmã, “Natimnat min ãh itãm katãn mãmã nãmol rãkis ilat ãpãh Kapaneam, tãwir mãmã nakuwa mol min ilat ikin-u imam ikin.” ²⁴ Nĩpahrienãn, iakatãn kãm itãmat mãmã netãmim okol kãsotisiai-inãn ien kit itãm tãmisi-pãn elat. ²⁵ E nian rãha Elaija, nuhuãn tãmãsãfikãn mos nup kisil ne mãwig sikis, kãn nãumis tãman ikin min rafin nagwãnãn tãmikã. Kãn ekãn nĩpahrienãn kãm itãmat mãmã, e nian ãh, nãutãhlĩmis tepãt ikin-u Isrel, ²⁶ mãto Uhgĩn tãmãsahl-ipãnãn Elaija mãmã otuwĩn masitu elat. Kãp. In tãmahl-ipãn mãmã otãsitu ãm e nãutãhlĩmis kit ãpãh ikin Saeton e taon Sarefat, kãn pãtan u in Iãihluã kit. ²⁷ Kãn e nian rãha ien Elisa, netãmim tepãt kãmotãtig Isrel itãm kãmoatos nimisãn rãha nuwigitãm u leprosi, kãn Elisa tãmãsol-wirãn kit ne. Mãto in tãmol-wir ãm Neman u etãm Siria, Iãihluã kit.”

²⁸ Kãn e nian netãmim e nimã rãha nuãfiminãn kãmotãto nãghatãn ãh, nemãha tãmol pik ilat. ²⁹ Kãn kãmotãruapik kãtul motãskãlim Iesu, motilãs motiet e taon, motuwĩn ãpãh lekiãkis e nĩkali taon mãmã okotãrakin-iarãp. ³⁰ Mãto Iesu tãmaliwãk ãm miet ilugin-in ilat minatuwĩn.

Iesu tãmahl-iarãp narmĩn rat e etãmim kit
(*Mak 1:21-28*)

³¹ Kãn Iesu tãmeiuau muwĩn ãpãh Kapaneam, taon kit min rãha Kalili. Kãn e nian rãha Sapat, in tãmatãgãtun netãmim. ³² Kãn netãmim itãm kãmoatãto rãhan nãgãtunãn, narmilat tãmiwig pik ron mãto-inu rãhan nãghatãn tãfigãm, nepãtãn ãh-ikin.

³³ Kãn in ãpãh imã e nimã rãha nuãfiminãn, kãn suah kit ãh-ikin itãm narmĩn rat kit tãtatig lan. Kãn in tãmagãt ãfãmãh mãmã, ³⁴ “!Ei, Iesu etãm Nasaret! ?Tãhro? ?Nãmatuwa

4:19: Aes 61:1,2

4:22: Luk 3:23; Jon 6:42

4:24: Jon 4:44

4:25: 1 King 17:1,7

4:26: 1 King 17:8-16

4:27: 2 King 5:1-14

4:32: Mat 7:28-29

məmə onakərəkɪn itimat? Ekɪtun rəkis ik. !Ik Etəm Asim rəha Uhgɪn!” ³⁵ Məto Iesu təməghat əskasik lan məmə, “!Ahh, sagətən! !Iet magim e suah un!” Kən narmin rat əh təmɔl suah un tiet morin-pən e nıməptən ilugɪn-in ilat, kən in təmiet magim lan, məto təməsərəkɪnən suah un.

³⁶ Kən netəmim rafin ikɪn əh, narmilat təmiwig kən moatən-ipən kəm ilat min məmə, “!Ei! ?Nəgətunən naka u? Suah əh, in tatəghat əskasik e narmin rat min e nəghatən rəha nepətən ne nəsanənən, kən ilat koatiet e netəmim.” ³⁷ Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mitəlau e nitən əh.

*Iesu təmɔl-wir netəmim tepət
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)*

³⁸ Iesu təmətul kən miet e nımə rəha nuəfiminən muwin əpəh e nımə rəha Saimon.* E nian əh, uhu Saimon tatimis tatətəp-ətəp asol, kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otol-wir. ³⁹ Kən Iesu təmətul-pən iuəhkir ron məghat əskasik kəm nətəp-ətəpən, kən nətəp-ətəpən təmikə. Kən roiu agɪn-əh min əm, pətaguihl u təmətul minatol nagwənən nigilat.

⁴⁰ Nian mit tınıwig rəkis,† netəmim kəmos netəmim rafin itəm koatimis e nımisən pisin pisin min moatuwa o Iesu. Kən təmələhəu-pən nelmin elat kitiah kitiah, kən ilat rafin kəmotəmegəh. ⁴¹ Kən iərmis min kəmotiet motagim e netəmim tepət motagət əfəməh məmə, “!Ik Nəti Uhgɪn!” Məto Iesu təmagət əskasik elat mahtosig-in ilat o nəghatən məto-inu ilat kotitun məmə in Kristo itəm Uhgɪn təmahl-ipa.

⁴² Kən kəmən lawigɪn, Iesu təmiet ikɪn əh muwin əpəh ikɪn kit itəm netəmim kotikə ikɪn. Məto netəmim kəmotəam-in, kən nian kəmotəhm, kən kəmotuwa ron motalkut məmə okotən-iahau məmə in otəsagimən mapəs ilat. ⁴³ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp. Io ekəkəike muwin latuənu pisin min neen, mən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərən rəha Uhgɪn, məto-inu Uhgɪn təmahl-ipa io məmə ekol mihin.”

⁴⁴ Kən in təmatuwɪn mətən nitən Jutia matən-iarəp nəghatən rəha Uhgɪn e nımə rəha nuəfiminən min.

5

*Aposol min itəm Iesu təmaupən maun-in ilat
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)*

¹ Nian kit, Iesu təmatətul e nıkali nəhau asol, nərgɪn u Lek Kalili.* Kən nımanin netəmim kəmotuwa kətul kətəlau lan məmə okotəto nəghatən rəha Uhgɪn. ² Kən in təmehm pot kəiu itəm netəm rəha niuwən nəm kəmotapəs katuəməhl e noa nıməkləkɪl, məto-inu ilat kotaikuas e rehalat net min. ³ Kən Iesu təmər e pot rəha Saimon†, kən in təmətəpəh o Saimon məmə otıuw-iarəp pot tuwin ihluə məsin. Nian Saimon təmətig-iarəp pot, kən Iesu təməpələh lan matəgətun netəmim.

⁴ Nian Iesu təməghat rəkis kəm netəmim, kən mən-ipən kəm Saimon məmə, “Saimon, otasua kotuwɪn əpəh lokannim, kən nakotərakin rəhatəmat net məmə nakotos nəm neen.” ⁵ Kən Saimon təmən məmə, “Etəm-iasol, lapɪn itimat emotalkut pik o nat u mətoahgɪn-pa tinian, məto eməsotosən nəm kit ne. Məto ik ninən min məmə okotuwɪn, kən tol nəhlan, pəs okotuwɪn min motərakin rəhatimat net min.”

⁶ Kən e nian kəmotol min-nəhlan, kəmos nəm tepət tepət e rəhalat net, kən net min rəhalat kəmotər kasis wir e nəm min, kən net min kınotətuoun minotəhap-əhap. ⁷ Kən ilat kəmotəun-in-pən ilat min neen e pot kit min məmə okotuwə kasitu elat. !Kən kəmotuwa kəmki-pən nəm e pot kərən mil kuər mərioah e nəm, iuəhkir əm pot mil kətuamnım!

* **4:38:** Nian min neen, kətaun-in Saimon Pita məmə, “Saimon,” kən nian neen, kətaun-in məmə, “Pita.” † **4:40:** Lou tatən məmə etəmim ko təsiləsən etəm tatimis e nian rəha Sapat. Məto nian mit tınıwig rəkis, kən Sapat tinol namnun, kən netəmim kotitun niləsən netəmim. **4:41:** Mat 8:29; Mak 3:11-12 **4:44:** Mak 1:35-39; Mat 4:23

* **5:1:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “Lek Kenesaret” u nərgɪn kit min rəha Lek Kalili. **5:1:** Mat 13:1-2; Mak 3:9-10 † **5:3:** Inu Saimon Pita. **5:5:** Jon 21:3-8

⁸ Nian Saimon Pita tæmehm nat u, kæn tæmisin-pæn nulin o Iesu e nisiiæn matæn mæmæ, “!Iæræmæ, uwîn isæu ron io mæto-inu, io esahmenæn, io iol tæfagæ rat!” ⁹ In tatæghat min-nulan mæto-inu in ne netæm min æh e pot mil, kæmotaut pik narmilat tiwig o næm min itæm kotepæt pik næhlan. ¹⁰ Kæn Jemes ne Jon, næti Sepeti mil itæm kætæhalol wæk ilæhal Saimon, ilau min kæmuaut pik narmilau tiwig o næm min u.

Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæm Saimon mæmæ, “Æsæginæn. Ik etæmim ræha niuwæn næm, mæto roiu æh matuwîn, ik onakiuw-pa netæmim.” ¹¹ Kæn e nian ilat kæmotiuw-par ræhalat pot min, kæn moatapæs natimnat rafin motuarisig-in æm Iesu, kæn motuwa ræhan min netæmim.

Iesu tæmol-wir etæm tatos nimisæn u leprosi
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Nian Iesu tæmætalwæk e taon kit, suah kit itæm tatos nimisæn u leprosi tæmalwæk muwa. Nimisæn u leprosi tæmiræfin nipætîn. Kæn nian in tæmehm Iesu, tæmeiuaiu misin-pæn nipinægin e nisip matos-ipæn nisiiæn kæm in, kæn in tæmætasæk matækæike ron matæn mæmæ, “Iæræmæ, okæmæ nakolkeike, kæn nækitun nol-wiræn io, kæn mafæl rækis namkimikæn lak.”

¹³ Kæn Iesu tæmæg-æfæmæhin-pæn nelmin mælæhæu-pæn lan mæn mæmæ, “Æwæh. Iakolkeike. !Æwir-ta!” Kæn roiu agin-æh æm, nimisæn u leprosi tæmagim mikæ lan.

¹⁴ Kæn Iesu tæmæn-iæhau mæmæ otæsæn-iaræpæn natimnat min u kæm netæmim, mæto in tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Uwîn mehm pris kit pæs in otehm mæmæ nipætîm tinol min-nulan, kæn os-ipæn sakrifais kæm Uhgîn itæm Lou ræha Moses tæmæn o suah kit itæm ræhan leprosi tatikæ, kæn netæmim okotitun mæmæ nipahrienæn ninæwir, kæn ræham namkimikæn tinikæ.”

¹⁵ Mæto namnusæn ræha Iesu tatiet matuwîn ikin min rafin, kæn nimanin netæmim kæmotuwa mæmæ okotætellig-in ræhan nægætunæn kæn mæmæ in otol-wir nimisæn min ræhalat. ¹⁶ Mæto nian tepæt, tatuwîn ikin taruæn-aruæn ikin, in pisin æm, mæmæ otatæfak.

Iesu tæmol-wir etæm nipætîn mæsin tæmimis
(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Nian kit, Iesu tæmatægætun æpæh imæ e nimæ kit, kæn Farisi min, ne iægætun min ræha Lou, ilat æh-ikin koatæpælæh, kæmotisi-pæn æpæh latuænu min e nitæn Kalili, ne nitæn Jutia, ne taon Jerusalem. Kæn næsanænæn ræha Iæræmæ tætatiq o Iesu mæmæ in otol-wir netæmim u koatimis. ¹⁸ E nian æh, netæmim neen kæmotilæs suah kit motuwa itæm tætapil æm e nimitiwîn ræhan mæto-inu nipætîn mæsin tæmimis. Kæn ilat kotalkeike mæmæ okotilæs motælæhæu-pæn e nelki Iesu. ¹⁹ Mæto ilat kotæruru nuwînæn imæ mæto-inu netæmim tepæt æh-ikin. Kæn kæmotuwîn æpæh ilis e nimæ motos-irækis næhgi nimæ mæsin, § kæn motæhlman-æhlman suah un tatite e nimitiwîn ræhan muwîn iuæhkîr æm o Iesu.

²⁰ Nian Iesu tæmehm ræhalat nahatætæn, kæn tæmæn mæmæ, “Iolik. Ræham nolæn rat min, io emos-irækis.”

²¹ Kæn iægætun min ræha Lou ne Farisi min nikilat tæht mæmæ, “?Etæmim naka u tatæghat ausit mæmæ in Uhgîn? Uhgîn æm in titun nos-irækisæn nolæn rat min ræha netæmim.” ²² Iesu in titun æm ræhalat nætelligæn, kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Tahro nakoatætellig min-nulan? ²³ ?Naka in timætiq mæmæ ekæn, ‘Ekos-irækis ræham tefagæ rat min,’ o ‘Ætul maliwæk?’ ²⁴ Kæn roiu onækotehm mæmæ Næti Etæmim tatos nepætæn o nos-irækisæn tæfagæ rat min ikin-u e nætueintæn.” Kæn in tæmæn kæm suah u tatimis mæmæ, “Ætul, milæs ræham nimitiwîn maliwæk matuwîn imam ikin.” ²⁵ Kæn roiu agin-æh min, suah u tæmætul milæs

5:11: Mat 19:27 † **5:11:** E Naoa Ræha Uhgîn, næghatæn u “leprosi” tatæghat-in nimisæn pisin pisin min ræha nuwigitæm. Nimisæn min u tatarækin nuwigitæm, kæn Lou ræha Moses tatæn mæmæ suah kit itæm tæmos nimisæn næhlan, in tamkimik e niganæmti Uhgîn. Afîn Levitikas itæm tepæt 13-14. **5:14:** Lev 14:1-32 § **5:19:** E nian æh, kæmol næhgi nimæ neen e tael. Kæn netæm min u kæmotos-irækis tael min neen mæmæ otol kuhal tahmen e suah u itæm in tatimis.

5:20: Aes 43:25; Luk 7:48 **5:24:** Jon 5:8

rəhan nimitiwın minataliwək matənwiwi Uhgın minatuwin. ²⁶ Kən ilat rafin kəmotaut pik ron narmilat tiwig, kən moatənwiwi nərgi Uhgın, kən motasiəp kən moatəgin məsin moatən məmə, “Nəman, roiu kitat kəmotehm nat pispis agin.”

Iesu təmaun-in Lifae

(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Uarisig e natimnat min u, Iesu təmiet maliwək matuwın, kən in təmehm suah kit itəm tatos məni rəha takis, nərgin u Lifae, tatəpələh ikin katətou takis ikin. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Wa, muarisig-in io muwa rəhak etəmim.” ²⁸ Kən in təmapəs natimnat min rafin rəhan, mətul muarisig-in Iesu.

²⁹ Kən Lifae təmol nagwənən asol kit rəha Iesu əpəh e rəhan nimə. Kən netəmim tepət itəm koatos məni rəha takis, ne netəmim ənpəpın min kəmotuwa moatəpələh kələh ilat min ilat məmə okotagwən. ³⁰ Kən Farisi min ne netəmim neen min rəhalat itəm iəgətun min rəha Lou, nikilat təsagienən kən moatən-ən kəm netəmim rəha Iesu məmə, “?Tahro itəmat nakotagwən kələh əm itəmat netəmim itəm koatos məni rəha takis ne netəm nol təfagə rat?”

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəmim itəm in təsimisən, təsuwinən mehm tokita. Məto etəm tatimis, in otəkəike muwin mehm tokita. ³² Io eməsuwamən məmə ekaun-in netəm itəm nikilat təht məmə kotətuatip rəkis məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat o nolən tərət min itəm koatol. Məto emuwa məmə ekaun-in netəm kotərat məmə okotəuhlin rəhalat nətəligən.”

Nolən rəha napəsən nagwənən o Uhgın

(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “Netəmim rəha Jon Baptaıs, nian rafin koatapəs nagwənən kən katəfak kəm Uhgın, kən netəmim rəha Farisi min koatol əm nat kitiəh, məto rəham netəmim min kotagwən əm katilpın. ?Tahro?” ³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian itəmat nəkoatol nagwənən rəha etəmim itəm təmol əm marit, məto nakotən kəm rəhan min məmə okotəkəike motapəs nunən nagwənən, o kəp? !Kəp! ³⁵ Məto nian tatuwa itəm netəmim okotiləs-irəkis suah u itəm təmol əm marit motiləs kan isəu o rəhan min netəmim. Kən e nian əh inəh, ilat okotapəs nagwənən lan.”*

³⁶ Kən Iesu təmuəh min nimaa nəghatən kit tol min-nulan məmə, “Okol suah kit təsosən napən wi rəhan məhap məsin, kən məhl-pən e napən oas məmə otəhlosig-in itəm təmerəh. Məto okəmə tatol nəhlan, kən otərəkin rəhan napən wi, kən napən wi məsin okol təsəhl-pən wırən ilau napən oas.

³⁷ “Kən okol suah kit təsosən wain wi miuw-pən e pətəl oas u təskasik, pətəl itəm kəmol e nuwigı nəni.† Okəmə suah kit tatol min-nəhlan, kən wain wi otəhləpik kən mol pətəl oas in otasis kən mimerəh mahtiperəh, kən wain in otaiu meləg, kən pətəl min, in otərat. ³⁸ Məto wain wi okəkəike kiuw-pən e pətəl wi. ³⁹ Kən etəmim itəm təmənim wain oas rəkis, in təsolkeikən məmə otənım min wain wi, məto-inu in otən məmə, ‘Wain oas in təwir.’ ”

6

Netəmim rəha Iesu kəmoatəhl wit e nian rəha Sapat

(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Nian kit e Sapat, Iesu ne rəhan min netəmim kəmotaliwək motuwa e nasumən min rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan min netəmim kəmoatəhl wit neen motawig rəkis niwin, kən moatun. ² Məto Farisi min neen koatən məmə, “!Ei! Nian u-roiu in Sapat, kən nolən u nəkoatol tatətəhl Lou. ?Tahro itəmat nəkoatol min-nəhlan?”

5:30: Luk 15:1-2 **5:34:** Jon 3:29 * **5:35:** “Etəmim itəm təmol əm marit” tatəpsen-pən Iesu, kən “rəhan min netəmim” tatəpsen-pən netəmim min rəha Iesu. † **5:37:** E nian əh, kəmol pətəl rəha wain e nuwigı nəni. Pətəl wi in timətmətig o nahgigən. Məto pətəl oas in təskasik kən okol təsahgigən. Nian nahui krep tatuwa matol wain, kən nahgin tətəhləpik pətəl tətasis. **6:1:** Dut 23:25 **6:2:** Jon 5:10

³ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmә, “? Itəmat nəsotafinən e Naoa Rəha Uhgın, natimnat mın əh itəm Kig Tefit təmol aupən? In ne rəhan mın netəmim, nəumis təmus ilat. ⁴ Kən in təmuwin imə e nimə tapolən rəha Uhgın, təmos pıret u itəm pris mın kinotos-ipən rəkis kəm Uhgın. Kən Lou tatən məmә pris mın əm kotitun nunən, mətō Tefit təmun kən mos-ipən neen kəm rəhan mın netəmim məmә okotun.” ⁵ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmә, “Io, Nəti Etəmim, ekatərəmərə e nian rəha Sapat.”

Iesu təmol-wır etəmim e nian rəha Sapat

(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶ Kən e nian pisin kit mın rəha Sapat, Iesu təmuwin əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, matəgətun netəmim. Kən ikin əh, suah kit əh-ikin nelmin matip təmimis, təsəg-ətuatip-inən. ⁷ Kən iəgətun mın rəha Lou, ne Farisi mın, ilat koatalkəlik məmә okotehm-tu Iesu məmә otol-wır suah u e nian rəha Sapat, pəs ilat kotitun nənən məmә Iesu təmətəhl Lou.

⁸ Mətō Iesu təmıtun əm rəhalat nətəligən, kən tāmən-ipən kəm suah u itəm nəlmin təmimis məmә, “Wa, mətul aupən e niganəmti netəmim rafin.” Kən təmuwin mətul-pən əh aupən. ⁹ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmә, “Iakolkeike məmә ekətapəh-in nat kit otəmat. ?Təhro? ?E nian rəha Sapat, nolən naka in tətətip e Lou məmә okol, okol nat wır, o okol nat tərat? ?Okosmegəh etəmim, o okohamnu etəmim?” ¹⁰ Kən təmısilu ilat rafin mıtəlau, kən tāmən-ipən kəm etəm nelmin təmimis məmә, “Əg-ətuatip-in nelməm.” Kən suah əh təməg-ətuatip-in nelmin, kən nelmin təməwır. ¹¹ Mətō netəm mın əh, nıkilat tinərat pik ağın, kən kınəatəghat-əghat kəm ilat mın məmә okotəhro e suah əh Iesu.

Iesu təmıtəpun tuelef aposol mın rəhan

(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Kən e nian mın əh, Iesu təmuwin əpəh ilis e nıtōt məmә otəfak, kən in təmətətig matəfak kəm Uhgın e nian əh mətōarus tian. ¹³ Kən tinian, təmaun-in rəhan mın netəmim məmә okotuwa kehm. Kən təmıtəpun rəkis tuelef, maun-in nərgılat məmә aposol mın. ¹⁴ Nərgi aposol mın u tol min-nulan: Saimon itəm Iesu təmaun-in nərgin wi məmә Pita, ne pian Antru, ne Jemes ne Jon, ne Filip, ne Patolomiu, ¹⁵ ne Matiu, ne Tomas, ne Jemes nəti Alfeas, ne Saimon u kətaun-in məmә Selot,* ¹⁶ ne Jutas nəti Jemes, ne Jutas Iskariot itəm təmegəhan-in-pən Iesu kəm rəhan mın tıkimır mın.

Iesu təməgətun netəmim kən mosmegəh netəmim itəm kəmoatımis

(Mat 4:23-25)

¹⁷ Kən Iesu ne rəhan aposol mın kəmotiet e nıtōt u moteiuaiu motuwa motatig e nıtən iəməhl ilat rəhan netəmim tepət, ne nımanin netəmim tepət mın kəmotisi-pən nıtən Jutia, ne Jerusalem, ne nıkalal nıtəhəi ikin Taea ne Saeton. ¹⁸ İlat kəmotuwa məmә okotəto nəghatən rəha Iesu kən məmә in otol-wır nımısən mın rəhalat. Kən in təmol-wır netəmim itəm narmın rat mın kəmoatərəkin ilat. ¹⁹ Kən netəmim itəm kəmotətul moatıtəlau lan, kəmotalkut məmә okotek mətō-inu nəsanənən tətisi-pən lan matol-wır ilat rafin.

Nagienən ne nəratən

(Mat 5:1-12)

²⁰ Kən Iesu təmasipən mehm rəhan mın netəmim, kən tən-ipən kəm ilat məmә, “İtəmat u ian-rat mın, nakoatatig e nəwırən pahrien. In nəwırən pahrien mətō-inu, itəmat netəmim rəha Uhgın, kən in tatərəmərə etəmat.

²¹ İtəmat itəm nakoteam-in nagwənən əh-roiu, nakoatatig e nəwırən pahrien. In nəwırən pahrien mətō-inu, onəkotən məmә, ‘Əwəh, tahmen.’

İtəmat itəm nakotasək əh-roiu, nakoatatig e nəwırən pahrien. In nəwırən pahrien mətō-inu onəkotalah.

6:3: 1 Saml 21:1-6 **6:4:** Lev 24:5-9 * **6:15:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4. **6:21:** Sam 126:5-6; Aes 61:3; Nol Əpən 7:16-17

- ²² Nakoatatis e nāwīrān pahrien nian netāmim koatetāhau itāmat, kēn kāsēgāhan-inān itāmat mēmā onəkotol natimnat kitiah itāmat min ilat, kēn katān rat itāmat, kēn katārēkin-rēkin nārgitāmat mēmā itāmat rēha iārmis min, kēn ilat koatol nolān min āh kām itāmat mēto-inu io Nēti Etāmim, kēn itāmat rēhak min.
- ²³ “E nian min āh, otāgien, kēn motētīp-ētīp e nāgienān mēto-inu nētouān asol rēhatāmat rēha natimnat min āh tātatis āpāh e nego e neai. Nīkitāmat otāgien mēto-inu tīpīlat min kāmōatol nolān kitiah ām kām ien min aupān ikīn.
- ²⁴ “Mēto, kēsi, nahmān asol otuwa otāmat itām rēhatāmat nautē tepēt roiu mēto-inu, nīnotos rēkis nāgienān rafin itām onəkotos.
- ²⁵ Kēsi, nahmān asol otuwa otāmat itām nakotāgwān pīk moatēto tēwīr lan āh-roiu mēto-inu, nāumis otāpanus itāmat.
- Kēsi, nahmān asol otuwa otāmat itām nakotalah āh-roiu mēto-inu, nāpanotasāk onəkotasāk agīn.
- ²⁶ Kēsi, nahmān asol otuwa otāmat nian netāmim koatīlās-ipār nārgitāmat mēto-inu, tīpīlat min kāmōtīlās-ipār mihīn nārgī ien eiueiua min aupān ikīn.”

Otolkeike rēhatāmat

tīkīmīr min

(Mat 5:38-48; 7:12)

²⁷ Kēn tāmān min mēmā, “Mēto ekatān kām itāmat itām nakoatētālig-in motitun mēmā, nəkotākēike motolkeike rēhatāmat tīkīmīr min, kēn motol tēwīr kām netām koatetāhau itāmat, ²⁸ kēn nian netāmim koatau iārmis-in itāmat, mēto itāmat onakotētāpāh-in o Uhgīn mēmā otos-ipān rēhan nāwīrān kām ilat, kēn onəkotēfak o netāmim itām koatol tērat kām itāmat.

²⁹ “Okāmā suah kit tatem nīkapīm, kēn ahwin-pān nīkalīn kit min tem. Okāmā suah kit tatīlās rēham kot, kēn atātul matīp o nos-ipān minān rēham sot. ³⁰ Os-ipān nat naka kām etāmim kit itām tateasiā-in ron ik, kēn etāmim itām tēmos rēham neen natimnat, āpās ām, māsētāpāh-inān. ³¹ Kēn otol tēwīr kām netāmim rafin e nolān min rafin itām nakotolkeike mēmā netāmim okotol min kām itāmat.

³² “?Okāmā nakotolkeike ām netām min u koatolkeike itāmat, nīkitāmat tēht mēmā okīlās-ipār itāmat ron? Kēp. Netām rat, ilat min koatol tēwīr kām ilat min, kēn moatolkeike ilat min. ³³ ?Kēn okāmā nakoatol ām tēwīr kām netām min āh itām koatol tēwīr kām itāmat, nīkitāmat tēht mēmā okīlās-ipār itāmat ron? Kēp. Netām rat, ilat min koatol ām nat kitiah min. ³⁴ ?Kēn okāmā nakoatēgāhan-in natimnat kām netāmim neen itām ilat kotitun nos-ipa minān nītain, nīkitāmat tēht mēmā okīlās-ipār itāmat ron? Kēp. Netām rat, ilat min koatēgāhan-in natimnat kām ilat min mēmā nian kit kēpanotos-ipān min nītain tahmen.

³⁵ “Mēto nəkotākēike motolkeike rēhatāmat tīkīmīr min, kēn moatol tēwīr kām ilat, kēn moatēgāhan-in natimnat itām kāmotos mēmā okāsotalpīnān. Okāmā nəkotol nēhlan, kēn rēhatāmat nētouān asol tātatis, kēn nakotuwa nenāti Uhgīn Ilis Agīn, mēto-inu in tatol tēwīr kām netām naumis min, kēn tatol tēwīr min kām netāmim itām kāsotānān mēmā nīkilat tagien o natimnat wīr itām in tatol kām ilat. ³⁶ Otasēkitun netāmim tahmen ām e rēhatāmat Tata tētasēkitun netāmim.”

Āsānān nolān rēha etāmim

(Mat 7:1-5, 17-27; 12:34-35)

³⁷ Kēn Iesu tāmān mēmā, “Āsānān nolān rēha etāmim mēmā in tērat, kēn pās kāsānān rēham nolān mēmā in tērat; āsānān mēmā suah kit otākēike mos nalpīnān o tēfagē rat kit rēhan, kēn pās kāsānān mēmā ik onakākēike mos nalpīnān o tēfagē rat kit rēham; aluin nolān rat rēha etāmim itām tāmōl kām ik, kēn pās kaluin nolān rat rēham. ³⁸ Awte kēn mēhan nelmām kām netāmim, kēn kos-ipīnā natimnat kām ik, natimnat tepēt tepēt itām kāmīi-pān kasīn-āsīn kēgētān, tēr matērioah itām okālāhau-pān ilat e nelmām. Okāmā

natos-ipən tepət, okos-ipinə tepət kəm ik, mətə okəmə natos-ipən noan məsin əm, okos-ipinə noan məsin əm kəm ik.”

³⁹ Kən in təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə, “İganəmtin əpis ko təsitən iganəmtin əpis kit mın. !Kəsi, okiawig-pən e noakimil asol! ⁴⁰ Etəm tatətəlig, in təsaprəkis-inən rəhan iəgətun, mətə etəmim itəm tətətəlig-in wır matətəu-pən iəgətun e nətəligən mın rafin, in otuwa mahmen e rəhan iəgətun.

⁴¹ “?Tahro nakatən nisip noan məsin itəm təmuwin e niganəmti piam, mətə nıkim təsəhtən nig asol itəm tətətig e niganəmtim? ⁴² ?Okəmə nakəsehmən nig asol əpəh e niganəmtim, kən onakahro min-nulan mos-irəkis nisip e niganəmti piam? !Rəhatəmat nənən təwır, mətə nikitəmat tamkımik! Aupən mos-irəkis nig asol e niganəmtim, kən mitun nehm wırən nisip e niganəmti piam kit.

⁴³ “O nat əh inəh, iatən məmə, nig katun tikə itəm tatəe-in nig kəsunən, tahmen-pən əm e nig kəsunən təsoe-inən nig katun, ⁴⁴ mətə-inu etəmim tatitun nig e nehmən noan. Ko etəmim təsəhlən noa nig katun e nolkosik, kən ko etəmim təsəhlən noa nig tətəhen e nol e luən. ⁴⁵ Etəm təwır, nıkin tərıoah e natimnat wır mın, kən in tatol natimnat itəm təwır. Kən etəm tərət, nıkin tərıoah əm e nolən tərət mın, kən in tatol əm nolən tərət; mətə-inu e nian tatəghat, kən natimnat mın əh e nıkin koatiet.”

⁴⁶ Kən İesu təməh məmə, “?Tahro nakotaun-in io məmə ‘İərəməərə, İərəməərə,’ mətə nəsolən nat naka itəm ekatən? ⁴⁷ Pəs ekəgətun kəm itəmat nolən rəha suah kit itəm tatuwa ron io, kən matətə nəghatən mın rəhak, kən matol natimnat mın itəm ekatən ilat.

⁴⁸ “Kən in tahmen əm e etəmim itəm təmiləkin rəhan nimə. Aupən, təmel nisip meiuaiu muwin mafəl wır kəpiel apın əpəh ləhau, kən miləkin-pən rəhan ikin nimə. Nian nuhuən təfik maiu maruəh muwa mıləs pikən, mətə təsələalən lan, mətə-inu təmiləkin wır tiəkis. ⁴⁹ Mətə etəmim itəm tatətə nəghatən rəhak kən məsolən, in tahmen-pən e etəmim itəm tatiləkin-pər rəhan nimə tatəpələh-pər əm e nıməptən. Nian nuhuən təfik maiu maruəh muwa mıləs pikən nimə, kən əmun nimə tiet morin mıməlkin-məlkin.”

7

Nahatədən rəha etəm-iasol kit rəha mopael mın (Mat 8:5-13)

¹ Nian İesu təməghat rəkis kəm netəmim un, kən in təmuwin əpəh e taon Kapaneam. ² Kən ikin əh, etəm-iasol kit rəha mopael mın rəha netəm Rom tətətig, kən slef kit əh-ikin rəhan itəm in tolkeike pik, mətə slef əh tatimis pik, rəhan nahməən tepət. ³ Kən e nian etəm-iasol əh təməto namnusən rəha İesu, kən in təmahləpis netəm-iasol neen rəha netəm İsrəl məmə okotuwin motən-ipən kəm İesu məmə otuwin mol-wır rəhan slef. ⁴ Kən nian netəm-iasol mın əh kəmotuwa motehm İesu, motətapəh əskasik ron motən məmə, “İərəməərə, tətuatip əm məmə nakasitu e suah əh, ⁵ mətə-inu in tolkeike pik kitat netəm İsrəl, kən in təmiləkin nimə rəha nuəfiminən rəhatat.”

⁶ Kən İesu təmətəu-pən ilat. Kən e nian kınəotuwa iuəhkır o nimə, etəm-iasol rəha mopael mın təmahl-ipən rəhan mın netəmim kotuwin motehm İesu moatən-ipən məmə, “İərəməərə, əsəlikiamtəən ik o nuwamən, mətə-inu esahmen-pənən məmə onəkuwa imak ikin. ⁷ Kən tol min-nəhlən, io esimnəən mehm ik. Ik etəm-iasol kit, mətə io etəm ləhau əm. Mətə əghat əm, kən rəhak slef, in otəsənən mın. ⁸ Ekıtun məmə nımısən əh otəkəike mol nəwıam, mətə-inu io mın, rəhak netəm-iasol mın kotərəməərə lak, kən iatol nəwıalat, kən mopael mın neen əh-ikin itəm io ekərəməərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwin,’ kən tuwin. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən in tol.”

⁹ Nian İesu təməto nəghatən u, narmın təmiwig pik o nəghatən rəha suah u. Kən in təmeirair mən-ipən kəm nımanin netəmim itəm koatətul uarisig in, məmə, “Ekatən kəm

itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən nat əpnapin noanol min rəha Isrel, məto esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatətəən iahgin tahmen-pən lan.” ¹⁰ Kən e nian iahləpis min rəha etəm-iasol kəmotitəlig-pən imə, kəmotəhm slef əh tinəsanən rəkis.

Iesu təmosmegəh nəti nəutahlimis kit

¹¹ Kən təsuwəhən e natimnat min u, Iesu təmuwın e taon kit, nərgin u Nain, ilat rəhan min netəmim ne nimanin netəmim tepət itəm koatuarisig-in in. ¹² Kəmol fenis e kəpiel titəlau e taon əh, kən e nian Iesu təmuwa iuəhkır o nafiluə rəha taon, kən təmehm netəmim koatısi-pən e taon moatalis etəm təmimis kit. In etəm aluə iərman, nəti nəutahlimis kit noan kitiəh əm. Kən nimanin netəmim tepət rəha taon koataliwək kələh ilat nəutahlimis əh. ¹³ Kən nian İərəmərə təmehm nəutahlimis əh, in təmasəkitun pik, kən mən-ipən kəm in məmə, “Əsasəkən.” ¹⁴ Kən təmuwın mek pet itəm kətalis suah u təmimis lan, kən kəmotətul. Kən Iesu təmən-ipən məmə, “!Etəm aluə! !İatən kəm ik məmə, ətul!” ¹⁵ Kən etəm təmimis tinəmegəh minətul, kən mətuoun matəghat. Kən Iesu təmos-ipən etəm aluə əh kəm rəhan mama.

¹⁶ Netəmim rafin kəmotəgin motasiəp, kən moatənwiwi Uhgın məmə, “!İen asol kit roiu tətətig kitat min!” Kən motən min məmə, “!Uhgın təmuwa məmə otasitu e rəhan min netəmim!” ¹⁷ Kən namnusən rəha Iesu təmaiu mitəlau ikın min rafin e nitən Jutia kən e niməptən min rafin iuəhkır ron.

Iesu ne Jon Baptais (Mat 11:2-19)

¹⁸ Netəmim rəha Jon Baptais kəmotən-ipən kəm in natimnat rafin itəm Iesu təmol ilat. Kən Jon Baptais təmaun-in rəhan etəmim mil kəiu kuea ron, ¹⁹ kən tahləpis ilau məmə okian muehm İərəmərə muətapəh ron məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o mətə ekotasipən o etəm pisin kit min?”

²⁰ Kən nian suah mil kəmuea muehm Iesu, kəmuən-ipən kəm in məmə, “Jon Baptais təmah-İpa itimlau ekuea məmə ekuətapəh ron ik məmə, “?Karmə ik suah əh itəm otuwa, o mətə ekotasipən o etəm pisin kit min?” ”

²¹ Kən e nian əm əh itəm ilau kəmuea muehm Iesu lan, məto Iesu tatol nimisən tepət koatəwir. Neen koatos nimisən pisin pisin min, neen narmin rat tətətig elat. Kən netəmim tepət niganəmtilat təpis, məto Iesu təmol-wir ilat. ²² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “İatəlig mian muən-ipən natimnat min u rafin kəm Jon, nat itəm nəmuəto kən muehm. Netəm niganəmtilat təpis kınəatəplan nat. Kən netəmim itəm nelkilat tərət kınəotəto təwir kən minotaliwək. Kən netəm min u kəmosos nimisən leprosi, nuwigilat tinəwir. Kən netəm min u matəlgilat təmalu, roiu matəlgilat tinoag, kən netəm min u kəmotimis, kınəotəmegəh min. Kən İan-rat min, roiu əh suah kit tinatən-İarəp namnusən təwir kəm ilat. ²³ Uhgın otawte-in rəhan nəwirən kəm netəmim itəm kəsətəməən e rəhalat nahatətəən lak o rəhak nolən.”*

²⁴ E nian iahləpis mil rəha Jon ilau kəmiatəlig min, kən Iesu təmətuoun matəghat-in Jon kəm nimanin netəmim. In təmən məmə, “?Aupən ikın, itəmat nəmoatuwin əpəh ikın taruən-aruən ikın məmə onəkotehm naka? ?Nəmoatuwin məmə onəkotehm suah kit əpnapin əm itəm tahmen e nuwig itəm nimətag tətəhl tatahuin-ahuin? !Kəp! ²⁵ ?Okəmə kəpə, kən nəmoatuwin məmə onəkotehm naka, suah kit itəm tatuwin e napən wir nəmtin tiəkis? !Kəp! Netəm itəm koatuwin e napən wir, motagien əm e rəhalat nautə, ilat kotatig e nimə wir min tahmen e rəha kig. ²⁶ ?Kən naka əh nəmoatuwin məmə nakotehm, İen kit, o? Əwəh, nıpahrienən, məto İatən kəm itəmat məmə in İlis taprəkis-in e İen. ²⁷ Suah u İnu Naoa Rəha Uhgın təmatəghat in məmə,

7:15: 1 King 17:23; 2 King 4:36 **7:16:** Luk 1:68 **7:20:** Sam 40:7; Mal 3:1; Nol Əpən 1:8 **7:22:** Aes 35:5-6; 61:1; Luk 4:18 * **7:23:** E nian rəha Iesu, netəmim tepət koatasipən o Kristo itəm otəpanuwa. Məto nıkilat təht məmə in otol nolən min itəm tol pisin e nolən min rəha Iesu. Nıkilat təht məmə Kristo otos nəsanənən o nəluaginən e kapman rəha Rom. **7:26:** Luk 1:76

‘Otəplan-tu. Iatahl-ipinə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən. In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.’

²⁸ Iatən kəm itəmat məmə, netəmim itəm kəmotaiir e nətueintən u, kit təsaprəkis-inən suah əh Jon. Məto etəm tətətig ləhau agin e netəmim rafin e nərəməərən rəha Uhgın, in ilis taprəkis-in Jon.”

²⁹ Nian netəmim əpnəpin, ne netəmim rəha nosən məni rəha takis kəmotəto nəghatən rəha Iesu, ilat kəmotən məmə suatip rəha Uhgın in suatip ətuatip. Koatən nəhlan məto-inu Jon təmol baptais rəkis elat. ³⁰ Məto Farisi mın ne iəgətun mın rəha Lou, ilat kəməsotegəhanən məmə Jon otol baptais elat, kən inəh kəmotərakin suatip rəha Uhgın e nəmegəhən rəhalat.

³¹ Kən Iesu təmatəghat mın məmə, “?Kən io ekən nolən rəha netəmim roiu, məmə tahmen e naka? ?Kən rəhalat nətəligən naka? ³² Ilat kotahmen-pən əm e nisualkələh itəm nat kit tikə otol nīkilat tagien. Kən koatəpələh e suatip katol maket ikin, kən motagət əfəməh motaun-in ilat mın neen məmə, ‘Itimat emotahl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagiənən lan, məto itəmat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoatasək eiuə rəha nīmīsən, məto nəsotasəkən kitat mın itimat.’

³³ “Iatən min-nulan məto-inu nian Jon Baptais təmuwa, matətuakəm məsunən nagwənən nian tepət o nəfakən, məsənimən wain. Kən itəmat nakoatən məmə, ‘Suah əh, narmın rat kit tətətig lan.’ ³⁴ Məto io, Nəti Etəmim, emuwa mətagwən matənim wain, kən itəmat nakoatən məmə, ‘!Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nagwən pīkən ne etəmim rəha napīsən, kən motan kələh ilat netəmim rəha nosən məni e takis, ne netəmim itəm nol təfagə!’ ³⁵ Nenatigən rəha Uhgın ne nalpəkəuən rəhan in tətətuatip məmə itīmīlau Jon ekioal nat itəm in tolkeike. Kən nəmegəhən rəha netəmim itəm kotahatətə lan, tətəgətun məmə inu nīpahriənən.”

Pətan rat kit təmau nelki Iesu e senta

³⁶ Kən Farisi kit, nərgin u Saimon, in təmətapəh o Iesu məmə otuwın magwən e rəhan nīmə. Kən Iesu təmuwın latuənu, muwın e nīpəgnoa nīmə rəha Farisi un matəpələh məmə otəgwən.†

³⁷ Kən pətan kit e taon əh in iol təfagə rat, təməto məmə Iesu tətəgwən əpəh imə Farisi ikin. Kən in təmos senta kit muwa itəm nəmtin tiəkis. Senta u tətətig e pətəl kəmol e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. ³⁸ Kən in təmuwa iuəhkīr o Iesu mətul e nīkali nelkin mətasək, nahui nəmtin tətəuon mətəhl-pən e nelki Iesu mīnol nelkin tīnəpīlit. Kən təmafəl nahui nəmtin e nelki Iesu e noanun, kən mətoafəl nelki Iesu matos-ipən nīsiaiən kəm in,‡ kən mol-pən senta e nelkin.

³⁹ Kən Farisi u təmehm nat əh, kən tatən atip e nīkin məmə, “Okəmə suah əh in ien pahriən, kən okol in təmītun əm nolən rəha pətan əh itəm tatek nelkin, məmə in iol təfagə rat.”

⁴⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Saimon, iakolkeike məmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən Saimon təmən məmə, “Iəgətun, ən-tu kəm io.”

⁴¹ Kən Iesu təmən məmə, “Suah kəiu, rəhalau məni təsahmenən, kən iərəməərə kit təmos-ipən məni neen kəm ilau, kən o nian kit ilau okualpīn rəhan məni. Kit təmos faif-hanrit tenarius, kən kit tos fifti tenarius.§ ⁴² Nian ilau kənuəruru nos-ipənən nītāin,

7:27: Mal 3:1 7:29: Luk 3:12 7:30: Mat 21:32 7:34: Luk 15:2 † 7:36: Nian mın neen, netəm Isrel koatətu-pən nolən rəha netəm Kris ne netəm Rom nian kotəgwən. Məto tepīl rəhalat in ləhau ləhau, kən netəmim kotapīl e nīkalīlat motol nelmīlat tətətu-pər rəhalat kaugə, kənu nelmīlat matip tos nagwənən moatun. Kən nelkīlat tətəmahl-iarəp katehm wir əm. Inəh Iesu təmol mihīn nian pətan əh təmuwa maikuas e nelkin. Əplan narmın e Mat 26. ‡ 7:37: Mat 26:7; Mak 14:3; Jon 12:3 † 7:38: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, pətan əh təmek nelki Iesu e nohlin. Inu nəmtin məmə in tātīsai-in pīk Iesu, kən nīkin tagien o natimnat itəm Iesu təmol kəm in. § 7:41: Roiu, faif-hanrit tenarius tahmen e faif-hanrit-taosan vatu, kən fifti tenarius tahmen e fifti-taosan vatu.

kən iərəmərə təmən məmә, ‘Uapəs әm nalpınән mәni itәм nәмioas.’ ?Kən suah mil u in pəhruән lan otolkeike pık iərəmərə?”

⁴³ Kən Saimon in təmən mәмә, “Nıkik təht mәмә etәм u itәм in təmos mәni tepət, kən iərəmərə təmasakitun pık, in otolkeike pık iərəmərə.” Kən Iesu təmən mәмә, “Nəmән pahrien.”

⁴⁴ Kən Iesu təmeirair məplan pətan u, kən mən-ipən kəm Saimon mәмә, “?Saimon, natehm pətan u, o kəp? E nian emuwa imam ikin, ik nəmәsos-ipamән nəhau kit o naikuasən e nelkək, məto pətan u, in təmau nelkək e nahui nəmtin mafəl e noanun.

⁴⁵ Nian emuwa, kən Saimon, ik nəmәsolән nəmtətin kit itəm tatəgətun məmә nakolkeike io. Məto pətan u, tatoafəl nelkək tatuwin әm nulan, kən nolән rəhan tatəgətun məmә in tolkeike pık io. ⁴⁶ Saimon, ik nəmәsauән rəhk-kapə e oel mәsin ne, məto pətan u, in təmau nelkək e senta itəm nat kit nəmtin tiäkis. ⁴⁷ Kən tol nəhlan iatən kəm ik mәмә, enafəl rafin rəkis rəhan təfagə rat min itəm tepət tepət, kən tol nəhlan, nolән min әh itəm tatol, tatəgətun məmә tolkeike pık io. Məto nian iatos-irəkis təfagə rəha etənim noan mәsin, kən kəsi, rəhan nolkeikeən in natiəkəku ron io.”

⁴⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm pətan u mәмә, “Reham təfagə rat min, io enafəl rəkis.”

⁴⁹ Kən netənim neen min itəm kəmotagwən ilat min, koatən kəm ilat min mәмә, “?Etənim naka әh itəm tatən məmә tatos-irəkis təfagə rəha etənim?”

⁵⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm pətan u mәмә, “Uhgın təmosmegəh ik məto-inu nəmahatətə lak. Kən uwın, pəs nəməlinuən rəha Uhgın tətətig ron ik.”

8

Nipitan itəm kəmotasitu e Iesu

¹ Uarisig e natimnat min әh, Iesu in taliwək matuwın e taon min neen ne latuәnu min neen. In tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kən mətəmnus-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgın. Kən e nian әh, tuelef aposol min rəhan kəmoatətəu-pən. ² Kən nipitan neen min kəmoatuarisig-in Iesu, inu aupən ikin ilat kəmoatimis, o kəmoatos narmin rat min tətətig elat, məto Iesu in təməhg-iarəp narmin rat min kən təmol-wir rəhalat nimisən. Nərgi nipitan min u Meri u katən məmә Maktala itəm Iesu təməhg-iarəp narmin rat sepın lan; ³ ne Joana pətaguıhl rəha Jusa itəm in tatərəmərə e nimə rəha Kig Herot Antipas; ne Susana; ne nipitan tepət min. Nipitan min u koatos-ipən rəhalat mәni o nos-nəmtinən natimnat o nasituən e Iesu ne rəhan min netəm tuelef.

Nimaa nəghatən e niməptən (Mat 13:1-23; Mak 4:1-20)

⁴ Nimanin netənim tepət kəmotisi-pən e taon min tepət motuwa o Iesu. Nian kəmotuwa motətul kitəlau lan, kən təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat. In təmən mәмә, ⁵ “Suah kit, etəm rəha nəfəən nıkuti wit, təmuwin matərakin nıkuti wit tatisas әpəh e nasumən. Kən neen kəmotisas e suatip, kən uarisig netənim kotuwa kaliwək lan, kən mənig min kotuwa motun rəkis ilat. ⁶ Kən nıkutin neen kotisas-pən e nisip noan mәsin itəm kəpiel ləhau lan. Nian koatəwiə, kən motauke məto-inu nəhau tikə ləhau lan. ⁷ Kən nıkutin neen kotisas-pən e niki nolkosik. Uarisig, nolkosik ne wit kuəwiə kələh, kən nolkosik tatu-atu-pən lan mətoarus-pən kotimis. ⁸ Kən nıkutin neen min kəmotisas-pən e nəptən wir motəwiə motoe-in noalat tepət tepət tahmen e wan-hanrit.”

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u, kən təmagət, mən kəm ilat mәмә, “Etəm matəlgın tatig, təwir məmә in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

⁹ Kən netənim rəha Iesu kəmotətapəh ron mәмә, “Uhapik-pa nimaa nəghatən u kəm itimat.” ¹⁰ Kən in təmən-ipən kəm ilat mәмә, “Itəmat, Uhgın tinerəh rəkis e rəhatəmat suatip məmә itəmat onəkotitun nəghatən rəha nərəmərəən rəha Uhgın itəm tatəhluaiğ.

Mæto netəmim neen, ilat koatos əm e nuəhən nimaa nəghatən mīn, məmə ilat okoatehm, mæto kotəruru, kən ilat okoatəto, mæto okol kəsotitunən.”

¹¹ Kən Iesu in təmatəghat məmə, “Nipəti nimaa nəghatən u tol min-nulan. Nikuti wit, inu nəghatən rəha Uhgīn. ¹² Nikutin mīn itəm koatīsas e suatip, inu tahmen-pən e netəmim itəm kotəto nəghatən rəha Uhgīn, kən Setan tatos-irəkis nəghatən rəha Uhgīn e rəhalat nətəligən məmə okəsotənən nipahrienən lan, kən Uhgīn otəsosmegəhən ilat. ¹³ Kən nikutin mīn itəm koatīsas-pən e nisip noan məsīn kəpiel əh ləhau ikīn, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgīn, kən nīkilat tətəgien ron. Mæto nokilat təseiuaiuən isəu, kən koatahatətə e nian əkuəkīr əm. Mæto nian nəsəsauən, o nəratən tuwa e nəmegəhən rəhalat, kən koatəme e rəhalat nahatətəən. ¹⁴ Kən nikutin mīn itəm koatīsas-pən e niki nolkosik, inu tahmen-pən e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgīn, mæto natimnat tepət tətatu-atu-pən e nəmegəhən rəhalat, inəh koatətəlig-in pīk natimnat rəha nəmegəhən rəhalat, o ilat kotalkeike nautə tepət, o kotalkeike məmə okotəto təwīr e rəhalat nəmegəhən. Kən nəmegəhən rəhalat təsoe-inən nat təwīr kit e nəghatən rəha Uhgīn. ¹⁵ Mæto nikutin itəm tatisas-pən e nīməptən təwīr, inu tahmen e netəmim itəm koatəto nəghatən rəha Uhgīn, kən nīkilat tətətip kən məwīr, kən ilat kotaskəlīm nəghatən rəha Uhgīn tətətip tiəkis e nīkilat. Kən ilat kotalkut matuwīn matuwīn, kən motoe-in nəmegəhən təwīr.”

Ol wək e nat itəm nakatos
(Mak 4:21-25)

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Pah tətəsiepən e lait kən mətaii-pən e pesin, o tatəhtu-pən e nipəg pet? !Kəp! Kəsolən mihin. Nian nakotasiepən e lait, kən motətu-pər e tepil məmə netəmim okotehm nat lan. ¹⁷ Kən e nolən kitiəh mīn əm, okəmə suah kit tətəluaig-in nat kit, mæto Uhgīn otol əp in, kən okəmə suah kit tatos nəghatən anion kit, mæto Uhgīn otən-iarəp. ¹⁸ Nəghatən u itəm nakoatəto, otətəlig-in wīr. Etəm itəm tinitun rəkis nipəti nəghatən rəhak, in titun nosən təhmīn mīn. Mæto etəm itəm təsitunən, in otəmkarəpən e nat itəm nīkin tətəht məmə tatos.”

Mama rəha Iesu ne pian mīn
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Kən e nian əh, mama rəha Iesu ne pian mīn kəmotuwa məmə okotehm, mæto okol kəsotuwīnən iuəhkīr motehm mæto-inu nīmanin netəmim tepət koatətloşig-in. ²⁰ Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in məmə, “Mama rəham ne piam mīn ilat əpəh ihluə koatətul, kən kotalkeike məmə okotehm ik.”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəmim rafin itəm koatəto nəghatən rəha Uhgīn kən moatətəu-pən, ilat un rəhak netəmim mīn, rəhak mama ne piak mīn.”

Iesu təmən-iəhau nīmətag asol e Lek Kalili
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Nian kit Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotuwīn e pot kit, kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs kotuwīn əpəh entənipən-pən e lek u.” Kən kəmotiuw niuwən motiet. ²³ Nian pot tīnətaiu, kən Iesu təmuwīn mapil. Kən nīmətag asol kit təmeiuaiu-pa e lek u, kən nəhau təmuwīn e nipəgnoa pot, iuəhkīr əm pot tətəmmim. ²⁴ Kən kəmotəhgaiir e Iesu kən motəmə, “!Ei, Etəm-iasol! !Etəm-iasol! Aiir-ta, okotimīs roiu!”

Kən Iesu təmaiir məghat mən-iəhau nīmətag ne peau-peau asol mīn məmə, “!Nahmen, uameg-ta!” Kən nīmətag təmurahl nelmīn, kən tīnəməlinu tīnəməlinu. ²⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro? ?Rəhatəmat hiə nahatətəən?”

Mæto ilat kīnoatəgin, kən narmilat tīnatiwīg mīn, kən mīnoatən-ipən kəm ilat mīn məmə, “!Ei! ?Etəmim naka u? Nat əpnəpīn nīmətag ne nəhau, mæto katutəlig-in rəhan nəghatən matioal.”

*Iesu tāmāhg-iarəp narmīn rat mīn e suah kit
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)*

²⁶ Kən ilat kəmotuwa kiet-arəpa rəha netəm Kerasa ikin, inəh entənīpən-pən e lek u, kən kəmotuwar əpəh ipar. ²⁷ Nian Iesu təmuwar, kən əmun etəmim kit əh-ikin təmuwa mehm. Suah un, narmīn rat mīn kotatig lan, kən nuwəh məsīn in təməsuwīn-inən napən, kən in təsapīlən imə, məto in tətatig əm əh e nīpəg kəpiel mīn, ikin katītənīm netəmim ikin. ²⁸⁻²⁹ Aupən ikin, nian tepət, narmīn rat əh tatol in tətalməl pik, kən netəmim koatəlis nelkīn ne nelmīn e sen məmə otaskəlīm tiəkīs moatehm məmə otəsərəkīn-rəkīnən natīmnat. Məto e nian rafin tateatīp-eatīp sen mīn əh, kən narmīn rat tatəkəike kəm in məmə otiet magīm muwīn əpəh ikin taruən-aruən ikin.

Kən nian ialməl u təmehm Iesu, təmeariḡ əfəməh, muwa morin-pən e nelkī Iesu, kən mətagət məmə, “!Iesu, Nəti Uhgīn Ilīs Agīn! ?Nakəmə onakahro io? !Awi, iatətapəh ron ik məmə onəsolan nalpīnən asol kit kəm io!” Narmīn rat u təmən nəhlan məto-inu Iesu tinən rəkīs məmə in otiet magīm e suah u.

³⁰ Kən Iesu təmətapəh məmə, “?Nərgəm pah?” Kən in təmən məmə, “Nīmanin Tepət.” Təmən nəhlan məto-inu narmīn rat tepət kəmotatig lan. ³¹ Kən narmīn rat mīn kəmotətapəh əskasik o Iesu məmə, “Onəsahl-ipənən itimat e nīpəg itəm namnun tikə tapīnəp, u imə nalpīnən.”

³² Kən ikin əh e nīkali nītot, pikəs mīn tepət kotagwən motan əh-ikin. Kən narmīn rat mīn kəmotasək moatən-ipən kəm Iesu məmə, “Awi, egəhan-in itimat ekotuwīn e pikəs mīn əh.” Kən Iesu təmegəhan-in ilat kotuwīn. ³³ Kən narmīn rat mīn u kəmotiet e suah un motuwīn e pikəs mīn, kən pikəs mīn ilat rafin kəmotaiu moteiuaiu ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motamnim.

³⁴ Nian netəm kotagwən pikəs mīn kəmotehm nat u, kəmotiet motagīm motuwīn moatən-iarəp namnusən rəha natīmnat mīn u e taon rəhalat ne ikin mīn rafin titəlau lan. ³⁵ Kən netəmim kəmotiet e taon moatuwīn məmə okotehm natīmnat mīn əh. Kən kəmotuwa motehm Iesu, kən motehm mīn suah un itəm narmīn rat mīn kəmotiet rəkīs lan, in tatəpələh iuəhkīr e nelkī Iesu, tinəsalmələn, kən mīnuwīn-in rəkīs rəhan napən. Kən netəmim rəha taon koatəḡin.

³⁶ Kən netəmim itəm kəmotehm ətuatīp nat u e nīganəmtīlat, ilat kotamnus tatuwīn kəm netəmim neen mīn moatən-iarəp məmə Iesu təmāhro nulan mol-wīr suah əh, itəm aupən ikin narmīn rat mīn kəmotatig lan. ³⁷ Kən netəmim rafin u kotatig iuəhkīr ikin Kerasa, kəmotən-ipən kəm Iesu məmə otiet iməlat ikin, məto-inu ilat kīnoatəḡin pik. Kən əmun in təmuwīn e pot məmə okotasuə moatuwīn entənīpən-pən ikin.

³⁸ Məto suah u itəm narmīn rat mīn kəmotiet lan, in təmətapəh o Iesu məmə, “!Awi, pəs ekīmnə kitat!” Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, ³⁹ “!təlig matuwīn imam ikin, muwīn mən-iarəp natīmnat mīn itəm Uhgīn təmol kəm ik.” Kən suah u təmuwīn ikin mīn rafin e taon iman ikin matən-iarəp natīmnat mīn rafin itəm Iesu təmol kəm in.

*Pətagwəhl kit itəm tatīmīs ne pətan əkəku kit itəm təmīmīs
(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Nian Iesu təmītəlig-pa mīn e entənīpən-pa lan e lek u, netəmim nīkilat təmagien məmə kīnotehm mīn Iesu, məto-inu ilat kəmoatəsahḡin. ⁴¹ Kən etəmim kit təmuwa mehm, nərgīn u Jaeras, itəm in etəm-iasol kit rəha nīmə rəha nuəfīmīnən. Təmuwa meiuaiu mīsīn nulīn e nīsīaiīən, matəkəike e nətapəhən kəm Iesu məmə in otuwīn əpəh iman ikin, ⁴² məto-inu rəhan pətan əkəku tatīmīs pik rəhan nahməən tepət, kən otəsuwəhən tīmīs. In noan kitīəh əm, rəhan nup tuelef.

Kən Iesu təmaliwək matuwīn o pətan əkəku əh, kən nīmanin netəmim tepət kəmotuwa kītəlau lan katīləs-pīkən-ləs-pīkən. ⁴³ Kən pətan kit təmuwa o Iesu itəm tatos nīmīsən rəhalat nīpītan nian rafin əm mīnos nup tuelef, kən təmuwīn o netəmim tepət itəm koatol

mərisin, məto okol kit təsol-wirən. ⁴⁴ Kən pətan əh təmisi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meapən mek nıpəgnəmti nıməhan rəha Iesu, kən əmun roiu aɡin-əh mın əm, rəhan nımisən təmol namnun. ⁴⁵ Kən Iesu tən məmə, “?Ei, pah təmek io?”

Kən nian ilat rafin kəmotən məmə kəp, kən Pita təmə, “!Etəm-iasol, nımanin netəmim tepət koatıləs-pikən-ləs-pikən ik!”

⁴⁶ Məto Iesu tən məmə, “Kəp. Ekitun məmə suah kit təmek io məto-inu eməto məmə nəsanənən təmıet lak.”

⁴⁷ Kən e nian pətan əh tınıtun məmə okol in təsəhluaıgən, in təmuwa mətasiəp-asiəp pik, kən misin nulin matos-ipən nısiailən kəm Iesu. Kən e nıganəmti netəmim rafin, tatən-iarəp kəm Iesu məmə təmek in o naka, kən matən-iarəp mın məmə e nian təmek in, kən roiu aɡin-əh mın əm, rəhan nımisən təmol namnun. ⁴⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, rəham nahatətən lak təmol-wir ik. Kən atuwın, pəs nəməlinuən rəha Uhgın tətatiɡ ron ik.” ⁴⁹ Nian Iesu təmatəghat əh, kən etəmim kit təmisi-pən imə Jaeras ikin met-arəpa, kən mən kəm Jaeras məmə, “Nətım pətan əkəku tınımis rəkis. Əsəlikiamtən iəgətun.”

⁵⁰ Məto nian Iesu təməto nəghatən əh, in təmən-ipən kəm Jaeras məmə, “Əsəɡinən. Ahatətə əm lak, kən pətan əkəku rəham, in otəwir mın.” ⁵¹ E nian Iesu təmuwa met-arəpa e nımə rəha suah əh, kən təmit-irəkis əm Pita, ne Jon, ne Jemes, ne mama ne tata rəha pətan əkəku itəm in təmimis, məmə ilat əm okotuwın imə. ⁵² Netəmim rafin koatasək əfəməh moatəun-əun o pətan əkəku əh, məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əsotasəkən. Pətan əkəku u in təsimisən. In tətəpıl əm.”

⁵³ Kən ilat kotalah-əsən lan məto-inu ilat kotıtun məmə pətan əkəku əh tınımis rəkis. ⁵⁴ Məto Iesu təmea-pən mıləs nelmi pətan un kən maun-in məmə, “Pətan əkəku, ətul.”

⁵⁵ Kən əmun pətan əkəku apon təməmegəh mın mətul. Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otos-ipən nat kit tun.” ⁵⁶ Kən rəhan mama ne tata, narmılau təmiwig pik, məto Iesu tən-ipən kəm ilau məmə, “Onəkəsüən-iarəpən natımnat mın u kəm suah kit.”

9

Iesu təməhl-ipən rəhan netəm tuelef məmə okotən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgın (Mat 10:5-15; 14:1-2; Mak 6:7-16)

¹ Kən Iesu təmuəfımın rəhan netəm tuelef kotuwa kitiəh, kən təmos-ipən nəsanənən kəm ilat kən mətegəhan-in rəhan nepətən o nərəmərəən kəm ilat məmə ilat kotıtun nəhg-iarəpən narmın rat mın, kən məmə ilat okotol-wir nımisən mın. ² Kən Iesu təməhl-ipən ilat məmə okotən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgın, kən məmə okotol-wir netəmim itəm koatımıs.

³ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian onəkotuwın, məsotosən natımnat neen rəha naliwəkən rəhatəmat, natımnat itəm kotahmen-pən e kasikin, o kətim, o nagwənən, o məni, kən məsotosən napən kəiu. ⁴ Kən e nian itəmat nakotuwın e latuənu kit motatiɡ e nımə kit, nımə u inun onəkotatiɡ əm lan mətoarus-pən nian itəmat onəkotiet lan. ⁵ Kən ikin pəhruən onəkotuwın ikin, okəmə netəmim nıkilat təsəɡienən məmə nakotuwa motatiɡ itəmat mın ilat, kən otəhapıspis rəkis nımoulul e nelkitəmat motiet. Inu nəmtətin kit tətəgətun məmə nakotapəs ilat, kən niki Uhgın tərət olat.”

⁶ Kən ilat kəmotiet motaliwək motuwın latuənu mın moatəmnus-iarəp nımnusən təwir, kən ikin mın rafin koatuwin ikin, moatəfak o netəmim tepət, kən kotəmegəh.

⁷ Kən Kig Herot Antipas u in iərəməərə e nıtən Kalili, in təməto nımnusən rəha natımnat mın u itəm Iesu tatol ilat. Kən təmətəliɡ-in muwin mınəruru əfəməh məto-inu netəmim neen kotən məmə Jon Baptais tınəmegəh mın, ⁸ kən netəmim neen mın kəmotən məmə Elaija tınuwa mın, kən netəmim neen kəmotən məmə in ien kit rəha Uhgın aıpən ikin

itəm təmamegəh mīn. ⁹ Kən Herot Antipas təmən məmə, “Jon u, io enəmo hatip rəkis rəhn-kapə. ?Məto etəmim pah u iatəto rəhan namnusən?” Kən in təmategəs-in Iesu məmə otəplan.

*Iesu təmagwən netəmim
faif-taosan*

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;

Jon 6:1-14)

¹⁰ Kən aposol mīn rəha Iesu kəmotitəlig-pa mīn ron, kən motən-ipən kəm in natimnat rafin itəm kəmotol. Kən in təmit ilat motiet rəkis e netəmim, motuwīn əpəh e taon pisin kit mīn, nərgin u Petsaeta. ¹¹ Məto e nian netəmim kəmotəto namnusən məmə Iesu tinuwa, kən kəmotuwa motuarisig-in ilat. Kən Iesu nikin təmagien əm nian in təmehm ilat, kən in tatəgətun ilat e nərəmərəən rəha Uhgīn, kən matol-wir netəm koatimis kotəmegəh mīn.

¹² Kən ehnaipən iuəhkir o napinəpən, netəm tuelef rəha Iesu kəmotuwa ron, moatən məmə, “Iərəmərə. Ahl-ipən netəmim rafin koatuwīn əpəh e latuənu mīn məmə okotegəs-in ikin təwir kit rəha napilən kən motegəs-in nagwənən itəm okotun məto-inu, ikin-u koatan ikin roiu, in liminan.”

¹³ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəp, itəmat əm. Onəkotagwən netəm mīn əh.” Kən ilat kotən məmə, “Itimat ekoatos əm piret faif ne nəm kəiu. ?Tahro? ?Nakolkeike məmə ekotuwīn motos-nəmtin nagwənən kit mīn nigī nimanin netəmim mīn əh rafin?”

¹⁴ Kəmotəghat nəhlan məto-inu netəmim tepət tepət itəm kəmotuwa ikin əh, okəmə kafin nəman əm, kən ilat rafin faif-taosan.

Məto Iesu tən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “Otuwīn motor ilat fite fite motən məmə okotəpələh.” ¹⁵ Kən rəhan mīn netəmim kəmotor ilat mihin nəhlan, kən netəmim rafin kəmotəpələh.

¹⁶ Kən Iesu təmos piret əh faif ne nəm kəiu, masipər e neai, kən matəfak kəm Uhgīn o nagwənən, kən məmkas matos-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə okotos-ipən kəm netəmim. ¹⁷ Kən netəmim rafin kəmotagwən motuwīn nərpilat tasis. Kəmotapəs nimismisi nagwənən, kən netəmim rəha Iesu kəmotaii-pən e kətim asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wir.

*Pita təmən məmə
Iesu in Kristo*

(Mat 16:13-20; Mak 8:27—9:1)

¹⁸ Kən nian kit, Iesu ne rəhan mīn əm kotatig, kən Iesu tatəghat kəm Uhgīn e nəfakən. Kən in təmətapəh olat məmə, “?Netəmim koatəghat-in io məmə io pah?” ¹⁹ Məto kotən məmə, “Nəen koatən məmə ik Jon Baptais. Kən nəen koatən məmə ik ien Elaija. Kən nəen koatən məmə ik ien kit rəha Uhgīn aupən ikin itəm tinəmegəh mīn.” ²⁰ Kən Iesu təmətapəh olat məmə, “?Məto itəmat nakotəmə pah u io?” Kən Pita təmən məmə, “Ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa.”

²¹ Məto Iesu təmən-iəhau əskasik ilat məmə okəsotən-iarəpən nəghatən mīn əh kəm netəmim. ²² Kən in təmatig mən mīn kəm rəhan mīn netəmim məmə, “Nat kit itəm otəkəike muwa mol nipahrienən lan, məmə io, Nəti Etəmim, oekəto nahməən e natimnat tepət. Kən netəm-iasol mīn rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol mīn, ne iəgətun mīn rəha Lou, ilat okotəuhlin məntaalət kəm io, kən motohamnu io, kən ekimis. Məto nian itəm tatol kisil lan, Uhgīn otol ekəmegəh mīn e nimisən.”

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Etəm u tolkeike məmə otuwa muarisig-in io, in otəkəike maluin atip in, kən e nian rafin in otəkəike miləs rəhan nig kəməluau muarisig-in io, ²⁴ məto-inu etəmim itəm tolkeike məmə otosmegəh rəhan nəmegəhən e nətueintən u, kən otakiəh e rəhan nəmegəhən lili. Məto etəmim itəm otimis

o nergæk, kæn in otos næmegähæn lili. ²⁵ ?Okämæ suah kit tatos rafin natimnat ræha nætueintæn u, kæn otimis ron, in otilas nat wir naka? ²⁶ Okämæ netaulis-in io mætaulis-in min ræhak næghatæn, kæn Næti Etämim in otaulis-in min ik e nian itäm in otatuwa e nepätæn ähag-ähag ne næsanәнән ræhan, ne nepätæn ähag-ähag ne næsanәнән ræha Tata ræhan ne nagelo min itäm kotasim. ²⁷ Mæto iatæn nipahrienән käm itæmat mämæ, itæmat neen itäm nækoatætul ikin-u, uarisig næpanotimis mæto nakotaupән motehm nærämäræn ræha Uhgîn.”

Iesu ne Moses ne Elaija
(*Mat 17:1-8; Mak 9:2-8*)

²⁸ Uarisig e næghatæn äh ræha Iesu, kæn iuähkir nian eit tinuwa minuwîn rækis, kæn Iesu tæmit Pita, ne Jon, ne Jemes kæmotuwîn æpäh ilis e nitot mämæ okotæghat käm Uhgîn e næfakæn. ²⁹ Kæn e nian in tæmatæfak, kæn ræhn-kapæ tinuwa minol pisin, kæn napæn ræhan tæmuwa mæruæn matipit-ipit. ³⁰ Kæn æmun Moses ne Elaija kæmuet-aræpa muætul mætähalæghat ilæhal Iesu, ³¹ kæn næhag-ähagæn asol kit tæmasiæ mitælau elau, kæn kätæhalæghat-in nimisән ræha Iesu æpäh Jerusalem itäm otol næghatæn ræha ien min ræha Uhgîn otuwa mol nipahrienән lan.*

³² Mæto Pita ne tæs mil, napilæn tinos rækis ilæhal, kæn kæmæhalapil mæsîn. Mæto nian kæmæhalaiir, kæmæhalehm næhag-ähagæn asol titælau e Iesu, kæn kæmæhalehm Moses ne Elaija katuætul ilæhal Iesu. ³³ Kæn nian suah mil kinætuagim minatian isæu o Iesu, kæn Pita tæmæn-ipæn käm Iesu mämæ, “Iærämäræ, tæwir mämæ itimæhal etæhalatig ukin-u. Pæs ekæhalilækin makeen kisil, ræham kit, kæn ræha Moses kit, kæn ræha Elaija kit.” Mæto in tæmatæghat æpnapîn æm, tæsitudæn mämæ næghatæn naka in tatæn. ³⁴ Kæn e nian in tæmatæghat äh, nimal napuæ tæmuwa malpin ilat, kæn nian napuæ tæmæfætain ilæhal, kæmæhalægîn kæmæhalægîn. ³⁵ Kæn ilat kæmotæto næwia suah kit tæmisi-pæn e nimal napuæ, tatæn mämæ, “Inu nætik itäm io emitæpun. !Æhalætælig-in wir!”

³⁶ Nian kinotæto rækis næwia Uhgîn tæmæghat un, kæn Pita ne Jon ne Jemes kæmæhalæplan æm Iesu. Kæn e nian min äh, kæsæhalәнән natimnat min äh käm suah kit min, kæsæhalæghat-inæn natimnat min u itäm kæmæhalæplan.

Iesu tæmahl-iaræp narmîn rat e suakæku kit
(*Mat 17:14-23; Mak 9:14-32*)

³⁷ Kæn kæmæn lawig in, nian Iesu ne ræhan etämim milæhal kæmotisi-pær ilis e nitot moteiuaiu-pa, kæn motehm netämim tepæt kæmotuwa ron. ³⁸ Kæn netäm min äh kit tæmaun-in æfæmæh Iesu mämæ, “Iakolkeike mämæ nakuwa masitu e ræhak suakæku iærman, mæto-inu in noanahli iouen kitiæh æm. ³⁹ Nian tepæt, narmîn rat kit tatuwa lan, kæn mol in tætagæt pik, kæn mol nipætîn tætsiæp-asiæp matol matol, nahui noan ruæn min kotiet, kotahmen æm e sop. Narmîn rat äh tatærækin pik in, kæn mætaskælim in, iuähkir tæsapæsæn in. ⁴⁰ Kæn io emætapæh o ræham min netämim mämæ okotæhg-iaræp narmîn rat u, mæto okol kæsotæhg-iaræpæn.”

⁴¹ Kæn Iesu in tæmæn-ipæn käm ilat mämæ, “Itæmat netäm roiu ne, ræhatæmat nahatætæn tikæ. Kæn ræhatæmat nætæligæn tæsætutapæn. Enæpou-in itæmat. ?Oekatig kitat min itæmat nian kuwæh? It nætim muwa ukin-u.”

⁴² Kæn nian suakæku u tæmatuwa äh o Iesu, kæn narmîn rat tæmahtigæpis tiet morin-pæn e nisip, mol nipætîn tætsiæp-asiæp. Mæto Iesu tæmæghat æskasik käm narmîn rat un, kæn mæhg-iaræp narmîn rat tiet, kæn mol suakæku tæwir. Kæn tæmos-ipæn suakæku titælig-pæn mehm ræhan tata.

⁴³ Kæn ilat rafin, narmilat tæmiwig o næsanәнән asol ræha Uhgîn. Mæto nian netämim narmilat tæmiwig o natimnat rafin itäm Iesu tæmol ilat, kæn in tæmæn-ipæn käm ræhan min

9:24: Mat 10:39; Mak 8:35; Luk 17:33; Jon 12:25 **9:26:** Mat 10:33; Luk 12:9 * **9:31:** Næghatæn Kris ætuatip tatæn mämæ, “kæn kätæhalæghat-in nian in otiet magim æpäh Jerusalem.” **9:31:** Luk 9:22 **9:32:** 2 Pita 1:16-18
9:35: Luk 3:22

netəmim məmә, ⁴⁴ “Otos nəghatən u tatite mamnim e nikitəmat kən məsotaluinən. Io Nəti Etəmim, suah kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimir min rəhak.” ⁴⁵ Məto rəhan min netəmim kəsotitunən nipəti nəghatən u məto-inu Uhgın təməhluaig-in nipəti nəghatən u məmә ilat okəsotitunən, kən ilat kinotaulis-in nətapəh-inən nipəti nəghatən u o Iesu.

?Pah in iahgin etəm keike?

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-40)

⁴⁶ Kən netəmim rəha Iesu koatol nīkilat min məmә pah in iahgin etəm-iasol, etəm keike taprəkis-in ilat. ⁴⁷ Məto Iesu təmitun rəhalat nətəligən min, kən in təmos suakəku kit mit muwa tətul e nīkalin, ⁴⁸ kən tən-ipən kəm ilat məmә, “Okəmә suah kit, nīkin tagien məmә otos suakəku kit mehm wir, kən in tatol min-nəhlan e nərgək, kən in tahmen-pən əm məmә in tatos io, matehm wir io. Kən etəm tatos io e nīkin agien, in tatos Uhgın itəm təmahl-ipa io. Inu nipahrienən məto-inu etəm tatos-iəhau in ləhau agin, in otuwa in etəm-iasol, etəm keike.”

⁴⁹ Kən Jon təmən məmә, “Iərəmərə. Itimat emotehm suah kit tatəhg-iarəp narmın rat min e nərgəm, kən emotən-iəhau məmә otəsol wəkən məto-inu sənəmә in rəhatat kit etəmim.” ⁵⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “Əsən-iəhauən in məto-inu, okəmә suah kit təsolən tikimir itəmat min, kən in iolitəmat.”

Netəm Sameria neen nīkilat təməsagienən o Iesu

⁵¹ Kən tīnuwa iuəhkır o nian itəm Uhgın otos Iesu lan muwin əpəh e nego e neai, kən Iesu təmən-ipən atip kəm in məmә otəkəike muwin Jerusalem, kən nat kit tikə məmә otahtosig-in. ⁵² Kən in təmahl-ipən netəmim neen kotos rəhan nəghatən motaupən-in motuwın əpəh latuənu kit Sameria məmә okotol əpen-əpenə rəhan. ⁵³ Məto netəm əh-ikin əh, kəsotolkeikeən məmә in otuwın matig iməlat ikin məto-inu, ilat kotitun wir məmә tatuwin Jerusalem. ⁵⁴ Kən nian rəhan etəmim mil, Jemes ne Jon, ilau kəmuehm natimnat min əh, kən kəmuən məmә, “?Iərəmərə, nakolkeike məmә ekuaun-in nigəm tisi-pən əpəh ilis e nego e neai meiuaiu muwa mus ilat?”† ⁵⁵ Məto Iesu təmeirair məhai ilau. ⁵⁶ Kən kəmotuwın min latuənu pisin kit min.

Netəmim neen kəmoatən məmә okotuarisig-in Iesu

(Mat 8:19-22)

⁵⁷ Kən e nian Iesu ne rəhan min netəmim kəmotaliwək moatuwin e suatip, kən suah kit təmən-ipən kəm in məmә, “Io ekuarisig-in ik, ikin pəhruən onəkuwin ikin.”

⁵⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “Kuri iarupın min, rəhalat nipəg tatig məmә okotapıl ikin. Kən mənig min, nimaalat tatig məmә okotapıl ikin. Məto io Nəti Etəmim, nimə rəhak tikə o napılən.”

⁵⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah kit min məmә, “Wa, kilau min ik, muwa ik rəhak etəmim.” Məto suah un tən-ipən məmә, “Iərəmərə, awi. Egəhan-in io ekuwin pitən mītənim rəhak tata.” ⁶⁰ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “Kəp, apəs-pən. Pəs netəm kinotimis rəkis e nīkilat, koatitənəm atip ilat min. Məto ik, uwın mən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgın.”

⁶¹ Kən kit min tatən məmә, “Iərəmərə, ekətəu-pən ik muwa io etəmim rəham, məto awi, apəs pitən ekıtəlig-pən min imak ikin mauiatipin rəhak min netəmim.”

⁶² Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmә, “Okəmә suah kit tətoun matol wək rəha Uhgın, məto rəhan nətəligən tatuwin o nat pisin pisin min neen, kən suah u təsahmen-pənən məmә Uhgın otərəmərə lan.”

9:44: Luk 9:22 **9:45:** Luk 18:34 **9:46:** Luk 22:24 **9:48:** Mat 10:40 **9:50:** Mat 12:30; Luk 11:23

† **9:54:** Naoa oas min neen rəha Oltesteman katilpin nəghatən u məmә, “tahmen e Elaija.” Afin-tu 2 King 1:9-16
9:54: 2 King 1:9-16 **9:61:** 1 King 19:20

10

Iesu tāmahl-ipən rəhan netəmim sepinte-tu kotamnus-iarəp namnusən təwīr

¹ Uarisig e natimnat min əh, İərəməyə təmitəpun rəkis sepinte-tu netəmim neen min rəhan, kən tāmahl-ipən ilat kəiu kəiu kotaupən-in moatuwin e taon min ne ikin min neen min itəm İesu təpanuarisig muwin ikin.

² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Otəplan-tu! Nagwənən tepət əpəh e nasumən itəm kinotimətə, məto iolwək min noan məsin əm kotəulək-in. Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən məmə otahl-ipa iolwək min tepət məmə okotuwın kəulək-in nasumən rəhan. ³ Otuwin, məto nəkotəkəike motitun məmə io etahl-ipən itəmat məmə nakotuwın tahmen-pən e sipsip əlkələh min itəm kotaliwək moatuwin ilugin e kuri iarupin min. ⁴ Kən onəkəsotosən kətim əkəku rəha məni, ne kətim, ne put, kən əsotamegən e suatip katəghat kəm netəmim.

⁵ “Nimə naka itəm onəkotuwın ikin, nakotaupən motən-iarəp məmə, ‘!Pəs nəməlinuən otətətig ikin!’ ⁶ Okəmə etəm rəha nəməlinuən əh-ikin, kən rəham nəfakən otuwa mol nıpahrienən, kən nəməlinuən otətətig ron. Məto okəmə etəm tol nəhlan tikə, kən noa rəham nəfakən otitəlig-pa min ron ik. ⁷ Kən otətətig əm e nimə kitiah əm, sotapılən e nimə pisin pisin min. Kən nagwənən naka itəm okoatos-ipinə kəm itəmat, otun. Kən nənimən naka okotos-ipinə, otənim. Məto-inu in tətətip əm məmə suah kit itəm tatol wək, in tətətip məmə in otos nətouən lan.

⁸ “Nian itəmat nakotuwın taon kit, okəmə nıkilat tətəgien otəmat, kən otun nagwənən naka itəm koatos-ipinə kəm itəmat, ⁹ kən otol-wır netəmim itəm koatimis motətətig ikin, kən motən-iarəp kəm ilat məmə, ‘Nərəməyə rəha Uhgın tatuwa iuəhkır otəmat.’ ¹⁰ Məto okəmə nakotuwın e taon kit, kən netəmim nıkilat təsəgienən otəmat, kən otuwın motaliwək e suatip asol min, kən motən məmə, ¹¹ ‘Nımoulul rəha nisip itəm tətətətig e nelkitimat, ekoatoahapıspis rəkis, in nəmtətin tətəgətun məmə nəmotol təsahmenən, kən Uhgın təmapəs itəmat. Məto nəkotəkəike motitun məmə nəməyə rəha Uhgın tınatuwa iuəhkır rəkis.’ ¹² Kən iatən nıpahrienən kəm itəmat məmə, Uhgın otol nalpinən asol kəm ilat taprəkis-in nalpinən rəha taon rat əh Sotom aupən.”

¹³ “!Itəmat netəm Korasin, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! !Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! Məto-inu emol pap nat pıspis tepət e taon mil rəhatəmat! Kən okəmə emol natimnat min əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netəmim əh-ikin əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat min, kən ilat kəmotuwın e natimnat rat motuwın moatəpələh e nəmtap e nigəm motəgətun məmə koatəto tərət agın o rəhalat nolən rat min. ¹⁴ Məto e nian əh itəm Uhgın otol nalpinən kəm netəmim, nalpinən rəhatəmat in otəskasık, maprəkis-in nalpinən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikin. ¹⁵ ? Kən itəmat netəm Kapaneam, nıkitəmat təht məmə Uhgın otıləs-ipər itəmat e ikin rəha nisialian əpəh e nego e neai? !Kəp! Məto Uhgın otıləs-iəhau itəmat nakotuwın ləhau agın, ikin itəmat onəkotaulis ikin.”

¹⁶ Kən İesu təmən-ipən kəm rəhan min məmə, “Netəmim itəm koatətəlig-in itəmat, koatətəlig-in io. Kən netəmim itəm koatəuhlin məntaalat kəm itəmat, koatəuhlin məntaalat kəm io, kən netəmim itəm koatəuhlin məntaalat kəm io, koatəuhlin məntaalat kəm suah u itəm tāmahl-ipa io.”

Netəmim rəha İesu sepinte-tu kəmotitəlig

¹⁷ Kən netəmim min rəha İesu ilat sepinte-tu kəmotitəlig-pa min, kən nıkilat tətəgien moatən kəm İesu məmə, “!İərəməyə, nat əpnəpin narmın rat min, məto nian itəmat ekotəghat e nərgəm, kən ilat koatol nəwıatimat!” ¹⁸ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə,

10:1: Mak 6:7 **10:2:** Mat 9:37-38; Jon 4:35 **10:3:** Mat 10:16 **10:4:** Mat 10:7-14; Mak 6:8-11; Luk 9:3-5
10:7: 1 Kor 9:6-14; 1 Tim 5:18 **10:8:** 1 Kor 10:27 **10:11:** Wək 13:51; 18:6 **10:12:** Jen 19:24-25; Mat 10:15;
11:24 **10:15:** Mat 11:20-24 **10:16:** Mat 10:40; Luk 9:48; Jon 5:23

“Io emehm Setan tāmisi-pār ilis e neai meiuaiu tahmen-pən e nīpītən. ¹⁹ Otətəlig-tu. Io enos-ipinə rəkis nəsənənən kəm itəmat, inəh itəmat nəkotitun neguətainən sīnek mīn ne skopion* mīn. Kən nəsənənən itəm iatos-ipinə kəm itəmat, in taprəkis-in nəsənənən rəha tikimīr rəhatat, Setan. Kən okol nat kit təsərəkīnən itəmat. ²⁰ Inəh nīpahriənən. Məto nəsotagienən məmə narmīn rat mīn koatol nəwiātəmat, məto otagien əm məto-inu Uhgīn təməte rəkis nərgitəmat əpəh e nego e neai.”

²¹ Kən e nian əh, Iesu nīkin tətagien pik e nagienən itəm tātisi-pən e Narmīn Rəha Uhgīn, kən in təməfak mən məmə, “Tata Uhgīn, ik Iərəmərə rəha natimnat rafin ilis e neai ne ləhau e nətueintən. Iatənwiwi ik məto-inu nəməhluaig-in nīpəti natimnat mīn u e nīganəmti netəmim itəm kotenatig motitun wīr nat. Kən nəmōl-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nīsualkələh məmə okotitun wīr. Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²² Kən Iesu təmatəkəike matəghat kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmegəhan-in-pa rəkis natimnat rafin e nelmək. Tata əm titun Netin. Kən Nətin əm ne netəmim neen, ilat mīn əm kotitun Tata. Ilat u netəmim itəm Nətin təmītəpun ilat məmə in otol-arəp Tata rəhan kəm ilat.”

²³ Kən Iesu təmeirair məghat əm kəm rəhan mīn netəmim məmə, “!Nəkotatig e nəwīrən pahriən məto-inu itəmat nakoatehm e nīganəmtitəmat natimnat mīn əh! ²⁴ Iatən kəm itəmat məmə, əpən ikīn ien mīn tēpət, ne kīg mīn tēpət, kəmotolkeike pik məmə okotehm natimnat mīn u itəm itəmat nakoatehm, məto kəməsotehmən. Kən ilat kəmotolkeike məmə okotəto natimnat mīn itəm nakoatəto, məto kəməsotətoən.”

Iesu təmuəh nīmaa nəghatən e etəm təwīr kit rəha Sameria

²⁵ Kən e nian əh, ienatig kit e Lou təmətul meiuə əm e nətapəhən kit kəm Iesu məmə otehm-tu okəmə Iesu in tenatig wīr o kəp. In təmən məmə, “?Iəgətun, oekahro min-nulan mos nəmegəhən lilin?” ²⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Lou rəha Moses tatən məmə naka? ?Nian ik nətafin, kən nīpətīn tatən naka kəm ik?”

²⁷ Kən suah un tən-ipən məmə, “Onakəkəike molkeike Iərəmərə rəham Uhgīn e nīkim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nəsənənən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham; kən molkeike mīn ik mīn neen tahmen-pən əm məmə nakatolkeike atīp ik.”

²⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “In ətuatīp un. Okəmə nakatol nəhlan, kən ik onakos nəmegəhən lilin.”

²⁹ Məto suah əh, in tolkeike əm məmə otəgətun rəhan nolən məmə in etəm ətuatīp, kən in təmətapəh o Iesu məmə, “?Məto pah mīn u ilat io mīn neen?”

³⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Suah kit təmīet Jerusalem kən maliwək meiuaiu matuwīn əpəh Jeriko. Kən e suatīp, iakləh neen kəmotaskəlīm motəmki-rəkis rəhan natimnat, kən motoh kələhəu tīmīseh matəməhl e suatīp, kən kotagīm motapəs.

³¹ Kən təpəwīr əh, pris kit tatītəp suatīp əh matuwa, məto nian in təməplan suah əh, in təmaliwək mawīlək-in matuwīn. ³² Kən Lifaet† kit tītəp mīn əm suatīp kitīəh muwa, kən nian təməplan suah əh tətəməhl, in təmōl əm nat kitīəh mīn mawīlək-in. ³³ Məto etəmim kit rəha Sameria, itəm koatol tikimīr ilat netəm Isrel, in mīn tītəp suatīp əh matuwa, kən məplan suah əh tətəməhl. Nian təməplan, nīkin təmāhmə ron, ³⁴ kən təmaliwək muwīn iuəhkīr ron, mafəl rəhan nīməgəm mīn e oel ne wain, kən malpin wīr ilat. Kən təmīləs-ipər suah əh mahtu-pər e rəhan togki, kən mīləs mīan əpəh e hotel matehm wīr. ³⁵ Kən kəmən lawīgin, in təmos mənī neen‡ muwīn mos-ipən kəm etəm-iasol rəha hotel, kən

10:18: Aes 14:12; Nol Əpən 12:7-10,13; Luk 10:15; Jon 12:31; Nol Əpən 20:1-3,10 * **10:19:** Skopion in nat kit tahmen e tupə əkəku kit itəm tatakioah e nīməptən. Tatus itəm, kən tītəhmə tītəhmə, taprəkis-in mīlpat o timar. **10:20:** Fil 4:3; Nol Əpən 3:5 **10:22:** Jon 3:35; 10:15 **10:24:** Mat 11:25-27; 13:16-17 **10:25:** Mat 22:35-40; Luk 18:18

10:27: Dut 6:5 **10:27:** Lev 19:18 **10:28:** Lev 18:5 † **10:32:** Lifaet, ilat netəmim mīn u kotasitu e pris mīn e wək rəhalat, kən koatol wək pīsīn pīsīn mīn əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn. ‡ **10:35:** Nəghatən Kris ətuatīp tatən məmə, “Tenarius kəiu.” Nian suah kit tatol wək nian kitīəh, kən katətou-in tenarius kitīəh.

mən-ipən kəm in məmə, ‘Onakatehm wir suah u, kən okəmə nəkətuatin rəham neen mənī, kən onakən-ipa kəm io nian ekətəlig-pa mīn, pəs io ekos-ipinə nītāin.’ ”

³⁶ Kən nian Iesu tīnol namnun nəghatən u, kən təmətapəh o ienatīg e Lou məmə, “? E rəham nətəligən, suah miləhal əh, nəkitun məmə iləhal pah təmōl təwir kəm suah əh kəmōh, tahmen məmə in in kit?” ³⁷ Kən ienatīg e Lou təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm in təmasəkitun suah əh.” Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ita. Ik uwīn mol mīn tahmen-pən əm məmə inu suah əh təmōl mihīn ne.”

Iesu təmuwīn latuənu rəha Mata ne Meri

³⁸ Nian Iesu ne rəhan mīn netəmim kotaliwək e suatip, kən kəmotiet-arəpən latuənu kit. Kən pətan kit, nərgīn u Mata, təmos Iesu e nīkin agien muwīn əpəh e rəhan nīmā. ³⁹ Pətan əh, pian kit əh-ikīn, nərgīn u Meri. Kən Meri təmuwa matəpələh iuəhkīr o nelkī Iərəməərə matətəlig-in nəgətunən mīn rəhan. ⁴⁰ Məto Mata, rəhan nətəligən tatuwīn pīk o nolən nagwənən, kən wək tīnatoh in. Kən təmuwīn o Iesu mən-ipən kəm in məmə, “? Iərəməərə, tahro? ?Nīkim təht məmə tətəuətīp əm, o kəp, məmə pətan u piak təsasituən lak ne o nolən wək u, kən io pīsīn əm iatol? Ahl-ipa məmə otuwa masitu lak.” ⁴¹ Məto Iərəməərə təmən-ipən kəm in məmə, “Ei, Mata. Əsətəlig-in pīkən natīmnat mīn tepət nəhlan. ⁴² Məto nat kitīəh əm in nat keike, kən Meri in tīnītəpun rəkīs nat u itəm in təwir taprəkīs, kən okol io esiləs-irəkīsən nat əh ron.”

11

Iesu təmatəgətun rəhan netəmim e suatip rəha nəghatən kəm Uhgīn e nəfakən (Mat 6:9-15; 7:7-11)

¹ Nian kit, Iesu təmatəghat kəm Uhgīn e nəfakən əpəh ikīn kit. Kən nian təmōl namnun rəhan nəfakən kəm Uhgīn, kən rəhan kit etəmim təmətapəh ron məmə, “Iərəməərə, əgətun-tu itimat e suatip rəha nəghatən kəm Uhgīn e nəfakən, tahmen-pən e Jon Baptaīs in təməgətun mihīn rəhan mīn.”

² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgīn e nəfakən, onəkotən məmə,

‘Tata Uhgīn, nərgəm in ilīs agīn, pəs netəmim okotīsīai-in.

Pəs rəham nərəmərəən tuwa matīg. ³

Nian rafīn, os-ipa nagwənən kəm itimat tahmen-in rəha nian roiu.

⁴ Kən afəl rəkīs rəhatimat nolən rat mīn məto-inu itimat esotaskəlīm-iəkīsən e nīkitimat nolən rat mīn rəha netəmim itəm koatol kəm itimat.

Kən segəhan-inən itimat ekotuwīn ima nos-ipən-os-ipənən, ikīn itəm məta oekotakīə motol təfagə rat.’ ”

⁵⁻⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə suah kit tuwa imam ikīn lapīn, kən rəham nagwənən tikə, kən onəkōl naka? Onəkūwīn e nīmā rəha ik kit, kən mən-ipən məmə, ‘Io kit, os-ipa nagwənən məsīn, kən ekos muwīn magwən suah kit lan itəm təmīsī-pən isəu muwa imak ikīn roiu lapīn, kən rəhak nagwənən tikə məmə ekagwən in lan.’ ⁷ Kən in otuhalpīn-pīnə kəm ik məmə, ‘!Aaah! Atuwīn, səhgaiirən etimat, enotapīl rəkīs itimat rəhak nīsualkələh. Okol esətul mīnən mos-ipīnə nagwənən kəm ik.’ ⁸ Ekən kəm itəmat məmə, nat əpnapīn ik in kit, məto suah un təsolkeikeən məmə in otos-ipīnə nagwənən kəm ik. Məto iatən nīpahriənən, nian nakatəkəike matətapəh ron, kən in otətul mos-ipīnə natīmnat rafīn kəm ik itəm nakolkeike.

⁹ “Kən tol nəhlan ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgīn o natīmnat, kən in otos-ipīnə kəm itəmat. Kən otegəs-in, kən nakotehm. Kən otəht-əht toa, kən toa oterəh otəmat. ¹⁰ Ekən nəhlan məto-inu netəmim rafīn itəm koatətapəh-in, kən okoatos. Kən netəm mīn u itəm koategəs-in, kən okoatehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

11 “Itəmat tata mīn. ?Itəmat kit, nian nətīn tatətapəh-in nəm, məto in tatos-ipən sīnek? !Kəp! 12 ?O nian in tatətapəh-in noanahli-məniḡ, məto in tatos-ipən skopion?* !Kəp! 13 Nat əpnəpīn itəmat netəm nakotərat, məto nakoatos-ipən natimnat wīr mīn kəm nenətītəmat mīn. Məto Tata Uhgīn əpəh e nego e neai, nolən rəhan in təwīr pik maprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nīpahrienən, in otos-ipən Narmīn Rəhan kəm netəm mīn u itəm koatətapəh-in ron.”

Netəmim neen kəmoatən məmə Iesu tatol wək e nəsanənən rəha Setan
(Mat 12:22-30, 43-45; Mak 3:20-27)

14 Kən e nian kit, suah kit əh-ikīn itəm narmīn rat tətətiḡ lan, kən tol məmə in təruru nəghatən. Kən Iesu təməhg-iarəp narmīn rat əh, kən suah əh təmətuoun matəghat, kən netəmim narmīlat təmiwīḡ pik ron. 15 Məto netəmim mīn əh neen koatən məmə, “Pielsepul u in etəm-iasol rəha narmīn rat mīn, in əm əh təmos-ipən nəsanənən kəm suah u məmə in otəhg-iarəp narmīn rat mīn e netəmim.” 16 Kən netəm pīsīn neen mīn kəmotətapəh o Iesu məmə in otol-tu nat pīspīs kit e nəsanənən itəm tətīsī-pən e nego e neai məto-inu, ilat kotalkeike məmə okotitun-tu məmə Iesu in etəmim pah.

17 Məto Iesu tīnītun rəkīs nətəliḡən mīn rəhalat, kən təmən məmə, “Okəmə netəmim e kantri kit koatoor ilat mīn, kən okotərəkīn rəhalat kantri, kən nərəmərəən otīsas mīkə. Kən tahmen-pən əm, e latuənu kit, okəmə netəmim lan koatoor ilat mīn, kən okotərəkīn aḡīn-əh latuənu u. 18 ?Kən okəmə netəmim rəha Setan koatoor ilat mīn, kən otahro nulan rəhan nərəmərəən otətətiḡ? İatən min-nulan məto-inu nakoatən məmə iatəhg-iarəp narmīn rat mīn e nəsanənən rəha Pielsepul. 19 ?Kən okəmə io, iatəhg-iarəp narmīn rat mīn e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat mīn netəmim, ilat koatəhg-iarəp narmīn rat mīn e nəsanənən rəha pah? Tol nəhlan, ilat okotakil rəhatəmat mīn nəghatən məmə in neiueiuəən. 20 Məto okəmə io iatəhg-iarəp narmīn rat mīn e netəmim e nəsanənən rəha Uhgīn, kən tatəḡətun məmə nərəmərəən rəha Uhgīn tīnuwa rəkīs otəmat.

21 “Nian etəm rəhan nəsanənən tēpət tətəmīk natimnat rəha nəluəḡīnən, tatətul matip matehm wīr rəhan nīmə, inəh rəhan natimnat okotətiḡ wīr əm. 22 Məto nian etəm pīsīn kit mīn itəm rəhan nəsanənən taprəkīs-in in, otuwa muəmou mətīan mətīan tol win lan, in tatos-irəkīs rafīn rəhan natimnat rəha nəluəḡīnən itəm təmələhəu-pən rəhan nətəliḡən lan, kən in otoor natimnat rafīn rəha suah əh kəm rəhan mīn netəmim.

23 “Etəm u itəm təsuarisīḡ-inən io, in rəhak tīkīmīr. Kən etəmim u itəm təsərgətāinən sipsip mīn, in tatol ilat kotəḡīm atit.”

24 Kən Iesu təmən məmə, “Nian narmīn rat tətiet e suah kit, kən in tətən əpəh ikīn kīkə-kīkə ikīn nəhau tīkə lan mateḡəs-in ikīn otameḡ ikīn, məto təsəplanən. Kən in tatən məmə, ‘Pəs ekītəliḡ-pən e rəhak nīmə itəm emīsī-pən ikīn aupən.’ 25 Kən nian in tatītəliḡ-pa, mehm rəhan nīmə kəmafəl təpiə wīr, kən natimnat rafīn koatis wīr. 26 Kən in otuwīn mit mīn narmīn rat sepīn mīn motuwa itəm kotərat kotəprəkīs-in in. Kən okotuwīn mīn imə motətiḡ e nəməḡəhən rəha suah u. Kən suah u, aupən rəhan nəməḡəhən tərat, məto roiu tīnərat pik aḡīn-əh.”

27 Nian Iesu tatən nəghatən əh, pətagwəhl kit tagət əfəməh məmə, “Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm pətan itəm təməmək-in ik, kən mətapīnahīn ik.”

28 Kən Iesu təmə, “Nīpahrienən, məto Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən taprəkīs kəm netəmim itəm koatəto nəghatən rəhan, kən moatol.”

Nəmtətīn rəha Jona
(Mat 12:38-42; Mak 8:12)

29 Kən nian netəmim kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Iesu, kəmotuwa tēpət məsīn mīn, kən Iesu təmə, “Itəmat netəm roiu ne, itəmat nol təfəḡə rat aḡīn. İtəmat

* 11:12: Skopion - afīn-tu futnot əpəh Luk 10:19 11:15: Mat 9:34; 10:25 11:16: Mat 12:38 11:22: Kol 2:15 11:23: Luk 9:50 11:27: Luk 1:28,42,48

nakotolkeike māmā nakotehm nat pispis u nāmtātin kit. Māto okol Uhgīn tāsos-ipinān nāmtātin kit kām itāmat. Māto Uhgīn otos-ipinā nāmtātin kitiah am kām itāmat, ināh nāmtātin rāha Jona. ³⁰ Tahmen am e Jona itām tāmūwa nāmtātin kit tatuwīn o netāmim rāha taon u Nineva aupān, e nolān kitiah mīn am, io Nēti Etāmim ekuwa nāmtātin rāha netāmim u-roiu ne. ³¹ Kān e nian ah itām Uhgīn otakil netāmim rafin, kān kwīn rāha nāptān pis ikīn, in otātul mān-iarap māmā itāmat netām nakotārat. Otītun nānān nāhlan māto-inu, in tāmiet e nīkalīn nāptān apāh isāu agīn, kān maliwāk muwa māmā otāto nāghatān rāha Kig Solomon itām tenatīg wīr. Kān otāplan-tu, suah kit itām ilis taprākis-in Kig Solomon tīnuwa. ³² Kān netāmim rāha Nineva okotātul e nian Uhgīn otakil netāmim rafin lan, kān ilat okotān māmā itāmat nāmōtol nolān tārat. Kān ilat kotītun nānān nāhlan māto-inu, nian ilat kāmōtāto nāghatān rāha Jona, ilat kāmōtāuhlin ilat e nolān rat mīn rāhalat. Kān roiu, suah kit ikīn-u itām in ilis taprākis-in Jona.”

Nāhag-āhagān rāha lait
(*Mat 5:15; 6:22-23*)

³³ Kān Iesu tāmān māmā, “Suah kit tikā itām tētasiēpān e lait, kān uarisig in tatāhluaig-in, o tētāii-pān e nīpāg kitāh. Kāp. Māto nian etāmim tētasiēpān e lait, otākāike mātu-pār e nīg rāha lait māmā netāmim itām okotuwa e nīpāg noa nīmā, kān moatehm nāhag-āhagān rāha lait o nāplanān natīmnat. ³⁴ Nīganāmtīm in tahmen e lait itām tatos-ipān nāhag-āhagān kām nīpātīm. E nian nīganāmtīm mil kuāwīr, tahmen am māmā nīpātīm tārīoah e nāhag-āhagān. Māto nian nīganāmtīm mil kuārat, tahmen am māmā nīpātīm tārīoah e napināpān.† ³⁵ Kān tol nulan, ik onakākāike matehm wīr māmā nāhag-āhagān e rāham nāmēgāhān, in sēnāmā napināpān. ³⁶ Kān okāmā rāham nāmēgāhān in tārīoah wīr e nāhag-āhagān, napināpān in otīkā agīn lam, kān nāhag-āhagān in tētasiēgāpīn wīr rafin rāham nāmēgāhān, tahmen-pān am e nāhag-āhagān rāha lait tētasiēgāpīn ik.”

Iesu tāmāghat āskasik kām Farisi mīn ne iāgātun mīn rāha Lou
(*Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;*
Luk 20:45-47)

³⁷ Kān nian Iesu tāmāghat rākis, kān Farisi kit tāmūwa mān-ipān kām in māmā okian muagwān e rāhan nīmā. Kān Iesu tāmaliwāk muwīn apāh imā matāpālāh e nīkalī tepīl o nagwānān. ³⁸ Kān Farisi apōn tāmāut ron narmīn tāmīwīg nian tāmāplan māmā Iesu tāsāikuasān pitān e nelmīn uarisig tapanagwān.

³⁹ Kān Iērāmārā tāmān kām in māmā, “Itāmat Farisi mīn, nākotahmen am e kap ne plet itām nakotaikuas elat apāh ihluā am, māto apāh e nīpāgnoalat, kotapīn. Itāmat nakotārīoah e naumisān ne nāratān. ⁴⁰ !Itāmat nakotalmāl pik! ?Nīkitāmat tātāht o kāp māmā, Uhgīn itām tāmōl nīpātītām, in tāmōl mīn nīkitām? !Ēwāh! ⁴¹ Māto otos-ipān kām ian-rat mīn e nīkitāmat agīen, kān natīmnat rafin ihluā ne imā kotātuatīp motāwīr.

⁴² “!Māto itāmat Farisi mīn, nāhmān asol otuwa otāmat! Itāmat nakotātāu-pān wīr nīmīsmīsī Lou mīn, tahmen e tait rāha nīmālī nīg mīn itām nāmīāwīlat tatāpien o nolān nagwānān. Māto nakotāuhlin māntāatāmat o nat asol mīn rāha Lou, ināh nāsotolān nat itām tātuatīp mīn kām netāmim, kān māsotolkeikeān Uhgīn. Nākotākāike motol nolān wīr mīn asol ah, kān māsotaluinān nātāu-pān wīr mīnān nīmīsmīsī Lou mīn rafin.

⁴³ “Itāmat Farisi mīn, nāhmān asol otuwa otāmat, māto-inu nakotolkeike māmā onākotuwīn motāpālāh aupān e nīmā rāha nuāfīmīnān. Kān e maket, nakotolkeike māmā netāmim okotīlās-ipār nelmīlat kām itāmat o nīsīaiiān itāmat.

11:29: Mat 16:4 **11:31:** 1 King 10:1-10 **11:32:** Jona 3:5-10 **11:33:** Mak 4:21; Luk 8:16 † **11:34:** Nīpātīn kit rāha “nīganāmtīm mil kuāwīr” tāmā, ik etām kit itām nīkim tagīen o nasituan netāmim e rāham māni. Kān nīpātīn kit rāha “nīganāmtīm mil kuārat” tāmā, ik iaumis kit. Nīpātīn kit mīn rāha “nīganāmtīm mil kuāwīr” tāmā, rāham nātāligān kitiah am o Uhgīn.

⁴⁴ “Itamat Farisi min, nahmæen asol otuwa otamat, mæto-inu itamat nækotahmen e suwit itam kotamkimik, mæto kæsitudun ætuatipæn mæmæ in hiæ, kæn netæmim kotaliwæk pikæn lan motæruru, motol ræhalat næmegæhan tætamkimik.” †

⁴⁵ Kæn iægætun kit ræha Lou tæmæn-ipæn kæn Iesu mæmæ, “Iægætun. Nian nakatæn næghatæn min u, kæn tatærækin min itimat.”

⁴⁶ Kæn Iesu tæmæ, “!Iægætun min ræha Lou! Nahmæen asol otuwa otamat mæto-inu, itamat nakoatælin-pær nat figæm min itam tiækis mæmæ netæmim okoatæmik. § Mæto næsotasitudun mæsin e noanelmitæmat mæmæ onækotasitu elat o næmikæn natimnat min æh.

⁴⁷ “Nahmæen asol otuwa otamat mæto-inu æpæh e suwit min ræha ien min ræha Uhgîn aupæn, nakoatilækîn nimæ wir min, kæn nakoatæn mæmæ nakoatisiai-in ilat. Mæto nakoteiuæ. Tipitæmat min æm kæmotohamnu ilat.* ⁴⁸ Inæh itamat nakoatæn-iaræp mæmæ nakotegæhan-in natimnat min æh itam tipitæmat min kæmoatol aupæn, inæh kæmotohamnu ien min, kæn itamat nækotol namnun e ræhalat wæk nian nakoatilækîn suwit min ræhalat.

⁴⁹ “Kæn o nat æh, Uhgîn itam tenatig tæmæn mæmæ, ‘Io ekahl-ipæn ræhak ien min ne aposol min kotuwîn motæghat kæn ilat, kæn ilat okotitæp motol næratæn kæn neen, kæn motohamnu neen.’ ⁵⁰ Tol næhlan, Uhgîn otakil itamat tahmen mæmæ itamat æm næmotohamnu ien min rafin ræhan, kæn in otol nalpinæn kæn itamat o nimisæn ræhalat, ilat itam kæmotatig e nætuounæn ræha nætueintæn mætoarus-pa u-roiu, ⁵¹ ien min rafin itam kæmotohamnu tætuoun e Epel mætoarus-pæn Sekaræa, itam tæmimis e Nimæ Ræha Uhgîn ilugin e olta ne nimæ. † Nipahrienæn, itamat roiu ne, Uhgîn otol nalpinæn kæn itamat.

⁵² “Itamat iægætun ræha Lou, nahmæen asol otuwa otamat mæto-inu suatip kit æh-ikîn itam tatægætun nat naka itam Uhgîn tolkeike. Itamat nækotitudun suatip æh, mæto nakotæhluag-in mæmæ netæmim kotæruru. Itamat nækæsotætæu-pænæn, kæn nakahtosig-in netæmim mæmæ ilat min kotæruru nætæu-pænæn.”

⁵³ Nian Iesu tæmiet e nimæ æh minataliwæk matuwîn, kæn iægætun min ræha Lou ne Farisi min, nemæha tæmol ilat. Tætuoun e nian æh, kæmotuwa ræhan tikimîr min. Koatærakin-pæn næghatæn æskasik tepæt kæn in ⁵⁴ mæmæ okoteam-in nipægnæmtin neen e næghatæn ræhan itam tæshæmenæn.

12

Næghatæn min ræha nem æskasikæn (Mat 10:19-20, 26-33; 12:32)

¹ Kæn e nian æh, netæmim tepæt kæmotuwa kitiah, okol kafin kæruru. Mæto netæmim tinepæt pik, kæn moatæhg-irækis-æhg-irækis ilat min. Kæn Iesu tæmætuoun matæghat kæn ræhan min netæmim mæmæ, “Itamat, nakoatæto itamat o is ræha Farisi min, is u in nolæn ræhalat itam ræhalat nænæn tæwir, mæto nikilat tamkimik. ² Natimnat itam etæmim tatol anion, Uhgîn tæpanilæs-iaræpa tagæhag ikîn. Kæn natimnat itam etæmim tatæhluag-in, kæn Uhgîn tæpanilæs-iaræpa, netæmim okotæplan. ³ Natimnat itam nakoatæn e napinæpæn, kæn netæmim okotæto e nærauiægæn. Kæn natimnat itam nakoatæn anion e nipæгноa nimæ, kæn netæmim kæpanotæn-iaræp ihluæ, netæmim rafin okotæto.

⁴ “Ræhak min netæmim, ekæn kæn itamat mæmæ, æsotæginæn netæmim itam kotitudun nohamnuæn nipæt itamat, mæto uarisig, okol kæsotol minæn nat kit tærat kæn itamat. ⁵ Mæto iatæn-iaræp etæmim u kæn itamat itam tætuatip mæmæ onakoatægin. Onækotækæike motægin Uhgîn, mæto-inu nian in otohamnu suah kit, in titun nærakin-pænæn in e nigæm asol.

† **11:44:** Lou ræha netæm Isrel tatæn mæmæ, okæmæ suah kit otek etæm tæmimis, kæn in tamkimik e Lou. Tol næhlan, ilat kotækæike motol mak wir e ikîn ræha suwit min mæmæ netæmim kæsotaliwæk pikæn lan. § **11:46:** “Nat figæm” itam Iesu tatæghat-in, in lou ælkælæh min tepæt tæpæt ræha noanol ræha Isrel. * **11:47:** Iesu tatæhai Farisi min mæto-inu koatæn mæmæ koatisiai-in ien min aupæn. Mæto ilat kæsotolæn natimnat itam ien min kæmoatæn. † **11:51:** E Naoa Ræha Uhgîn æpæh e Oltesteman, Epel in ien aupæn agin, kæn Sekaræa in namnun. Afin-tu Jen 14 ne 2 Kron 24:22. **12:2:** Luk 8:17

Əwəh, nıpahrienən, ekən kəm itəmat məmə nakoatəkəike motəgin Uhgın. ⁶ Mənig əlkələh mın, katol-salım-in ilat tepət nəmtin məni əkəku əm, məto Uhgın təsaluın agın-əhən kit. ⁷ Əsotəginən, məto-inu Uhgın tolkeike itəmat taprəkis-in mənig mın tepət. Nıpahrienən, Uhgın təmafin mıtun wır noanutəmat rafın.

⁸ “Ekən kəm itəmat məmə, okəmə etəmim tatən-iarəp e nıganəmıti netəmim məmə in rəhak kit, kən io Nəti Etəmim, io mın ekən-iarəp e nıganəmıti nagelo mın rəha Uhgın məmə in rəhak etəmim. ⁹ Məto okəmə etəmim tatən-iarəp e nıganəmıti netəmim məmə in sənəmə etəmim kit rəhak, kən io ekən-iarəp e nıganəmıti nagelo mın rəha Uhgın məmə suah u in sənəmə etəmim kit rəhak. ¹⁰ Kən etəmim itəm tatən nəghatən rat e Nəti Etəmim, Uhgın otafəl rəkis rəhan təfagə rat. Məto etəmim itəm tatəghat rat e Narmin Rəha Uhgın, okol Uhgın təsafəl rəkisən rəhan təfagə tərət.

¹¹ “Kən nian koatiuw-iarəp itəmat e nımə rəha nuəfiminən, ne e nıganəmıti iərəmərə mın, ne netəm-iasol mın məmə okotiuw-iarəp itəmat motakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat, kən nikitəmat təsəht pıkan məmə onəkotahro min-nulan kuhalpın rəhalat nəghatən, ¹² məto-inu e nian ətuatıp əh, Narmin Rəha Uhgın otəgətun itəmat e nəghatən naka itəm itəmat onakoatəghat-in kən moatən kəm ilat.”

Nımaa nəghatən e etəmim rəhan nautə tepət rəhn-kapə tikə

¹³ Kən netəm mın əh kit təmən-ipən kəm İesu məmə, “İəgətun. Tata rəhak tınımis rəkis. Awi, uəh niki piak məmə otoor natımnat rəha tata rəhatımlau məmə otos-ipa rəhak neen, itəm tata təmələhəu məmə rəhak.” ¹⁴ Məto İesu təmən kəm in məmə, “Rəhak etəmim, rəhak tikə e nətəligən u rəhatəmlau o noorən rəhatəmlau natımnat.” ¹⁵ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatəto wır itəmat. Otahtosıg-in wır itəmat məmə onəkəsotuwamən itəmat iaumis mın, məto-inu nəukəti nəmegəhən, in sənəmə nautə tepət.”

¹⁶ Kən təmuəh nımaa nəghatən u məmə, “Suah kit, rəhan nautə tepət, kən rəhan nasumən tatol nıpətın tepət. ¹⁷ Kən təmən-ipən atıp kəm in məmə, ‘?Oekahrol min-nulan, məto-inu rəhak nımə mın kınəsotahmenən məmə ekəlin-pən nıgak nagwənən mın lan?’

¹⁸ “Kən in təmən məmə, ‘Təwır məmə ekol nulan. Ekəmki-rəkis nımə mın u, kən ekiləkın nımə neen mın itəm iahgın məsin. Kən ekəlin-pən nıgak nagwənən, ne rəhak nautə mın ikın. ¹⁹ Kən ekıtun nənən məmə, rəhak natımnat tepət tepət tahmen o nup tepət. Kən roiu ekameg, mətagwən, matənim, kən matəto nagienən təwır əm nulan matuwın.’

²⁰ “Məto Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, ‘!Ik ialmə! Roiu əm lapın, onakımis. ? Okahrol rəham natımnat u tatəməhl nəmargətın?’ ”

²¹ Kən İesu təmən məmə, “Uhgın otol əm nəhlan kəm netəmim itəm kotargətın nautə tepət məmə in rəhalat, məto nıkin təsəht pıkan nolən wır mın itəm Uhgın tolkeike.”

*Əsotətəlig pıkan natımnat rəha nıpətıtəm
(Mat 6:19-21, 25-34)*

²² Kən İesu təmən kəm rəhan netəmim mın məmə, “Məto-inu o nolən əh, iatən kəm itəmat məmə, nəsotətəlig-in pıkan natımnat rəha nəmegəhən rəhatəmat məmə onəkotun naka, kən məsotətəlig-in pıkan natımnat rəha nıpətıtəmat məmə onəkotuwın-in natımnat naka. ²³ Əsotətəlig-in pıkan məto-inu nəmegəhən rəhatəmat taprəkis-in nagwənən, kən nıpətıtəmat taprəkis-in napən mın rəha nuwın-inən. ²⁴ Otəplan-tu mənig mın, ilat kəsotasumən, kən məsotəuləkən, kən rəhalat nımə rəha nagwənən tikə, məto Uhgın tətagwən ilat. !Məto Uhgın tolkeike pıkan itəmat taprəkis-in mənig mın! ²⁵ ?Nikitəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pıkan titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pıkan təsafın-pənən aua kitıəh əm e rəhatəmat nəmegəhən. ²⁶ ?Məto okəmə itəmat nəsotıtunən nolən nat əkəku kit tol nəhlan, tahro nakoatətəlig-in pıkan natımnat pısın pısın mın e nəmegəhən rəhatəmat?

²⁷ “Nikitəmat təht-tu nolən rəha nəgui-nig min itəm koatəguin. Ilat kəsotol wəkən, məsotəhlən rəhalat napən. Məto ekən kəm itəmat məmə aupən, Kig Solomon rəhan nautə tepət, kən rəhan napən təwir pik, məto rəhan napən min kəsotəwirən taprəkis-in nəgui-nig min. ²⁸ Nəgui-nig min əh koatətul rəha nian kitəh əm, kən olawigin, netənim kottaan ilat e nigəm, məto Uhgın in tatol ilat kotəwir kotəwir. ?Kən nikitəmat təht məmə in otos-ipinə napən kəm itəmat, o kəp? !Əwəh! Rəhak netənim, rəhatəmat nahatətəən in natiəkəku əm.

²⁹ “Təsəwirən məmə nikitəmat tatəht pik natimnat o nəmegəhən rəhatəmat, kən nian rafin nakotegəs-in nagwənən nigitəmat ne nənimən nimitəmat. ³⁰ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min əh, məto-inu netəm kəsotəhatətəən e Uhgın, ilat koategəs-in natimnat min əh. Rəhatəmat Tata in titun natimnat itəm nəkotəkəike motos o nəmegəhən rəhatəmat. ³¹ Məto nakotətəlig-in pik natimnat rəha nəməmə rəha Uhgın motol tətul aupən e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otos-ipinə min kəm itəmat natimnat min rəha nəmegəhən ikin-u e nətueintən.

³² “Əsotəginən, itəmat sipsip min u rəhak itəm itəmat noan məsin əm, məto-inu Tata rəhatəmat nikin tagien pik məmə onəkotətig ahgin rəhan nəməmə rəhən, kən in otehm wır itəmat, kən itəmat min onəkotəməmə itəmat min. ³³ Otosalim-in rəhatəmat natimnat min, kən motos-ipən məni lan kəm ian-rat min. Nian nəkotol təwir min-nulan, in tahmen-pən məmə nəkotol rəhatəmat pokis rəha məni itəm otəsəratən nian kit, kən nakotəlhəu-pən rəhatəmat natimnat itəm təwir əpəh e nego e neai. Kən ikin əh, okol iakləh min kəsotuwınən iuəhkır motakləh-in, kən okol wın min kəsotəəkənən natimnat min əh. ³⁴ İatən nəhlan məto-inu, ikin pəhruən rəhatəmat natimnat wır min koatəməhl ikin, kən nikitəmat otəkəike matəht natimnat min əh-ikin əh.”

Netənim rəha İesu kotəkəike moatətul matip o rəhan nuwamən

³⁵ Kən İesu təmən məmə, “Pəs nəkoatətul matip nian rafin, tahmen-pən əm məmə nakoatuwin-in napən min rəha wək, kən moatehm wır məmə rəhatəmat lait otatuəp e nian rafin. ³⁶ Onəkotəkəike motahmen-pən e iolwək min rəha iəməmə kit itəm tətisi-pən e lafet kit rəha marit. Kən nian in tatuwa matəht-əht toa, kən roiu əm, ilat koaterəh e toa məmə otuwa imə. ³⁷ Iolwək min itəm koatair moatətul matip nian iəməmə tatuwa, ilat okotehm motos nəwirən rəha iəməmə. Nipahrienən ekən kəm itəmat məmə, in otuwın-in napən rəha wək, kən maun-in ilat məmə okotuwa kəpələh, kən in otehm wır ilat mətagwən ilat. ³⁸ Kən okəmə iəməmə tatuwa lapın e napinəpən tınəlis kinkin lan, e nian mənig min kinotətuoun kınəatimnən lan, məto iolwək min ilat koatətul matip əm, kən in otol təwir agin kəm ilat. ³⁹ Kən itəmat nəkotəkəike motitun məmə, okəmə suah kit titun nian ətuatip itəm iakləh otuwa e rəhan nimə məmə otakləh, kən in okol təsapılən, in tatətul matip matehm wır rəhan nimə məmə iakləh otəsuwamən imə. ⁴⁰ Kən itəmat, nian rafin nəkotəkəike moatətul matip məto-inu io Nəti Etənim ekuwa min e nian itəm itəmat nakəsotitunən.”

⁴¹ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “İəməmə. ?Nakatuəh nimaa nəghatən rəhatimat əm, o rəha netənim rafin?”

⁴² Kən İəməmə tatən məmə, “?Pah u in iolwək itəm tenatig kən tatol rəhan wək e nian min rafin e nolən itəm təwir? ?Kən iəməmə kit otıləs-ipər pah in otuwa etəm-iasol rəha iolwək min e nimə rəhan məmə in otoor nagwənən nig iolwək min rafin e nian ətuatip rəhan? ⁴³ Kən nian iəməmə rəha suah əh tətiet-arəpa, kən məplan məmə in tatol-wır rəhan wək, kən in otol təwir kəm iolwək əh. ⁴⁴ Nipahrienən iakatən kəm itəmat məmə, iəməmə in otıləs-ipər iolwək əh tuwa mol etəm-iasol lan məmə in otəməmə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁵ ?Məto tahro? Kəm-naka iolwək un nikin otəht məmə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh. Okotəsəwə uəhaiən.’ Kən iolwək əh tınətuoun matoh iolwək min nipitan ne nəman, kən muwin mətagwən matənim mətapis. ?Kən iəməmə otol naka?

⁴⁶ Ierəmərə rəha suah un otiet-arəpa ron e nian kit itəm in təməsītunən kən məsətul matipən ron. Kən ierəmərə otos-ipən nalpınən asol kəm in, kən otıləs-ipən in tuwın matig ilat netəm mın u itəm kəsotolən rəhan nəghatən.

⁴⁷ “Iolwək əh itəm tinitun rəkis nəghatən rəha ierəmərə rəhan, məto in təsətul matipən məmə otol wək mın əh, kən okoh in tətə nahməən. ⁴⁸ Məto iolwək itəm in təsītunən nəghatən mın rəha ierəmərə, kən matol natimnat itəm təsətuatipən itəm otəkəike mos nalpınən ron, kən okoh mətig əm iolwək u. Etəmim itəm Uhgın tatos-ipən natimnat tepət kəm in, in otəkəike mol natimnat tepət. Kən etəmim itəm katələhəu-pən natimnat tepət e nelmin, okatəpəh-in mın natimnat tepət ron.”

Iesu tatol netəmim koator ilat mın

⁴⁹ Kən Iesu təmən məmə, “Emuwa məmə ekəhlman nigəm e nətueintən, kən okəmə roiu əh nigəm əh tinatuəp rəkis, kən nikik otagien. ⁵⁰ Nian əskasik kit itəm otuwa e rəhak nəmegəhən, tahmen e nolə baptais kit, kən nikik titəhmə lan mətoarus-pən tinol namnun. ⁵¹ ?Nikitəmat təht məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən? !Kəp! Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə ekol netəmim kotoor ilat mın. ⁵² Kən tətouun u-roiu, okəmə netəmim faif e latuənu kit, kən kotoor ilat mın, kışil katəhaləhai kəiu, kən kəiu katuəhai kışil. ⁵³ Tata in otəhai nətin iərman, kən nətin əh otəhai rəhan tata. Kən mama in otəhai nətin pətan, kən nətin əh otəhai rəhan mama. Kən pətan otəhai uhun, kən uhun otəhai nəgon.”

Netəmim okotəkəike motitun nəmtətin mın (Mat 16:1-4; Mak 8:11-13)

⁵⁴ Kən in təməghat mın kəm nımanin netəmim matən məmə, “Nian nakotehm nımal napuə mın okotər, kən nakotən uəhai əm məmə otəfik, kən otol mihin. ⁵⁵ Kən nian nəkotəplan məmə nuwig təmıləs kərpəp,* nakotən məmə nape-apeən otuwa, kən otol mihin. ⁵⁶ !Ei! !Rəhatəmat nənən təwır, məto nikitəmat tamkımik! Itəmat nakoatəmə nəkotitun pik natimnat mın, kən motitun nehmən nıməptən ne neai, kən nəkotitun məmə nian otuwa min-nulan, kən otol nəhlan. ?Məto tahro nakəsotitunən nıpəti nəmtətin mın itəm nakoatəplan əh-roiu?

⁵⁷ “?Tahro nakəsotitəpunən suatip itəm tətuatip məmə onəkotətəu-pən? ⁵⁸ Nian suah kit otıləs ik nakuwın e kot, kən nian natuəliwək e suatip, kən təwır məmə nakuaupən muəghat muən wır rəhatəmlau nəratən. Okəmə nəkəsioal mihinən, kən otıləs ik muwın e kot, kən etəm-iasol rəha kot oteghən-in-pən ik e nelmi polis, kən polis otıləs ik muwın mahtosig-in ik e kalapus. ⁵⁹ İatən kəm ik məmə, okəmə tol nəhlan, okol nəsietən e kalapus mətoarus nakətu rafin agın nalpınən rəham.”

13

Netəmim okotəkəike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mın

¹ Kən e nian əh, netəmim neen kəmotuwa kən-ipən kəm Iesu məmə netəm Kalili neen koatoh nat megəh mın məmə okotol sakrifais lan kəm Uhgın, kən nian kitiəh mın əm, mopael mın rəha kapman u Pailat kəmotuwa motohamnu ilat, kən nitalat nat megəh mın kəmotol əm kitiəh kətaiu.* ² Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Tahro? ?Nikitəmat təht məmə nımışən əskasik tol min-nulan rəha netəm Kalili əh, tatəgətun məmə ilat netəm rat taprəkis-in netəmim rafin rəha Kalili? ³ !Kəp! İatən kəm itəmat məmə təsol mihinən nəhlan. Məto okəmə itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat mın rəhatəmat, kən itəmat mın onəkotimış. ⁴ ?Kən tahro e netəm eitən rəha Saeloam itəm nımə əfəməh tēmiet məfətain ilat kotimış? ?Nikitəmat təht məmə natimnat mın əh tatəgətun məmə

12:46: Mat 24:45-51 **12:47:** Jem 4:17 **12:48:** Mat 10:34-36 **12:50:** Mak 10:38-39 **12:53:** Maeka 4:6

* **12:55:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Nian nakotətə nımətag itəm tətisi-pis,” məto-inu əpəh İsrəl, nape-apeən tatarisig nımətag itəm tətisi-pis. **12:59:** Mat 5:25-26 * **13:1:** Netəm İsrəl kəmotaut o nımışən rəha netəm mın əh məto-inu ilat koatətig e Nımə Rəha Uhgın u tasim, kən moatol nat itəm Lou tatən. **13:2:** Jon 9:2

nəmegəhən rəhalat tərət taprəkis-in netəmim rafin əpəh Jerusalem? ⁵ !Kəp! İatən kəm itəmat məmə təsol mihinən nəhlan. Məto okəmə itəmat nakəsotəuhlinən itəmat e nolən rat mīn rəhatəmat, kən itəmat mīn onəkotimīs.”

⁶ Kən təmuəh nimaa nəghatən u məmə, “Etəmim kit təməfe nig kit əpəh e rəhan nasumən, nərgin u fik. Kən nian nup mīn neen təmuwa minuwīn rəkis, suah u təmuwīn nian tepət mateam-in noa nig u, məto tikə, məto-inu təsoeən. ⁷ Kən in təmən kəm suah u tatehm nasumən məmə, ‘Əplan-tu. Emuwa mateam-in noa fik u minos nup kisil, məto esəhmən noa nig kit ne. Ahtihl rəkis. Təsəwīrən məmə tatətulosig e nīməptən rəha nasumən.’ ⁸ Kən suah u tatehm nasumən tuhalpīn rəhan nəghatən məmə, ‘Etəm-iasol, əpəs əm tos nup kitəh mīn əm. Kən ekel nisip mītəlau e nəukətīn, kən masitu lan məmki-pən nisip wīr. ⁹ Kən okəmə tatoe e nup əh-ikin, kən təwīr əm. Məto okəmə kəpə, ik nəkitun nəte rəkisən.’”

Iesu təmol-wīr pətan kit e Sapat

¹⁰ Kən e Sapat kit, Iesu tatəgətun netəmim əpəh imə e nīmə kit rəha nuəfiminən. ¹¹ Kən pətan kit əh-ikin itəm narmīn rat tətətig lan e nup eitīn, kən tatol məmə məntaan tatəfaiu e nian rafin, kən məsətul ətuatipən. ¹² Kən nian Iesu təmehm in, kən təmaun-in məmə otuwa ron, kən tatən kəm in məmə, “Pətan. İo iatikis rəkis rəham nīmīsən, kol təsaskəlim mīnən ik.” ¹³ Kən Iesu təmələhəu-pən nelmīn lan, kən əmun roiu agin-əh mīn əm, təmətul ətuatip mīnəwīr, kən mīnatənwiwi Uhgīn.

¹⁴ Məto etəm-iasol rəha nīmə rəha nuəfiminən, nīkin təmahmə məto-inu Iesu təmol-wīr pətan u e nian rəha Sapat. Kən in təmən-ipən kəm netəmim məmə, “Nian sikis rəhatəmat o nol wəkən. Nəkotitun nuwamən e nian mīn əh məmə in otol-wīr itəmat lan, məto e nian rəha Sapat, okol nəsotuwamən lan.”

¹⁵ Kən İərəmərə təmən-ipən kəm in məmə, “!Rəhatəmat nənən təwīr, məto nīkitəmat tamkīmīk! ?Pah u e nīkitəmat e nian rəha Sapat, kən təsikisən rəhan pīlik o togki itəm təməru ətain, masig muwīn tətənəm nəhau? !Kəp! İtəmat rafin nəkoatol mīn-nəhlan. ¹⁶ Məto pətan əh, in noanol kit rəha Epraham, itəm Setan təməlis o nup eitīn. Tətuatip əm məmə io ekəike mīkis kən məsmegəh in e nian rəha Sapat.” ¹⁷ Kən nəghatən rəha Iesu təmol rəhan tikimīr mīn kəmotaulīs. Kən netəmim rafin, nīkilat tətəgien o wək wīr agin mīn itəm Iesu tatol ilat.

Iesu təmuəh nimaa nəghatən kəiu e nərəmərəən rəha Uhgīn (Mat 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Kən Iesu təmən məmə, “?Nərəmərəən rəha Uhgīn in tahmen e naka? ?Kən io oekən nəghatən naka kən məgətun lan? ¹⁹ Nərəmərəən rəha Uhgīn, in tahmen-pən e noa nəpīk† itəm natiəkəku, kən suah kit təmīləs məfe e rəhan nasumən. Kən nīkutīn tīnəwīə mīnol iahgin, kən mənig ilīs mīn kotuwa moatol-pən nimaalat e nelmīn mīn.”

²⁰ Kən təmən mīn məmə, “?İatəgətun nərəmərəən rəha Uhgīn məmə in tahmen-pən e naka? ²¹ İn tahmen-pən e is noan məsīn itəm pətan kit tətətkin e flaoa tepət itəm kəmol-pən e pesin asol, kən tətəhl flaoa rafin tətəsis matol iahgin.”

Toa əkəku (Mat 7:13-14, 21-23)

²² Kən nian Iesu təmaliwək matuwīn Jerusalem, kən matəgətun netəmim e taon mīn ne latuənu mīn. ²³ Kən suah kit təmətapəh ron məmə, “?İərəmərə, netəmim noan məsīn əm itəm Uhgīn otosmegəh ilat?”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁴ “İatən kəm itəmat məmə onəkotəkəike motalkut pīk məmə nakotuwīn-pən e toa itəm natiəkəku tatuwīn e nego e neai, məto-inu netəmim tepət itəm okotalkut məmə okotuwīn imə, məto ko kəsotuwīnən. ²⁵ Məto o nian kit,

13:7: Luk 3:9 **13:8:** 2 Pita 3:9,15 **13:14:** Eks 20:9-10; Dut 5:13-14 **13:15:** Luk 14:5 † **13:19:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “nīkuti mastat.” Mastat in nig kit itəm nīkutīn in natiəkəku. Tatəwīə əpəh ikīn İsrəl, məto tikə əpəh Ntən.

iarəmərə rəha nimə əh in otətul mahtosig e rəhan toa. Kən itəmat itəm nəsothuamən əh imə e toa itəm natiəkəku əh, onakoatətul ihluə moatəht-əht toa moatən məmə, ‘Awi, Iarəmərə. !Erəh e toa otimat!’ Məto in otən məmə, ‘Ekəruru agin-əh itəmat.’²⁶ Kən itəmat nakotətuoun moatən məmə, ‘Iarəmərə, kitat kəmotagwən kələh, kən ik nəmatəgətun itimat əpəh e rəhatimat ikin.’²⁷ Məto in otən-ipinə məmə, ‘Io ekatən kəm itəmat məmə ekəruru agin-əh itəmat. Itəmat rafin netəm nakotərat agin. !Otuwin isəu ron io!’

²⁸ “E nian əh itəmat onəkotehm Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne ien min aupən koatatig e nego e neai itəm Uhgın tatərəmərə lan, məto itəmat onakoatətul ihluə kən okərakin-iarəp itəmat, kən onəkotasək, moatəgətain nəluitəmat, moatəto tərət.²⁹ Kən netəmim okotisi-par, kən motisi-pah, kən motisi-pəhap, kən motisi-pis, məmə okotuwin motəpələh motagwən e nego e neai itəm Uhgın tatərəmərə lan.³⁰ Kən təwir məmə nəkotitun məmə, netəmim neen itəm koatuarisig əh-roiu, ilat okotuwa motətul aupən. Kən netəmim neen itəm koatətul aupən əh-roiu, ilat okəpanotuwa motətul uarisig.”[†]

*Herot təmolkeike məmə in otohamnu Iesu
(Mat 23:37-39)*

³¹ Kən e nian əh, Farisi min neen kəmotuwa motən-ipən kəm Iesu məmə, “Təwir məmə nakiet uəhai əm u ikin-u matuwin, məto-inu Herot Antipas tolkeike məmə otohamnu ik.”

³² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Herot Antipas in iol keko-eko, tahmen e kuri iarupin itəm tətəgwən mitə. Otuwin motən-ipən kəm in məmə io ekatən məmə, ‘Ehm-tu. Nian əkuəkir əm əh-ikin tətətig itəm io ekəhg-iarəp narmin rat min e netəmim, kən matol-wir nimisən rəha netəmim, kən uarisig e nian kisil lan, kən ekol namnun rəhak wək.’

³³ “Nat əpnəpin Herot təmən nəhlan, məto io ekəike matətəu-pən rəhak suatip matuwin u-roiu, ne olawig, ne oniah muwin miet-pən Jerusalem. Inu ikin ətuatip itəm okotəkəike kisial-in ien min ikin. Məto Jerusalem əm, katohamnu ien min rəha Uhgın ikin.

³⁴ “!Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotohamnu ien min rəha Uhgın, kən netəmim itəm Uhgın təmahl-ipa kəm itəmat, nəkotahtimnu ilat e kəpiel apin, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tepət iatəg-əfəməh-in nelmək məmə iatəmik-əfimin wir itəmat matos wir itəmat, tahmen-pən e mənig itəm tatu nenətin min e nikwin, məto itəmat nikitəmat təsagienən ron kən motapəs io.³⁵ Kən nəkotitun məmə Uhgın təmapəs itəmat, kən iakatən kəm itəmat məmə okol nəkəsothəmən io matuwin matuwin mətoarus nakotən məmə, ‘!Iarəmərə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!’ ”

14

Iesu təmuwin əpəh rəha Farisi kit ikin

¹ E nian rəha Sapat kit, Iesu təmuwin e nimə rəha etəm-iasol kit rəha Farisi min məmə okotagwən, kən netəmim koatisilu wir məmə okotehm-tu naka əh otol.² Kən inəh Iesu tatəpələh ikin, suah kit tatimis e nimisən rəha kasis-asis, tatəpələh iuəhkir əm ron.³ Kən Iesu təmətapəh o iəgətun min rəha Lou ne Farisi min məmə, “?Tahro? ?Lou tategəhan-in məmə suah kit otol-wir netəm koatimis kotəmegəh min e nian rəha Sapat, o kəp?”⁴ Məto ilat kəsotənən nat kit ne. Kən Iesu təmos suah un, mol nipətin təwir min, kən mahl-ipən tatuwin.

⁵ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə itəmat kit, rəhan suakəku, o rəhan kau otiwig-pən pikən e noakimil asol e nian rəha Sapat, kən in otol naka? In otəkəike muwin

13:25: Mat 25:10-12 **13:27:** Sam 6:8 **13:28:** Mat 8:11-12 **13:29:** Sam 107:3 **13:30:** Luk 14:9; Mak 9:35; 1 Kor 4:9; Mat 20:8 † **13:30:** Netəm Isrel, nikilat təht məmə ilat koatətul aupən e netəmim rafin. Kən nikilat təht məmə Iaihlua min kotərat əm. Məto Iesu təmə netəmim tepət rəha Isrel okəsotuwınən e nego e neai, kən Iaihlua min tepət, ilat okotuwin e nego e neai. **13:35:** Sam 118:26; Mat 21:9; 23:39; Mak 11:9-10; Jon 12:13 **14:3:** Luk 6:9

mīlās-irākīs uəhai əm. ?Pah u etəmat otəsol mihinən?” ⁶ Kən nəghatən rəhalat təmīkə məmə okotən.

⁷ Kən Iesu təmehm netəmim neen itəm kəmaun-in ilat o nagwənən, kən kəmotuwa imə motitəpun ikin mīn rəha nisīaiiən məmə okotəpələh aupən ikin. Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ⁸ “Okəmə etəmim tətəun-in ik məmə onəkuwa o nagwənən kit rəha marit, kən nəsuwīnən məpələh ikin rəha nisīaiiən. Məta suah kit in ilis katīsiāi-in pik tuwa, ⁹ kən etəm-iasol rəha nimə otən kəm ik məmə, ‘Agim. Pəs suah u in təpələh u ikin-un.’ Kən onakaulis məto-inu nakəkəike muwīn məpələh ləhau agin itəm nisīaiiən tikə ikin. ¹⁰ Məto okəmə suah kit tətəun-in ik məmə nakuwīn magwən e lafet kit, kən təwir məmə nakitəpun ikin nisīaiiən tikə ikin. Kən tol nəhlan, nian etəm-iasol rəha nimə tatuwa, in otən kəm ik məmə, ‘Rəhak etəmim, uwīn məpələh ilis, ikin rəha nisīaiiən.’ Kən inu otīlās-ipər nərgəm e niganəmti netəmim rafin əh imə. ¹¹ Ekən nəhlan məto-inu etəm tatīlās-ipər atip in məmə in otuwa etəm-iasol, Uhgīn otīlās-iəhau in. Məto etəmim itəm tatīlās-iəhau atip in, Uhgīn otīlās-ipər mol tuwa etəm-iasol.”

¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm etəm-iasol rəha nimə məmə, “Okəmə natol nagwənən asol kit e nərauiəgən o lapin, təsəwirən məmə nakaun-in ik mīn neen, ne piam mīn, ne rəham noanol mīn, ne netəm rəhalat nautə tepət itəm kotatig kitəlau lam. Okəmə natol mihin, kən məta, ilat mīn okotaun-in ik məmə nakuwīn motagwən itəmat mīn, kən ilat okotalpīn nat nəmol kəm ilat. ¹³ Məto nian natol lafet kit, kən onakəkəike maun-in ian-rat mīn, ne netəm nipətīlat məsin tərət, ne ielkin rat mīn, ne netəm niganəmtīlat təpīs, məmə okotuwa nakotagwən. ¹⁴ Kən Uhgīn otawte-in rəhan nəwirən kəm ik, məto-inu okol ilat kəsotalpīn agin-əhən nat nəmol kəm ilat. Məto e namnun nian, nian netəm kotətuatip okoatəmegəh mīn, kən Uhgīn otətou ik lan.”

*Nimaa nəghatən rəha nagwənən asol
(Mat 22:1-10)*

¹⁵ Kən ilat kit əh-ikin itəm tətəgwən təməto nəghatən əh, kən təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Təwir pik o etəmim itəm otuwīn əpəh e nego e neai itəm Uhgīn tatərəməərə lan, kən magwən e lafet asol rəhan.”

¹⁶ Məto Iesu təmən kəm in məmə, “Nian kit, suah kit təmol nagwənən asol kit rəhan, kən maun-in netəmim tepət məmə okotuwa kəgwən kələh ilat mīn. ¹⁷ Kən e nian rəha nagwənən, in təmahl-ipən rəhan iolwək məmə otuwīn mən-iarəp kəm netəmim itəm təmaun-in rəkīs ilat. Kən tən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwa kəgwən, məto-inu enol əpenə-penə rəkīs e nagwənən.’ ¹⁸ Məto ilat rafin kəmotapəs nuwīnən moatən məmə okol kəsotuwamən. Kit təmaupən mən kəm in məmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəməərə məmə ko esimnən məto-inu, emos-nəmtin əm niməptən kit, kən ekəike muwīn mətag.’

¹⁹ “Kən kit mīn təmə, ‘Kəsi. Ən-tu kəm rəham iərəməərə məmə ko esimnən məto-inu, emos-nəmtin əm kau ten rəha niuwən kat, kən ekəike muwīn mehm pitən rəhalat mīn wək.’

²⁰ “Kən kit mīn təmə, ‘Ən-tu kəm rəham iərəməərə məmə ko esimnən məto-inu, kəmit rəhak pətan ka latuənu əh-roiu.’

²¹ “Kən iolwək təmuwa mən-ipən kəm rəhan etəm-iasol. Kən etəm-iasol un nīkin təmahmə təmahmə, kən təmən kəm rəhan iolwək məmə, ‘Uwīn uəhai e suatip ne ikin mīn neen e taon meam-in ian-rat mīn, ne netəm nipətīlat məsin tərət, ne netəm niganəmtīlat təpīs, ne ielkin rat mīn, kən mit ilat motuwa.’ ²² Kən in təmol əm məmə rəhan etəm-iasol təmən mihin ne, kən təmitəlig-pa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Natimnat rafin itəm nəmən, io enol rəkīs, məto nagwənən tepət əh-ikin kən nimə tahmen e netəmim neen mīn.’

²³ “Kən etəm-iasol təmən kəm iolwək məmə, ‘Kən uwīn e suatip, ne ikin mīn rafin ihluə e taon, kən uwīn muəh nīkilat məmə ilat okotuwa imə, məmə nimə u rəhak otəkəike

mær wir. ²⁴ Mæto ekæn kæm ik mæmæ netæm emaun-in ilat aupæn, ko kæsotun asgæwinæn nagwænæn mæsin ræhak.’ ”

Nolan ræha natæu-pænæn Iesu

²⁵ Netæmim tepæt tepæt koatuarisig-in Iesu e suatip. Kæn in tæmeirair mæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ²⁶ “Okæmæ suah kit tolkeike mæmæ otuwa muarisig-in io, in otækæike mos io ekætul aupæn e ræhan næmegæhæn. In otækæike molkeike io maprækis-in ræhan tata ne mama ne ræhan pætagwæhl ne nætîn min ne pian min ne winin min, ne in atip min.* Okæmæ tæsol mihinæn, kæn ko in tæсахmenæn mæmæ otuwa mol ræhak lan etæmim. ²⁷ Kæn etæmim pah itæm tæsilæsæn ræhan nig kæluau mætu-pa io, kæn ko in tæсахmenæn mæmæ otuwa mol ræhak lan etæmim.

²⁸ “Okæmæ itæmat kit tolkeike mæmæ otilækin nimæ asol kit kaifæmæh, kæn in otaupæn mæpælæh mehm wir mæni ræha natimnat min mæmæ otehm ræhan mæni mæmæ tahmen, o kæp. ²⁹ In tatol næhlan mæto-inu okæmæ in tæsaupænæn mehm wir mæni ron, kæn in tatætuoun matol fauntesen† æm, mæto tinæruu nol rafinæn, kæn netæmim rafin itæm okotuwa motehm, kæn okotalah-æmnu moatæn mæmæ, ³⁰ ‘Æplan-tu. Suah u tæmætuoun æm ræhan nimæ, mæto tinæruu nol rafinæn.’

³¹ “Kæn okæmæ kig kit ræhan mopael ilat ten-taosan æm, tatæto namnusæn mæmæ kig pisin kit min itæm ræhan mopael min tuente-taosan tatuwa mæmæ okuæluagin, kæn otæsuwin uæhaiæn o næluaginæn. Aupæn ikîn, otækæike mæpælæh mehm wir mæmæ in titun nol winæn, o kæp. ³² Okæmæ titun mæmæ okol tæsol winæn, in otækæike mahl-ipæn netæmim neen kotuwîn motehm ræhan tikimîr nian in æpæh isæu æh, kæn okotætapæh o næmælinuæn. ³³ Kæn e nolæn ahmen min æm, itæmat nækotækæike motæpælæh motehm wir næmegæhæn ræhatæmat. Okæmæ itæmat kit tæsapæsæn æh ræhan natimnat min rafin, kæn ko in tæсахmenæn mæmæ otuwa mol ræhak lan etæmim.”

³⁴ “Nian etæmim kit takiæh nien, kæn nipæti nien in tæwir o nawiræn nagwænæn. Mæto nian kinawir rækis nagwænæn lan, kæn nipatin tæsæwir minæn o nunæn.‡ ³⁵ Kæn okol kæsolæn nat wir kit lan, kæn netæmim okotærakin æm. Etæm matælgîn tatig, tæwir mæmæ in otætælg-in wir kæn mitun næghatæn min u.”

15

Nimaa næghatæn e sipsip

itæm tæmæluæ

(Mat 18:10-14)

¹ E nian æh, netæmim tepæt itæm koatos mæni ræha takis, ne netæmim tepæt itæm nol tæfagæ rat, kæmotuwa mæmæ okotætælg-in Iesu. ² Kæn Farisi min ne iægætun min ræha Lou koatæghat rat Iesu o netæm nol tæfagæ rat min æh, moatæn mæmæ, “Suah æh, nîkin tætagien æm mæmæ nol tæfagæ rat min koatuwin ron, kæn motagwæn kælæh.”

³ Kæn e næghatæn min u, Iesu tæmuæh nimaa næghatæn u mæmæ, ⁴ “?Itæmat pah u, ræhan sipsip wan-hanrit, kæn kitiæh tæmæluæ, mæto in nîkin tæsæhtæn? Okæmæ itæmat kit ræhan sipsip tæmikæ næhlan, kæn in otækæike mapæs ræhan nainti-nain sipsip koatun kras moatætul æpæh tæpiæ ikîn, kæn in otuwîn mategæs-in itæm tæmæluæ mætoarus-pæn in otehm. ⁵ Kæn nian in tæmehm, tæmilæs-ipær mæhun, kæn nîkin tætagien. ⁶ Kæn nian in tæmiet-aræpa latuænu, in otækæike maun-in in min neen, ne netæm kotatig motitælau lan, kæn

* **14:26:** Næghatæn Kris ætuatip tatæn mæmæ, suah itæm tolkeike mæmæ otuarisig-in Iesu, in tatakæike metæhau ræhan min. Mæto nipæti nat u mæmæ, kitat okotolkeike ræhatat min, mæto kotækæike molkeike pik agin Iesu. **14:26:** Luk 9:23 † **14:29:** Næghatæn u “fauntesen,” tatæghat-in kæpiel min itæm kaupæn katælin o nilækinæn nimæ. ‡ **14:34:** Næghatæn ætuatip ræha Iesu tæmæ, “Sol in tæwir, mæto okæmæ ræhan nætehenæn tinikæ, kæn nat tikæ otol tætehen min.” Mæto sol ræha netæmim e nian min æh, in tæmol pilæh-pilæh e nat pisin itæm nætehenæn tikæ. Kæn nian neen, okæmæ næhau tatol pilæh-pilæh e sol, kænu nætehenæn tiet. Mæto sol ræhatat u-roiu tosolan mihin. Nian rafin tætehen. **14:34:** Mat 5:13, Mak 9:50 **15:2:** Luk 5:30 **15:4:** Esik 34:11,16; Luk 19:10

mən-ipən kəm ilat məmә, ‘Otuwa kotagien kələh, mətō-inu emehm mīn rəhak sipsip itəm təmәluе.’ ”

⁷ Kən nian Iesu tәmol namnun nimaa nәghatән, tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Kән iatән kәм itәmat mәмә, tahmen-pән әm әpәh e nego e neai. Okәмә iol tәfagә rat kit tatәuhlin rәhan nәmegәhән kәм Uhgīn, kән nagienән әpәh ilis e nego e neai o suah әh in tepәt, taprәkis-in nagienән o netәmim nainti-nain itәм nīkilat tәht mәмә kotәtuatip mәsotolән nat kit tәrat itәм okotәkәike motәuhlin nәmegәhән rәhalat ron.”*

Nimaa nәghatән e mәni tәmikә

⁸ Kән Iesu tәmatig mәghat mīn mәмә, “?Okәмә pәtan kit rәhan mәni ten kәmol e silfa, kән in tәmikil kitiah, kән in otol naka? In otasiepән e lait kit, kән mol pīrum megәs-in wir әpәh imә matuwīn matuwīn mehm. ⁹ Kән nian tәmehm mәni әh, in otaun-in rәhan mīn neen ne netәm kotatig motitәlau lan, matән mәмә, ‘Otuwa kotagien kələh mətō-inu emehm rәkis mәni ilou rәhak tәmikә.’ ”

¹⁰ Kән nian Iesu tәmol namnun nimaa nәghatән, tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Kән ekolkeike mәмә ekән kәм itәmat mәмә, e nolән kitiah mīn әm, nagienән asol e niganәmti nagelo mīn әpәh ilis e nego e neai, nian iol tәfagә rat kit tatәuhlin rәhan nәtәligән matuwīn o Uhgīn.”

Nimaa nәghatән rәha nәti suah kit iәрman itәм tәмәluе

¹¹ Kән Iesu tәmatәkәike matән mәмә, “Suah kit, nәtin iәрman kәiu. ¹² In әkәku lan tән-ipән kәм rәhalau tata mәмә, ‘Tata. Oor nautә mīn rәham, mos-ipa rәhak u-roiu.’ Kән rәhalau tata toor rәhan natimnat mos-ipән kәм ilau.

¹³ “Kән tәsuwәhән, nәtin in әkәku lan tos rәhan lan muwīn mol-salim-in ilat, kән mos mәni e nautә mīn un miet imәlat ikīn muwīn e nәptән pīsīn kit mīn isәu. Kән ikīn әh, tәmatәrәkīn rәhan mәni e nolән rat mīn matuwīn matuwīn. ¹⁴ Kән nian rәhan mәni tinikә rafīn, nәumis asol tinitan e nitән әh, kән nәumis tinatus suah un, nigīn nagwәнән tinikә. ¹⁵ Kән tәmuwīn matol wәk kәм suah kit әh-ikīn әh, kән suah u tәmahl-ipән mәмә otuwīn mәtagwән rәhan pikәs mīn. ¹⁶ Kән nәumis tәmus pik mәмә in tolkeike mәмә otun nagwәнән nigī pikәs mīn, mətō etәmim tikә itәм otos-ipән nat kit kәм in.

¹⁷ “Kән nәtәligән wir tinuwa mīn lan, kән matәtәlig-in mәмә, ‘Kәsi. Roiu әh iolwәk mīn rәha tata, nigilat nagwәнән tepәt maprәkis, mətō io ekәtatig u ikīn-u, otәsuwәhән kән ekimis e nәumis. ¹⁸ Oekiet u ikīn-u mitәlig-pән o rәhak tata, kән mән-ipән kәм in mәмә, ‘Tata. Io emol tәfagә tәrat kәм Uhgīn ne ik. ¹⁹ Roiu әh esahmenән mәмә onәkaun-in io mәмә nәtim. Mətō aun-in io ekahmen-pән әm mәмә io iolwәk әm kit rәham.’ ” ²⁰ Kән tәmәtul maliwәk minatuwīn mәмә otehm rәhan tata.

“Mətō nian tәmatuwa әh әpәh isәu, rәhan tata tәmasipән mәplan, kән tәmasәkitun, maiu muwīn mīlәs muәtain mәtagien ron. ²¹ Kән netīn tән-ipән kәм in mәмә, ‘Tata. Io emol tәfagә tәrat kәм Uhgīn ne ik. Roiu әh esahmenән mәмә onәkaun-in io mәмә nәtim.’

²² “Mətō rәhan tata taun-in rәhan iolwәk mīn mән-ipән kәм ilat mәмә, ‘!Ei! Otuwīn uәhai motos kot itәм in tәwir maprәkis motuwa kuwīn-in-pән kәм in, kән motos rig motarigīn-pән e noanelmīn, kән motos put ka kuwīn-in-pән e nelkīn, ²³ kән motilәs pilik itәм tasis-asis mәwir motuwa koh, pәs kotol kələh lafet lan rәha nәtik, ²⁴ mətō-inu nәtik u, in tahmen әm mәмә tәmimis rәkis, mətō roiu in tinәmegәh mīn. In tәmәluе, mətō enehm mīn.’ Kән ilat kīnoatol lafet.

²⁵ “Kән e nian әh, netīn asol lan in әpәh e nasumән. Kән e nian tәmatuwa mīnuwa iuәhkīr o latuәnu, kән mīnәto netәmim koatol napuән mīn, moatol tanis. ²⁶ Kән tәmaun-in iolwәk kit tuwa tәtapәh ron mәмә, ‘?Ei, naka әh netәmim koatol?’ ²⁷ Kән tән-ipән kәм in mәмә, ‘Piam tәmuwa, kән rәham tata tәmoh pilik itәм tasis-asis mətō-inu piam tinitәlig-pa mīn, kән in tәsanән әm.’

* **15:7:** Iesu tatәghat-in Farisi mīn itәм koatәtәu-pән Lou rәha Moses, kән ilat koatән mәмә kotәtuatip, nat әpnapīn nәratән tәtatig e nīkilat rafīn. **15:18:** Sam 51:4 **15:24:** Efes 2:1,5

28 “Kən nikin təmahmə, kən məmə, ‘Okol esuwınən imə.’ Kən rəhan tata təmuwa ihluə matəkəike kəm in məmə otuwın imə. 29 Məto tən-ipən kəm rəhan tata məmə, ‘Əplan-tu. Kəmuatig nup tepət rəkis, kən iatol wək u ikın-u tahmen-pən əm məmə rəham kit iolwək, kən məsəhtən nəwiam kit ne. ?Məto tahro, tata? Nəməsos-ipamən nat əkəku kit kəm io tahmen-pən e nəni, məmə ekol nagwənən lan itimat io mın neen. 30 Məto nətim əh itəm təmərəkın rafin rəham nautə o nətouən nıpitan mın lan rəha suatıp, kən nian tınıtəlig-pən latuənu, kən nakətul matoh pılik tasis-asis matol lafet lan rəhan.’

31 “Kən rəhan tata tən-ipən məmə, ‘Nətik. Nian rafin kilau mın ik kətuatig, kən natimnat rafin rəhak in rəham. 32 Məto tətuatıp əm məmə okotol lafet u motagien, məto-inu piam u tahmen-pən əm məmə təmimıs rəkis, məto roiu in tınəmegəh mın. In təmikə, məto roiu kınotehm mın.’ ”

16

Nimaa nəghatən rəha etəm-iasol itəm tatol nolən teko-eko

1 Kən İesu təmən kəm rəhan mın netəmim məmə, “Suah kit rəhan nautə tepət, kən in təmos suah kit tuwa etəm-iasol o rəhan iolwək mın. Kən rəhan iolwək mın neen kəmotuwa moatən-ipən nəratən rəha etəm-iasol əh kəm iərəməərə, moatən məmə, ‘Ei, suah əh tatərəkın rəham natimnat.’ 2 Kən təmaun-in suah əh tuwa tatəghat kəm in məmə, ‘?Ei, nəghatən naka mın u iakatəto katən lam? Ekolkeike məmə nakos rafin nəghatən mın rəha wək rəham muwa, məto-inu roiu ekahl-iarəp ik e wək.’

3 “Kən etəm-iasol əh təmuwın matətəlig-in məmə, ‘Awe. Rəhak iərəməərə tolkeike məmə otərakin io e rəhak wək u-roiu. ?Kən ekol naka əh-roiu? Nahgik təsahmenən məmə ekel nisip mos məni ikın, kən io iaulis pik o neasiə-inən məni o netəmim. 4 !Ei! Roiu əh enitun nat naka itəm io ekol pəs netəmim okotit io motuwın iməlat ikın moatehm wır io nian rəhak iərəməərə otərakin io e rəhak wək.’

5 “Kən in təmaun-in rafin netəmim itəm kəmotol kaon kəm iərəməərə kotuwa ron kitiah kitiah. Kən təmən-ipən kəm itəm təmaupən muwa məmə, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’ 6 Kən suah əh təmən məmə, ‘Eməmik tram rəha oel o noahən ilat wan-hanrit.’* Kən etəm-iasol təmən kəm in məmə, ‘Inu ma pepe rəha kaon rəham. Əpələh uəhai əm-tu, kən əte-pən fifti tram əm e rəham pepe.’

7 “Kən təmən-ipən kəm suah kit mın məmə, ‘?Ik nəmol kaon e naka?’ Kən in təmə, ‘Emol kaon e wan-taosan pak wit.’ Kən etəm-iasol təmə, ‘Os ma pepe rəha kaon rəham, kən əte-pən əm eit-hanrit pak wit.’

8 “Kən uarisig lan, iərəməərə rəha etəm-iasol apon itəm təmatol tərət kəm in, təmatənwiwi in o rəhan nolən rəha neıueıuəən məmə in otehm wır atıp in. Nat u tatəgətun məmə netəmim rəha nətueıntən, ilat kotenatig wır o nolən mın rəha nətueıntən nian ilat koatəghat kəm ilat mın, taprəkis-in nenatigən rəha netəmim rəha nəhag-əhagən.†

9 “Kən iatən kəm itəmat məmə, otasitu wır e netəmim e məni rəha nətueıntən məmə ilat okotuwa iolitəmat mın. Kən nian məni rəha nətueıntən otikə, kən Uhgın otos itəmat muwın əpəh e nego e neai itəm otətətig lılın.

10 “Okəmə nəkitun məmə suah kit tatehm wır nat əkəku kit, kən nəkitun məmə in titun nehm wırən nat itəm iahgin. Kən okəmə nəkitun məmə suah kit tatol nolən itəm təsətuatıpən e nat əkəku kit, kən nəkitun məmə in otol nolən təsətuatıpən e nat itəm iahgin. 11 ?Kən tol nəhlan, okəmə itəmat nəkəsotehm wırən məni rəha nətueıntən u, kən pah oteghən-in itəmat məmə nakotos nat itəm təwır pahrien, inəh natimnat rəha Uhgın? 12 Kən okəmə itəmat nəkəsotehm wırən natimnat rəha suah kit mın, kən nikitəmat

* 16:6: Wan tram oel tahmen e tate o fote lita. † 16:8: Nıpəti nəghatən rəha İesu məmə netəmim rəha nəhag-əhagən kəsotolən natimnat itəm Uhgın tolkeike məmə otətul əupən e rəhalat nəmegəhən. Nikilat təsəht pikən nətəligən rəha Uhgın. 16:10: Luk 19:17-26

təsəhtən məmə okos-ipən əh mın kəm itəmat rəhatəmat atip natimnat məto-inu, katəplan məmə onəkəsotehm wir mınən natimnat mın əh.

¹³ “Etənim tikə itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmə in tətalkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwian, kən metəhau kit məsolən nəwian. Okol nəsolən slef rəha Uhgın ne mənı e nian kitıəh əm.”

¹⁴ Farisi mın kotolkeike pik mənı, kən nian kəmotətə nəghatən mın u, kən kəmotalah-əsən e İesu. ¹⁵ Məto in təmən kəm ilat məmə, “İtəmat nəkoatol nolən mın itəm koatol netənim koatən məmə nəkotətuatip. Məto Uhgın titun nikitəmat məmə kotərat. İatən nəhlan məto-inu nat naka itəm netənim koatıləs-ipər məmə in nat keike, məto e nıganəmtı Uhgın in nat əpnapın əm.”

¹⁶ Kən in təmatəkəike matən məmə, “Kəmən-iarəp Lou ne nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın mətoarus-pa Jon Baptaıs, kən uarisig lan, katən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərən rəha Uhgın, kən netənim rafın kotalkut pik məmə okotuwin motatig ahgın. ¹⁷ Məto kəsənən məmə wək rəha Lou ne nəsanənən rəhan təmikə. Nəghatən rafın rəhan kotatig, in asol mın mətoarus-pən in əkəku agın. Lou otətatig taprəkis-in neai ne nətueintən.

¹⁸ “Kən tahmen-pən əm nulan: okəmə suah kit tatol tifos mətapəs rəhan pətan, kən matit pətan pisin kit mın mətuatig, kən in tategoafəl rəhan pətan matol təfagə rat. Kən okəmə suah kit tatit pətan kit itəm rəhan iərman təmapəs kən ilau mətuatig, kən in tatol təfagə rat məto-inu in tətəkləh-in pətan rəha suah pisin kit.”

Nimaa nəghatən rəha Lasaros ne suah kit rəhan nautə tepət

¹⁹ Kən İesu təmən məmə, “Suah kit rəhan nautə tepət tatuwin e napən wir mın nəguinaris itəm nəmtin tiəkis, kən nian rafın tatun pik nagwənən wir mın. ²⁰ Kən ian-rat kit, nərgin u Lasaros, nıməgəm təmırafın nıpətin. Kən kəmıləs kan kələhəu əpəh e nafiluə rəha latuənu. ²¹ In tolkeike pik məmə otun nımısmısi nagwənən itəm təmısas e tepıl rəha etəm-iasol əh. Kən nat kit tərət mın, kuri mın kotuwa moatəpəh-əpəh nıməgəm mın rəhan.

²² “Kən ian-rat əh təmımis, kən nagelo mın kəmotıləs motuwin əpəh e nıkalı Epraham, ikın rəha nısiıiən. Suah un rəhan nautə tepət, in təmımis mın, kən kəmitənim. ²³ Kən in tuwin əpəh e nıgəm asol, kən tatətə nahməən asol, kən nian təmasıpər, təməplan Epraham əpəh isəu. Kən Lasaros əpəh e nıkalın. ²⁴ Kən təmaun-in əfəməh məmə, ‘Tata Epraham! Awi, asəkitun io. Ahl-ipən Lasaros məmə oteer əm noanelmın e nəhau kən mos muwa mek namək lan məmə otətəp, məto-inu iatətə nahməən asol e nıgəm ukın-u roiu.’

²⁵ “Məto Epraham təmə, ‘Nətık, nıkim təht-tu rəham nəmegəhən aıpən. İk nəmatos natimnat wir rəham tepət, məto Lasaros təmatətə nahməən tepət e nıpətin. Məto roiu əh, in tatətə təwir ikın-u, kən ik, natətə nahməən tepət e nıpətim. ²⁶ Kən nat kit mın. İlugın-in kitat, noakımıl asol itəm tator kitat, ik un, kən itimat u. Okəmə itimat kit tolkeike məmə otimnə mehm ik, məto okol təsimnən. Kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə otuwa mehm itimat, məto okol təsuwamən.’

²⁷ “Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmə, ‘Tata. İakatəkəike kəm ik, awi, kəsi. Ahl-ipən Lasaros tuwin e nımə rəha tata rəhak, ²⁸ məto-inu piak faif əh-ikın. Təwir məmə in otuwin məghat mem əskasık ilat məmə okoatətə ilat məmə okəsotuwamən ukın-u itəm iatətə nahməən asol agın ikın.’

²⁹ “Məto Epraham təmə, ‘Kəp. Nəghatən rəha Moses ne ien mın rəha Uhgın tətatig. Pəs pıam mın okotətə nəghatən mın əh.’

³⁰ “Kən etəm rəhan nautə tepət təmən məmə, ‘Kəp, Tata Epraham. Təsahmenən. Məto okəmə suah kit otəmegəh mın e nımısən otuwin məghat kəm ilat, kən nıpahrienən, ilat okotəuhlin rəhalat nətəligən kən motapəs təfagə rat mın rəhalat.’

³¹ “Kən Epraham tāmā, ‘Okāmā kəsotətəlig-inən nəghatən rəha Moses ne ien min rəha Uhgīn, kən in nat əpnapīn okāmā suah kit tāmegəh pap e nimisən kən muwīn matəghat kəm ilat, mətō okol kəsotən minən nīpahrienən lan.’”

17

Oatəto itəmat (*Mat 18:6-7, 21-22; Mak 9:42*)

¹ Kən Iesu tāmən kəm rəhan min netəmim māmā, “Nīpahrienən, nos-ipən-os-ipənən rəha təfagə tərət min itəm koatiuw-pən netəmim e nərātən, ilat okotuwa. !Mətō nahmən asol tatuwīn o etəmim itəm tatos-ipən-os-ipən netəmim, o in suatīp rəha nos-ipən-os-ipənən! ² Mətō okāmā etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u tahmen e suakəku, māmā otol təfagə rat, kən suah əh, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. Kən nalpīnən əh otəskasīk taprəkis okāmā kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnīm māmā otamnīm. ³ Kən tol nəhlan, oatəto moatehm wīr rəhatəmat nəmegəhən.

“Okāmā pīam tatol təfagə tərət kəm ik, kən ən-ipən rəhan nolən rat e nīganəmtīn, kən okāmā tatəuhlin rəhan nətəligən, kən aluīn rəhan nolən rat məsosən tatīg e nīkim. ⁴ Kən nat əpnapīn in tatol təfagə rat kəm ik mau sepīn e nīan kitīəh, kən muwa mau sepīn mən-ipīnə kəm ik māmā, ‘Kəsi, emol təfagə rat kəm ik. Ekəuhlin rəhak nətəligən mapəs rəhak təfagə rat,’ kən ik onakəkəike maluin rəhan nolən rat min, kən məsosən tatīg e nīkim.”*

⁵ Kən aposol min kəmotətəpəh o Iərəmərə māmā, “Ol rəhatimat nahatətəən təkəsīk təhmīn min.”

⁶ Kən Iərəmərə tāmən māmā, “Nat əpnapīn okāmā rəhatəmat nahatətəən in təkəku agīn əm tahmen e nīmīsmīsī nīməkləkīl, kən nəkotītun nənən kəm nīg u neegīn māmā, ‘Euw atīp ik, kən muwīn miwig-pən itəhəi,’ kən nīg u otol nəwīatəmat.†

⁷ “Ən-tu. ?Okāmā suah kit rəhan iolwək tətəsum, o in tatehm sīpsīp min, kən in tatītəlig-pa latuənu, kən nīkitəmat təht māmā etəm-iasol otən kəm in māmā, ‘!Ei! Wa uəhəi məpələh mun nagwənən əh?’ !Kəp! ⁸ Mətō in otən kəm rəhan iolwək māmā, ‘Uwīn mol nīgak nagwənən, kən uwīn muwīn e rəham napən təwīr, kən mos-īpa nīgak nagwənən ne nīmək nənīmən. Nīan nəmol rafīn rəham wək, nəkītun nuwīnən magwən kən mənīm.’ ⁹ ?Kən nīkitəmat təht māmā etəm-iasol, in otən tagkiu kəm rəhan iolwək o wək asol rəhan itəm in otəkəike mol? !Kəp! ¹⁰ Kən itəmat un, nəkotahmen əm e iolwək min rəha Uhgīn. Nīan nəmotol rəkis natīmīnat rafīn itəm Uhgīn tāmən kəm itəmat māmā onəkotəkəike motol, onəkotəkəike motən əm māmā, ‘Itimat iolwək min əm. Nolən rəhatimat təsahmenən o nənwiwīən. Itimat emotol əm wək itəm itimat ekotəkəike moatol.’”

Iesu təmol-wīr netəmim ten itəm leprosi təmol ilat

¹¹ Nīan Iesu təmaliwək matuwīn Jerusalem, in təmaliwək muwīn-pən ilugīn i nəptən mil u Sameria ne Kalili. ¹² Kən nīan in təmīet-arəpa latuənu kit, netəmim ten itəm nīmīsən u leprosi təmol ilat kəmotuwa motətul isəu məsīn, ¹³ kən motaun-in māmā, “!Iesu, Etəm-iasol, asəkītun itimat!”

¹⁴ Kən nīan in təmehm ilat, tāmən-ipən kəm ilat māmā, “Onəkotuwīn o pris māmā in otehm nīpətītəmat.”‡ Kən nīan ilat kəmotaliwək əh e suatīp, kən kəmotəwīr, nīmīsən təmīkə.

17:3: Mat 18:15 * **17:4:** Nīpəti nəghatən əh təsənən māmā kitat kotaluin təfagə rat rəha suah kit mau sepīn əm, mətō kotəkəike motaluīn namnun tīkə. † **17:6:** E nəghatən ətuatīp rəha Iesu, in tatəghat-in nīkūti mastat u in natiəkəku agīn, ne nīg kit itəm nəukətīn tāmēiuiū agīn, nərgīn u fik-malperi. **17:6:** Mat 17:20; 21:21 **17:13:** Lev 13:45-46 ‡ **17:14:** Nīan nīmīsən leprosi təmol suah kit, Lou tatən māmā in tamkīmīk. Nīan nīmīsən təmīkə, in təike muwīn mehm pris māmā in otən-iarəp kəm netəmim rafīn māmā nīmīsən tīkə ne namkīmīkən tīkə. Nīan Iesu tāmən māmā ilat okotuwīn motəhm pris kit, in tahmen māmā in tāmən māmā in otol-wīr ilat. **17:14:** Lev 14:2-3; Mat 8:3-4

¹⁵ Kən ilat kit təməplan məmə leprosi rəhan tinikə, kən in təməuhlin mitəlig-pən o Iesu, matən əfəməh məmə, “!Iatənwiwi Uhgîn! !Iatənwiwi Uhgîn!” ¹⁶ Kən in təmeiuaiu e nelki Iesu misin nulin nīpīnəgin tatek nisip, kən matən kəm Iesu məmə nīkin tətəgien məmə in təmōl-wīr rəhan nīmīsən. Kən suah u in etəm Sameria. § ¹⁷ Kən Iesu təmən məmə, “?Emol-wīr netəm ten maruətuəh-in rəkis rəhalat nīmīsən, o kəp? ?Məto nain hiə? ¹⁸ ?Suah u in iapīspis əm, məto in pīsīn əm təmitəlig-pa matənwiwi Uhgîn?” ¹⁹ Kən Iesu təmən kəm suah u məmə, “Ətul maliwək matuwīn. Rəham nahatətəən təmōl-wīr ik.”

Nuwamən rəha nərəməərəən rəha Uhgîn

(Mat 24:23-28, 36-41)

²⁰ Nian kit, Farisi mīn kəmotətəpəh o Iesu məmə, “?Onəghan nərəməərəən rəha Uhgîn otuwa?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgîn otəsuwamən məmə netəmim okotehm e nīganəmtīlat. ²¹ Kən etəmim tikə itəm otən məmə, ‘!Asi-pa mehm, in huə!’ o ‘!Asipən mehm, in əpəh!’ məto-inu nərəməərəən rəha Uhgîn tinuwa rəkis mətətig e nīkitəmat.”

²² Kən Iesu təmən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “Nian mīn koatuwa itəm itəmat onakoatolkeike məmə onəkotehm nian mīn rəha Nəti Etəmim, məto okol nəkəsotehmən. ²³ Kən netəmim okotən kəm itəmat məmə, ‘!Asi-pa, in huə!’ o ‘!Asipən, in əpəh!’ Məto əsotuwīnən motətəu-pən ilat, ²⁴ məto-inu e nian io Nəti Etəmim oekuwa lan, in otahmen-pən e nīpītən itəm tatīpīt kən mətasiəgəpīn neai e nīkalīn kit mətoarus-pən nīkalīn kit mīn, kən netəmim rafīn koatəplan motītun. ²⁵ Məto aupən, io ekəkəike məto nahməən tēpət, kən netəm kotatīg roiu, ilat okotəuhlin məntaalat motapəs io.

²⁶ “E nian io, Nəti Etəmim, ekuwa lan, otahmen-pən əm e nian rəha suah əh Noah aupən, itəm netəmim kəmoatol natīmīnat mīn məsotītunən məmə Uhgîn otol nat kit lan. ²⁷ E nian əh, netəmim kəmotəgwən, moatənīm, moatol marīt, inəh natīmīnat rafīn kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətoarus-pa nian itəm Noah tinuwīn imə e nīpəgnoa nego asol rəhan. Kən nuhuən təməfik naruəh asol təmuwa maiu əlīmīn rafīn netəmim itəm kəsotuwīnən e nego.

²⁸ “In tahmen-pən əm e nian rəha suah əh Lot. Netəmim kəmotəgwən, moatənīm, moatol-salīm-in natīmīnat mīn, moatos-nəmtīm natīmīnat mīn, moatasum, moatiləkin nīmə mīn, inəh natīmīnat rafīn kəmoatol e nəmegəhən rəhalat. ²⁹ Məto e nian itəm Lot tēmīet lan e taon əh Sotom, kən nīgəm ne kəpiel mīn itəm koatuəp kəmotīsī-pər e neai motoamnu ilat rafīn əpəh e taon.

³⁰ “Kən otahmen əm e nian io Nəti Etəmim oekuwa mīn lan kən Uhgîn otol əp io kəm netəmim. ³¹ E nian əh, okəmə suah kit tatəpələh ihluə e rəhan nīmə, pəs in otəgīm məsuwīn mīnən imə məmə in otos rəhan natīmīnat, kən okəmə suah kit in əpəh e nasumən, pəs in otəgīm məsuwa mīnən latuənu. ³² !Onəkəsotaluīnən pətəguīhl rəha Lot! ³³ Etəm tolkeike məmə in otaskəlīm rəhan nəmegəhən e nətueintən u məsətəu-pa-mən io, in otəsosən nəmegəhən līlīn. Məto etəmim itəm tətəpəs natīmīnat rəha nəmegəhən e nətueintən u kən matətəu-pa io, in otos nəmegəhən līlīn. ³⁴ Iatən kəm itəmat məmə, e nian əh lapīn, etəmim kəiu okətuapīl e pet kitīəh əm, kən okos-irəkis kit, kapəs kit. ³⁵⁻³⁶ Pətan kəiu okətīoal nagwənən, kən okos-irəkis kit, kapəs kit.”*

³⁷ Kən rəhan iolwək mīn kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Iərəməərə, onəkuwa hiə?”

Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Onəkotītun əm. Tahmen e nian ligkai mīn koatiwīg ilīs moteiuaiu moatər itəhəi, kən nəkotītun məmə nəm mīn əh-ikīn əh.”†

§ **17:16:** Netəm Isrel koatətəhau netəm Sameria. Afīn nīpətīn e tiksonari. **17:23:** Mak 13:21; Luk 21:8 **17:28:** Jen 18:20; 19:25 **17:31:** Mat 24:17-18 **17:32:** Jen 19:26 **17:33:** Luk 9:24 * **17:35-36:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmīlpīn nəghatən mīn u rəha ves 36: Etəmim kəiu okatuasum, kən okos-irəkis kit, kapəs kit. † **17:37:** E nian Iesu otuwa mīn, netəmim rafīn okotəplan ikīn Iesu otuwa mīhīn. Nəghatən ətuatīp rəha Iesu tatən məmə, “Tahmen e nat megəh təmāmīs mətəməhl, kən kuweria mīn kotuwa katon kələh.”

18

Nimaa nəghatən rəha nəutahlimis kit itəm tatasək o nasituən

¹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat matəgətun ilat lan məmə okotəkəike moatəfak nian rafin məsotapəsən, məsotolən məmə nīkilat otatite. ² In təmən məmə, “Latuənu kit, ien kit əh-ikin rəha nələhəuən nəghatən mīn. Kən təsisiai-inən Uhgīn, kən təsisiai-in mīnən netəmim. ³ Kən e latuənu əh, nəutahlimis kit əh-ikin, kən nian rafin tatuwa matəplan ien un matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. Okol nakasitu lak məghat o nəratən itəm rəhak tīkimir tatol kəm io.’ ⁴ Məto ien təməsuwīnən, kən mos nian əfəməh məmə otəghat mol-wīr nəratən əh rəha nəutahlimis. Məto pətan əh təmətapəh o suah əh nian rafin matuwīn matuwīn, kən ien tīnatətəlig-in məmə, ‘Nat əpnəpīn esisiai-inən Uhgīn, kən məsisiai-in mīnən netəmim, ⁵ məto pətan əh tatən nat kitīəh mətaləkiamtə io o rəhan nəghatən, matuwīn matuwīn. Io ekəkəike muwīn mən wīr rəhan nəratən kən mələhəu nəwīrən. Okəmə ekapəs, kən in otatuwa ron io matuwīn matuwīn kən ekəpou in.’ ”

⁶ Kən nian Iərəməərə təmuəh rəkis nimaa nəghatən əh, kən təmən məmə, “Otətəlig-in-tu nəghatən rəha ien əpəh itəm tərat təhmīn. ⁷ ?Məto tahro e Uhgīn? In təmītəpun rəhan mīn netəmim, kən ilat koatasək-pən kəm in nian rafin e nərauiəgən mīn ne lapīn mīn rafin. ?Kən nikitəmat təht məmə in otən-ipən kəm ilat məmə, ‘Onakoatəsahgin pitən?’ Kəp. ?Kən nikitəmat təht məmə in otasitu uəhai əm e rəhan mīn? ⁸ İatən kəm itəmat məmə nīpahrienən, in otasitu uəhai əm e rəhan mīn, kən mol-wīr rəhalat nəratən. ?Məto nian io Nəti Etəmim oekitəlig-pa mīn lan e nətueintən, oekəhm netəmim neen itəm koatahatətə e Uhgīn, o kəp?”

Nimaa nəghatən rəha Farisi ne etəm tatos mənī rəha takis

⁹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit e netəmim neen itəm nīkilat tatəht məmə ilat kotətuatīp taprəkis-in netəmim rafin, kən motasīl-īəhau-in netəmim rafin. ¹⁰ In təmən məmə, “Suah mil kəiu kəmian əpəh e Nīmə Rəha Uhgīn məmə okuəghat kəm in e nəfakən. Kit, in Farisi, kən kit in etəm tatos mənī rəha takis. ¹¹ Kən Farisi təmətul mateiuə məmə in tatəfak kəm Uhgīn, məto nīpahrienən tatən atīp in, matən məmə, ‘Uhgīn, İatən tagkiu kəm ik məto-inu nəmol məmə ekol etəm pīsīn lak, inəh io mīn neen kotolkeike pīk mənī kən moateiuə məmə kotakləh-in, kən moatol tərat, kən motakləh-in pətan rəha etəm pīsīn. Kən io esolən məmə suah əh etəm tatos mənī rəha takis. ¹² Nian kəiu e wik kitīəh, İatətuakəm mətapəs nagwənən matəfak kəm ik. Kən okəmə ekos natīmnat ten, ekatos-irəkis kitīəh matos-ipīnə kəm ik.’

¹³ “Məto suah əh, etəm tatos mənī rəha takis, in tatətul-pən isəu, kən mətaulis məsasipərən e neai məfak. Kən nīkin tatitəgīt mətasək mətaht manīkiləhan matən məmə, ‘Uhgīn, io etəm tərat. !Asəkitun io!’ ”

¹⁴ Kən Iesu təmə, “İatən kəm itəmat. Nian suah mil u okatīatəlig-pən latuənu, etəm rəha takis, rəhan nəmegəhən in otətuatīp e nīganəmtī Uhgīn. Məto Farisi təsol mihīnən, məto-inu etəmim itəm tatīləs-ipər atīp in, Uhgīn otīləs-īəhau, məto etəmim itəm tatos-īəhau atīp in, Uhgīn otīləs-ipər.”

*Nisualkələh kəmotuwa o Iesu
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)*

¹⁵ Kən netəmim neen kəmotəmīk rəhalat nīsualkələh mətmətīg motuwa kəm Iesu məmə in otələhəu-pən nelmīn elat kən məfak olat. Məto nian rəhan mīn netəmim kəmotəhm ilat, kən kəmotən-īəhau ilat. ¹⁶ Məto Iesu təmatən-İarəp məmə nīsualkələh mīn un okotuwa ron, kən təmən-ipən kəm rəhan mīn netəmim məmə, “Əsotahtosīg-inən nīsualkələh məmə okəsotuwamən ron io, pəs ilat okotuwa ron io, məto-inu nərəmərəən rəha Uhgīn in rəha netəmim itəm kotahmən e nīsualkələh mīn u. ¹⁷ Okəmə suah kit

tolkeike māmā in otuwa matig ahgin nārāmārēan rāha Uhgīn, kēn in tēike muwa tahmen e suakēku. Māto okāmā tēsōl mihīnēn, kol in tēsuwamēn.”

Suah kit rāhan nautā tepāt
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ Kēn etām-iasol kit tāmēn-ipēn kām Iesu māmā, “Tēgētun, ik etām tēwir. ?Oekol naka māmā ekos nāmegāhēn lilīn?” ¹⁹ Kēn Iesu tāmēn-ipēn kām in māmā, “?Tahro nakatēn kām io māmā io etām tēwir? Suah kit tikē in etām tēwir, māto Uhgīn ēm in tēwir. ²⁰ Ik nēkitun nēghatēn mīn e Lou rāha Uhgīn koatēn māmā, ‘Ēsaklāh-inēn pētān pīsīn, ēsohamnuēn etāmim, ēsaklāh-inēn natīmnat, ēseiueiuēn e kot, isiai-in rāham mama ne tata.’”

²¹ Kēn suah u tāmēn māmā, “Natīmnat rafin u, io emol rafin ilat, nian ematākēku mētoarus-pa u-roiu.” ²² Nian Iesu tāmēto nēghatēn āh, tāmēn-ipēn kām in māmā, “Nat kitīāh ēm āh-ikīn itām ik nāmēsōlēn āh. Uwīn mōl-salīm-in nautā rafin rāham, kēn mōs māni lan muwīn mōs-ipēn kām ian-rat mīn, kēn ik onakos natīmnat wīr ēpēh e nego e neai. Kēn wa, muarisig-in io māmā ik rāhak etāmim.”

²³ Māto nian tāmēto nēghatēn mīn āh, nīkin tāmēpou mēto-inu rāhan nautā tepāt. ²⁴ Kēn Iesu tāmāsipēn mēplan, tāmēn māmā, “!Awī, tiākīs pik o etām rāhan nautā tepāt māmā in otuwīn matig ahgin nārāmārēan rāha Uhgīn! ²⁵ Tiākīs māmā kau otuwīn-pēn e nīpēg nitel, māto tiākīs pik māmā etām rāhan nautā tepāt otuwīn matig ahgin nārāmārēan rāha Uhgīn.”*

²⁶ Kēn netām kāmōtēto nēghatēn āh kāmōtēn māmā, “?Okāmā in tiākīs o etām rāhan nautā tepāt, māto pah āh in tahmen māmā otos nāmegāhēn āh?”

²⁷ Māto in tāmēn māmā, “Natīmnat itām tiākīs, ko netāmim kēsōtolēn, māto Uhgīn in titun nolēn.”

²⁸ Kēn Pita tāmēn-ipēn kām in māmā, “?Māto tahro etīmat? Emotapēs rafin rāhatīmat natīmnat kēn moatuwa māmā ekotuarisig-in ik.”

²⁹ Kēn Iesu tāmēn-ipēn kām ilat māmā, “Iatēn pahrien kām itēmat māmā, etām tāmāpēs rāhan nīmā, o rāhan pētān, o pian mīn, o rāhan tata ne mama, o rāhan nīsualkālēh mēto-inu in tatētēu-pēn nārāmārēan rāha Uhgīn, ³⁰ kēn e nātueintēn u, in otos natīmnat tepāt nēhlan taprākīs-in ilat mīn u tāmāpēs ilat, kēn uarisig, in otos mīn nāmegāhēn lilīn.”

Iesu tāmēn-iarāp mīn
rāhan nīmīsēn

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Kēn Iesu tāmēn-ipēn kām rāhan netām tuelef māmā okotiet e nīmanin netāmim mōtuwa kitīāh kuāfīmīn ilat mīn, kēn tāmēn-ipēn kām ilat māmā, “Otētālig-tu. Roiu koatuwīn ēpēh ilīs Jerusalem, kēn natīmnat mīn itām ien mīn rāha Uhgīn aupēn kāmōatēn lak, Nēti Etāmim, ilat okotuwa kol nīpahrienēn. ³² Netāmim okotēgāh-in-pēn io e nelmī Iaihlūē mīn, kēn netāmim okotēghat motalah ēsan lak, mōtoh io, mōtol naulisēn kām io, kēn mōtagēh-ēpis io, mōtagēh e nīpētīk. ³³ Kēn okalis io, kēn kohamnu io, māto e nian tatol kīsīl lan, oekāmēgāh mīn.”

³⁴ Māto kēsōtitunēn rāhan nēghatēn mīn. In tahmen-pēn e nēghatēn itām nīpētīn tatāhlūaig, kēn kēsōtitunēn nīpētī nēghatēn mīn āh.

Iesu tāmōl-wīr
iganāmētīn ēpīs kit

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Nian Iesu tatuwa iuāhkīr o taon āh Jeriko, iganāmētīn ēpīs kit āh-ikīn tatēpālēh e nīkali suatīp. Nian rafin in tateasīē-in māni o netāmim. ³⁶ Kēn nian iganāmētīn ēpīs tāmēto māmā

18:17: Mat 18:3 **18:18:** Luk 10:25 **18:20:** Eks 20:12; Dut 5:16-20 * **18:25:** Nēghatēn Kris ātuatīp tatēn māmā, “Tiākīs māmā kamel otuwīn-pēn e nīpēg nitel.” Kamel in nat megāh asol taprākīs-in kau. **18:31:** Luk 24:44
18:32: Luk 9:22,44 **18:34:** Mak 9:32

netəmim tepət kotaliwək e suatip, kən in təmətapəh məmə, “?Naka əh katol?” ³⁷ Netəmim kəmotən-ipən kəm in məmə, “Iesu əpəh, etəm Nasaret, tətaliwək e suatip.”

³⁸ Kən təmagət əfəməh məmə, “!Iesu! !Mipi Kig Tefit! !Asəkitun io!”

³⁹ Kən netəm mın u koataliwək motaupən-in Iesu, kəmotagət lan, moatən məmə, “! Əsagətən!” Məto in təmagət əfəməh məsin mın məmə, “!Mipi Kig Tefit! !Asəkitun io!”

⁴⁰ Kən Iesu təmətul mən-ipən kəm ilat məmə okotiləs motuwa. Kən nian kəmotiləs motuwa iuəhkir, Iesu təmətapəh ron məmə, ⁴¹ “?Naka un nakolkeike məmə io ekol kəm ik?” Kən in təmən məmə, “!Ərəmərə, ekolkeike məmə oekaiir mehm nat.”

⁴² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aiir mehm nat. Rəham nahatətəən təmöl-wır niganəmtim.” ⁴³ Kən roiu agın-əh mın əm, təmaiir minatehm nat, kən minatuarisig-in Iesu, matənwiwi Uhgın. Kən nian netəmim rafin kəmotəplan nat əh, ilat kəmoatənwiwi Uhgın.

19

Iesu ne Sakias

¹ Kən Iesu təmaliwək muwın imə e taon u Jeriko matuwın məmə otiet-arəpən e nəwtain məsin. ² Kən e taon əh, suah kit əh-ikin, nərgın u Sakias. In etəm-iasol kit rəha netəm koatos məni rəha takis, kən rəhan nautə tepət. ³ Kən in tolkeike məmə otəplan-tu məmə Iesu in pah, məto təruru nəplanən məto-inu in natiəkuəkir, kən netəmim koatətulosig-in. ⁴ Kən in təmaiu aupən muwın maiu e nig kit, nərgın u sikamo, məmə otitun nəplanən Iesu nian in otuwa-pa ikin.

⁵ Kən nian Iesu təmuwa ətuatip əh in ikin, təmasipər məplan, kən mən-ipən kəm in məmə, “Sakias. Eiuaiu uəhai, məto-inu roiu ekəkəike muwın matig əpəh e rəham nimə.”

⁶ Kən Sakias təmeiuaiu uəhai əm, kən mit Iesu mian əpəh iman ikin imə, kən nikin təmagien.

⁷ Məto nian netəmim kəmotəplan natimnat mın əh, kən koatasiwən-in nolən mın əh moatən nikali Iesu məmə, “Suah əh tatuwın e nimə rəha iol təfagə rat.”

⁸ Kən nian kınotuwin e nipəgnoa nimə rəha Sakias, in tətul mən-ipən məmə, “!Ərəmərə, atətəlig-in-tu. Oekoor rəhak natimnat mol niel kəiu, kit rəhak, kən kit oekos-ipən kəm ian-rat mın. Kən natimnat itəm emakləh-in o suah kit, oekalpin mau kuwit.”

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu Uhgın tinosmegəh rəkis ik ne rəham mın, məto-inu ik mın, nəmahatətə e Uhgın, kən ik noanol pahrien kit rəha Epraham. ¹⁰ Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekeam-in netəmim itəm koatəluə, kən mosmegəh ilat.”

Nimaa nəghatən rəha netəmim itəm koatos məni rəha iəramərə rəhalat

¹¹ Nian netəmim koatətəlig-in Iesu, in təmatəkəike matuəh nimaa nəghatən kəm ilat məto-inu in tinatuwa iuəhkir o Jerusalem, kən nikilat təht məmə nəramərəən rəha Uhgın otəsuwəhən tuwa. ¹² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəm-iasol kit tolkeike məmə in otuwın isəu məplan kig asol agın məmə kig asol otiləs-ipər in mol kig lan əpəh iman ikin, kən otəpanitəlig-pa mın. ¹³ Kən təmaun-in rəhan iolwək ten, kən moor məni kitiəh kitiəh kəm ilat.* Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat onəkotəkəike motol wək e məni u o nosən ətain mətoarus-pən io ekitəlig-pa mın.’

¹⁴ “Məto ilat əpəh iman ikin koatətəhau suah əh, kən motahl-ipən nəghatən kəm kig asol agın məmə, ‘Itimat esotolkeikeən məmə suah u otərəməərə etimat.’ ¹⁵ Məto kəmiləs-ipər in kol kig lan, kən in təmitəlig-pa mın. Kən in təmaun-in rəhan iolwək mın itəm təmoor rəhan məni kəm ilat. In tolkeike məmə otitun məmə ilat kəmotol win e məni naka nian in təmətatig əpəh isəu.

19:7: Luk 15:2 **19:8:** Eks 22:1; Nam 5:6-7 **19:9:** Luk 13:16; Wək 16:31 **19:10:** Luk 15:4; Jon 3:17; 1 Tim 1:15 * **19:13:** Etəm-iasol təmos-ipən məni kitiəh kitiəh kəm rəhan iolwək ten, kən məni kitiəh in tahmen-pən e wan-hanrit-taosan vatu.

16 “Kæn etəm tætaupæn tæmuwa mæn-ipæn kəm in mæmə, ‘Iærəmərə, nәмәләһәu-pa мәni kitiah e nelmək, kæn emol win e мәni ten min.’ 17 Kæn rәhan etәм-iasol tәмән-ipæn kәм in mæmə, ‘Ik iolwæk tәwir, nәmol wæk itәм in tәwir. Mәto-inu nәmol wæk tәwir o nehm wirән nat itәм natiäkәku, kæn roiu oekegәhan-in min ik mæmə onakәрәmәрә taon ilat ten.’

18 “Kæn etәм tatuarisig lan tæmuwa mæn-ipæn mæmə, ‘Iærəmərə, nәмәләһәu-pa мәni kitiah e nelmək, kæn emol win e мәni faif min.’ 19 Kæn etәм-iasol tәмән-ipæn kәм in mæmə, ‘Ik onakәрәmәрә e taon ilat faif.’

20 “Kæn iolwæk kit min tæmuwa mæn-ipæn kәм in mæmə, ‘Iærəmərə, inu rәham мәni. Emәlis әtain e napән, kæn mәhluaig-in wir, 21 mәto-inu io iatәgin ik itәм rәham nolән tiäkis. Nakatos natimnat itәм kәsәнәmә rәham, kæn matәuläk e nasumән min itәм ik nәмәsәfәән ilat.’

22 “Kæn etәм-iasol tәмән-ipæn kәм in mæmə, ‘!Ik iolwæk rat! Nәghatән әm rәham tatәgәtun mæmə nәmol tәrat agin. Ninitun rәkis mæmə io etәм-iäkis, kæn iakatos natimnat itәм kәsәнәmә rәhak, kæn iatәuläk e nasumән min itәм emәsәfәән ilat. 23 ?Tahro nәмәsosән rәhak мәni muwin mәләһәu-pән e pag, kæn nian ekitәlig lan, ekitun nosән rәhak мәni ilau profit rәhan?’

24 “Kæn tәмән-ipæn kәм rәhan min әh mæmə, ‘Otos-irәkis rәhan мәni, kæn motos-ipæn kәм suah u rәhan мәni ten.’

25 “Kæn ilat kәmotән mæmə, ‘!Iærəmərə, tәsәtuatipән mәto-inu rәhan мәni ten rәkis!’

26 “Kæn etәм-iasol tәмән-ipæn kәм ilat mæmə, ‘Iatән kәм itәmat mæmə, etәmim itәм tatos nat kit, kәpanos-ipæn min neen min. Mәto etәм rәhan nat kit tikә, kәpanos-irәkis rәhan natimnat rafin. 27 Kæn roiu, rәhak tikimir min itәм kәmәsotolkeikeән mæmə ekuwa kig rәhalat, onәkotit ilat motuwa, kæn onәkotohamnu ilat e nigәнәmtәk.’ ”

Iesu tәmuwin Jerusalem

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11;

Jon 12:12-19)

28 Kæn nian Iesu tәmәghat rәkis un, kæn in tәmaliwæk maupән matuwin Jerusalem, kæn netәmim koatuarisig in. 29 Nian kinotuwa iuәhkir o latuәnu mil u kәiu, Petfas ne Petani e Nitot Rәha Nig U Olif, kæn in tәмән-ipæn kәм rәhan mil etәmim kәiu mæmə, 30 “Ian әpәh latuәnu itәм kotisi-pән ikin. Ikin әh, onakuehm nәti togki kit itәм kәsasuәn әh lan. Iakis nol lan muasig muea ikin-u. 31 Kæn okәмә suah kit tәtapәh otәmlau mæmə, ‘?Nakәtiäkis togki o naka?’ kæn onәkuән-ipæn kәм in mæmə, ‘Iærәмәrә rәhatat, in tolkeike mæmə otol nat kit lan.’ ”

32 Kæn kәmian muehm natimnat rafin tol әm mæmə inu Iesu tәмән mihin ne. 33 Kæn nian kәmәtiäkis nәti togki, kæn netәmim min rәha togki kәmotәtapәh olau mæmə, “!Ei! ? Nәtiäkis nәti togki o naka?” 34 Kæn ilau kәmuән-ipæn mæmə, “Kәp. Iærәмәrә tolkeike mæmə otol nat kit lan.” 35 Kæn kәmuasig muea kәм Iesu, kæn kәmuapeg rәhalau kot muәfәtain mәntaa nәti togki lan, kæn muasitu e Iesu tәр masuә e nәti togki. 36 Nian tәmasuә lan minatuwin, kæn rәhan netәmim kotapeg rәhalat min kot motәpen-pән e suatip.

37 Nian Iesu tinatuwa iuәhkir o Jerusalem mәtasuә e togki mateiuaiu e Nitot Rәha Nig U Olif, kæn netәmim rafin rәhan nikilat tәtagien, kæn minәtuoun moatәнwiwi Uhgин motagәt әfәmәh o nat pispis min itәм kәmoatehm in tәmatol. 38 Kæn koatән mæmə, “!Iærәмәrә Uhgин tәtatig ilau Kig u itәм tatuwa e nәrgin! !Pәs nәmәlinuән tәtatig әpәh e nego e neai, kæn әpәh ilis ilis agin e nego e neai, katilәs-ipәр nәrgi Iærәмәrә Uhgин!”

39 Kæn Farisi min neen itәм kәmotatig әh-ikin kәmotән-ipæn kәм in mæmə, “Iәgәtun. Әn-iәhau rәham min netәmim mæmə okotakәм nohlilat.”

40 Mәto in tәмән-ipæn kәм ilat mæmə, “Okәмә netәм min u kәsotagәtән, kæn kәpiel min u, ilat okotagәt әfәmәh.”

Iesu tãmasæk o netãm Jerusalem

⁴¹ Kãn nian Iesu tãmuwa iuãhkir tãmehm taon ãh Jerusalem, kãn tãmasæk o netãm min ãh-ikin ãh. ⁴² Kãn tatãn mãmã, “Ei, nat ãpnapin nãmotapãs natimnat itãm tatos-ipa nãmãlinuãn mãtoarus-pa u-roiu, mãto okãmã nãkotitun ilat roiu ãm, kãn Uhgìn otos-ipinã kãm itãmat. Mãto kãp. Natimnat min ãh koatãhluaig okol nãkãsotehmãn. ⁴³ Mãto e nian min itãm tatuwa otãmat, rãhatãmat tikimír min okotuwa kãtul kitãlau-in itãmat, okotel nimãptãn kãtu-pãr kol ãpãtin rãhatãmat taon, kãn motãhtosig-in itãmat lan mãmã nãkãsotietãn. ⁴⁴ Kãn ilat okotãrãkin rafin nimã e taon rãhatãmat, kãn okotohamnu itãmat rafin tãlmin nãsualkãlãh min rãhatãmat. Okol kãpiel kit ne rãha nimã min osãtãtulãn. Natimnat rafin u otatuwa mãto-inu itãmat nãmotãruru nian itãm Uhgìn tãmuwa mãmã in otosmegãh itãmat lan.”

Iesu tãmãhg-iarãp netãmim itãm koatol maket e

Nimã Rãha Uhgìn

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19;

Jon 2:13-22)

⁴⁵ Kãn Iesu tãmuwãn minatãhg-iarãp netãmim itãm koatol maket e Nimã Rãha Uhgìn. ⁴⁶ Kãn in tãmãn-ipãn kãm ilat mãmã, “Kãmãte rãkis e Naoa Rãha Uhgìn mãmã, ‘Rãhak nimã, in nimã rãha nãfakãn kãm io,’ mãto itãmat ninoatol tinuwa in ‘nimã kit itãm iaklãh min koatãhluaig ikin.’”

⁴⁷ Kãn uarisig lan, e nian min rafin, Iesu tãmatãgãtun ãpãh imã e Nimã Rãha Uhgìn. Kãn pris asol min, ne iãgãtun min rãha Lou, ne netãm-iasol min rãha noanol min rãha Isrel, kãmotegãs-in suatip mãmã okotohamnu Iesu, ⁴⁸ mãto kãmãsotehmãn suatip kit mãto-inu netãmim rafin kotolkeike pik mãmã okoatãto nãghatãn min rãhan, kãn nãghatãn rãhan tãtaskãlim wir rãhalat nãtãligãn.

20

Nãtapãhan mãmã pah tãmegãhan-in Iesu mãmã

otol wãk

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Nian kit, Iesu tãmatãgãtun netãmim ãpãh e Nimã Rãha Uhgìn, kãn matãn-iarãp nam-nusãn tãwir rãha Uhgìn kãm netãmim. Kãn pris asol min, ne iãgãtun min rãha Lou, ne netãm-iasol min rãha noanol rãha Isrel kãmotuwa kehm in, ² kãn kãmotãtapãh ron mãmã, “?Ën-tu kãm itãmat mãmã pah tãmegãhan-in ik nakatol natimnat min ãh? ?Kãn pah tãmegãhan-in nepãtãn ãh, Uhgìn o etãmim ãm?” ³ Kãn Iesu tãmãn-ipãn kãm ilat mãmã, “Tãwir ãm. Io ekãtapãh-in min nãghatãn kit kãm itãmat, kãn itãmat onãkotaupãn motuhalpãn-pa kãm io. ⁴ ?Pah tãmegãhan-in nepãtãn kãm Jon mãmã in otol baptais e netãmim, Uhgìn o etãmim ãm?”

⁵ Kãn kãnoatãn-ãn nãghatãn u kãm ilat min, minoatãn mãmã, “Okãmã kotãn mãmã Uhgìn tãmegãhan-in, kãn in otãn mãmã, ‘?Mãto tahro nãkãsotãnãn nãpahrien e Jon?’ ⁶ Mãto okãmã kitat kotãn mãmã netãmim ãm kãmotegãhan-in, kãn netãm min ãh okotaht kitat e kãpiel mãto-inu ilat kãnotãn rãkis nãpahrienãn e Jon mãmã in ien kit rãha Uhgìn.” ⁷ Kãn ilat kãmotuhalpãn mãmã, “Itãmat esotitunãn mãmã pah tãmegãhan-in.” ⁸ Kãn Iesu tãmãn-ipãn kãm ilat mãmã, “Kãn io min, ko esãnãn mãmã pah tãmegãhan-in nepãtãn kãm io mãmã ekatol natimnat min u.”

Nimãã nãghatãn rãha nasumãn rãha krep

(Mat 21:33-46; 22:15-22;

Mak 12:1-17)

⁹ Kãn Iesu tãmuãh nimãã nãghatãn kit kãm netãmim mãmã, “Etãm-iasol kit tãmãfe nol u krep e nasumãn asol rãhan. Kãn in tãmãlãhãu-pãn nasumãn u e nelmi netãmim

neen, kən ilat okotol wək lan, kən nian rəha nəulək-inən, okotos-ipən məsin kəm in. Kən təmuwin əpəh e nıməptən pisin kit matig minos nian tepət. ¹⁰ Kən nian krep təmol noan kən kinotəmarəg, etəm-iasol in təmahl-ipa rəhan kit iolwək məmə in otuwın mehm netəm koatol wək e rəhan nasumən məmə okotəhl noa krep, kən motor kos-ipən rəha etəm-iasol neen. Məto netəm mın əh kəmotətul motaht iolwək əh, kən motahl-ipən titəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in. ¹¹ Kən etəm-iasol təmahl-ipa mın rəhan kit iolwək mın. Kən ilat kotaht mın, motol naulisən rat kəm in, kən motahl-ipən titəlig məsotəmki-pənən noa krep neen ne kəm in. ¹² Kən in tahl-ipən mın kit mın, kən ilat kəmoatoh katoh kos-ipən nıməgəm kəm in, kən motahl-iarəp.

¹³ “Kən etəm-iasol rəha nasumən təmə, ‘?Ekol naka əh-roiu? Təwir məmə ekahl-ipən nətik ətuatip itəm iakolkeike pik, okəm-naka ilat okotisiai-in.’ Kən in təmahl-ipən.

¹⁴ “Məto nian netəm mın əh kəmotəhm, kəmotən kəm ilat mın məmə, ‘Nəti etəm-iasol ilouin tatuwa itəm o nian kit nasumən tuwa məmə rəhan. Pəs kotuwın motohamnu, kən kitat okotos nasumən rəhan məmə rəhatat.’ ¹⁵ Kən kəmotaskəlim motewkəkan motuwın əpəh ihluə e nasumən, kən motoh kohamnu.

“?Kən iərəməərə otol naka kəm netəm mın əh? ¹⁶ In otuwa moh netəm mın əh kotimis, kən in otələhəu-pən nasumən asol əh otuwın e nelmi netəm pisin.”

Kən nian netəm kəmoatətəlig-in in kəmotəto nəghatən əh, kəmotən məmə, “!Pəs okol kəsol agin-əhən nat əh!”

¹⁷ Məto Iesu təmasipən ətuatip əm olat, kən mən məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘Kəpiel əh itəm netəm rəha niləkinən nımə kəmotərakin, in təmuwa kəpiel keike rəha nolən nımə.’

“?Məto nəghatən u nıpətin naka? ¹⁸ Netəmim rafin itəm okotiet motorin-pən ilat e kəpiel əh, kən okotorapitpit ilat motol nımismisin. Məto okəmə kəpiel əh otiet maht suah kit, kən in otawtəwitə mərat agin.”

¹⁹ Kən iəgətun mın rəha Lou, ne pris asol mın kəmotitun məmə nımə nəghatən rəhan tatən ilat, kən tol nəhlan, kəmoategəs-in suatip məmə okotaskəlim uəhai əm, kiləs-ipən e kalapus, məto kinoatəgin netəmim, kən motapəs.

?Tətuatip məmə netəmim okotətou takis kəm Sisa, o kəp?

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Kən iəgətun mın rəha Lou, ne pris asol mın koatalkəlik wir o Iesu, moatolkeike məmə okotətu-pən nıpəgnəmtin mın neen e nəghatən kit rəhan məmə okotiləs-ipən in e nelmi etəm Rom, kapman rəhalat. Kən kəmotahl-ipən netəmim neen məmə ilat okotuwın motol kəut kəsua kəm Iesu. ²¹ Kən kəut kəsua mın kəmotuwın motətapəh o Iesu məmə, “İəgətun. İtimat ekotitun natimnat mın itəm nakatən ne natimnat itəm nakəgətun netəmim lan, kotətuatip wir. İk onakəsolən nolən pisin kəm suah kit, kən matig mol pisin mın kəm suah kit. Məto onəkol tahmen ahmen əm kəm ilat rafin. Kən ik nakatəghat-in əm nıpahrienən matəgətun netəmim e suatip rəha Uhgın. ²² ?Ən-tu kəm itimat məmə, tətuatip e Lou rəhatat məmə okotətou takis kəm Sisa u in kapman rəha Rom, o kəp?”

²³ Məto Iesu təmitun əm məmə koatol kəut kəsua kəm in, kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁴ “Otəgətun-tu məni kit kəm io. ?Narmi pah u tətətig e məni u? ?Kən nərgi pah u tətətig e məni u?” Kən kəmotən məmə, “Narmi Sisa, ne nərgi Sisa.”

²⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “İnəh natimnat rəha Sisa, os-ipən kəm Sisa. Kən natimnat rəha Uhgın, os-ipən kəm Uhgın.”

²⁶ Kən e nıganəmti netəmim rafin, nəghatən mın itəm koatətapəh-in, okol kəsotiləs-iahauən Iesu lan. Məto narmilat təmiwig pik o nəghatən itəm Iesu təmuhalpin, kən kəməsotəghatən.

?Tahro o etam otimis kan mamegah min?

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Kan Satusi min neen kamotuwa o Iesu. Ilat koatan mamə netəm kamotimis, okol kasotamegəh minən. ²⁸ Kan kamotəpəh-in nəghatən kit kam Iesu mamə, “Iəgətun. Moses təməte-pən e Lou rəhatat mamə okəmə suah kit otimis, kan rəhan pətaguihl tətətig mətə kaməsialəsən nətilau kit, kan inəh pian kit otəkəike mit nəutahlimis un. E nolən əh, ilau okuemək, kan nisualkələh min okotaskəlim nərig min rəha etəm tikə.

²⁹ “Tol nəhlan, pian ilat sepən. Kan itəm tepət elat təmaupən mit pətan kit, kan uarisig timis, mətə kəsialəsən nətilau kit. ³⁰ Pian itəm tatarisig in, təmit min nəutahlimis un, mətə in min təmimis, kan kəsialəsən nətilau kit. ³¹ Kan uarisig lan, pialat kit min tit min nəutahlimis un, mətə təmimis min. Kan pian min əh ilat rafin sepən kamotit pətan un, mətə kəsotiləsən nətilat kit, kan kamotimis rafin. ³² Kan uarisig lan, nəutahlimis təmimis min. ³³ Inəh netəm sepən, ilat pialat min kamotit pətan əh. ?Mətə e Namnun Nian, nian netənim okotamegəh min e nimisən, pətan əh in rəha pah lan?”

³⁴ Kan Iesu təmən-ipən kam ilat mamə, “E nətueintən u, nəman ne nipitan koatol marit. ³⁵ Mətə e nian rəha natigən wi, netənim itəm Uhgən nikin tətəgien olat mamə ilat okotamegəh min e nimisən kan mos ilat muwin kotatig e natigən wi, ko ilat kəsotol minən marit. ³⁶ Ilat okol kasotimis minən mətə-inu ilat okotahmen əm e nagelo min. Kan ilat nenəti Uhgən mətə-inu in təmol ilat kotamegəh min e nimisən. ³⁷ Kan kotitun mamə inu otuwa mol nipahrienən lan mətə-inu, naoa rəha Moses tatəgətun min mamə nian netənim okotimis, ilat okotamegəh min. E namsu rəha nig itəm nigəm təmatuəpən lan, Moses tətəun-in Iərəməərə Uhgən mamə in ‘Uhgən rəha Epraham, Uhgən rəha Aisak, ne Uhgən rəha Jekop,’ nat əpnəpin iləhal kaməhalimis rəkis nuwəh məsin. ³⁸ Uhgən u, in Uhgən rəha netəm koatamegəh, mətə sənəmə in Uhgən rəha netəm kamotimis, mətə-inu in tətəhm netənim rafin mamə ilat koatamegəh, nat əpnəpin okəmə kamotimis rəkis o koatamegəh əh.”*

³⁹ Kan iəgətun min rəha Lou neen kamotən-ipən kam Iesu mamə, “Iəgətun, nəmuhəlpən wir pahrien.” ⁴⁰ Kan kamotəgin o nətəpəh-inən nəghatən kit min tol min-nəhlan.

Kig Tefit ne Kristo itəm Uhgən təmən mamə otahl-ipa

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Kan Iesu təmən-ipən kam ilat mamə, “?Tahro netənim koatan mamə Kristo itəm Uhgən təmən mamə otahl-ipa, in mipi Kig Tefit rat? ⁴² Mətə-inu e Naoa Rəha Napuən Min,† Kig Tefit atip əm təmən mamə,

‘Iərəməərə Uhgən təmən kam rəhak Iərəməərə Kristo mamə, “Əpələh e nikalik matip, ikin rəha nəsanənən ne nisaiiən,

⁴³ mətəorus-pa io ekos-iəhau rəham tikimər min,

mol ilat kotahmen e niməhan kit itəm nateguafəl nelkəm lan.” †

⁴⁴ Kig Tefit atip təmən mamə Mesaea in rəhan Iərəməərə. ?Kan okəmə mipi Tefit atip əm, kan tahro matol rəhan Iərəməərə?”

Iesu təməghat-in iəgətun min rəha Lou

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54)

⁴⁵ Nian netənim kəmoatətəlig, Iesu təmən-ipən kam rəhan min netənim mamə,

⁴⁶ “Itəmat onəkotəkəike moatətə wir itəmat kan məsotətəu-pənən nolən min rəha iəgətun min rəha Lou. Nikilat tətəgien mamə okoatuwin-in napən əfəməh min rəha nausitən

20:28: Dut 25:5 **20:37:** Eks 3:6 * **20:38:** Nat əpnəpin nipəti etənim təmimis, mətə narmin tatəmegəh əh.
† **20:42:** “Naoa rəha Napuən Min” in “Ol Sam” e Bislama Baebol † **20:43:** Nəghatən Kris atuatip tatən mamə, “ekol rəham tikimər min ilat kotahmen e nat kit itəm nəkəpələh matəfipər nelkəm lan,” kan nipətin u mamə, “Oekol ik ilis taprəkis-in rəham tikimər min.” **20:43:** Sam 110:1

məmә netəmim okoatehm ilat ron. Kən nikilat tətagien nian netəmim koatos-ipər nelmilat e maket e nisaiiən kəm ilat. Kən əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən, kotolkeike məmә okotəpələh aupən əpəh təwir ikin. Kən e nian rəha lafet, ilat koatolkeike məmә okotuwin kəpələh-pən aupən ikin rəha nisaiiən. ⁴⁷ Kən ilat koatol tərət kən motakləh-in nimə mīn rəha nəutahlimis mīn. Kən ilat koatəfak əfəməh moateiuə əm məmә netəmim okoatəplan ilat ron. Nalpīnən rəha netəm mīn u in otəskasik maprəkis.”

21

Nəutahlimis kit təmos-ipən rəhan məni kəm Uhgīn (Mak 12:41-44)

¹ Kən Iesu təmatehm tatisilu wīr netəm rəhalat nautə tepət itəm koataii-pən məni e pokis rəha məni əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, ² kən in təmehm nəutahlimis kit ian-rat təmāii-pən məni əkəku kəiu əm.* ³ Kən Iesu təmən məmә, “Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmә, məni itəm pətan u təmāii-pən, in taprəkis-in rəha netəmim rafin, ⁴ mətə-inu netəm rəhalat nautə tepət kəmotāii-pən məni neen mətə in nat əpnarīn əm olat, rəhalat tepət mīn əh-ikin. Mətə nəutahlimis u itəm in ian-rat pahrien, in təmos-ipən rafin məni rəhan o nos-nəmtinən nigīn nagwənan, kən tikə mīn əh-ikin.”

Nəmtətin mīn rəha *Namnun Nian*

(Mat 24:1-35, 42-44; Mak 13:1-37)

⁵ Kən rəhan mīn neen netəmim koatəghat-in Nimə Rəha Uhgīn itəm rəhan kəpiel asol mīn kotəwir, ne natimnat wīr mīn əh imə itəm netəmim kəmosos-ipən kəm Uhgīn. Kən Iesu təmən məmә, ⁶ “Itəmat nakoatehm natimnat mīn əh, mətə nian otatuwa itəm netəmim okotohalkin-ohalkin kəpiel mīn rəha nimə əh, inəh kəpiel kit otəsətulən əh-ikin tatətul ikin roiu.”

⁷ Kən kəmotətapəh ron məmә, “Iəgətun. ?Natimnat mīn əh onəghan kotuwa? ?Kən nəmtətin naka otəgətun məmә otəsuwəhən natimnat mīn əh okotuwa?”

⁸ Kən Iesu tatən məmә, “Onəkotəkəike moatəto wīr itəmat məmә suah kit otəseiuə-inən itəmat, mətə-inu netəmim tepət okotuwa motən məmә, ‘!Io, io Kristo u!’ kən neen okotən məmә, ‘Nian rəha natimnat əh tīnatuwa iuəhkīr.’ Mətə əsotuarisig-inən ilat. ⁹ Kən nian onəkotəto namnusən məmә netəmim koatəluagin, o netəmim koatətul moatəmou ilat rəhalat kapman, mətə itəmat onəsotəginən. Natimnat mīn əh okotaupən ka pitən, mətə sənəmә in Namnun Nian.”

¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Noanol mīn neen okotoh noanol pīsīn neen mīn, kən kapman kit otoh kapman kit. ¹¹ Kən namig asol mīn okotan, kən nəumis otan ikin mīn tepət e nətueintən, kən nimisən əskasik mīn okotan e nətueintən, kən əpəh ilis e neai, natimnat okotuwa motol niki netəmim otəgin, kən ilat okotəplan nəmtətin asol mīn e neai.

¹² “Mətə nian natimnat mīn u okəsotuwamən əh, netəmim okotaskəlīm itəmat, kən motoh itəmat, kən motiləs itəmat kan əpəh e nimə mīn rəha nuəfiminən, ne əpəh e kalapus, kən onakoatətul e nigənamti kig mīn ne netəm-iasol mīn rəha kapman mətə-inu itəmat nakoatos nərgək moatən nīpahrien lak. ¹³ Inəh nian ətuatip məmә nakotən-iarəp namnusən təwir kəm ilat. ¹⁴ Mətə əsotətəlig-in paupənən məmә nəghatən naka itəm onəkotən kəm ilat, ¹⁵ mətə-inu io ekos-ipinə nəghatən ətuatip kəm itəmat kən mos-ipinə nenatigən kəm itəmat, kən mol rəhatəmat nəghatən təsanən, kən rəhatəmat tikimīr mīn okol kəsotuhalpīnən, kən okol kəsotənən məmә nakoateiuə. ¹⁶ Kən rəhatəmat tata ne mama mīn, ne piatəmat mīn, ne rəhatəmat noanol mīn, ne iolitəmat mīn okotiləs-ipən itəmat e nelmi tikimīr mīn. Kən okotohamnu itəmat neen. ¹⁷ Netəmim rafin okotətəhau itəmat o nərgək. ¹⁸ Mətə noanutəmat ne huə, kit otəsikəən. ¹⁹ Nian onakoatətul əskasik

* **21:2:** Məni u tahmen-pən e tuente fatu. **21:3:** 2 Kor 8:12 **21:6:** Luk 19:44 **21:14:** Luk 12:11-12 **21:15:** Wək 6:10 **21:16:** Mat 10:21-22

motahatətə lak e nian iəkis min itəm okoatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən onəkotos nəmegəhən lilin lan.

²⁰ “Məto nian onakehm mopael min okotuwa tepət motitəlau e taon u Jerusalem, kən itəmat onəkotəkəike motitun məmə otəsuwəhən kən kərəkin agin taon əh Jerusalem.

²¹ Kən itəmat netəm nəkotatig Jutia, onəkotəkəike motaiu motagim motuwın motəhluaiğ əpəh nitot min. Kən itəmat netəm nəkotatig e taon əh, onəkotəkəike motiet. Kən itəmat netəm nəkotatig ikin min titəlau e taon əh, onəkəsotuwın minən əh imə e taon əh, ²² məto-inu nian əh, in nian rəha Uhgın otol nalpınən lan kəm netəm koatol nolən tərət, kən mol əp nəghatən itəm kəmətə-pən e naoa rəhan tuwa mol nıpahrienən. ²³ Awe, nahməən asol rəha mama min itəm nərpiilat əh-ikin, ne itəm min u koatapinahin nisualkələh, məto-inu nərətən asol otuwa e nətueintən, kən neməha ne nalpınən rəha Uhgın otuwın kəm netəmim rafin rəha Isrel. ²⁴ Kən okagimnu netəmim e naip, kən nian rəhalat tikimır min kəmotol win elat, kən okotit ilat motuwın ikin pisin pisin min kən ilat okotuwa slef min rəhalat. Kən Iaihlua min okotaliwək kən katewig-ewig e Jerusalem motiləs-iəhau netəmim ikin itəm koatatig əh, motərəməə elat, kətoarus-pən nian rəhalat otol namnun.†

²⁵ “Kən nəmtətin neen okotuwa e mitgar, ne məwig, ne məhau min. Kən ikin-u e nətueintən, netəmim rafin okotəgin nərəkərikən rəha nitəhəi ne peau-peau asol min.

²⁶ Netəmim okotəgin pik moatimiseah o nərətən asol min itəm koatuwa e nətueintən, məto-inu natimnat rəha neai itəm kotəskasik pik, məto Uhgın otəloal-əloal elat. ²⁷ Kən e nian əh, okotehm Nəti Etəmim tateiuaiu e mal napuə kit e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəhan. ²⁸ Kən nian natimnat min u kintətuoun moatuwa katol nıpahrienən lan, otətul motasipər e neai, məto-inu otəsuwəhən rəhatəmat Kristo otuwa mikis itəmat.”

²⁹ Kən in təmuəh nimaa nəghatən kəm ilat məmə, “Nakotitun-tu nig u fik ne nig neen min. ³⁰ Okəmə kotalpətəg minotapilpil min, kən nəkotitun məmə in nian rəha nasumən.

³¹ E nolən kitiəh əm, okəmə nakotehm natimnat min u koatol nəhlan, onəkotitun məmə otəsuwəhən, nəməməəən rəha Uhgın tuwa.

³² “Nıpahrienən ekatən kəm itəmat məmə noanol rəha Isrel‡ otəsikəən mətoarus-pən natimnat rafin əh okotol nıpahrienən. ³³ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən min rəhak okol kəsotikəən.”

³⁴ Kən Iesu tatən məmə, “Nəkotəkəike moatəto itəmat. Əsotərəkinən rəhatəmat nian min o nolən əmən lafet, motapis lan, kən moatətəlig-in pik natimnat rəha nətueintən u. Təsəwirən məmə nian rəhak otuwa mos kaut kəm itəmat tahmen-pən məmə noanikulu təmohasin itəmat, ³⁵ məto-inu nian əh otuwa miləs netəmim rafin rəha nətueintən.

³⁶ Məto nian rafin onəkotəkəike moatətul matip, kən motəkəike katəfak məmə nakotos nəsanənən tahmen məmə nəkoatətul əskasik əm e nian natimnat rafin əh koatuwa, kən inəh niki Nəti Etəmim otəgien otəmat nian onəkotətul e niganəmtin.”

³⁷ Kən nian rafin Iesu tatəgətun netəmim əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən lapin min in tiet muwin əpəh Nitot Rəha Nig U Olif mətapil əh-ikin. ³⁸ Kən nian min rafin laulaugin agin, netəmim koatuwa məmə okotətəlig-in rəhan nəghatən əpəh e Nimə Rəha Uhgın.

22

Jutas təmol-salim-in Iesu

(Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-53)

21:22: Jer 5:29; 46:10; Hos 9:7 † **21:24:** E nup fote uarisig Iesu timis, mopael min rəha Rom kəmotərəkin Jerusalem e nup 70 AD. **21:24:** Sam 79:1; Nol Əpən 11:2 **21:25:** Aes 13:10; Esik 32:7; Joel 2:31; Nol Əpən 6:12-13 **21:27:** Dan 7:13; Mat 26:64; Nol Əpən 1:7 ‡ **21:32:** Netəmim neen koatən məmə nəghatən u tatəghat-in netəmim itəm koatəmegəh nian Iesu tatəghat. Kitat kəmotətə tahmen netəmim neen min itəm koatən məmə tatəghat-in noanol min rafin rəha Isrel tatuwin muwin isəu.

¹ Kæn nian ræha lafet ræha Pret U Is Tikæ Lan tīnatuwa iuæhkir, kæn in tīnatuoun e lafet ræha Nuhagego-inæn. ² Kæn pris asol min ne iægætun min ræha Lou koateam-in anion suatip mæmæ okotohamnu Iesu lan. Koateam-in anion suatip mæto-inu ilat koatægin netæmim mæmæ, kætah nīmanin netæmim okotæmou okæmæ kotitun mæmæ kæmotohamnu Iesu.

³ “Kæn Setan tæmos niki Jutas, u nærgin kit min u Iskariot, in e netæm tuelef ræha Iesu. ⁴ Kæn in tæmuwin matæghat kæm pris asol min ne netæm-iasol min ræha mopael ræha Nimæ Ræha Uhgīn, mateam-in suatip mæmæ otegæhan-in Iesu tuwin e nelmilat. ⁵ Kæn nikilat tæmagien, kæn kæmotæn-iækis mæmæ okotos-ipæn mæni kit kæm in. ⁶ Kæn Jutas tæmegæhan lan mæmæ in otol, kæn mateam-in suatip mæmæ otegæhan-in Iesu tuwin e nelmilat nian netæmim okotikæ lan.

*Etæmim kæiu ræha Iesu kæmioal æpen-æpenæ o lafet ræha Nuhagego-inæn
(Mat 26:17-29; Mak 14:12-25; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)*

⁷ Kæn nian ræha lafet ræha Pret U Is Tikæ Lan tīnuwa, kæn e nian æh, netæmim okotækæike motoh næti sipsip ræha lafet ræha Nuhagego-inæn. ⁸ Kæn Iesu tæmaun-in Pita ne Jon, kæn mæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Ian kæn mioal æpen-æpenæ nagwænæn ræha lafet ræha Nuhagego-inæn mæmæ okotuwīn motagwæn ikin.”

⁹ Kæn kæmuæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Nakolkeike mæmæ itīmlau oekian hiæ mioal æpen-æpenæ e nagwænæn ikin?”

¹⁰ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Uætælig wir-tu. Nian itæmlau onakuet-aræpæn e taon, kæn onakuehm suah kit tatæhun pætæl asol kæmætu-pæn næhau lan. Kæn nækiauarisig-in mæhaluwīn e nimæ kit itæm otuwīn ikin. ¹¹ Kæn nækuæn-ipæn kæm etæm-iasol ræha nimæ mæmæ, “?Iægætun tæmahl-ipa itīmlau mæmæ ekuea muætæpæh ron ik mæmæ noan u in hiæ itæm in ne ræhan min netæmim okotuwæ motol nagwænæn ikin ræha lafet ræha Nuhagego-inæn?” ¹² Kæn in otit itæmlau nakian æpæh e noan ilis ikin itæm kinælin wir rækis natīmnat rafin ræha nagwænæn æh-ikin. Kæn nakioal æpen-æpenæ nagwænæn æh-ikin.”

¹³ Kæn kæmian muehm natīmnat rafin tahmen æm mæmæ inu Iesu tæmæn mihin ne. Kæn kæmioal æpen-æpenæ e nagwænæn ikin ræha lafet ræha Nuhagego-inæn.

Namnun nagwænæn ræha Iesu ne ræhan min

¹⁴ Kæn e nian ræha nagwænæn, Iesu tæmuwin mæpælæh e tepil ilat ræhan aposol min. ¹⁵ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Otæsuwæhæn, okol nahmææn kæm io. Mæto nikik tīnolkeike pik mæmæ okotaupæn kun nagwænæn ræha lafet ræha Nuhagego-inæn. ¹⁶ Iakolkeike pik mæmæ kitat okotagwæn min-nulan mæto-inu, okol esagwæn minæn e nagwænæn ræha Nuhagego-inæn mætoarus nīpæti lafet u tuwa mol nīpahrienæn lan e næræmæææn ræha Uhgīn.”

¹⁷ Kæn Iesu tæmos kap wain mæn tagkiu ron kæm Uhgīn, kæn mæn mæmæ, “Otos itæmat rafin, kæn motænīm, ¹⁸ mæto-inu roiu iatæn kæm itæmat mæmæ esænīmæn wain mætoarus-pæn nian natīmnat rafin kotatig ahgin næræmæææn ræha Uhgīn.”

¹⁹ Kæn tæmos pīret mæn tagkiu ron kæm Uhgīn, kæn mæmkas mōs-ipæn kæm ræhan min netæmim, kæn mæn mæmæ, “Inu nīpætik itæm iakatos-ipinæ otæmat. Nian rafin onækotækæike motol nat u mæmæ nīkitæmat tatæht io.”

²⁰ Kæn e nolæn kitiæh æm, nian kæmotagwæn rækis, Iesu tæmos kap wain kæn tæmæn mæmæ, “Kap wain u in nītak itæm otaiu otæmat, kæn tatægætun næniækisæn wi ræha nasituæn ræha Uhgīn kæm netæmim. ²¹ Mæto onækotætælig wir-tu. Suah kit ukīn-u kotagwæn kitat min e tepil, kæn in otæpanegæhan-in-pæn io e nelmi ræhak min tikīmīr. ²² Io Næti Etæmim oekækæike mīmīs mæmæ inu Uhgīn tæmæn mihin ne. !Mæto awe, nahmææn asol tatuwin o etæm tategæhan-in-pæn io e nelmi tikīmīr min!” ²³ Kæn kīnoatætæpæh-ætæpæh olat min mæmæ, “?Kitat pah otol nat æh?”

²⁴ Kən nat kit min, ilat kīnoatol nīkilat min māmə pah u in ilis pik taprəkis-in ilat. ²⁵ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat māmə, “Kig min rəha nətueintən u koatərəmərə e netəmim e rəhalat nəsənənən, kən koataun-in atip ilat māmə ilat ‘Netəm rəha Nasituən.’” ²⁶ Məto itəmat onəkəsotolən min-nəhlan. Okəmə itəmat kit in ilis, in otīlās-iəhau in tahmen-pən e suakəku. Kən okəmə itəmat kit tatətul aupən, kən in otuwa iolwək əm kit. ²⁷ ? Pah u in ilis pik, etəmim itəm tətəgwən e tepīl, o iolwək itəm tatos nagwənən matuwa? Nəkotitun māmə etəm tətəgwən e tepīl in ilis taprəkis. Məto io, etəm-iasol rəhatəmat, nian emətaliwək kitat min itəmat, emahmen-pən e iolwək əm kit.

²⁸ “Itəmat u, nian rafin nəkotatig iuəhkīr ron io e nian ekətatig e nian əskasik min. ²⁹ Kən tahmen-pən əm māmə Tata rəhak tatīlās-ipər io māmə ekuwa kig, kən io min iatīlās-ipər itəmat māmə nakotuwa kig min, ³⁰ māmə nakotuwa kəpələh kitat min io, kotəgwən kələh e nian ekuwa mol kig lan. Kən e nian əh, itəmat min onəkotəpələh e jea min rəha kig, kən itəmat onəkotuwa motətul aupən e noanol min tuelef rəha Isrel moatakil ilat moatərəmərə elat.”

³¹ Kən Iesu tāmən-ipən kəm Saimon Pita māmə, “Kəsi. Saimon. Ətəlig-in-tu io. Setan tinətapəh rəkis o Uhgīn māmə otegəhan-in māmə in otuwa mos-ipən-os-ipən kəm itəmat mol nərətən kəm itəmat māmə otəgətun rəhatəmat nahatətəən in təkaskik lak o kəp.

³² Məto enəfak rəkis ron ik māmə rəham nahatətəən otəsətiteən. Kən nian nakatəuhlin rəham nətəligən tatitəlig-pa min, ik onəkəkəike mol nətəligən rəha piam min okotəskasik.”

³³ Məto Saimon Pita tāmən-ipən kəm in māmə, “Iərəmərə. Iatətul matip māmə ekimnə kilau min ik e kalapus, kən mīmīs kilau min ik.”

³⁴ Kən Iesu tāmən-ipən kəm in māmə, “Pita, ekatən kəm ik māmə, o lapīn huə, nian mənig otəsimmənən əh, kən ik onəkən mau kisil māmə nəkəruru io.”

³⁵ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat māmə, “Aupən, emətahl-iarəp itəmat, nəməsotosən mənī e paos, ne kətīm, ne put. ?Tahro? ?Rəhatəmat natimnat təsahmenən, o kəp?” Kən ilat kəmotən māmə, “Kəp.”

³⁶ Kən tāmən-ipən kəm ilat māmə, “Məto roiu, okəmə suah kit tatos rəhan mənī e paos o kətīm, otəkəike mos. Kən etəm təsosən naip rəha nəluaginən, pəs otol-salim-in rəhan kot mos-nəmti rəhan kit. ³⁷ Iatən kəm itəmat māmə nəghatən u e Naoa Rəha Uhgīn tatəghat-in io, kən in otəkəike mol nīpahrienən. In tatən māmə, ‘Netəmim nīkilat təht māmə in etəmim kit itəm tatərəkīn Lou.’ Əwəh, nəghatən u tatol nīpahrienən əh-roiu.”

³⁸ Kən ilat kəmotən māmə, “Iərəmərə, əplan-tu. Naip rəha nəluaginən kəiu əpəh.” Kən in tāmən kəm ilat māmə, “Ah, nahmen. Otəpəs-ta.”

Iesu təmuwīn matəfak əpəh e Nītōt Rəha Nīg U Olif
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Kən Iesu təmīet e taon muwīn əpəh e Nītōt Rəha Nīg U Olif tahmen-pən əm māmə in tatol mihīn e nian rafin, kən rəhan min netəmim koatətəu-pən. ⁴⁰ Kən nian in təmuwīn mətoarus-pən əh-ikīn əh, tāmən-ipən kəm ilat māmə, “Onəkotəkəike moatəfak māmə nat kit otəsos-ipən-os-ipənən kəm itəmat motol rəhatəmat nahatətəən otatite lak.” ⁴¹ Kən in təmaliwək mapəs ilat muwīn məsin, kən mīsīn nulan matəfak matən māmə, ⁴² “Tata, okəmə nīkim tagīen, awi, os-irəkis nahməən min u itəm okəpanotuwa. Məto əsolən rəhak nətəligən, məto ol nat naka itəm ik əm nakolkeike.” ⁴³ Kən nagelo kit təmīsī-pən e neai muwa mos-ipən nəsənənən kəm Iesu. ⁴⁴ Kən məto-inu nīkin titəhmə pik, kən rəhan nətəligən tinatol wək pik, kən təməfak əskasik pik, kən noəh təmaiu lan məhl matəht nīsīp tahmen e nīta.*

22:24: Luk 9:46

22:25: Mat 20:25-27; Mak 10:42-45

22:26: Mat 23:11; Mak 9:35

22:27: Jon 13:12-15

22:30: Mat 19:28

22:32: Jon 17:15

22:34: Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38

22:35: Luk 9:3; 10:4

22:37: Aes 53:12

*

22:44: E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 43-44 tikə. Kəm-naka, sənəmə Luk itəm təməte ves 43-44, məto suah kit min itəm təməte kopi kit rəha naoa u.

⁴⁵ Nian tæmfak rækis, in tæmätul mitälig-pæn mämæ otehm ræhan min netämim, kæn tæmæplan ilat kinotapil rækis. Kinotæpou mæto-inu nikilat titahmä. ⁴⁶ Kæn tæmæn-ipæn kæn ilat mämæ, “?Tahro nakotapil? Otaiir motæfak mämæ nat kit otasos-ipæn-os-ipænæn kæn itæmat motol ræhatæmat nahatætæn otatite lak.”

Tikimír min ræha Iesu kæmotuwa kílæs

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50;

Jon 18:2-11)

⁴⁷ Nian Iesu tæmatæghat æh, nimanin netämim kæmotiet-aræpa ikin æh, kæn suah æh Jutas, u in etämim kit e netäm tuelef ræha Iesu, in tæmit ilat motuwa, kæn tæmuwa iuæhkír mämæ otatuilim e Iesu. ⁴⁸ Mæto Iesu tæmæn-ipæn kæn in mämæ, “?Jutas, io Næti Etämim, mæto tahro næmuwa mämæ onækatuilim-pa lak kæn e nolæn æh megæhan-in-pæn io e nelmi ræhak tikimír min?”

⁴⁹ Kæn nian netämim min ræha Iesu kinotehm natimnat min æh minotitun mämæ naka æh okol, kæmotæn-ipæn kæn in mämæ, “?Iæræmæ, oekotahro? ?Ekotæte ilat e naip, o?”

⁵⁰ Kæn ilat kit tæmoahin naip tæte-rækis matälgín matíp ræha slef ræha pris asol agín.

⁵¹ Mæto Iesu tæmæ, “!Ei! !Nahmen, otapæs æm!” Kæn in tæmælæhæu-pæn nelmin e matälgí suah u, kæn mol-wír min.

⁵² Kæn Iesu tæmæghat kæn pris asol min, ne netäm-iasol min ræha mopael ræha Nimæ Ræha Uhgín, ne etäm-iasol min ræha noanol ræha Isrel, u kæmotuwa mämæ okotaskälím Iesu. In tæmæn mämæ, “?Tahro, næman? ?Nikitæmat tæht mämæ io emit netämim muwín kotæluagin o kapman, o kæn-naka io iohamnu itæm kit, kæn nakotæmik naip asol min ræha næluaginæn ne nælnal min moatuwa mämæ onækotaskälím? ⁵³ ?Nian rafín etan æm kitat min itæmat e Nimæ Ræha Uhgín, mæto tahro næsotaskälímæn io? Mæto roiu æh, in nian ætuatíp ræhatæmat, kæn næsanænæn ræha napinæpæn in tatæramæ.”

Pita tæmæn mämæ

in tærruru Iesu

(Mat 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Kæn kæmotuwa motaskälím Iesu motilæs motuwín e latuænu ræha pris asol agín. Kæn Pita tuarisig-in ilat mæto tæsuwínæn iuæhkír olat. ⁵⁵ Netäm min æh kæmotahl nigäm kit æpæh e iat ræha pris asol agín, kæn motæpælæh kitælau e nigäm. Kæn Pita tuwa matæpælæh ilat min.

⁵⁶ Kæn pætan ækæku kit u slef ræha pris asol agín, tæmuwa mehm Pita tatæpælæh, kæn næhag-æhagæn ræha nigäm tætasægæpín in, kæn niganæmti pætan æh tæmätul lan, kæn tæmæn-ipæn kæn ilat mämæ, “Suah u, in min ilau Iesu kæmatuan.” ⁵⁷ Mæto Pita tæmæn-ipæn kæn pætan un mämæ, “Esitunæn suah un nakatæn.”

⁵⁸ Kæn uarisig lan tæsuwæhæn, suah kit min tuwa mæn-ipæn kæn Pita mämæ, “Ei, ik min, ik etämim kit ræhan.” Mæto Pita tæmæ, “Ei, sænæmæ io etämim ræhan.”

⁵⁹ Uarisig lan, aua kit tinuwa minuwín rækis, kæn suah kit tæmæghat æskasik kæn ilat mämæ, “!Nipahrienæn mämæ suah u tæmatuarisig-in Iesu, mæto-inu in etäm Kalili!”

⁶⁰ Mæto Pita tæmæ, “!Ei! !Esitun agín-æhæn næghatæn u nakatæn!” Kæn nian Pita tæmatæghat æh, kæn mænig tæmimnæn. ⁶¹ Kæn Iæræmæ tæmæuhlin masipæn ætuatíp matehm Pita. Kæn Pita, nikin tæmæht næghatæn ræha Iæræmæ itæm tæmæn lan mämæ, “O lapín æm u, nian mænig otæsimnænæn æh, ik onakæn mau késil mämæ nækærruru io.” ⁶² Kæn Pita tæmiet muwín ihluæ, tæmasæk tæmasæk.

Netämim kæmotæsan-æsan

e Iesu

(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ Kæn e nian æh, netämim itæm kæmotaskälím Iesu kæmotæghat æsan lan, kæn moatoh.

⁶⁴ Kæn kæmotælis ætain niganæmtín kæn motoh, moatæn-ipæn mämæ, “!Ei, ien! ?æn-tu mämæ pah tætoh ik?” ⁶⁵ Kæn kæmoatæn næghatæn rat tepæt moatæraikin in lan.

Kamiuw-iarəp Iesu e kaonsel
(*Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;*
Jon 18:19-24)

⁶⁶ Kən laulaugin agin, netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol min, ne iəgətun min rəha Lou kəmotuwa kuəfim in e kaonsel rəhalat, kən netəmim kəmotiləs Iesu motuwa tətul e niganəmti kaonsel əh. Kən netəm rəha kaonsel kəmotətapəh ron məmə, ⁶⁷ “Okəmə ik Kristo itəm Uhg in təmən məmə otahl-ipa, ən kəm itimat.” Məto Iesu təmən- ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekən kəm itəmat, kən nətotənən niphahrienən lak. ⁶⁸ Kən okəmə ekətapəh otəmat, kən okol nəkəsotuhəlpinən. ⁶⁹ Məto tətouon roiu, io Nəti Etənim, io oekuwin məpələh əh-ikin rəha nəsanənən ne nisaiiən, inəh e nikali Uhg in matip, Uhg in u itəm rəhan nəsanənən iahgin.”

⁷⁰ Kən ilat rafin kəmotətapəh ron məmə, “?Tahro? ?Ik Nəti Uhg in?”

Kən Iesu təmən- ipən məmə, “Nakoatən məmə io u inu.”

⁷¹ Kən kotən məmə, “?Tahro kitat koateam-in nəghatən kit min məmə otasitu e rəhatat nəghatən? Kinotəto ətuatip nəghatən əh e nohlin.”

23

Iesu təmatul e
niganəmti Pailat

(*Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;*
Jon 18:28-38)

¹ Kən netəmim rafin rəha kaonsel kəmotətul motit Iesu motuwin kəm Pailat. ² Kən moatən-iarəp niphəgnəmtin min itəm otoh Iesu məmə, “Emotehm məmə suah u tatit rəhatat netəmim min, kən mol ilat kotalməl, kən matəuhlin rəhalat nətəligən koatol tikimir ilat kapman rəha Rom, mətahtosig-in itimat məmə esotətouən takis kəm Sisa itəm tatəramərə e niphəptən u. Kən in matən-iarəp məmə in Kristo itəm Uhg in təmahl-ipa məmə in kig kit.”

³ Kən Pailat təmətapəh ron məmə, “?Tahro? ?Ik kig rəha netəm Isrel?” Məto Iesu tən- ipən kəm in məmə, “Ik nəmən mihin.”

⁴ Kən Pailat təmən- ipən kəm pris asol min ne netəmim rafin məmə, “Esehmən niphəgnəmtin kit ne, itəm tatən məmə suah u təmərəkin lou.”

⁵ Məto ilat kotagət əfəməh moatən məmə, “Kəp. Məto suah u tətən əpnəpin matəgətun netəmim rafin ikin min əh Jutia təmətuoun əpəh Kalili muwa mətoarus-pa ukin-u, kən mol nətəligən rəha netəmim koatəluə motalməl.”

⁶ Kən nian Pailat təməto nəghatən əh, təmətapəh məmə, “?Tahro? ?Suah u in etəm Kalili?” ⁷ Kən nian təməto məmə Iesu təmiet ikin əh itəm Herot Antipas tatəramərə ikin, in təmahl- ipən Iesu məmə otuwin mehm Herot, məto-inu e nian əh, Herot min in tətətig Jerusalem.

Iesu təmatul e niganəmti Herot Antipas

⁸ Kən nian Herot Antipas təmehm Iesu, nikin təmagien pik, məto-inu nuwəh məsin in təmolkeike məmə otehm. Herot təmatəto əm nāmnusən rəhan, kən in təmolkeike pik məmə in otehm Iesu otol nat pispis kit. ⁹ Kən o natimnat min u, Herot Antipas təmətapəh- in nəghatən min tēpət kəm Iesu, məto Iesu təməpnəpin əm məsuhəlpinən rəhan nəghatən. ¹⁰ Kən pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotətul motəghat əskasik e niphəgnəmtin min rəhalat moatoh Iesu lan. ¹¹ Kən uarisig lan, Herot Antipas ne rəhan min mopael kotagət ausit e Iesu, kən moatəsan lan. Kən Herot təmən- ipən kəm rəhan mopael min məmə okotuwin-in-pən kot wir kit rəha kig kəm in, kən motit motuwin min kəm Pailat.

¹² Aupən ikin, Herot Antipas ne Pailat kəmətioal tikimir kəm ilau min, məto e nian əh, ilau kəmuea minioalkeike ilau min.

Pailat təmən məmә Iesu otəkaike mimis
(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15;
Jon 18:39-19:16)

¹³ Kən Pailat təmaun-in pris asol mın, ne netəm-iasol rəha netəm Isrel, ne netənim rafın, kən ilat rafın kəmotuwa kitəh. ¹⁴ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Suah u, nəmotiləs motuwa tətul e niganəmtək, kən nəmotən məmә tatəuhlin nətəligən rəha netənim rəhatəmat koatol tikimir kəm kapman. Məto emakil rəkis nətəligən u e niganəmtitəmat, kən məsehman məmә tətəgəhl lou kit, kən nıpəgnəmtin mın itəm nakoatən lan təsölən nıpahrienən. ¹⁵ Kən Herot Antipas mın, in təkakil mehm məmә nolən rat kit təkəkul-pənən lan. Tol nəhlan, in tahl-ipa tuwa mın o kitat, kən təpiə əm məmә suah u in təməsolən nat kit itəm tərət məmә in otimis ron. ¹⁶⁻¹⁷ Kən o nat əh inəh, rəhak mın mopael okotalis əm, kən uarisig kotahl-iarəp tatuwin.”*

¹⁸ Məto ilat rafın kəmotagət əfəməh moatən məmә, “!Otəlas-iarəp suah un kən ko-hamnu! !Məto ahl-iarəp Parapas tuwa mehm itimat!” ¹⁹ (Suah u Parapas, kəmiləs-ipən e kalapus məto-inu in təmol netənim kotəluagin o kapman e taon əh, kən in iohamnu itəm.)

²⁰ Məto Pailat in tolkeike məmә otahl-iarəp Iesu tatuwin, kən in təməghat mın kəm ilat. ²¹ Məto ilat kəmotagət əfəməh pik məmә, “!Ətu-pər in e nig kəluau! !Ətu-pər in e nig kəluau!”

²² Məto Pailat təməghat mın kəm ilat mınətau kisil lan əh-roiu məmә, “?Tahro? ?Suah u in təmol nat tərət naka? Io esəhmən məmә in təmol nat kit itəm tətətip məmә in otimis ron. Məto rəhak mopael mın, ilat okotalis əm, kən uarisig lan kotahl-iarəp tatuwin.”

²³ Məto ilat koatakəike motəghat əskasik, kən motagət əfəməh e Pailat məmә otətu-pər Iesu e nig kəluau. Kən motagət pik moatuwin moatuwin, kinol win e nətəligən rəha Pailat. ²⁴ Kən Pailat təkakil Iesu məmә otəkaike mimis tahmen-pən məmә inəh ilat kəmotən mihin ne. ²⁵ Kən in təmol nətəligən rəhalat, kən təmahl-iarəp Parapas u aupən in təmətətig e kalapus o nəluaginən o kapman ne nohamnuən itəm. Məto təmegəhan-in Iesu tuwin e nelmi rəhan mopael mın məmә ilat okotos motuwin kitəp nətəligən rəha nimanin netənim.

Kəmit Iesu kan məmә otimis
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;
Jon 19:17-27)

²⁶ Kən nian mopael mın kəmotit Iesu motiet e taon, kən kəmotəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon. In təmisipən isəu maliwək matuwa e taon. Kən kəmotaskəlim motələhəu-pər nig kəluau rəha Iesu e nuwəgin məmә otiləs, kən motən-ipən məmә otətəu-pən Iesu. ²⁷ Kən nimanin netənim tətət kəmotaliwək katuarisig-in Iesu e suatip, kən nıpitan tətət mın koatuarisig-in ilat, koatasək moatəun-əun o Iesu. ²⁸ Məto Iesu təməuhlin masipən məplan ilat, kən mən-ipən kəm ilat məmә, “Nıpitan Jerusalem. Əsotasəkən ron io, məto otasək atip otəmat, ne nenətəmat mın. ²⁹ Otətəlig-in-tu io. Nian tatuwa itəm okəpanən məmә, ‘!Otagien itəmat netəm nəsoteməkən o nəsotəpinahinən suakəku!’ ³⁰ E nian əh, netənim okotən-ipən kəm nitot asol mın məmә, ‘Awi, otisas-pa etimat,’ kən okotən-ipən kəm narit mın məmә, ‘Awi, otəfətain itimat.’ ³¹ ?Məto okəmә nigəm tətəp nəhlan nian nig nimalin tətəmiəmitə əh, kən tahro e nian nig tinəmətu?”†

Mopael mın kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau

* **23:16-17:** E kopi oas mın neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, katilpin nəghatən kit mın ikin-u tatən məmә, “E nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, Pailat in otəkaike mahl-iarəp rəhalat kit etənim otiet e kalapus.” **23:29:** Luk 21:23 **23:30:** Hos 10:8; Nol Əpən 6:16 † **23:31:** “Nig nimalin tətəmiəmitə əh” tətəpsen-pən Iesu itəm tətətip agin, məto tatos nalpinən. Inu tahmen e nigəm itəm tətəp. Kən “nig tinəmətu” tətəpsen-pən iol təfagə rat mın. Kən uarisig lan, Ughin otol nalpinən asol kəm ilat. Inu tahmen e nigəm asol agin. Afın Luk 21:20-24.

³² Kən mopael mīn kəmotiləs suah mil kəiu itəm kəmuətgəhl lou kan məmə okotohamnu iləhal Iesu. ³³ Kən kəmotuwa ikin kit, nərgin u Louipil-uipil. Ikin əh, kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau. Kən kəmotətu-pər iətgəhl lou mil əh-ikin, kit e nikali Iesu matip, kən kit e nikalin mol. ³⁴ Kən Iesu təmə, “Tata. Aluin rəhalat nolən rat mīn itəm koatol kəm io, kən məsəlpinən, mətə-inu kəsotitunən nat naka itəm koatol.” Kən kəmotoor rəhan natimnat moaturin taes ron.

³⁵ Kən netəm mīn u koatətul əh-ikin, moatehm natimnat mīn u, mətə etəm-iasol mīn rəha noanol rəha Isrel kotalah əsan e Iesu moatən məmə, “!In təmosmegəh netənim tepət rəkis. Mətə okəmə in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, kən in Etəm Uhgīn Təmitəpun, kən pəs in otosmegəh atip in!”

³⁶ Kən mopael mīn, ilat mīn koatəghat əsan e Iesu, kən motuwa iuəhkir ron moatətapəh məmə in tolkeike wain u itəm tagin, † ³⁷ moatən məmə, “!Okəmə nīpahrienən ik kig rəha noanol mīn rəha Isrel, osmegəh atip ik əh-roiu!”

³⁸ Kən nəghatən kit əh-ikin kəməte kətu-pər e rəhn-kapə nig kəluau, tatən məmə, INU KIG RƏHA NETƏM ISREL.

³⁹ Kən iətgəhl lou mil kit itəm katəkul-pər e nig kəluau, in tatəghat rat e Iesu, matən məmə, “!Ei! ?Ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, o kəp? !Okəmə tol mihin, osmegəh ik kən mosmegəh mīn itimlau!”

⁴⁰ Mətə iətgəhl lou əh kit mīn təmən-ipən kəm in kit, kən mahtosig-in məmə, “?Tahro? ?Nəsəginən Uhgīn, nat əpnəpin onakimīs? Nəlpinən u rəhatəhal in tahmen-ahmen əm.

⁴¹ Mətə təmətuatip əm məmə kilau okiamīs o rəhalau nolən rat mīn itəm kəmioal. Mətə suah u, in təsələn nat tərət kit ne.”

⁴² Kən təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Iesu, o nian onəkuwa matol kig lan, kən nikim otatəht io.” ⁴³ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Nīpahrienən iatən kəm ik, məmə roiu əm kilau mīn ik əpəh e nego e neai.”

Iesu tənimīs

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41;

Jon 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Kən iuəhkir tuelef klok e nərauiəgən, mit nəsasiəən, kən nəpinəpən tinan rafin ikin əh mətəarus-pən tri klok ehnaipən. Kən nīməhan itəm tatəkulosig-in-pən Ikin Tasim Agin Ikin e Nimə Rəha Uhgīn, təməhap məsin kəiu. ⁴⁶ Kən Iesu təmagət əfəməh məmə, “!Tata. Iatələhəu-pən nəmegəhən rəhak e nelməm!” Nian təmən rəkis nəghatən əh u, kən rəhan namegən tiet.

⁴⁷ Kən nian etəm-iasol rəha mopael mīn rəha netəm Rom təmehm natimnat mīn əh, kən in təmənwiwi Uhgīn matən məmə, “!Nīpahrienən, suah u in tətətuatip pahrien!” ⁴⁸ Kən netənim itəm kəmotuwa ikin əh məmə okotəplan, nian kəmotəplan natimnat mīn əh, kəmoatuwin moatəto tərət e nikilat, kən motahtəht manikiləhalat. ⁴⁹ Kən ioli Iesu mīn, ne nīpitan itəm kəmotisi-pən Kalili motətu-pən Iesu motuwa, ilat kəmoatətul isəu məsin kən moatehm natimnat mīn əh.

Josep təmitənim Iesu

(Mat 23:57-61; Mak 15:42-47;

Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Kən etəm Aramatia kit əh-ikin, nərgin u Josep. Aramatia in taon kit rəha Isrel, kən suah əh in etənim kit rəha kaonsel rəha netəm Isrel. In etəm təwir, rəhan nəmegəhən tətətuatip, kən in etənim kit təmatəsaħgin məmə otəplan nərəmərəən rəha Uhgīn. Kən in təməsegəhanən e nəghatən rəha kaonsel itəm kəmoategəhan-in Iesu məmə okoh. ⁵² Kən in təmuwin mehm Pailat mətapəh ron məmə otegəhan-in nīpəti Iesu tos. ⁵³ Kən Josep təmuwin miləs-iaəhau nīpəti Iesu e nig kəməluau, mos muwa malpin e nīməhan wir kit,

23:34: Sam 22:18; Aes 53:12 **23:35:** Sam 22:7-8 † **23:36:** Wain u itəm tagin, in nənimən rəha ian-rat mīn.
23:36: Sam 69:21 **23:44-45:** Hip 6:19-20; 10:19-20

nərgin u linen. Kən təmiləs muwin mələhəu-pən e nıpəg kəpiel itəm kinəməte rəkis o nolən suwit ikin, məto kəsitanimən əh suah kit ikin. ⁵⁴ In əh e nian rəha noanol min rəha Isrel itəm koatol əpen-əpenə lan o nian rəha Sapat, kən iuəhkir Sapat tətuooun.

⁵⁵ Kən nıpitan itəm kəmotisi-pən Kalili kəmotuarisig-in Iesu, kəmotətəu-pən suah un, motuwın motəplan nıpəg kəpiel, kən motəplan nolən itəm in tatələhəu-pən min Iesu ikin. ⁵⁶ Kən uarisig, nıpitan kəmotitəlig-pən latuənu, kən kəmoatol əpen-əpenə manat min neen ne fomat itəm nəmiəwilat təwir məmə okol-pən e nıpəti Iesu. Kən e nian rəha Sapat, ilat kəmotameg moatətəu-pən nəghatən rəha Lou.

24

Iesu təməmegəh min

e nımisən

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;

Jon 20:1-10)

¹ Kən e Sante laulaugin agin, nıpitan kəmotuwın əpəh e suwit, motəmik nat pien-pien min u nəmiəwilat təwir itəm kəmotol əpen-əpenə rəkis lan. ² Nian kəmotuwa e suwit, kəmotehm kəpiel itəm kətahtosig-in nıpəg kəpiel lan, məto kəmahwin rəkis. ³ E nian kəmotuwın e nıpəg kəpiel, məto kəsotehmən nıpəti İərəməərə Iesu. ⁴ Kən ilat kinotəruru əfəməh moatətəlig-in natimnat min əh. Kən əmun etəmim kəiu əh-ikin, katuətul ilat min nıpitan, kəmian e napən itəm tatipit-ipit. ⁵ Kən nıpitan kəmotəgin pək, kəmotisin nulilat motasil-iahau moatehm nıməptən, kən suah mil kuəmə, “?Tahro nakoategəs-in etəm tatəmegəh u ikin-u ima netəm kəmotimis? ⁶ In tikə ukin-u. !In tinəmegəh min! Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən itəm təməhən kəm itəmat nian in təmətatig əh əpəh Kalili məmə, ⁷ ‘Natimnat min u okotəkəike motuwa motol nıpahrienən lan. Okegəhan-in-pən Nəti Etəmim tuwin e nelmi iol təfagə rat min, kən okətu-pər e nig kəluau timis, məto e nian tatol kisil lan, kən in otəmegəh min.’ ” ⁸ Kən nikilat tinəht nəghatən rəha Iesu.

⁹ Kən kəmotiet e suwit motuwın motən-ipən natimnat min əh kəm netəm lefen rəha Iesu, ne rəhan min rafin. ¹⁰ Kən nıpitan min əh itəm kəmotən-iarəp natimnat min u kəm aposol min, inəh Meri Maktala, Joana, Meri mama rəha Jemes, ne nıpitan neen min itəm kəmotuwın e suwit. ¹¹ Məto aposol min kəmotəto nəghatən əh tahmen-pən əm e nəghatən alməl kit itəm nıpətin tikə, kən məsotənən nıpahrienən lan.

¹² Məto Pita təmətul maiu muwin əpəh suwit ikin, moeg-oeg masipən e nıpəg kəpiel kən təməhm əm napən itəm kəmalpin nıpəti Iesu lan, məto nat kit min tikə əh-ikin. Kən in təmaliwək mıtəlig minatuwin latuənu, kən matətəlig-in pək natimnat min əh.

E suatip tatuwin Emeas

(Mak 16:12-13)

¹³ E nian əm əh inəh, suah mil kəiu rəha Iesu kəmuəliwək mətian latuənu kit, nərgin u Emeas. Latuənu un mətoarus-pən Jerusalem, in iuəhkir o lepen kilometa. ¹⁴ Kən e nian ilau kəmuəliwək mətian, kən ilau kəmatuəghat-in natimnat min itəm kəmol ilat. ¹⁵ Nian ilau kəmatuəghat nəhlan, kən Iesu təmuwa iuəhkir olau, məhlaliwək kələh mətəhaluwın. ¹⁶ Məto kəməsiatunən məmə pah əh iləhal min kəmətəhlaliwək məto-inu Ughin təməhtosig-in nətəligən rəhalau.

¹⁷ Kən Iesu təməhən-ipən kəm ilau məmə, “Təs mil. ?Naka un nakatuən?”

Kən əmun kəmuəlahl muətul, niganəmtilau təməpou. ¹⁸ Kən suah mil əh kit, nərgin u Kleopas, təməhən-ipən kəm in məmə, “Okəm-naka ik əm un iapispis kit u Jerusalem itəm nəsitunən natimnat min itəm kəmol ilat e nian min itəm kinotuwın rəkis.”

¹⁹ Kən in təməhən-ipən kəm ilau məmə, “?Natimnat naka min əh?”

Kən kəmuən-ipən kəm in məmə, “Natimnat min itəm kəmol e etəm Nasaret əh Iesu. In ien kit rəha Ughin, kən rəhan wək təsanən wir ne rəhan min nəghatən kotəfigəm, kən niki

Uhgin ne niki netəmim tətāgien lan. ²⁰ Məto rəhatimat pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotiləs-ipən e nelmi netəm Rom məmə okotakil məmə in otimis. Kən kəmotətu-pər e nig kəluau timis.

²¹ “Məto itimat emotələhəu-pən pap rəhatimat nətəligən tətətig əskasik lan məmə in otiləs-irəkis itimat noanol min rəha Isrel e nelmi tikimir min rəhatimat. Kən roiu in nian tatol kisil lan. ²² Kən nat kit min, nīpitan neen itəm emotan, kəmotol məmə narmitimat təmiwig o nəghatən kit. Roiu laulaugin aɡin-əh, kəmotuwın əpəh e suwit itəm kəmitənim Iesu ikin, ²³ məto kəməsotehmən nīpətin. Kən kəmotitəlig-pa moatən məmə, ‘Emotehm nat kit tahmen e napilairən, inəh nagelo mil kəiu katuən-ipa kəm itimat məmə Iesu tətəmegəh.’ ²⁴ Kən rəhatimat neen netəmim kəmotuwın e suwit, kəmotehm natimnat rafin aɡin tətətip tahmen-pən əm e nəghatən əh nīpitan min əh kəmotən mihin ne, məto kəsotehmən Iesu.”

²⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “Təs mil. !Rəhatəmlau-kapə tikə, kən nakatiaiuw nifagə matialəs pik o nənən nīpahrienən o natimnat itəm ien min rəha Uhgin kəmotən! ²⁶ ?Nəkiatun o kəp məmə, Kristo itəm Uhgin təmən məmə otahl-ipa otəkəike mos nahməən e nīpətin, kən uarisig lan, in təpanuwın əpəh e nego e neai mos nərgin rəha nisaiiən?” ²⁷ Kən Iesu təmən-ipən wır kəm ilau Naoa Rəha Uhgin itəm koatəghat-in in, təmətuoun e naoa rəha Moses kən muwın mətoarus-pən naoa min rəha ien min rəha Uhgin.

²⁸ Kən kinətəhaluwa iuəhkır o latuənu itəm suah mil katian ikin. Kən kənuəplan məmə Iesu tinətaliwək minatuwın məsətulən, ²⁹ məto ilau kətiauəh nikin məmə, “Ei, təwır məmə nəkətətig kitəhal min ik, məto-inu tinapinəp rəkis, otəsuwəhən roiu mīt taht.” Kən təmuwın minehm ilau mətəhaləpələh.

³⁰ Kən kinətəhaləpələh məmə okəhlagwən, kən in təmos pıret mən tagkiu ron kəm Uhgin, kən məmkas mos-ipən kəm ilau. ³¹ Kən əmun Uhgin təmol kəniatun məmə in Iesu, kən əmun in təmikə min, kən kənəsüəplanən. ³² Kən kəmuən-ipən kəm ilau min məmə, “! Ei! ?Nian in təmatən-ipa wır Naoa Rəha Uhgin kəm kilau e suatip, kən katuəto təwır lan nīkilau tətāgien pik, o kəp?”

³³ Kən roiu aɡin-əh min, kəmuətul miaiet ikin əh miatəlig-pən min Jerusalem. Kən ikin əh, ilau kəmuehm netəm lepen rəha Iesu ne netəmim neen min rəhan kəmotuwa kuəfimin rəkis ilat min katəpələh, ³⁴ kən moatən məmə, “! Nīpahrienən! !Iəməmə tətəmegəh min, kən Saimon Pita* təmehm rəkis!” ³⁵ Kən ilau kəmuən-ipən rafin natimnat itəm kəmol kəm ilau e suatip, kən muən-ipən nian ilau kəmatiatun Iesu lan e nian itəm in təmatəmkas pıret matos-ipən kəm ilau.

Netəmim rəha Iesu min kəmotehm

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;

Jon 20:19-23)

³⁶ Kən nian katuən əh nəghatən min əh, Iesu təmuwa mətul ilugin-in ilat matən kəm ilat məmə, “Nəməlinuən tətətig otəmat.”

³⁷ Məto ilat kəmotaut lan kən minoatəgin, nīkilat təht məmə kinotəplan narmin kit. ³⁸ Məto in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhro rəhatəmat nətəligən tətərat nəhlan? ?Təhro rəhatəmat nətəligən tətətul pagpag? ³⁹ Otehm-tu nelmək ne nelkək məmə io əm u. Otea-pa motek nīpətik kən motitun məmə io. Narmi etəmim nīpətin ne nīkilkilin tikə, təsolən məmə inu nakoatehm io, nīpətik ne nīkilkilik əh-ikin.”

⁴⁰ Təmən nəghatən əh, kən təməgətun nelmin ne nelkin kəm ilat. ⁴¹ Ilat kəsotən wırən nīpahrienən lan məto-inu nīkilat tətāgien pik, kən narmilat tatiwig. Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəgwənən kit un nakoatos, o?” ⁴² Kən kəmos nəm məsin itəm kəmwaan rəkis motos-ipən kəm in, ⁴³ kən e niɡanəmtilat, təmos mun.

24:21: Luk 19:11; Wək 1:6 **24:24:** Jon 20:3-10 **24:26:** Luk 9:22 **24:27:** Sam 22:1-21; Aes 53 * **24:34:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Saimon.” **24:34:** 1 Kor 15:4-5 **24:37:** Mat 14:26

⁴⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Aupən ikin, nian emətatig əh kitat min itəmat, emən nəghatən u kəm itəmat məmə, natimnat rafin itəm koatəghat-in io e Naoa Rəha Uhgın, okotəkəike motuwa motol nıpahrienən lan, inəh nəghatən mın e naoa rəha Moses, ne naoa mın rəha ien mın rəha Uhgın, ne Naoa Rəha Napuən Mın.”

⁴⁵ Kən in təmerəh e rəhalat nətəligən məmə okotıtun nəghatən mın itəm tətətig e Naoa Rəha Uhgın. ⁴⁶ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm tətətig e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə netəmim okotol tərət kəm Kristo itəm Uhgın təmahl-ıpa, motol tatəto nahməən e nıpətin matuwın matuwın tımıs, məto e nian itəm tatol kisil lan, in otəmegəh mın e nımısən. ⁴⁷ Kən e nərgi Kristo itəm Uhgın təmahl-ıpa, netəmim okotəkəike motən-ıarəp nəghatən əh məmə netəmim okotəkəike motəuhlin kən motıtəlig e rəhalat təfagə rat mın, kən Uhgın in otəsalpınən nıtai təfagə, kən maluin rəhalat nolən rat mın. Nəghatən u otəkəike muwın kəm noanol mın rafin əpəh ikin mın rafin, otətuoun Jerusalem kən muwın mətoahgın-pən ikin mın rafin e nətueıntən. ⁴⁸ Itəmat nəmotehm natimnat mın u, kən onəkotən-ıarəp ətuatıp nəghatən mın lan. ⁴⁹ Kən ekahl-ıpa suah u itəm rəhak Tata təmən-ıəkıs məmə in otahl-ıpa kəm itəmat, inu rəhan Narmın. Məto onakoatəsahgın e taon əh mətoahgın-pən nakotos nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın, kən tərıoah e nəmegəhən rəhatəmat.”

Uhgın təmıləs Iesu

muwın e neai

(Mak 16:19-20)

⁵⁰ Kən Iesu təmit ilat motiet e taon motuwın əh latuənu Petani. Kən təmıləs-ıpər nelmın məfak olat. ⁵¹ Kən nian təmatəfak olat, kən təmapəs ilat nian Uhgın təmıləs minatuwın əpəh ilis e nego e neai. ⁵² Kən kəmotəıuıu motəfak-pən kəm in, kən uarisig lan, kotıtəlig-pən Jerusalem nıkilat tətagien. ⁵³ Kən nian rafin, koatuwın e Nımə Rəha Uhgın moatənwiwi Uhgın.

Jon

Namnusən Təwir Rəha Iesu Kristo Itəm Jon Təmäte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Jon təmäte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha Iesu, kən Iesu tolkeike pik in. In təmäte naoa min u: Namnusən Təwir Itəm Jon Təmäte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte naoa u tatuwin kəm netəmim məmə okotən nıpahrienən e Iesu. In tolkeike məmə otasitu elat mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasik, məto-inu rəhalat nahatətəən təsəskasikən əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Jon in etəm-iasol kit rəha niməfak, kən netəmim rafin rəha niməfak koatısiai-in. In tolkeike məmə netəmim rafin okotıtun wır rəhan nəgətunən, kən nian nəgətunən eiuə tətən, məto netəmim kotıtun nahtosig-inən nəghatən eiuə min e nəghatən rəha Jon e naoa u.

?Təmäte naoa u o naka? Jon təmäte naoa u matən-iarəp wır məmə Iesu in nəti Uhgın, kən netəmim rafin itəm okotahatətə lan, okotos nəmegəhən itulin. Kən Jon tolkeike məmə otən-iarəp ətuatıp məmə Iesu in nəti Uhgın, kən Iesu in Uhgın pahrien. Kən Jon tolkeike məmə in otən-iarəp namnusən min neen rəha Iesu itəm naoa min rəha Matiu, ne Mak, ne Luk kəməsəhalənən. Kən in tolkeike məmə in otəg-ətuatıp-in nətəligən min neen itəm netəmim koatən e Iesu.

Nəghatən Rəha Uhgın Təmuwa Etəmim, in Iesu

¹ Aupən agın, e nətuounən nian, Nəghatən tınatig rəkis.* Nəghatən u təmətətig ilau Uhgın, kən Nəghatən u, in Uhgın. ² E nəukəti nian, in tınəmatig rəkis ilau Uhgın, ³ kən Uhgın təmöl natimnat rafin e Nəghatən u, kən natimnat rafin itəm Uhgın təmöl, nat kitiəh ne tikə məmə Nəghatən u təsolən.† ⁴ Inu, in Nəukəti Nəmegəhən,‡ kən Nəmegəhən u, in Nəhag-əhagən rəha netəmim rafin. ⁵ Nəhag-əhagən əh, tətasiəgəpın napinəpən, kən napinəpən okol təsaprəkis-inən.§

⁶ Etəmim kit itəm Uhgın təmahl-ipa tuwa, nərgın u, Jon.* ⁷ Təmətul-arəp məmə otamnus-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim, pəs ilat rafin kotən nıpahrienən lan. ⁸ Sənəmə Jon in Nəhag-əhagən əh, məto in təmuwa əm məmə otətul-arəp mən-iarəp Nəhag-əhagən əh kəm netəmim rafin. ⁹ Nəghatən əh təmətuwa e nətueintən, kən in Nəhag-əhagən pahrien, itəm in tətasiəgəpın netəmim rafin.†

¹⁰ Nat əpnəpın məmə Uhgın təmöl nətueintən u e Nəghatən əh, kən təmətətig e nətueintən u, məto netəmim rəha nətueintən kotəruru in. ¹¹ Təmuwa iman ikın, məto natiman min koatəuhlin mənətaalat kəm in, məsətolkeikeən. ¹² Məto netəmim rafin itəm kəmos in nıkilat tagien ron, kən motahatətə e nərgın, kən in təmegəhan-in ilat koatuwa nenəti Uhgın min.‡ ¹³ Nenəti Uhgın min əh, ilat kəsotaiirən e nolən itəm nısualkələh kotaiir mihin, kən sənəmə e nətəligən rəha etəmim, o rəha tata min, məto ilat kotaiir wi min e Uhgın, e rəhan nəsanənən əm.§

¹⁴ Nəghatən əh, in təmuwa etəmim, mətatig kitat min. Kən itimat emotəplan rəhan nepətən, kən nəsanənən əsol ne nəhag-əhagən rəhan e nıganəmtitimat. Inu, in nəsanənən əsol ne nəhag-əhagən rəha Noan Kitiəh Əm, itəm in təmisi-pən e Tata Uhgın. In tərıoah e nəwırən itəm tətawte-in kəm kitat, kən mərıoah min e nıpahrienən.*

* **1:1:** Jen 1:1; 1 Jon 1:1; Jon 17:5; Nol Əpən 19:13 † **1:3:** Kol 1:16; 1 Korin 8:6; Hip 1:2 ‡ **1:4:** Jon 5:26; 11:25; 14:6 § **1:5:** Jon 9:5; 12:46 * **1:6:** Aposol Jon in təmäte naoa u. In tatəghat-in Jon Paptais e ves min u. † **1:9:** 1 Jon 2:8 ‡ **1:12:** Kal 3:16 § **1:13:** Jon 3:5; 1 Pita 1:23 * **1:14:** Fil 2:7; 1 Tim 3:16

15 Jon tatətul-arəp matən əfəmäh məmə, “Etəmim u inu itəm io ematən məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit mīn əh-ikīn tatuarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inun, nian eməsairən əh, in tinəmatig lilin rəkis.’ ”

16 Kən in tərīoah e nəwīrən itəm in tətawte-in kəm kitat, kən e nəwīrən əh rəhan, nian rafin in tatos-ipa, matos-ipa, matos-ipa, kəm kitat rafin. 17 Tol nəhlan məto-inu Lou itəm Uhgīn təmos-ipa aupən, Moses in suatip ron, məto Iesu Kristo in suatip rəha nawte-inən nəwīrən əh ne nīpahrienən rəha Uhgīn kəm kitat.†

18 Suah kit təsehmən Uhgīn nian kit ne.‡ Məto Noan Kitiəh Əm, in Uhgīn, itəm in iuəhkīr o noanenau rəha Tata Uhgīn, in təmol əp Uhgīn kəm kitat kən kotitun.§

Jon təmən məmə sənəmā in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa

(Mat 3:11-12; Mak 1:7-8;

Luk 3:15-17)

19 Kən netəm-iasol mīn e noanol rəha Isrel itəm kotatig Jerusalem, kəmotahl-ipən pris mīn neen ne Lifaet mīn un, netəm kotasitu e pris mīn e Nīmə Rəha Uhgīn, məmə okotuwa motehm Jon motətapəh ron, məmə, “?Ik etəmim pah un?” Kən o nat u, Jon təmətul-arəp matən-iarəp in.

20 Nian ilat kəmotətapəh ron, in təməsəhluaig-inən, məto təmən-ipən ətuatip əm in kəm ilat məmə, “Sənəmā io Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa.”

21 Kən ilat kəmotən məmə, “?Okəmā sənəmā ik Kristo, kən ik pah? ?Ik Elaija?”*

Məto Jon təmā, “Kəpə, sənəmā io Elaija.”

Kən ilat kəmotətapəh mīn ron məmə, “?Okəmā sənəmā ik Elaija, kən ik pah? ?Ik ien rəha Uhgīn itəm kəmatən aupən məmə otəpanuwa?”†

Məto Jon təmā, “Kəpə.”

22 Kən ilat kəmotən məmə, “Ik onəkəike mən-iarəp ik kəm itimat, pəs itimat ekotuwin motən-ipən kəm netəm kəmotahl-ipa itimat ekotuwa.”

23 Kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Io u itəm ien rəha Uhgīn Aesea tinəmən-iarəp rəkis aupən məmə, ‘Suah kit tətəgət əfəmäh əpəh ikīn taruən-aruən ikīn, matən məmə, Otol-wīr suatip rəha İərəməərə.’ ”‡

24 Nətəmim itəm kəmahl-ipa ilat, Farisi mīn neen əh-ikīn, 25 kən ilat kəmotətapəh mīn o Jon məmə, “?Okəmā sənəmā ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, kən sənəmā ik Elaija, kən sənəmā ik ien itəm kəmatən-iarəp aupən, kən təhrol nakatol bəptais e netəmim?”

26 Kən tuhalpīn matən məmə, “Io iatol bəptais e netəmim e nəhau, məto suah kit u ikīn ilugin etəmat, itəm itəmat nəkotəruru in. 27 Io etaupən, suah un in tatuarisig, məto in ilis, kən io ləhau ləhau əm, kən esahmen agīn-əhən məmə ekol wək kit rəhan.”§ 28 Natimnat mīn u, kəmol əpəh e latuənu kit, nərgīn u Petani, in tətətig əpəh entənīpən e nəhau Jotan. İkin əh Jon tatol bəptais e netəmim ikīn.

Iesu in tahmen e nəti sipsip rəha Uhgīn

29 Kəmən lawīgin, Jon təməplan Iesu taliwək matuwa, kən in tən məmə, “!Ei! !Otəplan-tu! Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgīn.* Kən in otəpanos-irəkis nolən rat mīn rəha nətueintən u.† 30 Etəmim u inu, io ematən kəm itəmat məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit mīn əh-ikīn tatuarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inu nian eməsairən əh, in tinəmatig lilin rəkis.’ 31 Nian io ematəghat-in, kən io mīn eməruru məmə in etəmim pah;

† 1:17: Rom 5:21 ‡ 1:18: Eks 33:20 § 1:18: 2 Korin 4:6; Kol 1:19; 2:9; Nol Əpən 22:4 * 1:21: Mal 3:1; 4:5-6; Mat 11:14; 17:10-13 † 1:21: Dut 18:15 ‡ 1:23: Aes 40:3 § 1:27: Nəghatən pahrien itəm Jon təmən, tol nəhlan, “Io esahmen agīn-əhən məmə ekos-irəkis put rəhan.” Netəmim aupən kotəmā wək rəha nos-irəkisən put rəha İərəməərə, in wək rəha slef itəm in ləhau ləhau agīn. * 1:29: Jen 22:8; Aes 53:7; 1 Pita 1:19; Nol Əpən 5:6 † 1:29: Hiprus 9:22,26

məto emuwa matol baptais e netəmim e nəhau məmə ekol əp suah u kəm noanol mīn rəha Isrel.”

³²⁻³³ Jon təmatətul-arəp matən məmə, “Uhgīn təmahl-ipa io məmə io ekol baptais e netəmim e nəhau, kən nian ematəghat-in, io mīn eməruru məmə suah u inu. Məto Uhgīn təmən-ipa kəm io məmə, ‘Onəkəplan Narmīn Rəhak oteiuaiu matig e etəmim kit. Kənu suah u inun, in otol baptais e netəmim e Narmīn Rəha Uhgīn.’ Kən əmun, uarisig eməplan Narmīn Rəha Uhgīn təmisi-pər e neai tahmen e mak, muwa, meiuaiu məpələh-pər lan. ³⁴ Io ətuatip eməplan nat u, kən ematətul-arəp matən-iarəp məmə, ‘Suah u inu, in Nəti Uhgīn pahrien.’ ”

Iesu təmatuoun mətəun-in rəhan netəmim

³⁵ Kəmən lawīgīn, Jon tətətig əpəh ikīn kitiəh əm iləhal rəhan kəiu etəmim. ³⁶ Kən nian niganəm̄ti Jon təmətul e Iesu taliwək matuwa kən təmə, “!Ei! !Otəplan-tu! !Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhgīn!”

³⁷ Kən nian rəhan etəmim mil kəmuəto nəghatən əh, kəmuətul matiauarisig-in Iesu. ³⁸ Kən Iesu teirair məplan suah mil un katuətəu-pən-in, kən in təmə, “!Ei! !Suah mil! ? Natuegəs-in naka?”

Kən ilau kuəmə, “Rapai. ?Ik nətatig hiə?” (Nəghatən u “Rapai,” nīpətīn u “Iəgətun.”)

³⁹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Pəs kəhaluwīn nakuəplan-tu.” Kən ilau kəmiauarisig-in məhaluwīn kuəplan ikīn in tətətig ikīn. Iuəhkīr mītgar tiwig ehnaipən, ilau kəmətuan iləhal mīn mətoarus tapinəp.

⁴⁰ Suah mil u kit itəm təməto Jon, nərgīn u Antru, pian u Saimon Pita. ⁴¹ Kən roiu agin-əh mīn, in təmuwīn mehm pian Saimon mit muwa, kən mən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Enotəplan rəkis Mesaea!” (Nəghatən u, Mesaea, nīpətīn u məmə, “Kristo,” itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa.) ⁴² Kən təmit Saimon muwa o Iesu.

Kən nian niganəm̄ti Iesu təmətul lan, kən mən-ipən kəm in məmə, “Ik u inu Saimon, nəti Jon, məto roiu okaun-in ətəgtəg ik məmə ‘Kefas.’ ” (In “Pita”† e nəghatən Kris).§

Iesu təmaun-in Filip ne Nataniel

⁴³ Kəmən lawīgīn mīn, Iesu nīkin tīnəht məmə otuwīn-tu Kalili. Kən nian in təməplan Filip, kən tən-ipən kəm in məmə, “Wa-tu, mətəu-pa io.” ⁴⁴ Filip u, in etəm Petsaeta, ima Antru ne Pita. ⁴⁵ Kən in təmehm Nataniel, kən tən-ipən kəm in məmə, “Itimat enotəplan suah ilouin, əpən Moses təməte rəkis rəhan nəghatən mīn itəm tatəghat-in e naoa rəha Lou. Kən ien mīn rəha Uhgīn əpən ilat mīn kəmotəte rəkis nəghatən mīn itəm tatəghat-in. In etəm Nasaret, in nəti Josep, kən nərgīn u, Iesu.”

⁴⁶ Məto Nataniel təmə, “?Naka lan? ?Nīkim təht məmə nat wīr kit otisi-pən e Nasaret? !Kəp!”

Kən Filip təmə, “Ita, təwīr əm, pəs-tu kian nakəplan-tu.”

⁴⁷ Nian Iesu təməplan Nataniel taliwək matuwa, kən təmə, “!Suah u, in noanol ətuatip rəha Isrel! !Neiueiuəən tikə lan!”*

⁴⁸ Kən əmun Nataniel tətəpəh o Iesu məmə, “?Nəmahro mītun məmə io etəm tol nulan?”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nian ik nəmatəpələh e nəukət nīg fik, kən Filip təsaun-inən əh ik, məto io enəməplan rəkis ik.”†

⁴⁹ Kən Nataniel təmə, “!Iəgətun! !Ik Nəti Uhgīn! !Ik Kig rəha noanol mīn rəha Isrel!”

⁵⁰ Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “?Ik nəmatahatətə lak məto-inu io emən əm məmə enəməplan rəkis ik, nian nəmatəpələh-pən əh e nəukəti nīg fik? Ik onəpanəplan nat asol

† 1:42: Nīpətī nərgīn u Pita, in “kəpiel.” § 1:42: Mat 16:18 * 1:47: Jen 27:30-36; 31:26; 32:28 † 1:48: Nīg fik mīn, ilat nīg-kitun mīn e nasumən ikīn Isrel. Netəmim koatun noalat, kən moatəpələh ahgīn nīmālīlat. Koatəpələh ahgīn pīk nīg fik iuəhkīr o nīmə rəhalat kən moatəfak məmə nīkilat otətəht nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn. Nat itəm Iesu təmən e ves 47 ne 51 in tatəghat-in Nataniel məmə okəm-naka təmatəpələh ahgīn rəhan nīg fik, kən nīkin təmatəht nəmegəhən rəha Jekop.

min taprækis-in itəm u.”⁵¹ Kən mən min məmә, “Nipahrienən agin u iatən-ipinә kəm itəmat məmә, onəpanotəplan napuә oterəh, kən nagelo min rəha Uhgın koatər moatuwin e neai, kən moteiuaiu moatuwa o Nəti Etəmin.”†

2

Marit kit əpəh Kena

¹ Kəmən niəh in, katol marit kit əpəh Kena, latuənu kit e Kalili. Kən mama rəha Iesu in əpəh ikin ilat min. ² Kən ilat kotaun-in-pən min Iesu ne rəhan min netəmin, məmә ilat min okotuwın e marit əh. ³ Kən e nian əh, kəmotənim rafin wain, kən mama rəha Iesu tən-ipən kəm in məmә, “Rəhalat wain təmikə.” ⁴ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmә, “?Pətan, təhrol nakatələhəu-pa nat u kəm io? Nian rəhak təsuwamən əh.” ⁵ Məto rəhan mama tən-ipən kəm iolwək min rəha marit məmә, “Itəmat onəkotəkəike motol natimnat rafin itəm in otən.” ⁶ Nuwigı nat asol ilat sikis, kəməlin əh-ikin əh o nəhau, məmә netəm Isrel ilat kotəike motaikuas e nelmilat məmә ilat okotarətuəh e niganəmti Uhgın. Nuwigı nat min un, kəmol e kəpiel, kən okəmә naka kitiəh titun nosən wan-hanrit lita nəhau. ⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm netəm koatol wək məmә, “Otətu-pən nəhau e nuwigı nat min un.” Kən kəmotətu ilat kotərioah wir. ⁸ Kən tən-ipən kəm ilat məmә, “Otətu rəkis nəhau neen motos motuwın kəm etəm tərəmərə e marit.” Kən ilat kəmotol mihin.

⁹ Kən nian suah un təmənim asgəwin, məto nəhau tınol rəkis wain lan. Məto etəmin itəm tərəmərə e marit u, in təruru məmә kəmos hiə wain u. Netəm min əm un itəm kəmos nəhau motuwa, ilat əm kotitun. Kən etəm tərəmərə e marit təmaun-in etəm təmol marit, ¹⁰ mən-ipən məmә, “Nian rafin netəmin kotaupən motos-iarəp wain wir, kən uarisig netəmin kotənim tepət un, kənu kəpanos-iarəp itəm u təsəwir pikən. Məto ik natos əh itəm təwir muwa mətoarus-pa u-roiu.” ¹¹ Kən inu nəmtətin itəm Iesu təmətuoun agin-əh lan mol. Kən in təmol ikin Kena, latuənu kit e Kalili. Nəmtətin əh, in təməgətun nepətən rəha Uhgın lan, kən rəhan netəmin min, kəmotahatətə əskasik lan.

Iesu təməhg-iarəp netəmin itəm kotol maket e

Nimə Rəha Uhgın

(Mat 21:12-13; Mak 11:15-18; Luk 19:45-46)

¹² Uarisig e marit əh, in təmeiuaiu muwin e taon əh Kapaneam ilat rəhan mama ne pian min ne rəhan netəmin min. Kən kəmotatig nian əkuəkir əm əh-ikin əh. ¹³ Kən tinuwa iuəhkir o nian rəha lafet kit rəha noanol min rəha Isrel itəm katən məmә lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən Iesu təmər muwin əpəh Jerusalem.

¹⁴ E Nimə Rəha Uhgın, Iesu təməplan netəmin itəm koatos məni e kau, ne sipsip, ne iouen, məmә netəmin okotos-nəmtin. Kən netəmin neen əh-ikin, ilat koatol senis e məni rəha netəm ik pisin pisin min. ¹⁵ Kən in tos təulə neen, mətəl o nalis-alisən itəm. Kən in mitəp netəm min un ilat rəhalat kau min ne sipsip min məmә okotiet e Nimə Rəha Uhgın. Kən in təməhtəg məni rəha netəm min u itəm koatol senis lan, kən təmahwin-ahwin rəhalat tepil min. ¹⁶ Kən məhai ilat min u itəm koatol-salim-in iouen mən-ipən məmә, “!Otəmik nat min un motiet! !Itəmat sotolən Nimə Rəha Tata rəhak tuwa in nimə kit rəha nolən makit!” ¹⁷ Kən netəmin rəhan, nikilat tuəh nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgın, itəm tatən məmә, “!o ekolkeike pik Nimə Rəham e nikik, nikik tatimis-pən lan.”†

¹⁸ Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kotətapəh ron məmә, “?Pah təmol məmә nəkitun nolən nat u? !Ol nəmtətin məmә otəgətun ətuatip kəm itimat!”

¹⁹ Məto Iesu təmə, “Okəmә itəmat nakotərəkın Nimə u Rəha Uhgın, kən nian kisil əm, io ekiləkin min tətul.”†

† 1:51: Jen 28:12 * 2:13: Eks 12; Dut 16:1-6 † 2:17: Sam 69:9 † 2:19: Mat 26:60-61; 27:40; Mak 14:57-59; 15:29.

²⁰ Kən netəm-iasol mīn un kotəmā, “!Ei, nəman! Netəmim kəmotol wək pik e nup ilat rafin foti-sikis motiləkin Nimə u Rəha Uhgīn. ?Onakahrol nulan miləkin e nian kisil əm?”

²¹ Məto Nimə əh Rəha Uhgīn itəm Iesu tatəghat-in, in nīpətin. ²² Kən uarisig, nian in tinimis rəkis, kən mīnəmegəh mīn, kən rəhan netəmim mīn, nīkilat tuəh nəghatən əh rəhan itəm təmən. Kən ilat kəmotahatətə e Naoa Rəha Uhgīn, ne nəghatən itəm Iesu təmatən-ipən kəm ilat.

Iesu tīnəmitun rəkis nətəligən mīn rəha netəmim

²³ Nian əh Iesu təmətatig e Jerusalem e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, netəmim tēpət kəmotəplan nəmtətin mīn itəm in təmol, kən kəmotahatətə e nərgin. ²⁴ Məto Iesu in təmitun nat itəm tətətig e nīkilat, kən məsatahatətəən elat. ²⁵ Okol suah kit təsətul-arəpən məghat rəha netəmim lan, məto-inu Iesu tītun rafin nətəligən rəha netəmim. §

3

Nikotimas təmuwīn məplan Iesu

¹ Etəm-iasol kit e noanol rəha Isrel, nərgin u, Nikotimas. * In Farisi kit. ² Kən nian kit lapin, in təmuwīn məmə otəghat ilau Iesu. In təmən-ipən məmə, “!əgətun, itimat ekotitun məmə ik iəgətun kit itəm Uhgīn təməhl-ipa ik nakuwa, məto-inu suah kit okol təsələn nəmtətin mīn un ik nakatol okəmā Uhgīn təsətigən ron.”

³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nīpahrienən agin u iatən-ipinə kəm ik məmə, okəmā etəmim kit təsaiir wiən, okol in təsəplanən nərəmərəən rəha Uhgīn.” †

⁴ Kən Nikotimas, narmin təmiwig pik, kən mətapəh ron məmə, “?Etəm tīnol iahgin rəkis, otəhrol maiir mətmətig mīn? !In okol təsuwīn mīnən e nərpī rəhan mama kən maiir-pa mīn!”

⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nīpahrienən agin u iatən-ipinə kəm ik məmə, okəmā etəmim təsaiir-wiən e nəhau ne Narmin Rəha Uhgīn, okol təsuwīnən matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgīn. ‡ ⁶ Nīpətitəm tətaiir əm e nita rəha etəmim əm, məto Narmin Rəha Uhgīn əm un in tatol məmə narmitəm tətaiir wi mīn. ⁷ Təsəwirən məmə narməm otiwig məto-inu emən-ipinə kəm ik məmə, ‘Onəkotəkəike motaiir wi mīn.’ ⁸ Tahmen əm e nīmətag tətisi-pə ikin kit, matelel nat matuwīn ikin kit itəm in tolkeike məmə otuwīn-pən ikin. Natəto əm, məto ik nəkəruru məmə təmisi-pə hiə, kən matuwə hiə. Kən e suatip kitiəh əm, kitat kəsotəplanən Narmin Rəha Uhgīn, məto koatəplan əm rəhan wək e nəmegəhən rəha etəmim itəm təmaiir wi mīn.” §

⁹ Kən əmun, Nikotimas tətəpəh o Iesu məmə, “?Natimnat mīn un, otəhrol nulan muwa?”

¹⁰ Kən Iesu təmə, “!k iəgətun asol rəha netəm Isrel. ?Təhrol nəkəruru natimnat mīn u?” ¹¹ Nīpahrienən agin u iatən-ipinə kəm ik məmə, nəghatən mīn u itəm ekoatən ilat, itimat ekotitun wīr, kən natimnat itəm ioatən-iarəp, itimat enotəplan rəkis. Məto itəmat nəsotahatətəən e nəghatən mīn rəhatimat. ¹² Io iatən əm natimnat mīn itəm katol e nətueintən əm u, məto itəmat nəsotahatətəən e rəhak nəghatən. ?Kən okəmā ekən natimnat mīn itəm katol e Nego e Neai, nakotəhrol nulan motahatətə lan? ¹³ Suah kit təsuwīnən əpəh ilis e Nego e Neai, meiuaiu-pa, mən-iarəp nian kit ne. Məto Nəti Etəmim əm, təmisi-pən iman ikin e Nego e Neai, meiuaiu-pa, tītun nən-iarəpən.

¹⁴ “Aupən, əpəh ikin taruən-aruən ikin, Moses təmiləs narmi sīnek kit, mətu-pər ilis e nig əfəməh kit, kən miləs-ipər.* Kən e nolən kitiəh əm, okəike kiləs-ipər mihin Nəti Etəmim, ¹⁵ məmə netəm mīn u itəm okotahatətə lan, ilat okotos nəmegəhən itulin. ¹⁶ Tol nəhlan, Uhgīn təmolkeike pik netəmim e nətueintən, tol-pən in təmos-ipa Nətin Noan Kitiəh Əm, məmə netəm mīn u itəm koatahatətə lan, ilat okol kəsotimīsən, məto okotos nəmegəhən

§ 2:25: Jon 1:47; 6:61; 13:11 * 3:1: Jon 7:50-51; 19:39-42 † 3:3: Jon 1:13; 1 Pita 1:23; Jem 1:18 ‡ 3:5: Esik 36:25-27; Efes 5:26; Taet 3:5 § 3:8: Esik 37:9 * 3:14: Nam 21:4-9; Jon 8:28; 12:32; 12:24

itulín.† 17 Uhgín in tãmasahl-ipamãn Nãtín tuwa e nãtueintãn u mãmã otãn-iarãp nalpínãn rãha nolãn rãha netãmim rãha nãtueintãn, mãto in tãmahl-ipa, mãmã otuwa mol suatíp o nosmegãhãn netãmim e nãtueintãn.

18 “Etãmim itãm tãtahatãtã lan, Uhgín okol tãsanãn nalpínãn rãhan, mãto etãmim itãm tãsahatãtããn lan, Uhgín tìnãn rãkís nalpínãn rãhan, mãto-inu in tãsahatãtããn e Nãtí Uhgín Noan Kitiãh ðm. 19 Uhgín tãtakil netãmim e nolãn u mãmã, Nãhag-ãhagãn tĩnuwa rãkís e nãtueintãn, mãto netãmim kãsololkeikeãn Nãhag-ãhagãn. Ilat kãmoatolkeike Napinãpãn ilã, mãto-inu nian rafin rãhalat nolãn, tãsãtuatípãn. 20 Etãmim itãm tatol nolãn itãm tãsãtuatípãn, in tetãhau Nãhag-ãhagãn. Kãn in tãsuwamãn e Nãhag-ãhagãn, mãto-inu in tapãs mãmã Nãhag-ãhagãn ãh otasiãgãpín rãhan nolãn mĩn.

21 Mãto etãmim itãm tatãtãu-pãn suatíp rãha nĩpahrienãn in otuwa e Nãhag-ãhagãn, mãmã Nãhag-ãhagãn ãh, in otasiãgãpín rãhan nolãn kãn matãgãtun mãmã in tãmol ilat e nãsanãnãn ãm rãha Uhgín.”

Jon Tãmãghat-in Mĩn Iesu

22 Uarisig e natĩmnat mĩn ãh, Iesu ne rãhan mĩn netãmim kãmotuwĩn e nĩtãn Jutia. Tãmãtig nuwãh mãsĩn ilat mĩn ikĩn ãh, kãn matol baptais e netãmim. 23 Mãto e nian ãh, Jon mĩn, in tatol baptais e netãmim ãpãh ikĩn kit iuãhkir ãm o Salim, nãrgín u, Aenon, mãto-inu, ikĩn ãh, nãhau tepãt ikĩn. Kãn netãmim koatuwĩn ikĩn ãh, mãmã Jon otol baptais elat. 24 E nian ãh, kãmãsilãs-ipãnãn ãh Jon e kalapus.

25 Kãn netãmim neen rãha Jon, ilat kãmotãrgãhãu ilat etãm Isrel kit, o nolãn ãtuatíp itãm etãmim otãkãike maikuas mãmã in otaruãtuãh e nĩganãmtĩ Uhgín. 26 Kãn ilat kãmotuwĩn kehĩm Jon, motãn-ipãn kãm in mãmã, “Iãgãtun, ik nãkitun etãmim kit u aupãn itãlau mĩn ãpãh entãnipãn-pãn ikĩn e nãhau Jotan, kãn ik nãmãtul-arãp matãghat-in kãm netãmim. Roiu ãh, in tĩnatol baptais e netãmim. Kãn ilat rafin kĩnoatuwĩn ron.”

27 Kãn Jon tãn-ipãn mãmã, “Etãmim tãruru nolãn nat kitiãh ne, okãmã Uhgín ãpãh e Nego e Neai tãsos-ipãnãn wãk ãh kãm in. 28 Itãmãt u noatãtul-pa ron io. Itãmãt nãkotĩtun mãmã iatãn nulan mãmã, ‘Sãnãmã io Kristo itãm Uhgín tãmãn mãmã otãhl-ipa.’ Mãto Uhgín tãmahl-ipa io mãmã iakaupãn muwa, kãn Kristo in otãpanuarisig. 29 Ekuãh nimãã nãghatãn kit kãm itãmãt. Etãmim itãm in otol marĩt e pãtan kit, pãtan ãh tatãtãu-pãn ãm in. Kãn etãmim u, netãmim koatãsahgín mãmã in otuwa e lafet rãha marĩt, kãn nĩkilat kotãgĩn lan kãn motãto nãwian, ilat kãsolotetãn in. Kãn io u, ekãhmen e in kit itãm tatãsahgín ãm matãtãlig-in o nãtoãn nãwian, kãn io mĩn esetãhakãn kãm in o netãmim itãm koatuarisig-in, mãto nĩkik tagĩn mãrioah ron. 30 Kristo ãh, in otãkãike muwa mã in ilis taprãkís-in io, kãnu io ekãike meiuãiu.”

31 Etãmim itãm tãmĩsĩ-pãn ilis e Nego e Neai, in ilis taprãkís-in netãmim rafin. Etãmim itãm tãtan ãm e nãtueintãn, in etãmim ãm rãha nãtueintãn, kãn in tĩtun ãm nãnãn natĩmnat mĩn u e nãtueintãn u. Mãto, etãmim itãm tãtĩsĩ-pãn ilis e neai in ilis taprãkís netãmim rafin. 32 In tatãtul-arãp o nãn-iarãpãn natĩmnat itãm in tãmãplan kãn mĩnãto rãkís, mãto etãmim kit ne tãsahatãtããn e rãhan nãghatãn. 33 Mãto etãmim itãm tãmos rãhan nãghatãn kãn mãtahatãtã lan, in tatãtul-arãp mãmã nãghatãn itãm Uhgín tãmãn, in nĩpahrienãn. 34 Tol nãhlan mãto-inu etãmim ãh itãm Uhgín tãmahl-ipa tuwa, in tatãn-iarãp ãm nãghatãn mĩn rãha Uhgín. Kotĩtun mãmã in tatãn-iarãp ãm nãghatãn mĩn rãha Uhgín mãto-inu Uhgín tãmos-ipãn Nãrmĩn Rãhan tãrioah lan, okol kãsolãn mak lan kãsehãmãn namnun. 35 ðwãh, Tata Uhgín in tolkeike pĩk Nãtín ãh, kãn in tĩnãlãhãu-pãn rãkís natĩmnat rafin e nelmĩn. 36 Etãmim u itãm tãtahatãtã e Nãtí Uhgín u, in tãtos nãmegãhãn itulín u, namnun tĩkã. Kãn mãto, etãm tatãht nãwĩa Nãtín u, in okol tãsosãn nãmegãhãn itulín u nian kit ne, mãto-inu etãmim itãm tol nãhlan, nemãha rãha Uhgín tatuwĩn ron namnun tĩkã.

† 3:16: Esik 18:23,32; 37:9; 1 Tim 2:4; 4:10; 1 Jon 4:9-10

4

Iesu tamatəghat kəm pətan Sameria

¹ Farisi min kəmotəto nəghatən, məmə Iesu in tīnatiuw-pa netəmim tepət kīnotuwa ron, kən in tatol baptais elat tepət. Rəhalat nampa taprəkis-in nampa rəha netəmim rəha Jon. ² (Məto nīpahrienən sənəmə Iesu in tatol baptais elat, netəmim min əm rəhan ilat kotal baptais e netəmim.) ³ Kən nian Iesu tīnitun məmə Farisi min kīnotəto nəghatən əh, kən in tāmiet e Jutia mītəlig-pən əpəh Kalili.

⁴ Kən nian in təmatuwīn ikīn əh, təmən mə otəkəike muwīn-pən Sameria ikīn.* ⁵ Kən in təmuwīn-pən e taon kit e Sameria, nərgīn un, Saeka. Taon əh, in iuəhkīr o nīməptən kit itəm aupən Jekop in təmətətipən† kəm nətīn u Josep. ⁶ Kən wel rəha Jekop əh-ikīn. Kən Iesu tīnəpou agīn, məto-inu in təmaliwək e suatip əfəməh, kən tuwa məpələh-pər iuəhkīr o wel, mītameg. E nian əh, in tīnol tina.‡

⁷⁻⁸ Kən rəhan netəmim min kəmotuwīn əpəh e taon, məmə okotos-nəmtīn nagwənən. Kən pətan Sameria kit, təmuwa məmə otətu nəhau. Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Eh. Os-īpa-tu nəhau noan məsīn kəm io. Ekolkeike məmə ekənīm.”

⁹ Kən pətan Sameria u, tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Ik etəm Isrel un, kən io pətan Sameria. ?Təhrol nakatəpəh-in-pa nəhau kəm io?” Təmən-ipən nəhlan məto-inun etəm Jutia ne etəm Sameria kəsūnīm kələhən nəhau e panīkīn kitīəh.

¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəkəruru nat naka itəm Uhgīn tolkeike məmə otos-īpīnə kəm ik. Kən ik məruru min io, io u, iatəpəh-in-pīnə nəhau kəm ik. Okəmə ik nəkītun, ik onakəpəh-in-pa nəhau ron io. Kən io oekos-īpīnə nəhau megəh.”§

¹¹ Kən pətan un, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ik rəham pəkīt tīkə, kən wel u, in əpəh ləhau isəu. ?Nəhau megəh un nakatən mə onakətu ahrol minū lan? ¹² Rəhatat pipi Jekop u aupən, in təmos-īpa wel u kəm itat, kən in təmətətu nəhau ikīn nīmīn, ilat nənətīn min, ne rəhan min kau min. ?Kən təhrol? ?Ik nakaprəkis-in Jekop, o?”

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Netəm koatənīm nəhau e wel u, ilat okəpanotoaoa min. ¹⁴ Məto etəmim itəm otənīm nəhau itəm io ekos-īpən kəm in, okol təsoaoa minən nian kit ne.* Nəhau itəm io oekos-īpən kəm in, in tahmen e nəmtī nəhau kit itəm tītapuəl-apuəl mətaiu əpəh imə e nīkīn nian rafīn, matos-īpən nəmegəhən itulīn kəm in, itəm otəsələn namnun.”†

¹⁵ Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!Etəm-iasol, awi! Os-īpa-tu nəhau un kit kəm io, məmə io ekəsoaoa minən nian kit, kən məsuwa minən u ikīn-u, mətu nəhau.”‡

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Uwīn maun-in-pən rəham iaguīhl, kən muea ikīn-u.” ¹⁷ Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “Io rəhak iaguīhl tīkə.” Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nakatən pahrien məmə rəham iaguīhl tīkə. ¹⁸ Məto-inu ik, nəmətəu-pən rəkīs nəman faif, kən iərman u itəm itəmlau min nakatuatīg u-roiu, sənəmə rəham ətuatīp iaguīhl. Nəghatən rəham u-roiu, in nīpahrienən.”

¹⁹ Kən pətan u, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iatəplan məmə ik ien kit rəha Uhgīn. ²⁰ Tīpītīmat min aupən, ilat kəmotəfak kəm Uhgīn əpəh ilīs e nītōt əpəh, məto itəmat netəm Isrel, nakoatən məmə Jerusalem əm un, okəkəike kan ikīn katəfak.”

²¹ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Pətan, ik onakəkəike mən nīpahrienən e rəhak nəghatən. Nian əh-ikīn tatuwa, məmə itəmat onəsōtəfak minən kəm Tata Uhgīn əpəh e

* **4:4:** E nian əh, tīkīs o netəm Isrel məmə okotuwīn ima netəm Sameria, məto-inu e rəhalat nehman, netəm Sameria ilat kotamkīmīk e nīganəmtī Uhgīn. † **4:5:** Jen 48:22; Jos 24:32 ‡ **4:6:** E nian əh, mītgar tīnətul ətuatīp.

§ **4:10:** Pətan u təmāsītun wīrən nīpətī nəghatən itəm Iesu təmən-ipən məmə otos-īpən nəhau megəh. Nəghatən əh, nīpətīn ətuatīp un nəmtī nəhau kit itəm talīn mītəpəh-apuəl. Məto Iesu in tatəghat-in atīp in, məmə Narmin Rəhan in tatos-īpən nəhau līlīn. Aes 44:3; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Sek 14:8; Jon 7:37-38; Nol Əpən 7:17; 21:6; 22:1,17. * **4:14:** Jon 6:35 † **4:14:** Sam 42:1-2; 63:1, Aes 12:3; 41:17-18; 44:3; 49:10; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Jon 7:38 ‡ **4:15:** Jon 6:34

nitot asol əh, ne Jerusalem mın. ²² Itəmat netəm Sameria, itəmat noatəfak kəm Uhgın məto itəmat nəkotəruru in. Məto itimat ioatəfak kəm Uhgın u, ekotitun in, məto-inun suatıp rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim in təmiş-pa etimat, netəm Isrel. ²³ Məto otəsuwəhən, nıpahrienən məmə nian əh tinuwa rəkis, nian Narmın Rəha Uhgın in otasitu e iəfak pahrien mın, mol ilat məmə ilat okotitun wir Uhgın məmə Uhgın u, in Uhgın pahrien, kən mol ilat məmə ilat okotəfak kəm in e nıkilat pahrien. Məto-inu Tata Uhgın in tategəs-in iəfak mın itəm koatol nəhlan. ²⁴ Uhgın in sənəmə etəmim. Kəpə. In narmın. Tol nəhlan, kən netəmim itəm koatəfak kəm in, ilat kotəkəike motəfak kəm Uhgın məmə Uhgın u, in Uhgın pahrien, kən ilat kotəkəike motəfak kəm in e nıkilat pahrien e nəsanənən rəha Narmın Rəhan.”

²⁵ Kən pətan u, təmən-ipən kəm in məmə, “Io enitun məmə Mesaea u, otəkəike muwa. Inu, kətaun-in məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa. Kən nian otuwa, kən in titun nən-ıarəpən natımnat rafın kəm kitat.”*

²⁶ İesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u inu, † iatəghat kəm ik.” ‡

²⁷ Kən roiu ağın-əh, netəmim rəha İesu kəmotitəlig-pa mın. Kən narmilat təmiwig pik nian kəmotəplan in tatəghat ilau pətan kit. Məto ilat kit təməsətapəhən ron məmə, “?Ik nakolkeike naka?” o “?Ik natəghat kəm pətan əh o naka?”

²⁸ Kən pətan u, təməpəs rəhan nuwigı nəhau tatəpələh, mıtəlig muwın əpəh e taon. Təmuwın matən-ipən kəm netəmim ikın əh məmə, ²⁹ “Eh. Otuwın-tu motəplan-tu suah kit əh-ikın əh, in təmən-ıarəp rafın natımnat mın itəm io ematol. ?Okəmə naka in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa?” ³⁰ Kən ilat kəmotiet e taon əh, mınəotuwin məmə okotəplan-tu İesu.

İesu təmuəh nımaa nəghatən e nagwənən

³¹ Kən e nian əh, netəmim rəha İesu koatuəh nıkin məmə, “İəgətun, ik agwən kit.”

³² Məto in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io nıgak əpəh nagwənən itəm itəmat nəkotəruru.” §

³³ Tol nəhlan, rəhan netəmim kınəotətapəh-ətapəh olat mın məmə, “?Tahro? ?Okəm-naka suah kit təməs-ipən nagwənən kit kəm in, o?”

³⁴ Məto İesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Uhgın təməhl-ıpa io iakuwa, kən nagwənən u nıgak, məmə iakatol natımnat itəm in tolkeike məmə oekol.* Kənu iakol rafın wək mın itəm in təməs-ıpa məmə oekol, o nol namnunən rəhan wək.

³⁵ “İtəmat nəkotitun-tu nəghatən kit u katən məmə, ‘Məwig kuwit əh-ikın tətətig məmə okotoarus nian rəha nəulək-inən nagwənən e nasumən.’ Məto io iatən-ıpınə kəm itəmat, otəplan-tu nagwənən u e nasumən. Roiu əh, nımalilat tınapə rəkis. Nian rəha nəuləkən əh-roiu. †

³⁶ “Etəmim rəha nəuləkən tinuwa, mınətuoun mınatos rəkis rəhan nətəuən. Kən nagwənən u, in təməulək in o nəmegəhən lılın. E nolən u, etəmim itəm tətəsum ne etəmim itəm tətəulək in mos matuwa, ilau kərən nıkilau otəgıen. ³⁷ Nəghatən kit u katən məmə, ‘Suah kit tuwın mə otəsum, məto etəm pısın kit mın otəulək-in məmik muwa.’ Nəghatən u, in nıpahrienən. ³⁸ Io eməhl-ıpən itəmat məmə onəkəotuwin motəulək e nasumən itəm

§ 4:22: Rom 3:1,2; 9:4,5; 15:8,9 * 4:25: Netəm Sameria kəmotitun e naoa rəha Dut 18:15-19 məmə Kristo in otən əp kəm ilat nalpəkauən rəha Uhgın kəm ilat. † 4:26: E kopi oas mın neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u rəha İesu, “Io u inu,” təmən ikın-u ne ikın tətət mın e naoa u, in tahmen ahmen əm e nəghatən kit itəm Uhgın təmatən o nən atıpən nərgın kəm Moses, matən məmə, “Io Etətig.” Onakehm e naoa rəha Eks 3:14-16. İesu tatən nəghatən əh, matol əp in məmə in Uhgın. İesu in tatən məmə in Uhgın, kən matig matən mın məmə in Kristo itəm pətan əh tatən. ‡ 4:26: Jon 8:24; 9:35-37 § 4:32: Job 23:12; Jon 6:27 * 4:34: Jon 5:30, 8:29 † 4:35: Nian İesu tatəghat-in nagwənən e nasumən itəm nımalilat tınapə rəkis, in tatən ətuatıp əm məmə, “!Otəplan-tu! Netəmim kınəotətul matıp rəkis. Sotolən kəmın motəpıl o nən-ıarəpən nəghatən rəha Uhgın tahmen-pən əm e netəm koatol kəmın o nəuləkən, kən moatən məmə, ‘Məwig kuwit əpəh ikın, kən nagwənən təpanəmıtə.’ Kəpə, netəmim kınəotətul matıp rəkis o nosən nəghatən rəha Uhgın.”

itəmat nəməsotasum-inən. Netəm pişin min, ilat kəmotasum in. Kən itəmat ninoatəhl noa rəhalat wək.”

Netəm Sameria tepət kəmotahatətə e Iesu

³⁹ Kən e taon u, netəm Sameria tepət, ilat kəmotahatətə e Iesu məto-inu pətan əh təmatətul-arəp matən-ipən kəm ilat məmə, “Iesu təmən-iarəp natimnat rafin itəm io ematol.”

⁴⁰ Kən nian netəm Sameria kəmotuwın motehm, kən kəmotəkəike kəm in məmə otuwın motatig ilat min. Kən Iesu təmuwın moatatig o nian kəiu. ⁴¹ Kən netəmim tepət min kəmotahatətə lan e rəhan min nəghatən.

⁴² Kən moatən-ipən kəm pətan u məmə, “Itimat emotahatətə lan o nəghatən u itəm ik nəmən-ipa, məto roiu əh, ekoatahatətə lan məto-inu itimat əm emotəto rəhan nəghatən min, kən motitun pahrien məmə in Iosmegəh rəha nətueintən.” †

*Iesu təmol-wır nətə
etəm-iasol kit rəha kig*

⁴³ Nian Iesu təmatig mos nian kəiu rəkis ikin əh, in təmiet muwın Kalili. ⁴⁴ Məto-inu aypən, in təmatən məmə ien min rəha Uhgın, natiməlat min, ilat kəsotisiai-inən ilat. § ⁴⁵ Netəm Kalili, aypən ilat kəmotuwın Jerusalem moatol lafet rəha Nuhagego-inən, kən e nian əh, ilat kəmotəplan natimnat min itəm in təmol ikin əh. Kən nian Iesu təmuwın Kalili, nıkilat təmagien ron.

⁴⁶ Kən Iesu təmitəlig-pən min e latuənu Kena, əpəh Kalili. Ikin əh aypən, in təmol nəhau tuwa mol wain.* Kən e Kapaneam, etəm-iasol rəha kig tətətig ikin. Kən nətın kit tatimis. ⁴⁷ Kən nian suah u təməto məmə Iesu təmisi-pən u Jutia minuwa rəkis Kalili, kən in təmuwa məplan Iesu. Kən mən-ipən ron məmə oteiuaiu muwın əpəh Kapaneam kən mol-wır nətın. Məto-inu suakəku nol otimis.

⁴⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm suah un məmə, “!Nəman! Itəmat u, nakotəmə onəkotəplan əm nəmtətin min ne natimnat min itəm narmitəmat otiwig ron aypən, kənu uarisig un, nəpanotahatətə lak. Məto okəmə nəsotəplanən, okol nəsotahatətəən lak.”

⁴⁹ Kən suah un təmə, “!Etəm-iasol, awi! !Pəs kian uəhai əm! !Otəsuwəhən roiu nətik timis!” ⁵⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Uwın; nətım otəpanəmegəh.” Kən suah un təmahatətə e nəghatən rəha Iesu kən mitəlig.

⁵¹ Nian in təmatuwın əh e suatıp, təməplan rəhan iolwək min, kən ilat kotən-ipən kəm in məmə, “Rəham suakəku tınəmegəh rəkis.” ⁵² Kən in təmətapəh olat məmə, “?Təməwır e nian naka?” Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Nəniəp ehnaipən e wan klok rəhan nəgəpanən təmikə.” ⁵³ Kən suah un, təmitun məmə, e nian ətuatıp əh inəh, Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Rəham suakəku otəpanəmegəh.” Kən in ne rəhan min, kəmotahatətə e Iesu. ⁵⁴ Inu nian tatol kəiu lan itəm Iesu təmiet Jutia, muwa Kalili kən mol nəmtətin kit.

5

Iesu təmol-wır suah kit əpəh iuəhkır e nəhau Petseta

¹ Uarisig e nian əh, Iesu təməp muwın e taon u Jerusalem, məto-inu katol lafet kit rəha netəm Isrel əh-ikin əh.

² E Jerusalem, noan asol kit əpəh ikin, itəm kətaig lan. E nəghatən rəha netəm Isrel katən nərgin məmə Petseta. Kən nimə kit tatətul iuəhkır o noan əh. Nimə un, feranta lan, faif. In əh iuəhkır o ket u e fenis rəha taon u, nərgin u, Ket rəha Sipsip. ³⁻⁴ Kən ikin

† 4:42: 1 Jon 4:14 § 4:44: Nat əpnəpın Iesu təmaiir latuənu Petlehem, e nəptən asol Jutia, netəmim kotəplan məmə in etəm Nasaret əpəh Kalili, məto-inu təmətatig nuwəh ikin əh (Jon 7:41, 18:5, 19:19). Netəm Isrel e Jutia ne Kalili tepət kəsotahatətəən pahrien lan, rəhalat nahatətəən tımətmətig əm lan, nian kotəplan in tatol nat pişpis neen (Jon 1:11; 2:18,23-25; 4:45,48; 6:2, 41, 66). Məto netəm Samaria itəm kotatig e taon u Saika, ilat kəmotahatətə pahrien lan, məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otəhl-ipa (Jon 4:40-42). * 4:46: Jon 2:1-11

əh, e feranta mīn, netəm koatimīs tepət koatapil əh-ikin. Neen niġanəmtilat təpīs, kən neen nelkīlat tərat, neen mīn nīpətīlat nəwtain təmimīs.* 5 Kən suah kit əh-ikin əh tətapil. In təmatimīs mīnos rəkīs nup tate-eit. 6 Kən Iesu təplan suah un tətapil, kən in mīnitun məmə suah u təmimīs nuwəh məsīn, kən tətapəh ron məmə, “?Tahro? ?Nakolkeike məmə onakəwīr?”

7 Etəm tatimīs un tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, etəmim tikə məmə otiləs io meiuaiu muwīn e noan əh nian nəhau tatəloal. Nian rafīn, io etalkut pik məmə ekeiuaiu muwīn e noan əh, mətə netəmim neen ilat kotaprəkīs-in io moteiuaiu motuwīn. Kən ilat motaupən motek nəhau.”

8 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “!Ətul! Mos rəham nīmītiwīn maliwək matuwīn.”

9 Kən roiu aġīn suah apon təməwīr mīn. Kən maiuaiu rəhan nīmītiwīn mos matuwīn.

Nat u kəmōl e nian rəha Sapat,† 10 kən netəm-iasol mīn rəha Isrel kəmōtəhai suah un itəm tīnəmegəh e rəhan nīmīsən, motəmə, “Nian u-roiu rəha Sapat; kən təsətuatipən e Lou rəhatat məmə onakos nulan rəham nīmītiwīn.”‡ 11 Kən in tən-ipən kəm netəm mīn u məmə, “Mətə suah u təmōl-wīr io, in təmən-ipa məmə ekos rəhak nīmītiwīn maliwək matuwīn.”

12 Kən ilat kəmōtətapəh ron məmə, “?Suah pah apon təmən-ipinə kəm ik məmə onəkol nat un?”

13 Mətə suah un təruru nərgī Iesu, mətə-inu netəmim tepət ikin əh, kən Iesu təmīkə-pən əm əh iluġīn elat.

14 Kən uarisig, Iesu təməplan suah un e Nīmə Rəha Uhgīn, kən tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Əplan-tu! !Ik nīnəwīr rəkīs! Mətə onatəto ik məmə nəsol mīnən təfagə rat mīn. Okəmə nakol, nəratən kit otiləs mīn ik, itəm tərat təhmīn mīn.”

15 Kən suah apon təmuwīn mən-ipən kəm netəm-iasol mīn rəha Isrel məmə, “Suah u itəm təmōl-wīr io, nərgīn un, Iesu.”

16 Kən tol nəhlan, netəm-iasol rəha netəm Isrel, ilat kīnoatitəp-itəp Iesu məmə okotol nəratən kəm in, mətə-inu ilat kotəplan in tatol natimnat mīn tol nəhlan e nian rəha Sapat.§ 17 Mətə Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian rafīn rəhak Tata tatol əh wək, kən io mīn oekatol wək.”*

18 Kən nəghatən u, tol nətəligən rəhalat təkāsīk təhmīn mīn, məmə okotohamnu in tīmīs. Mətə-inu roiu əh, sənəmə məmə tatətgəhl əm Lou rəha Sapat, mətə nat in iahgīn pik, in tatən məmə rəhan u Tata ətuatip Uhgīn, kən tol nulan, in matol məmə in tahmen ətuatip e Uhgīn.†

Iesu in tərəmərə mətə-inu in Nəti Uhgīn

19 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nīpahrienən aġīn un iatən kəm itəmat, Nəti Uhgīn təruru nolən nat kit e rəhan atip əm nətəligən. Tītun əm nolən natimnat mīn un itəm Tata Uhgīn tatol, mətə-inu natimnat rafīn u itəm Tata Uhgīn tatol, Nətīn, in mīn in tatol.‡

20 Nətīn tītun nolən nəhlan, mətə-inu Tata Uhgīn tolkeike pik Nətīn, kən in tatəgətun kəm in natimnat rafīn itəm in tatol. Kən in otəpanəgətun mīn natimnat mīn kəm in itəm iahgīn mīn kotaprəkīs-in in mīn u, məmə otol itəmat narmītəmat tatiwīg pik ron.

21 “Mətə-inu Tata Uhgīn tatol netəm kəmōtimīs ilat koatəmegəh mīn, kən e nolən kitīəh əm, Nətīn tītun nos-ipənən nəmegəhən kəm netəmim itəm nīkin tagīen məmə otos-ipən

* 5:3-4: E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmətə-pən nəghatən rəha ves 3-4 tol nulan məmə, “!lat koatapil ikin əh moatəsaġīn noan əh məmə otəloal. 4 Mətə-inun, nian neen, nagelo kit rəha Uhgīn tuwa, muwīn e noan əh, kən mol tatəloal. Kən nian okəmə nəhau əh təloal un, etəmim itəm taupən meiuaiu matuwīn e nəhau, nat ənpapīn tatos nīmīsən naka, mətə rəhan nīmīsən otəwīr.” † 5:9: Sapat: Əplan e tiksonari.

‡ 5:10: Jer 17:21 § 5:16: E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmətə-pən nəghatən tol nulan, “kən ilat kəmōategəs-in suatip o nohamnuən in.” * 5:17: Jon 14:10 † 5:18: Jon 10:30,33;

19:7 ‡ 5:19: Jon 14:10

kəm ilat. § 22 Məto-inu sənəmə Tata Uhgın itəm in otakil netəmim, məto in təmələhəu-pən rafin nakilən e nelmi Nətin,* † 23 məmə netəmim ilat rafin okotisiai-in Nətin, tahmen əm məmə inun koatisiai-in mihin Tata Uhgın. Etəmim itəm təsisia-i-nən Nətin, okol təsisia-i-nən Tata Uhgın u itəm təməhl-ipa Nətin. ‡

24 “Nipahrienən agın u iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatəto rəhak nəghatən, kən mətahatətə e Uhgın itəm təməhl-ipa io iakuwa, in tınatos nəmegəhən itulin. In okol təsətulən e niganəmtək məmə oekən-iarəp nalpınən rəhan. In tınagım rəkis e nımısən, kən minuwa o nəmegəhən. § 25 Nipahrienən agın u iatən kəm itəmat, məmə o nian kit itəm tatuwa, kən tınuwa rəkis, netəm mın u kəmotımıs, ilat okotəto nəwia Nəti Uhgın, kən netəm mın u ilat kotətəlig-in, ilat okotos nəmegəhən. 26 Tata Uhgın in Nəukəti Nəmegəhən, kən e nolən kitiah əm, in təmol mə Nətin in mın Nəukəti Nəmegəhən,* 27 kən in təmələhəu-pən nəsanənən ne nepətən e nelmi Nətin məmə in otakil nolən mın rəha netəmim, məto-inu in Nəti Etəmim.

28 “Təsəwırən məmə narmitəmat otıwıg pık o nat u, məto-inu nian əh-ikin tatuwa itəm netəm kəmotımıs okotəto nəwia Nətin, 29 kən ilat okotətul e rəhalat mın suwıt, ilat mın u aupən kəmoatol nolən wır mın okotəkəike motətul mın motos mın nəmegəhən, məto itəm mın aupən ilat kəmoatol nolən rat mın, ilat okotəkəike motətul mın e nımısən kən motətul e niganəmti Tata Uhgın məmə Nətin otən-iarəp rəhalat nalpınən. †

30 “Io ekəruru nolən nat kit e rəhak atıp əm nəsanənən. Io iakatakil nolən mın rəha netəmim mın, məto iatol ətuatıp əm məmə rəhak Tata tatən mihin ne məmə oekol. Kən nian iakakil nolən rəha netəmim, ekıtun mə ekol tətuatıp, məto-inun oesalkutən məmə ekol əm e rəhak nəsanənən. Məto io, ekəike malkut məmə iakol tahmen e nətəligən rəha Uhgın itəm təməhl-ipa io ekuwa.” ‡

Nətul-arəpən o naruəsanən Iesu

31 Okəmə io pısın əm iakəghat-in io, kən rəhak nəghatən okol təsətulən. § 32 Məto suah kit mın əh-ikin in tatətul-arəp kən matol nəfigəmən ron io, kən io ekıtun məmə nəghatən mın u rəhan itəm tatən lak in nipahrienən.*

33 “Aupən, itəmat nəmotahl-ipən rəhatəmat mın netəmim məmə okotuwın motətəlig-in nəghatən rəha Jon, kən in təmatətul-arəp o nipahrienən. † 34 İatəghat nulan, məto esagıləən e nəghatən rəha etəmim əm kit məmə titun nolən nəfigəmən ron io. Kəpə. Təsölən nulan. ‡ İatəghat-in nəghatən rəha Jon nulan məto-inu ekolkeike məmə Uhgın otosmegəh itəmat. 35 Jon u, tahmen e lait kit. Tatuəp məhag-əhag wır, kən nikitəmat təmagien ron o nian təkuəkır əm.

36 “Məto rəhak wək mın, ilat mın koatol nəfigəmən ron io. Kən ilat kotəsanən motaprəkis-in nəghatən mın un Jon təmatən. Wək mın un, rəhak Tata təmos-ipa kəm io mə oekol namnun elat. Kən wək mın u rəhak, ilat koatən-iarəp io, kən ilat moatol əp io məmə rəhak Tata in təməhl-ipa io. § 37 Kən Tata Uhgın itəm təməhl-ipa io, inun itəm tınatətul-arəp ron io. In tatən-iarəp io pap, məto itəmat nəsotətəən nəwian, kən itəmat

§ 5:21: Rom 4:17; Jon 11:25 * 5:22: Kıtat kotəplan ves 21-22 kən mıtun məmə Iesu in otakil kıtat rafin, kən in otos-ipən nəmegəhən kəm netəm mın un itəm nıkin tagien məmə otos-ipən kəm ilat. Məto Jon 3:17 tatəgətun məmə Iesu təməsuwamən e nətueintən o nən-iarəpən nalpınən rəhatat, məto təmuwa o nos-ipənən nəmegəhən kəm itat.

† 5:22: Jon 5:26-27; 9:39; Wək 10:42 ‡ 5:23: Luk 10:16; 1 Jon 2:23 § 5:24: Jon 3:18 * 5:26: Jen 2:7; Job 10:12; 33:4; Sam 36:9; 42:8; 66:9; Jon 1:1-4 † 5:29: Netəmim itəm kotahatətə e Iesu, koatos nəmegəhən lilin. Netəmim itəm kəsotahatətəən lan, ilat okotos nalpınən lilin (Jon 3:36, 5:24, Mak 16:16, Efes 2:8-10). Natımnat mın itəm netəmim koatol, okotol əp okəm-naka ilat kotahatətə pahrien e Iesu o kəpə (Mat 7:17-20; Kal 5:6, Jem 2:17,26). Uhgın tatos-ipən nahatətəən kəm netəmim əpnapın əm, kən matig masitu mın elat məmə okoatol natımnat wır mın. ‡ 5:30: Jon 8:16 § 5:31: Dut 17:6; 19:15 * 5:32: Jon 8:17-18 † 5:33: Jon 1:19-28 ‡ 5:34: 1 Jon 5:9 § 5:36: Jon 10:25; 14:11

nəsotəplanən niğanəmtin. ³⁸ Kən nəghatən rəhan təsatig wırən e nikitəmat, məto-inun itəmat nəsotahatətəən lak, io u, itəm in təmahlipa io iakuwa.

³⁹ “Itəmat noatafin pik nəghatən min e Naoa Rəha Uhgın, kən motahatətə e nəghatən min əh məmə itəmat onəkotos nəmegəhən itəm namnun tikə. Məto otəplan-tu. Nəghatən min əh e Naoa Rəha Uhgın, ilat koatəghat-in io, moatən-iarəp io. ⁴⁰ Məto itəmat nakotapəs nuwamən ron io məmə nakotos nəmegəhən ron io.

⁴¹ Esolən nat agın-əh e nənwiwiən rəha netəmim. Kəpə. ⁴² Məto itəmat u inun, io ekitun wır itəmat, kən io ekitun wır məmə nolkeikeən rəha Uhgın tikə e nikitəmat. ⁴³ Io emuwa e nərgi Tata rəhak, məto itəmat nəsotosən io e nikitəmat, nikitəmat təsagienən ron io; məto okəmə etəmim kit tatuwa e nərgin atip əm, kən nikitəmat tos, kən motagien ron. ⁴⁴ Nian rafin itəmat nakotolkeike məmə nakotos nənwiwiən rəhatəmat min, məto nəsotalkut agın-əhən məmə onəkotol nat kit itəm Uhgın u, in pisin əm in Uhgın, otənwiwi itəmat ron. ?Onəkotahatətə ahro nulan lak e nolən əh?

⁴⁵ “Təsəwırən məmə nikitəmat otəht məmə, io oekən-iarəp nolən rat min rəhatəmat e niğanəmti Tata Uhgın. Kəpə. Məto Moses ilə, nian rafin itəmat noatuag-pən ron,* in otən-iarəp nolən rat min rəhatəmat. ⁴⁶ Məto-inu okəmə itəmat nəmotahatətə pahrien e nəghatən min rəha Moses, kən itəmat onəkotahatətə min e rəhak nəghatən min. Məto-inun, nəghatən min itəm in təməte rəkis, ilat koatəghat-in io. ⁴⁷ Məto itəmat nəsotahatətəən e nəghatən min itəm in təməte, tol nəhlan, suatip tikə agın məmə onəkotahatətə lak.

6

Iesu təmagwən netəmim tepət

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;

Luk 9:10-17)

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu təmuwin əpəh entənipən e nəhau asol nərgin un, Lek Kalili. Kən nərgin kit min un, Lek Taepirias. ² Kən nimanin netəmim kəmoatuarisigin, məto-inun koatəplan nəmtətin min rəhan, itəm tatol netəmim koatimis koatəto təwir. ³ Kən Iesu təmuwin əpəh ilis e nitot kit, kən matəpələh ikin əh ilat rəhan min netəmim. ⁴ E nian əh, lafet kit rəha netəm Isrel u, kətaun-in məmə lafet rəha Nuhagego-inən tınatuwa iuahkir.

⁵ Kən nian Iesu tasipən əpəh isəu, kən məplan nimanin netəmim tepət ilat koatuwa, kən in tətəpəh o Filip məmə, “?Okotəhrol motos pıret tepət tahmen-in netəm min u məmə ilat okotun?” ⁶ In təmən asgəwin əm məmə otəplan nahatətəən rəha Filip, məto in tinitun rəkis nat naka itəm in otəpanol.

⁷ Kən Filip tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Okəmə okos-nəmtin pıret məni lan tahmen e tu-hanrit tenarius pap,* məto okol təsahmenən. Netəm min u rafin ilat okotun əm noan məsin noan məsin.”

⁸ Kən etəmim kit rəha Iesu, pian u Saimon Pita, nərgin u Antru, in təmən-ipən kəm Iesu məmə, ⁹ “Suakəku kit əh-ikin əh, in tatos pıret faif kəmol e pale, ne nəm kəiu. Məto okol təsahmen-in agın-əhən netəm min əh.”†

¹⁰ Kən Iesu təmə, “Otən-ipən-tu kəm netəmim kotəpələh.” Kən ikin əh, manuwihl tepət, kən ilat kəmotəpələh. Kən nampa rəha nəman əm, in nat kit tahmen e faif-taosan.‡ ¹¹ Kən Iesu təmos pıret, mən tagkiu kəm Uhgın ron, kən mos-ipən pıret un kəm ilat rafin u koatəpələh, kən matig mol min nat kitiəh əm e nəm. Kən ilat kəmotun tahmen-in nərpilat.

¹² Kən nian kinotagwən rəkis, nərpilat tasis, kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Otuwin motuwər nimismisi pıret min əh koatis. Təsəwırən məmə

* **5:45:** Jon 9:28; Rom 2:17 * **6:7:** Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan watu. † **6:9:** 2 King 4:42-44 ‡ **6:10:** Nipitan ne nisualkələh ilat min e nimanin, məto kəmafin əm nəman. Nolən rəhalat tol nəhlan. !Okəmə naka, netəmim ilat rafin tuente-taosan!

okotərəkın.” ¹³ Kən ilat kəmotuwın motuwər nımısmısi pıret kən motaii-pən e kətim asol mın ilat tuelef kotərıoah wır. Pıret u, in nımısmısi pıret ilat faif kəmol e pale itəm netəmim kəmotun kapəs.

¹⁴ Kən nıan netəmim kəmotəplan nəmtətin əh itəm İesu təmol, kən ilat kəmotən məmə, “Nıpahrienən. !Ien pahrien uŞ rəha Uhgın itəm aupən kəmatən məmə in otuwa e nətueintən!”* ¹⁵ Kən İesu təmitun məmə netəm mın u kotəmə okotuwa motos in motuwın motəkəike kəm in məmə in otuwa mol kig rəhalat. Kən in təmagım mın, mapəs ilat muwın əpəh e nıtot, mətan in pısın əm.†

İesu təmalıwək e nətuei nəhau

(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)

¹⁶ Nıan mıtgar təmeıuıau, netəmim rəha İesu mın kəmotəıuıau motuwın e lek əh. ¹⁷ Kən tınapınəp, məto İesu tıkə, təsuwamən əh. Kən əmun, ilat kəmotuwın motər e pot kit, kən mınotasuə lan motaulego mın e lek un, məmə ilat okotuwın Kapaneam. ¹⁸ Kən nımətag asol kit təmətul mınol nəhau tınərat-nərat. ¹⁹ Kən nıan ilat kəmotasuə motuwın, tahmen e faif o sikis kilomita, kən ilat kotəplan İesu taliwək e nətuei nəhau‡ matuwa iuəhkır o rəhalat pot. Kən ilat kəmotəgın pık,Ş ²⁰ məto in təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Əsotəgın pıkən, io u inu.*” ²¹ !Kən nıkilat təmagıen o nıləsən in e pot, moatol əmun, roıu agın, məto pot tınuwın e nəwtain nəhau entənıpən-pən ikın-un kəmotən məmə okotuwın ikın!

Netəmim kəmoategəs-in İesu

²² Kəmən lawıgın, netəmim mın itəm kotatıg əh entənıpən-pa ikın e lek asol u, ilat kəmotəplan məmə aupən, pot kitiəh əm tatətul ukın-u. Kən ilat kotıtun məmə İesu təsuwınən e pot u ilat rəhan mın netəmim, məto-inun nıan kəmotıet, ilat pısın əm moatuwın. ²³ Kən pot mın neen, kəmotısi-pən e taon u Taepırias, ilat kəmotuwa. İlat kəmotuwar iuəhkır əm o ikın-u itəm İerəmərə təmətul ikın məfak matən tagkıu o pıret, kən netəmim kəmotun. ²⁴ Kən tol nəhlan, nıan ilat kəmotəplan məmə İesu tınıkə u ikın-u, kən rəhan mın netəmim kotıkə, ilat mın kəmotasuə mın e pot kit, motuwın e Kapaneam, moategəs-in.

İesu in pıret rəha nəmegəhən

²⁵ Nıan netəm mın u kəmotəplan İesu əpəh entənıpən-pən əpəh e lek u, kotətapəh ron məmə, “?İəgətun, ik nəmuwa ikın-u nəghan?”

²⁶ Məto İesu təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Nıpahrienən agın iatən kəm itəmat məmə, itəmat noategəs-in io, sənəmə nəmotəplan nəmtətin mın u itəm emol, məto itəmat nəmotun əm pıret, nərıpıtəmat tasis. ²⁷ Məto təsəwırən məmə itəmat nahgıtəmat otıkə o nosən pıret itəm otəpanəmnəmıt mıkə.† İtəmat, nahgıtəmat otəkəike mıkə o nosən pıret itəm tətatıg lılın u, rəha nəmegəhən itəm namnun tıkə.‡ Pıret u, inu, Nəti Etəmim otəpanos-ıpınə kəm itəmat; məto-inu Tata Uhgın, in təməgətun məmə nıkın tagıen o Nətin.”Ş

²⁸ Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “?Nolən naka mın un itəm Uhgın tolkeike məmə itımat oekotol?”

²⁹ Kən İesu tən-ıpən kəm ilat məmə, “İtəmat nəkotəkəike motahatətə lak, məmə Uhgın təmahl-ıpa io.* Nat u inu Uhgın in tolkeike.”

Ş **6:14:** Netəm İsrıl ilat kəmotəsahgın ien kit məmə in otuwa tahmen e Moses (Jon 1:21). E nıan rəha Moses, Uhgın təmos-ıpən pıret təmısi-pər e neai, nərgın u mana. Kən ilat kəmoatəplan əm İesu təmol nat pıspıs, magwən ilat e pıret.

Rəhalat nətalıgən təmətul-pən o nagwənən (ves 26) ne nəmki-rəkısən ilat e netəm Rom (ves 15). * **6:14:** Dut 18:15-19

† **6:15:** Mat 4:8-10; Jon 18:36-37 ‡ **6:19:** Job 9:8 Ş **6:19:** Mat 14:26; Mak 6:49; Luk 24:37 * **6:20:** “Io u inu”

- Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † **6:27:** Aes 55:2 ‡ **6:27:** Jon 6:35, 48 Ş **6:27:** Aes 55:2 * **6:29:** Jon 6:35; 1 Tes 1:3; 1 Jon 3:23

³⁰ Kæn ilat kæmotatapäh min ron mämä, “?Mæto ik onækol næmtätin naka, mämä itimat ekotäplan kæn ekotahatätä lam? ?Ik onækol nat naka? ³¹ Nian rähata pipi min u aupän, ilat kæmotan ikin taruän-aruän ikin, ilat kæmotun ‘mana.’† Nəghatän kit e Naoa Rəha Uhgın tatän mämä, ‘In tatos-ipän pıret itäm tatisi-pän e Nego e Neai mämä ilat okotun.’”‡

³² Mæto Iesu tämän-ipän käm ilat mämä, “Nıpahrienän agın u iatän käm itemat mämä, sänämä Moses tamos-ipän pıret u itäm tatisi-pän e Nego e Neai mämä nakotun. Rəhak Tata ilä in tatos-ipınä. Kæn inun tatos-ipän pıret pahrien itäm tatisi-pän e Nego e Neai, mämä itemat onækotun. ³³ Mæto-inu pıret rəha Uhgın, inu in itäm tatisi-pän e Nego e Neai, mateiuaiu-pa e nətueintän. § Kæn pıret u tatos-ipän nəmegähän käm netämim e nətueintän.”*

³⁴ Kæn ilat kæmotän-ipän käm in mämä, “Etäm-iasol, awi os-ipa-tu pıret u käm itimat nian rafın.”†

³⁵ Kæn Iesu tämän-ipän käm ilat mämä, “Io u, io‡ Pıret itäm tatos-ipän nəmegähän. Etämim otuwa ron io, in nəumis otəsus minän. Kæn etämim itäm otahatätä lak, in otəsoaoa minän. § ³⁶ Mæto io emän-ipınä rækis käm itemat, mämä nat əpnapın nəkotäplan io, mæto itemat nəotahatätəän əh lak. ³⁷ Netämim itäm rəhak Tata tatos-ipa ilat käm io, ilat okotuwa ron io. Kæn etämim itäm otuwa ron io, okol iakəsahl-iarəp-ən.* ³⁸ Mæto-inu io eməsisi-pänän e Nego e Neai meiuaiu-pa e nətueintän mämä iakol natimnat min u io əm ekolkeike. Mæto emuwa mämä ekol natimnat min u itäm rəhak Tata təmahl-ipa io ekuwa ron. ³⁹ Kæn in tolkeike mämä io esəmkarəpän-inän netäm min un itäm in täməmki-pa ilat käm io. In tolkeike mämä e namnun nian, io oekol netäm min u ilat okotəmegäh min e nımısən.† ⁴⁰ Mæto-inu rəhak Tata in tolkeike mämä netämim rafın itäm kotuag-pän o Netın, kæn motahatätä lan, ilat okotos nəmegähän itulın. Kæn e namnun nian, io oekol netäm min u ilat okotəmegäh min e nımısən.”

⁴¹ O nat u, netämim nıkilat tınətuoun mətəgət, mæto-inu in tatän mämä, “Io u, Pıret itäm tatisi-pän e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintän.” ⁴² İlat koatän mämä, “?Təhrol? Suah u in Iesu, nəti Josep, kitat kotıtun əm rəhan tata ne mama. ?Təhrol in tatän nulan mämä, ‘Io emisi-pän e Nego e Neai, matuwa e nətueintän?’”

⁴³ Iesu tämän-ipän käm ilat mämä, “Nıkitəmat təsəgət-agətän nulan. ⁴⁴ Okəmə Tata Uhgın itäm təmahl-ipa io ekuwa, in təsiuw-pamän etämim kit tuwa ron io, kæn okol etämim un təsuwa atıpän ron io mämä io oekol in otəmegäh min e nımısən e namnun nian.‡ ⁴⁵ Nəghatän itäm ien kit təməte aupän e Naoa rəha Uhgın, tatän nulan mämä, ‘Uhgın in otəgətun netämim rafın.’ Etämim itäm tatətəlig-in nəgətunän rəha Tata Uhgın, in tatuwa ron io. § ⁴⁶ Etämim kitıəh ne tikə, itäm təməplan Tata Uhgın. In pısın əm un itäm təmisi-pän lan, təməplan in.* ⁴⁷ Nıpahrienän agın u iatän-ipınä käm itemat mämä, etämim itäm tətahatätä lak, in tınos nəmegähän lılın. ⁴⁸ Io un, Pıret rəha nəmegähän.† ⁴⁹ Nat əpnapın tıpitəmat min aupän, ilat kæmotun pıret u ‘mana’ əpäh ikin taruän-aruän ikin, mæto ilat kınotımıs rækis. ⁵⁰ Mæto Pıret itäm tatisi-pän e Nego e Neai meiuaiu-pa u-roiu, in tol pısın. Pıret u, təmeiuaiu-pa mämä etämim itäm tatun, okol təsımısən. ⁵¹ Io u, io Pıret itäm tətəmegäh, təmisi-pän e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintän. Etämim itäm otun Pıret u, in otəmegäh matuwın, matuwın, namnun tikə; kæn Pıret u, itäm io oekosipän o nəmegähän rəha netämim e nətueintän, inun, noanuwəhgək.”

† 6:31: Nam 11:7-9 ‡ 6:31: Eks 16:4,15; Neham 9:15; Sam 78:24; Sam 105:40 § 6:33: Jon 3:13,31 * 6:33: Dut 8:3; Mat 4:4; Luk 4:4 † 6:34: Mat 6:11; Jon 4:15 ‡ 6:35: Jon 8:12; 10:7,11; 11:25; 14:6; 15:1 § 6:35: Jon 4:14; 7:37-39 * 6:37: Jon 17:2 † 6:39: Jon 17:2,12; 18:9 ‡ 6:44: Hos 11:4; Jon 6:65; 12:32 § 6:45: Aes 54:13; Jer 31:34 * 6:46: Jon 1:18; 5:37; 7:29 † 6:48: Pıret əpnapın əm tasıtu e nıpətıtat mämä kitat okotəmegäh kæn motatıg, mæto Iesu, in Pıret rəha nəmegähän, kæn in nəukəti nəmegähän lılın, itäm tatətəuoun u-roiu.

⁵² Nəghatən u təmol netəmim kinotətul minoatərgəhəu kəm ilat mīn, motəmə, “?Təhrol? ?Suah u titun nos-ipamən noanuwhəgin kitat kotun?”

⁵³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nīpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nətotunən noanuwhəgi Nəti Etəmim, kən məsotənimən nitan, okol nakəsotosən nəmegəhən.† ⁵⁴ Etəmim itəm tatun əm noanuwhəgək matənim nitak, in otos nəmegəhən lilin, § kən e namnun nian, io oekol in otəmegəh mīn e nimisən.* ⁵⁵ Emən nəhlan, məto-inu noanuwhəgək in pīret pahrien nigī netəmim. Kənu nitak, in nənimən pahrien nīmī netəmim. ⁵⁶ Etəmim itəm tatun noanuwhəgək, kən matənim nitak, in otatig lak. Kən iakətatig lan.† ‡

⁵⁷ “Rəhak Tata itəm təmahl-ipa io ekuwa, in nəukəti nəmegəhən. Kən io iatos nəmegəhən ron. Kən e nolən kitəh əm, etəmim itəm tatun io, inu tatos nəmegəhən ron io. ⁵⁸ Io u pīret pahrien, itəm təmisī-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. In təsahmenən e pīret u, itəm tīpītəmat mīn aupən kəmoatun. Nat əpnəpīn məmə ilat kəmoatun pīret əh, məto ilat kinotimīs rəkīs. Məto etəmim itəm tatun pīret u, in otos nəmegəhən lilin, itəm namnun tikə.”§ ⁵⁹ Iesu təmən-iarəp nəghatən mīn u, nian təmatəgətun netəmim əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən* e Kapaneam.

Netəmim mīn rəha Iesu kəmotapəs nahatətəən lan

⁶⁰ Netəmim tepət rəha Iesu kəmotətə nəghatən u rəha Iesu, kən ilat kotəmə, “!Nəman! !Nəghatən u tiəkīs pik! ?Pah u titun nosən nəghatən tol nəhlan?”

⁶¹ Kən Iesu təmitun atip məmə netəmim mīn rəhan, kinotasiwīn-asiwīn-in nəghatən əh rəhan. Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhrol əh? ?Nətəligən rəhatəmat təmeiuaiu o nat u? ⁶² ?Məto okəmə naka nəkotəplan Nəti Etəmim tər matuwīn mīn ikīn əh, in təmisī-pən ikīn aupən, təhrol u-roiu?† ⁶³ Narmin Rəha Uhgīn əm titun nos-ipənən nəmegəhən kəm etəmim.† Nəsanənən rəha etəmim təruru nolən nat u. Nəghatən mīn u ematən kəm itəmat, ilat nəghatən mīn rəha Narmin Rəha Uhgīn itəm tatos-ipən nəmegəhən kəm netəmim. ⁶⁴ Məto itəmat neen u ikīn-u, itəmat nətotahatətəən əh lak.” (Iesu təmən nulan məto-inu in tīnitun rəkīs e nətuounən məmə netəm pah mīn u kəsotahatətəən lan, kən pah un in otegəhan-in-pən in e nelmi tikimīr mīn rəhan.)§ ⁶⁵ Kən in təmən məmə, “O nat u inu, io enəmən rəkīs kəm itəmat, məmə okol etəmim kit təsuwamən ron io okəmə Tata Uhgīn təsolən suatip ron.”*

⁶⁶ Uarisig e nəghatən əh, netəmim rəhan tepət kəmotəgīm, minotapəs nətəu-pənən.

Pita təmən-iarəp məmə in tətəhatətə e Iesu

⁶⁷ Kən Iesu təmətapah o rəhan netəmim tuelef məmə, “?Təhrol etəmat? ?Itəmat mīn nakotən məmə nakotəgīm kapəs io?”

⁶⁸ Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Iərəmərə, itimat oekotuwīn o pah? Ik əm un, rəham əm nəghatən in tatos-ipən nəmegəhən itəm namnun tikə.† ⁶⁹ Kən itimat enotəhatətə rəkīs lam, kən itimat enotitun rəkīs məmə ik Etəm Asim rəha Uhgīn.”†

⁷⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u, netəm tuelef rəhak. Io u, emitəpun itəmat, məto itəmat kitəh u ikīn, in iərmīs.”§ ⁷¹ In tatən Jutas, nəti Saimon Iskariot, məto-

† **6:53:** Iesu tatuəh nimaa nəghatən əh məmə katun noanuwhəgin, katənim nitan, nīpətīn un, məmə netəmim okotəkəike motəhatətə e rəhan nimisən kən motos nəmegəhən lilin. (Jon 6:27,29,35,47-48,60). Nat naka in təmən tol kitat nīkitat tuəh nīpətī Nagwənən Rəha Nəmtətīn Rəha Iesu; Mat 26:26,28. § **6:54:** Ves 54 in suatip kit mīn rəha nənən ves 40. Nīpətīlau kuahmen ahmen elau mīn. In tətəuatip əm məmə nunən noanuwhəgi Iesu ne nənimən nitan in nuəhən nimaa nəghatən o nahatətəən rəhatat. * **6:54:** Sam 63:5 † **6:56:** Nian kitat koatən məmə koatətig e Iesu, o koatəpər-ipən e Iesu, nīpətīn u məmə kitat koatətig e Iesu məsotietən, moatīsī-pən lan, moatətul-pən ron, koatos rafin nəsanənən rəhatat ron, koatəgile lan, koatīlīn kitat mīn. ‡ **6:56:** Jon 15:4-7; 1 Jon 3:24; 4:15 § **6:58:** Jon 6:41,51 * **6:59:** nīmə rəha nuəfīmīnən: Əplan e tiksonari. † **6:62:** Jon 3:31; 17:5 ‡ **6:63:** Jon 6:68; 2 Korin 3:6 § **6:64:** Jon 2:25 * **6:65:** Jon 3:27; 6:44; 14:6 † **6:68:** Jon 6:63 ‡ **6:69:** Mak 1:24; 8:27-30; Luk 4:34 § **6:70:** Jon 13:2,27

inu in min in etam tuelef kit rəha Iesu, məto uarisig ikin, in otəpanegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimir min.*

7

Iesu təməghat ilat pian min

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu təsolkeikeən məmə otuwın latuənu min e Jutia məmə otol rəhan wək əh-ikin əh, məto-inun, netəm-iasol rəha netəm Jutia kəmoatəte noa anion kit ron. Kən titəlig muwın latuənu min e nitən Kalili. ² Məto nian tınuəkır e nian rəha nolən lafet kit rəha netəm Isrel, nərgin un, lafet rəha Nolən Makeen.* ³ Kən pia Iesu min kəmotən-ipən kəm in məmə, “Təwir məmə nakiet muwın əpəh Jutia, mə pəs netəmim min rəham əh-ikin əh, ilat kotəplan nat pispis min rəham itəm natol. ⁴ Məto-inu etəmim itəm tolkeike məmə netəmim okotıtun in, okol təsəhluaig-inən rəhan wək min. Okəmə natol natimnat min u, uwın mol əp ik, kən təwir agin məmə onəkol pəs netəmim min e nətueintən kotəplan.” ⁵ Pian agin-əh min pap, ilat min kəsotahatətən lan, kən mol koatən nəhlan.†

⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian ətuatıp rəhak təsuwamən əh,‡ məto itəmat, nian min rafin əm tətuatıp otəmat. ⁷ Netəmim rəha nətueintən u, ilat okol kəsotətəhauən itəmat, məto io, ilat kotətəhau io,§ məto-inun io iatən-iarəp məmə rəhalat nolən təsətuatıpən.* ⁸ Itəmat onəkotuwın e lafet, məto io okol esuwın paupənən e lafet əh məto-inun, nian ətuatıp rəhak təsuwamən əh.”† ⁹ In təmatən nəghatən u, kən mətatig əpəh Kalili.

Iesu təmuwın min e lafet rəha Nolən Makeen

¹⁰ Kən pia Iesu min kəmotəupən motuwın e lafet əh, uarisig un, Iesu təmuwın min. Məto nian təmuwın, in təmətan anion əm o netəmim məmə okəsotehmən. ¹¹ Kən e lafet əh, netəm-iasol rəha netəm Jerusalem, koategəs-in in moatətapəh-in əpnəpın əm o netəmim məmə, “?Suah əpəh in hiə?”

¹² Kən ikin əh, nımanin netəmim kəmotasiwın-asiwın in. İlat neen kotəmə, “In etəm wır kit,” məto neen kotəmə, “Kəpə, in tateiuə-in əm netəmim əpəh.” ¹³ Məto ilat koatəgin rəhalat netəm-iasol min,‡ kən kit təməsən-iarəpən Iesu əpəh e niki netəmim məmə netəmim okotəto.

¹⁴ Lafet əh, kəmol o wik apiəpiə kit, kən ilugin e lafet u, Iesu in təmuwın əpəh e Nimə Rəha Uhgın, matəgətun netəmim. ¹⁵ Kən netəm-iasol rəha netəm Isrel, narmilat təmiwig pik, kən kotəmə, “?Suah u təmahrol mıtun natimnat min u e Naoa Rəha Uhgın? Rəhatat kit etəm-iasol təsəgətunən lan, ne.” ¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nəghatən min u itəm iatəgətun netəmim lan, sənəmə rəhak əm. İlat kotisi-pən e Tata Uhgın itəm təmahlipa io ekuwa.

¹⁷ “Kən okəmə suah kit rəhan nətəligən təskasik məmə otol natimnat min itəm Uhgın tolkeike, kən in otıtun məmə nəghatən min u rəhak, ilat koatisi-pən o Uhgın, sənəmə rəhak atıp əm. ¹⁸ Etəmim itəm tatəghat-in atıp əm rəhan nepətən, in tətəlkut atıp əm ron, məmə otıuw rəkis netəmim, kən kotos-ipər nərgin ron.§ Məto etəmim itəm tolkeike məmə netəmim okotiləs-ipər nərgi etəm təmahlipən in tuwa, in etəmim rəha nənən nıpahrienən, in sənəmə etəm tateiuə. ¹⁹ Moses təmos-ipinə Lou kəm itəmat, məto itəmat kitiəh ne təsol-wırən Lou əh ne. ?İtəmat nakotəmə onəkotohamnu io o naka?!”*

²⁰ Kən nımanin netəmim kotəmə, “!Nəman! !Narmın rat kit un tətətig lam! ?Pah təmə otoh ik ne?”

* **6:71:** Jon 17:12 * **7:2:** lafet rəha Nolən Makeen: Əplan e tiksonari. † **7:5:** Sam 69:8; Mak 3:21 ‡ **7:6:** Mat 26:18; Jon 2:4; 7:30 § **7:7:** Jon 15:18-21 * **7:7:** Jon 3:19-20 † **7:8:** Jon 7:6 ‡ **7:13:** Jon 9:22; 12:42-43; 19:38; 20:19 § **7:18:** Jon 5:41; 8:50,54 * **7:19:** Netəm-iasol min rəha netəm Isrel, kəmoategəs-in suatıp o nohamnuən Iesu e Jon 5:18 ne 7:25. E Lou rəha Moses, Uhgın tatən-iəhau nohamnuən itəm (Eks 20:13).

21 Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat māmə, “Io emol wək kitiah əm,† kən itəmat rafin, narmitəmat tatiwig ron. 22 Məto itəmat min nəkotol wək e Sapat, noatəhg-ipən nisualkələh e nian əh, moatətəu-pən Lou rəha Moses.‡ (Nipahrienən, sənəmə Moses ətuatip in təmətuoun nolən əh, məto tipitəmat min ilat kəmotətuoun.)§ 23 Məto nian rafin, itəmat noatəhg-ipən nisualkələh e nian rəha Sapat moatol māmə onasotətgəhlən Lou rəha Moses.* ?Kən təhrol neməha tatol itəmat məto-inu io emol-wir agin nipəti etənim e nian rəha Sapat?† 24 Otapəs nakilən nolən rəhak u itəm nəmotəplan əm e niganəmtitəmat, məto itəmat onəkotəkəike motakil rəhak nolən e nətəligən itəm tətəuati.”‡

Netənim kəmoatəghat-in

Kristo

25 Kən e nian əh, netəm Jerusalem neen kotəmə, “?Təhrol əh? ?Suah u inu, netəm-iasol kotəmə okotohamnu?§ 26 Məto otəplan-tu. In tinatəgətun-arəp əm netənim əpəh e niganəmti netənim məto suah kit təsəhaiən in ron. ?Təhrol okəm-naka netəm-iasol min kinotitun rəkis māmə in Kristo itəm Uhgın tāmən māmə otahl-ipa? 27 Məto kitat kotitun ikin suah u təmisipən ikin. Məto nian Kristo in otuwa, okol suah kit təsitunən ikin in tatisipən ikin.”*

28 Kən e nian əh, Iesu in tatəgətun netənim e Nimə Rəha Uhgın. Kən in təmagət əfəməh matən-iarəp māmə, “Nikitəmat təht māmə nəkotitun io, kən motitun min ikin emisipən ikin, məto itəmat nəkotəruru. Io, eməsuwamən e nətəligən əm rəhak. Uhgın təməhl-ipa io ekuwa. Kən Uhgın, in nipahrienən. Itəmat nəkotəruru in, 29 məto io ekitun,† məto-inu io emisipən lan. Kən in təməhl-ipa io ekuwa.”

30 O nat u, ilat kəmotolkeike māmə mopaél min okotaskəlim Iesu, məto kit təməseapənən mek, məto-inun təsolən əh nian rəhan.‡ 31 Məto e nimanin netənim ikin əh, ilat tepət kəmotahatətə lan, kən motəmə, “Okəmə Kristo tuwa, kən in okol təsolən nəmtətin tepət taprəkis-in itəm suah u Iesu tatol.”§

Mopaél min rəha Nimə Rəha Uhgın kəmotuwa māmə okotaskəlim Iesu

32 Kən nian Farisi min kəmotəto nimanin netənim kotasiwin-asiwin e Iesu nulan, ilat ne pris asol min kəmotahl-ipən mopaél min itəm kotətul o Nimə Rəha Uhgın māmə okotaskəlim Iesu.* 33 Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat māmə, “Io ekətətig nian təkuəkir əm kitat min itəmat, kən uarisig, ekətəlig-pən min o etəm təməhl-ipa io. 34 E nian u, itəmat onəpanotegəs-in io, məto okol nəsotəhmən io; məto-inu ikin əh, itəm oekuwin ikin, okol itəmat nəsotuwamən ikin.”

35 Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kinotətapəh-ətapəh olat min māmə, “?In otuwın hiə əh māmə kitat okəsotəplanən in? ?Otuwin o noanol min neen rəha netəm Isrel itəm kotətig e nəptən pisin pisin min ilat netəm Kris, māmə otəgətun netəm Kris? 36 In tatən māmə e nian əh, kitat okotegəs-in in, məto kəsotəhmən in, məto-inun ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwınən ikin. ?Nəghatən u, nipətin tatən naka?”

Nəhau itəm tatos-ipa nəmegəhən pahrien

† 7:21: Jon 7:23; Jon 5:2-9 ‡ 7:22: Lev 12:3 § 7:22: Jen 17:9-14; 21:4 * 7:23: Netəm Isrel, nətəligən rəhalat tol nəhlan. Okəmə lou kəiu, kən kioal pisin elau min, okəmə natol kit matətgəhl kit, kən onəkəkəike mitun māmə lou naka un in iahgin. Nat ənnapin māmə kəsegəhan-inən nolən wək e nian rəha Sapat, məto netəm Isrel ilat kinotən rəkis māmə nəhg-ipənən itəm, in iahgin e lou rəha Sapat. Tol nəhlan, okəmə okəhg-ipən suakəku kit e nian rəha Sapat, kən okəkəike kəhg-ipən e nian əh, kən sənəmə nolən rat. Iesu tatən māmə onəsəkitunən itəm, in min un in nətəu-pənən lou kit itəm in iahgin min e lou rəha Sapat. † 7:23: Jon 5:2-9; Mak 3:5; Luk 13:12-14; Luk 14:4-6 ‡ 7:24: Aes 11:1-3; Jon 8:15 § 7:25: Jon 7:1 * 7:27: Netənim kotitun māmə Iesu tinepət əpəh e Nasaret, kən in rəhan u mama ne tata u Josep ne Meri (Mat 2:23; Jon 1:45; 6:42; 18:5). Netəm Isrel neen ilat kotitun māmə Kristo in otisipən əpəh taon Petlehem (Maeka 5:2; Mat 2:4-6), məto neen, nikilat təht māmə in otuwa əm, netənim ilat okotəruru ikin in təmisipən ikin. † 7:29: Mat 11:27 ‡ 7:30: Mat 26:18 § 7:31: Jon 2:23; 4:48 * 7:32: Jon 7:45-48

³⁷ Namnun nian rəha lafet əh, in iahgin taprəkis-in nian mīn neen rəha lafet. Kən e nian əh, Iesu təmətul əpəh e niganəmti netəmim magət əfəməh məmə, “!Etəmim itəm tatoaoa, pəs in otuwa ron io, mənīm!† ‡ ³⁸ Etəmim itəm tətahatətə lak, in tahmen e nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn u tatən nulan məmə, ‘Nəhau itəm tatos-ipən nəmegəhən pahrien, in otisi-pən e nikin, tahmen e nəmti nəhau itəm titapuəl-apuəl matər mətaiu e nikin.’”§ ³⁹ Iesu təmən nəghatən u, matəghat-in Narmīn Rəha Uhgīn u uarisig in otəpanos-ipən kəm netəm mīn u itəm kotahatətə lan.* Məto e nian əh, Narmīn Rəha Uhgīn, təsuwamən əh e netəmim, məto-inu kəsīləs-ipərən əh Iesu.† ‡

Netəmim kəmotoor ilat mīn o Iesu

⁴⁰ Nian netəmim əh-ikin kəmotətə nəghatən u, kən neen kotəmə, “Suah u, in ien rəha Uhgīn u, aupən kəmatəghat-in.”

⁴¹ Məto neen mīn ilat kotəmə, “Suah u, in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa.”

Məto in pīsīn mīn neen kotən məmə, “?Nikitəmat təht məmə Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa titun nīsī-pənən e netəm Kalili?§ ⁴² Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa otəkəike masipən e noanol rəha Tefit, e taon u Petlehem, imə Tefit aupən.”* ⁴³ Tol nəhlan, kən nīmanin netəmim mīn u, kəmotoor ilat mīn o Iesu. ⁴⁴ Kən neen kotəmə okotaskəlīm in, məto etəmim kit təməsea-pənən mek.

Netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel kəməsotahatətən e Iesu

⁴⁵ Kən mopael mīn kəmotitəlig motuwīn o pris asol mīn ne Farisi mīn, kən netəm-iasol mīn əh kəmotətapəh olat məmə, “?Təhrol nəsotīləsən Iesu motuwa?”

⁴⁶ Kən mopael mīn un kotən-ipən kəm ilat məmə, “!Eməsotīləsən məto-inun suah kit təsəghatən tahmen e suah əh!”

⁴⁷ Kən Farisi mīn kəmotən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro? ?In tīneiuə-in mīn itəmat? ⁴⁸ ?Nəmotəplan rəkis rəhatat kit etəm-iasol o Farisi kit təmatahatətə lan? ⁴⁹ Məto netəm əpnəpīn mīn, ilat kotəruru agīn Lou rəha Moses, tol nəhlan, Uhgīn otərəkīn ilat.”

⁵⁰ Kən Nikotimas u in Farisi kit, in əh-ikin ilat mīn. Suah u inu aupən təmuwīn matəghat kəm Iesu.† Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, ⁵¹ “?Təhrol? ?Tətuatīp e Lou rəhatat məmə kitat okotən-iarəp nalpīnən rəha etəmim itəm kitat kəsotaupənən motītun wīr, kənu, məsotehm ətuatīpən nat naka itəm in tatol?”

⁵² Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?Ik mīn un ik etəm Kalili? Uwīn-tu mafin mīn Naoa Rəha Uhgīn. Ik onəkəplan məmə ien kit okol təsīsī-pənən Kalili.”

[E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u Jon 7:53—8:11 tikə.]

⁵³ Kən netəmim kīnotitəlig-pən mīn motuwīn latuənu mīn.

8

¹ Məto Iesu təmuwīn əpəh e nītot u, nərgīn un, Nītot Rəha Nīg U Olif.

Pətan itəm təmapīl ilau iərman pīsīn u sənəmə rəhan iərman

² Kəmən lawīgīn, laulaugīn agīn-əh, kən Iesu təmitəlig-pən mīn e Nīmə Rəha Uhgīn. Kən netəmim tepət kəmotuwa, motuəfīmīn ilat mīn ron, kən Iesu təməpələh mīnətuoun

† **7:37:** “Noaoaən” in nīmaa nəghatən itəm tatəpsen-pən məmə kitat kotəkəike motos Uhgīn tahmen e etəmim itəm tatoaoa təike mənīm nəhau. “!Otuwa ron io, mənīm!” in nīmaa nəghatən itəm tatən məmə, “Ahatətə lak.” ‡ **7:37:** Aes 55:1; Jon 4:13-14; 6:35; Nol Əpən 22:17 § **7:38:** Jer 2:13; Aes 44:3; 55:1; 58:11; Sek 14:8-9; Jon 4:10-14; 6:35; Nol Əpən 7:17 * **7:39:** Jon 1:33; Wək 2:17,33 † **7:39:** E naoa rəha Jon, nīpətīn rəha nīləs-ipərən rəha Iesu, in nat kəiu. Kit u məmə, kəmīləs-ipər Iesu e nīg kəluau. Kən nat kit mīn, katīləs-ipər Iesu məto-inu təmīmīs, məmegəh mīn e nīmīsən, muwīn matīg ilau Tata Uhgīn əpəh e nego e neai. Kən ikin əh təmos nepətən əhag-əhag ətuatīp rəhan. ‡ **7:39:** Jon 12:23; 13:31,32 § **7:41:** Jon 1:46 * **7:42:** 2 Saml 7:16; Sam 89:3-4; Maeka 5:2; Jer 23:5; Mat 2:1,22-23; Luk 2:4-7 † **7:50:** Jon 3:1

matægætun ilat. ³ Kæn nægætun mīn ræha Lou ne Farisi mīn kəmotiləs pətan kit motuwa ron. Kæn motol in tətul aupən e nīganəmtilat. Pətan un, netəmim kəmotəplan məmə in tətəpīl ilau iərman kit sənəmə rəhan ətuatīp iərman. ⁴ Kæn ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “Tægætun, pətan u netəmim kəmotəhtīmīs in məmə in tətəpīl ilau iərman kit u, məto sənəmə rəhan iərman ətuatīp. ⁵ E Lou rəhatat, Moses təmələhəu nəghatən kit tatən məmə, pətan tol nulan, kitat kotəkəike motaht e kəpiel apīn motahtimnu.* ?Məto ik, rəham nətəligən təhrol?” ⁶ Ilat kəmotətapəh nəhlan, məmə okotol noa eko-eko, pəs ilat motəplan-pən nolən rat neen lan, kæn ilat kotītun nakilən nolən rəhan ron. Məto Iesu təpnarīn əm, moeg-oeg matəte nat e nisīp e noanelmīn.

⁷ Ilat kəmoatətapəh-in nəghatən u kəm in, moatuwin moatuwin, kæn in tətul, kæn mən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat kit u ikīn-u, in təsolən nolən rat nian kit ne, pəs in otaupən maht pətan u.”† ⁸ Kæn in təmoeg-oeg mīn, matəte nat e nisīp e noanelmīn. ⁹ Kæn nian ilat kəmotəto nəghatən rəhan, kīnotan kitiəh kitiəh, moatagīm. Naguihl-aguihl mīn kotaupən moatiet kitiəh kitiəh, motapəs əm Iesu ne pətan un.

¹⁰ Kæn Iesu təmæg-ətuatīp mīn mən-ipən kəm pətan un məmə, “?Pətan, netəm mīn u kəmotahruwin? ?Kit təsuwamən məmə otən-iarəp rəham nalpīnən?”

¹¹ Kæn pətan un təmən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ilat kotikə.”

Kæn Iesu tən-ipən məmə, “Io mīn, okol esən-iarəpən rəham nalpīnən. Məto atuwin, mol namnun e nolən rat mīn.”‡

Iesu in nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən

¹² Kæn Iesu təmatəghat mīn kəm ilat, matən məmə, “Io u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim u e nətueintən. § Etəmim itəm tatətəu-pa io, okol in təsaliwəkən e napīnəpən nian kit ne, məto in otos nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhan.”*

¹³ Kæn Farisi mīn kəmotən-ipən kəm in motəmə, “!Ik nəkatən-iarəp ik nulan, məto suah kit təsolən rəham nəfigəmən, kæn tol nəhlan, rəham nəghatən okol təsətulən!”†

¹⁴ Kæn Iesu tən-ipən məmə, “Əwəh, nīpahrienən məmə io atīp əm iatən-iarəp io. Məto rəhak nəghatən in tatətul əh, məto-inun, io ekītun ikīn iatīsī-pən ikīn, kæn mītun mīn ikīn iatuwin mīn ikīn,‡ məto itəmat nəkotəruru ikīn iatuwin ikīn, kæn motəruru ikīn iatīsī-pən ikīn. ¹⁵ Itəmat u, nakotakil nolən rəha etəmim e nətəligən rəha etəmim əm. Məto io esakilən nolən rəha etəmim nəhlan. ¹⁶ Məto okəmə io, iakakil nolən rəha netəmim, oekol e nolən itəm tətuatīp, məto-inu sənəmə ekakil e nətəligən əm rəhak, məto itīmlau Tata Uhgīn itəm təmahl-ipa io, rəhatīmlau nakilən in kitiəh əm. ¹⁷ E Lou rəhatəmat, kəməte məmə, okəmə etəmim kəiu, kətioal nəfigəmən o nəghatən kit, kæn nəghatən u, in otatətul. § ¹⁸ Kæn roiu əh, io iatən-iarəp io, məto rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io iakuwa, in mīn tatol nəfigəmən ron io.”*

¹⁹ Kæn tol nəhlan, ilat kīnotətapəh ron məmə, “?Məto rəham Tata in hiə?”

Kæn in təmə, “Itəmat nəkotəruru io, kæn itəmat nəkotəruru mīn rəhak Tata. Okəmə itəmat nəkotītun io un, kæn nəkotītun mīn rəhak Tata.”†

²⁰ Iesu təmən nəghatən u, nian in təmægætun netəmim əpəh e ikīn kit itəm katələhəu-pən mənī ikīn e Nīmə Rəha Uhgīn. Məto suah kit təməsuwinən maskəlīm in, məto-inun təsolən əh nian rəhan.

Iesu təmīsī-pən ilis

* **8:5:** E Lou rəha Moses pətan ne iərman ilau kərən okəkəike kahtimnu ilau (Lev 20:10;

Dut 22:22-24). † **8:7:** Dut 17:7; Rom 2:1,22 ‡ **8:11:** Jon 3:17; 5:14 § **8:12:** Esik 1:26-28; Jon 1:4-5; Hip 1:3

* **8:12:** Sam 27:1; 44:3; 119:105; Prov 6:23; Aes 49:6; 60:19-20; Mat 5:14; Nol Əpən 21:23-24 † **8:13:** Jon 5:31

‡ **8:14:** Jon 13:3; 16:28 § **8:17:** Dut 19:15 * **8:18:** Mak 1:10-11; Jon 1:33-34 † **8:19:** 1 Jon 2:23

21 Kən Iesu təmatən-ipən mīn kəm ilat məmə, “Io ekagim tənin itəmat, kən itəmat onakoategəs-in io. Məto itəmat onəkotimis, kən təfagə rat u rəhatəmat† otatig əh etəmat. İkin əh iakatuwin ikin, okol itəmat nəsotuwamən ikin.”

22 Kən netəm Isrel, ilat kotəmə, “?Nəghatən əh Iesu tatən məmə, ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwınən ikin, nıpətin tatən naka? ?Okəm-naka in otohamnu atıp in, o?”

23 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İmatəmat u ikin-u, məto io, io imak əh ilis ikin əh, kən emisi-pən ikin, meiuaiu-pa. İtəmat netəmim rəha nətueintən u. Məto io, sənəmə etəm rəha nətueintən u. § 24 Tol nəhlan, iatən-ipinə kəm itəmat məmə, itəmat onəpanotimis e nolən rat mīn rəhatəmat, məto-inu okəmə itəmat nəsotahatətəən lak məmə Io u inu,* kən itəmat onəkotimis, kən nolən rat mīn rəhatəmat okotatig agin-əh etəmat.”†

25 Kən ilat kəmotəpəh ron motəmə, “!Ei! ?İk pah un?”

Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekahmen əm məmə inun ematən kəm itəmat aıpən, mətoarus-pa u-roiu. 26 Natimnat tepət itəm ekıtun nənən etəmat, kən mıtun nakılən nolən mīn rəhatəmat ron, məto etəmim itəm təmahl-ıpa io, rəhan nəghatən in nıpahrienən əm. Io iatən-ıarəp əm natimnat mīn itəm eməto ron, məmə netəmim rəha nətueintən ilat okotəto.”

27 Məto ilat kəsotıtunən məmə Iesu in tatəghat-in Tata Uhgın. 28 Tol nəhlan, in tən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nəmotıləs-ıpər rəkis Neti Etəmim un,† nəpanotıtun məmə Io u inu. § Kən onəpanotıtun mīn məmə esol atıpən nat kit e rəhak əm nətəligən. İatən əm natimnat itəm Tata Uhgın təməgətun io lan.* 29 Etəm təmahl-ıpa io ekuwa, in tətatig itımlau mīn. In təsapəsən io ekan pısın,† məto-inu, nian rafın, iatol natimnat mīn itəm nıkin tagien ron.”†

30 Nian Iesu təmatən nəghatən mīn əh, netəmim tepət kəmotən nıpahrienən lan.

Noanol rəha Epraham

31 Kən Iesu təmən-ipən kəm netəm Isrel mīn itəm kəmotən nıpahrienən lan məmə, “Okəmə nakotaskəlım əskasik nəghatən mīn u rəhak, itəm iatən-ipinə kəm itəmat, itəmat ətuatıp un, rəhak netəmim mīn. § 32 Kən itəmat onəkotıtun nıpahrienən, kən nıpahrienən u, otıkis itəmat məmə nakəsotuwa-mınən kol slef.”*

33 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “İtəmat u noanol mīn rəha Epraham,† itəmat u esotol agin-əhən slef† mīn rəha suah kit. ?Təhrol nəmən nəghatən u məmə, ‘Nıpahrienən otıkis itəmat, nakotapıə.’?”

34 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nıpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat, netəmim itəm koatol nolən rat, kən nolən rat u, in tatərəməərə elat, kən mətaskəlım ilat matol ilat koatuwa rəhan slef mīn. § 35 Kən slef, rəhan etəm-ıasol təsegəhan-inən məmə otatig e nımə rəhan.* Məto iərəməərə tategəhan-in məmə nətın otətatig e nımə rəhan nian rafın matuwın matuwın namnun tıkə. 36 !Tol nəhlan, okəmə Nəti Uhgın tatıkis itəmat, kən tatıkis agin pahrien itəmat, kən itəmat nakəsotuwa-mınən kol slef! 37 Ekıtun məmə itəmat noanol mīn rəha Epraham, məto noategəs-in suatıp məmə onəkotohamnu io, məto-inu nəsolkeikeən məmə onəkotətəlig-in rəhak nəghatən.† 38 Io iatən natimnat mīn un, itəm eməplan rəhak Tata təmol. Məto itəmat noatol natimnat mīn u itəm rəhatəmat əm tata

† 8:21: Nian Iesu tatən “təfagə rat u,” okəm-naka in tatəghat-in təfagə rat itəm kəsotahatətəən lan (Jon 9:41). § 8:23: Jon 3:31 * 8:24: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † 8:24: Roiu Iesu in təsəghat-in əmən nolən rat asol itəm kəsotahatətəən lan, məto tatəghat-in nolən rat mīn rafın agin-əh itəm netəmim əh kəmotol. † 8:28: Jon 3:14; 12:32-33 § 8:28: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. * 8:28: Jon 14:24 † 8:29: Jon 16:32 † 8:29: Jon 4:34; 5:30; 6:38 § 8:31: 2 Jon 1:9 * 8:32: Rom 8:2; 2 Korin 3:17; Kal 5:1 † 8:33: Luk 3:8 † 8:33: slef: Əplan e tıksonari. § 8:34: Rom 6:12-23; 1 Jon 3:8-9 * 8:35: Kal 4:30 † 8:37: Jer 9:25-26; 1 Jon 3:10

təmən kəm itəmat.” ³⁹ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Məto tata rəhatimat, in Epraham.”

Kən Iesu təmənipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat noanol ətuatip mīn rəha Epraham, kən itəmat onəkotos rəhan nolən mīn, tahmen lan təmatol aupən. Məto itəmat sənəmə noanol ətuatip rəhan.† ⁴⁰ Io iatən-iarəp nəghatən pahrien kəm itəmat itəm iakatəto o Uhgīn, məto itəmat nakotən məmə onəkotohamnu io. ?Nikitəmat təht məmə nolən rəha Epraham tol nəhlan? ⁴¹ Itəmat nakotətəu-pən əm nolən rəha tata rəhatəmat əm.”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itimat u sənəmə nisualkələh lapīn. Uhgīn əm in Tata rəhatimat.”

Nənəti Setan

⁴² Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgīn pahrien in Tata rəhatəmat, kən itəmat onəkotolkeike io, məto-inu io emisi-pən lan, muwa ikīn-u.§ Məto in sənəmə rəhatəmat Tata. Io esuwamən ikīn-u e rəhak atip əm nətəligən, emuwa məto-inu in təmah-l-ipa io. ⁴³ ?Məto təhrol nakəsotitunən nīpəti nəghatən rəhak? !Məto-inun nəsololkeike agīn-əhən məmə onəkotəto rəhak nəghatən! ⁴⁴ Itəmat, rəhatəmat nolən tahmen əm e nolən rəha tata rəhatəmat, Setan. Kən nian rafin itəmat nakotolkeike nolən noan.* Nolən rəhan itəm təmatol e nətuounən,† tatol əh, in etəmim rəha nohamnuən itəm. In tatətəhau nīpahrienən, məto-inu nīpahrienən tikə lan. Nian in tateiuə, in tatol əm rəhan nolən, məto-inu in etəmim rəha neiuəən, kən in tata rəha neiuə mīn. ⁴⁵ Məto io iatən nīpahrienən əm kəm itəmat, kən tol nəhlan, itəmat nəsolatəhatətəən e rəhak nəghatən. ⁴⁶ ?Təhrol? ?Itəmat kit u ikīn-u titun nəgətunən məmə io emol nolən rat kit? ?Okəmə io ekatən əm nəghatən pahrien mīn, kən təhrol itəmat nəsolatəhatətəən lak? ⁴⁷ Etəmim rəha Uhgīn, in tatətəlig-in nəghatən rəha Uhgīn, məto itəmat sənəmə netəmim rəha Uhgīn. Tol nəhlan, nəsolətəlig-inən nəghatən rəha Uhgīn.”

Iesu ne Epraham

⁴⁸ Kən netəm Isrel kəmotəhai Iesu motəmə, “!Nəman! !Itimat enotəplan ətuatip ik! Ik etəm Sameria kit. !Ik, narmīn rat kit tətətig lam!”

⁴⁹ Məto Iesu təmə, “Narmīn rat tikə lak, məto io iatīləs-ipər nərgi rəhak Tata, kən məto itəmat, nakotərəkin nərgək. ⁵⁰ Io esalkutən o rəhak nərig asol, məto suah kit in tətalkut ron io. Kən in otəpanakil netəmim rafin. ⁵¹ Nīpahrienən agīn u iatən-ipīnə kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatol nəwiak, okol in təsīmīsən nian kit ne.”†

⁵² Kən netəm mīn un kotən-ipən kəm in məmə, “!Roīu enotitun məmə narmīn rat kit tətətig lam! Epraham təmīmīs, kən ien mīn kəmotīmīs mīn, məto ik nakatən məmə, etəmim itəm tatol nəwīam, in okol təsīmīsən nian kit. ?Nəghatən naka u? ⁵³ ?Ik nakaprəkis-in Epraham u tīpītīmat tīnəmīmīs rəkīs? ?Kən ne ien mīn u kəmotīmīs? ?Ik nakəmə ik etəmim naka?”§

⁵⁴ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Okəmə io əm iatīləs-ipər atip io, kən rəhak nisīaiīən in nat əpnapīn əm. Məto rəhak Tata u itəmat nakoatən məmə in Uhgīn rəhatəmat, inun in tatīləs-ipər io matos-ipən nisīaiīən kəm io. ⁵⁵ Itəmat nəkotəruru in, məto io ekītun. Okəmə ekən məmə ekəruru in, kən in otol io məmə io etəmim rəha neiuəən, tahmen əm etəmat. Məto io ekītun in, kən io matol nəwīan. ⁵⁶ Tīpītīmat u Epraham, nīkin təmagien pik məmə in otəpanəplan nian rəhak otuwa. Kən nian in təmītun məmə rəhak nian otəkəike muwa, kən nīkin təmagien təmagien.”

⁵⁷ Kən netəm mīn u kəmotəhai motəmə, “!Nəman! !Ik nəsosən əh nup fifti ne! ? Nəmahrol məplan Epraham?”*

† 8:39: Rom 2:28-29; 9:7-9 § 8:42: 1 Jon 5:1 * 8:44: 1 Jon 3:8 † 8:44: E naoa rəha Jen 3:4, kotəplan məmə Setan təmaupən meiuə e nətuounən. In təmənipən kəm If, məmə, “Ik onəkol nəsīmīs agīn-əhən.” Məto Setan təmatəghat nəhlan, məuhlin nəghatən itəm Uhgīn təmən e Jen 2:17. † 8:51: Jon 11:26 § 8:53: Jon 4:12 * 8:57: Epraham təmīmīs mīnos rəkīs nup tu-taosan, uarisig Iesu təpanaiir-pa.

⁵⁸ Kən Iesu tāmā, “Nīpahrienən aḡin u iatən-ipinə kəm itəmat māmā, nian Epraham tāmāsairən əh, mətō Io Etatig.”† ‡

⁵⁹ Kən əmun, ilat kəmotəmik kəpiel apin, motāmā okotaht Iesu lan;§ mətō Iesu tāməhluaig, kən miet e Nimə Rəha Uhgīn, mīnatuwīn.

9

Iesu tāmōl-wīr nīganəmti suah kit

¹ Kən nian kit, Iesu tāmaliwək mətān, kən məplan suah kit. Nian tāmāiir, mətō nīganəmtin təpīs. ² Kən netəmim mīn rəha Iesu kəmotən-ipən kəm in māmā, “Iəgətun, suah u tāmāiir mətō nīganəmtin təpīs. ?O naka? ?O nolən rat rəhan, o nolən rat rəha tata ne mama rəhan?”*

³ Mətō Iesu tāmā, “Nīganəmti suah u təmərāt, mətō sənəmā e nolən rat rəhan, o e nolən rat rəha tata ne mama rəhan. Mətō, nīganəmti suah u təməpīs nəhlan māmā Uhgīn otəgətun rəhan wək e nəmegəhən rəhan.† ⁴ Nian tatian əh,‡ kitat kotəkəike kol wək rəha Uhgīn, itəm tāmahl-ipa io ekuwa. Nian lapin otəpanuwa, kən etəmim in təruru nolən wək.§ ⁵ Nian io etatig əh e nətueintən u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən.”*

⁶ Nian Iesu tāmən rəkis nəghatən əh, təmagəh nisip, kən mol nəmit əkəku lan, kən mos nəmit un, mol-pən e nīganəmti suah un. ⁷ Kən Iesu mən-ipən kəm in māmā, “Onəkuwīn e noan nəhau Saeloam, kən mau nīganəmtim.” (Nərgin u Sailom, nīpətin tāmā, “Kəmahl-ipən”). Kən suah un təmuwīn, mau nīganəmtin. Nian təmitəlig-pa, mətō nīganəmtin tinəwīr, kən tinatehm nat.†

⁸ Kən netəmim iman ikin, ne netəm mīn u itəm kotitun in, māmā in etəmim kit nian rafin tateasiə o mənī o netəmim, ilat narmilat təmiwig pik ron. Kən kinotətapəh-ətapəh olat mīn māmā, “!Ei! !Otəplan-tu! ?Suah u inu, nian rafin tatəpələh mateasiə o mənī o netəmim?”

⁹ Kən netəmim neen koatəmā, “Əwəh, in əh.”

Kən mətō neen kotəmā, “Kəpə. Tahmen əm lan, mətō sənəmā in.”

Mətō suah un tāmā, “!Io u inu!”

¹⁰ Kən ilat kəmotətapəh ron māmā, “?Nīganəmtim tāmahrol məwīr?”

¹¹ Kən in tāmā, “Suah u, nərgin u Iesu, in tāmōl nəmit neen kən mol-pən e nīganəmtək, kən mən māmā, ‘Uwīn əpəh Saeloam, mau nīganəmtim.’ Kən əmun, emuwīn. Nian emau nīganəmtək, mətō nīganəmtək tinəwīr, enatehm nat.”

¹² Kən ilat kəmotətapəh ron māmā, “?Mətō suah un tətətig hiə?”

Kən in tāmā, “Io ekəruru.”

¹³ Kən netəmim kəmotiləs suah u itəm nīganəmtin təməpīs aupən, motuwīn kəm Farisi mīn. ¹⁴ Nian u, itəm Iesu tāmōl-pən nəmit e nīganəmti suah kit lan təwīr, in nian rəha Sapat. ¹⁵ Kən Farisi mīn kəmotətapəh ron māmā, “?Nəmahrol nīganəmtim təwīr?” Kən suah un tāmən-ipən kəm ilat māmā, “Iesu tāmōl-pən nəmit e nīganəmtək, kən ekuwīn mau rəkis, kən nīganəmtək təwīr, iatəplan nat.” ¹⁶ Kən Farisi mīn neen kəmotən-ipən māmā, “Suah un tāsisi-pənən o Uhgīn, mətō-inun, in təsətəu-pənən Lou rəha Sapat.”

Mətō Farisi mīn neen mīn kotəmā, “?Mətō tahro? Suah əh sənəmā in iol təfagə rat. Iol təfagə rat təruru nolən nəmtətin kit nulan.” Kən ilat kəmotoor ilat mīn o nəghatən u. ¹⁷ Kən ilat kəmotətapəh mīn ron māmā, “?Suah əh tāmōl-wīr nīganəmtim, kən nīkim təht māmā in etəmim naka?” Kən in tāmən-ipən kəm ilat māmā, “In ien kit.” ¹⁸ Mətō netəm-iasol rəha netəm Isrel kəsotənən nīpahrienən lan māmā suah u aupən nīganəmtin

† **8:58:** Nian Iesu tāmən mīn māmā, “Io Etatig,” tatos nərgi Uhgīn (Eks 3:14). Tol nəhlan, tahmen-pən əm māmā in tāmən māmā in Uhgīn ətuatip. ‡ **8:58:** Jon 1:1; 17:5; 17:24 § **8:59:** Lev 24:16 * **9:2:** Luk 13:2-3 † **9:3:** Jon 11:4 ‡ **9:4:** Nian Iesu tatən māmā, “Nian tatian əh,” nəghatən u tatəpsen-pən rəhan nəmegəhən, mətō-inu in Nəhag-əhagən (ves 5). Mətō lapin tatəpsen-pən rəhan nīmīsən. § **9:4:** Jon 12:35-36 * **9:5:** Jon 1:4 † **9:7:** Aes 35:5

təməp̄is, məto roiu əh, t̄inətaiir. Tol nəhlan, ilat kəmotaun-in-pən rəhan tata ne mama kueia, ¹⁹ kən kəmotətapəh olau məmə, “?Təhrol? ?Nət̄itəmlau u suah u? ?Itəmlau onakuən-tu məmə nian in təmaiir-pa, kən niganəmt̄in t̄əp̄is? ?Okəmə n̄ipahrienən, kən niganəmt̄in təmahrol məw̄ir?”

²⁰ Kən rəhan mama ne tata kuəmə, “It̄imlau ekiatun məmə nət̄it̄imlau əh, kən it̄imlau ekiatun məmə təmaiir-pa, niganəmt̄in t̄əp̄is. ²¹ Məto it̄imlau ekuəruru məmə, roiu əh, kəmahrol niganəmt̄in taiir. Kən it̄imlau ekuəruru m̄in məmə et̄ənim pah təmol niganəmt̄in təw̄ir. Təw̄ir məmə it̄əmat nakotətapəh ron. In t̄inepət rəkis, in t̄itun nənən nat̄imnat m̄in rafin kəm it̄əmat.” ²² Rəhan tata ne mama, kəmuən nəhlan, məto-inu ilau katuəgin netəm-iasol m̄in rəha Isrel, məto-inu ilat k̄inotələhəu rəkis nəghatən kit məmə, et̄ənim it̄əm tatən-iarəp məmə Iesu in Kristo it̄əm Uhḡin təmən məmə otahl-ipa, kən ilat okotahl-iarəp in e nimə rəha nuəf̄im̄inən.

²³ Tol nəhlan, rəhan tata ne mama, ilau kəmuən məmə, “In t̄inepət rəkis, təw̄ir məmə it̄əmat nakotətapəh ron, pəs in tən.”

²⁴ O nat u, ilat kəmotaun-in-pən m̄in suah un it̄əm niganəmt̄in təməp̄is aupən, məmə otuwa mətul aupən e niganəmt̄ilat. Kən kəmotəhai motən məmə, “Ən n̄ipahrienən kən ləs-ipər nərḡi Uhḡin. It̄imat ekot̄itun məmə suah u, in iol t̄əfagə rat.”

²⁵ Məto suah u təmə, “Io ekəruru məmə suah u in iol t̄əfagə rat, o kəp. Nat kit̄iəh əm it̄əm io ek̄itun. Aupən niganəmt̄ək təməp̄is, məto roiu enataiir.”

²⁶ Kən ilat k̄inotətapəh m̄in ron məmə, “?Təmahrol ik? ?Təmahrol mol-w̄ir ik, kən niganəmt̄im təw̄ir?”

²⁷ Məto in təmə, “Enəmən-ipinə rəkis kəm it̄əmat, məto it̄əmat nə̄sotətəlig-inən io. ? Təhrol nakotəmə iakən m̄in? ?It̄əmat m̄in nakotəmə rəhan u it̄əmat?”

²⁸ Kən ilat kəmotəhai in motən rat, motəmə, “!Ah! !Ik u rəhan et̄ənim! !Məto it̄imat u, netənim rəha Moses! † ²⁹ It̄imat ekot̄itun w̄ir məmə Uhḡin təmatəghat kəm Moses, məto suah un, ekotəruru məmə təm̄isi-pən hiə.” §

³⁰ Kən suah apon təmə, “!Nəman! !Narmək təmiwig pik! !Suah u in təmol-w̄ir niganəmt̄ək, məto it̄əmat nəkotəruru ikin təm̄isi-pən ikin! ³¹ Kitat kot̄itun məmə Uhḡin tə̄sətəlig-inən netəm koatol nolən rat. !Məto et̄əm t̄is̄iai-in Uhḡin, kən matol nəw̄ian, Uhḡin tat̄ətəlig-in!* ³² E nətuounən nian, mətoarus-pa u-roiu, kəsətoən əh suah kit məmə təmol-w̄ir iganəmt̄in əp̄is kit it̄əm təmaiir-pa tol m̄ihin, məto niganəmt̄in t̄inəw̄ir. ³³ Okəmə suah u təm̄isi-pənən o Uhḡin, okol təsol aḡin-əh nat kit. Məto t̄ətuat̄ip əm məmə in t̄is̄i-pən o Uhḡin.” †

³⁴ Kən ilat kəmotəhai m̄in motəmə, “!Nəman! Ik et̄ənim rəha nolən rat nian rafin əm, t̄ətuoun e nian nəmaiir-pa mətoarus-pa u-roiu. ?Nakahrol məmə nakəgətun it̄imat?” Kən ilat kəmotahl-iarəp in e nimə rəha nuəf̄im̄inən. †

Nət̄əligən rəha Farisi m̄in, tahmen e et̄əm niganəmt̄in t̄əp̄is

³⁵ Kən Iesu təməto nəghatən məmə kəmahl-iarəp suah u e nimə rəha nuəf̄im̄inən, kən in təmuw̄in məplan, kən t̄ətapəh ron məmə, “?Təhrol? ?Ik nəkatahatətə e Nət̄i Et̄ənim?”

³⁶ Kən suah un təmə, “?Et̄əm-iasol, et̄ənim un in pah? !Awi! Ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekahatətə lan.” §

³⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu əh, ik n̄inehm rəkis in. Suah u, mə inu io, iatəghat kəm ik u-roiu.”*

† 9:28: Jon 5:45 § 9:29: Netəm-iasol rəha netəm Isrel, təməw̄ir məmə ilat okot̄itun məmə Iesu təm̄isi-pən o Uhḡin, məto-inu Uhḡin əm t̄itun nol-w̄irən niganəmt̄in əp̄is. Məs̄in m̄in un, Naoa Rəha Uhḡin tatən məmə nian Kristo it̄əm Uhḡin təmən məmə otahl-ipa tuwa, kən in otol-w̄ir niganəmt̄in əp̄is m̄in okotəw̄ir (Aes 29:18, 35:5, 42:7). Məto, netəm-iasol rəha netəm Isrel, niganəmt̄ilat t̄əp̄is o nat̄imnat m̄in rəha Uhḡin, kən kotapəs nət̄əu-pənən Iesu. * 9:31: Sam 66:16-20; Prov 15:29; Aes 1:15; 59:2 † 9:33: Jon 3:2 † 9:34: Jon 9:2; Aes 66:5 § 9:36: Rom 10:14 * 9:37: Jon 4:26

³⁸ Kən suah un tən-ipən kəm Iesu məmә, “Iərәmәrә, io enatahatәtә lam.” Kən in tәmәisin-pән nulin ron, kән matәfak kәм in.†

³⁹ Kən Iesu tәmән-ipән kәм in mәмә, “Io emuwa e nәtueintән u mәмә ekakil netәmim motor ilat, kән tol nәhlan, netәm niganәmtilat tәmәpis, okotehm nat, kән netәm mין u koatehm nat, niganәmtilat otәpis.”‡

⁴⁰ Kән Farisi mין neen әh-ikin, kәmotәto nәghatән lan, kән kotән-ipән kәм in mәмә, “? Tәhrol? ?Ik nakatән mәмә niganәmtitimat mין tәpis?”§

⁴¹ Kән Iesu tәmән-ipән kәм ilat mәмә, “Okәмә niganәmtitәmat tәpis, oesәнән mәмә itәmat nәkotәkәike motos nalpinән o tәfagә rat mין rәhatәmat. Mәto itәmat nakotәmә niganәmtitәmat tәwir, nakotehm nat, kән tol nәhlan, tәfagә rat mין rәhatәmat tәtatig әh etәmat.”*

10

Iesu tәmuәh nimaa nәghatән e etәmim rәha nehmән sipsip

¹ Kән tән mәмә, “Nipahrienән agin u iatән kәм itәmat mәмә, etәmim itәm tatuwin imә e noanikulu rәha sipsip, tәsuwin-pәнән e ket, mәto in tәtaiu әm lan kән matiwigego in mәмә otuwin imә e noanikulu rәha sipsip,* in iaklәh ne iohamnu itәm kit.† ² Mәto etәmim itәm tatuwin-pән e ket, in etәm tatehm sipsip.‡ ³ Etәmim itәm tatәtul e ket, nian rafin in taterәh e ket o suah u, kән sipsip mין kotitun nәwian. Nian rafin in tәtaun-in nәrgi sipsip mין kitiәh kitiәh, kән in matit ilat moatiet. ⁴ Nian in tatit rәhan mין rafin sipsip moatiet e noanikulu, in tәtaupән-in ilat, kән sipsip mין koatuarisig-in, mәto-inu kotitun nәwian. ⁵ Mәto ilat kәsotәtәu-pәнән suah kit u itәm kotәruru, ilat okotәkәike kagim kapәs, mәto-inu ilat kotәruru nәwian.”

⁶ Iesu tәmuәh nimaa nәghatән u, mәto ilat kotәruru nipәtin mәмә tatән naka.

Iesu in etәmim әtuatip rәha nehmән sipsip

⁷ Tol nәhlan, kән Iesu tәmән-ipән mין kәм ilat mәмә, “Nipahrienән agin u iatән kәм itәmat mәмә, io u, io Ket rәha sipsip mין itәm koatuwin-pән ikin.§ ⁸ Netәm mין u itәm kotaupән-in io, ilat rafin netәmim rәha naklәhән әm ne nohamnuән itәm.* Mәto sipsip mין kol kәsotәtәlig-inән ilat. ⁹ Io un, io Ket u. Etәm tatuwa-pa io ikin, mәмә otuwin imә, in otos nәmegәhән. In otuwa imә, miet muwin ihluә e io, kән mos manuwiһl wir itәm tamiәmitә lan.† ¹⁰ Mәto iaklәh, in tatuwa әm o nat kitiәh әm. In tatuwa mәмә otaklәh kән mohamnu itәm, kән mәрәkin-әрәkin natimnat rafin. Mәto io, emuwa mәмә iakol suatip o nosән nәmegәhән,‡ kән nәmegәhән u, in tәrioah wir e nәwirән rafin.

¹¹ “Io u, Etәmim rәha Nehm Wirән Sipsip Mין.§ Etәm wir un, itәm tatehm wir sipsip mין, in nikin tagien әm mәмә otos-ipән nәmegәhән rәhan o sipsip mין.* ¹² Mәto etәmim un itәm katәtou mәмә in otatehm sipsip mין, in sәнәmә etәm әtuatip rәha nehmән sipsip. Sәнәmә in rәhan әh sipsip mין. Kән okәмә tarәplan kuri iarupin kit tatuwa mәмә otus ilat, kән in otaiu mapәs ilat. Kән kuri iarupin u, tuwin mus sipsip mין neen, kән mәghatit ilat kotagim kitiәh kitiәh. ¹³ Etәm nәhlan, in otagim mәto-inun katәtou әm in o nehmән sipsip mין, mәto e nikin, in tәsolән nat agin e sipsip mין.

† 9:38: Mat 28:9 ‡ 9:39: Aes 6:10; Mak 4:12; Luk 4:18 § 9:40: Rom 2:19 * 9:41: Jon 15:22,24; Hip 10:28-31

* 10:1: Noanikulu rәha sipsip un, tahmen e ikin kit itәm katәhg-ipән sipsip mין ikin nian rafin lapin, mәмә ilat okotatig wir o kuri iarupin mין ne laion mין. † 10:1: Jon 10:8,10 ‡ 10:2: E ves mין u 1-5, ket ne etәm tatehm sipsip, ilau kәрән katuәpsen-pән Iesu, kәnu iaklәh mין koatәpsen-pән netәm-iasol mין rәha netәm Isrel. Kәnu sipsip mין koatәpsen-pән netәmim mין rәha Ughin. § 10:7: Jon 1:51; 14:6 * 10:8: Jer 12:1; Esik 34:2 † 10:9: Sam 118:20,22-24 ‡ 10:10: Jon 1:4; 3:15-16; 5:40; 20:31 § 10:11: Sam 23:1; Aes 40:11; Esik 34; Maeka 5:2,4; Mat 2:6; Mak 6:34; 1 Pita 2:25; 5:2-4; Nol Әpән 7:17; Jon 15:13; 1 Jon 3:16 * 10:11: Hip 13:20

14-15 “Io u inu, io Etämim rəha Nehm Wirən Sipsip Mın. Tata Uhgın in titun io, kən io ekıtun in,† kən e nolən kitiəh əm, io ekıtun rəhak sipsip mın, kən rəhak sipsip mın ilat kotıtun io. Io nıkkik tagien əm, məmə oekımıs o nosmegəhən ilat. 16 Kənu rəhak mın neen əpəh ikin sipsip mın, itəm kəsotatigən e noanıkulu u, məto io ekəkəike mit mın ilat kotuwa. Ilat mın, okəpanotıtun nətoən nəwiak. Kənu sipsip mın u ilat rafın u, okotuwa motuəfımın əm ilat mın motol kitiəh. Kən etämim kitiəh əm, in otatehm ilat.‡ §

17 “Rəhak Tata in tolkeike pik io, məto-inu nıkkik tagien əm məmə oekos-ipən rəhak nəmegəhən o netämim, məmə uarisig lan, io ekos mın nəmegəhən rəhak.* 18 Etämim kit tikə məmə otos-irəkıs nəmegəhən rəhak, məto io atıp əm ekos-ipən rəhak nəmegəhən məto-inun io əm iakolkeike mihin. Io atıp əm iatos nepətən məmə ekəhlman rəhak nəmegəhən, kən io atıp əm matos mın nepətən məmə ekaskəlım mın rəhak nəmegəhən. Nat u inu, itəm rəhak Tata təmən-ipa kəm io məmə ekəkəike mol mihin.”†

19 Kən netəm Isrel u, ilat kəmotoor mın ilat mın o nəghatən mın u. 20 Ilat tepət kotən məmə, “!Suah u narmin rat kit tətatig lan! !Rəhn-kapə tətalməl! ?Təhrol itəmat nakoatətəlig-in?”

21 Məto neen mın, ilat koatən məmə, “Nəghatən u, sənəmə nəghatən rəha etəm narmin rat tətatig lan. ?Nıkitəmat təht məmə, narmin rat titun nol-wirən iganəmtın əpıs, təwir mın?”‡

Netämim kəmoatətəhau Iesu, məto-inu in təmən məmə in Nəti Uhgın

22 Tınuwa e nian rəha netəm Isrel itəm koatol lafet kit lan Jerusalem. Nərgi lafet u, in lafet rəha Nol-Wirən Mın Nimə Rəha Uhgın.§ 23 In əh e nian rəha nətəpən. Kən Iesu təmətaliwək e feranta e Nimə Rəha Uhgın, nərgin u, Feranta Rəha Kig Solomon. 24 Kən netəm Isrel neen kəmotuwa motətul, motıtəlau in. Kəmotən-ipən kəm in məmə, “?Onəghan kən ik nəpanol itimat ekotıtun ik? Okəmə ik Kristo pahrien itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, nakən-ipa wir kəm itimat.”*

25 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Io enəmən-ipınə rəkıs kəm itəmat,† məto itəmat nəsohatətəən lak. Nəmtətin mın u itəm iatol e nərgi rəhak Tata, ilat koatol nəfigəmən e nəghatən rəhak,‡ 26 məto itəmat nəsohatətəən lak, məto-inun itəmat sənəmə rəhak mın sipsip mın.§ 27 Rəhak sipsip mın ilat koatəto nəwiak kən motıtun. Io ekıtun wir ilat, kən ilat koatuarisig-in io. 28 Kən io iatos-ipən nəmegəhən lili u namnun tikə kəm ilat, ilat okol kəsotısımısən nian kit ne. Kən etämim kit ne okol təsiuw rəkısən ilat e nelmək.* 29 Rəhak Tata itəm təmos-ipa ilat kəm io, in təsanən taprəkıs-in natımmat rafın. Tol nəhlan, kən suah kit okol təsiuw rəkısən ilat e nelmin.† 30 Itımlau rəhak Tata, itımlau kitiəh əm.”‡

31 Kən netəm Isrel kəmotəmık mın kəpiel apın, məmə okotaht in lan. 32 Məto Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Io enamol rəkıs nəmtətin wir mın tepət e nıganəmtitəmat. Nəmtətin mın əh ilat əh, rəhak Tata təmos-ipa məmə io ekol. ?Məto nəmtətin ahrol un itəmat nakotəmə onəkotaht io ron e kəpiel apın?”

† **10:14-15:** Mat 11:27 ‡ **10:16:** Ves 16 u, in tatıtəlig-pən e ves mın 1-5. İkin əh, noanıkulu rəha sipsip tatəgətun netəm Isrel. Iesu tətəun-in ilat məmə rəhan mın. Sipsip mın itəm kotatig əh e noanıkulu əh, ilat u, netəm Isrel itəm kəsotahatətəən e Iesu. Sipsip mın itəm Iesu tatən məmə ilat kəsotatigən e noanıkulu u, ilat İaihlua mın. Nian in otaun-in ilat, kən ilat mın okotətəlig-in nəwian, kən ilat rafın okotuwa kol kitiəh, kən etämim kitiəh əm, inu Iesu, in otatehm wir ilat. § **10:16:** Aes 56:8; Jon 11:52; Wək 10:34,35; Rom 1:16; Efes 3:6 * **10:17:** Aes 53:12 † **10:18:** Mat 26:53-54; Fil 2:8; Hip 5:8 ‡ **10:21:** Eks 4:11 § **10:22:** Lafet əh koatol nıkkilat tatuəh nian kit aupən. Tıpılat mın kəmotafəl wir Nimə Rəha Uhgın, təpia, kən məwir, masım. Lafet əh, in katən mın məmə lafet rəha Laet Mın, məto-inu netämim kəmotasıpən e lait mın tepət e rəhalat latuənu mın. * **10:24:** Luk 22:67-71 † **10:25:** Jon 8:58 ‡ **10:25:** Jon 5:36; 14:11 § **10:26:** Jon 6:44 * **10:28:** Jon 6:39; Rom 8:35-39 † **10:29:** Jon 17:2,6,24 ‡ **10:30:** Dut 6:4; Jon 17:21-23

³³ Kæn ilat kotamæ, “Itimat esotænæn mæmæ ekotaht ik e kæpiel apin o nat piſpis wir min u ik natol. Itimat ekotamæ ekotaht ik mæto-inu nakatæn rat Uhgîn. Ik etæmim æm, mæto ik nakatæn mæmæ ik Uhgîn.”

³⁴ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæmæte-pæn aupæn, e ræhatæmat ætuatip Lou, mæmæ Uhgîn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, ‘Itæmat uhgîn min.’”[§] ³⁵ Kæn kitat kotitun mæmæ Naoa Ræha Uhgîn, okol tæsæuhlinæn. Uhgîn tæmos-ipæn næghatæn ræhan kæm netæmim neen. ?Tol næhlan, okæmæ Uhgîn tæmatæghat-in netæm min u, kæn mæn ilat mæmæ uhgîn min, ³⁶ kæn nakotæhrol motæhai io moatæn mæmæ io iatæn rat Uhgîn mæto-inu iatæn mæmæ io Næti Uhgîn? Io u inu, itæm Tata Uhgîn in tæmælæhæu-pæn io mæmæ ræhan piſin æm, kæn mol æpen-æpenæ lak, mæmæ otahl-ipa io ekuwa e nætueintæn. ³⁷ Okæmæ esolæn næmtætîn min itæm ræhak Tata tatol, kæn sotahatætæn lak. ³⁸ Mæto okæmæ iatol næmtætîn min u ræhak Tata tatol, kæn nat æpnæpin mæmæ itæmat næsotahatætæn e ræhak næghatæn min, mæto tæwir mæmæ onækotahatætæ e næmtætîn min ræhak. Kæn tol næhlan, itæmat onæpanotitun wir agin mæmæ Tata Uhgîn tætatig lak, kæn iakætætig e Tata Uhgîn.”* ³⁹ Tol næhlan, o næghatæn min u, ilat kæmotolkeike min mæmæ okotaskælîm in, mæto in tæmîet elat, magîm.

⁴⁰ In tæmeguæfîmîn-pæn min e næwtain næhau Jotan, muwîn æpæh, aupæn, Jon tæmol baptais e netæmim ikin. Kæn mætætig ikin æh. ⁴¹ Kæn netæmim tepæt kæmotuwa ron, kæn moatæn mæmæ, “Jon tæmæsolæn næmtætîn kit ne. Mæto næghatæn min itæm in tæmatæn e suah u, ilat rafin nîpahrienæn æm.”† ⁴² Kæn ikin æh, netæmim tepæt kæmotahatætæ e Iesu.

11

Lasaros tæmîmîs

¹ Etæm Petani kit, nærgîn u Lasaros, tatîmîs. Petani, in latuænu kit, ima Meri ne pian Mata.* ² Meri u, inu, uarisig otæpænau nelki Iæræmæ ræhatat e senta, kæn mafæl e noanun, tæmîæg.† Kæn pætan u, ræhan u kaka Lasaros u tatîmîs. ³ Tol næhlan, wini Lasaros mil kuahl-ipæn næghatæn o Iesu mæmæ, “Etæm-iasol, ik kit u itæm nakolkeike pik,‡ in tatîmîs.”

⁴ Nian Iesu tæmæto næghatæn u, kæn in tæmæ, “Lasaros tatîmîs, mæto ræhan nîmîsæn æh, okol tæsolæn in tîmîs agin-æh. Nîmîsæn æh ræhan otol mæmæ netæmim okotilæs-ipær motænwiwi Uhgîn ron. Kæn nîmîsæn æh otol mæmæ netæmim okotilæs-ipær motænwiwi Næti Uhgîn ron.”

⁵ Iesu tolkeike pik Mata ne pian, ne ræhalau kaka Lasaros. ⁶ Tol nulan, nian tatæto pap mæmæ Lasaros tatîmîs, in tæmatig min mos nian kæiu æpæh ikin tætatig ikin.‡ ⁷ Kæn uarisig, tæn-ipæn kæm ræhan netæmim min mæmæ, “Pæs kotitælig-pæn min Jutia.”

⁸ Mæto ræhan netæmim min kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iægætun, roiu æm huæ, netæm-iasol ræha Jutia kæmotæmæ okotahtimnu ik e kæpiel apin. ?Mæto ik nakæn mæmæ onakitælig-pæn min ikin æh?”

⁹ Kæn Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæmat nækotitun mæmæ tuelef aua e nærauiægæn. Okæmæ etæmim tætalîwæk e nærauiægæn, okol tæsorinæn nelkin e kæpiel kit, mæto-inu tatæplan nat e næhag-æhagæn ræha nætueintæn.* ¹⁰ Mæto okæmæ in tætalîwæk lapin, in titun norinæn nelkin e kæpiel kit, mæto-inu ræhan næhag-æhagæn tikæ.” ¹¹ Iesu tînæn rækis

§ **10:34:** E Sam 82:1-2, Uhgîn tæmuah nimaa næghatæn kit mæmæ, netæm-iasol min ræha netæmim ræhan, ilat kotahmen e uhgîn min, meto inu in tæmitæpun ilat mæmæ ilat okoatætul o Uhgîn, kæn motakil ræhan netæmim min. Kæmotakil netæmim mihin, kæn tol næhlan, kæn tæn elat mæmæ, “uhgîn min.” Mæto kæsi, mæmæ ilat kæmosotakîlæn e suatip ætuatip, kæn Uhgîn otærækin ilat. Inu e ves u Jon 10:34, Iesu in tatos e næghatæn u kæmæte aupæn e Sam, kæn tatæghat kæm netæm-iasol min roiu. * **10:38:** Jon 14:10,11,20; 17:21 † **10:41:** Jon 1:26-27,30,34 * **11:1:** Luk 10:38-42 † **11:2:** Jon 12:3 ‡ **11:3:** Jon 11: 5,36 § **11:6:** Iesu in tolkeike Meri ne Mata ne Lasaros, tol næhlan in tatæhagin minu lan mæmæ Lasaros otîmîs paupæn, mæto-inun in otol nahatætæn ræhalal tæskasik min nian in otol Lasaros tînægæh min e nîmîsæn. Øplan-tu ves 14-15. * **11:9:** Jon 8:12; 9:5

nəghatən əh, kən in mən-ipən kəm ilat məmә, “Kitat kit u Lasaros, in tətəpəl. Məto io oekuwın əh-ikin məhgaiir lan.”†

12 Kən rəhan mın netəmim kotən-ipən kəm in məmә, “Etəm-iasol, okəmә in tətəpəl, kən rəhan nımisən otikә. !In otəto təwır mın!” 13 E nəghatən u rəha Iesu, nıpatın u məmә Lasaros tınımis rəkis. Məto ilat nıkilat təht məmә Lasaros in tətəpəl әm. 14 Kən Iesu təmәn-ipən wır məmә, “Lasaros tınımis rəkis. 15 Nian nıkkik tatuəh itəmat, nıkkik tagien məmә eməsatiğән itımlau mın, məto-inu nat u, otasitu etəmat məmә onəkotahatətә lak. Məto təwır məmә pəs kotuwın motehm in.”

16 Kən Tomas u, kətaun-in məmә Mil Mil, in tən-ipən kəm netəmim neen mın rəha Iesu məmә, “Təwır, pəs kitat rafın kotuwın, məmә kitat rafın okotımis әm kitat mın.”

Iesu in nəukəti naiir-pa mın e nımisən

17 Nian Iesu tәмiet-arəpən Petani, kən təmәto məmә kәмitәnim Lasaros, tınos nian kuwit rəkis. 18 Latuәnu u Petani, in iuəhkir әm o Jerusalem, okəmә naka suatıp lan tahmen e kilomita kisil, 19 kən netəm Isrel tepət kәmotuwa məmә okotehm Mata ne Meri motilәs-ipər nətәligән rəhalau məto-inun katuəto tәrat o rəhalau kaka tәmimis.

20 Kən nian Mata tәмәto məmә Iesu tatuwa, in tәмәtul muwın məmә otəplan. Məto Meri, in tәmatəpələh әm imә.‡ 21 Kən Mata tәмәn-ipən kəm Iesu məmә, “Etəm-iasol, okəmә ik nәмәtatıg ikin-u, okol rəhak kaka tәmәsimisән. 22 Məto io enıtun əh məmә nat naka onakətapəh-in kəm Uhgın, kən Uhgın otəpanos-ıpinә kəm ik.”

23 Kən Iesu tән-ipən kəm in məmә, “Rəham kaka otəpanəmegəh mın.”

24 Mata tәmә, “Io ekıtun məmә Lasaros otəpanəmegəh mın e Namnun Nian, itəm netəmim rafın kәmotımis okotaiir-pa mın.”§

25 Kən Iesu tән-ipən kəm in məmә, “Io u, io Nəukəti Naiir-pa Mınәn e Nımisән, kən io mın, io Nəukəti Nəmegəhән. Etəmim itəm in otahatətә lak, nat әnnapın məmә in tәmimis, məto in otəmegəh mın. 26 Kən etəmim itəm tatəmegəh kən mətahatətә lak,* in okol tәsimis ağın-əhән nian kit ne.† ?Nəkatahatətә e nəghatən u rəhak?”

27 Mata tән-ipən kəm in məmә, “Əwəh, İerəmərə. Io enatahatətә lam, məmә ik Kristo itəm Uhgın tәмәn məmә otahl-ıpa. Ik Nəti Uhgın. Ik u inun, aupән netəmim kәmoatән məmә ik onəpanuwa e nətueintән.”

Iesu tәmasək

28 Nian Mata tınән rəkis nəghatən u, kən muwın məmә otән-ipən kəm pian Meri tuwa. Tәmuwın kән masiwән-in-pән e matәlgın məmә, “İəgətun‡ tınuwa rəkis. Tolkeike məmә otəplan ik.” 29 Kən nian Meri tәмәto nəghatən u, tәмәtul uəhai әm, matuwın məmә otəplan Iesu. 30 Iesu in tәsuwamән əh latuәnu, in tatәtul əh-ikin Mata tәmuwın ikin mehm. 31 Kən nian netəm Isrel mın u itəm kәmoatəpələh imә ilat Meri, moatilәs-ipər rəhan nətәligән, kәmotəplan in tәмәtul uəhai әm matuwın ihluә, kən ilat kotuarisig-in. Nıkilat təht məmә tatuwın e suwit, otasək.

32 Meri tәмiet-arəpән u ikin Iesu tatәtul ikin, kən nian tәmәplan Iesu, in tәmisin nulın mән-ipən kəm in məmә, “Etəm-iasol, okəmә ik nәмәtatıg ikin-u, kən okol rəhak kaka tәsimisән.”

33 Nian Iesu tәmәplan məmә pətan u ne netəmim mın un ilat mın koatasək, in tәмәto tәrat pık, nıkin tıfım. 34 Kən in tәмәtapəh olat məmә, “?Nәmotitәnim hiә?”

Kən ilat kәmotән-ipən kəm in məmә, “Etəm-iasol, wa-tu mәplan.”

† **11:11:** Nımisән rəha netəm kotahatətә e Iesu in tahmen әm məmә kәmotapıl әlu-әlu әm məto-inu ilat kәmos nәmegəhән lilin. Jon 3:16; 5:24; 10:28; 11:25-26; 1 Tes 4:13-18 ‡ **11:20:** Luk 10:38-42 § **11:24:** Dan 12:2; Jon 5:28,29; 6:39,40; Wәk 24:15 * **11:26:** Jon 3:15 † **11:26:** Mat 25:46 ‡ **11:28:** Jon 13:13

³⁵ Iesu, nahwi nāmtin tēmaiah. § ³⁶ Kān netām Isrel mīn u, ilat kotāmā, “Ei, netāmim. ! In tāmolkēike pik agin-əh suah u taprākis!”

³⁷ Māto ilat neen mīn koatān māmā, “Suah əh in əh aupān, tāmōl-wir iganāmtin əpis. ? Kān tēhrol māsān-iəhauān Lasaros māmā tāsīmīsān?”

Iesu tāmōsmegāh mīn Lasaros

³⁸ Kān Iesu tāmāto mīn tērat pik, kān in tāmūwīn əpəh e suwīt. Ilat kāmōtītānim Lasaros əpəh e nīpəg kəpiel kit, kān mōtīlās-ipān mīn kəpiel kit mīn mōtāhtōsig-in-pān nīpəg kəpiel lan. ³⁹ Kān Iesu tən-ipān māmā, “Otahwīn rākis-tu kəpiel.”

Kān Mata u, wīnī Lasaros, tən-ipān kām Iesu māmā, “Etām-iasol, in tīnəpien rākis. Kāmītānim tīnos nīan kuwīt rākis.”

⁴⁰ Māto Iesu tən-ipān kām in māmā, “?Tēhrol? ?Ik nīnalūin māmā emān-ipīnā rākis kām ik māmā okāmā nakahātətə lak kān onəkəplan nāsānānān asol ne nepətān əhag-əhag rəha Uhgīn?” ⁴¹ Tol nāhlan, ilat kāmōtāhwīn rākis kəpiel. Kān Iesu tāmūag-pər kān māmā, “Tata, io iatān tagkiu kām ik māto-inu nāmāto rākis rəhak nəghātān. ⁴² Kān ekītun māmā e nīan rafin, natəto io. Māto iatān nəghātān u, o netām mīn u, itām koatətul tītəlau-in io, māmā ilat okotahātətə māmā ik nāmāhl-ipa io.”* ⁴³ Kān əmun, nīan Iesu tīnān rākis nəghātān u, in tēmaun əfāməh māmā, “!Lasaros, ətul mīet!” ⁴⁴ Kān Lasaros tāmətul mīet, matāmīk mātātīg əm nīmāhan mīn u itām kāmēlis ətāin nelmīn ne nelkīn ne nīganāmtīn ne lan. Kān Iesu tən-ipān kām ilat māmā, “Otikis rākis nīmāhan mīn əh, pəs in taliwək.”

Netām-iasol mīn rəha Isrel kāmōtegās-in suatīp māmā okotoh Iesu

(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Netām Isrel itām kāmōtuwa o Meri kān mōtehm natīmnat mīn u itām Iesu tāmōl, ilat tēpət kāmōtāhātətə lan. ⁴⁶ Māto ilat mīn neen kāmōtuwīn o Farisi mīn, kān mōtān-iarəp kām ilat rafin natīmnat mīn itām Iesu tāmōl. ⁴⁷ Kān o nat u, Farisi mīn u ne pris asol mīn ilat kāmōtaskəlīm nuəfīmīnān asol kit rəhalat, kān ilat kāmōtān kām ilat mīn māmā, “? Okotəhrol nulan? Suah əh tīnatol nāmātīn tēpət. ⁴⁸ Okāmā okotapəs əm, tatol nāhlan, kān netāmim rafin okotahātətə lan, kān netām Rom ilat okotuwa mōtərəkīn Nīmā Rəha Uhgīn ne kantri rəhatat kān mōtos-irākis ilau e nelmītāt.”

⁴⁹ Kān ilat kit u, nərgīn u Kaeafas, in pris asol agin e nup əh. Tol nulan, in tāmān māmā, “Itāmat nəkōtəruru agin-əh nat u. ⁵⁰ ?Tēhrol itāmat nəsōtītunān? ?Itāmat nəsōtītunān māmā təwir māsīn otāmat māmā etāmim kitīah əm otīmīs o netāmim, taprākis-in māmā kantri apīəpiə otīmīs?”†

⁵¹ Nīan in tīnān nəghātān u, in tāmāsān atīpān e nətəlīgān əm rəhan. In pris asol agin e nup əh, kān in tēmaupān mən-iarəp nəghātān itām Uhgīn tāmōs-ipān kām in. Kān in tāmān māmā Iesu in otīmīs o nosmegāhān netām Isrel.‡

⁵² Kān māto rəhan nīmīsān, sənāmā o nosmegāhān netām Isrel əm, māto o nosmegāh mīnān nenətī Uhgīn mīn itām kotān atīt e nətueintān, kān mōl ilat kotuwa mōtol kitīah əm. § ⁵³ Tol nāhlan, e nīan əh, ilat kāmōtegāhan-in māmā okotəkāike kegās-in suatīp kit o nohamnuān Iesu. ⁵⁴ Kān o nat u, Iesu tāsaliwək-arəp mīnān ikīn mīn e Jūtīa, in tēmagīm ikīn-u, muwīn əpəh e taon kit, nərgīn u Efrāim. Taon u, in iuəhkīr əm o ikīn taruān-aruān ikīn. Kān in mətātīg ikīn əh, ilat rəhan mīn netāmim.

Netāmim kāmōatol əpen-əpenā o nolān lafet rəha Nuhagego-inān

§ 11:35: Luk 19:41 * 11:42: Jon 3:17 † 11:50: Jon 18:14 ‡ 11:51: Kaiəfəs tolkeike māmā okohamnu Iesu māto-inu tēsolkēikēan māmā netām Rom okotərəkīn kantri rəha netām Isrel. Māto, in tāmātān aupān nat kit itām otuwa mōl nīpahriēnān lan, māto in təruru nat əh in tatān. Rəhan nəghātān, nīpətīn tatəgātun māmā Iesu otəkāike mīmīs māmā Uhgīn otəsōlān nalpīnān kām rəhan netāmim o rəhalat tafagə rat mīn. § 11:52: Aes 49:6; Jon 10:16

⁵⁵ Tinatuwa iuəhkir o nian rəha lafet kit rəha netəm Isrel, nərgin u, lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən netəmim tepət kīnoatiet ikin pisin pisin min mīnoatuwa Jerusalem məmə okotol natimnat min məmə ilat okotarətuəh† e niganəmti Uhgīn, paupən un, məpanotuwin e lafet əh. ⁵⁶ Kən netəm min əh kīnoategəs-in Iesu. Kən nian kəmotuəfimin e Nīmə Rəha Uhgīn, kīnoatəpəh-əpəh olat min məmə, “?Kəruru mə Iesu otuwa e lafet u, o kəp?”

⁵⁷ Məto e nian əh, pris asol min ne Farisi min kəmotələhəu nəghatən kit, məmə okəmə etəmim kit titun ikin Iesu tətətig ikin, in otəkəike muwa mən-iarəpən kəm ilat, pəs mopael min kotuwīn motaskəlīm.

12

Meri təmau nelki Iesu e senta (Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Nian sikis əh-ikin tətətig əh kəpənən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tīnītəlig-pa min Petani, imə Lasaros ikin. Suah u inu, Iesu in təmol in təmegəh min. ² Kən netəmim ikin-u, kəmotol nagwənən kit rəha Iesu. Kən Mata in tos nagwənən, muwa.* Kən Lasaros min əh-ikin e nagwənən əh, ilat Iesu ne, koatəməhl-pən, moatəgwən.† ³ Kən Meri təmos senta kit tatər e nuwigī nat, muwa. Senta u, kəmol e noki nato.‡ Senta əh, nəmiəwīn təwīr, kən nəmtin tiəkis. Kən in təmau nelki Iesu e senta u, kən mafəl e noanun. Nəmiəwī senta u, təmīrəfin nīpəgnoa nīmə.§ ⁴ Məto etəmim kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, suah un uarisig otəpanegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr min, in təməhai ron. In təmən məmə, ⁵ “?Ik nəkəruru nol-salīm-in senta u, mos məni lan, kən mos-ipən kəm ian-rat min? Senta u, in tahmen e tri-hanrit tenarius.* ⁶ In təmən nəhlan, məto sənəmə in tatol nat agin e ian-rat min, məto in təmən əm, məto-inu in iakləh. In tatos kətīm rəha məni rəhalat, kən nian neen, in tətəkləh-in.

⁷ Məto Iesu təmə, “Əpəs-tu pətan u. Sərəkinən rəhan nətəligən. In təmatələhəu wīr senta u, məmə otəu nīpətīk, o nian əh itəm okītənīm io lan. ⁸ Ian rat min, nian rafin itəmat min ilat nəkotətig.† Məto io, okol esatīgən nian rafin kitat min itəmat.”

Pris asol min kəmotegəs-in min suatip o nohamnuən Lasaros

⁹ Kən nian nīmanin netəm Jutia kəmotəto məmə Iesu tətətig latuənu Petani, kən ilat kīnoatuwa ikin. Kəsotuwa əmən məmə okotəhm Iesu, məto ilat kotuwa min məmə okotəplan-tu Lasaros u təmīmīs, kən Iesu tol min təmegəh.‡ ¹⁰ Kən əmun, pris asol min, kəmotegəhan-in min məmə okəkəike kohamnu min Lasaros, ¹¹ məto-inun nian netəm Isrel tepət kəmotəplan Lasaros təməmegəh min, kən ilat kəmotəhatətə e Iesu, kən mīnotapəs rəhalat netəm-iasol min.

Iesu təmuwa Jerusalem matol əp in məmə in kig (Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Kəmən lawīgīn, nīmanin netəmim itəm kəmoatuwa Jerusalem məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən, kəmotəto məmə Iesu tətəliwək mīnatuwa e taon. ¹³ Kən tol nəhlan, ilat kəmotiet e taon u, moatəmīk nat kit tahmen e nīmālī nəmīl§ moatuwin mə okotəplan Iesu. Kən moatəgət əfəməh moatən məmə,

* **11:55:** Eks 12:13,23,27 † **11:55:** Okotarətuəh, nīpətīn un, məmə ilat okotafəl wīr ilat min, məto-inu ilat kotītun məmə ilat kotamkīmīk e niganəmti Uhgīn. * **12:2:** Luk 10:38-42 † **12:2:** Nīpahrienən məmə ilat kəsotəpələhən motəgwən. Məto e nolən rəhalat e nian əh, ilat kotapīl motīsīn-pən nuwləlmīlat e tepīl, kətəgwən. ‡ **12:3:** Nato in nat kit nəmiəwīn tatəpien wīr, tahmen e nīgpīs. § **12:3:** Mak 14:3 * **12:5:** Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan vatu.” † **12:8:** Dut 15:11 ‡ **12:9:** Jon 11:43,44 § **12:13:** Nīmālī nəmīl u in nəmtətīn rəha nəptən rəhalat ne nol wīnən e tikīmīr min rəha netəm Isrel. Okəm-naka ilat kəmoturin-urin nīmālī nəmīl məto-inu nīkilat tətəht məmə Iesu in Kristo, kən in tīnuwa məmə otəmki-rəkīs ilat e nərəmərəən rəha netəm Rom.

“!Hosana!”*

!Iærəmərə Uhgîn tətatiġ ilau suah u itəm tatuwa e nərgîn!

!Iærəmərə Uhgîn tətatiġ ilau Kig u rəha netəm Isrel!”†

¹⁴ Kən Iesu təməplan nəti togki kit, kən tasuə lan maliwək matuwîn. Natimnat min u, Naoa Rəha Uhgîn tinəmən rəkis məmə,

¹⁵ “Netəm Saeon,‡ itəmat sotəginən.

!Otəplan-tu! !Kig rəhatəmat tatuwa,

in titasuə e nəti togki maliwək matuwa!”§

¹⁶ E nian əh, netəmim rəha Iesu ilat kotəruru nīpəti nat u. Məto uarisig, nian Iesu tinəmegəh min e nīmīsən, kən Uhgîn tinol əp rəkis nepətən rəha Iesu, kən nikilat təpanəht məmə aupən, kəməte rəkis nəghatən lan e Naoa Rəha Uhgîn, kənu netəmim kinotol nəghatən min əh tinuwa minol nīpahrienən lan.

¹⁷ E nian Iesu təmaun-in Lasaros, kən Lasaros tiet e nīpəg kəpiel məmegəh min, nīmanin netəmim tepət kəmotatiġ ilat əh-ikīn. Kən ilat əh kəmotətul-arəp minotən-iarəp natimnat min u in təmol. ¹⁸ Tol nəhlan, netəmim tepət kəmotuwa məmə okotəplan Iesu, məto-inu koatəto məmə in təmol nəmtətin əh. ¹⁹ Kən Farisi min kīnoatən-ən kəm ilat min məmə, “!Otəplan-tu, okol kitat kəsotol aġin-əhən nat kit. Roiu əh, netəmim rafin e nətuounən kīnoatuarisig-in!”

Netəm Kris neen kəmotolkeike məmə okotəplan Iesu

²⁰ Kən nian netəmim kəmotuwîn Jerusalem məmə okotəfak e nian rəha lafet u, kən netəm Kris neen min əh-ikīn ilat min, kəmoatəfak. ²¹ Netəm Kris min u kəmotuwa motehm Filip. Filip in etəm Petsaeta əpəh Kalili. Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iakotolkeike məmə ekotəplan Iesu.” ²² Kən Filip tətul muwîn mən-ipən kəm Antru, kən ilau kəmian muən-ipən kəm Iesu.

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Roiu əh, Nəti Etəmim, rəhan nian tinuwa rəkis, məmə Uhgîn otol əp rəhan nepətən əhag-əhag. ²⁴ Nīpahrienən aġin u iatən kəm itəmat məmə, etəmim otəkəike mītənim nīkuti nat e nīsīp kən otīmīs. Okəmə təsīmīsən, kən okol təsəwiəən kən məsoeən. Məto okəmə otīmīs, kən otoe-in noan tepət, tepət.* ²⁵ Etəm nīkin tatəht pīk rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otəmkarəpən-in. Məto etəmim itəm nīkin təsəht pīkən nəhlan rəhan nəmegəhən e nətueintən u, in otaskəlīm wīr nəmegəhən rəhan o nəmegəhən lilin.† ²⁶ Etəm tolkeike məmə otol wək rəhak, in otəkəike muarisig-in io,‡ kən okəmə ikīn pəhruən io ekatiġ ikīn, kən in min, in otatiġ ikīn-u.§ Kən etəm tatol wək rəhak, Tata Uhgîn otisiai-in.”

Iesu təməghat-in nīmīsən rəhan

²⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Roiu əh, nīkik titəhmə pīk.* ?Oekahrol min-nulan? Okol esənən məmə, ‘Tata, ohrəkis nəhməən itəm tatuwa ron io.’ Natimnat u inu, io emuwa ron. ²⁸ Tata, ik os-ipər atīp nərgəm.”

Kən əmun, roiu aġin-əh, ilat kəmotətəto nəwian kit təmīsī-pən e neai tatən məmə, “!o eniləs-ipər rəkis nərgək, kən roiu əh, oekiləs-ipər min.”

²⁹ Kən netəmim itəm kəmotətul iuəhkīr ron kəmotətəto nəwian əh, kən ilat neen kotəmə, “!Netəmim! ?Naka u? ?Kalueluə kit, o?” Məto neen kotəmə, “Nagelo kit əh tatəghat kəm in.”

* **12:13:** Nəghatən u, “Hosana,” nīpətin ətuatīp in “Asitu, Uhgîn, osmegəh itimat,” məto e nian rəha Iesu, nəghatən u, ilat kəmotəuhlin əm nīpətin məmə, “!Ənwiwi Uhgîn!” Ves u ilat koatən, in təmīsī-pən e Sam 118:25-26. † **12:13:** Jon 1:49 ‡ **12:15:** Jerusalem u, kəmotəun-in min məmə Saeon, məto-inun nərgīn əh rəha nītot kit itəm kəmiləkīn-pər taon lan. Saeon u, in nərgī Jerusalem kit min. § **12:15:** Sek 9:9 * **12:24:** 1 Korin 15:36 † **12:25:** Mat 10:39; 16:25; Mak 8:34-38; Luk 14:26; 17:33; 2 Korin 5:14-15 ‡ **12:26:** Mat 10:38; Luk 14:27 § **12:26:** Jon 14:3; 17:24 * **12:27:** Mat 26:38,39; Jon 11:33,38; 13:21

³⁰ Mæto Iesu tən-ipən kəm ilat mēmæ, “Nəwian u, təməsuwamən mēmæ io ekæto. Mæto təmuwa mēmæ itəmat onəkotæto.† ³¹ Roiu əh tīnol nian itəm Uhgīn otakil nolən rəha netəmim e nətueintən. Roiu əh, in otoh-iəhau nəsanənən rəha Setan,‡ iərəmərə rəha nətueintən u.§ ³² Nian katiləs-ipər io ilis,* kən io oekiuw-pa netəmim rafin kotuwa ron io.”† ³³ E nəghatən u, in tīnuhapik e nimisən rəhan.‡

³⁴ Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in motən mēmæ, “Itimat enotæto rəkis e Lou rəhatat, mēmæ nian Kristo itəm Uhgīn təmən mēmæ otahl-ipa tuwa, in otətətig lilin əm, matuwīn namnun tikə.§ ?Təhrol ik nakatən mēmæ netəmim okotəkəike motiləs-ipər Nəti Etəmim? ?Mæto Nəti Etəmim u, in pah?”

³⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mēmæ, “Nəhag-əhagən u, tətətig otəmat o nian təkəku əm. Kən nian nəhag-əhagən u tətətig otəmat, itəmat nəkotəkəike motaliwək lan. Okəmæ kəpə, kən nəpinəpən otirəfin itəmat. Kən etəmim itəm tətaliwək e nəpinəpən, in təruru ikin in tatuwīn ikin. ³⁶ Nian nəhag-əhagən u tətətig əh otəmat, itəmat nəkotəkəike motahatətə e nəhag-əhagən u mēmæ itəmat nakotuwa nenəti nəhag-əhagən.”*

Netəm Isrel ilat kəməsotahatətəən e Iesu

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u kəm ilat, kən magim mapəs ilat muwīn matəhluaig. ³⁷ Nat əpnəpin mēmæ in tīnol rəkis nəmtətin tēpət e nigənti netəm Isrel, mæto ilat kəsotahatətəən lan. ³⁸ Ien rəha Uhgīn u Aesea, təmaupən matəghat-in rəhalat nolən. Kən nat u təmuwa mēmæ otol nəghatən rəhan tuwa mol nīpahrienən lan. In təmən mēmæ, “?Iərəmərə, pah otahatətə e nəghatən rəhatimat? ?Ekoatən-iarəp, kən pah otahatətə lan?

?Kən Iərəmərə otol əp kəm pah nahgin itəm təsanən pik o nosmegəhən?”†

³⁹ Kənu ilat kotəruru nahatətəən lan mæto-inu tahmen-pən əm mēmæ Aesea təmən-iarəp mīn aupən mēmæ,

⁴⁰ “In təmol ilat mēmæ nigəntilat otəpis.

Okəmæ təsəpisən, kən ilat okotəplan nat kən motitun.

Kən in tīnahtosig-in rəkis nikilat.

Okəmæ təsələn, kən ilat okotenatig kən motitun nəuhlinən nətəligən rəhalat, kən motahatətə lak, ekol nəmegəhən rəhalat tuwiwi mīn.”‡

⁴¹ Ien rəha Uhgīn, Aesea u aupən, təmən nulan mæto-inun in təməplan nepətən əhag-əhag rəha Iesu, kən tol nəhlan, in tatəghat-in.§

⁴² Kən mæto, netəm-iasol mīn tēpət məsīn, ilat mīn kəmotahatətə e Iesu. Mæto ilat koatəgin nən-iarəpən mēmæ ilat kəmotahatətə lan, mæto-inun koatəgin Farisi mīn mēmæ okotahl-iarəp ilat e nimə rəha nuəfiminən, ⁴³ mæto-inu netəm iasol mīn u, ilat kotolkeike pik mēmæ netəmim okotənwiwi ilat, taprəkis-in mēmæ Uhgīn nīkin otəgien olat.

Nəghatən rəha Iesu tītun nakilən nolən rəha netəmim

⁴⁴ Kən Iesu təmagət əfəməh mēmæ, “Etəmim itəm tətahatətə lak, sənəmæ tətahatətə pīsīn əm lak, mæto tətahatətə mīn e Uhgīn itəm təmahl-ipa io. ⁴⁵ Kən etəmim u itəm təməplan io, sənəmæ təməplan əm io. In təməplan mīn Uhgīn u təmahl-ipa io.* ⁴⁶ Io u nəhag-əhagən.†

† **12:30:** Eks 19:9; Jon 11:42 ‡ **12:31:** Nat əpnəpin mēmæ nimisən rəha Iesu təmol mēmæ okəm-naka Setan təmol win, mæto nīpahrienən mēmæ in təsəl winən. Əplan-tu Luk 10:18; Hip 2:14-15; 1 Jon 4:4; Nol Əpən 12:8-9. § **12:31:** Mat 4:8-9; Jon 14:30; 16:11; 2 Korin 4:4; Efes 2:2, 6:12

* **12:32:** E naoa rəha Jon, tatəghat-in nəghatən u “katiləs-ipər io ilis” nian tēpət. Kən in nīpətīn kəiu. Nian tatən “katiləs-ipər io ilis,” nīpətīn kit in tatəghat-in nimisən rəha Iesu e nig kəməluau. Kən nīpətīn kit mīn, e nig kəməluau əh, in tatəgətun nəwīrən asol ne nepətən asol rəha Iesu. † **12:32:** Jon 3:14; 6:44; 8:28 ‡ **12:33:** Fil 2:8-9; 1 Tim 3:16; Hip 1:3 § **12:34:** Netəmim nikilat tətəht ves mīn əh, tahmen e 2 Saml 7:16, Sam 72:17; 89:4,35-37; 110:1,4, Aes 9:7; Esik 37:25; Dan 7:14. Nikilat təsəhtən ves mīn itəm koatən mēmæ Kristo in otaupən mīmīs.

* **12:36:** Mat 5:14; Efes 5:8-9; 1 Tes 5:5 † **12:38:** Aes 53:1; Rom 10:16 ‡ **12:40:** Aes 6:10 § **12:41:** Aes 6:1-4 * **12:45:** Jon 14:8-9 † **12:46:** Jon 1:4

Emuwa e nətueintən u, məmə etəmim itəm otahatətə lak, otəsatiğən e napinəpən. ⁴⁷ Etəmim itəm tatəto rəhak nəghatən, məsolən, okol esən-iarəpən rəhan nalpinən, məto-inun eməsuwamən e nətueintən u məmə ekən-iarəp nalpinən rəha netəmim. Məto emuwa məmə ekosmegəh ilat. † ⁴⁸ Məto etəmim itəm tatəuhlin-pa məntaan kəm io, məsosən rəhak nəghatən, nat kit əh-ikin tətatiğ məmə in otən-iarəp rəhan nalpinən. O Namnun Nian, nəghatən mīn u rəhak, ilat okotən-iarəp nalpinən rəhan. § ⁴⁹ Tol nəhlan məto-inu nəghatən mīn u, sənəmə rəhak pīsīn əm, məto Tata Uhgīn u təmah-l-ipa io, kən in təmən məmə ekəkəike muwīn mən nəhlan, kən mol nəhlan. * ⁵⁰ Kən io enəmītun rəkis məmə nəghatən mīn u, itəm in təmən-ipa kəm io, nəmegəhən lilin tətatiğ lan. Kən tol nəhlan, nəghatən mīn u iakatən ilat, Tata Uhgīn təmən-ipa kən məgətun io elat, məmə ekən mihin.”

13

Iesu təmau nelki rəhan netəmim

¹ Tīnuwa mətoarus nian netəm Isrel kotol lafet lan, lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tīnītun məmə rəhan nian tīnuwa rəkis məmə otiet e nətueintən u, muwīn mehm Tata Uhgīn. * Nian rafin in təmatolkeike pik rəhan netəmim u kotatiğ e nətueintən, kən məto roiu in tatəgətun əsas rəhan nolkeikeən rafin kəm ilat. ² Tīnehnaipən, Iesu ne rəhan netəmim mīn kəmoatagwən, kən Setan tīnatos-ipən-os-ipən rəkis kəm Jutas Iskariot, nəti Saimon, məmə in otosalīm-in Iesu tuwīn e nelmi tikimīr mīn rəhan. ³ Iesu təmītun məmə Tata Uhgīn təmələhəu-pən rəkis natimnat rafin u e nelmīn, † kən tīnītun mīn məmə in təmīsī-pən o Uhgīn, kən in otəpanitəliğ-pən mīn o Uhgīn. ⁴ Tol nəhlan, in təmətul, kən mapeg rəkis rəhan sot asol, kən mətəut-in tawīl kit. ⁵ Kən mīləs pēsīn kit, mətu-pən nəhau lan, kən əmun mətuoun mətau nelki rəhan mīn netəmim, kən mətafəl e tawīl, tawīl u itəm in tatətəut-in.

⁶ Təmöl mihin, muwīn e Saimon Pita, kən Pita tən-ipən kəm in məmə, “?Iərəməərə, təhrol? Təsəwīrən məmə ik onakau nelkək.”

⁷ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roīu ik nəkəruru nīpətī nat u io iatol, məto uarisīg un, onəpanītun nīpətīn.”

⁸ Kən Pita tən-ipən kəm in məmə, “Okol nəsauən nelkək nian kit ne.”

Məto Iesu təmə, “Okəmə ekəsauən nelkəm, kən okol ik nəkəsuwamən mol rəhak etəmim.”

⁹ Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “!Iərəməərə, okəmə tol nəhlan, kən onasauən əm nelkək, məto onakau mīn nelmək ne rəhk-kapə!”

¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “!Kəp! Etəm un tīnaig rəkis, in tīnəruən rəkis, tīnahmen. Təwīr əm məmə okəsau mīnən nīpətīn; məto io oekəike mau mīn əm nelkīn. Itəmat nīnotəruən rəkis. Məto sənəmə itəmat rafin ağın-əh.” † ¹¹ Iesu tīnītun rəkis məmə ilat pah un otegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimīr mīn. Tol nəhlan, kən in tən məmə, “Sənəmə itəmat rafin ağın-əh.”

¹² Nian Iesu tīnau rəkis nelki rəhan netəmim mīn, kən muwīn mīn e rəhan napən, kən muwīn mīn məpələh e nəmeen e tepīl. Kən əmun mətapəh olat məmə, “?Itəmat nəkotītun nīpətī nat u emol roiu ağın etəmat? ¹³ Itəmat nakotaun-in io məmə Iəgətun ne Iərəməərə, kən tətuatīp əm nulan, məto-inun nīpahriənən məmə io u, rəhatəmat Iəgətun ne rəhatəmat Iərəməərə.

¹⁴ “Məto-inu io, io u rəhatəmat Iərəməərə ne io Iəgətun rəhatəmat, kənu io ekau nelkītəmat, kənu itəmat mīn, onəkotau nelkītəmat mīn. § ¹⁵ Io emol məgətun itəmat lan, məmə itəmat onəkotol nolən kitīəh əm, məmə inu, emol mihin etəmat. ¹⁶ Nīpahriənən ağın u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, iolwək kit, in təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol, kənu

† 12:47: Jon 3:17 § 12:48: Jon 5:45 * 12:49: Jon 14:31 * 13:1: Jon 16:28 † 13:3: Mat 28:18 † 13:10: Jon 13:18 § 13:14: 1 Pita 5:5

iahl-ipən in təsaprəkis-inən etəm titahləpis.* 17 Roiu əh, itəmat nəkotitun wır natimnat mın u. Kən o nat u, okəmə nəkoatol nulan, kən itəmat onəkotos nəwırən o Uhgın.†

18 “Io esənən itəmat rafin.‡ Io ekıtun wır itəmat mın un itəm io emitəpun itəmat. § Məto nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgın, otəkəike muwa mol nıpahrienən lan. Nəghatən u tatən məmə, ‘Etəmim u, aupən itımlau ematuagwən kələh e plet kitiəh, məto roiü, in tınəuhlin rəhan nətəligən, mınatol noa kəm io.’* 19 Io iatən-iarəp natimnat mın u kəm itəmat u-roiu, nian okəsölən əh. Məto nian okatol, kən itəmat onəkotahatətə lak, məmə Io u inu.† 20 Nıpahrienən agın u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, etəmim pah itəm tatos rəhak iahləpis kən nıkin tagien ron, tahmen-pən əm məmə in tatos mın io, kən nıkin tagien ron io. Kənu etəmim itəm tatos wır io, kən nıkin tagien ron io, tahmen-pən əm məmə in tatos wır mın rəhak Tata, kən nıkin tagien ron.”‡

Iesu təmən-iarəp məmə Jutas in otegəhan-in-pən in e nelmi tikimır mın

(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21;

Luk 22:21-23)

21 Nian Iesu tınən-iarəp rəkis nəghatən əh, kən nıkin təməfigəm pik, kən in təmə, “Nıpahrienən agın u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, itəmat kit u ikin-u, otegəhan-in-pən io e nelmi tikimır mın rəhak.”

22 Kən rəhan netəmim mın kəmotətag-pən motəplan ilat mın. Nıkilat nataht məmə kəruru məmə in tatən pah. 23 Kən ilat kit u itəm Iesu in tolkeike pik, § in tataməhl* iuəhkır əm o Iesu. 24 Kən Saimon Pita, in təmasgəwın-pən anion kəm in məmə, “Ətapəh-tu ron, məmə etəmim pah əh in tatən.”

25 Kən suah əh təmiəu-iəu muwa iuəhkır o Iesu, kən mətapəh ron məmə, “?İərəmərə, pah un nakatən?” 26 Kən Iesu təmə, “Io ekəmkas pıret məsın, kənu meer-pən e sup, kən mos-ipən kəm in, kənu suah u, inun.” Kən əmun, in təməmkas pıret kit, meer-pən e sup, kən mos-ipən kəm Jutas, nəti Saimon Iskariot. 27 Kən Jutas təmos pıret un. Kən Setan tinalpin rəhan nətəligən.

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nat u nakəmə nakol, uwın uəhai əm mol.”†‡ 28 Netəmim mın un rəha Iesu itəm kotəməhl titəlau e tepıl moatagwən, ilat kəsotıtunən məmə Iesu təmən-ipən nəghatən u kəm in o naka. 29 Jutas in titəhtu kətim rəha məni rəhalat, kən ilat neen nıkilat təht məmə Iesu təmən-ipən kəm in məmə otuwın mos-nəmtin nagwənən neen nıgılat o lafet, o okəm-naka tatuwın otos-ipən məni neen kəm ian-rat mın. § 30 Kən nian Jutas təmos rəkis pıret u, təmətul miet uəhai əm. Kən tınəpinəp rəkis.*

Iesu təmən nəghatən wi kit məmə okotol

31 Nian Jutas tınıet rəkis, kən Iesu təmə, “Roiu əh, Uhgın tınatıləs-ipər nərgi Nəti Etəmim,† kən Nəti Etəmim tınatıləs-ipər nərgi Uhgın. 32 Məto nian Nəti Etəmim tınol əp rəkis nepətən rəha Uhgın, kən Uhgın atıp əm in otol əp mın nepətən rəha Nəti Etəmim. Kən in otol əm huə roiü əm.‡

33 “Nənətik mın, okol esatigən tuwəh kitat mın itəmat. Kən itəmat onəpanotegəs-in io, məto io iakatən mın əm nəghatən kitiəh əm kəm itəmat u-roiu, itəm ematən-ipən kəm netəm-iasol mın rəha Isrel aupən. Ematən-ipən kəm ilat məmə, ‘İkin əh ekatuwın ikin, itəmat nəkotəruru nuwınən ikin.’§

* 13:16: Luk 6:40 † 13:17: Mat 7:24,25; Luk 11:28; Jem 1:25 ‡ 13:18: Jon 13:10 § 13:18: Jon 15:16 * 13:18: Sam 41:9 † 13:19: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ 13:20: Mat 10:40; Jon 17:18 § 13:23: Etəmim itəm naoa u tatən, in Jon u itəm tətəpıl iuəhkır o Iesu. In u, itəm Iesu tolkeike pik, məto in təməte naoa u, kən məsənən nərgin. * 13:23: E nolən rəhalat e nian əh, ilat kotəməhl nəhlan moatagwən. † 13:27: Luk 22:3 ‡ 13:27: Setan: Əplan e tiksonari. § 13:29: Jon 12:5-6 * 13:30: Luk 22:53 † 13:31: Jon 12:23 ‡ 13:32: Jon 17:1-5 § 13:33: Jon 7:33-34

³⁴ “Io iatən-ipinə nəghatən wi kit kəm itəmat məmə nəkotəkəike moatol.* Itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat min.† Tahmen-pən əm məmə io emolkeike mihin itəmat, kənu e nolən kitiah əm, itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat min.‡ ³⁵ Kən okəmə nakolkeike nulan itəmat min, kən netəmim rafin okotitun məmə itəmat rəhak min netəmim.”§

Iesu təmən-iarəp məmə Pita otəpanən məmə in təruru Iesu
(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31;
Luk 22:31-34)

³⁶ Kən Saimon Pita tətəpəh ron məmə, “?Iərəməərə, ik onəkuwın hiə?”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ikın əh io ekatuwın ikın, ik nəkəruru nətəu-pa-mən io roiu, məto uarisig un, onəpanuwa.”* ³⁷ Kən Pita tətəpəh ron məmə, “?Iərəməərə, oekəsətəu-pənən ik u-roiu o naka? Io, nı̄kik tagien əm məmə ekimis ron ik.” ³⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Ik nakəmə nı̄kim tagien əm məmə onakimis ron io? Nı̄pahrienən agın u iatən kəm ik məmə, mənig otəsı̄mnənən əh, kən ik onakən mau kisil məmə nəkəruru io.”†

14

Iesu in Suatip o nuwınən o Tata Uhgın

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nı̄kitəmat təsahməən. Itəmat nəkotəkəike motahatətə e Uhgın,* kən motahatətə min lak. ² E nimə rəha Tata rəhak, noan tepət əh-ikın. Nəghatən u in nı̄pahrienən. Okəmə təsol mihinən, okol enən-ipinə rəkis kəm itəmat. Roiu əh, io ekatuwın, ekol əpen-əpenə rəhatəmat.† ³ Kən məto-inu ekuwın mol apen-pena otəmat, kən io oepanıtəlig-pa min mos itəmat nakotuwa moatatig kitat min io,‡ məmə itəmat onəkotatig ikın-u itəm io min iakətatig ikın.§ ⁴ Ikın əh iakatuwın ikın, itəmat nı̄notitun rəkis suatip rəhan.”

⁵ Məto Tomas tən-ipən kəm in məmə, “Iərəməərə, itimat ekotəruru ikın-un nakatuwın ikın. ?Ekotəhrol nulan motitun suatip tatuwın ikın əh?”

⁶ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u,* suatip ron.† Kən io un, nəukəti nı̄pahrienən,‡ kənu io un, nəukəti nəmegəhən.§ Etəmim kit okol təsuwamən o rəhak Tata okəmə io ekəsosən in muwın.* ⁷ Okəmə nəmotitun io, kən nəmotitun min rəhak Tata.† Kən tol nəhlan, tətoun roiu, nı̄notitun rəkis in, kən minotəplan.”

⁸ Kən Filip tən-ipən kəm in məmə, “Iərəməərə, awi əgətun-tu Tata Uhgın kəm itimat. Nat əm u inu, itimat ekotolkeike.”†

⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Filip, io emətatig təfəməh kitat min itəmat. Məto ik nəkəruru əh io. Etəmim itəm tətəplan io, in tətəplan Tata Uhgın.§ ?Təhrol ik nakatən məmə, ‘Awi, əgətun Tata Uhgın kəm itimat?’* ¹⁰ ?Ik nəsahtətəən məmə iakətatig e Tata Uhgın, kənu Tata Uhgın tətətatig lak?† Nəghatən min u iakatən kəm itəmat, sənəmə rəhak əm. Tata Uhgın u, nian rafin, tətətatig lak, inun in tatol rəhan min u wək. ¹¹ Itəmat onəkotəike motahatətə lak nian io iatən məmə iakətatig e Tata Uhgın, kənu Tata Uhgın tətətatig lak. Məto okəmə kəpə, təwir məmə nakotahatətə lak o nəfigəmən rəha nəmtətin min itəm ematol.‡ ¹² Nı̄pahrienən agın u iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tətəhatətə

* **13:34:** Jon 15:12; 1 Jon 2:7-11; 3:11 † **13:34:** Lev 19:18; 1 Tes 4:9; 1 Pita 1:22 ‡ **13:34:** Efes 5:1-2; 1 Jon 4:10-11
§ **13:35:** 1 Jon 3:14; 4:20 * **13:36:** Jon 14:2 † **13:38:** Jon 18:27 * **14:1:** Sam 4:5 † **14:2:** Hip 11:16
‡ **14:3:** 1 Tes 4:16-17; 2 Korin 5:8, Fil 1:23 § **14:3:** Jon 12:26 * **14:6:** Jon 6:35 † **14:6:** Jon 10:9; Hip 10:20
‡ **14:6:** Jon 1:14 § **14:6:** Jon 1:4 * **14:6:** Wək 4:12 † **14:7:** Jon 1:18; 1 Jon 2:23 ‡ **14:8:** Eks 33:18 § **14:9:**
Aes 9:6; Jon 1:14; 12:45; 2 Korin 4:4; Fil 2:6; Kol 1:15; Hip 1:3 * **14:9:** Jon 1:18; 10:30; 12:44-45; 13:20 † **14:10:**
Jon 14:20; 10:38; 17:21 ‡ **14:11:** Jon 5:36; 10:38

lak, in otol nolən wək mīn un itəm io ematol. § Əwəh, in otol nolən wək tər təhmin mīn taprəkis-in wək mīn un itəm io emol, mətō-inun io oekatuwin o Tata Uhgīn. ¹³ Io Nətin, kən okəmə nakoteasiə-in nat kit e nərgək, nat əpnəpīn okəmə nakoteasiə-in nat naka, io epanol,* məmə wək u rəha Nətin otīləs-ipər nərgi Tata Uhgīn. ¹⁴ Kən okəmə onəkoteasiə-in nat kit ron io, e nərgək, kən io ekol.”

Iesu təmən məmə Narmin Rəha Uhgīn otuwa

¹⁵ Kən Iesu təməghat əh matuwīn, matən məmə, “Okəmə itəmat nakotolkeike io, kənu itəmat onəkotol nəghatən rəhak. † ¹⁶ Kən io, oekeasiə o Tata Uhgīn məmə in otahl-ipa Iasitu ‡ kit mīn otəmat. Kən in otətətig lilin itəmat mīn. ¹⁷ Suah un inun, in Narmin rəha Nīpahrienən. § Netəmim rəha nətueintən u, okol kəsotosən in e nīkilat,* mətō-inu ilat kəsotəplanən in, motəruru in. Mətō itəmat, nəkotitun in, mətō-inun in tətətig itəmat mīn. Kən in otəpanatig e nīkitəmat.

¹⁸ “Nian io ekiet etəmat, okol esapəsən itəmat nəkotatig pīsīn əm, tahmen e suakəlh. Io epanitəlig-pa mīn otəmat. ¹⁹ Otəsuwəhən, netəmim rəha nətueintən u ilat okəsotəplanən io. Mətō itəmat onəpanotəplan io. † Kən mətō-inun io epanəmegəh, itəmat mīn onəpanotəmegəh. ‡ ²⁰ O nian rəha natimnat mīn u, kən itəmat onəkotitun məmə iakətətig e rəhak Tata. § Kən itəmat nəkotatig lak, kənu io ekətətig etəmat.

²¹ “Etəmim itəm təmos wir nəghatən rəhak, kən matol, etəmim u inun in tolkeike io. Kən etəmim itəm tolkeike io, rəhak Tata in otolkeike mīn in.* Kən io mīn oekolkeike in. Kən io oekol əp io kəm in, məmə in otitun əsas io.”

²² Kən Jutas u, (sənəmə Jutas Iskariot, mətō iahunin kit), in təmətapəh ron məmə, “? İərəmərə, ik onakahrol nulan kən mol əp ik kəm itəmat əm, mətō onəsol əpən ik kəm netəmim rəha nətueintən?” †

²³ Mətō Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Etəmim itəm tolkeike io, in otatol nəwiak, kənu rəhak Tata in otolkeike in. Kənu io ne rəhak Tata, itimlau ekueia mətəuatig itiməhal mīn. Kən itimlau ekioal imatimlau əh-ikīn. † ²⁴ Etəmim itəm təsolkeikeən io, in təsolən nəwiak. Nəghatən mīn u itəm nəmotəto ematən, eməsən atipən ilat. Mətō emos ilat o rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io ekuwa. §

²⁵ “Io iatən-iarəp nəghatən mīn u kəm itəmat nian etətig əh kitat mīn itəmat. ²⁶ Mətō Narmin Rəha Uhgīn u, in Iasitu, itəm Tata Uhgīn otahl-ipa e nərgək, in otəgətun itəmat e natimnat mīn rafin. Kən in otatol itəmat məmə nīkitəmat otətəht natimnat mīn u itəm iatən kəm itəmat, məsotaluinən.*

²⁷ “Roiu əh tinuəkīr məmə io oekapəs itəmat. Io iatələhəu nəməlinuən rəhak tətətig otəmat. † Kənu nəməlinuən u, itəm iakatos-ipinə, təsahmenən e nəməlinuən itəm nətueintən u tatos-ipinə. Itəmat, nīkitəmat təsahməən kən məsotəginən. ²⁸ Itəmat nīnəmotəto rəkis rəhak nəghatən, emən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘Io oepanapəs itəmat, mətō uarisig, oepanitəlig-pa mīn otəmat.’ Okəmə nakotolkeike pahrien io, kən nīkitəmat otəgīen əm məmə nəkotəplan io iakatuwin o rəhak Tata, mətō-inu in ilis taprəkis-in io. ²⁹ Io iatən-iarəp rəkis əm natimnat mīn u kəm itəmat u-roiu, nian ilat kəsotolən əh, məmə nian ilat kīnotuwa moatol nīpahrien lan, kən itəmat onəkotahatətə lak. ³⁰ Roiu əh, okol esəghatən təfəməh mīn kəm itəmat, mətō-inun Setan u iərəmərə rəha nətueintən u, † in tinatuwa. In təsosən nəsanənən məmə otol win lak. ³¹ Mətō io iatol ətuatip əm nəwia Tata Uhgīn məmə netəmim rəha nətueintən okotitun məmə io ekolkeike in. §

§ 14:12: Luk 10:17 * 14:13: Mat 7:7 † 14:15: Dut 11:13; Jon 13:34, 1 Jon 2:3-5,24; 5:3; 2 Jon 6 ‡ 14:16: Jon 14:26; 15:26; 16:7 § 14:17: Jon 15:26; 16:13; 1 Jon 4:6; 5:6 * 14:17: 1 Korin 2:14 † 14:19: Jon 16:16 ‡ 14:19: Jon 6:57 § 14:20: Jon 10:38; 17:21 * 14:21: Jon 16:27; 1 Jon 2:5 † 14:22: Wək 10:41 ‡ 14:23: Esik 37:27-28; Sek 2:10; Efes 3:17; 1 Jon 4:12,16; Nol Əpən 21:3 § 14:24: Jon 5:19; 7:16; 8:28; 12:49-50 * 14:26: Jon 15:26; 16:7,13; 1 Jon 2:27 † 14:27: Aes 9:6-7; Luk 2:14; 24:36; Jon 16:33; Rom 5:1; Fil 4:7 ‡ 14:30: Jon 12:31 § 14:31: Jon 10:18; 12:49

“Itæla, pæs kotætul motagim ikin-u, moatuwin.”

15

Iesu in tahmen e nækæt nig pahrien

¹ Kæn Iesu tatæn mæmæ, “Io un,* io ekahmen e nokæt nig pahrien. Kæn ræhak Tata in tahmen e etæmim itæm tatitasilin nig u.† ² Nelmi nig min rafin itæm kəsotoeæn, in tatæte rækis ilat, kæn nelmi nig min rafin u itæm koatæ, in tætafæl wir ilat,‡ mæmæ ilat okotæ-in noalat tepæt.§ ³ Itæmat nækotahmen e nelmi nig u. Kæn io enafæl wir rækis itæmat e næghatæn min itæm iatæn-ipinæ kæn itæmat.* ⁴ Otæper-ipa lak,† kæn io oekæper-ipæn etæmat. Nelmi nig otæsoeæn okæmæ in tæsæper-ipænæn e nækætæn. E nolæn kitiah æm, itæmat okol næmegæhæn ræhatæmat tæsoe-inæn noan okæmæ næsotæper-ipamæn lak.‡

⁵ “Io u, io nokæt nig. Kæn itæmat nelmi nig min, nelmi nig min itæm koatætul-pæn wir lak, moatæper-ipa. Næmegæhæn ræha etæmim itæm tatæper-ipa lak kæn iatæper-ipæn lan, in otoe-in noan tepæt. Mæto itæmat u, okæmæ næsotæper-ipamæn lak, okol næsotolæn nat kit.§ ⁶ Okæmæ etæmim tæsæper-ipamæn lak, in tahmen e nelmi nig kit, itæm kinærakin kæn tinapæ rækis. Nelmi nig min tol næhlan, kitun næmikæn kærakin-pæn e nigæm, kuwaan ætip.* ⁷ Okæmæ itæmat nakotæper-ipa lak, kæn næghatæn min ræhak kotæper-ipæn etæmat, nat naka itæmat nakotolkeike, nækotitun neasiæ-inæn. Kæn Uhgîn otol kæn ik.† ⁸ Nian næmegæhæn ræhatæmat otoe-in noan tepæt,‡ nat æh in tatilæs-ipær nærgi ræhak Tata, kæn e nolæn u, tatægætun mæmæ itæmat ræhak min netæmim.§

⁹ “Tata Uhgîn in tolkeike pik io. E nolæn kitiah æm, io ekolkeike mihin itæmat. Otæper-ipæn e ræhak nolkeikeæn. ¹⁰ Okæmæ itæmat nækotol ræhak næghatæn,* kæn onækotæper-ipa e ræhak nolkeikeæn, tahmen ætuatip æm mæ inun io emol næghatæn min ræha Tata Uhgîn, kæn iatæper-ipæn e ræhan nolkeikeæn. ¹¹ Io ematæn-iaræp næghatæn min u kæn itæmat, mæmæ nikitæmat otægien, tahmen æm mæmæ io nikik tægien. Kænu nikitæmat otægien otægien mærioah.† ¹² Itæmat nækotækæike moatol næghatæn u ræhak. Tatæn mæmæ itæmat onækotolkeike itæmat min, tahmen æm mæmæ io ekolkeike mihin itæmat.‡ ¹³ Suah kit tikæ itæm tolkeike pik in kit taprækis-in etæmim un itæm tategæhan-in ræhan næmegæhæn mæmæ otosmegæh in min neen.§ ¹⁴ Kæn okæmæ itæmat nækotol natimnat min u iatæn kæn itæmat, tatægætun mæmæ itæmat un, io min neen. ¹⁵ Io oesaun-in minæn itæmat mæmæ iolwæk min ræhak, mæto-inun etæm tatol wæk, in tærruru natimnat min itæm ræhan etæm-iasol tatol. Mæto roiu æh, io ekaun-in itæmat, mæmæ io min neen, mæto-inun natimnat min rafin u itæm emæto o ræhak Tata, enæn-iaræp rækis kæn itæmat.* ¹⁶ Itæmat næmæsotitæpunæn io, mæto io emitæpun itæmat.† Kæn io emælæhæu-pæn itæmat mæmæ itæmat onækotuwîn motol wæk, kæn wæk ræhatæmat otoe-in noan.‡ Kæn noan un, in otætätig. Tol næhlan, kæn okæmæ nakoteasiæ-in natimnat min kæn Tata Uhgîn e nærgæk, kæn in otos-ipinæ kæn itæmat. ¹⁷ Iatos-ipinæ næghatæn kit kæn itæmat in tol nulan. Itæmat onækotæike motolkeike itæmat min.”§

Netæmim ræha nætueintæn, ilat koatetæhau netæmim ræha Iesu

¹⁸ Kæn Iesu tæn-ipæn mæmæ, “Okæmæ netæmim ræha nætueintæn u koatetæhau itæmat, nikitæmat otækæike muwæh mæmæ aupæn, ilat kæmotetæhau mihin io.* ¹⁹ Okæmæ itæmat netæmim ræha nætueintæn u, kæn netæmim ræha nætueintæn okotolkeike itæmat, mæto-inu

* **15:1:** Jon 6:35 † **15:1:** Aes 5:1-7 ‡ **15:2:** Hip 12:5-11 § **15:2:** Mat 7:20; Kal 5:22-23; Efes 5:8-9; Fil 1:11

* **15:3:** Jon 1:29; 13:10; Efes 5:26 † **15:4:** Jon 6:56 ‡ **15:4:** æplan-tu futnot æpæh Jon 6:56. § **15:5:** Fil 4:13

* **15:6:** Mat 3:10 † **15:7:** Mat 7:7 ‡ **15:8:** Kal 5:22-23 § **15:8:** Jon 8:31 * **15:10:** Jon 14:15 † **15:11:** 1

Jon 1:4 ‡ **15:12:** Jon 13:34 § **15:13:** Jon 10:11; Rom 5:7,8; 1 Jon 3:16 * **15:15:** Jon 8:26 † **15:16:** Jon 13:18

‡ **15:16:** Jon 15:5 § **15:17:** Jon 15:12 * **15:18:** Aes 66:5; 1 Jon 3:13

rəhalat u itəmat. Məto sənəm itəmat netəmim rəha nətueintən u. Io enimitəpun rəkis itəmat, kən mos-irəkis itəmat o nətueintən. Kən o nat u inu, netəmim rəha nətueintən, kotetəhau itəmat.† 20 Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən u emən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Iolwək əm kit, təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol.’‡ Kən məto-inu netəm rəha nətueintən u, ilat koatol tərət agin ron io, kən tol nəhlan, ilat okotol nolən kitəh əm etəmat.§ Okəmə ilat kəmotol rəhak nəghatən, kən ilat okotol rəhatəmat nəghatən. Məto ilat kəməsotol agin-əhən rəhak nəghatən min. 21 Ilat okotol natimnat min nulan etəmat, məto-inun itəmat rəhak min netəmim.* Ilat okotol nəhlan, məto-inu ilat kotəruru Uhgın itəm təmahl-ipa io.†

22 “Emuwa kən məghat kəm ilat. Tol nəhlan e noa nəghatən u, ilat kəmotəplan əsas rəhalat nolən rat min. Məto kəmoatəuhlin məntalat ron io moatapəs rəhak nəghatən. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə.‡§ 23 Etəmim itəm tetəhau io, in tetəhau min rəhak Tata. 24 Emuwa mol wək min u e niganəmtilat itəm kol etəm pişin kit təməsolən. Tol nəhlan, ilat kəmotitun məmə pah u io. Kən nat əpnəpin kəmotitun io, məto koatetəhau io, kən tol nəhlan məmə koatetəhau min rəhak Tata. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə.* 25 Məto natimnat min əh otəkəike mol nəhlan, kən mol məmə nəghatən u otuwa pahrien itəm netəm aupən kəmotətə rəkis e naoa rəha Lou. Rəhalat u Lou tatən məmə, ‘Io esolən nat kit elat, məto ilat kotetəhau agin-əh io, moatol timəht kəm io.’†

26 “Məto nian Iasitu otuwa, in otatən-iarəp io. Narmin rəha Nipahrienən u, tatisi-pən o Tata Uhgın.‡ Io ekahl-ipa in tuwa otəmat. 27 Kənu itəmat min, onəkotəkəike motən-iarəp io,§ məto-inu itəmat noatətig kitat min io e nətuounən e wək rəhak muwa mətoarus-pa u-roiu.

16

1 “Io enatən-iarəp natimnat min u kəm itəmat məmə rəhatəmat nahatətəən otəseiuaiuən. 2 Ilat okəpanotəhg-iarəp itəmat e nimə min rəha nuəfiminən rəhalat;* kən nipahrienən agin, nian əh-ikin tatuwa itəm netəm okotohamnu itəmat, kən nikilat təht məmə ilat koatol wək wır kit rəha Uhgın.† 3 Ilat okotol natimnat min u, məto-inun ilat kotəruru Tata Uhgın, kən motəruru min io.‡ 4 Məto io ekaupən matən-iarəp natimnat min u kəm itəmat. Kən nian ilat kinotətuoun minatol etəmat, kən nikitəmat otuəh məmə io enəmən rəkis natimnat min u kəm itəmat.”

Wək min itəm Narmın Rəha Uhgın otəpanol

Kən Iesu təghat əh matuwın, matən məmə, “Io eməsən-iarəpən natimnat min u kəm itəmat aupən, məto-inu emətətig kitat min itəmat. 5 Məto roiu ekitəlig-pən min o rəhak Tata itəm təmahl-ipa io, məto itəmat kit təsəpəhən ron io məmə, ‘?Ik onəkuwın hiə?’ 6 Məto roiu, tol nulan məmə emən natimnat min u kəm itəmat, kən nikitəmat təmahmə. 7 Məto io iatən pahrien kəm itəmat məmə, otəwır pik otəmat məmə io ekagım tənin itəmat. Məto-inu okəmə esagım təninən itəmat, kən Iasitu§ okol təsuwamən matig itəmat min. Məto okəmə io ekagım, muwın, kən io ekahl-ipa in tuwa mətətig otəmat.* 8 Kən nian in otuwa, kən otəgətun netəmim rəha nətueintən məmə ilat iol təfagə rat, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nolən itəm tətuatip e niganəmti Uhgın, kən nətəligən

† 15:19: Jon 13:16; 17:14 ‡ 15:20: Jon 13:16 § 15:20: 2 Tim 3:12 * 15:21: Aes 66:5; Mat 5:10-12; 10:22; Luk 6:22-23; Wək 5:41; 1 Pita 4:14; Nol Əpən 2:3 † 15:21: Jon 16:1-3 ‡ 15:22: Jon 9:41; Rom 1:20; 2:1; Luk 11:31-32 § 15:22: Iesu tinuwa kən mol əp rəhalat nolən rat, kən mol suatip o nikisən ilat e təfagə rat. Məto netəmim rəha nətueintən kotetəhau məmə Iesu tatol əp nolən rat rəhalat. Tol nəhlan, ilat kotapəs in kən moatitəpun napinəpən maprəkis-in nəhag-əhagən (3:19-21; 9:39-41). * 15:24: Jon 5:36; Mat 11:20-24 † 15:25: Sam 35:19; 69:4 ‡ 15:26: Jon 14:26 § 15:27: Luk 24:48; Jon 21:24; 1 Jon 1:2; 4:14 * 16:2: Jon 9:22; 12:42 † 16:2: Wək 26:9-10 ‡ 16:3: Jon 15:21; 1 Jon 3:1 § 16:7: Jon 14:16 * 16:7: Jon 7:39

rəhalat təsahmenən o nakilən nolən rəha netəmim. ⁹ Narmın u otəgətun ilat məmə ilat iol təfagə rat, † məto-inu kəsotahatətəən lak. ¹⁰ Narmın u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o rəhalat nətuatipən e niganəm̄ti Uhḡin, ‡ məto-inu io ek̄itəlig-pən m̄in o rəhak Tata, kən itəmat onəsotehmən io. ¹¹ Narmın u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o nakilən nolən rəha netəmim, məto-inu Uhḡin in tinakil rəkis iərəmərə rəha nətueintən u, Setan. §

¹² “Io iatos natimnat tepət m̄in əh-ikin məmə epanən kəm itəmat. Məto roiu əh, okol nəsotos rafinən ilat. Ilat kotik̄is pik əh otəmat.* ¹³ Məto nian Narmın rəha Nipahrienən otuwa, † in otit itəmat, tol mə itəmat nəkotitun nipahrienən rafin. In okol təsən atipən rəhan əm nəghatən. In otən-iarəpən əm natimnat m̄in u itəm in tatəto e Tata Uhḡin. Kən in otən-iarəp̄inə m̄in kəm itəmat natimnat m̄in u itəm nian kit okəpanotuwa. ¹⁴ In otəto nəghatən pahrien ron io kən matən-iarəp kəm itəmat. E nolən u, in otiləs-ipər io. ¹⁵ Natimnat m̄in rafin rəha Tata Uhḡin, in rəhak. ‡ Tol nəhlan, kən io ekatən məmə, Narmın u, in otəto nəghatən pahrien ron io kən matol əp nipət̄in kəm itəmat.”

Otəsuwəhən okotəplan m̄in Iesu

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig un, təsuwəhən, kən onəpanotəplan m̄in io.” §

¹⁷ Kən netəmim m̄in neen rəhan, ilat koatətapəh-ətapəh kəm ilat m̄in məmə, “?Nəghatən u, nipət̄in naka? In tatən kəm itat məmə, ‘Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig, otəsuwəhən, nəpanotəplan m̄in io.’ Kən in tən məmə, ‘Məto-inu io iakatuw̄in o Tata Uhḡin.’ ¹⁸ ?Nəghatən u, ‘otəsuwəhən’ nipət̄in naka? Kitat kotəruru nəghatən m̄in əh in tatən.”

¹⁹ Kən Iesu tinitun rəkis məmə ilat kotalkeike məmə okotətapəh-in nat kit ron, kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro? Io emən məmə, ‘Otəsuwəhən itəmat nəsotəplanən io. Məto uarisig, təsuwəhən onəpanotəplan m̄in io.’ ?Kən roiu nakotətapəh otəmat m̄in o nipət̄i nəghatən u? ²⁰ Nipahrienən aḡin u iatən kəm itəmat məmə, itəmat nikitəmat otahmə, itəmat onəkotasək pik,* məto nətueintən, n̄ikin otagien. Itəmat onəkotəto tərət pik aḡin, məto nahməən rəhatəmat otəuhlin-pa e nagienən. † ²¹ Nian okəmə t̄inuəhk̄ir məmə pətan kit otemək, kən in tatəto tərət, məto-inun t̄inol nian rəhan məmə otəto nahməən e nipət̄in. Məto uarisig, okəmə nət̄in t̄inaiir rəkis, kən in n̄ikin təsəht m̄inən nahməən əh. In n̄ikin tətəgien pik məto-inu nət̄in t̄inaiir-pa e nətueintən. ²² E nolən kit̄iəh əm, roiu əh itəmat nakotəto tərət. Məto uarisig, kənu io ekəplan m̄in itəmat. Kənu nikitəmat otəgien otəgien, okol etəmim kit təsol m̄inən itəmat nikitəmat tahmə m̄in. ²³ O nian əh, itəmat onəsotətapəh-in m̄inən nat kit ron io. Nipahrienən aḡin u iatən kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nakotətapəh-in nat kit o Tata Uhḡin e nərgək, kən in otos-ip̄inə kəm itəmat. ‡ ²⁴ Mətoarus-pa u-roiu, itəmat nəsotətapəh-inən əh nat kit ron e nərgək. Otətapəh-in e nərgək, kən onəkotos, məmə nikitəmat otəgien otəgien m̄erioah.” §

Iesu t̄inol win rəkis e natimnat m̄in rəha nətueintən

²⁵ Kən Iesu tatəghat əh matuw̄in matən məmə, “Io ematuəh nimaa nəghatən e natimnat m̄in u, matən kəm itəmat.* Məto nian əh-ikin tatuwa, itəm io ekəsuāh m̄inən nimaa nəghatən lan, məto oekəghat-in rəhak Tata kəm itəmat e nolən kit itəm itəmat onəkotitun wir in. ²⁶ E nian əh, itəmat onəkoteasiə-in natimnat kəm rəhak Tata e nərgək, məto io

† 16:9: Jon 15:22 ‡ 16:10: Aes 64:5; Mat 5:20; Rom 1:17; 3:21,22; 10:3; Fil 3:6-9; Taet 3:5; 1 Pita 3:18 § 16:11: Jon 12:31 * 16:12: Mak 4:33 † 16:13: Jon 14:17 ‡ 16:15: Jon 17:10 § 16:16: Jon 14:18 * 16:20: Mak 16:10 † 16:20: Jon 20:20 ‡ 16:23: Mat 7:7 § 16:24: Jon 15:7-8 * 16:25: Mat 13:34; Mak 4:33,34; Jon 10:6

esənən məmə io ekuwin e nərgitəmat measiə-in natimnat ron†²⁷ məto-inu Tata Uhgın, in əmun tolkeike pik itəmat. In tolkeike itəmat məto-inu itəmat nakotolkeike io, kən itəmat nəmotahatətə məmə io emisi-pən lan. ²⁸ Io emisi-pən o Tata Uhgın, muwa e nətueintən u. Kənu roiu otəsuhəhən kən ekiet min e nətueintən u, mitəlig-pən min o Tata Uhgın.”

²⁹ Kən netəmim rəhan min koatən məmə, “!In un! !Roiu əh ik nəsuəh minən nimaa nəghatən! Ik nakatən ətuatip əm kəm itimat. ³⁰ Roiu əh enotitun məmə okəmə suah kit təsətapəh-inən əh nat kit ron ik, məto ik nəkitun nuhalpınən nəghatən min rafin itəm kəsətapəhinən əh. O nat u, tol kən itimat ekotitun məmə ik nəmisi-pən o Uhgın.”

³¹ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “?Nipahrienən, itəmat nakotahatətə lak u-roiu?†
³² Itəmat otətəlig-in-tu, nian əh-ikın tatuwa, nipahrienən məmə nian əh tiniet-arəpa rəkis, itəm netəmim okotitəp itəmat rafin, nakotaiu atit, motuwın imatəmat min ikın, motapəs io, io pisin əm. § Məto okol io esan pisin əmən, məto-inu nian rafin rəhak Tata tətətig itimlau min.* ³³ Io enəmən-iarəp rəkis natimnat min u kəm itəmat, məmə rəhatəmat nətəligən oteiuaiu məto-inu nəkotatig lak.† E nətueintən u, nahməən otepət otəmat,† məto sotəginən, motətul məha-məha, § məto-inu io enol win rəkis e nəsanənən rəha nətueintən.”*

17

Iesu təməfak atip ron

¹ Nian Iesu təməghat rəkis, kən mətag-pər ilis e neai, kən matəfak matən məmə,
“Tata, rəhak nian tinuwa rəkis. Io iakolkeike məmə ik onakiləs-ipər nərgi Nətim, məmə in min otəpaniləs-ipər nərgəm,* ² məto-inu ik nəmos-ipən nəsanənən ne nepətən kəm in, məmə in otərəməərə e netəmim rafin,† kən mitun min nos-ipənən nəmegəhən lilin kəm ilat min u, itəm ik nəmos-ipən ilat min kəm in.† ³ Kən nəmegəhən lilin u, nipətin u məmə netəmim okotitun ik, itəm ik əm un ik Uhgın pahrien, § kən motitun min Iesu Kristo u, ik nəmahl-ipa.* ⁴ Io ematiləs-ipər nərgəm e nətueintən u,† kən enol rafin rəkis wək itəm ik nəmos-ipa kəm io məmə iakol.† ⁵ Tata, roiu əh, tinol nian rəham məmə onakos io ekimnə mətatig kilau min ik. Ləs-ipər io mos-ipa nepətən əhag-əhag kəm io, tahmen əm mə inun, emos aupən kilau min ik e nian nətueintən u təmatikə əh. §

Iesu təməfak o rəhan min

⁶ “Netəm min u itəm ik nəmos-irəkis ilat o nətueintən mos-ipa ilat kəm io, io ematol əp nərgəm kəm ilat, məmə ilat okotitun ik.* Aupən, ilat rəham min netəmim, məto roiu ik nəmələhəu-pən ilat e nelmək, məmə ilat rəhak min netəmim. İlat kəmoatətəu-pən rəham nəghatən, ⁷ kən roiu əh, ilat kotitun məmə, natimnat min u itəm ik nəmos-ipa kəm io, ilat koatisi-pən əm ron ik. ⁸ İlat kotitun natimnat min u, məto-inu ik ninəmən-ipa rəkis nəghatən kəm io, kən io emən-ipən kəm ilat, kən ilat koatos e nikilat. Kən ilat motitun məmə nipahrienən ağin məmə io emisi-pinə ron ik, kən moatahatətə lak məmə ik nəmahl-ipa io.

⁹ “Io iatəfak olat min u. Io esəfakən o netəmim rəha nətueintən, iatəfak əm o netəm min u itəm ik nəmos-ipa ilat kəm io, məto-inun ilat u rəham min. ¹⁰ Netəm min u iatos, ilat

† **16:26:** Kitat kotitun nuwinən o Uhgın e nəfakən, tahmen əm e nisualkələh koatuwin o rəhalat tata min itəm kotalkeike ilat. Iesu in tatəfak o nat kitiah əm, inun, məmə Uhgın otəplan kitat məmə kotətuatip e niganəmtin (Rom 8:34, Hip 7:24-25; 1 Jon 2:1-2). Kən tol nəhlan, kitat kotitun nuwinən measiə-in natimnat o Uhgın. † **16:31:** Jon 4:23 § **16:32:** Sek 13:7; Mat 26:56; Mak 14:27 * **16:32:** Jon 8:29 † **16:33:** Jon 14:27 † **16:33:** Jon 15:18-21 § **16:33:** Mak 13:9 * **16:33:** Rom 8:37; 1 Jon 4:4; 5:4; Nol Əpən 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7 * **17:1:** Jon 12:23; 13:31,32 † **17:2:** Dan 7:14; Mat 28:18; 1 Korin 15:27-28 † **17:2:** 17:24; Jon 6:37,39 § **17:3:** Jon 17:25,26 * **17:3:** Fil 3:8 † **17:4:** Jon 13:31 † **17:4:** Jon 19:30 § **17:5:** Jon 1:1-2; 8:58; 16:28; Fil 2:6-11 * **17:6:** Jon 1:18

rafin rəham, kənu ilat rafin u itəm ik natos, ilat rəhak.† Kən netəm mīn u, ik nəmōl ilat məmā nəmegəhən rəhalat tatīlās-ipər nərgək. ¹¹ Roiu əh iakatuwa ron ik, kən otəsuwəhən io esatīgən u e nətueintən u. Məto netəm mīn u, ilat okotatīg əh e nətueintən u. Tata, ik nakətuatip aģin. Awi, nakaskəlīm netəm mīn u kotatīg wir e nəsanənən rəha nərgəm u itəm ik nəmos-ipa kəm io, məmā ilat okotatīg kitiəh əm, tahmen məmā inu, kilau min ik kitiəh.‡ ¹² Nian io emətatīg itimat min ilat, kən ematīpal wir§ olat, e nəsanənən rəha nərgəm əm itəm ik nəmos-ipa kəm io. Io ematehm wir ilat, esaiiroauinən kit.* Kitiəh əm u itəm təməluē, inun itəm Uhgīn otəkəike mərəkīn,† kənu nat əh otol nəhlan, məmā otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn otuwa mol nīpahrienən.

¹³ “Roiu əh, iatuwa ron ik, məto iatən nəghatən mīn u nian etatīg əh e nətueintən, məmā ilat mīn, nīkilat otagien otagien, tahmen əm məmā io nīkik tətagien. ¹⁴ Io emən-iarəp rəham nəghatən mīn kəm ilat. Kən tol nəhlan, netəmim rəha nətueintən u, kəsotolkeikeən ilat, koatətəhau ilat,‡ məto-inun ilat sənəmā netəmim rəha nətueintən,§ tahmen əm məmā io sənəmā etəmim rəha nətueintən. ¹⁵ Io esətapəhən ron ik məmā onakos-irəkis ilat e nətueintən u. Məto ekolkeike məmā ik onakahtosīg-in etəm rat u, Setan, məmā in otəsuwamən mərəkīn ilat. Ik onakīpal wir* olat.† ¹⁶ Io, sənəmā etəmim rəha nətueintən u. Kən tol nəhlan, ilat mīn sənəmā netəmim rəha nətueintən. ¹⁷ Rəham nəghatən in nīpahrienən rafin. Onəkōl rəham nəghatən məmā in otol wək e nəmegəhən rəhalat məmā ilat netəmim pahrien rəham motasim motətuatip.‡ ¹⁸ Ik nəmahl-ipa io, ekuwa e nətueintən u,§ kən e nolən kitiəh əm, io enatahl-iarəp mīn ilat, kotuwīn e nətueintən.* ¹⁹ Kən io iatos-ipinə atip io məmā iakatasim o nolən nalpəkəuən rəham,† məmā ekasitu e netəm mīn u, məmā ilat mīn okotasim motətuatip, kən ilat netəmim pahrien rəham.‡

Iesu təməfak o netəm okəpanotahatətə lan

²⁰ “Io esəfakən əm o netəm mīn u, məto iatəfak mīn o netəm mīn u itəm okəpanotahatətə lak e nəghatən rəha netəm mīn u. ²¹ Tata, io iatəfak olat, məmā ilat rafin okotuwa kitiəh əm, tahmen-pən əm məmā inun kilau kitiəh əm, kən iakətatīg-pinə lam, kən ik nəkətatīg lak. Iatəfak məmā ilat okotuwa kitiəh əm kitat min ik, məmā netəmim rəha nətueintən okotahatətə məmā ik nəmahl-ipa io.§ ²² Ik nīnəmos-ipa rəkis nepətən* kəm io, kən io iatawte-in kələh nepətən rəhak kəm ilat, məmā ilat okotuwa kitiəh əm tahmen əm məmā kilau kətioal kitiəh.† ²³ Iakətatīg e nīkilat, kən ik nəkətatīg lak. Tol nəhlan, iatəfak məmā, ilat okotuwa kitiəh əm e natimnat mīn rafin məmā netəm mīn u rəha nətueintən, ilat okotəplan motitun məmā ik nəmahl-ipa io, kən məmā ik nəmōlkeike rəham netəmim‡ tahmen əm məmā inu, ik nəmōlkeike mihin io.

²⁴ “Tata, ik nəmos-ipa ilat u e nelmək məmā ilat rəhak mīn, kən io ekolkeike məmā ilat okotitun nuwamən ikin-u itəm io mīn ekuwīn ikin,§ məmā ilat okotəplan nepətən əhag-əhag rəhak* itəm io ekatos. Nepətən əhag-əhag u, ik nəmos-ipa kəm io, məto-inu ik nəmōlkeike io aupən aģin nian nətueintən u təmatikə əh.†

† 17:10: Jon 16:15 ‡ 17:11: Jon 17:21-23; Sam 133:1; Jon 10:30 § 17:12: “Ematīpal wir,” nīpətīn u, ematehm wir məmā nat kit təsərəkīnən, mol protektem elat. * 17:12: Jon 6:39 † 17:12: Inu Jutas. Jon 6:70,71 ‡ 17:14: Jon 8:23; 15:19 § 17:14: 1 Pita 2:11 * 17:15: “Onakīpal wir,” nīpətīn u, otehm wir məmā nat kit təsərəkīnən, mol protektem elat. † 17:15: Mat 24:24; Jon 8:44; 1 Pita 5:8 ‡ 17:17: Lev 11:44-45; Jon 15:3; 1 Pita 1:16 § 17:18: Jon 3:17 * 17:18: Jon 20:21; Mat 28:18-20 † 17:19: Mak 14:24; Luk 22:19; Jon 6:51; 1 Kor 11:24; Dut 15:19,21; Taetas 2:14; Hip 9:14 ‡ 17:19: Hip 10:10 § 17:21: Jon 3:17 * 17:22: Jon 1:14 † 17:22: Jon 14:20 ‡ 17:23: Jon 16:27 § 17:24: Jon 12:26 * 17:24: Netəm koatəfak koatehm nepətən rəha Iesu məsīn əm roiū, (Jon 1:14, 2 Kor 3:18). Məto kitat kotitun məmā okəmā otitəlīg-pa, kitat okotahmen lan, məto-inu e nian əh, okotəplan əsas rəhan nepətən əhag-əhag e nīganəmtitāt (1 Jon 3:2). Nepətən əhag-əhag rəha Iesu itəm rəhan netəmim mīn ilat okotəplan; inu, rəhan nepətən məmā in Uhgīn, nepətən əhag-əhag əh itəm in təmos aupən nətueintən təpanatīg. † 17:24: Jon 1:1-3; 1:14; 1 Pita 1:20

²⁵ “Tata, ik nakətuatip agin. † Netənim rəha nətueintən u, ilat kotəruru ik, § mətə io ekıtun ik. Kən netəm mın u rəhak mın, ilat kotıtun məmə ik nəmah-ıpa io. ²⁶ Io emol əp ik kəm ilat, məmə ilat okotıtun wır ik,* kənu io, oiakətəkəike matol əp ik nəhlan, məmə nolkeikeən rəham otınip wır nıkilat, † kən məmə io atıp oiakətətig e nıkilat. Nolkeikeən u iakatəghat-in, in nolkeikeən rəham, tahmen mə inu ik nakolkeike mihin io.” †

18

*Tikimır mın rəha İesu kəmotuwa motaskəlım in
(Mat 26:7-56; Mak 14:43-50;
Luk 21:47-53)*

¹ Nian İesu təmaupən məfak, kəmotiet e taon u, kən moteguəfımın-pən entənıpən-pən e noanapinat kit, nərgın un, Ketron. Kən ikın əh, kəmahwınu kit ikın. Kən İesu ne rəhan netənim mın kəmotuwın e niki nig mın əh.

² Kən Jutas u, etəm u uarisig in otəpanegəhan-in İesu kəm rəhan tikimır mın, in tınıtun rəkis ikın əh, mətə-inu nian neen, İesu ne rəhan mın netənim ilat koatuəfımın ilat mın ikın.* ³ Kən pris asol mın ne Farisi mın kəmotahl-ıpən mopael mın itəm koatətul o Nımə Rəha Uhgın kotuwa motehm Jutas. Kən Jutas təmit netəm mın əh ilat mopael mın neen rəha netəm Rom, mit ilat motuwın e niki nig olif əh. İlat koatəmık noanisıə, ne lait mın, ne natımnat rəha nəluaginən. †

⁴ İesu tınəmıtun rəkis məmə natımnat mın u, in otuwa tol nulan, mətə in təmalıwək muwın olat, kən mətapəh olat məmə, “?İtəmat noategəs-in pah un?”

⁵ İlat kəmotən-ıpən kəm in məmə, “Etəm Nasaret kit, nərgın u İesu.” Kən in tən-ıpən kəm ilat məmə, “Io u inu.” † § (Kən Jutas, suah u itəm təmegəhan-in-pən İesu e nelmılat, in tatətul ilat mın.) ⁶ Kən nian İesu təmə məmə, “Io u inu,” ilat kəmotanı məntaalat motıtəlig, moteıuıu motorin ilat e nisıp.*

⁷ Kən İesu tatig mətapəh mın olat məmə, “?İtəmat nakotegəs-in pah un?” Kən ilat kotəmə, “Etəm Nasaret kit, nərgın u İesu.”

⁸ Kən İesu tən-ıpən məmə, “Enən-ıpınə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Io u inu.’ † † Okəmə itəmat nakoategəs-in io, kən təwır məmə nakotapəs netənim mın u, koatuwın latuənu.” ⁹ In təmə nəhlan məmə nəghatən u itəm in tınəmən rəkis in otol nıpahrienən. Nəghatən u təmə məmə, “Tata, netəm mın u itəm nəmələhəu-pən ilat e nelmək, okol esaiıroauınən kit.” §

¹⁰ Saimon Pita təmatıləs rəhan kit nisa rəha nəluaginən. Kən əmun, in təmiuw-ıarəp rəhan nisa, məte rəkis matelgi slef kit rəha pris asol agın, matəlgın matıp. Nərgı suah un, Malkas.

¹¹ Mətə İesu tən-ıpən kəm Pita məmə, “Aii-pən rəham nisa u e rəhan sipa. Ik onəkəike mıtun məmə nəhməən u rəhak,* itəm Tata Uhgın in təmos-ıpa kəm io, kən io ekəike mətəlig-in əm, mol.” †

† 17:25: Sam 119:137; Rom 3:26 § 17:25: Jon 15:21; 16:3 * 17:26: Jon 17:6 † 17:26: E ves u, nıpətin kəıu. Kıtıəh, İesu tatəfak məmə Tata Uhgın otolkeike rəhan mın netənim, tahmen əm məmə in tatolkeike İesu. Mətə in tatəfak mın məmə rəhan netənim mın okotolkeike ilat mın tahmen əm məmə Tata Uhgın in tatolkeike İesu. † 17:26: Jon 15:9; Rom 5:5 * 18:2: Luk 21:37; 22:39 † 18:3: Wək 1:16 † 18:5: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. § 18:5: Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 * 18:6: Nol Əpən 1:17 † 18:8: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † 18:8: Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 § 18:9: Jon 6:39; 10:28; 17:12 * 18:11: Nian İesu təmə, “Ik onəkəike mıtun məmə nəhməən u rəhak,” nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “?Oesənım-pənən e panıkın u itəm rəhak Tata otos-ıpa kəm io?” E nəghatən Kris, “oekənım e panıkın” in nımə nəghatən, nıpətin u, məmə İesu tategəhan-in məmə in otos nəhməən u itəm otuwa ron nian Uhgın otol nalpınən kəm in o nolən rat mın rəha netənim rafın. † 18:11: Mat 20:22

Ilat kəmotiləs Iesu motuwın tətul aupən e niġanəmti Anas

(*Mat 26:57-58; Mak 14:53-54; Luk 22:54*)

¹² Kən mopael mın rəha netəm Rom ne etəm-iasol rəhalat, ne mopael mın rəha netəm Isrel, kəmotaskəlīm Iesu, kən motəlis ətain nelmın. ¹³ Kən kəmotaupən motiləs in motuwın tətul e niġanəmti Anas. Anas un, in etəmaa Kaeafas. Kaeafas un, in pris asol aġin e nup əh.† ¹⁴ Kən Kaeafas u inu, in aupən təmən kəm netəm-iasol rəha netəm Isrel məmə təwır pı̄k məmə etəmim kitiāh əm otimis o netəmim, taprəkis-in məmə netəmim rafin okotimis.§

Pita təmən məmə in təruru Iesu

(*Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57*)

¹⁵ Kən Saimon Pita ne etəmim kit mın rəha Iesu, ilau kəmiauarisig-in Iesu. Etəmim u kit mın rəha Iesu, pris asol aġin in titun wır. Tol nəhlan, in təmətəu-pən Iesu, mian əpəh imə e iat rəha nimə rəha pris asol aġin un. ¹⁶ Məto Pita in təmatətul əm e ket. Kən etəmim kit mın u rəha Iesu, itəm pris asol aġin titun wır, in təmiet muwa ihluə, kən mən-ipən kəm pətan u itəm tatətul o ket. Kən in təmit Pita mian imə. ¹⁷ Kən əmun, pətan un itəm tatətul o ket, təməplan Pita kən tətəpəh ron məmə, “?Ei, ik mın un etəmim rəha suah əh?”

Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

¹⁸ Kən e nian əh, in nian rəha nətəpən, kən iolwək mın rəha pris asol aġin, ne mopael mın, ilat kəmotasiepən e noanəmkilip e niġəm, kən moatətul titəlau in, moatəto. Kən Pita mın, in təmuwın motətul, moatəto niġəm.

Pris asol aġin təməghat kəm Iesu

(*Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71*)

¹⁹ Kən pris asol aġin tatətəpəh-in natimnat mın o Iesu. Tatətəpəh o netəmim mın rəhan ne nəghatən mın rəhan itəm təmatən matəgətun ilat lan.*

²⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io ematən rəhak nəghatən mın e niġanəmti netəmim. Nian rafin, iatəgətun netəmim lan, əpəh e nimə mın rəha nuəfiminən, kən əpəh e Nimə Rəha Uhgın, itəm netəm Isrel koatəpələh ikin nian rafin. Io esəhluaig-inən rəhak nəghatən mın. ²¹ ?Təhrol nakətəpəh-in nulan kəm io? Təwır mə nakuwın mətəpəh o netəm kəmoatəto rəhak nəghatən mın. Təwır nakuwın mətəpəh o nəghatən mın un emən-ipən kəm ilat. Ilat kotitun wır natimnat mın u itəm ematən.”

²² Nian Iesu təmatən nəghatən əh, kən mopael kit itəm in tatətul e Nimə Rəha Uhgın, in tatətul əh-ikin, təmem niġapın, kən məmə, “?Nakatən nulan e pris asol aġin o naka?”

²³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Okəmə emən nəghatən neen itəm təsətəuatipən, təwır məmə onakən-iarəp. ?Məto okəmə rəhak nəghatən mın kotətəuatip əm, təhrol nakatem io?”

²⁴ Kən əmun Anas tahl-ipən Iesu tuwın o pris asol aġin u Kaeafas. Kən tatəmik mətmətig əm nol itəm kəməlis lan.

† **18:13:** E nian rəha Oltesteman, katos-ipər pris asol aġin mın kotətul mətoarus nian ilat okoatimis. Məto e nian Jon təmətə naoa u lan, netəm Rom kəmotəuhlin nətəliġən əh, motol məmə etəm tatol pris asol aġin, okəike katiləs-ipər nitain, məmə suah kit in otəsərəməərəən nian təfəməh. E nup 6 AD, netəm Rom kəmotos-ipər Anas məmə in otuwa pris asol aġin, kənu e nup 15 AD, kəmotiləs-iāhau in e rəhan wək, kən motiləs-ipər Kaiəfəs məmə tatos nəmeen. Məto Anas in tatos əh nəərəməərəən e nətəliġən rəha netəm Isrel, kən netəm Isrel koatən əh məmə in pris asol aġin. § **18:14:** Jon 11:49-51 * **18:19:** Nat əpnapın məmə Kaiəfəs in pris asol aġin e nup əh (ves 13), məto Anas in tatos əh nepətan rəha pris asol aġin kit, məto-inu in pris asol aġin aupən ikin. Kən ves u tatəghat-in Anas. (Jon 18:24; Luk 3:2; Wək 4:5-6).

Pita tinan min māmā
təruru Iesu
 (Mat 26:71-75; Mak 14:69-72;
 Luk 22:58-62)

²⁵ Kən Saimon Pita tətul əh matəto nigəm. Kən koatətapəh ron māmā, “?Ei, ik min un, ik etəmim rəha suah əh?” Məto Pita tāmā, “Kəpə, sənəmā io rəhan etəmim.”

²⁶ Kən əmun, iolwək kit rəha pris asol agin, in noanol kit rəha suah u Pita təmətətip matəlgin aupən, in təmən māmā, “?Nikik təht māmā eməplan ik itəmat min əpəh e niki nahwīnuən, o kəpə?”

²⁷ Məto Pita tāmā, “Kəpə. Sənəmā io.”

Kən roiu agin-əh min, mənig kit timnən.†

Iesu in təmətul aupən e niganəmti Pailat
 (Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;
 Luk 23:1-5)

²⁸ Kən laulaugin agin-əh, kəmotiləs Iesu motiet e nimə rəha Kaeafas, motuwīn e nimə rəha Pailat. Pailat in etəm Rom, məto in tatos nərəməərəən asol Isrel. Netəm Isrel koatos nətuakəmən kit rəhalat, ilat kəsotuwīnən e nimə rəha etəm ik pisin kit. Okəmā okotuwīn imə, kən ilat koatən māmā ilat kotəmkimik e niganəmti Uhgīn, kən ilat okol kəsotunən nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.‡ ²⁹ O nətuakəmən u rəhalat, tol kən Pailat in tēmiet e rəhan nimə, muwa ihluə mə otəplan ilat. Kən in təmətəpəh māmā, “?Nipəgnəmti naka un itəmat noatehm-pən e suah u?”

³⁰ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in māmā, “Okəmā suah u in təsətghələn lou, okol esotiləsən in motuwa kəm ik.”

³¹ Kən Pailat tən-ipən kəm ilat māmā, “Təwīr māmā itəmat onəkotiləs in motuwīn, kən itəmat motakil, tətəu-pən lou min rəhatəmat.”

Məto ilat kotən-ipən kəm in māmā, “Məto netəm Rom əm ilat kotegəhan-in māmā kitun nohamnuən etəmim.” ³² Iesu təmatən aupən māmā in otimis nəhlan, § kən natimnat min u kəmol māmā nəghatən min u rəhan okotuwa motol nipahrienən.

³³ Kən əmun Pailat tuwīn min imə, kən maun-in Iesu tuwa mətul aupən-in niganəmtin, kən tətəpəh ron māmā, “?Təhrol? ?Ik kig rəha netəm Isrel?”*

³⁴ Kən Iesu tən-ipən kəm in māmā, “?Ik atip əm nakatətapəh nulan, o ik nakatətapəh məto-inu netəmim koatən-ipinə io kəm ik?”

³⁵ Kən Pailat tən-ipən māmā, “?Təhrol? ?Ik nikim təht mə io etəm Isrel kit? Netəmim imam ikīn əm ne pris asol min rəham, ilat kəmotegəhan-in-pa ik e nelmək. ?Ik nəmol nat naka?”

³⁶ Kən Iesu tāmā, “Io, esolən kig rəha nətueintən u. Okəmā io kig kit tahmen e kig min rəha nətueintən u, kən rəhak netəmim min okotəmou, motoh netəm min un itəm kotolkeike māmā okotos-ipən io e nelmi netəm-iasol rəha netəm Isrel. Məto io sənəmā kig kit rəha nətueintən u.”†

³⁷ Kən Pailat tətəpəh ron māmā, “?Məto nipahrienən māmā ik kig kit?”

Kən Iesu tāmā, “Ik nəmən māmā io kig kit. Io emaiir-pa e nətueintən u o nat kitiah əm, māmā ekatətul-arəp matən-iarəp nipahrienən.‡ Kən etəmim itəm nikin tagien māmā otətəu-pən nipahrienən, kən in tatətəlig-in rəhak nəghatən.”§

³⁸ Məto Pailat tən-ipən kəm in māmā, “?Naka un, nipahrienən?”

† 18:27: Jon 13:38 ‡ 18:28: Jon 11:55 § 18:32: Iesu təmən māmā in otimis e nig kəməluau (Mat 20:19; 26:2; Jon 3:14; 8:28; 12:32-33). Kən netəm Rom, ilat koatəhamnu netəm koatol nəratən, moatətu-pər ilat e nig kəluau. Məto netəm Rom kəsotegəhan-inən māmā netəm Isrel, ilat kotol mihin. * 18:33: Mat 2:2; Luk 23:2-3 † 18:36: Luk 17:21; Jon 6:51 ‡ 18:37: Jon 3:32 § 18:37: Jon 8:47

Pailat tǝmakil mǝmǝ Iesu in tǝike mǝmǝ
(*Mat 27:15-31; Mak 15:6-20;*
Luk 23:13-25)

Kǝn Pailat tǝmǝt min muwǝn mehm netǝm-iasol min rǝha netǝm Isrel, mǝn-ipǝn kǝm ilat mǝmǝ, “Io esǝplanǝn nolǝn rat kit ne e suah u, itǝm tatǝn mǝmǝ suah u tǝmǝrǝkǝn lou.*
³⁹ Mǝto e nolǝn rǝhatǝmat, e nǝan rǝha lafet rǝha Nuhagego-inǝn, nǝan rafǝn iatǝkis suah kit mahl-iarǝpǝn e kalapus. ?Kǝn tǝhrol? ?Itǝmat nakotolkeike mǝmǝ io ekegǝhan-in kǝn mikǝs kǝg rǝha netǝm Isrel?”

⁴⁰ Kǝn ilat kotagǝt ǝfǝmǝh motǝn mǝmǝ, “!Kǝpǝ! !Itǝmat ekotapǝs suah un, ekototolkeike Parapas!” Parapas un, in iaklǝh kit, kǝn in tǝmatǝluagǝn matohamnu itǝm mǝmǝ otǝhg-iarǝp kapman rǝha Rom.†

19

¹ Kǝn Pailat tǝmos-ipǝn Iesu e nelmi rǝhan mopael min, kǝn ilat kǝmotalis-alis.* ² Kǝn kǝmotǝmik nol itǝm tol nihlǝn-nihlǝn, motol hat lan, tahmen e hat rǝha kǝg, kǝn motǝfauin-pǝn e rǝhn-kapǝ. Kǝn motuwǝn-in-pǝn kot ǝfǝmǝh kit kǝm in, tol nǝgui-naris lan, tahmen e kot rǝha kǝg. ³ Kǝn ilat motuwa ron, moatol mǝlǝh lan, kǝn moatǝn mǝmǝ, “Ik u inu, kǝg rǝha netǝm Isrel. Itǝmat ekotos-ipǝn nisǝiǝn kǝm ik.” Kǝn ilat moatǝm-pǝn ǝm nikapǝn.

⁴ Kǝn Pailat tiet min muwǝn ihluǝ, kǝn matǝn-ipǝn kǝm netǝmim mǝmǝ, “Ei, netǝmim. Io ekahl-iarǝp min suah u tuwa ihluǝ, mǝmǝ itǝmat onǝkotǝplan-tu mǝmǝ io esǝhmǝn nolǝn rat lan ne.” ⁵ Kǝn Iesu tǝmǝt min muwa ihluǝ. In tatǝfauin hat u itǝm kǝmol e nol itǝm tol nihlǝn-nihlǝn, tahmen e hat rǝha kǝg, kǝn matuwǝn e kot ǝfǝmǝh tol nǝgui-naris, tahmen e kot rǝha kǝg, kǝn Pailat tǝn-ipǝn kǝm ilat mǝmǝ, “!Netǝmim! !Otǝplan-tu! !Suah u inu!”

⁶ Mǝto nǝan pris asol min ne mopael min itǝm koatehm Nimǝ Rǝha Uhgǝn kǝmotǝplan, ilat kǝmotagǝt ǝfǝmǝh moatǝn mǝmǝ, “!Okǝht-ipǝn e nig kǝmǝluau! !Okǝht-ipǝn e nig kǝmǝluau!”†

Kǝn Pailat tǝmǝn-ipǝn kǝm ilat mǝmǝ, “Itǝla, itǝmat pisǝn ǝm, otǝlǝs motuwǝn, motǝht-ipǝn in e nig kǝmǝluau. Mǝto io esǝplanǝn nolǝn rat kit ne lan.”

⁷ Mǝto ilat kotǝmǝ, “Rǝhatǝmat kit ǝh-ikǝn lou tatǝn mǝmǝ in otǝkǝike mǝmǝ, mǝto-inu in tatǝn mǝmǝ in Nǝti Uhgǝn.”‡ ⁸ Kǝn nǝan Pailat tǝmǝto nǝghatǝn u, in tǝmǝgǝn pik tǝhmǝn min. ⁹ Kǝn in tǝmatǝg muwǝn min imǝ, mǝtapǝh o Iesu mǝmǝ, “?Ik etǝm hiǝ?”§

Mǝto Iesu tǝsuhalpǝnǝn rǝhan nǝghatǝn. ¹⁰ Kǝn Pailat tǝn-ipǝn kǝm in mǝmǝ, “?Tǝhrol nǝsǝn-ipamǝn kǝm io? ?Ik nǝsitunǝn mǝmǝ io iatos nǝsanǝnǝn mǝmǝ ekahl-iarǝp ik, kǝn matos min nǝsanǝnǝn mǝmǝ okǝht-ipǝn ik e nig kǝmǝluau?”

¹¹ Kǝn Iesu tǝn-ipǝn kǝm in mǝmǝ, “Okǝmǝ Uhgǝn tǝmǝsolǝn nat u, okol ik onǝsos agǝn-ǝhǝn nǝsanǝnǝn mǝmǝ onakakil io.* Tol nǝhlan, nolǝn rat rǝha suah un itǝm tǝmos-ipǝnǝ io e nelmǝm, in tǝrat maprǝkis-in rǝham.”†

¹² Kǝn tǝtuoun e nǝan ǝh, Pailat tǝmolkeike mǝmǝ otǝkis Iesu. Mǝto netǝm-iasol min rǝha netǝm Isrel koatagǝt ǝfǝmǝh moatǝn mǝmǝ, “Okǝmǝ nakǝkis suah u mahl-iarǝp, kǝn ik sǝnǝmǝ etǝmim rǝha Sisa. Etǝmim u itǝm tatǝn mǝmǝ in kǝg, in tikǝmir rǝha Sisa.”

¹³ Kǝn nǝan Pailat tǝmǝto nǝghatǝn u, kǝn tǝmit Iesu muwa min ihluǝ. Kǝn in tǝmuwǝn e ikǝn kit, nǝrgǝn un, Lou Kǝpiel Epǝn-Epǝn, e nǝghatǝn Isrel, in Kapata,‡ kǝn matǝpǝlǝh-pǝr

* **18:38:** Luk 23:4 † **18:40:** Wǝk 3:14 * **19:1:** Aes 50:6; 53:5 † **19:6:** Wǝk 3:13 ‡ **19:7:** Lev 24:16; Mat 26:63-66; Jon 5:18; 10:33 § **19:9:** Pailat tǝmǝtapǝh nǝhlan o nitunǝn mǝmǝ okǝmǝ naka Iesu in uhgǝn ǝkǝku kit, o okǝm-naka nikǝn tatǝht mǝmǝ Iesu in etǝm e nǝptǝn pisǝn kit kǝn etǝm pisǝn kit in otakil nolǝn rǝhan (Luk 23:6-7). Iesu tinuhalpǝn rǝkis rǝhan nǝghatǝn, mǝto Pailat tǝmǝsǝnǝn nǝpahriǝnǝn lan (Jon 18:36-38a; Aes 53:7). * **19:11:** Rom 13:1 † **19:11:** Jon 18:30; Wǝk 3:13 ‡ **19:13:** Kapata in ikǝn kit kǝmǝlin kǝpiel itǝm tepǝn-epǝn min ikǝn, kol tahmen ǝm e simen itǝm kǝmǝhlǝkǝn.

jea rəha nakilən. ¹⁴ Tinuəkir mitgar tətul e tina, e nian ətuatip rəha nol əpen-əpenən o nolən lafet rəha Nuhagego-inən.

Kən Pailat tən-ipən kəm netəm Isrel məmə, “!Ei netəm mīn əpə! !Otəplan-tu! !Suah u in kig rəhatəmat!”§

¹⁵ Məto ilat kəmotagət əfəməh, motən məmə, “!Ohamnu! !Ohamnu! !Əht-ipən e nig kəməluau!”

Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Itəmat nakotolkeike mə io ekəht-ipən kig rəhatəmat e nig kəməluau?” Məto pris asol mīn kotəmə, “!Sisa əm un, in rəhatimat kig!”

¹⁶ Kən Pailat təmegəhan-in-pən Iesu tuwīn e nelmīlat, məmə mopael mīn rəha Rom okotuwīn motəht-ipən e nig kəməluau.

Mopael mīn kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;
Luk 23:26-43)

Kən ilat kəmotiləs Iesu motuwīn. ¹⁷ In tatiləs nig kəməluau rəhan,* matiet matuwīn ikin kit mīn, nərgin un, Kolkota e nəghatən rəha netəm Isrel. Nipətin u, “Louipil-uipil.” ¹⁸ Kən ikin əh, kəmotəht-ipən Iesu e nig kəməluau. Kən kəmotatig motəht-ipən mīn etəmim kəiu, kit e nīkalin matip, kit e nīkalin mol, kən Iesu in tatakul ilugin elau.

¹⁹ Kən Pailat təmən kəte rəkis nəghatən kit, kiləs kan kəht-ipən e rəhn-kapə nig kəməluau. Nəghatən u tatən məmə, IESU, ETƏM NASARET, KIG RƏHA NETƏM ISREL.† ²⁰ Kən netəm Isrel tepət, ilat kotafin nəghatən u, məto-inu ikin əh kəmotəht-ipən Iesu ikin, in iuəhkir əm o taon.‡ Kən nəghatən u, kəməte rəkis e nəghatən rəha netəm Isrel, ne nəghatən rəha netəm Rom, ne nəghatən rəha netəm Kris. ²¹ Kən pris asol mīn rəha netəm Isrel, kəmotuwīn motən-ipən kəm Pailat məmə, “Onəkəsətəən məmə, ‘Kig rəha netəm Isrel.’ Təwir mə onakəte ilə məmə, ‘Suah u in tatən məmə in kig rəha netəm Isrel.’ ”§

²² Məto Pailat təmə, “Nat itəm eməte, eməte.”

Mopael mīn kəmotoor natimnat rəha Iesu

²³ Kən nian mopael mīn kəmotəht-ipən rəkis Iesu e nig kəməluau, kən motəmik rəhan natimnat, kən kəmotoor ilat nəmtin kuwit, məto-inun mopael mīn ilat kuwit. Məto kot əfəməh rəhan, etəmim itəm in təmol nīməhan, in təmisilpin-ilpinən nīməhan lan, in təmol apiəpiə əm nīməhan əh. ²⁴ Kən mopael mīn u kinotən-ən kəm ilat mīn məmə, “Ei, təsəwirən məmə okotearəsin nat u. Təwir məmə okotatipin əm tais ron. Kən etəm tatol win lan, in titol rəhan u kot.” Nat u təmiet məmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn tuwa mol nipahrienən, u təmən məmə,

“Ilat kəmotəmki-rəkis rəhak natimnat. Ilat kəmotoor elat mīn.

Kən ilat kəmotatipin tais məmə otəgətun məmə pah otos natimnat mīn əh.”*

Kən tol nəhlan, mopael mīn kəmotol mihin pahrien.†

Iesu ne rəhan Mama

²⁵ Kən iuəhkir əm o nig kəməluau rəha Iesu, nipitan kuwit kəmoatətul əh-ikin. Mama rəha Iesu, ne pia rəhan mama, ne Meri kit mīn, pətan rəha Klopas, kən iahunin kit mīn Meri pətan Maktala.‡ ²⁶ Kən nian Iesu təməplan rəhan mama ne suah un itəm in tolkeike pik§ katuətul e nīkalin, kən tən-ipən kəm rəhan mama məmə, “!Pətan, nətim un!”

²⁷ Kən mən-ipən kəm suah u məmə, “Ik rəham u mama.” Kən tətuooun e nian əh, suah u təmit pətan un mian iman ikin, kən in təmatehm wir in, tahmen e rəhan mama ətuatip.

§ 19:14: Jon 19:19,21-22 * 19:17: Luk 14:27 † 19:19: Jon 19:14,21 ‡ 19:20: Hip 13:12 § 19:21: Jon 19:14 * 19:24: Sam 22:18 † 19:24: Jon 19:28,36,37 ‡ 19:25: Luk 8:2; Jon 20:1,18 § 19:26: Jon tatən atip əm in məmə, “suah un itəm in tolkeike pik” (Jon 13:23).

Iesu tinimis
(*Mat 27:45-56; Mak 14:33-41;*
Luk 23:44-49)

²⁸ Kæn uarisig lan, Iesu tæmitun mæmæ wæk min itæm in tæmuwa mæmæ otol, tinol namnun rækis.* Kæn o nolæn næghatæn min e Naoa Ræha Uhgîn tuwa mol nîpahrienæn lan, in tæmæn mæmæ, “Enoaoa.”†

²⁹ Kæn pesin ækæku kit æh-ikin tatæpælæh, kæmiuw-pæn wain lan u tagin. Kæn ilat kæmotilæs nat kit tame-ame tahmen e katæn, kæn moteer-pæn e wain un, kæn motatu-pæn e nelmi nig katæn mæ hisop, kæn motilæs-ipær tuwin iuæhkir o nohli Iesu, mæmæ otirim. ³⁰ Kæn nian in tæmænim wain u mæsin, kæn mæmæ, “!Natimnat rafin tinol namnun!”‡

Kæn tæmætæg-iæhau, megæhan-in-pæn ræhan namegæn tiet, kæn mimis.

Suah kit tæmaru nikali Iesu

³¹ Nian æh ræha nol æpen-æpenææn, mæto-inu okæn lawigin un, nian ræha Sapat. (Kæn Sapat u, in Sapat keike kit.)§ Kæn netæm-iasol ræha netæm Isrel kæsotolkeikeæn mæmæ nîpæti suah milæhal æh okætæhalækul e nig kæmæluau mætoarus-pæn nian æh. Kæn o nat æh, ilat kæmotuwîn motætæpæh o Pailat mæmæ otahl-ipa ræhan min netæmim, kotuwîn, motætæghl nelkilæhal, pæs ilæhal kæhalimis uæhai æm. Kænu ilat kotilæs-irækis nîpætilæhal. ³² Kæn mopael min kæmotaupæn motætæghl nelki suah mil un kæiu itæm kæmotæht-ipæn ilau e nig kæmæluau ilæhal Iesu.

³³ Mæto nian kæmotuwa o Iesu, motæplan mæmæ in tinimis rækis. Kæn æmun, ilat kæsotætæghlæn nelkin. ³⁴ Kæn mopael kit tæmaru æm nikalin e ræhan niro,* kæn roiu agin-æh, nita ne næhau kæmuaiæh ahmen-ahmen æm, mætuatite e nîpætin.† ³⁵ (Kæn suah kit æh-ikin tatætul,‡ in tæmehm natimnat min u e niganæmtin. Kæn næghatæn min ræha suah u, in tætuatip, kæn in titun mæmæ in tatæn pahrien. Kæn in tatæn-iaræp mæmæ itæmat min onækotitun motahatætæ lan.) ³⁶ Natimnat min u kæmotuwa mæmæ okotol næghatæn e Naoa Ræha Uhgîn tuwa mol nîpahrienæn lan,§ u tatæn mæmæ, “Okol nikilikilin kit tæsitægitan.”* ³⁷ Kæn næghatæn kit min e Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, “Ilat okotæplan suah u itæm kæmotaru.”†

Josep ne Nikotimas, ilau kæmatænim Iesu

³⁸ Kæn uarisig e natimnat min u, etæm Aramatia kit, nærgin u, Josep. Josep u, in etæmim kit ræha Iesu, mæto tatæhluaig-in nat u, mæto-inun tatægin netæm-iasol ræha netæm Isrel.‡ In tæmuwîn mæplan Pailat, kæn tætapæh ron mæmæ otegæhan-in pæs tilæs-irækis nîpæti Iesu. Kæn æmun, Pailat tæmegæhan-in, kæn in tæmuwîn milæs-irækis. ³⁹ Kæn Nikotimas, u aupæn in tæmuwîn mæplan Iesu lapin,§ in tæmuwîn ilau Josep. In tatitol kætim kit, tæmærioah e nat pien-pien min u mir ne alos. Kætîm u tæfigæm tahmen e tate kilo.

⁴⁰ Kæn ilau kæmialæs-irækis nîpæti Iesu, mualpin e nimæhan wir kit, nærgin u linen. Kæn ilau kæmioal-pæn mir ne alos e nimæhan u, tahmen ætuatip æm mæ inun netæm Isrel kotalpin mihin nîpæti etæmim, moatitænim. ⁴¹ Kæn ikin æh kæmæht-ipæn Iesu ikin e nig kæmæluau, kæmahwinu ikin, kæn e ikin æh, nîpæg kæpiel kit æh-ikin, itæm katitænim itæm ikin. Kæn ikin æh, kæsitænim-pænæn æh suah kit ikin. ⁴² Kæn ilau kæmuælæhæu-pæn nîpæti

* **19:28:** Jon 17:4 † **19:28:** Sam 69:21; Jon 19:29 ‡ **19:30:** Luk 12:50; Jon 4:34; 17:4 § **19:31:** Sapat u, in Sapat keike kit, mæto-inu tæmuwa ætuatip e nian ræha lafet ræha Nuhagego-inæn. * **19:34:** Sek 12:10; Nol æpæn 1:7 † **19:34:** 1 Jon 5:6-8 ‡ **19:35:** Aposol Jon itæm tæmæte naoa u, in tatæghat-in atip æm in e ves 35 (Jon 19:26; 21:24). § **19:36:** Jon 19: 24,28,37 * **19:36:** Iesu in tahmen e Næti Sipsip ræha lafet ræha Nuhagego-inæn kæn nitan otosmegæh netæmim ræha Uhgîn. (Jon 1:29; 1 Kor 5:7; 1 Pita 1:19). Tahmen mæmæ kæmæsætæghlæn nikilikili nenæti sipsip min itæm katoh e lafet ræha Nuhagego-inæn (Eks 12:46; Nam 9:12), e nolæn kitæh æm, nikilikili Iesu kit, tæmæsitægitan. Sam 34:20. † **19:37:** Sek 12:10; Nol æpæn 1:7 ‡ **19:38:** Jon 7:13 § **19:39:** Jon 3:1-2; 7:50

Iesu e nipæg kəpiel u, mətə-inu nian əh in nian rəha netəm Isrel koatol əpen-əpenə lan o Sapat,* kən nipæg kəpiel itəm katitənim itəm ikin, in iuəhkir əm.

20

Iesu tinəmegəh mīn

*(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;
Luk 24:1-12)*

¹ E Sante, laulaugin agin, titapinəp-əpinəp əh, Meri u pətan Maktala,* təmuwin e nipæg kəpiel, kən məplan məmə kəpiel asol itəm kəmahtosig-in nipæg kəpiel lan, in kəmahwin rəkis. ² Tol nəhlan, kən in təmaiu mitalig muwin o Saimon Pita ne etənim u kit mīn rəha Iesu, u Iesu tolkeike pik, kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Ilat kəmotiləs-irəkis nipəti Iərəməərə əpəh e nipæg kəpiel. Kən ekotəruru məmə kəmotələhəu hiə nipətin.”

³ Kən Pita ne etənim kit mīn u rəha Iesu, kəmiaiet mətian məmə okuəplan nipæg əh. ⁴ Kəmuaiu əsanən mian, mətə suah u kit in təmaiu maupən maprəkis-in Pita, maupən muwin əpəh nipæg u ikin. ⁵ Kən in təməməhl-əməhl mətag-pən əpəh imə, kən məplan nīməhan wir u linen tatəməhl, mətə in təməsuwinən imə. ⁶ Kən Saimon Pita in təmiet-ərəpa mīn, kən megupən uəhai əm imə e nipæg kəpiel u, kən təməplan nīməhan u koatəməhl, ⁷ kən məplan mīn nīməhan u kəmotəlpin rəhn-kapə Iesu lan aupən. Nīməhan u, in təməməhl-pənən ilat nīməhan mīn un neen, mətə in kəmaiu-aiu wir kələhəu pişin. ⁸ Etənim u rəha Iesu itəm təmaupən, in mīn təmuwin imə e nipæg kəpiel, kən in təməplan natimnat mīn u, kən in təmatahatətə məmə Iesu tinəmegəh mīn. ⁹ (Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə Iesu otəkəike məmegəh mīn e nīmīsən, mətə ilat kəsotitun wirən əh nəghatən əh.)†

Meri u pətan Maktala in təməplan Iesu

(Mak 16:9-11)

¹⁰ Kən etənim mil un rəha Iesu kəmiatəlig mətian iməlau ikin, ¹¹ mətə Meri in tatətul iuəhkir e nipæg kəpiel u mətasək. Kən nian in təmətasək əh, kən məməhl-əməhl mətuag-pən əpəh e nipæg. ¹² Kən əmun təməplan nagelo kəiu əpəh imə. Natimnat rəhalau in tərūən tərūən. Ilau katuəpələh u ikin-u kəmələhəu-pən Iesu ikin. Kitiəh tatəpələh e nəmə rəhn-kapə, kən kitiəh e nəmə nelkin.

¹³ Kən ilau kəmuətapəh ron məmə, “Pətan. ?Ik natasək o naka?” Kən in təmənipən kəm ilau məmə, “Ilat kəmotiləs-irəkis nipəti Iərəməərə rəhak, kən ekəruru məmə kəmotələhəu-pən hiə.”

¹⁴ Nian in tinən rəkis nəghatən u, kən meirair, kən təməplan Iesu tatətul əm u ikin-un, mətə in təruru məmə Iesu. ¹⁵ Kən Iesu təmətapəh ron məmə, “Pətan. ?Nakətasək o naka? ?Ik nategəs-in pah?” Mətə pətan u, nikin təht məmə okəmə naka suah u itəm tatitasilin nahwinuən, kən in təmənipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmiləs-irəkis nipətin, kən mələhəu-pən əh kit, awi, ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekuwin mīləs.”

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Meri.” Kən Meri təmeirair, mətag-pən məplan, kən məmə, “!Raponi!” (Inu nəghatən rəha netəm Isrel u, nipətin təmə, “Rəhak Iəgətun.”)

¹⁷ Kən Iesu təmənipən kəm in məmə, “Saskəlimən io, mətə-inu io esuwinən əh əpəh ilis o rəhak Tata. Mətə ik, uwin, mehm piak mīn kən mən-ipən kəm ilat məmə io enatitəlig-pən ilis o rəhak Tata, kən in mīn rəhatəmat Tata. In Uhgīn rəhak, kən in Uhgīn mīn rəhatəmat.”

¹⁸ Kən Meri Maktala təmuwin məplan netənim mīn rəha Iesu, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “!Suah mīn əpə! !Io eməplan Iərəməərə!” Kən in təmənipən nəghatən mīn itəm Iesu in təmənipən kəm in.

* **19:42:** Əplan-tu futnot e 19:31. * **20:1:** Luk 8:2; Jon 19:25 † **20:9:** Sam 16:10; Aes 53:11; Luk 24:25-27,46; Jon 2:22; Wək 2:24-28

*Netəmim min rəha Iesu kəmotəplan Iesu**(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;**Luk 24:36-49)*

¹⁹ E Santei ehnaipən, netəmim min rəha Iesu kəmotərgəfimin ilat min əpəh e nimə kit, kən motahtosig e toa motol lok lan, məto-inu ilat koatəgin netəm-iasol rəha netəm Isrel. Kən əmun, Iesu təmuwa mətul ilugin elat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətatiḡ otəmat.”† ²⁰ Kən in təmurapik nelmin kən mol-pən nıkalin kəm ilat, kən nıkilat təmagien pik məto-inu kinotəplan İərəməərə.Ş

²¹ Kən Iesu tən-ipən min kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətatiḡ otəmat.* Tol mə rəhak Tata təmahıl-ıpa io,† e nolən kitiəh əm io etahl-ipən itəmat nakoatuwin e nətueintən.”†

²² Kən nian in tınən rəkis nəghatən u, kən in təmehag-pən elat, kən məmə, “İtəmat, otos Narmın Rəha Uhgın.Ş ²³ Okəmə nəkotaluin nolən rat rəha etəmim, kən Uhgın min in otafəl rəkis nolən rat rəhan. Məto okəmə itəmat nəsotaluinən nolən rat rəha etəmim, kən Uhgın otəsaluinən kən məsafəl rəkisən.”*

Iesu ne Tomas

²⁴ Kən etəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgin u Tomas, u kətaun-in məmə, Mil Mil, in təmikə e nian Iesu təmiet-arəpa olat. ²⁵ Kən in min neen, ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “!Ei, emotəplan rəhatat İərəməərə!”

Məto Tomas təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekəplan nəme nil e nelmin mil, kənu ekek e noanelmik, kənu mea-pən e nəme nıro e nıkalin, kənu panahatətə lan. Məto okəmə esəplanən, okol esahatətəən lan.”†

²⁶ Kən tınos wik kitiəh rəkis, netəmim min rəha Iesu koatəpələh min əpəh imə, e nimə kitiəh əm, kən motahtosig e toa, motol lok. Kən Tomas əh-ikin ilat min. Nat əpnəpin kəmol lok e toa, məto Iesu tatig muwa min mətul ilugin elat mən-ipən məmə, “Pəs nəməlinuən tətatiḡ otəmat.”† ²⁷ Kən mən-ipən kəm Tomas məmə, “Əplan-tu nelmək. Wa mek e noanelməm. Kən məg-ətuatip-in nelməm kən mea-pən e nəme nıro u e nıkalik. Səmik mətmətiḡən rəham nahatətəən rəun, məto ik onəkəike mətahatətə lak.”Ş

²⁸ Kən Tomas tən-ipən kəm in məmə, “İk rəhak İərəməərə, kən ik rəhak Uhgın.”*

²⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “İk nəmahatətə lak, məto-inu nəməplan io.† Məto netəm min un kəsotəplanən io, kən ilat kotahatətə lak, ilat okotos nəwıran pahrien, nıkilat tagien pahrien.”†

Naoa u, kəməte məmə netəmim okotahatətə e Iesu

³⁰ Iesu təmol nəmtətin min tepət e nıganəmti rəhan netəmim, itəm kəsəte rəkisən e naoa u.Ş ³¹ Məto kəməte nəghatən min u məmə itəmat onəkotahatətə* məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, inu Nəti Uhgın. Kəməte nəhlan, məmə itəmat onəkotos nəmegəhən e nərgin, məto-inu itəmat noatahatətə lan.†

21*Iesu təmol əp in kəm rəhan netəmim ilat sepin*

¹ Uarisig e natimnat min u, Iesu təmol əp min in o rəhan min netəmim,* əpəh e nıməkləkil e nıkalı lek asol, katən mə Lek Kalili.† Kən təmol əp in nulan. ² E nian əh, netəmim min u rəha Iesu kəmotaliwək kitiəh: Saimon Pita, ne Tomas u kətaun-in məmə Mil Mil, ne

† 20:19: Jon 20:21,26; Jon 14:27; 16:33 § 20:20: Jon 16:19-22 * 20:21: Jon 20:19,26 † 20:21: Jon 3:17

† 20:21: Mat 28:19; Jon 17:18 § 20:22: Esik 37:9; Jon 7:39; Wək 2:38; 8:15-17; 19:2; Kal 3:2 * 20:23: Mat 16:19;

18:18 † 20:25: Mak 16:11 † 20:26: Jon 14:27; 20:19,21 § 20:27: Luk 24:40 * 20:28: Nol Əpən 4:11

† 20:29: Jon 3:15 † 20:29: 1 Pita 1:8-9 § 20:30: Jon 21:25 * 20:31: Jon 3:15 † 20:31: Jon 19:35 * 21:1:

Jon 21:14; Jon 20:19,26 † 21:1: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə Lek Taepirias, in nərgi Lek Kalili kit min.

Nataniel u, etəm Kalili iman latuənu Kena, ne nətī Sepeti mil,† ne etəmim mil kəiu mīn rəha Iesu. ³ Saimon Pita tən-ipən olat məmə, “Io enatuwin ekatipin net.”

Kən ilat kotəmə, “Itəla, pəs kitat rafin kotuwīn.” Kən ilat rafin kəmotatite, motuwīn e pot kit. Kən Pita təmapeg rəhan natimnat o wək. Kən ilat kəmotuwīn, motatipin net, motətoarus tian. Məto kəsotosən nəm kit ne. §

⁴ Kən tinatian, kən Iesu tuwa matətul ipar, məto rəhan mīn netəmim, ilat kotəruru məmə Iesu.*

⁵ In tətəpəh olat məmə, “!Nəman! ?Nəsotosən nəm kit, o?”

Kən ilat kotəmə, “Kəpə, nəm tikə.”

⁶ Kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəla, otatipin-pən-tu net e matip ikin e nīkali pot u, kən onəkotiuw nəm neen.” Kən əmun, kotatipin-iarəp net, əmun, mīnotəruru niuw-pərən, məto-inu net tinər mīnər mīnərīoah e nəm. †

⁷ Kən suah u itəm Iesu tolkeike pīk, in tən-ipən kəm Pita məmə, “!Ei! !Iərəmərə ətuatip əh!” Kən nian Pita təməto nəghatən u, təmətəut uəhai əm, kən mətipən itəhəi, meai muwīn ipar. ⁸ Kən netəmim mīn u neen rəha Iesu, ilat kəmotuwar e pot, moatiuw net apon təmərioah e nəm, məto-inu bot in iuəhkīr əm məsīn o nīməkləkil, tahmen əm hanrīt mīta. ⁹ Kən nian ilat kəmotuwīn ipar, motəplan nīgəm əkəku kit əh-ikin, nəmtahlīn tatuəp əh, kən nəm neen əh-ikin, katuwan e nīgəm, ne pīret əh-ikin. ¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Otəmīk nəm mīn un neen itəm nəmos motuwa.”

¹¹ Kən Saimon Pita təmuwīn mīn e pot, kən mewkəkan net muwīn əpəh ipar. Net u tərīoah e nəm asol mīn, ilat rafin wan-hanrīt-fifti-tri. Kən nat əpnapīn məmə net u təmərioah pap e nəm, məto in təməsəhapən. ¹² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwa motəgwən.” Kən ilat kit nīkin təsəhtən məmə otətəpəh ron məmə, “?Ik pah un?” məto-inu ilat kīnotītun əsas məmə in Iərəmərə. ¹³ Kən Iesu təmos pīret muwa mos-ipən kəm ilat, kən mos-ipən mīn nəm.

¹⁴ Kən inu, nian tatol kīsil lan, itəm Iesu təmol əp in o rəhan mīn netəmim uarisīg e nian in təmīmīs, kən məmegəh mīn. †

Iesu ne Pita

¹⁵ Nian ilat kīnotəgwən rəkīs, Iesu təmətəpəh o Saimon Pita, məmə, “Saimon, nətī Jon. ?Ik nakolkeike io taprəkīs-in netəm mīn un?” Pita tən-ipən kəm in məmə, “Əwəh, Iərəmərə, ik nəkītun məmə io ekolkeike pīk ik.” §

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik onakatəgwən rəhak nenətī sipsip mīn.”

¹⁶ Kən Iesu tatīg mətəpəh mīn ron məmə, “Saimon, nətī Jon. ?Ik nakolkeike io?”

In tən-ipən kəm Iesu məmə, “Əwəh Iərəmərə, ik nəkītun məmə iakolkeike ik.”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik onakatehm wīr rəhak sipsip mīn.”*

¹⁷ Kən mətau kīsil lan, Iesu tatīg mətəpəh mīn ron məmə, “Saimon, nətī Jon. ?Ik nakolkeike io?” †

Kən Pita, nīkin təmahmə, məto-inu Iesu təmətəpəh ron mau kīsil, məmə, “?Ik nakolkeike io?” Kən in tən-ipən kəm in məmə, “Iərəmərə, ik nəkītun natimnat rafin. † Ik nəkītun məmə io ekolkeike ik.”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, ik atəgwən rəhak sipsip mīn.

¹⁸ “Nīpahrienən aģīn u iatən kəm ik məmə, auppən, e rəham netəm-aluəən, nəmatiargin atip rəham kətəut, kən mətaliwək matuwīn ikin mīn rafin itəm nakolkeike məmə nakuwīn ikin. Məto nian ik onakəguīhl, onakəg-ətuatip-in nelməm, kən etəm pīsīn kit otəlīs ətain rəham kətəut, kən mit ik nakian ikin ik nəsolkeikeən məmə nakuwīn ikin.”

† 21:2: Nətī Sepeti mil kəiu, ilau u Jemes ne Jon. Jon u inu in təməte naoa u. § 21:3: Luk 5:5 * 21:4: Luk 24:16; Jon 20:14 † 21:6: Luk 5:4-7 † 21:14: Jon 20:1,19,26 § 21:15: Mat 26:33-35; Jon 13:37-38 * 21:16: Esik 34:2; Mat 2:6; Jon 10:11; Wək 20:28; 1 Pita 5:2-3 † 21:17: Jon 13:38 † 21:17: Jon 16:30

19 E nəghatən u, Iesu təmaupən matən-iarəp rəkis əm, nolən itəm Pita otimis, kən rəhan nımisən, § in otıləs-ipər nərgi Uhgın.*

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Itəla, uarisig-in io.”†

Iesu ne suah un itəm Iesu təmolkeike pik

20 Kən Pita teirair məplan etəmim kit rəha Iesu u, Iesu tolkeike pik, tatuarisig-in ilau. Suah əh inəh, itəm təmiəu-iəu muwa iuəhkir o Iesu e nian kəmotagwən e lafet rəha Nuhagego-inən, kən matətapəh ron məmə, “?Iərəmərə, pah un otegəhan-in-pən ik e nelmi rəham tikimər mın?”‡

21 Nian Pita təməplan in, kən tətəpəh o Iesu məmə, “?Iərəmərə, məto tahro e suah əh?”

22 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Okəmə io ekolkeike məmə in otatəmegəh muwın mətoarus nian iakitəlig-pa mın, ik onəkıtun o naka? Ik un, ik onəkəike muarisig-in io.”§

23 Kən tol nəhlan o nat u Iesu təmən, nəghatən kit əh-ikın katən titəlau-itəlau e piatat mın məmə, “Etəmim u rəha Iesu otəsimisən,” məto Iesu təməsənən kəm Pita məmə suah u otəsimisən. In təmən əm məmə, “?Okəmə, io ekolkeike məmə in otatəmegəh, mətoarus-pən iakitəlig-pa mın, ik onəkıtun o naka?”

24 Etəmim u rəha Iesu in etəmim kitiəh əm itəm tatən-iarəp natimnat mın u,* kən in məte rəkis nəghatən mın u. Kən itimat ekotıtun məmə nəghatən mın u tatən, in nıpahrienən əm.†

Namnun nəghatən

25 Kən natimnat tepət mın əpəh ikın itəm Iesu təmol‡ kən okəmə netəmim kəpoatəte rəkis natimnat mın u ilat rafın e naoa mın, io, nıkik təht məmə rum otikə e nətueintən rafın o nəlinən naoa mın u.

§ 21:19: Katən məmə e nup tate mın tatuwa, kən kəpanətu-pər Pita e nig kəməluau. * 21:19: Jon 13:36; 2 Pita 1:14 † 21:19: Mat 4:19; 16:24 ‡ 21:20: Jon 13:23,25 § 21:22: Jon 21:19; Mat 4:19; 16:24 * 21:24: Jon 15:27 † 21:24: Nian neen, Jon tatəghat nəhlan, matən məmə, “itimat,” məto in tatən əm in pisin əm (19:35; əplan-tu 1 Jon 1:1-4). ‡ 21:25: Jon 20:30

Wək Mìn Wək Mìn Rəha Aposol Mìn Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Wək Mìn

?Pah təmäte naoa u? Luk təmäte naoa u. Afin e “Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk” o nitunən məmә Luk in pah.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Luk təmäte naoa u tatuwin kəm in kit, nərgin u Teofilas, etəm kitiah əm itəm Luk təmäte naoa u “Namnusən Təwir Itəm Luk Təmäte” tatuwin kəm in. Nərig u, nıpətin təmә, “Etənim itəm tokeike Ughin.” Luk təmäte naoa u tatuwin kəm suah u, mətō in titun məmә laihluə tepət okotafin mìn.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Naoa mìn rəha Namnusən Təwir koatəghat-in nəmegəhən ne nımisən rəha Iesu. Naoa u tatən-iarəp məmә nıməfak təmähro mətouon. Naoa u məsin tatəghat-in tətət e wək rəha Pita, kən məsin mìn tatəghat-in nəmegəhən ne wək rəha Pol.

?Təmäte naoa u o naka? Luk təmäte naoa u matən məmә nıməfak təmähro mìn nulan mətouon, kən otähro mìn nulan nıməfak otatəwiə. Kən e naoa u, kitat okotehm məmә iəfak mìn okotahruhalpın nəghatən kəm netəm Isrel ne netəm laihluə mìn itəm kotolkeike məmә okotitun nəukəti nahatətəən rəhalat. E naoa u, kotəplan məmә kapman rəha Rom tatəto nəghatən rəha Pol. Kən matəplan məmә Luk ne Pol kiolkeike məmә netənim rafin itəm Rom tatərəmərə elat, ilat okotən nıpahrienən e Iesu.

Ughin təmən məmә otahl-ipa

Narmın rəhan

¹ Teofilas, e rəhak naoa itəm eməte aupən, eməte nolən mìn rəha natimnat rafin itəm Iesu təmatol ne matəgətun netənim lan. ² Naoa əh tatən-iarəp nian Iesu təmətouon rəhan wək mətouon Ughin təmıləs matuwın e Nego e Neai. Mətō aupən, təməsuwinən əh e Nego e Neai, Narmın Rəha Ughin təmətəsitū lan məmә otəgətun rəhan aposol* mìn. ³ E nian təməmegəh mìn e nımisən, nian tepət tatuwa olat kən ilat kotəplan in e nian kitiah kitiah e nian foti, kən matol əp in kəm ilat məmә okotitun məmә in təməmegəh pahrien e nımisən. Kən e nian mìn əh, təmatəgətun ilat e nərəmərəən rəha Ughin. ⁴ Nian Iesu təmətətig əh ilat mìn ilat, in təmən-ıpən nəghaten kit kəm ilat məmә, “Itəmat onəsotaupənən motiet u e Jerusalem. Onəkotəkəike kətətig motətoarus onəkotos Narmın Rəha Ughin, u rəhak tata tınəmən-ıəkis rəkis məmә otos-ıpınə kəm itəmat, tahmen mìn məmә inu io iatən-ıpınə kəm itəmat. ⁵ Aupən Jon təmatol baptais e netənim e nəhau, mətō otəsuwəhən, Ughin in otol baptais etəmat e Narmın Rəhan.”

Ughin təmıləs Iesu muwin e Nego e Neai

⁶ E nian mìn əh, itəm aposol mìn kəmotətig ilat Iesu, kəmotətapəh ron məmә, “? İərəmərə, tınuwa e nian ətuatıp əh-roiu məmә ik onəköl kitat netəm Isrel okotərəmərə mìn e nıtən mìn rəhatat, o kəp?” ⁷ Mətō Iesu təmən-ıpən kəm ilat məmә, “E nian mìn rəha natimnat mìn əh, Ughin təməhluaig-in otəmat, oköl itəmat nəsotitunən. Rəhak tata pısın əm, in tınıtəpun rəkis e rəhan nəsanənən. ⁸ Mətō e nian Narmın Rəha Ughin otuwa

1:1: Luk 1:3 * **1:2:** “Aposol” in suah kit itəm Iesu Kristo təmahl-ıpa o nən-ıarəpən rəhan nəghatən. Nian nakotafin nəghatən əh “aposol” e naoa u, nıpətin tən məmә netənim tuelef rəha Iesu u kəmotaliwək ilat mìn. Kən e naoa u, Pol təmən məmә in mìn aposol kit rəha Iesu, mətō in təməsaliwəkən ilat netənim tuelef mìn əh. Naoa əh, in tatəghat tepət e aposol mil, Pita ne Pol. **1:2:** Mak 16:19; Luk 24:49-51 **1:3:** Luk 24:36-49; Wək 10:41 **1:4:** Luk 24:49; Jon 14:16-17; Wək 2:33 **1:5:** Mat 3:11 **1:6:** Luk 24:21 **1:7:** Mak 13:32

matig etəmat, itəmat onəkotos nəsanənən. Kən itəmat onokotəkəike motuwīn motən-iarəp rəhak nəghatən əpəh Jerusalem, ne ikīn mīn əpəh Jutia, ne Sameria, kən ne ikīn mīn rafin e nətueintən.”

⁹ Nian təmən rəkis əm nəghatən əh kəm ilat, kən Uhgīn təmīləs-irəkis in tīnər matuwīn e neai. Nian ilat kəmoatəplan, kən napuə kit təmuwa malpin, kən ilat kəməsotəplan mīnən. ¹⁰ Nian kəmotitagpər əh e neai moategəs-in, roiu agīn-əh, suah mil kəiu kəmian e natimnat ruən kəmuet-arəpa muətul ilugīn elat, ¹¹ kən muən-ipən kəm ilat məmə, “! Netəm Kalili! ?Təhrol nəkoatətul ikīn-u moatətagpər nəpo lan e napuə? Iesu əh itəm Uhgīn təmīləs-irəkis otəmat mīləs mər matuwīn e neai, in otəpanitəlig-pa mīn tahmen-pən əm e itəm əh, itəm tər matuwīn.”

Aposol mīn

¹² Kən aposol mīn kəmotiet e nitot u katən məmə, Nitot Rəha Nīg U Olif, motitəlig-pən Jerusalem itəm sənəmə in isəu pīk, in iuəhkīr əm. ¹³ Nian kəmotiet-arəpən Jerusalem, kəmotuwīn e nīpəgnoa nimə kit əpəh ilis lan itəm koatətig ikīn. Aposol mīn əh, nərgilat u Pita ne Jon ne Jemes ne Antru, kən Filip ne Tomas, kən Patolomiu ne Matiu, kən Jemes nəti Alfeas, kən Saimon Selot, † kən Jutas nəti Jemes. ¹⁴ Netəm mīn əh ne nīpitan mīn, ne Meri u mama rəha Iesu, ne pia Iesu mīn, ilat koatuwa moatəfak kitiah nian tepət.

Etəmim itəm otos nəme Jutas

¹⁵ Nian neen tīnuwa mīnuwīn rəkis, kən netəm mīn u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiah. Ilat tepət, tahmen e wan-hanrit-tuente ilat rafin. Kən Pita təmətul matəghat kəm ilat məmə, ¹⁶ “Piak mīn ne wīnik mīn. Nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgīn otəkəike muwa mol nīpahrienən lan, itəm nuwəh aupən Narmīn Rəha Uhgīn təmos-ipən nəghatən kəm Kig Tefit, kən Kig Tefit təmən-iarəp suah u Jutas məmə in otit netəmim motuwīn kaskəlīm Iesu. Kən nəghatən əh tīnuwa əh-roiu mīnol nīpahrienən lan. ¹⁷ Jutas kitat mīn kitiah əm. Kən in rəhan əh-ikīn wək itəm təmatol mətəsitə etat.”

¹⁸ (Jutas u inu təmos-nəmtīn nəptən kit e mənī u təmos e nolən rat itəm təmol. E nəptən əh, təmīet morin kən kəhap nərpin nīsgan tiet. ¹⁹ Kən netəm Jerusalem kəmotətə nəghatən əh, kəmotəun-in nəptən əh e nəghatən ikīn məmə, “Akeltama,” nīpətīn u məmə Nəptən e Nita.)

²⁰ Kən Pita təmən məmə, “E Naoa Rəha Napuən Mīn, nəghatən kit tatən məmə, ‘Təwīr məmə rəhan nimə tatətul əpnarīn əm, okol etəmim kit təsətigən ikīn.’

“Kən nəghatən kit mīn tatən min-nulan məmə,
‘Təwīr məmə etəm pīsīn kit otuwa mos nəmeen mol wək rəhan.’

²¹⁻²² “Kən tol nəhlan, okotəkəike kīlesipər suah kit itəm təmehm e nīganəmtīn nəmegəhən rəha Iesu e nīmīsən, kən in otuwa mīn mehm kitat məmə otən-iarəp Iesu məmə in Iərəməərə rəhatat. Suah u, in suah kit itəm kitat mīn kəmoatan aupən e nian mīn u itəm Iərəməərə Iesu təmətalīwək lan. Suah un in suah kit itəm təmətatīg nian Jon təmətən-iarəp nəghatən rəha nolən bəptais etəm, muwa mətoarus-pən nian itəm Uhgīn təmos-irəkis Iesu o kitat mīləs mər muwīn e Nego e Neai.”

²³ Kən ilat kəmotən-iarəp nərgī etəmim kəiu, kit nərgīn u Josep u nian neen kətaun-in məmə Pasapas o Jastas, kən kit mīn, nərgīn u Matias. ²⁴ Kən ilat kəmotəfak motən məmə, “Iərəməərə, ik nəkītun nīki netəmim rafin. Ik asitə etīmāt məmə suah mil u, in pəhrūən ik nīnəmtəpun rəkis ²⁵ məmə otaskəlīm wək u rəha aposol itəm Jutas təməpəs məmə otuwīn e suatīp itəm tərət, iman ətuatīp ikīn.” ²⁶ Nian kəmotəfak rəkis, ilat kəmoturīn kəpiel neen, kotahmen e tais, məmə otəgətun məmə pah otos wək əh, kən nərgī Matias təmīet. Kən ilat kəmotīləs-ipən Matias məmə in aposol kit, kən roiu tīnol mīn tuelef aposol ilat rafin.

1:8: Mat 28:19; Luk 24:48 **1:11:** Mat 26:64; Luk 21:27 **1:12:** Luk 24:50-53 † **1:13:** Əplan-tu futnot e Mat 10:4. **1:13:** Mat 10:2-4 **1:16:** Sam 41:9 **1:18:** Mat 27:3-8 **1:20:** Sam 69:25; 109:8 **1:21-22:** Mak 1:9; 16:19; Jon 15:27

2

Narmın Rəha Uhgın təmuwa e nāmegəhən rəhalat

¹ E nian rəha Pentekos,* lafet kit rəha noanol mın rəha Isrel, netəm mın u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiəh. ² Kən roiu ağın mın, kəmotətə nat kit təmisi-pər e neai tahmen e nımətag asol kit tatelel nat, kən nat əh kəmotətə təmuwa mər rafin e nıpəgnoa nımə itəm koatəpələh ikin. ³ Kən ilat kəmotəplan nat kit tahmen e nıgəm təmuəp. Kən ləpləpın nıgəm mın əh, kəmotiwıg motan ahmen-in netəmim rafin itəm koatəpələh əh imə. ⁴ Kən ilat rafin, Narmın Rəha Uhgın təmuwa mərıoah mətatıg elat, kən mınos-ıpən nəsanənən kəm ilat, mol ilat kınəoatəghat e nəghatən ik pısın mın.

⁵ Kən noanol mın neen əh-ikin rəha netəm Isrel itəm koatəfak kəm Uhgın. İlat kəmotısıpən ik pısın pısın mın məto kotatıg Jerusalem. ⁶ Nian ilat kəmotətə nəghatən mın əh, netəmim tepət kəmotuwa. Kən ilat kəmotaut pık məto-inu kəmotətə nəghatən mın rəhalat itəm netəm mın əh koatən. ⁷ Kəmotaut pık ağın kən motən məmə, “!Ei! ?Netəm Kalili əm əh koatəghat, o kəp? ⁸ ?Tahro kitat rafin koatətə rəhatat nəghatən mın itəm ilat koatən? ⁹⁻¹¹ Kitat u netəm ik pısın pısın mın tepət. İkin-u netəm Patia əh-ikin, ne netəm Metia, ne netəm Elam, ne netəm Mesopotemia, ne netəm Jutia, ne netəm Kapatasia, ne netəm Pontas, ne netəm Esia, ne netəm Fritia, ne netəm Pamflia, ne netəm İjip, ne netəm Lipia e nıkalın-pən əh Saerin ikin, ne netəm Rom, neen noanol ətuatıp rəha netəm Isrel, neen netəm pısın məto koatəfak kəm Uhgın, ne netəm Krit, ne netəm Arepia. Məto kitat rafin kəmotətə ilat koatən nat asol itəm Uhgın təmol e nəghatən ik pısın mın rəhatat.” ¹² Narmilat təmiwig pık, rehalat-kapə təmikə, kən kəmoatətapəh olat mın məmə, “!Ei! ? Naka u tol nulan?”

¹³ Məto neen kəmotalah-əmnu ilat, motən məmə, “Nat koatəpıs əpəh.”

Pita təməghat kəm netəmim

¹⁴ Kən Pita təmətul ilat lepen aposol mın, təmagət əfəməh matən-ıpən kəm netəmim məmə, “İtəmat rafin noanol mın rəha Isrel ne netəm pısın pısın mın u nakoatıg Jerusalem, otətəlig-in wır-tu io, pəs ekuhapık e nıpətı nat əh kəm itəmat. ¹⁵ İtəmat nakoatən məmə netəm mın u koatəpıs. Məto kəp, kəsotəpısən. Nain kilok əm əh-roiu laulaugin. ?Kən tahro ilat koatəpıs?†

¹⁶ “Məto in tol nulan. İen rəha Uhgın əpən, nərgın u Joel, təmən rəkıs nat u itəm itəmat nakoatəplan. In təmən məmə, ¹⁷ Uhgın təmən məmə, “E namnun nian mın, ekos-ıpən rəhak Narmın kəm netəmim rafin. İlat rafin okotos nəsanənən lan. Nenətıtəmat mın, nəman ne nıpıtan, ilat okotən-ıarəp nəghatən mın rəhak itəm io iatos-ıpən kəm ilat. Netəm aluə mın rəhatəmat, Uhgın otos-ıpən nat kit tahmen e napılaiirən kəm ilat. Kən naguihl-aguihl mın rəhatəmat okotəpılaiir e napılaiirən pısın pısın mın. ¹⁸ Sənəmə netəm-iasol mın əm, məto nəman ne nıpıtan ilat nolwək mın əm rəhak, kən ekos-ıpən Narmın rəhak kəm ilat. Kən ilat okotən-ıarəp nəghatən mın rəhak itəm iatos-ıpən kəm ilat. ¹⁹ Oekol nat pıspıs mın əpəh e neai, ne nəmtətin pısın pısın mın e nıməptən. Onəkotəplan nıta ne nıgəm ne nəhaniəm okotər motol napuə lan. ²⁰ Əpən, mıtgar otəpinəp kən məwig otasiə tahmen e nıta. Kən uarisig, Nian asol asol ağın rəha İərəməərə otuwa. ²¹ E nian əh, netəmim rafin itəm okotaun-in Nərgək, io ekosmegəh ilat.” ’

²² “Noanol mın rəha Isrel, itəmat otətəlig-in nəghatən u. İtəmat nəkotıtun wır nat pıspıs mın, ne nəmtətin pısın pısın mın itəm Iesu təmol e nəsanənən rəha Uhgın, itəm itəmat nəmotəplan. Natımnat mın əh tatəgətun məmə Uhgın in pısın əm təməhl-ıpa Iesu tuwa. ²³ E nalpəkəuən rəha Uhgın itəm təmol mələhəu əpən, in təmos-ıpınə suah u e

* **2:1:** Pentekos: Əplan e tiksonari. **2:1:** Lev 23:15-21; Dut 16:9-11 **2:3:** Mat 3:11 **2:4:** Mak 16:17; Wək 4:31; 10:44-46; 19:6 † **2:15:** Netəm əh kəsotənimən wain laulaugin, kən etəm tikə itəm tətəpıs laulaugin. **2:21:** Joel 2:28-32

nelmitəmat. Kən itəmat nəmotohamnu in e nian nəmotegəhan-in-pən in tuwin e nelmi netəm rat kəsotəfakən. Kəmotoh kətu-pər e niğ kəməluau.

²⁴ “Məto Uhgın təmikis Iesu e nahməən rəha nīmīsən, kən mol in təmegəh min e nīmīsən, məto-inu nīmīsən, rəhan nəsanənən tikə o naskəlīmən. ²⁵ Tefit təmən nulan e Iesu aupən məmə, ‘Nian rafin ekıtun məmə İərəmərə tətətig itımlau min. Okol esəginən məto-inu tətətig e nıkalik itımlau min. ²⁶ Məto-inu o nat əh, io nıkkik tagien pik, matənwiwi ik e nohlik. Kən nıkkik təməlinu məto-inu ekıtun məmə Uhgın otosmegəh nıpətik. ²⁷ Kən okol nəsapısən narmək tətətig ima netəm kəmotımis ikin. Kən okol nəsegəhan-in minən nıpəti rəham Etəmim Ətuatıp məmə otəmnəmit. ²⁸ Ik nəməgətun rəkis suatıp rəha nəmegəhən kəm io, kən ik onəköl io nıkkik tətəgien pik nian ekətətig kilau min ik.’ In əh nəghatən itəm Tefit təmən e Iesu aupən.

²⁹ “Piak min. İakolkeike məmə ekən nat ətuatıp kəm itəmat. İaguıhl u pipi rəhatat aupən, Kig Tefit, in təmimis rəkis, kən kəmitənım, kən rəhan suwit tətətig imətət ikin mətoarus-pa u-roiu. ³⁰ Məto in ien kit rəha Uhgın, kən in titun məmə Uhgın təmos noanawıl kit kəm in mən-iəkis nəghatən kit kəm in məmə etəmim kit e nıta rəhan otuarisig-in otəkəike muwa mol Kig. ³¹ Kig Tefit təməplan məmə nat u otəkəike muwa mol nıpahrienən lan. In təmən məmə Kristo əh, itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, in otol təmegəh min e nīmīsən, kən Uhgın otəsapəsən narmin tətətig ima netəm kəmotımis ikin, kən nıpətin okol təsəmnəmitən. ³² Kən nəghatən u tatəghat e Iesu itəm Uhgın təmöl rəkis təmegəh min e nīmīsən. !Kən itımat emotəplan e nıganəmtitimat! ³³ Iesu, rəhan tata təmıləs in mər muwin e nıkalın matıp e ikin rəha nısiailən ne nəsanənən. Kən tahmen-pən əm məmə Uhgın təmən-iəkis mihin aupən, in təmos-ıpən Narmin rəhan kəm Iesu məmə Iesu otos-ıpən kəm rəhan min. Kən natımnat min u, noatəplan, moatəto, Narmin Rəha Uhgın tatöl. ³⁴ Kig Tefit təməsuwinən e Nego e Neai tahmen e Iesu. Kən Tefit təməsəghat-in atıpən in nian in təmən nəghatən min əh məmə, ‘İərəmərə təmən kəm rəhak İərəmərə məmə, “Əpələh e nıkalik matıp, ikin rəha nısiailən ne nəsanənən, matəsahgin. ³⁵ Oeköl rəham tikimır min məmə okotahmen e nımoulul itəm nategotain e nəptən, kən ik matərəməyə elat.”’ ³⁶ İtəmat rafin noanol min rəha İsrel onəkotəkəike motıtun wir məmə Iesu əh itəm itəmat nəmotətə-pər e niğ kəməluau, in əh, Uhgın təmöl məmə in İərəmərə ne Kristo - etəm itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.”

Netəmim tepət kəmoatən nıpahrienən e Iesu

³⁷ Nəghatən u rəha Pita təkək pahrien nıkilat, kən kotətəpəh o Pita ne aposol min məmə, “Piatimat min. ?Oeköl tahro nulan?”

³⁸ Kən Pita təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike kəuhlin nətəligən rəhatəmat, kən kol baptais etəmat e nərgi Iesu Kristo, məmə Uhgın otafəl rəkis nolən rat min rəhatəmat. Kən Uhgın otos-ıpınə Narmin u kəm itəmat, ³⁹ məto Uhgın təmən-iəkis nəghatən u otəmat, ne nenətıtəmat min, ne namıpitəmat min itəm okəpanotuwa. Nəniəkisən u tətətig o netəm min u itəm İərəmərə Uhgın rəhatat tətəun-in ilat.” ⁴⁰ Kən Pita tatən nəghatən wir tepət məmə otıuw-pa ilat kotuwa, kən matən kəm ilat məmə, “Onəkotiet rəkis e netəm un, netəm kotərat məmə Uhgın otəsölən nalpınən kəm itəmat min ilat.” ⁴¹ Kən ilat tepət itəm kəmotətə nəghatən rəha Pita kəmotən nıpahrienən lan, kən kəmöl baptais elat. E nian əh, netəmim tepət tahmen e tri-taosan kəmotuwa moatuarisig-in ilat u koatahatətə e Iesu.

Naliwəkən rəha netəm min u kəmoatən nıpahrienən e Iesu

⁴² Nian rafin netəm min u koatən nıpahrienən e Iesu, koatətəlig-in nəghatən itəm aposol min koatəgətun ilat lan. E naliwəkən rəhalat kəmoatuwa kitiəh, e nagwənən ne Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu, † ne nəfakən. Kən nian rafin nıkilat tiəkis məmə

2:28: Sam 16:8-11 **2:29:** 1 King 2:10 **2:30:** 2 Saml 7:12; Sam 89:3-4; 132:11 **2:31:** Sam 16:10 **2:33:** Wək 5:32; 7:55-56 **2:35:** Sam 110:1 **2:36:** Wək 5:30-31 **2:39:** Aes 57:19 **2:41:** Wək 2:47; 4:4 † **2:42:** Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu: Əplan e tiksonari.

okotəkaike moatol nat əh. ⁴³ Aposol mĭn kəmotol nat pĭspĭs ne nəm̄tətin pĭsĭn pĭsĭn mĭn e nəsənənən rəha Uhgĭn. Kən netəmim narmĭlat təmĭwĭg pĭk ron. ⁴⁴ Netəm mĭn u koatahatətə e Iesu, nĭan rafĭn koatuwa kitĭəh moatawte-in rəhalat nautə mĭn kəm ĭlat mĭn, ⁴⁵ tahmen e okəmə suah kit rəhan nat kit tĭkə, kən kit otol-salĭm-in rəhan kit nautə kən masĭtu lan. ⁴⁶ Nĭan rafĭn kotuwĭn katəfak kitĭəh e Nĭmə Rəha Uhgĭn. § Kən kəm̄otuwĭn e nĭmə pĭsĭn pĭsĭn mĭn moatoor nagwənən nĭgĭlat e nagĭenən ne nĭkĭlat pahrien, kən kəm̄otagwən mĭn e Nagwənən Rəha Nəm̄tətin Rəha Iesu. ⁴⁷ Kən nĭan rafĭn koatənwiwi Uhgĭn, kən netəmim koatənwiwi ĭlat o rəhalat nolən. Kən nĭan rafĭn ĭərəmərə Uhgĭn tatosmegəh netəmim kotuwa kitĭəh ĭlat netəm koatahatətə e Iesu.

3

Uhgĭn təm̄ol nat pĭspĭs e etəm u nelkĭn tərət

¹ Nĭan kit e tri kĭlok ehnaipən, nĭan rəha nəfakən, Pita ne Jon kəm̄ualiwək mətĭan e Nĭmə Rəha Uhgĭn. ² Suah kit itəm təsaliwəkən e nĭan təm̄aiir mətəarus-pa nĭan əh, kəm̄ĭləs ka kahtu e nafĭluə e Nĭmə Rəha Uhgĭn u katən məm̄ə Nafĭluə Təwĭr. Nĭan rafĭn tateasiə-in mənĭ o netəmim itəm koatuwĭn ĭmə. ³ Nĭan təm̄əplan Pita ne Jon kĭnatĭan məm̄ə okĭa ĭmə, ĭn təm̄ətapəh olau məm̄ə okĭos-ipən mənĭ kit kəm ĭn. ⁴ Kən Pita ne Jon nĭganəm̄tĭlau təm̄ətul lan. Kən Pita təm̄ə, “Ətag-pa mehm ĭtĭmlau.” ⁵ Kən təm̄ətag-pən məplan ĭlau nĭkĭn tətəht məm̄ə otos mənĭ kit olau.

⁶ Kən Pita təm̄ən-ipən kəm ĭn məm̄ə, “Rəhak mənĭ tĭkə aĭn. Mətə nat naka itəm ĭo ĭatos, ekos-ipĭnə kəm ĭk. !E nərgĭ Iesu Kristo etəm Nasaret, ĭatən-ipĭnə kəm ĭk, ətul maliwək!” ⁷ Kən ĭn təmasĭtu lan, mĭləs nelmĭn matĭp mĭuw-pər məm̄ə otətul. Kən roĭu aĭn nelkĭn mĭl kəm̄uəg-ətuatĭp. ⁸ Kən təm̄ətĭp mər mətul mĭnataliwək, matətəu-pən ĭlau mətəhaluwĭn e Nĭmə Rəha Uhgĭn, kən mĭnataliwək matətĭpər-ətĭpər matənwiwi Uhgĭn. ⁹ Kən netəmim rafĭn kəm̄otəplan ĭn tətaliwək matənwiwi Uhgĭn. ¹⁰ Nĭan ĭlat kĭnotĭtun məm̄ə suah ĭlouĭn ĭnəh itəm tateasiə o mənĭ nĭan rafĭn e nafĭluə rəha Nĭmə Rəha Uhgĭn, kəm̄otaut pĭk, narmĭlat təmĭwĭg e suah əh.

Pita təm̄aghat kəm netəmim əpəh e Nĭmə Rəha Uhgĭn

¹¹ Nĭan təm̄atəkul-pən e Pita ne Jon, netəmim narmĭlat təmĭwĭg ron, kotaiu motuwa məm̄ə okotəplan ĭləhal e ĭkĭn kit e Nĭmə Rəha Uhgĭn u katən məm̄ə Fərənta rəha Kĭg Solomon.* ¹² Nĭan Pita təm̄əplan ĭlat, kən təm̄ən-ipən kəm ĭlat məm̄ə, “Noanol mĭn rəha ĭsrel. ?Tahro narmĭtəmat tatiwĭg pĭk o nat pĭspĭs u? ?Noatarəplan ĭtĭməhal nĭkĭtəmat təht məm̄ə ĭtĭmlau etəm ĭasim mĭl kəĭu emĭoal-wĭr suah u e nəsənənən əm rəhatĭmlau? !Kəp! ¹³ O nat pĭspĭs u itəm nəm̄otəplan, Uhgĭn rəha Epraham, ne Aĭsak, ne Jekop, ne tĭpĭtat mĭn rafĭn, ĭn təm̄ĭləs-ipər nərgĭ rəhan ĭolwək lan, Iesu. ĭnu etəm kitĭəh əm Iesu itəm nəm̄otĭləs motuwĭn o netəm-iasol mĭn rəha kapman məm̄ə ĭlat okotohamnu, kən Pailat təm̄ən rəkĭs məm̄ə okĭsohamnuən okəhlman əm, mətə ĭtəmat nəm̄otən-ipən kəm Pailat məm̄ə nəsoltekeikən ĭn. ¹⁴ ĭtəmat nəm̄otapəs Iesu itəm ĭn ĭol ətuatĭp ne etəm təwĭr e nĭganəm̄tĭ Uhgĭn, kən nəm̄otətapəh o Pailat məm̄ə otəhlman suah əh ĭohamnu ĭtəm. ¹⁵ Kən e nolən əh, ĭtəmat nəm̄otohamnu Iesu, ĭtəm nəmegəhən rafĭn tatisĭ-pən ron. Mətə Uhgĭn təm̄ol təmegəh mĭn e nĭmĭsən. Kən ĭtĭmat emotəplan e nĭganəm̄tĭtĭmat məm̄ə ĭn nĭpahrienən. ¹⁶ Suah u itəm ĭtəmat nəkotĭtun moatəplan, ĭn təm̄əsənən əm mətə-ĭnu ĭtĭmat ĭotahatətə e Iesu ne nəsənənən rəhan. ĭn nəsənənən rəha Iesu ne nahatətəən ĭtəm təmos-ĭpa kəm ĭtĭmat təm̄ol-wĭr suah u, kən ĭtəmat rafĭn nakoatəplan.

¹⁷ “Piak mĭn. ĭo ekĭtun məm̄ə nat un nəm̄otol e Iesu ĭtəmat rəhatəmat netəm-iasol mĭn, ĭtəmat rafĭn nəm̄otol mətə-ĭnu nəsolĭtun wĭrən məm̄ə Iesu ĭn pah. ¹⁸ Mətə suatĭp u ĭnu

2:42: Wək 20:7 **2:44:** Wək 4:32-35 § **2:46:** Nĭmə Rəha Uhgĭn - ĭkĭn itəm noanol mĭn rəha ĭsrel kotuwa moatafak ĭkĭn kəm Uhgĭn. **2:47:** Wək 6:7; 11:21 **3:4:** Wək 14:9 **3:6:** Wək 4:10; 16:18 * **3:11:** Fərənta rəha Kĭg Solomon - ĭkĭn kit ĭmə e Nĭmə Rəha Uhgĭn. ĭkĭn əh ĭnəh, nĭan rafĭn netəm-iasol rəha noanol mĭn rəha ĭsrel koatəghat-ĭn Lou rəha Uhgĭn. **3:13:** Eks 3:6,15; Luk 23:13-25; Wək 2:23 **3:17:** Luk 23:34; 1 Tim 1:13

rəha Uhgĭn o nuhapĭkən rəhan nəghatən itəm təmən aupən. E nəghatən rəha rəhan mĭn ien mĭn, in təmən rəkis məmə rəhan Kristo itəm təmən rəkis aupən məmə otahl-ipa, in otəkəike mətə nahmən e nĭpətĭn.

¹⁹ “Itəla, roiu əh, onəkotəkəike motəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mĭn kən motitəlig-pən o Uhgĭn məmə in otafəl rəhatəmat nolən rat mĭn, kən məmə Iərəmərə Uhgĭn otos-ipinə namegən ne nəsanənən wi e nəmegəhən rəhatəmat, ²⁰ kən məmə in otahl-ipa Kristo titəlig-pa mĭn, etəm itəm Uhgĭn təmən rəkis aupən. Iatəghat-in Kristo u Iesu. ²¹ Mətə Iesu otətətig pitən e Nego e Neai mətəarus Uhgĭn otol-wĭr mĭn natimnat rafin tahmen-pən e itəm Uhgĭn təmən-iəkis kəm itəmat, itəm rəhan ien mĭn aupən agĭn kəmotən-iarəp.

²² “Kən Moses təmən-iarəp məmə, ‘Iərəmərə Uhgĭn otĭləs-ipər ien kit mĭn etəmat tahmen lak. Onəkotəkəike motətəlig-in natimnat rafin itəm otən kəm itəmat motol nəwĭan. ²³ Netəm mĭn u itəm okotəht nəwĭa ien əh, Uhgĭn otĭləs-irəkis ilat o rəhan mĭn netəmim kən ilat okotimĭs.’ ²⁴ Inu nĭpahrienən. Ien mĭn rafin kəmotən əm nəghatən kitĭəh, təmətuoun e ien u Samuel, muwa mətəarus-pa u-roiu.

²⁵ “Nəniəkisən mĭn u itəm Uhgĭn təmən-ipən kəm rəhan ien mĭn aupən, in rəhatəmat. Kən nəniəkisən rəha nasituən itəm Uhgĭn təmən kəm tĭpitəmat mĭn aupən, in rəhatəmat mĭn, mətə-inu Uhgĭn təmən-ipən kəm Epraham məmə, ‘Ekol təwĭr kəm netəmim rafin e nətueintən, kən nat kit itəm mipĭm Iosmegəh otol, otos-ipən nəwĭrən əh kəm netəmim rafin.’ ²⁶ Nĭan Uhgĭn təmĭləs-ipər rəhan iolwək u Iesu Iosmegəh, təmaupən mahl-ipinə kəm itəmat məmə in otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mĭn, kən e nolən əh, in otol təwĭr kəm itəmat.”

4

¹ Nĭan Pita ne Jon kəmatuəghat əh kəm netəmim, kən pris mĭn, ne etəm tərəmərə e mopael mĭn itəm koatehm Nĭmə Rəha Uhgĭn, ne Satusi mĭn, * kəmotiet-arəpa. ² Nĭkilat təmāhmə pĭk mətə-inu ilau katuəgətun netəmim məmə Iesu təmimĭs kən məmegəh mĭn. Kən inu tatəgətun məmə netəm u kəmotimĭs, Uhgĭn otosmegəh mĭn ilat. ³ Kən kəmotaskəlĭm ilau, kĭləs-ipən ilau e kalapus mətə-inu tĭnapĭnəp rəkis, kən okuəməhl əm mətəarus olauwig.† ⁴ Mətə netəmim tepət itəm kəmotətə nəghatən itəm kəmuən kəmotən nĭpahrienən lan. Kən netəmim rafin itəm kəmotən nĭpahrienən e Iesu, ilat iuəhkĭr tahmen e faif-taosan.

Pita ne Jon kəmuətul e nĭganəmĭti kaonsel

⁵ Kəmən lawĭgin, pris asol, ne netəm-iasol rəha noanol mĭn rəha Isrel, ne iəgətun mĭn rəha Lou rəha Moses,‡ kəmotargəfimĭn ilat mĭn əpəh Jerusalem. ⁶ Kəmotəpələh ilat Anas u pris asol agĭn, ne Kaeafas, ne Jon, ne Aleksanta, ne netəmim neen e noanol rəha suah u pris asol agĭn, kəmotəpələh e kaonsel. ⁷ Kəmotən Pita ne Jon kian muətul aupən elat, kən kotətəpəh olau məmə, “?Nəmios hiə nəsanənən u mioal nat u, o nəmioal e nərgĭ pah?”

⁸ Kən Narmin Rəha Uhgĭn təmərĭoah e nĭki Pita, kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u itəm noatərəmərə e noanol mĭn rəha Isrel, ne netəm-iasol mĭn. ⁹ Itəmat noategəs-in-pa otĭmlau məmə suah u itəm nelkĭn təmərət təmos hiə nəwĭrən, o emuahrol nulan mioal-wĭr nelkĭn. ¹⁰ Itəmat rafin ikĭn-u ne noanol mĭn rafin rəha Isrel, onəkotəkəike motitun məmə suah u itəm nelkĭn tĭnəwĭr rəkis tatətul aupən-in itəmat e nəsanənən əm e nərgĭ Iesu Kristo, etəm Nasaret. Suah əh inəh, itəmat nəmotətu-pər e nĭg kəməluau, in təmimĭs. Mətə Uhgĭn təmōl təmegəh mĭn. ¹¹ Suah əh inəh, itəm Naoa Rəha Uhgĭn təmən lan məmə, ‘Kəpiel u itəm itəmat netəm rəha nĭləkĭnən nĭmə, nakotəmə tərət motərakĭn, mətə roiu in tĭnuwa kəpiel keike itəm nĭmə tatətul-pər lan.’ ¹² Nərgĭ kit tĭkə e

3:19: Wək 2:38 **3:23:** Dut 18:15,18-19 **3:25:** Jen 22:18 **3:26:** Wək 13:46 * **4:1:** Əplan nəghatən mĭn əh e tiksonari: pris mĭn, ne mopael itəm koatehm Nĭmə Rəha Uhgĭn, ne Satusi. † **4:3:** Okuəməhl mətəarus olawĭg mətə-inu lou təmən məmə suah kit təsələn pas e kot lapĭn. **4:4:** Wək 2:41 ‡ **4:5:** Lou rəha Moses - lou mĭn itəm Uhgĭn təmos-ipən kəm Moses əpəh nĭtot Saenae. **4:10:** Wək 3:6,13-16 **4:11:** Sam 118:22

nətueintən itəm Uhgīn tamos-ipa mēmə titun nosmegəhən netəmim, mətō Iesu pīsīn əm titun nosmegəhən netəmim.”

¹³ Netəm-iasol rəha kaonsel kəmotaut pīk nian kəmotəplan mēmə kəsuağīnən ilat, nat əpnarīn kəsioalən skul, ilau etəmim əm. Kəmotitun ətuatīp mēmə suah mil əh ilat pahrien Iesu kəmotaliwək moatan. ¹⁴ Kən kīnotəruru nuhalpīnən nəghatən rəhalau mətō-inu suah u nelkīn tinəwīr rəkīs tatətul iləhal min ilau.

¹⁵ Kən kəmotən-ipən kəm iləhal mēmə okəhaliet məhaluwīn ihluə pəs ilat əm kotəghat pitən. ¹⁶ Kən kəmoatəpəh-əpəpəh olat mīn mēmə, “?Okotahro suah mil əh? Netəmim rafīn u Jerusalem kīnotitun rəkīs mēmə nat pīspīs u kəmol e suah u, in iahgīn pīk, okul kəsotən-iamnīnən. ¹⁷ Mətō pəs kotən-iəhau əskasīk ilau mēmə okəsuağīn-iarəp mīnən nərgī Iesu kəm netəmim, kən nəghatən e nat pīspīs əh otəsiet mīnən netəmim kotəto.”

kaonsel təmegəhan-in ilau mēmə okiaiet

¹⁸ Kən kəmotəun-in iləhal kəhaluwa mīn imə, kən kəmotən-ipən kəm Pita ne Jon mēmə okəsuağīn-iarəp mīnən nərgī Iesu, kən məsuəgətun mīnən netəmim lan.

¹⁹ Mətō ilau kəmuən-ipən kəm ilat mēmə, “Itəmat əm otakil mēmə tətuatīp e nīganəmtī Uhgīn mēmə ekioal nəwīatəmat o nəwīa Uhgīn. ²⁰ Mətō itīmīlau okul esuakīmən nohlitīmīlau. Oekuəike muən-iarəp natīmnat itəm emuəplan e nīganəmtītīmīlau kən muətō e matəlgītīmīlau.”

²¹ Kən kaonsel təmən-ipən mīn kəm Pita ne Jon mēmə ilat okotol nalpīnən kit kəm ilau okəmə ilau okatuəkəike matuən-iarəp Iesu kəm netəmim, kən motahl-iarəp ilau. Kəmotahl-iarəp ilau mətō-inu kīnotəruru mēmə okotahruəh ilau. Kəmotitun mēmə netəmim nīkilat otahmə okəmə ilat okotol nalpīnən kəm ilau, mətō-inu netəmim rafīn koatənwiwī Uhgīn o nat pīspīs itəm Uhgīn təmol e etəm nelkīn təməfaiu ²² nian təmaīir mətōarus-pa əh-roiu. Rəhan nup taprəkīs-in foti.

Nəfakən rəha netəm kəmoatahatətə e Iesu

²³ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotegəhan-in ilau mēmə ilau okatian, kəmiaiet uəhai əm mīan əpəh netəm koatahatətə e Iesu koatətig ikīn, kən muən-iarəp rafīn nəghatən itəm pris asol mīn ne netəm-iasol rəha kaonsel kəmotən-ipən kəm ilau. ²⁴ Nian kəmotətō nəghatən əh, ilat rafīn kəmotuwa kitiəh motəfak-pən kəm Uhgīn motən mēmə, “Iərəməərə Uhgīn, ik nəmol neai, ne nīməptən, ne nītəhəi, ne natīmnat rafīn elat. ²⁵ Ik nəməghat e nəsanənən e Narmīn rəham kəm tīpītīmat u aupən Kig Tefit, u in rəham iolwək, kən in təmən-iarəp rəham nəghatən mēmə,

?Təhro netəm e nəptən pīsīn pīsīn mīn nīkilat tītahmə pīk nəhlan?

Təhro ilat koatətə noa mēmə okotol nəratən mīn əh, u itəm okul koatol pap, təsuwīnən mīet, otikə-pən əm olat.

²⁶ Netəm koatərəməərə e nītən mīn, koatol əpen-əpenə okotəmou, kən netəm-iasol mīn rəha nətueintən koatuwa kitiəh ilat mīn ilat, mēmə okotəmou ilat Iərəməərə Uhgīn ne Iosmegəh itəm in təmən’ ²⁷ Iərəməərə Uhgīn, in nīpahrienən nəghatən itəm Kig Tefit təmən tinuwa mīnet-arəp, mətō-inu Kig Herot Antipas, ne Pontias Pailat, ne noanol mīn rəha Isrel, ne Iaihlua mīn, ilat rafīn kəmotuwa kitiəh ikīn-u latuənu Jerusalem, moatol noa eko-eko mēmə okotohamnu Iesu, itəm in rəham iol ətuatīp itəm nəmītəpun. ²⁸ Kəmoatətə noa rəhalat tatətəu-pən əsas əm rəham nəghatən itəm ik nīnəmən rəkīs e nəsanənən ne nenatīgən rəham aupən. ²⁹ Tol nəhlan, Iərəməərə, nīkim tatəht nəghatən itəm ilat kəmoatən mēmə okotoh itīmat, ol itīmat rəham iolwək mīn mēmə esotəğīnən mēmə ekotən-iarəp rəham nəghatən. ³⁰ Əgəfəməhin-pa nelməm mēmə otol-wīr netəm

koatimis, kən mol nat pispis mīn ne nəmtətin pisin pisin mīn e nərgi Iesu, rəham iol ətuatip.”

³¹ Nian kəmotəfak rəkis, kən nat kit təməloal e nimə, kən Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa marioah mətətig elat, kən kīnoatən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn məsotəgīnən.

Netəm kəmoatən nīpahrienən e Iesu koatoor nautə rəhalat kəm ilat mīn

³² Netəm koatən nīpahrienən e Iesu rəhalat nətəligən təmuwa kitiəh. Kit təməsaumisən məhluaig-in rəhan nautə məto kəmoatoor nautə rəhalat kəm ilat mīn. ³³ Kən aposol mīn kəmos nəsənənən e Narmīn Rəha Uhgīn kən moatən-iarəp məmə İəməmə Iesu təmegəh mīn e nīmīsən. Kən e nəwīrən rəha Uhgīn, in tətəsitə elat rafin itəm koatəfak. ³⁴ Kən ilat kit, rəhan kit nat kit təməsikəən, məto-inu netəmim neen kəmosalim-in rəhalat nəptən o nimə, kən motos-ipən məni lan kəm aposol mīn, ³⁵ kən ilat kəmoatoor kəm itəm mīn u rəhalat nat kit tikə.

³⁶ Tol nəhlan, suah kit əh-ikin nərgin u Josep, noanol kit rəha Lifae, etəm Saepiras, aposol mīn kəmos-ipən nərig wi kit kəm in, nərgin u Panapas, u nīpətin təmə, “etəm tətəsitə matiləs-ipər nətəligən.” ³⁷ In təmosalim-in rəhan kit nəptən, kən məmik məni lan muwa məmki-pən kəm aposol mīn məmə ilat okotoor kəm ilat mīn.

5

Ananaeas ne Safaera

¹ Məto suah kit mīn əh-ikin, nərgin u Ananaeas, ne rəhan pətan nərgin u Safaera. İlau mīn kəmioal-salim-in rəhalau kit nīməptən. ² In təmaskəlīm anion məni məsin, kən rəhan pətan əm titun. Kən məmik əm məsin muwin məmki-pən kəm aposol mīn məmə məni e nəptən rafin. ³ Məto Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ananaeas. ?Tahro nategəhan-in iərmis u Setan tatuwa e nīkim? Nakateiüə-in Narmīn Rəha Uhgīn kən mətaskəlīm anion məni məsin rəha nīməptən məmə rəham. ⁴ ?Aupən nīməsosalim-inən nīməptən u, in rəham o kəp? ?Kən nian nəmosalim-in, rəham məni lan o kəp? ?Tahro natol nuhlan? !Ik niseiüə-inən etəmim, məto nateiüə-in Uhgīn!” ⁵ Nian Ananaeas təməto nəghatən əh, əmun misi-pər morin rəhan namegən tiet. Kən netəmim itəm kəmotəto nat əh, kəmotəgin motasiəp. ⁶ Kən netəm aluə mīn kəmotuwa motalpin nīpətin motiləs motiet motuwīn kitənim.

⁷ İuəhkīr aua kīsil təmuwa muwin rəkis, kən rəhan pətan Safaera təmīet-arəpa məruru məmə rəhan iərman tīnimis rəkis. ⁸ Kən Pita təmətapəh ron məmə, “?Ən-tu kəm io məmə məni e nəptən rafin əh rəhatəlau itəm nəmiosalim-in?” Kən in tən məmə, “Əwəh. Məni rafin un.”

⁹ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Tahro nəmatioal anion noa kit məmə nakueiüə-in Narmīn Rəha İəməmə məmə okul təsītunən nat u nəmioal? !Əto-tu! Netəm kəmotitənim rəham iərman, ilat u e nafiluə koatuwa məmə okotiləs mīn ik.” ¹⁰ Kən roiu agin tisi-pər morin-pən əpəh nelki Pita ikin, mīmīs namegən tiet. Nian netəm aluə mīn kəmotuwa imə, motəplan tīnimis rəkis, kən kotiləs motiet motuwīn kitənim e nīkali rəhan iərman. ¹¹ Nian netəmim rəha nīməfak ne netəm əpnəpin kəmotəto nat əh, kəmotəgin kəmotəgin.

Aposol mīn kəmotəsitə e netəmim tepət motol-wīr rəhalat nīmīsən

¹² Kən aposol mīn kəmotol nəmtətin tepət ne nat pispis mīn e nīganəmti netəmim. Kən netəmim mīn u itəm koatən nīpahrienən e Iesu kəmoatuwa kitiəh əm e Feranta rəha Kig Solomon e Nīmə Rəha Uhgīn. ¹³ Netəmim kəmoatīsiəi-in ilat, məto netəm mīn u kəsotənən nīpahrienən e Iesu kəmotəgin nuwīnən ikin əh mehm ilat. ¹⁴ Məto nian rafin netəmim

tepət koatuwa moatən nīpahrienən e Iesu, nəman ne nīpitan, kən ilat tatepət. ¹⁵ Məto-inu e nat pispis mīn itəm aposol mīn kəmoatol, netəmim koatos rəhalat nīmīsən mīn moatuwa, kən moatəlin ilat kotapil e rəhalat pet ne nīmītiwīn e suatip məmə nian Pita otaliwək mapikalīn ilat, in otek neen o kəm-naka nəghanpīs in əm tos neen kən məmə ilat okotəmegəh. ¹⁶ Kən netəmim tepət tepət kəmotīsī-pən e latuənu mīn iuəhkīr o Jerusalem kəmotuwa. Kəmotəmīk rəhalat netəm koatīmīs ne netəm itəm narmin rat tətətig elat motuwa, kən aposol mīn kəmotəfak elat kən ilat rafin kotəwīr.

Netəm-iasol mīn kəmotəmki-pən aposol mīn e kalapus

¹⁷ Kən suah u pris asol aḡin ne rəhan mīn netəmim Satusi mīn u, ilat e pati kitīəh, kəmotol pik tīməht elat məto-inu netəmim tepət kīnoatapəs ilat mīnoatuwīn o aposol mīn. ¹⁸ Kən kəmotaut kaskəlīm aposol mīn kəmki-pən ilat e kalapus. ¹⁹ Məto lapīn-in, nagelo kit rəha Iərəmərə təmuwa merəh e nafiluə e kalapus mit ilat motiet. ²⁰ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn e Nimə Rəha Uḡin motən-iarəp nəghatən pahrien rəha nəmegəhən wi u kəm netəmim.” ²¹ Kən kəmən lawīgin, kəmotol nəwīa nagelo kən mīnotuwīn əpəh e Nimə Rəha Uḡin moatən-iarəp nərgi Iesu kəm netəmim.

Aposol mīn kəmotuwīn e kot

Kən pris asol aḡin ne rəhan mīn, kəmotəun-in netəm-iasol mīn rəha noanol mīn rəha Isrel, kən ilat kəmotuwa kitīəh məmə ilat okotəpələh e kaonsel* asol rəha noanol mīn rəha Isrel. Kən motahl-ipən nəghatən kəm netəm kotərəmərə e kalapus məmə okotahl-īpa aposol mīn kotuwa e kot əpəh e kaonsel. ²² Məto nian mopael mīn kəmotuwīn e kalapus, məto aposol mīn kotikə. Kən kotitəlīg-pa e kaonsel motən məmə, ²³ “Nian emotuwīn ket-arəpən e kalapus, motəplan toa tətəhtosīg, lok tətəkul-pən wīr əm lan, kən mopael mīn rəha kalapus koatətul katehm wīr əm nafiluə e kalapus, məto nian emoterəh motuwīn imə, məto kikə-kikə əh imə.” ²⁴ Nian etəm tətərəmərə e mopael mīn itəm koatehm Nimə Rəha Uḡin, ne pris asol mīn kəmotəto nəghatən əh, kəmotaut pik, rəhalat-kapə təmīkə, mīnotəruru əpnəpīn əm məmə nat naka otuwa mīn.

²⁵ Kən əmun etəmim kit tiet-arəpa məmə, “! Ei, nəman! ! Netəm mīn ilouin itəm nəmotəmki-pən ilat e kalapus, ilat əpəh e Nimə Rəha Uḡin koatəgətun netəmim!” ²⁶ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn təmit mopael mīn rəhan motuwīn motəmīk aposol mīn motuwa. Məto kəməsotewkəkanən ilat məto-inu koatəḡin məmə netəm əpnəpīn okotaht ilat e kəpiel apīn okəmə okotewkəkan ilat.

²⁷ Nian kəmotit ilat motuwa imə, kən motən məmə ilat okotətul aupən-in netəm-iasol rəha kaonsel. Kən pris asol aḡin təmən-ipən kəm ilat məmə, ²⁸ “Emotən-īəhau əskasik aḡin itəmat məmə onəsətəgətunən netəmim e nərgi suah əh Iesu. Məto nəgətunən rəhatəmat tinaiu rafin əpəh Jerusalem. Kən moatol məmə netəmim okotən məmə itimat emotoh suah əh.”

²⁹ Məto Pita təməghat rəhalat aposol mīn lan məmə, “Itimat ekotəkəike motol nəwīa Uḡin, sənəmə nəwīa netəmim əm. ³⁰ Itəmat nəmotəhamnu rəkīs Iesu motətu-pər e nīg kəməluau, məto Uḡin u rəha tīpītat mīn aupən təmol təmegəh mīn e nīmīsən. ³¹ Uḡin u inu təmīləs-ipər rəkīs Iesu məmə otuwīn matəpələh e nīkalīn matip, ikīn rəha nisīaiiən ne nəsanənən, məmə in Iərəmərə ne Iosmegəh. Uḡin təmol nat əh məmə in otol suatip məmə noanol mīn rəha Isrel kotitun nəuhlinən ilat e rəhalat nolən rat mīn, kən in otafəl rəkīs nolən rat mīn rəhalat. ³² Kən itimat Narmin Rəha Uḡin ekoatən-iarəp natimnat mīn u, kən Uḡin tatos-ipən Narmin rəhan kəm netəmim itəm koatol nəwīan.”

³³ Nian netəmim rəha kaonsel kəmotəto nəghatən əh, təmew pik rəhalat neməha, kən kotolkeike məmə okotohamnu əm ilat. ³⁴ Məto suah kit təmətul, nərgin u Kamaliel, in Farisi kit ne iəgətun kit rəha Lou, u itəm netəmim rafin koatīsīaiiən. Kən təmətapəh o

5:19: Wək 12:7-10 * 5:21: kaonsel - netəm-iasol rəha Isrel koatiuw-iarəp netəmim ikīn e kot. 5:28: Mat 27:25 5:29: Wək 4:19 5:31: Wək 2:33-34; Efes 1:20; Hip 2:10; 12:2

mopael mìn məmә okotit aposol mìn motuwìn ihluə pitən. ³⁵ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmә, “Natimak mìn, netəm Isrel. Otakil wir noa rehatəmat məmә onəkotahro netəm mìn u. ³⁶ Wi ağin huə suah kit nərgin u Teutas, təmiet-arəp matən məmә in etəm-iasol kit, kən iuəhkir netəmim fo-hanrit kəmotuarisig-in. Məto kəmo hamnu in, kən rəhan netəmim kəmotan kitiəh kitiəh, kən rəhan nətəligən təmuwìn mikə. ³⁷ Uarisig lan, nian kapman təmətafin netəmim, suah kit mìn nərgin u Jutas, etəm Kalili, in mìn təmiw netəmim koatuarisig-in. Məto netəmim neen kəmotohamnu mìn, kən rəhan netəmim kəmotan kitiəh kitiəh. ³⁸ Kən inu rəhak nətəligən e nənən u. !Ekən kəm itəmat, pəs kotapəs əm ilat motegəhan-in ilat kotiet! Məto okəmә nat koatol in rəha etəmim əm, otəpanisas. ³⁹ Məto okəmә tətisi-pən o Uhgìn, okol kəsotosən nəsanənən məmә okotən-iəhau ilat. Okotəplan əm məmә kitat Uhgìn koatəmou.” Kən ilat rafin kəmotegəhan-in rəhan nəghatən.

⁴⁰ Kən kəmotəun-in aposol mìn məmә okotuwa imə, kən motən məmә mopael mìn okotalis ilat. Kən motən-iəhau əskasik mìn ilat məmә okəsotəghat mìnən kəm netəmim e nərgi Iesu kən motəhlman ilat kotiet.

⁴¹ Nian aposol mìn kəmotiet e kaonsel, nīkilat tətəgien, məto-inu Uhgìn təmisiəi-in ilat kən megəhan-in məmә netəmim okotoh ilat məto-inu koatuarisig-in Iesu. ⁴² Kən nian rafin e Nīmə Rəha Uhgìn ne nīmə mìn, ilat kəməsotapəsən kəmoatəkəike katən-iarəp kən moatəgətun nəghatən wir məmә Iesu in Kristo itəm Uhgìn təmən məmә otəhl-ipa.

6

Kəmos-ipər netəm sepìn

¹ Nian neen tīnuwa mīnuwìn rəkis, kən netəm rəha Iesu tinatər mīnatəpət. Neen rəhalat kəmotisi-pən ikìn pisin pisin mìn, kən koatən əm nəghatən Kris. Kən tepət, ilat netəm Isrel əm. Məto iəfak mìn itəm koatən əm nəghatən Kris kīnoatən nīkali iəfak mìn u netəm Isrel, moatən məmә nian koatoor mənī ne nəgwənən kəm nəutəhlīmīs mìn, məto kəsotehm wīrən nəutəhlīmīs mìn rəha itəm mìn u koatən nəghatən Kris.

² Kən tuwelef aposol mìn kəmotəun-in netəm rəha Iesu məmә okotuwa-tu. Kən kəmotən-ipən kəm ilat məmә, “Piak mìn. Təsəwīrən məmә itimat ekotapəs nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgìn məmә itimat ekotimnə katoor mənī ne nəgwənən kəm nəutəhlīmīs mìn. ³ Məto roiu, otəgi-arəp-tu etəmat mìn, netəmim sepìn u itəm noatisiəi-in ilat, kən kotenatig, ne Narmīn Rəha Uhgìn tərīoah e nəmegəhən rəhalat. Kən itimat ekotos-ipən nat u kəm ilat məmә ilat okoatol. ⁴ Mapəs itimat e nəfakən kəm Uhgìn ne nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgìn.”

⁵ Kən ilat rafin nīkilat təmagiən, kən motegəhan e nəghatən əh. Kən kəmotətig-iarəp Stipen u rəhan nahatətəən təkəsik e Uhgìn ne Narmīn Rəha Uhgìn tərīoah mətatig lan, kəmotətig-iarəp mìn Filip, ne Prokoras, ne Nikano, ne Timon, ne Pamenas, ne Nikolas etəm Antiok u aupən təmapəs nəfakən rəha netəm iman ikìn mīnuwa matətəu-pən nəfakən rəha netəm Isrel. ⁶ Kəmotit ilat motuwìn kəm aposol mìn, kən aposol mìn kəmotələhəu-pən nelmilat elat motəfak elat.

⁷ Kən netəm rəha Iesu koatən-iarəp nəghatən rəha Uhgìn kəm netəmim, kən netəm rəha Iesu u Jerusalem tīnatəpət-natəpət. E netəm əh, pris mìn tepət kəmotahatətə e Iesu.

Kəmaskəlīm Stipən

⁸ Kən Stipen u etəm tərīoah e nəwīrən ne nəsanənən rəha Uhgìn, təmol nəmtətin tepət ne nat pispis mìn e nīganəmti netəmim. ⁹ Məto netəmim neen e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha Netəm Kəmikis Ilat,* kəmotəghat ilat Stipen. Netəm mìn u noanol mìn rəha Isrel u kəmotisi-pən Saerin ne Aleksantria. Kən netəmim neen mìn u noanol mìn rəha Isrel u

5:36: Wək 21:38 **5:40:** Wək 4:18 **5:41:** Mat 5:10-12; 1 Pita 4:13 **6:1:** Wək 4:35 **6:7:** Wək 2:41; 16:5 * **6:9:** “nīmə rəha nuəfīmīnən rəha Netəm Kəmikis Ilat” Netəm mìn əh, aupən ilat slef rəha suah kit, məto roiu kəmikis ilat.

kəmotisi-pən Silisia ne Esia, ilat kəmotuwa kitiəh, kən mīnoatərgəhəu ilat Stipen. Kotəmə nəghatən rəha Stipen təsətuatipən, meto rəhalat tətuatip.

¹⁰ Məto Narmīn Rəha Uhgīn təmol Stipen tenatig-pik, kən nian in otəghat, rəhan nəghatən tatoh-iəhəu rəhalat. ¹¹ Kən ilat kəmotətou anion netəmim neen məmə okotasitu elat motən-iarəp məmə, “Itimat emotəto məmə Stipen təmən rat Moses ne Uhgīn.” ¹² Kən rəhalat nəghatən təmol niki netəmim, ne netəm-iasol rəha Isrel ne iəgətun mīn rəha Lou, kəmotətəhəu Stipen. Kən kəmotuwīn kaskəlīm motiləs motuwīn məmə otətul e niganəmti kaonsel. ¹³ Kən kəmotəmīk netəmim neen motuwa məmə okoteiuə e Stipen. Kən netəm mīn un kotən məmə, “Nian rafīn tatən nəghatən rat e Nīmə Rəha Uhgīn, kən matən rat Lou rəha Moses. ¹⁴ Itimat emotəto in təmən məmə Iesu u etəm Nasaret, in otiləs-iəhəu Nīmə Rəha Uhgīn, kən məuhlin nolən mīn itəm Moses təmos-ipa kəm kitat aupən ikīn.” ¹⁵ Kən netəmim rafīn itəm kəmoatəpələh e kaonsel kəmotətag-pən ətuatip o Stipen, kən kəmotəplan məmə niganəmtin tīnəhag-əhag tahmen e rəha nagelo.

7

Stipen təməghat-in Epraham

¹ Kən pris asol agīn təmətəpəh o Stipen məmə, “?Tahro, nəghatən mīn əh nīpahrienən?” ² Kən Stipen təmən məmə, “Piak mīn ne tata mīn. Otətəlig-in-tu io. Uhgīn u itəm in ilis ilis pik, tēmiet-arəpa o tīpītat Epraham nian in təmətatig əpəh Mesopotemia, məsuwīnən əh əpəh Haran. ³ Uhgīn təmən-ipən kəm in məmə, ‘Apəs rəham mīn, ne ikīn nətətig ikīn, muwīn e ikīn kit itəm io epanəgətun kəm ik.’ ⁴ Kən Epraham tēmiet əh Kaltia muwīn mətətig əpəh Haran. Təmətatig ikīn-u kən rəhan tata tēmimis, kən Uhgīn tēmiləs muwa e nəptən u itəmat noatatig lan əh-roiu. ⁵ Məto təmisos-ipənən nəptən məsin huə tahmen e nuwigi iar ne kəm in məmə in rəhan ətuatip. Məto Uhgīn təmən-iəkis kəm in məmə otəpanos-ipən rafīn nītən əh kəm in ne namipīn rat mīn. Kən in otuwa iməlat agīn ikīn, nat əpnəpīn e nian əh Epraham təmisiləsən əh nətīn kit. ⁶ Nəghatən itəm Uhgīn təmən kəm in tol nulan, in təmən məmə, ‘O nian kit, noanol mīn rəham okotuwīn katig e nəptən pīsīn kit. Okol iapīspīs elat kotal wək kəm netəmim e nəptən pīsīn, okol nahməən kəm ilat kətoarus nup fo-hanrit. ⁷ Məto ekol nalpīnən kəm netəmim itəm koatərəməərə elat. Kən uarisig, noanol mīn rəham okotiet e nītən mīn əh motuwa kəfak kəm io e nītən u.’ ⁸ Kən Uhgīn təmən-iəkis məmə in otehm wīr Epraham ne noanol mīn rəhan. Kən mən-ipən kəm in məmə in otəhg-ipən nisualkələh nəman məmə in nəmtətīn kit məmə ilat netəmim rəha Uhgīn. Kən nian Epraham tēmiləs Aisak, kən məhg-ipən nian təmos nian eit.* Kən nian Aisak tēmiləs Jekop, kən matig məhg-ipən mīn. Kən nian Jekop təməmīk nenətīn ilat tuwelef, kən təməhg-ipən mīn ilat. Ilat tuwelef əh, nəukəti nita rəhatat.”

Stipen təməghat-in tīpīlat mīn

⁹ Kən Stipən təmən-ipən mīn kəm ilat məmə, “Məto-inu netəm mīn əh, nəukəti nita mīn u rəhatat, kəmotətəhək e Josep, kəmotosalīm-in-pən kəm netəm Ijip, məmə otuwa slef rəhalat, məto ilau Uhgīn e nian rafīn, ¹⁰ kən Uhgīn tīləs-irəkis in e nəratən. Nian təmətul e niganəmti kig rəha netəm Ijip, kən Uhgīn təmos-ipən nenatīgən kəm in kən matig mol mīn məmə kig otolkeike in, kən mol in tatərəməərə e nītən Ijip ne netəmim ne natimnat rafīn rəhan.

¹¹ “Kən əmun nəumis təman e nītən əpəh Ijip ne Kenan mol nagwənən tikə, kən nəumis natus asol netəmim, kən tīpītat mīn nīgīlat nagwənən tēmikə. ¹² Nian Jekop tīnəto məmə nagwənən əpəh Ijip, təməhl-ipən tīpītat mīn əh kotuwīn, kən inu nətuounən ilat kəmotuwīn Ijip. ¹³ Kən uarisig ilat kəmotuwīn mīn, kən təmən-iarəp in kəm ilat, məto-inu

6:10: Luk 21:15 **7:3:** Jen 11:31; 12:1 **7:4:** Jen 11:31—12:5 **7:5:** Jen 12:7; 15:18; 17:8 **7:7:** Jen 15:13-14; Eks 12:40 **7:7:** Eks 3:12 * **7:8:** Nolən rəha netəm Isrel tol mīn-nulan, nian suakəku iərman təmaiir, e nian eit, kotəhg-ipən. **7:8:** Jen 17:9-14; 21:4 **7:9:** Jen 37:11,28; 39:2,21-23 **7:10:** Jen 41:37-44 **7:11:** Jen 41:54; 42:1-2

ilat kəsotitunən məmә in Josep pialat. Kən kig rəha Ijip təmәto namnusən rəha Josep ne pian min. ¹⁴ Kən Josep təmahl-ipən nəghatən kəm rəhan tata Jekop ne rəhan min məmә okotuwa motatig ilat min. E netəm əh, ilat rafin sepinte faif. ¹⁵ Kən Jekop ne rəhan min kəmotuwın kətatig Ijip, kən nian kəmotatig kətatig kımis ikin. ¹⁶ Kən kəmәmik ilat kan əpəh Sekem kitənim ilat ikin e nıpəg kəpiel kit itəm Epraham tinos-nəmtin rəkis o noanol min rəha Hamor.”

Stipen təmәghat-in Moses

¹⁷ Kən Stipen təmatəkəike matən-ipən kəm ilat məmә, “Tınatuwa iuəhkir məmә Uhgın otosmegəh rəhan netəmim itəm təmən-iəkis kəm Epraham, kən noanol min rəhatat itəm kəmotatig Ijip aıpən, roiu əh tinepət-nepət. ¹⁸ Kən kig kit min rəha Ijip təmәtul, in təruru agın Josep. ¹⁹ In təmos-iəhau tipitat min e neiuəən, matol nahməən kəm ilat. Kən in təmol lou kit məmә okotəmki-arəp nenətilat min ihluə məmә okotimis.

²⁰ “Kən e nian əh, Moses təmaiir, kən in suakəku wir kit e nıganəmti Uhgın. Rəhan mama ne tata kəmuəhluag-in anion əpəh imə mios məwıg kısıl. ²¹ Nian kəmiləs-iarəp ihluə, nəti kig pətan təməplan, kən tiləs məmә otehm wir rəhan. ²² Kəmotəgətun in e nenatigən rafin rəha netəm Ijip, kən nian in tənepət, in təsanən e nəghatən ne nolən nat.

²³ “Nian tinos nup foti, nıkin təht məmә otuwın-tu muag natiman min, netəm Isrel, ²⁴ kən məplan kit etəm Ijip kit tatoh. Kən in təmuwın məmә otasitu e in kit əmun mohamnu etəm Ijip apon. ²⁵ Kən Moses nıkin təməht məmә kəm-naka in min neen netəm Isrel okotitun məmә Uhgın təmahl-ipən in məmә otuwın məmki-rəkis ilat e nahməən katol elat. Məto ilat kotəruru. ²⁶ Kən lawıgin təməplan min noanol kəiu rəha Isrel kətioh ilau min, kən tuwın məghat kəm ilau məmә otoor rəkis ilau, kən məmә otol ilau kioal-wır ilau min. Kən mən-ipən kəm ilau məmә, ‘Suah mil. Itəlau piatəlau agın mil. ?Tahro natioh itəlau min?’ ²⁷ Məto suah u təmətuoun nəmohən təmətgi-pən Moses isəu, kən mən-ipən kəm in məmә, ‘?Pah təmıləs-ipər ik məmә nakatərəmərə kən matiuw-iarəp itimat?’ ²⁸ ! Okəm-naka nakolkeike məmә onakohamnu min io tahmen e etəm Ijip u nəmoh nəniəp!’ ²⁹ Nian Moses təmәto nəghatən əh, kən təməgin miet Ijip magım muwın əpəh Mitian mətatig ikin mahmen e iapıspis kit. Nian təmətatig mətatig mit pətan ikin kit, kən mialəs nətilau kəiu iərman mil.

³⁰ “Nian təmətatig Mitian minos nup foti, kən nian kit tuwın mətən iuəhkir o nitot asol əh Sinae əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən nagelo kit təmıet-arəpa ron e nıgəm itəm tatuəp e nıg əkəku kit. ³¹ Nian təməplan nıgəm əh, narmin təmiwıg pik ron, kən muwın iuəhkir məmә otəplan wir, kən məto İərəmərə Uhgın təməghat kəm in məmә, ³² ‘Io Uhgın rəha tipim min, Uhgın rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop.’ Kən Moses təməgin minətasiəp minatəgin nətag-pənən əh nıgəm ikin. ³³ Kən İərəmərə Uhgın təmən-ipən kəm in məmә, ‘Oh-rəkis rəham put e nelkəm məto-inu nəptən ik natətul ikin in tol pısin agın, məto-inu io əh-ikın. ³⁴ Eməplan nəratən itəm katol e rəhak netəmim əpəh Ijip, eməto nasəkən rəhalat, kən minatite muwa məmә ekəmki-rəkis ilat o netəm Ijip. Wa. Roiu əh ekahl-ipən ik nakitəlig muwın min Ijip.’ ”

Noanol min rəha Isrel kəməsotolkeikəən Moses

³⁵ Kən Stipen təmatəkəike matən məmә, “Inu etəm kitıəh əm Moses itəm ilat kəmotapəs nəwian nian ilat kəmotən-ipən kəm in məmә, ‘?Pah təmıləs-ipər ik məmә nakatərəmərə kən matiuw-iarəp itimat?’ Məto Uhgın pısin əm təmahl-ipən suah əh Moses məmә otərəmərə kən mosmegəh ilat. Təmahl-ipən nian nagelo təmıet-pa ron e nıgəm itəm tatuəp e nıg əkəku kit. ³⁶ Kən Moses təmit ilat motiet Ijip, kən in təmol nat pıspis ne nəmtətin tēpət, təmol əpəh Ijip, ne nian kəmoateguəfimın e nitəhəi u katən məmә Nitəhəi

7:13: Jen 45:1-4,16 **7:14:** Jen 45:9-11; 46:27 **7:15:** Jen 46:1-7; 49:33 **7:16:** Jen 23:2-20; 33:19; Jos 24:32
7:18: Eks 1:7-8 **7:19:** Eks 1:11-22 **7:20:** Eks 2:2 **7:21:** Eks 2:3-10 **7:24:** Eks 2:11-15 **7:28:** Eks 2:14
7:29: Eks 2:21-22; 18:3-4 **7:34:** Eks 3:1-10 **7:35:** Eks 2:14

Asiə, ne nup foti e ikin taruən-aruən ikin. ³⁷ Inu etəm kitiəh əm Moses u təmən-ipən kəm netəm Isrel məmə, ‘Uhgın otıləs-ipər ien kit mın etəmat tahmen lak.’

³⁸ “Inu Moses itəm noanol mın rəha Isrel kəmoatan kitiəh ilat mın, kən nagelo təməghat kəm in e Nıtot Sinae, kən ilat tıpitat mın kəmoatan. Kən Uhgın təmos-ipən nəghatən keike mın itəm koatəmegəh, kən in otəhlman tuwa kəm kitat.

³⁹ “Məto nian in təmətətig əh əpəh e Nıtot Sinae, tıpitat mın kəmotəht nəwian, motapəs nətəlig-inən məto nıkilat təmitəlig-pən o nat Ijip. ⁴⁰ Kən kəmotən-ipən kəm Eron məmə, ‘Ol narmi nat kit məmə in otuwa uhgın rəhatat. ?Məto Moses əh inəh, itəm təməmik itat kotiet Ijip, kınotəruru məmə in tınahruwın?’ ⁴¹ Kən e nian əh, ilat kəmotol narmi nəti kau kit məmə in otuwa uhgın rəhalat, kən kəmotol sakrifais e nat megəh mın məmə okotəfak kəm in. Kən kəmotol lafet rəha narmi nəti kau itəm ilat əm kəmotol. ⁴² Məto Uhgın təməuhlin-pən məntaan kəm ilat, kən megəhan-in ilat məmə okotəfak kəm mitgar ne məwig ne məhau mın e napuə. Kən nat əh tatəgətun əsas əm nəghatən rəha Uhgın itəm kəməte e naoa rəha ien mın rəha Uhgın. Tatən məmə, ‘!Netəm Isrel! ?Nian rafin e nup foti e ikin taruən-aruən ikin, itəmat nakoatoh nat megəh mın məmə nakoatol-pa sakrifais kəm io? !Kəp! ⁴³ Məto itəmat nəmoatıləs nimə tapolen rəha uhgın eiua u Molek, ne narmi məhau rəha uhgın eiua u Refan. Nat mil u nəmoatol məmə onokotəfak kəm ilau. O nat əh ekahl-iarəp itəmat nakotuwin isəu motaprəkis-in Pabilon.’ ”

Stipən təməghat e Nimə Rəha Uhgın

⁴⁴ Stipən təmatəkəike matən məmə, “Nian tıpitat mın kəmotətig ikin taruən-aruən ikin aupən, ilat kəmos rəhalat nat kit, Nimə Tapolən rəha Uhgın itəm tatəgətun məmə Uhgın tətətig ilat mın. Kən Moses təmol Nimə Tapolən əh tətəu-pən əm nətəligən rəha Uhgın u təmən-ipən rəkis kəm in. ⁴⁵ Kən nup tepət uarisig, e nian Josua təmit ilat motuwa məmə okotos-irəkis nıtən əh o netəm Kenan, kən kəmotıləs Nimə Tapolən u motuwın e nıtən u Uhgın təməhg-irəkis netəmim ikin. Kən ilat kəmotıləs motuwın motatig ilat mın kətoarus-pa e nian rəha Tefit təmol kig lan. ⁴⁶ Uhgın təmol təwir kəm Tefit, kən Tefit təmətapəh ron məmə Uhgın otegəhan in pəs tol nimə kit itəm Uhgın otətətig ikin. ⁴⁷ Məto nimə əh, Kig Tefit təməsölən, məto nətin Kig Solomon təmol. ⁴⁸ Məto Uhgın itəm ilis agın, təsətigən e nimə itəm etəmim əm təmol, tahmen e nəghatən rəha Uhgın itəm ien rəhan təmən məmə, ⁴⁹ ‘İkin mın rafin e neai tahmen in əm io məmə iakəpələh ikin mərəməərə, kən nətueintən rafin tahmen in əm məmə ekəf-pən nelkək ikin. ?Məto nimə-naka itəm nəkotitun nolən məmə otahmen-in io? ?Kən ikin pəhruən nəkotitun nolən məmə ekuwin mameg ikin? ⁵⁰ Otən-tu. ?Pah təmol rafin natimnat mın əh? Io pisin əm, io Uhgın emol rafin ilat.’ ”

Stipən təməhai netəm-iasol rəha kaonsel

⁵¹ Kən Stipən təmatəkəike matən məmə, “! Itəmat u! Rəhatəmat-kapə təskasik. Rəhatəmat nətəligən tapınəp tahmen e rəha netəm kəsotəfakən. Itəmat nəsolkeikeən məmə onəkotol nəwia Uhgın. !Itəmat nəkotahmen e tıpitat mın itəm koatəht nəwia Narmın Rəha Uhgın! ⁵² ?Ien mın rəha Uhgın aupən, pah tıpitəmat mın kəməsolən nəratən kəm in? !Tikə! Kəmotol nəratən kəm ilat rafin. Kəmotohamnu mın itəm mın u koatən-iarəp nuwamən rəha Etəm Ətuatip. Kən itəmat nəmotegəhan-in-pən Etəm Ətuatip u e nelmi rəhan tikimır mın kən kotohamnu. ⁵³ Itəmat nəmos rəkis Lou rəha Uhgın u aupən nagelo mın kəmos motuwa, məto itəmat nəməsotətəu-pən agınən Lou əh.”

Kəmahtimnu Stipən

7:36: Eks 7:3; 14:21; Nam 14:33 **7:37:** Dut 18:15 **7:38:** Eks 19:3 **7:40:** Eks 32:1 **7:41:** Eks 32:2-6
7:43: Amos 5:25-27 **7:45:** Jos 3:14-17 **7:46:** 2 Saml 7:1-16 **7:47:** 1 King 6:1-38 **7:50:** Aes 66:1-2
7:51: Aes 63:10 **7:52:** Mat 23:31

⁵⁴ Nian kəmoatəto nəghatən mīn rəha Stipen, niganəmtilat təmapinəp, nīkilat nahmə nahmə, kən moatəgətain-pən nəluilat kəm in məto-inu nīkilat nahmə aḡin. ⁵⁵ Məto Narmīn Rəha Uhgīn təmərīoah e Stipen, kən titagpər e Nego e Neai məplan nəhag-əhagən itəm təsanən pīk təmīet imə Uhgīn ikīn, kən məplan Iesu tatətul e nīkali Uhgīn matip, ikīn rəha nərəmərəən ne nəsanənən. ⁵⁶ Kən Stipen təmən-ipən kəm ilat məmə, “! Ei, nəman! Iatəplan Nego e Neai rəha Uhgīn taterəh, kən Nəti Etəmim tatətul e nīkali Uhgīn matip, ikīn rəha nərəmərəən ne nəsanənən.” ⁵⁷ Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotəto nəghatən əh, kəmotasitig matəlgilat mīn e noanelməlat, kən motearig e Stipen e nəwialat rafin motaut motaiu motuwīn kea-pən ahmən-ahmen əm ron, ⁵⁸ motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon, kən mīnoatətuoun kətaht e kəpiel apīn. Kən ilat kəmotapeg rəhalat sot asol mīn, motəlin-pən iuəhkīr o nelki etəm aluə kit, nərgīn u Sol. ⁵⁹ Nian kəmotəht Stipen e kəpiel apīn, in təməfak məmə, “Iərəmərə Iesu, os narmək.” ⁶⁰ Kən təmeiuaiu mīsin nulīn kən masək əfəməh məmə, “Iərəmərə, afəl nolən rat itəm ilat koatol lak.” Nian təmol namnun rəhan nəfakən, kən rəhan namegən tiet.

8

¹ Kən Sol tatətul əm nīkin tətəgien məmə ilat kəmotəhtimnu Stipen.

Sol təmoh netəm koatəfak

Mətuoun e nian əh, nəratən asol kīnatol e nīməfak əpəh Jerusalem. Kən ilat kəmotiet Jerusalem motəgīm-pən Jutia ne Sameria, motapəs pīsīn əm aposol mīn koatətig Jerusalem. ² Netəmim neen itəm koatəfak əskasik kəmotuwa motiləs Stipen motuwīn kītənim, kən ilat kəmotasək pīk ron. ³ Məto Sol təmətuoun mīnatərəkīn-ərəkīn nīməfak, matuwīn e nīmə mīn matewkəkan-iarəp nəman ne nīpitan itəm koatəfak, kən matəmki-pən ilat e kalapus.

Filip təmən-iarəp namnusən təwīr əpəh Sameria

⁴ Kən netəm koatəfak itəm kəmotiet Jerusalem moatəgīm, kəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn ikīn mīn rafin itəm ilat koatuwīn ikīn. ⁵ Filip təmuwīn e taon kit rəha Sameria, kən matən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. ⁶ Nian nīmanin netəmim kəmotəto Filip, kən motəplan nat pīspīs mīn itəm in tatol, ilat rafin kəmotuwa iuəhkīr katətəlig-in nat naka in tātən. ⁷ Netəmim tepət narmīn rat mīn kəmotiet elat. Nian narmīn rat mīn kəmoatiet, kəmotearig əfəməh. Kən netəmim tepət itəm nīpətīlat təmīmīs, o itəm kəsotaliwəkən, kəmotəwīr mīn. ⁸ Kən netəmim rafin e taon əh, ilat rafin koatəgien.

Saimon u təmol natīmnat e nəsanənən rəha iərmīs mīn

⁹ Kən e taon əh, suah kit nərgīn u Saimon, in təmatol nat pīspīs tepət e nəsanənən rəha iərmīs mīn, kən netəmim rafin rəha Sameria, narmīlat təmīwīg ron. Təmol nuwəh məsīn. In matos-ipər atip in məmə in etəm-iasol kit. ¹⁰ Kən netəmim rafin, netəm-iasol mətoarus-pa iolwək mīn əm, kəmoatətag-pən pīk ron kən moatən məmə, “Suah u in uhgīn kit u nərgīn u Uhgīn Itəm Rəhan Nəsanənən Ilis.” ¹¹ Kəmoatətəu-pən in nuwəh məsīn məto-inu narmīlat tatiwīg o natīmnat mīn itəm in tatol. ¹² Məto nian netəmim kəmotəto nəghatən itəm Filip tātən-iarəp e namnusən təwīr rəha nərəmərəən rəha Uhgīn ne nəghatən rəha Iesu Kristo, kəmotən nīpahrienən lan, kən kəmol baptais elat, nəman ne nīpitan. ¹³ Suah mīn u Saimon, təmən mīn nīpahrienən e Iesu, kən kol baptais mīn lan. Kən in tatətəu-pən Filip ikīn mīn rafin. Narmīn tatiwīg o nat pīspīs mīn ne nəmtətīn mīn itəm in tətəplan Filip tatol.

¹⁴ Nian aposol mīn əpəh Jerusalem kəmotəto məmə netəm Sameria kīnotahatətə e nəghatən rəha Uhgīn, kən kəmotahl-ipən Pita ne Jon məmə okian olat. ¹⁵ Nian ilau kəmian muet-arəpən olat, kəmuəfak olat məmə Narmīn Rəha Uhgīn otərīoah mətatīg

elat, ¹⁶ mətō-inu kəmol baptais əm elat e nərgi Iərəmərə Iesu, mətō Narmin Rəha Uhgīn təsərioahən əh e nəmegəhən rəhalat. ¹⁷ Kən Pita ne Jon kəmuələhəu-pən nelmilau elat muəfak elat, kən Narmin Rəha Uhgīn təmərīoah mətətig elat.

¹⁸ Nian Saimon təməplan məmə Narmin Rəha Uhgīn tatuwin e nəmegəhən rəha netəmim nian aposol mīl katuələhəu-pən nelmilau elat matuəfak elat, kən in təməmki-arəp mənī məmə otos-ipən kəm ilau, ¹⁹ kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Ios-ipa mīn nəsanənən u kəm io məmə nian iakələhəu-pən nelmək e netəmim, kən ilat kotitun nosən Narmin Rəha Uhgīn.”

²⁰ Mətō Pita təmən-ipən kəm in məmə, “!Ik ne rəham mənī onakian e nigəm asol! Mətō-inu ik nīkim təht məmə nəkitun nos-nəmtinən e mənī nat u itəm Uhgīn tatos-ipən əm kəm netəmim. ²¹ Okol ik nəsolən wək u məsin ne, mətō-inu rəham nətəligən təsətuatipən e nigənəmti Uhgīn. ²² Əuhlin ik e rəham nolən rat mīn kən məfak-pən kəm Iərəmərə, mətā in tafəl rəkis rəham nolən rat mīn itəm nīkim tatuəhl-uəhl ilat. ²³ Eməplan məmə nian rafin netəhakən təmōl rəham nətəligən tuwin ik pīsīn, kən nolən rat əh təməlis ik tiəkis.”

²⁴ Kən Saimon təmən-ipən məmə, “!Awī! Uəfak-pən kəm Iərəmərə ron io məmə natimnat itəm itəlau nəmuən, kit otəsuwamən ron io.”

²⁵ Nian ilau kəmuən-iarəp nəghatən rəha Iərəmərə ne natimnat itəm in təmōl, kən ilau kəmiaiet Sameria mətian Jerusalem, muətul əgməgim e latuənu mīn rəha Sameria matuən-iarəp mīn namnusən təwir rəha Iərəmərə.

Filip təməghat kəm etəm Itiopia kit

²⁶ Kən nagelo kit rəha Iərəmərə təmən-ipən kəm Filip məmə, “Əsou pis muwin e suatip tətisi-pən Jerusalem matuwin Kasa.” (Suatip əh tətəməhl əpəh ikin taruən-aruən ikin.)

²⁷ Kən in təmatuwin əmun məplan etəm Itiopia kit e suatip. Suah əh in etəm-iasol kit rəha kwīn rəha netəm Itiopia.* Kən in tətərəmərə e mənī rafin rəha kwīn. Suah u təmisi-pən Jerusalem e nəfakən, ²⁸ kən mīnətəlig matuwin iman ikin. Kən in tətəpələh-pər e nat kit katən məmə, “kat” itəm hos tatiuw. Kən mətəfin naoa itəm ien rəha Uhgīn Aesea təməte. ²⁹ Kən Narmin Rəha Uhgīn təmən-ipən kəm Filip məmə, “Uwin maliwək iuəhkīr o kat əh.”

³⁰ Kən Filip təmāiu muwin iuəhkīr ron, mətō suah u tətəfin naoa itəm ien rəha Uhgīn Aesea təməte. Kən tətəpəh ron məmə, “?Nəkītun nīpəti nat un nakatafin, o kəp?”

³¹ Kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmə, “?Ekəhro mītun? Mətō-inu suah kit tikə itəm otuhəpik nīpəti nəghatən u kəm io.” Kən in mətəpəh məmə Filip otər muwin ilau mīn muəpələh. ³² In təmətəfin nəghatən u e Naoa Rəha Uhgīn, tatən məmə, “Kəmit tahmen e sipsip kan məmə okohamnu.

Kən tahmen e nətī sipsip, təsəghatən nian katəte noanun,

Kən in təməpnəpīn əm, məsəghatən.

³³ Kəmol aulis in, kən nian kəmākil e kot, kīsakil ətuatipən.

Nian kəmōtohamnu, in etəm aluə əm kit, itəm nətīn tikə.”

³⁴ Kən suah u tətəpəh o Filip məmə, “?Karmə Aesea təmətəghat atip in, o etəm pīsīn kit?” ³⁵ Kən Filip təmətəuon e nəghatən kitīəh əm itəm təmətəfin, matən-ipən namnusən təwir rəha Iesu.

³⁶ Nian kəmātian e suatip muea ikin kit nəhau əh-ikin, kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmə, “!Əplan-tu! Nəhau kit əpəh. ?Təhro? ?Pəs nakol baptais lak lan?”†

³⁸ Kən təmən-iahau kat məmə otətul, kən ilau kərən kəmian əpəh ləhau e nəhau, kən Filip tol baptais lan. ³⁹ Nian kəmuər e nəhau muea ilis, Narmin rəha Iərəmərə tiləs-irəkis

8:17: Wək 19:6 * **8:27:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə in suah kit itəm kəmāte. E nian əh, okəmā suah kit tatol wək nian rafin iuəhkīr e Kwīn kit, kən okate məmə otəsītən Kwīn. **8:33:** Aes 53:7-8 † **8:36:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmāte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u e ves 37, kəməsətəən. Mətō katəplan ves 37 e naoa neen uarisig, kən in tatən məmə, “Kən Filip təmən-ipən kəm in məmə, ‘Okəmā nakatən nīpahriənən e Iesu e nīkim rafin, ekitun nolən baptais lam.’ Kən tən məmə, ‘Io iatən nīpahriənən e Iesu, məmə in Nətī Uhgīn pahriən.’ ” **8:36:** Wək 10:47

Filip. Kən suah un tāmīsəplan mīnən, mətō tāmītəlig matuwīn iman ikin e nagienən asol e nīkin. ⁴⁰ Mətō Filip tēmaut əm, məplan tatətul əpəh e nītən pəhap ikin əpəh Astot. Kən in tēmatuwīn əpəh e taon mīn matən-iarəp namnusən təwīr rəha Iesu mətōarus in tēmīet-pən əpəh Sisaria.

9

Sol təməplan Iesu e suatip rəha Tamaskes (Wək 22:6-16; 26:12-18)

¹ Kən e nian əh, Sol tēmatəghat əskasik matən-iəkis mēmə otohamnu netəmim rəha Iesu. In tēmuwīn məplan pris asol agin ² mətəpəh ron mēmə otəte naoa kit kəm nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel əpəh Tamaskes, mēmə okəmə otəplan kit tatətəu-pən Suatip Rəha Iesu, nat əpnəpīn iərman o pətan, otaskəlīm ilat məlīs ilat mēmīk ilat muwīn e kalapus əpəh Jerusalem.

³ Nian Sol tēmuwa iuəhkīr o Tamaskes, roiu agin mīn nəhag-əhagən kit tēmīsī-pər e neai tatuəp tahmen e nīpītən muwa masiəgəpīn in ne ikin mīn tītəlau lan. ⁴ Kən in tēmīet morin e nəptən, kən mətō nəwīa suah kit tatən-ipən kəm in mēmə, “!Sol! !Sol! ?Tahro natol nəratən kəm io?”

⁵ Kən Sol tətəpəh mēmə, “?Ik pah, Iərəmərə?” Kən nəwīa suah un tēmən-ipən kəm in mēmə, “Io Iesu itəm ik natol tərət kəm io. ⁶ Mətō roiu ətul muwīn əpəh e taon. Ikin əh, suah kit əh-ikin otəpanən-ipīnə mēmə nat naka onəkol.” ⁷ Kən netəmim itəm koatuarisig-in Sol, kəmotaut kətul kəsəghatən, kəmotətō əm nəwīa suah un, mətō kəsotəplanən. ⁸ Kən Sol tətul, mətō nīganəmtīn tīnoapoap, tīnəruru nehmən nat. Kən kəmos əm nelmīn motit motuwīn Tamaskes. ⁹ Təmos nian kīsīl tēmīsehman nat, kən tēməsəgwənən kən məsənimən nəhau ne.

¹⁰ Əpəh e Tamaskes, etəm rəha Iesu kit əh-ikin, nərgīn u Ananaeas. Iərəmərə tēmaun-in e nat kit tahmen e nəpīlāiirən, kən mən-ipən kəm in mēmə, “!Ananaeas!” Kən in tagət mēmə, “Iərəmərə, io əpəh.”

¹¹ Kən Iərəmərə tən-ipən kəm in mēmə, “Uwīn əh e nīmə rəha Jutas e suatip asol itəm katən mēmə Tətuatip, kən mətəpəh o etəmim kit, etəm Tasas, nərgīn u Sol. In tatəghat roiu kəm Uhgīn e nəfakən, ¹² kən Uhgīn təmos-ipən nəpīlāiirən kit, kən tēməplan etəmim kit, nərgīn u Ananaeas, tēmuwa mələhəu-pən nelmīn lan mēmə nīganəmtīn otəwīr mīn.”

¹³ Mətō Ananaeas tēmə, “Iərəmərə, emətō nənən tēpət e suah əh e rəhan nolən rat mīn itəm tatol e netəm koatahatətə lam əpəh Jerusalem. ¹⁴ Kən in tēmuwa ikin-u e nərgī pris asol mīn mēmə otaskəlīm, məlīs netəm koatahatətə lam.”

¹⁵ Mətō Iərəmərə tēmən kəm Ananaeas mēmə, “!Uwīn! Mətō-inu suah u in rəhak etəmim itəm enəmaun-in rəkis mēmə otən-iarəp nərgək kəm netəm Iaihlua u sənəmə netəm Isrel, ne rəhalat kīg mīn, ne netəm Isrel. ¹⁶ Kən io epanəgətun in mēmə otos nahmən o nərgək.”

¹⁷ Kən Ananaeas tēmuwīn latuənu muwīn imə, kən mələhəu-pən nelmīn e Sol, mən-ipən kəm in mēmə, “Piak Sol. Iərəmərə Iesu itəm tēmīet-arəp ron ik e suatip nian nəmoatuwa ikin-u, in tēmahl-ipa io mēmə ik onakehm mīn nat, kən Narmīn Rəha Uhgīn otərioah mətətig lam.” ¹⁸ Roiu agin, nat kit tahmen e nuwīligi nəm tēmīet rəkis e nīganəmti Sol, kən in tīnaiir mīn mīnatehm nat. Kən in tēmətul mīnətaliwək, kən kol bəptais lan mēmə in nəmtətīn rəha nahatətən. ¹⁹ Kən nian tēmun nagwənən neen, kən nīpətīn tēməsənən mīn.

Sol tīnətuoun matən-iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes

Kən Sol tēmətīg mos nian neen mīn ilat netəm rəha Iesu əpəh Tamaskes. ²⁰ Tēmətuoun mīn əm e nian əh, matən-iarəp nərgi Iesu əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel, mēmə Iesu in Nəti Uhgīn pahrien.

²¹ Kən netəmim rafin itəm kəmotəto in, kəmotaut pik ron, kən motən məmə, “!Ei! ?Suah u inu təmatol nərātən kəm netəm koatahatətə e Iesu əpəh Jerusalem aupən, o kəp? Kən in təmuwa ikin-u məmə otaskəlīm ilat məlīs ilat məmīk muwīn kəm pris asol mīn. ?In əh, o kəp?”

²² Kən nəghatən itəm Sol tatən-iarəp, in təsanən pik maprəkīs-in nəghatən rəha netəm Isrel itəm koatətiḡ Tamaskes, kən matəḡətun wīr məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-īpa. Kən ilat kīnotəruru nat okotən. ²³ Nian tepət təmuwa muwīn rəkīs, kən netəm Isrel neen kəmoatətə anion noa kit məmə okotohamnu Sol, ²⁴ mətə Sol təmətə noa anion rəhalat. Kən roiu e nərāuiəḡən ne lapīn mīn, netəm Isrel kotətloḡiḡ əpəh e nafiluə rəha fenīs kəmōl e kəpiel məmə okotohamnu Sol.* ²⁵ Mətə in mīn neen kəmotiləs lapīn motaii-pən e kətīm asol kit itəm kəmātu-pən təulə lan, motuwīn motiləs-iarəp e nakuhāl e fenīs. Kən in təmagīm muwīn Jerusalem.

Sol əpəh Jerusalem

²⁶ Nian Sol təmuwīn Jerusalem, təmalikut məmə otuwīn mətəu-pən netəm rəha Iesu, mətə ilat koatəḡin, nīkilat təht məmə tateiuə-in əm ilat məmə in etəm rəha Iesu. ²⁷ Mətə Panapas təmit muwīn mit-īpən kəm aposol mīn, mən-īpən kəm ilat məmə təmāhro nulan Sol təməplan Iərəmərə Iesu e suatīp nian təmatuwīn Tamaskes. Kən təmən-īpən mīn kəm ilat məmə Iərəmərə təməḡhat kəm Sol, kən tahro nulan in tīnatən-iarəp nəḡḡi Iesu əpəh Tamaskes, məsəḡinən. ²⁸ Kən ilat Sol kəmotatīḡ kən tatuwīn ikin mīn əpəh Jerusalem matən-iarəp nəḡḡi Iərəmərə Iesu məsəḡinən. ²⁹ Kəmotəḡhat ilat netəm Isrel itəm kotən nəghatən rəha netəm Kris, kəmotoh ilat mīn e nəghatən. Kən kīnoatol məmə okotohamnu Sol. ³⁰ Nian in mīn neen rəha nīməfak kəmotətə, kəmotuwīn motit Sol motuwīn əpəh ləhau iuəhkīr o itəhəi e taon əh Sisaria, kən motahl-īpən məmə otagīm muwīn əpəh isəu e taon əh Tasas.

³¹ Kən netəm koatəfak əpəh Jutia, ne Kalili, ne Sameria kəmotatīḡ e nəməlinuən, etəmim tikə itəm otol nəḡinən kəm ilat. Kən Narmīn Rəha Uhgīn təmətāsitu elat mol ilat koatətul əskasīk, kən ilat rafin koatətiḡ katīsiai-in Iərəmərə. Kən ilat tīnatepət.

Pita təmōl nelkī Aeneas təwīr mīn

³² Pita təmaliwək muwīn ikin mīn məmə otuag netəm koatahatətə e Iesu. E rəhan naliwəkən, təmuwīn məplan netəmim rəha Iərəmərə əpəh e taon əh Lita. ³³ Təmuwīn ikin əh məplan suah kit nəḡḡin u Aeneas, nīpətīn təmīmīs tīnos nup eit, təsaliwəkən mətəpīl əm e rəhan pet. ³⁴ Kən Pita təmən-īpən kəm in məmə, “Aeneas. Iesu Kristo tosmegəh ik əh-roiu e rəham nīmīsən. Ətul, maiu-aiu rəham nīmītiwīn.” Kən roiu aḡin mīn, Aeneas təməwīr mīn mətul. ³⁵ Kən netəmim rafin Lita ne ikin mīn rafin əpəh Saron kəmotəplan suah u təmaliwək mətən, kən ilat rafin kīnotəuhlin rəhalat nətəliḡən kən mīnoatəfak kəm Iərəmərə.

Pita təmōl Tokas təmegəh mīn

³⁶ E taon kit Jopa, pətan kit əh-īkin itəm in etəm rəha Iesu, nəḡḡin u Tapita, u nīpətīn təmə, “tia,” u in nat megəh kit. E nəghatən rəha netəm Kris, koatən məmə Tokas. Pətan u, nian rafin tatol təwīr kəm netəmim kən mətāsitu mīn e ian-rat mīn. ³⁷ Mətə e nian əh, nīmīsən kit təmōl kən tīmīs. Kən kəmotau kol senīs kəm in, kələhəu e nīmə əpəh ilīs aḡin. ³⁸ İkin əh Lita iuəhkīr əm o taon əh Jopa. Kən nian netəm rəha Iesu kəmotətə məmə Pita əpəh Lita, kəmotahl-īpən suah mil kəiu məmə okian mən-īpən kəm in məmə, “!Otuwa uəhai əm-tu!”

³⁹ Kən Pita təmətəu-pən ilau. Nian kəməhalet-arəpa latuənu, kəmotit motuwīn əpəh ilīs aḡin. Mətə nətəhlimīs mīn tərīoah əpəh ikin koatasək ron, kən kəmoatəḡətun kəm Pita rəhalat natīmnat itəm pətan əh təməhl nian təmatəmegəh.

9:21: Wək 8:3 **9:22:** Wək 18:28 * **9:24:** E taon əh Tamaskes, tahmen e taon tepət, aupən aupən kəmōl fenīs asol e kəpiel titəlau e taon. **9:25:** 2 Kor 11:32-33 **9:26:** Kal 1:17-19 **9:27:** 1 Kor 9:1

⁴⁰ Kən Pita təmahl-iarəp rafin ilat, kən meiuaiu misin nulin matəfak. Kən mətəg-pən o pətan əh təmimis məmə, “Tapita, ətul.” Kən pətan apon təmair məplan Pita, kən mətul matəpələh. ⁴¹ Kən Pita təmea-pən ron maskəlim miuw-pər məmə otətul e nelkin mil. Kən maun-in-pən netəm koatahatətə e Iesu ne nəutahlimis min məmə okotuwa imə, kən mit-ipən pətan əh kəm ilat. ⁴² Kən nəghatən e nat əh təmairu mitəlau e taon əh Jopa. Kən tepət kəmotən nīpahrienən e Iərəmərə Iesu. ⁴³ Kən Pita təmatig əh Jopa məsin ilau suah kit nərgin u Saimon itəm tatol natimnat e nuwigi kau.

10

Uhgın təməghat kəm Konilias

¹ E taon Sisaria, suah kit əh-ikin nərgin u Konilias. In etəm Rom, kən in etəm-iasol rəha mopael ilat rafin wan-hanrit. Kən ilat koatisi-pən e “Mopael rəha Itali.” ² In etəmim kit itəm tətisi-in Uhgın rəha netəm Isrel, in ne rəhan min ne rəhan iolwək min. In tatos-ipən rəhan mənī tepət kəm ian-rat min, kən matəfak kəm Uhgın rəha Isrel nian rafin. ³ Nian kit əmun e tri kilok ehnaipən e nian tatəfak lan, təməplan nat kit tahmen e napilairən. In təməplan wir nagelo kit rəha Uhgın tatuwa ron, kən maun-in məmə, “!Konilias!” ⁴ Nian niganəmti Konilias təmətul lan, in təməgin kən mən məmə, “?Iərəmərə, tahro?”

Kən nagelo təmən-ipən kəm in məmə, “Uhgın tinəplan rəkis nəfakən rəham ne nəwirən itəm natol kəm ian-rat min. ⁵ Ahl-ipən netəmim neen kotuwın əpəh Jopa, motiləs suah kit motuwa, nərgin u Saimon Pita. ⁶ In tətətig ilau suah kit nərgin u Saimon u tatol natimnat e nuwigi kau. Rəhan nimə tatətul iuəhkir o itəhai.”

⁷ Nian nagelo itəm təmatəghat kəm in təməgin, kən Konilias təmaun-in rəhan iolwək kəiu ne mopael kit itəm tatol wək kəm in, kən in etəm rəha nəfakən. ⁸ In təmən-ipən rafin natimnat itəm təməplan kəm iləhal, kən mahl-ipən iləhal məmə okəhaluwın Jopa.

Uhgın təməghat kəm Pita e napilairən

⁹ Kən kəmən lawigin, nian mitgar tinalalin, kən suah miləhal əh kəmatəhaluwa e suatip iuəhkir o taon əh Jopa, Pita təmuwın əpəh ilis e nətuei nimə itəm tepin-epin ikin məmə otəghat kəm Uhgın e nəfakən. ¹⁰ Məto nəumis tinus, kən nian kəmatol əh nigin nagwənən, in tair məto təməplan napilairən kit itəm Uhgın tatos-ipa. ¹¹ E napilairən əh, təməplan neai təmerəh, kən nat kit tahmen e tapolən asol kətəskəlim nīpəgnəmtin min, kən kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa e nəptən. ¹² E nīpəg nat əh, təməplan nat megəh pisin pisin min əh-ikin itəm kotaliwək ne motəkioah, ne mənig pisin pisin min. ¹³ Kən nəwia suah kit təmən-ipən kəm in məmə, “Pita, ətul. Ohamnu neen mon.”

¹⁴ Məto Pita təmə, “!Iərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esonən əh nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-iəhau məmə kəsunən tamkimik e niganəmtim.”

¹⁵ Kən nəwia suah u təməghat min kəm in məmə, “Əsənən məmə nat kit tamkimik itəm io Uhgın iatən məmə təwir əm, təsamkimikən.” ¹⁶ Kəmuəghat o natimnat min əh mau kisil, kən roiu agin min, tapolən apon təmər muwın əpəh e neai.

Pita təmos nīpəti napilairən

¹⁷ Kən Pita nikin təmatəht pik məmə otitun nīpəti nat əh tahmen e napilairən itəm təməplan. Məto suah miləhal un itəm Konilias təmahləpis iləhal, kəməhalətapəh o nimə rəha Saimon, kən minəhaluwa minəhaləplan. Kən minəhaluwın mətəhalətul əpəh e nafiluə. ¹⁸ Kən məhlaun əfəməh məmə, “!Ei! ?Suah kit u ikin-u nərgin u Saimon Pita?”

¹⁹ Kən nian Pita tətətkut əh məmə otitun nīpəti nat əh tahmen e napilairən, kən Narmin Rəha Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, “!Ei, əto-tu! Suah miləhal kisil əpəh kətəhalegəs-in ik. ²⁰ Ətul uəhai matite muwın məplan iləhal. Kən məsəginən o nətəu-pənən iləhal məto-inu io emahl-ipa iləhal məmə okəhaluwa.”

²¹ Kən Pita təmeiuaiu muwīn mən-ipən kəm iləhal məmə, “Io u inu itəm itəməhal natəhalegəs-in. ?Nakəhalolkeike io o naka?”

²² Kən kəhalən-ipən kəm in məmə, “Əwəh. Etəm tatəramərə e mopael mīn, u Konilias, təmahl-ipa itəməhal məmə ekəhaluwa. In suah kit itəm tətuatip e niganəmti Uhgīn, kən in matəfak mīn kəm Uhgīn. Kən noanol mīn rəha netəm Isrel koatisiai-in pīk. Nagelo kit rəha Iərəmərə təmən-ipən kəm in məmə ik onəkuwīn əh iman ikīn, kən mamnus nəghatən kəm in pəs in otəto.” ²³ Kən Pita təmit iləhal motuwīn imə məmə ilat okotapīl əh-ikīn.

Pita təmuwīn e nimə rəha Konilias

Kən kəmən lawīgin, Pita tətəpən-pən iləhal, kən iəfak mīn neen rəha Jopa, kəmotətəpən-pən ilat. ²⁴ Kəmən lawīgin mīn, kəmotiet-arəpən əpəh Sisaria. Ikīn əh Konilias tətəpəh o rəhan mīn ne netəmim neen məmə okotuwa katəsaħgin Pita. ²⁵ Nian Pita tətəmuwīn məmə otuwīn imə, kən Konilias təmiet mīsīn nulin e nelki Pita ikīn məmə otəfak kəm in. ²⁶ Məto Pita təmītol-ipər mīn mən-ipən kəm in məmə, “Ətul, io etəmim əm tahmen lam.” ²⁷ Kən Pita tətəpəghat ilau Konilias kən kəmian imə. Pita təplan məmə netəmim tətət kinotuwa rəkis katəpələh.

²⁸ Kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat rafin nəkotitun wīr məmə tasim e Lou rəha netəm Isrel məmə okotuwa mətan kitiəh ilat netəm sənəmə netəm Isrel o kotuwīn motətag ilat. Məto Uhgīn təmən kəm io e napīlaiirən məmə esənən məmə suah kit in tamkīmīk e niganəmtin. ²⁹ Tol-pən nəhlan, nian nəmotahl-ipinə nəghatən ron io, eməsənən nat kit, nīkik təmagien əm məmə ekuwa. ?Məto iakolkeike məmə ekətapəh məmə nəmotahl-ipinə nəghatən ron io məmə ekuwa o naka?”

³⁰ Kən Konilias təmə, “Nian kisīl tinuwīn rəkis tahmen əh-roiu e tri kilok ehnaipən, ematəfak əpəh e rəhak nimə. Kən roiu aģin suah kit itəm rəhan natimnat təhag-əhag tətul aupən-in io, ³¹ kən mən məmə, ‘Konilias. Uhgīn təməto rəkis rəham nəfakən, kən məsaluīnən nat wīr mīn itəm ik natol kəm ian-rat mīn. ³² Ahl-ipən netəmim neen kotuwīn əpəh Jopa o suah kit əh-ikīn, nərgin u Saimon Pita məmə otuwa. In tətətig e nimə rəha suah kit, nərgin u Saimon, u itəm tatol natimnat mīn e nuwigī kau. Rəhan nimə tətətul iuəhkīr o itəhəi.’ ³³ Kən ekahl-ipinə uəhai əm nəghatən ron ik. Kən təwīr pīk məmə ik nəmuwa. Itimat rafin u ikīn-u e niganəmti Uhgīn ioatətəlig-in ik məmə onakən-ipa rafin natimnat itəm Iərəmərə təmos-ipinə məmə onakən-ipa kəm itimat.”

Pita təməghat

³⁴ Kən Pita təməghat mən məmə, “Roīu enitun məmə sənəmə noanol rəha Isrel əm itəm Uhgīn nīkin tagien olat, ³⁵ məto nīkin tagien o netəmim ikīn mīn rafin itəm koatisiai-in ne moatol nat itəm tətuatip.

³⁶ “Itəmat nəkotitun rəkis nəghatən itəm Uhgīn təmos-ipən kəm netəm Isrel itəm tətən namnusən təwīr rəha nəməlinuən ilat Uhgīn e Iesu Kristo itəm in Iərəmərə rəha netəm rafin. ³⁷ Itəmat nəkotitun natimnat mīn itəm Iesu etəm Nasaret təmol əpəh ikīn mīn e Jutia təmətuoun e Kalili. In təmol natimnat mīn əh uarisig e wək rəha Jon Baptais itəm tətən-iarəp kəm netəmim məmə okəike kol baptais elat. ³⁸ Iesu əh, Uhgīn təmītəpun mosipən Narmīn Rəha Uhgīn ne nəsanənən kəm in, kən məto-inu Uhgīn tətətig ilau mīn, in təmuwīn e ikīn mīn matol nat wīr mīn, kən matol-wīr netəmim itəm Setan təməlis ilat.

³⁹ “Itimat emotəplan natimnat itəm in təmol əpəh Jerusalem ne ikīn mīn əpəh Jutia. Kən itimat emotəplan nian netəmim kəmotəh kətətu-pər e nīg kəməluau kən tīmīs. ⁴⁰ Məto Uhgīn təmol təmegəh mīn e nian itəm tatol kisīl lan, kən matol əp in kəm netəmim neen məmə okotəplan məmə in təməmegəh mīn. ⁴¹ Sənəmə netəmim rafin kəmotəplan in, məto netəm əm un itəm Uhgīn təmītəpun ilat məmə okotəplan, itimat əh inəh emotəgwən kitiəh itimat mīn nian təməmegəh mīn e nīmīsən.

⁴² “Kən in tāmən-IPA kəm itimat mēmə ekotən Iesu kəm netəmim, kən motən-iarəp mēmə Uhgīn tāmīlēs-IPər rəkis in mēmə in otakil nolən rəha netəmim rafin itəm koatəmegəh ne itəm kinotimis rəkis. ⁴³ Ien mīn rafin rəha Uhgīn aupən kəmoatən-iarəp in mēmə, netəmim rafin itəm koatən nīpahrienən lan, Uhgīn otafəl rəkis rəhalat mīn nolən rat mīn e nərgi in Iesu.”

Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa o Iaihlua mīn, netəm u sənəmə netəm Isrel

⁴⁴ Nian Pita təmatəghat əh, Narmīn Rəha Uhgīn təmuwa mərīoah mətətig elat u itəm koatəto nəghatən əh. ⁴⁵ Kən netəm Isrel itəm koatən nīpahrienən e Iesu itəm kəmotətəu-pən Pita əpəh Jopa motuwa, kəmotaut pīk nian kəmotəplan nat əh mēmə Uhgīn təmauwe-in mīn Narmīn Rəhan kəm netəm u sənəmə netəm Isrel. ⁴⁶ Kinotitun mēmə təmos-IPən Narmīn Rəhan kəm ilat mətə-inu kəmotətəto netəmim koatəghat e nəghatən ik pīsīn mīn moatīlēs-IPər nərgi Uhgīn. Kən Pita təmə, ⁴⁷ “?Pah titun nən-iəhauən netəm mīn u mēmə okəsələn bəptais elat? Mətə ilat kinotos rəkis Narmīn Rəha Uhgīn tahmen etat.” ⁴⁸ Kən in tāmən-IPən mēmə okol bəptais elat e nərgi Iesu Kristo. Kən ilat kəmotətəpəh o Pita mēmə otatig məsīn ilat mīn.

11

Pita tāmamnus kəm netəm koatəfak əpəh Jerusalem

¹ Kən aposol mīn ne netəm koatəfak əpəh ikin mīn e nītən Jutia kəmotətəto mēmə Iaihlua mīn, ilat mīn kīnoatən nīpahrienən e nəghatən rəha Uhgīn. ² Kən nian Pita təmər muwīn Jerusalem, mətə netəm rəha iəfak mīn itəm koatən mēmə okəkəike katəhg-IPən netəmim, ilat kīnoatən nīkalīn, ³ moatən mēmə, “?Tahro ik nəmuwīn mətətig e nimə rəha netəm kəsəhg-IPənən ilat, mətəgwən itəmat mīn ilat?”

⁴ Kən Pita tīnətəuoun matən wīr kəm ilat namnusən rəha natīmnat rafin əpəh Sisaria, ⁵ təmatən kəm ilat mēmə, “Nian emətətig Jopa matəfak məplan nat kit tahmen e napīlīrən. E nat əh, eməplan nat kit tahmen e tapolən asol kit itəm tēmīet e neai kətəskəlīm nīpəgnəmtīn mīn kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa ron io. ⁶ Emətəg-pən wīr e nīpəgnoa nat əh məplan nat megəh pīsīn pīsīn mīn əh-ikin itəm kotaliwək ne motəkīoah, ne nat megəh iarupīn mīn, ne mənīg pīsīn pīsīn mīn. ⁷ Kən emətəto nəwīa suah kit tatən-IPA kəm io mēmə, ‘Pita, ətul mohamnu neen mon.’

⁸ “Mətə ekən-IPən kəm in mēmə, ‘!Iərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esunən nat kit nulan itəm Lou rəham tāmən-iəhau mēmə ekīsunən tamkīmīk e nīganəmtīm.’

⁹ “Emətəto mīn nəwīa suah un təmīsī-pən e neai matən-IPA kəm io mēmə, ‘Əsənən mēmə nat kit tamkīmīk itəm io Uhgīn iakən mēmə təwīr əm təsamkīmīkən.’ ¹⁰ Emuəghat o natīmnat mīn əh mau kīsīl, kən tapolən apon təmər muwīn əpəh e neai.

¹¹ “Kən roiu aɡīn e nian əh, suah kīsīl kəhaliet-arəpa e nimə itəm iotatig ikin. Netəm Sisaria kəmotahl-IPA iləhal mēmə okəhaluwa ron io, kit io kan. ¹² Kən Narmīn Rəha Uhgīn tāmən-IPA kəm io mēmə ekətəu-pən iləhal, nat əpnəpīn iləhal sənəmə netəm Isrel. Piatat mīn ilat sikis itəm kəmotətəu-pa io, emotuwīn kīet-pən əpəh e nimə rəha suah əh Konīlias motuwīn imə. ¹³ Kən in tāmən-IPA kəm itimat mēmə təhrol nulan in təməplan nagelo kit rəha Uhgīn təmuwa mīet-arəpa ron e rəhan nimə, kən mən-IPən kəm in mēmə, ‘Ahl-IPən netəmim neen kotuwīn əpəh Jopa o suah kit nərgīn u Saimon Pita. ¹⁴ In otən-IPİNə nəghatən kit kəm itəmat mēmə itəmat rafin, ik ne rəham mīn, ne rəham iolwək mīn, mēmə Uhgīn otosmegəh itəmat rafin.’

¹⁵ “Kən nian emətəuoun matəghat, Narmīn Rəha Uhgīn təmeiuaiu mərīoah matig elat tahmen əm e inu təmuwa mīn etat aupən. ¹⁶ Kən nīkīk tatəht nəghatən itəm Iərəmərə tāmən mēmə, ‘Jon tatol bəptais e netəmim e nəhau, mətə otəsuwəhən Uhgīn tol bəptais

etəmat e Narmĭn Rəhan.’ ¹⁷ Kən okəmə Uhgĭn tatos-ipən kəm ilat Narmĭn kitiah əm itəm təmos-ipa kəm kitat nian kitat kəmotən nĭpahrienən e Iərəmərə Iesu Kristo, io etəmim əm, okol esən-iəhauən Uhgĭn o nat naka itəm in tolkeike məmə otol kəm ilat.”

¹⁸ Nian kəmotəto nəghatən rəha Pita, ilat kəməsotetəhau minən, məto kəmotənwiwi Uhgĭn motəmə, “Nat əh tol nulan məmə Uhgĭn tĭnol rəkis suatĭp rəha Iaihlua min məmə ilat min okotəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min məmə Uhgĭn otosmegəh ilat.”

Niməfak əpəh Antiok

¹⁹ Nian Sol ne rəhan min kəmotohamnu Stipen, kəmatol tərət kəm netəm koatən nĭpahrienən e Iesu. Kən iəfak min əh kəmotagim motuwĭn əpəh ikin min əpəh Fonisia ne Saepras ne Antiok, motən-iarəp nərgi Iesu kəm netəm əm u, netəm Isrel. ²⁰ Məto ilat neen netəm Saepras ne Saerin kəmotuwĭn Antiok motən-iarəp min namnusən təwir rəha Iərəmərə Iesu kəm netəm əpnəpin əm, sənəmə netəm Isrel əm. ²¹ Kən Iərəmərə təmatol wək tepət e rəhan nəsanənən kən mətasitu pik elat, kən netəmim tepət tepət kəmotəuhlin ilat motən nĭpahrienən e Iərəmərə Iesu.

²² Netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem kəmotəto namnusən rəha nat əh, kən kəmotahl-ipən Panapas məmə otuwĭn əpəh Antiok. ²³ Nian təmiet-arəpən, təməplan məmə Uhgĭn təmolkeike pik ilat matol təwir kəm ilat, kən netəmim tepət kəmotən nĭpahrienən e Iesu, kən Panapas nĭkin təmagien masitu elat məmə ilat okoatətul əskasik e Iərəmərə e nĭkilat rafin. ²⁴ Panapas in etəm wir kit itəm Narmĭn Rəha Uhgĭn tərĭoah mətatig lan, kən rəhan nahatətəən in təskasik o Uhgĭn. Kən in təmasitu e netəmim tepət ikin əh məmə ilat okotən nĭpahrienən e Iərəmərə Iesu.

²⁵ Kən Panapas təmiet muwĭn Tasas mategəs-in Sol. ²⁶ Nian təməplan Sol, təmit mian əpəh Antiok, kəmuatig ikin o nup kitiah muatəfak ilat netəm rəha niməfak əh matuəgətun netəmim tepət. Ikin əh Antiok kəmətuoun kaun-in netəm rəha Iesu Kristo məmə, “Kristin.”*

²⁷ E nian əh, ien neen rəha Uhgĭn kəmotiet Jerusalem motuwĭn əpəh Antiok. ²⁸ Kit nərgĭn u Akapus təmətul məghat e nəsanənən e Narmĭn Rəha Uhgĭn məmə otəsuwəhən nəumis otan e nĭtən Rom apiəpia. (Nəumis təman nian Klotias təmatərəmərə e netəm Rom.) ²⁹ Kən netəm rəha Iesu əpəh Antiok kəmotolkeike məmə okotasitu e netəm rəha Iesu əpəh Jutia. Kit tahl-ipən məni naka, tepət o noan məsin, itəm titun nahl-ipənən. ³⁰ Kən kəmotol məni min əh, motəmki-pən kəm Panapas ne Sol məmə okuəmĭk mian kəm elta min rəha niməfak əpəh Jerusalem.

12

Kig Herot Akripa Kitiah təmol nəratən kəm niməfak

¹ E nian əh, nian Panapas ne Sol kəmatuəgətun əpəh Antiok, Kig Herot Akripa Kitiah təmahl-ipən rəhan mopael min məmə okotaskəlim netəmim neen rəha niməfak əpəh Jerusalem məmə otol ilat kotəto nahməən e nĭpətĭlat. ² Təmahl-ipən rəhan min netəmim kəmotuwĭn kaskəlim Jemes pia Jon kən motətamnu e rəhalat naip asol. ³ Nian təmətamnu Jemes, məplan məmə netəm Isrel nĭkilat təmagien pik ron. Kən in təmatig maskəlim min Pita. Təmatol nat u e nian kəmatol lafet mil lan Rəha Nuhagego-inən ne Pret U Is Tikə Lan. ⁴ Nian tĭnaskəlim rəkis Pita, kən təmĭləs-ipən e kalapus. Kən Herot təmən məmə mopael sikistin okoatətlosig-in, kuwit kuwit e aua min rafin e nərauiəgən ne lapĭn. Kən Herot tolkeike məmə otiuw-iarəp tətul e nĭganəmĭti netəmim nian lafet tĭnol namnun. ⁵ Məto nian Pita təmətatig e kalapus, kən netəm rəha niməfak kəmotəfak-pən əskasik ron kəm Uhgĭn.

11:16: Wək 1:5 **11:18:** Wək 13:48; 14:27 **11:19:** Wək 8:1-4 **11:22:** Wək 4:36 **11:25:** Wək 9:30

* **11:26:** E nəghatən Kris, nĭpətĭ nəghatən u “Kristin” tatən məmə “rəha Kristo.” **11:28:** Wək 21:10 **11:30:** Wək 12:25

Uhgĭn tāmĭlās-iarəp Pita e kalapus

⁶ E lapĭn itəm olawĭg in, kən Herot tiuw-iarəp, Pita təmətapĭl ilugĭn e mopael kəiu, kəmālis nelmĭn mil e sen kəiu, kətu-pən kit e mopael kit, kən kətu-pən kit e mopael kit mĭn. Kən mopael kəiu katuətul matuehm nafiluə e kalapus. ⁷ Roiu agĭn-əh, nagelo kit rəha Iərəmərə tĭet-pa, kən təmāsĭə məhag-əhag e nĭpəgnoa kalapus. Təmekek nĭkali Pita kən məhgaiir lan. Kən məmə, “!Ətul uəhai!” Kən sen mil kəmuisas atĭp e nelmĭ Pita mil.

⁸ Kən nagelo tən-ipən kəm in məmə, “Uwĭn e rəham put ne natĭmnat.” Kən Pita tuwĭn elat. Kən tən-ipən mĭn kəm in məmə, “Uwĭnin rəham kot, kən mətəu-pa io.” ⁹ Kən Pita təmətəu-pən miaiet e nĭpəgnoa kalapus, mətə in təsĭtunən məmə natĭmnat mĭn u nagelo tatol lan in nĭpahrienən. Nĭkin təht məmə tatehm nat kit tahmen e napĭlaiirən. ¹⁰ Kəmualiwək muaprəkis-in mopael kit itəm tatehm kalapus, kən mualiwək muaprəkis-in mĭn mopael kit mĭn, kən kəmuea e namnu toa itəm kəmĭləkĭn e iaen. Toa u tatuag-pən e taon asol. Nian kəmuea iuəhkĭr ron kən təmerəh atĭp kən kəmĭaiet-pən ikĭn. Nian kəmualiwək məsĭn mĭan e suatĭp, kən əmun nagelo təmĭkə mĭn.

¹¹ Kən Pita in tĭnĭtun məmə sənəmə napĭlaiirən, kən tən məmə, “Roiu enĭtun ətuatĭp məmə Iərəmərə təmahl-ipa rəhan nagelo təmuwa mĭlās-irəkis io e nat naka itəm Herot tolkeike məmə otol lak itəm netəm Isrel kəmoatolkeike məmə okotəplan.”

¹² Nian Pita tĭnĭtun məmə Uhgĭn tāmĭlās-irəkis in, kən təmuwĭn əpəh e nĭmə rəha Meri, mama rəha Jon Mak. Netəm koatahatətə e Uhgĭn tepət kəmotuwa kitĭah moatəfak-pən kəm Uhgĭn məmə otasĭtu lan. ¹³ Kən Pita təməht-əht toa e iat rəha nĭmə əh, kən pətan iolwək kit, nərgĭn u Rota, təmāiu muwĭn məmə karmə pah əh tatəht-əht toa. ¹⁴ Nian təmətə nəwĭa Pita, kən təmĭtun məmə in Pita pahrien. Kən nĭkin təmagĭen pĭk agĭn-əh kən taluĭn nerəhən e toa mətə təmāiu mĭtəlig muwĭn məplan netəmim u koatəfak, kən təmən məmə, “!Ei, netəmim, Pita əpəh ihluə e toa tatətul!”

¹⁵ Mətə kotəmə, “Ah. Ik ĭalməl.” Mətə in təmatəkəike matən məmə, “!Kəp! Iatən pahrien.” Kən ilat kotən məmə, “Okəmə naka rəhan nagelo tĭə.”

¹⁶ Mətə Pita tatakəike matəht-əht toa. Kən kəmotuwĭn kerəh e toa, kən nian kəmotəplan in, nĭkilat təmaut pĭk ron. ¹⁷ Mətə Pita tāmĭlās-ipər nelmĭn mēfətutu ilat məmə okəsotəghatən. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə təmāhro nulan Iərəmərə tāmĭlās-iarəp in e kalapus. Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otən-ipən nəghatən u kəm Jemes ne piatāt mĭn e nĭməfak.” Kən təmĭet magĭm matuwĭn ik pĭsĭn kit mĭn.

¹⁸ Kəmən lawĭgĭn, mopael mĭn itəm kəmoatehm Pita e kalapus, kəmotətapəh-ətapəh olat mĭn, kən mĭnotəruru əfəməh məmə Pita təmāhruwĭn. ¹⁹ Kən nian Herot təmətə məmə Pita təmĭkə, kən təmahl-ipən mopael mĭn məmə okotegəs-in. Mətə nian mopael mĭn kəməsotəplanən, kən Herot təmaun-in mopael mĭn itəm kəmotəhm kalapus mətəpəh olat məmə Pita təmāhrol magĭm. Mətə ilat kotəruru kən in təmən məmə okəmĭk mopael mĭn əh kan kohamnu ilat. Kən Herot təmĭet Jutĭa muwĭn e taon kit Sisaria matĭg ikĭn o nian neen.

Kĭg Herot Akripa Kitĭah təmĭmĭs

²⁰ E nian əh, Kĭg Herot Akripa Kitĭah neməha təmōl pĭk təmetəhau netəm kotatĭg e taon mil əh, Taea ne Saeton. Kən netəm-iasol mĭn rəha taon mil əh kəmotuwa kitĭah kən motuwĭn məmə okotəplan kĭg məmə okotarū nego, mətə-inu netəm ĭməlat ikĭn kotuwĭn katos-nəmĭtĭn nagwənən ĭmə kĭg ikĭn. Mətə aupən ilat kəmotuwĭn motəplan kĭg, kəmotəghat ilat suah kit nərgĭn u Plastus, itəm tatehm wĭr natĭmnat e nĭmə rəha Kĭg Herot, motiuw-pən məmə otətəu-pən ilat.

²¹ E nian itəm Kĭg Herot təmĭtəpun lan məmə otuwĭn məplan ilat, kən təmuwĭn e rəhan natĭmnat wĭr mĭn itəm tatəgətun məmə in tətərəmərə. Kən təmuwa məpələh e ikĭn ĭmə kĭg, kən matəghat kəm netəmim. ²² Kən netəmim kəmotagət əfəməh məmə, “!Suah u tatəghat sənəmə in etəmim mətə uhgĭn kit!” ²³ Kən roiū agĭn mĭn nagelo kit rəha Iərəmərə təmōh

e nīmīsən əskasik kit mətō-inu Herot tamos nənwiwiən o netəmim, kən məsos-ipənən nənwiwiən kəm Uhgīn, kən wom mīn kəmoton nisgan kən timīs.

²⁴ Kən e nian əh, netəm koatən nīpahrienən e Iesu kəmoatəkəike kətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgīn e ikīn mīn tepət, kən netəmim tepət kəmotuwa katən nīpahrienən e Iesu. ²⁵ Nian Panapas ne Sol kəmioal namnun rəhalau wək əpəh Jerusalem, miatəlig mian Antiok iləhal Jon Mak.

13

Uhgīn tāmītapun Panapas ne Sol məmə okioal rəhan wək

¹ E nīməfak Antiok, ien mīn əh-ikīn ne iəgətun mīn. Ilat u Panapas, ne Simeon katən məmə etəm iapīn, ne Lusias etəm Saerin, ne Manaen u təməpət ilau Herot Antipas u təmatərəmərə e Kalili aupən, ne Sol. ² E nian kit ilat kəmotapəs nagwənən kən moatəfak-pən kəm Iərəmərə, kən Narmīn Rəha Uhgīn təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iakolkeike məmə roiu əh onəkotiləs-ipər Panapas ne Sol məmə ilau okioal wək u itəm emaun-in ilau ron.” ³ Kən nian kīnotapəs rəkīs nagwənən motəfak, kən motələhəu-pən nelmilat e rəhalau-kapə məmə okotiləs-ipər ilau, kən motahl-ipən ilau məmə okian mioal wək.

Panapas ne Sol kəmuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn əpəh Saepras

(Əplan map rəha naliwəkən rəha Pol e namnu naoa u.)

⁴ Kən mətō-inu Narmīn Rəha Uhgīn təməhl-ipən ilau məmə okioal wək u, kən ilau kəmian əpəh e taon Selusia, kən ikīn əh kəmian e nego kit mian əpəh e nəptən kit Saepras.

⁵ Nian kəmīet-arəpən e taon Salamis, kəmian e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn. Kən Jon Mak tatətəu-pən ilau mətəsitū elau.

⁶ Kən kəməhlaliwək əm e nəptən un mətōarus məhaliət-arəpa e taon Pafos. Ikīn əh kəməhaləplan noanol kit rəha Isrel itəm tatol nat pīspīs e nəsanənən rəha iərmīs mīn, kən in ien eiūə, nərgīn u Patisas. ⁷ Suah u tətaliwək nian tepət ilau Setias Polas u kapman asol rəha netəm Saepras. Setias Polas in tenatīg, rəhan nətəligən təwīr. Kən in təməhl-ipən nəghatən məmə Panapas ne Sol okuea muəplan, mətō-inu tolkeike məmə otəto nəghatən rəha Uhgīn. ⁸ Mətō suah u Patisas təmatən rat ilau. (Nərgīn e nəghatən Kris katən məmə Elimas). Kən mətalkut məmə otəuhlin nətəligən rəha Setias Polas məmə otəsənən nīpahrienən e Iesu.

⁹ Kən Sol u kətaun-in mīn məmə Pol, Narmīn Rəha Uhgīn təmərīoah e nīkin, kən təmətəg-pən ətuatīp o Elimas kən mən məmə, ¹⁰ “!Ei! Ik nətī Setan. Ik tīkīmīr rəha natīmnat rafin itəm kotətəuatīp. Ik nakərīoah əm e neīueīuən ne nəratən. ?Onəghan nəpanapəs nən ratən suatīp pahrien rəha Iərəmərə itəm natəuhlin? ¹¹ Roīu əh, Iərəmərə otol nalpīnən kit kəm ik məmə nīganəmtīm otəpīs, onəsəplanən nəhag-əhagən kit ne o nian neen.” Kən roīu agīn mīn təməplan norəu ne napīnəpən kəmuea mualpīn nīganəmtīm, kən nīganəmtīm təpīs agīn. Kən təmətul matea-pən əpnarīn əm məmə suah kit otəsitū lan mit. ¹² Nian kapman Setias Polas təməplan nat əh, təmən nīpahrienən e Iesu mətō-inu təməut magīen o nəgətunən rəha suah mil e Iərəmərə.

Panapas ne Pol kəmian Antiok əpəh ikīn Pisitia

¹³ Kən Pol ne rəhan mīn netəmim kəmotīet Pafos motuwīn e nego kit motuwīn əpəh taon Perka e ikīn Pamfilia. Ikīn əh Jon Mak təməpəs ilat mītəlig-pən əpəh Jerusalem.

¹⁴ Kən ilat kəmotīet Perka motuwīn əpəh taon Antiok əh-ikīn Pisitia. Kən e nian rəha Sapat, kəmotuwīn imə e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel moatəpələh. ¹⁵ Nian kəmotətō nafīnən rəha Lou ne Ien Mīn, kən netəm-iasol rəha nīmə əh kəmotahl-ipən

nəghatən kəm Pol ne Panapas motən məmә, “Piak mın. Okəmә itəmat kit tatos nəghatən wır məmә otən tasitu e netəmim, tətul mən-iarəp.”

¹⁶ Kən Pol təmätul mefätutu ilat məmә okəsotəghatən, kən mən məmә, “Noanol mın rəha netəm Isrel ne itəmat Iaihlua mın itəm noatəfak-pən kəm Uhgın, otətəlig-in-tu io.

¹⁷ Uhgın rəha noanol mın rəha Isrel təmitəpun timitat mın aupən kən mol ilat kotepət nian ilat kəmoatatig əpəh ikin Ijip. Kən e nəsanənən asol rəhan, təmit-iarəp ilat e nəptən əh.

¹⁸ Kən matehm wır ilat o nup foti nian kəmotan əpəh ikin taruən-aruən ikin. ¹⁹ In təmol noanol mın rəha netəm Isrel kəmotoh kapman mın rəha nəptən sepın itəm kotatig e nitən əh Kenan, kən mos-ipən nəptən əh rəhalat kəm tipitat mın məmә rəhatat. ²⁰ Natimnat mın əh kəmol nup fo-hanrit-fifti tinuwa minuwın rəkis. Uarisig e natimnat mın əh, Uhgın təmos-ipən kəm noanol mın rəha Isrel netəm-iasol mın məmә ilat okotərəmərə elat mətoarus-pa e nian rəha ien rəha Uhgın Samuel. ²¹ Kən netəmim kəmotətapəh kəm Samuel o kig, kən Uhgın təmos-ipən kəm ilat Sol u nəti Kis, təmisipən e noanol rəha Benjamin. Kən in təməmə elat o nup foti. ²² Kən nian Uhgın təmiləs-irəkis Sol, kən in mol Tefit təmuwa kig. In təmən-iarəp nat kit təwir lan məmә, ‘Eməplan suah kit Tefit nəti Jese, in etəm tətuatip itəm io iakolkeike. Kən in otol natimnat rafin itəm io iakolkeike məmә otol.’

²³ “Kən Uhgın təmol məmә Iosmegəh kit, inu Iesu, otisi-pən e noanol rəha suah u Kig Tefit, məmә otosmegəh netəm Isrel tahmen-pən əm məmә in təmən-iəkis mihin. ²⁴ Məto uarisig Iesu tətouon rəhan wək, Jon təmaupən mən-iarəp kəm noanol mın rəha Isrel məmә okotəkəike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mın kən kol baptais elat. ²⁵ Nian Jon təmatuwa iuəhkır o nolən namnun rəhan wək, in təmən məmә, ‘?Nikitəmat təht məmә io pah? Io sənəmә etəm ilouin itəm Uhgın təmən rəkis. !Kəp! In tatarisig lak itəm io esahmenən məmә ekapeg rəkis rəhan put.’*

²⁶ “Piak mın itəm nəmotisi-pən e noanol rəha Epraham, ne itəmat Iaihlua mın itəm nəkoatəfak kəm Uhgın, otətəlig-in wır, Uhgın təmahl-ipa kəm kitat nəghatən u e Iesu məmә in otosmegəh kitat. ²⁷ Kən netəmim itəm kotatig Jerusalem ne rəhalat netəm-iasol mın kəməsotitunən məmә suah əh inəh Iesu, Uhgın təmahl-ipa məmә otosmegəh ilat. Kən nat əpnapın kəmatafin-iarəp kəm ilat e Sapat mın rafin nəghatən rəha ien mın rəha Uhgın itəm kəmoatən e Iesu, məto ilat kəməsotitunən. Kən ilat kəmotən məmә okohamnu Iesu tahmen-pən əm itəm ien mın rəha Uhgın kəmotən aupən məmә netəmim okotol mihin. ²⁸ Nat əpnapın kəməsotəplanən nat kit məmә otimis ron, məto kəmotətapəh məmә Pailat othamnu.

²⁹ “Nian kəmol rafin natimnat itəm Nəghatən rəha Uhgın təmən məmә okol mihin lan, kən rəhan mın netəmim kəmotiləs-iəhau e nig kəluau motiləs ka kitənim e nıpəg kəpiel. ³⁰ Məto Uhgın təmol in təmegəh mın e nımisən. ³¹ Kən e nian tepət tatiət-arəpa o rəhan mın netəmim. Netəm əh, ilat Iesu kəmotan aupən əpəh Kalili mətoarus-pa Jerusalem. Kən roiu əh netəm əh koatən-iarəp kəm piatat mın u noanol mın rəha Isrel, məmә ilat kəmotəplan pahrien Iesu, kən in təməmegəh pahrien.

³² “Kən roiu əh, itimat ioatən-ıpinə kəm itəmat namnusən təwir əh, məmә nəniəkisən itəm Uhgın təmol kəm tipitat mın aupən, ³³ roiu əh, tinol rafin nəghatən rəhan kəm kitat noanol mın rəhalat nian təmosmegəh Iesu e nımisən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın e Naoa Rəha Napuən Mın kəiu tatən məmә, ‘Tk nətik. Roiu enuwa rəham tata ətuatip.’

³⁴ “Uhgın təmən-iəkis rəkis e rəhan Naoa məmә otəpanosmegəh Iesu e nımisən, kən okol təsimis mınən, kən nıpətin otəsəmnəmītən. Tatən məmә,

13:17: Eks 1:7; 6:6; 12:51 **13:18:** Nam 14:34; Dut 1:31-32 **13:19:** Dut 7:1; Jos 14:1 **13:20:** Jdg 2:16; 1 Saml 3:20 **13:21:** 1 Saml 8:5,19; 10:20-24 **13:22:** 1 Saml 13:14; 16:12; Sam 89:20 **13:23:** 2 Saml 7:12-16
13:24: Mat 3:1-2 * **13:25:** Iolwək rəha etəm-iasol in tatapeg rəkis put rəha etəm-iasol rəhan. Wək u in ləhau agın.
13:25: Jon 1:20,27 **13:28:** Mat 27:22-23 **13:29:** Mat 27:59-60 **13:31:** Wək 1:3,8 **13:33:** Sam 2:7

‘Nīpahrienən, oekos-īpīnə nat wīr aġin mīn kəm ik itəm emən-iəkis rəkis kəm Kig Tefit aupən.’

³⁵ “Kən e ik pīsīn mīn kit mīn e Naoa Rəha Uhgīn, Kig Tefit təmən kəm Uhgīn e Iosmegəh məmə,

‘Kən onisegəhan-inən məmə nīpəti Iolwək Ətuatīp rəham otəmnəmīt məpien.’

³⁶ “Nian Tefit təmatəmegəh, təmol natīmnat mīn itəm Uhgīn tolkeike. Uarisig ikin tīmīs, kən kəmitənim ilat tīpīn mīn, kən nīpətīn təməmnəmīt. ³⁷ Kən nəghatən əh, təməsəghat-inən Tefit, məto təmatəghat-in Iesu məmə in mīn təmīmīs, məto Uhgīn təmol təmegəh mīn, kən nīpətīn təmīsəmnəmītən.

³⁸ “Kən piak mīn, iakolkeike məmə onəkotītun məmə roiu iatən-īpīnə kəm itəmat məmə e Iesu, Uhgīn otos-irəkis nolən rat mīn rəhatəmat. ³⁹ Kən itəmat onəkotəkəike motītun məmə Iesu pīsīn əm tītun nos-irəkīsən nolən rat rəha netəm u itəm koatahatətə lan. In otīkis ilat o nolən rat mīn rəhalat. Məto suatīp rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses təsahmenən o nosmegəhən etəmim. ⁴⁰ Kən itəmat onəkotəkəike moatəto itəmat məmə nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn otəsuwamən etəmat. ⁴¹ Kən in tatən məmə,

‘Ei, otətəlig-in-tu, itəmat itəm noatəghat nausit moatən rat natīmnat rafin. Onəkotaut kən motīmīs, məto-inu e nian nakoatəmegəh, oekol nat kit tərət pīk otəmat itəm okol nəsotənən nīpahrienən lan, nat əpnapīn okəmə suah kit otən ətuatīp kəm itəmat.’ ”

Netəmim kəmotagien o namnusən təwīr

⁴² Nian Pol ne Panapas kīnatiāiet e nīməfak, netəmim kəmotətapəh olau məmə, “Awi, okol nakuea mīn e Sapat u tatuwa, muən-iarəp mīn nəghatən əh neen kəm itimat.” ⁴³ Kən nian netəmim kəmotiet e nīmə, ilat tepət kəmotətəu-pən Pol ne Panapas. Netəm əh, neen noanol mīn rəha Isrel, kən neen netəm rəha ikin mīn itəm kəmotapəs rəhalat nahatətəən moatətəu-pən nahatətəən rəha netəm Isrel.

Kən ilau kəmuəghat kəm ilat matuən-īpən əskasīk kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike motaskəlīm nahatətəən rəhatəmat e Uhgīn.”

⁴⁴ Kən e Sapat itəm tatuwa, iuəhkīr netəmim rafin e taon asol əh kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Uhgīn. ⁴⁵ Kən nian netəm Isrel kəmotəplan nīmanīn netəmim kəmotuwa o nəghatən rəha Pol, kən kəmotətəhak pīk olat, kən mīnotətuoun moatən rat Pol ne nat naka itəm in tatən.

⁴⁶ Kən Pol ne Panapas kəməsuəgīnən kəmuən məmə, “Itīmlau oekuəike muən-iarəp nəghatən u rəha Uhgīn kəm itəmat pītən, noanol mīn rəha Isrel. Kən itəmat nəmotapəs nəghatən rəha Uhgīn, kən itəmat nakoatən atīp əm məmə itəmat nəsotahmenən o nosən nəmegəhən līlīn. Kən roiu itīmlau enatīan məmə ekuən-iarəp namnusən təwīr u kəm Iaihlūə mīn itəm sənəmə noanol mīn rəha Isrel, ⁴⁷ kən inu, inu nəghatən itəm Iərəməərə təmos-īpa rəkis kəm itīmlau məmə ekioal, in tatən e Naoa Rəha Uhgīn məmə, ‘To emol ik məmə onəkuwa ik nəhag-əhagən kit rəha Iaihlūə mīn, məmə natən-iarəp kəm netəmim rafin məmə iakolkeike məmə ekosmegəh ilat.’ ”

⁴⁸ Nian Iaihlūə mīn kəmotəto nəghatən əh, nīkilat təmagien ron, kən mīnoatamnus-amnus kəm ilat mīn məmə nəghatən rəha Iesu Iərəməərə in təwīr pīk. Kən netəm u itəm Uhgīn təmaun-in rəkis ilat məmə okotos nəmegəhən u itəm namnun tīkə, ilat kəmotən nīpahrienən lan. ⁴⁹ Kən nəghatən rəha Iərəməərə təmaiu mītəlau e nītən əh rafin e taon əh.

Noanol mīn rəha Isrel kəmotəhg-iarəp Pol ne Panapas

⁵⁰ Məto noanol mīn rəha Isrel neen kəmotuwīn motəplan nīpītān asol rəha taon əh itəm koatəfak ilat netəm Isrel, ne netəm-iasol mīn e taon əh, motiūw-pa ilat moatol neməha kəm Pol ne Panapas. Kən kəmotəhg-iarəp ilau iməlat ikin. ⁵¹ Məto ilau kəmīoah pīspīs nəptən e nelkīlau tahmen e nəmtətīn kit məmə Uhgīn təməuhlin məntāan kəm ilat kən otol nalpīnən kəm ilat. Kən ilau kəmīāiet mīan e taon əh Ikoniam. ⁵² Məto netəm rəha

Iesu əpəh Antiok, Narmın Rəha Uhgın tatərioah elat, kən ilat nıkilat tətəgien pik.

14

Pol ne Panapas kəmian Ikoniam

¹ E Ikoniam kəmian mın əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgın, kən nəghatən rəhalau təwir pik məmə təmiuw-pa netem Isrel tepət ne netəm İaihlua tepət mın, məmə ilat kəmoatən nıpahrienən e Iesu. ² Məto netəm Isrel itəm kəsotənən nıpahrienən e rəhalau nəghatən, kəmotuwın o İaihlua mın, motol ilat kotətəhau pik netəm u koatən nıpahrienən e Iesu, moatol neməha kəm ilat. ³ Məto Pol ne Panapas kəmuatig ikin tuwəh, məsuəginən ilat, kəmatuəkəike matuən-iarəp nəghatən rəha nəwırən rəha Uhgın kəm netəmim rafin. Kən İərəmərə təmol ilau kioal nat pıspis ne nəmtətin tepət məmə netəmim okotıtun məmə rəhalau nəghatən rəha nosmegəhən in nəghatən pahrien.

⁴ Kən netəm ikin əh, kəmotəhap ilat mın, neen kəmotətəu-pən netəm Isrel itəm kəsotənən nıpahrienən e Iesu, kən neen kəmotətəu-pən aposol mil əh, Pol ne Panapas. ⁵ Kən netəm Isrel ne İaihlua mın, ne netəm-iasol mın rəhalat mın, kınəotol nəghatən anion kit məmə okotərəkin ilau, kən motahtımmu ilau e kəpiel. ⁶ Məto nian kəmotətəo nəghatən anion rəhalat, kəmuagım mian əpəh e ikin Likaonia, kən mian mətuatig e taon mil əh, Listra ne Tepe. ⁷ Kən e taon mil əh ne ikin mın tıtəlau e taon mil əh, ilau katuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu İosmegəh.

Pol ne Panapas əpəh Listra

⁸ Kən e Listra, suah kit əh-ikin. Nian təmair məto nelkin təməfaiu təruru naliwəkən, tatəpələh əm, kən in tatəpələh ikin əh ⁹ matətəlig-in nəghatən rəha Pol. Pol təmətag-pən ətuatip o suah əh, mınıtun məmə suah əh tınatahatətə rəkis məmə nelkin tıtun nəwırən, ¹⁰ kən magət əfəməh lan məmə, “!Ei piak, ətul!” Kən əmun, suah apon təmətip mər kən mınataliwək.

¹¹ Nian nımanin netəmim kəmotəplan nat əh itəm Pol təmol, kəmotən əfəməh e nəghatən Likaonia məmə, “!Ei! Otəplan-tu. Uhgın mın rəhatat kınətol netəmim in, ilat mınətuwa imətət ikin.” ¹² Kən kəmotəuhlin nərgi Panapas məmə Sus u nıpətın təmə in İərəmərə rəha uhgın mın rəhalat. Kən kəmotəuhlin mın nərgi Pol məmə Heremes, nıpətın u məmə in İəghat əsol rəha uhgın mın rəhalat. ¹³ Nimə rəha narmi nat rəha uhgın əh Sus, in tatətul ihluə e taon əh. Kən pris rəha uhgın əh Sus təmasig kau mın neen itəm tınətu-pən rəkis nəguı-nig elat. Kən məmik ilat muwa e nafilua rəha latuənu rəhalat itəm kəmotol əpətın e kəpiel. Məto in ne nımanin netəmim kotolkeike məmə kotol sakrifais kəm ilau motol nənwıwıən lan kəm Pol ne Panapas.

¹⁴ Məto nian aposol mil kəmuəto nəghatən e nat əh, kəmuəhap rəhalau natımmnat.* Kən kəmuaiu mian əpəh ilugın elat. Kən muagət əfəməh məmə, ¹⁵ “!Ei, nəman! ? Nəkotəmə nəkotol nat un o naka? İtımlau etəmim əm təhmen etəmat. Etios namnusən təwir matuea kəm itəmat, kən ekioalkeike məmə ekuəuhlin nətəligən rəhatəmat məmə nəkotapəs nəfakən kəm uhgın mın u itəm rəhalat nəsanənən tıkə. Məto onəkotəfak əm kəm Uhgın itəm təməgəh, mətatig namnun tıkə. In pısın əm təmol neai, nəptən, nıtəhəi, ne natımmnat rafin itəm koatatig ikin mın rafin.

¹⁶ Aupən in təmegəhan-in məmə netəmim e ikin mın rafin məmə ilat okotətəu-pən atıp əm suatıp mın rəhalat. ¹⁷ Məto nian rafin in tatol suatıp kəm ilat məmə ilat kotıtun nəplanən rəhan nəwırən itəm in tatol. In tatol nuhəən tatəfik, matol nagwənən mın e nasumən, kən koatol nıpətılət e nian ətuatıp rəhalat. In tatos-ipən nagwənən kəm itəmat

14:3: Mak 16:20; Hip 2:4 **14:5:** Wək 14:19
nəmtətin kit məmə kəmotətəo tərət pik e nolən əh

14:11: Wək 28:6

14:15: Sam 146:6; Wək 10:26

* **14:14:** “kəmuəhap rəhalau natımmnat” in

14:16: Wək 17:30

mol itəmat nakoatəto təwir.” ¹⁸ Məto kəmatuən pap nəghatən əh kəm ilat, iuəhkir əm kuakia o nən-iəhauən ilat o nolən sakrifais, o nos-ipənən nənwiwien kəm ilau.

¹⁹ Kən netəmim neen e noanol mın rəha netəm Isrel kəmotiet e Antiok əh Pisitia ne Ikoniām motiet-pa Listra motiuw-pa netəmim tepət məmə okotuwa kəplan ilat. Kən kəmotiləs Pol kən motaht e kəpiel, kən motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon motapəs tətəmahl. Nəkilat təht məmə təmimis. ²⁰ Məto nian netəm rəha Iesu kəmotuwa kətul kitəlau in, kən tətul əmun muwin mın əpəh imə e taon. Kən kəmən lawigin, in ne Panapas kəmiaiet mian Tepe.

Pol ne Panapas kəmietəlig-pən Antiok əh Siria

²¹ Kən Pol ne Panapas kəmuən-iarəp namnusən təwir e taon əh Tepe, kən kəmiaiuw-pa netəmim tepət kotuwa o Iesu. Kən kəmiatəlig muea Listra, kən uarisig u, kiaiət mın muea Ikoniām, kən miaiet mın muea Antiok əh Pisitia. ²² Kən ikin əh, kəmatuem əskasik netəm rəha Iesu. Kən matioas-ipən nəghatən məmə okotətul əskasik e nahatətən e Iesu. Kən matuən məmə, “Kitat okotatig e nəratən tepət nian koatuwin e suatip rəha nuwinən matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgın. Məto nat əpnəpın əm, kitat okotəkəike moatətul əskasik.” ²³ Kən e niməfak mın e ikin mın rafin itəm ilau katian ikin, katuəmki-pər elta mın rəhalat. Kən matuapəs nagwənən matioal nəfakən, kən matuələhəu e nelmi İərəməərə netəmim itəm kınəatən rəkis nıpahrienən lan.

²⁴ Kən ilau kəmian-pən Pisitia ikin muatite-pa Pamfilia ikin e taon əh Peka, ²⁵ ikin əh ilau kəmuən-iarəp namnusən təwir ikin. Kən ilau kəmuatite-pa mın e taon kit mın Atalia, ²⁶ kən kəmios nego ikin miatəlig-pa Antiok əh Siria. Netəm Antiok əh inəh, aıpən ikin ilat kəmotahl-ipən Pol ne Panapas məmə okian muən-iarəp nəghatən rəha Uhgın, kən motəfak məmə Uhgın otehm wir ilau e ikin mın itəm ilau katian ikin. Kən roiu kinioal namnun wək rəhalau.

²⁷ Nian ilau kəmiatəlig-pa mın, kəmuəun-in netəmim rəha niməfak məmə okotuwa kitəh. Kən ilau kəmuən-iarəp kəm ilat natimnat itəm Uhgın təmol elau e nəsanənən rəhan, kən məmə təmahro nulan İaihlua mın, ilat kəmotuwa moatən nıpahrienən e Iesu.

²⁸ Kən ikin əh, ilau kəmuatig tuwəh ilat netəm rəha Iesu.

15

İəfak mın neen kəmoatən məmə netəmim okotətəu-pən

Lou rəha Moses

¹ Kən netəmim neen kəmotiet əpəh Jutia motatite-pa Antiok moatəgətun piatat mın moatən məmə, “Okəmə kəsəhg-ipənən itəmat, tahmen e inu itəm Lou rəha Moses tatən mihin, okol Uhgın təsosmegəhən itəmat.” ² Kən Pol ne Panapas ilat netəm əh koatərgəhəu o nəghatən əh, kən kəmotəghat əfəməh e nənən əh. Kən uarisig, netəm rəha niməfak əh Antiok kəmotitəpun Pol ne Panapas ne ilat neen mın məmə okotuwin Jerusalem motəplan aposol mın ne elta mın rəha niməfak o nənən əh.

³ Netəm rəha niməfak kəmotahl-ipən ilat kotuwin, kən nian ilat kəmoatiet-pən Fonisia ne Sameria, kəmoatən-iarəp məmə təhro nulan Uhgın tatiuw-pa İaihlua mın koatuwa rəhan netəmim. Kən nəghatən əh təmol piatat mın ikin əh nəkilat tətəgien pik. ⁴ Nian kəmotiet-pa Jerusalem, netəm rəha niməfak ne aposol mın ne elta mın rəha niməfak, kəmotəgien məmə okotos ilat motuwin iməlat mın ikin. Kən Pol ne netəm əh kəmotən-iarəp natimnat itəm Uhgın təmasitu elat lan. ⁵ Məto Farisi neen əh-ikin itəm koatən nıpahrienən e Iesu, kəmotətul motən məmə, “İaihlua mın, okəike kəhg-ipən ilat, kən onəkotəkəike kəgətun ilat məmə okotətəu-pən Lou rəha Moses.”

Aposol mın ne netəm-iasol mın kəmotəghat əpəh Jerusalem

⁶ Kən aposol mīn ne elta mīn rəha niməfak kəmotəpələh kəmotəghat-in nənən əh.
⁷ Kən nian kəmotəghat nəfəməh məsīn, kən Pita təmətul mən məmə, “Piak mīn. Itəmat nəkotitun wīr məmə nuwəh rəkis Uhgīn təmītəpun io e nikitat məmə ekən-iarəp nam-nusən təwīr rəha Iesu kəm Iaihlua mīn məmə okotən nīpahrienən lan. ⁸ Uhgīn tītun nətəligən rəha netəmim, kən in tīnəgətun rəkis məmə nīkin tagien məmə otosmegəh netəm u sənəmə noanol mīn rəha Isrel, mətə-inu təmos-īpa Narmīn Rəha Uhgīn kəm ilat e suatīp kitīah əm itəm təmos-īpa kəm kitat. ⁹ In təməsol pīsīnən kəm ilat. !Kəp! In təmafəl rəkis rəhalat nolən rat mīn mətə-inu koatən nīpahrienən lan tahmen-pən əm e itəm tīnol rəkis kəm kitat.

¹⁰ “?Mətə tahro itəmat nakoatuwin e suatīp pīsīn məmə Uhgīn nīkin otahmə? ?Tahro itəmat nīnoatīlās-īpən Lou kəm ilat məmə in nat təfigəm kit itəm ilat kotalis? !Kəp! Itəmat, otəplan-tu. Kitat ne tīpītat mīn kitat rafīn kəsotahmenən məmə okotīlās nat figəm əh. ¹¹ Mətə kitat koatahatətə məmə Iesu in Iərəmərə rəhatat, kən in tatosmegəh kitat e rəhan nəwīrən əm, kən in matol əm nəhlan kəm ilat.”

¹² Nəghatən əh təmōl ilat kotəruru nat okotən, kən moatətəlig-in Pol ne Panapas kīnatuamnus-iarəp nat pīspīs mīn ne nəmtətīn pīsīn pīsīn mīn itəm Uhgīn təmōl ilau kīoal e nīganəmtī Iaihlua mīn.

Jemes təmahtosīg-in nəghatən

¹³ Nian kəmīoal namnun nən-iarəpən wək mīn rəhalau, kən Jemes tətul mən məmə, “Piak mīn. Otətəlig-in wīr-tu rəhak nəghatən. ¹⁴ Pita təmən wīr agīn kəm kitat məmə tahro nulan Uhgīn təmīet-pa pītən o Iaihlua mīn məmki-rəkis ilat neen məmə rəhan mīn. ¹⁵ Mətə nat əh tahmen-pən əm e nəghatən itəm ien rəha Uhgīn təmən itəm kəmətə e Naoa Rəha Uhgīn. Uhgīn tatən məmə,

¹⁶ “Uarisīg e natīmnat mīn əh, oekītəlig-pa mīn.

Oekol-wīr nego rəha nərəmərəən rəha Kig Tefit u təməhap aupən iuəhkīr tamnīm.

Nat əpnapīn iuəhkīr tamnīm, mətə ekīlās-īpər mīlpīn mafəl mol təkaskīk mīn,

¹⁷ məmə netəm əpnapīn e nītən mīn u Iaihlua mīn, itəm nīnəmītəpun rəkis ilat məmə rəhak netəmim mīn, ilat okotegəs-in io.

¹⁸ Io Iərəmərə iatən mihīn kən emol netəmim kotītun rəkis nat əh aupən.’ ”

¹⁹ Kən Jemes təmən məmə, “Kən tol nəhlan, io iakən məmə roiu Iaihlua mīn kīnoatəuhlin nətəligən rəhalat mīnoatuwa o Uhgīn. Kən təsəwīrən məmə kitat okotol tīəkis pīk mīn olat. ²⁰ Mətə pəs okotətə naoa kit tuwīn kəm ilat məmə okəsotunən nagwənən mīn u itəm kīnol rəkis sakrifais lan kəm narmī nat mīn u iərmīs mīn, kən kotamkīmīk e nīganəmtī Uhgīn. Kən məsotolən təfagə e pətən. Kən məsotunən nat megəh itəm kəmarīl nentou mətə-inu nītan əh-īkīn e nīpətīn. Kən okəsotunən nītan. ²¹ Okotəkəike mōtən-īəhau ilat nəhlan o nələhəuən nəməlinuən tətətīg, mətə-inu təmətuooun rəkis e Sapat mīn rafīn, netəmim koatafin Lou rəha Moses əpəh e nīmə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel. Kən katən-iarəp nəghatən mīn əh e taon mīn rafīn.”

Kəmətə naoa kəm iəfak mīn u Iaihlua mīn

²² Kən aposol mīn ne elta mīn ne netəm rəha niməfak kəmotegəhan məmə okotahl-īpən ilat mīn neen kotətəu-pən Pol ne Panapas motuwīn Antiok. Kən kəmotətgi-arəp Saelas ne Jutas u katən məmə Pasapas. Suah mīl əh netəmim koatīsīai-in ilau. ²³ Kən kəmotos-īpən naoa kəm ilat məmə okotos motuwīn. Naoa tatən məmə,

“Itīmat aposol mīn ne elta mīn rəha niməfak, itīmat piatīmat u itəmat. Iakotən təwīr kəm itəmat əpəh Antiok, ne Siria, ne Silisia u Iaihlua mīn, mətə roiu nīnotuwa piatīmat mīn.

²⁴ Itimat emotəto məmə netəmim neen u e nikitimat kəmotol tiəkis pik kəm itəmat, kən itəmat nəmotəto tərət e nəghatən rəhalat. Məto itimat emisotos-ipənən nəghatən məmə okotuwın kən mihin. ²⁵ Tol nəhlan kən itimat emotaun-in nəghatən kit, kən motegəhan məmə itimat kəiu okioas nəghatən rəhatimat muətəu-pən Pol ne Panapas u ilau kuəwir pik otat. ²⁶ Iuəhkir kiamis o wək u rəha Iərəmərə rəhatat, Iesu Kristo. ²⁷ Kən itimat ioatahl-ipinə Jutas ne Saelas məmə okiamnə muehm itəmat. Ilau okuən əsas kəm itəmat nəghatən kitiəh əm itəm itimat emotəte. ²⁸ Kən Narmın Rəha Uhgın nikin tagien ne nikitimat tagien məmə esotos-ipinə minən lou kit kəm itəmat məmə otəfigəm pik otəmat, məto in əm u nəkotəkəike motol: ²⁹ onisotunən nagwənən min u itəm kinol rəkis sakrifais lan kəm narmi nat min u iərmis min; kən məsotunən nitan; kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitan əh-ikin e nipətin; kən məsotolən təfagə e pətan. Okəmə nakotətəu-pən nəghatən min əh, onəkotuwın e suatip təwir.

Inu namnun rəhatimat nəghatən.”

³⁰ Kən netəm-iasol min əh kəmotahl-ipən netəm əh ilat kuwit məmə okotuwın əpəh Antiok. Nian kəmotiet-pən Antiok, kəmotəun-in netəmim rəha niməfak e ikin min əh, kən kotuwa kitiəh, kən kotos-ipən naoa un kəm ilat. ³¹ Kən nian kəmotəfin naoa un, nikitat təmagien məto-inu nəghatən əh təmiləs-ipər nikitat. ³² Jutas ne Saelas ilau ien mil rəha Uhgın. Kəmuəghat təfəməh kəm piatat min əh mətialəs-ipər nətəligən rəhalat matioal ilat koatətul əskasik. ³³ Kəmuatig tuwəh məsin ikin əh, kən piatat min kəmotəuatipin ilau kən motətapəh məmə Uhgın otos-ipən rəhan nəməlinuən kəm ilau, kən motahl-ipən ilau kiatəlig-pən o netəm u kəmotahl-ipa ilau. ³⁴⁻³⁵ Kən Pol ne Panapas kəmuatig tuwəh məsin əpəh Antiok, kən ilat netəmim tepət kəmoatən-iarəp ne moatəgətun netəmim e Iərəmərə.

Pol ne Panapas kəmuəhap ilau min

³⁶ Nian neen uarisig, Pol təmən-ipən kəm Panapas məmə, “Təwir məmə kiatelig min mian muəplan pialau min e taon min itəm kəmuən-iarəp nəghatən ikin rəha Iərəmərə kəm ilat, muəplan-tu məmə koatahratig.” ³⁷ Kən Panapas tolkeike məmə otit min Jon Mak. ³⁸ Məto Pol təplan məmə təsətuatipən, məto-inu Jon Mak tinapəs rəkis ilau əpəh Pamfilia mitəlig məsətəu-pənən ilau mətoarus kioal namnun e wək. ³⁹ Kən kəmuən təskasik e nənən əh, kən muəhap ilau min. Kən Panapas təmit Mak kən mios nego kit mian əpəh Saepas. ⁴⁰ Məto Pol təmit Saelas ilau min. Kən netəm koatəfak kəmotəfak məmə Iərəmərə otehm wir ilau e rəhan nəwirən, kən motahl-iarəp ilau. ⁴¹ Kən kəmuəliwək mian-pən Siria ne Silisia ikin kən matuem əskasik niməfak min.

16

Timoti təmətəu-pən Pol ne Saelas

¹ Kən Pol təməliwək min muwın əpəh Tepe ne Listra. Kən ikin əh, etəmim kit əh-ikin rəha Iesu, nərgin u Timoti. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, məto rəhan tata in etəm Kris. ² Netəm koatəfak əpəh Listra ne Ikoniam kəmotən məmə Timoti in etəm təwir kit. ³ Kən Pol tolkeike məmə otit ilau min. Kən təməhg-ipən in məto-inu təməsolkeikeən məmə noanol min rəha Isrel nikitat otəht rat məto-inu kotitun məmə tata rəha Timoti in etəm Kris. ⁴ Kən nian iləhal kəməhaluwın e taon min, kəmətəhalən-iarəp kəm netəmim rəha Uhgın nəghatən rəha aposol min ne elta min itəm kəmotələhəu əpəh Jerusalem. Kən mitəhaləgətun ilat məmə okotəkəike katətəu-pən nəghatən min əh. ⁵ Kən e nolən əh, niməfak min kəmotəskasik e rəhalat nahatətən, kən nian rafin netəmim koatuwa moatəpət e niməfak.

Pol təməplan napilairən kit rəha Uhgın

⁶ Kən iləhal kəməhaluwīn-pən əpəh Fritia ne Kalesia ikin, məto-inu Narmīn Rəha Uhgīn təməsegəhan-inən iləhal məmə okəhaluwīn-pən Esia ikin məhalən-iarəp nəghatən u əh-ikin. ⁷ Nian kəməhaluwa iuəhkīr e ikin Misia ne ikin Pitinia, məhalolkeike məmə okəhaluwīn Pitinia. Məto Narmīn rəha Iesu təsegəhan-inən məmə okəhaluwīn. ⁸ Kən kəməhalaliwək məhaluwīn-pən Misia ikin, kən məhalatite-pa e taon əh Troas. ⁹ Kən lapīn in, Pol təməplan nat kit tahmen e napīlaiirən. Təməplan məmə etəm Masetonia kit tatətul matətapəh əskasīk ron məmə, “Awi, okol nakuwa Masetonia masitu etimat.” ¹⁰ Nian Pol tinəplan rəkis əm nat əh, kən enoataii-pən rəhatimat natimnat məmə ekotuwīn Masetonia, məto-inu enoatitun məmə Uhgīn tətaun-in itimat məmə ekotən-iarəp namnusən təwīr rəha Iesu kəm netəm ikin əh.

Litia əpəh Filipae təmən nīpahrienən e Iesu

¹¹ Kən emotos nego kit motiet əpəh Troas motaiu ətuatip əm o nītən Samotres. Kən kəmən lawīgīn emotuwīn motuar e taon Neapolis. ¹² Kən emotiet ikin-u motaliwək əm motuwīn əpəh e taon əh Filipae, u tatəməhl aupən e nītən asol Masetonia. Netəm ikin əh, netəm Rom ətuatip. Kən emotatig məsīn əh-ikin.

¹³ Kən e Sapat, nian rəha nəfakən, emotiet e taon əh kən motuwīn əpəh ləhau e nəhau kit itəm emotəto məmə netəmim kotuwīn ikin katəfak. Kən emotuwīn moatəpələh katəghat itimat nīpitan itəm kəmotaupən motuwa katəpələh. ¹⁴ Kən pətan Tuatira kit əh-ikin tatətəlig-in itimat, nərgīn u Litia. In pətan itəm tatol-salīm-in nīməhan nəguī-naris u nian rafīn nīməhan əh nəmtīn tiəkis pīk. Pətan əh nian rafīn in tatəfak kəm Uhgīn, kən Iərəməərə təmol nīkin tīmətmətīg məmə otən nīpahrienən e nəghatən itəm Pol tatən. ¹⁵ Kən kəmol baptais lan ne rəhan mīn, ne rəhan iolwək mīn. Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə, “Awi, okol nakotuwa imak ikin kotatig məsīn məto-inu itəmat nīnotitun rəkis məmə io iatən nīpahrienən e Iərəməərə.” Kən in təmatəkəike kəm itimat, kən ekotuwīn iman ikin.

Kəmīləs-ipən Pol ne Saelas e kalapus əpəh Filipae

¹⁶ Kən nian kit, nian emoatuwīn ikin rəha nəfakən əh, kən pətan əkəku kit təməplan itimat e suatip. In slef rəha netəmim neen itəm kəmotos-nəmtīn. Pətan əh narmīn rat kit tətətig lan itəm tol in tatən-iarəp natimnat itəm otəpanuwa. Kən matol win e mənī tepət rəha rəhan netəm-iasol mīn məto-inu netəmim kotətou ilat məmə ilat okotəto rəhan nəghatən. ¹⁷ Kən in təmatuarisīg-in itimat Pol, kən matən əfəməh məmə, “Netəm u, netəm rəha Uhgīn u in ilis, ilis pīk. Koatən-ipinə kəm itəmat suatip rəha Uhgīn məmə in otosmegəh netəmim lan.”

¹⁸ Təmatol nəhlan etimat nian tepət, mətoarus nian kit Pol tinəto tərət o nat əh mīnəpou in. Kən in təmeirair magət e narmīn rat apon məmə, “E nərgī Iesu Kristo iatən-ipinə kəm ik məmə onakiet rəkis e pətan əkəku un.” Kən roiu aģīn mīn, narmīn rat apon təmīet e pətan əkəku əh.

¹⁹ Kən nian rəhan netəm-iasol itəm koatərəməərə lan kīnotitun məmə kīnotakīə e suatip rəhalat o nolən win e mənī, kəmotəto tərət. Kən kəmotaskəlīm Pol ne Saelas motiləs ilau motuwīn əpəh e ikin rəha kaonsel rəha taon əh, ²⁰ məmə okuətul e nīganəmtī netəm Rom, netəm rəha kot. Kən ilat kəmotən məmə, “Suah mil u ilau noanol rəha netəm Isrel. Ilau kətioal nat tərət tepət u imətət ikin. ²¹ Ilau katuən məmə kitat okotəkəike kətəu-pən suatip pīsīn mīn. Məto suatip mīn əh kəsotətəuatipən e lou rəhatat. Kitat netəm Rom. Okol kitat kəsotolən nəhlan.”

²² Kən netəm ikin əh kəmotuwa motəplan ilat mīnoatən rat ilau. Kən suah mil u rəha kot kuən-ipən kəm mopaēl mīn məmə okotapeg rəhalau natimnat motalis ilau. ²³ Kən kəmotalis ilau mau tepət, kən uarisīg kotiləs-ipən ilau e kalapus. Kən motən-ipən kəm etəm tatehm kalapus məmə otəsəmkarəpənən elau kiaiet muagīm. ²⁴ Nian etəm rəha

nehmən kalapus təməto nəghatən əh, təmīləs ilau muwīn e rum kit əpəh imə agin, kən mətu-pən nig e nelkīlau tahmen e hankap.

Etəm tatehm kalapus təmən nīpahrienən e Iesu

²⁵ Kən nian tīnəlis kīnkīn lapīn, Pol ne Saelas katuəfak, kən ilau katuan napuən mīn rəha nənwiwīən Uhgīn. Kən netəmim mīn e kalapus koatətəlig-in ilau. ²⁶ Kən roiu agin-əh mīn, namig asol kit təməloal e nəptən kən mol nimə kalapus təməloal pīk, kən nafiluə mīn e kalapus kəmoterəh, kən sen itəm kəməlis netəmim lan kəmotisas. ²⁷ Kən nian etəm rəha nehmen kalapus təmāiir, məplan məmə nafiluə mīn rəha kalapus kəmoterəh, nīkīn təməht məmə netəm koatəməhl e kalapus kīnotagim rafin. Kən mīləs-ipər rəhan naip məmə otagimnu atip in lan.* ²⁸ Məto Pol təmagət əfəməh məmə, “!Ei! !Əsaruan ik! Itimat rafin əpəh ikin.”

²⁹ Kən suah əh təmaun məmə okiləs lait ka, kən in təmaiu muwīn əpəh imə, misin-pən nulin əpəh e nelkī Pol ne Saelas ikin mətasiəp. ³⁰ Kən mit ilau məhaliet əpəh ihluə kən mətapəh olau məmə, “!Suah mil! ?Ekahro nulan məmə Uhgīn otosmegəh io?” ³¹ Kən kuən-ipən kəm in məmə, “Onəkəike mən nīpahrienən e Iərəməərə Iesu, kən məmə Uhgīn otosmegəh ik ne rəham mīn.” ³² Kən kəmuən-ipən nəghatən rəha Iərəməərə kəm in ne netəmim itəm kotatig ilat mīn. ³³ Nat əpnəpīn lapīn agin, məto suah əh təmit ilau muwīn maikuas e nīməgəm mīn e nīpətīlau itəm kəməlis ilau ikin. Kən e nian əm əh, kəmol bəptais lan ilat rəhan mīn. ³⁴ Kən in təmit Pol ne Saelas muwīn əpəh iman ikin mos-ipən nagwənən kəm ilau. Kən in ne rəhan mīn rafin nīkīlat təmagien mərioah məto-inu kəmotən nīpahrienən e Uhgīn.

³⁵ Nian təmian, etəm rəha kot mil əh kuən-ipən kəm mopaēl mīn məmə, “Okotuwīn kerəh e suah mil əh katian.”

³⁶ Kən suah əh etəm rəha kalapus təmən-ipən kəm Pol məmə, “Etəm rəha kot mil kəmuən məmə ekoterəh etəlau nakatian, kən ialet mətian kən muətul mətig.”

³⁷ Məto Pol təmən-ipən kəm mopaēl mīn əh məmə, “?Ei, məto naka əh? Itimlau etəm Rom mil.† Kən etəm rəha kot mil əh kəsüəplanən nat kit məmə emioal tərət, məto e nīganəmti netəmim kəmotalis itimlau, kən kīləs-ipən itimlau e kalapus. ?Kən roiu kioalkeike məmə oekialet anion əm? !Kəp! Ilau əm okuəike muea ikin-u kən mialəs-iarəp itimlau.”

³⁸ Kən mopaēl mīn əh kəmotuwīn kən-ipən kəm etəm rəha kot mil əh. Kən nian kəmuəto məmə Pol ne Saelas ilau etəm Rom mil, ilau kəmuəgin pīk. ³⁹ Kən kəmian muən-ipən kəm Pol ne Saelas məmə, “!Ei, kəsi! Emioal tərət etəmlau.” Kən uarisig kialet ilau motiet e nīpəg noa kalapus, kən muən-ipən wīr kəm ilau məmə okialet e taon əh.

⁴⁰ Kən Pol ne Saelas, ilau kəmīalet e kalapus mian e nīmə rəha Litia. Ikin əh kəmuəplan piatat ne wīnitat mīn rəha nīməfak, kən muəghat məsīn kəm ilat mətialəs-ipər nīkīlat. Kən uarisig u, kialet mətian.

17

Pol ne Saelas kəmian əpəh Tesalonaeka

¹ Kən Pol ne Saelas kəmuəliwək mian-pən əpəh e taon mil əh Amfipolis ne Apolonia, mueia miaet-pa e taon əh Tesalonaeka. Ikin əh, nīmə rəha nuəfīmīnən kit əh-ikīn rəha netəm Isrel. ² Kən Pol təmol tahmen əm e itəm tatol nian mīn, təmuwīn əpəh imə e nīmə əh. Kən e Sapat kisil ilat netəm əh noanol mīn rəha Isrel kəmoatol nəghatən tepət o Naoa Rəha Uhgīn. ³ In tatən kəm ilat məmə, “Naoa Rəha Uhgīn tatən wīr agin-əh məmə Kristo

* **16:27:** E nian əh, okəmə mopaēl kit tairaməg e etəm tatol kalapus tagim, okəike kohamnu mopaēl əh. **16:27:** Wək 12:18-19 **16:30:** Wək 2:37 † **16:37:** Okəmə suah kit in etəm Rom, məto katətu-pən nəghatən kit lan, kən lou kit əh-ikīn rəhalat məmə aupən kapman otol nalpīnən kəm in, məto in otəkəike mətul e kot mən-iarəp nəwtain nəghatən katətu-pən lan. Afin e Wək 25:15-16.

itəm Uhgĭn tāmən māmə otahl-ipa, otəpanəto nahmān e nĭpətĭn, muwa mətəarus mĭmĭs, kən Uhgĭn otəpanosmegəh mĭn in e nĭmĭsən. Iesu u itəm iatən kəm itəmat, inu Kristo əh.”⁴ İlat neen kəmotən nĭpahrienən e nəghatən əh, kən kəmotətəu-pən Pol ne Saelas. Kən netəm Kris tepət itəm koatəfak kəm Uhgĭn, ne nĭpitan asol tepət itəm koatərəmərə e nĭpitan mĭn, kəmotətəu-pən ilau.

⁵ Mətə netəm-iasol rəha noanol mĭn rəha Isrel, kəmotətəhak, kən motuwĭn moategəs-in netəm nol təfagə, əpəh e nĭkal suatĭp mĭn ne ikĭn mĭn, motuwa mĭnoatos ilat mĭn, kən mĭnoatol nəratən tepət əpəh e taon əh. Kən kəmotuwĭn e nĭmə rəha suah kit nərgĭn u Jeson, moteatəp nafiluə e nĭmə, moategəs-in Pol ne Saelas. Kəmotolkeike māmə okotĭləs-ipən ilau e nelmi kaonsel əh-ikĭn əh.

⁶ Nĭan kəməsətəplanən ilau, kən kəmotaskəlĭm Jeson ne piatat mĭn neen motəmki-pən ilat māmə okotətul aupən in netəm-iasol mĭn rəha kaonsel. Kən kəmotagət əfəməh moatən māmə, “Suah mĭl əh Pol ne Saelas kətĭoal nat tərət tepət e ikĭn mĭn, kən mĭnuea e taon rəhatat.”⁷ Kən suah u Jeson təmaun-in ilau kian iman ikĭn, mətə ilat koatətgəhl lou rəha Sisa itəm tatərəmərə e nĭtən mĭn. İlat koatən māmə İərəmərə kit mĭn əh-ikĭn tətətiĭg, nərgĭn u Iesu.”⁸ Nĭan noanol mĭn rəha Isrel kəmotən nəghatən əh, motol netəmim ne netəm-iasol mĭn əh kĭnotəruru əfəməh māmə okotol naka.⁹ Kən netəm-iasol mĭn əh kəmotol Jeson ne piatat mĭn kəmos-İpən mənĭ neen, māmə in nəniəkĭsən kit māmə okəsotol mĭnən nat əh, kən motahl-ipən ilat koatuwĭn.

Pol ne Saelas kəmĭan əpəh Perea

¹⁰ Nĭan tĭnapĭnəp, kən piatat mĭn ikĭn əh kəmotahl-ipən Pol ne Saelas māmə okĭan e taon əh Perea. Nĭan kəmĭaĭet-pa ikĭn əh, kəmĭan e nĭmə rəha nuəfĭmĭnən rəha netəm Isrel.¹¹ Noanol mĭn rəha Isrel ikĭn əh nətəliĭgən rəhalat təwĭr, maprəkĭs-in netəm Tesalonaeka, mətə-inu kotolkeike pĭk māmə okotətəliĭg-in nəghatən rəhalau. Kən nĭan rafĭn, koatafĭn wĭr e Naoa Rəha Uhgĭn, moategəs-in māmə nəghatən rəhalau tətuatĭp o kəp.¹² Mətə-inu e nolən əh, kən tepət kəmotən nĭpahrienən e Iesu. Kən nĭpitan asol mĭn Kris tepət, ne netəm Kris tepət kəmotən nĭpahrienən e Iesu.

¹³ Mətə nĭan noanol mĭn rəha Isrel əpəh Tesalonaeka kəmotətə māmə Pol tatən-iarəp mĭn nəghatən rəha Uhgĭn əpəh Perea, kən ilat kəmotuwa mĭn əpəh ikĭn mĭnoatol netəm Perea kĭnotol mĭn təməht kəm ilau.¹⁴ Kən e nĭan əm əh, piatat mĭn kəmotahl-ipən mĭn Pol tuwĭn əpəh itəhəi muwĭn e nego muwĭn Atens, mapəs əm Saelas ne Timoti kətuatĭg əpəh Perea.¹⁵ Kən netəmim itəm kəmotit Pol moatuwĭn Atens, kĭnoatĭtəliĭg-pa mĭn Perea, Pol tahləpis ilat māmə okotən-ipən kəm Saelas ne Timoti māmə okuaut uəhəi əm mĭan muəplan mĭn in.

Pol əpəh Atens

¹⁶ Nĭan Pol təmatəsahĭn Saelas ne Timoti əpəh Atens, in təmətə tərət pĭk mətə-inu nĭan taliwək mətən ikĭn əh, məplan ikĭn əh tərĭoah e narmĭ nat mĭn.¹⁷ Mətə-inu o nat əh, kən in tuwĭn əpəh e nĭmə rəha nuəfĭmĭnən rəha netəm Isrel ilat netəm Isrel ne İaihluə mĭn itəm koatəfak kəm Uhgĭn, moatəghat pĭk o nat əh. Kən nĭan rafĭn in tatuwĭn ikĭn katol maket ikĭn matəghat kəm netəm əpnəpĭn mĭn əm.¹⁸ Kən İəĭətun mĭn neen netəm Kris, kətaun-in ilat Epikiurĭen ne Sĭtoik,* ilat mĭn koatəghat. İlat neen koatən māmə, “?Suah əh təmĭləs əm nəghatən əpəh kit e suatĭp matən, kahrmə tatən naka əpəh?”

Kən netəmim neen kotəmə, “İtĭmat ekotətə māmə tatəghat-in uhĭn mĭn rəha ikĭn pĭsĭn pĭsĭn mĭn.” Koatəghat nəhlan mətə-inu Pol tatəghat-in Iesu, matən māmə təmĭmĭs mətə Uhgĭn təmosmegəh mĭn.

17:7: Luk 23:2; Jon 19:12 **17:17:** Wək 18:19 * **17:18:** Epikiurĭen ne Sĭtoik - İəĭətun mĭn neen itəm koategəs-in nĭpahrienən. İlat Epikiurĭen koatən māmə natĭmnat itəm tatol suah kit nĭkĭn tagĭen, inu nəukətĭn rəha nəmegəhən təwĭr. İlat Sĭtoik koatən māmə təwĭr okəmə suah kit təsətəən nəĭĭgənən ne nahmān e nĭkĭn.

¹⁹ Kən kəmotaun-in-pən Pol məmә otuwa mətul e niganəmti kaonsel rəha netəm koatəpələh e nitot əh Areopakus. Kən kaonsel əh təmən-ipən kəm in məmә, “Ekotolkeike məmә ekotitun nıpəti nəghatən wi itəm nakatən. ²⁰ Nəghatən mīn əh neen, ekotəto məmә tol pīsīn aɡīn-əh, kən ekotolkeike məmә ekotitun nıpətin.” ²¹ Kəmotəghat nəhlan mətō-inu netəm Atens ne netəm ik pīsīn mīn itəm kəmotuwa Atens, kotalkeike məmә okotəpələh əm katətəlig-in nəghatən wi mīn əh, kən motəuhlin wir nənən lan.

²² Kən Pol tətul e niganəmti netəm rəha kaonsel əh məmә, “Netəm Atens. Io enəplan rəkis məmә rəhatəmat nətəligən tepət tatuwin o uhɡin mīn. ²³ Nian io etaliwək ikīn-u imatəmat ikīn, matəplan ikīn nəkoatəfak mīn ikīn ne narmi nat mīn, kən eməplan nəghatən kit itəm itəmat nəmotəte-pən rəkis e kəpiel kit məmә, INU IKĪN KATƏFAK-PƏN KƏM UHGĪN KIT ITƏM ITĪMAT EKOTƏRURU. Mətō uhɡin itəm itəmat nəkoatəfak kəm in, itəm nəkotəruru, Uhɡin əh inəh itəm io iatən-ipinə kəm itəmat. ²⁴ Uhɡin əh inəh təmol nəptən u, ne natimnat rafin itəm koatətig lan, kən in matərəmərə e neai ne nəptən, in təsətigən e niməfak mīn itəm kitat əm netəmim kəmotol. ²⁵ Nat kit təsikəən ron itəm kitat netəmim kotitun nolən kos-ipən kəm in. Mətō-inu in pīsīn əm tatos-ipa nəmegəhən kəm kitat kitiah kitiah, matos-ipa natimnat rafin kəm kitat. ²⁶ Aupən, aupən aɡīn-əh, in təmol əm suah kitiah əm. Kən netəm rafin ikīn mīn kəmotiet əm e suah əh, kən in pīsīn əm təmələhəu ilat rafin e ikīn mīn, kən in pīsīn əm təmən nian itəm ilat okotan lan, ne nuantən mīn rəhalat. ²⁷ Uhɡin əh təmol nəhlan məmә kitat rafin okotəkəike kegəs-in məmә okotehm, tahmen e etəmim itəm tateameam əpnəpīn əm məmә otehm nat kit. Mətō nıpahrienən məmә Uhɡin əh, sənəmә in isəu o kitat. ²⁸ Tahmen e itəm suah kit təmən aupən məmә, ‘Mətō-inu kitat koatəkul-pən əm e Uhɡin, kən moatos nəmegəhən, moataliwək, moatol natimnat rafin.’ Kən mahmen e suah kit rəhatəmat itəm təməte rəkis napuən kit məmә, ‘Kitat mīn kitat nenətin mīn.’

²⁹ “Mətō-inu kitat nenəti Uhɡin, okul kitat kəsotənən məmә in tahmen e natimnat itəm netəmim koatol ilat e iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa ne kəpiel. In sənəmә nat kit itəm suah kit titun nol əmən e nelmīn o e rəhan nenatigən. !Kəp!

³⁰ “E nian əh aupən itəm netəmim kotəruru Uhɡin, tahmen e itəm Uhɡin təmahtosig-in niganəmtin məmә otəsəplanən nolən rat mīn əh. Mətō roiu tatən kəm kitat rafin e ikīn mīn rafin məmә, ‘Itəmat rafin onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat mīn nolən rat mīn.’ ³¹ In təmən nəhlan, meto inu in tinəmitəpun rəkis nian itəm in otakil nolən lan rəha netəmim, kən in otol əm e suatip itəm tətuatip. Uhɡin tinitəpun rəkis etəmim itəm otakil nolən mīn rəha netəmim, kən in tinəmol rəkis kəm netəmim məmә in otol nəhlan, mətō-inu tinol rəkis suah əh təmegəh e nimisən.”

³² Nian ilat kəmotəto nəghatən məmә Uhɡin təmol suah kit təmegəh mīn e nimisən, neen kəmotalah-əmnu, mətō neen katən məmә, “Itimat ekotolkeike məmә ekotəto mīn rəham nəghatən.” ³³ Kən Pol təmiet e nəghatən əh rəha kaonsel. ³⁴ Kən netəmim neen kotuwīn kəkul-pən lan, moatən nıpahrienən e Iesu. Netəm əh kit nərgin u Taionisias, in etəm kit rəha kaonsel əh, ne pətan kit mīn nərgin u Tamaris, ne netəmim neen mīn.

18

Pol təmuwin Korin

¹ Uarisig e natimnat mīn əh, Pol təmiet əh Atens, muwin e taon pīsīn kit mīn, nərgin u Korin. ² Ikīn əh, təməplan suah kit, in noanol rəha Isrel, nərgin u Akwila. Təmaiiir əpəh Pontas, mətō təmuwin mətətig əpəh Itali e taon asol əh Rom. Uarisig, kən etəm Rom əh, Klotias itəm tatərəmərə e ikīn mīn, təmol lou kit məmә noanol mīn rəha Isrel okotəkəike motiet Rom. Kən Akwila ne rəhan pətan Prisila kəmiaet mueia mətəuatig əpəh Korin. Kəmsuatigən təfəməh kən Pol tiet-pa, məplan ilau. ³ Kən mətətig iləhal mīn ilau,

17:25: 1 King 8:27; Wək 7:48 **17:25:** Sam 50:12 **17:27:** Sam 145:18; Jer 23:23 **17:29:** Aes 40:18-20; 44:10-17; Wək 19:26 **17:31:** Sam 96:13 **18:2:** Rom 16:3

matəkul-pən elau e wək rəhalau, mətō-inu wək rəhan rəha nosən mənī tahmen əm əh wək rəhalau. Ilat netəm rəha nəhlən nimə tapolən. ⁴ Kən e nian rafin e Sapat, nian rəha nəfakən, Pol ne noanol mīn rəha Isrel ne netəm Kris koatol nəghatən tepət əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, mətō-inu Pol tolkeike məmə otiuw-pa ilat məmə okotən nīpahrienən e Iesu.

⁵ Kən Saelas ne Timoti kəmiaiet Masetonia, kən nian kəmiaiet-pa ikin əh, Pol təmapəs wək kən matən-iarəp əm nian rafin namnusən təwir matən wir kəm noanol mīn rəha Isrel məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. ⁶ Mətō ilat kəmotetəhau, kən moatəhai. Kən Pol təmorautin-oraubin rəhan sot asol e niganəmtilat. Kən mən məmə, “Okəmə nəkotatig e nəratən lan nian Uhgīn otakil netəmim e Namnun Nian, mətō rəhatəmat atip. Tətuoun əh-roiu, ekuwin mən-iarəp namnusən təwir o Iaihlua mīn.” ⁷ Kən in təmīet elat muwin mətatig e nimə rəha suah kit sənəmə noanol rəha Isrel, mətō in tatəfak kəm Uhgīn, nərgīn u Titias Jastas. Rəhan nimə in e nīkal nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. ⁸ Kən Krispas u in tatəməmə e nimə əh, in ne rəhan mīn, ilat kəmotahatətə e Iəməmə. Kən netəm Korin tepət mīn kəmotətō nəghatən rəha Pol, kən kəmotahatətə e Iesu, kən kol baptais elat.

⁹ Kən nian kit lapīn, Pol təməplan nat kit tahmen e napīlaiirən. E napīlaiirən əh, Iəməmə təməghat kəm in məmə, “Əsəginən ilat. Uwin mən-iarəp rəhak nəghatən məsamegən, ¹⁰ mətō-inu kilau mīn ik. Netəmim okol kəsotəəkīnən ik, mətō-inu netəmim tepət e taon əh ilat rəhak netəmim mīn.” ¹¹ Kən Pol təmatig ikin əh nup kitīəh kən məwīg sikis, matəgətun netəmim e nəghatən rəha Uhgīn.

Netəm Isrel kəmotiləs-ipən

Pol e kot

¹² Kən nian Kalio, in kapman rəha netəm Akaea, kən netəm Isrel kəmotuwa kitīəh motaskəlīm Pol motiləs motuwīn e kot. ¹³ Kən motən məmə, “Suah u tətalkut məmə otiuw-pən netəmim məmə okotəfak kəm Uhgīn e nolən kit itəm təsətuatipən e Lou.”

¹⁴ Kən Pol təmətul məmə otəghat, mətō Kalio təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəm Isrel. Otətəlig-in-tu. Okəmə nat u in nat kit təsətuatipən, o təsətəu-pənən lou, itəmat nəkotitun rəkis məmə ekəike mətō nəghatən rəhatəmat. ¹⁵ Mətō, nəghatən u in musmus əm kit rəhatəmat e nərig mīn ne natimnat mīn rəha Lou rəhatəmat, kən tətətig əm etəmat məmə onəkotən kələhəu wir. Io nīkik təsəgienən məmə ekakil nat tol nəhlan kit.” ¹⁶ Kən in mahl-iarəp ilat e kot. ¹⁷ Kən nian kəmotuwīn ihluə, əmun kəmotaskəlīm Sostenes u etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən kəmotoh kəmotoh əpəh e nafiluə e nimə kot. Mətō Kalio təsolən nat kit məmə otən-īəhau ilat.

Pol təmītalig Antiok əpəh Siria

¹⁸ Pol təmatig nian tepət əpəh Korin ilat piatat mīn. Kən uarisig tapəs ilat muwin ikin əh-ikin Kegkria. Aupən Pol təmōl nəniəkīsən kit kəm Uhgīn, kən ikin-u in təmətə mīn əm noanun matol namnun nəniəkīsən lan rəhan. Kən in təmos mīn nego kit ikin əh mītalig-pa Siria. Kən Akwila ne Prisila kəmuətəu-pən in. ¹⁹⁻²¹ Nian kəmotuwa e taon əh Efesas, iləhal kəməhaluar. Kən Pol təmuwin əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən kəmotən nəghatən tepət. Ilat kəmotətapəh ron məmə otatig məsīn ilat mīn ilat. Mətō in təmə, “Ei kəsi, kəpə. Okol esatigən.” Mətō nian in təmīet təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgīn tolkeike məmə ekuwa mīn, kən epanuwa mīn məplan itəmat.” Kən in təmos nego kit mīet Efesas, mətō təmapəs Akwila ne Prisila kətuatig ikin əh.

²² Nian Pol təmuwa e taon əh Sisaria, kən muar. Kən maliwək muwin məmə otəplan netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem. Kən uarisig, təmītalig-pa mīn əpəh Antiok. ²³ Təmatig məsīn ikin əh, kən mīet mīn maliwək muwin-pən əpəh Kalesia ne Fritia ikin matem əskasik netəm rəha Iesu.

Apolos tǎmuwĭn Efesas ne Korin

²⁴ Kǎn suah kit tǎmuwa ǎpǎh Efesas, in noanol kit rǎha Isrel, nǎrgĭn u Apolos. In tǎmaiir ǎpǎh Aleksantria, kǎn in etǎm wĭr kit rǎha nǎghatǎn, kǎn mitun wĭr mĭn nǎghatǎn mĭn e Naoa Rǎha Uhgĭn. ²⁵ Ilat kǎmoatǎgǎtun rǎkis in e suatĭp rǎha Iǎrǎmǎrǎ. Kǎn nian rafin nĭgǎm tatuǎp e nĭkin o nǎn-iarǎpǎn nǎghatǎn rǎha Uhgĭn. Kǎn nǎghatǎn rǎhan e Iesu in tǎtuatĭp tǎtuatĭp. Mǎto in titun ǎm nolǎn baptais itǎm Jon tǎmatol ǎupǎn. ²⁶ Kǎn in tǎmatǎn-iarǎp ǎskasĭk nǎghatǎn rǎha Uhgĭn ǎpǎh e nimǎ rǎha nuǎfĭmĭnǎn rǎha netǎm Isrel. Nian Prisila ne Akwila kǎmuǎto in, kǎmiait mǎhaluwĭn ǎpǎh e rǎhalau nimǎ, kǎn muǎn-iarǎp wĭr kǎm in suatĭp rǎha Uhgĭn. ²⁷ Kǎn nian Apolos tolkeike mǎmǎ otuwĭn ǎpǎh Akaea, kǎn piatat mĭn ǎpǎh Efesas kǎmotasĭtu lan motǎte naoa kit tuwĭn kǎm netǎm rǎha Iesu ǎpǎh Akaea, motǎtapǎh olat mǎmǎ kotĭtun nosǎn Apolos motuwĭn ǎpǎh imalat ikĭn. Kǎn nian in tǎmuwĭn ikĭn ǎh, in tǎmasĭtu wĭr elat. Ilat mĭn ǎh, ilat kǎmotahatǎtǎ e Iesu e nǎwĭrǎn rǎha Uhgĭn. ²⁸ Apolos tǎmasĭtu elat nǎhlan mǎto-inu in etǎm wĭr kit rǎha nǎghatǎn, kǎn in matǎn-iarǎp wĭr e Naoa Rǎha Uhgĭn mǎmǎ Iesu in Kristo itǎm Uhgĭn tǎmǎn mǎmǎ otahl-ipa. Kǎn e nĭganǎmtĭ netǎmim, tǎmatoh-iǎhau nǎghatǎn rǎha netǎm Isrel.

19

Pol tǎmuwĭn mĭn Efesas

¹ Nian Apolos tǎmǎtatĭg ǎh ǎpǎh Korin, Pol tǎmǎtip suatĭp kit ǎpǎh ilis ikĭn e nitot mĭn mĭet-pa ǎpǎh Efesas. Ikĭn ǎh tǎmǎplan netǎmim neen rǎha Iesu. ² Kǎn tǎmǎtapǎh olat mǎmǎ, “?Tahro? ?Narmĭn Rǎha Uhgĭn tĭnuwa mǎrioah mǎtatĭg etǎmat nian nǎmotahatǎtǎ e Iesu, o kǎpǎ?”

Kǎn kǎmotǎn-ipǎn kǎm in mǎmǎ, “Itimat esotǎto agĭnǎn mǎmǎ nat kit mĭn ǎh-ikĭn Narmĭn Rǎha Uhgĭn.”

³ Kǎn Pol tǎmǎtapǎh olat mǎmǎ, “?Mǎto kǎmol baptais ahro nulan etǎmat?”

Kǎn kǎmotǎn-ipǎn kǎm in mǎmǎ, “Kǎmol baptais etimat e nolǎn baptais itǎm Jon tǎmatol.”

⁴ Kǎn Pol tǎmǎ, “Nolǎn baptais itǎm Jon tǎmatol tatol e netǎmim itǎm koatǎuhlin ilat e rǎhalat nolǎn rat mĭn. Mǎto Jon tǎmatǎn-iarǎp mǎmǎ netǎmim okotǎkǎike motahatǎtǎ e etǎmim itǎm otǎpanuarisĭg in. Suah u in Iesu.” ⁵ Kǎn nian netǎmim kǎmotǎto nǎghatǎn ǎh, kǎn kǎmol baptais elat e nǎrgĭ Iǎrǎmǎrǎ Iesu. ⁶ Kǎn nian Pol tǎmǎlǎhǎu-pǎn nelmĭn e rǎhalat-kapǎ, Narmĭn Rǎha Uhgĭn tǎmuwa mǎrioah mǎtatĭg elat. Kǎn kĭnoatǎghat e nǎghatǎn ik pĭsĭn mĭn, kǎn moatǎn-iarǎp nǎghatǎn itǎm Uhgĭn tatos-ipǎn kǎm ilat. ⁷ Kǎn netǎm ǎh, ilat rafin tuelef.

⁸ Kǎn Pol tǎmatuwĭn e nimǎ rǎha nuǎfĭmĭnǎn rǎha netǎm Isrel e mǎwig kĭsĭl matǎn-iarǎp ǎskasĭk nǎghatǎn e namnusǎn tǎwĭr rǎha Uhgĭn mǎsǎgĭnǎn. Kǎn ilat mĭn ilat, kǎmotol nǎghatǎn tepǎt mǎto-inu in tolkeike mǎmǎ otuw-pa ilat o nǎrǎmǎrǎn rǎha Uhgĭn. ⁹ Mǎto netǎmim neen, rǎhalat-kapǎ tiǎkis pĭk mǎmǎ okotǎn nĭpahrienǎn e rǎhan nǎghatǎn. Kǎn kǎmoatǎghat rat e suatĭp rǎha Iǎrǎmǎrǎ rǎhatat e nĭganǎmtĭ netǎmim rafin. Mǎto-inu o nolǎn mĭn ǎh, kǎn Pol tǎmĭet elat kǎn mit netǎm rǎha Iesu kotuwa koatuarisĭg-in. Kǎn nian rafin ilat netǎmim koatǎghat ǎpǎh e nima sĭkul asol kit itǎm suah kit, nǎrgĭn u Tiranas, tǎmatǎgǎtun ikĭn ǎupǎn. ¹⁰ Kǎn Pol tǎmatol wǎk ǎh o nup kǎiu apiǎpiǎ. Mǎto-inu tǎmatol nǎhlan, kǎn netǎmim itǎm koatatĭg e ikĭn ǎh Esia, noanol mĭn rǎha Isrel ne netǎm ǎnǎpĭn ǎm, ilat rafin kǎmotǎto nǎghatǎn rǎha Iǎrǎmǎrǎ.

Nenǎti Skefa mĭn

¹¹ Kǎn Uhgĭn tǎmol Pol tatol nat pĭspĭs mĭn itǎm tol pĭsĭn agĭn-ǎh. ¹² Natimnat rǎha Pol tahmen e iagkǎsĭp ne natimnat itǎm tǎmatuwĭn lan, netǎmim koatǎmĭk moatuwĭn

moatek netəm koatimis lan. Kən nimisən mīn kəmotəwīr, kən narmin rat mīn kəmotiet elat.

¹³ Kən netəm Isrel neen koatuwin ikin pisin pisin mīn neen, moatəhg-iarəp narmin rat mīn e netəmim, kən netəm əh kəmotalkut məmə okotol nat əh e nərgi Iərəmərə Iesu. Kən kəmoatən-ipən kəm narmin rat mīn məmə, “E nərgi Iesu, etəm kitiəh əm itəm Pol tatən-iarəp, otiet.”

¹⁴ Kən e netəm kəmoatol nat əh, sepīn əh-ikin nenəti suah kit, nərgin u Skefa, u in pris asol agin rəha Isrel. ¹⁵ Məto narmin rat təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekītun suah u Iesu, kən mitun mīn Pol. ?Məto itəmat pah mīn un?” ¹⁶ Kən suah apōn narmin rat tətətig lan, təmətul maht ilat mərəkin ilat, məhap-əhap rəhalat natimnat məpeg rəkis, kən kotaipiəpiə əm motagim e rəhan nimə kəmotəig e nita kəməhap-əhap ilat. ¹⁷ Nian noanol mīn rəha Isrel ne netəm Kris kəmotəto nat əh, kəmotəgin pik. Kən netəmim komotiləs-ipər nərgi Iərəmərə Iesu tər pik.

¹⁸ Kən netəmim tepət itəm kotahatətə e Iesu, kəmotən-iarəp kəm netəmim nat tərət mīn itəm kəmoatol. ¹⁹ Neen itəm kəmoatəmik nərīk, ilat mīn kəmotəmik naoa mīn rəhalat e nat əh moatuwa, moatan-ətīp e niganəmti netəmim. Nian netəmim kəmotəfin e nəmti naoa mīn əh, tahmen e fifti-milian fatu ilat rafin. ²⁰ Kən nəghatən rəha Iərəmərə təmaiu iahgin e nəsanənən asol rəha Uhgīn.

Nərgəhəuən asol kit əpəh Efesas

²¹ Kən uarisig e nat əh, Pol tīnən e nīkin məmə otitəlig-pən əpəh Jerusalem, məto otuwin-pən Masetonia ne Akaea ikin. Kən in tən məmə, “Nian emuwīn rəkis Jerusalem, ekəike muwin mīn Rom.” ²² Kən in təmahl-ipən Timoti ne Erastas itəm katuasitu lan, məmə okuaupən mian əpəh Masetonia. Məto in otatig pitən məsin əpəh ikin Esia.

²³ Kən e nian əh, nərgəhəuən asol kit təmər əpəh Efesas o Suatīp rəha Iərəmərə. ²⁴ Suah kit əh-ikin itəm tatol natimnat e iaen kit katən məmə silfa, nərgin u Temetrius. Ikin-u netəmim tepət koatəfak kəm uhgin kit pətan, nərgin u Atemis. Kən Temetrius tatol narmi nimə mīn e silfa itəm tahmen e nimə rəha narmi nat rəha Atemis. Kən nian tatol-salim-in ilat, matos məni asol ilat rəhan netəmim mīn.

²⁵ Kən təmaun-in rəhan netəmim mīn ne netəm pisin itəm koatol wək kitiəh əm məmə okotuwa kitiəh. Kən tən məmə, “Io mīn, nəkotitun rəkis məmə koatol win e məni asol e wək u rəhatat. ²⁶ Məto itəmat nəmotəplan ne motəto məmə tahro nulan suah əh Pol tətərəkin netəmim tepət kən kīnoatətəu-pən, sənəmə e Efesas əm, məto iuəhkīr ikin mīn rafin e nitən əh Esia. In tatən-iarəp məmə uhgin mīn itəm netəmim əm koatol e nelmīlat, sənəmə uhgin mīn pahrien. ²⁷ Kən roiu əh, iuəhkīr əm tətərəkin suatīp rəhatat o nosən məni, kən iuəhkīr əm mīn in tatol məmə netəmim okotəplan rat nimə rəha Atemis, u itəm in ilis pik. Kən namnun, okəmə naka nəghatən rəhan otərəkin nərgin Atemis itəm ilis pik tuwa mol nat əpnəpīn əm lan. Məto ikin-u Esia ne ikin mīn rafin, netəmim koatəfak kəm uhgin u rəhatat.”

²⁸ Nian kəmotəto nəghatən əh, nīkilat təmahmə təmahmə, kən əmun mīnotagət əfəməh məmə, “!Ure e Atemis u Efesas!” ²⁹ Kən nat əh təmaiu mīrəfin taon. Kən netəmim tepət kəmotuwa kitiəh motuwīn kaskəlīm etəm Masetonia mil əh itəm katualiwək iləhal Pol, nərgilau u, Kaeas ne Aristakas. Kən kəmotuwīn kələh kiuw-pən ilau əpəh ikin nian rafin koatol mitig asol ikin.

³⁰ Kən Pol tolkeike məmə otuwin məghat kəm netəm əh, məto netəm rəha Iesu kəsotegəhan-inən. ³¹ Ne netəm-iasol neen rəha kaonsel asol əpəh Esia itəm kotolkeike Pol, kəmotahl-ipən nəghatən kəm in moatən-iəhau əskasik məmə otəsuwīnen əh netəm əh-ikin.

³² Kən ikin əh, netəmim koatol wilig wilig tepət motagət əfəmäh. Neen koatən nat pisin, kən neen koatən nat pisin. Məto tepət kotəruru məmə kəmotuwa o naka. ³³ Kən noanol mīn neen rəha Isrel kəmotətgi-pən suah kit nərgin u Aleksanta məmə otuwīn mətul aypən-in ilat. Kən təmos-ipər nelmin matefətutu ilat məmə otən-iarəp nehmən rəhan. ³⁴ Məto nian netəmim kəmotitun məmə in noanol kit rəha Isrel, kəmotagət əfəmäh mīn məmə, “!Ure e Atemis əpəh Efesas! !Ure e Atemis əpəh Efesas!” Kəmotagət əfəmäh motos aua kəiu.

³⁵ Kən etəm-iasol kit u kapman asol rəha taon Efesas, təmətul mən-iəhau ilat məmə, “!Okəsotagətən-tu!” Kən mən məmə, “!Ei, netəmim! Atemis u, in uhgin rəhatat. Kən nərgin in ilis. Kən netəm ikin mīn rafin kotitun məmə in wək rəhatat netəm Efesas məmə okotehm wīr niməfak rəhan, kən motehm wīr kəpiel asim rəhan itəm təmisi-pən e neai muwa. ³⁶ Kən suah kit tikə itəm otən məmə iateiuə. Kən tol nəhlan, təwīr məmə nətəligən rəhatəmat teiuaiu. Təsəwīrən məmə nakotalməl nulan.

³⁷ “Nəmosos suah mil un motuwa ikin-u, məto ilau kəsuaqləh-inən nat kit e nimə rəha narmi nat rəhatat, kən məsuəghat ratən e nərgi pətan əh, uhgin rəhatat. ³⁸ Okəmə Temetrius ne rəhan iolwək mīn koatəplan-pən nəghatən rat e suah kit, nian əh-ikin rəha kot ne netəm u kot əh-ikin. Təwīr məmə okotuwīn kən-iarəp nəghatən rat mīn əh itəm kəmotəto kəm ilat. ³⁹ Məto okəmə nat kit mīn əh-ikin itəm nakotolkeike məmə onəkotol, onəkotəkəike motiləs motuwīn e mitig ətuatip rəhan. ⁴⁰ Timətig əm məmə okotiləs-ipən kitat e kot o nolən u-roiu məmə koatərgəhəu pik. Iuəhkīr kotəμου təpiə əm ikin. ?Kən okol kəsotənən nat kit məmə kəmotuwa ikin-u e nəpələhən u-roiu o naka? Məto-inu nəpələhən u, nīpətīn tikə.” ⁴¹ Nian təmən rəkis nəghatən əh, kən mən-iəhau nəghatən mahl-ipən ilat məmə okotagim mīn.

20

Pol təmuwīn əpəh Masetonia ne Akaea

¹ Nian nəratən əh təmol namnun, Pol təmaun-in netəm rəha Iesu məmə okotuwā kitiəh. Kən matəghat kəm ilat o nem əskasikən elat. Kən uarisig in, tauiatipin ilat miet maliwək muwīn əpəh Masetonia. ² Təmuwīn əh-ikin əh tepət ikin kən matos-ipən nəghatən tepət kəm netəmim rəha Iesu matem əskasik ilat, kən miet-pa Kris. ³ Matig mos məwig kisil ikin əh, kən uarisig təmə otos nego kit mītəlig-pa Siria. Məto təməto məmə noanol mīn rəha Isrel kīnoatol noa anion kit məmə okotohamnu əpəh e nego. Kən təməuhlin rəhan nətəligən, kən mapəs nego mətəliwək əm mītəlig-pən Masetonia. ⁴ Netəmim itəm kəmoatətəu-pən e nian əh, kit u Sopata nəti Piras etəm Perea, ne Aristakas, ne Sekantas, etəm Tesalonaeka mil, ne Kaeas etəm Tepe, ne Timoti, ne netəm Esia mil u Tikikas ne Trofimas. ⁵ Kən e Filipae, netəm əh kəmotəupən motuwīn katəsahgin itimat əpəh Troas. ⁶ Nian lafet rəha Pret U Is Tikə Lan təmol namnun, itimat emotos nego kit motiet əpəh Filipae motaiu nian faif kən panotuwīn əpəh Troas, motuwīn motəplan ilat kən mətatig motos wik apiəpiə.

Iutikas təmimis kən məmegəh mīn əpəh Troas

⁷ E Sarare lapin, emotuwa kitiəh məmə ekotəfak, kən moatəgwən, kən moatun Nagwənən Rəha Nəmtətīn Rəha Iesu. Kən Pol təməghat kəm netəmim məto-inu titun məmə olawig tatuwīn mapəs ilat. Kən təməghat mətoarus nalugī nian lapin. ⁸ Nīpəgnoa nimə itəm ioatəpələh ikin, in e nimə kəmol kilpīn-ilpīn tər. Kən kəmasiepən e lait tepət əh-ikin. ⁹ Kən etəm aluə kit, nərgin u Iutikas, tatəpələh e winta ikin. Nian Pol tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgin matən matən, kən Iutikas, napilən tinatos, tinatiuw nəm, əmun məmə e winta mīsi-pər muwīn morin əpəh ləhau e nəptən. Kən nīpəg noa nimə itəm təməme ikin, in tatol kisil lan. Kən nian kəmotəiuaiu motuwīn, məto tinimis rəkis. ¹⁰ Kən Pol təmuwīn mīn əpəh ləhau muwīn mīsin nulin e nīkali etəm əlue əh, kən mīləs mago-pa e nelmin mil, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsahmən. In tinəmegəh mīn.”

11 Kən Pol tāmər mīn muwīn əpəh ilis kən mol Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu ilat mīn ilat, kənu motagwən kitiaħ. Kən tatəghat mīn kəm ilat mətəarus tian, əmun tatuwīn mapəs ilat. 12 Kən ilat kəmotit etəm aluə un motuwīn latuənu. Nīkilat tətəgien mətə-inu netəm aluə təməmegəh mīn.

Kəmotiet Troas motuwīn Maelitas

13 Kən Pol tāmən məmə otaliwək əm muwīn əpəh e taon əh Asos, mətə itimat ekotuwīn e nego motuwīn kiləs in əh-ikin. Kən itimat ekotos nego kaupən kan əpəh Asos, kən in tuarisig muwa. 14 Nian tāmiet-pa, ekotit motuwīn e nego. Kən itimat rafin motuwīn əpəh Mitilen. 15 Emotiet motuwīn ikin əh, kən lawiğin ekotuwa katəməhl ihluə e nəptən əh Kios. Kən lawiğin mīn ekotuwa e nəptən əkəku Samos. Kən lawiğin mīn epanotuwa Maelitas kən motuwar ikin. 16 Pol tāmən rəkis məmə esotətulən Efesas mətə-inu təsəlkeikəən məmə ekotan pīk əh e nītən Esia. In təmalkut məmə ekotuwīn uəhai Jerusalem məmə in otuwīn e lafet rəha Nagwənən Wi katən məmə Pentekos.

Pol təmauiatipin netəm-iasol mīn rəha niməfak əpəh Efesas

17 Kən nian emotuwar əpəh Maelitas, Pol təmahl-ipən nəghatən əpəh Efesas məmə elta mīn rəha niməfak okotuwa-tu kəplan. 18 Nian kəmotuwa, təməghat kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun rəkis rəhak nolən itəm iatol nian emuwa əpis ikin-u Esia mətəarus-pa roiu. 19 Io iolwək əm rəha Iərəmərə. Kən rəhak nətəligən in ləhau əm. Kən nian rafin nahui nəmtək tətaiu otəmat. Kən nian rafin etatig e nian əskasik mīn, mətə-inu noanol mīn rəha Isrel kotəlkeike məmə okotohamnu io. 20 Itəmat nəkotitun məmə o nian iatəghat kəm itəmat ne matəgətun itəmat e niki netəmim natimnat mīn itəm otasitu etəmat, məsəhluaig-inən nat kit otəmat, iatən-ipinə rafin e nīpəgnoa nimə mīn kən ihluə e nīgamnəmti netəmim. 21 Iatən-ipən ətuatip kəm netəm Isrel ne netəm Kris məmə okotəkəike motəuhlin ilat e rehalat nəmegəhən motuwa o Uhgīn, kən motahatətə e rəhatat Iərəmərə Iesu Kristo.

22 “Kən roiu əh, enatuwīn Jerusalem mətə-inu Narmīn Rəha Uhgīn tāmən kəm io məmə ekuwīn. Esitunən məmə ekahratig əh-ikin. 23 Nat kitiaħ əm ekitun məmə taon mīn rafin itəm iatuwīn-pən ikin, Narmīn Rəha Uhgīn tatən-ipa kəm io məmə nian ekuwīn ikin əh ekatig e nəratən kit kən muwīn e kalapus. 24 Kən esəginən natimnat mīn əh. Nəmegəhən rəhak in nat əpnəpīn əm. Mətə iakəlkeike pīk məmə ekol namnun wək itəm Iərəmərə Iesu təmos-ipa məmə ekol o nən-iarəpən namnusən təwīr e nəwīrən rəha Uhgīn.

25 “Emuwīn e ikin mīn rafin matəghat kəm itəmat e nərəmərəən rəha Uhgīn, kən roiu əh ekitun məmə okol nəsotəplan mīnən io nian kit. 26 Kən iatən-ipinə kəm itəmat əh-roiu e nīganəmti Uhgīn məmə, okəmə itəmat kit otuwīn tərət ikin, mətə sənəmə io emol. 27 Emən-ipinə rafin natimnat kəm itəmat itəm Uhgīn tolkeike məmə onəkotitun.

28 “Onakoatətə wīr itəmat. Kən netəmim itəm Narmīn Rəha Uhgīn təmos-ipinə e nelmitəmat, onəkotəkəike kehm wīr ilat e niməfak rəha Uhgīn tahmen e etəm rəha sipsip itəm tatehm wīr rəhan sipsip mīn. Ilat mīn əh, Uhgīn təmos-nəmtin ilat e nita nətin.* 29 Enitun rəkis məmə nian ekiet rəkis etəmat, netəmim neen itəm kotahmen e kuri iarupīn mīn okotuwa məmə okotus itəmat netəmim rəha Iesu. 30 Itəmat atip mīn əm neen okəpanotətul moteiuə məmə okotit-irəkis netəm rəha Iesu. 31 Kən onakoatətə wīr itəmat kən məsotaluinən məmə e nup kīsil eməsəpəsən nən-ipinəən nəghatən u kəm itəmat e nian mīn rafin. Kən nian neen, emitasək otəmat.

32 “Kən roiu əh, iatos-ipən itəmat e nelmi Uhgīn, ne nəghatən rəhan kəm itəmat məmə in təmölkeike pīk itəmat. Nəghatən u nəsanənən lan əh-ikin məmə otol itəmat nakotəskasik, kən mos-ipinə nəwīrən itəm Uhgīn tāmən rəkis məmə otos-ipən kəm rəhan netəmim mīn.

20:17: Wək 18:21 20:18: Wək 18:19—19:10 20:23: Wək 9:16; 21:11 20:24: Wək 21:13; 2 Tim 4:7

* 20:28: Suatip kit mīn o nəuhlinən nəghatən u “nita nətin” in tol min-nulan: “nitan atip.” 20:28: 1 Tim 4:16; 1 Pita 5:2-4 20:29: Mat 7:15; Jon 10:12 20:31: 1 Tes 2:11

³³ “Io sənəmә etəmim itəm iakolkeike pik mәni rәha etәм pisin, o natimnat itәм koatuwin lan. ³⁴ Itәmat nәkotitun rәkis mәmә io atip әm, iatol wәk o nosән natimnat itәм io ne netәм koatuarisig-in io kotolkeike o natigән. ³⁵ Nian nәmotehm rәhak nolән min, emәgәtun suatip min әh kәм itәmat mәmә onәkotol mihin motasitu e netәм u kәsotәskasikән. Kән onәsotaluinән nәghatән rәha Iәrәmәrә Iesu itәм tәmән mәmә, “Tәwir agin o netәм u itәм koatos-ipән kәм netәmim maprәkis-in itәм koatәsahgin mәmә okos-ipән kәм ilat.”

³⁶ Nian Pol tәmol namnun rәhan nәghatән, tәmeiuaiu misin nulin kән mәfak ilat min ilat. ³⁷ Kән kәmotasәk pik motaskәlim Pol katәpah nikapin motauiatipin. ³⁸ Kәmoatәto tәrat pik mәmә tәmән kәм ilat mәmә okol kәsotehm minән nigәнәmtin. Kән ilat min kәmotaliwәk motuwin әpәh nego ikin.

21

Pol tәmuwin Jerusalem

¹ Nian emotauiatipin rәkis ilat, emotuwin e nego kән motiet, motaiu әtuatip әm o nitән әkәku әh, Kos. Kән lawigin ekotuwa e nitән әkәku әh, Rotes. Kән emotiet min ikin әh motuwa min e ikin kit katән mәmә Patara, kән motuwar ikin. ² Ikin әh emotәplan nego kit, kinatән mәmә otiet muwin әpәh Fonisia. Kән ekotәtipән lan motiet min. ³ Itimat emotuwa kәplan nitән asol әh Saepras, kән motaiu-pән e nikalin u pis ikin kән motaiu e nitән Siria. Nego әh tәmuwa e taon әh Taea mәmә otәmki-par natimnat ikin. Kән ekotuwar ikin.

⁴ Ikin әh emotuwin kәplan netәм rәha Iesu. Kән motatig itimat min ilat, kos wik apiәpiә kit. Kән Narmin Rәha Uhgин tәghat kәм ilat, kән ilat kәmotән-ipән әskasik kәм Pol mәmә otәsuwinән Jerusalem. ⁵ Mәto nian rәhatimat natigән ikin-u tinol namnun, kән ekotiet minoatuwin, kән netәм rәha Iesu ikin әh, ne rәhalat nipitan min, ne nәtilat min kәmotәtәu-pa itimat ekotuwin әpәh itәhәi e nimәklәkil. Kән motisin nulitimat ikin motәfak, kән motauiatipin itimat min. ⁶ Kән ekotuwin e nego, ilat kotitәlig-pән imәlat ikin.

⁷ Kән nego tәmiet Taea maiu o nitән Toleme. Kән ekotuwar ikin motuwin kәplan piatimat min, kos nian kitәh. ⁸ Kән lawigin, ekotiet min motuwin kuwar әpәh e taon Sisaria kән motuwin kәtatig e nimә rәha Filip u itәм tatuwin ikin min matән-iarәp namnusән tәwir. Kән in tatol sepin lan e netәmim itәм kәmәmki-pәр ilat aupән o nasituen e aposol min. ⁹ Netin pәtan kuwit kәsotәtәu-pәнән iәрman. Nipitan әh koatән-iarәp nәghatән itәм Uhgин tatos-ipән kәм ilat.

¹⁰ Emotatig nian kisil o kuwit ikin әh, kән ien kit rәha Uhgин әpәh Jutia tәmuwa, nәrgin u Akapus. ¹¹ Tәmuwa mәplan itimat kән milәs-irәkis kәtәut rәha Pol, kән mәlis әfimән atip nelmin ne nelkin lan, kән mән-iarәp mәmә Narmin Rәha Uhgин tәmән kәм in mәmә, “Netәм-iasol neen rәha Isrel okotәlis nәhlan suah әh rәhan u kәtәut, kән motilәs-ipән e nelmi Iaihlua min.” ¹² Nian emotәto nәghatән әh, itimat netәм ikin әh, emotән-iәhau әskasik Pol mәmә otәsuwinән Jerusalem.

¹³ Mәto Pol tән-ipin kәм ilat mәmә, “?Tahro nakotasәk? Nәkotol katәtgәhl nikik o nuwinән ikin әh. Io esәgin әmән o nuwinән e kalapus o nәrgi Iәrәmәrә Iesu, mәto iategәhan min mәmә ekimis ron әpәh Jerusalem.”

¹⁴ Nian emotәplan mәmә okol Pol tәsәuhlinән rәhan nәtәligән, kән ekotapәs әm, moatән mәmә, “Pәs Iәrәmәrә otol әm nulan itәм in tolkeike mihin.”

¹⁵ Emotatig mәsin ikin-u, kән uarisig ekotaii-pән rәhatimat natimnat, moataliwәk әm motuwin Jerusalem. ¹⁶ Netәmim neen rәha Iesu әpәh Sisaria kәmotәtәu-pa itimat motit

itimat motuwĭn e nimə rəha etəm Saepras kit u in etəm rəha Iesu nuwəh rəkis mətoaruspa əh-roiu, nərgĭn u Nason. Kən motapĭl ikĭn.

Pol təmuwĭn məplan Jemes

¹⁷ Nian emotuwa Jerusalem, piatat mĭn nĭkilat təmagĭen pĭk məmə okotəplan itimat. ¹⁸ Kən lawĭgin Pol ne itimat rafĭn ekotuwĭn məmə ekotəplan Jemes. Kən elta mĭn rafĭn rəha niməfak kəmotuwa. ¹⁹ Pol təmən təwĭr kəm ilat kən mən-iarəp wĭr kəm ilat natĭmnat rafĭn aĭn-əh e rəhan naliwəkən itəm Uhgĭn təmol kəm Iaihlua mĭn.

²⁰ Nian kəmotəto nəghatən əh, ilat rafĭn nĭkilat təmagĭen, kən kotənwiwi Uhgĭn motən-ĭpən kəm Pol məmə, “Ik nĭnitun rəkis məmə roiu əh netəm Isrel tahmen e taosan tepət kĭnotitun Iesu, kən ilat rafĭn kotaskəlĭm pĭk Lou rəha Moses. ²¹ Ilat kĭnəmotəto rəkis nəghatən neen itəm katən məmə nakatəgətun noanol mĭn rəha Isrel əpəh ikĭn rəha netəm pĭsĭn pĭsĭn mĭn məmə okotapəs Lou rəha Moses. Kən motəto məmə ik nakatən kəm ilat məmə okəsəhg-ĭpənən nenətĭlat mĭn, kən kəsətəu-pən mĭnən kastom rəhatat. ²² Roiu əh ilat okotəto məmə ik nĭnuwa ikĭn-u mətatĭg. ?Kən okotahro nulan əh-roiu? ²³ Təwĭr məmə onəkol nat u itəm ekotən-ĭpĭnə kəm ik əh-roiu. Nəman kuwĭt ikĭn-u itəm kəmotol nəniəkĭsən kit ilat Uhgĭn. ²⁴ Olawĭg nəkəike mit ilat motuwĭn, kən mos-nəmĭtĭn rəhalat nat megəh mĭn rəha sakrifais, kən itəmat mĭn ilat motol sakrifais rəha nafələn itəm Lou rəhatat tatən. Kən ilat kotitun nakən rəhalat-kapə təpĭə. Nian natol natĭmnat rafĭn əh, kən netəmim okotitun məmə kateiuə lam, məto nĭpahrienən, ik nataskəlĭm əh Lou rəha Moses. ²⁵ Itimat emotahl-ĭpən rəkis naoa kit kəm Iaihlua mĭn itəm kotahatətə e Iesu. Naoa tatən nəhlan məmə ilat okəsotunən nĭta, ne nagwənən itəm katol sakrifais lan kəm narmĭ nat mĭn, kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nĭtan əpəh ikĭn e nĭpətĭn, kən məsotolən təfagə e pətan.” ²⁶ Kən lawĭgin, Pol ne netəm əh kuwĭt kotuwĭn kol natĭmnat itəm Lou tatən. Kən Pol tuwĭn əpəh e Nimə Rəha Uhgĭn məmə otən-ĭpən kəm pris mĭn məmə nian kuwəh əh-ikĭn tətatĭg əh məmə Lou tatən, kən pris mĭn okotol sakrifais kuwĭt tĭnahmen-in netəm mĭn əh.

Netəm Isrel kəmotaskəlĭm Pol əpəh e Nimə Rəha Uhgĭn

²⁷ Nian tĭnuwa iuəhkĭr o nian sepĭn itəm sakrifais rəha nafələn otol namnun lan, netəm Isrel neen itəm kəmotĭsĭ-pən Esia aupən, kəmotəplan Pol əpəh e niməfak, kən kĭnotos nĭmanĭn netəmim rafĭn əh, kən motaskəlĭm Pol, ²⁸ motagət əfəməh lan məmə, “!Ei, netəm Isrel! !Otuwa kasĭtu etimat! Suah ilouĭn əpə itəm tatuwĭn ikĭn mĭn matəgətun netəmim məmə okotətəhau kitat matən kəm ilat mĭn məmə Lou rəha Moses in nat əpnapĭn əm ne Nimə Rəha Uhgĭn. Kən mit netəm Kris neen u Iaihlua mĭn motuwa ikĭn-u imətət pĭsĭn əm ikĭn e Nimə Rəha Uhgĭn, kən nolən əh təmətĭgəhl Lou kən mĭnol tĭnamkĭmĭk ikĭn-u.” ²⁹ Kəmotən nəhlan məto-inu kəmotəplan suah əh Trofimas etəm Efesas təmətaliwək ilau Pol əpəh i taon. Kən nĭkilat təht məmə okəm-naka Pol təmit muea e ikĭn rəha netəm Isrel e Nimə Rəha Uhgĭn.

³⁰ Kən netəmim rafĭn e taon kəmotagət əfəməh o nat əh, motaiu motuwĭn kaskəlĭm Pol motewkəkan-iarəp əpəh e Nimə Rəha Uhgĭn. Kən pris mĭn kotahtosĭg uəhai əm e nafĭluə e Nimə Rəha Uhgĭn. ³¹ Nian kəmotalkut məmə okotohamnu Pol, kən etəm tatərəməərə e mopael mĭn rəha Rom əpəh Jerusalem, təmos nəghatən məmə katol nat asol kit əpəh e taon. ³² Kən təmaut məmĭk rəhan neen mopael mĭn ne netəm-iasol mĭn lan motaiu motuwĭn əpəh netəmim koatəmou ikĭn. Nian netəmim kəmotəplan ilat, kən kotapəs nohən Pol, kətul kəpnapĭn əm.

³³ Kən etəm tatərəməərə e mopael mĭn təmuwa o Pol maskəlĭm, kən magət e rəhan mopael mĭn kotuwa motəlis e sen kəiu. Kən motətapəh o netəmim məmə, “?Etəmim pah u? ?Təmol nat tərat naka?” ³⁴ Kən nĭmanĭn netəmim neen koatən nəghatən pĭsĭn,

neen koatən nəghatən pisin. Məto-inu kinotəruru ətuatip nəukəti nəghatən, kən nagətən tinepət. Etəm tərəmərə e mopael min apon tinəruru məmə kəmahrol nulan, kən magət e rəhan mopael min məmə otıləs Pol kan e nimə rəhalat.

³⁵ Nian Pol tinategupər-egupər məmə otuwın imə, kən mopael min kəmotə-pən ron kiləs-ipər, məto-inu netəmim nıkilat təmahməh pik məmə okotoh. ³⁶ İlat rafın kəmoatuarisig-in moatən əfəməh məmə, “!Otohamnu! !Otohamnu!”

Pol təməh nəwtain nəghatən

³⁷ Nian kəmotıləs motuwın məmə okotegu-pən imə, kən tən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopael min məmə, “İakolkeike məmə ekən nat kit kəm ik.”

Kən etəm tərəmərə e mopael min təmə, “?Nakahro mıtun nəghatən Kris? ³⁸ ?Okəmə naka ik etəm İjip ilouin itəm nəmatol nəratən kəm rəhatimat kapman aupən, kən məmik netəmim fo-taosan ilat Netəm Rəha Neim Apın itəm kotohamnu netəmim, kən motuwın kətətig əpəh ikin taruən-aruən ikin?”

³⁹ Məto Pol təmə, “Kəp. İo noanol kit rəha İsrəl. Emaiir əpəh Silisia e taon keike Tasas, kən io iatos nərəmərəən rəha ikin əh e taon əh. Awi, kol nakegəhan-in io pəs ekəghat-tu kəm netəm min əh.” ⁴⁰ Kən tegəhan in. Kən Pol tətul-pər əpəh kategupər-egupər ikin mıləs-ipər nelmin mefətutu ilat lan məmə okəsotagətən. Nian kəməsotagətən, kən təghat kəm ilat e nəghatən İsrəl məmə,

22

¹ “Tata min ne piak min. Otətəlig-in-tu io. Pəs ekən rəhak kəm itəmat.” ² Nian kəmotətə məmə təməghat kəm ilat e nəghatən ətuatip rəhalat, kən nəghatən təmikə ağın-əh, moatətəlig-in.

Kən tən məmə, ³ “İo noanol kit rəha İsrəl. Emaiir əpəh Silisia e taon əh Tasas, məto emepət u Jerusalem. Kamaliel təməgətun io. Təməgətun wır io e Lou rəha tıpitat min məmə ekətəu-pən ətuatip. Kən e nian əh, ematəsanən o nolən natımnat itəm Uhgın tolkeike tahmen etəmat u-roiu. ⁴ Aupən ematoğ netəmim itəm kotətəu-pən Suatip Rəha İesu. Kən mətaskəlim ilat, nəman ne nıpitən, matəmki-pən ilat e kalapus. ⁵ Nəghatən min u pris asol ağın ne netəm-iasol min rəha kaonsel rəhatat kotıtun nənən məmə nıpahrienən. E nian əh, emos naoa rəhalat muwın əpəh o netəm İsrəl əpəh Tamaskes. Kən ematuwın ikin əh məmə ekaskəlim netəm min əh rəha İesu məmik ilat muwa məmki-pən ilat e kalapus əpəh Jerusalem mol nalpınən kəm ilat.

Pol təməh-iarəp məmə təmahro mətəu-pən İesu (Wək 9:1-19; 26:12-18)

⁶ “E nian mıtgar tinalalin əm, kən enuwa iuəhkır o Tamaskes, kən nəhag-əhagən kit tatuəp tərüən tərüən, təmisi-pən e neai, masiəgəpın-pınə io ikin. ⁷ Kən ekisi-pər morin e nəptən. Məto nəwia suah kit tatən-ipa kəm io məmə, ‘!Sol! !Sol! ?Tahro natol tərət kəm io nulan?’ ⁸ Kən ekəmə, ‘?Məto İərəmərə, ik pah?’ Kən təmə, ‘İo İesu, etəm Nasaret u itəm ik natol tərət lan.’ ⁹ Netəm itəm kəmoatuarisig-in io e suatip, kəmotəplan nəhag-əhagən əh, məto kəməsotətəən nəwia suah əh itəm təməghat kəm io. ¹⁰ Kən ekətəpəh ron məmə, ‘?İərəmərə, ekahro nulan əh-roiu?’ Kən İərəmərə tən-ipa kəm io məmə, ‘Ətul maliwək muwın əpəh Tamaskes. İkin əh, suah kit əh-ikin itəm otən-ipınə kəm ik natımnat itəm Uhgın tinəmən rəkis məmə ik onəköl.’ ¹¹ Məto-inu nəhag-əhagən əh təsanən pik, kən mol nıganəmtək təpis, kən netəmim itəm koatuarisig-in io kotos əm nelmək motit io ekotuwın Tamaskes.

¹² “Kən ikin əh, suah kit əh-ikin, nərgın u Ananaeas, in suah kit itəm tətaskəlim wır Lou rəhatat, kən netəm İsrəl əh-ikin əh kotisiai-in pik. ¹³ Kən təmuwa məplan io mətul-pa iuəhkır ron io məmə, ‘Piak Sol, roiu əh nıganəmtim otəwır min.’ Kən e nian əm əh,

niganəmtək təmaiir mīn enatəplan in. ¹⁴ Kən tən-ipa kəm io məmə, ‘Uhgīn rəha tīpitāt mīn aupən, in tēmītəpun rəkīs ik məmə ik onəkītun natīmnat itəm in tolkeike. Kən ik məplan Etəm Ətuatīp əh rəhan, kən mətō ətuatīp rəhan nəghatən e nohlin. ¹⁵ Onəkəike mən-iarəp kəm netəmim rafin natīmnat itəm ik nəmətō kən məplan. ¹⁶ ?Kən roiu əh, nakatəsahgīn naka? Ətul muwīn məfak-pən kəm Iesu, kən kol baptais lam, kən in otafəl rəham nolən rat mīn.’ ”

Uhgīn təmahīl-ipən Pol kəm netəm u sənəmā netəm Isrel

¹⁷ Kən təmatən məmə, “Uarisig e nat u, kən ekuwīn Jerusalem. İkin əh, emuwīn e Nīmə Rəha Uhgīn matəfak, kən məplan napīlāiirən kit itəm Uhgīn təmos-ipa. ¹⁸ E napīlāiirən əh, eməplan İərəmərə tatən-ipa kəm io məmə, ‘Ətul uəhai əh-roiu agin miet Jerusalem. Mətō-inu netəm ikin-u okol kəsotətəlig-inən rəhak nəghatən itəm ik natən.’ ¹⁹ Mətō ekəmā, ‘İərəmərə, netəm əh kotītun wīr məmə aupən ematuwīn əpəh e nīmə rəha nəfakən rəhalat mətaskəlīm netəm u kotahatətə lam muwa mətālīs ilat matəmki-pən ilat e kalapus. ²⁰ Kən nian netəmim kəmotāhtimnu Stipen, kən nitan təmaiū mətō-inu təmatən-iarəp ik. Mətō io mīn, ematətul itimat mīn ilat. Kən nīkik tətāgien mətō-inu kotaht Stipen e kəpiel, kən matehm rəhalat natīmnat.’ ²¹ Mətō İərəmərə təmən-ipa kəm io məmə, ‘Uwīn. Mətō-inu io etahl-ipən ik ikin əh kəm İaihlua mīn.’ ”

²² Kən kəmoatətəlig-in wīr kətoarus tən namnun. Mətō nian kəmotətō nəghatən əh, motagət əfəməh məmə, “!Otiləs-iarəp suah un, kohamnu! !Təsəwīrən məmə otatig!” ²³ Kəmoatakəike motagət əfəməh motərakin əpnāpīn əm rəhalat natīmnat, moatəmīk nīmoulul katərakin əpnāpīn əm. ²⁴ Kən etəm Rom itəm tərəmərə mopael mīn tən məmə okiləs kan əpəh e nīmə rəha mopael mīn. Kən təmə okālīs mətō-inu tolkeike məmə Pol otən kəm in məmə netəmim kotagət pīk lan nəhlan o naka.

²⁵ Mətō nian kəmoatietain wīr Pol məmə okotalīs, kən tən-ipən kəm netəm-iasol mīn əh kit rəha mopael mīn itəm tatətul iuəhkīr ron məmə, “!Ei! Io etəm Rom u. ?Tətuatīp məmə onəkotalīs io nian esuwīnən əh e kot?”

²⁶ Nian etəm-iasol rəha mopael mīn təmətō nəghatən əh, təmuwīn məplan etəm tərəmərə elat mən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Okəmā naka ik nəkəruru suah əh in etəm Rom!”

²⁷ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn əh tətəpəh o Pol məmə, “!Ei! Ən wīr-tu məmə ik etəm Rom pāhrien o kəp.”

Kən Pol tən məmə, “Əwəh. İatən pāhrien.”

²⁸ Kən etəm tərəmərə e mopael mīn təmə, “Emətou mənī pīk o nəghən-inən io məmə ekuwa io etəm Rom.”

Mətō Pol təmə, “Rəhak tata in etəm Rom. Kən tol nəhlan, io etəm Rom.” ²⁹ Kən əmun mopael mīn itəm kəmoatətul matīp məmə okotalīs Pol kəmotaut kani məntaalāt ka isəu. Kən nian etəm-iasol əh tēmītun məmə Pol in etəm Rom, kən təməgin mətō-inu tīnəlīs rəkīs e sen.

Pol təmətul aupən e kaonsel

³⁰ Kən lawīgin, kən etəm tərəmərə e mopael mīn əh tolkeike məmə otītun ətuatīp məmə tahro netəm Isrel koatol nəhlan e Pol. Kən mən kīkīs rəkīs sen lan, kən maun-in pris asol mīn ne netəm-iasol rəha kaonsel rəha netəm Isrel məmə okotəpələh kəghat, kən muwīn mīlās Pol muwa tətul aupən in ilat.

23

¹ Kən Pol təmətag-pən ətuatīp əm o netəm rəha kaonsel, kən mən məmə, “Piak mīn. E rəhak nəmegəhən aupən mətoarus-pa u-roiu, esətəən məmə nīkik otəgin məmə emol nat tərāt kit e niganəmti Uhgīn.” ² Kən pris asol agin əh Ananaeas tən-ipən kəm netəm koatətul iuəhkīr ron məmə kit otem-pən nohlin. ³ Mətō Pol təmən-ipən kəm in məmə, “!

Uhgĭn otol mihin mĭn lam! Ik nakahmen e nimə itəm kəm̄ol pen lan tər̄uən pĭk əm ihluə, mət̄o tamkĭmĭk əpəh imə. ?Tahro natəpələh ikĭn-u mətakil io e Lou rəhatat, mət̄o ik nəmən məmə kit otem io? Ik nĭnətghəl rəkis Lou əh.”

⁴ Netəm koatəpələh iuəhkir o Pol kotəmə, “?Tahro natəghat rat e pris asol agĭn rəha Uhgĭn?”

⁵ Kən Pol təmə, “Piak mĭn. Io esitun agĭn-əhən məmə in pris asol agĭn rəha Uhgĭn. Mət̄o io ekĭtun məmə Naoa Rəha Uhgĭn tatən nəhlan məmə, ‘Əsəghat ratən e netəm itəm kotepət lam.’”

⁶ Kən təməplan məmə nəwtain kaonsel məsĭn ilat Satusi mĭn, kən nəwtain məsĭn ilat Farisi mĭn. Kən in təməghat əfəməh məmə, “Piak mĭn. Io Farisi kit. Rəhak tata ne tĭpĭk mĭn, ilat Farisi mĭn. Mət̄o netəm u kotolkeike əm məmə okotiuw-iarəp io e kot mət̄o-inu emələhəu-pən rəhak nətəligən e nahatətəən u rəhatat məmə etəm təmĭmĭs otəpanəmegəh mĭn.”

⁷ Nĭan təmən rəkis əm nəghatən əh, kən Farisi ne Satusi mĭn kəmotərgəhəu asol əpəh imə e kaonsel, kən mĭnotəhap ilat mĭn, mĭnotol nənən kəiu. ⁸ Mət̄o-inu Satusi mĭn koatən məmə nĭan etəmĭm otĭmĭs, okol təsəmegəh mĭnən. Kən moatən məmə nagelo tikə, kən narmĭn tikə. Mət̄o Farisi mĭn koatən məmə, nat miləhal əh, in nĭpahrienən.

⁹ Mət̄o-inu o nat əh, kən ilat kəmotagət pĭk ron. Kən nəghatən rəhalat təmər muwĭn ilis.

Kən ĭəgətun mĭn neen rəha Lou u Farisi mĭn, kəmotən əskasĭk məmə, “Itĭmat esotəplan-pənən nəghatən rat kit ne e suah u. Okəm-naka nĭpahrienən məmə narmĭn kit o nagelo kit təməghat kəm in.”

¹⁰ Kən nərgəhəuən təməskasĭk pĭk. Kən etəm tərəmərə e mopael mĭn əh, təgĭn məmə okəmə okotiləs Pol əh-roiu, okotearəsĭn-earəsĭn. Kən tahl-ipən rəhan mopael mĭn məmə okotuwĭn kĭləs-irəkis Pol kĭləs kan mĭn əpəh iməlat ikĭn.

¹¹ Kən lapĭn əmun, ĭərəmərə tuwa o Pol mən-ipən kəm in məmə, “Nat əh, nat əpnarĭn əm. Əsəgĭnən. Ik nəmən-iarəp rəkis io ikĭn-u Jerusalem. Kən onək̄ol mihin mĭn əpəh Rom.”

Netəm Isrel neen kəmotən anion məmə okotohamnu Pol

¹² Kən lawĭgĭn, netəm Isrel neen kəmotəpələh e nəghatən kit, kən motən anion məmə okotohamnu Pol. Kən motol nəniəkĭsən kit məmə okəsotagwənən ne motənĭm nəhau kətoarus okotohamnu Pol. Kən okəmə okotətgəhl nəniəkĭsən əh, pəs Uhgĭn otoh ilat kotĭmĭs. ¹³ Ilat taprəkis-in foti itəm kəmoatol anion noa əh. ¹⁴ Kən kəmotuwĭn o pris asol mĭn, ne netəm-iasol mĭn rəha nĭməfak rəha netəm Isrel, motən-ipən kəm ilat məmə, “Emotol nəniəkĭsən kit məmə esotunən nat kit mət̄oarus ekotohamnu Pol. ¹⁵ Kən itəmat ne netəm rəha kaonsel onək̄otəkəike kahl-ipən nəghatən kəm etəm tərəmərə e mopael mĭn rəha Rom motətapəh ron məmə, otəkəike mĭləs mĭn Pol muwa u ikĭn-u, kən moteiuə lan məmə onək̄otəplan o natĭmnat mĭn əh rəhan. Kən itĭmat ekotəhluəig e suatĭp kətalkəlik məmə okotiləs kətah u, kən ekotaskəlim kohamnu.”

¹⁶ Mət̄o rəhn ioanian Pol kit ĭərman, nətĭ wĭnĭn, təmət̄o nəghatən əh, kən muwĭn əpəh imə mopael mĭn ikĭn mən-iarəp kəm Pol. ¹⁷ Kən Pol taun-in etəm-iasol kit rəha mopael mĭn tuwa, kən tən-ipən kəm in məmə, “Awi, okol nakit etəm aluə u muwĭn tehm etəm tərəmərə e mopael mĭn. In tatos nəghatən kit məmə otən kəm in.”

¹⁸ Kən mopael əh tit mĭan o etəm tərəmərə elat. Kən mən-ipən kəm in məmə, “Suah u Pol itəm tətətig e kalapus, təmaun-in io məmə oekit etəm aluə u muwa kəm ik. In tatos nəghatən kit məmə otən kəm ik.”

¹⁹ Kən etəm tərəmərə e mopael mĭn əh, tos nelmi suah apon mĭan əpəh ikĭn kit ilau pĭsĭn əm, kən mətəpəh ron məmə, “?Naka əh nakəmə nakehm io ron?”

²⁰ Kən suah un təmə, “Netəm-iasol mĭn əpəh Isrel kəmotegəhan rəkis məmə olawĭg kotuwa kətapəh ron ik məmə onakit Pol mĭan əpəh e kaonsel rəhalat. Okoteiuə-in ik

məmә kaonsel tolkeike məmә otəplan wir mīn-tu nəghatən mīn rəha suah əh. ²¹ Məto awi, əsegəhan-inən ilat kotiuw-pən ik. Məto-inu rəhalat netəmim taprəkisi foti okotuwā katəhluaig e suatip katəsaḡin. Ilat kəmotol nəniəkisən kit məmә okəsotagwənən məsotənimən nəhau mətoarus okotohamnu pitən Pol. Kən mīnoatətul matip əm əh-roiu məmә okotol nat əh, moatəsaḡin əm rəham nəghatən.”

²² Kən etəm tərəmərə e mopaēl mīn apon təmә, “Əsən mīnən kəm suah kit məmә nəmən-ipa nəghatən u kəm io.” Kən mahl-ipən tatuwin.

Kəmahl-ipən Pol kəm Filiks u kapman rəha Rom

²³ Kən etəm tərəmərə e mopaēl mīn taun-in rəhan etəm-iasol kəiu mən-ipən kəm ilau məmә, “Okian muən kəm mopaēl mīn ilat rafin fo-hanrit-sepinte məmә okotətul matip o nuwinən Sisaria. Kən tu-hanrit okotaliwək əm, kən sepinte okotasuə e hos, kən tu-hanrit itəm okotəmik niro okotətul matip. Okotiet e nain klok əh-roiu lapin. ²⁴ Kən motəkəike kiləs hos neen məmә Pol otəpələh elat, kən motiləs motuwīn kəm kapman əh Filiks, kən moatehm wir məmә okəsolən nat kit lan e suatip.”

²⁵ Kən etəm-iasol rəha mopaēl mīn təmәte naoa kit mos-ipən kəm itəm mil un məmә okotiləs kan kəm kapman asol əh Filiks. Naoa un tatən məmә,

²⁶ “Filiks. Ik etəm ilis pīk pahrien. Io Klotias Lisias iatəte naoa kəm ik itəm ik natərəmərə e kapman, kən iatən təwir kəm ik.

²⁷ Suah u, noanol mīn rəha Isrel kinotaskəlīm rəkis, kən iuəhkīr kotohamnu. Məto io eməto məmә in etəm Rom, kən ekuwin itimat rəhak mopaēl mīn kiləs-irəkis olat.

²⁸ Emolkeike məmә ekeḡəs-in-tu məmә nat naka təmol təsətuatipən itəm koatəplan-pən lan, mol kotiləs motuwīn e kaonsel rəhalat. ²⁹ Kən eməplan məmә in təsolən nat tərət kit ne itəm otimis ron, o məmә otuwīn o kalapus ron. Nəghatən mīn itəm koatətu-pən lan in nat kit e rəhalat atip əm lou. ³⁰ Məto uarisig suah kit təmuwa mən-ipa kəm io məmә netəm Isrel koatol anion noa kit məmә okotohamnu, kən nīkik təht məmә təwir məmә ekahl-ipinə kəm ik. Enən-ipən rəkis kəm netəm əh itəm koatol timəht kəm in məmә okotimnə kən-ipinə kəm ik nat tərət mīn itəm koatəplan-pən lan.

Inəh namnu rəhak nəghatən.”

³¹ Kən mopaēl mīn kəmotol əm məmә inu ne etəm tərəmərə elat təmən mihin. Kəmotiləs Pol motuwīn e taon əh Antipatris lapin. ³² Kən lawigin, mopaēl mīn itəm kəmotaiu e hos mīn, ilat əm kotiləs Pol motuwīn. Kən mopaēl neen mīn kəmotitəlig-pa iməlat ikin. ³³ Mopaēl mīn əh kəmotiləs motuwīn əpəh Sisaria, kən motiləs-ipən naoa kəm etəm-iasol əh Filiks, kən motələhəu-pən Pol e nelmīn. ³⁴ Nian kapman u təmafin naoa, kən mətəpəh o Pol məmә, “?Ik etəm hiə?” Kən nian təməto məmә Pol in etəm Silisia, ³⁵ in təmən məmә, “Nian netəmim okotuwā kən-iarəp natimnat itəm koatəplan-pən əh lam, io ekən kot otəpələh o nətəligən u rəham, kən io ekakil.” Kən mən-ipən kəm rəhan mopaēl mīn məmә okotiləs-ipən Pol e nimə rəha kapman rəha Rom itəm Kig Herot Asol təmiləkin aupən, motaskəlīm əh-ikin.

24

Pol təmətul aupən e Filiks e kot

¹ Nian faif tinuwīn rəkis, kən pris asol aḡin, nəḡin u Ananaeas, təmuwīn Sisaria ilat netəm-iasol mīn neen rəha Isrel ne ienatig e lou,* nəḡin u Tetalas. Nian kəmotiet-pa, kən motuwīn kətul e niganəmti Filiks kən motən-iarəp nəghatən mīn itəm nīkilat təht məmә Pol təmol təsətuatipən. ² Kən kəmotəun-in Pol məmә otuwa imə e nəghatən, kən Tetalas tatən-ipən nəghatən mīn rəhalat kəm Filiks məmә, “Etəm-iasol. Ekotisiai-in pīk ik məto-inu ik ilis pahrien. Kən nolən rəham o nəmīkən itimat in tatətuatip wir. Imatimat

^{23:27}: Wək 21:30-33; 22:25-27 ^{23:28}: Wək 22:30 ^{23:30}: Wək 23:16-23; 24:1-9 * ^{24:1}: Ienatig e lou in suah kit itəm titun wir lou matəghat e kot.

ikin tāməmālinu nuwəh rəkis mətōarus-pa u-roiu. Kən ik nāməg-ətuatip-in rəkis nolən u ikin-u māmə otol nāmegəhən ne natigən rəhatimat təwir. ³ Kən nian rafin kitat koatəto təwir o natimnat min əh, kən ekotənwiwi pik ik ron. ⁴ Esotolkeikeən māmə ekaskəlim pik ik, mətō ekətapəh ron ik māmə onakasəkitun itimat mətəlig-in wir-tu nəghatən əkuəkir u rəhatimat.

⁵ “Itimat emotəplan rəkis māmə suah əh in etəm tərət kit. In nəukəti nəratən tepət e ikin min e nitən min. In tatol itimat netəm Isrel ekoatərgəhəu pik, kən etəm-iasol rəha netəm koatuarisig-in suah ilouin etəm Nasaret. ⁶ Kən in mətalkut māmə otol Nimə Rəha Uhgīn tamkimik e niganəmti Uhgīn, kən ekotaskəlim.† ⁸ Kən okəmā nakətapəh ron, nəkitun nətoən nəghatən min u tiet e nohlin itəm iatən-ipinə kəm ik.”

⁹ Kən netəm Isrel kəmotegəhan e nəghatən rəha loea əh moatən māmə, “Nəghatən min rafin əh, in nīpahrienən.”

Pol tāmuhalpīn nəghatən

¹⁰ Kən Filiks torin-pən rəhn-kapə kəm Pol māmə otəghat. Kən Pol təghat māmə, “Etəm-iasol Filiks. Io ekitun wir māmə ik nāmatakil e kot netəm u ikin-u imatimat ikin e nup tepət rəkis. Kən tol nəhlan nīkik tagien māmə ekən-iarəp nəwtain nəghatən rəhak kəm ik. ¹¹ Io emuwīn Jerusalem minos əm nian tuelef əm māmə ekuwīn məfak. Kən ik nəkitun natətapəh-inən nat u māmə in nīpahrienən o neiuəən. ¹² Netəm u koatətu-pa nəghatən u lak, kəsotəplanən ne māmə ekuərgəhəu itimlau suah kit əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. Kən məsotəplanən māmə iatol netəmim koatərgəhəu əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, o ikin min əpəh e taon. !Kəp! ¹³ Kən okol təsəgətun ətuatipən kəm ik māmə nəghatən itəm koatən lak u-roiu in nīpahrienən, mətō-inu in neiuəiuəən.

¹⁴ “Mətō ekitun nən-ipinən kəm ik māmə nīpahrienən māmə nian iatətu-pən Suatip Rəha Iesu itəm netəm Isrel kotəmā in nəfakən neiuəən, io iatəfak kəm Uhgīn rəha tīpitimat min, kən io iatən nīpahrienən e nəghatən min itəm kəməte e Lou rəha Moses ne nəghatən rəha ien min rəha Uhgīn aupən. ¹⁵ Io iatələhəu-pən əm rəhak nətəligən kəm Uhgīn māmə in otol kəm netəm kəmotimis māmə okotəmegəh min, netəm u kotətuatip ne netəm kəsotətuatipən. Inu nətəligən kitəh əm itəm nīkilat tatəht. ¹⁶ Mətō-inu tol nəhlan, kən etalkut pik māmə ekol nat naka itəm io ekitun māmə tətuatip e niganəmti Uhgīn ne netəmim.

¹⁷ “Uarisig e nup neen itəm emiet u ikin-u Jerusalem, kən emitəlig-pa min māmə ekos mənī muwīn kəm netəm imak ikin, kən mol sakrifais min əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. ¹⁸ Kən nian ematol əh nat əh, kən enətuatip rəkis e niganəmti Uhgīn, kəmotəplan io əpəh e Nimə Rəha Uhgīn. Kən sənəmā itimat netəmim tepət, kən məsotərgəhəu minən. ¹⁹ Mətō netəm Isrel neen itəm kəmotisi-pən Esia, kəmoatətul əh-ikin e nian əh. Kən okəmā koatos nəghatən kit tərət lak, təwir əm māmə ilat okotuwa kətul e niganəmtim kən-iarəp. ²⁰ Mətō okəmā kəpə, təwir māmə netəm Isrel min u itəm koatətul ikin-u, okotən-ipinə ətuatip kəm ik nat naka itəm emol təsahmenən e nian emətul e niganəmti kaonsel rəhalat. ²¹ Kəmotetəhəu io o nəghatən kitəh əm māmə nian emətul aupən-in elat, magət əfəməh elat māmə, ‘Itəmat nakotakil io u-roiu mətō-inu io iatən nīpahrienən māmə netəm kəmotimis okotəmegəh min.’”

²² Suah əh Filiks in titun wir Suatip Rəha Iesu. Kən təmahtosig-in nəghatən əh māmə, “Nian Lisias u etəm tərəmərə e mopael min otiet-pa ikin-u, kən epanos-ipinə nəghatən e nəpələhən u-roiu.” ²³ Kən Filiks təmən-ipən kəm etəm tepət e mopael min māmə

24:5: Wək 17:6 † **24:6:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit min əh-ikin itəm tatilpin nəghatən u matən māmə, “Kən emotən māmə ekotətu-pən nəghatən kit lan e kot e nolən rəha Lou rəhatimat. ⁷ Mətō Lisias itəm tərəmərə e mopael min, təmīlās nəlugi nənən rəhatimat, kən ilat rəhan netəmim kəmotew rəkis min suah u otimat. ⁸ Kən mələhəu nənən kit māmə netəmim itəm koatəplan-pən nəratən kit e suah u, otəkəike muwa mən-ipinə kəm ik.” **24:6:** Wək 21:28-30 **24:15:** Jon 5:28-29 **24:18:** Wək 21:17-28 **24:21:** Wək 23:6 **24:22:** Wək 23:26

okoatehm wir Pol kən təmegəhan-in rəhan mın məmə kotitun nosən natimnat itəm in tolkeike motuwa kəm in.

Pol təməghat kəm Filiks ne rəhan pətan

²⁴ Kən uarisig e nian neen, Filiks təmit rəhan pətan Trusila muwa u noanol kit rəha Isrel. Kən Filiks tən-ipən kəm ilat məmə okotit Pol motuwa-tu tətul aupən in. Kən nian Pol təmuwa, kən matəghat kəm ilau matən-ipən nolən mın rəha nahatətəən e Kristo Iesu. ²⁵ Kən Pol təmatən-iarəp rəhan nıpəgnəmtin mın kəm ilau məmə otiuw rəhalau nətəligən. Kən nian in təməghat e nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip, ne nolən itəm suah kit tatəramərə e rəhan nətəligən ne nolən mın, ne nian Uhgın otakil netəmim lan, kən Filiks təməgin təməgin kən mən məmə, “Tinahmen. Iet əh. Okəmə ekos nian kit mın, kən panaun-in mın ik.” ²⁶ Kən nian tepət tatən-ipən məmə Pol otuwa matuəghat, məto-inu in tolkeike məmə otəto Pol, məto nat kit mın, nıkin təht məmə okəmə naka Pol otos-ipən mənı neen kəm in pəs in tahl-iarəp.

²⁷ Kən nian tinos nup kəiu, Filiks təmeiuaiu e kapman, kən suah kit nərgin u Posias Festas təmos nəmeen. Məto Filiks təmapəs Pol tətətig əm e kalapus məmə otol niki netəm Isrel tətəgien.

25

Pol təmətapəh məmə otəplan Sisa

¹ Nian Festas təmol kapman mınos əm nian kışil, kən miet Sisaria muwın əpəh Jerusalem. ² İkin əh, pris asol mın ne netəm-iasol mın rəha Isrel kəmotən-ipən kəm Festas nakilən rəhalat e natimnat neen itəm nıkilat təht məmə Pol təmol təsətuatipən. ³ Kəmotətapəh məmə Festas otol nəwialat, kən motolkeike məmə otahl-ipən Pol tıtəlig-pən əpəh Jerusalem, məto-inu ilat kəmotol anion noa kit məmə okotohamnu Pol e suatip. ⁴ Məto Festas təmə, “Pol otətətig əm e kalapus əpəh Sisaria. Kən otəsuwəhən, ekitəlig-pən əh-ikin. ⁵ Kən rəhatəmat neen netəm-iasol okotəkəike motətəu-pa io ekotuwın Sisaria, kən okəmə Pol təmol nat kit təsahmenən, kən okotətu-pa kəm io.”

⁶ Kən Festas təmatig mos nian eit o ten ilat mın ilat, kən mıtəlig muwın əpəh Sisaria. Kən kəmən lawigin, tahl-ipən nəghatən məmə okit Pol ka, tətul e kot, kən muwın məpələh e jea itəm etəm tətakil nəghatən tatəpələh ikın. ⁷ Nian Pol təmuwa imə, netəm Isrel itəm kəmotisi-pən Jerusalem kəmotətul kıtəlau in moatən-iarəp nəghatən əskasik neen e Pol, məto suatip tıkə itəm otəgətun rəhalat nəghatən məmə koatən pahrien. ⁸ Kən Pol təmuhalpın nəghatən rəhalat məmə, “Esolən nat kit tərət e Lou rəha netəm Isrel, ne Nımə Rəha Uhgın, ne Sisa u tərəmərə e ikın mın.”

⁹ Məto Festas tolkeike məmə otol niki netəm Isrel tagien kən mətapəh o Pol məmə, “? Nıkim tagien məmə onəkuwın Jerusalem? ?Pəs ekımnə ikın makil rəham nəghatən e nənən mın u?”

¹⁰ Kən Pol təmə, “Io iatətul e kot rəha Rom, itəm rəhan etəm-iasol in Sisa. Kən tətuatip məmə onakakil nəghatən ikın rəhak. Kən ik nəkitun rəkis məmə esolən nat kit tərət e netəm Isrel. ¹¹ Okəmə emətgəhl lou o emol nat kit tərət məmə ekımis ron, kən okol esətapəhən kəm ik məmə, nakiləs-irəkis io o nat əh. Məto okəmə nənən mın əh koatən lak kəsotətuatipən, kən suah kit tıkə məmə otos-ipən io e nelmılat. Məto ekolkeike əm məmə Sisa in otakil nənən mın u itəm koatən lak.”

¹² Kən Festas təməghat e nənən əh məsın ilat rəhan mın netəmim itəm kotakil nəghatən. Kən uarisig tən-ipən kəm Pol məmə, “İk nəmən məmə nakolkeike məmə onəkuwın məplan Sisa o nəghatən u rəham. Kən təwir əm. İk onəkuwın məplan Sisa.”

Pol təmətul aupən e Kig Akripa 2

¹³ Nian neen mīn təmuwa muwīn, kən Kig Akripa ne wīnīn nərgīn u Pernis, ilau kəmuea Sisaria məmā okuəplan Festas muən təwīr kəm in. ¹⁴ Kən nian kəmuatīg ikīn əh nian neen, kən Festas tən-ipən kəm kig natīmnat neen itəm katən e Pol. In təmən məmā, “Suah kit u ikīn-u e kalapus, itəm Filiks təmīlās-ipən. ¹⁵ Nian emuwīn Jerusalem, kən pris asol mīn ne netəm-iasol rəha Isrel kəmotən-iarəp nīpəgnəmtīn neen lan məmā tatol təsətuatīpən motətapəh məmā ekən-iarəp məmā in təmōl tərət kən otos nalpīnən ron. ¹⁶ Məto emən-ipən kəm ilat məmā, ‘Itīmat netəm Rom sənəmā nolən u rəhatīmat məmā okotegəhan-in əm etəmim tuwīn e nelmi netəmim itəm koatən məmā təmōl nat kit təsətuatīpən. Məto təkəike mətul aupən-in ilat muhalpīn rəhalat nəghatən itəm katətu-pən lan.’ ¹⁷ Kən nian netəm Isrel mīn əh kəmotuwa, eməsiuw-pən mīnən, məto kəmən lawīgīn əm, kən ekotuwīn kəpələh e nimə kot kən motaun-in mīn Pol məmā otuwa mətul aupən. ¹⁸ Nian rəhan tīkīmīr mīn kəmotətul motəghat, məto kəsotənən məmā təmōl nat naka tərət itəm nīkīk təmātəht məmā okotən mīhin. ¹⁹ Ilat kəmoatən-iarəp əm nərgəhəuən kit rəhalat e nəfakən rəhalat, kən moatən nənən e etəm təmīmīs kit, nərgīn u Iesu, itəm Pol tatən məmā suah əh tatəmegəh. ²⁰ E natīmnat mīn əh, io esītun wīrən nənən lan məsīn, kən mol ekətapəh o Pol məmā, ‘?Tahro, nīkim tagien məmā nakuwīn Jerusalem? ?Pəs ekīmna ikīn makīl nənən mīn itəm katən lam?’ ²¹ Məto Pol təməsegəhanən, kən mətəpəh məmā ekahl-ipən in Rom kəm Sisa, pəs in otakīl nənən mīn əh itəm katən lan. Kən emən-ipən məmā rəhak netəmim okoatehm wīr mətoarus ekehm suatīp kit, kən panahl-ipən tuwīn məplan Sisa.”

²² Kən Kig Akripa təmən kəm Festas məmā, “Io mīn iakolkeike məmā ekəto nəghatən rəha suah əh.” Kən Festas təmā, “Təwīr əm. Olawīg nakəto rəhan nəghatən.”

²³ Kəmən lawīgīn, kən Kig Akripa ne Pernis kəmuea e nimə kot, kən netəm-iasol itəm koatərəmərə e mopael mīn, ne netəm-iasol pīk mīn e taon əh Sisaria kəmotuwa, kən kəmotol nolən asol mīn rəha nīsiaiīn. Kən Festas tahl-ipən rəhan mopael mīn məmā okotuwīn motīlās Pol motuwa. ²⁴ Kən Festas təmā, “Kig Akripa ne itəmat rafin itəm nakoatəpələh u ikīn-u roiu. Suah u itəm tatətul aupən-in itəmat, netəm Isrel u ikīn-u ne Jerusalem koatəghat kəm io ron nian rafin. Nian rafin kotagət əskasīk lak məmā təsəwīrən məmā ekegəhan-in suah əh tətātīg, məto təkəike mīmīs. ²⁵ Məto io esəplanən nat tərət kit lan ne, itəm ekol nalpīnən kəm in e nīmīsən. Məto nian in təmətəpəh məmā otuwīn məplan Sisa əpəh Rom, kən nīkīk təht məmā ekegəhan-in. ²⁶ Məto esosən nəghatən ətuatīp kit ne e nat u məmā ekəte naoa lan mahl-ipən kəm Sisa. Kən tol nəhlan, ekīlās muwa məmā otətul aupən e nīganəmtīm, Kig Akripa, ne itəmat rafin. Iakolkeike məmā ik onakehm mīn-tu kən mītun natīmnat mīn əh, kən nian kilau okuəplan natīmnat rafin mīn əh, pəs ekītun nətəən naoa lan kit mahl-ipən kəm Sisa. ²⁷ Ekītun məmā təsətuatīpən məmā ekahl-ipən etəm tatol kalapus kit kəm Sisa, kən məsən-ipən ətuatīpən kəm in məmā nat naka təmōl tərət.”

26

Pol təməghat e nīganəmtī Kig Akripa

¹ Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Pol məmā, “Ik nəkītun nənən nəwtain nəghatən əh itəm katən lam.” Kən Pol təmīlās-ipər nelmīn mēfətutu ilat lan, kən muhalpīn rəhalat nəghatən mən məmā, ² “Kig Akripa. Nīkīk tagien pīk aģīn roiu məmā ekətul e nīganəmtīm, kən mən-iarəp rafin nənən mīn itəm netəm Isrel koatətu-pa lak. ³ Nīkīk tagien məto-inu ik nəkītun wīr nolən mīn e kastom rəha netəm Isrel e natīmnat mīn itəm ilat koatəghat pīk ron. Kən awi, okol nakətəlig-in mətīg-tu rəhak nəghatən.

⁴ “Netəm Isrel rafin kotītun natīmnat rafin e rəhak nəmegəhən məmā tahro nulan e rəhak natīgən, nian ematakəku e nətuounən imak ikīn e rəhak nəptən, mətoarus-pa uarisīg emuwīn Jerusalem. ⁵ Netəm əh kotītun io nuwəh rəkīs, kən okəmā nīkīlat tagien,

kotitun nənən məmә io Farisi kit nian ematakaku rəkis mətōarus-pa u-roiu. Kən netəm əh Farisi mīn, ilat koatətəu-pən wir aḡin Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, maprəkis-in netəmim rafin. ⁶ Kən roiu u, iatətul ikin-u məmә ik onakakil rəhak nəghatən mīn mətō-inu io iatələhəu-pən rəhak nətəligən e nənəkisən itəm Uhgīn təmōl aupən ilat tīpītimat mīn. ⁷ Nənəkisən u kitiah əm itəm netəm tuelef noanol mīn rəhatimat itəm kəmoatəfak kəm Uhgīn lapīn ne e nərəuiəgən məmә okotos. ?Kig Akripa, iatələhəu-pən nətəligən rəhak nəhlan, mətō tahro netəm Isrel mīn u koatən-ipən nəghatən mīn əh lak? ⁸ ?Tahro tiəkis pik otəmat o nənən nīpahrienən məmә Uhgīn titun nolən etəm təmimīs təmegəh mīn?

⁹ “Aupən, io mīn eməplan məmә tətuatip məmә ekol natimnat tepət pəs mərəkin suah Iesu, etəm Nasaret. ¹⁰ Nat əh inəh ematol əpəh Jerusalem. Pris asol mīn kəmotegəhan-in io kən ekəmki-pən netəmim tepət rəha Iesu e kalapus. Kən nian kəmakil ilat e kot, kən kohamnu ilat, kən io emegəhan məmә in nat təwir aḡin kit. ¹¹ Nian tepət iatuwin e nimə rəha nuəfīmīnən rəha netəm Isrel matol nalpīnən kəm ilat matol məmә ilat okotən rat Iesu. Nikik təmətəhmə pik ematətəhau ilat, kən matitəp ilat nian rafin. Kən kotagim kan e taon isəu mīn ikin pisin pisin mīn, mətō ematitəp əh ilat.”

Pol təmən-iarəp rəhan nuwamən o Iesu
(Wək 9:1-19; 22:6-16)

¹² Kən Pol təkəkəike matən məmә, “Nian kit ematuwin əpəh Tamaskes məmә ekol nat əh. Pris asol mīn koategəhan-in io, kən motən əskasik kəm io məmә ekəike mol. ¹³ Kig Akripa, e nīlugi nian, ematuwin e suatip, kən məplan nəhag-əhagən kit təmisi-pən e neai muwa masiəgəpīn io ne netəm koatuarisig-in io. Nəgəhagən əh, tatuəp taprəkis-in mītgar. ¹⁴ Kən emotiet e nəptən motəto nəwian kit təmisi-pər e neai matəghat kəm io e nəghatən Isrel məmә, ‘!Sol! !Sol! ?Tahro nakatol tərət pik kəm io nulan? Nolən əh in tatərəkīn atip əm ik. Ik nakatoh rəhak nalpəkəuən, kən nakahmen e kau itəm kəmaru e nig kəməgət tasilə lan, mətō in tatol wael, kən nig təməha mətəru, kən matol nahməən asol atip əm kəm in.’ ¹⁵ Kən ekətapəh ron məmә, ‘?Mətō Iərəmərə, ik pah un?’

Kən Iərəmərə tən-ipa kəm io məmә, ‘Io Iesu itəm nakatol tərət lan. ¹⁶ Mətō ətul. Emītəpun rəkis ik məmә ik rəhak etəmim. Kən onakən-iarəp kəm netəmim rafin natimnat itəm nəməplan u-roiu, ne natimnat itəm epanol, ik nəkəplan. ¹⁷ Oekiləs-irəkis ik e nelmi netəm Isrel ne nelmi Iaihlua mīn itəm io ekahl-ipən ik məmә onəkuwin mən-iarəp io kəm ilat. ¹⁸ Onəkəike merəh e nīganəmtilat məmә okotəuhlin ilat motiet e napinəpən motuwa e nəhag-əhagən. Kən motiet e nəsanənən rəha iərmīs motuwa o Uhgīn. Kən Uhgīn ofafəl rəhalat nolən rat mīn, mətō-inu kəmotən nīpahrienən e nəghatən itəm iatən. Kən ilat okotuwa iməlat ikin ilat netəm u Uhgīn tīnəmitəpun rəkis ilat.’ ”

Pol təmən rəhan wək

¹⁹ Kən Pol təkəkəike matən məmә, “Kig, io iatol natimnat itəm Uhgīn təmən kəm io e nat kit tahmen e napilairən. ²⁰ Io iatən-iarəp rəhan nəghatən emətuoun əpəh Tamaskes, kən uarisig u ekuwin matən-iarəp əpəh Jerusalem, ne ikin mīn e nītən Jutia, ne ima netəm ikin mīn rafin u Iaihlua mīn. Kən matən-iarəp kəm ilat məmә okotəkəike kəuhlin ilat e rəhalat nolən rat mīn motahatətə e Uhgīn, kən motol natimnat itəm tatəgətun məmә kəmotəuhlin pahrien ilat. ²¹ Mətō-inu o nat əh, kən netəm Isrel kotiləs io əpəh e Nimə Rəha Uhgīn motolkeike məmә okotohamnu io.

²² Mətō Uhgīn tətəsitə lak nian rafin mol iatətul ikin-u-roiu matən kəm netəm u ləhau, ne netəm koatos nərəmərəən, nat naka itəm eməplan, kən matən əm natimnat itəm Moses ne ien mīn rəha Uhgīn kəmoatən məmә otəpanol mihin. ²³ Kəmotən məmә Kristo əh itəm Uhgīn təmən məmә otahl-ipa, in otəto nahməən e nīpətīn kən panimīs. Kən meto inu in

otətuoun məmegəh mīn e nīmīsən, kən otəgətun nəhag-əhagən kəm netəm Isrel ne Iaihlua mīn, məmə nəhag-əhagən u in suatip itəm Uhgīn otosmegəh ilat.”

Pol təmarkut məmə Kig Akripa otitun Iesu

²⁴ Nian Pol təmatəghat əh, Festas təmagət əfəməh lan məmə, “!Pol ik nīnətalməl! ! Rəham nītunən tīnəfəməh pīk agīn, kən roiu əh rəhm-kapə natitəlau!”

²⁵ Məto Pol tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol rəhak Festas, io esalmələn. Nəghatən mīn u iatən, kotətuatip əm, kən ilat nīpahrienən. ²⁶ Io ekītun nəghat ətuatipən kəm kig, kən okol esaulīsən məto-inu ekītun məmə in tītun rəkīs natīmnat mīn u. Ekītun məmə in təmos rafīn nəghatən mīn əh, kən sənəmə in nat kit itəm kəmol anion-pən huə kit təkəku ikīn. ²⁷ ?Kig Akripa, tahro? ?Nakotən nīpahrienən e nəghatən itəm ien mīn rəha Uhgīn kəmotətə? Ekītun məmə ik nakatən nīpahrienən elat.”

²⁸ Məto kig tən-ipən kəm Pol məmə, “?Nīkim təht məmə e nian əkuəkīr əm huə roiu, nəkītun niuw-pamən io məmə io ekuwa Kristin kit?”

²⁹ Məto Pol təmə, “Nat ənnapīn əm məmə in nian əkuəkīr o in nian əfəməh, iatəfak-pən kəm Uhgīn məmə sənəmə ik pīsīn əm, məto netəmim rafīn itəm kəmotətə rəhak nəghatən roiu, Uhgīn otosmegəh ilat, kən məmə otahmen lak, məto sen əm u itəm kəməlīs io lan, esolkeikən məmə okəlīs itəmat lan.”

³⁰ Kən Kig təmətul ilat kapman u Festas, ne Pernis, ne netəmim rafīn itəm koatəpələh, ³¹ kən motiet, moatən-ipən kəm ilat mīn məmə, “Suah əh təsolən nat kit tərət məmə in otīmīs ron o muwīn e kalapus ron.”

³² Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Festas məmə, “Nəkītun nahl-iarəpən suah əh, məto in əmun in tolkeike məmə Sisa otakil rəhan nəghatən.”

27

Mopael mīn kəmotit Pol motuwīn Rom

¹ Nian kəmotegəhan məmə oekotuwin Itali, kəmotələhəu-pən Pol ne netəm koatol kalapus neen mīn e nelmi etəm-iasol kit rəha mopael mīn, nərgīn u Julias. In tatəramərə e mopael wan-hanrit. In e mopael u katən məmə, “Mopael Rəha Sisa.” ² Kən nego kit təmīet əpəh Atramitiam matuwa, kən mīnatig məmə otitəlig-pən mīn əpəh Esia, kən ekotuwin lan. Kən etəm Masetonia kit təmətəu-pa itimat, nərgīn u Aristakas, in etəm Tesalonaeka. ³ Kən lawīgīn ekotiet-pa Saeton. Kən Julias təmatol təwīr kəm Pol, kən megəhan in məmə otuwar muwīn məplan rəhan neen netəmim itəm tītun ilat. Kən ilat kəmoatehm wīr Pol.

⁴ Kən ekotiet mīn ikīn əh, kən nīmətəg tatiləs itimat, kən motitəlau e nīkali nītən əh Saepras itəm nītəhəi təməlinu ikīn. ⁵ Kən emotaiu ihluə e Silisia ne Pamfilia, kən motiet-pa Lisia e taon Maera. ⁶ Ikīn əh, etəm təramərə mopael mīn təmuwīn məplan nego kit itəm təmīet Aleksantria matuwīn Itali. Kən təmki-pən itimat lan.

⁷ Kən emotiet mīn, məto e nian tepət nego əh tətaiu mətig əm. Emotalkut məsīn məmə ekotətoarus taon Nitas, kən emotuwa iuəhkīr, məto tiəkīs, məto-inu ioatiləs pīkən nīmətəg, kən okol esotaiuən motuwīn təhmīn. Kən ekotaiu e nīkalīn pīs ikīn məmə ekotuwin Krit. Emotitəlau e poen asol əh nərgīn u Salmone. Kən motitəlau e nəwtain nəptən əh, ⁸ emotaiu ipar ipar əm, məto tiəkīs əh. Kən ekotuwa motiet-pa e ikīn kit katən məmə, Pasis Wīr, iuəhkīr o taon əh Lasea.

⁹ Məto-inu emotərəkīn əm nian wīr tepət təmuwa muwīn, kən nian wīr o nuwīnən e nego tīnol namnun, kən otəsuwəhən əh-roiu, nian rəha niamitə, kən itəhəi tərət. Nian asol rəha netəm Isrel u katən məmə, Nian Rəha Nafələn Təfagə, tīnuwa rəkīs mīnuwīn e məwīg Oktopa. Kən Pol təməghat məmə okoatətə wīr ilat, matən məmə, ¹⁰ “Piak mīn. Iatəplan məmə okotatig e nəratən tepət e naliwəkən u rəhatat. Tīmətig əm məmə itəhəi otərəkīn kako mīn u, ne nego u, kən okəmə naka kitat mīn okotīmīs.” ¹¹ Məto etəm-iasol rəha mopael mīn tatətəlig-in pīk etəm tatiləs nego ne etəm-iasol rəha nego. Kən

məsətəlig-in pīkən nəghatən rəha Pol. ¹² Kən pasis əh təsəwīr pīkən məmə nego otətul ikin e nian rəha nətəpən mətō-inu nian əh, in nian nītəhəi tətəsəsau pīk lan. Kən ilat tepət kotən məmə təwīr məmə okotiet. Nīkilat təməht məmə okotuwīn əpəh e pasis əh Finīks motəhluaig ikin. Pasis əh in pasis kit əpəh Krit itəm təmōl nohlīn kəiu, kit tatuag-pən e nəwtain pəhap ikin, kən kit tatuag-pən nəwtain pis ikin. Kən nego tītun nəməhlən ikin e nian rəha nəsəsauən.

Nīmətag asol təmōh ilat

¹³ Kən nīmətag wīr kit tīnatīsī-pis matelel nat, kən netəm e nego, nīkilat təht məmə nīmətag əh inəh kōtolkeike məmə okotaiu lan. Kən motəmə pəs okotiet. Kən motiuw-pər iagke, motiuw niuwən, kən motiet. Emotaiu ipar ipar əm e nītən əh Krit. ¹⁴ Mətō təsuwəhən, nīmətag asol kit tīnatuwa mīn, nərgīn u, Luətuəmlae, tātīsī-pən e nəptən apon, ¹⁵ mīnatīlās itimat, mīnatoḥ nego. Kən nego tīnəruru naiuən mīlās pīkən nīmətag, kən ekotapəs naiuən moatətəlig-in əm nīmətag tātīlās itimat.

¹⁶ Emotuwīn-pa Koata ikin e nīkalīn pis ikin. Ikin əh emotəhluaig ikin məsīn, kən motalkut məmə ekotiuw-pər pot rəha nego un. Kən netəm koatol wək e nego, nahgilat tēmīkə o nīlās-ipərən pot. ¹⁷ Kən motəmki-pən təulə neen e nəwtain nego ləhau ikin, kən kīetain tīkīs məmə otaskəlīm nego. Ilat kəmōtəgīn mətō-inu ihluə e Lipia, sənəmə lokamnim pīk, kən nīkilat təht məmə nego otīlās pīkən nīməkləkīl ikin əh. Kən kəmōtiuw-iəhau niuwən rəhalat, kən motapəs əm nīmətag tīlās nego matuwīn. ¹⁸ Kəmən lawīgīn kən nīmətag tatol əm nulan, kən kəmōtəmki-arəp kako neen e nego. ¹⁹ Kəmən lawīgīn mīn, kəmōtəmki-arəp natīmnat mīn katol wək lan e nego tahmen e təulə ne neen mīn. ²⁰ Kən nian tepət eməsōtəplanən mītgar ne məhau mīn lapīn. Kən nīmətag təmatol əm nulan nīkitīmat təht məmə okol esōtəmegəh mīnən.

²¹ Nian eməsōtagwənən o nian tepət məsīn, kən Pol tətul aupən-in itimat mən məmə, “Nəman. Okol nəmōtətəlig-in io, ko kəməsōtietən Krit, kən okol kəsōtatīgən e nəratən u kən məsōtərəkīnən natīmnat tepət. ²² Mətō roiu ekən-ipīnə kəm itəmat məmə əsōtəgīnən. Okol kitat kit ikin-u tāsīmīsən, mətō nego əm otərat. ²³ Nagelo kit rəha Uhgīn rəhak itəm iatəfak kəm in təmən-ipa nəghatən u kəm io ehnaipən məmə, ²⁴ ‘Pol. Əsəgīnən. Onəkəike muwīn mətul e nīganəmṭī Sisa əpəh Rom. Mətō-inu Uhgīn təwīr, kən nīkin tagīen məmə otosmegəh netəm u ilat mīn ik itəm noatasuəh e nego.’ ²⁵ Kən Piak mīn, əsōtəgīnən. Io etahatətə e Uhgīn məmə natīmnat mīn rafīn otol əm məmə inu ne nagelo təmən-ipa mihīn kəm io. ²⁶ Mətō nīmətag otīlās-ipar kitat əpəh e nəptən əkəku kit.”

Nītəhəi təmīlās-ipar nego

²⁷ Tīnos nian ilat rafīn fotin, kən lapīn lan nīmətag tīlās nego muwīn əpəh e nītəhəi asol Metiterenian. Kən e nalugī nian lapīn, netəm koatol wək e nego, nīkilat təht məmə enoatuwa iuəhkīr o nəptən kit. ²⁸ Kən kəmōtətū-pən nat fīgəm kit əpəh e nīpəgnəmṭī təulə kəhlman-əhlman teiuaiu məmə okotehm-tu məmə lokamnim o lokipar. Kən kəmōtəplan məmə tahmen e negopagən tate-sepīn ilat rafīn. Kən motaiu məsīn mīn u kotəhlman-əhlman mīn, mətō tīnahmen e negopagən ilat rafīn tuente-eit əm. ²⁹ Kən netəm koatol wək e nego kəmōtəgīn məmə nego otīlās pīkən kəpiel, kən motəmki-arəp iagke kuwīt əpəh uarisīg moatəfak məmə otian uəhai əm. ³⁰ Kən netəm koatol wək e nego kəmōtalkut məmə okotuwār kagīm, kən motīlās-iəhau pot rəha nego moteiuə məmə okotuwīn əpəh e nohlīn nego kəmki-arəp mīn iagke neen. ³¹ Mətō Pol təmən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopael mīn ne mopael mīn məmə, “Okəmə netəm əh kəsōtəpələhən u ikin-u e nego, okol Uhgīn təsosmegəhən itəmat.” ³² Kən mopael mīn kəmōtətətīp təulə, kən pot tiet-pən itəhəi.

³³ Tīnuwa iuəhkīr əm o nianən, kən Pol təmuəh nīkilat məmə okotəkəike kəgwən. Təmən məmə, “E nian ilat rafīn fotin nəmōatəpələh əm moategəs məsōtunən nat kit. ³⁴ Kən roiu iatən-ipīnə məmə onəkōtəkəike kun nat kit məmə onəkōtəsanən. Kitat rafīn

okotəmegəh. Suah kit otəsatiğən e nəratən.”³⁵ Kən Pol tāməmīk pīret, kən mətul aupən-in elat məfak-pən ron kəm Uhgīn, kən məmkas mun.³⁶ Kən nīkilat tāməwīr mīnoatos nagwənən mīnoatun.³⁷ Itimat rafin tu-hanrit-sepīnte-sikis e nego.³⁸ Nian ilat rafin kəmotagwən rəkis, kən motəmīk pak flaoa mīn kəmki-arəp e nego məmə nego otoigoig.

Nego tāmīlas nīməkləkil

³⁹ Kən nian tāmian, netəm koatol wək e nego kəmotəplan məmə enotuwa iuəhkīr o nəptən əkəku kit, mətə kotəruru məmə nəptən naka. Kən motəplan pasis kit u nīməkləkil kit əh-ikīn. Kən nīkilat təht məmə okotīlās-ipar nego əh-ikīn.⁴⁰ Kən kəmotətətip təulə e iagke mīn kapəs ilat kotamnīm itəhəi. Kən motīkis rəkis təulə mīn itəm kəmālis ətain nuwəə asol mīn lan ikīn katīlās nego ikīn. Kən motiuw-pər niuwən əpəh aupən məmə nīmətəg otīlās nego muwar.⁴¹ Mətə ikīn əh lokipar məsīn, kən nohli nego tamaru nīməkləkil, nego tāməruru nəloalən. Kən nītəhəi tīnatəhap-əhap naunīsīn nego.

⁴² Kən mopael mīn kīnoatən məmə okotohamnu netəm koatol kalapus u nego tatəmīk ilat mətə neen kotəgīm.⁴³ Mətə Julias u tərəmərə elat tolkeike məmə otosmegəh Pol kən mən-iəhau məmə okəsotolən nat əh koatən. Kən mən-ipən kəm netəm u kotītun neaiən məmə okotətīpən paupən əpəh itəhəi, moteai par.⁴⁴ Kən mən-ipən kəm ilat rafin əh-ikīn məmə okotəmīk nīmīsīsī tīmpa ne nəwtain nego mīn itəm nītəhəi tətəhap-əhap moteai lan. Emotol nəhlan kən motuwar rafin, suah kit təsīmīsən.

28

Pol əpəh e nəptən əh Malta

¹ Nian emotuwar, kən itimat rafin ekotəsənən əm, kən panotəto uarisig məmə nəptən əh, nərgīn u Malta.² Netəm ikīn əh kəmotəwīr pīk otimat. Kən e nian əh nuhuən təmatəfik, nətəpən tepət. Kən kotahl nīgəm asol kit məmə otəhg itimat.³ Kən Pol təmea-pən o nīg neen itəm kəmərgətāin məmə otəmki-pən e nīgəm. Əmun sīneik kit itəm tus itəm katīmīs, təgīn nahgi nīgəm mīet məkul-pən e nelmi Pol matus.⁴ Netəm ikīn əh kəmotəplan sīneik tatəkul-pən e nelmi Pol, kən moatən kəm ilat mīn məmə, “Okəm-naka suah u in iol təfagə kit iohamnu itəm. Təməsīmīsən əpəh itəhəi, mətə uhgīn u nərgīn u Nalpīnən otəsegəhan-inən məmə otəmegəh.”

⁵ Mətə Pol təmorautin-pən sīneik əpəh e nīgəm məsolən ne məmə sīneik təmus otəto nahməən.⁶ Netəmīm nīkilat təht məmə nīpətī Pol otasis o otəsuwəhən əh-roiu, tīsī-pər morin mīmīs. Kəmoatəpələh kətalkəlīk ron roe, mətə təsolən nat kit ne. Kən nīkilat təməuhlin kən məht məmə okəm-naka suah u in uhgīn kit.

⁷ Ikīn əh sənəmə isəu o nəptən rəha suah kit, nərgīn u Puplias, itəm tatərəmərə e netəm ikīn əh. Təməmīk itimat ekotuwin iman ikīn, kən matol təwīr kəm itimat. Kən ekotatīg iman ikīn kos nian kīsīl.⁸ Kən əmun tata rəha suah apon Puplias, tīnatīmīs matətəp-ətəp, kən mətaiu e nīta. Kən Pol tuwin ron əpəh iman ikīn imə, mələhəu-pən nelmīn lan, məfak lan, əmun nīmīsən rəhan təwīr mīn.⁹ Nian netəmīm kəmotəto nat əh, kən ilat rafin e nītən un itəm koatīmīs kəmotuwa mīn o Pol. Kən Pol təfak elat kotəwīr.¹⁰ Netəm ikīn əh, kəmosos-ipa natīmnat tepət kəm itimat. Nian enoatol əpən-əpənə məmə ekotiet, kəmotəmki-pən rafin rəhatimat natīmnat ne nagwənən əpəh e nego itəm otətāsitu etimat e suatip.

Pol təmuwin Rom

¹¹ Emotatīg ikīn əh motos məwīg kīsīl, kən emotuwin e nego kit təmīsī-pən Aleksantria matəhluaig e nəptən əh e nian rəha nətəpən. E nohli nego əh, kəməf aupən narmī uhgīn mil əh mil-mil mil, nərgīlau u Kasto ne Polakis.¹² Emotuwa əh Saerakus, kən motətul ikīn kos nian kīsīl.¹³ Kən motiet ikīn əh motuwa e taon kit mīn, nərgīn u Retiam. Kən lawīgīn, nīmətəg iāsī-pīs tīnatelel nat, kən ekotiet motaiu o nian kəiu, motīlās nat əpəh

Puteoli. ¹⁴ Ikin əh emotəplan piatat min neen əh-ikin itəm koatəfak. Kən kotətapəh məmə ekotətig itimat min ilat o wik kitiah. Kən uarisig emotaliwək əm motuwın əpəh Rom. Kən inu suatip rəhatimat itəm emotaliwək lan motiet-pa Rom.

¹⁵ Kən nian piatat min itəm koatəfak əpəh Rom kəmotəto məmə emotuwın, kən kəmotuwa məmə okotəplan itimat əpəh e suatip. Kəmotuwa katəpələh əpəh Apias təmol nimə makit ikin rəhan. Ikin əh, hotel kisil əh-ikin. Kən nian Pol təməplan ilat, təmənwiwi Uhgın, kən nikin təmagien mər ilis. ¹⁶ Nian emotiet-pa, kən kapman təmegəhan-in məmə Pol otətatig pisin əm e nimə kit, pəs mopael kit tatehm.

Pol təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgın əpəh Rom

¹⁷ Tinos nian kisil, kən Pol tahl-ipən nəghatən kəm netəm-iasol min rəha Isrel məmə okotuwa o nəghatən kit. Nian kəmotuwa, kən təmən-iarəp kəm ilat məmə, “Piak min. Io eməsolən nat tərət kit e netəm imətat ikin, ne kastom rəhatat itəm tıpitat min kəmotəgətun kitat lan aupən. Məto netəm Jerusalem kəmotaskəlīm io kiləs-ipən io kəm netəm Rom. ¹⁸ Kən netəm Rom kəmotətapəh-in nəghatən tepət ron io. Məto kəsotəplanən nəghatən kit ne məmə oekimis ron. Kən kətolkeike məmə okotahl-iarəp io. ¹⁹ Məto netəm Isrel ikin əh kəsotolkeikeən. Kən io atip əm ekətapəh məmə ekuwa ikin-u Rom mətul e kot e niganəmti suah u Sisa, məto esənən nəghatən kit tərət e natimak min.

²⁰ “Məto-inu tol nəhlan, kən ekolkeike məmə ekahl-ipən nəghatən otəmat məmə ekəplan itəmat məghat lan məsin kəm itəmat. Kəməlis io e sen u məto-inu o Iosmegəh əm u, itəm kitat netəm Isrel koatən məmə otəpanuwa.”

²¹ Kən kəmotən-ipən kəm Pol məmə, “Esotosən naoa lan kit ne itəm təmisi-pən Jutia. Kən kitat min neen kəsotisi-pənən ikin əh motos nəghatən ka məmə katən nəghatən tərət neen lam. ²² Məto ekətolkeike məmə ekotəto-tu məmə rəham nətəligən təhrol nulan. Məto-inu ekotitun məmə kınatən rat nolən rəha nəfakən u rəhatəmat əpəh ikin min rafin.”

²³ Kən ilat kəmos nian kit o nəghatən. Kən e nian əh, ilat tepət min netəm Isrel kəmotuwa əh Pol tətətig ikin. Kən in təməghat kəm ilat e nian apıəpiə əh, matən wır kəm ilat nərəmərən Rəha Uhgın. Kən matən min Lou rəha Moses ne ien min rəha Uhgın, məmə otiuw ilat kotuwa o Iesu. ²⁴ Neen kəmotəto rəhan nəghatən, motən nıpahrienən lan. Məto neen kəsotənən nıpahrienən lan. ²⁵ Kən mınəatərgəhəu mınəatol məmə okotəgım min. Məto uarisig kotiet, Pol tən-ipən nəghatən kit min kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən kəm ien rəha Uhgın u Aesea məmə otən-iarəp kəm tıpitat min aupən, in tətuatip əm. Uhgın təmən kəm ien məmə,

²⁶ “Uwın mən-iarəp kəm netəm əh məmə io Uhgın iatən məmə,

“Onəkotəto motəto motəto,
məto okol nəsotitunən nian kit ne.
Kən onəkotəplan motəplan motəplan,
məto okol nəsotitunən nian kit ne.”

²⁷ In tol min-nulan məto-inu nıkilat tınıəkis rəkis.
Kəmotəhtosig-in matəlgilat ne niganəmtilat.

Məto okəmə kəsotolən nəhlan,
okəm-naka kotitun nəplanən e niganəmtilat ne motəto e matəlgilat,
o kotitun nıtunən e nıkilat,
kən motəuhlin ilat motəhatətə lak,
kən məmə ekol ilat kotəwır min.’ ”

²⁸ Kən Pol təmə, “Onəkotəkəike kitun wır məmə Uhgın təmol suatip u rəhan o nos-megəhan netəmim. Tınuwın rəkis o İaihlə min. Kən netəm min əh okotətəlig-in nəghatən əh kən motən nıpahrienən lan.”*

28:18: Wək 26:31 **28:19:** Wək 25:11 **28:20:** Wək 26:6-7 **28:22:** Wək 24:14 **28:27:** Aes 6:9,10 * **28:28:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit min əh-ikin itəm tatılın nəghatən u matən məmə, “29 Nian Pol təmol namnun rəhan nəghatən, kən kəmotiet nətəligən rəhalat təman kitiah kən moatərgəhəu.”

³⁰ Kən e nup kəiu apiəpiə, Pol təmatətou əm nimə əh mətatig lan. Kən nikin tətəgien o netənim rafin itəm koatuwa moatehm. ³¹ In təməkəike matən-iarəp nərəməərən Rəha Uhgın, kən matəgətun əskasik ilat e nām nusən təwır rəha İərəməərə İesu Kristo. Kən suah kit tikə məmə otən-İəhau o nən-iarəpən nəghatən əh.

Rom

Naoa itəm Pol təməte tuwın kəm iəfak mın ikin Rom Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Rom

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte naoa u tatuwın kəm iəfak mın itəm ilat kotatig e taon asol u Rom.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol tatən məmə in tolkeike məmə otuwın mehm iəfak mın əpəh Rom, uarisig in təpanuwın e kantri u Spen. Məto aupən ikin, in otəkəike muwın mos məni neen o nos-ipənən kəm ian-rat mın e niməfak rəha Jerusalem. E niməfak rəha Rom, Iaihlua mın tepət, məto netəm Isrel tepət mın.

?Təməte naoa u o naka? Uarisig Pol tatuwın Rom, in tolkeike məmə ilat okotaupən motitun in, kən inəh, in təməte naoa u. Netəm Rom kəsotosən əh nəgətunən kit rəha aposol kit. Kən inəh, in tolkeike məmə otən-iarəp suatip ətuatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim. Kən in tolkeike məmə otən əsas məmə otahro mın nulan, Iaihlua mın ne netəm Isrel, ilat rafin okotuwa kitiəh əm e niməfak rəha Uhgın.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, u io slef kit rəha Kristo Iesu. Uhgın təmaun-in io məmə io aposol, kən təmītəpun mıləs-ipər io məmə ekən-iarəp namnusən təwir rəhan. ² Namnusən təwir u, in tinəmən-iəkis nuwəh rəkis e rəhan ien mın itəm kəmotəte-pən e Naoa Rəha Uhgın. ³⁻⁴ Namnusən təwir əh tatəghat-in Nətin, Iesu Kristo rəhatat Iərəmərə. In təmuwa etəmim kit e noanol rəha Kig Tefit. Kən Uhgın təməgətun məmə in Nətin ətuatip nian təmosmegəh in e nımisən e nəsanənən e wək rəha Narmin asim. ⁵ E Kristo, Uhgın təmöl təwir kəm io, mos-ipa kəm io wək wir məmə io aposol kit. Təmos-ipa wək əh məmə ekaun-in netəmim e niki Iaihlua* mın e noanol mın rafin məmə okotən nıpahrienən lan, kən tol nəhlan, moatol nəwian. Kən nian koatol nəhlan, otıləs-ipər nərgi Iesu. ⁶ Kən itəmat mın, Uhgın təmaun-in itəmat məmə itəmat rəha Iesu Kristo.

⁷ Kən roiu ekəte naoa kəm itəmat rafin əpəh Rom itəm Uhgın tolkeike itəmat, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan.

Pəs Uhgın Tata rəhatat, ne Iərəmərə Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwıran ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmölkeike məmə otuwın məplan netəm Rom

⁸ Uarisig epanəghat, iakən tagkiu kəm rəhak Uhgın e Iesu Kristo otəmat rafin agın-əh, məto-inu netəmim rafin e nətueintən kəmotəto namnusən e nəhatətən rəhatəmat. ⁹ Kən Uhgın titun məmə e nian rafin iatəfak, kən məsaluinən itəmat. Iatol pik wək rəhan e nıkk rafin o nən-iarəpən namnusən təwir e Nətin. ¹⁰ Kən iatəfak məmə okəmə in nətəligən pahrien rəha Uhgın, in oterəh e suatip kit məmə ekımnə məplan itəmat. ¹¹ Iakölkeike pik məmə ekımnə məplan itəmat məmə ekawte-in kəm itəmat nəwıran kit rəha Narmin Rəha Uhgın məmə otol itəmat nakotətul əskasik təhmın mın. ¹² Nıpəti nəghatən u məmə, nəhatətən rəhatəmat titun nasituən lak, kən rəhak mın titun nasituən etəmat.

¹³ Piak mın ne wınik mın, təwir məmə nəkotitun məmə nian tepət, rəhak nətəligən təht məmə ekımnə muag itəmat. Məto nian rafin natımnat neen koatahtosig-in io o nımnən. Iakölkeike məmə rəhak wək otoe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat, təhmen e nəmegəhən rəha Iaihlua mın ikin pısın pısın mın. ¹⁴ Ekəkəike mən-iarəp namnusən təwir kəm netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel, netəm itəm kotitun nəghatən Kris ne

1:1: Wək 9:15 **1:2:** Rom 16:25-26 * **1:5:** Nəghatən u "Iaihlua" tatəghat-in netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel. **1:5:** Wək 26:16-18; Kal 2:7-9 **1:7:** Nam 6:25-26 **1:10:** Wək 19:21; Rom 15:23 **1:13:** Wək 19:21

nolən rəhalat, ne netəm itəm kotəruru, kən ilat itəm kəmotol-wir skul, ne ilat itəm kəsotol-wirən skul. Əwəh, ekəkəike mən-iarəp kəm ilat rafin. ¹⁵ Kən o nat əh, iakolkeike pik məmə ekən-iarəp namnusən təwir kəm itəmat mən əpəh Rom.

¹⁶ İatəghat min-nəhlan məto-inu, io esaulis-inən namnusən təwir. Esaulisən məto-inu namnusən təwir in nəsanənən rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim rafin itəm koatahatətə lan, təmaupən muwa o noanol mən rəha İsrəl, uarisig u, o İaihlua mən.

¹⁷ Tol nəhlan, e namnusən təwir, Uhgın təmol əp suatip rəhan məmə Uhgın tatos-ipən rəhan əm nətuatipən kəm netəmim. E nahatətəən əm, Uhgın tatol məmə netəmim kotuwa motətuatip e niganəmtin. Kən inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Netəmim itəm kotətuatip e niganəmti Uhgın e nahatətəən rəhalat, ilat okotos nəmegəhən liliin.”

Neməha tatol Uhgın o təfagə rat rafin

¹⁸ Məto Uhgın e nego e neai tatəgətun rəhan neməha ne nalpınən o netəmim rafin itəm koatəht nəwian moatol təfagə rat. İlat koatətlosig-in nıpahrienən rəha Uhgın e nolən rat mən rəhalat, ¹⁹ məto-inu ilat kotitun nəplan ətuatipən natimnat rafin itəm netəmim kotitun nitunən Uhgın lan. Tol nəhlan məto-inu Uhgın atip təməgətun ətuatip ilat lan. ²⁰ Okol netəmim kəsotəplan ətuatipən Uhgın e niganəmtilat. Məto təmətuoun e nian in təmol neai, ne nəptən, ne natimnat rafin, kən netəmim rafin kotitun nəplanən e niganəmtilat, natimnat rafin itəm in təmol, kən tol nəhlan, kotitun nəplanən rəhan nəsanənən itəm tatuwin əm nulan namnun tikə, ne nıpahrienən məmə in Uhgın, kən motitun nitunən məmə Uhgın in təhrol nulan. O nat əh, etəmim kit tikə itəm titun nənən məmə in təruru məmə Uhgın təhrol nulan.

²¹ Tol nəhlan məto-inu, nat əpnəpın ilat kəmotitun Uhgın məsin, məto kəmotapəs nisaiiən məmə in Uhgın, kən məsotənən kəm in məmə nıkilat tagien o natimnat in təmol kəm ilat. Məto nıkilat təmatəht nalpəkauən alməl mən məmə Uhgın tahro nulan, kən nətəligən rəhalat təmuwa mapinəp, mınotəruru suatip itəm Uhgın tolkeike məmə okotitun. ²² Nat əpnəpın ilat koatən məmə ilat kotenatig, məto ilat kəmotuwa ialmə mən, ²³ kən kəmotapəs nəfakən kəm Uhgın itəm rəhan nepətən təhag-əhag, kən otəsımısən tətətig liliin, kən mınotətuoun moatəfak kəm narmi nat mən itəm tahmen e netəmim u okotimıs nian kit, o tahmen e mənig mən, o nat megəh mən koataliwək o koatəkiəh.

²⁴ O nat u, Uhgın təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə okotətəu-pən əm nolən rat mən itəm nıkilat tolkeike məmə okotol e nıpətilat. Tol nəhlan, ilat kəmotol nolən mən e nıpətilat itəm tol əm naulisən. ²⁵ İlat kəmotapəs nıpahrienən rəha Uhgın motaskəlım neıueıuəən, kən moatəfak moatol wək kəm neai, ne nəptən, ne natimnat rafin itəm Uhgın təmol, məto kəmotapəs nəfakən kəm Uhgın. Məto pəs kitat kotənwiwi in nian rafin namnun tikə. Əwəh.

²⁶ O nolən mən əh itəm netəmim kəmotol kəm Uhgın, təmapəs ilat, megəhan-in ilat məmə okotətəu-pən əm nolən rat mən itəm nıkilat tolkeike məmə okotol e nıpətilat itəm tol naulisən əm. Nat əpnəpın nıpitan mən, məto ilat kotapəs nətəu-pənən rəhalat nəman, moatit atip ilat mən, kən nat u in nat pısın e itəm u Uhgın təmələhəu. ²⁷ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, nəman mən, ilat kəmotapəs nitən rəhalat nıpitan mən, moatolkeike pik nəman pısın mən. İlat koatit atip ilat mən itəm tol naulisən. Kən Uhgın təmos-ipən nalpınən kəm ilat o rəhalat nolən rat agın mən.

²⁸ Kən nat kit mən. Məto-inu ilat kəsotolkeikəən məmə okotitun Uhgın, in təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə rəhalat nətəligən təsitunən məmə nat kit in təwir o nat kit in tərət, kən megəhan-in məmə okotol nat itəm təsətuatipən məmə okotol. ²⁹ Nıkilat təmərioəh e nolən rat pısın pısın mən rafin, kən ilat naumis, kən ilat koategəs-in suatip o nərəkinən

1:16: Mak 8:38; Wək 13:46; 1 Kor 1:18-24
Job 12:7-9; Sam 19:1

1:21: Efes 4:17-18

1:17: Hab 2:4; Rom 3:21-22
1:22: Jer 10:14; 1 Kor 1:20

1:19: Wək 14:15-17; 17:24-28
1:23: Dut 4:15-19; Sam 106:20

1:20:
1:27:

Lev 18:22; 20:13; 1 Kor 6:9

netəmim. Kən nīkilat təmarioah e nolən rat mīn əh: ilat koatetet netəmim, ilat iohamnu itəm, ilat koatol natīmnat itəm koatiuw-pa neməha, ilat neiueiuə, ilat koatol tərət kəm netəmim. Ilat koatən nīkali netəmim,³⁰ moatən rat netəmim, ilat koatətəhau Uhgīn, ilat nagət-irəkis, ilat nausit moatəghat ausit. Ilat koategəs-in suatip o nolən təfagə rat mīn itəm netəmim kotəruru əh. Ilat moatəht nəwia tata ne mama.³¹ Ilat nenikə, ilat nəghat tīpik, nolkeikeən rəhalat tikə o netəmim, kən nat əpnapīn ilat atip mīn neen, okol təsətəliginən nasəkən o nasituən e netəmim.³² Ilat kotitun pap nəghatən ətuatip rəha Uhgīn itəm tatən məmə netəm mīn u koatol nolən mīn əh, kotəkəike motimis. Məto ilat koatəkəike e nolən mīn əh, kən ilat koatol nolən rat taprəkis-in nat əh, nīkilat tagien o netəmim neen mīn itəm koatol nolən rat mīn əh, kən moatiləs-ipər rəhalat nətəligən məmə okotol.

2

*Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən o təfagə rat**

¹ Tol nəhlan, nat əpnapīn itəmat netəmim naka, okəmə nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha suah kit o nolən rat kit rəhan,[†] məto nakotakil motuəh motələhəu rəhatəmat atip nəghatən. Kən rəhatəmat nəghatən tikə o nuhalpīnən, məto-inu itəmat itəm nəkoatol nəhlan, nəkoatol nolən rat mīn ahmen-ahmen mīn əm elat.² Kən kitat kotitun məmə nian Uhgīn tətakil matuəh matələhəu nəghatən kəm netəmim itəm koatol nolən mīn əh itəm enəmən rəkis, rəhan nəghatən in tətuatip əm.³ Tol nəhlan, nian itəmat nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha netəmim o nəratən rəhalat, məto itəmat nəkoatol nolən ahmen-ahmen əm, kən okol nəso tagimən nian Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən kəm itəmat.⁴ !Nikitəmat təsəht pīkən nolən rəha Uhgīn! In tatol təwir pīk kəm itəmat, kən məsetəhau uəhaiən itəmat, kən rəhan nətəligən otəmat in təfəməh. Məto itəmat nəkoatol nat əpnapīn əm e nolən wīr mīn əh rəhan. Nəkotitun o kəp, məmə tatol nolən təwir mīn kəm itəmat məmə onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn.

⁵ Məto rəhatəmat-kapə tiəkis, kən məso təuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn. Kən o nat u, nakotargətain neməha ne nalpīnən rəha Uhgīn otəmat. Kən onəkotos neməha ne nalpīnən rəhan e nian Uhgīn otol əp rəhan nələhəuən nəghatən itəm tətuatip.

⁶ Kən Uhgīn otos-ipən kəm netəmim kitiəh kitiəh tətəu-pən əm natīmnat itəm kəmotol.

⁷ Uhgīn otos-ipən nəmegəhən lilin kəm netəmim itəm koatətul əskasik nian rafin o nolən nat itəm tətuatip. Netəm mīn əh koatalkut pīk o nolən nat wīr məmə Uhgīn otos-ipən kəm ilat nənwiwīən, ne nisīaiiən, ne nəmegəhən itəm namnun tikə.⁸ Məto in otos-ipən rəhan neməha ne nalpīnən kəm netəmim neen itəm koatalkut atip əm o nərpilat, kən moatəuhlin mənतालत o nīpahrienən, kən moatətəu-pən nolən rat mīn.⁹ Netəmim rafin itəm koatol nolən rat, ilat okotos nəratən ne nian iəkis mīn. Otaupən pitən o noanol mīn rəha Isrel, uarisig u o Iaihlua mīn.¹⁰ Məto o netəmim rafin itəm koatol nolən wīr, Uhgīn otos-ipən nənwiwīən, ne nisīaiiən, ne nəməlinuən. Otaupən pitən o noanol mīn rəha Isrel, uarisig u, o Iaihlua mīn.¹¹ Tol nəhlan məto-inu Uhgīn tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin. Nat əpnapīn ilat noanol rəha Isrel o Iaihlua mīn, ilat rafin okotos nat itəm tətuatip olat, inu nalpīnən o nəwīrən.

¹² Uhgīn otol nalpīnən kəm Iaihlua mīn o nolən rat mīn rəhalat, nat əpnapīn kəməsosən Lou itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses. Kən noanol rəha Isrel, netəmim itəm kəmos Lou, Uhgīn otakil rəhalat nolən mīn e nəghatən rəha Lou, kən in otuəh mələhəu nəghatən rəhalat lan.¹³ Tol nəhlan məto-inu sənəmə netəmim itəm koatəto Lou itəm kotətuatip e niganəmti Uhgīn, məto netəmim itəm koatol nat itəm Lou tatən, ilat əh,

* 2:: E ves mīn u e 2:1-3:8, Pol tatəghat ətuatip kəm netəm Isrel. Tatəghat-in nolən rəhalat itəm nīkilat təht məmə kotətuatip e niganəmti Uhgīn məto-inu ilat noanol rəha Isrel, kən koatətəu-pən Lou rəha Moses. † 2:1: Netəm Isrel kəmotən məmə Iaihlua mīn, ilat rafin netəm kotərat məto-inu Iaihlua mīn kəməsosən Lou rəha Moses. 2:1: Mat 7:1-2; Jon 8:7 2:4: Efes 1:7; 2 Pita 3:15 2:6: Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 16:27; 2 Kor 5:10 2:7: Rom 8:17-18 2:8: 2 Tes 1:8

Uhgin otən məmə ilat kotətuatip e niganəmtin. ¹⁴ Nipahrienən, Iaihlua min kəməsotosən Lou rəha Moses. Məto nian min neen, koatətəu-pən əm rəhalat nətəligən motol nat itəm tətəuətəp, tahmen-ahmen əm e itəm əh Lou tatən. Inu tatəgətun məmə lou kit əh-ikin e nīkilat, kən ilat kotitun nat itəm in tətəuətəp, ne nat itəm təsətuatipən, nat əpnapin kəsotosən Lou rəha Moses. ¹⁵ Ilat kotitun məmə nīpəti Lou əh-ikin rəha Uhgin e nīkilat məto-inu nian ilat koatol təwīr, nīkilat tatəht məmə, “nolən u təwīr,” kən nian koatol nolən rat, nīkilat tatəht məmə, “nolən u tərət.” ¹⁶ Əwəh, nian kit otəpanuwa pahrien itəm Uhgin otən məmə Iesu Kristo otakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin o nolən min itəm netəmim kotitun nəplanən, ne nolən min ne nətəligən anion min. Inu rəhak nəghatən rəha namnusən təwīr.

Netəm Isrel ne Lou rəha Moses

¹⁷ Məto pəs ekəghat kəm itəmat netəm Isrel. Nakoatən məmə itəmat noanol rəha Isrel, kən moatəgile e Lou məmə in suatip rəha Uhgin o nosmegəhən itəmat lan, kən moatəghat ausit məmə itəmat əm nəkotitun Uhgin, kən in titun min əm itəmat. ¹⁸ Kən nakoatən məmə nəkotitun rəkis nat naka itəm Uhgin tolkeike, kən itəmat nəkotitun suatip itəm tətəuətəp wīr məto-inu Lou təməgətun itəmat lan. ¹⁹ Itəmat nakotən pik məmə nakoatit iganəmtin əpis min, kən itəmat nakotasiəgəpin suatip rəha netəm koataliwək tapinəp ikin, ²⁰ kən moatəgətun ialmə min ne nisualkələh. † Nakoatən nəhlan məto-inu itəmat nakoatos Lou itəm nitunən ne nipahrienən rafin koatatig lan. ²¹ Təwīr əm nakoatəgətun netəm pisin pisin min. ?Məto tahro nəsoatəgətun atipən itəmat? Itəmat nakoatəgətun məmə netəmim okəsotakləhən. ?Məto tahro nakotakləh? ²² Itəmat nakoatəgətun məmə okəsakləh-inən pətan. ?Məto tahro itəmat nakotakləh-in pətan? Nakoatətəhau narmi nat min kəməte e nig. ?Məto tahro nakoatakləh-in natimnat e niməfak rəha narmi nat min? ²³ Nakotəghat ausit o Lou. ?Məto tahro nakotətəghl Lou motərəkin nərgi Uhgin? ²⁴ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgin itəm tatən məmə, “!Netəm Isrel! Iaihlua min koatən rat nərgi Uhgin o nolən tərət rəhatəmat.”

²⁵ Nolən rəha nəhg-ipənən in nat təwīr okəmə nakoatətəu-pən Lou. Məto okəmə nakotətəghl Lou, kən tahmen əm məmə kəsəhg-ipənən itəmat. ²⁶ Okəmə Iaihlua kit u kəsəhg-ipənən, məto tatətəu-pən Lou, Uhgin otəplan suah əh məmə kinəhg-ipən rəkis. ²⁷ Kən netəmim itəm kəsəhg-ipənən ilat e nīpətəlat, məto koatətəu-pən Lou, ilat okotakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat məto-inu, nat əpnapin nəmotos pap Lou itəm kəməte, kən kəməhg-ipən itəmat, məto nakoatətəghl Lou.

²⁸ Okəmə suah kit təmol nolən rəha netəm Isrel e nīpətən, təsolən məmə in təmuwa etəm Isrel pahrien. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən sənəmə nat kit rəha nīpətən. ²⁹ Məto suah kit itəm in etəm Isrel pahrien, in etəm Isrel e nīkin. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən, in nat kit rəha niki etəmim itəm Narmīn əm Rəha Uhgin tatol, məto Lou təsolən. Kən sənəmə netəmim itəm koatələs-ipər nərgi suah əh, məto Uhgin əm tatələs-ipər nərgin.

3

Nian rafin Uhgin tatol rəhan nəghatən

¹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə nīpəti nəhg-ipənən suah kit, in sənəmə nat kit rəha nīpətən, kən tahro nakoatən məmə nəhg-ipənən in nat wīr kit? ?Kən o nat naka in nat wīr kit məmə suah kit in etəm Isrel?” ² !Kən io ekən məmə okəmə suah kit in etəm Isrel, in nat wīr aɡin e nolən min rafin! Nat tətəupən, Uhgin təmələhəu-pən e nelməlat, nəghatən ətuatip rəhan. ³ In nipahrienən məmə ilat neen kəsotolən nəghatən itəm ilat kəmotən məmə okotol. Məto nolən rəhalat təsolən məmə Uhgin otəsolan rəhan nəghatən.

2:14: Wək 10:35 † **2:20:** Nian Pol tatən “iganəmtin əpis min,” ne “ialmə min,” ne “nisualkələh,” in tatəghat-in Iaihlua min itəm netəm Isrel koatən məmə ilat kotol nolən min əh. **2:20:** 2 Tim 3:5 **2:21:** Mat 23:3-4 **2:24:** Aes 52:5 **2:26:** Kal 5:6 **2:29:** Dut 30:6; Kol 2:11

⁴!Kəp! Nat əpnapin netəmim rafin e nətueintən koateiuə, məto Uhgın təseiuəən. Tahmen əm e Naoa Rəha Uhgın tatəghat-in Uhgın matən min-nulan məmə, “Nian nakəghat, nəghatən rəham otəgətun məmə ik nakətuatip. Nian netəmim okotakil rəham nolən min, motən məmə nəmol nolən tərət min, məto onatol win elat.”

⁵Məto kəm-naka suah kit otən e nətəligən rəha etəmim əm məmə, “Kitat koatol nolən itəm təsətuatipən. Məto nolən rat rəhatat tatəgətun məmə Uhgın tatol tətətuatip nian rafin. ?Kən okəmə nolən rat rəhatat tatiləs-ipər nərgi Uhgın, məto in otol nalpınən kəm kitat o naka? Rəhan nolən təsətuatipən.” ⁶!Ei, kəp, nətəligən əh in neiueiuəən! ?Okəmə nətəligən əh in nıpahrienən, kən Uhgın otahro min-nulan makil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim e nətueintən? ⁷Kən kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə ekeiuə, kən rəhak neiueiən otəgətun məmə Uhgın tatən əm nıpahrienən, kən netəmim koatənwiwi in ron, kən tahro nulan Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən rəhak məmə emol təfagə rat?” ⁸Məto io ekatən məmə, okəmə kotətəu-pən nətəligən alməl min nəhlan, netəmim kotitun nənən məmə, “Pəs kotol nolən rat min məmə rəhatat nolən rat min okotəe-in nəwıwıən.” Məto nəghatən u tərət. Nıpahrienən, netəmim neen koatən rat nərgək moateiuə məmə io iatəghat matətəu-pən nətəligən alməl min nəhlan. Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən rəhalat, kən nəghatən əh in tətətuatip əm.

Suah kit tikə itəm tətətuatip wır agın

⁹?Kən tahro? ?Kitat okotən naka əh-roiu? ?Nikitəmat təht məmə Uhgın otol təwır kəm netəm Isrel maprəkis-in Iaihlua min? !Kəp! Emən rəkis məmə nəsanənən rəha təfagə rat tatərəmərə e netəmim rafin, netəm Isrel ne Iaihlua min. ¹⁰Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə,

“Suah kit tikə itəm tətətuatip, kitiəh agın huə ne tikə;

¹¹Suah kit tikə itəm titun, suah kit tikə itəm tategəs-in Uhgın.

¹²Netəmim rafin agın kəmotəuhlin məntaalat o Uhgın, ilat kəmotuwa nəlpah min o nolən nəwıwıə Uhgın, suah kit tikə itəm in tatol nəwıwıən, kitiəh agın huə ne tikə.”

¹³“Nəghatən rəhalat tahmen e nəpienən rəha suwıt itəm təmoag, Namilat tərıoah e neiueiuəən.”

“Poesen rəha sinek tətisi-pən e nohlilat.”

¹⁴“Nohlilat tərıoah e nau-iərmis-inən ne nəghatən tarıp.”

¹⁵“Kotaiu uəhai əm o nohamnuən itəm;

¹⁶ikin min rafin itəm koatuwın ikin, koatərəkın natimnat, kən moatol netəmim koatəto tərət,

¹⁷kən ilat kotəruru agın suatip rəha nəməlinuən.”

¹⁸“İlat kəsotəginən Uhgın, kən nisaiiən rəhan tikə agın e nətəligən rəhalat.”

¹⁹Kitat kotitun məmə natimnat rafin itəm Lou tatən, in rəha netəm itəm Uhgın təmosipən Lou kəm ilat. Tol nəhlan məmə suah kit tikə titun nuhalpınən nəghatən itəm Uhgın otən. Kən netəmim rafin e nətueintən otəkəike motətul aupən e nıganəmti Uhgın məmə in otakil muəh mələhəu nəghatən rəhalat. ²⁰Tol nəhlan, etəmim tikə agın itəm Uhgın otən-iarəp məmə in tətətuatip e nıganəmtin məto-inu in təmətəu-pən Lou. Kəp, məto e Lou, kitat rafin kotitun məmə kitat nol təfagə rat.

Nətuatipən e nıganəmti Uhgın tatuwa e nahatətəən əm

²¹Məto roiu, Uhgın tınol-arəp rəkis rəhan suatip məmə netəmim okotuwa kətuatip e nıganəmtin. Suatip əh sənəmə inu okotətəu-pən Lou. Məto nəghatən min e Lou, ne nəghatən rəha ien min aupən, koatəghat-in suatip pisin əh. ²²Uhgın tatol suah kit

tatatuatip e niganəmtin nian tətahatətə e Iesu Kristo. Kən Uhgın otol kəm netəmim rafin itəm koatahatətə lan. Netəmim rafin kotahmen-ahmen əm, ²³ mətə-inu netəmim rafin kəmotol təfagə rat kən motəmkakiah e suatip rəha nətuatipən rəha Uhgın itəm təwir məhag-əhag, ²⁴ kən e nəwirən rəhan, Uhgın tatən əm məmə ilat rafin itəm koatahatətə lan, ilat kotətuatip əm e niganəmtin, motuwa netəmim rəhan, tahmen e nalpəkəuən rəhan. İlat kəsotətouən nat kit məmə okotuwa nəhlan, mətə Kristo Iesu təmətou suatip rəhalat, mikis ilat o təfagə rat min rəhalat e nımışən rəhan. ²⁵ Uhgın təmahl-ıpa Kristo məmə in sakrifais itəm təmos nalpınən ne neməha rəhan o təfagə rat min, nian nitan təmaıu. Kən Uhgın tətəfəl təfagə rat min rəha netəmim nian netəmim kotahatətə məmə Kristo təmıış ilat. Uhgın təmol suatip əh məmə otəgətun məmə rəhan nolən in tətuatip ağın-əh, mətə-inu e nətəligən rəhan itəm kaifəməh, in təsolən nalpınən o təfagə rat min itəm netəmim kəmotol aupən. ²⁶ Təmol nəhlan məmə otəgətun roıu məmə nolən rəhan in tətuatip. In təməsaluın əmən təfagə rat min, mətə təmahl-ıpa Iesu məmə in otos nalpınən o təfagə rat min. Kən Uhgın atip əm tatən məmə netəmim itəm kotahatətə e Iesu, ilat okotətuatip e niganəmtin.

²⁷ ?Tol nəhlan, etəmim kit titun nəghat ausitən o nat kit itəm təmol, məmə in tətuatip e niganəmti Uhgın, o kəp? Kəp, nat tikə. ?Kən etəmim təruru nəghat ausitən o naka? Mətə-inu etəmim kit tikə itəm titun nətəu-pənən Lou məmə tatuwa mətuatip e niganəmti Uhgın. Uhgın tatol etəmim tətuatip e niganəmtin e nahatətəən əm rəhan. ²⁸ Tol nəhlan mətə-inu kitat kotaskəlim əskasik nətəligən məmə etəmim tatətuatip e niganəmti Uhgın e rəhan nahatətəən, mətə sənəmə e nətəu-pənən Lou. ²⁹ Uhgın, in sənəmə Uhgın rəha netəm İsrəl əm. In Uhgın min rəha İaihluə min, ³⁰ mətə-inu Uhgın kitiəh əm, itəm in otol netəmim kotətuatip e niganəmtin e suatip kitiəh əm, nahatətəən rəhalat. Tahmen-ahmen əm o netəm İsrəl ne İaihluə min. ³¹ ?Təhro əh-roıu e Lou əh? ?Nahatətəən əh tatol Lou əh in nat əpnəpın? !Kəp! Mətə nian koatahatətə əm e Uhgın, kən e nolən əh, koatətəu-pən ətuatip suatip pahrien rəha Lou.

4

Uhgın təmol Epraham tətuatip e niganəmtin e nahatətəən

¹ Epraham in nəukəti noanol min rəha İsrəl aupən. Otətəlig-in-tu nat naka itəm Epraham təmehm məmə in suatip rəha nətuatipən e niganəmti Uhgın. ² Uhgın təmol Epraham tətuatip e niganəmtin, mətə sənəmə e nolən wir min rəha Epraham. Okəmə nolən wir min rəhan in suatip rəha nətuatipən, kən Epraham titun nəghat ausitən ron. Mətə e niganəmti Uhgın, okol Epraham təsausitən o nat kit, ³ mətə-inu Nəoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Epraham təmatahatətə e Uhgın, kən Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatip e niganəmtin o nahatətəən rəhan.”

⁴ Nian suah kit tatol wək o nətəuən, rəhan İərəmərə təsənən məmə rəhan nətəuən in presen kit kəm in, mətə İərəmərə təkəike mos-ıpən nətəuən o rəhan wək. ⁵ Mətə kitat kəsotələn wək məmə okotuwa katətuatip e niganəmti Uhgın. Kitat kotahatətə əm e Uhgın, kən in tatol məmə kitat kotuwa katətuatip e rəhatat nahatətəən. Uhgın pışin əm itəm tatol netəm u kotərat koatuwa katətuatip e niganəmtin. ⁶ Təfit in təmatəghat-in nat u nian in təmən-İarəp məmə nəwirən pahrien otuwın o etəm itəm Uhgın tatən məmə in tətuatip e niganəmtin, mətə sənəmə e nolən wir itəm suah u təmol. In təmən məmə,

⁷ “Nəwirən pahrien tatuwın o netəm u Uhgın təmafəl rəhalat nolən rat, kən in təmaluın rəhalat təfagə rat.

⁸ Nəwirən pahrien tatuwın o etəm u itəm İərəmərə təsaskəlimən e nikin rəhan təfagə rat.”

⁹ ?Nikitəmat təht məmə nəwirən pahrien əh in rəha netəm əm u kəməhg-ıpən ilat, netəm İsrəl, o nəwirən pahrien əh, in min rəha netəm kəsəhg-ıpənən ilat, İaihluə min? Əwəh,

rəha Iaihlua min. Ematən məmə, Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatip e niganəmtin məto-inu o rəhan nahatətəən. ¹⁰ ?Kən nəgəhan Uhgın təmən kəm Epraham məmə in tətuatip, nian kinəhg-ipən rəkis, o nian kəsəhg-ipənən əh? Uhgın təmaupən mən nəhlan, uarisig kəpanəhg-ipən. ¹¹ Kən kəməhg-ipən in tahmen e nəmtətin itəm təməgətun pahrien məmə in tətuatip e niganəmti Uhgın e rəhan nahatətəən, nian kəsəhg-ipənən əh. Kən tol nəhlan, in tata rəha netəmim rafin itəm kəsəhg-ipənən ilat, məto kotahatətə e Uhgın. Kən in tatən məmə ilat koatətuatip e niganəmtin o nahatətəən rəhalat. ¹² Kən in tata rəha netəmim neen min, ilat itəm kəməhg-ipən ilat. Məto in sənəmə rəhalat tata məto-inu kəməhg-ipən ilat, məto in rəhalat tata məto-inu ilat min koatətəu-pən suatip rəha nahatətəən itəm rəhatat tata Epraham təmətəu-pən aupən u kəpanəhg-ipən.

¹³ Uhgın təmol nəniəkisən kəm Epraham ne rəhan noanol min məmə nətueintən otuwa rəhan o nian kit. Məto Lou sənəmə suatip itəm nəniəkisən u otuwa mol nıpahrienən lan. In otuwa mol nıpahrienən e nətuatipən itəm təmisipən e suatip rəha nahatətəən. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu okəmə nəniəkisən tatuwa mol nıpahrienən o netəmim itəm koatəgile əm e Lou, kən nıkilat təht məmə ilat kotətuatip lan, kən suatip rəha nahatətəən in nat əpnəpın əm, kən nəniəkisən nıpətın tikə. ¹⁵ Məto nəghatən u, in nıpahrienən: Lou tatən məmə nalpınən ne neməha rəha Uhgın tatuwin o netəmim itəm koatətgəhl Lou, kən ikin min rafin Lou əh-ikin, netəmim koatətgəhl. Tol nəhlan, nolən rəha nətəu-pənən Lou tatiuw-pa nalpınən ne neməha rəha Uhgın, kən təsolən məmə nəniəkisən otuwa mol nıpahrienən.

¹⁶ Tol nəhlan, nəniəkisən tatuwa mol nıpahrienən e nəmegəhən rəhatat e suatip rəha nahatətəən məmə nəniəkisən otuwa e nəwirən itəm Uhgın tətawte-in kəm kitat, kən kitat kotitun nitunən pahrien məmə rəhan nəniəkisən in rəha noanol min rafin rəha Epraham, sənəmə rəha netəm min əm u itəm Uhgın təmos-ipən Lou kəm ilat, məto rəha netəm min u, ilat min itəm koatətəu-pən suatip rəha nahatətəən rəha Epraham. In rəhatat rafin tata. ¹⁷ Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Emol ik nakuwa tıpi noanol tepət.” E niganəmti Uhgın, Epraham in rəhatat tata. In təmahatətə e Uhgın u tatos-ipən nəmegəhən kəm netəm kəmotimis, kən in titun nolən natimnat e nat agın tikə.

¹⁸ Nian Uhgın təmən-iekis kəm Epraham məmə in otuwa tata rəha noanol tepət, Epraham təmahatətə e Uhgın mitun e nıkin məmə nəghatən rəha Uhgın in nıpahrienən, nat əpnəpın in tiəkis agın məmə nəniəkisən otuwa mol nıpahrienən. Uhgın təmən məmə, namipın min okotepət motaprəkis. ¹⁹ Nahatətəən rəhan təseiuaiuən, nat əpnəpın in titun məmə nıpətın tinaguıhl minahmen əm o nımısən məto-inu rəhan nup iuəhkir o wan-hanrit, kən titun məmə Sera tinaprəkis-in ikin katemək ikin kən okol təseməkən. ²⁰ Epraham təməsəf-əfən rəhan nahatətəən e nəniəkisən rəha Uhgın. Nıpahrienən, rəhan nahatətəən təməwiə muwa məskasik təhmın min, kən matos-ipən nənwiwiən kəm Uhgın. ²¹ In təmitun wir e nıkin məmə Uhgın tatos nəsanənən o nolən rəhan nəniəkisən tuwa mol nıpahrienən. ²² O nat əh inəh, “Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatip e niganəmtin o nahatətəən rəhan.” ²³ Nəghatən u itəm tatən məmə, “Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatip e niganəmtin,” kəməsətəən məmə rəha Epraham pısın əm, ²⁴ məto kəmətə min məmə rəhatat, itəm Uhgın otən məmə kitat okotətuatip e niganəmtin, kitat itəm kotahatətə lan, itəm təmosmegəh İesu İərəməərə rəhatat e nımısən. ²⁵ Kəmegəhan-in-pa İesu tuwa mımıs o təfagə rat min rəhatat, kən Uhgın təmol in təmegəh min e nımısən məmə in otol suatip məmə kitat okotətuatip e niganəmtin.

5

Nəməlinuən ne nagienən

4:11: Jen 17:10-11 **4:13:** Jen 17:4-6; 22:17-18; Kal 3:29 **4:14:** Kal 3:18 **4:15:** Rom 3:20; 5:13 **4:16:** Kal 3:7
4:17: Jen 17:5 **4:17:** Jon 5:21 **4:18:** Jen 15:5 **4:19:** Jen 17:17 **4:22:** Jen 15:6 **4:25:** Aes 53:4-5

¹ Tol nəhlan, koatatig e nəməlinuən kitat Uhgın məto-inu, e nahatətəən rəhatat ron, in təmən məmə kitat kotətuatip e niğanəmtin. Kən natimnat min əh kəmotuwa e İərəmərə rəhatat İesu Kristo. ² E nahatətəən rəhatat, natimnat itəm Kristo təmol, təməmik kitat kotuwa e niğanəmti Uhgın məmə okotos nəwırən itəm Uhgın tətawte-in kəm kitat. Kən nəwırən əh, kotatig lan əh-roiu. Kən kitat kotagien məto-inu kitat kotitun wır agın məmə okotos nepətən əhag-əhag rəha Uhgın. ³ Kən nat kit min, kitat kotagien nian kotatig e nian əskasik min məto-inu, kitat kotitun məmə nian əskasik min kotasitu etat məmə okotətul əskasik e nəratən. ⁴ Kən nian koatətul əskasik, Uhgın, nikin tagien otat. Kən nian kotitun məmə Uhgın nikin tagien otat, kən kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik e Uhgın. ⁵ Kən natimnat itəm koatələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik e Uhgın ron, kotitun məmə okotuwa kol nıpahrienən məto-inu, in təmos-ıpa Narmın Rəhan kəm kitat, kən Narmın tatos-ıpa nolkeikəən rəha Uhgın tərıoah e nikitat.

⁶ Kən nian rəhatat nəsanənən təmatikə əh o nosmegəh atıpən kitat, e nian ətuatip itəm Uhgın təmən, Kristo təmimis o nosmegəhən kitat netəm rat u kəsotisiai-inən in Uhgın. ⁷ E rəhak nətəligən, in nat tiəkis agın məmə suah kit oteğəhan-in məmə in otimis o suah kit min itəm rəhan nolən tətuatip. Məto kəm-naka suah kit otimis o suah kit min itəm rəhan nolən təwır agın o netəmim. ⁸ Məto Uhgın təməgətun rəhan nolkeikəən kəm kitat e nolən u məmə, nian kitat netəm kəmoatol əh təfagə rat, kən Kristo təmimis otat.

⁹ Tol nəhlan, Uhgın təmol kitat kotətuatip e niğanəmtin e nıta Kristo itəm təmaiu nian təmimis otat. Kən məto-inu nat u in nıpahrienən, kitat kotitun wır məmə Kristo otosmegəh kitat o neməha ne nalpınən rəha Uhgın e namnun nian. ¹⁰ Nian kəmotol tikimır kitat Uhgın, məto in təmol kitat kotuwa iolin min e nimisən rəha Nətin. Kən məto-inu təmol kitat kotuwa iolin min, nat kit itəm taprəkis-in inu məmə kitat kotitun wır məmə Uhgın otosmegəh kitat e nalpınən ne neməha rəhan, məto-inu Kristo tatəmegəh. ¹¹ Kən nat kit min, nikitat tagien məmə kəmotuwa kitiəh kitat Uhgın e İərəmərə rəhatat İesu Kristo, itəm Uhgın təmiuw-pa kitat lan kotuwa iolin min.

Atam təmiuw-pa nimisən, kən Kristo təmiləs nəmegəhən

¹² Aupən agın, suah u Atam, təmol təfagə rat, kən tol nəhlan, təfagə rat misi-pən lan muwa e nətueintən e etəm kitiəh əm əh. Kən təfagə rat təmiləs nimisən muwa ikin. Kən tol nəhlan, netəmim rafin okotəkəike motimis məto-inu ilat rafin koatol təfagə rat. ¹³ Nıpahrien, netəmim kəmotol təfagə rat uarisig Uhgın təpanos-ıpa Lou. Məto nian Lou tikə, okol kəsotətgəhlən Lou, mol məmə Uhgın təsəte rəkisən təfagə rat min rəhalat. ¹⁴ Məto nat əpnəpın Uhgın təməsəte rəkisən təfagə rat min rəhalat, netəmim itəm koatatig e nian rəha Atam mətoarus-pa Moses, ilat rafin kəmotimis. Əwəh, nat əpanəpın netəm min əh kəməsotolən təfagə rat tahmen e təfagə rat rəha Atam, məto ilat rafin kəmotimis.

E nolən min neen, Atam in tahmen e Kristo itəm təmuarisig in, məto-inu nat naka itəm Atam təmol, tatuwin o netəmim rafin, tahmen-pən əm məmə nat naka Kristo təmol tatuwin o netəmim rafin. ¹⁵ Məto nat naka itəm Uhgın təmos-ıpa tol pisin agın e təfagə rat rəha Atam. Təfagə rat rəha suah kitiəh əm u, Atam, təmiuw-pa nimisən o netəmim tepət, kən inu in nat asol. Məto nat asol taprəkis, in nəwırən asol rəha Uhgın itəm in təmawte-in o netəmim tepət o nafələn təfagə rat rəhalat, kən nat əh təmuwa e nəwırən rəha suah kitiəh əm u, İesu Kristo. ¹⁶ Ekən min məmə, nəwırən asol rəha Uhgın itəm in təmawte-in kəm netəmim, in tol pisin agın e noa təfagə rat rəha suah kitiəh əm əh. Suah u təmol təfagə rat kitiəh əm, kən Uhgın təmakil muəh mələhəu nəğhatən lan məmə otos nalpınən. Kən uarisig, nian netəmim tepət kəmotol təfagə rat tepət, məto Uhgın təmos-ıpa nat təwır kəm kitat, kən təmol məmə kitat kotətuatip e niğanəmtin. ¹⁷ Nıpahrienən məmə təfagə rat rəha suah kitiəh əm, Atam, təmol nimisən tatəməmə e netəmim rafin, kən inu nat asol. Məto nat asol kit min itəm taprəkis məmə, nat itəm suah kitiəh əm, İesu Kristo, təmol.

Netəmim rafin itəm koatos nəwīrən rəha Uhgīn itəm in təmawte-in əpnəpīn əm kəm ilat, kən motahatətə məmə Uhgīn tatol ilat kotətuatīp e nīganəm̄tīn, ilat okotos nəmegəhən līlīn. Kən ilat Kristo, okotərəmərə.

¹⁸ Əwəh, Atam təmōl təfagə rat kit mol məmə, Uhgīn təkakīl muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin məmə okotəkəike motos nalpīnən. Kən e nolən ahmen-ahmen əm, Kristo təmōl nat ətuatīp kit, mol suatīp məmə netəmim kotītun motuwa motətuatīp e nīganəm̄tī Uhgīn. Kən nətuatīpən əh, tatol məmə netəmim rafin kotītun nosən nəmegəhən līlīn. ¹⁹ Netəmim tēpət kəmotuwa nol təfagə mətō-inu suah əh Atam təməht nəwīa Uhgīn. Mətō netəmim tēpət okotuwa motətuatīp e nīganəm̄tī Uhgīn mətō-inu suah kit mīn, Kristo, təmōl nəwīa Uhgīn.

²⁰ Uhgīn təmos-īpa Lou məmə təfagə rat otuwa mol iahgīn, kən məmə netəmim okotītun nolən rat mīn rəhalat. Mətō nīan təfagə rat təmuwa mol iahgīn, nəwīrən itəm Uhgīn təmawte-in əpnəpīn əm təmuwa iahgīn təhmīn mīn maprəkīs, ²¹ məmə nəwīrən otol wīn e təfagə rat mīn. Təfagə rat təmatərəmərə e netəmim rafin matīuw-pa nīmīsən elat. Mətō roiu nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm kitat otərəmərə, kən nəwīrən əh otol məmə netəmim okotətuatīp e nīganəm̄tī Uhgīn, kən motos nəmegəhən līlīn e Iesu Kristo rəhatat lərəmərə.

6

Nəsanənən rəha təfagə rat okol təsəlīs atainən kitat

¹ ?Kən tol nəhlan o nat əh, kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, təwīr məmə koatakəike əm o nolən təfagə rat, məmə nəwīrən rəha Uhgīn otəwīə mol iahgīn təhmīn. ² ! Kəp, təsətuatīpən! Nīan təfagə rat tətalkut məmə otīuw-pən kitat tərət ikīn, kən nīkitat təkə məht məmə, təhmen əm məmə kəmotīmīs rəkīs lan, kən okol kəsotolən nəwīan roiu. ³ Nəkotītun o kəp məmə, kəmōl baptais etat, kən baptais əh tatəgətun məmə kitat kəmotuwa kitiəh kitat Kristo. Kən nīan Kristo təmīmīs, təhmen əm məmə kitat kotīmīs kitat mīn, u nīpətīn təmə nəmegəhən rəhatat o nolən təfagə rat, in təmīmīs. ⁴ Tol nəhlan, nīan kəmōl baptais etat, in təhmen məmə kəmotīmīs, kən kītənīm itat kitat Kristo. Kən in tol nəhlan məmə kitat okotətəu-pən suatīp rəha nəmegəhən wī, təhmen əm məmə Uhgīn Tata təmosmegəh Kristo e nīmīsən, e nəsanənən asol rəhan.

⁵ Tol nəhlan mətō-inu, kəmotuwa kitiəh kitat mīn e nīmīsən rəhan, kən okotuwa mīn kitiəh kitat mīn e nolən itəm Uhgīn təmosmegəh in lan e nīmīsən. ⁶ Kitat kotītun məmə nīan kəməht-īpən Kristo e nīg kəməluau, kəməht-īpən ilat nolən oas mīn rəhatat məmə, otərəkīn nolən oas rəhatat itəm tolkeike pīk təfagə rat. Kən təmōl məmə təfagə rat otəsərəmərə mīnən etat, ⁷ mətō-inu etəmīm itəm təmīmīs, təsətīg ahgīnən nəsanənən rəha təfagə rat.

⁸ Mətō-inu kəmotīmīs kitat Kristo, kən tol nəhlan, kotahatətə məmə okotəmegəh kitat mīn roiu, ne nīan itəm təpanuwa. ⁹ Kotahatətə nəhlan mətō-inu kotītun məmə Uhgīn təmosmegəh Kristo e nīmīsən, kən tol nəhlan okol təsīmīs mīnən. Nīmīsən təsərəmərə mīnən lan. ¹⁰ In təmīmīs mau kitiəh əm, kən e nīmīsən rəhan, təmos-īrəkīs nəsanənən rafin rəha təfagə rat. Mətō tatəmegəh roiu, kən e nəmegəhən rəhan, in tatəmegəh məmə otīlās-īpər nərgī Uhgīn. ¹¹ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, nīkitəmat təkəike məht itəmat məmə nəmotīmīs e təfagə rat, təfagə rat rəhan nəsanənən tīkə o niuw-pənən itəmat. Mətō e nəmegəhən rəhatəmat əh-roiu, nīkitəmat təkəike məht itəmat məmə nakotəmegəh e Uhgīn məmə onəkotīlās-īpər nərgīn e Kristo Iesu.

¹² Tol nəhlan, sotegəhan-inən məmə təfagə rat tərəmərə e nīpətītəmat itəm otəpanīmīs nīan kit. Sotegəhan-inən məmə nəkoatol nəwīa nətəlīgən rat rəha nīpətītəmat. ¹³ Kən

sotegāhan-in minən nolən nipətitəmat min məmə nakoatol təfagə rat lan. Məto otegāhan-in-pən nəmegāhən rəhatəmat rafin kəm Uhgīn, məto-inu itəmat netəmim itəm Uhgīn təməmki-rəkis itəmat e nimisən məmki-pən itəmat e nəmegāhən. Kən otegāhan-in nolən nipətitəmat min məmə okotol nolən min itəm kotətuatip e niganəmti Uhgīn. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat otəsəramərəən etəmat məto-inu roiu, nəsoatig ahginən Lou itəm təsasituən etəmat məmə nəsolən təfagə rat. Məto nakoatig ahgin nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm itəmat, kən e nəwīrən əh, in otasitu etəmat məmə nəsolən təfagə rat.

Slef min rəha nolən ətuatip

¹⁵ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, pəs okotol təfagə rat məto-inu, Lou təsəramərəən etat, məto nəwīrən rəha Uhgīn itəm tətawte-in kəm kitat tatəramərə etat. !Kəp, təsətuatipən! ¹⁶ Nəkotitun o kəp məmə, nian nakotegāhan-in-pən itəmat kəm suah kit məmə nakoatol nəwian, kən itəmat rəhan slef, kən itəmat slef rəha suah un noatol nəwian. Suatip kəiu o nətəu-pənən. E suatip kit, nakotuwa slef rəha təfagə rat, kən suatip u tatuwin o nimisən. Kən e suatip kit min, nakotuwa slef rəha nolən nəwia Uhgīn, kən suatip u tatuwin o nətuatipən e niganəmti Uhgīn. ¹⁷ Kitat koatənwiwi Uhgīn məmə nat əpnəpən əupən nəmoatol slef rəha təfagə rat, məto uarisig, e nikitəmat rafin nəmotol nəgətunən itəm ematəgətun itəmat lan. ¹⁸ Uhgīn təmikis itəmat e təfagə rat, kən təfagə rat, rəhan nəsanənən tikə o nəramərəən etəmat. Kən nəmotuwa slef rəha nolən min itəm kotətuatip e niganəmti Uhgīn.

¹⁹ Iatəghat e nətəligən min itəm netəmim kotitun, inu slef ne etəm-iasol, məto-inu nətəligən rəhatəmat təsahmenən o nitunən natimnat rəha Uhgīn. Aupən ikin, nəmotegāhan-in noli-noli nipətitəmat məmə ilat slef rəha nolən min itəm tol naulisən əm, ne slef rəha nəratən itəm tatər tepət. Məto roiu otegāhan-in-pən ilat məmə ilat slef rəha nolən min itəm kotətuatip, kən nakotuwa netəmim itəm Uhgīn təmələhəu kalin məmə rəhan min. ²⁰ Nian itəmat nəmoatol slef rəha təfagə rat, nolən itəm tətətuatip e niganəmti Uhgīn təsəramərəən etəmat. ²¹ ?Noan nəwīrən naka nəmos e nəmegāhən rəhatəmat o nolən tərət min itəm noataulis ron əh-roiu? !Noan nolən rat min əh, in nimisən əm! ²² Məto roiu, Uhgīn təmikis itəmat e təfagə rat, kən nəmotuwa slef min rəhan, kən noan nəwīrən itəm noatəhl, tatit itəmat məmə nakotuwa netəmim rəha Uhgīn e nikitəmat rafin. Kən nakoatos nəmegāhən lilin. ²³ Tol nəhlan məto-inu nətəuən rəha təfagə rat in nimisən, məto nat itəm Uhgīn tatos-ipa in nəmegāhən lilin e Kristo Iesu rəhatat ləramərə.

7

Lou təsəramərəən e kitat

¹ Piak min ne winik min. Itəmat nəkotitun nolən rəha lou. Lou min koatəramərə e netəmim nian ilat koatəmegəh əm. ² Tahmen e nat u. Okəmə pətan kit itəm təmöl marit, lou tatən məmə in rəhan əm əh iərman nian in tatəmegəh. Məto okəmə iərman əh timis, kən lou rəha marit təsaskəlim minən pətan əh, kən in titun nətəu-pənən suah pisin kit. ³ Məto okəmə in tatətu-pən iərman pisin kit nian rəhan iərman tatəmegəh əh, katən məmə in tategoafəl rəhan iərman. Məto okəmə rəhan iərman təmimis, lou əh rəha marit təsaskəlim minən pətan əh, kən nat əpnəpən tatətu-pən iərman pisin, in təsegoafələn rəhan iərman.

⁴ Piak min ne winik min. E nolən ahmen-ahmen əm, məto-inu ninotol kitiah itəmat Kristo, tahmen əm məmə itəmat nəmotimis itəmat min e nig kəluau. Kən nian nəmotimis, Lou rəha Moses təsaskəlim minən itəmat u-roiu. Uhgīn təmikis itəmat o nətəu-pənən ətuatip natimnat rafin agin e Lou məmə Uhgīn otəsmegəh itəmat. Kən itəmat nakotahmen-pən əm e pətan kit itəm rəhan iərman in təmimis, kən roiu in təsələn marit, kən in titun nətəu-pənən suah pisin. Rəhatəmat iərman əupən, in Lou. Məto roiu, itəmat

nakotətəu-pən suah pisin u Kristo, itəm Uhgın təmosmegəh e nimisən. Kən nakotətəu-pən in məmə nakoatə noan wir, itəm in nolən təwir min itəm koatisiai-in Uhgın. ⁵ Nian nətəligən rat rəha etəmim* tatərəmərə e kitat, nətəligən rat min rəhatat koatiuw-pən kitat məmə okotol nolən rat min e nipətətat. Kən nian Lou tatən məmə okəsotolən nolən rat min əh, tol məmə nikitat tataht pik nolən rat min, kən koatolkeike moatol təhmin nolən rat min. Tol nəhlan, kəmotol təfagə rat tepət. Kən noa təfagə rat min əh, in nimisən əm. ⁶ Məto roiu, okol kitat kəsətəu-pən minən Lou rəha Moses məmə okotos nəmegəhən lilin, məto-inu tahmen əm məmə kitat kəmotimis e Lou əh. Kən tol nəhlan, Lou təsərəmərəən e kitat u-roiu. Kən roiu, kitat slef min rəha Uhgın, məto kəsotətəu-pənən suatip oas o nətəu-pənən Lou itəm kəmətə, məto koatətəu-pən suatip wi rəha Narmin Rəha Uhgın.

Lou tatol məmə netəmim kotol təfagə rat

⁷ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in nat tərət məto-inu tatol məmə kitat koatol təfagə rat.” !Məto kəp, təsətuatipən! Io ekıtun əm məmə təfagə rat tahro nulan məto-inu Lou tatəgətun io lan. Okəmə Lou in təməsənən məmə esolən nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pisin, kən okol esıtunən nolən əh məmə təhrol nulan.† ⁸ Məto təfagə rat təmaskəlim nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmol məmə nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pisin təmuwa tepət e nıkik. Məto okəmə Lou təpikə, kən təfagə rat rəhan nəsanənən təpikə nəhlan, tahmen məmə təmimis. ⁹ Aupən ikin, nian eməruru əh Lou, nıkik təsəhtən təfagə rat rəhak, emətətig wir əm. Məto uarisig emitun məmə Lou əh-ikin, kən nəsanənən rəha təfagə rat təmuwa məmegəh min məskasik, kən enıtun məmə ekəike mimis o təfagə rat rəhak. ¹⁰ Kən eməplan məmə nəghatən əh rəha Lou itəm təmuwa məmə otol etəmim təmegəh, məto nipahrienən təmiuw-pa əm nimisən. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat təmaskəlim nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmeiua-in io. Nıkik təməht məmə okəmə emalkut o nətəu-pənən Lou rəha Moses, kən ekos nəmegəhən lilin. Məto enəruru nolən, kən e nəghatən rəha Lou, ekəike mimis o təfagə rat min rəhak. ¹² Məto Lou tasim təmisi-pən e Uhgın, kən nəghatən min rəha Lou kəmotisi-pən e Uhgın motasim, motətuatip, motəwir motasitu e netəmim.

¹³ Kən okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in nat təwir, məto təmol məmə ekimis.” !Məto kəp, təsətuatipən! Nian emitun nəghatən rəha Lou itəm in təwir, nıkik təmuwin o nolən təfagə rat, kən io emol təfagə rat itəm noan in nimisən. Tol nəhlan, təfagə rat təmol məmə ekimis. Təmol nəhlan məmə ekıtun məmə nolən rat min rəhak, ilat təfagə rat pahrien. Kən nian eməplan nəghatən rəha Lou, enıtun məmə təfagə rat in nat tərət agın-əh.

¹⁴ Kitat kotıtun məmə Lou təmisi-pən e Uhgın. Məto io, io etəmim əm. Kən kol-salim-in io məmə io slef kit, kən təfagə rat in rəhak etəm-iasol. ¹⁵ Esıtunən natimnat itəm iakatol, məto-inu nat wir min itəm iakolkeike məmə ekol, esolən, məto iatol əm naka itəm iatətəhau. ¹⁶ Ekıtun wir məmə təfagə rat rəhak in nat tərət nat əpnəpin esolkeikeən məmə ekol. Kən nian ekəto tərət e nıkik o təfagə rat u, in nəmtətin kit məmə Lou tatol rəhan wək, kən Lou in nat wir kit. ¹⁷ Tol nəhlan, sənəmə io itəm iatol təfagə rat min, məto nolən rəha təfagə rat itəm tətətig e rəhak nətəligən nian rafin, tatol məmə ekol nolən rat min. ¹⁸ Ekıtun məmə nətəligən rat rəhak otəsegəhan-inən məmə ekol nat wir kit. Ekıtun in nipahrienən məto-inu iakolkeike məmə ekol nat itəm təwir, məto okol esolən. ¹⁹ Nat naka iatol sənəmə in nat wir itəm iakolkeike məmə ekol, məto iatol əm təfagə rat itəm esolkeikeən məmə

7:4: Rom 6:2,11 * **7:5:** Netəmim rafin koatol təfagə rat məto-inu nətəligən rat rəha etəmim tətətig e kitat rafin. Nətəligən rat əh tatiuw-pən kitat məmə koatol təfagə rat. Rəhatat nəsanənən tikə məmə okəsotolən təfagə rat motol nolən wir. Uhgın əm titun nos-ipa nətəligən wi kəm kitat. **7:6:** Rom 8:2; 6:4 † **7:7:** E nəghatən min rəha ves 7:7-25, nian Pol tatən “io,” məto nipəti nəghatən u məmə in tatəghat-in netəmim rafin. **7:7:** Eks 20:17; Dut 5:21
7:10: Luk 10:28; Lev 18:5; Sam 19:7-10; Esik 20:11; Rom 10:5 **7:11:** Jen 3:13 **7:12:** 1 Tim 1:8 **7:15:** Kal 5:17

ekol. ²⁰ Kən okəmә ekol nat naka itəm esolkeikeən mēmә ekol, sənәmә io pahrien u iatol, mәto in tәfagә rat itәм tәtatig lak tatol.

²¹ Tol nәhlan, iatәplan mēmә nolән kit tatol wәk e nәmegәhән rәhak nian rafin. Nolән әh tol nәhlan mēmә, nian iakolkeike mēmә ekol nat wir, mәto tәfagә rat huә iuәhkir ron io tatiuw-pән io e tәfagә rat. ²² E nәkik rafin, iakolkeike Lou rәha Uhgин, ²³ mәto iatәplan min lou kit min itәм tatol wәk e nәmegәhән rәhak itәм tәtәluagin ilau rәhak nitunән, mәlis io, matol mēmә io slef rәha tәfagә rat itәм tatol wәk e rәhak nәmegәhән. ²⁴ !Kәsi, iatәto tәrat pik agин! ?Karmә pah otilәs-irәkis io e nipәtik u itәм tatuwin o nimisән? ²⁵ ! Pәs kotәnwiwi Uhgин. Iesu Kristo rәhatat Iәrәmәrә in otol!

Kән tol nәhlan nәmegәhән rәhak tol min-nulan mēmә, io slef rәha Lou rәha Uhgин e rәhak nәtәligән wi, mәto e nәtәligән rat rәhak, io slef rәha lou rәha tәfagә rat.

8

Nolән rәha nәtәu-pәнән Narmin Rәha Uhgин

¹ Kән nәukәti nәghatән rafin min әh tol min-nulan, mēmә Uhgин tatән mēmә kitat kotәtuatip e niganәmtin mәto-inu kotahatәtә e nat itәм Kristo tәmol otat. Kән tol nәhlan, Uhgин kol tәsuәhән, kән mәsәlәhәuән nәghatән mәsolән nalpinән kit rәha netәм min u kәmotuwa kitiәh ilat Kristo Iesu, ² mәto-inu nәsanәнән rәha Narmin, itәм tatos-ipa nәmegәhән wi kәм kitat e Kristo Iesu, in tәmikis kitat e nәsanәнән rәha tәfagә rat ne nimisән. ³ Lou tәruru nәkisән nәhlan kitat, mol kitat kotәtuatip e niganәmti Uhgин mәto-inu, nәtәligән rat rәha etәmim tatol win e nolән itәм Lou tolkeike. !Mәto nat itәм Lou tәruru nolән, Uhgин tәmol! Inu, tәmahl-ipa Nәtin әtuatip kән tәmuwa etәmim mahmen e kitat. Kән Uhgин tәmakil muәh mәlәhәu nәghatән mol nalpinән o tәfagә rat itәм kitat netәmim rafin koatol. In tәmol nәhlan nian tәmol Netin tәmuwa sakrifais o tәfagә rat min rafin rәhatat. ⁴ Uhgин tәmol nәhlan mēmә, nәghatән әtuatip min rәha Lou okotuwa motol nipahrienән e nәmegәhән rәhatat itәм kәsotәtәu-pәнән suatip rәha nәtәligән rat rәha etәmim, mәto koatәtәu-pән suatip itәм Narmin Rәha Uhgин tatәgәtun kәм kitat.

⁵ Netәmim itәм koatәtәu-pән nәtәligән rat rәha etәmim, nәtәligән rәhalat tatuwin әm o nat itәм nәtәligән rat rәhalat tolkeike. Mәto netәmim itәм koatәtәu-pән nolән itәм Narmin Rәha Uhgин tolkeike, nәtәligән rәhalat tatuwin әm o nat itәм Narmin Rәha Uhgин tolkeike. ⁶ Okәмә nәtәligән rat rәha etәmim in tatәrәmәrә lan, kән suah әh tatәtәu-pән әm suatip rәha nimisән. Mәto okәмә Narmin Rәha Uhgин tatәrәmәrә e rәhan nәtәligән, kән suah әh tatәtәu-pән suatip rәha nәmegәhән ne nәmәlinuән. ⁷ Tol nәhlan mәto-inu, nәtәligән rat rәha etәmim, tatol tikimir ilau Uhgин, mәto-inu tәsәtәu-pәнән lou min rәha Uhgин, kән in tәruru agин nәtәu-pәнән. ⁸ Netәmim itәм koatәtәu-pән nәtәligән rat rәha etәmim, okol kәsotolән nәki Uhgин tagien.

⁹ Mәto itәmat nәsotәtәu-pәнән nәtәligән rat rәha etәmim. Okәмә in nipahrienән mēmә Narmin Rәha Uhgин tәtatig etәmat, kән noatәtәu-pән nolән itәм Narmin Rәha Uhgин tolkeike. Etәmim itәм Narmin Rәha Kristo tәsatigән lan, in sәнәmә etәmim rәha Kristo. ¹⁰ Mәto Kristo tәtatig etәmat. Kән nat әnnapin nipәtitәmat otәkәike mimis o tәfagә rat, mәto narmitәmat tәtәmegәh mәto-inu itәmat nәkotәtuatip e niganәmti Uhgин. ¹¹ Narmin Rәha Uhgин tәtatig etәmat, inu Narmin Rәha Uhgин u itәм tәmol Kristo Iesu tәmegәh min e nimisән. Nipahrienән, nipәtitәmat otimis nian kit. Mәto e Narmin Rәhan, Uhgин otos-ipән min nәmegәhән e nipәtitәmat.

¹² Piak min ne winik min. O natimnat min әh, kitat kotәkәike katig kәtәu-pән nat itәм Uhgин tolkeike, mәto kәsotatigән kәtәu-pән nat itәм nәtәligән rat rәha etәmim tolkeike mēmә otol, ¹³ mәto-inu okәмә nәkotatig motәtәu-pән nat itәм nәtәligән rat rәha etәmim tolkeike, nәkotәkәike motimis. Mәto okәмә e Narmin Rәha Uhgин nakotohamnu nolән

rəha etəmim, kən onəkotəmegəh, ¹⁴ məto-inu netəmim rafin itəm Narmın Rəha Uhgın tatit ilat, ilat nenəti Uhgın mın. ¹⁵ Itəmat nəkotitun məmə inu in nıpahrienən məto-inu, Uhgın təmos-ıpinə Narmın Rəhan kəm itəmat, kən Narmın təsolən itəmat nakoatəgin mın Uhgın, tahmen e slef kit tatəgin rəhan etəm-iasol. Kəp, məto Narmın Rəhan təmol məmə Uhgın təməhl itəmat. Kən Narmın tatol məmə kitat kotitun nənən kəm Uhgın məmə, “!Ik rəhatimat tata!” ¹⁶ Kən Narmın atıp Rəha Uhgın tatən kəm narmitat məmə kitat nenəti Uhgın mın. ¹⁷ Kən məto-inu kitat nenətin mın, kitat okotos natimnat wır mın itəm Uhgın təmələhəu kalın məmə rəhatat. Kən kitat Kristo okotos natimnat mın əh. Kitat kotitun məmə inu nıpahrienən məto-inu kitat koatəto nahməən kitat mın, kən kotitun məmə Uhgın otos-ıpən nisıaiiən kəm kitat tahmen e itəm otol e Kristo.

Nepətən əhag-əhag rəha Uhgın itəm tatuwa

¹⁸ Ekıtun məmə nahməən itəm kotatig lan u-roiu, okotəplan məmə ilat nat əpnapın əm nian Uhgın otol-arəp nepətən əhag-əhag rəhan e nəmegəhən rəhatat. ¹⁹ Nıpahrienən, natimnat rafin itəm Uhgın təmol, inu nəptən ne natimnat itəm koatəwiə lan, ne neai, ne nat megəh mın, ilat koatəzahgin motolkeike pik məmə okotəplan nian itəm Uhgın otol-arəp məmə nenətin mın u pah mın. ²⁰ Koatasıpən nəhlan məto-inu Uhgın təmol məmə natimnat rafin itəm in təmol, ilat koatətig e nelmi nəratən, motəruru nolən wək wır mın itəm rəhalat aupən ikın. Ilat kəsotolkeikeən nəhlan, məto in Uhgın itəm təmol nəhlan elat. Kən in təmolkeike məmə ilat okotələhəu-pən rəhalat nətəligən əskasık lan, ²¹ məmə in otıkis ilat e nəmnəmitən ne nımısən itəm ilat kotatig pahrien lan. Kən in otıkis ilat nəhlan məmə in titun nos-ıpənən nepətən əhag-əhag kitiəh əm kəm ilat itəm otos-ıpən kəm nenətin mın.

²² Kitat kotitun məmə aupən agın mətoarus-pa əh-roiu, natimnat rafin itəm Uhgın təmol, koatekimis tahmen e pətan kit itəm tatəto nahməən məmə otıləs nətın. ²³ Kən sənəmə natimnat mın əm itəm Uhgın təmol, ilat koatekimis nəhlan. Məto kitat mın koatekimis nəhlan, nat əpnapın məmə Uhgın təmos-ıpa rəkis nat wır kəm kitat, u Narmın Rəhan. Kən Narmın in məsın rəha natimnat wır agın mın itəm Uhgın otəpanos-ıpa nian kit. Kən roiu koatəzahgin e nian ətuatıp məmə Uhgın otegəhan-in rafin kəm kitat natimnat itəm təməhl kitat ron. Kən in otıkis nıpətıtə itəm toas, mos-ıpa in wi. ²⁴ Təmətuoun e nian Uhgın təmosmegəh kitat, kitat koatələhəu-pən əskasık rəhatat nətəligən o natimnat mın əh. ?Okəmə suah kit təmos nat kit itəm in təmatəzahgin, in otəzahgin mın o naka? ²⁵ Məto koatələhəu-pən rəhatat nətəligən e nat kit itəm kəsotəplanən əh, kən motol rəhatat nətəligən təfəməh moatəzahgin moatətul əskasık.

²⁶ Kən tahmen məmə nolən əh tətəsitə etat,* Narmın Rəha Uhgın tətəsitə etat e rəhatat nəpəuən. Kitat kotəruru məmə naka koatəkəike kəfak ron, məto Narmın əm Rəha Uhgın tatən rəhatat lan nian kitat koatekimis e nolən kit itəm nəghatən tikə lan. ²⁷ Kən Uhgın itəm in titun niki netəmim, in titun naka Narmın Rəhan tatən, məto-inu Narmın Rəhan tatəfak o iəfak mın tətəu-pən nətəligən rəha Uhgın.

Nalpəkəuən rəha Uhgın

²⁸ Kitat kotitun məmə, Uhgın tatol məmə natimnat rafin itəm koatuwa, inəh nat wır mın ne nat rat mın, ilat rafin koatuwa o nasıtəuən etat itəm kotolkeike Uhgın, inu kitat netəm itəm in təmaun-in kitat e nalpəkəuən rəhan. ²⁹ Tol nəhlan məto-inu, aupən aupən agın, Uhgın tinitun rəkis məmə kitat okotəhatətə lan. Kən e nian əh, in təmən məmə nolən rəhatat otuwa mahmen e Nətın məmə netəmim tepət okotuwa pian mın ne winin mın, kən in təmaupən maiir, kən in ilis e kitat rafin. ³⁰ Kən kitat itəm in təmaupən mən məmə okotuwa rəhan, in təmaun-in kitat. Kən kitat u itəm təmaun-in, in təmol kitat kotətəuatıp

8:13: Kal 6:8; Kol 3:5 **8:15:** Mak 14:36; 2 Tim 1:7 **8:16:** 2 Kor 1:22 **8:17:** Kal 4:5-7; Nol Əpən 21:7 **8:20:** Jen 3:17-19 **8:23:** 2 Kor 5:2-4 * **8:26:** “nolən əh” tatəghat-in nolən rəha nələhəu-pən rəhatat nətəligən əskasık e natimnat wır itəm otəpanuwa. **8:27:** Sam 139:1 **8:28:** Efes 1:11 **8:29:** Kol 1:18; Hip 1:6

e niganəmtin. Kən kitat u itəm təmol kitat kotətuatip, in otıləs-ipər mos-ipən nisiiian ne nepətən əhag-əhag rəhan kəm kitat.

Nolkeikeən asol rəha Uhgın

³¹ ?Okotən mın naka e natimnat mın əh? Uhgın in kitat mın, matol natimnat rafin məmə ilat natimnat wır mın e nəmegəhən rəhatat, kən nat əpnəpın əm okəmə pah tatol tikimır kəm kitat. ³² In təməsəginən o Nətin ətuatip məmə otimis o kitat rafin, məto in təmegəhan-in əm. Kən okəmə in təmos-ipa Nətin kəm kitat, kən in otawte-in natimnat rafin kəm kitat. ³³ ?Pah titun nətə-pa mın nəghatən kit məmə kitat kəmotol tərət? Suah kit tikə, məto-inu, in Uhgın itəm təmol kitat kotətuatip e niganəmtin, kitat itəm in təmitəpun. ³⁴ ?Kən pah titun nələhəuən nəghatən məmə kitat kotəkəike motos nalpınən? Suah kit tikə, məto-inu Kristo Iesu təmimis o kitat, kən nat kit mın, Uhgın təmosmegəh in e nımisən. Kən roiu, in tatəpələh e nıkali Uhgın matip, ikın rəha nisiiian ne nəsanənən, matəfak kəm Uhgın o kitat. ³⁵ ?Naka titun nıləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Kristo o kitat? ? Nəratən, o nian iəkis mın, o nəratən itəm netəmim koatol kəm kitat, o nəumis, o rəhatat nautə tikə, o ikın tasilə ikın, o nəp rəha nəluaginən o nohamnuən itəm? Kəp. !Nat kit tikə! ³⁶ Nəmegəhən rəhatat tahmen əm e itəm Nəoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Uhgın. Nian rafin, netəmim koatolkeike məmə okotohamnu itimat o nərgəm. Itimat ekotahmen e sipsip mın itəm okohamnu ilat.”

³⁷ Nıpahrienən, e natimnat mın əh rafin, Kristo itəm tolkeike kitat, tatol məmə kitat koatol win agın. ³⁸ Kən ekıtun məmə nat kit tikə agın titun nıləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Uhgın, inu nımisən, o nəmegəhən, o nagelo mın, o iərmis mın, o natimnat itəm tatuwa əh-roiu, o natimnat itəm otəpanuwa, o nəsanənən mın rafin, ³⁹ o natimnat əpəh ilis, o natimnat ləhau agın, o nat kit e natimnat rafin itəm Uhgın təmol, okol ilat rafin kəsotıləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Uhgın itəm koatos o İəməmə rəhatat Kristo Iesu.

9

Pol təmolkeike pik məmə netəm Isrel okotahatətə e Kristo

¹ Kən roiu iakolkeike məmə ekəghat-in rəhak mın netəmim u noanol mın rəha Isrel, məmə kəmotapəs Kristo. İatən nıpahrienən məto-inu itımlau Kristo kitıəh əm, eseiuaən. Rəhak nətəligən ne Nərmın Rəha Uhgın katuən məmə nat u iatən in nıpahrienən. ² Nıkik təmitəgıt kən mətahmə pik olat nian rafin. ³ Okəmə io ekıtun nosən nalpınən ne neməha rəha Uhgın, kən inu otasitu o natimak mın məmə okotahatətə e Kristo, kən nıkik təpagien əm. Nıpahrienən, nıkik təpagien okəmə Uhgın otıləs-irəkis io e Kristo itəm iakolkeike pik, okəmə in otasitu natimak mın məmə okotahatətə lan. Ekən nəghatən u, “natimak mın,” məto-inu e nıpətın, ilat noanol rəha Isrel. ⁴ İlat noanol rəha Isrel, kən natimnat wır mın u rəhalat: Uhgın təməhl ilat məmə nenətın mın, kən təmol əp rəhan nepətən əhag-əhag kəm ilat, kən mos-ipən mın nəniəkisən mın rəha nasituən,* kən mos-ipən mın Lou kəm ilat, ne nəfakən əpəh e Nımə Rəha Uhgın, ne nəniəkisən mın. ⁵ Kən tıpılat mın, ilat netəm-iasol mın rəha Uhgın aupən, kən e nıpətın ikın, Kristo təmisi-pən e noanol rəhalat, kən in Uhgın itəm in ilis e natimnat rafin, itəm okatənwiwi əm nulan kətan namnun tikə. Əwəh.

Suatip itəm Uhgın təmitəpun netəmim lan

⁶ Noanol rəha Isrel kəməsotahatətəən e Kristo, məto nolən əh təməsolən məmə Uhgın tateiua e rəhan nəniəkisən, məto-inu sənəmə ilat rafin itəm kəmotisi-pən e noanol rəha Isrel, ilat netəm Isrel pahrien. ⁷ Kən e nolən əh inəh, ilat itəm kəmotisi-pən e Epraham, ilat sənəmə netəm pahrien rəha Epraham. Məto Uhgın təmən kəm Epraham məmə, “Noanol ətuatip rəham otisi-pən e nıta rəha Aisak.” ⁸ Nıpətın nat u məmə, ilat u kəmotaiir e

8:31: Sam 118:6 **8:33:** Aes 50:8-9 **8:36:** Sam 44:22 **9:3:** Eks 32:32 **9:4:** Eks 16:10; 24:15-18; 33:12-23; 40:34-38 * **9:4:** Nəniəkisən rəha nasituən neen tol min-nulan: (Noah) Jen 9:8-17; (Epraham) Jen 12:2-4, 15:9-21, 17:1-27; (Isrel) Eks 19-24; (Finehas) Nam 25:10-13; (Tefit) 2 Saml 7:5-16; (Isrel - in wi) Jer 31:31-34 **9:7:** Jen 21:12

noanol rəha Epraham sənəmә ilat rafin nenәti Uhgın mın. Məto nenәti Uhgın pahrien, ilat netəmim itəm kəmotaiir e nəniəkisən rəha Uhgın. Kən ilat u noanol pahrien rəha Epraham. ⁹ Tol nəhlan məto-inu Uhgın təmən-iəkis kəm Epraham min-nulan, “E nian ətuatip, oekitəlig-pa, kən Sera tiniləs rəkis nətın kit iərman.”

¹⁰ Məto nəghatən təsölən namnun ikın-u. Nəti Sera u Aisak təmit Repeka, kən in təmıləs mil mil kəiu. Rəhalau tata kitiəh əm, pipi rat rəha noanol mın rəha Isrel u Aisak. ¹¹ Məto nian mil mil u kəməsuaiirən əh, kən məsioalən əh nat kit itəm təwır o tərət, Uhgın təmən-ipən nəghatən kit kəm Repeka. Kən nəghatən u tatəgətun wır məmə Uhgın titəpun netəmim tətəu-pən əm rəhan nətəligən, ¹² məto sənəmә məmə kitat kəmotol nat wır kit or nat tərət kit. Uhgın təmən kəm Repeka məmə, “Nita rəha nətım asol lan, ilat okotol wək əm kəm rəha in əkəku lan.” ¹³ Kən inu tatətəu-pən əm nəghatən e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Emolkeike Jekop, məto emetəhau Esao.”

¹⁴ ?Okotəhrən əh-roiu? ?Okotən məmə nolən rəha Uhgın təsətuatipən? !Kəp! Kotitun məmə in tatol tətəuatip ¹⁵ məto-inu Uhgın təmən kəm Moses məmə, “Oekasəkitun netəmim itəm ekitəpun ilat,

kən ekol nolən təwır kəm netəmim itəm ekitəpun ilat.”

¹⁶ Kən tol nəhlan, kitat kəsotosən nəniəkisən rəha Uhgın o nat kit itəm koatol, tahmen məmə koatolkeike pik in, o məto-inu kitat koatol wək ron, kəp. Koatos əm e nasəkitunən rəha Uhgın. ¹⁷ E Naoa Rəha Uhgın, in tatən kəm Fero, kig rəha Ijip məmə, “Emiləs-ipər ik o nat kitiəh əm u məmə netəmim okotəplan rəhak nəsanənən e nəmegəhən rəham, məmə netəmim okotən-iarəp nərgək e nətueintən rafin.” ¹⁸ Kən nıpəti nat u məmə, Uhgın tətəsəkitun netəmim neen məto-inu in atip tolkeike məmə otol mihin. Kən in tatol netəmim neen məmə ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən məto-inu in atip tolkeike məmə otol mihin.

¹⁹ Kəm-naka itəmat kit otəpəh ron io məmə, “Okəmә Uhgın tatol netəmim neen məmə ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən, kən ilat okotəkəike motol nəhlan. ?Kən tahro Uhgın tatən məmə ilat kəmotol təfagə rat?” ²⁰ Məto ekuhalpın nəghatən u məmə, ik etəmim əm. Tahro natuhalpın əsanən nəghatən rəha Uhgın. Nıkitəmat təht-tu. Nuwigı nat kəmol e noantənimtə, kol təsənən kəm etəm təmol məmə, “?Nəmahro mol io məmə ekol nulan?” ²¹ Etəmim itəm tatol natımnat e noantənimtə, in titun nosən noantənimtə kit mol nuwigı nat lan kəiu, kit itəm təwır rəha nolən lafet, kən kit mın rəha wək əpnarın əm.

²² Kən Uhgın titun nətəu-pənən nolən ahmen-ahmen əm e netəmim. Okəmә in tolkeike, in titun nolən ilat məmə otərəkın ilat. In tolkeike məmə otol-arəp məmə neməha tatol o təfagə rat, kən in otol nalpınən asol kəm netəmim itəm koatol təfagə rat. Məto nat əpnarın in tatol nəhlan, rəhan nətəligən kaifəməh məsol uəhaiən nalpınən kəm ilat itəm koatol məmə nıkin otahmə. ²³ Rəhan nətəligən kaifəməh nəhlan məmə in otol-arəp nəwırən asol rəhan kəm netəm mın u itəm in tolkeike məmə otasəkitun ilat. In təmol əpen-əpenə ilat aıpən aıpən aıpən məmə ilat okotatig e nəwırən rəha Uhgın əpəh e nego e neai. ²⁴ Inu kitat rafin itəm in təmitəpun, kən sənəmә noanol əm rəha Isrel, məto Iaihlua mın. ²⁵ Tahmen əm e naka u Uhgın təmən e Naoa u rəha Hosea məmə,

“Netəm mın əh itəm sənəmә rəhak netəmim, ekaun-in ilat məmə, ‘rəhak mın netəmim.’

Kən netəmim itəm eməsolkeikeən ilat aıpən, ekaun-in ilat məmə, ‘netəmim itəm iakolkeike.’

²⁶ Kən ikın-u ətuatip, itəm emən kəm ilat məmə, ‘Itəmat sənəmә rəhak mın netəmim,’ netəmim okotaun-in ilat məmə, ‘İlat nenәti Uhgın itəm tatəmegəh.’ ”

²⁷ Kən ien Aesea təmatəghat-in noanol mın rəha Isrel e nian tatən-iarəp məmə,

“Nat əpnapin netəm Isrel kotepət tahmen e nıməkləkil əpəh itəhai, məto Uhgın otosmegəh əm ilat noan məsin, ²⁸ məto-inu İərəmərə in otol rafin uəhai əm rəhan nəghatən o nos-ipənən nalpinən kəm netəmim e nətueintən.”

²⁹ Kən tahmen e nəghatən itəm ien Aesea təmən aupən məmə,

“Okəmə İərəmərə Əsanən PİK Agin in təsegəhan-inən itat məmə rəhatat nita məsin okotəmegəh, okol kitat kəpotuwa motahmen e netəmim rəha Sotom ne Komora itəm in təmərəkin agin ilat.”

Netəm rəha Isrel kəməsotahatətən

³⁰ ? Naka nıpəti nəghatən min u? Nıpətin tol min-nulan məmə, İaihlua min itəm kəsotalkut əskasikən məmə okotətuatıp e nıganəmti Uhgın, Uhgın təmol ilat kotətuatıp e nıganəmtin e nahatətən rəhalat. ³¹ Məto netəm Isrel kəmotalkut pİK e suatıp rəha nətəu-pənən Lou məmə ilat kotətuatıp e nıganəmti Uhgın. Məto ilat kəsotətuatıpən. ³² ? O naka? Məto-inu ilat kəmotalkut pİK məmə okotətuatıp e nıganəmti Uhgın o nolən wır min rəhalat, məto kəsotətu-pən suatıp rəha nahatətən. İlat koatoh pİKən “Kəpiel Rəha Noh PİKənən.” ³³ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə,

“!Otəplan-tu! Emələhəu kəpiel kit əpəh Saeon† məmə netəmim okotoh pİKən, in kəpiel itəm otol ilat kotəme.

Məto etəmim itəm tətəhatətə e Suah əh, okol in otəsaulisən nian tatətul e nıganəmti Uhgın.”

10

¹ Piak min ne winik min. İakolkeike pİK məmə Uhgın otosmegəh netəm Isrel, kən nian rafin iatəfak ron. ² İo iatən-iarəp kəm itəmat məmə ilat kotalkut pİK o nolən natımnat itəm otol niki Uhgın tagien. Məto nolən rəhalat təsisi-pənən e nitunən itəm tətətuatıp. ³ Okol ilat kəsotətu-pənən suatıp rəha Uhgın məmə ilat okotuwa kətuatıp e nıganəmtin, məto-inu ilat kotəruru suatıp rəhan, kən motalkut məmə okotətu-pən rəhalat atıp suatıp, suatıp rəha nətəu-pənən Lou. ⁴ Kristo təmol namnun e suatıp rəha nətəu-pənən Lou məmə etəmim in tətətuatıp e nıganəmti Uhgın. In təmol namnun e suatıp əh məmə netəmim rafin itəm koatahatətə lan, ilat rafin okotətuatıp e nıganəmti Uhgın.

Nəmegəhən itəm Uhgın tatos-ıpa, in rəha netəmim rafin

⁵ Moses təməte nəghatən kit e suatıp rəha nətəu-pənən Lou məmə suah kit tuwa mətuatıp e nıganəmti Uhgın. In təmən məmə, “Etəmim itəm tatol natımnat rafin agin-əh itəm Lou tatən, in otos nəmegəhən lilin.” ⁶ Məto suatıp rəha nahatətən məmə suah kit tuwa mətuatıp e nıganəmti Uhgın in təpiə əm, tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Əsanən məmə nakəkəike muwin əpəh e nego e neai,” məmə onakegəs-in Kristo mıləs meiuaiu muwa məmə otasitu lam. ⁷ Kən tatən min məmə, “Əsanən məmə nakəkəike muwin əpəh ləhau e ikin rəha netəm kəmotimis ikin,” məmə nakiləs-iarəp Kristo mol təmegəh min e nımisən. ⁸ ?Məto, tatən min naka? Tatən məmə, “Nəghatən Rəha Uhgın in iuəhkır əm ron ik. In əpəh e nohlim ne nıkim.” Nəghatən u in nəghatən rəha nahatətən itəm ioatən-iarəp. ⁹ Tol nəhlan məto-inu, okəmə nakən-iarəp e nohlim məmə İesu in İərəmərə, kən okəmə nakəhatətə e nıkim məmə Uhgın təmosmegəh in e nımisən, kən Uhgın otosmegəh ik. ¹⁰ Kən inu nıpahrienən nəhlan məto-inu Uhgın tatol etəmim kit tətətuatıp e nıganəmtin nian suah əh tətəhatətə lan pahrien e nıkin. Kən Uhgın tatosmegəh etəmim kit nian in tatən-iarəp e nohlin məmə İesu in İərəmərə rəhan. ¹¹ Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Netəmim rafin itəm koatahatətə e suah əh, okol ilat okəsotaulisən nian okoatətul e nıganəmti Uhgın.” ¹² Nəghatən əh in rəha netəmim rafin, nat əpnapin okəmə ik noanol rəha Isrel, o İaihlua kit, məto-inu İərəmərə

kitiäh əm u tatəramərə mətawte-in rəhan nəwīrən kəm netəmim rafin itəm koatətapəh ron. ¹³ Tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “Netəmim rafin itəm koataun-in nərgi İərəməərə məmə otosmegəh ilat, in otosmegəh ilat.”

¹⁴ ? Məto netəmim okotahro motaun-in İərəməərə o nosmegəhən ilat, okəmə kəsotahatətəən lan? ?Kən okotahro motahatətə lan okəmə kəsotətəən namnusən lan kit? ?Kən okotahro motətəo namnusən okəmə suah kit təsən-iarəpən kəm ilat? ¹⁵ ?Kən netəmim okotahro kən-iarəp namnusən təwīr okəmə Uhgīn təsahl-ıpənən ilat? Tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “!In nat wīr agin nian suah kit tatuwa o nən-iarəpən namnusən təwīr!”

¹⁶ Məto sənəmə netəm Isrel rafin itəm kəmotos e nīkilat namnusən təwīr. Tahmen e nəghatən itəm Aesea təmətə məmə, “İərəməərə, netəmim təkəku əm kəmotən nıpahrienən e nəghatən rəhatimat.” ¹⁷ Kən tol nəhlan, nahatətəən tətisi-pən e nat itəm nakatətəo, kən nat itəm nakatətəo tətisi-pən e namnusən itəm katən e Kristo.

¹⁸ ?Məto ekətapəh məmə, ilat kəmotətəo o kəp? Əwəh, kəmotətəo. Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Nəghatən təmuwīn e ikīn mīn rafin e nətueintən, təmuwīn ikīn mīn rafin agin.”

¹⁹ ?Kən ekətapəh əm o nat kit mīn məmə, netəm Isrel kəmotitun, o kəp? Əwəh, kəmotitun. Moses təmaupən mən məmə,

“Ekol itəmat nakotetə netəmim e kantri əpnarın əm itəm ekol təwīr kəm ilat, kən ekol neməha tol itəmat məto-inu ekol təwīr kəm kantri mīn itəm kotalməl.”*

²⁰ Kən uarisig Aesea təsəginən o nənən məmə,
“Netəmim itəm kəsotəgəs-inən io, kəmotəplan io;
Netəmim itəm kəsotətapəh-inən io, emol-arəp atıp io kəm ilat.”

²¹ Məto Aesea təmən nəghatən rəha Uhgīn e netəm Isrel məmə,
“E nian rafin, nian rafin, eməg-əfəməh-in nelmək məmə ekasitu etəmat,
itəmat itəm nakoatəht nəwiak moatəuhlin mənətaətəmat ron io.”

11

Uhgīn tətəsakitun əh netəm Isrel

¹ Pəs ekətapəh o nəghatən kit e netəm Isrel. ?In pahrien məmə Uhgīn təməuhlin mentan o rəhan netəmim o kəp? !Kəp! Otəplan-tu io. In təməsəuhlinən mənətan kəm io u etəm Isrel, noanol rəha Epraham, nıta rəha Benjamin. ² Aupən aupən agin, Uhgīn təmıtəpun noanol rəha Isrel məmə in otolkeike ilat, kən ilat okotuwa rəhan mīn netəmim. Kən in təməsəuhlinən mənətan olat. Nəkotitun o kəp məmə naka Naoa Rəha Uhgīn tatən e Elaija. In təmatətapəh əskasik o Uhgīn matən-iarəp nərətən itəm Isrel təmol. ³ In təmə, “İərəməərə, kəmotəhamnu rəham ien mīn motəhalkin-ohalkin rəham olta mīn. Kən io pisin əm ekətətig, kən moatalkut mīn məmə okotəhamnu io.” ⁴ ?Məto Uhgīn təmən-ıpən naka kəm in? In təmən məmə, “!ataskəlīm netəmim sepen-taosan məmə rəhak mīn, itəm kəsotəfakən əh kəm uhgīn eiueiuə u Paal” ⁵ Kən tahmen əm əh-roiu, netəm Isrel noan məsin əh-ikīn itəm Uhgīn təmıtəpun ilat e rəhan nəwīrən. ⁶ Kən okəmə Uhgīn tətəsmegəh ilat e nəwīrən rəhan, kən təməsölən e natimnat təwīr mīn itəm ilat koatol. Məto okəmə tətəsmegəh ilat məto-inu ilat koatol natimnat wīr mīn, kən nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm ilat, in tol pisin, kən sənəmə nat kit itəm in tətawte-in kəm ilat, in nətouən əm o rəhalat wək.

⁷ ?Kən təhro? Netəmim tepət rəha Isrel kəmotəgəs-in pik suatıp rəha nuwamən mətuatıp e nıganəmti Uhgīn, məto kəməsotosən. Məto ilat itəm Uhgīn təmıtəpun,

10:12: Efes 3:8 **10:13:** Joel 2:32 **10:15:** Aes 52:7 **10:16:** Aes 53:1 **10:18:** Sam 19:4 **10:19:** Dut 32:21 * **10:19:** Nıpahrienən, netəm Isrel kəmotitun nəghatən rəha Uhgīn, məto ilat kəməsotolkeikeən məmə okotətəlig-in. Kən tol nəhlan, Uhgīn təmos-ıpən nəghatən kitıah əm kəm İaihlua mīn məmə in otol netəm Isrel kotetə ilat ron. **10:20:** Aes 65:1 **10:21:** Aes 65:2 **11:1:** 1 Saml 12:22; Sam 94:14; Fil 3:5 **11:3:** 1 King 19:10
11:4: 1 King 19:18 **11:6:** Kal 3:18

kəmos. Məto ilat rafin əh itəm kəməsotosən, Uhgın təmol ilat məmə kotapəs nətoən rəhan nəghatən. ⁸ Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Kən mətoarus-pa u-roiu, Uhgın təmol məmə nətəligən rəhalat tətəpəl əlu-əlu, kən mol məmə niganəmtilat təpəs, kən mol məmə matəlgilat talu.”

⁹ Kən Kig Tefit təmən məmə,

“Pəs rəhalat nagwənən tətət otuwa mahmen e noanikulu kit, itəm otohasin ilat, mol ilat kotən məmə natimnat rafin təwir əm.

Pəs rəhalat natimnat wır okotuwa kəpiel kit rəha noh pikənən ne nalpənən kəm ilat.

¹⁰ Pəs niganəmtilat tapinəp məmə kosotəplanən nat,

Pəs noankawilat tətəfaiu kitiəh o nəratən rəhalat namnun tikə.”

Suatip rəha Uhgın o nosmegəhən Iaihlua mın

¹¹ ?Kən ekətəpəh mın məmə, netəm Isrel kəmotəh pikən motiet motorin məmə okol kəsotətul mınən? !Kəp! O rəhalat nəmkakiəhən, Uhgın təmol suatip o nosmegəhən Iaihlua mın məmə otol netəm Isrel kotetət netəm mın əh, kən motolkeike rəhan nəwırən. ¹² !Tol nəhlan, okəmə Iaihlua mın kəmos nəwırən rəha Uhgın məto-inu netəm Isrel kəmotapəs nosmegəhən rəha Uhgın, kən netəm Isrel rafin itəm Uhgın təmitəpun rəkis, nian ilat okotahatətə e Kristo, nəwırən rəha Uhgın otuwa mətət!

¹³ Roiu iatəghat kəm itəmat Iaihlua mın. Məto-inu io aposol rəhatəmat Iaihlua mın, io iatənwiwi rəhak wək ¹⁴ məmə, io ekol məta natimak mın netəm Isrel kotetəhak ron, kən e nolən əh Uhgın otosmegəh neen. ¹⁵ Nian Uhgın təməuhlin məntaan o netəm Isrel, kən in təməmik Iaihlua mın kəmotuwa iohlin mın. Məto nian in otəmik netəm Isrel kotuwa mın ron, inu in nat asol kit, tahmen e netəm kəmotiməs kəmotəmegəh mın. ¹⁶ Okəmə netənim kotələhəu kalin nəwıtai pıret rəha nagwənən wi məmə rəha Uhgın, kən pıret apıəpiə, in mın rəha Uhgın.* Kən e nəghatən rəha nig, okəmə nəukətin rəha Uhgın, kən nelmin mın, ilat mın rəha Uhgın. Nəghatən u, nıpətin təmə okəmə Epraham ne mıpın mın aupən, ilat rəha Uhgın, kən noanol mın rəhalat, ilat mın rəha Uhgın.

¹⁷ Məto nelmi nig mın neen rəha nasum-inən, Uhgın təmatgəhl rəkis, inu tahmen e netənim neen rəha Isrel. Kən itəmat Iaihlua mın, nəkotahmen e nelmi nig u olif əpnəpın mın e nıkinat. Uhgın təmılpin itəmat e nəukəti nig məmə nakoatos nəmelat, kən roiu nakoatos nəwırən itəm Uhgın təmən-iəkis kəm Epraham ne nətin mın u in nəukəti nig.†

¹⁸ Məto itəmat Iaihlua mın, nəsotəghat ausitən məmə Uhgın təmılpin itəmat e nig itəm təmatgəhl rəkis ikın, u tahmen e netəm Isrel neen. Sotaluinən məmə nəukəti nig tətəgwən itəmat, məto sənəmə itəmat nelmi nig nakotəgwən nəukəti nig. ¹⁹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “Uhgın təmatgəhl rəkis nelmi nig mın neen məmə otılpin io ekos nəmelat.”

²⁰ In nıpahrienən, məto tətəgəhl rəkis ilat məto-inu kəsotahatətəən e Uhgın. Kən itəmat nakoatəper-ipən e nəukəti nig e nahatətəən əm rəhatəmat. Tol nəhlan, əsotausitən ron, məto itəmat nəkotəkəike motəgin, ²¹ məto-inu Uhgın təmatgəhl rəkis nelmi nig ətuatip neen nəhlan, kən okəmə nəkəsotəkəikeən o nosən nahatətəən əskasik lan, kən in otəgəhl rəkis itəmat.

²² Otətəlig-in nolən kərən mil rəha Uhgın kəm netənim: in tatol təwir kəm neen, kən matələhəu nəghatən əskasik kəm neen mın. In təmələhəu nəghatən əskasik o netənim itəm kəmotəht nəwian, məto in tatol təwir kəm itəmat, okəmə nəkotəkəike motəhatətə lan o rəhan nəwırən. Məto okəmə nakotapəs nahatətəən lan, kən in otəgəhl rəkis mın itəmat. ²³ Kən okəmə netəm Isrel kotitəlig-pa mın kahatətə e Uhgın, kən in otılpin mın

11:8: Dut 29:4; Aes 29:10 **11:10:** Sam 69:22,23 **11:11:** Wək 13:46 * **11:16:** Nəghatən u rəha pıret təmisi-pən e Oltesteman. In tatəghat-in nian koatos nagwənən wi e nasumən. Netənim koatol pıret lan, kən motaupən katos-ipən nəwıtai pıret məsin kəm Uhgın. Kən in tatəgətun məmə pıret tapiəpiə, in mın rəha Uhgın, kən ilat kotitun nunən. Nam 15:19,20 † **11:17:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Kən roiu, nakoatos nahui nig wır rəha nəukəti nig u olif.”
11:17: Efes 2:11-19 **11:22:** Jon 15:2,4

ilat e nækætín, mæto-inu tatos nésanénan o nolén nêhlan. ²⁴ Kæn nîpætî nêghatén u mêmæ, itémat Iaihlua mín, itémat nêkotahmen e nelmi nig u olif æpnapín æpêh e níkinat itém Uhgín tæmæte rækis, kæn mîlpín-pæn e nig u olif e nasumæn rêhan. Nolén æh sænæmæ nolén ætuatíp kit rêha nig, o nîlæsén nelmi nig písín kit mîlpín-pæn e nig písín kit. Mæto noanol mín rêha Isrel, kotahmen e nelmi nig u olif æpêh e nasumæn. Kæn roiu tímætíg mêmæ Uhgín otîlpín mín ilat e nækætílat ætuatíp.

Uhgín tatasækitun netæmim rafín

²⁵ Piak mín ne winík mín. Iakolkeike mêmæ nêkotítun nat anion u mêmæ, itémat nêsotîlæs-ipær píken itémat. Uhgín tæmol mêmæ netæmim neen rêha Isrel kæmotapæs nætoæn rêhan nêghatén. Mæto nolén æh otætátíg æh mætoarus-pa Iaihlua mín rafín itém Uhgín tæmítæpun, ilat okotahatætê lan. ²⁶ Kæn e nolén æh, Uhgín otosmegêh rafín netém rêha Isrel. Tahmen æm e itém Naoa Rêha Uhgín tatén mêmæ, “Etém otosmegêh netæmim otîsi-pæn e noanol rêha Isrel;† in otos-irækis nolén rat rêha noanol rêha Isrel.

²⁷ Kæn inu nêniækisén rêha nasituæn rêhak kêm ilat mêmæ ekafêl rækis tæfagê rat rêhalat.”

²⁸ Noanol mín rêha Isrel kæmotapæs namnusén tæwir rêha Iesu Kristo, kæn tol nêhlan, ilat kæmotuwa tikímír mín rêha Uhgín. Mæto nat u in o nêwirén rêhatémat mæto-inu roiu, Uhgín tæmos-ipínæ rêhan nêwirén kêm itémat Iaihlua mín. Mæto Uhgín tatolkeike æh netém Isrel mæto-inu in tæmítæpun ilat, kæn ilat nîta rêha Epraham, Aisak, ne Jekop.

²⁹ Tol nêhlan mæto-inu, nian Uhgín tæmítæpun rækis netæmim kæn mol tæwir kêm ilat, okol in tæsêuhlin mínén rêhan nêtêligén. ³⁰ Itémat u Iaihlua mín itém aupæn næmoatêht nêwia Uhgín. Mæto roiu, Uhgín tæmasækitun itémat mæto-inu netém Isrel kæmotêht nêwian. ³¹ Kæn e nolén ahmen-ahmen æm, netém Isrel koatêht nêwia Uhgín roiu, mêmæ Uhgín titun nasækitun mínén ilat. Tol nêhlan mæto-inu roiu ilat koatêplan mêmæ Uhgín tæmasækitun itémat, kæn mæta ilat okotolkeike mêmæ Uhgín otol mihín mín elat. ³² Netæmim rafín koatêht nêwia Uhgín, kæn in tatol mêmæ rêhalat nolén rat tætaskêlim ilat rafín agín, ko ilat atíp kæsotíkisén ilat. In tæmol nêhlan mêmæ in titun nasækitunén ilat rafín.

Nolén rêha Uhgín in tæwir agín

³³ !Otêplan-tu! !Nêwirén rêha Uhgín kêm netæmim, ne nenatígén rêhan, ne nîtunén rêhan, ilat rafín kotepêt agín-êh! Kitat kotêruru nîtunén nolén rêha netêligén rêhan, ne rêhan suatíp mín. Inu tahmen-pæn æm e Naoa Rêha Uhgín itém tatén mêmæ,

³⁴ “Suah kit tikê itém titun natímnat itém tætátíg e nêtêligén rêha Uhgín.

Kæn suah kit tikê itém in titun nos-ipénén nêghatén kit mêmæ otasitu e Uhgín.”

³⁵ “Suah kit tikê itém titun nos-ipén atípén rêhan kit nat kit kêm Uhgín mæto-inu, natímnat rafín agín rêha Uhgín rækis.”

³⁶ Tol nêhlan mæto-inu Uhgín tæmol natímnat rafín, kæn natímnat rafín koatátíg mæto-inu nésanénén rêhan tætaskêlim ilat, kæn natímnat rafín in tæmol mêmæ rêhan. !Pæs kitat kotos-ipén nênwíwíén kêm in tatuwín matuwín namnun tikê! Æwêh.

12

Sakrifais itém næmegêhén tætátíg lan

¹ Piak mín ne winík mín. Mæto-inu Uhgín tæmasækitun kitat, ekêtapêh æskasík otémat mêmæ nakotos-ipén nîpætítémat rafín kêm Uhgín tahmen e sakrifais kit itém tæmegêh, kæn nêmotêlêhêu kalín mêmæ rêhan, kæn níkin tætagien lan. Inu suatíp ætuatíp itém onækotêfak kêm Uhgín lan. ² Sotosén nolén rêha netæmim e nêtueintén, mæto otegêhan-in

† 11:26: Nêghatén Kris ætuatíp tatén mêmæ, ‘otîsi-pæn Sæon.’ Sæon in nêrgín kit mín rêha Jerusalem, kæn in tatæpsen-pæn noanol rêha Isrel. 11:27: Aes 59:20, 21; Aes 27:9; Jer 31:33,34 11:34: Aes 40:13 11:35: Job 41:11 11:36: 1 Kor 8:6; 11:12; Kol 1:16 12:1: Rom 6:11,13; 1 Pita 2:5

pəs Uhgın otəuhlin rəhatəmat nətəligən tuwa muwiwi məmə nolən rəhatəmat okotuwa motəwir. Kən tol nəhlan, itəmat onəkotitun nakilən, kən nitunən, kən nitəpunən nolən wir min itəm Uhgın tolkeike, inu nolən min itəm kotəwir, ne nolən min itəm kotol nikin tagien, ne nolən min itəm kotətuatip.

³ Kən e nəwirən itəm Uhgın təməwte-in kəm io, iatən-ipinə kəm itəmat rafin məmə sotiləs-ipər atipən nətəligən rəhatəmat. Məto e nətəligən ətuatip, otəplan nəsənənən min itəm Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat e nahatətəən rəhatəmat e Kristo. Kən nian nəkotəplan nəsənənən min əh, otəplan rəhatəmat nolən min, kən motakil motəplan məmə rəhatəmat nolən min kotəwir motahmen katətəu-pən rəhatəmat nahatətəən, o kəp. ⁴ Suah kit nipətin kitiəh əm, məto tatos nolın-olin tepət, kən nolın-olin nipətin min əh, rəhalat əh-ikin wək pisin pisin min itəm koatol. ⁵ Kən tahmen-pən əm e netəm koatahatətə e Kristo. Kitat tepət, məto kotuwa nipətin kitiəh əm lan, kən motagile atip əm e kitat min. ⁶ Kən Uhgın təmos-ipa nəsənənən o nolən wək pisin pisin min tətəu-pən nəwirən rəhan itəm təməwte-in kəm kitat. Uhgın tatos-ipən kəm suah kit nəsənənən o nən-iarəpən nəghatən rəhan itəm in tatos-ipən ətuatip kəm in. Kən pəs suah u otən-iarəp nəghatən min əh tətəu-pən nahatətəən rəhan. ⁷ Okəmə suah kit tatos nəsənənən o nasituən, pəs in tasitu; okəmə in tatos nəsənənən o nəgətunən, pəs in təgətun; ⁸ okəmə in tatos nəsənənən o niləs-ipərən nətəligən, pəs in tiləs-ipər; okəmə in tatos nəsənənən o nos-ipənən məni, pəs in tos-ipən tepət; okəmə in tatos nəsənənən o nitən niməfak, pəs in tol e nikin rafin; okəmə in tatos nəsənənən o nasəkıtunən, pəs in tol e nikin agien.

Suatip reha nolkeikeən netəmim

⁹ Nolən rəha nolkeikeən rəhatəmat o netəmim, təkəike muwa nolkeikeən pahrien. Otətəhau nolən rat min, kən motaskəlim əskasik nolən wir min. ¹⁰ Otolkeike itəmat min tahmen məmə itəmat piatəmat ne winitəmat min. Itəmat kitiəh kitiəh nakotalkut pik məmə onəkotisiai-in itəmat min. ¹¹ Otəkəike nian rafin o nolən wək rəha Uhgın e nikitəmat rafin məsotəpouən, tahmen e nigəm tatuəp. ¹² Otagien məto-inu nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e Uhgın. Kən nian nəratən tatuwa, otol rəhatəmat nətəligən təfəməh. Kən motəghat kəm Uhgın e nəfakən nian rafin. ¹³ Otawte-in kəm netəmim rəha Uhgın nat naka itəm rəhalat tikə. Otəkəike motol təwir kəm iapispis min itəm koatuwa imatəmat ikin.

¹⁴ Otətəpəh o Uhgın məmə otol nəwirən kəm netəm koatol nəratən kəm itəmat. Sotaun-inən nəratən tuwa olat, məto otətəpəh o Uhgın məmə otol nəwirən kəm ilat. ¹⁵ Otagien itəmat netəm koatagien. Kən otasək itəmat netəm koatasək. ¹⁶ Otol rəhatəmat nətəligən tahmen-ahmen əm etəmat rafin, nikitəmat təsəhtən məmə itəmat neen ilis, məto nikitəmat otagien əm nakotan kələh əm itəmat netəm u ləhau. Nikitəmat təsəhtən məmə nakotenatig wir.

¹⁷ Okəmə suah kit tatol tərət kəm itəmat, əsotalpınən rəhan nolən. Onəkotəkəike motalkut məmə nəkotol nolən itəm netəmim rafin okotəplan məmə tətətuatip. ¹⁸ Otol natimnat rafin itəm nəkotitun nolən məmə itəmat nəkotatig e nəməlinuən itəmat netəmim rafin. ¹⁹ Piak min ne winik min. Sotalpınən nitai təfagə rəha suah kit, məto otəpəs əm məmə Uhgın otəpanələhəu nalpınən ne neməha kəm in, məto-inu e Naoa Rəha Uhgın, İərəməərə tatən məmə, “In rəhak pisin əm wək o nalpınən nitai təfagə. Io ekol nəhlan.” ²⁰ Məto itəmat nəkotol əm məmə Naoa Rəha Uhgın tatən mihin məmə, “Okəmə rəham tikimir nəumis tatus, os-ipən nagwənən kəm in; okəmə in tatoaoa, os-ipən nat kit kəm in tənim.

Nian natol natimnat min u,
in otaulis pik lan.”

²¹ Sotegahan-inən məmə nolən tərət otətoarus itəmat mīləs-iəhau itəmat, məto otol məmə rəhatəmat nolən təwir otīləs-iəhau nolən tərət.

13

Nərəməərəən rəha kapman

¹ Pəs kitat rafin okotəkəike katig ahgin kapman, məto-inu nepətən o nərəməərəən rafin tatisi-pən e Uhgın, kən kapman rafin itəm kotatig, Uhgın pisin əm tatīləs-ipər. ² Kən tol nəhlan, okəmə suah kit tatəht nəwia kapman, in tatəht nəwia nat itəm Uhgın təmələhəu, kən netəmim itəm koatol nəhlan, koatiuw-pa nalpınən olat. ³ Tol nəhlan məto-inu kapman itəm Uhgın təmələhəu təsolən netəmim itəm koatol nolən wir kotəgin, məto tatol əm o netəm koatol nolən rat. Okəmə nəsolkeikeən məmə nəkotəgin netəmiasol min rəha kapman, nəkotəkəike motol nolən wir min, kən ilat okotīləs-ipər itəmat ron. ⁴ Sotaluinən məmə ilat iolwək min rəha Uhgın itəm wək rəhalat məmə ilat okotol təwir kəm itəmat. Məto okəmə nəkotol tərət, nəkotəkəike motəgin, məto-inu ilat koatos nəsanənən o nolən nalpınən. Ilat iolwək min rəha Uhgın itəm otol neməha ne nalpınən rəha Uhgın kəm netəm koatol tərət. ⁵ Tol nəhlan, kitat rafin okotəkəike motatig ahgin kapman o nat kəiu. Kit u məmə kitat okəsotosən nalpınən, kən kit min u, məto-inu kotitun məmə in nolən ətuatip.

⁶ Kən o nat kitiah əm, otətou-pən takis kəm kapman, məto-inu netəmiasol rəha kapman, ilat nolwək rəha Uhgın, kən inu wək rəhalat. ⁷ Otos-ipən kəm netəmim rafin, natimnat itəm tətuatip məmə onəkotos-ipən. Okəmə in takis pisin pisin min, nəkotəkəike kətou ilat. Okəmə in nisaiiən, otisaii-in ilat. Okəmə etəm tatos nərəməərəən, kən otatig ahgin.

Nolkeikeən

⁸ Nəkotəkəike motətou rəhatəmat kaon min. Məto kaon kitiah əm tatakəike mətatig otəmat, inun kaon rəha nolkeikeən itəmat min, kən nəkotəkəike motətou nian rafin, namnun tikə, məto-inu etəm tolkeike in kit, in tatol natimnat rafin itəm Lou tatən. ⁹ Lou tatən məmə, “Sotakləh-inən pətan,” “Sohamnuən etəmim,” “Sakləhən,” “Nikim təsuwinən e natimnat rəha suah kit,” kən lou neen min əh-ikin. Məto nəghatən kitiah əm in nəukətilat rafin, in tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə natolkeike atip ik.” ¹⁰ Okəmə suah kit tolkeike in kit, okol təsolən nəratən kəm in. Kən tol nəhlan, etəmim itəm tatolkeike netəmim, in tatol nīpətī Lou rafin koatuwa motol nīpahrienən.

Nolən ətuatip o nian rəha namnun nian

¹¹ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəkotitun wir nian koatatig lan u-roiu. Nian tīnatuwa məmə nəkotəkəike motaiir məsotapilən, məto-inu nosmegəhən rəhatat tīnatuwa iuəhkir, maprəkis-in nian kitat kīnotahatətə. ¹² Napinəpən otəsuwəhən tikə, kən nəhag-əhagən otəsuwəhən tuwa. Kən tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha napinəpən, kən motaskəlīm nolən wir min rəha nəhag-əhagən tahmen-pən e mopael kit itəm tətaskəlīm wir rəhan naip rəha nəluaginən. ¹³ Pəs kitat kotol nolən wir min, tahmen e netəmim itəm kotaliwək e nəhag-əhagən kən netəmim koatəplan. Okəsotolən lafet rat min, məsotapisen, məsotit əpnəpın itəmat min, kən məsotolən nolən alməl min, məsotərgəhəuən, məsotetetən kitat min. ¹⁴ Məto otegəhan-in məmə İərəməərə İesu Kristo otərəməərə e nəmegəhən rəhatəmat, kən otapəs nətəlig-inən suatip min o nolən təfagə rat min itəm nətəligən rat rəhatəmat tolkeike.

12:20: Prov 25:21-22; Mat 5:44 **13:1:** Prov 8:15; Taet 3:1 **13:3:** 1 Pita 2:13-14 **13:7:** Mat 22:21 **13:8:** Mat 22:39-40; Jem 2:8 **13:9:** Eks 20:13-15,17; Dut 5:17-19,21 **13:10:** 1 Kor 13:4-7 **13:11:** Efes 5:14; 1 Tes 5:6-7 **13:12:** 1 Jon 2:8 **13:13:** Luk 21:34; Efes 5:18 **13:14:** Efes 5:11

14

Nəghatən rəha netəm mīn u itəm rəhalat nahatətəən təsəskasikən

¹ Nikitəmat tətəgien əm məmə nakotos iəfak mīn neen kotuwa motəplan itəmat, nat əpnapīn rəhalat nahatətəən təsəskasikən, kən motəruru okəmə niki Uhgīn təsəgienən o kəp, o nolən mīn neen itəm netəmim neen koatən-iəhau. Nakotos ilat kotuwa, məto esolkeikeən məmə nakotərgəhəu o nətəligən mīn rəhalat. ² Etəmim kit, e rəhan nahatətəən, təwīr əm məmə in otun nagwənen rafin. Məto etəmim kit mīn, rəhan nahatətəən təsəskasikən, kən nīkin təht məmə in titun nunən nagwənen e nasumən əm, mapəs nunən mit. ³ Etəmim u itəm titun nunən natimnat rafin, təsəwīrən məmə in otəplan rat etəmim itəm təsunən natimnat rafin. Kən etəmim itəm təsunən natimnat rafin, təsəwīrən məmə in otən kəm etəmim itəm tatun natimnat rafin məmə, in tatol nolən rat, məto-inu Uhgīn nīkin tagien əm ron. ⁴ Təsəwīrən məmə ik natən məmə iolwək rəha suah kit mīn təmol nolən tərət. Rəhan atip əm iərəməərə otən məmə təmol təwīr o tərət.* Kən in otol təwīr məto-inu Iərəməərə titun nos-ipənən nəsanənən kəm in o nolən nat wīr mīn.

⁵ Suah kit in tən məmə nian kitieh əm in rəha Uhgīn taprəkis-in nian rafin, məto suah kit mīn tən məmə nian rafin kotahmen-ahmen əm. Məto etəmim otəkəike mətul əskasik o rəhan nətəligən e nat u. ⁶ Etəmim kit itəm tatən məmə nian kitieh əm in rəha Uhgīn, in tatol o nīləs-ipərən Iərəməərə. Kən etəm tatun mit, tatun o nīləs-ipərən Iərəməərə, məto-inu tatən kəm Uhgīn məmə nīkin tagien o nīgīn nagwənen. Kən etəm tapəs əm nunən mit, in mīn tapəs nunən o nīləs-ipərən Iərəməərə, kən in mīn tatən kəm Uhgīn məmə nīkin tagien o nīgīn nagwənen. ⁷ Suah kit təsərəməərə-atipən e nəmegəhən rəhan, nat əpnapīn in tatəmegəh, o in təmīmīs. ⁸ Okəmə kitat koatəmegəh, koatəmegəh o nīləs-ipərən Iərəməərə, kən okəmə kotīmīs, kəmotīmīs o nīləs-ipərən Iərəməərə. Kən tol nəhlan, okəmə koatəmegəh o kəmotīmīs, kitat rəha Iərəməərə. ⁹ Kristo təmīmīs matig məmegəh mīn, məmə in Iərəməərə rəha netəm koatəmegəh ne netəm kəmotīmīs rəkis.

¹⁰ Kən təsəwīrən məmə nakən nīkali iəfak kit mīn məmə təmol nolən tərət e natimnat mīn əh. Kən təsəwīrən məmə nakehm-əhau piam, məto-inu kitat rafin okotətul aupən e nīganəmti Uhgīn məmə in otakil kitat. ¹¹ Tahmen e Iərəməərə tatən e Naoa Rəha Uhgīn məmə,

“Inu nīpahrienən, tahmen məmə in nīpahrienən məmə iatəmegəh, netəmim rafin okotīsīn nulilat kəm io, kən netəmim rafin okotən-iarəp e nohlilat məmə io, io Uhgīn.”

¹² Kən tol nəhlan, kitat rafin kitieh kitieh okotətul e nīganəmti Uhgīn o nən-iarəpən natimnat itəm kəmotol.

¹³ Tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha nənən nīkali suah kit məmə rəhan nolən in təfagə rat kit. Məto pəs kotən məmə okəsotolən nat kit itəm otol piətət kit təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁴ Io emuwa kitieh itimlau Iərəməərə Iesu, kən o nat u, io ekītun wīr məmə nagwənen rafin kotəwīr o nunən, kəsotolən suah kit tamkīmīk e nīganəmti Uhgīn. Məto okəmə suah kit nīkin təht məmə nat kit tamkīmīk e nīganəmti Uhgīn, nat əh tamkīmīk atip əm ron. ¹⁵ Okəmə piam kit tatəto tərət pīk o nat kit itəm nəmun, kən nəsalīwəkən e suatip rəha nolkeikeən. Əsolən məmə nat nakatun tatərəkīn piam kit itəm Kristo təmīmīs ron. ¹⁶ Əsegəhan-inən məmə nat kit itəm ik nakən məmə in təwīr, okəghat-in məmə in nat tərət. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu nərəməərəən rəha Uhgīn sənəmə nat rəha nagwənen ne nənimən, məto in nat kit rəha nətuatipən e nīganəmti Uhgīn, ne nəməlinuən, ne nāgienən e Narmīn Rəhan, ¹⁸ məto-inu suah kit itəm tatol wək kəm Kristo e nolən əh, in tatol niki Uhgīn tətəgien, kən netəmim koatəhm in məmə in etəm təwīr, kən nīkilat tagien əm ron.

14:1: Rom 15:7 **14:2:** Jen 9:3-4 **14:3:** Kol 2:16 * **14:4:** Ves 4 u, in eksampol kit. “Iolwək” tatəpsen-pən kitat iəfak mīn, kən “iərəməərə” tatəpsen-pən Uhgīn. Nīpəti nəghatən məmə Uhgīn otakil kitat, məto təsəwīrən məmə kitat okotakil kitat mīn. **14:4:** Mat 7:1; Jem 4:11-12 **14:5:** Kal 4:10-11 **14:8:** Kal 2:20 **14:10:** 2 Kor 5:10
14:11: Aes 45:23; Fil 2:10-11 **14:14:** Wək 10:15; Taet 1:15 **14:15:** 1 Kor 8:11-13

¹⁹ Kæn tol næhlan, pæs kitat kotalkut pik o nolæn nat itəm tatuwin o nāməlinuən, kæn tatiləs-ipər nətəligən rəhatat rafin. ²⁰ Əsərəkinən wək rəha Uhgın o nagwənən əm. Nagwənən rafin kotəwir, məsotamkimikən e niganəmti Uhgın. Məto suah kit tatol təfagə rat nian in tatun nat kit itəm tol pian tatəme lan e rəhan nəmegəhən. ²¹ Kæn tol næhlan, təwir məmə nəsotunən mit, o nənimən wain, o nolæn nat kit mın itəm otol piatəmat otəme e nəmegəhən rəhan.

²² Kæn okəmə itəmat nakotos nətəligən kit o natimnat mın u, otaskəlīm anion əm itəmat Uhgın. Suah kit tətətig e nəwirən pahrien nian in tatol əm natimnat itəm in titun məmə tətətip məmə in otol. ²³ Məto etənim itəm rəhan nətəligən tatol kəiu o nat itəm tatun, məmə in tətətip o nunən o kəp, təwir məmə in təsunən. Məto okəmə in tatun, Uhgın otən nolæn rəhan in təfagə rat, məto-inu in tatun, məto nikin təsəhtən məmə in nat ətuatip, rəhan nolæn təsətulən e nahatətəən. Kæn okəmə suah kit tatol nat kit itəm nikin təht məmə in tərət, in tatol təfagə rat.

15

Niləs-ipərən nətəligən rəha iəfak pişin pişin mın

¹ Kitat neen, nahatətəən rəhatat təkəşik, kæn kitat kotitun məmə nat əlkələh mın əh, ilat nat əpnəpın əm. Məto okol kitat kəsotəkəikeən o nolæn natimnat mın əh məmə nikitat tətəgien lan. Nikitat təkəike məht piətət mın ne winitət mın itəm rəhalat nətəligən kəiu e natimnat mın əh. ² Kitat okotəkəike motol nolæn itəm otol niki netəm pişin tagien lan, məmə otasitu elat, mol nahatətəən rəhalat tuwa məskəşik. ³ Pəs kotol næhlan məto-inu Kristo mın, in təməsolən nolæn kit məmə in atip nikin otəgien lan. Məto in təmol natimnat rafin ağin itəm Uhgın nikin tolkeike, kæn o natimnat mın u, netənim kəmotən rat in ron. Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nən ratən mın itəm netəm pişin pişin mın koatol lam, koatuwa ron io.” ⁴ Natimnat mın əh itəm kəməte aupən e Naoa Rəha Uhgın, kəməte mın məmə otəgətun kitat, məmə okotələhəu-pən əskəşik nətəligən rəhatat e Uhgın. Kæn kitat kotitun nolæn əh məto-inu koatətul əskəşik e nian iəkis mın, kæn Naoa Rəha Uhgın tatiləs-ipər nətəligən rəhatat.

⁵ Uhgın pişin əm tətəsitə etat məmə koatətul əskəşik e nian iəkis mın, kæn in pişin əm tatiləs-ipər nətəligən rəhatat. Kæn roiu, iatətapəh ron məmə in otasitu etəmat e nətəligən rəhatəmat məmə otuwa mol kitəh əm, tahmen əm e nolæn rəha Kristo Iesu. ⁶ Kæn iakətapəh næhlan otəmat rafin itəm noatos nətəligən kitəh əm, məmə nəwiətət titun nuwamən mahmen e nəwia suah kitəh əm o niləs-ipərən nərgi Uhgın, itəm in Uhgın ne Tata rəha İərəməərə rəhatat Iesu Kristo.

⁷ Otos iəfak mın neen e nikin aģien məmə okotuwa motəplan itəmat, tahmen əm məmə Kristo təmos itəmat e nikin aģien. Otol næhlan məmə netənim okotənwiwi Uhgın lan. ⁸ Sotaluinən nat u məmə, Kristo təmuwa iolwək rəha netəm Isrel məmə otəgətun məmə Uhgın tatol rəhan nəghatən, nəghatən inu məmə nəniəkisən mın rəhan kəm tıpi netəm Isrel aupən, ilat kəmotuwa nıpahrienən. ⁹ Kæn təmuwa məmə İaihlua mın okotənwiwi Uhgın o rəhan nasəkitunən, tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Tol næhlan, oekiləs-ipər nərgəm e niki İaihlua mın, oekan napuən mın mənwiwi nərgəm.”

¹⁰ Kæn tatən mın məmə,
“Otəgien, İaihlua mın, itəmat rəhan mın netənim.”

¹¹ Kæn tatən mın məmə,
“İtəmat İaihlua mın otənwiwi İərəməərə,
kæn itəmat rafin noanol mın rəha nətueintən otənwiwi in.”

¹² Kæn Aesea tatən mın məmə,

“Noanol rəha Jese aupən otər mìn*
 kən Uhgìn otıləs-ipər in məmə otərəməərə e noanol mìn rəha nıtən mìn rafin.
 Kən Iaihlua mìn okotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhalat lan.”

¹³ Uhgìn təmasitu o kitat məmə okotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Pəs in otol məmə nikitəmat otər mərioah e nagienən ne nəməlinuən nian nakoatahatətə lan məmə, e nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgìn, onakoatələhəu-pən əskasik pik təhmın rəhatəmat nətəligən e Uhgìn.

Pol in aposol rəha Iaihlua mìn

¹⁴ Piak mìn ne winik mìn. Ekitun wir məmə nəmegəhən rəhatəmat təmə mərioah e nəwırən, kən nəmotos nitunən rafin, kən nəkotahmen o nəgətunən itəmat mìn. ¹⁵ Məto e naoa u rəhak, eməsəhluaig-inən nat kit, emən-iarəp e nıkkik rafin natımnat mìn u kəm itəmat, kən molkeike məmə nikitəmat otəkəike matəht nəghatən mìn əh. Tətuatıp əm məmə iatəghat nəhlan, məto-inu Uhgìn təmasitu lak e rəhan əm nəwırən ¹⁶ məmə io ekuwa iolwək rəha Kristo Iesu o nən-iarəpən namnusən təwır kəm Iaihlua mìn. Io ekahmen e pris kit itəm iatən-iarəp namnusən təwır rəha Uhgìn məmə, Iaihlua mìn itəm koatahatətə e Kristo, okotuwa presen wir mìn itəm Narmın Rəha Uhgìn təmələhəu kalın məmə rəha Uhgìn, kən Uhgìn nıkin tagien o nosən.

¹⁷ Kən e wək rafin itəm iatol o Uhgìn, iatəghat ausit məto-inu in Kristo Iesu əm itəm tatol wək. ¹⁸ Ko esəghat ausitən o nat kit mìn, ekəghat ausit əm o natımnat wir itəm Kristo təmol nian emol rəhan wək o niləsən Iaihlua mìn kotuwa motol nəwia Uhgìn. Kristo təmol wək e rəhak nəghatən, ne rəhak nolən mìn, ¹⁹ kən təmol wək e nəsanənən rəha nəmtətin mìn ne nat pıspıs mìn, kən təmol ilat rafin e nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgìn. Kən tol nəhlan, emən-iarəp rafin namnusən təwır rəha Kristo, təmətuoun Jerusalem muwın mətoarus-pən kantri u Ilirikam. ²⁰ Nian rafin e nətuounən rəhak wək mətoarus-pa u-roiu, ematolkeike məmə ekuwın mən-iarəp namnusən təwır e ikin mìn neen itəm kəsəto-agın-əhən nərgi Kristo ikin. Esolkeikeən məmə ekol wək e ikin kit itəm suah kit tinuwın rəkis ikin mən-iarəp namnusən təwır. ²¹ Məto tahmen əm e Naoa Rəha Uhgìn itəm tatəghat-in Kristo məmə,

“Netəmim itəm kəsən-iarəpən namnusən təwır kəm ilat,

ilat okotəplan in,

kən netəmim itəm kəsotətoən əh namnusən təwır, ilat okotıtun.”

²² Nian tepət, wək u rəhak o nuwınən ik pısın pısın mìn tətəhtosıg-in io o nımnən məplan itəmat.

Nətəligən rəha Pol o nuwınən Rom

²³ Məto roiu, rəhak wək ikin-u tinol namnun, kən e nup tepət rəkis, iakolkeike pik məmə ekımnə məplan itəmat, ²⁴ kən tol nəhlan, nıkkik tatəht məmə ekımnə məplan itəmat nian ekuwın əpəh kantri u Spen. Kən nian ekımnə kotaulım o nian əkuəkır əm, kən iakolkeike məmə nakotasitu lak e rəhak naliwəkən. ²⁵ Məto roiu, iatuwın Jerusalem o nasituən e iəfak mìn əh-ikin, ²⁶ məto-inu iəfak mìn əpəh kantri mil u Masetonia ne Akaea, nıkilat təmagien o nos-ipamən rəhalat məni məmə ekasitu e ian-rat mìn e nıməfak əpəh Jerusalem. ²⁷ Nıkilat təmagien əm o nolən, kən in tahmen e iehl kit itəm noanol rəha Isrel kəmotol kəm ilat. Tol nəhlan məto-inu okəmə Iaihlua mìn kəmotos nəwırən rəha Uhgìn e suatıp rəha netəm Isrel, kən Iaihlua mìn okotəkəike motasitu e netəm Isrel e rəhalat məni. ²⁸ Oekos məni itəm ilat kəmotos-ıpa, muwın mos-ıpən kəm iəfak mìn əpəh Jerusalem. Kən nian emol namnun wək u, kən ekiet Jerusalem muwın əpəh kantri u Spen, kən e rəhak naliwəkən oekımnə məplan itəmat. ²⁹ Nian ekuwa mıtəlau imatəmat ikin, ekıtun məmə

* **15:12:** Jese in tata rəha Kig Tefit **15:12:** Aes 11:10; Nol Əpən 5:5 **15:16:** Rom 1:5; 11:13 **15:20:** 2 Kor 10:15-16 **15:21:** Aes 52:15 **15:22:** Rom 1:13 **15:26:** 1 Kor 16:1-4 **15:26:** Wək 24:17; 1 Kor 16:1; 2 Kor 8:1; 9:2,12 **15:27:** 1 Kor 9:11

iatos natimnat wir tepət e Kristo məmə ekos-ipinə kəm itəmat, kən itəmat onəkotəto təwir lan.

³⁰ Piak min ne winik min, mətə-inu kitat koatahatətə e Iəramərə rəhatat Iesu Kristo, kən Narmın Rəha Uhgın tatol məmə kitat koatolkeike kitat min, ekətapəh əskasik otəmat məmə nəkoatəfak ron io kəm Uhgın, kən e nolən əh, nakotasitu lak e nəluaginən rəhak.

³¹ Otəfak məmə Uhgın otasitu lak mahtosig-in netəm Jutia itəm kəsotənən niphahrienən e namnusən təwir məmə, okəsotərəkinən io. Kən otəfak min məmə nian ekuwin miet-pən Jerusalem, netəm min u koatahatətə e Kristo, nikilat otagien o rəhak wək. ³² Kən e nolən əh, okəmə Uhgın tolkeike mihin, ekimnə məplan itəmat e nagienən, kən kitat rafin agin-əh, nikitat otagien. ³³ Pəs Uhgın itəm in nəukəti nəməlinuən tətətig itəmat min. Əwəh.

16

Pol tətəuatipin in min neen

¹ Io iatən-ipinə kəm itəmat məmə winitat u Fipi, itəm tatos wək rəha dikon e niməfak əpəh Kegkria, in pətan wir kit. ² Iakətapəh otəmat məmə nian in otimnə, onəkotagien əm ron e nərgi Iəramərə rəhatat, e nolən itəm in tətəuatip məmə netəmim rəha Uhgın okotol mihin. Okəmə rəhan nat kit tikə, təwir məmə nakotasitu lan, mətə-inu in təmasitu lak ne netəmim tepət.

³ Otən təwir kəm Prisila ne Akwila, itəm itiməhal emətəhalol wək kitiəh rəha Kristo Iesu. ⁴ Iuəhkir kiamis o nasituən lak. Sənəmə io pisin əm, mətə io ne Iaihluə min rafin u koatəfak, itimat ekotənwiwi Uhgın olau.

⁵ Kən otən təwir kəm niməfak itəm kəmotuəfimın e rəhalau nimə. Otən təwir kəm io kit u Epaenetas, u itəm təmaupən mahatətə e Kristo e profens əpəh Esia.

⁶ Otən təwir kəm Meri itəm təmatol pik wək otəmat.

⁷ Otən təwir kəm Antronikas ne Junias, natimak mil itəm itiməhal min ilau eməhaluwın e kalapus. Aposol min koatisiai-in pik ilau, kən ilau kəmuəupən-in io muahatətə e Kristo.

⁸ Otən təwir kəm Ampliatas, itəm iakolkeike e nolkeikeən rəha Iəramərə.

⁹ Otən təwir kəm Urpanas, itəm kitat koatol wək kitiəh e Kristo, kən otən təwir kəm io kit u Stakis.

¹⁰ Otən təwir kəm Apeles itəm təmətul əskasik e Kristo e nian iəkis min.

Otən təwir kəm Aristopolas ne noanol min rəhan, ne rəhan iolwək min.

¹¹ Otən təwir kəm Herotian, rəhak ətuətip.

Otən təwir kəm Nasisas ne rəhan min, ne rəhan iolwək min itəm koatəfak kəm Iəramərə.

¹² Otən təwir kəm Trifaena ne Trifosa, pətan mil itəm kətioal pik wək rəha Iəramərə.

Otən təwir kəm io kit u Persis, pətan kit min itəm tatol pik wək rəha Iəramərə.

¹³ Otən təwir kəm Rufas, iəfak wir kit rəha Iəramərə, ne rəhan mama itəm təmatol təwir kəm io tahmen e rəhak ətuətip mama.

¹⁴ Otən təwir kəm Asigkritas, ne Filegon, ne Heremes, ne Patropas, ne Heremas, ne piatat min itəm ilat min koatətig.

¹⁵ Otən təwir kəm Filolokas, ne Julia, ne Nereas ne winin, ne Olimpas, ne iəfak min rafin itəm ilat min kotətig.

¹⁶ Otən təwir kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitiəh əm e Kristo. Niməfak rafin rəha Kristo koatən təwir kəm itəmat.

¹⁷ Piak min ne winik min. Iakətapəh əskasik otəmat məmə nəkoatəto wir itəmat o netəm koatol məmə nakotəhap itəmat min, kən koatəgətun natimnat itəm koatol netəmim koatakia e nahatətəən rəhalat, kən nəgətunən əh tol pisin agin e nəgətunən itəm nəmotos rəkis. Otətul isəu olat, ¹⁸ mətə-inu netəm kotol nəhlan, ilat kəsotolən wək rəha Iəramərə

Kristo, mæto koatol wæk æm o nat nīpətīlat tolkeike. Ilat koatən wīr nəghatən, kən nəghatən rəhalat tətēhen, kən ilat koateiuə, kən matərəkīn nətəligən rəha netəmim tēpət itəm kotəruru nat. ¹⁹ Netəmim kīnotəto rəkīs namnusən mēmə itəmat nəkōatol nəwīa Kristo. Tol nəhlan, nīkīk tagien pīk otəmat. Mæto iakolkeike pīk mēmə nakotenatīg e nolən ətuatīp mīn, kən mēmə nəsotuwīnən e nolən rat mīn. ²⁰ Uhgīn itəm nəukətī nəməlinuən, otəsuwəhən in teguətāin Setan, kən in otatīg æm ləhau e nelkītəmat. Pəs nəwīrən rəha Iərəmərə Iesu tətātīg itəmat mīn.

²¹ Timoti itəm itīmīlau mīn etioal wæk kitīəh, tatən təwīr kəm itəmat. Kən Lusias, ne Jeson, ne Sosipata u natimak mīn, kəhalən mīn təwīr kəm itəmat.

²² Io Tesias, itəm eməte nəghatən rəha Pol e naoa u, io iatən təwīr kəm itəmat u kitat kitīəh e Iərəmərə.

²³⁻²⁴ Kaeas tatən təwīr kəm itəmat. Io Pol, ekətātīg e rəhan nīmə, kən netəm rəha nīməfak kotuəfīmīn iman ikīn.

Erastas u etəm tatərəmərə e mēni rəha taon əh, ne piatat Kuartas, ilau mīn katuən təwīr kəm itəmat.

²⁵ Pəs kotənwiwi Uhgīn. In tītun nolən mēmə itəmat nəkōatətul əskasīk e nahatətən rəhatəmat. In otol nəhlan e namnusən təwīr rəha Iesu Kristo itəm iatən-iarəp. Nəghatən u tēməhluaig nuwəh rəkīs, ²⁶ mæto roiu, təmōl əp in. Kən in Uhgīn u itəm tatəmegəh nian rafīn, kən in təmən mēmə ekotən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm ien mīn aupən kəmotətə e naoa mīn rəhalat, kən netəmim okotītun. Ekotən-iarəp mēmə noanol mīn rafīn e nətueintən, pəs ilat okotahatətə e Uhgīn, kən tol nəhlan moatol æm nəwīan.

²⁷ Uhgīn pīsīn æm in Uhgīn, kən in pīsīn æm in tenatīg. !Pəs kotənwiwi Uhgīn nian rafīn namnun tīkə, o nat itəm Iesu Kristo təmōl! Əwəh.

1 Korin

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwin kəm iəfak min ikin Korin Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 1 Korin

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə tatuwin kəm niməfak rəha Korin.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Korin in taon asol kit. Ikin əh, netəmim tepət kotos rəhalat kago o nol-salim-inən, kən netəmim tepət kotuwa məmə okotos-nəmtin. Netəmim neen kotuwa e nego, neen kotaliwək əm. In taon kit təwir pik e profens rəha Akaea, itəm tətətig e nəptən asol u Kris. Məto taon u, narmi nat min kəmotər lan, kən nolən rat min tepət e taon əh. Niməfak rəha Korin, Iaihlua min kotepət lan. Pol təmətuoun niməfak u e nian rəha naliwəkən itəm tatol kəiu lan. Məto roiu əh, nəratən asol min neen tinatig e niməfak. Netəmim neen koatol nolən rat min, kən neen koatos nətəligən min itəm kəsotətuatipən. Kəmotətapəh o Pol o natimnat min neen itəm ilat kəsotitun wirən, kən in təmətə naoa u tətəu-pən ətuatip əm rəhalat nətəligən. Kən təmətə naoa u məmə otəg-ətuatip-in nolən rat min itəm ilat neen kəmoatol.

?Təmətə naoa u o naka? Niməfak rəha Korin in tətətig e taon kit itəm nolən rat min rafin təmərəioah wir lan. Nolən rat min neen kəmotuwa imə e niməfak. Pol təmətə naoa u məmə otən-iarəp nolən rat min itəm tətətig e niməfak, ne nəratən pisin min neen min. In təmən kəm ilat məmə okotahro min nulan motəkəike kitəlig-pa min o Uhgın, kən nolən naka u tətətuatip itəm etəmim otol okəmə in etəmim rəha Iesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, itəm Uhgın təmaun-in kən mītəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo Iesu, iatəte naoa u itimlau piətət Sostenes. ² Naoa u tatimnə kəm itəmat niməfak rəha Uhgın əpəh Korin, itəmat itəm Uhgın təmələhəu kalin məmə rəhan min e Kristo Iesu, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan min, itəmat min netəm e ikin min rafin itəm koatəfak kəm Iərəməərə rəhatat Iesu Kristo itəm in Iərəməərə rəhatat rafin. ³ Pəs Uhgın Tata rəhatat ne Iərəməərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwirən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmənwiwi Uhgın e nəfakən

⁴ Nian rafin iatən kəm Uhgın məmə nīkik tagien otəmat məto-inu təmawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat e Kristo Iesu. ⁵ Təmawte-in rəhan nəwirən u tepət kəm itəmat e nolən min rafin, e nasituən o nən-iarəpən ne nitunən nəghatən rəhan. ⁶ Təmöl nəhlan məto-inu, nəmotəplan məmə namnusən e Kristo in nīpahrienən. ⁷ Tol nəhlan, nian nəkoatətul matip moatəzahgin nuwamən rəha Iərəməərə rəhatat Iesu Kristo, Uhgın tatos-ipinə kəm itəmat rəhan nəsanənən e Narmın o nolən wək rəhan, nəsanənən rafin min əh itəm kotətuatip o nəmegəhən rəhatəmat. ⁸ Kən in otol itəmat nəkoatətul əskasik mətoarus-pən namnun nian məmə okəsehm-pənən nolən rat kit etəmat e Nian rəha Iərəməərə rəhatat Iesu Kristo, itəm tatuwa min lan. ⁹ Kən Uhgın otol nat u kəm itəmat məto-inu nian rafin in tatol rəhan nəghatən. In Uhgın itəm təmaun-in itəmat nakotuwa kitiah itəmat Nətin Iesu Kristo u Iərəməərə rəhatat.

Netəmim rəha niməfak kəmotəhap ilat min

¹⁰ Iatətapəh əskasik otəmat, piak min ne winik min, e nərgi Iərəməərə Iesu Kristo, məmə itəmat rafin nakotətəlig-in itəmat min, məsotolən məmə nətəligən kit otuwa məhap itəmat, kən məto nakotuwa pahrien kol kitiah e nətəligən ne nīkin kitiah. ¹¹ Piak min ne winik min, iatən nəhlan məto-inu netəmim neen rəha Kloe* kəmotən-iarəp kəm io

1:8: 1 Tes 3:13; 5:23 **1:9:** 1 Tes 5:24; 1 Jon 1:3 **1:10:** Fil 2:2 * **1:11:** Kloe in pətan kit itəm rəhan nautə tepət, kən netəmim koatisiai-in.

māmā itəmat nakoatərgəhəu. ¹² Nipəti nəghatən itəm iatən tol nulan, itəmat neen kotəmə, “Itimat ekoatuarisig-in Pol,” neen kotəmə, “Itimat ekoatuarisig-in Apolos,” neen kotəmə, “Itimat ekoatuarisig-in Pita,” neen min kotən māmā, “Itimat ekoatuarisig-in Kristo.” ¹³ ? Nikitəmat təht māmā nəkotitun nəhap-əhapən nulan Kristo? ?Nikitəmat təht māmā io Pol eməkul e nig kəməluau otəmat? ?O kəmol baptais etəmat neen e nərgi Pol?

¹⁴ Io iakən tagkiu kəm Uhgīn māmā io eməsolən baptais etəmat kit, mətə emol baptais əm e Krispas ne Kaeas. ¹⁵ Nikik tagien nəhlan mətə-inu suah kit okol təsənən māmā kəmol baptais lan e nərgək. ¹⁶ Ei, emaluin, emol baptais min e Stefanas ne rəhan min. Uarisig e itəm əh, emaluin okəmā emol baptais min e suah kit o kəp. ¹⁷ Nipəti nəghatən min u māmā, Kristo təsahl-ipamən io māmā ekol baptais e netəmim, mətə təmahl-ipa io māmā ekən-iarəp əm namnusən təwir. Kən esən-iarəp əmən e nitunən rəha etəmim mətə-inu, esolkeikən māmā nəghatən e nimisən rəha Kristo e nig kəməluau in otoigoig.

¹⁸ Tol nəhlan mətə-inu, nəghatən e nimisən rəha Kristo in toigoig malməl o netəm u koatitəp suatip rəha nuwinən e nigəm asol, mətə o kitat itəm Uhgīn tatosmegəh kitat, in nəsanənən əm rəha Uhgīn. ¹⁹ Kən Naoa Rəha Uhgīn tatən māmā, “Io ekərəkīn agin nenatigən rəha netəm kotenatig, kən mahtosig-in nitunən rəha netəm kotitun pik nat.”

²⁰ ?Netəm kotenatig hiə? ?Iəgətun min rəha Lou hiə? ?Netəmim itəm kotitun wir suatip rəha nəghatən hiə? Uhgīn təmol nenatigən rəha nətueintən tīnuwa rəkis nalməl əmən.

²¹ Tol nəhlan mətə-inu, e nenatigən rəha Uhgīn, təmol māmā netəmim rəha nətueintən okəsotitunən in e nenatigən əm rəhalat. Mətə in təmol māmā nəghatən alməl min rəhatimat otosmegəh netəmim itəm koatən nipahrienən lan. ²² Noanol min rəha Isrel koatəpəh-in nat pispis min, kən Iaihlua min koategəs-in nenatigən māmā okotəplan Uhgīn, ²³ mətə kitat koatən-iarəp əm nimisən rəha Kristo e nig kəməluau, kən nəghatən u in tahmen e kəpiel e suatip itəm tatol noanol min rəha Isrel koatəme, kən in tahmen e nalmələn kəm Iaihlua min. ²⁴ Mətə o netəm min un itəm Uhgīn təmaun-in ilat, noanol min rəha Isrel neen ne Iaihlua min neen ilau kərən, Kristo in nəsanənən rəha Uhgīn ne nenatigən rəhan. ²⁵ Tol nəhlan mətə-inu, nalmələn rəha Uhgīn in tenatig taprəkis-in nenatigən rafin rəha netəmim, kən nəpouən rəhan in təsanən taprəkis-in nəsanənən rafin rəha netəmim.

²⁶ Piak min ne winik min, nikitəmat otəkəike məht māmā itəmat netəm ahro nian Uhgīn təmaun-in itəmat. Itəmat tepət nəsotenatigən e nigənəmti netəmim, kən məsotosən nəsanənən, kən sənəmā itəmat nenəti netəm-iasol neen. ²⁷ Mətə Uhgīn tatitəpun nat alməl min e nətueintən māmā okotol aulis netəm kotenatig, kən mītəpun nat əpou min e nətueintən māmā okotol aulis netəm kotəsənən. ²⁸ In təmitəpun natimnat itəm, e nətəligən rəha netəmim, ilat nat əpnəpin əm, ne itəm netəmim kəsotolkeike pikən, ne natimnat itəm kotikə. Kən təmitəpun natimnat min əh māmā in otol nat keike e nətəligən rəha netəmim, kəmotuwa nat əpnəpin əm elat. ²⁹ Təmol nəhlan māmā suah kit otəsəghat ausitən e nigənəmti Uhgīn. ³⁰ Mətə-inu e nəwia Uhgīn, itəmat nəmotuwa kitiah itəmat Kristo Iesu. Kən Kristo təmuwa o kitat māmā nenatigən rəha Uhgīn, inəh e Kristo, Uhgīn təmol kitat kotətuatip e nigənəmtin, kən mələhəu kalin kitat māmā rəhan min, kən mosmegəh kitat. ³¹ Tol nəhlan, tahmen e Naoa Rəha Uhgīn tatən, “Etəm itəm tatəghat ausit, otəghat ausit əm o nat itəm Iərəmərə təmol lan.”

2

¹ Piak min ne winik min. Nian emimnə otəmat, eməsən-iarəpən nəghatən rəha Uhgīn e nəghatən itəm kotenatig ne nolən rəha etəmim itəm titun wir nəghatən. ² Kən nian

emətatig kitat min itəmat, nīkik təskasik məmə esən-iarəp mīnən nat kit, məto Iesu Kristo əm, ne nīmīsən rəhan e nīg kəluau. ³ Emuwa otəmat e nəpouən ne nəginən, kən matəgin mətasiəp-asiəp. ⁴ Kən nian emən-iarəp rəhak nəghatən e namnusən təwīr, eməsənən e nenatigən rəha netəmim, ne nəghatən asol mīn itəm otiuw itəmat, məto nian eməghat, nəmotəplan nəsanənən rəha Uhgīn ne wək rəha Narmin Rəha Uhgīn. ⁵ Emol nəhlan məmə nahatətəən rəhatəmat otəsətul əmən e nenatigən rəha netəmim, məto in otətul e nəsanənən rəha Uhgīn.

Nenatigən rəha

Narmin Rəha Uhgīn

⁶ Məto in nīpahrienən məmə itimat ekotən-iarəp nəghatən tenatig kəm netəm itəm kīnotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhalat, məto sənəmə nenatigən rəha netəm u-roiu, o netəm koatərəməərə u-roiu, itəm ilat okotuwa nat əpnapīn mīn əm. ⁷ Kəp. Itimat ekoatəghat-in nenatigən rəha Uhgīn aupən itəm təmatəməhl anion, kən in nenatigən itəm təmatəhluaiɡ, kən Uhgīn təmol nalpəkauən aupən aupən aɡin məmə, nenatigən əh, in otol nəwīrən kəm kitat. ⁸ Nətem koatərəməərə e nəptən əh-roiu, ilat kīnotəruru nalpəkauən əh rəha Uhgīn, məto okəmə ilat kīnəmotitun, ko kəsotətu-pərən Iərəməərə rəha nəwīrən rafin e nīg kəməluau. ⁹ Məto Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Suah kit təsəplanən,

suah kit təsətoən,

suah kit təsītunən

nat naka itəm Uhgīn təmol əpen-əpenə lan rəha netəm u kotolkeike in,”

¹⁰ məto Uhgīn təmol əp nalpəkauən anion əh rəhan kəm kitat e Narmin. Kən Narmin titun natimnat rafin, kən mītun mīn natimnat rəha Uhgīn itəm etəmim kit okol təsītunən.

¹¹ ?Tol nəhlan, etəmim pah titun nətəligən rəha etəmim kit, məto narmin əm? ?E nolən kitiəh əm, etəmim pah titun nətəligən rəha Uhgīn, məto Narmin əm? ¹² Uhgīn təməsos-īpamən kəm kitat nətəligən rəha netəmim e nətueintən, məto təmos-īpa Narmin itəm tətisi-pən ron. In təmos-īpa kəm kitat məmə kitat okotitun nat naka itəm Uhgīn təmos-īpa əpnapīn əm kəm kitat. ¹³ Inu nəghatən itəm itimat ioatən, kən nenatigən rəha netəmim təsəgətunən itimat e nəghatən mīn əh, məto Narmin Rəha Uhgīn təməgətun itimat, kən ekotən-iarəp natimnat pahrien rəha Narmin Rəha Uhgīn e nəghatən mīn itəm təmisi-pən lan.

¹⁴ Etəmim itəm Narmin Rəha Uhgīn tikə lan, okol təsosən natimnat itəm tətisi-pən e Narmin Rəha Uhgīn məto-inu ilat nat alməl mīn əm kəm in, kən okol in təsītunən ilat məto-inu Narmin Rəha Uhgīn əm titun nasitunən e netəmim o nītunən natimnat rəha Uhgīn. ¹⁵ Kitat itəm koatos Narmin Rəha Uhgīn kotəplan motitun natimnat mīn əh, məto netəm əpnapīn, ko koatəplan məsotitun aɡin-əhən kitat. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“?Pah u titun nətəligən rəha Iərəməərə

məmə in otəgətun in?”

Məto kitat kotitun nətəligən rəha Kristo.

3

Nəhap-əhapən e nīməfak

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Nian emətatig kitat min itəmat, okol esəghatən kəm itəmat tahmen e netəmim itəm kīnotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhalat e Narmin Rəha Uhgīn, kəp. Eməghat kəm itəmat tahmen məmə itəmat netəmim rəha nətueintən əm, kən eməghat kəm itəmat tahmen məmə itəmat nīsualkələh əm e nəmegəhən wi rəhatəmat e Kristo. ² Nian emətəgətun itəmat, tahmen məmə emətagwən itəmat e melek əm,

eməsos-ipinə nagwənan əskasik kəm itəmat məto-inu itəmat nəsotahmenən o nunən. Kən nıpahrienən, itəmat nəsotahmenən əh o nunən, ³ məto-inu nolən rəhatəmat tahmen əm e rəha netəmim rəha nətueintən. Tol nəhlan məto-inu itəmat nakoatetet itəmat mın, kən moatərgəhəu, kən tahmen əm məmə itəmat netəmim rəha nətueintən əm u. Nəkotahmen e netəm əpnəpın mın. ⁴ Nian suah kit otən məmə, “Io rəha Pol,” kən kit mın tən məmə, “Io rəha Apolos,” nolən əh tatəgətun məmə itəmat netəm rəha nətueintən əm.

⁵ Otəplan-tu. ?Apolos in pah, kən Pol in pah? Itımlau e kuahmen əm e iolwək itəm emuasitu etəmat o nuwamən o Iesu. Itımlau etioal əm wək itəm İərəməərə təmos-ıpa pısın pısın kəm itımlau məmə ekioal. ⁶ Tahmen məmə io eməfe nıkutın nat, kən Apolos in tətəu e nəhau, məto Uhgın tatol tatəwiə. ⁷ Tol nəhlan, etəmim itəm tatəfe nat, o etəm tətəu e nəhau, in nat əpnəpın əm, məto Uhgın pısın əm in nat keike itəm tatol natımnat koatəmegəh moatəwiə. ⁸ Etəm tatəfe, ne etəm tətəu, katian əm o nat kitıəh əm. Kən Uhgın otətou ilau kitıəh kitıəh e rəhalau wək pısın pısın mın. ⁹ Itımlau iolwək mil rəha Uhgın, kən itəmat nəkotahmen e nasumən rəha Uhgın, o nimə rəha Uhgın.

¹⁰ E nəwırən itəm Uhgın təməwte-in kəm io, emiləkin wır nelki nimə tahmen e etəm tıtun wır niləkinən nimə. Kən suah kit mın tatiləkin nimə məsın. Məto ilat rafın okotəkəike moatehm wır wək rəhalat rəha niləkinən nimə, ¹¹ məto-inu okol suah kit təsiləkinən nelki nimə kit mın itəm tol pısın e inu itəm kınıləkin rəkis. Kən nelki nimə u in Iesu Kristo. ¹² Okəmə suah kit tiləkin-pər rəhan nimə itəm nelki nimə in Iesu Kristo, kən in tıtun niləkinən e iaen u kol tatıpıt-ıpıt, o e silfa, o e kəpiel nəmtın tıəkis, o e nig, o e nuwig, o e maniah. ¹³ Kən nian kit netəmim okotəplan wək rəhan, məto-inu e nian Iesu tatuwa mın, rəhan wək otuwa e nəhag-əhagən. Rəhan wək okələhəu-pən e nigəm, kən nigəm otəgətun məmə rəhan wək təwır or tərət. ¹⁴ Okəmə nigəm təməsusən rəhan nimə, in otos rəhan nətəuən. ¹⁵ Məto okəmə nigəm təmus rəhan nimə, kən rəhan natımnat rafın təmikə. In əm, Uhgın otosmegəh, məto tahmen-ahmen əm e suah kit itəm taiu mətagım e nimə itəm nigəm tatus.

¹⁶ ?Nəkotıtun o kəp məmə, itəmat un nimə rəha Uhgın, kən Narmin Rəha Uhgın tətətig etəmat? ¹⁷ Okəmə suah kit tərəkın nimə rəha Uhgın, kən Uhgın otərəkın in, məto-inu nimə rəha Uhgın, in rəhan pısın əm. Kən nimə u rəha Uhgın, itəmat.

¹⁸ Təsəwırən məmə suah kit tateıuə-in atıp in. Okəmə suah kit nıkin təht məmə in tenatig u-roıu e nıganəmtı netəmim, in otəkəike muwa ialməl kit e nıganəmtılat məmə in otuwa ienatig pahrien. ¹⁹ Tol nəhlan məto-inu nenatıgən rəha netəmim rəha nətueintən, in talməl pık e nıganəmtı Uhgın. Tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Uhgın tatol noanıkulu kit e nəghatən rəha suah kit itəm tatən məmə in tenatig wır, kən Uhgın taskəlım in.” ²⁰ Kən Naoa Rəha Uhgın tatən mın məmə, “İərəməərə tıtun məmə, nətəlıgən rəha netəm kotenatig, ilat nat əpnəpın əm.” ²¹ Kən əsotənən məmə itəmat rəha suah u o rəha suah əh məmə onəkotıləs-ıpər atıp itəmat ron. Uhgın tatos-ıpən natımnat rafın rəhatəmat məmə otasitu etəmat. ²² Pol, o Apolos, o Pita, o nətueintən, o nəmegəhən, o nımisən, o nian roıu, o nian itəm tatuwa, ilat rafın rəhatəmat məmə Uhgın otol təwır kəm itəmat lan, ²³ kən itəmat rəha Kristo, kən Kristo in rəha Uhgın.

4

Aposol mın rəha Kristo

¹ Tol nəhlan, netəmim okotəkəike motos itımat tahmen e iolwək mın rəha Kristo itəm Uhgın təmələhəu-pən e nelmtımat məmə itımat ekotol əp nalpəkəuən anıon rəha Uhgın.

² Kən netəmim itəm koatehm natımnat rəha etəm-iasol kit, ilat kotəkəike motol rəhalat wək təwır məmə nian etəm-iasol tatəplan rəhalat wək, kən tıtun nahatətəən elat. ³ E io, in

3:2: Hip 5:12-13; 1 Pita 2:2 **3:3:** 1 Kor 1:10-11 **3:4:** 1 Kor 1:12 **3:6:** Wək 18:4,11,27-28 **3:9:** Mat 16:27; Efes 2:20-22 **3:11:** Aes 28:16; 1 Pita 2:4-6 **3:13:** 1 Kor 4:5 **3:16:** 1 Kor 6:19; 2 Kor 6:16 **3:19:** Job 5:13 **3:20:** Sam 94:11 **4:2:** Luk 12:42

nat əpnapin əm okəmә itəmat, o netəm pisin neen kotən-iarəp nətəligən rəhalat e rəhak wək. Kən io atip esahmenən o nakilən rəhak wək. ⁴ E rəhak nətəligən, məmә emol əm nat itəm in təwir, mətō nat u təsənən məmә io ekətuatip. İərəmərə əm tətuatip o nakilən rəhak wək. ⁵ Tol nəhlan, sotautautən o nakilən natimnat. Nakoatəsağin e nian İərəmərə otuwa lan. In otəmki-pən e nəhag-əhagən natimnat itəm koatəhluaig e napinəpən, kən in otol-arəp nat naka tətətig e niki netəmim o nolən mın rəhalat. E nian əh Uğin otənwiwi ilat kitiəh kitiəh.

⁶ Piak mın ne winik mın. Emən-ipinə nəghatən mın əh kəm itəmat etimlau Apolos məmә itəmat onəkotos nitunən ikin, kən okəmә nakotos nipəti nəghatən mın u, “Nəkotəkəike motol əm nəghatən mın itəm kinəte rəkis,” kən nəsotos-ipərən netəm-iasol neen motos-iahau neen. ⁷ ?Tahro? ?Itəmat ilis taprəkis-in netəmim mın rafin? ?Itəmat nakoatos natimnat neen itəm Uğin təsos-ipinə kəm itəmat? !Kəp! ?Kən tahro nakoatəghat ausit o natimnat itəm Uğin təmos-ipinə kəm itəmat tahmen əm məmә itəmat əm nəmotol natimnat mın əh?

⁸ Nikitəmat təhat məmә ninotos rafin rəkis natimnat rəha Uğin. Nikitəmat təhat məmә ninotos rafin rəkis nautə rəha Uğin. Nolən rəhatəmat tahmen məmә nəmotuwa kig mın rəha Uğin, mətō itimat ekotətig ləhau əm. !Mətō kəp, sənəmә nipahrienən! !Nəman! Okəmә nipahrienən məmә itəmat nəmotuwa kig mın rəha Uğin, nikitimat otəgien pik, kən okəmә tol nəhlan, itimat mın ekotol kig kitat mın itəmat. Mətō təsolən mihin. ⁹ Itimat aposol mın, mətō nikik təht məmә Uğin təmələhəu itimat əpəh ləhau ağın-əh, ioatətig tahmen e netəm itəm kəmakil rəkis məmә okotəkəike motimis. Nikik təht nəhlan mətō-inu tahmen məmә ekoatətul e niğanəmti nagelo mın ne netəmim rafin məmә ilat okotəplan nolən rəha nımisən rəhatimat.* ¹⁰ !Netəmim tepət koatən məmә itimat ialməl mın o nərgi Kristo, mətō nikitəmat təht məmә itəmat nakotenatig wir e Kristo! Mətō sənəmә nipahrienən. !Netəmim tepət koatən məmә rəhatimat nepətən tikə, mətō nakoatəghat ausit məmә rəhatəmat nepətən iahgin! Mətō sənəmә nipahrienən. Netəmim tepət koatəsiai-in itəmat, mətō katən rat itimat.

¹¹ Mətō, inu nipahrienən. Mətōarus-pa roiu, nəumis tatus itimat, kən moatoaə, kən ekoatuwin e natimnat kəmotəhap-əhap, kən netəmim koatoh itimat, kən rəhatimat nimə tikə. ¹² Itimat atip əm ioatol pik wək e nelmitimat. Nian okotən rat itimat, mətō itimat ekotəfak o nəwirən olat. Nian netəmim koatol nəratən kəm itimat, mətō itimat ekotəpnapin əm. ¹³ Nian netəmim koatən rat itimat, mətō itimat ekoatəghat wir əm kəm ilat. Mətōarus-pa roiu itimat ekotahmen e nuwitik rəha netəmim rafin, o namkimik rəha nətueintən rafin.

İlat okotəkəike kətəu-pən nolən rəha Pol

¹⁴ Esətəən nəghatən mın u məmә ekol itəmat nakotaulis, mətō məmә otəhgaiir etəmat, mətō-inu itəmat nenətik mın itəm ekolkeike itəmat. ¹⁵ Rəhatəmat iəgətun tepət itəm okotəgətun itəmat e Kristo, kən okəm-naka ilat kotahmen əm e rəhatəmat tata kalin ten-taosan, mətō rəhatəmat tata ətuatip kitiəh əm, inu io, mətō-inu e Kristo İesu emuwa rəhatəmat tata ətuatip nian emən-iarəp namnusən təwir kəm itəmat aupən. ¹⁶ Tol nəhlan, ekətapəh əskasik otəmat məmә onəkotətəu-pa rəhak nolən mın. ¹⁷ Mətō-inu o nat u, etahl-ipinə nətik e Kristo u Timoti itəm iakolkeike. In tətaiu əskasik e İərəmərə. In otən mın

4:5: 1 Kor 3:8 **4:6:** Rom 12:3 **4:7:** Rom 12:6 * **4:9:** Nian kig kit təmol win e nəluaginən, minatitəlig matit rəhan mopael mın ne rəhan tikimir mın. Rəhan mopael mın kotuarisig-in, kən tikimir mın kotuarisig-in ilat, kən netəmim rafin kotitun məmә tikimir mın okotimis. Netəmim kəmotol lafet kit, kən netəmim rafin koatəplan tikimir mın atip koatoh ilat mın, o kəm-naka koatol fait ilat nat iarupin mın tahmen e laion. Kən Pol tatən məmә in ne rəhan mın netəmim kotahmen e tikimir mın itəm okotimis, kən netəmim rafin koatəplan. **4:11:** 2 Kor 11:23-27 **4:12:** Mat 5:44; 2 Tes 3:8 **4:15:** Kal 4:19 **4:16:** Fil 3:17

kəm itəmat suatip rəha nəmegəhən rəhak e Kristo Iesu itəm tatətəu-pən natimnat itəm iatəgətun e niməfak min rafin ikin min rafin.

¹⁸ Itəmat neen koatən məmə esimnə minən, kən motausit pik o rəhatəmat nepətən.

¹⁹ Məto otəsuwəhən, ekəike mimnə məplan itəmat okəmə Iərəməərə tegəhan-in io. Kən ekəsəplan əmən nəghatən min itəm netəm iausit min koatən, məto ekəplan nəsanənən rəhalat. ²⁰ Məto-inu nərəmərəən rəha Uhgın sənəmə in nat kit rəha nəghatən, məto in nat kit rəha nəsanənən. ²¹ ?Kən nakotolkeike naka? ?Ekimnə malis itəmat, o ekimnə e nolkeikeən ne narmın rəha nəmeiən?

5

Pian kit, rəhan nolən tərət agın

¹ Kəmən-iarəp kəm io məmə suah kit u e nikitəmat tətəkləh-in pətan kit, kən təmol e nolən tərət kit itəm taprəkis-in nolən rəha netəm kəsotəfakən, nat əpnapın kəsotəfakən. In tətəkləh-in pətan wi rəha rəhan tata. ² !Kən itəmat nakotausit ron məmə təwir əm! Nəsotətəən tərət, məto onəkotəkəike motətə tərət o nolən əh, kən nəsotahl-iarəpən suah əh, məto onəkotəkəike motahl-iarəp itəm təmol nolən rat əh e nikitəmat.

³ Nat əpnapın esatigən kitat min itəmat, məto e narmın etatig kitat min itəmat, kən tahmen əm okəmə kitat koatatig, enən rəkis e nərgi Iərəməərə Iesu məmə naka in tətəuatip məmə kitat okotol e suah əh. ⁴ Nian nakotuwa kitiah, kən e narmın, etatig kitat min itəmat, kən nian nəsanənən rəha Iərəməərə rəhatat Iesu in əh-ikin kitat min, ⁵ kən otələs-ipən suah u əh-roiu e nelmi Setan məmə otərəkin nipətin, məto Iərəməərə otosmegəh narmın nian in tatuwa min e namnun nian.

⁶ Rəhatəmat nausitən tərət. ?Nəkotitun o kəp məmə, is noan məsin əm tətələpik apiəpiə flao itəm kəmətig? ⁷ Otərəkin rəkis is oas min rəhatəmat məmə itəmat flaoa wi itəm kəmətig u is tikə lan, kən nipahrienən itəmat nəkotahmen ətuatip e piret əh. Tol nəhlan məto-inu Kristo itəm in nəti sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən, təmimis rəkis tahmen e sakrifais o nolən rat min rəhatat. ⁸ Tol nəhlan, pəs kotol lafet əh, məto kəsotolən e is oas, itəm tahmen e nolən tərət min itəm netəmim kotolkeike pik nolən kəm netəmim, ne nolən rat min rafin. Məto pəs kotol lafet e Piret U Is Tikə Lan, tahmen e nolən rafin itəm kotol nipahrienən motətuatip.

⁹ Eməte rəkis naoa kəm itəmat məmə nəsotan kələhən itəmat netəm koatakləh-in pətan. ¹⁰ Esən-iahauən məmə nəsotanən itəmat netəm kəsotəfakən, nat əpnapın nolən rəhalat tol min-nulan: ilat koatakləh-in pətan, ilat naumis, ilat iakləh min e neiuəən, kən ilat koatəfak kəm narmı nat min. Okəmə nəsotanən itəmat min ilat, kən nəkotəkəike motiet ikin-u e nətueintən. ¹¹ Məto nipəti naoa itəm eməte kəm itəmat məmə onəsotan kələhən itəmat suah kit itəm tatən məmə in piatəmat kit, məto in tətəkləh-in pətan, o in tətəumis, o in tatəfak kəm narmı nat min, o in tatən rat netəmim, o in tətəpis nian tepət, o in tətəkləh-in e neiuəuəən. Əsotolən nat kit itəmat min ilat, nat əpnapın in nat əkəku əm tahmen e nəkotəgwən kitiah.

¹² Sənəmə in rəhak kit wək məmə ekakil netəm kəsotəfakən. Məto in wək rəhatəmat məmə onəkotakil nolən rəha netəmim əpəh e niməfak itəm koatol təfagə e nolən min u.

¹³ Uhgın otakil netəm Iaihluə min, məto Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Otahl-iarəp e nikitəmat etəm tatol nolən rat.”

6

Nolən rəha niuw-iarəpən itəm

¹ Nian okəmə itəmat kəiu kuəhai ilau min, in tol naulisən məmə otələs muwın kəm netəm kəsotəfakən məmə okotiuw-iarəp ilau motakil rəhalau nərgəhəuən. Məto nəkotəkəike

motilās motuwīn kām iāfak mīn. ² ?Nəkotitun o kəp mēmā iāfak mīn, ilat okotakil netāmim e nətueintən? ?Kən okēmā itəmat onəkotakil netāmim e nətueintən, kən tahro nīkitəmat təht mēmā nəsotahmenən o nakilən rəhatəmat nolən əlkələh mīn? ³ ?Nəkotitun o kəp mēmā, kitat okotakil nagelo mīn? !Kən natimnat mīn rəha nətueintən, ilat kotimətiḡ əm o nakilən! ⁴ ?Kən tol nəhlan, okēmā nakoatərgəhəu o nətəliḡən mīn neen, tahro nakoatuwīn o netəm ihluə mēmā ilat okotakil nərgəhəuən rəhatəmat? Ilat kəsotosən nisaiiən rəha nīməfak mətō-inu ilat kəsotahmenən mēmā okotakil nat asol mīn neen tahmen e kitat. ⁵ Iatən nəhlan mēmā nakotaulis lan. ?Tahro? ?Itəmat kit tikə itəm tenatiḡ mēmā in titun nələhəuən nənən mīn əh? ⁶ !Mətō kəp! Itəmat piak mīn nakoatuwīn o netəm ihluə mēmā ilat okotakil rəhatəmat nərgəhəuən mīn. Kəsi.

⁷ Itəmat nakoatuwīn o suah kit mēmā otakil rəhatəmat nərgəhəuən. Inu tatəḡətun mēmā nəmotəmkakiəh e suatiḡ rəha Uhgīn e nəmegəhən rəhatəmat. ?Tahro? Okēmā suah kit tatol tərət kəm ik, təwīr mēmā nakaluin əm. Okēmā tateiuə-in ik mətəkləh-in ik, aluin mīn əm. ⁸ Mətō kəp. Itəmat piatəmat mīn əm, mətō itəmat atiḡ nəkotol tərət kəm itəmat mīn, kən moateiuə-in itəmat mīn motəkləh kəm itəmat mīn.

⁹ ?Nəkotitun o kəp mēmā, netəm koatol nərətən, okol kəsotuwīnən e nərəmərəən rəha Uhgīn? Əsotətəliḡ-inən neiueiuəən. Inu nīpahrienən mēmā netəm koatakləh-in pətan, ne netəm koatəfak kəm narmi nat mīn, ne nəman itəm kinotol marit rəkis koatakləh-in pətan, ne nəman itəm koatit atiḡ ilat mīn, ¹⁰ ne iakləh mīn, ne naumis mīn, ne netəm koatəpis e wain, ne netəm koatəḡhat rat e nərgi netāmim, ne netəm koateiuə motəkləh kəm netāmim, ilat okol kəsotuwīnən e nərəmərəən rəha Uhgīn. ¹¹ Kən itəmat neen, nəmoatol nəhlan. Mətō, Narmīn Rəha Uhgīn rəhatat təmafəl itəmat, mələhəu kalin itəmat mēmā rəhan, mol itəmat nəkotətəuatit e nīḡanəmtin e nərgi Iərəmərə Iesu Kristo.

Nolən rəha nakləh-inən pətan in təfəḡə rat

¹² Netāmim neen koatən mēmā, “Natimnat rafin təwīr əm mēmā ekol.” Mətō, sənəmā ilat rafin kotasitu etəmat. Suah kit tatən mīn mēmā, “Natimnat rafin təwīr əm mēmā ekol.” Mətō, okol esəḡəhan-inən mēmā nat neen okotərəmərə e rəhak nəmegəhən. ¹³ Netāmim neen koatən mēmā, “Nəḡwənən in nat təwīr rəha nərpiḡəm, kən nərpiḡəm in tolkeike nəḡwənən. Kən tahmen əm, okēmā nīpətītət tolkeike pətan, kən nolən əh rəha nitən pətan in təwīr əm.” Nat mil əh, nəḡwənən ne nərpiḡəm, kuəwīr, nat əpnəpin mēmā Uhgīn otol namnun ilau kərən. Mətō Uhgīn təsos-ipamən nīpətītət mēmā kotitəp nīpitan. Uhgīn təmos-ipa nīpətītət mēmā kotisaii-in Iərəmərə lan, kən Iərəmərə in tərəmərə e nīpətītət. ¹⁴ E rəhan nəsanənən, Uhgīn təmosmegəh Iərəmərə e nīmīsən, kən in otosmegəh mīn kitat.

¹⁵ ?Nəkotitun o kəp mēmā, nīpətītəmat, ilat rəha Kristo piḡin əm? ?Kən nīkitəmat təht mēmā ekiləs nīpətik itəm in kitiaḡ ilau Kristo, kən mol kioal kitiaḡ ilau pətan rəha suatiḡ? ! Kəp! Okol təsolən mihin. ¹⁶ ?Kən nəkotitun o kəp mēmā, etəm tətən ilau pətan rəha suatiḡ, ilau katuea kitiaḡ əm e nīpətīn? Mətō-inu nəḡhatən rəha Naoa Rəha Uhgīn tatən mēmā, “Ilat okuea nīpətīn kitiaḡ əm.” ¹⁷ Mətō etəm itəm tatol kitiaḡ ilau Iərəmərə, tatuwa kitiaḡ ilau mīn e narmīn.

¹⁸ Otagim rəkis otuwīn isəu o nolən rəha nītəpən nīpitan. Nolən rat rafin itəm suah kit tatol itəm tol piḡin e itəm u, in təsərəkinən nīpətīn. Mətō itəm u tatərəkin nīpətīn. ¹⁹ ? Nəkotitun o kəp mēmā, nīpətītəmat in nīmə kit rəha Uhgīn itəm Narmīn Rəha Uhgīn tətatiḡ ikin, kən Uhgīn təmos-ipinə Narmīn kəm itəmat, mətatiḡ etəmat? Kən itəmat sənəmā rəhatəmat atiḡ u itəmat. ²⁰ Uhgīn təmətəu rəkis itəmat e nətouən itəm nəmtin tiəkis. Tol nəhlan, otisaii-in Uhgīn e nolən mīn rəha nīpətītəmat.

6:2: Nol Əpən 20:4 **6:10:** Kal 5:19-21; Efes 5:5; Nol Əpən 22:15 **6:11:** Taet 3:3-7 **6:12:** 1 Kor 10:23
6:13: 1 Tes 4:3-5 **6:14:** Rom 8:11; 1 Kor 15:20; 2 Kor 4:14 **6:15:** Efes 5:30 **6:16:** Mat 19:5 **6:17:** Jon
 17:21-23; Rom 8:9-11 **6:20:** 1 Kor 7:23; 1 Pita 1:18-19

7

Nəghatən e marit

¹ Roiu ekən-ipinə nənən e naoa rəhatəmat itəm nəmotəte kəm io. Əwəh, in təwir məmə etəmim kit təsolən marit. ² Məto netəmim tepət itəm koatitəp pətan, tol nəhlan, təwir məmə etəmim otəkəike mos atip rəhan pətan, kən pətan tatos rəhan iərman. ³ Iərman otəkəike man ilau rəhan pətan okəmə pətan tolkeike, kən pətan otəkəike man ilau rəhan iərman okəmə iərman tolkeike. ⁴ Pətan təsərəməyə atipən e nipətin, məto rəhan iərman tətərəməyə lan. Kən tahmen-ahmen əm e iərman, in təsərəməyə atipən e nipətin, məto rəhan pətan tətərəməyə lan. ⁵ Təsəwirən məmə pətan o iərman təgin o nipətin okəmə kit tolkeike. Məto okəmə ilau kərən kuegəhan məmə təwir əm okuəpəs o nəfakən o nian neen, kən təwir əm. Məto okueike muea min kitəh. Okəmə kəsioalən, kən Setan otehm suatip o nos-ipən-os-ipənən kəm ilau. Iatən nəhlan məto-inu itəmat rafin nəsotəskasikən. ⁶ Nəghatən əh məmə, “okuəpəs o nəfakən o nian neen,” in nətəligən əm rəhak, sənəmə lou kit. ⁷ E rəhak nətəligən, təwir məmə netəmim rafin okəsotolən marit tahmen lak. Məto Uhgın tatol suatip pisin pisin min kəm kitat kitəh kitəh, kən tatol məmə neen koatol marit, kən neen koatan əm. ⁸ Kən iatən kəm netəm kəsotolən marit ne nəutahlimis min məmə, təwir məmə koatan əm məmə io ne. ⁹ Məto okəmə tiəkis olat məmə okotaliwək e suatip ətuatip, kən təwir məmə okotəkəike motol marit pəs nikilat təsəht pikən.

¹⁰ Itəmat itəm nəmotol marit, ekən-ipinə nəghatən u kəm itəmat, sənəmə rəhak məto rəha İərəməyə məmə, pətan otəsapəsən rəhan iərman. ¹¹ Məto okəmə in otol, kən təwir məmə otəsətəu-pən minən suah kit min, o okəmə tahro, titəlig-pən min əm o rəhan iərman. Kən iərman otəsapəsən rəhan pətan.

¹² Itəmat itəm rəhatəmat nəman o nipitan kəsotəfakən, inu rəhak əm nəghatən, sənəmə rəha İərəməyə, məmə okəmə itəmat kit, rəhan pətan təsəfakən, məto tolkeike məmə ilau kətuatig, iərman otəsapəsən. ¹³ Kən okəmə itəmat kit, rəhan iərman təsəfakən, məto tolkeike məmə ilau kətuatig, pətan otəsapəsən. ¹⁴ Otol nəhlan məto-inu nian pətan kit tatəfak, kən Uhgın tatələhəu kalın min rəhan iərman məmə rəha Uhgın. Kən nian iərman kit tatəfak, kən Uhgın tatələhəu kalın min rəhan pətan məmə rəha Uhgın. Okəmə təsolən nulan, kən rəhatəmat nisualkələh, ilat rəha nətueintən əm, məto tol nəhlan, Uhgın tatələhəu kalın ilat məmə rəhan min, məto-inu təmələhəu kalın rəkis tata ne mama.

¹⁵ Məto okəmə etəm təsəfakən tolkeike məmə otapəs rəhan pətan o iərman itəm tatəfak, egəhan in əm. Etəm tatəfak, iərman o pətan, Uhgın təsaskəlīmən ilat e marit əh. Məto, Uhgın təmaun-in itat məmə okotatig mətig e nəməlinuən. ¹⁶ Pətan, kəm-naka Uhgın otosmegəh rəham iərman e nolən təwir rəham. Kən iərman, kəm-naka Uhgın otosmegəh rəham pətan e nolən təwir rəham.

¹⁷ Məto in əm u, nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min itəm İərəməyə təmələhəu, kən təwir məmə nəkotatig əm lan. Inu rəhak nəghatən iatələhəu kəm niməfak min rafin. ¹⁸ Nian Uhgın təmaun-in suah kit, okəmə kəməhg-ipən in, kən otəsəhluaig-inən nəhg-ipənən itəm kəmol lan. Kən nian Uhgın təmaun-in suah kit min, okəmə kəsəhg-ipənən, kən təwir məmə təsegəs-inən məmə okəhg-ipən. ¹⁹ In nat əpnəpin əm okəmə kəməhg-ipən suah kit o kəsəhg-ipənən. Nat keike məmə kitat kotətəu-pən əm nəghatən min rəha Uhgın. ²⁰ Nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min, kən təwir məmə nəkotatig əm elat.

²¹ ?Nian Uhgın təmaun-in ik, ik slef əm kit? Nikim təsəht pikən, məto okəmə nəkitun nətəu-pənən suatip itəm kəmikis slef min lan, ətəu-pən əm. ²² Tol nəhlan məto-inu etəm slef əm nian İərəməyə təmaun-in, in etəm rəha İərəməyə itəm kəmikis rəkis, kən tahmen-ahmen əm, etəm itəm sənəmə slef kit nian İərəməyə təmaun-in, in slef əm rəha Kristo. ²³ Uhgın təmətou rəkis itəmat e nətouən itəm nəmtin tiəkis. Sotolən məmə itəmat

nakotuwa slef min rəha netənim. ²⁴ Piak min ne winik min, nian Uhgın təmaun-in itəmat, nəmotatig e natigən pisin pisin min, kən təwir məmə nəkotatig əm elat itəmat Uhgın.

²⁵ Inu nəghatən kit rəhatəmat netəm wi itəm nəsolən marit. Esos ətuatipən nəghatən kit o İərəməyə, məto iakən əm rəhak nətəligən. Məto itəmat nəkotitun məmə rəhak nəghatən in nıpahrienən, məto-inu İərəməyə təmasəkitun io. ²⁶ Məto-inu o nəratən asol itəm nəkotatig lan, rəhak nətəligən tol min-nulan məmə, nəkotatig əm nulan nəkotatig mihin u-roiu. ²⁷ ?Tahro? ?Nəmol marit? Segəs-inən suatip o nəpəsən rəham pətan. ?Tahro? ?Nəsolən marit? Segəs-inən suatip o nosən rəham kit pətan. ²⁸ Məto okəmə natol marit, nəsolən təfagə rat. Kən okəmə pətan wi tatol marit, in təsolən təfagə rat. Məto netəm kəmotol marit, okotatig e nəratən tepət e rəhalat natigən, kən iakolkeike məmə nəsoluwınən e nəratən min əh.

²⁹ Piak min ne winik min, inu nıpəti nəghatən rəhak. Natigən rəha netənim e nətueintən in tinəkuəkır əm. Kən roiu ne matuwın, netəm kəmotol marit, okəsotətəlig-in pikən nolən rəha marit rəhalat. ³⁰ Kən okəmə suah kit tətəsək, təwir məmə otaliwək e nəmegəhən rəhan təhmen məmə təsasəkən. Kən okəmə suah kit nıkin tagien, in otaliwək təhmen məmə nıkin təsagienən. Kən okəmə suah kit tatos-nəmtin nat kit, təwir məmə nıkin təht məmə sənəmə rəhan. ³¹ Kən təwir məmə netənim itəm koatol bisnes e nətueintən, ilat okotətəlig-in məmə rəhalat bisnes in nat əpnəpın əm, məto-inu nətueintən ne nəwırən rəhan otəpanikə.

³² İakolkeike məmə nıkitəmat təsəht pikən nat kit rəha nətueintən u. Tol nəhlan, okəmə suah kit təsolən marit, nıkin tatəht pik wək rəha İərəməyə məmə təhro nulan mol İərəməyə nıkin tagien o wək itəm in tatol. ³³ Məto etəm təmol marit, nıkin tatəht pik əm natimnat rəha nətueintən məmə otəhro nulan mol nıki rəhan pətan tagien, ³⁴ kən rəhan nətəligən tatuwın o nat kəiu, rəhan pətan ne wək rəha İərəməyə. Kən pətan itəm təsolən marit, o pətan wi, nıkin tatəht pik wək rəha İərəməyə məmə təhro nulan in otətuakəm o İərəməyə e nıpətin ne narmin. Məto pətan itəm təmol marit, in tatətəlig-in pik əm natimnat rəha nətueintən məmə otəhro nulan mol rəhan iərman nıkin tagien.

³⁵ İatən-ipinə nəghatən min u o nəwırən atip rəhatəmat, sənəmə iatən-ıəhau itəmat, məto məmə nəkotətəu-pən suatip rəha nəmegəhən itəm tətuatip, kən nıkitəmat tatəht pik wək rəha İərəməyə.

³⁶ Məto okəmə iərman kit ne pətan wi kit, kınən-ıəkis məmə ilau okioal marit, kən iərman təmə okuəpəs pıtən, məto roiu nıkin təht məmə təsolən nolən ətuatip e pətan əh, kən okəmə pətan əh tətətig wir əm o nup min neen, kən iərman nıkin təht məmə təike mol-tə marit e pətan əh, kən təwir əm, in titun nolən. In təsolən təfagə rat. Məto təwir məmə in otol marit. ³⁷ Kən okəmə kəiu min nəhlan kioalkeike məmə okioal marit, məto iərman nıkin tinəht rəkis məmə okuəpəs marit, kən suah kit tikə itəm tətəkəike kəm in məmə in tapəs marit, məto iərman əm in tətərəməyə e nıkin, kən nıkin tinəht rəkis məmə otəsolən marit e pətan əh, suah əh, in min tatol nolən ətuatip. ³⁸ Tol nəhlan, iərman itəm tatol marit e pətan wi, in tatol ətuatip, məto iərman itəm təsolən marit, in tatol təwir maprəkis.

³⁹ Pətan otəkəike mətatig ilau rəhan iərman e nian rafin, məto okəmə rəhan iərman timis, in titun nolən marit e suah kit min itəm in tolkeike, məto nat kitiəh əm, in təike mol marit e iərman kit itəm tətəfak kəm İərəməyə. ⁴⁰ Məto e rəhak nətəligən, okəmə in tətətig əm nəhlan məsolən marit, kən nıkin otəgien taprəkis-in okəmə in tatol marit. Kən nıkin təht məmə Narmın Rəha Uhgın tətətig min lak mos-ipa nəghatən əh kəm io.

8

Nəgwənən itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat min

¹ Kən roiu, iakəghat e nagwənən mīn itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi nat mīn. Kitat kotitun məmə, “kitat rafin koatos nītunən.” “Nītunən” in nat kit itəm suah kit tətəusit ron, mətə nolkeikeən tatiləkin matiləs-ipər etəmim. ² Okəmə suah kit nīkin təht məmə in titun pik nat, mətə in təsītunən əh natimnat itəm in otəkəike mītun. ³ Mətə etəmim itəm tolkeike Uhgīn, Uhgīn titun in.

⁴ ?Kən tahro e nagwənən mīn itəm katol-pən sakrifais lan kəm narmi nat mīn? Kitat kotitun məmə narmi nat in nat əpnapīn əm kit e nətueintən, kən uhgīn əlkələh mīn kotikə, mətə Uhgīn kitiəh əm. ⁵ Katən məmə, “uhgīn əlkələh” mīn ne “iərəmərə əlkələh” mīn tepət əh-ikin. Inu neiuəən əm. Mətə nīpahrienən netəmim neen koatəfak kəm ilat. Mətə nat əpnapīn okəmə uhgīn əlkələh mīn əh-ikin, əpəh e neai o əpəh ləhau e nətueintən, ⁶ mətə o kitat, Uhgīn kitiəh əm, Tata Uhgīn. Natimnat rafin təmisi-pən lan, kən təmos-ipa nəmegəhən kəm kitat məmə kitat okotol nəwian. Kən Iərəmərə kitiəh əm, Iesu Kristo, kən Uhgīn təmol natimnat rafin agīn e Kristo, kən e Kristo kitat koatəmegəh.

⁷ Mətə sənəmə netəmim rafin kotitun nəghatən u. Aupən, netəmim neen kəmotəfak kəm narmi nat mīn nian rafin. Mətə roiu, nian koatun mit itəm kəmol sakrifais lan kəm narmi nat, nīkilat təht məmə koatəfak kəm uhgīn əlkələh mīn pahrien. Kən ilat koatəto məmə koatol təfagə rat mətə-inu nīkilat təsəskasikən. ⁸ Mətə nagwənən təsələn kitat kotuwa iuəhkīr o Uhgīn. Okəmə kəsotunən mit əh, o kotun mit əh, nətəligən rəha Uhgīn kəm kitat in tahmen əm.

⁹ Təwīr əm, nəkotitun nətəu-pənən suatip itəm nakotolkeike, mətə oatəto itəmat. Sotələn nat kit itəm nakotolkeike mətə in otol məmə piatəmat kit o wīnitəmat kit itəm nīkin təsəskasikən təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁰ Ekən nəhlan mətə-inu okəmə suah kit itəm nīkin təsəskasikən, tatehm itəmat itəm nakoatos nītunən əh, kən nakotuwīn e nīmə rəha narmi nat mīn məmə nakotagwən, kən tahro? Kəm-naka rəhatəmat nolən otuwpən rəhan nətəligən, kən in mīn otuwīn mun mit itəm kəmotol sakrifais lan kəm narmi nat mīn, kən in tatol təfagə rat kit. ¹¹ Kən nītunən itəm nikitəmat təht məmə nakoatos, in tatərakīn etəm nīkin təsəskasikən. Mətə in piatat kit itəm Kristo təmimis ron. ¹² Nian nəkoatol nolən rat e itəmat kit e nolən əh, matərakīn nīkin təsəskasikən, kən nəkoatol təfagə rat e Kristo. ¹³ Tol nəhlan, okəmə nat kit itəm iatun tol piak tatəme e rəhan nəmegəhən, kən təwīr məmə esun mīnən mit nian kit ne məmə otəsəmeən e rəhan nəmegəhən.

9

Pol təmuhalpīn nəghatən itəm katətu-pən lan

¹ ?Nikitəmat təht məmə ekītun nolən nat naka itəm iakolkeike, o kəp? !Əwəh! ?Io aposol kit, o kəp? !Əwəh! ?Eməplan Iesu Iərəmərə rəhatat e niganəmtək, o kəp? !Əwəh! ? Itəmat u noa rəhak wək e Iərəmərə, o kəp? !Əwəh! ² Okəmə netəmim neen koatən məmə sənəmə io aposol, mətə nīpahrienən, itəmat nəsotitun nənən nəhlan, mətə-inu nəmegəhən rəhatəmat e Iərəmərə tatəgətun məmə io aposol kit.

³ Ekuhalpīn nəghatən rəha netəmim neen itəm koatən məmə io sənəmə aposol kit. ⁴ ?Nian kitat aposol mīn koatəpəh otəmat o nagwənən ne nat okənīm ne, in ətuatip o kəp? Əwəh, itəmat nəkotitun. ⁵ Aposol mīn neen, ne pia Iərəmərə mīn, ne Pita,* rəhalat nīpitan itəm koatəfak koatuarisig-in ilat nian ilat kotaliwək moatol wək rəha Iərəmərə. ?In tətəuətīp məmə kitat kotol tahmen-ahmen əm, o kəp? Əwəh, itəmat nəkotitun. ⁶ ? O nikitəmat təht məmə io əm ne Panapas, itīmīlau pīsīn əm ekuəkəike mioal atip wək o natigən rəhatīmīlau?

8:1: Wək 15:29 **8:2:** Kal 6:3 **8:4:** Dut 4:39; 6:4; Kal 4:8 **8:6:** Efes 4:5,6 **8:9:** Rom 14:13-15; Kal 5:13
8:11: Rom 14:15,20 **8:13:** Rom 14:21 **9:1:** Wək 22:17-18; 26:16; 1 Kor 15:8-9 **9:2:** 2 Kor 3:2-3 **9:4:** Luk 10:8
 * **9:5:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, ‘Kefas’ itəm in nərgīn kit mīn rəha Pita

⁷ Otətəlig-in-tu, tol nəhlan. ?Pah tatol mopael məto təsolkeikeən məmə katətou in lan? ?O, pah tətəsum məsunən nagwənən lan? ?O, pah tətəgwən nat megəh mın məsunən əh kit ne?

⁸ ?Nikitəmat təht məmə natimnat mın itəm iatəghat-in, koatisi-pən əm o nətəligən rəha netəmim? !Kəp! Lou tatən nat kitiah əm. ⁹ Kəməte e Lou rəha Moses məmə, “Nian nakotasig kau motuwa məmə otol wək mewig-ewig e wit, sotəlisən nohlin pəs ton nimismisi wit neen.”† ?Tahro? ?Niki Uhgın tatəht əm kau mın, ¹⁰ o nikin tatəht mın kitat? Əwəh, kəmos-ipa lou u o rəhatat nəwırən, məto-inu netəm itəm kotaupən motəfe nat e nasumən, ne netəm koatuarisig motəulək ikin, ilat rafin nətəligən rəhalat kitiah əm məmə okotos nagwənən e nasumən u. ¹¹ E wək mın rəhatimat, tahmen əm məmə emotasum kit məmə itəmat nəkotəgwən ikin, inu nagwənən rəha narmitəmat. ?Kən tahro, tiəkis otəmat məmə nakotos-ipa nagwənən neen rəha nıpətın kəm itimat? ¹² Netəm pisin neen kotitun nətəpəh-inən nagwənən otəmat, kən in tətətip əm, məto ilat koatol wək rəha Uhgın. ? Kən tahro e itimat? !Nətəpəhən rəhatimat in tətətip agın!

Məto itimat esətəlan kəm itəmat məmə itimat ekotitun mihin nolən. Məto itimat ekotol natimnat rafin itəm ekotitun nolən, nat əpnəpın in tiəkis, məmə esotahtosis-inən namnusən təwır rəha Kristo. ¹³ ?Nəkotitun o kəp məmə, netəmim itəm koatol wək e Nımə Rəha Uhgın, koatos nigilat ikin nagwənən? Kən netəmim itəm koatol wək e olta, ikin katol sakrifais ikin, koatos nigilat ikin nagwənən. ¹⁴ E suatip kitiah əm, lərəmərə təmən məmə, netəmim itəm koatən-iarəp namnusən təwır, rəhalat natimnat o natigən otəkəike misipən ikin.

¹⁵ Məto esətəpəh-inən kəm itəmat o nat naka itəm tətətip əm kən ekitun nətəpəh-inən. Eməsətəən naoa u məmə itəmat nəkotol natimnat mın neen əh kəm io. Iatausit məsin məmə iatən-iarəp namnusən təwır kəsətouən io lan. Kən esolkeike agın-əhən məmə ekətəu-pən suatip pisin. Nımisen in təwır taprəkis-in suatip pisin. ¹⁶ Məto esausitən məmə iatən-iarəp namnusən təwır məto-inu, ekəike mən-iarəp. !Kəsi, nahməən asol otuwa ron io okəmə esən-iarəpən namnusən təwır! ¹⁷ Okəmə iatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın məto-inu iakolkeike mol nulan, kən tətətip məmə ekos nətouən lan. Məto in Uhgın əm itəm təmitəpun io məmə ekol wək u, kən tol nəhlan, ekəike mol. ¹⁸ ?Kən rəhak nətouən in naka? In əm u, məmə nian ekən-iarəp namnusən təwır, ekən-iarəp əpnəpın əm, məsosən nətouən lan, kən tol nəhlan esətəpəhən o nat kit, nat əpnəpın in tətətip məmə ekol.

¹⁹ Suah kit təsərəmərəən lak, məto io emos-iəhau atip io məmə io slef əm rəha netəmim rafin məmə ekiuw-pa tepət kotuwa o Kristo. ²⁰ Nian emətan itimat netəm Isrel, emuwa mahmen e netəm Isrel məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Kən nat əpnəpın Lou təsərəmərəən lak, nian emətan itimat netəm koatətəu-pən Lou, emuwa mahmen elat, məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²¹ Nian emətan itimat netəm kəsətətəu-pənən Lou, emuwa mahmen elat. Məto esərakinən lou rəha Uhgın, kəp. Lou rəha Kristo tatərəmərə lak. Emol nəhlan məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. ²² Nian emətan itimat netəm rəhalat nahatətəən təsəskasikən, emuwa mahmen elat məmə ekiuw-pa ilat kotuwa o Kristo. Emuwa mahmen e netəmim rafin məmə e nolən mın rafin ekiuw-pa neen kotuwa o Kristo. ²³ Iatol nəhlan o namnusən təwır məmə io mın ekos natimnat wır mın rəhan.

²⁴ ?Nəkotitun o kəp məmə, e naiuən, netəmim rafin koataiu, məto kitiah əm tatol win? Kən təwır məmə nakotaiu e nolən rəha naiuən itəm nakotalkut pik məmə onəkotol win. ²⁵ Netəmim itəm kotolkeike məmə kotuwın e naiuən, kotətuakəm əskasik o rəhalat naiuən. Koatol məmə okotol win e nat kit itəm otəpanikə, məto kitat koatol məmə kitat okotol win e nat kit itəm tətətip lilin. ²⁶ Tol nəhlan, tahmen e naiuən, esaiu əpnəpınən, kən tahmen e boksig, esəht-arəpənən tahmen e etəmim tatəht magoagəp. ²⁷ !Kəp! Iatətuakəm kəm nıpətik məmə otuwa rəhak slef. Iatol nəhlan məmə, nian emən-iarəp namnusən

† 9:9: wit: Əplan e tiksonari. 9:9: Dut 25:4; 1 Tim 5:18 9:10: 2 Tim 2:6 9:11: Rom 15:27 9:12: Wək 20:34; 2 Kor 11:9 9:13: Dut 18:1-3 9:14: Mat 10:10; Kal 6:6 9:16: Jer 20:9 9:20: Wək 21:20-26 9:22: 2 Kor 11:29 9:25: Fil 3:14; 2 Tim 2:4-5; 4:7-8

təwɪr kəm netəmim tepət rəkis məmə ilat okotuwa e naiuən əh, kən io ekəsuwamən mahmen e etəmim itəm tətətgəhl lou rəha naiuən kən kərakin e naiuən.

10

Pol təmən-iarəp nolən rəha netəm Isrel aupən

¹ Piak mɪn ne wɪnɪk mɪn, iakolkeike məmə nəkotitun məmə nian tɪpɪtɪmat mɪn kəmotiet Ijip, ilat rafin, mal napuə tətətgəhl olat, kən ilat rafin kəmotuwɪn-pən itəhəi u katən məmə Nɪtəhəi Asiə. ² Kən e mal napuə ne nɪtəhəi, Uhgɪn təmɔl baptais elat rafin məmə okotuwa netəmim rəha Moses. ³ Kən ilat rafin kəmotun nagwənən kitiəh əm itəm təmisi-pən e Narmɪn Rəha Uhgɪn, ⁴ kən motənɪm nəhau kitiəh əm itəm təmisi-pən e Narmɪn Rəha Uhgɪn, məto-inu kəmotənɪm nəhau e kəpiel rəha Narmɪn Rəha Uhgɪn itəm tətətan ilat mɪn ilat, kən kəpiel əh in Kristo. ⁵ Nat əpnəpɪn ilat kəmotol nəhlan, məto Uhgɪn nɪkɪn tətəsagienən olat tepət, kən ilat tepət kəmotɪmɪs əpəh ikin pɪsɪn pɪsɪn mɪn taruən-aruən ikin.

⁶ Kən Uhgɪn təmegəhan-in natɪmnat mɪn əh məmə ilat nəmtətɪn mɪn məmə otəhgaiir etat motəgətun itat, kən okəsotolən tikirilət motələhəu-pən rəhatat nətəligən e nolən rat mɪn tahmen e itəm kəmotol aupən. ⁷ Əsotətəu-pənən nolən rəha nəfakən kəm narmɪ nat mɪn tahmen elat neen kəmoatol aupən. Naoa Rəha Uhgɪn tatən məmə, “Netəmim kəmotəpələh məmə okotagwən motənɪm, kən motətul məmə okotol danis u tiuw-pən ilat tərət ikin.” ⁸ Tərət məmə kitat okotit anion nɪpɪtan tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən ilat rafin tuente-tri-taosan kəmotɪmɪs e nian kitiəh əm. ⁹ Tərət məmə kitat okotol natɪmnat itəm otɪuw neməha rəha Iərəməərə* tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən sɪnek tus ilat kotɪmɪs. ¹⁰ Tərət məmə nakotən nɪkali Uhgɪn tahmen elat neen kəmoatol aupən, kən nagelo rəha nɪmɪsən tohamnu ilat.

¹¹ Kən Uhgɪn təmegəhan-in natɪmnat mɪn əh məmə otuwa e nəmegəhan rəhalat, məmə ilat nəmtətɪn mɪn, kən kəmətə ilat məmə okotəhgaiir etat motəgətun itat, itəm koatəgɪ roiu məmə namnun nian tatuwa iuəhkɪr. ¹² Kən okəmə nɪkitəmat təht məmə nakotətul əskasɪk, oatəto wɪr itəmat, məto-inu itəmat mɪn nəkotitun nəmən e nolən rat mɪn əh. ¹³ Nos-ipən-os-ipənən itəm tatuwa e nəmegəhan rəhatəmat tahmen əm e itəm katol mihin e netəmim rafin. Məto nian rafin, Uhgɪn tatol rəhan nəghatən, kən otəsegəhan-inən nos-ipən-os-ipənən otuwa e nəmegəhan rəhatəmat məmə in təkəsɪk maprəkis-in nəsanənən rəhatəmat. Məto nian nos-ipən-os-ipənən tatuwa e nəmegəhan rəhatəmat, Uhgɪn otol suatɪp kit məmə onəkotitun nosən nətulən rəhatəmat, məmə nat əh otəsiuw-pənən itəmat e nərətən.

Narmɪ nat mɪn ne iəfak mɪn

¹⁴ Tol nəhlan rəhak mɪn, otagɪm rəkis e nolən rəha nəfakən kəm narmɪ nat mɪn. ¹⁵ Itəmat netəm kotenatɪg, kən otakil atɪp nəghatən rəhak məmə in təwɪr o tərət. ¹⁶ Nian kitat kotagwən e Nagwənən Rəha Nəmtətɪn Rəha Iesu, kən motən kəm Uhgɪn məmə nɪkitat tagien o nənimən, kən moatənɪm nənimən əh, tahmen məmə kitat koatuwa moatol kitiəh kitat Kristo e nitan. ?Iatən pahrien, o kəp? Kən nian kitat koatun pɪret itəm kotəmkas katoor, kitat koatuwa kitiəh kitat Kristo. ?Iatən pahrien, o kəp? ¹⁷ Kitat u netəmim tepət, məto kotahmen e nɪpətɪn kitiəh əm, məto-inu pɪret kitiəh əm, kən kitat rafin koatun əm pɪret əh.

¹⁸ Nɪkitəmat tatəht nolən rəha netəm Isrel. Nian etəm tatol sakrifais kəm Uhgɪn, kən netəmim neen koatun mit itəm kəmol sakrifais lan, tahmen əm məmə ilat rafin

9:27: Rom 8:13; 13:14 **10:1:** Eks 13:21-22 **10:1:** Eks 14:22 **10:3:** Jon 6:31; Eks 16:4,35 **10:4:** Eks 17:6; Nam 20:11 **10:5:** Nam 14:29-30 **10:6:** Nam 11:4,34; 1 Kor 10:11 **10:7:** Eks 32:4,6,19 **10:8:** Nam 25:1-9 * **10:9:** Tatəghat o nolən rəha netəmim itəm koatol nolən rat kit, kən nolən rat kit mɪn, tatuwɪn matuwɪn məmə okotəplan okəmə Uhgɪn otol nalpɪnən o kəp. **10:9:** Eks 17:2 **10:9:** Nam 21:5,6 **10:10:** Nam 16:41-50; 17:5,10 **10:16:** Mat 26:26-28 **10:17:** Rom 12:5

kəmotuwa kitiəh ilat Uhg̃in e sakrifais əh. ?Inu n̄ipahrienən, o kəp? Əwəh, in n̄ipahrienən.

¹⁹ ?Naka n̄ipəti rəhak nəghatən m̄in? ?Tahro? ?Iakatən məmə mit itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat m̄in nəsanənən əh-ikin rəhalat, o kəp? Kəp. ?O tahro? ?Iakatən məmə narmi nat m̄in, ilat uhg̃in əlkələh m̄in neen, o kəp? Kəp. ²⁰ Məto iakatən məmə nian netəmim koatol sakrifais kəm narmi nat m̄in, koatol kəm iərmis m̄in, kəsotolən kəm Uhg̃in. Kən esolkeikeən məmə nakotuwa kitiəh itəmat iərmis m̄in. ²¹ Okol nəsuwinən mun p̄iret ne wain e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu, kən matig muwin m̄in e niməfak rəha narmi nat m̄in mun sakrifais ne wain rəha iərmis m̄in ilat netəm koatəfak lan. ²² ?Tahro? ?Nəkoatol məmə Iəramərə otetet itəmat tahmen e netəm Isrel? ?Nikitəmat təht məmə nəsanənən rəhatat tepət maprəkis-in rəha Uhg̃in?

²³ Itəmat nakoatən məmə, “Təwir əm məmə ekol natimnat rafin itəm iakolkeike.” Məto io ekən məmə, sənəmə ilat rafin koatasitu etəmat. Itəmat nakoatən məmə, “Təwir əm məmə ekol natimnat rafin itəm iakolkeike.” Məto io ekən məmə sənəmə ilat rafin itəm koatasitu e nəmegəhən rəhatəmat. ²⁴ Təsəwirən məmə itəmat kit tategəs-in atip rəhan nəwirən, məto tatəkəike megəs-in m̄in rəha netəmim m̄in neen.

²⁵ Otun əm mit rafin itəm katol-salim-in e maket, kən məsotəpəh-inən nəghatən lan məmə kəmol sakrifais lan kəm narmi nat m̄in, o kəp. Kən nikitəmat təsəht p̄ikən. ²⁶ Nolən əh təwir əm məto-inu Naoa Rəha Uhg̃in tatən məmə, “Nətueintən ne natimnat rafin əh-ikin, ilat rəha Iəramərə.”

²⁷ Kən okəmə etəm təsəfakən kit tətəpəh-in ik məmə nakuwin e rəhan nimə muagwən, kən nikim tagien məmə onəkuwin, un əm nagwənən naka itəm tatos-ipinə, məsəpəhən məmə kəmol sakrifais lan kəm narmi nat m̄in o kəp. Nikim təsəht p̄ikən. ²⁸ Məto okəmə kit tən-ipinə kəm ik məmə, “Kəmol sakrifais e mit u kəm narmi nat m̄in,” kən təwir məmə nəsunən. Nikim otatəht suah əh, ne nətəligən rəhan. ²⁹ Sənəmə nat tərət ron ik, məto in nat tərət e nətəligən rəhan əm. ?Məto tahro nətəligən rəha suah kit m̄in otakil rəhak nolən itəm iakolkeike məmə ekol, kən mahtosig-in io məmə esolən nat kit? ³⁰ ?Okəmə iatən kəm Uhg̃in məmə nikik tagien o nagwənən, tahro okən rat io o nat kit itəm emən rəkis kəm Uhg̃in məmə nikik tagien lan?

³¹ Nəukəti nəghatən rafin əh tol nəhlan, nat naka itəm onəkol, o nakagwən, o nakənim, nəkəike mol ilat rafin e nolən itəm otələs-ipər nərgi Uhg̃in lan. ³² Solən məmə suah kit təmə e rəhan nəmegəhən, okəmə in noanol rəha Isrel, o Iaihlua, o suah kit e niməfak rəha Uhg̃in. ³³ Otol nolən əh tahmen e nolən rəhak itəm iatalkut məmə ekol n̄iki netəmim rafin kotagien e nolən m̄in rafin. Iatol nəhlan məto-inu esegəs-in atipən rəhak nəwirən, məto rəha netəmim tepət, məmə Uhg̃in otosmegəh ilat.

11

¹ Otasgəwin io tahmen məmə io iatasgəwin Kristo.

Nolən rəha nəfakən

² Iatənwiwi itəmat məto-inu nəsotaluinən io e natimnat rafin itəm emol kən məgətun, kən naskəlīmən nəgətunən m̄in tahmen əm məmə eməgətun itəmat lan.

³ Məto iakolkeike məmə itəmat rafin nəkotitun məmə rəhn-kapə netəmim rafin in Kristo itəm tərəmərə elat, kən rəhn-kapə pətan in rəhan iərman itəm tərəmərə lan, kən rəhn-kapə Kristo in Uhg̃in itəm tərəmərə lan. ⁴ Suah kit tatol aulis Kristo okəmə təfətəin rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhg̃in e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhg̃in təmos-ipən kəm in. ⁵ Məto pətan tatol aulis rəhan iərman okəmə təsəfətəinən rəhn-kapə nian in tatəghat kəm Uhg̃in e nəfakən o tatən-iarəp nəghatən itəm Uhg̃in təmos-ipən kəm in.

10:18: Lev 7:6 **10:19:** 1 Kor 8:4 **10:20:** Dut 32:17; Nol Əpən 9:20 **10:21:** 2 Kor 6:15-16 **10:22:** Dut 32:21 **10:23:** 1 Kor 6:12 **10:24:** Rom 15:1-2 **10:26:** Sam 24:1 **10:28:** 1 Kor 8:7 **10:30:** 1 Tim 4:4
10:31: Kol 3:17 **10:32:** Rom 14:13 **10:33:** 1 Kor 9:20-22 **11:1:** 1 Kor 4:16 **11:3:** Jen 3:16; Efes 5:23

Nolən əh tahmen əm məmə təmak rəhn-kapə.* ⁶ !Okəmə pətan kit təsotolkeikeən məmə otəfətain rəhn-kapə nəhlan, təwir məmə otəte əm noanun! Məto okəmə in tətəulis o nəteən noanun, o nakən rəhn-kapə, kən təwir məmə otəfətain rəhn-kapə. ⁷ Təwir məmə suah kit təsəfətainən rəhn-kapə məto-inu nian Uhgın təmol etəmim, etəmim təmos narmi Uhgın, kən matol-arəp nəwıwıən rəha Uhgın; məto pətan tatol-arəp nəwıwıən rəha iərman rəhan. ⁸ Tol nəhlan məto-inu iərman təsisi-pənən e pətan, məto pətan təmisi-pən e iərman, ⁹ kən Uhgın təməsolən iərman məmə in iasitu rəha pətan, məto təmol pətan məmə in iasitu rəha iərman. ¹⁰ Tol nəhlan, pətan otəkəike məfətain rəhn-kapə itəm tatəgətun məmə tətisi-in rəhan iərman məto-inu nagelo mın koatəplan.

¹¹ Məto o kitat u kəmotuwa kitiəh kitat İərəmərə, pətan təsatig atipən e iərman, kən iərman mın təsatig atipən e pətan, ¹² məto-inu pətan təmisi-pən e iərman, kən tahmen mın əm, iərman, pətan təmiləs. Məto natımnat rafın təmisi-pən o Uhgın.

¹³ Otakil atip nat u məmə otətuatip məmə pətan itəm tatəfak kəm Uhgın təsəfətainən rəhn-kapə, o kəp. ¹⁴ Netəmim rafın kotitun məmə iərman itəm noanun kaifəməh, tatol aulis in. ¹⁵ Məto okəmə pətan kit noanun kaifəməh, nıkin tagien lan kən kətisi-in in lan, məto-inu noanun əh Uhgın təmos-ipən məmə otəfətain rəhn-kapə. ¹⁶ Məto okəmə suah kit tolkeike məmə otəghat o nat əh, kən iaten nəhlan məmə nolən kit mın tikə e itəm u, kən niməfak pisin pisin mın rafın koatol tahmen-ahmen əm.

Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu

¹⁷ E nəghatən mın itəm ekən kəm itəmat əh-roiu, oesənwiwiən itəmat məto-inu nəpələh-kələhən rəhatəmat təsasituən, məto tətərəkın əm itəmat. ¹⁸ Emaupən məto məmə nian nakoatuəfimin itəmat mın məmə nakotəfak, kən moatəhap-əhap itəmat mın. Kən nıkkik təht məmə o nəghatən mın əh, neen nıpahrienən, ¹⁹ məto-inu nəhap-əhapən mın otəkəike motuwa məmə okəplan ətuatip məmə pah tatəfak pahrien.

²⁰ ! Nian nakoatuəfimin itəmat mın, nakoatən məmə nakoatun Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, məto otəplan-tu nolən u rəhatəmat! Sənəmə Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha İesu, ²¹ məto-inu nian nakotəgwən, itəmat kitiəh kitiəh koatəkəike əm kəsəsağınən ilat mın neen. Kit nəumis tatus əh, kit tinapis rəkis. ²² ?Rəhatəmat latuənu tikə məmə nakotaupən motəgwən ikın? ?O itəmat nəotisi-inən niməfak rəha Uhgın, kən moatol aulis ian-rat mın? ?Kən ekən məmə naka kəm itəmat? ?Ekənwiwi itəmat o nolən əh? !Kəp, tiəkis ağın-əh!

²³ Məto-inu, eməgətun rəkis itəmat nəgətunən itəm təmisi-pən o İərəmərə. E lapın əh uarisig kəgəhan-in-pən e nelmi tikimır mın, in təmos pıret, ²⁴ kən mən kəm Uhgın tagkiu ron, kən məmkas, kən məmə, “Inu nıpətik itəm otitəgıt otəmat. Otol mihin kən nıkitəmat tətəht io.” ²⁵ E nolən kitiəh əm, nian kınotəgwən rəkis, in tos kap wain mən məmə, “Kap wain u in nəniəkisən wi rəha nasituən itəm tatuwa e nıtak. Otol mihin nian rafın nakoatənım, nıkitəmat tətəht io.” ²⁶ O nat əh, nian rafın nakotun pıret u, o nakotənım kap wain u, onəkotəkəike motən-iarəp nımisən rəha İərəmərə mətoarus titəlig-pa mın.

²⁷ Tol nəhlan, etəmim pah itəm tatun pıret o tətənım kap wain u rəha İərəmərə e nolən kit itəm təsətuatipən, in tatol təfagə o nərəkınən nıpətin ne nıta İərəmərə. ²⁸ Etəmim otəkəike makil rəhan nəmegəhən pıtən, uarisig təpanun pıret ne mənım kap wain, ²⁹ məto-inu etəmim itəm tatun matənım, məto nıkin təsəht wıwıən nıpəti İərəmərə, nunən ne nənimən itəm in tatol tatiuw-pa atip əm nalpınən kəm in. ³⁰ Məto o nat əh, itəmat tətət nakotəpou matımis, kən itəmat neen kınotımis rəkis. ³¹ Məto okəmə kitat kotakil atip nolən mın rəhatat, İərəmərə təsakılən kitat mol nalpınən kəm kitat. ³² Nian İərəmərə

* **11:5:** Okəmə pətan kit təmak rəhn-kapə, in nat kit rəha naulisən. Netəmim neen koatən məmə in nəmtətin kit məmə katol nalpınən kit kəm in, kən netəmim neen koatən məmə in nəmtətin kit məmə in pətan rəha nausitən. **11:7:** Jen 1:26-27 **11:9:** Jen 2:18-23 **11:18:** 1 Kor 1:10-12 **11:25:** Eks 24:6-8; Hip 8:8-13 **11:26:** Mat 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20 **11:27:** Hip 10:29

takil kitat mol nalpɪnən kəm kitat, in tatol məmə kitat okotətuatɪp, məmə nian in otakil netəmim e nətueintən mən nalpɪnən rəhalat məmə okotimis, kən kitat okəsotosən nalpɪnən əh kitat min ilat.

³³ Tol nəhlan piak min ne wɪnik min, nian nakotuwa kitiah məmə nakotagwən, otəsaɣin itəmat min. ³⁴ Okəmə suah kit nəumis nus, təwɪr məmə otagwən iman ikin latuənu, məmə nian nakoatuəfimin, Uɣin otəsos-ipənən nalpɪnən kəm itəmat o nolən min əh rəhatəmat. Nian ekimnə, oekos-ipinə suatɪp e natimnat pisin neen min itəm nakoatətapəh ron.

12

Nəsanənən pisin pisin min rəha Narmɪn Rəha Uɣin

¹ Piak min ne wɪnik min, pəs ekəghat e nəsanənən pisin pisin min rəha Narmɪn Rəha Uɣin itəm tatos-ipa kəm kitat, mətə-inu iakolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motitun. ² Itəmat nəkotitun məmə aupən, nian nəməsotəfakən kəm Uɣin, katiuw-pən rəhatəmat nətəligən katit itəmat e suatɪp o nəfakən kəm narmɪ nat min itəm kəsotəghatən. ³ Tol nəhlan, ekən kəm itəmat məmə suah kit tikə itəm tatəghat e nəsanənən rəha Narmɪn Rəha Uɣin matən rat Iesu, kən suah kit min okol təsənən məmə, “Iesu in Iərəməərə,” mətə Narmɪn Rəha Uɣin, in əm tol etəmim tatən.

⁴ Nəsanənən pisin pisin min rəha Narmɪn Rəha Uɣin itəm tatos-ipa kəm kitat, mətə koatɪsi-pən e Narmɪn Rəha Uɣin kitiah əm. ⁵ Kitat koatol wək pisin pisin tepət, mətə Iərəməərə kitiah əm itəm koatol wək rəhan. ⁶ Kitat koatol wək e nolən pisin pisin tepət, mətə in Uɣin kitiah əm itəm tatol wək e nəmegəhən rəha netəmim rafin məmə ilat okoatol wək min əh rafin.

⁷ Kən Narmɪn Rəha Uɣin tatos-ipa rəhan nəsanənən pisin pisin min kəm kitat kitiah kitiah məmə kitat okotasitu etat rafin. ⁸ O suah kit, Narmɪn tatos-ipən nəghatən rəha nenatigən. Kən kit min, Narmɪn kitiah əm tatos-ipən nəghatən rəha nitunən nat. ⁹ Kən kit min, Narmɪn kitiah əm tatos-ipən nahatətəən. Kən kit min, Narmɪn kitiah əh tatos-ipən nəsanənən o nol-wɪrən nɪmɪsən. ¹⁰ Kən kit min, tatos-ipən nəsanənən o nolən nat pispis min. Kən kit min, tatos-ipən nəghatən min itəm Uɣin tatos-ipa. Kən kit min, tatos-ipən nəsanənən o nakilən narmɪn pisin pisin min. Kən kit min, tatos-ipən nəsanənən rəha nənən nəghatən ik pisin min.* Kən kit min əh, tatos-ipən nəsanənən o nənən nɪptətɪ nəghatən ik pisin min əh. ¹¹ Nəsanənən min əh ilat rafin, koatɪsi-pən əm e Narmɪn kitiah əm, kən tatos-ipa kəm kitat kitiah kitiah e suatɪp min itəm in əm tolkeike.

¹² Nɪpətɪ etəmim in kitiah əm, mətə nolɪn-olɪn tepət; kən nat əpnəpɪn nolɪn-olɪn pisin pisin min, ilat koatɪlpɪn e nɪpətɪn kitiah əm. Kən tol nəhlan, tahmen-amen əm e Kristo. ¹³ Kitat neen, kitat noanol min rəha Isrel, kitat neen Iaihlua min, neen slef min əm, neen sənəmə slef min, mətə Narmɪn Rəha Uɣin kitiah əm təmol baptais e kitat rafin aɣin-əh məmə, kəmotuwa nɪpətɪ Kristo kitiah əm, kən kitat kəmos Narmɪn Rəha Uɣin u kitiah əm.

¹⁴ Otətəlig-in, nɪpətɪ etəmim kəməsolən nolɪn kitiah əm, mətə nolɪn tepət. ¹⁵ Okəmə nelkin tatən məmə, “Sənəmə io nelmin, kən tol nəhlan, sənəmə io noli nɪpətɪn kit,” kən nəghatən rəhan təsolən məmə nelkin in sənəmə nolɪn nɪpətɪn məsin. ¹⁶ Kən okəmə matəlɣin tən məmə, “Sənəmə io niganəmtɪn, kən tol nəhlan, sənəmə io noli nɪpətɪn kit,” kən nəghatən rəhan təsolən məmə matəlɣin in sənəmə noli nɪpətɪn məsin. ¹⁷ ?Okəmə nɪpətɪn in niganəmtɪn rafin əm, kən otahro mətə nat? ?Kən okəmə nɪpətɪn in matəlɣin rafin əm, kən otahro mətə nəmiəwɪn nat? ¹⁸ Mətə kəp, Uɣin təmoor nolɪn-olɪn nɪpətɪn ilat rafin

11:32: Hip 12:5-6 **12:2:** Hab 2:18-19 **12:3:** 1 Jon 4:2-3 **12:4:** Rom 12:6 * **12:10:** Nəsanənən rəha nənən nəghatən ik pisin min, tatəghat-in nəghatən min itəm suah kit təsitunən. Əplan-tu 1 Kor 13:1, ne Wək 2:4. **12:11:** 1 Kor 7:7 **12:12:** 1 Kor 10:17 **12:13:** Kal 3:28

itəm in tolkeike mēmā ilat okotol mihin. ¹⁹ ?Okēmā ilat rafin nolīn kitīāh əm, kən nīpətīn pəhrūən ikīn? ²⁰ Məto nīpahrienən, nolīn-olīn tepət, məto nīpətīn kitīāh əm.

²¹ Nīganəmtīn okol təsənən kəm nelkīn mēmā, “Io ekapəs ik, io enahmen rəkīs.” Kən rəhn-kapə okol təsənən kəm nelkīn mil mēmā, “Io ekapəs itəmlau, io enahmen rəkīs.”

²² Təsolən nəhlan. Nolīn-olīn nīpətītāt itəm nīkītāt təht mēmā ilat kotəpou agīn, ilat nat keike o nīpətītāt. ²³ Kən nolīn-olīn nīpətītāt itəm nīkītāt təht mēmā ilat nat əpnapīn əm, koatol nolən rəha nīsiāiīən elat. Kən nolīn-olīn rəha naulisən, kitāt koatehm wīr ilat.

²⁴ Məto nolīn-olīn nīpətītāt itəm təsolən naulisən, kitāt kəsotolən nat agīn elat. Məto Uhgīn təmuəfīmīn nolīn-olīn nīpətītāt mīn, kən mātīsiāi-in nolīn-olīn mīn itəm kitāt koatehm-pən əm ilat. ²⁵ Kən e nolən əh, nolīn-olīn nīpətītāt okəsotəhap-əhapən ilat mīn, məto ilat okoatehm wīr ilat mīn rafin. ²⁶ Okēmā nolīn məsīn tatəto nahməən, kən nolīn mīn ilat rafin okotəto nahməən ilat mīn. Kən okēmā nolīn məsīn katos-ipən nīsiāiīən kəm in, kən nolīn mīn rafin okotagīen ilat mīn.

²⁷ Nīpətī nəghatən u mēmā itəmat nīpətī Kristo, kən itəmat rafin kitīāh kitīāh, itəmat nolīn mīn rəha nīpətī Kristo. ²⁸ Kən e nīməfak, Uhgīn təmaupən mələhəu-pən aposol mīn, kən uarisig un, ien mīn, kən uarisig un, iəgətun mīn. Kən təmələhəu-pən netəm koatol nat pīspīs, ne ilat itəm koatol-wīr nīmīsən mīn, kən netəm kotāsitu e netəmim, kən netəm kotenatīg itəm kotāsitu o nənən rəha nīməfak, kən netəm koatəghat e nəghatən ikīn pīsīn mīn. ²⁹ ?Netəmim rafin aposol mīn? ?O netəmim rafin ien mīn? ?O netəmim rafin iəgətun mīn? ?O netəmim rafin nol nat pīspīs? ³⁰ ?O netəmim rafin koatol-wīr nīmīsən mīn? ?O netəmim rafin koatəghat e nəghatən ik pīsīn mīn? ?O netəmim rafin koatən-iarəp nīpətī nəghatən ik pīsīn mīn? Kəp, təsolən nəhlan. ³¹ Məto təwīr mēmā nakotələhəu-pən əskasīk nətəligən rəhatəmat o nosən nəsanənən pīsīn pīsīn mīn itəm Narmīn Rəha Uhgīn tatos-īpa, ilat mīn əh itəm kotəwīr agīn.

Məto roiu ekən-īpīnə suatīp wīr agīn-əh.

13

Nolkeikeən

¹ Okēmā iatəghat e nəghatən rəha netəm ik pīsīn mīn, o nəghatən rəha nagelo mīn, məto esosən nolkeikeən e nīkīk, iatəghat pīk əm tahmen e suah kit itəm tatoh nuwigī dram, o tatoh əpnapīn əm bel. ² Okēmā iatos nəsanənən itəm Narmīn Rəha Uhgīn tatos-īpa o nən-iarəpən nəghatən mīn itəm Uhgīn tatos-īpa, məto esosən nolkeikeən e nīkīk, io nat əpnapīn əm. Kən okēmā ekītun nat anion rafin ne nītunən rafin, məto esosən nolkeikeən e nīkīk, io nat əpnapīn əm. Kən okēmā rəhak nahatətəən təkāsīk mēmā otol nītot kit tiet, məto esosən nolkeikeən e nīkīk, io nat əpnapīn əm. ³ Okēmā ekəmki-pən rafin rəhak natīmnat kəm ian-rat mīn, o ekegəhan-in nīpətīk mēmā nīgəm otus, məto esosən nolkeikeən e nīkīk, esolən win e nat kit.

⁴ Nolən rəha nolkeikeən tol nulan: suah kit rəhan nətəligən təfəməh, kən matol təwīr kəm netəmim, kən məsetəhakən e netəmim, kən məsos-īpər atīpən, kən məsausit pīkən, ⁵ kən məsol-pənən netəmim, məsalkutən o nərpin, kən nīkīn təsahmə uəhaiən, kən təsaskəlīm-iəkīsən e nīkīn nəratən itəm suah kit tatol lan. ⁶ Kən nīkīn təsagīenən o nolən rat mīn, məto nīkīn tagīen əm o nolən wīr mīn rəha nīpahrienən. ⁷ Nolən rəha nokeikeən tol nulan: nat əpnapīn suatīp rəha suah kit tiəkīs, məto nian rafin suah əh tatətəu-pən əm, məsəhlmanən rəhan nahatətəən nian kit, kən nian rafin tatələhəu-pən əskasīk rəhan nətəligən e Uhgīn, rəhan nahatətəən tatətul əm nulan e nian rəha nəratən.

⁸ Nolən rəha nolkeikeən namnun tikə. Məto rəha nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgīn tatos-īpa, otəpanikə. Rəha nəghatən ik pīsīn mīn, okotəpanikə. Rəha nītunən nat, otəpanikə. ⁹ Tol nəhlan məto-inu nītunən rəhatat noan məsīn əm, kən koatən-iarəp

nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa noan məsin əm. ¹⁰ Məto nian Iesu Kristo otuwa min mol ətuatip natimnat rafin, kən nəsanənən min itəm Narmin Rəha Uhgîn tatos-ipa roiu okotikə. ¹¹ Nian ematakəku, ematəghat tahmen e suakəku, kən nitunən rəhak tahmen e rəha suakəku, kən nolən rəha nətəligən rəhak tahmen e rəha suakəku. Məto nian emuwa mol etəm-iasol in io, emələhəu nolən min rəha suakəku e məntaak. ¹² Roiu, kitat koatəplan noan məsin əm tahmen e suah kit itəm tateranəm e klas itəm toapoap. Məto e nian əh, kitat okotəplan əsas niganəmti Uhgîn. Roiu, ekıtun noan məsin əm, məto e nian əh, epanıtun əsas natimnat rafin, tahmen məmə Uhgîn titun mihin io əh-roiu.

¹³ Kən roiu, nolən miləhal u kisil kətəhalətul: nolən rəha nahatətəən, nolən rəha nələhəu-pənən əskasik nətəligən e Uhgîn, ne nolən rəha nolkeikeən. Məto itəm təwir pik agin eləhal, in nolən rəha nolkeikeən.

14

Nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa, ne nənən nəghatən ik pisin min

¹ Otalkut əskasik məmə nolkeikeən otərəməərə e nəmegəhən rəhatəmat, kən motalkut əskasik məmə onəkotos nəsanənən min itəm Narmin Rəha Uhgîn tatos-ipa, kən otalkut pik təhmin min o nəsanənən rəha nən-iarəpən nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa. ² Ekən nəhlan məto-inu itəmat kit itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min, təsəghatən kəm netənim, məto tatəghat əm kəm Uhgîn. Pahrien, suah kit tikə itəm titun nəghatən itəm in tatən, məto in tatən-iarəp nəghatən anion min e Narmin Rəha Uhgîn. ³ Məto netənim rafin itəm kotən-iarəp nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa, koatən kəm netənim o niləkinən ilat, o niləs-ipərən nətəligən rəhalat, kən o nasitunən miləs-ipər nikilat. ⁴ Etənim itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min, tatiləkin atip əm in, məto etənim itəm tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa, tatiləkin niməfak. ⁵ Iakolkeike məmə itəmat rafin agin-əh nakotəghat e nəghatən ik pisin min, məto təwir pik məmə nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa. Etənim itəm tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa, in tətəsitu pik e niməfak taprəkis-in etənim itəm tatəghat e nəghatən ik pisin min mətoarus in tən nıpətın məmə otıləkin niməfak.

⁶ Piak min ne winik min. ?Okəmə iatuwa otəmat kən matəghat e nəghatən ik pisin min, tahro nulan io iakəwir otəmat okəmə esol-arəpən nəghatən neen itəm kəmoatəhluaig aupən, o esosən nitunən neen, o nəghatən itəm Uhgîn tatos-ipa, o nəghatən rəha nəgətunən? ⁷ Otətəlig-in o natimnat tahmen e nau itəm kətəhl, o kita itəm katoh. Natimnat min əh kəsotəmegəhən, etənim əm tatol ilat kotəgət. Məto okəmə kəsotəgət ətuatipən, kən itəmat onəkotəruru məmə napuən naka ilat koatan. ⁸ Kən okəmə təwi təsəgət ətuatipən, kən netənim okotəruru məmə kotəkəike motol əpen-əpenə o nəluaginən. ⁹ Məto tahmen əm etəmat. ?Okəmə noatəghat e nəghatən itəm netənim kotəruru, tahro nulan okotitun nıpəti nəghatən nakoatən? Itəmat onəkotəghat əm kəm magoagəp, məto netənim kəsotosən nıpətın. ¹⁰ Pahrien məmə nəghatən min tepət e nətueintən, məto ilat rafin nıpətılət əh-ikin. ¹¹ Kən okəmə esitunən nıpəti nəghatən itəm suah kit tatən-ipa kəm io, io iapispis kəm in, kən in iapispis kəm io. ¹² Tahmen əm etəmat. Itəmat nakotolkeike nəsanənən min rəha Narmin Rəha Uhgîn, kən tol nəhlan, otalkut məmə nakotiləkin niməfak e nəsanənən min itəm okotasitu pik lan.

¹³ Məto-inu o nat əh, okəmə itəmat kit tatəghat e nəghatən ik pisin min, otəkəike məfak min məmə Uhgîn otos-ipən nıpəti nəghatən u məmə otən-iarəp kəm niməfak. ¹⁴ Okəmə iatəfak e nəghatən ik pisin min, nikik tatəfak məto nətəligən rəhak tatətul ənəpin əm. ¹⁵ ?Kən ekəhro? Ekəfak e nikik, məto ekəfak min e nətəligən rəhak. Kən ekan napuən e nikik, məto ekan min napuən e nətəligən rəhak. ¹⁶ ?Okəmə nakatənwiwi Uhgîn e nikim e nəghatən pisin, tahro suah kit itəm təruru nəghatən u in otən “Əwəh” e rəham

nəfakən, məto-inu in təruru nat itəm nakatən? ¹⁷ Kəm-naka natənwiwi wir Uhgın, məto nəsiləkinən etəmim pisin kit min.

¹⁸ İatən tagkiu kəm Uhgın məmə iatəghat e nəghatən ik pisin min taprəkis-in itəmat rafin. ¹⁹ Məto e niməfak, okəmə iatəgətun netəmim e nəghatən faif əm itəm kotitun, inu təwir agın maprəkis-in məmə ekən nəghatən ten-taosan e nəghatən pisin itəm kinotəruru.

²⁰ Piak min ne winik min. Sotolən nətəligən rəhatəmat tahmen e nisualkələh. Təwir məmə nəkotahmen e nisualkələh itəm kotəruru əh nolən rat. Məto e nətəligən rəhatəmat, təwir məmə nakotimətə. ²¹ Kəmətə nəhlan e Lou rəha Moses məmə, “Ekol məmə netəm koatəghat e nəghatən ik pisin min okotən rəhak nəghatən kəm rəhak netəmim.

Kən ilat okotətə nəghatən min rəha iapispis min,

Məto nat əpnəpın ilat okotətə nat əh itəm tol pisin, okol kəsotətəlig-inən io.

İərəməyə tatən mihin.”

²² Tol nəhlan, nəghatən ik pisin min, in nəmtətin kit rəha netəmim itəm kəsotəfakən, sənəmə nəmtətin kit rəha iəfak min. Məto nian suah kit tatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, in rəha iəfak min, sənəmə rəha netəm kəsotəfakən. ²³ ?Tol nəhlan, okəmə niməfak apipiə tatuəfimin, kən netəmim rafin koatəghat e nəghatən ik pisin min, kən ilat neen itəm kəsotitunən, o netəm kəsotəfakən kotuwa imə, ilat okotən məmə itəmat nakotalmə, o kəp? ²⁴ Məto okəmə etəm təsəfakən kit, o etəm təruru tuwa imə nian netəmim rafin koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, kən nəghatən rəhatəmat otek nikin, kən in otitun məmə in iol təfagə, kən nəghatən min əh otakil rəhan nolən, ²⁵ kən rəhan təfagə min itəm koatəhluəig otuwa e nəhag-əhagən. O nat əh, in otiet morin e nisialiən matəfak kəm Uhgın, matən-iarəp məmə, “İtəmat pahrien Uhgın nakoatan!”

Nələhəu atuətipən nolən rəha nəfakən

²⁶ Piak min ne winik min. Pəs iakən nipiəti rəhak nəghatən min roiu. Nian itəmat rafin nakotuwa kitəh e nuəfiminən o nəfakən, itəmat rafin kitəh kitəh rəhatəmat əh-ikin wək o nolən, neen koatan napuən, neen katəgətun ilat, neen koatol-arəp nəghatən neen itəm kəmoatəhluəig aupən, neen koatəghat e nəghatən ik pisin min, neen koatən nipiəti nəghatən min əh. Onəkotəkəike moatol natimnat min əh o niləkinən niməfak təskasik.

²⁷ Okəmə netəmim neen koatəghat e nəghatən pisin, kəiu o kəm-naka kisil əm okotəghat. Kit otən rəhan u, uarisig kit, kənu kit min tən rəhan, kən suah kit otəkəike mən nipiəti nəghatən min əh. ²⁸ Okəmə etəmim tikə o nən-iarəpən nipiəti nəghatən min əh, etəm itəm otəghat e nəghatən pisin, otəkəike məsəghatən e niməfak, kən məghat anion kəm Uhgın.

²⁹ Təwir məmə ien kəiu o kisil okotəghat, kən netəmim neen okotakil wir nəghatən koatən. ³⁰ Kən okəmə Uhgın tatol əp nəghatən kit itəm təmatəhluəig aupən tatuwa o suah kit itəm tatəpələh, təwir məmə etəm təmaupən matəghat otapəs nəghatən. ³¹ Tol nəhlan, itəmat itəm nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipa, kit otaupən məghat, kənu kit min, u kit min məmə nakotəgətun netəmim rafin, kiləs-ipər nətəligən rəhalat. ³² Sotaluinən məmə ien min koatərəməyə e nikilat məmə kotitun nən-iarəpən nəghatən rəhalat e nian itəm in tətətip o nənən, ³³ məto-inu Uhgın sənəmə in Uhgın rəha nolən nəruruən e nat, məto in Uhgın rəha nəməlinuən, tahmen e niməfak min rafin.

³⁴ Nian katəfak lan, nipiətan okəsotəgətən, məto-inu təsətətipən məmə okotəghat. Məto okotəkəike moatətəlig-in netəm-iasol rəha niməfak, tahmen əm e itəm Lou tatən mihin.

³⁵ Okəmə kotalkeike məmə kotitun nat kit, okotəkəike kətapəh o rəhalat nəman min əpəh latuənu, məto-inu tol nulisən məmə pətan otəghat əpəh e niməfak.

³⁶ ?Təhro? ?Nikitəmat təht məmə nəghatən rəha Uhgın təmaupən miet-arəpa otəmat? ?O nikitəmat təht məmə nəghatən rəha Uhgın təmuwa əm otəmat? ³⁷ Okəmə itəmat kit nikin təht məmə in ien kit, o Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən nəsanənən kit kəm in, in

otəkaike mən nīpahrienən e nəghatən itəm iatəte kəm itəmat məmə in nəwia Iərəmərə.
³⁸ Okəmə tapəs nənən nīpahrienən e nəghatən u, in okəsən mīnən nīpahrienən e rəhan nəghatən.

³⁹ Tol nəhlan, piak mīn ne wīnik mīn, təwīr məmə nakotolkeike məmə nakotən-iarəp nəghatən itəm Uhgīn tatos-īpa, kən məsotətlosig-inən nənən nəghatən ik pīsīn mīn.

⁴⁰ Məto e natimnat rafīn agīn itəm nəkoatol e nəfakən, otol e nolən itəm in tətuatīp o niməfak, motətəu-pən wīr nolən rəha nəfakən.

15

Kristo tāməmegəh mīn e nīmīsən

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Iakolkeike məmə ekən-iarəp mīn kəm itəmat namnusən təwīr itəm ematən-iarəp kəm itəmat aupən, nəmotos e nīkitəmat, kən motos rəhatəmat ikīn nətulən lan. ² Okəmə nakotaskəlīm əskasīk namnusən təwīr ətuatīp itəm io emən-iarəp kəm itəmat, Uhgīn otosmegəh itəmat lan. Məto okəmə nakotapəs nat ətuatīp, motahatətə e nəghatən pīsīn, kən nahatətəən rəhatəmat in nat əpnapīn əm.

³ Natimnat itəm io eməto, ilat nat keike, kən enən-īpīnə rəkis kəm itəmat məmə, Kristo tāmīmīs o rəhatat nolən rat mīn tahmen e Naoa Rəha Uhgīn təmən rəkis mihīn, ⁴kəmītənīm, kən təmegəh mīn e nīmīsən e nian itəm tatol kīsīl lan tahmen əm e Naoa Rəha Uhgīn təmən rəkis mihīn, ⁵kən təmaupən miet-arəp o Pita, uarisig u, o rəhan netəm tuelef. ⁶ Uarisig lan, in tāmiet-arəp mīn o pīətət mīn taprəkis-in faif-hanrīt e nian kitīəh əm, u ilat tepət koatəmegəh əh, məto neen kīnotīmīs rəkis. ⁷ Kən uarisig, tiet-arəpa o Jemes, kən o aposol mīn rafīn. ⁸ Kən uarisig elat rafīn, in tāmiet-arəpa mīn ron io, nat əpnapīn io ekahmen e suakəku itəm təsaiirən e nian ətuatīp rəhan.

⁹ Tol nəhlan, io ləhau agīn e aposol mīn rafīn, kən esahmenən məmə netəmīm okotaun-in io məmə io aposol kit, məto-inu ematol nərətən kəm niməfak rəha Uhgīn aupən. ¹⁰ Məto e nəwīrən itəm Uhgīn təmawte-in kəm io, emuwa mahmen nulan roiu, kən nəwīrən əh təsuwa əpnapīnən məto noan əh-ikīn. Nīpahrienən, emol wək taprəkis-in rafīn aposol mīn, məto sənəmə e rəhak əm nəsanənən, məto e nəwīrən əm itəm Uhgīn təmawte-in kəm io. ¹¹ Nat əpnapīn io emən-iarəp, o ilat kəmotən-iarəp namnusən təwīr kəm itəmat, məto nəghatən u inu itəm iatən-iarəp, namnusən təwīr itəm nəmotən nīpahrienən lan.

Nəmegəhən e nīmīsən rəha netəm kəmotīmīs

¹² ? Məto okəmə kəmatən-iarəp məmə Kristo tāməmegəh mīn e nīmīsən, kən tahro itəmat neen nakoatən məmə netəm kəmotīmīs okol kəsotəmegəh mīnən? ¹³ Məto okəmə nəghatən rəhatəmat in nīpahrienən, məmə netəm kəmotīmīs kəsotəmegəh mīnən, kən okol Kristo mīn təsəmegəhən e nīmīsən. ¹⁴ Kən okəmə Kristo təsəmegəhən e nīmīsən, kən wək rəhatimat o nən-iarəpən namnusən təwīr, in nat əpnapīn əm, tahmen mīn əm e nahatətəən rəhatəmat. ¹⁵ Nat kit mīn nəhlan, okəmə Kristo təsəmegəhən e nīmīsən, itimat emoateiuə e Uhgīn məto-inu emotən-iarəp məmə Uhgīn təmosmegəh Kristo e nīmīsən. Məto okəmə netəm kəmotīmīs ko kəsotəmegəh mīnən e nīmīsən, kən okol Uhgīn təsosmegəhən Kristo e nīmīsən. ¹⁶ Məto-inu okəmə netəm kəmotīmīs ko kəsotəmegəh mīnən e nīmīsən, kən okol Kristo təsəmegəh mīnən e nīmīsən. ¹⁷ Kən okəmə Kristo təsəmegəh mīnən e nīmīsən, kən nahatətəən rəhatəmat nīpətīn tīkə, kən itəmat noatātīg əh e təfagə rat mīn. ¹⁸ Kən netəmīm itəm kəmotən nīpahrienən e Kristo itəm kīnotīmīs rəkis, ilat mīn kəmotakīəh. ¹⁹ !Okəmə koatələhəu-pən əskasīk rəhatat nətəlīgən e Kristo o nəmegəhən əm rəhatat e nətueintən, kəsi, təwīr məmə netəmīm okotəto tərət otəmat maprəkis-in netəmīm rafīn məto-inu, kəm-naka kitat kəmotəmkakīə!

²⁰ !Məto kəp! Nipahrienən məmə Kristo təməmegəh mın pahrien e nımısən. In təmaupən e netəm rafın itəm kəmotımıs kən məmegəh mın e nımısən, kən okol təsımıs mınən.* ²¹ Otətəlig-in. Nımısən tınuwa e nətueıntən e etəmım kit, kən e suatıp kitıəh əm, nəmegəh mınən e nımısən təmuwa e etəmım kit. ²² Tol nəhlan, netəmım rafın okotımıs məto-inu kəmotısı-pən e Atam, kən tahmen-ahmen əm, netəmım rafın itəm kəmotuwa kitıəh ilat Kristo okotəmegəh mın. ²³ Məto ilat mın u, okotəmegəh mın e nıan ətuatıp rəhalat. Kristo in təmaupən məmegəh mın, kən nıan in otuwa mın, rəhan mın okotəmegəh mın. ²⁴ Kən namnun nıan otuwa. In otərəkin nərəməərəən rafın, ne nepətən rafın, ne nəsanənən rafın. Uarisig lan, in otəhlman-pən nərəməərəən rəhan e nelmi Uhgın Tata. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, in təike matərəməərə mətoarus məmki-pa rəhan tıkimır mın meguətın ilat e nelkin. ²⁶ Namnu rəhan tıkimır itəm otərəkin, in nımısən. Kən nımısən otıkə mın, ²⁷ məto-inu “tınəmki-pa natımnat rafın meguətın e nelkin.” Otətəlig-in-tu, nıan tatən məmə natımnat rafın agın-əh tınateguətın e nelkin, nəkotəplan məmə sənəmə Tata Uhgın mın əh-ikın e nelkin. In Uhgın itəm təmələhəu-pən natımnat rafın agın-əh ləhau e nelki Kristo. ²⁸ Nıan Uhgın tınol natımnat mın əh, kən Nətın atıp otuwa ləhau e nərəməərəən rəha Uhgın itəm təmələhəu-pən natımnat rafın e nelkin, məmə Uhgın əm otərəməərə e natımnat rafın.

²⁹ Otətəlig-in-tu. ?Təhro e netəmım itəm katol bəptais elat o netəm kınotımıs rəkıs? ? Okəmə netəm kəmotımıs kəsotəmegəh mınən nıan kit, kən təhro katol bəptais e netəmım olat?† ³⁰ ?Kən tahmen əm etimat, təhro ioatıləs pıkən nıan əskasık mın e nəmegəhən rəhatımat nıan rafın? ³¹ !Iatos noanawıl, piak mın ne wınık mın, məmə netəmım kotalkut məmə okotohamnu io e nıan tepət! Nəkotıtun məmə inu nipahrienən tahmen-ahmen məmə iatausıt o nahatətən rəhatəmat e Kristo İesu İərəməərə rəhatat. ³² ?Okəmə eməluagin e nat megəh mın itəm koaton itəm əpəh Efesas† o nətəligən rəha netəmım əm, emol wın e naka? Okəmə netəm kəmotımıs kəsotəmegəh mınən, pəs kotol əm tahmen e nəghatən u itəm tatən məmə, “Pəs kotagwən motənim, məto-inu olawıg kotımıs.”

³³ Sotolən netəmım koteıuə-in itəmat. Inu nipahrienən itəm suah kit təmən, “Nıan netəm rəhalat nolən təwır koatan ilat netəm kotərat, netəm kotərat koatərəkin nolən wır rəhalat.” ³⁴ Otıtəlig-pa mın motos ətuatıp nenatıgən rəhatəmat itəm tətuatıp məmə nəkotol mihin, kən motəhlman təfagə rat mın, məto-inu itəmat neen kotəruru əh Uhgın, kən inu nat kit rəha naulısən.

Nıpəti etəm təmımıs tatəmegəh mın

³⁵ Məto okəmə netəmım neen kotətapəh məmə, “?Etəm təmımıs okotəmegəh əhro nulan? ?Okotos nıpəti naka motuwa?” ³⁶ !Nəghatən əh talməl! Nıkutı nat itəm nəməfe, otəkəike mımıs pıtən, uarisig u təpanəmegəh. ³⁷ Nıan nakəfe nıkutı nat, nə səfəən nəukətın itəm otuwa, məto nıkutı nat əm, kəm-naka in nıkutı wıt o nat pısın kit. ³⁸ Məto Uhgın tol tatəwıə e nəukətın itəm in tolkeike mihin, kən e nıkutın nat rafın, in əm tatos-ıpa nıpətılət. ³⁹ Nıpətılət rafın kəsotahmen-ahmenən. Nıpəti etəmım tol pısın e rəha nat megəh mın, ne mənıg mın, ne nəm itəhəi. ⁴⁰ Əpəh e neai, natımnat əh-ikın, kən e nətueıntən natımnat mın əh-ikın tol pısın. Nıan kotəplan nat əpəh ilıs e neai məmə in təwır, rəhan nəwırən in tol pısın e nəwırən rəha nat əpəh ləhau e nətueıntən. ⁴¹ Kən nəhag-əhagən rəha mıtgar tol

* **15:20:** Kristo in tahmen e nəniəkısən rəha Uhgın məmə netəmım rafın okotəmegəh mın e nımısən. **15:21:** Rom 5:12 **15:23:** 1 Tes 4:16; Nol Əpən 20:5 **15:25:** Mat 22:44 **15:26:** Nol Əpən 20:14 **15:27:** Sam 8:6

† **15:29:** Pol təsən ətuatıpən məmə in tolkeike məmə netəmım okotol bəptais elat o netəmım itəm kınotımıs rəkıs, məto təmən əm məmə netəmım neen kəmoatol nəhlan. Kən kıtət roıu, tıəkıs o nıtunən nıpəti nəghatən u. **15:30:** Rom 8:36 ‡ **15:32:** Pol tatəghat o tıkimır mın rəhan əpəh Efesas, məto sənəmə nat megəh mın pahrien. **15:32:** Aes 22:13 **15:36:** Jon 12:24

pisin e nāmihlən rəha məwig ne nasiəən rəha məhau min. Kən nasiəən rəha məhau min neen, kotol pisin e rəha neen min.

⁴² Kən tahmen-ahmen əm e nipəti netəm kəmotimis itəm koatəmegəh min. Nipətin itəm kəmitənim otəmnəmit, məto nian otəmegəh min, otəsəmnəmit minən. ⁴³ Nian katitənim, in nat kit itəm netənim kəsotolkeikeən, məto nian otəmegəh min, in nat kit itəm netənim okotəplan rəhan nəwirən. Nian katitənim, nəsanənən rəhan tikə, məto nian otəmegəh min, təsanən. ⁴⁴ Nian katitənim nipətitat, in nat rəha nətueintən, məto nian otəmegəh min, in nat rəha nego e neai. Okəmə nipətin əh-ikin rəha nətueintən, rəha nego e neai min əh-ikin. ⁴⁵ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Etəm tətəupən agın-əh, Atam, təmuwa mos namegəh.” Kən namnu Atam, inu Kristo, təmuwa narmın u tatos-ipa nəmegəhən. ⁴⁶ Nat rəha narmın təməsaupənən muwa, məto nat rəha nətueintən, uarisig lan nat rəha narmın təpanuwa. ⁴⁷ Etəm təməsaupən agın, kəmol e nimoulul rəha nıməptən, məto etəm tatarisig u Kristo, təmisi-pən e nego e neai. ⁴⁸ Netənim rafin rəha nətueintən, nipətilat kotahmen e nipəti Atam, məto netənim itəm okotuwın e nego e neai, nipətilat okotahmen e nipəti Kristo, etəm u təmisi-pən ikin. ⁴⁹ Roiu kitat kotahmen e Atam u rəha nətueintən, kən tol nəhlan, o nian kit okotahmen e Kristo u rəha nego e neai.

⁵⁰ İatən-iarəp kəm itəmat, piak min ne winik min məmə, nipətin ne nita etənim otəsuwinən e nəməmə rəha Uhgın, kən tahmen-ahmen əm, nat itəm otəmnəmit otəsəən nat itəm tətətig lilin. ⁵¹ Otətəlig-in-tu, kən oekən nat anion məmə, sənəmə kitat rafin okotimis, məto Uhgın otol nipətitat rafin tuwiwi, ⁵² in otol uəhai əm tahmen e nipətin, nian namnu təwi rəha Uhgın otasək, məto-inu təwi otasək, kən netəm kəmotimis okotəmegəh min məsotimis minən, kən Uhgın otol nipətitat tuwiwi. ⁵³ Tol nəhlan məto-inu, nat itəm otəmnəmit otəkəike muwin e nat itəm otəsəmnəmitən, kən nat itəm otimis otəkəike muwin e nat itəm otəsəmisən mətatig lilin. ⁵⁴ Nian nat itəm tətəmnəmit təmuwin e nat itəm təsəmnəmitən, ne nat itəm otimis təmuwin e nat itəm otəsəmisən mətatig lilin, kən nəghatən itəm kəməte otuwa nipahrienən, tatən məmə, “Nəluaginən tinol namnun. Uhgın təmol win agın. Nəmisən tinikə.”

⁵⁵ “!Ei, Nəmisən! ?Onakahrol nulan mol win etimat?

!Ei, Nəmisən! ?Onakahrol nulan mus itimat?”

⁵⁶ Təfagə rat in tahmen e nat kit tatus itəm kən matuwa in nəmisən, kən Lou tatol təfagə rat nəsanənən rəhan tepət. ⁵⁷ !Məto pəs kotənwiwi Uhgın! Tatol məmə kitat koatol win e rəhatat İərəmə rə Iesu Kristo.

⁵⁸ Tol nəhlan, piak min ne winik min, otətul əskasik. Sotegəhan-inən nat kit təloal etəmat. Nian rafin, otol wək rəha İərəmə rə e nikitəmat rafin, məto-inu nəkotitun məmə wək rəha İərəmə rə itəm nəkoatol, sənəmə nat əpnəpən əm.

16

Məni o nasituən e iəfak min əpəh Jerusalem

¹ Roiu iakən məni o nasituən e iəfak min əpəh Jerusalem. Otol tahmen əm məmə emən mihin kəm nıməfak min əpəh profens əh Kalesia. ² E Sante min rafin, itəmat rafin kitiah kitiah otəkəike mələhəu kalın məni neen. Etənim itəm in tatos məni asol, otələhəu kalın tepət, kən etənim itəm tatos məni əkəku, otələhəu kalın noan məsin. Tol nəhlan, nian ekimnə, okol nəkəsotalkut minən o nolən məni ilat rafin nian kitiah əm. ³ Kən otətgi-arəp itəmat neen məmə okotəmik məni motuwın, kən nian ekimnə, ekəte naoa mən-iarəp ilat kəm netəm Jerusalem, kən mahl-ipən ilat kotəmik məni motuwın əpəh ikin. ⁴ Okəmə ekəplan məmə təwir məmə io min ekuwin, kən ilat okotətəu-pa io.

Naliwəkən min rəha netəm-iasol min neen

15:43: Fil 3:20-21 **15:45:** Jen 2:7 **15:51:** 1 Tes 4:15-17 **15:52:** Mat 24:31 **15:53:** 2 Kor 5:4 **15:54:** Aes 25:8 **15:55:** Hos 13:14 **15:56:** Rom 7:13 **16:1:** Rom 15:25-26; 2 Kor 8:1-9

⁵ Uarisig epanimnə muag itəmat, ekuwin-pən Masetonia, mətə-inu ekaupən muwin muag niməfak mīn əpəh ikin. ⁶ Kəm-naka ekatig məsin kitat mīn itəmat, mə kəmə tahro, koatatig əm mətəarus nətəpən tol namnun. Tol nəhlan, nəkotitun nasituən lak e rəhak naliwəkən itəm iatuwin-pən mīn ikin. ⁷ Esolkeikeən məmə ekimnə məplan itəmat u miet mīn, mətə iakolkeike məmə ekimnə kotatig məsin okəmə Iərəmərə tegəhan-in io. ⁸ Mətə etatig əm Efesas mətəarus nian rəha Pentekos, lafet rəha Nagwənan Wi, ⁹ mətə-inu Uhgīn tamerəh e suatip asol ron io məmə ekol wək təwir itəm otəe-in noan tepət, nat əpnapin netəmim tepət kotalkut məmə okotahtosig-in io o nolən wək.

¹⁰ Okəmə Timoti timnə məplan itəmat, otol təwir kəm in motos-ipən nisiiən kəm in, mətə-inu in tatol wək rəha Iərəmərə tahmen əm lak. ¹¹ Sotolən məmə itəmat kit tatehm əhau in. Otahl-ipa tuwa kən motasitu lan e rəhan naliwəkən məmə otitəlig-pa ron io. Iatəsaħgin piatat mīn ilat Timoti məmə okotuwa motehm io.

¹² Kən e piatat Apolos, emətapəh əskasik məmə in otəkəike mətəu-pən piatat mīn mimnə məplan itəmat. In təsolkeikeən pik məmə otimnə əh-roiu, mətə in otimnə e nian itəm tətūatip ron.

¹³ Otegəs. Otətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat. Məsotəginən. Motol nətəligən rəhatəmat təskasik. ¹⁴ Natimnat rafin agin itəm itəmat nəkoatol, otol e nolkeikeən.

¹⁵ Itəmat nəkotitun məmə Stefanas ne rəhan mīn, ilat kəmotəupən motən nīpahrienən e Iesu əpəh Akaea, kən ilat kotalkut əskasik o nasituən e iəfak mīn. Iatən əskasik kəm itəmat piak mīn məmə, ¹⁶ otisiai-in ilat motol nəwialat, ne netəmim rafin itəm koatol pik wək o niməfak. ¹⁷ Nīkik təmagien nian Stefanas, ne Fotunatas, ne Akaekas kəməhaliet-arəpa, mətə-inu nat əpnapin itəmat nakotikə, mətə nian eməplan iləhal, tahmen əm məmə eməplan itəmat. ¹⁸ Iləhal kəməhaləs-ipər pik rəhak nətəligən tahmen əm məmə kəməhalol etəmat. Netəm kotol nəhlan, okəike kisii-in ilat.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹⁹ Niməfak mīn e profens əpəh Esia koatən təwir kəm itəmat. Akwila ne Prisila kioalkeike pik məmə okuən təwir kəm itəmat e nərgi Iərəmərə ilat iəfak mīn itəm kəmotuəfimīn e nimə rəhalau. ²⁰ Piatat mīn rafin ikin-u koatən təwir kəm itəmat. Otən təwir kəm itəmat mīn tahmen məmə itəmat kitiah əm e Kristo.

²¹ Io Pol, iatos pen matətə əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwir kəm itəmat.

²² Okəmə suah kit təsolkeikeən Iərəmərə, pəs nalpīnən rəha Uhgīn tatuwin ron.

!Iərəmərə rəhatimat, wa-ta!

²³ Pəs Iərəmərə Iesu tawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat.

²⁴ Ekahl-ipinə rəhak nolkeikeən kəm itəmat rafin e Kristo Iesu. Əwəh.

2 Korin

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwın kəm iəfak mın ikın Korin

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 2 Korin

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm niməfak rəha Korin, ne iəfak mın rəha profens Akaea.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol tınəməte rəkis naoa kışıl mahl-ipən kəm niməfak rəha Korin. Inu naoa itəm tatol kuwıt lan. Məto naoa itəm tatol kitiəh, ne naoa itəm tatol kışıl, ilau kəmiakə. Naoa itəm tatol kəiu, inu 1 Korin, kən e naoa u in təməghat əskasik kəm ilat məmə okotəg-ətuatip-in nolən rat mın rəhalat, kən in təməgətun mın ilat e natimnat pışın mın neen. Ilat tepət e niməfak kotətəu-pən nətəligən rəha Pol itəm təməte e naoa 1 Korin. Məto neen əh-ikın, ilat koatən məmə Pol in sənəmə etəm-iasol, kən təsətuatipən məmə in otəghat mın nəhlan. Kən ilat koatən məmə in tatol wək rəhan o nosən əm mənı.

?Təməte naoa u o naka? Pol in təməte naoa u matəgətun məmə in aposol kit, kən Uhgın in təmos-ipən wək u kəm in, kən tətuatip əm məmə in otəghat nəhlan kəm ilat. Kən in tolkeike məmə otən-iəhau nəgətun eiueiuə mın itəm koatatig Korin.

Pol təmən təwır kəm ilat

¹ Io Pol, itəm Uhgın təmıtəpun e nəwian məmə io aposol rəha Kristo Iesu, iatəte naoa u itımlau piətət Timoti. Naoa u tatimnə kəm itəmat, niməfak rəha Uhgın əpəh Korin, ne iəfak mın ilat rafın əpəh ikın Akaea. ² Pəs Uhgın Tata rəhatat ne İərəmərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Uhgın itəm tatol kepin netəmim

³ Pəs kotənwiwi Uhgın, u in Uhgın ne Tata rəha İərəmərə rəhatat Iesu Kristo. In Tata itəm in nəukətın nasəkitunən, kən in Uhgın itəm nol kepinən rafın tatışi-pən ron. ⁴ In tatol kepin kitat e nəratən rafın rəhatat məmə kitat kotıtun nol kepinən netəmim e nəratən pışın pışın mın. Kən kitat kotol kepin ilat e nolən rəha nol kepinən itəm Uhgın təmöl kəm kitat. ⁵ Tahmen əm e nahməən itəm Kristo təmos, təmuwa mın e nəmegəhən rəhatat. Kən e nolən kitiəh əm, Kristo in suatip məmə nol kepinən təmuwa pik e nəmegəhən rəhatat, kən roiu nol kepinən rəhatat tatuwın mın o netəmim pışın pışın mın. ⁶ Okəmə itimat ekoatəto nahməən, nahməən əh tatuwa otimat nian ekoatən-iarəp namnusən təwır, kən namnusən təwır əh otol kepin itəmat mosmegəh itəmat. Okəmə Uhgın təmöl kepin itimat, tatol məmə itimat ekotıtun nol kepinən itəmat. Kən noan nol kepinən əh, tatoe-in e nəmegəhən rəhatəmat, kən nian nəkotatig e nahməən kitiəh əm itəm kitat kotatig lan, tətəsitə etəmat məmə onəkotətul əskasik matuwın matuwın. ⁷ Itimat emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən o Uhgın otəmat məmə onəkotətul əskasik. Tol nəhlan məto-inu kitat rafın koatatig e natigən kitiəh əm məmə, itəmat nakoatəto nahməən itəm ekoatatig lan, kən tahmen-ahmen əm məmə nakotos nol kepinən kitiəh əm rəha Uhgın itəm emotos.

⁸ Piak mın ne wınik mın, ekotolkeike məmə nəkotıtun wır nian əskasik mın itəm emotatig lan e profens ikın Esia. Nəratən asol mın kəmotu itimat, taprəkis-in nəsanənən rəhatimat, təmöl nikitimat təht məmə okəm-naka ekotımış. ⁹ Nıpahrienən, itimat emotəto məmə kinegəhan-in rəkis itimat məmə ekotımış. Məto nian əskasik mın əh kəmotuwa məmə esotagileən etimat, məto ekotagile e Uhgın itəm tatol etəm təmımış təmegəh mın. ¹⁰ In təmosmegəh itimat e nəratən asol əh itəm təmatuwın o nımışən, kən in otosmegəh

itimat e n̄arat̄an it̄am ot̄apanuwa. Emot̄al̄h̄au-p̄an ̄askasik r̄ahatimat n̄at̄eliḡan lan m̄am̄a in ot̄osmeḡah m̄in itimat. ¹¹ K̄an in otol n̄ahl̄an nian nakot̄afak otimat m̄am̄a, net̄amim tep̄at okot̄anwiwi Uhḡin o nat̄imnat wir̄ it̄am in otol k̄am itimat m̄ato-inu net̄amim tep̄at k̄amot̄afak otimat.

Pol t̄am̄uhlin r̄ahan n̄at̄eliḡan o r̄ahan naliw̄ak̄an

¹² Roiu ek̄an n̄aghat̄an u m̄asaulis̄an m̄am̄a, e n̄at̄eliḡan r̄ahatimat, n̄ikitimat t̄eht m̄am̄a esotol̄an nat kit t̄arat e nol̄an r̄ahatimat. E nol̄an m̄in rafin it̄am emotol, itimat emot̄at̄au-p̄an suat̄ip it̄am Uhḡin t̄am̄it̄ap̄un m̄am̄a emot̄aghat̄ at̄uat̄ip ̄am moat̄an ̄ahag-̄ahag n̄aghat̄an. Emotol nol̄an ̄ah k̄am net̄am ̄ap̄nap̄in ̄am r̄aha n̄atueint̄an, k̄an motol tapr̄akis k̄am it̄amat. Esot̄aghat̄an e n̄itun̄an ̄am r̄ahatimat r̄aha n̄atueint̄an, m̄ato emot̄agile ̄am e n̄awir̄an r̄aha Uhḡin. ¹³⁻¹⁴ Iat̄an n̄ahl̄an m̄ato-inu, esot̄atēan n̄aghat̄an kit it̄am tīakis ot̄amat o n̄afin̄an, o n̄itun̄an n̄ip̄atin. Roiu, n̄akot̄itun m̄asin n̄at̄eliḡan r̄ahatimat, m̄ato iakolkeike pik̄ m̄am̄a nian kit on̄akot̄itun rafin. K̄an e nol̄an ̄ah, nian Īar̄am̄ar̄a Iesu otuwa m̄in, it̄amat on̄akot̄agien otimat tahmen m̄in m̄am̄a itimat ekot̄agien ot̄amat.

¹⁵⁻¹⁶ M̄ato-inu en̄itun m̄am̄a nakot̄agien otimat, n̄ikik t̄eht m̄am̄a nian ekatuw̄in Masetonia, ekaup̄an m̄imn̄a m̄aplan it̄amat, k̄an nian ekit̄eliḡ Masetonia, ekimn̄a m̄in m̄aplan it̄amat. Tol n̄ahl̄an, nakatos n̄awir̄an mau k̄aiu. K̄an uarisig e it̄am m̄in ̄ah, on̄akotasitu lak motahl-ip̄an io ekuw̄in n̄it̄an Jutia. ¹⁷ ?N̄ikitimat t̄eht m̄am̄a, nian emol n̄at̄eliḡan m̄in ̄ah, m̄ato emol ̄ap̄nap̄in ̄am? ?O, k̄am-naka n̄at̄eliḡan r̄ahak t̄am̄isi-p̄an e nol̄an r̄aha n̄atueint̄an, tahmen e net̄amim it̄am koat̄an “̄aw̄ah” ne “k̄ap” e n̄aghat̄an kit̄īah ̄am?

¹⁸ It̄amat n̄akot̄itun m̄am̄a Uhḡin nian rafin tatol r̄ahan n̄aghat̄an, k̄an io m̄in, r̄ahak n̄aghat̄an k̄am it̄amat s̄an̄am̄a, “̄aw̄ah” ne “k̄ap,” ¹⁹ m̄ato-inu r̄ahak n̄aghat̄an o N̄ati Uhḡin Iesu Kristo, it̄am em̄ahal̄an-iar̄ap̄ k̄am it̄amat it̄im̄ahal̄ Saelas ne Timoti, s̄an̄am̄a, “̄aw̄ah” ne “k̄ap,” m̄ato e Kristo, nian rafin r̄ahak n̄aghat̄an in “̄aw̄ah,” in n̄ipahrien̄an. ²⁰ Tol n̄ahl̄an m̄ato-inu, nat ̄ap̄nap̄in n̄anīakis̄an kuw̄ah Uhḡin t̄amol, ilat kotuwa n̄ipahrien̄an e Kristo, inu n̄aghat̄an “̄aw̄ah” r̄aha Uhḡin. Tol n̄ahl̄an, e Kristo, kitat koat̄an “Amen, ̄aw̄ah” k̄am Uhḡin, k̄an moat̄il̄as-ip̄ar̄ n̄arḡin lan. ²¹ Uhḡin ̄am tatol itimat ekoat̄atul ̄askasik e Kristo kitat m̄in it̄amat. In t̄am̄it̄ap̄un kitat, ²² k̄an t̄amol mak e n̄ameḡah̄an r̄ahat̄at m̄am̄a kitat r̄ahan m̄in, k̄an t̄am̄el̄h̄au-p̄an r̄ahan Narm̄in e n̄ikitat m̄am̄a kitat okot̄itun roiu m̄am̄a r̄ahan n̄anīakis̄an m̄in, ilat rafin okotuwa n̄ipahrien̄an e n̄ameḡah̄an r̄ahat̄at o nian kit.

²³ K̄an roiu, ok̄am̄a es̄an̄an n̄ipahrien̄an, p̄as Uhḡin otol nalp̄in̄an k̄am io. Em̄asuwam̄an Korin m̄ato-inu esolkeikēan m̄am̄a ek̄an n̄aghat̄an ̄askasik kit k̄am it̄amat. ²⁴ Esotolkeikēan m̄am̄a ekot̄ar̄am̄ar̄a e nahat̄at̄ēan r̄ahat̄amat, k̄ap. M̄ato ekotol w̄ak kitat m̄in it̄amat o nagien̄an r̄ahat̄amat, m̄ato-inu it̄amat n̄inoat̄atul ̄askasik r̄akis e nahat̄at̄ēan r̄ahat̄amat.

2

¹ Tol n̄ahl̄an, en̄an r̄akis e n̄ikik m̄am̄a okol es̄imn̄a m̄in̄an m̄aplan it̄amat mol n̄ikitamat tahm̄a. ² ?Em̄an n̄ahl̄an m̄ato-inu, ok̄am̄a ekol n̄ikitamat tahm̄a, pah u ik̄in-un otol io n̄ikik tagien? It̄amat ̄am, it̄am emol n̄ikitamat tahm̄a. ³ K̄an em̄ate naoa ̄ah, m̄am̄a nian ekimn̄a, es̄atōan t̄arat e n̄ikik. Esolkeikēan m̄am̄a net̄amim it̄am okot̄ak̄aike motol n̄ikik tagien, ilat okotol m̄am̄a ek̄ato t̄arat. Em̄ate naoa ̄ah e nol̄an ̄ah, m̄ato-inu en̄itun m̄am̄a kitat kit̄īah ̄am, k̄an nian n̄ikik tagien, k̄an n̄ikitamat m̄in tagien. ⁴ Tol n̄ahl̄an, nian em̄ate naoa ̄ah k̄am it̄amat, n̄ikik t̄ap̄ou pik̄ ot̄amat, k̄an n̄ikik tit̄aḡit̄, nahui n̄am̄t̄ak̄ taīah ot̄amat. Es̄atēan naoa ̄ah m̄am̄a otol n̄ikitamat t̄ap̄ou, m̄ato em̄ate m̄am̄a on̄akot̄itun r̄ahak nolkeikēan asol ot̄amat.

Aluin nol̄an rat m̄in r̄aha nol t̄afaḡa

⁵ Etämim itäm tæmol næratæn, tæmol io ekæto tærat, mæto tæmol itæmat rafin nakotæto tærat pik, mæto esolkeikeæn mæmæ næghatæn ræhak e nat u in tæskasik pik. ⁶ Nalpinæn itäm itæmat tepæt næmotos-ipæn kæm in tinahmen. ⁷ Mæto roiu æh, nækotækæike motaluin ræhan nolæn rat kæn motol-wir nikin, mæmæ nikin otæspou pikæn mol tæme e ræhan næmegähæn. ⁸ Iatætapæh æskasik otæmat mæmæ nakotuwîn motol tæwir kæm in mæmæ in otitun ræhatæmat nolkeikeæn ron. ⁹ Emæte naoa æh kæm itæmat mæmæ ekæplan mæmæ onækotol næwiak e natimnat rafin, o kæp. ¹⁰ Okæmæ itæmat nækotaluin nolæn rat ræha suah kit, io min ekaluin ræhan nolæn. Okæmæ suah æh tæmol nat tærat neen mæmæ io ekækæike maluin ræhan nolæn, mæto enaluin rækis ræhan nolæn e niganæmti Kristo. Emol næhlan mæmæ otasitu etæmat ¹¹ mæmæ Setan otæsærækinæn kitat e ræhan neiueiuæn min, mæto-inu kitat kotitun rækis ræhan nætæligæn o nolæn næratæn.

*Netämim itäm koatæn-iaræp
namnusæn tæwir*

¹² Nian emuwîn æpæh Troas o næn-iaræpæn namnusæn tæwir ræha Kristo, emæplan mæmæ Iæræmære tæmol suatip kæm io. ¹³ Mæto esatig æmælinuæn e ræhak nætæligæn mæto-inu, emæsæplanæn piak Taetas ikin æh. Kæn emauiatipin ilat, miet muwîn Masetonia.

¹⁴ Pæs kotænwiwi Uhgîn, mæto-inu in tæmol win e ræhan tikimir min e næluaginæn. Kæn tahmen e kig kit itäm tæmol win e næluaginæn minatitælig matit ræhan mopael min ne ræhan tikimir min, Uhgîn tatit itimat e Kristo. Kæn itimat ræhan min netämim itäm ioatæn-iaræp nenatigæn ræha Kristo, kæn nenatigæn æh in tahmen e næmiæwîn kit itäm tatuwîn ikin pisin-pisin min. ¹⁵ E niganæmti Uhgîn, itimat ekotahmen e næmiæwîn ræha Kristo kæn netämim rafin, netämim itäm Uhgîn tatosmegäh ilat, ne netämim itäm okotuwîn e nalpinæn ræha Uhgîn. ¹⁶ Itimat næmiæwîn ræha nimisæn kæm neen itäm tatægætun ilat mæmæ okotimis. Kæn itimat næmiæwîn ræha næmegähæn kæm neen, itäm tatægætun ilat mæmæ Uhgîn otosmegäh ilat. ?Kæn pah u titun nolæn wæk asol æh? ¹⁷ Mæto itimat esotahmenæn e netäm æpnarin min, itäm koatæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn o nos æmæn mæni. Kæp, mæto Uhgîn tæmahl-ipæn itimat, kæn e Kristo, itimat ekotæn-iaræp namnusæn tæwir e niganæmti Uhgîn, kæn næghatæn ræhatimat tæmisi-pæn e nikitimat itäm tætuatip æm.

3

¹ Okæmæ naka nikitæmat tæht mæmæ enoatilæs-ipær itimat mæmæ itæmat onækotegæhan lan. Netämim neen okotækæike motos naoa kit itäm kæmæte elat nian koatuwîn o netäm kotæruu ilat. ?Tahro nikitæmat tæht mæmæ suah kit otækæike mæte naoa næhlan etimat kæm itæmat? ?O, tahro itæmat æm nakotolkeike mæmæ onækotæte? !Kæp! ² Itæmat atip æm nækotahmen e naoa itäm tatol æp wæk ræhatimat. Naoa æh kæmæte-pæn e nikitimat, itäm netämim rafin koatafin kæn moatitun. ³ Itæmat noa ræha wæk ræhatimat. Kæn næmegähæn ræhatæmat tatægætun mæmæ itæmat naoa kætafin itäm Kristo tæmæte. Kristo tæmæte naoa æh e Narmîn Ræha Uhgîn itäm tæmegäh, mæto tæsæteæn e nelmi etämim. Kæn in tæmæsæte-pænæn e kæpiel epin-epin, mæto tæmæte-pæn e niki netämim.*

⁴ Itimat esotægînæn o nænæn næhlan otæmat mæto-inu itimat ioatatig e Kristo, kæn moatahatætæ æskasik e Uhgîn. ⁵ Nikitimat tæsæhtæn mæmæ itimat æm ekotahmen o nolæn wæk u, ne noan ræha wæk. Mæto Uhgîn æm tatol mæmæ itimat ekotitun nolæn wæk. ⁶ In tæmol mæmæ itimat ekotahmen mæmæ ekotuwa ræhan iolwæk min ræha næniækisæn wi ræha nasituæn itäm Uhgîn tæmæn. Næniækisæn wi æh tæsisipænæn e Lou itäm kæmæte, mæto tæmisi-pæn e Narmîn Ræha Uhgîn, mæto-inu Lou itäm kæmæte tatol mæmæ netämim koatuwîn o nimisæn, mæto Narmîn Ræha Uhgîn tatos-ipa næmegähæn.

2:11: Luk 22:31 **2:12:** Wæk 14:27; 1 Kor 16:9 **2:13:** Wæk 20:1 **2:16:** Luk 2:34; 2 Kor 3:5-6 **3:1:** Wæk 18:27; 2 Kor 5:12 **3:2:** 1 Kor 9:2 * **3:3:** Nian Pol tatægæt e næghatæn "kæmæsæte-pænæn e kæpiel epin-epin," tatægæt e Lou itäm Uhgîn tæmos-ipæn kam Moses, kæn Moses tæmæte e kæpiel. **3:3:** Eks 24:12; Jer 31:33; Esik 36:26-27
3:4: Wæk 20:31 **3:6:** Jer 31:31; Jon 6:63; 1 Kor 11:25

Nəhag-əhagən rəha Nəniəkisən Wi Rəha Nasituən

⁷ Otətəlig-in-tu. Nian Uhgın təməte Lou e kəpiel, mos-ipən kəm Moses, nəhag-əhagən əh-ikin rəha Uhgın, kən nəhag-əhagən əh təmalpin niğanəmti Moses, kən netəm Isrel okol kəsotəplanən niğanəmtin, nat əpnəpin nəhag-əhagən tinateiuaiu. Kən okəmə wək rəha Lou in suatip itəm tatuwin o nimisən, məto in təhag-əhag, ⁸ kən wək rəha Narmin Rəha Uhgın otəhag-əhag pik. ⁹ !Okəmə wək itəm kəmakil netəmim məmə otəkəike motimis, in tatəhag-əhag, kən wək itəm tatol netəmim kotətuatip e niğanəmti Uhgın, in tatəhag-əhag pik agin! ¹⁰ Nipahrienən, nəniəkisin oas rəha nasituən itəm təməhag-əhag auppən, roiu in təsəhag-əhagən, məto-inu nəniəkisin wi itəm təhag-əhag pik agin, tinəprəkis-in itəm auppən. ¹¹ !Kən okəmə wək rəha Lou itəm otəpanikə, tinuwa e nəhag-əhagən, kən wək rəha Narmin Rəha Uhgın itəm otatig lilin, tatəhag-əhag pik agin-əh!

¹² Tol nəhlan, məto-inu emotələhəu-pən əskasik rəhatimat nətəligən e wək əh rəha Narmin Rəha Uhgın, nətəligən rəhatimat təkəsik e Uhgın, kən məsotəginən o nən-iarəpən rəhan nəghatən. ¹³ Itimat esotahmenən e Moses, itəm təmətəlpin niğanəmtin e niməhan agege məmə netəm Isrel okəsotəplanən məmə nəhag-əhagən teiuaiu muwin mikə. ¹⁴ Məto Uhgın təmöl nətəligən rəhalat tiəkis. Kən mətoarus-pa əh-roiu, niməhan əh tətəhtosig-in nətəligən rəhalat nian kotəfin Naoa Rəha Nəniəkisən Oas.† Uhgın təsos-irəkisən əh niməhan əh, məto-inu tatos-irəkis əm e Kristo. ¹⁵ Əwəh, mətoarus-pa əh-roiu ne, nian kotəfin Lou rəha Moses, niməhan kit tatəfətain nikiilat. ¹⁶ Məto okəmə etəmim pah təuhlin mətag-pən o İərəmərə, niməhan əh otiet rəkis. ¹⁷ Otətəlig-in-tu, İərəmərə əh, in Narmin. Kən ikin Narmin rəha İərəmərə tətətig ikin, in tatikis kitat. ¹⁸ Kən kitat, itəm kəsəfətainən niğanəmtitə e niməhan, koatəplan nəhag-əhagən asol rəha İərəmərə, kən netəmim koatəplan nəhag-əhagən əh e nəmegəhən rəhatat. Kən in tatəuhlin nəmegəhən rəhatat məmə okotuwa kahmen lan e nəhag-əhagən itəm rəhan nəsanənən tatər tatər. Kən nəhag-əhagən əh təmisi-pən o İərəmərə itəm in Narmin Rəha Uhgın.

4

Nat keike e kipəhau oas

¹ Tol nəhlan, nikitimat təsəpouən o wək u məto-inu itimat emotos e nasəkitunən rəha Uhgın. ² Məto e nolən rəhatimat esotəgəhan-inən nolən itəm tatəhluaig ne nolən aulis min. Ko esoteiuəən məsotəuhlinən nəghatən rəha Uhgın. !Kəp! Məto itimat ioatən ətuatip əm nipahrienən, kən e nolən əh, e niğanəmti Uhgın, emotol-arəp e niğanəmti netəmim rafin məmə rəhatimat nolən in tətətuatip. ³ Kən okəm-naka namnusən təwir itəm ekoatən-iarəp in tatəhluaig o netəmim neen, məto kəp, tatəhluaig əm o netəmim itəm koatətəu-pən suatip o nuwinən e nigəm asol. ⁴ Koatətəu-pən suatip əh məto-inu Setan, u in İərmis itəm tatərəmərə e nətueintən u, təməfətain nətəligən rəhalat, məmə kəsotəplanən nəhag-əhagən wir rəha namnusən təwir itəm tatuəp mətəsiəgəpin ilat. Nəhag-əhagən əh təmisi-pən e Kristo. Kən nian kitat koatəplan Kristo, kən kitat koatəplan məmə Uhgın in tahro nulan. ⁵ Itimat esotən-iarəp atipən itimat, məto ioatən-iarəp İesu Kristo məmə in İərəmərə, kən itimat iolwək min rəhatəmat o nərgi İesu. ⁶ Tol nəhlan məto-inu Uhgın u təmən məmə, “Pəs nəhag-əhagən tuəp məsiəgəpin ikin tapinəp ikin,” in təmasiəgəpin e nikitat məmə kitat kotitun nehmən nəsanənən, ne nepətən əhag-əhag rəha Uhgın, kən kitat koatehm natimnat min əh e niğanəmti Kristo.

⁷ Məto kitat koatos nat keike əh e kipəhau oas, inu nipətətitat. Tol nəhlan məmə otəgətun məmə nəsanənən wir əh taprəkis, təmisi-pən e Uhgın, təsisi-pamən otat. ⁸ Nəratən tepət koatiləs pikən itimat e suatip min rafin, məto təsərəkənən itimat. Nian neen ekotəruru

3:7: Eks 34:29 **3:9:** Dut 27:26; Rom 1:17 **3:11:** Luk 22:31 **3:12:** Wək 14:27; 1 Kor 16:9 **3:13:** Eks 34:33

† **3:14:** “Naoa Rəha Nəniəkisən Oas” in “Oltesteman.” **3:16:** Eks 34:34 **3:17:** Jon 8:36; Rom 8:2 **4:2:** 2 Kor 2:17; 1 Tes 2:5 **4:4:** Efes 2:2; Kol 1:15; Hip 1:3 **4:6:** Jen 1:3; Aes 9:2; 2 Kor 3:18 **4:7:** 2 Kor 5:1

suatip, mæto esotapəsən nalkutən. ⁹ Netəmim koatol nəratən kəm itimat, mæto Uhgîn təsapəsən itimat. Koatoh itimat, mæto kəsotərəkinən itimat. ¹⁰ Ikin pəhruən ioatuwin ikin, katohamnu nīpətīmat tahmen e kəmo hamnu Iesu. Tol nəhlan məmæ, netəmim okotəplan nəmegəhən rəha Iesu e nīpətītat. ¹¹ Kən itimat itəm ekoatəmegəh, nian rafin kategəhan-in itimat məmæ ekotimīs o nərgi Iesu. Tol nəhlan məmæ netəmim okotəplan rəhan nəmegəhən e nīpətītat itəm otəpanimīs nian kit. ¹² Kənu, nian rafin itimat ioatīləs pīkən nīmīsən məmæ itəmat onəkotītun nəmegəhən itulīn.

¹³ Naoa Rəha Uhgîn tatən məmæ, “Emahatətə, kən tol nəhlan ekatən.” Kən e nolən kitiəh əm rəha nahatətəən, itimat mīn ekotahatətə, kən tol nəhlan ekoatən, ¹⁴ mæto-inu itimat ekotītun məmæ, etəm təmol Iərəmərə Iesu təmegəh mīn e nīmīsən, in otol itimat ne itəmat, kitat rafin kotəmegəh mīn e nīmīsən kitat Iesu, kən mæf-iarəp kitat e nīganəmtīn. ¹⁵ Natimnat rafin u o nəwīrən rəhatəmat, kən nian nəwīrən rəha Uhgîn tatiuw-pa netəmim tepət təhmin mīn okotuwa o Kristo, kən okotos-ipən nənwīwīən tepət kəm Uhgîn, kən okotīləs-ipər nərgīn ilīs ilīs agīn.

¹⁶ Tol nəhlan, nīkitimat təsəpouən. Nat əpnapīn məmæ nīpətītat tateiuaiu roiu, mæto Uhgîn tatol nīkitimat tatuwiwi nian rafin. ¹⁷ Tol nəhlan mæto-inu, nəratən itəm koatīg lan, ilat nat əpnapīn əm, kəsotatīgən tuwəh. Mæto noalat in nəhag-əhagən wīr itəm otətātīg lilīn, kən in təwīr mæfīgəm taprəkīs-in ilat. ¹⁸ Kən tol nəhlan, nīganəmtītāt kəsotətulən e nat itəm katəplan, mæto koatətul e nat itəm kəsəplanən, mæto-inu nat itəm katəplan in nat rəha roiu əm, otəpanikə, mæto nat itəm kəsəplanən in namnun tīkə.

5

Nīpətīn wi əpəh e nego e neai

¹ Tol nəhlan, kotītun məmæ nīpətītat in tahmen e nīmə tapolən itəm kitat kotatīg lan ikin-u e nətueintən, kən nian kit otəmnəmīt mərat. Kən nian nīmə tapolən əh tīkə e nətueintən, mæto əpəh e nego e neai, rəhatat nīmə wi əh-ikin itəm sənəmə etəmim təmol, mæto Uhgîn əm təmol, nīpətītat wi itəm otatīg lilīn. ² Mæto roiu e nīpətītat rəha nətueintən, koatəhg nīkitat, kən kotolkeike pīk məmæ nian otatuwa itəm kitat okotuwīn e nīpətītat wi rəha nego e neai, tahmen e kitat koatuwin e natimnat wi. ³ Tol nəhlan mæto-inu sənəmə kitat okotuwa narmīn əm nīpətīn tīkə, mæto okotos nīpətīn wi rəha nego e neai. ⁴ Nīpətītat itəm otīmīs tol kitat koatekimīs moatehag rəha nəpouən, mæto sənəmə koatolkeike məmæ okotīmīs kən nīpətītat otīkə, kəp. Mæto kitat kotolkeike məmæ okotuwīn e nīpətītat wi məmæ nəmegəhən lilīn otəwīək nīpətītat rəha nətueintən itəm otīmīs. ⁵ Kən Uhgîn pīsīn əm təmol kitat o natimnat mīn əh, kən təmos-ipa Narmīn Rəhan məmæ otəgətun wīr kəm kitat məmæ rəhan nəniəkīsən mīn otuwa pahriən.

⁶ Kən tol nəhlan, nətəlīgən rəhatat təkaskīk, kən kitat kotītun wīr məmæ nian koatos əm nīpətīn rəha nətueintən u, kitat koatətul əh ihluə imə Iərəmərə ikin rəhatat. ⁷ Kitat kotatīg e nətueintən e nahatətəən e Uhgîn, sənəmə e natimnat itəm koatəplan. ⁸ Iatən məmæ nətəlīgən rəhatat təkaskīk, kən kotolkeike məmæ kotapəs nīpətītat motuwīn e nīmə wi rəhatat kitat Iərəmərə. ⁹ Tol nəhlan, okəmə kotatīg e nīpətītat, o okəmə kotapəs nīpətītat rəha nətueintən, kitat kotalkut pīk məmæ kotol natimnat itəm koatol nīki Iərəmərə tagiən. ¹⁰ Kotol nəhlan mæto-inu kitat rafin okotəkəike motətul aupən e Kristo məmæ in otakīl rəhatat nolən mīn, kən kitat kitiəh kitiəh okotos nətouən tətəu-pən natimnat itəm kəmotol e nətueintən, okəmə nat təwīr o nat tərat.

Ien əhruin mīn rəha Uhgîn

4:8: 2 Kor 1:8; 7:5 **4:10:** 1 Kor 15:31 **4:11:** Rom 8:36 **4:13:** Sam 116:10 **4:14:** 1 Kor 6:14 **4:16:** Efes 3:16 **4:17:** Rom 8:17-18 **4:18:** Kol 1:16 **5:1:** 2 Kor 4:7 **5:2:** Rom 8:23 **5:6:** Hip 11:13-16
5:8: Fil 1:23 **5:9:** Kol 1:10; 1 Tes 4:1 **5:10:** Pri 12:14

¹¹ Kən roiu əh, məto-inu ekotisiai-in İərəmərə, kən motalkut məmə ekotiuw-pa netəmim. Uhgın titun itimat ne wək rəhatimat, kən ekotolkeike məmə itəmat mın onəkotitun wir itimat. ¹² Esotolkeikeən məmə ekotiləs-ipər itimat e niganəmtitəmat, məto ekotos-ipinə rəhatimat nətəligən məmə okəm-naka nikitəmat otagien otimat. Kən roiu, nəkotitun nuhalpınən nəghatən rəha netəmim itəm kotasit o nolən itəm netəmim koatəplan, məto nikilat təsəhtən nat itəm tətətig e niki etəmim. ¹³ Okəmə itimat ialməl mın, məto o nərgi Uhgın. Kən okəmə rəhatimat nətəligən tətətip əm, in nat kit itəm otasitu etəmat.

¹⁴ Tol nəhlan məto-inu, nolkeikeən rəha Kristo tətərəmərə etimat, məto-inu itimat ekotitun wir məmə suah kitiəh əm təmimis o netəmim rafin, kən tol nəhlan, netəmim rafin kinotimis. ¹⁵ Kən təmimis o netəmim rafin məmə ilat itəm koatəmegəh, okotapəs nolən natimnat itəm ilat əm kotolkeike, məto ilat kotəkəike motol nolən mın itəm İesu tolkeike, u etəm təmimis olat kən məmegəh mın e nimisən.

¹⁶ Tol nəhlan, roiu ne, itimat esotakilən netəmim e nolən itəm netəmim rəha nətueintən kotakil netəmim lan. Nat əpnəpın nian kit emotakil Kristo e nolən əh, məto roiu esotolən.

¹⁷ Tol nəhlan, okəmə suah kit təmuwa kitiəh ilau Kristo, in təmuwa etəmim wi. !Nat oas təmikə, kən nat wi tinuwa! ¹⁸ Natimnat rafin mın əh tətisi-pən e Uhgın. Aupən kitat tikimır mın kitat Uhgın, məto e Kristo, in təməmik kitat kotuwa iuəhkır ron, mol kitat iolin mın. Kən təmos-ipa kəm itimat wək u rəha niuw-pamən tikimır mın rəha Uhgın okotuwa iolin mın. ¹⁹ Inu tatən məmə Uhgın təmiuw-pa rəhan tikimır mın e nətueintən məmə okotuwa iolin mın e Kristo, kən məsafin mınən rəhalat nolən rat mın. Kən təmos-ipa kəm itimat nəghatən u rəha niuw-pamən tikimır mın rəhan okotuwa iolin mın.

²⁰ Tol nəhlan, itimat ien əhruin mın rəha Kristo, kən tahmen məmə Uhgın tətəun-in netəmim e nəwiatimat. Kən ioatətapəh əskasik otəmat e nərgi Kristo məmə: nakotapəs nolə tikimır, kən motuwa ioli Uhgın mın. ²¹ Uhgın təmol suah u itəm rəhan nolən rat tikə, məmə in sakrifais rəha nolən rat mın rəhatat, məmə e in, kitat okotətip e niganəmti Uhgın.

6

¹ Məto-inu itimat ioatol wək kitiəh itimat Uhgın, ekotətapəh əskasik otəmat məmə nian Uhgın tətawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat, nəsotosən tahmen in nat əpnəpın əm, ² məto-inu Uhgın tatən məmə,

“E nian ətuatip, eməto ik,

kən e nian rəha nosmegəhən, emasitu lam.”

Iakən kəm itəmat, məmə roiu, in nian ətuatip rəha Uhgın, roiu in nian rəha nosmegəhən.

Nian əskasik mın e nəmegəhən rəha Pol

³ Esotolən nat kit itəm suah kit otəme lan e rəhan nahatətəən, məto-inu esotolkeikeən məmə okəsən ratən wək rəhatimat. ⁴ Məto nolən mın rafin e nəmegəhən rəhatimat koatəgətun məmə itimat iolwək mın pahrien rəha Uhgın: itimat ekotətul əskasik e nian rəha nərətən, ne nian iəkis mın, ne nian itimat ekotəto tərət. ⁵ Netəmim kəmotoh itimat, kən kəmki-pən itimat e kalapus, kən katitəp itimat məmə okoh itimat. Emotol pik wək, məsotapılən lapın, kən nəumis tus itimat. ⁶ Esotolən nolən kit itəm tatol nikitimat tamkimik, itimat ekotenatig, nətəligən rəhatimat kaifəməh, ekotol təwir kəm netəmim, Narmın Rəha Uhgın tətər e nikitimat, kən ekotolkeike netəmim e nolkeikeən pahrien. ⁷ Ekoatən əm nıpahrienən, kən nəsanənən rəha Uhgın tətətig etimat. Rəhatimat nolən ətuatip in tahmen e natimnat rəha nəluaginən o nohən ne nətlosigən. ⁸ Netəmim neen koatisiai-in itimat, neen koatehm-əhau itimat, neen koatən rat itimat, neen koatən wir itimat, neen koatən məmə itimat ekoateiuə məmə itimat iolwək mın rəha Uhgın, məto

itimat iolwæk min pahrien rəhan. ⁹Netənim neen kəsotegəhan-inən məmə itimat aposol min pahrien, məto netənim tepət koatən məmə itimat aposol min pahrien. Nian rafin nımısən tatıtəp itimat, məto ekoatəmegəh əh. Katoh itimat, məto kəsohamnuən əh itimat. ¹⁰Nikitimat təpou, məto nian rafin ekotagien əh. Rəhatimat nautə tikə, məto itimat ekotol netənim tepət rəhalat nautə tepət. Rəhatimat nat kit tikə, məto ekoatos natımnat rafin.

¹¹Piak min əpəh Korin, emotən rafin nəghatən kəm itəmat kəsapəsən kit, kən ekotolkeike itəmat e nikitimat rafin. ¹²Itimat esotahtosig-inən nolkeikeən rəhatimat otəmat, məto itəmat notahtosig-in rəhatəmat otimat. ¹³Roiu əh, iatəghat kəm itəmat məmə itəmat nenətik ətuatıp. Tətuatıp əm məmə itəmat min, nakotolkeike itimat e nikitəmat rafin.

¹⁴Sotənən kəm netəm kəsotəfakən məmə nəkoatol wæk kit itəmat min ilat. ?Nolən ətuatıp ne nolən tərət kiətun nol kələhən nat kit? ?O, nəhag-əhagən ne napinəpən kiətun nuwamən məpələh kələh muəghat? !Kəp! ¹⁵Kən e nolən kitiəh əm, Kristo ne Setan, okol kəsuanən nəghatən kitiəh nian kit. ?İəfak ne etəm təsəfakən kiətun nolən nat e nətəligən kitiəh? !Kəp! ¹⁶E Nımə Rəha Uhgın, ikin kit tikə əh-ikin o narmi nat min, məto-inu kitat u Nımə Rəha Uhgın itəm tatəmegəh. Kən Uhgın təmən məmə,

“Ekatig itimat min ilat,
kən maliwæk itimat min ilat,
kən ekuwa io Uhgın rəhalat,
kən ilat okotuwa rəhak netənim.”

¹⁷Kən İərəməərə təmən məmə,
“Tol nəhlan, otiet rəkis elat, motan isəu olat.
Kən məsotekən nat itəm tamkimik e niganəmti Uhgın,
kən nikik tagien məmə ekos itəmat.”

¹⁸“Kən ekuwa rəhatəmat tata,
kən itəmat onəkotuwa nenətik min,” inu nəghatən rəha İərəməərə itəm in ilis agın.

7

¹Iolik min. Nəniəkisən min u rəhatat. Kən tol nəhlan, pəs kotafəl nikitat, motos-irəkis natımnat rafin itəm koatol nıpətıtət ne narmıtət kotamkimik. Kən pəs kotələhəu kalın kitat məmə rəha Uhgın əm motətəu-pən rafin suatıp itəm nikin otagien lan.

Niki Pol təmagien olat

²Oterəh e nikitəmat kəm itimat. Esotolən tərət kəm suah kit, esotiuw-pənən suah kit tərət ikin, esotalkutən məmə ekotos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko. ³Esənən nəghatən u məto-inu nəmotol nolən rat. Emən rəkis kəm itəmat məmə ekotolkeike pik itəmat nian rafin, kən nat əpnəpın nımısən o nəwırən otuwa e nəmegəhən rəhatimat, məto itəmat əpəh imə e nikitimat. ⁴Io etahatətə əskasik etəmat. İatausit otəmat. Itəmat nəmotiləs-ipər pik rəhak nətəligən. Emos nərətən tepət təmuwa e rəhak nəmegəhən, məto nikik tagien maprəkis otəmat.

⁵Tol nəhlan məto-inu, nian emotuwa Masetonia, esotamegən, məto nian rafin, nərətən tatiləs itimat təmisi-pən ikin pisin pisin min. E nəmegəhən rəhatimat, netənim kəmotəμου motol nərətən kəm itimat, kən itimat ekoatəgin. ⁶Məto Uhgın tatol kepın netənim itəm nətəligən rəhalat təpou, kən təmol kepın itimat e nuwamən rəha Taetas. ⁷Kən sənəmə e nuwamən əm rəhan itəm təmol nikitimat tagien, məto e nəghatən wır rəha nol kepınən itəm nəmotən-ipən kəm in. In təmən-ipa kəm itimat məmə itəmat nakotolkeike pik məmə nəkotəplan io, kən təmən məmə nikitəmat tatətə tərət o nəghatən rəhak, kən təmən məmə nakolkeike pik io moatətul əskasik o nərgək. Nian eməto, nagienən e nikik təmər mərioah.

⁸ Nat əpnapin okəmə rəhak naoa aupən təmol itəmat nakotəto tərət, məto esətoən tərət ron. Məto aupən, eməto tərət ron, məto-inu eməplan məmə naoa u təmol itəmat nakotəto tərət, məto rəha nian əkuəkir əm. ⁹ Məto roiu, nīkik tagien, kən sənəmə məmə nəmotəto tərət, kəp. Nīkik tagien məmə nian nəmotəto tərət, nəmotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn. Nīpahrienən, Uhgīn tolkeike məmə kitat okotəto tərət o nolən tol min-nulan. Kən məto-inu nəmotəuhlin itəmat, kən natimnat itəm emotən aupən kəm itimat təməsolən məmə nəmotakiah e rəhatimat nahatətəən.

¹⁰ Kən nian koatəto tərət e nolən itəm Uhgīn tolkeike, kən kotəuhlin kitat e rəhatat nolən rat, kən Uhgīn tatosmegəh kitat. Kən nīkitat otəsəpouən o nolən əh. Məto nian koatəto tərət e nolən rəha nətueintən, tatiuw-pən kitat e nīmīsən. ¹¹ Otəplan-tu nəmegəhən rəhatəmat nian nəmotəto tərət e nolən itəm Uhgīn tolkeike. Nolən əh, noan tepət: nakotolkeike motalkut əskasik məmə nəkotol nolən ətuatip, kən motoalkut əskasik məmə nokotəg-ətuatip-in rəhatəmat nolən rat mīn, kən motetəhau nolən rat mīn, kən narmitəmat təmiwig nəmotaut motəgin nolən rat mīn. Nəmotolkeike məmə nəkotəplan mīn io, kən nakotolkeike pik məmə nakotətul əskasik o nərgək. Kən nəmoatətul matip məmə nəkotol nalpinən kəm netəm kotol nolən rat. E nolən mīn rafin rəhatəmat, nəmotəgətun məmə nəsotolən nat kit tərət e natimnat u. ¹² Kən eməte naoa u kəm itəmat, məto esəteən o suah u itəm təmol nolən rat, kən esəteən o suah u itəm in təmərəkin. Kəp. Eməte ilə məmə itəmat onəkotəplan əsas e niganəmti Uhgīn məmə nəkoatətul əskasik o nərgitimat. ¹³ Natimnat rafin mīn əh koatiləs-ipər nətəligən rəhatimat.

Sənəmə itimat əm itəm nəmoatiləs-ipər nətəligən, məto nīkitimat tagien pik o Taetas, məto-inu nīkin tagien məmə nəmoatiləs-ipər mīn nətəligən rəhan. ¹⁴ Emən-ipən kəm in məmə etausit pik otəmat, kən itəmat nəməsotolən io ekaulis. Natimnat rafin itəm emotən kəm itəmat, ilat nīpahrienən. Kən e nolən kitiah əm, natimnat rafin itəm emotən kəm Taetas etəmat, kən motausit ron, ilat mīn nīpahrienən. ¹⁵ Taetas, nīkin tatəht əh məmə itəmat rafin agin-əh nəmotol nəwian, kən moatəgin moatasiəp nian nəmotegəhan-in məmə otuwa məplan itəmat. Kən nian nīkin tatəht natimnat mīn əh, nolkeikeən rəhan otəmat tətər təhmīn mīn. ¹⁶ Nīkik tagien pik məto-inu etahatətə əskasik etəmat məmə nəkoatol naka itəm tətuatip.

8

Pol təmətapəh məmə okotawte

¹ Piak mīn ne wīnik mīn, ekotolkeike məmə nəkotitun nəwīrən rəha Uhgīn itəm təməwte-in kəm nīməfak mīn əpəh Masetonia məmə ilat kotitun nasituən e netəmim neen mīn. ² İlat kəmotatig e nəratən asol kit ne nian əskasik mīn, kən nat əpnapin ilat nan rat rəhalat nautə tikə agin, məto nəmegəhən rəhalat tərīoah wīr e nagienən. Kən nan ratən ne nagienən kəmuoe-in nolən təwīr. E nolən əh, kəmotərakin məni tepət motos-ipən kəm iəfak mīn əpəh ikīn mīn. ³ İatən-iarəp kəm itəmat məmə ilat kəmosipən tepət, taprəkis-in itəm netəmim nīkilat təht məmə okol kəsotolən. Kən ilat atip kəmotol. ⁴ Kəmotətapəh amul otimat məmə itimat ekotegəhan pəs ilat kotasitu e wək rəha nos-ipən məni kəm iəfak mīn əpəh Jerusalem. ⁵ Kəmotəpən kos-ipən nəmegəhən rəhalat kəm İərəməyə, kən uarisig, kəm itimat, e nolən itəm Uhgīn tolkeike. Nīkitimat təsəhtən məmə okotol tepət nəhlan, məto kəmotol.

⁶ Kən tol nəhlan, emotuəh niki Taetas məmə otitəlig-pinə otəmat. In təməpən məghat kəm itəmat o nolən nat u, kən tol nəhlan, emotətapəh məmə in otəghat kəm itəmat məmə nəkotol namnun wək wīr rəha nawteən əh itəm nəmotətuoun. ⁷ E natimnat mīn u rafin, itəmat nəmotol təwīr pik məprəkis, inu nahatətəən rəhatəmat, ne nəghatən rəhatəmat, ne nītunən rəhatəmat, ne nolən rəha nətul əskasikən, ne nolkeikeən rəhatəmat otimat. Kən

roiu, iakolkeike māmā nəkotol wək kit mīn e nolən təwīr pik maprəkis, inu wək wīr rəha nawteən.

⁸ Esənən māmā nəkotəkəike motol. Məto emotəgətun kəm itəmat māmā netəm pişin pişin mīn nīkilat tagien o nasituən e wək əh. Kən roiu əh, iakolkeike māmā ekisilu wīr māmā nolkeikeən rəhatəmat in nīpahrienən tahmen elat, o kəp. ⁹ Itəmat nəkotitun wīr nəwīrən rəha İrəmərə İesu Kristo itəm təmawte-in kəm itəmat, māmā nat əpnəpīn rəhan nautə tepət, məto təmol otəmat māmā in rəhan nautə tikə. Kən məto-inu təmol māmā rəhan nautə tikə, kən mol itəmat rəhatəmat nautə tepət.

¹⁰ Kən inu rəhak nətəligən e natimnat mīn u, itəm otasitu etəmat. Otol namnun e wək itəm nəmotətuoun e nup uarisig. Nīkitəmat təmaupən məht māmā nəkotol wək əh, kən itəmat nəmotəupən motətuoun motol. ¹¹ Tol nəhlan, roiu otol namnun wək u rəha nosipənən. Kən rəhatəmat nətəligən o nolən wək u itəm nakotolkeike pik māmā nəkotol, in otuwa nīpahrienən, kən itəmat onəkotol e rəhatəmat atip natimnat. ¹² Okəmā nīkitəmat tagien o nosipənən, kən Uhgīn nīkin tagien o nosən natimnat əm itəm nakoatos moatosipən. Kən in təsətapəh-inən natimnat itəm tikə otəmat.

¹³ Esotolkeikeən māmā nəmegəhən rəha netəmim neen otimətig məto-inu kəmos rəhatəmat mənī, məto nəmegəhən rəhatəmat in otiəkis məto-inu nəmotasitu elat. Kəp. İakolkeike māmā tahmen-ahmen əm otəmat rafin. ¹⁴ Roiu, itəmat nakoatos tepət kən motitun nasituən elat. Kən o nian mīn neen, ilat kotitun noorən kəm itəmat okəmā rəhatəmat tikə. Kən itəmat nakotahmen-ahmen əm, ¹⁵ tahmen e itəm Naoa Rəha Uhgīn tatən māmā,

“Netəmim itəm kəmotəulək tepət, tahmen əm, təsaprəkisən.

Kən netəmim itəm kəmotəulək noan-məşin, rəhan nagwənən tahmen əm, təsikəən.”

Taetas təmuwīn Korin

¹⁶ İatənwiwi Uhgīn māmā təmələhəu-pən e nīki Taetas nətəligən o nasituən etəmat, tahmen-ahmen e rəhak. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu Taetas, nīkin tagien o nīmənən məplan itəmat tahmen e itəm emən kəm in. Kən taprəkis-in itəm əh, nīkin tagien pik o nasituən etəmat, kən in rəhan əm nətəligən māmā in otimnə məplan itəmat. ¹⁸ Kən itimat ekotahlipinə mīn piətət kit mīn timnə ilau mīn. Suah u, netəm e nīməfak mīn koatisiai-in o rəhan wək o nən-iarəpən namnusən təwīr. ¹⁹ Kən taprəkis-in inu, nīməfak mīn kəmotitəpun māmā otuwa itimat mīn o nīləsən mənī u muwīn əpəh. Kən itimat ekotərəməərə lan o noorən māmā otıləs-ipər nərgi İrəmərə, kən matəgətun māmā nīkitimat otagien pik o nasituən. ²⁰ Itimat esotolkeikeən māmā suah kit otən rat itimat o nolən rəha noorən mənī asol əh. ²¹ Tol nəhlan, itimat ekotalkut pik māmā ekotol nat itəm tətuatip, məto sənəmā e niganəmti İrəmərə əm, məto e niganəmti netəmim mīn.

²² Kən ekotahlipinə piətət kit mīn iləhal suah mil u. Suah əh, e wək tepət ne nolən tepət, emotisilu wīr māmā in tolkeike pik māmā otasitu. Kən roiu, in tolkeike pik māmā otasitu məto-inu in tətəhatətə pik etəmat. ²³ Kən o Taetas, itimlau mīn ekioal wək kitiəh əm, kən in mīn tatol wək e nīkitəmat o nasituən etəmat. Kən o piətət mīn, ilat ien əhruin rəha nīməfak mīn, kən nolən wīr mīn e nəmegəhən rəhalat koatisiai-in Kristo. ²⁴ Tol nəhlan, otol rəhatəmat nolən kəm suah miləhal əh māmā nakotolkeike pahrien iləhal, kən iləhal okəhalitun o nat naka itimat ekotausit otəmat. Kən otol-wīr kəm ilat māmā nīməfak mīn okotəplan.

9

¹ Okəmā esətəən naoa u kəm itəmat, in təwīr əm məto-inu nəkotitun rəkis wək u rəha nasituən e iəfak mīn əpəh Jerusalem. ² İatən nəhlan məto-inu io ekitun māmā nakotolkeike māmā onəkotasitu. Kən ematıləs-ipər nolən wīr rəhatəmat o netəm Masetonia, matən

kəm ilat məmә e nup itəm tinuwın rəkis, itəmat əpəh Akaea, nəmoatətul matip o nos-ipənən. Kən nian kəmotəplan məmә nikitəmat tagien pik o nasituən, təmol min ilat tepət kotolkeike məmә okotasitu min.

³ Məto roiū, etahl-ipinə piətət miləhal u məmә iləhal okəhaləplan itəmat məmә itəmat onəkotol nat itəm nəmotən, təhmen əm məmә emən mihin, kən tol nəhlan rəhatimat nəghatən o niləs-ipərən nolən wir rəhatəmat, sənəmә nat əpnəpin əm. ⁴ Məto okəmә nəsolələn, kən nian ekimnә itimat netəm Masetonia neen, kən okotəplan məmә itəmat nəsolələn əh, kən nolən əh otol itimat ekotaulis, məto-inu itimat enoatiləs-ipər rəkis itəmat. Kən otol itəmat nakotaulis taprəkis. ⁵ Tol nəhlan, nīkik təht məmә ekəkəike mətapəh o piətət miləhal məmә okotimnә rəkis pitən kəplan itəmat, kən motol namnun wək o nəmki-pamən məni asol itəm nəmotən-iəkis məmә nakotos-ipən. Məto iakolkeike məmә in nos-ipənən kit itəm tətisi-pən atip e nikitəmat, sənəmә suah kit tatəkəike kəm itəmat məmә nakotos-ipən.

Nolən nawteən

⁶ Sotaluinən nat u. Etəm tatəfe noan məsin, matəulək-in noan məsin. Kən etəm tatəfe tepət, matəulək-in tepət. ⁷ Itəmat kitiah kitiah nakəkəike mos-ipən nat naka nəmən e nīkim məmә nakos-ipən. Okəmә nīkim təsagienən ron, təsəwirən məmә nakos-ipən. Kən okəmә nakos-ipən məto-inu suah kit tatəkəike kəm ik məmә nakos-ipən, in min təsəwirən. Ekən nəhlan məto-inu Uhgın tolkeike etəm u tatos-ipən e nīkin pahrien. ⁸ Kən Uhgın titun nawte-inən nəwirən rafin agin kəm itəmat məmә e nian rafin e natimnat rafin, nakotos natimnat rafin itəm tətuatip məmә nəkotəkəike motos, kən moatos tepət min əh-ikin məmә nakotoor kəm netəmim. ⁹ Naoa Rəha Uhgın tatən məmә, “In tator rəhan natimnat tepət kəm ian-rat min, kən rəhan nolən ətuatip tətatig lilin.”

¹⁰ Kən Uhgın itəm tatos-ipən nīkuti nat o etəm tatəfe, kən matos-ipinə piret o nunən, e suatip kitiah əm in otos-ipinə nat tepət kəm itəmat mol in tepət min məmә, itəmat nəkotitun nasituən e netəmim neen min, kən in otol noan tepət itəm təmisi-pən e nolən ətuatip rəhatəmat. ¹¹ E natimnat rafin e nəmegəhən rəhatəmat, Uhgın otos-ipən rəhan nəwirən kəm itəmat məmә itəmat nəkotitun nawteən e nian rafin. Kən nian ekotoor rəhatəmat nasituən, netəmim okotənwiwi Uhgın ron.

¹² Wək u itəm itəmat nəkotol, tatos-ipən məni o nagwənən kəm netəmim rəha Uhgın u nəumis tatus ilat, məto tatol nat wir kit min taprəkis, inu nənwiwiən itəm təmər marioah e nīki netəmim matuwın o Uhgın. ¹³ Nian nəkotol wək u, natol-arəp nolən rəhatəmat kəm netəmim tepət. Kən ilat okotiləs-ipər nərgi Uhgın ron, məto-inu itəmat nəkoatol pahrien nolən rəha netəmim itəm koatən nīpahrienən e namnusən təwir rəha Kristo. Kən okotiləs-ipər nərgi Uhgın o nawteən rəhatəmat e məni asol kəm ilat ne netəmim rafin. ¹⁴ Kən nian koatəfak otəmat, nīkilat tuwın otəmat məto-inu Uhgın təmawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat taprəkis agin-əh məmә nəmotasitu pik elat. ¹⁵ !Pəs kotən kəm Uhgın məmә nīkitat tagien o Nətin itəm təmos-ipa kəm kitat, u in nat təwir agin maprəkis!

10

Pol təmuhalpın nəghatən e rəhan wək

¹ Io Pol, io atip, iatəkəike e nat kit kəm itəmat. Netəmim neen koatən məmә nian kitat min itəmat, rəhak nətəligən in ləhau əm, məto nian ekiet rəkis etəmat, rəhak nolən təskasik pik. Kristo, in rəhan nətəligən ləhau, kən in etəm mətig. Kən e nolən kitiah əm, ² iatətapəh otəmat məmә, onəkotol nolən rəhatəmat tətuatip məmә nian ekimnә, məsəhai pikən itəmat. Məto ekitun məmә ekəhai netəmim neen u koatən məmә ekoatətəu-pən nolən rəha nətueintən u, ³ məto-inu nat əpnəpin ekotatig e nətueintən u, itimat esotəluaginən

e nolən rəha nətueintən u. ⁴ Natimnat rəha nəluaginən itəm itimat ekoatəluagin lan, sənəmə nat itəm nətueintən koatəluagin lan. Kəp, natimnat rəhatimat, ilat koatos nəsanənən rəha Uhgın o nərəkinən ikin tiəkis o nuwinən ikin ima tikimir min. ⁵ Itimat ekoatərakın nəghatən eiueiuə min ne nətəligən ausit min, ilat rafin itəm koatən-iəhau netəmim o nitunən Uhgın. Nətəligən min rafin itəm tikimir min rəha Uhgın, itimat ekoatəluagin elat, motol win elat, motol məmə ilat rafin okotol nəwia Kristo. ⁶ Kən nian itəmat nakotətəu-pən wir nəwia Kristo, itimat ekoatətul matip o nolən nalpınən kəm netəmim rafin itəm koatəht nəwian.

⁷ Itəmat nakoatəplan nat itəm ihluə, məto nəkotəruru nipətin. Okəmə suah kit titun pahrien məmə in etəmim rəha Kristo, kən in otətəlig-in wir min məmə itimat min rəha Kristo tahmen lan. ⁸ Nat əpnəpın iatəghat ausit məsin o nepətən itəm İərəməərə təmos-ipa, okol esaulisən ron. Təmos-ipa o niləkinən itəmat, sənəmə o niləs-iəhauən itəmat. ⁹ Esolkeikeən məmə nikitəmat təht məmə ekəte naoa min kəm itəmat e nolən itəm netəmim neen koatən, məmə otol itəmat nakotəgin. ¹⁰ Ilat kotən rat io məmə, “Rəhan naoa təfigəm kən masilə, məto nian tətən kitat min, in sənəmə etəm əskasik kit, kən rəhan nəghatən in nat əpnəpın əm.” ¹¹ Netəm tol nəhlan kotəkəike motitun məmə, nolən rəhatimat itəm koatəplan e naoa min emotahl-ipən nian itimat isəu, məto nian ekotimnə, ekotol rafin nolən min əh.

¹² Esotolkeikeən məmə ekotəplan ahmen itimat ne netəm pisin neen itəm koatıləs-ipər atip ilat. !Kəsi, itimat esotahmenən! !Kəp, iatəsan əm! Nian ilat atip əm koatəplan ahmen ilat min, kən koatakil atip əm ilat min, tol rəhalat nitunən talməl. ¹³ Məto itimat, esotəghat ausitən taprəkis e nepətən rəhatimat, məto ekotəghat ausit e wək itəm Uhgın təmələhəu-pən məmə rəhatimat, kən wək u, itəmat min əpəh ikin. ¹⁴ Kən nəghat ausitən e nepətən rəhatimat otəmat in ətuatip əm, in təsepət pikən. Okəmə esotuwamən otəmat, okol esotəghatən nəhlan. Məto nipahrienən, emotaupən motuwa mətoarus-pa itəmat nian emotan moatən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo. ¹⁵ Netəmim neen koatəghat ausit o wək itəm suah pisin təmol. Məto itimat ekoatəghat ausit əm e wək itəm Uhgın təmələhəu-pən kəm itimat. Itimat emotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhatimat məmə nahatətən rəhatəmat otəwiə təhmın min, kən tol nəhlan, rəhatimat wək e nikitəmat otol iahgin mepət, ¹⁶ kən tol nəhlan, ekotitun nuwinən motən-iarəp namnusən təwir e ikin min e nikali imatəmat ikin muwin təhmın min. Kən e nolən əh, itimat esotolən wək e ikin kit itəm suah kit tinol wək rəkis ikin, kən məsotəghat ausitən o wək rəha etəm pisin. ¹⁷ Məto Naoa Rəha Uhgın tətən məmə, “Pəs etəm tatəghat ausit, in otəghat ausit əm e natimnat itəm İərəməərə təmol.” ¹⁸ İatən nəhlan məto-inu, kəsisiai-inən etəmim itəm tatıləs-ipər atip in, məto kəsisiai-in əm etəmim itəm İərəməərə tatıləs-ipər.

11

Pol ne aposol eiueiuə min

¹ İakolkeike məmə nakotegəhan-in io pəs ekən rəhak məsin nalmələn kəm itəmat. Məto pahrien, noatol rəkis. ² İatehm wir itəmat, məsolkeikeən məmə suah kit min otəmki-rəkis itəmat e nelmək, kən nolən əh rəhak təmisi-pən əm o Uhgın. İo tata rəhatəmat, kən itəmat nəkotahmen e pətan əkəku wi kit itəm kinən rəkis məmə okos rəham kətim kan məmə otətəu-pən suah kitiəh əm, nərgin u Kristo. Kən iatehm wir rəhak pətan əkəku əh məmə ekegəhan-in-pən in kəm rəhan iərman, kən in təruru əh iərman.

³ Məto iatəgin məmə onəkotahmen e İf itəm Setan təmeiuə in e nəghatən ətehen. İatəgin məmə suah kit otiuw-pən rəhatəmat nətəligən tuwin ik pisin, kən nakotapəs rəhatəmat nolkeikeən o Kristo, itəm in tətəuətəp məpiə wir. ⁴ İatən nəhlan məto-inu okəmə suah kit tatuwa otəmat matən-iarəp İesu itəm tol pisin e İesu itəm ekoatən-iarəp, o okəmə itəmat

10:4: Efes 6:13-17

10:8: 2 Kor 13:10

10:13: Rom 12:3

10:17: Jer 9:24; 1 Kor 1:31

10:18: 1 Kor 4:4

11:2: Efes 5:26-27

11:3: Jen 3:4,13

nakoatos narmîn itəm tol pîsin e Narmîn nāmotos rākis, o nakotəto namnusən təwir itəm tol pîsin e itəm nāmotos rākis, mətə itəmat ialməl mîn, nakotegəhan-in əm. ⁵ Aposol mîn əh itəm itəmat nakoatən məmə ilat “aposol mîn ilis pik,” mətə e rəhak nətəligən esəplanən məmə ilat ilis maprəkis-in io. ⁶ Okəmə naka kəsəgətun wîrən io e nəghatən, mətə ekîtun wîr nəukətîn namnusən təwir. Itimat emotəgətun nat əh kəm itəmat e nolən mîn rafin nian tepət.

⁷ Nian ematən-iarəp namnusən təwir rəha Uhgîn kəm itəmat, esolən məmə nakotətou nat kit. Io atîp əm emos-iəhau io o nîləs-ipərən itəmat. ?Kən tahro? ?Nolən əh in təfagə rat kit? !Kəp! ⁸ Nian ematol wək kitat mîn itəmat, niməfak mîn ik pîsin kəmoatətou io. Iuəhkîr tahmen məmə emaklêh-in ilat məmə ekasitu etəmat. ⁹ Kən nian kəmoatan, kən rəhak nat kit tikə, esətapəhən o suah kit o nasituən mətə-inu piatat mîn itəm kəmotisi-pən Masetonia kəmosos-ipa natimnat itəm rəhak tikə. Tol nəhlan, esətapəh-inən nat kit otəmat, kən məsos-ipənən wək əskasik otəmat o nehmən io, kən ekol nəhlan nian rafin. ¹⁰ Tahmen e nîpahrienən rəha Kristo tətətig lak, iatən pahrien məmə suah kit tikə ikîn mîn rafin əpəh Akaea o nən-iəhauən io o nəghat ausitən o nəsətapəh-inən nasituən. ¹¹ ?Kən tahro ekəsətapəh-inən nat kit otəmat, mətə-inu esolkeikeən itəmat? !Kəp! Uhgîn tîtun məmə ekolkeike pik itəmat.

¹² Netəmim neen kotalkeike məmə nîkitəmat təht ilat məmə kotahmen etimat e wək itəm koatəghat ausit ron. Mətə iakatakəike o nolən rəha nəsətapəh-inən natimnat məmə rəhalat nəghatən otiet morin. ¹³ Netəm nəhlan, ilat aposol eiueiuə mîn, kən koateiuə-in netəmim e wək rəhalat. !Kən ilat koatan tahmen məmə ilat aposol mîn pahrien rəha Kristo, mətə kəp! ¹⁴ Mətə kəsotautən e nolən əh, mətə-inu Setan atîp, tətən tahmen məmə in nagelo kit rəha nəhag-əhagən. ¹⁵ Kən sənəmə in nat kit itəm okotaut lan, okəmə iolwək mîn rəha Setan kotan tahmen məmə ilat iolwək mîn rəha nolən tətuatîp. E namnun nian, ilat okotos rəhalat nətouən tətəu-pən nolən mîn rəhalat.

¹⁶ Ekisimatîp mîn. Pəs suah kit tikə nîkin təht məmə io ialməl. Mətə okəmə nîkitəmat təht nəhlan, kən otegəhan-in io pəs ekol nolən rəha ialməl məsîn, kən ekəghat ausit məsîn. ¹⁷ Nəghatən u rəhak sənəmə nat itəm lərəmərə təmən-ipa kəm io məmə ekən. Mətə iatəghat əm tahmen e ialməl kit. ¹⁸ Netəmim tepət koatəghat ausit o nolən mîn rəha nətueintən, kən tol nəhlan, io mîn, ekəghat ausit. ¹⁹ !Ei! !Nakotenatig wîr, kən tol nəhlan, motegəhan-in məmə iaməl mîn kotəgətun itəmat!* ²⁰ Nakotegəhan-in əm okəmə suah əpnəpîn kit tatol itəmat slef, o okəmə tatos nat kit rəhatəmat e nolən eko-eko, o tatiləs-ipər atîp in, o tatem-pən nîganəmtitəmat. ²¹ !Iataulis məmə nətəligən rəhatimat təpou pik məmə esotolən nolən rat mîn əh!

Rəhak nəghatən in talməl, mətə nolən naka itəm netəm əh kotəmə okotəghat ausit ron, io mîn, ekəghat ausit ron. ²² ?Tahro? ?Ilat koatən məmə ilat netəm Hipru? Io mîn. ?Koatən məmə ilat netəm Isrel? Io mîn. ?Koatən məmə ilat noanol rəha Epraham? Io mîn. ²³ ?Koatən məmə ilat iolwək mîn rəha Kristo? Io mîn, mətə ekaprəkis-in ilat. Kəsi, iatəghat tahmen e ialməl kit. Emol wək pik taprəkis-in ilat, kən kiləs-ipən io e kalapus nian tepət taprəkis-in ilat, kən kəmalis io taprəkis-in ilat, kən iuəhkîr ekimîs nian tepət. ²⁴ Nian faif, noanol rəha Isrel kəmotalis io mau tate-nain. ²⁵ Nian kisil, kəmalis io e nîkilkil. Nian kit kəmaht io e kəpiel apîn. Nian kisil emuwîn e nego kən nego tamnim, kən nian kit emeai əpəh itəhəi lokamnim o nian apiəpiə kit, lapîn ne nərauiəgən. ²⁶ Nian rafin etaliwək o nolən wək rəhak. Kən iuəhkîr naruə asol tiləs io ekimîs, kən emətətig ikîn tasilə ikîn imaa iaklêh mîn, kən ikîn tasilə ikîn imaa natimak mîn noanol rəha Isrel, kən ikîn tasilə ikîn imaa Iaihlua mîn, kən ikîn tasilə ikîn e taon asol, kən ikîn tasilə ikîn e ikîn taruən-aruən ikîn, kən ikîn tasilə ikîn əpəh itəhəi, kən ikîn tasilə ikîn imaa piak eiueiuə mîn. ²⁷ Emol

11:4: Kal 1:8-9 **11:5:** 1 Kor 15:10; 2 Kor 12:11 **11:6:** 1 Kor 2:1,13 **11:7:** 1 Kor 9:18 **11:9:** 2 Kor 12:13; Fil 4:15-16 * **11:19:** E ves 19-21, Pol tatəghat əsan ilat. Nîpahrienən, in tatən-iəhau ilat. **11:22:** Fil 3:5
11:23: Wək 16:23 **11:24:** Dut 25:3 **11:25:** Wək 16:22; 14:19 **11:26:** Wək 9:23; 14:5

pik wək, kən nian tepət esapilən lapin. Nian min neen, nəumis tus io, kən mətəoa, kən nian tepət nigak nagwənən tikə. Kən nian tepət iatətəp, kən rəhak natimnat təsahmenən o nətəpən. ²⁸ Kən taprəkis-in natimnat min əh, nian rafin nikik təht pik niməfak min rafin. ²⁹ Okəmə suah kit rəhan nəmegəhən teuiuiu, kən io min, rəhak nəmegəhən teuiuiu. Okəmə suah kit tatit suah kit min e təfagə rat, kən nikik titahmə pik ron.

³⁰ Okəmə ekəike məghat ausit, kən ekəghat ausit o nat itəm tatəgətun məmə rəhak nəsanənən tikə. ³¹ Kən Uhgın, u in Uhgın ne Tata rəha Iərəmərə Iesu, itəm katiləs-ipər nərgin nian min rafin namnun tikə, titun məmə io, eseuən. ³² Əpəh Tamaskes, etəmiasol rəha Kig Aretas təməlın rəhan mopael min o nehm wırən nafiluə rəha taon məmə okotegəs-in motaskəlīm motiləs-ipən io e kalapus. ³³ Məto kəmiləs-ipən io e kətim asol kit, kətu-pən nol lan, kiləs-ipən e winta e fenis asol kəmol e kəpiel, kən kəhlman-əhlman tuwin əpəh ləhau, kən inəh suatip emagim lan.

12

Nihlın kit ne nat kit tahmen e napılaiirən

¹ Ekəike matəghat ausit, nat əpnapin təsolən win e nat kit ikin, məto ekəkəike matən natimnat min tahmen e napılaiirən ne nəghatən wi min itəm Iərəmərə təmol əp kəm io.

² Ekıtun iəfak kit itəm tətəhatətə e Kristo.* E nup fotin tinuwın rəkis, Uhgın təmİLəs muwin əpəh ilis e nego e neai.† Iəkəruru okəmə nıpətın tinatuwin, o narmin əm, Uhgın əm titun.

³ Kən ekən min məmə iəkəruru okəmə nıpətın tinatuwin, o narmin əm, Uhgın əm titun. Məto ekıtun məmə suah əh, ⁴ Uhgın təmİLəs muwin əpəh iman ikin.‡ Kən in təməto nat anion min itəm təsətuatipən məmə etəmim rəha nətueintən otən. ⁵ Ekəghat ausit o etəm tol nəhlan, məto esəghat ausit atipən ron io, məto ekəghat ausit əm o rəhak nolən min itəm nəsanənən tikə elat. ⁶ Məto okəmə ekən məmə ekəghat ausit, okol esalmələn, məto-inu ekəghat-in nıpahrienən. Məto esəghat ausitən nəhlan, kən tol nəhlan, suah kit tikə itəm otİLəs-ipər io ilis taprəkis nat itəm tətəuatip. Iakolkeike məmə otəplan ahmen io e nat naka itəm ekən, o ekol.

⁷ Uhgın təsolkeikeən məmə etausit o nəghatən wi min itəm in təmol əp kəm io, kən nəghatən min əh kotəwir maprəkis. Kən tol nəhlan təmahl-ipa nərətən kəm io tahmen e nihlın kit tətəru nıpətik. Nərətən əh in iahləpis rəha Setan məmə tol nahməən e nıpətik, kən tol nəhlan esausitən. ⁸ Emuəh niki Iərəmərə mau kisil məmə otİLəs-irəkis ron io. ⁹ Məto tən kəm io məmə, “Rəhak nəwırən asol titun naskəlīmən ik, məto-inu nian rəham nəsanənən tikə, nəsanənən rəhak titun nuwamən mol iahgin e rəham nəmegəhən.” Tol nəhlan, etagien pik məmə ekəghat ausit e rəhak nəmegəhən itəm nəsanənən tikə, məmə nəsanənən rəha Kristo otatig e nəmegəhən rəhak. ¹⁰ O nat əh, etagien nian nəsanənən tikə e nıpətik, kən etagien nian katən rat io, kən etagien e nian iəkis min, kən etagien nian katol nərətən kəm io, kən etagien e nian itəm tiəkis ron io. Etagien elat rafin o nərgi Kristo, məto-inu nian rəhak nəsanənən tikə, kən iatəsanən.

¹¹ Emol nolən rəha ialmə, məto itəmat əm nəmoatəkəike kəm io məmə ekol. NəməsotİLəs-ipərən nərgək, məto təpəwir pik okəmə nəmotol mihin, məto-inu io sənəmə ləhau e “aposol min ilis pik” e nat kit əkəku əm, nat əpnapin io etəm əpnapin əm. ¹² Nian emətan kitat min itəmat, ematol natimnat itəm tatəgətun io məmə io aposol pahrien kit. Ematol nəmtətin min, ne nat asol min itəm tol narmi netəmim tatiwig, ne nat pispis min e nikitəmat, kən emol e nətəligən rəhak kaifəməh. ¹³ Nat kitəh əm eməsolən e nikitəmat, eməsatəpəh-inən mənı kit otəmat. !Otaluin o təfagə rat u rəhak!§

11:33: Wək 9:23-25 * **12:2:** Pol tatəghat-in atip. † **12:2:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “neai tatol kisil lan.” Məto nıpətın tatən məmə “nego e neai u in ikin rəha Uhgın.” ‡ **12:4:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “Paradaes” itəm nıpətın tatən məmə “nego e neai,” ikin itəm netəmim itəm kotətuatip koatuwin ikin nian okotimis. **12:7:** Job 2:6 **12:9:** Fil 4:11-13 **12:11:** 2 Kor 11:5 **12:12:** Rom 15:19 § **12:13:** Pol tatol mİLə elat e nəghatən u. **12:13:** 2 Kor 11:9

¹⁴ Roiu iatätul matip mämä ekimnä muag itamat itäm otol kisil lan. Kän ekəsətapəh-inən mənı kit otəmat, mətə-inu esotolkeikeən rəhatəmat nautə, mətə iakolkeike əm itəmat. Otətəlig-in-tu. Sənəmə wək rəha suakəku mämə otehm wir rəhan tata ne mama. Mətə in wək rəha tata ne mama mämə okuehm wir rəhalau suakəku. ¹⁵ Tol nəhlan, nıkkik tagien mämə ekos-ipinə rafin rəhak natimnat otəmat, kən mos-ipən mın rəhak nəmegəhən otəmat. Rəhak nolkeikeən otəmat in tepət, mətə rəhatəmat ron io in təkəku əm. !Inu təsətuatipən! ¹⁶ Pəs kotən mämə esətapəh-inən mənı kit otəmat. Mətə itəmat neen koatən mämə emos natimnat otəmat e nolən eko-eko. ¹⁷ ?Tahro? ?Io emos natimnat e nolən eko-eko nian emahl-ipən netəmim kəm itəmat, o kəp? !Kəp! ¹⁸ Emuəh nıki Taetas mämə otuwın otəmat, kən mahl-ipən piətət kit ilau min. ?Taetas təsosən natimnat otəmat e nolən eko-eko, o kəp? ?Nəkotıtun o kəp mämə, rəhatımlau nətəligən kitiəh əm, kən matioal nolən kitiəh əm?

¹⁹ Kəm-naka nikitəmat təht mämə e nəghatən mın rafin əh, emotuhalpın nəghatən kəm itəmat itəm suah kit təmən otimat. Kəp. E nıganəmti Uhgın, emoatəghat tahmen e netəm rəha Kristo. Kən iolık mın, natimnat rafin itəm koatol, koatol mämə itəmat nakotəsanən. ²⁰ İatən nəhlan mətə-inu iatəgin mämə nian ekimnä, kəm-naka ekəplan mämə nəsolələn mämə inu iakolkeike mihin. Kən itəmat mın nəkotəplan mämə io esolən mämə inu nakotolkeike mihin. İatəgin mämə ekəplan itəmat neen kotərgəhəu, neen koatetet, neen koatəmərıt e neməha, neen kotəhap-əhap ilat mın, neen koatən rat netəmim, neen koatən nıkalın netəmim, neen koatausit, neen koatol əpnapın nat. ²¹ İatəgin mämə nian ekimnä mın, rəhak Uhgın otıləs-iəhau io e nıganəmtitəmat, kən nıkkik otitəgit kən ekasək otəmat neen itəm nəmotol nolən rat aupən, kən məsotəuhlinən ilat o nolən rat mın rəhalat itəm koatol nian rafin, inu koatol nolən rat itəm tol naulısən o nənən, kən nəman ne nıpitən koatan anion, kən koatol nəhlan əpnapın əm.

13

Namnun nəghatən rəha Pol o nəhgaiirən elat

¹ Inu rəhak naliwəkən itəm tatol kisil lan otəmat. Naoa Rəha Uhgın tatən mämə, “Nian suah kit tatətu-pən nəghatən e suah kit mın, etəmim kəiu o kisil okotəkəike motən nəghatən kitiəh, kən tol nəhlan netəmim kotıtun mämə nəghatən koatətu-pən lan, in nıpahrienən.”* ² Nian emımnə otəmat itəm tatol kəiu lan, emən-iarəp rəkis nəghatən o nəhgaiirən e netəm koatol təfagə rat ne itəmat rafin, mämə okotapəs təfagə rat mın. Kən roiu ekən mın nian io əpəh isəu. Nian ekimnä mın, ekol nalpınən kəm ilat itəm kəsotapəsən təfagə rat. ³ Ekotol nəhlan mətə-inu nikitəmat təht mämə rəhak nəsanənən tıkə, kən itəmat kotolkeike motıtun əsas mämə nian iatəghat, in nəghatən rəha Kristo əm. In təsəpouən o nolən wək itəmat mın, mətə rəhan nəsanənən tepət e nikitəmat. ⁴ Nıpahrienən, nian kəmətu-pər e nıg kəluau, rəhan nəsanənən tıkə e nıpətın. Mətə tatəmegəh roiu e nəsanənən rəha Uhgın. Kən e nolən kitiəh, rəhatımat nəsanənən tıkə e nıpətıtımat, mətə itımat ekotəmegəh itımat Kristo e nəsanənən rəha Uhgın, kən nian ekotəghat kəm itəmat, onəkotəplan nəsanənən əh.

⁵ İtəmat atıp, otakil wir nəmegəhən rəhatəmat mämə rəhatəmat nahatətəən in pahrien, o kəp. İtəmat atıp, nakotehm wir rəhatəmat nolən. ?Nəkotıtun o kəp, mämə Kristo İesu tətətig e nəmegəhən rəhatəmat? !Mətə okəmə rəhatəmat nəmegəhən təsətu-pənən nolən rəha nahatətəən, kən Kristo təsətigən e nəmegəhən rəhatəmat! ⁶ Kən emələhəu-pən əskasık rəhak nətəligən mämə onəkotəplan mämə itımat aposol mın pahrien. ⁷ Kən roiu, ekoatəfak kəm Uhgın mämə itəmat kit təsolən nat kit tərət. Esotolkeikeən nəhlan mämə otəgətun mämə rəhatımat wək e nikitəmat in təwir mətuatıp. Mətə ekotolkeike mämə itəmat nəkoatol nolən itəm tətuatıp, nat əpnapın netəmim neen koatən mämə

12:18: 2 Kor 8:6,16-18 **12:21:** 2 Kor 13:2
tahmen e nəghatən rəha netəmim kəiu o kisil.
1 Kor 11:28

* **13:1:** Dut 19:15 Kəm-naka, Pol tatən mämə rəhan naliwəkən kisil
13:1: Dut 19:15; Mat 18:16; 1 Tim 5:19 **13:4:** Fil 2:7-8 **13:5:**

wək rəhatimat tərat. ⁸ Tol nəhlan məto-inu okol itimat esotolən nat kit itəm tahtosig-in nıpahrienən, məto ekotitun nolən əm nat itəm tatıləs-ipər nıpahrienən. ⁹ Nıkitimat tagien nian itimat ekotitun nolən u, itəm nəsanənən tikə lan, məto nəmegəhən rəhatəmat tatətul əskasik. Kən nəfakən rəhatimat otəmat məmə nəmegəhən rəhatəmat tahmen o nətəu-pənən suatıp ətuatıp. ¹⁰ Nian io əpəh isəu otəmat, ekəte nəhlan o nat kit. İərəmərə tinos-ıpa rəkis nepətən kəm io, məto esolkeikeən məmə nian ekımnə otəmat, ekəike mol əskasik etəmat e nepətən əh. In təmos-ıpa nepətən əh məmə ekıləs-ipər itəmat, sənəmə məmə ekərəkin itəmat.

Namnun nəghatən

¹¹ Piak mın ne wınık mın. Inu rəhak namnun nəghatən. Otagien. Otəuhlin rəhatəmat nolən mın. Otəto rəhak nəghatən. Otuwa e nətəligən kitiəh. Otatig e nəməlinuən. Kən Uhgın rəha nolkeikeən ne nəməlinuən otatig itəmat mın.

¹² Otən təwır kəm itəmat mın tahmen məmə itəmat kitiəh əm e Kristo. ¹³ İəfak mın rafın koatən-ıpinə təwır kəm itəmat.

¹⁴ Pəs İərəmərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat rafın. Kən pəs Uhgın otos-ıpən rəhan nolkeikeən kəm itəmat rafın. Kən pəs Narmin Rəha Uhgın otol nıkitəmat rafın tol kitiəh.

Kalesia

Naoa itəm Pol təməte tuwin kəm iəfak min ikin Kalesia Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Kalesia

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm niməfak min itəm kotatig pis ikin e nitən Kalesia, inu Ikoniam, Listra, ne Tepe. Pol in təmətuoun niməfak min əh nian in təmaupən maliwək e rəhan naliwəkən min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nəratən asol kit e niməfak e nian əh rəha Pol. Netəm Iaihlua tepət koatən nıpahrienən e Iesu Kristo. Kən netəm Isrel tepət koatən nıpahrienən e Iesu. Məto netəm Isrel neen koatən məmə Iaihlua min itəm kotən nıpahrienən e Iesu, okotəkəike kətəu-pən lou min rəha Moses, tahmen e nəhg-ipənən. İlat kəmoatən məmə Iaihlua min okəkəike kəhg-ipən ilat okəmə kotolkeike məmə okotuwa kətəuatip e nıganəmti Uhgın.

?Təməte naoa u o naka? Pol in təməte naoa u, məmə otəg-ətuatip-in nətəligən rəha netəm Isrel itəm koatən məmə Iaihlua min okotəkəike kətəu-pən lou rəha Moses okəmə ilat kotolkeike məmə Uhgın in otosmegəh ilat. Pol tolkeike məmə iəfak min okotitun məmə nahatətən in suatip itəm Uhgın təmöl məmə etəmim otətuatip e nıganəmtin, kən in tatosmegəh ilat e nıkin agien. Məto nolən rəha nəhg-ipənən, o nolən rəha wək əskasik min, o nolən rəha nətəu-pənən lou, kəsotosomegəhən etəmim. Netəm-iasol rəha niməfak rəha Isrel kəmoatəpələh əpəh Jerusalem moatəghat-in nətəligənən min əh. Kən moatən məmə təwır əm məmə Iaihlua min okəsotətəu-pənən lou rəha Moses. Afın e Wək Min 15:1-35.

Pol təmətuoun matəghat kəm ilat

¹⁻² Piak min ne winik min itəm nəkoatəfak latuənu pişin pişin min ikin Kalesia, io Pol, io aposol kit rəha Uhgın, ekatəte naoa u, mıtahl-ipinə kəm itəmat. Io ne piatat min neen itəm koatəfak u ikin-u, ekotolkeike məmə ekotən “təwır” kəm itəmat. Io u inu, itəm Iesu Kristo ne Tata Uhgın kəmiäləs-ipər io məmə io rəhalau aposol. Uhgın u, in təmİLəs-ipər Iesu taiir-pa min e rəhan nımİsən. Sənəmə etəmim əpnəpin əm kit təmaun-in io kən mİLəs-ipər io, məto Uhgın. !Tol nəhlan, onəkotəkəike motəto!

³ Pəs Uhgın, u Tata rəhatat, ne Iesu Kristo, u İərəməərə rəhatat, ilau okuawte-in nəwırən rəhalau kəm itəmat kən muələhəu nəməlinuən tətətig otəmat. ⁴ Iesu Kristo təmegəhan-in atip məmə in otİMİs o nolən rat rəhatat, kən miuw rəkİs itat e nolən rat min ne nətəligən rat min rəha nətueintən. In təmİMİs məto-inu Tata Uhgın tolkeike məmə in otol mihin. ⁵ Tol nəhlan, təwır mə kitat okotənwiwi pik Uhgın u rəhatat, tatuwin, matuwın, namnun tikə. Əwəh. Pəs otol mihin.

Namnusən Təwır kitiəh əm

⁶ Narmək təmiwig pik otəmat məto-inu roiu agın-əh huə Uhgın təmaun-in pap itəmat e nəwırən rəha Iesu, təmawte-in-pinə əpnəpin əm kəm itəmat. Məto roiu itəmat nakotapəs Uhgın, moatəgım, moatətəu-pən nəghatən eiueiuə min. ⁷ Nəghatən min əh sənəmə Namnusən Təwır rəha Uhgın. Netəmim neen kəmotəuhlin Namnusən Təwır rəha Uhgın moatən in pişin, kən katən məmə in namnusən təwır, kən katiuw kalin itəmat lan, kən katərəkın rəhatəmat nətəligən lan. !Məto Namnusən Təwır kitiəh əm, kən kit min tikə! ⁸ Nat əpnəpin okəmə io, o nagelo kit rəha nego e neai tətəmnus-iarəp nəghatən pişin kit min, itəm təsahmenən e inun emotən-iarəp rəkİs kəm itəmat aupən, pəs Uhgın otİləs-ipən e Nıgəm Asol. ⁹ Kən ekİsİmatip min, matən məmə, okəmə suah kit otəmnus-iarəp

nəghatən pişin u, təsahmenən e Namnusən Təwir itəm itəmat ninəmotitun rəkis, pəs Uhgın otiləs-ipən e Nigəm Asol.

¹⁰ Rəhak nəghatən əh in təskasik, kən nat əpnapin əm okəmə netəmim neen kəsotagienən ron io. İakolkeike əm məmə niki Uhgın otagien o nəghatən rəhak. Okəmə iatəghat əh məmə netəmim neen nikilat otagien ron io, kən ko sənəmə io iolwək pahrien kit rəha Kristo.

Uhgın Təmaun-in Pol

¹¹ Piak min ne winik min, ekolkeike mə ekən-ipinə ətuatip kəm itəmat məmə Namnusən Təwir itəm iatən-iarəp nian rafin sənəmə nat kit itəm təmişipən e nətəligən rəha etəmim əm. ¹² Namnusən Təwir u, sənəmə suah kit təmos-ipa kəm io, kən mægətun io lan, məto İesu Kristo əm in təmerəh e rəhk-kapə.

¹³ İtəmat ninəmotitun rəkis rəhak nolən min itəm ematol aupən e nian ematəfak itimat netəm İsrəl. Kən emən mə oekoh rafin netəmim min rəha İesu, mərəkin-ərəkin ağin niməfak, kən matol nalpənən əskasik kəm ilat. ¹⁴ E nian əh, io ematətul-iəkis o nəukət kastom rəha netəm İsrəl, itəm rəhak pipi min kəmotəgətun io lan aupən. Emitun taprəkis-in io min neen, itəm emotaiir ahmen.

¹⁵ Nat əpnapin ematərəkin pap rəhan min netəmim, məto Uhgın təmasəkitun io. Aupən ikin təmitəpun kən mawle rəkis io e nian emətətig əh e nərpə rəhak mama. Kən təmuwa e nian ətuatip rəhan, in təmaun-in io mə ekuwa io, rəhan etəmim. ¹⁶ Kən Uhgın təmerəh e rəhk-kapə, mægətun io e nətin İesu, məmə oekitun wir in, kən muwin mamnus-iarəp Namnusən Təwir rəhan kəm netəm min u sənəmə ilat netəm İsrəl, katən ilat məmə İaihlua min. E nian əh, io eməsuwinən mehm suah kit mə otəgətun io e Namnusən Təwir əh. ¹⁷ Kən io eməsuwinən əpəh ilis Jerusalem məmə oekəhm netəm min u kəmoatol aposol aupən. Eməsuwinən mə okotəgətun io e Namnusən Təwir rəha İesu. E nian əh, io eməsou-pis-pən əpəh ikin kit Arepia, kən matig mitəlig-pa min muwin əm latuənu kit, nərgin u Tamaskes. ¹⁸ Matuwin, matuwin nup kisil kinəhaluwa minəhaluwin rəkis un, kən io emətig mitəlig-pən min Jerusalem məmə ekehm Pita. Kən eməsətigən tuwəh, emuatig mios nian fiftin əm. ¹⁹ Kən e nian əh, eməhm əm Jemes u, pia İesu, İərəmə rəhatat, məto eməsəplanən aposol min u neen. ²⁰ İatən pahrien e niganəmti Uhgın məmə nəghatən u, nıpahrienən, sənəmə neiuəən.

²¹⁻²² Eməsətigən tuwəh əpəh ilis Jerusalem. Kən uarisig un, emuwin əpəh nitən Siria ne Silisia. Kən e nian əh, netəmim itəm koatəfak kəm Kristo latuənu pişin pişin min nitən Jutia, (nitən asol rəha Jerusalem), ilat kəməsotəplanən əh io motəruru niganəmtək. ²³ Məto kəmoatəto əm namnusən u, netəmim neen kəmoatən məmə, “Suah əpəh in əpəh, rəhatat tikimər, təmatoh itat o nəfakən, matərəkin nəmegəhən rəhatat, kən mətalkut məmə otərəkin min rəhatat nahatətəən. Məto roiu əh, in min tınatən-iarəp Namnusən Təwir rəha İesu.” ²⁴ Kən ilat kəmotənwiwi pik Uhgın o natimnat min itəm in təmol e rəhak nəmegəhən, in təməuhlin-pa io ekol nulan.

2

Aposol min neen kəmotəgəhan-in wək rəha Pol

¹⁻² Tatuwin, matuwin minos nup fotin tinuwa minuwin rəkis un, kən Uhgın təmənipa kəm io məmə ekəike mitəlig-pən min əpəh ilis Jerusalem. Kən itimlau Panapas emian kən miat Taetas itiməhal min məhaluwin. Kən eməhaluwin kiet-ərəpən Jerusalem, emotuəfimin itimat netəm-iasol min əm rəha niməfak. Nian emotəpələh e nuəfiminən əh, io ematən-ipən wir nəghatən min itəm ekuwin matən-iarəp kəm İaihlua min, ilat sənəmə netəm İsrəl. Emən-ipən wir natimnat min rafin ağin kəm ilat məto-inu esolkeikeən məmə nikilat otəht məmə rəhak nəghatən təsətuatipən, kən moatən rat rəhak wək, tol nat

əpnapin əm lan, noan tikə. ³ Kən e nian əh, nīkik təmatəht pik məmə kətah okotəhai io mə ekəike mən-ipən kəm Iaihlua min, məmə okəike kəhg-ipən ilat. Məto kəməsotənən. Kən io kit u, Taetas, in etəm Kris, sənəmə etəm Isrel, kəsəhg-ipənən əh. Məto ilat kəməsotənən mə okəike kəhg-ipən.

⁴ Nənən rəha nəhg-ipənən təmiş-pən e netəmim neen kəmoateiuə əm məmə ilat piatat min. Kən ilat kəmotalkəlik wir məmə okotehm-tu məmə itimat ekoatətəu-pən əh Lou, o kəp. Məto itimat enotiet rəkis minotuwın o Iesu Kristo, kən minotol kitiah itimat min, kən itimat sənəmə slef rəha Lou. Məto netəm min əh, nīkilat təməsagienən o rəhatimat nəghatən min, kən motolkeike məmə okotəgo-pən itat rafin e Lou ne kastom rəha nəfakən rəha netəm Isrel. Kən kəmotən məmə okəike kəhg-ipən Iaihlua min tahmen e Taetas. ⁵ Məto emotən-iəhau ilat məsotolən məmə rəhalat nəghatən otər maprəkis-in rəhatimat. Kən itimat emotaskəlim əskasik nəghatən pahrien tətətig e Namnusən Təwir, məmə itəmat onəkotitun wir.

⁶ Kən netəmim neen əh-ikin katən ilat məmə ilat netəm-iasol min rəha niməfak, (məto e nehmən rəhak, etəm tatos nərig asol, ne etəm təsosən nərig asol, ilau kuahmen ahmen əm. Kən e niganəmti Uhgın, in təsafinən nərig min əh). Kən netəm min əh kəməsotəgətunən io e nəghatən wi kit, məmə ekuwın mamnus-iarəp. ⁷⁻⁸ !Kəpə! Kəməsotolən, məto-inun ilat kəmotitun əm məmə, e nəsanənən rəha Uhgın, in təmiləs-ipər io məmə io aposol, kən mitahləpis-pən io mə ekuwın mən-iarəp Namnusən Təwir kəm Iaihlua min. Kən e nəsanənən əh, tənİLəs-ipər rəkis mihin Pita, məmə in min in aposol. In otatən-iarəp Namnusən Təwir kəm netəm Isrel.

⁹ Kən Jemes ne Pita* ne Jon, katən iləhal məmə nəukəti niməfak miləhal. Nian kəməhaləplan, kən məhalitun məmə e nəwirən rəha Uhgın, in təmos-ipa wək u e nelmək. Kən kəhaluwa məhalol sekhan etimlau Panapas məmə itimat ekotol əm kitiah. Kən emotən mə oekotoor wək min. Itimlau oekian muamnus-iarəp Namnusən Təwir kəm Iaihlua min, kən iləhal okəhaluwın məhalən-iarəp kəm netəm Isrel. ¹⁰ Kən ilat kəmotən-ipa əm nəghatən kitiah əm məmə nīkitimlau otəkəike matəht ian-rat min əpəh Jerusalem məmə ekuasitu elat. Məto, nīkik tinagien rəkis o wək əh.

Pol təməhai Pita

¹¹⁻¹⁴ Kən uarisig un, emitəlig-pən əpəh ləhau taon kit Antiok. Nian emətətig ikin əh, kən Pita təmuarisig min muwa. Kən Pita təmətagwən ilat in min neen koatəfak, məto ilat Iaihlua min. Kən nian netəmim min rəha Jemes, itəm kəmotisi-pən Jerusalem motiet-arəpa, ilat kəmotəhai Pita, motəmə, “Iaihlua min u, okəike kəhg-ipən ilat. Məto okəmə kəsolən, Uhgın okol təsasituən elat.” Kən nəghatən u kəmoatən təmərəkın Pita, mol taulis kən məgin nuwın minən magwən təlmin netəm kəsəhg-ipənən ilat. Kən nolən rat əh Pita təmol, miuw e kitat min neen əpəh Antiok, ilat iəfak min u noanol min rəha Isrel, ilat min kəmos o Pita moatol nolən rəha etəmim itəm tatəghat e nolən kəiu, kən moatəgin netəm kəsəhg-ipənən ilat. Motətig kiuw min e Panapas, təgin min ilat. Kən e nian eməplan məmə ilat kınəsotətəu-pən ətuatipən suatip itəm Namnusən Təwir tatən, kən eməhai-pən əm Pita e niganəmtilat, matən-ipən əskasik məmə, “Nat əpnapin ik etəm Isrel, məto nəsosən əh rəhatat nolən. ?Kən tahro natəkəike kəm netəm min u kəsəhg-ipənən ilat məmə okəhg-ipən ilat?”

Etəmim itəm otatəhatə e Iesu, Uhgın in otasitu lan

¹⁵ Kən e nian əh, io emən-ipən wir kəm Pita məmə nīpahrienən məmə itimlau emiasipən ətuatip e noanol rəha netəm Isrel. Itimlau sənəmə Iaihlua mil itəm netəm Isrel nīkilat tatəht məmə ilat rafin nol təfagə məto-inu kəsotətəu-pənən e lou. ¹⁶ Məto roiu ekiatun məmə Uhgın təsafinən etəmim kit məmə in tətəuatip e niganəmtin məto-inu in tatətəu-pən

2:1-2: Wək 15:2 **2:4:** Kal 1:7; 5:1,13 **2:7-8:** Wək 22:21 * **2:9:** Nəghatən Kris ətuatip tatən nərgi Pita ikin-u məmə, “Sifas.” **2:10:** Wək 11:29-30 **2:11-14:** Wək 11:3

ətuatip Lou rəha netəm Isrel. Etəmim itəm tətahatətə pahrien e Iesu Kristo, in əmun tətuatip e niganəmti Uhgın. Nətəligən əh in əh, tol itimat min netəm Isrel, oekotəkəike motahatətə əm e Iesu Kristo məmə ekotətuatip e niganəmti Uhgın. Uhgın təsafinən itimat məto-inu ekotətəu-pən Lou, məto in tətəfin əm itimat məto-inu ekotahatətə e Iesu Kristo. Etəmim kit okol təsətuatipən e niganəmti Uhgın məto-inu in tatətəu-pən pik Lou.

¹⁷ Itimat u netəm Isrel, kən ekotahatətə e Iesu Kristo məmə ekotuwa motətuatip e niganəmti Uhgın. Məto netəm Isrel neen, nıkilat tatəht məmə itimat nol təfagə məto-inu esotətəu-pənən lou. ?Tol nəhlan, in Kristo itəm tatol məmə itimat nol təfagə, o kəp? !Kəp! Sənəmə tol min nəhlan. ¹⁸ Məto təfagə pahrien in tol min nulan, okəmə ekıtəlig-pən min matətəu-pən lou. Okəmə ekatol min nəhlan, kən io esətuatipən e niganəmti Uhgın. Nolən əh tatəgətun əsas əm məmə io iol təfagə rat. ¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan məto-inu, nian emalkut pik o nətəu-pənən Lou, kən eməplan məmə nolən u təsahmenən məmə tatol io ekətuatip e niganəmti Uhgın. Tol nəhlan, emapəs nətəu-pənən Lou o nuwamən etəm ətuatip. Tahmen məmə emimis, kən roiu e nəmegəhən wi rəhak, Lou təsərəmərən lak. Emol nəhlan məmə ekol əm nətəligən rəha Uhgın. In tahmen məmə itımlau Kristo, kəmətu-pər itımlau min e nig kəməluau. Nəmegəhən oas rəhak təmimis. Məto emaiir-pa min itımlau Kristo. Kən roiu u, sənəmə io iatəmegəh, məto Kristo in tətəmegəh e nıkkik. Kən e nəmegəhən rafin rəhak, ekotahatətə əm e Nəti Uhgın, itəm təmolkeike pik io, kən muwa mımıs mos megəh io. ²¹ Nolkeikeən u, Uhgın təmawte-in-pa kəm itat, in iahgin pik. Kən okol esərəkınən nolkeikeən əh itəm Uhgın təmawte-in-pa əpnəpın əm. Məto iatəplan məmə itəmat min neen, nəkoatətəu-pən Lou mə otol itəmat nəkotətuatip e niganəmti Uhgın. Məto okəmə nəkoatol nəhlan, kən itəmat nəkotol nat əpnəpın əm e nımısən rəha Iesu Kristo

3

Netəm Kalesia kəmotapəs suatip

¹ !Netəm Kalesia, itəmat nınotalməl pik! ?Pah təmasig itəmat matuwın e suatip eko-eko nəhlan? Emotən-iarəp wır pap kəm itəmat məmə Iesu təmos nahməən e rəhan nımısən otəmat, məto tahro? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən-os-ipən kəm itəmat kən miuw rəkıs itəmat mol itəmat nınotalməl pik? ² ?Otən-tu kəm io məmə, Uhgın təmos-ipınə Narmın Rəhan kəm itəmat məto-inu itəmat nakotətəu-pən Lou, o kəp? Kəpə, in təmos-ipınə kəm itəmat məto-inu itəmat nakotahatətə e Namnusən Təwır rəha Iesu Kristo. ³ ?Tahro? ? Nakotalməl pik nəpo lan? Itəmat nəmotətəuoun wır nəmegəhən wi rəhatəmat e Iesu Kristo e nasituən rəha Narmın Rəha Uhgın, kən məto roiu, itəmat nınotalkut məmə onəkotapəs, kən motuwa netəm ətuatip e rəhatəmat əm nəsanənən. ⁴ Nəmoatəto nahməən tepət məto-inu nəmotahatətə e Namnusən Təwır. ?Nəmotətəto nahməən əh əpnəpın əm? Kəp, nahməən əh sənəmə rəha nat əpnəpın əm. ⁵ Narmın Rəha Uhgın təməsölən nat pıspıs min kəm itəmat məto-inu nəkoatətəu-pən Lou. In təmol məto-inu itəmat nəmotətəto Namnusən Təwır rəha Iesu Kristo kən itəmat nakotahatətə lan.

Nətəu-pənən Lou, ne nahatətəən e Iesu

⁶ Otətəligin-tu nat kit oekən. Suah kit, Epraham, itəm Naoa Rəha Uhgın təməghat-in-iarəp rəkıs minu lan məmə:

“Epraham in təmahatətə əskasık e Uhgın, kən tol nəhlan, Uhgın təmən məmə in tətuatip e niganəmtin.”

⁷ E suatip kitiəh əm, netəmim itəm koatahatətə e Uhgın, in tətəfin ilat məmə kotahmen e noanol ətuatip rəha Epraham.

⁸ Naoa Rəha Uhgın təmən rəkıs aupən məmə Uhgın otos Iaihlua min, kotuwa ron mol ilat kotətuatip e niganəmtin e nahatətəən rəhalat. Aupən, Naoa Rəha Uhgın təmən-iarəp nəghatən wır kit kəm Epraham məmə:

“Otisi-pən e rəham noanol, kən ekawte-in rəhak nəwīrən e netəmim rəha noanol mīn rafin e nətueintən.”

⁹ Kən Uhgīn tēmawte-in rəhan nəwīrən kəm Epraham mətō-inu in tēmahatətə əskasik lan. E suatip kitiah mīn əm, Uhgīn titun nawte-inən nəwīrən kəm netəmim itəm koatahatətə pahrien lan.

¹⁰ Mətō netəmim mīn un, itəm nīkilat tatəht məmə ilat okotos nəmegəhən mətō-inun ilat koatətəu-pən rafin nat naka itəm Lou tatən, netəm mīn əh, ilat kinotatig rəkis e nelmi nərātən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə:

“Netəmim itəm kəsotol ətuatipən natimnat mīn rafin itəm kotatig e naoa rəha Lou, ilat kinotatig rəkis e nelmi nərātən, kən okotəkəike motos nalpīnən kit.”

¹¹ Kən tol nəhlan, tətuatip əm o kitat məmə suah kit tikə itəm tatuwa tətuatip e niganəmti Uhgīn mətō-inu in tēmətəu-pən Lou, mətō Naoa Rəha Uhgīn tatən min-nulan məmə:

“Etəmim itəm tətəhatətə e Uhgīn, in tatuwa tətuatip e niganəmtin, kən in otos nəmegəhən pahrien.”

¹² Nəghatən əh, tatəghat-in nahatətəən rəhatat e Uhgīn. Nolən rəha nətəu-pənən Lou, in təsahmen-ahmenən e nolən rəha nahatətəən e Uhgīn. In əh, mətō-inu nolən rəha nətəu-pənən Lou, tahmen-pən əm nulan, Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə:

“Etəmim itəm tolkeike məmə otos nəmegəhən pahrien mətō-inu tatətəu-pən ətuatip Lou, in otəkəike mol natimnat mīn rafin agin itəm Lou tatən.”

¹³ Netəmim rafin agin kəsotol ətuatipən nat naka itəm Lou tatən. Tol nəhlan, Lou in təmələhəu nalpīnən tətatig o kitat rafin, kən kitat rafin kotatig e nelmi nərātən. Mətō Iesu Kristo təmimis e nig kəməluau, kən miuw rəkis kitat e nelmi nərātən əh. Iesu in təmos nalpīnən otat tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə:

“Etəmim kit, itəm kəmo hamnu kətu-pər e nig, nolən əh tatəgətun-pən məmə Uhgīn in təmōl nalpīnən kəm in.”

¹⁴ Mətō roiu, Iesu təmimis nəhlan məmə netəmim əpnapin mīn rafin, ilat okotatig e nəwīrən itəm Uhgīn təmən kəm Epraham məmə, in otos-ipən kəm noanol mīn rəhan. Kən nat əh tol nəhlan məmə inu roiu kitat netəm kotahatətə e Iesu, kitat kotitun nosən Narmin Rəha Uhgīn itəm Uhgīn təmən məmə otos-ipən kəm netəmim.

Uhgīn təmaupən mol nəniəkisən rəhan, mətō Lou təmuarisig təsafələn

¹⁵⁻¹⁶ Piak mīn ne wīnik mīn, e nəmegəhən rəhatat, kitat kotitun nolən u rəha nəniəkisən. Nian suah kit tatol, okol kəsafələn, kəsətu-pənən kit mīn. E suatip kitiah əm, Uhgīn təmōl nəniəkisən kit kəm Epraham o rəhan kit noanol. Kən e nəghatən əh, təməsənən məmə Uhgīn təmən-iəkis noanol mīn rafin rəha Epraham, mətō təmən əm məmə etəmim kitiah əm otisi-pən e rəhan noanol, etəmim u, in Iesu Kristo. ¹⁷ Kən rəhak nəghatən, nīpətin tol nulan məmə, aupən, Uhgīn təmən-iəkis məmə otətəskəlim nəghatən rəhalau Epraham, mətō uarisig nup fo-hanrit-tate təmuwin rəkis, kən Lou təmuwa. Mətō Lou əh, okol təsərəkinən nəghatən itəm in təmən kəm Epraham, okol təsafələn nəniəkisən rəha Uhgīn.

¹⁸ Kən okəmə kitat kotatig e nəwīrən rəha Uhgīn mətō-inun kitat koatətəu-pən Lou u, tatəgətun-pən məmə nəniəkisən itəm Uhgīn təmōl aupən in nat əpnapin əm. Mətō təsələn nəhlan. Mətō-inu kitat kotəplan Epraham in tēmətətig e nəwīrən mīn rəha Uhgīn mətō-inu in təmaskəlim-iəkis nəniəkisən rəha Uhgīn.

Lou rəhan əh-ikin wək

¹⁹ Suah kit otəpanətapəh məmə, “?Okəmə tol nəhlan, kənu Uhgīn təmos-ipən Lou kəm Moses o naka?” Kən ekitun nənən kəm itəmat u-roiu məmə nəniəkisən itəm Uhgīn təmōl kəm Epraham in təmaupən matig, mətō Lou in təmuarisig in. Təmuwa məmə otəgətun əm kitat netəmim məmə okotitun məmə kitat nol təfagə rat. Mətō Uhgīn təmələhəu Lou

əh məmə otatig matuwın matuwın mətoarus etəmim u noanol rəha Epraham otair-pa otat. Kitat kotitun məmə Lou əh, rəhan wək təwir, məto nikitat otəkəike matəht məmə Lou əh, Uhgın təmaupən mos-ipən kəm nagelo mın, uarisig təpanos-ipən kəm etəmim kit u Moses. Moses, in suatip o nos-ipa mın Lou kəm itat. Məto nian Uhgın təmol nənəkisən ilau Epraham, təməsolən nəhlan. ²⁰ Uhgın in təməsolən suatip kit məmə suah un otəghat kəm Epraham. Məto in ətuatip əm təməghat mən-ipən nənəkisən rəhan e niganəmti Epraham.

²¹ Kən sənəmə Lou əh təmuwa mə otərəkın nənəkisən rəha Uhgın. Kəpə, təsolən nəhlan. Okəmə Lou titun nos-ipamən nəmegəhən wi kəm kitat, kən kitat kapotitun nuwamən kətuatip e niganəmti Uhgın. Məto təsol mihinən. ²² Məto Lou kit tol nəhlan tikə. Məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə nolən rat təməlis rafin kitat. Kən kitat rafin koatətgəhl Lou mın. Tol nəhlan məmə, suatip kitiəh əm məmə kitat okotos nəwırən mın rəha Uhgın itəm təmən-iəkis rəkis. Kən suatip u məmə koatahatətə e Iesu Kristo.

Nian u-roiu rəha nahatətəən e Iesu Kristo

²³ Aupən, Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses, in təmataskəlīm kitat tiəkis, tahmen əm mə kitat kəmotatig e kalapus, mətoarus-pa u-roiu, Uhgın təmerəh e niganəmtitāt kotəplan suatip rəha nahatətəən. ²⁴ Kən Lou əh, in tahmen əm e etəm-iasol kit itəm təmatərəməre etat, muwa mətoarus-pən nian Kristo təmuwa, məmə e nian əh, kitat kınotuwa motətuatip e niganəmti Uhgın, məto-inun, kitat kəmotahatətə lan. ²⁵ Məto roiu əh, Lou okul təsərəməre mınən etat, məto-inun nian rəha nahatətəən e Iesu Kristo tinəmuwa rəkis.

Itəmat rafin kitiəh əm e Iesu

²⁶ Kən məto-inun itəmat nəmotahatətə e Iesu Kristo, itəmat rafin, nenəti Uhgın mın. ²⁷ Kən kınol baptais rəkis etəmat, məmə itəmat nakotuwa motol kitiəh itəmat mın. Tol nəhlan məmə, itəmat nınotos nolən wır mın rəha Iesu tahmen əm məmə nəmotəlpin nıpətitəmat e natimnat wi. ²⁸ Kən itəmat rafin agın nəmotuwa motol kitiəh itəmat Iesu Kristo, kən itəmat rafin nınotahmen əm. Təwir məmə kitat kəsotoor mınən netəmim, nat əpnəpın okəmə in etəm Isrel o in Iaihlua kit, in slef kit o in sənəmə slef kit, in iərman kit o in pətan kit. ²⁹ Itəmat rafin netəmim rəha Iesu. Tol nəhlan, itəmat noanol mın pahrien rəha Epraham. Kən e suatip kitiəh əm, nəwırən mın itəm Uhgın təmən-iəkis kəm Epraham, itəmat onəkotos motatig lan.

4

Kitat nenəti Uhgın

¹ Roiu əh, oekəghat məsın mın e nolən rəhatat, oekən muəh nimaa nəghatən lan. Okəmə suah kit, in otimis kənu nətin in otos rəhan nəwırən mın rafin, məto okəmə nətin tataəkəku əh, kənu kol təsosən nəwırən rəhan. Nətin tahmen əm e slef kit, nat əpnəpın rəhan nəwırən mın rafin. ² In otəkəike mətatig əm e nelmi rəhan mın, tatuwın matuwın mətoarus-pən nian rəhan tata təmən in mınitun nosən natimnat mın itəm rəhan tata təmələhəu kəm in. ³ Kənu kitat mın kotahmen-pən əm nəhlan. Aupən kitat kotahmen əm e suakəku əh. Kitat slef mın rəha iərmis mın itəm kəmoatərəməre etat. ⁴ Məto tinuwa e nian ətuatip itəm Uhgın təmən, kən Uhgın təməhl-ipa nətin tuwa, pətan kit təmələs taiir-pa e nətueintən, kən in matətəu-pən wır natimnat rafin itəm Lou in tatən. ⁵ Təmol nəhlan məmə otikis rəkis kitat u, Lou təməlis ətain itat, kənu Uhgın otəhl kitat, mıləs-irəkis kitat tahmen əm e nenətin ətuatip mın.

⁶ Kənu roiu əh, Uhgın tolkeike məmə in otol pəs kitat kotitun məmə kitat nenətin mın, təməhl-ipa Narmın rəha Nətin təmuwa e nikitat mın rafin, kən matol itat kotaun-in Uhgın məmə, “Tata.” ⁷ O nat əh, kitat sənəmə slef mın əm, məto kitat nenəti Uhgın pahrien

min. In tatos-ipa natimnat wir min kəm kitat, itəm in tinəmən rəkis məmə otos-ipən kəm nenətin min.

Pol nikin titahmə o netəm Kalesia

⁸ Aupən itəmat nəmotəruru Uhgīn. Itəmat nəmoatəfak əm iərmis min məmə rəhatəmat uhgīn min, ilat kəmotəlis ətain itəmat, mətə ilat sənəmə ilat uhgīn pahrien min. ⁹ Mətə roiu əh, ninotitun Uhgīn. O təwir ilə məmə ekən nəhlan məmə Uhgīn tinətin rəkis itəmat. ? Mətə ekolkeike məmə ekətapəh-tu otəmat məmə nəkotitəlig-pən min o iərmis min o naka? Rəhalat nəsanənən tikə, kənu kol kəsotolən-ta nat wir kit kəm itəmat nian kit ne. Təhrol nəkotəmə ilat okoatəlis min itəmat? ¹⁰ ?Təhrol itəmat nəkotətəu-pən nətuakəmən rəhalat e nian min rəhalat, ne məwig min rəhalat, ne nian asim min, ne nup min rəhalat o naka? ?Nikitəmat təht məmə okol Uhgīn nikin tagien otəmat ron? ¹¹ !Kəsi nəman! !Io ekatəgin əgin otəmat! !Ekatəplan mə emol wək pik etəmat o nat əpnəpin əm!

¹²⁻¹³ Piak min ne winik min, io ekatən əskasik kəm itəmat məmə, aupən itəmat nəməsotəgən e Lou kit, kən io emuwa mehm itəmat koatətig, emos nolən rəhatəmat. Eməsətəu-pənən Lou. Kən roiu, ekolkeike məmə itəmat min onəkotos nolən rəhak, ekəsolən məmə Lou otəskəlīm pik io tiəkis. Itəmat nikitəmat təht u, aupən nian io ematən-iarəp Nəmnusən Təwir kəm itəmat, mətə-inu nimisən rəhak təmol, kən ekətatig kitat min itəmat. Mətə nat əpnəpin məmə io ematimis e nian əh, mətə itəmat nəməsotolən io ekətə tərət. ¹⁴ Nimisən rəhak təmaləkiamtə itəmat, mətə itəmat nikitəmat təməsəht ratən io, kən məsotən ratən io. Itəmat nəmoatos wir io moatuwin e nipəg noanimə min rəhatəmat, tahmen əm məmə io nagelo kit rəha Uhgīn, o io, io Iesu Kristo.

¹⁵ Aupən, itəmat nəmoatolkeike pik io, eməplan məmə okol napotitun nolən nat u, napotos-iarəp əm nigənəmtək u tərət, kawluin ilau itəm təwir kit rəhatəmat, pəs tasitu lak. ?Mətə tinəhrol əh-roiu? ¹⁶ Nikik təht məmə, okəmə naka nəghatən min pahrien rəhak təmol itəmat nəkotətəhau io.

¹⁷ Iəgətun eiuə min un, koatalkut pik məmə onəkotəuhlin rəhatəmat nətəligən moatətəu-pən ilat. Mətə ilat kəsotolən məmə otasitu etəmat. Kotolkeike əm məmə okotiuw rəkis itəmat ron io məmə itəmat onəkotalkut pik o nətəu-pənən ilat. ¹⁸ In nat təwir məmə nəkotalkut pik o nolən natimnat, mətə nəkotəkəike motalkut o nat itəm in təwir, nat əpnəpin ekətatig kitat min itəmat, o esatigən kitat min itəmat.

¹⁹ Io min neen, io iatətə tərət əgin-əh otəmat tahmen-pən əm e pətan itəm mənətan tinatahmə məmə otemək, matuwīn matuwīn mətəarus itəmat nəkotos nolən ətuatip rəha Iesu Kristo e rəhatəmat nəmegəhən. ²⁰ Ekolkeike pik məmə ekətatig kitat min itəmat u-roiu mətə-inu okəmə ekətatig, okol esagət pikən etəmat. Mətə roiu etatig isəu otəmat nəhlan, kən məruru mə ekəhrol nulan masitu etəmat.

Namsu rəha Heka ne Sera

²¹ Itəmat netəm nəkotolkeike pik nətəu-pənən Lou, onəkotuhəlpin-tu rəhak nəghatən. ? Nəmotətə rəkis nat naka itəm Lou tatən, o nəsotətəən əh? ²² In tatən Epraham itəm təmiləs nətin iərman kəiu. Kit itəm slef rəha pətan rəhan təmiləs, kən kit rəhan pətan ətuatip təmiləs, sənəmə in slef mətə pətan əh rəhan. ²³ Suakəku itəm pətan slef təmiləs in təmaiir e nətəligən əm rəha netəmin. Mətə suakəku itəm pətan ətuatip əh rəhan təmiləs, in təmaiir mətə-inu Uhgīn in tinəmən-iəkis rəkis məmə pətan əh otiləs. ²⁴⁻²⁵ Kən kitat kotitun nənən namsu rəha pətan mil əh kən motəuhlin-pa nipətin etat. Pətan mil əh ilau katuəgətun nənən mil itəm Uhgīn təmol kəm netəmin. Pətan u Heka, in ne nətin min ilat slef min əm, okətələkiamtə ilat. Kən pətan əh Heka, in tahmen e nənən itəm Uhgīn təmol e nitot Sinae əpəh e nitən asol Arepia, ikin əh inəh Uhgīn təmos-ipən Lou ikin kəm Moses. Kən in tahmen min e taon asol kit u Jerusalem itəm netəm ikin kotəskəlīm əskasik Lou, kən ilat kotahmen e slef min itəm Lou tatəlis ətain ilat. ²⁶ Mətə Jerusalem kit min əpəh ilis e neai, in tahmen e pətan itəm sənəmə slef, itəm Lou təsəlis ətainən, kən in mama rəhatat. ²⁷ Inu

nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgın tatən nəhlan məmə,
“!Ik u inu, nıməgi-nig, agien!

Ik u inu, nəməsətoən nahməən kit o neməkən, agət əfəmə, məto-inun nıkim tətəgien!
Ik nəməsiləsən suakəku nian kit ne, məto roiu əh, nenətım mın tinol tepət tepət agin,
taprəkis-in nenəti pətan itəm rəhan iərman təsapəsən.”

²⁸ Piak mın ne winik mın, itəmat nenəti Uhgın mın məto-inun təmən-iəkis məmə otol mihin. Itəmat onəkotahmen e Aisak u aupən, nəti Sera. ²⁹ Kən aupən suakəku u Ismael, nəti Heka, itəm təmaiir e nətəligən əm rəha netəmim, in təmatərəkın pik suakəku u Aisak itəm təmaiir e wək rəha Narmın Rəha Uhgın. Kənu roiu ne, nolən əh tatuwin əm nulan, ilat itəm slef rəha Lou koatərəkın kitat itəm kəmotaiir wi e Narmın Rəha Uhgın e nahatətəən. ³⁰ ?Məto Naoa Rəha Uhgın təmən məmə naka? In təmən məmə,
“Ik onakəkəike mahl-iarəp pətan un slef ne nətin. Ilau kuagım rəkis u ikin-u, məto-inun, nəti pətan əh, in okol təsosən nəwırən kit rəha tata. Nəwırən mın rafin rəha tata otuwın kəm nəti pətan itəm sənəmə slef.”

³¹ Məto kitat u, kitat sənəmə nenəti pətan slef, kitat nenəti pətan itəm sənəmə slef.

5

Iesu təmikis rəkis rəhan mın netəmim

¹ Nian Iesu Kristo təmikis rəkis itat, təmol kitat məmə Lou təsəlis ətainən kitat. O nat əh inəh, itəmat onəkotəike motətul əskasik. Sotətəu-pənən Lou, məmə otərəməərə etəmat. Lou əh, titaləkiamtə itəmat, məmə itəmat onəkotuwın motol wək mın rəhan.

² Otətəlig-in-tu io. Io Pol iatən nəghatən u kəm itəmat. Okəmə itəmat onəkotegəhan məmə ilat okotəhg-ipən itəmat, kənu nat u itəm Iesu təmol təsasitu aginən etəmat. ³ Kən io iatagət əskasik otəmat məmə etəmim itəm otegəhan məmə okəhg-ipən in, in otos-ipən atip əm in e nelmi Lou. Kən etəmim itəm tətətig e nelmi Lou, otəkəike matətəu-pən rafin agin natimnat mın itəm Lou tatən məmə otol. ⁴ Itəmat u, itəm nakotalkut-alkut o nətəu-pənən Lou məmə otol itəmat nəkotətuatip e niganəmti Uhgın, itəmat ninotəte rəkis atip itəmat o Iesu Kristo. Itəmat ninotəhən-ipən rəkis mənətaətəmat o nəwırən rəha Uhgın. ⁵ Kən məto kitat u, okotələhəu-pən əm rəhatat nətəligən e Uhgın, pəs in otol kitat kotətuatip e niganəmtin, məto-inun kitat kotahatətə əm e Iesu Kristo. Kən Narmın Rəha Uhgın, in otol itat koatətul əskasik kən motəsahgin mətoarus nat un otiet-arəpa. ⁶ Nian kitat kotuwa motakul-pən e Iesu Kristo, nat əpnəpın okəmə etəmim kəməhg-ipən o kəsəhg-ipənən, məto nat asol un, in rəhatat əm nahatətəən e Iesu Kristo. Nahatətəən əh, in tol kitat kotalkeike Uhgın, motətig katol mın nolkeikəən kəm netəmim mın.

⁷⁻⁸ Aupən, eməplan itəmat kən mıtun məmə itəmat nakotaiu əsanən e suatip ətuatip e nəmegəhən rəhatəmat, məmə nakotətoarus mak, məto roiu, nəmotitəlig. Uhgın təmaun-in rəkis itəmat. ?Tol nəhlan, ekolkeike məmə ekətapəh-tu məmə, pah mın kotaiuosig e rəhatəmat suatip, moatiuw kalın itəmat məmə onakoatətəu-pən mın Lou? !Ekıtun məmə okol Uhgın təsən-iəhəuən itəmat nəhlan!

⁹ In tahmen e nəghatən kit itəm katən nulan məmə, “Ilat kəmotis noanig rat kit, tinətəwiə, matərəkın nətəligən rəhatəmat.” ¹⁰ Məto ekıtun məmə nıpahrienən İərəməərə in otol nətəligən rəhatəmat tuwa mın mol kitiəh kitat mın io. Kən io ekıtun wır məmə etəmim u itəm tətərəkın rəhatəmat nətəligən nulan, nat əpnəpın in etəm-iasol o in etəm ahrol kit, məto Uhgın otol nalpınən kit kəm in.

¹¹ Piak mın ne winik mın, nəghatən neen itəm katən məmə io, ekatən-iarəp əh məmə netəm kəmotahatətə e Uhgın okəike kəhg-ipən ilat məmə Uhgın otasitu elat. Məto nəghatən əh, sənəmə nıpahrienən. Okəmə io ekatən-iarəp nəhlan, kən netəm mın u itəm koatan itəmat mın ilat, nıkilat otəgien əm ron io. !Məto otəplan-tu! Netəm Isrel neen,

koatərəkın əh io, koatitəp io, moatoh io, mətə-inun io iatən-iarəp məmə nımısən rəha İesu e nig kəməluau, in əm un, in otosmegəh kitat. ¹² !E rəhak nətəligən, netəm mın un itəm koatərəkın nətəligən rəhatəmat moatən məmə okəike kəhg-ipən itəmat, təwır məmə ilat okotuwin motəte-atip ilat mın!

¹³ Mətə piak mın ne wınık mın, Uhgın təmaun-in itəmat, kən mikis rəkis itəmat, məmə Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses in otəsəlisən itəmat. !Otəto wır itəmat! Nıkitəmat otəsəhtən məmə, “Təwır, io enagım rəkis e Lou əh. Roiu əh, io ekitun nolən natımnat rafın itəm nıkkik tolkeike.” Itəmat, onakəsotənən nəhlan. Mətə nolkeikeən rəhatəmat otəkəike mol itəmat nıkitəmat tagien məmə onəkotasitu etəmat mın.

¹⁴ Nolən əh, in tatətəu-pən wır nəghatən kit rəha Lou, u itəm tıtargəfımın rafın nəghatən pısın pısın mın rəha Lou, in tatən məmə, “Ik, onakolkeike netəmim rafın, kən matol təwır kəm ilat, tahmen əm mə ik nakatol atip kəm ik.” ¹⁵ Itəmat onəkotəkəike katəto wır itəmat. Okəmə itəmat nəkoatol tıməht kəm itəmat mın, nəkotahmen əm e kəi mın, koatus atip əm ilat mın, kən nəghatən rəhatəmat otərəkın itəmat.

Nolən rəha Narmın Rəha Uhgın ne nolən rəha netəmim

¹⁶ Io, ekolkeike mə ekən nəghatən kit kəm itəmat. Itəmat, Narmın Rəha Uhgın otəkəike matit itəmat kən itəmat nakotətəu-pən, kən itəmat məsotosən nolən rat aupən rəhatəmat, itəm nəmotos kaiir-pa. ¹⁷ Nolən rat aupən əh, inun, nəkoatol natımnat tərət itəm nıkitəmat tolkeike. Mətə nolən əh, in tetəhau nolən rəha Narmın Rəha Uhgın. Kən Narmın Rəha Uhgın in təsolkeike mınən nolən rat aupən kəmos kəiir-pa moatol. Nolən mil əh kətıoal təməht kəm ilau mın, kən tatol məmə nəkəsotolən nolən wır mın itəm nakotolkeike məmə onəkotol. ¹⁸ Sotaluinən nat kit, okəmə Narmın Rəha Uhgın tatit itəmat, kənu Lou in təsəlis ətain mınən itəmat.

¹⁹ Kitat kotıtun əm nolən rat aupən rəha netəmim itəm kəmos kəiir-pa moatol. Nıpıtan ne nəman ne, koatit anıon ilat mın; kən ilat koatol nolən rat rafın itəm tol naulısən o nənən; rəhalat nətəligən tatuwin pik o nolən rat mın əh. ²⁰ İlat koatəfak kəm narmı nat mın, moatəmık nərık, moatos təmafah rat mın, moatol kıləpa, ne. Kənu moatol mın tıməht, moatəmou, moatetet, moatol neməha, moatos-ipər atip əm ilat, moatoor ilat mın, kən okəmə rəhalat nətəligən tol pısın pısın, kən ilat koatəhai ilat mın. ²¹ Nıkilat tətəkləh-in natımnat rəha netəm pısın, moatənım nənimən mın kətapıs lan, kən moatol lafet katagien lan o nolən nat tərət mın əm, moatol mın natımnat tepət mın tol nəhlan. ! İatən mın tahmən-pən əm məmə emən aupən məmə, oatəto wır itəmat! Mətə netəm koatol nolən mın əh, okol ilat kəsotuwamən motatıg əhgin nərəmərən Rəha Uhgın itəm tatol əpen-əpenə lan.

²² Mətə noa Narmın Rəha Uhgın itəm tatəwiə e nəmegəhən rəha netəmim rəha Uhgın, in tol nulan. İlat koatolkeike netəmim, kən nıkilat tətəgien, kənu nəməlinuən tətətig e nıkilat, kən rəhalat nətəligən kaifəməh, kən moatasəkitun etəmim, kən rəhalat nolən in təwır təwır. Kən netəmim kotıtun mə ilat netəm ətuatip, koatol noa. ²³ Kən ilat netəm mətig. Kən nıan nətəligən rat tatıg elat, ilat kotətul əskasık, məsotolən natımnat rafın itəm ilat atip kətolkeike nolən. Nolən mın u, ilat kotəwır pik, kən nəghatən kit tıkə o Lou kit, məmə otən-ıəhau itəmat məmə onəkəsotolən natımnat mın əh. ²⁴ Kitat u netəm rəha İesu Kristo, kitat kınəmotapəs rəkis nolən rat mın rəhatat, u kəmoatol natımnat mın itəm nətəligən əm rəhatat tolkeike. Tahmen əm nulan mə, kəməht-ipən nətəligən rat mın rəhatat e nig kəməluau.

²⁵ !Kotəplan-tu! Narmın Rəha Uhgın in təmos-ıpa rəkis nəmegəhən kit kəm kitat, kən təwır məmə kitat okotaliwək e nolən wır mın rəhan. ²⁶ Tərət məmə kitat okotausit motos-ıpər pik kitat, motıuw-pər nərətən, moatetet kitat mın.

6

Təwir məmə kotasitu e katipa əfigəm rəhatat mın

¹ Piak mın ne wınık mın, okəmə itəmat kit təme e rəhan nəmegəhən, təwir mə itəmat un, Narmın Rəha Uhgın tatit itəmat, onəkotəkəike motasitu lan motəg-ətuatip-in. Məto onəkəsotagət pikən lan, onəkotəghat mətig əm kəm in, motol məmə nikitəmat mın titahmə ron. Məto otəto mın itəmat, məmə nat kitiah əm itəm itəmat nakotən-iahau etəmim ron, otəseko-pa mınən otəmat. ² Itəmat onəkotasitu nəhlan etəmat mın. Onəkotalis kələh nat əfigəm rəhatəmat mın. Okəmə nəkotol nəhlan, kən itəmat nakotətəu-pən wir nat naka itəm Lou rəha Kristo tatən. ³ Təsəwirən məmə kitat okotos-ipər atip kitat. Okəmə suah kit nıkin tatəht mə “Io, io etəm ağın-əh kit,” etəmim un, nıkin tateiuə-in, məto in təruru məsəplanən məmə in nat əpnapın əm. ⁴⁻⁵ Məto itəmat onəkotəkəike motəplan wir-tu natimnat itəm noatol mın. Tol nulan məmə, okol etəmim kit in təsakil atipən rəhan wək ne wək rəha suah kit mın. Məto in otəkəike mehm wir rəhan pısın əm wək aupən. Məto-inun, netəmim rəhalat wək mın tol pısın pısın. Kən ilat koatos katipa əfigəm pısın pısın mın e nəmegəhən rəhalat kitiah kitiah. Məto təwir məmə etəmim kitiah nıkin otagien o rəhan wək, okəmə rəhan wək təwir əm.

⁶ Itəmat u, təwir məmə itəmat onəkotawte-in natimnat mın neen kəm rəhatəmat nəgətun mın, itəm koatəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgın.

⁷ Oatəto itəmat, soteiuə-in atipən itəmat mın məmə itəmat nəkotitun nolən nat əpnapın kit itəm nikitəmat rat aupən nakotolkeike. Kən okol nəkəsotolən ialmə e Uhgın. Ik nəmis noanig naka e rəham nasumən, kən ik onəkəhl atip mın noan, mun. ⁸ Etəmim itəm tatasum-in nolən rat aupən, itəm kəmos kair-pa moatol, tahmen e noanig rat e rəhan nəmegəhən, in otəkəike məhl noan tərət mun, kənu noanig un, otə-in, nıpətın u, Nımısən. Məto etəmim itəm tatis noanig wir, itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən, Narmın Rəha Uhgın otol toə-in, noan wir kit, kən in otəhl. Nərgın noanig un, in Nəmegəhən Lilin itəm namnun tikə.

⁹ Sotəpou-inən nolən itəm təwir, məto-inu kitat okotəhl noanig wir əh, e nian ətuatip rəhan, okəmə kəsotapəsən wək. ¹⁰ Kən nian mın rafın itəm kotitun nolən, pəs koatol təwir kəm netəmim rafın, kən motatig katol tepət mın kəm netəm mın u kotahmen e piatat mın ne wınitat mın e İesu Kristo.

Namnun nəghatən rəha Pol təmən kəm ilat

¹¹ Oekəte rəkis namnun nəghatən rəhak e naoa e nelmək əm.* Itəmat onəkotəplan məmə leta mın rəhak, ilat iahgın mın. ¹² Netəm İsrəl u koatən məmə okəike kəhg-ipən itəmat, ilat kotasit əm e nıganəmtilat mın neen o nat u. Məto ilat koatən nəhlan o nat kitiah əm, məmə netəm İsrəl neen mın okəsotolən nəratən kəm ilat. ¹³ Kən ne nat kit mın, netəm mın əh, kotolkeike məmə okəhg-ipən itəmat məto-inu kotasit əm məmə okotol win etəmat lan. Kən motiww kalın itəmat, nakotitəlig motuwın mın e nelmi Lou rəha netəm İsrəl. Məto otəplan-tu, ilat mın kəsotətəu-pən wirən natimnat mın itəm Lou tatən. ¹⁴ Məto io rəhak, io ekəsən wi atipən io o nat kit itəm emol. Məto ekolkeike məmə ekənwiwi əm nat naka İərəmərə İesu Kristo təmol e nian in təmimis e nig kəməluau. O nat əh inəh, nolən mın rəha nətueintən okol kəsotiuw rəkisən rəhak nətəligən, kənu netəm e nətueintən itəm kəsotahatətən e Uhgın, ilat kəsotolkeikeən nolən itəm iatətəu-pən. ¹⁵ Okəmə Uhgın in otol suah kit tuwa in etəm wi, kən in otol suah əh, tətətip e nıganəmtin, nat əpnapın okəmə kəməhg-ipən o kəsəhg-ipənən. ¹⁶ Kən roiu, ekatəfak o netəm mın u koatətəu-pən wir nəghatən u, ilat noanol ətuatip mın rəha Uhgın. İatəfak məmə, pəs nəməlinuən rəha Uhgın ne rəhan nasəkıtunən otatig olat.

6:1: Mat 18:15 **6:2:** Rom 15:1 **6:4-5:** Rom 14:12 **6:6:** 1 Kor 9:11,14 **6:8:** Rom 8:13 * **6:11:** Nian Pol təməte naoa u, in təməghat, kən suah kit mın təməte rəhan nəghatən e naoa. Roiu in tatos pen, kən tatəte atip e nelmin. **6:15:** Kal 5:6; 2 Kor 5:17

¹⁷ Rəhak u namnun nəghatən. Io esolkeikeən məmə suah kit otən mın nat tərət lak. Məto-inun iatəmik əh nəme nıməgəm itəm kəmaht io e kəpiel apın kən kəmalis io. Nəme nıməgəm mın u, tatəgətun məmə io, slef rəha İesu.

¹⁸ Piak mın ne wınık mın, iatəfak məmə İərəmərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən otəmat. Əwəh.

Efesas

Naoa itəm Pol təməte tuwın kəm iəfak mın ikin Efesas Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Efesas

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte naoa u tatuwın kəm niməfak əpəh Efesas, kən molkeike məmə ilat okotahl-ipən tuwın kəm niməfak pisin pisin mın iuəhkır.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol təməsətəən naoa u məmə otəg-ətuatip-in nərətən neen rəha niməfak əpəh Efesas. In təməte əm məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat. Pol təmətuoun niməfak əpəh Efesas, kən mətatig ilat mın ilat o nup kışil. Kən in tolkeike pik ilat, kən ilat kotolkeike pik in. Efesas in taon asol kit e nitən asol u Esia, kən in rum wır kit məmə Pol otən-iarəp nəghatən ikin rəha Uhgın.

?Təməte naoa u o naka? Pol tolkeike məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat. In tolkeike məmə otən-iarəp nolən ətuatip, ne wək rəha niməfak itəm in nıpəti İesu Kristo, kən nəghatən u tatuwın kəm niməfak e ikin mın rafin.

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo İesu, itəm Uhgın təmıtəpun rəkis məmə rəhan. İatən təwır kəm itəmat rafin iəfak mın əpəh Efesas itəm nakoataskəlim əskasik nahatətəən rəhatəmat e Kristo İesu. ² Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne İərəmərə İesu Kristo, okuawte-in nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəwırən itəm Uhgın təmos-ipən e Kristo

³ Nənwiwıən tuwın o Uhgın u Tata rəha İərəmərə İesu Kristo rəhatat. E Kristo, in təmawte-in o narmıtət nəwırən rafin rəha nego e neai. ⁴ Tol nəhlan, məto-inu nian Uhgın təməsölən əh neai ne niməptən, məto in təmıtəpun kitat məmə kotuwa kitiəh kitat Kristo, kən məmə e nıganəmtin, kitat kotətuatip kən kəsehm-pənən nolən rat kit e kitat. ⁵ Məto-inu Uhgın tolkeike pik kitat, uarisig in təmol natimnat, məto in təmıtəpun rəkis kitat məmə okotuwa nenətin mın e İesu Kristo. Nat əh tatətəu-pən əm nəwıan ne nat naka itəm in tolkeike. ⁶ Təmol nəhlan məmə kitat okotənwiwi Uhgın o rəhan nəwırən itəm in təwır taprəkis, nəwırən əh itəm təmawte-in əpnarın əm kəm kitat e Nətin itəm in tolkeike pik. ⁷ Məto-inu nıta Kristo təmaıu, kitat kəmotuwa kitiəh lan, kən Uhgın təmikis kitat e rəhatat nolən rat mın, inəh təmafəl rəkis nolən rat mın rəhatat. !Nıpahrienən, nəwırən rəha Uhgın in iahgin taprəkis! ⁸ Kən təmos-ipa nəwırən əh itəm təfigəm maprəkis.

E nenatigən ne nitunən mın rafin rəhan, ⁹ nıkin tagien məmə təmol əp kəm kitat nat anion e nalpəkauən e rəhan nəghatən, itəm in otol e Kristo. ¹⁰ Kən inu nalpəkauən. E nian ətuatip rəhan, in otəhlman natimnat rafin e neai ne niməptən okotuwa ləhau e nərəmərəən rəha Kristo.

¹¹ Uhgın tatol natimnat rafin tatuwa tahmen əm məmə inu təmən mihin. Aupən aupən aɡın in təmıtəpun kitat məmə okotuwa rəhan mın nian təmiuw-pa kitat kotuwa kol kitiəh kitat Kristo. ¹² Təmol nəhlan məmə itəmat noanol mın rəha İsrəl u emotaupən katahatətə e Kristo, itəmat ekotol məmə katıləs-ipər nərgi Uhgın. ¹³ Kən itəmat İaihlua mın, nəmotuwa kitiəh itəmat Kristo nian itəmat nəmotətə nəghatən pahrien, namnusən rəha nosmegəhən. Nəmotahatətə lan, kən Uhgın təmos-ipən Narmın Rəhan kəm itəmat tahmen e nəmtətin kit məmə itəmat rəhan mın. ¹⁴ Məto-inu kitat kəmos Narmın Rəha Uhgın, kən kitat kotitun wır məmə Uhgın otos-ipa natimnat wır mın kəm kitat itəm in təmən-ıəkis məmə in otol mihin. Kitat okotos natimnat mın əh nian Uhgın otikis kitat u rəhan mın. Inu otol məmə netəmim okotənwiwi Uhgın məto-inu in ilis taprəkis.

Nənwiwian ne nəfakən rəha Pol

¹⁵⁻¹⁶ Məto-inu o natimnat min u, iatəfak otəmat nian rafin mətoarus-pa u-roiu, kən iatən tagkiu kəm Uhgın otəmat. Nolən əh emətuoun nian eməto namnusan o rəhatəmat nahatətəən e İərəməərə İesu, ne rəhatəmat nolkeikeən o iəfak min rafin. ¹⁷ İatəfak otəmat kəm Uhgın itəm in Uhgın rəha İərəməərə İesu Kristo rəhatat, kən in Tata itəm katənwiwi katisiai-in pik agın. İatəfak məmə in otos-ipinə narmin rəha nenatigən ne nitunən məmə nəkotitun wir in təhmın min.

¹⁸ Kən iatəfak min məmə in oterəh e rəhatəmat nətəligən məmə onəkotitun nat naka nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan, itəmat itəm Uhgın təmaun-in. Kən iatəfak min məmə onəkotitun məmə Uhgın otos-ipinə nat təwir taprəkis kəm itəmat u noatahatətə e Kristo.

¹⁹ Kən iatəfak min məmə onəkotitun nəsanənən rəhan məmə in iahgin pik agın, kən nəsanənən əh tatol wək e nəmegəhən rəhatat itəm koatən nıpahrienən e İesu. Kən nəsanənən əh in tahmen əm e rəhan nəsanənən asol ²⁰ itəm təmol İesu təmegəh min e nimisən, kən təmol məmə in təmuwa matəpələh e nıkalı Uhgın matıp e nego e neai, ikın rəha nəsanənən ne nisaiiən. ²¹ Kən İesu in ilis e netəm-iasol min ne nepətən min rafin, ne nərəmərəən ne nəsanənən rafin, ne nərig min rafin, e nian u-roiu, ne e nian itəm otəpanuwa. ²² Kən Uhgın təmələhəu-pən natimnat rafin agın ləhau e nelkin, kən mol in tuwa rəhn-kapə natimnat rafin, kən inu otasitu e niməfak. ²³ Kən niməfak in nıpəti İesu, kən nalpəkauən rəha Uhgın o Kristo tatuwa nıpahrienən e niməfak, kən e nolən kitiaəh əm, nalpəkauən rəha Uhgın o natimnat rafin tatuwa pahrien e Kristo.

2

Nəmegəhən wi e Kristo

¹ İtəmat u, aupən tahmen əm məmə nəmotimis məto-inu nəmotəht nəwia Uhgın, kən motol nolən rat min. ² Nəmotan motol nolən tərət rəha nətueintən, kən moatol nəwia etəm tərəmərə e nəsanənən rəha nəratən rəha magoagəp. In əm əh narmin rat itəm tatol wək roiu e nəmegəhən rəha netəm u koatəht nəwia Uhgın. ³ İtəmat min emotatig nəhlan itəmat min ilat nian kit aupən. Nıkitimat tolkeike nolən rat min, kən itəmat emotol nəratən əh itəm kəmotol nıkitimat tagien. Nat naka itəm təmisi-pən e nıkitimat ne nətəligən rat min rəhatimat, məto itəmat emoatətəu-pən əm ilat. Kən nian emotaiir, məto nolən rat tınatig rəkis e nıkitimat, tahmen e netəm əpnəpın min. Kən nıki Uhgın tıahmə o nolən rat min rəhatimat, kən in otəkəike mol nalpınən kəm itəmat. ⁴ Məto Uhgın, in tərıoah e nolkeikeən o kitat, kən rəhan nasəkitunən o kitat in iahgin pik. ⁵ Kən nat əpnəpın e nian əh kəmotimis e narmitat o rəhatat nolən rat min, məto in təmol kitat kotəmegəh kitat Kristo məto-inu in tolkeike pik kitat. (Otətəlig-in-tu. E nəwıran rəhan, in təmosmegəh itəmat.) ⁶ Kən Uhgın təmiləs-ipər kitat, kitat Kristo, kən təmol məmə kitat kotəpələh kitat Kristo e nego e neai. ⁷ Uhgın təmol nəhlan məmə e nian itəm otəpanuwa, in otəgətun rəhan nəwıran itəm in iahgin taprəkis agın-əh, kən kitat koatəplan rəhan nəwıran e nolən wir rəhan kəm kitat e Kristo İesu. ⁸ E nəwıran asol rəha Uhgın itəm təmawte-in kəm itəmat, in təmosmegəh itəmat e nahatətəən, kən natimnat min əh, sənəmə itəmat atıp nəmotol, məto in nat kit itəm Uhgın tatos-ıpa əpnəpın əm kəm itəmat, ⁹ sənəmə e wək kit itəm itəmat nəmotol, kən tol nəhlan ko suah kit təsos-ipər atıpən in ron. ¹⁰ Tol nəhlan məto-inu in Uhgın itəm tatol wək e nəmegəhən rəhatat, kən in təmol kitat e Kristo İesu məmə kitat okotol wək min itəm kotəwir. Wək min u, Uhgın tınol əpen-əpenə rəkis lan məmə kitat okotol ilat.

İlat kəmotuwa kitiaəh e Kristo

1:17: Kol 1:9 **1:19:** Kol 1:11 **1:20:** Sam 110:1; 2 Kor 13:4; Kol 2:12 **1:21:** Kol 1:16; 2:10 **1:22:** Sam 8:6 **1:23:** Rom 12:5; Efes 4:10,15; Kol 1:18 **2:2:** Kol 3:7; Taet 3:3 **2:3:** Kol 3:6 **2:5:** Kol 1:21; 2:13
2:6: Kol 2:12 **2:9:** 1 Kor 1:29-31; 2 Tim 1:9 **2:10:** Taet 2:14

¹¹ Tol nàhlan, itəmat onəsotaluinən məmə nian nəmotaiir, kən itəmat sənəmə noanol rəha Isrel. Kən netəm Isrel itəm kınəhg-ıpən rəkis ilat, ilat kəmotən məmə itəmat İaihlua min məto-inu kəsəhg-ıpənən itəmat. Məto nat u, in nat kit itəm katol əm e nıpəti etəmim. ¹² Kən onəsotaluinən məmə e nian əh, itəmat nəmotətul isəu o Kristo, itəmat sənəmə netəm Isrel ətuatıp, məto itəmat İaihlua min əm, kən nənıəkisən min rəha nasıtuən rəha Uhgın kəm netəm Isrel əpən itəm kəməlis ilat lan e Uhgın, okol təsuwamən məmə rəhatəmat. Nəmegəhən rəhatəmat e nətueintən u in təmol nəhlan məmə, nat kit tıka məmə onəkotələhəu-pən əskasık rəhatəmat nətəligən lan, kən itəmat nəmotəruru agın Uhgın. ¹³ Məto itəmat itəm əpən nəmotan isəu o Uhgın, nəmotuwa kitiəh itəmat Kristo İesu, kən roiu nəmotuwa pahrien o Uhgın e nıta Kristo.

¹⁴ Tol nəhlan məto-inu Kristo pısın əm təmələhəu nəməlinuən, təməlis noanol rəha Isrel ne İaihlua min kotuwa kitiəh məmə ilat netəm kitiəh min əm. Əpən, Lou rəha noanol min rəha Isrel in tahmen-pən əm e noanapinat iəkis kit itəm təmatoor ilat kən matol məmə ilat koatol tıkimır. Məto Kristo təmətəwın noanapinat əh. ¹⁵ Təmol nəhlan nian in təmimis e nig kəməluau, kən təmol məmə kitat okotapəs nətəu-pənən Lou min rafin rəha noanol min rəha Isrel məmə okotətuatıp e nıganəmti Uhgın. Kristo təmol nəhlan məmə in otol noanol min rəha Isrel ne İaihlua min kotuwa kitiəh lan. Kən e nolən əh, in təmələhəu nəməlinuən. ¹⁶ Kən e nımisən rəhan e nig kəməluau, Kristo təmiləs ilat kotuwa kitiəh, kən mit ilat motitəlig-pən o Uhgın, kən mol rəhalat tıməht tauke. ¹⁷ In təmuwa matən-ıarəp nəməlinuən kəm itəmat u əpən nəmotatig isəu o Uhgın, kən matən-ıarəp nəməlinuən kəm itəmat u emotatig iuəhkır o Uhgın. ¹⁸ Kən roiu o nat naka itəm Kristo təmol, kitat rafin noanol min rəha Isrel ne İaihlua min, kotitun nuwamən o Tata Uhgın e Narmın Rəhan kitiəh əm.

¹⁹ Kən tol nəhlan, sənəmə itəmat iapıspıs min o netəm ihluə, məto roiu itəmat natig e nego e neai itəmat netəm koatahatətə e İesu, kən itəmat nenəti Uhgın min. ²⁰ Kitat kotahmen e nımə kit rəha Uhgın itəm nelki nımə in Kristo İesu, kən aposol min ne ien min, ilat nelmi nımə asol min, ²¹⁻²² kən Kristo tatılpin itəmat İaihlua min e nımə əh tahmen e nelmi nımə min, kən tatıləkin nelmi nımə min rafin məmə ilat okotuwa nımə ətuatıp rəha nəfakən o İərəmərə, itəm Uhgın tətətig ikin e Narmın Rəhan.

3

Pol təməni-ıarəp nalpəkəuən anion rəha Uhgın

¹ O nəghatən min əh, emən-ıarəp namnusən rəha Kristo İesu kəm itəmat u sənəmə noanol min rəha Isrel, kən roiu etatig e kalapus ron. ² Itəmat nəkotitun rəkis məmə Uhgın təmos-ıpa wək asol u kəm io məmə ekən-ıarəp nəwırən rəhan kəm itəmat. ³ Tahmen e nəghatən itəm eməte rəkis kəm itəmat, iatən məmə Uhgın pısın əm təmol əp nat anion rəhan kəm io. ⁴ Nian onəkotafin nəghatən əh, kən onəkotitun rəhak nıtunən e nıpəti nəghatən rəha nalpəkəuən anion rəha Uhgın. ⁵ Uhgın təməsol əpən nat u kəm netəm əpən, məto roiu tınol əp e Rəhan Narmın kəm rəhan min aposol min ne ien min itəm təmitəpun rəkis. ⁶ Nat anion əh məmə e namnusən təwır əm, netəm u sənəmə noanol min rəha Isrel, ilat min kəmotuwa kahmen e netəm Isrel o nosən nəwırən rəha Uhgın, kən ilat kəmotuwa kitiəh, kən koatos kələh nəwırən rəha Uhgın e nənıəkisən rəhan e Kristo İesu.

⁷ Io emuwa iolwək rəha namnusən təwır əh e nəwırən asol itəm Uhgın təmos-ıpa əpnapın əm kəm io e nəsanənən asol rəhan. ⁸ Nat əpnapın io ləhau agın e netəmim rafin rəha Uhgın, məto e nəwırən rəhan, Uhgın təmos-ıpa wək u, məmə ekən-ıarəp kəm itəmat u sənəmə noanol min rəha Isrel, nəwırən min rəha Kristo itəm ko kitat kəsotitunən ilat rafin məto-inu ilat tepət namnun tıka, ⁹ kən ekol əp kəm netəmim rafin nolən itəm

Uhgîn tãmol rãhan nalpãkauãn anion otuwa met-arãp. Uhgîn u tãmol natimnat rafin, in tãmatãhluaig-in nalpãkauãn ãh nuwãh rãkis. ¹⁰ In tãmol nãhlan mãmã roiu in otol-arãp kãm iãrãmãrã min ne nepãtãn min ãpãh e magoagãp rãhan nenatigãn itãm suatip rãhan tepãt tepãt. Kãn ilat okotãplan rãhan nenatigãn nian okotehm nimãfak. ¹¹ Inu nalpãkauãn rãhan itãm tãtatig lilin, kãn tãmuwa nipahrienãn e Kristo Iesu, Iãrãmãrã rãhatat. ¹² Kãn mãto-inu o Kristo ne rãhatat nahatãtãn lan, kitat kotitun nuwamãn nian rafin motãtul e nigãnãmti Uhgîn mãsotãginãn. ¹³ Tol nãhlan, ekãtapãh otãmat mãmã sotolãn mãmã nãtãligãn rãhatãmat teiuaiu o nãratãn itãm ekãtatig lan ikin-u. Iatãto nahmãn otãmat, kãn in otãsitu e rãhatãmat nãmegãhãn.

Nãfakãn rãha Pol

¹⁴ O natimnat min ãh itãm io emãn rãkis, kãn iãtisin nulãk matãfak kãm Uhgîn Tata, ¹⁵ itãm in tãmol noanol min rafin e nãtueintãn ne ãpãh e nego e neai. ¹⁶ Nãsanãnãn ne nolkeikeãn ne nenatigãn rãha Uhgîn in tepãt tãwir taprãkis, kãn ekãtapãh o Uhgîn mãmã Narmin Rãhan otol nikitãmat tãsanãn e nat wir min ãh rãhan ¹⁷ mãmã e nahatãtãn rãhatãmat e Kristo, in otãtatig kitiãh e nikitãmat. Kãn iatãfak min mãmã nãmegãhãn rãhatãmat oteiuaiu mamnim wir e nolkeikeãn rãha Uhgîn ¹⁸ mãmã itãmat netãm rafin itãm nakoatahatãtã e Kristo, onãkotehm wir nolkeikeãn asol rãha Kristo, e nãfãmãhãn rãhan, ne nepãtãn rãhan, ne rãhan nãrãn ilis, ne rãhan neuaiuãn lãhau. ¹⁹ Nolkeikeãn ãh rãha Kristo, okol kãsoitun rafinãn mãto-inu in iahgin pik, mãto iatãfak mãmã onãkotitun wir nolkeikeãn ãh mãmã Uhgîn otãrioah e nãmegãhãn rãhatãmat e nolãn wir min rafin rãhan.

²⁰ !Kãn pãs kotilãs-ipãr nãrgi Uhgîn! E nãsanãnãn rãhan itãm tatol wãk e nãmegãhãn rãhatat, in titun nolãn natimnat taprãkis-in agin natimnat rafin itãm nikitat tatãht o koatãtapãh ron. ²¹ Pãs kitat nimãfak kotol kitiãh kitat Kristo Iesu moatãnwiwi Uhgîn nian rafin matuwin matuwin namnun tikã. !ãwãh!

4

Kitat kitiãh e Kristo

¹ Tol nãhlan, io Pol u ekãtatig e kalapus o Iãrãmãrã, iatãtapãh ãskasik otãmat mãmã nãkotatig e nãmegãhãn kit itãm tãtuatip e naunãn itãm Uhgîn tãmaun-in itãmat lan. ² Otos-iãhau atip itãmat e natimnat rafin, kãn motuwa itãmat netãm mãtig, kãn nãtãligãn rãhatãmat otãfãmãh, kãn nian suah kit otol nat kit tãsahmenãn e nigãnãmtitãmat, kãn nikitãmat otãsahmã uãhaiãn ron e nolkeikeãn rãha Uhgîn. ³ Narmin Rãha Uhgîn tãmeafimãn itãmat, tol nãhlan onãkotalkut ãskasik mãmã nãkotatig kitiãh e nãmãlinuãn. ⁴ Kitat nipãtin kitiãh ãm, kãn Narmin Rãha Uhgîn kitiãh ãm, kãn itãmat noatãlãhãu-pãn ãskasik rãhatãmat nãtãligãn e nat kitiãh ãm, nãwirãn itãm Uhgîn tãmaun-in itãmat ron. ⁵ Kãn Iãrãmãrã kitiãh ãm, nãgãtunãn kitiãh ãm, baptais kitiãh ãm; ⁶ kãn kitat koatãfak kãm Uhgîn kitiãh ãm u in rãhatat rafin Tata. In tãtãrãmãrã rafin e kitat, kãn tatol rãhan wãk e nãmegãhãn rafin rãhatat, kãn mãtatig e nikitat rafin.

⁷ Mãto e kitat rafin agin kitiãh kitiãh, Kristo tãmoor rãhan nãsanãnãn o nolãn wãk pisin pisin min. ⁸ Tol nãhlan, Naoa Rãha Uhgîn tatãn mãmã, “Nian in tãmãr ilis agin, kãn mit-iarãp rãhan tikimãr min itãm tãmol win elat. Kãn tãmos-ipãn nat wir kãm netãmim.”

⁹ Æplan-tu nãghatãn ãh mãmã, “In tãmãr.” Nipãtin tãmã, Kristo tãmaupãn meiuaiu lãhau agin, ikin-u e nãtueintãn. ¹⁰ Suah u itãm tãmeiuaiu-pa, in etãm kitiãh ãm itãm in tãmãr min ilis agin-ãh maprãkis-in neai mãmã in otãtig ikin min rafin. ¹¹ In etãm kitiãh ãm itãm in tãmos-ipãn nãsanãnãn rãhan kãm netãmim pisin pisin min mãmã neen okotuwa

aposal min, neen okotuwa ien min, neen okotuwa netamim rəha nən-iarəpən namnusən təwir, neen okotuwa pasta min ne iəgətun min. ¹² Kristo təmol nəhlan məmə ilat okotasitu motol əpen-əpenə e netamim rəha niməfak, kən netəm rəha niməfak okotol wək rəha Uhgın məmə nıpəti Kristo otəskasik, ¹³ mətəarus kitat rafin kotuwa motol kitiah e nahatətəən rəhatat, ne nitunən e Nəti Uhgın, kən moatepət motuwa motahmen e Kristo itəm in tətuatıp agın. ¹⁴ Kən məmə kitat okotapəs nolən min rəha nisualkələh itəm nian rafin koatəuhlin rəhalat nətəligən e nat kınotahatətə rəkis lan, tahmen e kınu kit itəm peau-peau min kotahl əpnapın əm kətan. Nətəligən rəhatəmat tatol nəhlan mətə-inu suah kit tatəgətun nat pisin, o suah kit min tatiuw rəhatəmat nətəligən e nəghatən rəhan itəm nikitəmat təht məmə in təwir, mətə e nıpahrienən, suah əh tateiuə. ¹⁵ Mətə kəp, kitat okəsotolən nəhlan. Okotən əm nıpahrienən e nolkeikeən, kən e nolən əh, e natimnat rafin itəm koatol, okotepət motuwa motahmen e Kristo, itəm in rəhn-kapə niməfak. ¹⁶ Kən Kristo tatol məmə rəhan min netamim kotuwa kitiah, tahmen-pən əm e noanol min itəm koatılpin nıpəti etənim. Nian nolın-olın nıpətin koatol-wır wək ətuatıp rəhalat e nolkeikeən, mol nıpətin tatepət matəskasik.

Nolən wi rəha iəfak min

¹⁷ E nərgi İərəməərə iatən əskasik kəm itəmat məmə onəsotətəu-pən minən nolən rəha netəm min u kəsotənən nıpahrienən e Uhgın. Nətəligən rəhalat tol nat əpnapın lan. ¹⁸ Nitunən rəhalat tətən əm əpəh tapınəp ikin, kən moatan isəu o nəmegəhən itəm Uhgın tatos-ipa mətə-inu rəhalat-kapə tiəkis kən kəsotolkeikeən məmə okotitun Uhgın, kən kınotəruru nat. ¹⁹ Kən məsotaulisən o rəhalat nolən rat min, kən minotegəhan-in nolən rat min koatərəməərə e nəmegəhən rəhalat, tahmen e nitəpən nıpitan, ne nolən min nəhlan. Kən nian rafin koatolkeike min məmə okotol təhmin min.

²⁰ !Mətə nian kəmatəgətun itəmat e Kristo, nəgətunən in tol pisin agın-əh e inəh! ²¹ Kəmatəgətun itəmat e nolən rəha Kristo, kən itəmat rəhan min, kən kəgətun itəmat e nıpahrienən itəm tətətig lan. ²² Kən kəməgətun itəmat nəhlan e nolən min rəhatəmat aıpən məmə, otəhlman rəhatəmat nolən oas min itəm kotərat tahmen e nat pien kit, kən nolkeikeən tərət min atıp koateiuə-in itəmat. ²³ Nəmegəhən ne nətəligən rəhatəmat otəkəike muwa muwiwi min. ²⁴ Kən itəmat onəkotəkəike motuwa netəm wi min e nolən min rəhatəmat, itəm Uhgın təmol məmə okotahmen lan, inu nolən min itəm nikin tətəgien lan, ne nolən min ətuatıp pahrien.

²⁵ Tol nəhlan, itəmat rafin nəkotəkəike motapəs nolən rəha neıueıuəən, mətə nakotən nıpahrienən kəm itəmat min, mətə-inu kitat nolın-olın nıpəti Kristo. ²⁶ Nian nıkim titəhmə, əsolən nolən rat, kən aluin uəhai əm məsolən neməha tətətig lam mətəarus mitgar tuwın miwig, ²⁷ kən əsos-ıpənən kuhal kit kəm Setan. ²⁸ Itəm tətəkləh otəkəike məhlman nolən əh, mətə in otəkəike mol atıp nat e nelmin, məmə in otol win e nat wır kit itəm titun nos-ıpənən kəm ian-rat min.

²⁹ Əsənən nəghatən rat e nohlim, mətə ən əm nat wır itəm otasitu e netamim nian kotaliwək e suatıp pisin pisin min, məmə nəghatən əh otawte-in nəwırən rəha Uhgın kəm ilat. ³⁰ Əsotolən Narmin Rəha Uhgın tətə nahməən o nolən rəhatəmat, mətə-inu in nəmtətin rəhatəmat məmə itəmat rəha Uhgın, kən in otıləs-irəkis itəmat e nolən rat min e nian rəha nosmegəhən. ³¹ Kən ərakin rafin natimnat min u: nahməən e nikitəmat itəm tətətig tatuwəh; ne nolən neməhaa; ne nolən rəha nən ratən netamim; ne nolən rəha nikitəmat ne nohlitəmat titatıperəh pik tahmen e kaluəluə; ne nolən rəha nərgəhəuən; ne nolən min rafin itəm okotol nəratən kəm netamim. ³² Mətə otəwir otəmat min, kən motol

4:11: 1 Kor 12:28 **4:13:** Kol 1:28 **4:16:** Kol 1:18; 2:19 **4:17:** Rom 1:21; 1 Pita 1:14 **4:22:** Rom 8:13; Kol 3:9 **4:23:** Rom 12:2 **4:24:** Jen 1:26; Kol 3:10 **4:25:** Sek 8:16; Kol 3:8-9 **4:26:** Sam 4:4; Jem 1:19-20
4:29: Kol 4:6 **4:30:** Aes 63:10; Efes 1:13-14; 1 Tes 5:19 **4:31:** Kol 3:8

nikitəmat tımətmətig otəmat mın. Kən motaluin nolən rat mın itəm nəkoatol etəmat mın, tahmen-pən əm məmə Uhgın təmaluin rəhatəmat nolən rat mın e Kristo.

5

Nəmegəhən e nəhag-əhagən

¹ Tol nəhlan, otalkut əskasik məmə onəkotasgəwın Uhgın məto-inu itəmat nenəti Uhgın mın itəm in tolkeike pik itəmat. ² Kən otaskəlīm əskasik nolən rəha nolkeikeən, tahmen əm məmə Kristo təmolkeike mihin kitat kən muwa mımıs otat, kən nımısən rəhan tahmen e sakrifais kit nəmıəwın təwır itəm katos-ipən kəm Uhgın mol nıkin tagien lan.

³ Məto-inu itəmat netəmim rəha Uhgın itəm nəkotətuatıp, kən itəmat nəsololən ağın nolən rat kit məmə okən rat itəmat ron, iatən nolən rat mın tahmen e nıpıtan ne nəman ne, koatit anion ilat mın; ne nolən rat rafin itəm tol naulisən o nənən; ne netəmim naumıs. ⁴ Kən təsəwırən məmə nakotən nəghatən itəm taulis o nənən, o nəghatən alməl mın, o nəsanən, o nəpoaən. Təsətuatıpən məmə nakotən nəghatən rat mın əh, məto otən nəghatən wır mın kəm Uhgın, məmə nikitəmat tagien o natımnat itəm in təmol otəmat.

⁵ Kən nəkotəkəike motıtun nat u məmə, netəmim itəm koatıtəp nıpıtan, o netəmim itəm koatol nolən rat itəm tol naulisən o nənən, o netəm naumıs, ilat mın əh ko kəsotuwınən e nəməmə rəha Kristo ne Uhgın, (netəm naumıs kotahmen e netəm koatəfak kəm narmi nat mın, rəhalat nautə in uhgın rəhalat). ⁶ Sotegəhan-inən məmə suah kit otiuw-pən itəmat e nəghatən eiueiua mın rəhan itəm nıpahrienən lan tikə. Məto-inu o nolən rat mın əh, Uhgın nıkin otərat kən otol nalpınən kəm netəmim itəm koatəht nəwian. ⁷ Tol nəhlan, əsotuwınən motan kələh itəmat mın ilat motol nolən rat mın itəm koatol.

⁸ Nian kit aupən, napınəpən tatəməmə etəmat, məto roiu itəmat nınotuwa o Kristo kən nəhag-əhagən tınatəməmə etəmat. Kən tol nəhlan, otan tahmen e netəm rəha nəhag-əhagən, ⁹ məto-inu nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhatəmat tatoe-in nəwırən, ne nətuatıpən, ne nıpahrienən. ¹⁰ Kən otalkut məmə onəkotegəs-in motıtun nolən mın itəm okotol Uhgın nıkin tagien lan. ¹¹ Əsotətəu-pənən netəmim rəha napınəpən motol nolən rat mın itəmat mın ilat. Noa təwır mın e nolən mın əh tikə. Məto otəmki-pa nolən mın əh e nəhag-əhagən, kən netəmim okotıtun məmə nolən mın əh kotərat. ¹² In naulisən asol o nən-iarəpən nolən anion mın rəha netəm u itəm koatəht nəwia Uhgın. ¹³ Məto natımnat rafin itəm okotuwa e nəhag-əhagən, netəmim kotəplan wır məmə ilat kotahro nulan. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu nian nəhag-əhagən tatol əp nat kit, kən in mın tatuwa nəhag-əhagən. O nat u inu katən məmə,

“Itəmat u noatapıl, otaiir-ta,
otəmegəh e nımısən,
pəs Kristo otasiəgəpın itəmat.”

¹⁵ Kən oatəto wır itəmat, məsotatıgən məmə netəm kotalməl ne, məto nəkotatıg e nenatıgən, ¹⁶ kən nian rafin okəmə nəkotəplan suatıp o nolən nəwırən kit, otol, məto-inu roiu kotatıg e nian rəha nəratən tepət. ¹⁷ Kən tol mın-nəhlan, sotalmələn-ta, məto otəkəike motalkut məmə onəkotıtun nat naka itəm İəməmə tolkeike. ¹⁸ Sotapısən e alıkol məto-inu otiuw-pən itəmat e nalmələn, məto təwır məmə nəmegəhən rəhatəmat otərioah əm e Narmın Rəha Uhgın. ¹⁹ Otəghat kəm itəmat mın e napuən mın e Naoa rəha Napuən, ne napuən mın rəha nıməfak, ne napuən mın itəm tətisi-pən e Narmın Rəha Uhgın. Otan, kən otan napuən mın e nikitəmat kəm İəməmə, ²⁰ kən nəkotəkəike moatən kəm Tata Uhgın məmə nikitəmat tagien o natımnat rafin, kən otən e nərgi İəməmə İesu Kristo.

Nolən rəha netəm kəmotol marıt

4:32: Mat 6:14; 18:22-35; Kol 3:12-13 **5:1:** Mat 5:48 **5:2:** Eks 29:18; Hip 10:10 **5:5:** 1 Kor 6:9-10; Kol 3:5
5:6: Rom 1:18; Kol 2:4,8 **5:8:** Jon 12:36; Efes 2:13; Kol 1:13; 1 Pita 2:9 **5:13:** Jon 3:20-21 **5:14:** Aes 26:19;
Rom 13:11 **5:16:** Kol 4:5 **5:18:** Luk 21:34 **5:19:** Kol 3:16 **5:20:** Kol 3:17

²¹ Otətəlig-in kən motol nəghatən rəhatəmat mīn mətō-inu nakotisiai-in Kristo.

²² Itəmat nīpitan itəm nīnotol marit rəkis, otətəlig-in kən motol nəghatən rəha nəman mīn rəhatəmat məmə noatol kəm Iərəmərə. ²³ Otol nəhlan mətō-inu iərman in tərəmərə e rəhan pətan tahmen e Kristo in tərəmərə e niməfak u nīpətin, kən in rəhan Iosmegəh. ²⁴ Niməfak tatətəlig-in kən matol nəghatən rəha Kristo, kən tahmen-ahmen əm, nīpitan itəm kīnotol marit rəkis okotəkəike kətəlig-in kən motol nəghatən rəha rəhalat mīn nəman e natimnat rafin.

²⁵ Kən itəmat nəman itəm nīnotol marit rəkis, otolkeike rəhatəmat nīpitan tahmen əm məmə Kristo təmolkeike niməfak, kən mos-ipən rəhan nəmegəhən ron. ²⁶ Təmol nəhlan məmə in otol niməfak otətuatip, kən təmaikuas lan e nəghatən rəha Uhgīn, tahmen e nəhau tətəikuas e netəmim. ²⁷ Təmol mīn nəhlan məmə Kristo titun nosən rəhan niməfak muwa ron, kən niməfak u tətətuatip wīr, kən kəsehm-pənən nolən rat kit lan, kən in təwīr məhag-əhag. Niməfak əh in tahmen e pətan kit itəm kəmol-pən malə-malə kəm in məmə otol marit, kən nat kit tikə e nīpətin itəm təsətuatipən. ²⁸ Kən e suatip kitiah əm, nəman okotəkəike motolkeike rəhalat nīpitan mīn tahmen məmə koatolkeike atip əm nīpətīlat. Etəm itəm tolkeike pik rəhan pətan, tolkeike atip in. ²⁹ Otətəlig-in-tu, suah kit tikə itəm tatətəhau atip nīpətin, mətō in tətəgwən wīr kən matehm wīr, tahmen əm məmə Kristo tatol kəm niməfak, ³⁰ mətō-inu kitat nəwtain nīpətin. ³¹ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “O nat əh, suah kit otiet rəkis e rəhan tata ne mama, kən mol kitiah ilau rəhan pətan, kən ilau okuea tahmen e nīpətin kitiah əm.” ³² Nəghatən əh in nəghatən wīr kit itəm təfigəm, kən nīpətin tatəhluaig. Mətō iatən məmə in nimaa nəghatən kit məmə Kristo ne niməfak, ilau kitiah. ³³ Mətō nəghatən əh tatuwa mīn otəmat. Kən itəmat nəman kitiah kitiah onəkotolkeike rəhatəmat nīpitan mīn tahmen e nakotolkeike atip mīn itəmat. Kən nīpitan, nəkotəkəike motisiai-in rəhatəmat nəman.

6

Nolən rəha nisualkələh ne tata ne mama

¹ Itəmat nisualkələh. Otol nəwīa tata ne mama rəhatəmat mətō-inu rəha Iərəmərə u itəmat, kən nolən əh in tətətuatip məmə itəmat nəkotol. ² Nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Otos-ipən nisiiān kəm rəhatəmat tata ne mama.” Inu tatətul aupən e lou mīn itəm nənīəkisən kit tətətig lan, kən nənīəkisən əh tatən nəhlan məmə, ³ okəmə nəkotol nəhlan, “natimnat mīn e nəmegəhən rəhatəmat okotaiu wīr, kən natigən rəhatəmat e nətueintən u otəfəməh.”

⁴ Tata mīn. Əsotolən nolən əskasik e nenətītəmat mīn məmə otol nīkilat təpou mahmə, mətō ehm wīr ilat, məg-ətuatip-in nolən mīn rəhalat, kən məgətun ilat e suatip rəha Iərəmərə.

Nolən rəha slef mīn ne rəhalat etəm-iasol mīn

⁵ Slef mīn. Otol nəwīa netəm-iasol mīn rəhatəmat e nətueintən u, otol e nisiiān, ne nəginən, kən otol e nīkitəmat pahrien tahmen əm məmə rəhatəmat etəm-iasol in Kristo.

⁶ Kən otol nəwīalat, mətō sənəmə nian əm itəm ilat koatehm itəmat lan məmə nīkilat otətagien otəmat. Mətō otol nəwīalat tahmen məmə itəmat slef mīn rəha Kristo, kən moatol nolən mīn itəm Uhgīn tolkeike e nīkitəmat pahrien. ⁷ Otol rəhatəmat wək e nīkitəmat rafin tahmen-pən əm mə noatol wək rəha Iərəmərə, sənəmə noatol wək rəha etəmim əm, ⁸ mətō-inu nəkotitun məmə Iərəmərə otos-ipinə nətouən kəm netəmim rafin e nat wīr mīn itəm kəmotol, nat əpnəpīn okəmə in slef kit o in etəm əpnəpīn əm kit.

⁹ Kən itəmat netəm-iasol mīn. Otehm mihin mīn əm rəhatəmat slef mīn e suatip kitiah əm. Əsotəghat əskasikən kəm ilat məmə ilat okotol nəwīam, mətō-inu nəkotitun məmə

5:21: 1 Pita 5:5 **5:22:** Kol 3:18; 1 Pita 3:1 **5:23:** 1 Kor 11:3; Efes 1:22 **5:25:** Kol 3:19; 1 Pita 3:7 **5:26:** Taet 3:5
5:27: 2 Kor 11:2; Kol 1:22 **5:31:** Jen 2:24; Mat 19:5 **5:32:** Nol Əpən 19:7 **6:1:** Kol 3:20 **6:3:** Dut 5:16
6:4: Sam 78:4; Prov 22:6; Kol 3:21 **6:5:** Kol 3:22-23; Taet 2:9-10; 1 Pita 2:18 **6:8:** 2 Kor 5:10; Kol 3:24-25

Etəm-iasol rəhalat ne rəhatəmat in kitiah əm əpəh e nego e neai, kən in tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin.

Nuwınən e natimnat rəha Uhgın o nəluaginən

¹⁰ Namnun nəghatən rəhak tol min-nulan. Otətul əskasik e İərəmərə ne rəhan nəsanənən asol. ¹¹ Otuwın e natimnat rafin rəha Uhgın o nəluaginən məmə nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat nian Setan tatol nalpəkəuən e neıueıuəən o nohən itəmat.

¹² İatən nəhlan məto-inu kitat kəsotəluaginən kitat netəmim rəha nətueintən, məto koatəluagin kitat nat pisin itəm kəsotəplanən, inəh iərəmərə min, ne nepətən min, ne nat itəm kotasanən e nəratən rəha napinəpən roiu e nətueintən, ne iərmis min e magoagəp.

¹³ Tol nəhlan, otuwın e natimnat rafin rəha Uhgın o nəluaginən məmə nian nəratən itəm Setan tatol otuwa, nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat, kən nian nəmol əpen-əpenə rafin o nəluaginən, nəkotitun nosən nətulən rəhatəmat.

¹⁴ !Kən, otol əpen-əpenə! Nian nakotətul əskasik o nəluaginən, rəhatəmat natimnat rəha nəluaginən tol min-nulan:

Otaskəlim əskasik nəghatən pahrien, inu tahmen e kətəut itəm nəmotəlis nəlugitəmat lan.

Otol nolən rəhatəmat otətuatip e nigənəmti Uhgın e nahatətəən, inu tahmen e iaen itəm tatətlosig-in manikiləhatəm.

¹⁵ Otol rəhatəmat nətəligən təskasik e namnusən təwir rəha nəməlinuən, inu tahmen e put əskasik itəm tətəsitə etəmat o nətulən.

¹⁶ Kən nat kit min e in min əh, otahatətə əskasik e Uhgın, inu tahmen e sil u in timba asol kit itəm titun nahtosig-inən məwiəmıs nigəm e nəgənin nifagə rəha Setan itəm tatuəp.

¹⁷ Otən nıpahrienən e nosmegəhən rəha Uhgın, inu tahmen məmə natuwın e hat əskasik kəmol e iaen itəm tatəfətəin rəhn-kapətəm.

Otitun wir Naoa Rəha Uhgın, inu tahmen məmə nakos e naip rəha nəluaginən itəm Narmın Rəha Uhgın tatos-ıpinə kəm itəmat.

¹⁸ Kən otegəhan-in məmə Narmın Rəha Uhgın otit itəmat e rəhatəmat nəghatən kəm Uhgın e nian rafin, kən otəghat kəm Uhgın e nəfakən e nolən pisin pisin min ne nətapəhən min. Tol nəhlan, otegəs wir, kən motəfak nian rafin o iəfak min rafin.

¹⁹ Kən otəfak min ron io məmə nian rafin itəm iatəghat, kən Uhgın otos-ıpa nəghatən kəm io, məmə esəginən o nən-ıarəpən nat anion rəha namnusən təwir itəm Uhgın təmol əp kəm kitat. ²⁰ Kən roiu, io ien əhrui rəha İesu Kristo, məto ekətətig əm e kalapus kəməlis io e sen u iaen, məto-inu iatən-ıarəp namnusən təwir əh. Ekəike mən-ıarəp namnusən təwir əh məsəginən, kən otəfak ron io məmə ekol min-nulan.

Namnun nəghatən rəha Pol

²¹⁻²² İo iakolkeike məmə itəmat nakotətəo namnusən rəhak, kən tol nəhlan, ekahl-ıpinə Tikikas tımnə. In piətə keike kit itəm tətəıu əskasik e wək rəha İərəmərə ikın-u. In otən-ıarəp namnusən rəhatəmat kəm itəmat məmə io etəhratig nulan, kən namnusən əh otıləs-ıpər nətəligən rəhatəmat.

²³ Pəs Uhgın Tata ne İərəmərə İesu Kristo okios-ıpinə nəməlinuən, ne nolkeikeən, ne nahatətəən. ²⁴ Pəs Uhgın otawte-in nəwırən rəhan kəm netəmim rafin itəm kotalkeike rəhatə İərəmərə İesu Kristo e nolkeikeən itəm namnun tikə.

Filipae

Naoa itəm Pol təmæte tuwɪn kəm iəfak mɪn ikɪn Filipae

Nəghatən əkuəkɪr rəha naoa u Filipae

?Pah təmæte naoa u? Aposol Pol təmæte naoa u.

?Təmæte tatuwɪn kəm pah? Təmæte tatuwɪn kəm niməfak əpəh Filipae.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmæte? Pol in təmætuoun niməfak əpəh Filipae e rəhan naliwəkən itəm tatol kəiu lan. Nian Pol təmætətig e kalapus əpəh Rom, netəm rəha niməfak əpəh Filipae, kəmotahl-ipən Epafrotaetas məmə otəmɪk mənɪ neen muwɪn kəm in. Okəm-naka, niməfak əpəh Filipae in təmætuoun mahl-ipən mənɪ kəm Pol.

?Təmæte naoa u o naka? Pol təmæte naoa u məmə otən tagkiu o niməfak əpəh Filipae o natɪmnat itəm kəmotahl-ipən kəm in. Pol tolkeike məmə otɪləs-ipər nətəlɪgən rəhalat, kən mən-ipən kəm ilat məmə suatɪp kitɪəh əm məmə okotagien lan. Iesu Kristo pɪsɪn əm titun nolən ilat nɪkɪlat tagien, nat əpnəpɪn məmə koatatɪg e nian wɪr o nian iəkɪs.

Pol təmən təwɪr kəm ilat

¹ Io Pol, ne Timoti, slef mil rəha Kristo Iesu, iatuən təwɪr kəm itəmat rafin netəm koatəfak kəm Kristo Iesu əpəh Filipae, ne netəm-iasol rəha niməfak, ne dikon mɪn. ² Pəs Uhgɪn u Tata rəhatat, ne Iərəmərə Iesu Kristo, okuawte-in nəwɪrən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təməfak o netəm Filipae

³ Iakolkeike mə iakən kəm itəmat məmə nian mɪn rafin itəm nɪkɪk təht itəmat, iatən kəm rəhak Uhgɪn məmə nɪkɪk tagien otəmat. ⁴ Kən nian rafin e rəhak rafin nəfakən otəmat rafin, iatəfak əm e nagienən, ⁵ məto-inu rəhatəmat nawteən təmasitu lak e wək rəha namnusən təwɪr, e nətuounən, nian nəmotahatətə e namnusən təwɪr, mətoarus-pa u-roiu. ⁶ Tol nəhlan ekitun wɪr məmə Uhgɪn itəm təmætuoun wək təwɪr e nəmegəhən rəhatəmat, in otəpanol namnun lan e nian Kristo Iesu otɪtəlɪg-pa mɪn.

⁷ Nian rafin, iakolkeike pɪk itəmat, kən ekəike məto nagienən nəhlan məto-inu itəmat nəmotuwa kotal kitɪəh e nəwɪrən rəha Uhgɪn o wək itəm təmos-ipa kəm io. E nian emətətig e kalapus, ne nian emətan əm matətul-arəp o namnusən təwɪr məmə in nɪpahrienən, məto itəmat nəmotasitu lak. ⁸ Uhgɪn titun məmə iatən pahrien məmə iakolkeike məmə ekəplan itəmat, məto-inu iakolkeike pɪk itəmat, tahmen əm məmə Iesu Kristo tolkeike mihin itəmat.

⁹ Kən inu rəhak nəfakən məmə rəhatəmat nolkeikeən otəwɪə təhmɪn mɪn e nɪtunən nat ne nenatɪgən rafin ¹⁰ məmə itəmat onəkotitun nehmən nat naka in təwɪr pɪk agɪn-əh, kən məmə onəkotətəuatɪp wɪr, kəsehm-pənən nat tərət kit etəmat e nian itəm Kristo otuwa mɪn lan. ¹¹ Pəs rəhatəmat nəmegəhən otəe-in noan nəwɪrən ne nətuatɪpən itəm Iesu Kristo tatol e nəmegəhən rəhatəmat, o nənwɪwɪən ne nɪləs-ipərən nərgɪ Uhgɪn.

Nian Pol əpəh e kalapus, netəmim kəmotətə namnusən təwɪr

¹² Io mɪn neen, iakolkeike məmə onəkotitun məmə nat əpnəpɪn nahməən naka itəm kəmɪl lak, məto təmasitu pɪk o nən-iarəpən namnusən təwɪr kəm netəmim tepət, ¹³ məto-inu tol nəhlan, mopael mɪn itəm koatehm nimə rəha Sisa, ne netəm pɪsɪn pɪsɪn mɪn tepət, kɪnotitun rəkɪs məmə io etatɪg e kalapus məto-inu io iolwək rəha Kristo. ¹⁴ Kən rəhak natɪgən e kalapus təmol məmə iəfak mɪn iuəhkɪr ilat rafin kəmotahatətə əskasɪk təhmɪn mɪn e Iərəmərə, kən matol nətəlɪgən rəhalat təskasɪk o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgɪn məsotəgɪnən.

¹⁵ Nɪpahrienən, neen kəmotən-iarəp namnusən təwɪr rəha Kristo məto-inu koatetet io kən motolkeike məmə okotəprəkɪs-in io. Məto neen koatən-iarəp əm namnusən təwɪr

rəha Kristo e nətəligən ətuatip. ¹⁶ Itəm min u nətəligən rəhalat tətuatip əm, ilat koatən-iarəp namnusən təwir məto-inu kotolkeike io, kən motitun məmə Uhgın təmələhəu-pən io ikin-u e kalapus məmə iatətul-arəp o namnusən təwir məmə in nıpahrienən. ¹⁷ Məto neen itəm koatetət io, kəsotən-iarəpən Kristo e nıkilat pahrien, məto koatol əm məto-inu kotolkeike məmə okotıləs-ipər atip ilat, kən nıkilat təht məmə okotol nərətən kəm io roiu, nian etatig e kalapus. ¹⁸ Məto nat əh, nat əpnəpın əm. Okəmə koatol e nıkilat pahrien o kəp, məto nat asol məmə koatən-iarəp namnusən təwir rəha Kristo, kən inu tatol nıkkik tətəgien.

¹⁹ Pahrien, kən nıkkik otagien min məto-inu ekıtun məmə e noa nəfakən rəhatəmat, ne nasituən rəha Narmın rəha İesu Kristo, in otosmegəh io e nərətən u, ²⁰ tahmen əm məmə iakolkeike pıkkən matələhəu-pən rəhak nətəligən məmə oesolən nat kit itəm otol aulis io e nıganəmti Uhgın. Məto roiu ne nian rafın, nıkkik təkəsik məmə okəmə iatəmegəh o ekimıs, məto iatisiai-in Kristo e nəmegəhən rəhak. ²¹ Tol nəhlan məto-inu nəmegəhən rəhak in Kristo əm, kən okəmə ekimıs, in nat təwir taprəkıs. ²² Okəmə iatəmegəh əh, in təwir o nolən wək məsin min rəha Uhgın e nətueintən. ?Kən ekıtəpun itəm pəhrüən? !İəkəruru! ²³ Roiu əh suatip kəiu katuəməhl aupən in io, məto iakolkeike ilau kərən. İakolkeike pıkkən məmə iakapəs natigən ikin-u muwın məplan Kristo itəm in təwir agın maprəkıs-in natigən u ikin-u. ²⁴ Məto iakəplan məmə ekəike mətatig ikin-u o nasituən etəmat. ²⁵ Kən məto-inu ekıtun məmə inu in nıpahrienən, kən ekıtun məmə oekətətig kitat min itəmat, o nasituən etəmat məmə nahatətəən rəhatəmat otəwiə e nagienən. ²⁶ Kən e nolən əh, nian ekuwa min məplan itəmat, nıkitəmat otagien nakotənwiwi Kristo İesu, məto-inu io emıtəlig-pa min otəmat.

Nətulən əskəsik

²⁷ Kən nat asol, itəmat onəkotəkəike motol məmə nolən min rafın e nəmegəhən rəhatəmat koatos-ipən nısiiaiən kəm namnusən təwir rəha Kristo. Kən, nat əpnəpın okəmə ekimnə o esımnəən, pəs oekəto məmə nakotətul əskəsik e nətəligən kitiəh əm, kən məmə itəmat rafın, itəmat nakotalkut e nətəligən kitiəh əm o nən-iarəpən namnusən təwir, ²⁸ kən məmə nəsotəginən rəhatəmat tıkkimır min. Inu nəmtətin kit olat məmə Uhgın otərəkın ilat, məto in otosmegəh itəmat. Uhgın otol natımnat min əh rafın. ²⁹ Otol nəhlan məto-inu in təmegəhan-in məmə onəkotəhatətə e Kristo, kən nat kit min, məmə onəkotos min nahməən ron. ³⁰ Kitat rafın koatətig e nəmouən kitiəh əm, itəm nəmotəplan e rəhak nəmegəhən aupən, kən roiu nakoatəto məmə ekətətig lan.

2

Kotəkəike kətəu-pən suatip rəha İesu Kristo

¹ ?Nıkitəmat təkəsik e Kristo məto-inu noatol kitiəh itəmat min, o kəp? !Əwəh! ?Nakoatəto təwir e nolkeikeən rəhan, o kəp? !Əwəh! ?Moatauilim itəmat Narmın Rəha Uhgın, o kəp? !Əwəh! ?Moatol təwir kəm itəmat min kən moatasəkitun itəmat min, o kəp? !Əwəh! ² Təwir, pəs nətəligən rəhatəmat tuwa kitiəh; kən motolkeike itəmat min; kən motuwa kitiəh e narmın ne nətəligən o natımnat itəm nakoatuwin ron. Kənu, okəmə nəkoatol natımnat min əh, in otol nıkkik tagien pıkkən agın. ³ E nolən kitiəh əm, sotolən nat kit məmə itəmat nakotəwir motəprəkıs-in itəmat min neen, kən sotolən nat kit məmə nakotıləs-ipər atip itəmat lan. Məto otos-ıəhau atip itəmat, kən otətəlig-in pıkkən itəmat min neen taprəkıs-in itəmat əm. ⁴ Kən otasitu etəmat min e nəmegəhən rəhatəmat. Təsəwirən məmə suah kit tatehm atip əm rəhan nəmegəhən.

⁵ Rəhatəmat nətəligən otəkəike mahmen e nətəligən rəha İesu itəm tol min-nulan:

⁶ Kristo in tahmen əm e Uhgın

mæto in tæmæsalkutæn mæmæ in otaskælīm nepætæn ræha Uhgīn,

⁷ mæto tæmapæs ræhan nepætæn, kæn tæmuwa mahmen e iolwæk æm kit, kæn tæmaiir e nætueintæn muwa etæmim æm kit.

⁸ Kæn nian in etæmim kit, nīpætīn tahmen æm etat, in tæmos-iæhau atīp in mol næwia Tata Uhgīn e natīmnat rafīn muwa mætoarus mīmīs, itæm kæmol aulis in e nīmīsæn e nīg kæluau.

⁹ Mæto-inu tæmol næhlan, Uhgīn tæmilæs-ipær agin in, kæn mos-ipæn nærig kæm in itæm taprækis-in nærig mīn rafīn,

¹⁰ mæmæ e nærgī Iesu, natīmnat rafīn itæm koatæmegæh ikīn mīn rafīn e neai, ne nætueintæn, ne nīki nītæn læhau ikīn, okotīsīn nulīlat motos-ipæn nīsīaiīæn kæm in,

¹¹ kæn ilat rafīn okotæn-iaræp mæmæ Iesu Kristo in Iæræmæra, o nos-ipænæn nīsīaiīæn kæm Tata Uhgīn.

Itæmat nækotahmen e næhag-æhagæn e nītæn mīn

¹² Ræhak netæmim mīn itæm iakolkeike pīk, nian emætæn kitat mīn itæmat, itæmat næmoatol næwiak nian rafīn. Kæn roiu, mæto-inu etatīg isæu otæmat, itæmat atīp nækotækæike motalkut æskasīk mæmæ nækotatol næwiak e natīmnat mīn u: mæto-inu nīnotītun rækīs nolæn æh ræha Kristo, otalkut æskasīk o nætæu-pænæn suatīp ræha nos-megæhæn. Otætæu-pæn suatīp æh e nīganæmtī Uhgīn motasiæp motægīn. ¹³ Kæn otætæu-pæn suatīp æh mæto-inu Uhgīn tatol wæk e næmegæhæn ræhatæmat mæmæ onækotolkeike mæmæ nækotatol næwīan, kæn tatos-ipīnæ næsanænæn kæm itæmat mæmæ onækotol pahriæn næwīan.

¹⁴ E natīmnat rafīn itæm nækotatol, sotæghat-æghatæn ron, kæn mæstærgæhæuæn ron ¹⁵ mæmæ næmegæhæn ræhatæmat otætætīp wīr, kæn kæsehm-pænæn næratæn kit lan, kæn itæmat nenætī Uhgīn itæm nolæn eko-eko tīkæ etæmat, itæm nækotatīg e nælugī netæm kotekoko-eko, iapīnæp mīn. Kæn itæmat nakotæhag-æhag tahmen e mæhau mīn e nætueintæn ¹⁶ itæm nakotaskælīm wīr næghatæn e næmegæhæn. Ken otol natīmnat mīn æh rafīn mæmæ nian Kristo tatuwa mīn, kæn ekausit otæmat, kæn oekītun mæmæ esaiu æpnapīnæn, nahgīk tæsīkææn o nat æpnapīn æm. ¹⁷ Nolæn ræhatæmat ræha nahatætææn e Uhgīn tahmen e sakrifais* kit kæm Uhgīn. Okæm-naka ekīmīs, kæn muwa mahmen e sakrifais e wain itæm katæhtæg-pæn ilau sakrifais ræhatæmat. Mæto nat æpnapīn æm, nīkīk tagīæn æm kitat mīn itæmat. ¹⁸ Kæn e nolæn kitīæh æm, nīkītæmat tækæike magīæn itæmat mīn io.

Timoti ne Epafrotaetas

¹⁹ Okæmæ Iæræmæra Iesu tegæhan-in, iakolkeike mæmæ ekahl-ipīnæ Timoti tīmnæ mæplan itæmat mæmæ nian iakæto namnusæn etæmat, kæn io mīn, nīkīk otægīæn. ²⁰ Suah kit tīkæ mīn u ikīn-u itæm ræhan nætælīgæn tahmen e ræha Timoti, itæm nīkīn tatæht pīk itæmat. ²¹ Netæm pīsīn pīsīn koatætælīg-in atīp æm wæk mīn ræhalat, mæstætælīg-inæn wæk ræha Iesu Kristo. ²² Mæto itæmat nækotītun mæmæ nian rafīn tahro nulan Timoti tatol wæk ræha Uhgīn, kæn ræhan wæk in tæwīr, kæn tahmen e suakæku tatol wæk ilau ræhan tata, in tæmasītu lak e wæk ræha namnusæn tæwīr. ²³ Mæto-inu o nat æh, nīkīk tatæht mæmæ nian oekītun mæmæ ræhak natīgæn otahro nulan, oekahl-ipīnæ uæhai æm tīmnæ mehm itæmat, ²⁴ kæn ekahatætæ e Iæræmæra mæmæ otæsuwæhæn io mīn ekīmīnæ mehm itæmat.

²⁵ Mæto nīkīk tæht mæmæ ekæike mahl-ipīnæ Epafrotaetas tītælīg-pīnæ mæplan itæmat. In piak itæm iatuea kitīæh matīoal wæk kitīæh, kæn matuæluagīn e næluagīnæn kitīæh ræha Uhgīn. Aupæn næmotahl-ipa e nærgītæmat mæmæ otuwa mæn-iaræp kæm io namnusæn ræhatæmat, kæn mæmæ otasītu lak. ²⁶ Mæto roiu, in tolkeike pīk mæmæ otæplan rafīn itæmat, kæn matæto tærat pīk mæto-inu itæmat nīnæto rækīs mæmæ in tatīmīs. ²⁷ Pahriæn,

2:6: Jon 1:1-2; 17:5 **2:7:** Jon 1:14; 2 Kor 8:9 **2:8:** Hip 5:8; 12:2 **2:9:** Wæk 2:33; Efes 1:20-21; Hip 1:3-4
2:10: Rom 14:11 **2:11:** Rom 10:9 **2:16:** Dan 12:3; Fil 1:10; 1 Tes 2:19 * **2:17:** Nian tepæt netæm Isrel koatoh nat megæh mīn motuwaan e nīgæm æpæh e Nīmæ Ræha Uhgīn mæmæ okotæfak. Nian neen koatæhtæg-pæn wain o næhau e nat megæh itæm nīgæm tatus tahmen e nos-ipænæn kæm Uhgīn. **2:18:** Fil 3:1; 4:4 **2:21:** 2 Tim 4:10
2:25: Fil 4:18

in tēmatimis pik, iuāhkir əm tīmis. Məto Uhgīn tēmasəkitun, məto sənəmə in əm, məto io mīn, kən tēmahtosig-in nat əh itəm otol nīkik tītəgīt pik. ²⁸ Məto-inu o nat əh, nīkik tagien pik o nahl-ipinən məmə nīkitəmat otagien nian onəkotəplan, kən məmə io ekaluin nīkik tēsəht mīnən. ²⁹ Nīkitəmat otəkəike magien məmə onəkotəplan mīn, tahmen məmə in piatəmat kit e Iərəmərə. Kən otos-ipən nisialiən kəm netəm kotahmen əm lan, ³⁰ məto-inu iuāhkir in tīmis o wək rəha Kristo, məsəgīnən o rəhan nəmegəhən e nian əskasik mīn məmə in otasitu lak, nian rəhatəmat suatip tīkə o nasituən.

3

Suatip pahrien o nosən nolən ətuatip

¹ Rəhak mīn netəmim itəm iakolkeike pik, inu namnun nəghatən rəhak. Otagien o Iərəmərə. Kən ekəte mīn əm nəghatən kitīəh itəm eməte kəm itəmat aupən, məto sənəmə in nat tiəkis ron io, kən in otasitu etəmat mahtosig-in itəmat o nəghatən eiueiuə mīn.

² Roiu, iatən kəm itəmat məmə, !Oatəto kuri mīn əh! !Oatəto netəm koatol nolən rat mīn! !Oatəto netəm koatəte itəm! Ilat koatən məmə okəike kəhg-ipən suah kit məmə in otətuatip e niganəmti Uhgīn. Netəm mīn əh kotahmen e kuri iarupin mīn itəm koatol nərətən.* ³ Məto kitat u nenəti Uhgīn pahrien mīn itəm in tēməte rəkis nolən rat mīn e nīkitat, kən Narmin Rəha Uhgīn tatol məmə kitat kotitun nəfakən kəm Uhgīn e rəhatat nəmegəhən. Kən kitat kotalit pik e Kristo Iesu kən motəgile əm lan, məto sənəmə in nat kit itəm kitat atip kəmotol e nīpətītət o nosmegəhən itat. ⁴ Məto aupən, rəhak natimnat nəhlan tēpət itəm emətagile lan o nosmegəhən io. Kən okəmə suah kit nīkin təht məmə titun nagile əmən e natimnat tol nəhlan, məto rəhak natimnat kotol nəhlan taprəkis agin-əh. ⁵ Nian emos nian eit ətuatip, kən kəməhg-ipən io. Kən io etəm Isrel, emisi-pən e noanol rəha Benjamin, tīpik mīn ilat mīn netəm Isrel ətuatip, kən io mīn iatətəu-pən suatip kitīəh. Aupən, io Farisi kit, kən iatətəu-pən wir Lou. ⁶ Emolkeike pahrien e nīkik rafin məmə ekol Uhgīn nīkin tagien məmə emol nərətən kəm netəm koatahatətə e Iesu. Kəməsehm-pa-mən nat tərət kit ne e nəmegəhən rəhak məto-inu emətəu-pən rafin lou mīn rəha nat Isrel. ⁷ Məto natimnat mīn rafin əh itəm emətagile elat aupən, kən nīkik təht ilat kotəwir pik agin, məto roiū əh iatəplan məmə ilat nat əpnəpin əm məto-inu enitun nat itəm Kristo təmōl.

⁸ Məto təsələn namnun ikin əh. Kən roiū etakil məmə natimnat rafin agin, ilat nat əpnəpin əm məto-inu iatəplan nat kit itəm in təwir pik agin, məmə ekitun Kristo Iesu, Iərəmərə rəhak. Emapəs rafin ilat o Kristo. Iatakil ilat tahmen e nəme nərīk məmə ekitun wir Kristo, ⁹ kən məmə ekioal kitīəh itīmīlau mīn. Uhgīn təsəplanən io məmə ekətuatip məto-inu io atip emətəu-pən ətuatip Lou, məto in tatəplan io məmə ekətuatip məto-inu iatahatətə əm e Kristo. Uhgīn tatol məmə io etəm ətuatip e nahatətəən rəhak. ¹⁰ Iakolkeike məmə ekitun təhmīn mīn Kristo, ne nəsanənən itəm Uhgīn təmōl in təmegəh mīn e nīmīsən, kən iakolkeike məmə ekuwa iuāhkir ron nian ekəto nahməən tahmen e nahməən itəm in təməto. Kən iakolkeike məmə ekuwa mahmen lan e nīmīsən rəhan, ¹¹ kən e suatip əh, ekitun nələhəu-pən əskasikən rəhak nətəligən lan məmə, io mīn, Uhgīn otol ekəmegəh mīn.

Pol tətalkut əskasik məmə in otitun təhmīn Kristo

¹² Esənən məmə enos rəkis natimnat mīn əh, kən məmə e nəmegəhən rəhak əh-roiu, io ekətuatip wir. Kəp. Məto emitəp mətalkut pik məmə ekos maskəlim natimnat mīn əh məmə rəhak, məto-inu Kristo Iesu tēmītəp io kən maskəlim tiəkis, təmōl io rəhan, məmə ekos natimnat mīn əh. ¹³ Piak mīn, esənən məmə enos rəkis natimnat mīn əh. Kəp. Məto

* **3:2:** Netəmim neen e noanol rəha Isrel kəmotəgətun e nīməfak məmə okəike kəhg-ipən suah kit, kən in təike mətəu-pən Lou rəha netəm Isrel məmə in otətuatip e niganəmti Uhgīn. Məto Pol təsəlkeikən ilat məto ilat koateiuə matəəkīn nahatətəən rəha nīməfak. **3:3:** Rom 2:29 **3:4:** Wək 22:3 **3:5:** Luk 1:59; Wək 23:6; 2 Kor 11:22 **3:6:** Wək 8:3 **3:7:** Mat 13:44-46 **3:9:** Rom 3:21-22 **3:10:** Rom 6:3-5; 8:17 **3:12:** 1 Tim 6:12,19

nat kitiah əm itəm etalkut ron, məmə ekaluin natimnat e məntaak, mətalkut pik matos noəh o nat itəm tatəməhl aupən-in io, ¹⁴ kən tahmen e suah kit itəm tətaiu məmə in otol win o nosən nat kit, kən io etaiu o nosən noan nalkutən rəhak, kən noan nalkutən əh in nəmegəhən wi e Kristo Iesu itəm Uhgın təmaun-in io məmə ekos.

¹⁵ Kən kitat rafin itəm kinotəskasik rəkis e nəmegəhən rəhatat, okotəkəike motaskəlim nətəligən min əh. Məto okəmə itəmat neen nətəligən rəhatəmat tol pisin e nat u, pəs Uhgın otol tagəhag kəm itəmat nətəligən itəm tətuatip. ¹⁶ Məto nat keike məmə kotətəu-pən suatip itəm kinotitun rəkis.

¹⁷ Piak min, otuwa kitiah motətəu-pən nəme nelkək, itəm itimat emotol rəkis nəkotəplan, kən otisilu wir netəm koatitəp nəme nelkitimat. ¹⁸ Otətəu-pən nəme nelkək məto-inu enən-ipinə rəkis kəm itəmat nian tepət, kən roiu nahui nəmtək tətaiu ron məmə, netənim tepət rəhalat naliwəkən tatəgətun məmə ilat tikimir min rəha namnusən təwir rəha Kristo məmə in təmimis e nig kəməluau. ¹⁹ Uhgın otərəkin ilat. Koatətəlig-in pik əm nərpiilat, məmə in uhgın rəhalat, kən motausit o nolən natimnat itəm tol naulisən, kən nətəligən rəhalat tatuwin pik əm o natimnat rəha nətueintən. ²⁰ Məto kitat netəm rəha nego e neai, koatəsağin Iosmegəh itəm otisi-pən e nego e neai, u Iərəməərə Iesu Kristo. ²¹ Kən in otəuhlin nipətitat rəha nətueintən u, inu nagwənən nig mətikolo, kən mol tahmen e rəha Kristo nian təməmegəh e nimisən. In otol nəhlan e nəsanənən rəhan itəm titun nələhəu-pənən natimnat rafin e rəhan nərəməərəən.

4

¹ Tol nəhlan, rəhak min, otətul eskasik mihin nulan e Iərəməərə. Iakolkeike itəmat kən molkeike pik məmə ekəplan min itəmat. Rəhak min netənim, nəmegəhən rəhatəmat itəm tətuatip tatol nikik tətagien, kən itəmat noa wək rəhak itəm təwir agin.

Pol təmiləs-ipər nətəligən rəhalat

² Iuotia ne Sintike, awi, okol nəkuəpəs rəhatəmlau nərgəhəuən muegəhan e nətəligən rəhatəmlau məto-inu rəha Iərəməərə kərən u itəmlau.

³ Əwəh, kən ik min, itəm kilau min ik kəmioal wək nuwəh rəkis, iakolkeike məmə nakasitu e pətan mil u, məto-inu emol pik wək itiməhal min ilau. Katuasitu lak matuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Kristo, itimat Klemen ne piak min neen min itəm kəmotasitu e wək. Uhgın təməte nərgilat e naoa rəha nəmegəhən.

⁴ Otagien o Iərəməərə nian rafin. !Kən ekən min, otagien! ⁵ Otol kəm netənim məmə okotəplan məmə itəmat netəm mətig. Kən məsotaluinən məmə otəsuwəhən Iərəməərə titəlig-pa min. ⁶ Nikitəmat təsəht pikən natimnat min, məto e natimnat min rafin, otəfak-pən əm kəm Uhgın o nat naka itəm nakotolkeike. Kən nian nakotəfak moatətapəh ron, otən kəm in məmə nikitəmat tagien o rəhan nəwiran. ⁷ Kən Uhgın otos-ipən kəm itəmat nəməlinuən itəm iağin pik taprəkis-in nitunən rafin rəha netənim. Kən nəməlinuən əh otərəməərə wir e nikitəmat ne nətəligən rəhatəmat məto-inu nakoatahatətə e Kristo Iesu.

⁸ Kən roiu piak min, otətəlig-in natimnat min itəm tol niphrienən, itəm tətəskəlim nisaiian, itəm tətuatip, itəm nolən rat tikə lan, itəm kitat kotolkeike, itəm nərgilat kotəwir, itəm kotəwir pik, itəm netənim koatənwiwi. Otətəlig-in natimnat min əh. ⁹ Otol nat naka itəm eməgətun itəmat lan, itəm nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat, kən otol min nat naka itəm io emən, kən otol nat naka nəmotəhm-pa lak. Nian nəkoatol nəhlan, kən Uhgın itəm tatos-ipinə nəməlinuən kəm itəmat, otitan itəmat min e nian min rafin.

Pol nikin tagien o nasituən rəhalat

¹⁰ Nikik tagien iatənwiwi Iərəməərə məto-inu nuwəh məsin nəməsotasituən lak, məto əh-roiu nikitəmat tətəht min io. Niphrienən nəmoatətəlig-in pik io, məto suatip tikə

məmə nakotasitu lak. ¹¹ Esənən nat u mətō-inu natimnat itəm iakolkeike tikə ron io, kəp. Mətō-inu roiu ekitun məmə nīkik tagien əm o natimnat itəm iatos. ¹² Ekitun suatip rəha nagienən okəmə rəhak natimnat tikə, o okəmə rəhak natimnat tepət. Enitun rəkis suatip anion əh e nian rafin, okəmə nigak nagwənən tepət o noan məsin əm, okəmə rəhak nautə tepət o noan məsin əm. ¹³ Mətō-inu Kristo tatos-ipa rəhan nəsanənən kəm io, kən ekitun naliwəkən e nəwirən o nəratən.

¹⁴ Mətō itəmat nəmotol nolən təwir nian nəmotasitu lak e nəratən itəm emətatig lan.

¹⁵ Nipahrienən, itəmat netəm Filipae ninotitun rəkis məmə nian nəmətuoun motəto namnusən təwir e Iesu Kristo, nian emiet əpəh Masetonia, itəmat əm un nəmotasitu lak e mənī. Niməfak mīn tikə itəm təmos-ipa natimnat neen kəm io. ¹⁶ Kən nian emuwīn iuəhkīr əm, e taon Tesalonaeka, mətətig əpəh ikīn, nəmotahl-ipa mīn mənī kəm io, kən sənəmə mau kitīəh əm. ¹⁷ Sənəmə iategəs-in mənī məmə nakotos-ipa kəm io, mətō iakolkeike məmə Uhgīn otəplan nəwirən əh kən mətou itəmat lan. ¹⁸ Emos rafin mənī itəm nəmotahl-ipa kəm io, kən in tahmen maprəkis mətō-inu nian Epafrotaetas təməmik natimnat mīn u muwa kəm io, roiu rəhak natimnat rafin tepət. Itəmat nəmos-ipən nat kit kəm Uhgīn tahmen e sakrifais itəm nəmiəwīn təwir. In tatos əm, nīkin tətəgien ron. ¹⁹ Kən Uhgīn rəhak in otos-ipinə kəm itəmat natimnat rafin itəm tətətatip o nəmegəhən rəhatəmat. Kən rəhan rafin nos-ipənən koatīsi-pən e rəhan nautə tepət təwir, kən moatuwa e Kristo Iesu.

²⁰ Pəs netəmim rafin okotīsi-ai-in Uhgīn Tata rəhatat tatuwīn matuwīn namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən rəha Pol

²¹ Iatən təwir kəm itəmat rafin itəm nakoatahatətə e Kristo Iesu. Piatat mīn ilat mīn io u ikīn-u koatən mīn təwir kəm itəmat. ²² Netəm rafin itəm koatahatətə e Kristo Iesu, koatən-ipinə təwir kəm itəmat, kən ilat mīn əpəh e nimə rəha Sisa koatən təwir pik kəm itəmat. ²³ Pəs Iərəmərə Iesu Kristo otawte-in rəhan nəwirən kəm itəmat rafin.

Kolosi

Naoa itəm Pol təməte tuwın kəm iəfak mın ikın Kolosi Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Kolosi

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm niməfak əpəh Kolosi, taon asol kit əpəh nitan asol Esia.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Katən məmə okəm-naka Epafras təmətuoun niməfak əh Kolosi. Pol təsuwınən məplan niməfak əh, mətə iəgətuon eiueiua neen kəmotuwa e niməfak. Koatən məmə okotəkəike kətəu-pən suatip neen rəha nagwənən ne nənımən, kən kəfak kəm nagelo mın, moatən məmə Kristo in sənəmə ilis pık. Koatən məmə koatos nıtunən neen itəm koatəhluaig, moatən məmə nıtunən ne nolən rəha etəmim in nat kit itəm iahgin pık.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u məmə otoh nəgətuonən eiueiua mın itəm koatatig e niməfak. Molkeike məmə otən-iarəp məmə Kristo in ilis taprəkis-in natımnat rafin, kən iəfak mın okəsotagileən e nəgətuonən eiueiua mın əh, mətə-inu ilat nat əpnarın əm.

Pol təmətuoun rəhan nəghatən

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Uhgın təmitəpun rəkis io məmə rəhan. Itımlau piətat Timoti etuatig, ² kən nikitımlau tətəgien məmə iatuəghat kəm itəmat e naoa u, itəm iatuəte matuahl-ipinə kəm itəmat netəmim rəha Uhgın əpəh Kolosi, inu piak mın ne wınik mın e Kristo itəm nakotahatətə əskasik lan. Itımlau iatuəfak məmə nəwırən ne nəməlinuən rəha Uhgın Tata rəhatat in otəkəike mətətig otəmat.

Pol təmənwiwi Uhgın o netəm Kolosi

³ Nian ekoatəfak otəmat kəm Uhgın u tata rəha Iərəməre Iesu Kristo, kən nian rafin ekoatən tagkiu kəm in o rəhan wək e nəmegəhən rəhatəmat, mətə-inu emotətə ⁴ məmə rəhatəmat nahatətəən təkəsik ron ne nolkeikeən rəhatəmat tatuwın o netəmim itəm koatəfak. ⁵ Nahatətəən ne nolkeikeən rəhatəmat tol mın-nulan mətə-inu nəkotitun wır e nikitəmat məmə Uhgın otos-ipinə kəm itəmat nat naka itəm in təmol əpen-əpenə lan əpəh ilis e nego e neai. Nəmotətə rəkis natımnat mın əh e nəghatən pahrien, inu namnusən təwır rəha Iesu Kristo. ⁶ İkın mın e nətueintən u, namnusən təwır tatəe-in noan matəwiə matol wi nəmegəhən rəha netəmim. Tol əm mə inu nian itəmat nəmotətə motitun nıpahrienən əh e nəwırən rəha Uhgın, kən tatəwiə mın matəe e rəhatəmat nəmegəhən. ⁷ Inu suah u Epafras, tınən rəkis nəghatən u kəm itəmat. In etəmim wır kit itəm tatos rəhatımlau nəghatən. In etəmim kit tatətul əskasik o nolən wək rəha Kristo kən mətəsitu etəmat. ⁸ In təmən kəm itımlau nolkeikeən rəhatəmat itəm tatuwın o netəmim itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipinə kəm itəmat.

⁹ Tol mın-nulan, e nian itəmat emoatətə namnusən əh, kən ekoatəfak e nian rafin otəmat. Ekoatəpəh-in o Uhgın məmə in otətəlmın itəmat e rəhan nətəligən ne nenatigən pəs nəkotitun wır nəwian. ¹⁰ Ekoatəfak nulan məmə naliwəkən rəhatəmat otos-ipən nısiailən kəm Uhgın pəs tol nıkin tətəgien ron. Mətə-inu nəmegəhən rəhatəmat tatəe-in noan itəm təwır o wək rafin rəha Uhgın itəm noatol. Pəs Uhgın otəsitu etəmat məmə nəkotitun wır in. ¹¹ Ekoatəfak məmə nəsanənən asol rəha Uhgın otol itəmat nakotəsanən e nian nəratən tatuwa. Pəs nəkoatətul əskasik kən nətəligən rəhatəmat təfəməh, kən nagienən tətətig etəmat, ¹² kən nakoatən kəm Tata Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natımat itəm təmol. In təmol itəmat nəkotətuatip, məmə nəkotitun nosən nautə rəha Uhgın itəm otəpanuwa. Onəkotos rəhatəmat nautə tahmen e netəmim rafin

itəm koatəfak motaliwək e nəhag-əhagən rəha Uhgín. ¹³ Kən Uhgín təmól nəhlan nian in təmíləs-irəkis kitat e nərəmərəən rəha napinəpən, mīnol kitat kīnotuwa e nərəmərəən rəha Nətín itəm in tolkeike pik. ¹⁴ Kən nətín təmíkis kitat e nalpinən rəha təfagə, inəh təmafəl kitat e təfagə rat mīn rəhatat.

*Kristo in ilis taprəkis-in
natimnat rafin*

¹⁵ Nəti Uhgín tahmen-pən əm e rəhan tata itəm kol netəmim kəsotehmən.

Aupən aupən agín, nian nīməptən ne neai ne natimnat rafin kəmoatikə əh, mətó Nətín, in tinimaupən matig rəkis, kən tol-pən in, in ilis tatərəmərə o natimnat rafin mīn u.

¹⁶ In ilis mətó-inu in təmól natimnat rafin e nətueintən u, ne neai, natimnat itəm katehm ilat o kəsehmən ilat, inəh nagelo mīn, ne iərmis mīn, ne narmīn rat mīn, ne iərəmərə mīn rafin. Kən in təmól natimnat mīn rafin u məmə rəhan.

¹⁷ Kən in tinimaupən matig rəkis e natimnat rafin. Kən natimnat mīn rafin koatətig mətó-inu nəsanənən rəhan tətəskəlīm ilat.

¹⁸ Kən in əm tatətul aupən o nīməfak, kən nīməfak in tatol wək tahmen-pən e nīpətín, kən in rəhn-kapə.

Kən in nəukəti nīməfak, inəh in etəmim itəm in təmaupən məmegəh lilin e nīmīsən.

Tol nəhlan, in ilis e natimnat rafin.

¹⁹ Mətó-inu e nəwia Uhgín, nəmegəhən ne nəsanənən rafin rəhan tətətig əm e Kristo, kən Kristo in ilis e natimnat rafin.

²⁰ Kən e Kristo, Uhgín təmələhəu nəməlinuən nian nita Kristo təmaiu e nig kəməluau, kən netəmim, ne nat megəh mīn, ne nagelo mīn, ne iərmis mīn, ne natimnat rafin kəmotuwa kuəfīmīn ilat mīn e nərəmərəən rəha Uhgín.

E Kristo əm Uhgín təmól natimnat mīn əh.

²¹ Aupən ikín, itəmat nəmoatətul isəu o Uhgín, kən itəmat tikimīr mīn rəhan e nətəligən rəhatəmat, kən nəmoatol təfagə rat. ²² Mətó roiu əh, Uhgín təmól məmə itəmat nəmotuwa kol kitəh itəmat mīn e nīmīsən rəha Kristo itəm nīpətín təkəkul e nig kəməluau. Uhgín təmól mihín əh lan məmə otos itəmat nakotuwa iuəhkīr ron, kən motətuatip e nīganəmtín, kən rəhatəmat nolən rat tikə, kən okol suah kit təsən ratən itəmat.

²³ Natimnat mīn u tol nəhlan okəmə itəmat nəkoatətul əskasik e rəhatəmat nahatətəən e Iesu. Nəmoatəto namnusən təwīr itəm tatəgətun natimnat itəm Uhgín otol kəm itəmat əpəh e nego e neai, kən rəhatəmat nətəligən otəkəike matətul əskasik e natimnat mīn əh. Namnusən təwīr u, itəm nəmotətó rəkis, kəmamnus-iarəp ikín mīn e nətueintən, kən io Pol, Uhgín təmaun-in io məmə iatən-iarəp namnusən təwīr əh.

²⁴ Nīkik tagien məmə ekatəto nahməən e nīpətík o rəhatəmat nahatətəən. Kristo təmətó nahməən e nīpətín məmə nīməfak otaiir. Kən e suatip kitəh əm, io mīn iatəto nahməən e nīpətík o nīpəti Kristo, inu in nīməfak, məmə otəwiə məskasik. Kən tol mīn-nəhlan, wək itəm Iesu təmətuoun, iakolkeike məmə iakasitu e wək rəha Iesu o nīməfak, kən matəto nahməən ron.

²⁵ Uhgín əm təmíləs-ipər io məmə ekol wək e nīməfak rəhan. Roiu əh, ekītun nasituən etəmat o wək itəm Uhgín təmələhəu-pən e nelmək. Rəhak wək məmə iatən-iarəp nəghatən mīn rafin rəha Uhgín pəs nəkotitun wīr, ²⁶ nəghatən əh in nalpəkau anionən rəha Uhgín itəm təmatəhluaig o netəmim rafin aupən ikín, mətó roiu əh Uhgín tinuhapík nīpətín kəm rəhan netəmim. ²⁷ Kən Uhgín nīkin tagien əm məmə otən-iarəp natimnat wīr mīn rəha Iesu kəm itəmat, netəm naihlua mīn u kəsənən mə itəmat netəm Isrel, məmə onəkotitun mīn. Nalpəkau anionən itəm təwīr rəha Uhgín, in tol mīn-nulan, Kristo təmos nīkitəmat, kən nəkotitun motahatətə lan məmə onəkotos rəhan nəwīrən itəm təwīr agín-əh əpəh e nego e neai. ²⁸ Kən itəmat ekoatən-iarəp Kristo kəm netəmim rafin. Kən ekoatən əskasik

1:12: Efes 1:11,18 **1:13:** Luk 22:53; Efes 2:2 **1:14:** Efes 1:7 **1:15:** Jon 1:18; 2 Kor 4:4 **1:17:** Jon 1:1; 8:58 **1:18:** Wək 26:23; Efes 1:22-23; Nol Əpən 1:5 **1:19:** Kol 2:9 **1:20:** Efes 1:10 **1:21:** Rom 5:10; Efes 2:12 **1:22:** Rom 5:10; Efes 5:27 **1:26:** Rom 16:25-26; Efes 3:2-9

moatəhgaiir e nīkilat, kən moatəgətun ilat e nenatīgən wīr, məmə ilat kotuwa iəfak mīn itəm koatətul əskasik e rəhalat nahatətəən e Kristo. ²⁹ Iatol wək əskasik o nat əh, kən e nian rafin iatol wək əskasik pīk e nəsanənən asol rəha Kristo itəm tatol wək e nəmegəhən rəhak.

2

Nəkotəkəike motahatətə əskasik e Iesu

¹ Iakolkeike məmə nəkotītun mə iatol wək əskasik pīk otəmat netəm Kolosi, ne netəm Laotisia, ne neen mīn itəm koatəfak mətə esehmən ilat. ² Iatol wək nəhlan o nīləs-ipərən nətəlīgən rəhatəmat rafin, nian itəmat nakotīlpīn wīr nikitəmat məmə nikitəmat otol kitīəh əm, kən natīmnat mīn u in tatuwa nian nakoatolkeike itəmat mīn. Kən iatol wək məmə itəmat rafin onəkotos nītunən təwīr itəm otol nikitəmat təsanən, kən in otol mīn məmə nəkotītun wīr nəghatən pahrien rəha Uhgīn itəm aupən təmatəhluaig mətə roiu tīnet-arəp. Kən nalpəkauən anion əh, in Kristo, ³ itəm Uhgīn təmərgətāin nenatīgən ne nītunən wīr mīn rafin rəhan tətātīg lan. ⁴ Io iatəghat nulan kəm itəmat o nahtosīg-inən nəghatən eiueiuə mīn rəha netəmim itəm tətēhen o niuw-rəkīsən rəhatəmat nətəlīgən. ⁵ Tol mə etatīg pap isəu otəmat, mətə nīkik tatəht pīk itəmat. Kən nīkik tagien pīk mətə-inu emətə məmə rəhatəmat nətəlīgən kitīəh əm, kən itəmat nakotahatətə əskasik əm e Kristo.

Rəhatəmat nəmegəhən otəkəike matatīg əm e Kristo.

⁶ Mətə-inu itəmat nəmotos Kristo Iesu məmə in Iəramərə rəhatəmat, kən nəkotəkəike moatətəu-pən əskasik in. ⁷ Otaskəlīm Kristo tiəkīs tahmen e noki nīg tateiuaiu mīləs nəptən, kən pəs rəhatəmat nəmegəhən təwiə məskasik lan. Pəs rəhatəmat nahatətəən otəkəike məwiə matəskasik e nian rafin, nahatətəən inu kəməgətun itəmat lan aupən. Kən nian rafin okotəike moatən kəm Uhgīn məmə nikitəmat təmər marioah e nagienən o natīmnat itəm təmol otəmat.

⁸ Oatətə wīr itəmat məmə netəmim kəsotatuən itəmat e iəgətun eiueiuən rəhalat. Nəgətun eiueiuən əh tatətəu-pən nətəlīgən rəha netəmim əm ne nəukəti lou mīn itəm tatəghat-in natīmnat rəha nətueintən əm. Nəghatən mīn əh tātīsī-pən o nətəlīgən oas mīn rəha netəmim, mətə kəsotīsī-pənən o Kristo.

⁹ Kən Kristo in Uhgīn. Kən in təmuwa mos nīpəti etəmim tahmen e kitat, kən natīmnat rafin rəha Uhgīn tətātīg lan.

¹⁰ Kən nian nəmotahatətə e Kristo, kən Uhgīn in təmos-ipən natīmnat rafin rəha nəwīrən kəm itəmat. Kən Kristo tətəramərə e netəmim ne natīmnat rafin itəm koatəramərə e nətueintən ne neai. ¹¹ Kən nat kit mīn e Kristo, nian itəmat nəmotahatətə lan, kən in təməhg-ipən itəmat. Mətə sənəmə nəhg-ipənən rəha nīpətīn itəm netəmim koatol, mətə nəhg-ipənən rəha nikitəmat itəm Iesu tatol. In təmətə rəkīs nətəlīgən ne nolən rat mīn e rəhatəmat nəmegəhən. ¹² Kən e nian itəm kəmau-təlīmīn itəmat e nəhau, in nəmtətīn kit məmə nəmegəhən aupən rəha təfagə rat rəhatəmat koatīmīs kən katītənīm ilat Iesu, kən Uhgīn təməmegəh mīn e nəmegəhən wi mīn itəmat Iesu e nəmegəhən rəhatəmat, in əh e nahatətəən rəhatəmat e nəsanənən asol rəha Uhgīn itəm təmol Iesu təmegəh mīn e nīmīsən.

¹³ Aupən ikīn, nian Uhgīn təməsətə rəkīsən əh nolən rat mīn e nikitəmat, kən e nīganəmtīn, itəmat nəmotīmīs rəkīs o nolən rat mīn əh. Mətə nian nəmotuwa kol kitīəh itəmat Iesu, kən Uhgīn tosmegəh mīn itəmat mīn. Uhgīn təmafəl rəkīs nolən rat mīn rəhatat. ¹⁴ Nian kitat kəmoatol nolən rat, kən kəmotəht Lou rəha Moses itəm tatən məmə okotīmīs o nolən rat mīn əh, kən tatətəu-pa nīpəgnəmtī nəghatən mīn kəm kitat. Mətə Uhgīn təməht-ipən nəghatən mīn əh e nīg kəməluau, kən nəsanənən rəhalat tikə. ¹⁵ E nīg kəməluau-in, Kristo in təmol wīn e nəsanənən rəha iəramərə mīn rafin, kən təmərəkīn

1:29: Efes 3:7,20; Fil 4:13 **2:3:** 1 Kor 1:24,30 **2:4:** Rom 16:18 **2:5:** 1 Kor 5:3 **2:7:** Efes 3:17 **2:9:** Jon 1:14,16 **2:10:** Efes 1:21-22 **2:11:** Rom 2:29 **2:12:** Rom 6:4 **2:13:** Efes 2:1,4-5 **2:14:** Efes 2:14-16; 1 Pita 2:24

nərəmərən rəha iərmis min tahmen-pən mə in təmol win elat e nəluaginən asol kit. Kən roiu əh, in təmol rəhan tikimər min kəmotuwa nat əpnəpən əm e niganəmti netənim.

Iesu tatərəmərə etəmat

¹⁶ Tol min-nulan, əsotətəlig-inən nəghatən rəha netənim itəm kotələhəu-osig məmə nəkəsotolən natimnat neen, məsotunən nagwənən u o məsotənimən nat u. Əsotətəlig-inən nəghatən rəhalat itəm koatən məmə nakol natimnat min u e nian asim min, o e nian rəha məwig wi min, o e nian rəha Sapat. ¹⁷ Lou min u rəhalat itəm koatəghat-in, kotahmen e narmə nat kit itəm otəpanuwa, məto nıpəti natimnat rafin tətətig e Kristo. ¹⁸ Netənim neen kotaləsit pik məto-inu ilat koatən mə koatehm nəməhlaiirən min neen itəm nıpətətilat tatig. İlat koatən kəm itəmat məmə nəkotəkəike motol natimnat neen itəm tətəgətun məmə rəhatəmat nətəligən teiuiəu, kən itəmat onəkotəkəike moatəfak kəm nagelo min. Əsotətəu-pənən nətəligən min rəhalat. Nətəligən min əh etənim əm tatol. Okəmə nəkoatətəu-pən nəghatən rəhalat, kən onəkotəkəiəh e rəhatəmat nəmegəhən. Məto-inu netəm min əh koatos-ıpər ilat o nat nıpətən tikə. ¹⁹ Netəm min əh kəsotəskəlīmən Iesu tiəkis. Məto Iesu tahmen-pən mə in rəhn-kapə nıməfak kənu nıməfak in nıpəti Iesu. E nolən kitəiəh tahmen-pən e nıpəti etənim, itəm tətəlpən ikən e noanol min tatuwin e nıkilkilin, kən Iesu tatol mihin əm nat kitəiəh e nıməfak rəhan mə nıməfak otəskasik, kən matəwiə e nəmegəhən wir itəm Uhgın tatol tətəwiə.

Nəmotos nəmegəhən wi məto-inu itəmat nəmotol kitəiəh e Iesu

²⁰ Nian nəmotahatətə e Iesu, in tahmen mə nəmotimis itəmat min. Kən məto-inu lou təsuwinən o etənim itəm təmimis, kən nəukəti lou min itəm tətəghat-in natimnat rəha nətueintən əm, nəsanənən rəhalat tikə məmə okotərəmərə etəmat. Tol min-nəhlan, iatətapəh otəmat məmə, təhro itəmat nəkoatətəu-pən lou min rəha nətueintən ne, inəh nəghatən oas min itəm koatən məmə, ²¹ “Əsəkəlīmən nat u,” o “Əsun asgəwinən nat u,” o “Əsekən nat u.” ²² Məto nəghatən min u təmisi-pən əm e nətəligən rəha etənim. İlat koatəghat-in əm natimnat rəha nətueintən u, tahmen-pən e nagwənən neen, ne nənimən neen. Məto natimnat min un, okol təsasituən, kən təsərəkənən nıkitəmat, məto-inu e nian onəkotos o nakotun, kən tikə min. ²³ Ekitun mə nian nəkoatehm nəghatən min əh, nakotəmə kətəh nəghatən aɡin-əh min neen. İlat koatən məmə netənim okotəfak min-nulan o nəhlan, kən ilat koatən məmə okotol rəhalat nətəligən teiuiəu min-nulan o nəhlan, kən ilat koatən min məmə netənim okotəike moatehm wir nıpətətilat min-nulan o nəhlan e nolən itəm in tiəkis o nıpətətilat. Məto iatən-ıpənə kəm itəmat məmə nəghatən min əh, rəhalat nəsanənən tikə məmə otahtosig-in nətəligən rat min ne nolən rat min itəm netənim koatol e nıpətətilat.

3

¹ Məto-inu Uhgın təmosmegəh min itəmat min Kristo, kən tol mihin nəhlan, roiu əh itəmat onəkotəkəike motol nıkitəmat tətətig əskasik e natimnat itəm tətətig əpəh e nego rəha Uhgın, ikən əh Iesu tətəpələh ikən e nıkalı Uhgın matıp, ikən əh, ikən rəha nəsanənən ne nisaiiən. ² Itəmat onəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən tətətig əm e nego rəha Uhgın, pəs nətəligən rəhatəmat otəsətigən e natimnat rəha nətueintən u, ³ məto-inu itəmat nəmotimis itəmat Kristo, kən nəmegəhən pahrien rəhatəmat koatəhluaig ilat Kristo itəm tətətig e nego e neai ilau Uhgın. Nəmegəhən wi u, netənim kəsotəplanən. ⁴ Nəmegəhən pahrien rəhatəmat in e Kristo əm. Kən nian Kristo otitəlig-pa min, kən Uhgın otəgətun Kristo kitat min kəm netənim rafin, kən ilat okotəplan nəwirən ne nəsanənən rəhan.

Suatıp ətuatıp

⁵ Məto itəmat onəkotəkəike motapəs aɡin nolən tərət min rəha nətueintən, nolən tərət tol min-nulan: nıpitan ne nəman ne, koatit anion ilat min; ilat koatol nolən tərət tol

naulisən o nənən; ilat koatolkeike pik ilat min o nolən tərət; təfagə rat tepət e rəhalat nətəligən; ilat naumis, kən nolən əh tahmen-pən məmə koatəfak kəm narmi nat min. ⁶ Nolən rat min əh tatol niki Uhgın tıahmə, kən in otol nalpınən asol kəm netəmim itəm koatol nolən rat min əh. ⁷ Aupən ikin, nolən rat min əh koatərəmərə e rəhatəmat nəmegəhən. ⁸ Məto roiu əh, nəkotəkəike motos-irəkis ilat e rəhatəmat nəmegəhən, kən tol min-nəhlan: nikitəmat təsarətən; nikitəmat ne nohlitəmat təsatiperəh pikən tahmen e kaluəluə; əsolən tərət kəm netəmim; əsən ratən netəmim; əsənən nəghatən itəm tol naulisən o nənən. ⁹ Soteiuə-inən itəmat min məto-inu itəmat nəmotapeg rəkis nətəligən oas rəhatəmat kən motapəs rəhan nolən min, ¹⁰ kən nəmotuwın-in nətəligən wi. Uhgın tatos-ıpınə nəmegəhən wi u kəm itəmat, matol məmə itəmat onəkotuwa motol əm mə in ne. Kən pəs nəkotitun wir in. ¹¹ Məto e natımnat min əh, in nat əpnarın əm okəmə ik etəm Isrel, o sənəmə ik etəm Isrel; okəm kəməhg-ıpən ik o kəsəhg-ıpənən ik; okəmə nəmol-wir skul o nəsol-wirən skul; okəmə ik slef əm kit o ik nakatərəmərə e netəmim. Məto nat asol in Kristo, kən tətətig min e nəmegəhən rəhatat rafin.

¹² Uhgın təmolkeike itəmat, kən mıtəpun itəmat məmə rəhan min. Kən tol min-nulan: onəkotəkəike motasəkitun netəmim; motol təwir kəm netəmim; rəhatəmat nətəligən otəkəike mətətig ləhau; itəmat netəm mətig; kən nətəligən rəhatəmat otəfəməh. Otol nəghatən min əh, tahmen-pən mə nakoatuwin-in napən wir rəha Uhgın. ¹³ Nian suah kit otol nat kit otəsahmenən e nıganəmtitəmat, kən nikitəmat otəsahmə uəhaiən ron. Okəmə suah kit tatol tərət kəm itəmat kit, pəs in otos əm tımis e nıkin, məto in otəkəike maluin kən in mol təwir əm kəm suah un. Saskəlım-ıəkisən e nıkim nolən tərət rəha etəmim itəm təmol kəm ik, məto ol təwir əm kəm in, tahmen-pən əm mə lərəmərə təmisaskəlım-ıəkisən nolən tərət rəhatat e nıkin, məto in təmol təwir əm kəm kitat. ¹⁴ Nat kəike itəm otəkəike matig e nikitəmat, in nolkeikeən. Otos motuwın-in tahmen-pən mə napən wir rəha Uhgın. Nian onəkotolkeike itəmat min, kən tol itəmat nakoatuwa kitıəh. ¹⁵ Otos nəməlinuən rəha Kristo pəs in tətərəmərə e nikitəmat, məto-inu Uhgın təmaun-in itəmat məmə nakotuwa kol kitıəh, kən nakoatətig əm e nəməlinuən. Kən nian rafin otən kəm Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natımnat itəm in təmol kəm itəmat.

¹⁶ Otəgətun itəmat min e nəghatən rəha Kristo, kən moatən e nətəligən təwir kəm itəmat min məmə nəkotəkəike moatol, məsotapəsən. Otan napuən min e Naoa rəha Napuən, ne napuən min rəha nıməfak, ne napuən min itəm tətisi-pən e Narmın Rəha Uhgın. Otan ilat rafin tahmen-pən e nənwiwıən kit itəm tətisi-pən e nikitəmat matuwın kəm Uhgın. İnəh e nolən min əh, pəs nəghatən wir rəha Kristo tətətig matəmegəh matəwiə wir e nikitəmat e nian min rafin. ¹⁷ Natımnat rafin itəm noatol, ne nəghatən min rafin itəm noatən, məto nəkotol əm e nərgı lərəmərə İesu. Kən nian rafin itəmat onəkotəkəike motən kəm Uhgın, tata rəhatat, məmə nikitəmat tətəgien o natımnat itəm İesu təmol kəm itəmat.

Nolən wi rəha tata, ne mama, ne nisualkələh

¹⁸ Nıpıtan, otisiai-in nərəmərəən rəha iaguıhl min rəhatəmat, tahmen-pən əm mə pətan u in ıəfak in otəkəike mol mihin.

¹⁹ Kən nəman, otolkeike rəhatəmat nıpıtəgwəhl, kən motol təwir kəm ilat, məto əsotolən rəhatəmat nərəmərəən məmə otərəkin rəhatəmat nıpıtəguıhl min.

²⁰ Nısualkələh, otisiai-in rəhatəmat tata ne mama, məto-inu lərəmərə rəhatat nıkin otəgien o nolən əh.

²¹ Itəmat tata min, esotolən nalpınən taprəkis-in nəratən itəm nisualkələh koatol, məmə nıkilat otəhmə ron. Məto okəmə nəkoatol nəhlan elat, kən rəhalat nətəligən in otatite.

Nolən rəha slef ne rəhan lərəmərə

3:6: Rom 6:6,11; Efes 4:19; 5:3-6 **3:8:** Efes 4:25-29; 5:4 **3:9:** Efes 4:22,25 **3:10:** Efes 4:24 **3:11:** Kal 3:28 **3:12:** 1 Pita 2:9 **3:13:** Efes 4:2,32 **3:14:** Rom 13:8-10 **3:15:** 1 Kor 12:27; Efes 4:4; Fil 4:7 **3:16:** Efes 5:19 **3:17:** 1 Kor 10:31; Efes 5:20 **3:18:** Efes 5:22 **3:19:** Efes 5:25 **3:20:** Efes 6:1 **3:21:** Efes 6:4

²² Slef min, nian rafin onəkotəkəike motol nəwia netəm-iasol min rəhatəmat, məto sənəmə nian əm itəm ilat koatehm itəmat lan məmə nikitəmat otətagien otəmat. Məto itəmat onəkotəkəike motol wək e nikitəmat pahrien rəha nos-ipənən nisialian kəm Uhgın. ²³ Wək naka itəm nəkoatol, otol e nikitəmat rafin tahmen-pən əm mə noatol wək rəha İrəmərə rəhatat, sənəmə noatol wək rəha etəmim əm. ²⁴ Məto-inu onəkotəkəike motitun wır məmə İrəmərə rəhatat in otos-ipa nətouən ətuatıp rəha natimnat min itəm nəkoatol ilat. Nətouən əh Uhgın tinəmən rəkis məmə otos-ipən kəm nenətin min. ?Kən nəkotitun nat u? Nəkotol wək rəha suah inəh İrəmərə pahrien rəhatat, in İrəmərə Kristo. ²⁵ Məto etəmim itəm tatol nolən tərət, in otos ətuatıp min noan nətouən rəhan o nolən tərət, məto-inu Uhgın, in tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin.

4

¹ Netəm-iasol min itəm koatərəmə, onəkotəkəike motol tətuatıp kən mahmen kəm rəhatəmat slef min, məto-inu itəmat min nəkotəkəike motitun məmə rəhatəmat min Etəm-iasol in tətətig min əpəh e nego e neai.

Pol təməgətun ilat

² Itəmat onəkotəkəike moatəghat-pən kəm Uhgın e nəfakən e nian rafin. Kən nian onakoatəfak, rəhatəmat nətəligən otəkəike mətətig lan, kən nian rafin agın nəkotəkəike moatən kəm Uhgın məmə nikitəmat tətəgien o natimnat itəm in təmol kəm itəmat. ³ Kən io iakolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motəfak min otimat min, məmə Uhgın oterəh e suatıp mə ekotən-iarəp nalpəkau anionən rəha Uhgın e Kristo. Məto-inu ematən-iarəp nəghatən u inu kən kahtosig-in-pən io ron e kalapus. ⁴ Otəfak məmə iatən-iarəp nəghatən əh tətuatıp kən məpiə wır tahmen əm mə ekəike mol mihin.

⁵ Itəmat netəm noatəfak, pəs netəm kəsotəfakən kotehm-pən İesu e nolən min rəhatəmat, kən e nian rafin onəkotəkəike moatehm wır mə nolən, ne nəghatən min rəhatəmat in otiuw İaihlua min kotuwa o İesu. ⁶ Itəmat nəkotəkəike moatəghat wır kəm ilat e nəghatən min əm u itəm təwır kən mətehen, kən pəs ilat okotəto nəghatən min əh mə kotəwır. Kən itəmat onəkotəkəike motitun wır suatıp min o nuhalpınən nəghatən min rəhalat itəm koatəpəh o rəhatəmat nahatətən o İesu.

Pol təmahl-ipən təs mil katian olat

⁷⁻⁸ Etahl-ipinə piətət etəm təwır, Tikikas, in tatimnə otəmat o nat kəiu əm məmə in otamnus nəghatən rafin rəhatimat kəm itəmat, kən in otol nikitəmat təmegəh. In piətət kit itəm io ekolkeike pik. Nian rafin in tətətul matıp o nasituən lak e wək rəha İrəmərə.

⁹ In tatimnə ilau piətət Onesimas. Nian rafin in tətəhatətə əskasik e İesu, kən itimat ekotolkeike pik in. In etəmim kit rəhatəmat. İlau okuən kəm itəmat namnusən rəha natimnat rafin ikin-u.

Namnun nəghatən rəha Pol təmuwın kəm ilat

¹⁰ Aristakas in tətətig e kalapus itımlau min. In tətahl-ipinə nəghatən wır kəm itəmat. Kən Mak, in pia Panapas, in min tətahl-ipinə nəghatən wır rəhan kəm itəmat. Itəmat nənamos rəkis rəhak nəghatən ron. Okəmə in otimnə rəhatəmat ikin, kən nakotit motuwın moatehm wır. ¹¹ Kən Josua Jastas, in min tətahl-ipinə nəghatən wır rəhan kəm itəmat. E noanol min rəha İsrəl itəm koatahatətə e İesu, suah miləhal əm əh, iləhal kətəhalasitu lak o wək rəha nego rəha Uhgın. Kən suah miləhal əh, iləhal kətəhalasitu pik lak e nian əskasik min itəm tatuwa e rəhak nəmegəhən.

¹² Epafras in rəhatəmat kit etəmim, in min tətahl-ipinə nəghatən wır kəm itəmat. In etəmim kit nian rafin tatol wək rəha İesu Kristo, kən e nian rafin in tətəfak əskasik otəmat. In tətəpəh o Uhgın məmə itəmat onakoatətul əskasik kən motimətə motitun wır

3:22: Efes 6:5-8 **3:25:** Rom 2:11 **4:1:** Efes 6:9 **4:2:** Efes 6:18; Fil 4:6 **4:3:** Rom 15:30; Efes 6:19
4:5: Efes 5:15-16 **4:6:** Efes 4:29; 1 Pita 3:15 **4:7-8:** Efes 6:21-22 **4:9:** Flm 10-12 **4:10:** Wək 12:12; 13:13; 15:37-39; 2 Tim 4:11

natimnat rafin itəm Uhgın tolkeike. ¹³ Ekitun nənən kəm itəmat məmə suah u in tatol wək əskasik o nasituən etəmat, ne netəm Laotisia, ne netəm Hierapolis. ¹⁴ Tokita Luk etəm kitat kotalkeike pik, ne suah u Temas, ilau mın katuah-ıpinə nəghatən wır kəm itəmat.

¹⁵ Otahl-ıpən mın rəhak nəghatən wır kəm piətət ne wınıtət mın əpəh Laotisia, ne pətan əh Nimfa, ne netəm koatəfak e nian mın rafin əh rəhan ikın. ¹⁶ Məto e nian onəkotafin rəkis rəhak naoa un, kən motəike motahl-ıpən kəm netəm Laotisia mə ilat okotafin mın kəm netənim rəha niməfak əh-ikın. Kən e nolən kitiəh mın, itəmat onəkotəkəike motafin mın naoa rəha netəm Laotisia. ¹⁷ Kən itəmat nəkotəkəike motən-ıpən kəm Akipas məmə in otəkəike mol rafin wək itəm İərəmərə rəhatat in təmos-ıpən kəm in məmə otol.

¹⁸ İo Pol, iatos pen matəte əm e nelmək nəghatən u rəha nənən təwır kəm itəmat. Sotaluinən sen itəm kəməlis io lan e kalapus. Pəs Uhgın otasitu etəmat kən mawte-in rəhan nəwırən tətətig otəmat.

1 Tesalonaeka

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwın kəm iəfak mın ikin Tesalonaeka

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Tesalonaeka

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwın kəm pah? Təmətə tatuwın kəm niməfak əpəh Tesalonaeka.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Pol təmətəuon niməfak əpəh Tesalonaeka e nup kəiu o kisił əm tınuwın rəkis, kən in niməfak wi kit. Netəm rəha niməfak okotəkəike kəwiə e nəmegəhən rəhalat. İlat neen, kəmotuwın e nian iəkis mın mətə-inu kotahatətə e Kristo. Kən neen kəsotitun wırən nian itəm İesu otitəlig-pa mın lan e nətueintən. Neen nıkilat təht məmə İesu otuwa uəhai mın əm. Kən motəruru məmə netəmim kəmotimis uarisig e İesu titəlig-pa mın, okahro ilat.

?Təmətə naoa u o naka? Pol təmətə naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat, kən mol nahatətəən rəhalat təkəsik. Kən molkeike məmə otos-ipən nəgətunən neen itəm tətuatıp e nitəlig-pa mınən rəha İesu Kristo.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Saelas,* ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaeka. Itəmat nəmotuwa kitiəh o Tata Uhgın ne İərəmərə İesu Kristo.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

² Nian rafin etəhalən-ipən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien otəmat, kən mətəhaləfak otəmat e nəfakən rəhatiməhal. ³ Nian etəhaləfak kəm Tata Uhgın, nikitiməhal tagien mətə-inu nian rafin nikitiməhal tatəht nat kisił, kit u rəhatəmat wək itəm tətisi-pən e nahatətəən rəhatəmat, ne rəhatəmat wək əskasik o nasituən e netəmim itəm tətisi-pən e nolkeikeən rəhatəmat, ne nolən rəha nətul əskasikən rəhatəmat e nian iəkis mın itəm koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən nəkotol nəhlan mətə-inu nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e İərəmərə İesu Kristo.

⁴ Piak mın ne wınik mın itəm Uhgın tolkeike itəmat. Nikitiməhal tagien mın otəmat mətə-inu ekəhalitun məmə Uhgın təmitəpun itəmat. ⁵ Kən ekəhalitun nat u, mətə-inu namnusən təwir itəm eməhalən kəm itəmat, sənəmə təmuwa e nəghatən əm, mətə təmuwa mın e nəsanənən, ne Narmın Rəha Uhgın, kən kitat kotitun wır məmə in nıpahrienən. Kən nian emotatig kitat mın itəmat, nəkotitun məmə nolən rəhatimat in təwir məmə otasitu etəmat. ⁶ Kən itəmat nəkotasgəwın itiməhal ne İərəmərə e nolən u: nəmotos pap nahməən asol, mətə nəmotos nəghatən e nıkin agien itəm Narmın Rəha Uhgın təmos-ipinə. ⁷ Tol nəhlan, e nolən rəhatəmat nəmotəgətun suatıp wır kit kəm iəfak mın əpəh Masetonia ne Akaea məmə kotasgəwın itəmat. ⁸ Nəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgın tahmen e təwi təmasək kəto ikin mın rafin, kən sənəmə əpəh Masetonia ne Akaea əm, mətə netəmim ikin mın rafin kotitun rəhatəmat nahatətəən. ?Kən ekəhaləkəike məhalən-iarəp namnusən rəha nahatətəən rəhatəmat, o kəp? ⁹ Kəp, mətə-inu ilat atıp koatən-iarəp məmə nian emotuwa moatəplan itəmat, nikitəmat tagien o nətoən nəghatən rəhatiməhal. Koatən-iarəp məmə itəmat nəmotəuhlin məntaatəmat o narmi nat mın, kən motuarisig-in Uhgın itəm tatəmegəh, kən in Uhgın pahrien, ¹⁰ kən nakoatəsahgin Nətin u İesu, itəm təmisi-pən e nego e neai, kən Uhgın təmosmegəh in e nımisən, kən in otosmegəh kitat o nalpınən ne neməha rəha Uhgın itəm tatuwa.

* **1:1:** E nəghatən Kris, nərgin u Saelas in 'Silfanus' **1:1:** Wək 17:1-9 **1:3:** 1 Kor 13:13; Kol 1:4-6 **1:5:** 1 Kor 2:4-5 **1:6:** Wək 17:5-9

2

Wək rəha Pol əpəh Tesalonaeka

¹ Piak mın ne winik mın. Nəkotitun məmə nian itiməhal eməhaluwa məhalehm itəmat, nuwamən rəhatiməhal, in sənəmə tol nat əpnapın əm, məto təmol noan. ² Kən itəmat nəkotitun məmə əpəh Filipae, netəmim kəmotol tərət kəm itiməhal, kən motəhai motən rat itiməhal, məto Uhgın rəhatat təmasitu etiməhal, kən itiməhal esəhaləginən nən-iarəpən rəhan namnusən təwir kəm itəmat, nat əpnapın netəmim kəmotalkut məmə okotən-iəhau itiməhal. ³ Tol nəhlan məto-inu rəhatiməhal nəghatən o niuwən rəhatəmat nətəligən təsietən e nətəligən rat mın o nikin itəm təsətuatipən, kən esəhlalkutən o neiuə-inən itəmat. ⁴ Kəp, esəhalolən nəhlan. Məto nian etəhaləghat, ekəhalitun məmə Uhgın təmuag-pən rəkis e nikitiməhal, kən təmən məmə itiməhal etəhalahmen məmə etəhalən-iarəp namnusən təwir, kən in təmələhəu-pən e nelmitiməhal. Kən ekəsəhləghatən məmə netəmim nikitat otagien otiməhal, məto etəhaləghat məmə Uhgın nikin otagien otiməhal, kən in Uhgın itəm tatuag-pən e nikitiməhal. ⁵ Nəkotitun məmə itiməhal esəhaluwamən otəmat məmə ekəhaliuw nətəligən rəhatəmat e nəghatən ətehen mın. Kən esəhalən-iarəpən namnusən təwir kəm itəmat məmə ekəhalos rəhatəmat məni. Kən Uhgın, in titun nikitiməhal məmə nəghatən u in nıpahrienən. ⁶ Itiməhal esəhaluwamən məmə itəmat kit o etəmim əpnapın əm kit otıləs-ıpər itiməhal.

⁷ Kən nat kit mın, məto-inu itiməhal aposol mın rəha Kristo, ekəhalitun nənən məmə nəkotəkəike motisiai-in itiməhal tahmen e etəm-iasol miləhal, məto eməsəhalolən. Nian etəhlatig kitat mın itəmat, nolən rəhatiməhal timətig tahmen e mama kit itəm tatehm wır nətin mın. ⁸ Nikitiməhal tagien məmə ekəhalən-iarəp namnusən təwir, məto sənəmə məmə ekəhalən-iarəp əm, məto eməhalol natimnat rafin itəm ekəhalitun nolən məmə otasitu etəmat. In tahmen məmə eməhalos-ıpinə nəmegəhən rəhatiməhal, məto-inu itiməhal eməhalolkeike itəmat, kən nəmotuwa rəhatiməhal netəmim. ⁹ Piak mın ne winik mın. ?Nikitəmat tətəht, o kəp, wək əskasik itəm eməhalol? Nian itiməhal emətəhlamnus-iarəp namnusən təwir rəha Uhgın kəm itəmat, itiməhal eməhalol wək e nelmitiməhal laulaugin mətoarus-pən lapın məmə esəhalətapəh-inən nat kit otəmat.

¹⁰ Itəmat ne Uhgın, nəmotəplan kən motitun nən-iarəpən məmə nian emətəhlatig kitat mın itəmat iəfak mın, nolən rəhatiməhal in tətəuətıp, kən Uhgın tətəgien lan, kən etəmim kit təsosən nıpəgnəmtin kit itəm tərət otiməhal. ¹¹ Itəmat nəkotitun məmə itiməhal eməhalol təwir kəm itəmat rafin tahmen e tata kit tatehm wır nenətin mın. ¹² Kən e nolən kitəh əm, etəhalem əskasik itəmat, kən mətəhaliləs-ıpər rəhatəmat nətəligən, mətəhalətapəh əskasik məmə nəmegəhən rəhatəmat otəuətıp e nıganəmti Uhgın, kən nikin tagien lan. Uhgın u, tətəun-in itəmat məmə nakotuwa e nərəməərən ne nəwıran rəhan.

¹³ Kən nian rafin, itiməhal ekəhalən tagkiu kəm Uhgın məto-inu nian nəmotos nəghatən rəha Uhgın itəm nəmotəto otiməhal, kən motos tatig e nikitəmat, kən nikitəmat təsəhtən məmə in nəghatən rəha netəmim əm, məto nikitəmat təht məmə in nəghatən rəha Uhgın, kən pahrien in nəghatən rəhan. Kən nəghatən u tatol wək e nəmegəhən rəhatəmat, netəm nakoatən nıpahrienən lan. ¹⁴ Kən piak mın ne winik mın, nəmotos nərətən tahmen e niməfak mın rəha Uhgın e Kristo Iesu əpəh Jutia aupən. Nat əpnapın məmə ilat netəmim imatəmat atıp ikin, məto ilat kəmotol tərət kəm itəmat tahmen əm e noanol mın rəha Isrel kəmotol tərət kəm iəfak mın əpəh Jutia. ¹⁵ Kəmotohamnu İərəməərə Iesu, ne ien mın, kən motəhg-iarəp itimat ekotiet. Nolən rəhalat tatol niki Uhgın təsəgienən, kən ilat tikimır mın o netəmim rafin, ¹⁶ məto-inu kotalkut məmə okotən-iəhau itimat o nəghatən kəm İaihluə mın məmə Uhgın otosmegəh ilat. E nolən əh, ilat koatuargətəin rəhalat nolən rat mətoarus tahmen. Məto roiu əh, neməha ne nalpınən rəha Uhgın tinuwa olat.

Pol tæmolkeike mæmæ otæplan ilat

¹⁷ Piak min ne winik min. Nian emæhaluwîn isæu otæmat nian noan mæsin æm, mæto emæhalolkeike pik mæmæ ekæhalæplan min itæmat. Nîpahrienæn, nîpætîtat isæu otat min, mæto nætæligæn ræhatat kitîæh. Kæn emæhlalkut pik mæmæ ekæhalitælig mæhalæplan itæmat, ¹⁸ mæto-inu emæhalolkeike mæmæ ekæhalimnæ otæmat. Io, Pol, emalkut nian tepæt, mæto Setan tæmahtosig-in suatîp otîmæhal. ¹⁹ ?Tahro ekæhalolkeike pik mæmæ ekæhalæplan min itæmat? ?Tol næhlan mæto-inu, nian Iæramæra Iesu otuwa min, pah min un emæhalælæhæupæn nætæligæn æskasik ræhatîmæhal elat mæmæ ilat noa wæk wir ræhatîmæhal? ?Kæn nîkitîmæhal otægien min o pah min? ?Kæn pah min un in ræhatîmæhal nætouæn itæm nîkitîmæhal otægien elat? ?Itæmat, o kæp? Æwæh, itæmat u. ²⁰ Nîpahrienæn, itîmæhal ekæhlausit otæmat, kæn nîkitîmæhal tagien otæmat.

3

¹ Tol næhlan, nian nîkitîmæhal tæmæpou kæn iuæhkîr nîkitîmæhal tîtægît, mæto-inu itîmæhal ekæhalæruru mæmæ nækotatîg tæwir æm o kæp, kæn itîmæhal emæhalælis næghatæn mæmæ io ne Saelas ekætutîg Atens, ² emuah-lîpînæ Timoti mæmæ in otîmnæ mæplan itæmat. In piatat kit itæm tatol wæk ræha Uhgîn itîmæhal min o næn-iaræpæn næghatæn ræha Uhgîn. In tæminæh otæmat mæmæ otasitu etæmat mîlæs-îpær ræhatæmat nætæligæn, kæn mol itæmat nækotætul æskasik e ræhatæmat nahatætæn, ³ mæmæ næratæn itæm tatuwa roiu, okol tæsolæn nîkitæmat tæht pik. Nækotîtun rækis mæmæ in nætæligæn ræha Uhgîn mæmæ netæmim okotol tærat etat næhlan. ⁴ Nîpahrienæn, nian emætæhlatîg kitat min itæmat, emæhalækæike mætæhalæn kæn itæmat mæmæ okol tærat kæn kitat. Kæn itæmat nækotîtun wir mæmæ tînuwa mol nîpahrien lan tahmen æm mæmæ itîmæhal emæhalæn mîhin. ⁵ O nat æh, nian nîkitîmæhal tæmæpou kæn iuæhkîr nîkitîmæhal tîtægît, kæn emahl-îpînæ Timoti mæmæ otîmnæ mæplan-tu ræhatæmat nahatætæn, mæmæ tatæskasik æh, o kæp. Ekatægîn mæmæ e suatîp kit, Setan u etæmim ræha nos-îpæn-os-îpænæn, in tos-îpæn-os-îpæn kæn itæmat, kæn wæk ræhatîmæhal in tol nat æpnapîn æm.

Timoti tæmæn-iaræp namnusæn tæwir

⁶ Kæn roiu æh, Timoti tæmîtælig-pa min otîmlau, kæn matos namnusæn tæwir e ræhatæmat nahatætæn ne nolkeikeæn. Tæmæn-ipa kæn itîmlau mæmæ nîkitæmat tatæht æh itîmæhal e nagienæn, kæn motolkeike mæmæ nækotæplan itîmæhal, tahmen æm mæmæ itîmæhal ekæhalolkeike mæmæ ekæhalæplan itæmat. ⁷ Tol næhlan, piak min ne winik min, nat æpnapîn emæhlatîg e næratæn, kæn mætæhalæto nahmææn, mæto namnusæn ræha nahatætæn ræhatæmat tæmîlæs-îpær ræhatîmæhal nætæligæn otæmat. ⁸ Nian emæhalos namnusæn mæmæ nækotætul æskasik æh o Iæramæra, kæn ekæhalæto mæmæ enæhalos min næmegæhæn. ⁹ Nian ekæhalætul e nîganæmtî Uhgîn, nagienæn ræhatîmæhal otæmat in iahgîn, kæn ekæhalæn kæn Uhgîn mæmæ nîkitîmæhal tagien pik otæmat. ¹⁰ E nian rafîn, nærauiægæn ne lapîn, etæhalæfak æskasik mæmæ ekæhalæplan min itæmat, kæn mæhalægætun itæmat e nat naka nækotæruru æh mæmæ ræhatæmat nahatætæn otæwiæ mæskasik.

¹¹ Kæn pæs ræhatat Uhgîn atîp, u Tata ræhatat, ne Iæramæra Iesu ræhatat, kioal suatîp ræhatîmæhal mæmæ ekæhalimnæ mæhalehm itæmat. ¹² Pæs Iæramæra tol nolkeikeæn ræhatæmat otepæt mær mærioah otæmat ne netæmim rafîn, tahmen e nolkeikeæn ræhatîmæhal otæmat tepæt. ¹³ Pæs in tol nîkitæmat tæsanæn mæmæ, nian Iæramæra Iesu tatuwa min ilat ræhan min netæmim, kæn nakotætul e nîganæmtî ræhatat Uhgîn u Tata ræhatat, kæn nækotætutîp kæn nolæn kit tikæ mæmæ otîlæs pikæn itæmat.

4

Næmegæhæn ræhatæmat tækæike mol Uhgîn nîkin tagien

¹ Piak min ne winik min, roiu ekaike maghat e natimnat min neen. Emahalagatun rakis etamat nolən naka itəm nakotol məmə Uhgın nikin otagien otamat. Kən pahrien, nakoatol mihin. Kən roiu etəhalətapəh otamat kən mətəhalətapəh əskasik e İərəmərə İesu məmə nakoatol əm nulan tatuwin matuwin məsin min. ² Otol nəhlan məto-inu itəmat nakotitun suatip itəm eməhaləgətun itəmat lan e nərəmərəən rəha İərəmərə İesu.

³ Nətəligən rəha Uhgın məmə in təmələhəu kalın itəmat məmə rəhan min məmə nakoatol nat itəm tətuatip wir: sotətəu-pənən suatip rəha nıpitan ne nəman itəm koatit anion ilat min. ⁴ Itəmat kitiəh kitiəh nəkotəkəike motərəməərə e nıpətətat e nolən itəm təwir mətuatip kən katisiai-in. ⁵ Sotolən nolən rəha nətəu-pənən nətəligən əskasik o nit anionən pətan o iərman. Nolən əh rəha netəm kəsotəfakən kotəruru Uhgın. ⁶ Kən e natimnat min əh, sotolən tərət e piatəmat min o nakləh-inən pətan rəha suah pisin. İərəmərə otol nalpinən kəm netəm min u itəm kotol nolən min itəm tol nəhlan, kən enəhalən rakis nat u kəm itəmat o nəhgaiirən etəmat. ⁷ Tol nəhlan məto-inu Uhgın təməsaun-inən kitat məmə okotamkimik e niganəmtin, məto okotatig e nəmegəhən itəm kəmotələhəu kalın məmə rəhan. ⁸ Tol nəhlan, etəm tatəuhlin məntaan e nəgətunən əh, sənəmə tatəuhlin məntaan kəm etənim, məto tatəuhlin məntaan kəm Uhgın itəm təmos-ipa Narmın Rəhan kəm itəmat.

⁹ Nakotitun rakis nolən rəha nolkeikəən itəmat iəfak min, kən inu sənəmə nat kit itəm ekəkəike məte e naoa, məto-inu Uhgın təməgətun rakis itəmat o nolkeikəən itəmat min. ¹⁰ Kən pahrien, nakotolkeike piatat min rafin ikin Masetonia. Məto, piak min ne winik min, ekəhalətapəh əskasik məmə nakotol mihin tatuwin nulan məsin min.

¹¹ Itəmat nəkotəkəike motalkut o nətəu-pənən suatip rəha nəmegəhən itəm in təməlinu, kən motol atip rəhatəmat wək, kən nakotol wək e nelmitəmat tahmen əm məmə eməhalən mihin kəm itəmat. ¹² Otol nəhlan məmə rəhatəmat nəmegəhən otiuw-pa nisiiən rəha netəm ihluə min, kən itəmat nəsotagileən e suah kit.

Nuwamən rəha İərəmərə

¹³ Piak min ne winik min. Ekəhalolkeike məmə itəmat nəkotəkəike motitun netəm min u itəm kəmotimis. Kən esəhalolkeikəən məmə itəmat nakotasək tahmen e netənim itəm kəsotələhəu-pənən rəhalat nətəligən e Uhgın. ¹⁴ Kitat kotahatətə məmə İesu təmimis kən nəmegəh min, kən nikitat titun məmə nian İesu otuwa min, kən Uhgın otol məmə, netəm min u itəm kinotahatətə rakis e İesu nian kəmotimis, okotuwa min ilat İesu. ¹⁵ Kən ekəhalən kəm itəmat nəghatən ətuatip rəha İərəmərə məmə, kitat u itəm koatəmegəh əh motatig mətoarus nuwamən rəha İərəmərə, pahrien kitat okol kəsotaupən-inən netəm min u itəm kəmotəupən kəmotimis. ¹⁶ Məto İərəmərə ətuatip əm oteiuaiu-pa e nego e neai, kən mən-iarəp əfəməh, kən etəm-iasol rəha nagelo min otagət əfəməh, kən netənim okotəto təwi rəha Uhgın, kən netəm min u itəm kinotahatətə rakis e İesu nian kəmotimis, okotəmegəh motəupən motər. ¹⁷ Kən uarisig lan, kitat netəm koatəmegəh əh motatig, okotər kitat min ilat e nimal napuə məmə okotəplan İərəmərə e magoagəp. Kən tol nəhlan, okotatig kitat İərəmərə namnun tikə. ¹⁸ Tol nəhlan, otələs-ipər nətəligən rəhatəmat min e nəghatən min u.

5

¹ Piak min ne winik min. Təwir əm məmə esətəən kəm itəmat e nian ətuatip rəha natimnat min əh, ² məto-inu itəmat nakotitun rakis məmə Nian Rəha İərəmərə otuwa tahmen e iakləh itəm tatuwa lapin, nian netənim kotəruru. ³ Nian netənim koatən məmə, “Natimnat rafin təməlinu, kən nəratən tikə,” kən nəratən otuwa olat uəhai əm, tahmen e pətan itəm məntaan titəhmə o neməkən, kən okol netənim kəsotagimən.

4:3: 1 Tes 5:23; 1 Pita 1:16 **4:5:** 1 Kor 6:13 **4:7:** Hip 12:14 **4:8:** Luk 10:16; 2 Kor 1:22 **4:9:** Jon 13:34
4:11: Efes 4:28 **4:14:** Rom 14:9; 1 Kor 15:3-4,12 **4:16:** 1 Kor 15:51-52 **5:2:** Mat 24:42-43; 2 Pita 3:10; Nol
 Əpən 3:3 **5:3:** Mat 24:39; Luk 21:34-35

⁴ Mæto piak min ne winik min, næsotætulæn e napinæpæn e natimnat min æh, kæn nuwamæn ræha nian æh otæsolæn itæmat nækotaut tahmen e nuwamæn ræha iaklæh kit. ⁵ Itæmat rafin nenæti næhag-æhagæn ne nenæti nianæn. Kitat sænemæ netæmim ræha lapin ne napinæpæn. ⁶ Kæn tol næhlan, pæs kæsotolæn tahmen e netæm min u kotapil, mæto pæs kotaiir kæn moatehm wir ræhatat nætæligæn ne ræhatat nolæn min, ⁷ mæto-inu netæm min u kotapil, ilat koatapil lapin, kæn netæm min u itæm koatapis, ilat koatapis lapin. ⁸ Mæto pæs kitat kotæramæræ e ræhatat nolæn min, mæto-inu kitat netæm ræha nianæn. Pæs kotaskælîm nolæn ræha nahatætææn ne nolkeikeæn, inu tahmen e mopael kit itæm tatuwin-in iaen kit itæm tatætlosig-in manikilæhatæm, kæn pæs kotælæhæu-pæn æskasik ræhatat nætæligæn e Uhgîn, inu tahmen e mopael kit itæm tatuwin-in hat æskasik kæmol e iaen itæm tatæfætæin ræhn-kapætæm.

⁹ Pæs kotal næhlan mæto-inu Uhgîn tæsîtæpunæn kitat mæmæ nemæha ne nalpinæn ræhan otuwa otat, mæto tæmitæpun kitat mæmæ in otosmegæh kitat e ræhatat Iæræmæræ Iesu Kristo. ¹⁰ Tæmimis otat mæmæ kitat kotitun natigæn kitæh kitat min okæmæ koatæmegæh o kæmotimis. ¹¹ Tol næhlan, otîlæs-ipær ræhatæmat min nætæligæn, kæn otasitu etæmat min mæmæ natol nahatætææn ræhatæmat tæskasik. Pahrien, inu nolæn itæmat nækotal u-roiu.

Namnun næghatæn ræha Pol

¹² Piak min ne winik min. Roiu ekæhalætæpæh otæmat mæmæ nakotisiai-in netæm min u koatol wæk æskasik itæmat min ilat, moatæramæræ etæmat e Iæræmæræ, kæn moatæn kæn itæmat nian nækoatol tærat. ¹³ Otisiai-in wir ilat motolkeike ilat o wæk itæm koatol, kæn motatig e næmælinuæn itæmat min itæmat min. ¹⁴ Kæn piak min ne winik min, etæhalætæpæh æskasik mæmæ nakotæghat æskasik kæn netæm min u kæsotolæn nat kit. Otîlæs-ipær nætæligæn ræha netæm nikilat tæpou. Otasitu e netæm itæm ræhalat næsanænæn tikæ. Otol ræhatæmat nætæligæn tæfæmæh kæn netæmim rafin. ¹⁵ Okæmæ suah kit otol nat kit tæсахmenæn etæmat, kæn itæmat næsotalpinæn nitai næratæn, mæto nian rafin, itæmat nækotækæike motalkut mæmæ nækoatol tæwir kæn itæmat min ne netæmim pisin min.

¹⁶ Nikitæmat otækæike mætagien nian rafin; ¹⁷ kæn moatæghat kæn Uhgîn e næfakæn nian rafin; ¹⁸ kæn nian rafin otæn kæn Uhgîn mæmæ nikitæmat tagien, nat ænnapin nækotatig e næwiræn, o næratæn. Otol nat milæhal æh mæto-inu ilæhal næwia Uhgîn otæmat e Kristo Iesu.

¹⁹ Sotahlæmisæn nigæm ræha Nærmîn Ræha Uhgîn; ²⁰ æsotænæn mæmæ næghatæn itæm Uhgîn tæmos-ipinæ kæn suah kit, in tol nat ænnapin æm lan. ²¹ Otæplan wir kæn motakil wir natimnat rafin, kæn otaskælîm tiækis nat itæm tæwir, ²² kæn motapæs natimnat rafin itæm tærat.

²³ Pæs Uhgîn pisin æm itæm in Uhgîn ræha næmælinuæn, otol itæmat mæmæ ræhan pisin æm un itæmat. Pæs Uhgîn otol mæmæ nærmîn rafin ræhatæmat, ne næmegæhæn rafin ræhatæmat, ne nipætîtæmat rafin okotætætæp mæmæ nipægnæmtin tikæ otækul-pæn etæmat nian ræhatat Iæræmæræ Iesu Kristo tatuwa min. ²⁴ Etæm tætaun-in itæmat, nian rafin tatol ræhan næghatæn, kæn in otol natimnat min æh.

²⁵ Piak min ne winik min. Otæfak otimat. ²⁶ Otæn tæwir kæn itæmat min tahmen mæmæ itæmat kitæh æm e Kristo. ²⁷ E nærgi Iæræmæræ, iatæn æskasik kæn itæmat mæmæ nakotæfin naoa u kæn piak min ne winik min rafin.

²⁸ Pæs ræhatat Iæræmæræ Iesu Kristo otawte-in ræhan næwiræn kæn itæmat.

2 Tesalonaeka

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwın kəm iəfak mın ikin Tesalonaeka

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 2 Tesalonaeka

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm niməfak əpəh Tesalonaeka

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Netəmim tepət e niməfak, koatol nəruruən e nuwamən rəha Iesu. Koatos nian iəkis tepət, kən neen nıkilat tatəht məmə inəh nəmtətin itəm tatəgətun məmə otəsuwəhən, Iesu titəlig-pa mın. Kəsotitun wırən nıpəti naoa aupən rəha Pol (inu 1 Tesalonaeka). Kən neen koatən məmə Iesu otitəlig-pa uəhai əm, kən ko kəsotol wək pıkan. Məto ilat koateiuə əm məto-inu koatəlpah.

?Təməte naoa u o naka? Pol təməte naoa u məmə otələhəu ətuatıp nətəligən rəhalat e nıtəlig-pa mınən rəha Iesu.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pol, ne Saelas,* ne Timoti, etəhalən təwir kəm itəmat u niməfak əpəh ikin Tesalonaeka. Itəmat nəmotuwa kitiəh o Uhgın rəhatat Tata, ne Iərəməərə Iesu Kristo.

² Pəs Uhgın Tata, ne Iərəməərə Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nənwiwian ne nəfakən rəha Pol

³ Piak mın ne winik mın. Nian rafin itiməhal ekəhaləto məmə ekəhaləkəike məhalən kəm Uhgın məmə nikitiməhal tagien otəmat. Kən tətəatıp əm məmə ekəhalol mihin nəhlan, məto-inu nian rafin nahatətəən rəhatəmat tatuwa matəskasik, kən nian rafin itəmat rafin noatolkeike pık itəmat mın, kən nolkeikeən ne nahatətəən əh katutəwıə matuər mətian mətian. ⁴ Tol nəhlan, itiməhal etəhalən-iarəp kəm netəmim rəha niməfak rəha Uhgın e ikin mın rafin məmə nikitiməhal tagien pık otəmat. Itiməhal etəhalən nəhlan məto-inu nian rafin, itəmat nəkoatətul əskasik e nəmegəhən rəhatəmat e Kristo, kən itəmat motaskəlim əskasik əh nahatətəən rəhatəmat, nat əpnəpın netəm ihluə koatol tərət kəm itəmat, kən mol itəmat nakoatəto nahməən tepət.

⁵ Natimnat mın əh tatəgətun məmə nolən rəha Uhgın o nakılən netəmim, in tətəatıp əm. Nakoatos nahməən o nərəməərəən rəha Uhgın, kən noan nətul əskasikən e nərətən rəhatəmat, Uhgın otəfin itəmat məmə nakotahmen-in nuwınən e nərəməərəən rəhan. ⁶ Tol nəhlan məto-inu nolən rəha Uhgın in tətəatıp, kən in otol nalpınən kəm ilat u koatol nərətən kəm itəmat, ⁷ kən o nian kit in otos-ıpınə namegən kəm itəmat itəm nakoatos nahməən, kitat mın itəmat. Natimnat mın əh okotuwa motol nıpahrienən nian Uhgın otol-arəp Iərəməərə Iesu itəm otisi-pən e nego e neai. In otuwa e nıgəm itəm tatuəp pık ilat rəhan nagelo mın itəm kotəsanən. ⁸ In otol nalpınən kəm itəm mın u kotəruru Uhgın kən məsotətəu-pənən namnusən təwir rəha Iərəməərə Iesu rəhatat. ⁹ Uhgın otol nalpınən kəm ilat e nərətən itəm namnun tikə. Kən otahtosig-in lılın ilat e nıganəmıti Iərəməərə ne nəhagəhəgən asol rəha nəsanənən asol rəhan. ¹⁰ Nat u otuwa e nian Iesu tatuwa mın. In otos nənwiwian o natimnat itəm təmöl kəm iəfak mın rəhan, kən narmilat otıwıg ron, itəmat mın itəmat mın ilat məto-inu nəmotahatətə e rəhatiməhal nəghatən itəm eməhalən kəm itəmat.

¹¹ O natimnat mın u, nian rafin etəhaləfak otəmat məmə Uhgın otəfin itəmat məmə nakotahmen-in rəhan naunən. Kən etəhaləfak məmə Uhgın otol wək e nəsanənən rəhan

* **1:1:** E nəghatən Kris, nərgın u Saelas in ‘Silfanus’ **1:2:** Rom 1:7 **1:4:** 2 Kor 7:4; 1 Tes 2:19 **1:6:** Rom 12:19 **1:7:** 1 Tes 3:13 **1:8:** Aes 66:15 **1:9:** Aes 2:10 **1:10:** Kol 3:4

məmə, nətəligən wir itəm nakotolkeike məmə nakotətəu-pən, ne wək wir min itəm tətisi-pən e nahatətəən rəhatəmat, okotol noan. ¹² Itiməhal etəhaləfak nəhlan məmə katiləs-ipər nərgi İərəmərə İesu o natimnat itəm təmöl e nəmegəhən rəhatəmat, kən in otiləs-ipər itəmat. Natimnat min əh otuwa e nəwirən rəha Uhgın rəhatat ne İərəmərə İesu Kristo.

2

Etəm Tatol Təfagə Rat Agın Nian Rafin

¹ Piak min ne winik min. Pəs ekəghat e nian rəhatat İərəmərə İesu Kristo otuwa min lan, kən Uhgın otuəfimin kitat min Kristo lan. ² Etəhalətapəh məmə nikitəmat təsəht pikən, kən məsotautən e nəghatən eiua kit itəm katən məmə itiməhal eməhalən. Katən məmə in nəghatən itəm tətisi-pən o Uhgın, o namnusən kit, o naoa kit itəm tatən məmə Nian Rəha İərəmərə tinuwa rəkis. ³ Sotolən etəmim kit teiua-in itəmat e nəghatən kit, məto-inu nian əh otəsuwamən mətoarus nian itəm netəmim okotuwa tikimır min rəha Uhgın motol nəluaginən ilat min, kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agın Nian Rafin, itəm Uhgın otərəkin pahrien tətəu-pən əm rəhan nalpəkəuən aupən rəkis. ⁴ In otuwa tikimır e natimnat rafin itəm netəmim koatəfak rən, ne natimnat rafin itəm koatən məmə rəhalat uhgın min. In əm un otiləs-ipər atip in ilis e natimnat min rafin. Kən in otuwın məpələh e Nımə Rəha Uhgın, kən mən məmə in Uhgın.

⁵ ?Təhro? ?Nəmotəluin məmə nian emətətig kitat min itəmat, emətən-ipinə natimnat min u? ⁶ Kən ninotitun nat naka itəm tətəhtosig-in etəm əh-roiu məmə Uhgın otol-arəp in e nian ətuatip rəhan. ⁷ Nəsanənən anion rəha Təfagə Rat Agın tinatol wək rəkis. Məto etəm itəm tətəhtosig-in nəsanənən əh, in otol nəhlan mətoarus-pən Uhgın otos-irəkis. ⁸ Kən Uhgın otol-arəp Etəm Tatol Təfagə Rat Agın Nian Rafin, itəm İərəmərə İesu otərəkin in e nımətag e nohlın, kən mərəkin agın e nəhag-əhagən rəha nuwamən rəhan. ⁹ Etəm Tatol Təfagə Rat Agın Nian Rafin otuwa mol wək e nəsanənən rəha Setan, kən in otol nat pispis eiueiua min, ne nəmtətin eiueiua min, ne nat eiueiua min itəm otol narmı netəmim tatiwig, ¹⁰ ne nəratən pisin pisin min rafin itəm koteiua-in netəm min u itəm kotaliwək e suatip tatuwin e nalpinən. Uhgın otərəkin ilat məto-inu kəmotən əskasik məmə kəsotolkeikeən nıpahrienən itəm titun nosmegəhən ilat. ¹¹ O nətəligən əh, Uhgın tahl-ipən kəm ilat nat kit təsanən itəm tatol nətəligən rəhalat tətəluə. Tahl-ipən nat əh məmə okotən nıpahrienən e neiueiuaən. ¹² Kən tahl-ipən məmə Uhgın otən-iarəp nalpinən rəha netəmim rafin itəm kəsotənən nıpahrienən e nıpahrienən, məto koatəto təwir agın nian koatol nolən min itəm tətət.

İəfak min okotəkəike motətul əskasik

¹³ Piak min ne winik min itəm İərəmərə tolkeike. Nian rafin ekəhaləkəike məhalən tagkiu kəm Uhgın otəmat, məto-inu e nətuounən Uhgın təmitəpun itəmat məmə otosmegəh itəmat. In otol nəhlan e wək rəha Narmın Rəhan itəm tətələhəu kalin itəmat məmə rəhan, kən otosmegəh itəmat e nahatətəən rəhatəmat e nıpahrienən. ¹⁴ Uhgın təmaun-in itəmat o natimnat min əh e namnusən təwir itəm etəhalən-iarəp, məmə kitat kotuwa kitəh kitat rəhatat İərəmərə İesu Kristo e rəhan nisaiian, ne nəsanənən, ne nəhag-əhagən. ¹⁵ Tol nəhlan, piak min ne winik min, otətul əskasik kən motəskəlim nəgətunən itəm eməhalos-ipinə kəm itəmat e nəghatən itəm təmiet e nohlitiməhal, o nəghatən itəm nəmotəfin e naoa eməhalahl-ipinə.

¹⁶ Uhgın rəhatat Tata təmölkeike kitat, kən e nəwirən rəhan təmiləs-ipər nikitat nammun tikə, kən təmöl məmə kitat okotələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Kən pəs rəhatat İərəmərə İesu Kristo atip ilau Uhgın Tata, ¹⁷ okialəs-ipər nikitəmat kən mioal itəmat nakotəsanən e nolən wir min rafin ne nəghatən wir min rafin.

3

Pol tæmatapæh o næfakæn

¹ Piak min ne winik min. Inu namnun næghatæn. Otæfak otimæhal mæmæ næghatæn ræha Iæræmæ ræ otuwîn uæhai æm ikin min rafin, kæn netæmim okotisiai-in motætæu-pæn, tahmen æm etæmat itæm næmotisiai-in motætæu-pæn. ² Kæn otæfak otimæhal mæmæ Uhgîn otilæs-irækis itimæhal o netæm rat, mæto-inu sænæmæ netæmim rafin kotahatætæ e Iæræmæ ræ. ³ Mæto Iæræmæ ræ, nian rafin tatol ræhan næghatæn, kæn in otol itæmat nakotæsanæn, kæn matehm wir itæmat o Setan mæmæ otæsærækinæn itæmat. ⁴ Kæn kitat kotitun wir e Iæræmæ ræ mæmæ roiu itæmat nækoatol nat naka itæm emæhalæn, kæn nækoatol æm nulan moatuwin moatuwin. ⁵ Pæs Uhgîn otit nikitæmat e suatip ræha nolkeikeæn ræha Uhgîn ne nolæn ræha Kristo o nætul æskasikæn nian næratæn otuwa.

Ðsolæn nolæn ræha nælpahæn

⁶ Piak min ne winik min. E nærgi Iæræmæ ræ Iesu Kristo, etæhalæn æskasik kæm itæmat mæmæ nakotætul isæu o piatat min itæm koatol nolæn ræha nælpahæn, kæn mæsoatigæn motætæu-pæn nægætunæn itæm næmotos otimæhal. ⁷ Itæmat atip nækotitun mæmæ nækotækæike motætæu-pæn nolæn itæm emæhalol. Nian emætæhlatig kitat min itæmat, emæshæhalælpahæn, ⁸ kæn emæhalos-næmtin nægwænæn o netæmim, emæshæhalos æpnæpinæn. Mæto emæhalol wæk pik, lapin ne lenian, emæhalol wæk e nelmitimæhal mæmæ esæhalos-ipinæn wæk æskasik otæmat o nehman itimæhal. ⁹ Tætuatip otimæhal mæmæ ekæhalætapæh otæmat mæmæ nakoatehm itimæhal, mæto itimæhal emæshæhalolæn næhlan mæto-inu itimæhal ekæhalolkeike mæmæ ekæhalægætun itæmat e nolæn itæm tætuatip mæmæ nakotætæu-pæn. ¹⁰ Kæn nian emætæhlatig æh kitat min itæmat, emæhalos-ipinæ lou u mæmæ, “Okæmæ etæmim tapæs wæk, okol kæsos-ipænæn nægwænæn kæm in.”

¹¹ Ekæhalæn næhlan mæto-inu emæhalæto mæmæ netæmim neen un itæmat min ilat koatælpah, ilat kæsotolæn wæk kit, ilat iæghat tipik min, mæto kæsotolæn wæk. ¹² E nærgi Iæræmæ ræ Iesu Kristo, ekæhalæn kæn mæhaluæh niki netæmim itæm kotol næhlan mæmæ okotækæike motapæs nægæsæn motatig mætig æm, kæn motol wæk o nætouæn nægwænæn nigilat. ¹³ Kæn itæmat piak min ne winik min, æsotæpouæn o nolæn nat itæm tætuatip.

¹⁴ Okæmæ suah kit tæsætæu-pænæn ræhatimæhal næghatæn e naoa u, kæn nækotækæike motol mæmæ netæmim okotitun mæmæ in pah. Kæn mæsotuwinæn iuæhkir ron mæmæ nækotol in taulis o nolæn ræhan. ¹⁵ Mæto næsotæplanæn in mæmæ ræhatæmat kit tikimir, mæto in piatæmat kit, kæn tæwir mæmæ nakotæhgaiir lan.

Namnun næghatæn

¹⁶ Kæn pæs Iæræmæ ræha næmælinuæn, in pisin æm otos-ipinæ næmælinuæn nian rafin e nolæn min rafin. Pæs Iæræmæ ræ tætatig itæmat min itæmat rafin.

¹⁷ Io Pol, iatos pen matæte æm e nelmæk næghatæn u ræha nænæn tæwir kæm itæmat. Kæn e naoa min rafin ekæte næhlan mæmæ nækotitun in naoa ræhak. Inu nolæn ræha næteæn ræhak.

¹⁸ Pæs ræhatat Iæræmæ ræ Iesu Kristo otawte-in ræhan næwiræn kæm itæmat rafin.

1 Timoti

Naoa itəm Pol təmaupən mətə tuwɪn kəm Timoti

Nəghatən əkuəkɪr rəha naoa u 1 Timoti

?Pah təmətə naoa u? Aposol Pol təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwɪn kəm pah? Təmətə tatuwɪn kəm Timoti. Timoti in etəm aluə kit itəm təmaɪɪr e taon u Listra. Mama rəhan in noanol kit rəha Isrel, kən rəhan tata in Iaihlua kit. Timoti in fren kit rəha Pol, kən nian rafin katian əpəh ikin mɪn matuən-iarəp namnusən təwɪr rəha Iesu Kristo. Pol tolkeike pɪk Timoti, tol nəhlan kən in tətəun-in Timoti məmə tahmen e nətɪn ətuatɪp.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Pol təmətə məmə iəgətun eiueiua neen e niməfak əpəh Efesas, kən mol in tahl-ipən Timoti məmə otuwɪn mæg-ətuatɪp-in neiuaən əh. Okəm-naka, Timoti təmuwa tahmen e pasta rəha niməfak əh Efesas, nat əpnapɪn məmə in etəm aluə əm. Nəgətun eiueiuaən mɪn əh koatəgətun məmə netəmim okotəkəike motətəu-pən nətəlɪgən rəhalat e nolən rəha netəmim o nosən nəmegəhən itəm namnun tikə. Koatən məmə netəmim okotəkəike motitun nɪpətɪ nəghatən anion mɪn, kən motol natɪmnat neen itəm ilat kəmoatən.

?Təmətə naoa u o naka? Pol təmətə naoa u matən-iarəp nətəlɪgən neen rəhan kəm Timoti matɪləs-ipər rəhan nətəlɪgən, kən məmə otasitu e niməfak rəha Efesas. Pol tatəghat-in nolən wɪr mɪn rəha nəfakən, ne nehm wɪrən netəm koatəfak. Kən matən-iarəp nolən wɪr mɪn itəm netəm-iasol mɪn rəha niməfak ne iəfak mɪn u okotətəu-pən. Kən namnun nəghatən itəm Pol təmən kəm Timoti tatən məmə, in otəkəike muwa etəm wɪr kit rəha nol wəkən rəha Iesu Kristo. Kən rəhan nolən otəkəike mətuatɪp wɪr.

Pol təmən təwɪr kəm Timoti

¹ Timoti. Io Pol, iakatən təwɪr kəm ik. Kən io aposol kit rəha Kristo Iesu mətə-inu Uhgɪn u itəm təmosmegəh kitat, ne Kristo Iesu itəm in nɪpətɪ nahatətəən rəhatat məmə o nian kit Uhgɪn otosmegəh kitat, ilau əm kəmuahləpɪs io məmə ekol wək u. ² Rəhalau nahatətəən e Kristo tahmen ahmen əm, kən tol nəhlan in tahmen-pən əm məmə ik nətɪk pahrien. Pəs Uhgɪn Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, Iərəmərə rəhatat, okuawte-in rəhalau nəwɪrən kəm ik, kən muasəkitun ik, kən muələhəu nəməlinuən tətətɪg ron ik.

Pol təmolkeike məmə Timoti otahtosig-in iəgətun eiueiua mɪn

³ Aupən ikin e nian ematuwɪn Masetonia, kən io emən kəm ik məmə io ekolkeike pɪk məmə onakətətɪg Efesas, kən rəhak nətəlɪgən tatol əm mɪn-nulan. Netəmim neen əh-ikɪn kotatɪg itəm ilat koatəgətun netəmim e nəghatən mɪn itəm kotərat. Mətə ik onakahtosig-in ilat məmə okəsotolən nolən əh. ⁴ Ilat okotəkəike motapəs nolən mɪn əh itəm koatən nəghatən eiueiua mɪn itəm koatəghat-in noanol mɪn aupən ikin. Nəghatən mɪn əh in tatiuw-pa əm tɪməht, mətə in to təsasituən e netəmim məmə ilat okotitun nalpəkəuən rəha Uhgɪn inu okotəhatətə əm lan. ⁵ Mətə noa nəghatən u məmə nolkeikeən tatər e nɪkitəmat. Nolkeikeən tatər e nɪki suah kit nian nɪkin təwɪr təfagə rat tikə lan, kən in titun məmə nolən rat kit təsatɪgən lan, kən tətəhatətə pahrien əm e Iesu. ⁶ Netəmim neen kɪnotapəs nolən ətuatɪp u, kən ilat kɪnotəruru rəkɪs rəhalat suatɪp, mətə koatətəu-pən nəghatən alməl mɪn əh. ⁷ Ilat kotolkeike məmə netəmim koatən məmə ilat kotenatɪg wɪr e Lou rəha Uhgɪn, mətə ilat kəsotitun wɪrən nɪpətɪ nəghatən itəm koatən, ne nəghatən mɪn itəm koatən pɪk ilat.

⁸ Kitat kotitun wɪr Lou rəha Uhgɪn məmə təwɪr okəmə kitat kotitun wɪr wək rəha Lou kən moatətəu-pən e nolən itəm Uhgɪn tolkeike. ⁹ Nian rafin kitat okotəkəike motitun

māmə Lou tāməsuwamən o netəm kotətuatip, mətə Lou in rəha netəm rat ne netəm koatəht Lou: netəm kəsotisiai-inən Uhgīn ne nol təfagə rat; netəm rəhalat nolən teko-eko kotəuhlin mentalat o nəfakən; netəm kəmotəhamnu rəhalat tata ne mama; netəm koatəhamnu itəm; ¹⁰ nəman ne nīpitan itəm kīnotol marit rəkis, mətə koatan əpnəpīn; nəman koatit atip ilat mīn kən nīpitan koatit atip ilat mīn; netəmim katosalīm-in iolwək mīn māmə okotos mənī elat; ne netəm koateiueiuə, ne netəm koateiueiuə e nian koatəghat e kot; ne netəm koatol nolən pīsīn neen mīn. Əwəh, in nīpahrienən māmə Lou in rəha netəmim itəm koatol natīmnat rafin əh itəm tatərəkīn nəghatən mīn itəm kotətuatip. ¹¹ Nəghatən ətuatip mīn u, koatisi-pən e namnusən təwīr moepən rəha Uhgīn, Uhgīn etəm təwīr tətətuatip. Namnusən u in təmos-ipa kəm io māmə ekən-iarəp.

Pol nīkin təmagien o Kristo

¹² Io ekatən tagkiu kəm Kristo Iesu, Iərəmərə rəhatat, itəm tatos-ipa nəsanənən kəm io o wək u, mətə-inu in tatehm io māmə iakaskəlīm wīr wək rəhan kən məsapəsən, kən in təməhləu-pa wək u mətəhləpīs io māmə ekol. ¹³ Aupən ematəghat rat e nərgīn, kən ematoh nəfak matol tərət kəm Iesu. Nat əpnəpīn io ematol pap mīn-nulan mətə in təmasəkītun io mətə-inu io eməsənən əh nīpahrienən lan, kən eməruru māmə nat naka itəm io ematol in tərət. ¹⁴ Mətə nolkeikən rəha Iərəmərə rəhatat in iahgīn iahgīn pīk ron io, maprəkis-in nolən rat mīn rəhak. Kən tatətəlmīn nīkik o nahatətən lan ne nolkeikən itəm tatīsī-pən o Kristo Iesu.

¹⁵ Inu nəghatən tatən pahrien, kən kitat kotəkəike motən nīpahrienən lan: Kristo Iesu təmuwa e nətueintən māmə otosmegəh netəm kotərat, kən io etəm rat agīn taprəkis-in rafin ilat. ¹⁶ Mətə Uhgīn təmasəkītun io, etəm rat agīn, tahmen e nəmtətin kit itəm tatəgətun māmə nətəlīgən rəhan kaifəməh, namnun tīkə, tatuwīn o netəm kotərat, pəs netəmim neen kotəhm kən motuarisīg-in suatip kitīəh əm māmə okotahatətə e Iesu kən in tosmegəh ilat mos-īpən nəmegəhən līlīn kəm ilat. ¹⁷ !Kotənwiwi Uhgīn! Pəs kotisiai-in Uhgīn rəhatat. In Iərəmərə līlīn; in təsīmīsən; kəsehmən in; kən in pīsīn əm in Uhgīn. Pəs koatīləs-īpər nərgīn tatuwīn matuwīn matuwīn namnun tīkə. Əwəh.

¹⁸ Kən inəh nətik Timoti. Inu rəhak nəghatən tahmen-pən e nəghatən rəha ien mīn itəm kəmoatən kəm ik aupən. Ik onakəkəike maskəlīm nəghatən mīn əh pəs tol rəham nətəlīgən təkāsīk, kən ik onakəluagin wīr e nəluaginən rəha nahatətən. ¹⁹ Askəlīm rəham nahatətən təkāsīk, kən ol nolən itəm ik nəkītun māmə in tətətuatip e nīganəmtī Uhgīn. Mətə netəmim neen ilat koatol nolən neen itəm ilat kotītun māmə tərət, kən kəmotərəkīn rəkis rəhalat nahatətən, tahmen e suah kit itəm tatīləs nego matər e nīmas tətəhap-əhap agīn matərət. ²⁰ Suah mil u Haemeneus ne Aleksanta ilau kəmian motol kitīəh əm ilat netəm mīn u. Io enegəhan-in rəkis ilau māmə katuəməhl-pən e nelmi Setan māmə okiatun māmə okəsuan ratən Uhgīn.

2

Nolən rəha nəfakən

¹ Nat aupən itəm ekolkeike māmə ekən, in tol nulan. Io iatən əskāsīk kəm itəmat māmə itəmat nəkotəkəike moatəfak kəm Uhgīn o netəmim rafin, kən motən kəm Uhgīn māmə nīkītīmat tətəgien o natīmnat itəm in təmol ilat. ² Kən e nian rafin itəmat onəkotəkəike moatəfak o netəm koatərəmərə ne netəm-iasol mīn rəhatat māmə kitat rafin okotatīg e nəməlinuən kən motatīg mətīg, pəs kitat kotisiai-in wīr Uhgīn kən rəhatat naliwəkən in tətətuatip. ³ Nolən rəha nəfakən mīn u in təwīr pīk, kən in otol Uhgīn Iosmegəh rəhatat nīkin otəgien lan. ⁴ Uhgīn u, in tolkeike māmə otosmegəh netəmim rafin, kən molkeike māmə ilat okotītun motən nīpahrienən e nəghatən pahrien rəhan.

⁵ Otəfak o netəmim rafin məmə ilat okotahatətə e Uhgın məto-inu Uhgın kitiah əm tətətig, kən suah kitiah əm tətətul in suatip o nosən netəmim muwin kotal kitiah ilat Uhgın, etəmim əh Kristo Iesu. ⁶ E nian ətuatip, in əm təmos-ipa rəhan nəmegəhən o nətouən suatip rəha netəmim rafin məmə otikis ilat e təfagə rat rəhalat. Kən inu tatəgətun məmə Uhgın tolkeike məmə otosmegəh netəmim rafin. ⁷ Kən o nəghatən əh, Uhgın təmiləs-ipər io məmə io aposol kit rəhan o nən-iarəpən namnusən təwir u kəm Iaihlua mın, netəmim itəm kəsənən məmə netəm Isrel, kən təmiləs-ipər io məmə iəgətun kit rəha nahatətən pahrien. Io iatən pahrien, eseiueiuəən. ⁸ Kən ikin mın rafin, iakolkeike məmə nəman okotəghat kəm Uhgın e nəfakən. Kən nian koatıləs-ipər nelmilat məmə okotəfak kəm Uhgın, iakolkeike məmə nəmegəhən rəhalat otətuatip, kən nıkilat təsahmən, kən məsotəhaiən ilat mın.

⁹ Kən io iakolkeike məmə nıpitan u iəfak mın okotuwin e rəhalat napən itəm tətətuatip kən matəfətain wir ilat, məsotiuwən nətəligən rəha nəman, kən məsotolən məmə netəmim okotehm o nausitən. Kən ilat kəsotolən noanulat məmə okotəusit ron. Kən ilat kəsotuwın-inən natimnat mın o niuwən nətəligən rəha netəmim, iatən natimnat mın tahmen-pən e napən mın itəm nəmtilat tiəkis, o nat kit kəmöl e iaen u kol tatipit-ipit, o nat kit kəmöl e perel inu kəpiel itəm nəmtin tiəkis. ¹⁰ Məto iakolkeike məmə nıpitan u iəfak mın, rəhalat nətəligən otəsuwınən o malə-malə rəha nıpətilat o nehmən, məto okotol malə-malə e nəmegəhən rəhalat, inəh ilat okotol nolən mın itəm otasitu e netəmim, nolən mın itəm tətətuatip o nıpitan itəm koatən məmə ilat koatəfak kəm Uhgın.

¹¹ Nian nəman okotəgətun e niməfak, nıpitan okotəkəike moatətəlig-in məsotagətən, kən motəkəike motos-iahau ilat, kən motisiai-in iəgətun mın, kən motətəu-pən iəgətun mın əh itəm koatəgətun. ¹² Io esegəhan-inən nıpitan məmə okotəgətun kən motərəməərə e nəman. İlat okotəkəike kəsəghatən, ¹³ məto-inu aupən ikin, Uhgın təmaupən mol Atam, uarisig ikin təpanol İf. ¹⁴ Kən sənəmə Atam u Setan təmeiuə-in aupən kən tol nəwian, məto İf u təmol nəwia Setan kən mətəghl lou rəha Uhgın. ¹⁵ Məto Uhgın otosmegəh nıpitan nian ilat koatol ətuatip wək rəhalat, inu neməkən ne nehm wirən nisualkələh. In otosmegəh ilat okəmə koataskəlim əskasik nolən rəha nahatətən, ne nolən rəha nolkeikəən netəmim, ne nolən rəha nəmegəhən itəm tətətuatip.

3

Netəm-iasol mın rəha niməfak

¹ Inu nəghatən tatən pahrien məmə, “Okəmə etəmim kit tolkeike məmə in otuwa etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in təmolkeike wək kit itəm təwir.”

² Kən etəm-iasol tol nəhlan:

okəkəike kəsəhm-pənən nolən rat kit lan;
in rəhan pətan kitiah əm;
tətehm wir nəmegəhən rəhan nian rafin;
tatol natimnat e nitunən;
katisiai-in;
tətehm wir netəmim itəm koatuwin iman ikin;
in iəgətun wir kit;

³ sənəmə etəmim kit rəha napisən o nəmouən;
məto in etəm mətig;

sənəmə in etəmim rəhan nəghatən titatiperəh pik tahmen e kaluəluə;
nıkin təsuwin pikən e mənı;

- ⁴ in otəkaike matərəmərə wir e rəhan min, kən mol məmə rəhan nisualkələh koatol nəwian moatisiai-in wir. ⁵ Məto okəmə in təruru nərəmərə wirən o rəhan min, kən in otaroh nəhlan mərəmərə o niməfak rəha Uhgın?
- ⁶ Etəm tətahatətə wi e Iesu, in təsahmenən məmə otos wək u mətə in tatos-ipər pik in, kən Uhgın tol nalpınən kəm in tol məmə təmol mihin e Setan u iausit pik.
- ⁷ Kən etəm-iasol, rəhan nolən otəkaike məwir mətuatip məmə netəm kəsotəfakən okotən məmə in etəm təwir. Okəmə təsol mihinən, mətə noanikulu rəha Setan toh pikən, kən nərgin in otərat.

Netəm kotasitu e niməfak

⁸ E nolən kitiah əm, dikon min, rəhalat nəmegəhən otəkaike mətuatip wir, kən moatən əm nıpahrienən e nian rafin. Netəm koatapıs o kotolkeike pik məni, kəsotahmenən o naskəlīmən wək u. ⁹ İlat netəmim itəm kotitun məmə nolən rat kit təsatigən elat, kən moataskəlīm əskasik nəghatən pahrien min rəha Iesu Kristo itəm Uhgın təmol əp. ¹⁰ Netəm kotol nəhlan, niməfak otəkaike makil wir rəhalat nəmegəhən, okəmə kəsehm-pənən nat kit tərət elat, kən ilat okotos wək rəha dikon. ¹¹ Məto nıpitən rəha netəm koatasitu e wək rəha niməfak, ilat min okotəkaike motol rəhalat nəmegəhən tətuatip wir. Təsəwirən məmə ilat nıpitən iən nıkalitəm, o nıpitən rəha nıpisən, məto ilat nıpitən itəm netəmim koatahatətə elat e nian rafin. ¹² Suah kit itəm tatos wək rəha dikon, in otəkaike mos rəhan pətan kitiah əm, kən in otəkaike matərəmərə wir e rəhan min nisualkələh ne rəhan latuənu. ¹³ Netəmim itəm koatol-wir wək u rəha dikon, nərgilat in otəwir lan, kən rəhalat nətəligən in otəskasik pik o naskəlīmən nahatətəən rəhalat e Kristo Iesu.

Nəukatın nahatətəən rəhatat

¹⁴ Roiu əh, nian iakatəte naoa u kəm ik, nıkkik tatəht məmə, otəsuwəhən kən ekımnə mehm ik. ¹⁵ Məto okəmə esımnə uəhaiən, kən naoa u in otən natımnat rafin itəm kitat nenəti Uhgın okotətəu-pən. İnu kitat u nəfak, kən Uhgın rəhatat tətəmegəh mətatig namnun tikə. Kitat netəm nəfak u kotaskəlīm nəghatən pahrien, kən matehm wir. ¹⁶ Nıpahrienən, nəghatən pahrien rəha Iesu Kristo itəm Uhgın təmol əp, in nat pıspıs itəm in iahgin, kən tol nəhlan:
 Kristo in təmuwa etəmim kən netəmim kəmotəplan.
 Kən Narmın Rəha Uhgın tatəgətun wir məmə Iesu tətuatip wir.
 Kən nagelo min kəmotəhm in.
 Kən katən-iarəp namnusən təwir rəhan kəm netəmim ikin pısın pısın min.
 Kən netəmim rəha nətueintən u kotahatətə lan.
 Kən Uhgın təmos muwın ilis e neai mətuatig ilau min.

4

İəgətun eiueiuə min

¹ Narmın Rəha Uhgın tatən-iarəp wir məmə e nian min uarisig Iesu otəpanuwa lan, netəmim tepət okotapəs nətəu-pənən nolən pahrien rəha nahatətəən e Uhgın. İlat okotətəu-pən narmın eiueiuə min kən motətəu-pən nəgətunən rəha iərmis min. ² Nəgətunən min əh koatısi-pən o iəgətun min itəm koatən məmə rəhalat nəghatən in nıpahrienən, məto ilat koateiueiuə, kən məsotolən nat itəm koatən. Netəm min əh, nətəligən rəhalat teko-eko agın, kən kınotəruru nakılən məmə nəghatən pahrien hiə kən nəghatən eiueiuə hiə. ³ İlat koatəgətun netəmim moatən məmə okəsotolən marit, kən moatəgətun ilat məmə okəsotunən nagwənən min neen. Məto Uhgın təmol nagwənən min əh məmə okotun ilat. Kən kitat u koatəfak kotitun nıpahrienən, kotitun nosən, kəfak kənwiwi Uhgın ron, kən motun, ⁴ məto-ınu natımnat rafin itəm Uhgın təmol ilat kotəwir əm. Nat kit tikə məmə okəsotunən. Kitat kotitun nunən natımnat rafin okəmə kitat

koatəfak moatənwiwi Uhgín ron, ⁵ mətó-inu Naóa Rəha Uhgín tatən məmə ilat kotəwír, kən kitat koatəfak ron. Kən roiu, nagwənan mìn əh kotəwír əm.

Iolwək təwír rəha Kristo Iesu

⁶ Okəmə natən-iarəp nəghatən u kəm piatat mìn ne wínitat mìn, kən ik iolwək təwír kit rəha Kristo Iesu. Kən tatəgətun məmə ik etəmim kit itəm natun nəghatən wír mìn rəha nahatətəən ne nəgətunən ətuatíp matəmegəh lan, kən rəham nəmegəhən tatətəupən nəghatən mìn əh rafin. ⁷ Apəs, əsətəlig-inən nəghatən eiueiuə mìn itəm nətəligən rəha Uhgín tikə lan, nəghatən mìn u tahmen namsu əpnəpín mìn itəm nípətin tikə. Mətó əgətun atíp rəham nəmegəhən məmə tatətəupən Naóa Rəha Uhgín. ⁸ Nolən rəha nehm wírən nípətim məmə in otəsanən, in təwír o natimnat mìn neen, mətó okəmə natəgətun atíp rəham nəmegəhən e nolən rəha Uhgín, kən in təwír məmə otasitu e natimnat rafin e nəmegəhən rəha nətueintən u, ne rəha nəmegəhən lili. ⁹ Inu nəghatən tatən pahrien, kən kitat kotəkəike motən nípahrienən lan. ¹⁰ Kənu kitat koatol pik wək o iəgətun atípən rəhatat nəmegəhən e nolən əh, mətó-inu kinotahatətə rəkis e Uhgín u tatəmegəh kən mətətig itulin, kən in Iosmegəh rəha netəmim rafin, mətó in tatosmegəh əm netəm mìn u itəm koatahatətə lan.

¹¹ Əgətun natimnat mìn əh kəm netəmim, kən mən-ipən kəm ilat məmə okotəkəike moatətəupən. ¹² Pəs netəmim okəsotehm əhauən ik mətó-inu ik etəm aluə əm kit. Mətó ol rəham nəmegəhən tətəuətíp wír məmə netəmim okotəplan məmə ik etəm mətə, kən ilat kotitun nətəupənən ik e nəghatən mìn, ne naliwəkən, ne nolkeikeən, ne nahatətəən, ne nolən ətuatíp. ¹³ Ol natimnat mìn əh, kən nat kisil mìn, ol iləhal u məmə rəham wək okəhalətul aupən e rəham nəmegəhən mətóarus ekimnə: afin Naóa Rəha Uhgín kəm netəmim, kən mən-iarəp Naóa Rəha Uhgín, kən məgətun Naóa Rəha Uhgín. ¹⁴ Timoti, Uhgín təmos-ipinə kəm ik rəhan nasituən o nolən wək rəhan nian elta mìn rəha niməfak kəmotələhəupən nelmilat lam, kən ien mìn neen rəhalat kəmotən-iarəp nəghatən itəm Uhgín təmən lam. Əsapəsən nasituən əh.

¹⁵ Ik onakəkəike matol wək mìn u, kən rəham nətəligən otəkəike mətətig əskasik e natimnat mìn u pəs netəmim kotitun nehmən məmə rəham nəmegəhən ne rəham wək tatəwiə wír. ¹⁶ Atehm wír nolən mìn e nəmegəhən rəham, kən ol rəham nəgətunən məmə in tatətuatíp e nian rafin. Onakəkəike mətəlkut əskasik məmə onəkol natimnat mìn əh, mətó-inu okəmə nakol, kən onakosmegəh itəmat netəm koatətəlig-in ik.

5

Nolən rəha nisiiən o nəghatən kəm netəmim

¹ Səghat əskasikən e iəguihl mìn, mətó əghat kəm ilat e nisiiən məmə nakiuw rəhalat nətəligən, tahmen əm mə ilat rəham tata ətuatíp mìn. E nolən kitiəh mìn əm, ol tahmen əm kəm netəm aluə tahmen məmə ilat piəm ətuatíp mìn. ² Əghat mətig e nisiiən kəm nípitaguihl mìn tahmen məmə rəham mama ətuatíp mìn. Rəham nəghatən ne nolən mìn kəm nípitan itəm koatətəm aluə otəkəike mətəuətíp agin, tahmen məmə ilat wínim mìn.

Nolən rəha nehm wírən nəutahlimis mìn

³ Niməfak otəkəike matehm wír nəutahlimis mìn itəm rəhan mìn kotikə agin o nehmən ilat. ⁴ Mətó nəutahlimis kit u nenətin mìn əh-ikin o mipin mìn əh-ikin, ilat okotəkəike motitun paupən məmə wək rəha netəm koatəfak, ilat okotaupən motehm wír atíp rəhalat mìn. Nolən u tahmen əm məmə koatətou rəhalat kaon kəm rəhalat mama ne tata ne pipi mìn, kən inəh Uhgín nikin tagien ron.

⁵ Mətó nəutahlimis itəm tətətig in pisin agin əm, etəmim tikə o nehmən in, in tatələhəupən əskasik rəhan nətəligən tətətig e Uhgín. In əh e nian rafin, lapin ne e nərəuiəgən, in tatəfak kəm Uhgín məmə otətəsitə lan. ⁶ Mətó nəutahlimis u tatətəlig-in pik natimnat rəha

nipätin o nätoän täwir lan, in tatämegäh, mätö e narmän tahmen mämä in tinimis räkis. ⁷ Ik onakäkäike män-ipän näghatän män äh käm nimäfak mämä ilat okotäkäike motol päs netämim kəsotän ratän ilat. ⁸ Suah kit otäkäike mehm wir rəhan män, kən maupän mehm wir rəhan ətuatip män. Mätö okämä in təsölän, tatəgätun mämä təmählin mäntaan e nolän rəha näfakən, in tərät maprəkis-in etəm təsəfakən.

⁹ Okämä nakäte-pän närgi näutahlimis kit e naoa rəha nasituän mämä nimäfak otasitu elat, rəhan nup in otäkäike mos sikiste, kən rəhan iərman kitiah əm aupän. ¹⁰ Kən in pətaguihl kit itəm netämim koatisiai-in o rəhan nolän wir ne nasituän män itəm in tatol, tahmen mämä in tatehm wir rəhan nisualkələh; kən nian iapispis män okotuwa iman ikin, tatol täwir kəm ilat; kən matos-iəhau atip in mətasitu e netəm koatəfak;* kən mətasitu e ian-rat män; kən rəhan nətəligən təkaskik mämä otol wək män itəm täwir.

¹¹ Mätö sətə-pänän närgi näutahlimis män itəm kəsotipitaguuhlän äh e naoa rəha nasituän, mätö-inu uarisig ikin okämä nətəligən rəha nol mänən marit tinuwa məskasik e nīkilat mänaprəkis-in nətəligən rəhalat e Kristo, kən ilat kotämä okotol män marit. ¹² Kən Uhgän in otakil mol nalpinän kəm ilat mätö-inu kəmotətəghl rəhalat noanawil itəm kəmotol kəm in aupän.† ¹³ Kən nat tərät kit män, mətä ilat koatəpou kən motos nolän rəha nuwänän e nimä män rafin moatän näghatän itəm nipätin tikä. Uarisig ilat kotuwa motərat pik o nosän musmus e näghatän rəha suah pisin o nosän muwän məhləmisin niməme mänig lan, kən ilat kotolkeike mämä okotän pik näghatän rəha netəm pisin, kən ilat koatän näghatän män neen itəm təsahmenän mämä okotän. ¹⁴ Kən io ekatän kəm näutahlimis män itəm kəsotipitaguuhlän mämä täwir ilat okotol män marit, kən motiləs nisualkələh, kən okotehm wir rəhalat män. Kən okämä kotol nəhlan, kən məsotos-ipänän kuhal kit kəm rəhatat tikimär män mämä okotän rat kitat. ¹⁵ Mätö näutahlimis neen kinotapəs räkis suatip ətuatip kən moatətəu-pän Setan. ¹⁶ Nipitan u iəfak män okotäkäike moatehm wir näutahlimis män rəhalat, məsotəhlman-pänän ilat kəm nimäfak mämä otatehm ilat. Kən nimäfak in otatehm əm näutahlimis män u rəhalat netämim kotikä agän mämä okoatehm ilat.

Wək rəha netəm-iasol rəha nimäfak

¹⁷ Elta män itəm koatəramərə wir e wək rəha nimäfak, nimäfak otäkäike misiai-in ilat, kən matətou ilat. Kən iəgätun män ne netəm koatän-iarəp Naoa Rəha Uhgän, ilat koatətul aupän mämä okisiai-in ilat. ¹⁸ Mätö-inu Naoa Rəha Uhgän tatän mämä, “Nian kau kit tatol wək kit rəham, kən okämä tolkeike mämä otun kit, sahtosig-inän.” Kən tatän män mämä, “Nian suah kit tatol wək, mätö okäike kətou in lan.”

¹⁹ Əsətəlig-inän näghatän rəha etämim kitiah əm itəm tatän mämä elta kit rəha nimäfak təmol nolän rat, mätö okämä etämim kəiu o kisil katəhalän, kən nakətəlig-in rəhaləhal näghatän. ²⁰ Kən okämä etəm-iasol kit rəha nimäfak tatol nat kit tərät, kən natəghat əskasik kəm in e niganəmti netämim rafin rəha nimäfak, kən tol nəhlan netämim okotəgin o nolän nat tərät män.

²¹ E niganəmti Uhgän, ne Iesu, ne nagelo män itəm Uhgän təmitəpun räkis ilat, io ekatän əskasik kəm ik mämä ik onakäkäike mətəu-pän näghatän rəhak e nolän itəm in tətuatip. Ik onakəsölän nolän pisin kəm suah kit, kən matig mol pisin män kəm suah kit. Mätö onəkol tahmen ahmen əm kəm ilat rafin.

²² Əsələs-ipər ueiuəhaiän etämim mämä in otos wək rəha nimäfak, inu nakoatələhəu-pän nelmitəmat moatəfak lan. Mätö-inu okämä in suah kit itəm rəhan äh-ikin nolän rat,

* **5:10:** Näghatän Kris ətuatip tatän mämä, “Kən tətaikuas e nelki netämim rəha Uhgän.” - Nolän äh tatəgätun mämä in pətan kit tatos-iəhau atip in; kən nikin tagien o nasituän e netämim. † **5:12:** E nian äh, näutahlimis män neen kəmos noanawil rəhalat kəm Uhgän mämä okəsotölän marit, kən ilat okotol əm wək rəha nimäfak. Kən okämä näutahlimis kit tolkeike mämä in otol marit män, kən in otəgəhl rəhan noanawil itəm təmol kəm Uhgän. **5:13:** 2 Tes 3:11 **5:14:** 1 Kor 7:9 **5:18:** Dut 25:4; Mat 10:10; 1 Kor 9:9 **5:19:** 2 Kor 13:1 **5:20:** Efes 5:11

kən rəhan nolən rat otatig lam, tahmen məmə ik mīn nəmos rəhan nolən rat. Məto ol əm rəham nəmegəhən tatuwiwi matətuatip e nian rafin.

²³⁻²⁵ Netənim neen kitat kotitun məmə ilat nol təfagə rat, kən kotitun məmə Uhgīn otol nalpīnən kəm ilat. Məto neen rəhalat təfagə rat tatəhluaig əh-roiu, məto uarisig okəpanotəplan. Kən tahmen ahmen əm, nian tepət wək itəm təwir mīn, kitat kotitun əm. Məto neen əh-ikin itəm koatəhluaig əh-roiu, məto okəpanotəplan ilat.

Təsəwirən məmə onakənim əm nəhau məto-inu, nian neen ik nakatimis. Məto təwir məmə onakənim wain noan məsin pəs in tasitu e nərpəm.

6

Nolən ətuatip o slef mīn

¹ Slef mīn itəm koatəfak okotəkəike motisiyai-in netəm-iasol mīn rəhalat. Nolən əh in otahtosig-in naihlua, məmə kəsotən ratən nərgi Uhgīn, kən məsotən ratən nəgətunən rəhatat. ² Məto slef mīn itəm rəhalat etəm-iasol in iəfak, ilat okəsotolən nolən əh u kotəmə, “Ei. Etəm-iasol əh in piatat əm kit,” kən ilat məsotisiyai-in wīrən. Məto ilat okotəkəike motol wək pik təhmīn mīn e nīkilat pahrien, məto-inu rəhalat etəm-iasol in iəfak kit itəm koatolkeike in.

Nəgətunən neiueiuəən mīn ne natimnat wīr mīn pahrien

Natimnat mīn u, ik onakəkəike matəgətun netənim lan. Kən e nian rafin ik onakəkəike matəghat əskasik kəm ilat o nətəu-pənən.

³ Məto netənim neen koatəgətun nəghatən neen itəm tol pīsīn e nəghatən əh rəhak, kən ilat koatən məmə nəgətunən rəha ləramərə rəhatat Iesu Kristo, in neiueiuəən, kən koatən məmə nəgətunən rəha nolən rəha nəmegəhən itəm Uhgīn tolkeike, in neiueiuəən.

⁴ Netəm mīn əh koatol nəhlan ilat kəsotitun aɡin-əhən nat kit, kən ilat nausit pik. Ilat kotalməl o nuwīnən məghat pik o nəghatən mīn itəm tatiuw-pa neməha, o nəghatən mīn itəm netənim koatətəhau ilat mīn ron. Nolən u in tatol netənim koatetet ilat mīn, kən motəhap-əhap ilat mīn, kən moatəghat rat e nərgilat mīn, kən moatətəlig rat elat mīn.

⁵ Kən e nian rafin ilat koatol timəht. Inu nolən rəha netənim itəm rəhalat nətəligən tərət, ilat koatəue e nəghatən pahrien. Ilat koatən məmə suatip rəha nahatətəən e Uhgīn in suatip kit o nosən mənī ne nautə mīn.

⁶ Məto nat itəm təwir pik sənəmə kitat kotos mənī ne nautə. Nat itəm təwir pik in məmə kitat okotaliwək e nolən itəm Uhgīn tolkeike, kən motəgien əm, nat əpnarīn rəhatat nautə noan məsin o tepət, ⁷ məto-inu nian kitat kəmotaiir-pa e nətueintən u, kən kəməsotosən nat kit motuwa. Kən e nian okotimis lan, okol kəsotos mīnən nat kit motitəlig. ⁸ Məto okəmə nīgītat nagwənən ne nərən tahmen əm, kən kitat kotəgien. ⁹ Netənim itəm kotolkeike pik məmə rəhalat nautə otepət, in timətig əm olat məmə okotol nolən rat mīn tepət. In tahmen-pən e noanikulu tətəhasīn ilat e noakəmīhl rəha nərətən, kən ilat kotolkeike məmə okotol natimnat tepət rəha nalmələn, kən natimnat tepət itəm tərət olat. Kən nolkeikəən rəha natimnat rat mīn əh okoatərəkīn-rəkīn nəmegəhən rəhalat. ¹⁰ Məto-inu nolən rəha nolkeike pikən mənī, in nəukətīn natimnat rat tepət. Kən netənim neen ilat koatətul-iəkis o nətəu-pənən suatip u, kən ilat kinotuwīn rəkis isəu o nolən rəha nahatətəən, kən ilat koatol natimnat mīn neen itəm tatərəkīn atip nīkilat, kən moatətə tərət lan.

Nəghatən wīr rəha Pol tatuwīn kəm Timoti

¹¹ Məto ik Timoti, etəm rəha Uhgīn, aiu muwīn isəu o nolən rat mīn əh. Ik onakəkəike malkut pik o nətəu-pənən nolən ətuatip, itəm Uhgīn tolkeike. Rəham nahatətəən otəkəike məskasik, kən ik onakəkəike molkeike netənim. Askəlīm rəham nahatətəən tatuwīn əm nulan, namnun tikə. Kən onəkəike muwa ik etəm mətig kit. ¹² Onakəluəgin wīr e

nəluaginən rəha nahatətəən. Kən maskəlīm nəmegəhən liliŋ itəm Uhgīn təmaun-in ik ron. Aupən ikīn in təmaun-in ik ron nian nəmən-iarəp nahatətəən rəham e Iesu e niganəmti netəmim tepət.

¹³ E niganəmti Uhgīn, itəm tatos-ipa nəmegəhən kəm natimnat rafin, ne niganəmti Kristo Iesu itəm təmən-iarəp wīr nəghatən pahrien e niganəmti Pontias Pailat, iatəghat əskasik kəm ik nəhlan: ¹⁴ ol natimnat mīn u, kən məsapəsən kit mətoarus-pən Iərəməərə rəhatat Iesu Kristo otuwa ¹⁵ e nian ətuatip itəm Uhgīn təmītəpun. Uhgīn itəm kitat okotəkəike moatənwiwi e nian rafin, in piŋin əm tatərəməərə e natimnat rafin. In Kig rəha kig mīn rafin, kən Iərəməərə rəha iərəməərə mīn rafin. ¹⁶ In əm təsimisən mətatig liliŋ, rəhan nətuounən tikə, kən namnun tikə. Ikīn tətətig ikīn, nəhag-əhagən tasiə mītəlau in, kən okol kəsənən iuəhkīr ron. Suah kit təsehmən əh in, kən okol suah kit təsehmən nian kit. Nian rafin kitat okotəkəike motisiāi-in in, kən moatən-iarəp rəhan nəsanənən ne nərəməərəən matuwīn matuwīn namnun tikə. Tol nəhlan. Əwəh.

Nəfak u rəhalat nautə tepət

¹⁷ Əghat əskasik kəm netəm koatəfak itəm rəhalat nautə rəha nətueintən u tepət. Ən məmə ilat okəsotiləs-ipər pikən ilat, kən kəsotahatətəən e rəhalat məni u tepət rəha roiu əm, məto olawig ne tikə mīn. Ilat okotəkəike motahatətə əm e Uhgīn itəm tatos-ipa natimnat wīr tepət kəm kitat məmə kitat okotətə təwīr lan. ¹⁸ Əghat əskasik kəm ilat məmə okotimətə e nolən təwīr, ne nasituən wīr mīn. Kən nikilat otəkəike magien o nawteən kəm netəmim. ¹⁹ E nolən əh, in tahmen məmə ilat koatələhəu natimnat wīr mīn tepət, tahmen-pən əm məmə kəmotasa wīr o nəmegəhən itəm otəpanuwa. Kən ilat kotitun nosən nəmegəhən, itəm nəmegəhən pahrien.

Namnun nəghatən rəha Pol

²⁰ Timoti, ik onakəkəike matehm wīr natimnat mīn itəm Uhgīn təmələhəu-pən rəkis e nelməm. Apəs kən mətul isəu o nəghatən mīn itəm nipətilat tikə kən kəsotos-ipənən nisiāiian kəm Uhgīn, kən nəghatən mīn itəm kəsotətuatipən e Naoa Rəha Uhgīn. Nəghatən mīn əh katən məmə koatos-ipa nitunən, məto kəp, koateiuə. ²¹ Məto netəmim neen koatuarisig-in nəghatən eiueiuə mīn əh, kən mīnotos-arəpən e suatip rəha nahatətəən pahrien.

Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm itəmat.

2 Timoti

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pol təməte tuwın kəm Timoti Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 2 Timoti

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte tatuwın kəm Timoti. Kən in molkeike məmə ilat min əpəh e niməfak rəha Efesas, məmə okotafin. Afın e “Namnusən Əkuəkır Rəha Naoa u 1 Timoti” o nitunən məmə Timoti in pah.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian kapman rəha Rom taskəlīm Pol əpəh Rom, in təsətətigən e kalapus, mətə in təmətətig e rəhan kit nimə, kən mopael min kəmotətig ilat min motehm məmə in otəsəgimən. Namnun japta rəha Wək Min tatəghat-in nian min əh. Kən əmun kapman təmahl-iarəp in, kən taliwək əm mətən o nup kəiu. Mətə roiu əh, tinuwın min e kalapus əpəh Rom, kən kalapus əh in tərət ikın pahrien. Naoa rəha Wək Min təsəghat-inən nian əh, naoa tinol namnun rəkis. Kalapus əh in tətəp ikın, kən tiəkis o netəmim o nuwınən mətəg-pən-in. Luk əm ilau min. Pol təmölkeike məmə Timoti otuwa mehm mətə-inu in rəhan fren wır. Kən in molkeike məmə Timoti in otəmik naoa min rəhan.

?Təməte naoa u o naka? Pol təmıtun məmə otəsuwəhən kohamnu in timis. Tol nəhlan, in təməte naoa u o nələhəu-pənən niməfak e nelmi netəm-iasol pisin min neen tahmen e Timoti. Nian iəkis min koatuwa o niməfak, kən Pol in tolkeike məmə Timoti otətaskəlīm Namnusən Təwır, kən matətul əskasik e nahatətən rəhan, kən məsəginən nən-iarəpən Namnusən Təwır, kən in otətul matip o nətəən nahməən e nipətın okəmə nəratən otuwa.

Pol təmən təwır kəm Timoti

¹ Io Pol, u io aposol kit rəha Kristo Iesu, itəm Uhgın təmıtəpun rəkis io məmə rəhan, kən mahl-ipa io məmə ekən-iarəp rəhan nəniəkisən rəha nəmegəhən lili e Kristo Iesu. ² Iatən təwır kəm ik Timoti, nətik itəm iakolkeike pik ik. Pəs Uhgın Tata ne Kristo Iesu rəhatat Iərəməə okuawte-in rəhalau nəwırən, ne nasəkitunən, ne nəməlinuən kəm ik.

Pol təmıləs-ipər nətəligən rəha Timoti

³ Nian rafın, lapın ne lenian, iatəfak ron ik, kən matən tagkiu kəm Uhgın ron ik. Kən iatol wək rəhan tahmen-pən əm e tipik min, kən ekıtun məmə nolən rat kit təsətətigən lak. ⁴ Nıkkik tatuəh nahui nəmtəm, kən iakolkeike pik məmə ekəplan min ik pəs nıkkik otəgıen. ⁵ Nıkkik tatuəh nahatətən pahrien rəham itəm tahmen-pən əm e nahatətən itəm təmaupən mətətig e rəham pipi Lois ne rəham mama Iunis, kən ekıtun məmə roiu in tınətətig lam. ⁶ Kən tol nəhlan, iatən min kəm ik məmə onakelel nigəm rəha nəsanənən itəm Uhgın təmos-ıpinə o nolən rəhan wək. Uhgın təmos-ıpinə nəsanənən əh nian emələhəu-pən nelmək matəfak-pınə lam. ⁷ Ol wək e nəsanənən əh, mətə-inu Uhgın təsos-ıpamən kəm kitat nıkin rəha nəginən, mətə təmos-ıpa nıkin rəha nəsanənən, ne nıkin rəha nolkeikeən, ne nıkin itəm tatol nolən min itəm in titun məmə kotətuatıp.

⁸ Kən inəh, əsaulis-inən o nən-iarəpən Iərəməə, kən əsaulis-inən io itəm etətig e kalapus o nərgın. Mətə e nəsanənən itəm Uhgın tatos-ıpinə kəm ik, nəkəike mol məmə io ne, itəm iatəto nahməən o namnusən təwır. ⁹ Uhgın təmosmegəh kitat kən maun-in kitat məmə kitat okotuwa rəhan min netəmim itəm kotasim, kən təməsolən o nat kit itəm kitat kəmotol, mətə in təmol e rəhan atıp nətəligən, ne nəwırən. Nian Uhgın təməsolən əh nətueintən ne, mətə in təmələhəu rəkis nalpəkəuən məmə in otawte-in rəhan nəwırən kəm kitat e Kristo Iesu, ¹⁰ mətə roiu, in təmol əp nəwırən əh kəm kitat e nuwamən rəha Iosmegəh rəhatat, Kristo Iesu. Kən Kristo təmərəkın nimisən ne rəhan nəsanənən, kən

təmasiəgəp̄in nəmegəhən u namnun tikə, kən kitat koatehm e namnusən təw̄ir. ¹¹ Kən Uhḡin təmitəpun io məmə io iəghat, ne aposol, ne iəgətun o namnusən təw̄ir əh. ¹² Tol nəhlan iatəto pik nahməən ron u ikin-u e kalapus. Məto esaulis-inən, məto-inu ek̄itun məmə pah u iatahatətə lan, kən mitun w̄ir məmə in titun nehm w̄irən nat naka itəm in təmələhəu-pa e nelmək o namnun nian.*

¹³ Ətəu-pən əm suatip rəha nəgətunən u tətuatip itəm emən kəm ik, kən ol nat u e nahatətəən ne nolkeikeən e Kristo Iesu. ¹⁴ E nasituən rəha Narm̄in Rəha Uhḡin itəm tətatiğ e n̄ikitat, kən atehm w̄ir nat w̄ir itəm Uhḡin təmələhəu-pən e nelməm.

¹⁵ Nəkitun məmə rəhak m̄in netəmim əpəh Esia, ilat Fukelas ne Hermokenes, ilat rafin kəmotagiṁ rəkis motapəs io.

¹⁶ Pəs Iərəməərə otasəkitun Onesiforas ne rəhan m̄in, məto-inu nian tepət təmətasitu lak matiləs-ipər rəhak nətəliḡən. Kən təməsaulisən məmə emətatiğ e kalapus. ¹⁷ N̄ipahrienən, nian in təmuwa Rom, təmeam-in io, təmeam-in io mətoarus-pən məplan io. ¹⁸ !Pəs Iərəməərə otasəkitun in e namnun nian! Ik nəkitun w̄ir natimnat w̄ir m̄in itəm təmol kəm io əpəh Efesas.

2

Mopael təw̄ir rəha Kristo Iesu

¹ Ik u nətik, pəs Uhḡin otol n̄ikim təsanən e nəw̄irən itəm tətisi-pən e Kristo Iesu. ² Nəməto rəkis natimnat m̄in u itəm eməgətun itəmat lan e n̄iganəmti netəmim tepət. Kən os rəhak nəghatən mələhəu-pən e nelmi netəmim neen itəm natən n̄ipahrienən elat, kən ilat okotitun nəgətunən netəmim neen m̄in lan. ³ Nian nəratən tatuwa, məto ətul əskasik kitat m̄in ik, tahmen e mopael w̄ir kit rəha Kristo Iesu. ⁴ E nian rəha nəluaginən, mopael kit təsolən natimnat rəha nəmegəhən rəha netəmim əpnəp̄in əm, məto tatol əm wək rəha mopael məto-inu, in tolkeike məmə rəhan etəm-iasol rəha mopael, n̄ikin otagien lan. ⁵ E nolən kitiah, etəm tətaiu məmə in otol win, in otəkəike mətəu-pən lou m̄in rəha naiuən, məto okəmə təsolən, kən in otəsosən nətouən rəha nol winən. ⁶ Tətuatip əm min-nulan məmə etəm tatol pik wək e nasumən, in otaupən məulək-in. ⁷ Ətəliḡ-in w̄ir nat naka iatən kəm ik, məto-inu Iərəməərə otasitu lam o nitunən n̄ipəti nəghatən m̄in u.

⁸ Atətəliḡ-in Iesu Kristo u noanol rəha Tefit, kən Uhḡin təmosmegəh in e n̄imisən. Kən inu namnusən təw̄ir iatən-iarəp. ⁹ Kən iatəto nahməən o namnusən təw̄ir əh, kən n̄ipahrienən, kəməlis io e sen tahmen-pən məmə io iakləh kit o iohamnu itəm. Məto kəsəlisən nəghatən rəha Uhḡin. ¹⁰ Tol nəhlan, iatətul əskasik e nahməən m̄in rafin o netəmim itəm Uhḡin təmitəpun ilat, məmə in otosmegəh ilat e Kristo Iesu, kən ilat okotatiḡ e nəw̄irən itəm təhag-əhag rəha Uhḡin, itəm namnun tikə.

¹¹ Inu nəghatən tatən pahrien məmə, Okəmə kotuwa kitiah e Kristo e n̄imisən rəhan, kən okotəmegəh m̄in kitat m̄in.

¹² Okəmə koatətul əskasik e nian iəkis m̄in, kən kitat okotərəməərə m̄in kitat m̄in.

Okəmə kitat kotən-iamnin in, kən in otən-iamnin kitat.

¹³ Okəmə kitat kəsotolən rəhatat noanawil, məto in tatol rəhan noanawil, məto-inu in otəkəike matol rəhan nolən.

Iolwək təw̄ir rəha Uhḡin

1:10: Hip 2:14 **1:11:** 1 Tim 2:7 * **1:12:** Suatip pisin o nəuhlinən ves 12b: “kən mitun w̄ir məmə in titun nehm w̄irən nat naka itəm io emələhəu-pən e nelmin o namnun nian.” **1:14:** 1 Tim 6:20 **2:3:** 2 Tim 1:8 **2:5:** 2 Tim 4:8 **2:6:** 1 Kor 9:7 **2:8:** Rom 1:3; 1 Kor 15:4 **2:9:** Efes 3:1,13; Fil 1:12-14 **2:11:** 2 Kor 4:11 **2:12:** Mat 10:33 **2:13:** Rom 3:3-4; Taet 1:2

¹⁴ Natimnat min u, onækaike matən matisimatip lan kəm rəham min netəmin. Ən əskasik kəm ilat nəhlan məmə, “İatən e nərgin Uhgın məmə itəmat nəsotərgəhəuən o nıpəti nəghatən min.” Nərgəhəuən nəhlan təsasituən e suah kit, məto tatərağkin əm netəmin itəm koatəto. ¹⁵ Alkut əskasik məmə onəkuwa iolwək təwir itəm nian Uhgın tatəplan rəham wək, in titun nənən məmə, “Əwəh, nəmol təwir,” kən nəsaulisən o rəham wək, məto-inu natəgətun ətuatip nəghatən rəha nıpahrienən. ¹⁶ Məto apəs nəghatən əpnəpın min əm itəm kotərat məsotisiai-inən Uhgın, məto-inu netəmin itəm koatəghat nəhlan, nəmegəhən rəhalat tatuwin matuwın əm o nolən min itəm kəsotisiai-inən Uhgın. ¹⁷ Nəgətunən rəhalat in tahmen-pən əm e nıməgəm piən itəm tatəməhal matepət matol iağgin. Təs mil u kioal min-nulan, ilau u Haemeneus ne Faelitas, ¹⁸ itəm kinuəmkarəpən rəkis e suatip rəha nıpahrienən. Katuən məmə Uhgın təmol kitat kotəmegəh min rəkis e nımisən, kən okol Uhgın təsos-ipa minən nıpətitat wi min nian İesu tatuwa min. Kən təs mil u katuərağkin nahatətəən rəha netəmin neen. ¹⁹ Məto tol pap nəhlan, nımə itəm Uhgın tatiləkin tatətul tiəkis, kən təməte-pən lan məmə, “İərəməyə titun netəm min u rəhan min,” ne “Netəm min u koatən məmə ilat netəm rəha İərəməyə, okotəkaike motapəs nolən rat min.”

²⁰ Ətəlig-in-tu. E nımə rəha etəm rəhan nautə tepət, plet pişin pişin min tepət. Kəmol neen e iaen u kol tatipit-ipit, neen e silfa, neen e nig, neen e nıməptən. Wək rəha neen, in wək asol itəm katisiai-in. Kən wək rəha neen, in wək əpnəpın əm itəm tol naulisən. ²¹ Okəmə suah kit tatol rəhan nəmegəhən tatuwiwi mətapəs nolən rəha naulisən, in titun nolən wək asol itəm katisiai-in, kən Uhgın otələhəu kalın məmə rəhan pişin əm, kən mol əpen-əpenə məmə otol wək min itəm kotəwir.

²² Aiu muwin isəu o nolən rat min itəm tatəwiə e niki netəm aluə. Kən ətəu-pən wir suatip rəha natimnat min u: nolən itəm tətuatip, ne nahatətəən, ne nolkeikeən, ne nəməlinuən. Ətəu-pən suatip əh itəmat netəm min u itəm koatətapəh o nasituən rəha İərəməyə e nıkilat itəm təwir. ²³ Apəs magım rəkis e nəghatən alməl min itəm nıpətilat tikə. Nəghatən min əh koatiuw-pa əm timəht o nərgəhəuən. ²⁴ Iolwək rəha İərəməyə, okol in təsərgəhəuən, məto in tatəkaike matol təwir kəm netəmin rafın, kən otəkaike muwa etəm rəha nəgətunən, kən rəhan nətəligən kaifəməh. ²⁵ Okəmə netəmin neen koatən rat rəhan nəgətunən, kən in otəkaike məgətun wir ilat e nolən mətig əm. Kən okəm-naka Uhgın otegəhan-in məmə ilat okotəuhlin rəhalat nəmegəhən, məmə ilat okotitun nıpahrienən, ²⁶ kən ilat okotuwa min e nətəligən təwir, kən motagım rəkis-in noanikulu rəha Setan, itəm təmaskəlım ilat kən koatol nəwian.

3

Nolən rat min iuəhkır o Namnun Nian

¹ Məto onəkaike mitun nəghatən u məmə nian əskasik min okotuwa iuəhkır o Namnun Nian. ² Tol nəhlan məto-inu, netəmin okotətəlig-in atip əm ilat, kən ilat okotolkeike pik məni. Netəmin okotəusit, moatos-ipər atip əm ilat. İlat okotən rat netəmin ne Uhgın, kən ilat okotəht nəwia tata ne mama, kən okəsotənən məmə nıkilat tətəgien o nat itəm katol kəm ilat, kən okəsotisiai-inən Uhgın. ³ Rəhalat nolkeikeən kəm netəmin otikə, kən okəsotaluinən nəratən itəm suah kit otol kəm ilat. İlat okotərağkin nərgi netəmin. Okəsotərəməyəən e nolən min rəhalat. Nıkilat otəgien əm o nərağkinən netəmin. Okotətəhau nat itəm in təwir. ⁴ İlat kəut kəsüə min, kən okotol natimnat rat neen məto kəsotətəlig-inən məmə nat naka otiet lan. Kən ilat okotiləs-ipər atip ilat, kən ilat okotolkeike pik natimnat o nətəən təwir e nıpətilat, məto ilat okəsotolkeikeən Uhgın. ⁵ Okotol nolən min rəha iəfak min məmə netəmin okotəplan, məto ilat okəsotolkeikeən

māmə nəsanənən rəha Uhg̃in otəuhlin rəhalat nəmegəhən mol kotuwiwi. Uwin isəu o netəm min u.

⁶ Apəs əm ilat məto-inu neen koatehm suatip o nuwinən latuənu min, kən moatiuw rəkis nətəligən rəha nīpitan itəm rəhalat nətəligən təsəskasikən. Təfagə rat min rəha nīpitan min u, in tiəkis pik olat, kən nolən rat min tepət itəm ilat koatolkeike, koatiuw-pən ilat. ⁷ Kən nīpitan min əh koatətəlig-in wir e nəghatən min rafin rəha netəm min əh, məto ko kəsotitunən nəghatən rəha nīpahrienən. ⁸ Aupən ikin, Janes ne Jampres kəmatioal timəht kəm Moses,* kən e nolən kitiah min əm, netəm min əh koatəht nəghatən rəha nīpahrienən. Netəm min u, rəhalat nətəligən tərīoah e nolən rat min, kən nolən rəha nahatətəən rəhalat in neiueiuə-əmən. ⁹ Məto nəgətun eiueiuəən rəhalat, ko təsətulən tuwəh, məto-inu netəmim rafin okotəplan māmə ilat kəsotitunən nat itəm koatəghat-in, kotahmen-pən əm e suah mil əh.

Nəghatən rəha Pol kəm Timoti

¹⁰ Məto ik, Timoti, ik nəmətəu-pən rəhak nəgətunən, ne nolən rəha nəmegəhən rəhak, ne nat naka itəm ekolkeike māmə ekol, ne rəhak nahatətəən, ne nolən rəha nətəligən rəhak itəm təfəməh, ne rəhak nolkeikeən, ne nətul əskasikən rəhak, ¹¹ kən nəkitun nian iəkis min itəm koatuwa e rəhak nəmegəhən, ne nolən tərət min itəm katol lak. Kən nəkitun nolən iəkis min itəm kəmoll lak əpəh Antiok, ne Ikoniam, ne Listra. Məto Iərəməərə təmiləs-irəkis io e natimnat min əh rafin. ¹² Nīpahrienən, netəmim rafin itəm kotolkeike māmə okotol nolən itəm Uhg̃in tolkeike, kən motol e Kristo Iesu, netəmim okotol tərət kəm ilat, ¹³ məto nian kitiah min əm, nol təfagə rat min ne netəm rəha neiueiuəən, ilat okotol nolən rat motuwın kol itəm in tərət agin. Ilat netəmim kateiuə-in ilat,† kən ilat okoteiuə-in pik agin-əh netəmim.

¹⁴ Məto ik, Timoti, onakəkəike matətəu-pən əm natimnat wir min itəm kəməgətun ik lan itəm nəmən əskasik rəkis nīpahrienən lan, məto-inu ik nəkitun wir netəmim itəm kəmotəgətun ik lan. ¹⁵ Kən nian nəmatəkəku mətoarus-pa u-roiu, nəmitun Naoa Rəha Uhg̃in itəm titun nos-ipənən nenatigən māmə nəkitun nosən nəmegəhən lilin lan o nahatətəən e Kristo Iesu. ¹⁶ Nəghatən min rafin e Naoa Rəha Uhg̃in, kəmotisi-pən əm e nohli Uhg̃in, kən koatasitu etat. Koatəgətun kitat, moatəniəp nolən rat min rəhatat, moatəg-ətuatip-in kitat, kən moatəgətun kitat e nolən min itəm kotətuatip. ¹⁷ Koatasitu etat nəhlan māmə, kitat netəm rəha Uhg̃in, okotos nasituən rafin min əh, kən motuwa netəmim itəm kotitun nolən wək min rafin itəm kotəwir.

4

¹ Timoti, oekən-ipinə nəghatən keike kit kəm ik e niganəmti Uhg̃in ne Kristo Iesu itəm otakil nolən rəha netəmim rafin, netəm koatəmegəh ne netəm kəmotimis, kən oekən-ipinə nəghatən u məto-inu in otuwa min matərəməərə. Kən inəh, iakatakəike matən kəm ik māmə, ² ən-iarəp nəghatən rəha Uhg̃in, kən ətul matip o nən-iarəpən, nat əpnapin māmə otimətig əm, o tiəkis. Əg-ətuatip-in nolən rəha netəmim, kən ən-iəp nolən rat min, kən miləs-ipər nətəligən rəha netəmim, kən nian natol wək min u, rəham nətəligən otəkəike məfəməh, kən rəham nəgətunən otəkəike mətuatip məwir. ³ Nəkəike mol nəhlan məto-inu, nian itəm tatuwa, netəmim okəsotolkeikeən māmə okotətəlig-in nəghatən pahrien. Məto ilat okotos iəgətun pisin pisin min itəm okotəgətun nəghatən min itəm ilat əm kotolkeike. ⁴ Kən ilat okotəuhlin matəlgilat o nətəlig-inən nəghatən pahrien, kən motuwın moatətəlig-in namsu eiueiuə min.

⁵ Məto ik, atehm wir rəham nətəligən ne rəham nolən min e nian min rafin, nat əpnapin nat pisin pisin min koatuwa e rəham nəmegəhən, kən ətul əskasik nian nəratən tatuwa,

3:5: Mat 7:15,21; Taet 1:16 * **3:8:** Janes ne Jampres, ilau iəmik nərik mil rəha kig rəha Ijip. **3:8:** Eks 7:11
3:11: Wək 13:50; 14:5; 14:19 **3:11:** Sam 34:19 **3:12:** Mat 16:24; Jon 15:20; Wək 14:22 † **3:13:** Setan o netəmim pisin min okoteiuə-in ilat. **3:16:** Rom 15:4 **4:3:** 1 Tim 4:1

kən uwīn mən-iarəp namnusən təwīr, kən ol rafin wək itəm Uhgīn tamos-ipən kəm ik mēmə onəkōl.

⁶ Timoti, ol natimnat mīn əh, mətō-inu otəsuwəhən, io ekimis. Kən roiu nāmegəhən rəhak tahmen e wain itəm kinatəhtəg-pən e olta mēmə okol sakrifais lan. ⁷ E rəhak fait wīr rəha nahatətən, ematipin wīr nelmək, kən e rəhak naiuən, io emaiu wīr rəkis mətōarus-pa namnun naiuən, kən io emataskəlīm wīr nolən ətuatip rəha nahatətən kən eməsapəsən wək rəha nən-iarəpən namnusən təwīr. ⁸ Kən roiu, Iərəmərə itəm rəhan nakilən tətuatip wīr, in təmōl əpen-əpenə e nətouən rəhak, inu hat rəha etəm tatol win e rəhan naiuən, kən in otəfauin-pa kəm io e nian rəha nakilən mətō-inu in təmakil io mēmə rəhak nāmegəhən tətuatip. Kən sənəmə io pisin əm, mətō otos-ipən kəm netəmim rafin itəm kōtolkeike moatəsaḡin mēmə in otuwa mīn.

Pol təmən-iarəp namnusən rəha in mīn neen

⁹ Eam-in uəhai əm rəham suatip mēmə onəkuwa mehm io, ¹⁰ mətō-inu Temas, u tolkeike pik nətueintən u, in təmapəs io maiu muwīn Tesalonaeka. Kresens tinuwīn rəkis əpəh Kalesia, kən Taetas tinuwīn rəkis Talmesia. ¹¹ Mətō Luk pisin əm itimlau mīn. Təwīr mēmə nian nakatuwa, onakit Mak itəmlau mīn, mətō-inu in titun nasituən e wək rəhak. ¹² Emahl-ipən rəkis Tikikas tuwīn əpəh Efesas. ¹³ Kən nian nakatuwa, onakos rəhak kot itəm emələhəu kəm Kapas əpəh Troas, kən onakos mīn rəhak naoa mīn itəm kəmaiu-aiu, kən iakolkeike pik mīn mēmə onakos naoa mīn u kəmōl e nuwigī sipsip.

¹⁴ Suah u Aleksanta itəm etəmim rəha nolən wək e iaen, in təmatol tərət kəm io. Iərəmərə otos-ipən nitai nətouən rəhan o natimnat mīn əh. ¹⁵ Kən ik mīn, atəto ik o suah əh, mətō-inu tətəhtosig-in nəḡhatən mīn rəhatat.

¹⁶ Nian emaupən mətul e kot mēmə ekən-iarəp nəḡhatən mīn rəhak, suah kit təməsətul-ərəpən masitu lak, mətō netəmim rafin kəmotagim motapəs io. Pəs Uhgīn nīkin otəsəhtən natimnat rafin itəm ilat kəmoatol. ¹⁷ Mətō Iərəmərə təmətul e nīkalik mos-ipa nəsanənən kəm io mēmə ekən-iarəp wīr nəḡhatən rəhan, kən pəs Iaihlua mīn okotəto. Kən təmīləs-iarəp io e nohli laion. ¹⁸ Iərəmərə otīləs-irəkis io e nərətən mīn rafin itəm okol kəm io, kən in otaskəlīm wīr io, kən mīləs io ekuwīn e nərəmərəən rəhan əpəh ilis e nego e neai. Pəs kotīləs-ipər nəḡgin tatuwīn matuwīn namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəḡhatən

¹⁹ Iatən təwīr kəm Prisila ne Akwila, ne Onesiforas ne rəhan mīn. ²⁰ Erastas təməsətəu-pa-mən io, in əpəh Korin. Kən nian emiet Maelitas, emapəs Trofimas tətətig mətō-inu in tatimis. ²¹ Alkut pik mēmə nakuwa uəhai əm ikīn-u, uarisig in nian rəha nətəpən. Iupulas tatən təwīr kəm ik, kən Putens, ne Linus, ne Klotia, ne piətət mīn rafin ikīn-u koatən təwīr kəm ik.

²² Pəs Iərəmərə tətətig itəmat mīn. Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwīrən kəm ik.

Taetas

Naoa itəm Pol təməte tuwin kəm Taetas Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Taetas

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Pol təməte naoa u tatuwin kəm Taetas. Taetas in Iaihlua kit itəm təmahatətə e Kristo. Pol təmieuw-pa in o Kristo, kən Taetas təmol wək tepət ilau Pol tahmen əm e Timoti. Koatehm nərgin nian tepət e Niutesteman.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol ne Taetas kəmian e nəptən u Krit, kən ilau kəmuətuoun niməfak kit ikin-u. Pol təmiet min, məto təmən-ipən kəm Taetas məmə in otətətig mol rafin wək min ikin əh. Krit in nəptən kit itəm tərīoah wir e nolən rat min, tahmen məmə inu netəmim koateiuə pik nian rafin, moatəgwən pik, kən moatəlpah koatəlpah. Neen koatuwa e niməfak kən moatən nəghatən eiua tepət məmə okotos məni lan.

?Təməte naoa u o naka? Pol tolkeike məmə otasitu e Taetas e rəhan min wək əpəh e niməfak əpəh Krit. Taetas otəkəike mīləs-ipər netəmim məmə okotuwa elta min o nehmən niməfak. Kən Pol tatəghat-in nolən rəha nəghatən kəm netəm min u kəsotətəu-pənən nətəligən rəha Taetas. Kən mos-ipən nəgətunən neen rəha nahatətən ne naliwəkən ətuatip. Kən in təmən məmə Timoti otahtosig-in wir nəgətunən eiua min. Namnun nəghatən təmən məmə otahl-ipa etəmim kit tuwa masitu e niməfak, kən Taetas in otəkəike muwa min masitu e Pol.

Pol təmən təwir kəm Taetas

¹ Taetas. Io Pol, iatətə naoa u kəm ik. Io slef kit rəha Uhgīn, kən io aposol kit rəha Iesu Kristo. Təmahl-ipa io məmə ekasitu e netəmim itəm Uhgīn təmītəpun rəkis ilat məmə rəhan min, mīləs-ipər nahatətən rəhalat, masitu elat məmə okotitun nəgətunən pahrien. Nian netəmim koatətəu-pənən nəgətunən pahrien əh, kən rəhalat nəmegəhən otətuatip kotahmen-pən e nolən itəm Uhgīn tolkeike. ² Kitat kotitun nīpahrienən əh, kən motahatətə lan. Kən e nolən əh, rəhatat nətəligən tətətig əskasik rəkis məmə okotos nəmegəhən lilin. Aupən aupən aɡin itəm Uhgīn təməsolən əh natimnat rafin, məto Uhgīn tīnəmən rəkis nəmegəhən lilin əh, məmə in otol mihin. Kən kitat kotitun məmə in təseiuan nian kit ne. ³ Kən e nian ətuatip itəm Uhgīn təmən, in təmol məmə netəmim okotitun nəghatən rəhan. Ilat kotitun məto-inu Uhgīn Iosmegəh rəhatat təmən mələhəu nəghatən kit məmə təmos-ipa wək u tətətig e nelmək məmə io ekən-iarəp nəghatən əh rəha nəmegəhən lilin.

⁴ Taetas, rəhalau nahatətən kitiəh, kən e nolən rəha nahatətən, in tahmen əm mə ik nətik pahrien. Rəhak nəfakən məmə Uhgīn Tata rəhatat ilau Kristo Iesu, Iosmegəh rəhatat, pəs okuawte-in rəhalau nəwīrən kəm ik, kən muələhəu nəməlinuan tətətig ron ik.

Wək rəha Taetas əpəh Krit

⁵ E nian emiet Krit, kən emələhəu ik nəkətətig məmə onəkol rafin wək itəm tətətig, kən məmə onakīləs-ipər elta min rəha niməfak, e taon min rafin e nītən Krit tahmen əm mə inu emən mihin kəm ik. ⁶ Elta min rəha niməfak okəike kəsehm-pənən nolən rat kit e rəhalat nəmegəhən, kən rəhalat pətan kitiəh əm, kən rəhalat nisualkələh okotəkəike motahatətə e Uhgīn, kən məsotan əpnəpīnən motol natimnat təsahmenən, kən məsotəhtən nəwīa rəhalat tata ne mama məmə netəmim okotən rat ilat ron. ⁷ Nəmegəhən rəha elta min rəha niməfak otəkəike mətuatip wir məto-inu ilat koatos wək asol rəha Uhgīn. Ilat itəm koatehm wir netəmim okotəkəike motol mihin məmə kəsotīləs-ipər

atipən ilat motol rəhalat nəghatən məmə netəmim okotəgin, kən nikilat təsahmə uəhaiən. Sənəmə ilat netəmim rəha napisən o nəmouən, kən sənəmə ilat netəmim rəha nosən məni e neieiuəən.

⁸ Məto nəmegəhən rəhalat in otəkəike mol min-nulan. Ilat okotəkəike moatehm wir netəmim itəm koatuwa əh rəhalat ikin. Ilat netəm kotolkeike mə okotol əm natimnat itəm təwir, kən nolən rəhalat in tatəgətun mə ilat netəm mətə, kən kotenatig. Ilat netəm rəha nətəu-pənən nəghatən rəha Uhgın. Rəhalat nəmegəhən in otəkəike mətuatip wir e niganəmti Uhgın. Ilat kotitun nən atipən e nikilat məmə kotapəs nolən natimnat itəm tərət kən moatol əm nat itəm təwir. ⁹ Ilat okotəkəike motahatətə əskasik e nəghatən rəha namnusən təwir məmə in nıpahrienən tahmen-pən mə kəməgətun ilat lan. Kən inəh, ilat kotenatig wir o nəgətunən netəmim e nəgətunən pahrien itəm tətəuətəp məmə ilat okotətəu-pən. Kən nian netəmim neen okoatən nəghatən min itəm tol pisin e nəgətunən pahrien, kən netəm-iasol min rəha niməfak okotəgətun ətuatip ilat motən-ipən kəm ilat məmə rəhalat nəgətunən in neieiuəən.

¹⁰ İatəghat min-nulan məto-inu netəmim tepət e niməfak əpəh Krit kotetəhau nəgətunən pahrien u. Ilat, nəghatən rəhalat titatıperəh pik tahmen e kaluəluə, məto nuhuən lan tikə, kən moatiuw rəkis netəmim neen e nəgətunən eieiuə min rəhalat. Netəmim tepət itəm koatən məmə okəkəike kəhg-ipən netəmim, ilat iəgətun eieiuə min. ¹¹ Ahtosig-in nəghatən rəhalat məmə okəsotəgətunən e niməfak nəgətunən əh kotərat itəm kəsotətuatipən məmə okotəgətun, məto-inu nəgətunən rəhalat tatərəkın-rəkın nahatətəən rəha noanol min rafin rəha netəmim neen. Ilat koatəgətun neieiuəən əh məto-inu kotolkeike məmə okotos məni lan, məto kəsotaulisən lan. ¹² Etəm Krit kit aupən, in ien kit rəhalat, in min təmən min-nulan məmə, “Netəm Krit, ilat netəm rəha neieiuəən nian rafin. Kən ilat kotahmen e kuri iarupın min. Kən ilat nəlpah, nian rafin kotolkeike məmə kotagwən əm lan.” ¹³ Məto nəghatən rəha ien u, in tol əm nıpahrienən. Kən tol nəhlan, əhai ilat mən-ipən kəm ilat məmə rəhalat nəgətunən in neieiuəən, pəs ilat okotahatətə əm e nəghatən pahrien, ¹⁴ kən ilat okəsotətəu-pənən noanage rəha netəm Isrel ne nəghatən rəha netəm koatapəs nəghatən pahrien. ¹⁵ Kən nəkotitun məmə netəmim itəm kotətuatip e niganəmti Uhgın, nat tikə itəm otol ilat kotamkimik. Məto netəmim itəm koatamkimik e niganəmti Uhgın məto-inu ilat kəsotahatətəən e İesu, kən nolən kit tikə itəm otol ilat kotətuatip. Kən tol min-nəhlan, nətəligən ne nikilat kərən kəsətuatipən, kən ilat kotəruru nakilən nat itəm təwir, ne nat itəm tərət. ¹⁶ Ilat koatən məmə kotitun Uhgın, məto nolən rəhalat tatəgətun məmə koateiuə, ilat koatəuhlin məntaalat kəm Uhgın. Netəm min əh kotərat aɡın, kotalməl koatəht nəwia Uhgın, kən okol ilat kəsotolən nat wir kit ne.

2

Nəgətunən itəm tətəuətəp

¹ Məto ik Taetas, ik onəkəike məgətun wir netəmim e nəgətunən itəm tatətəu-pən nəghatən ətuatip e İesu. ² İk onəkəike məgətun iəguıhl min məmə e naliwəkən rəhalat, ilat okotan mətig, kən məsotənım pikən wain, kən nolən rəhalat otəkəike mətuatip wir pəs netəmim okotisiəi-in ilat, kən ilat okotəkəike moatətul əskasik kən moatol natimnat e nenatigən. Nahatətəən rəhalat otəkəike mamnim wir e nəghatən rəha Uhgın. Kən ilat okotəkəike motolkeike netəmim. Kən motəkəike kətul tiəkis e nian iəkis min itəm koatuwa e rəhalat nəmegəhən. ³ Kən e nolən kitiəh əm, nəkəike məgətun wir nıpitəguıhl min məmə ilat okotəkəike motol nolən itəm tətəuətəp məmə otos-ipən nisiiəən kəm Uhgın. Kən ilat okəsotənən nikali netəmim. Kən sənəmə nıpitən rəha napisən. Məto ilat otəkəike motəgətun nəmegəhən ətuatip. ⁴ İnəh, ilat okotəgətun nıpitən min e suatip itəm ilat okotolkeike rəhalat min nəman ne nenətılət min. ⁵ Ilat okotəkəike motəgətun nıpitən

məmә ilat nīpitan mətīg itəm nəmegəhən rəhalat in tətuatip, kən ilat kəsotan əpnapinən, kən moatisiai-in rəhalat nəman mīn, kən moatehm wir natimnat mīn rəha latuənu, kən ilat moatol təwir kəm netəmim. Nian koatol nolən tol min-nulan, kən otahtosig-in netəmim məmә kəsotən ratən nəgətunən rəha Uhgīn.

⁶ Kən e suatip kitiəh mīn, otəghat əskasik kəm netəm aluə məmә ilat kotitun nən atipən e nīkilat məmә kotapəs nolən natimnat itəm tərət kən moatol əm nat itəm təwir. ⁷ Kən ik, e natimnat rafin, onəkol əm nat ətuatip mīn, pəs ilat okotətəu-pən nat naka itəm ik nakatol. Nian onakəgətun, nəmegəhən rəham otəkəike mətuatip, mol nəghatən rəham təfigəm. ⁸ Ik onakəkəike matən əm nəghatən pahrien itəm netəmim okol kəsotəplanən məntaa rəham nəghatən kən motən rat. Pəs in otol rəham tikimīr mīn okotaulis lan mətə-inu ilat kəsotehm-pənən nolən rat kit ne lam, kən məsotənən nat tərət kit etat.

⁹ Əgətun wir slef mīn məmә ilat okotol nəwia rəhalat etəm-iasol mīn e natimnat rafin, məmә nīkilat otagian o wək rəhalat. Slef mīn okəsotənən nītai nəghatən rəha etəm-iasol mīn rəhalat, ¹⁰ kən məsotakləhən kəm ilat, mətə nian rafin ilat okotəkəike moatol natimnat ətuatip mīn, məmә rəhalat etəm-iasol mīn okotən nīpahrienən e rəhalat wək. E nolən itəm okotol e natimnat rafin, otəgətun məmә nəgətunən rəha Uhgīn, Iosmegəh rəhatat in tətuatip məwir.

¹¹ Ik onakəkəike məgətun natimnat mīn əh rafin mətə-inu Uhgīn təmerəh rəkis e suatip kəm netəmim rafin məmә otosmegəh ilat lan nian tətawte-in rəhan nəwirən kəm ilat.

¹² Nəwirən əh rəha Uhgīn tatəgətun məmә nian kitat koatatig əh e nətueintən, kotəkəike motapəs nətəu-pənən nolən rat mīn ne natimnat rat mīn rəha nətueintən itəm koatəwiə e nīkitat, mətə okotan mətīg, kən nəmegəhən rəhatat otətuatip wir motahmen-pən mə kitat netəmim rəha Uhgīn. ¹³ Nəmegəhən rəhatat in otəkəike matol min-nulan nian kitat okoatəsağin nian Iesu Kristo, rəhatat Uhgīn ne rəhatat Iosmegəh, in otuwa mīn lan e nəsanənən ne nəwirən. Nian əh in təwir ağın, kən kitat kotitun mə otəpanuwa, kən matol nīkitat tətagian. ¹⁴ Iesu nīkin təmagien məmә otimis otat, kən mətou nəmegəhən rəhatat mos-irəkis e nəsanənən rəha nolən rat mīn rafin, kən mafəl wir kitat məmә kitat okotuwa rəhan mīn netəmim itəm kotolkeike məmә koatol əm nat itəm təwir.

¹⁵ Natimnat mīn u, onatəgətun ilat e niməfak. Ləs-ipər nətəligən rəhalat məmә okoatətəu-pən ləramərə, kən məghat əskasik kəm netəm koatətəu-pən nəghatən eiueiuə mīn. Uhgīn təmos-ipinə wək əh kəm ik, kən əghat min-nulan. Əsolən məmә etəmim kit otən rat ik.

3

Nolən rəha iəfak mīn

¹ Taetas, ən-ipən wir mīn kəm rəham netəmim məmә okotisiai-in netəm-iasol ne kapman rəhalat. Okotəkəike moatol nəwialat, kən moatətul matip e nian rafin o nolən wək itəm otasitu e netəmim. ² Kən ilat okəsotəghat eiuan o nərəkinən nərgi netəmim, kən okəsotolən timəht, mətə ilat nan mətīg əm kən moatol təwir kəm netəmim, kən motos-iahau rəhalat nətəligən moatisiai-in netəmim rafin.

³ Koatol min-nulan mətə aupən kitat kotərat kəmotahmen əm elat. Kən Uhgīn təmasitu etat nian kitat mīn kəmoatol nolən rat mīn əh, kitat ialməl mīn. Kəməsotolən nəwia Uhgīn. Nos-ipən-os-ipənən rəha nəratən təmərəkin kitat. Kən nolən rat mīn rəhatat itəm kitat kəmoatolkeike, kəmoatəramərə etat. Kitat kəmoatol əm nəwialat, kən kəmoatol nolən rat rafin. Kən kəmoatolkeike natimnat mīn rəha netəm pisin. Nolən rat rəhatat təmol məmә netəmim kotetəhau kitat, kən kitat kəmoatetəhau kitat mīn.

⁴ Mətə nian nolkeikeən ne nəwirən rəha Uhgīn Iosmegəh rəhatat təmiet-arəpa, ⁵ kən in təmosmegəh kitat, mətə sənəmә təmol mətə-inu kitat netəm ətuatip. !Kəp! In

tamosmegəh kitat məto-inu təmasəkitun kitat. In təmosmegəh kitat nian Narmın Rəha Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min kən kotair wi min, kən Narmın təməwiək-in nikitat. ⁶ Narmın u inu, Iesu Kristo Iosmegəh rəhatat in suatip məmə Uhgın tatətəlmın nikitat tatər lan e nikin agien. ⁷ In təmol kitat kotəuatip e niganəmtin e nəwırən rəhan məmə okotahətə e rəhan nəghatən itəm təmən kəm kitat mə o nian kit kitat kotatig itulin kitat min. ⁸ Inu nəghatən kit in nəghatən pahrien.

Kən io ekolkeike məmə onakəgətun wır netəmim lan məmə okotitun wır. Nəgətunən min əh okotasitu e iəfak min məmə rəhalat nətəligən otətətig əskasik əm e nolən natimnat itəm təwır. Nəgətunən min u ilat kotəwır kən okotasitu wır e netəmim. ⁹ Məto apəs nəghatən alməl min itəm netəmim koatən tol min-nulan: koatəghat o noanol min rəhalat tuwın muwın miləs tıpilat rat agın min; kən moatetet ilat min kən moatən-iəhau ilat min o nıpəti nəghatən rəha Lou rəha Moses. Apəs əm nəghatən min u məto-inu okol təsasituən e suah kit ne, kən rəhan nəwırən tikə. ¹⁰ Okəmə suah kit tatol netəmim koatoor ilat min o nəghatən tol min-nulan, onəkuwın məghat əskasik kəm in kən mən-iəhau. Məto okəmə tatol min, kən nakuwın min mən-iəhau min. Okəmə nəmən-iəhau pap mau kəiu, məto in tatəkəike e rəhan nolən, kən otətul-pən isəu ron motapəs. ¹¹ Məto ik nəkitun məmə suah kit tol min-nulan, rəhan nətəligən tərət kən tatol kəko-eko, kən matol təfagə rat e niganəmti Uhgın. Rəhan əm nolən tatəgətun mə in iol tərət.

Namnun nəghatən rəha Pol

¹² Oekahl-ipinə suah mil u kit, Atemas o Tikikas otimnə mehm ik. Nian otimnə, ik onakəkəike meam-in uəhai əm suatip mə onakimnə mehm io əpəh taon Nikopolis, məto-inu io emolkeike məmə ekuwın matig ikın e nian rəha nətəpən. ¹³ Kən etəmim kəiu, Apolos ne Sinas u in ienatig e lou,* ilau katualiwək e rəhalau naliwəkən, məto ik onakasitu elau məmə natimnat rafin rəhalau otəkəike mətətig.

¹⁴ Rəhatat netəmim okotəkəike motitun wır suatip o nolən wək kən moatol nat itəm təwır məmə ilat kotitun nasituən e netəmim neen itəm rəhalat natimnat təsahmenən. Təsəwırən məmə ilat kotatig əpnəpın əm.

¹⁵ Netəm min u itəm itimat ekoatətig koatahl-ipinə nəghatən wır kəm itəmat. Kən ən təwır kəm iəfak min itəm kotolkeike itimat.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat.

3:5: 2 Tim 1:9; Hip 10:22 **3:6:** Wək 2:17-18 **3:9:** 2 Tim 2:14,16 **3:10:** Mat 18:15-17 **3:12:** Efes 6:21-22; Kol 4:7-8 * **3:13:** Ienatig e lou - Suah kit itəm titun wır lou rəha kot, kən in tatəghat rəha netəmim itəm koatuwın e kot. **3:13:** Wək 18:24; 1 Kor 3:5-6 **3:14:** Efes 4:28

Filimon

Naoa itəm Pol təmäte tuwın kəm Filimon Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Filimon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Pol təmäte naoa u.

?Təmäte tatuwın kəm pah? Təmäte tatuwın kəm Filimon əpəh e niməfak ikin Kolosi. İlau fren wır. Filimon in etəmim kit itəm tatos slef mın.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? E nian əh, netəmim tepət koatos slef. Kən iəfak mın neen mın, ilat mın koatos slef mın. Filimon, rəhan kit əh ikin slef, nərgin u, Onesimas. Məto Onesimas, in təkəkləh-in məni neen rəha Filimon, kən əmun, in magım. Okəmə Filimon otəplan Onesimas, lou rəha Rom tatən mə Filimon titun nohamnuən timis. Məto Onesimas təməplan Pol əpəh e kalapus ikin Rom, kən Pol təmən-iarəp Namnusən Təwır kəm in, kən təmahatətə e İesu Kristo. Kən Onesimas in təmasitu e Pol. Kən Pol təmahıl-ıpən in titəlig-pən o Filimon. Pol təmən kəm Filimon məmə nat əpnəpın Onesimas in slef rəhan, məto roiu in pian e İesu Kristo.

?Təmäte naoa u o naka? Pol təmäte naoa u matətapəh o Filimon məmə otaluın nolən rəha Onesimas, kən mos in titəlig-pa mın. Nat əpnəpın məmə in rəhan slef, məto Pol tolkeike məmə Filimon otəplan Onesimas tahmen əm məmə in pian kit e İesu Kristo.

¹ İo Pol, itəm etatig e kalapus o Kristo İesu, itımlau piətət Timoti, iatuən təwır kəm ik Filimon. İk iolıtımlau itəm ekioalkeike pik, kən kitəhal kətəhalol wək kitəh əm rəha İesu.

² Kən iatuən təwır kəm wınıtət Apia, ne Akipas itəm kitat mopael mın koatəluagin rəha Uhgın, kən iatuən təwır kəm netəm rəha niməfak itəm koatuwa moatəfak e rəham nimə.

³ Pəs Uhgın u Tata rəhatat, ne İərəmərə İesu Kristo okuawte-in nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Nəfakən rəha Pol

⁴ E nian mın rafın itəm iatəfak ron ik, matən tagkiu kəm Uhgın ron ik, ⁵ məto-inu eməto nahatətəən rəham e İərəmərə İesu, ne nolkeikeən rəham itəm tatuwın o nəfak mın rafın.

⁶ Kən iatəplan nolən rəham, məmə natawte e nıkim agien məto-inu e rəham nahatətəən. Kən iatəfak məmə nolən əh otasitu lam məmə onəkıtun wır kən mos nat wır mın rafın rəha Uhgın itəm tətawte-in e Kristo kəm kitat. ⁷ Piak, iatəfak nəhlan məto-inu rəham nolkeikeən təmol niki nəfak mın koatətə təwır, kən nian eməto, io mın, nıkkik təmagien kən tatıləs-ıpər rəhak nətəligən lan.

Nətapəhən rəha Pol

⁸ Tol nəhlan, e Kristo esəginən o nənən kəm ik məmə onəköl nat kit itəm nəkəike mol, ⁹ məto esol mihinən. İatətapəh-in əm e nolkeikeən. İo iaguıhl kit, etatig e kalapus o Kristo İesu. Kən io inu Pol, ¹⁰ iatətapəh-in suah kit ron ik e rəhak nıpahrienən məmə nakos e nıkim agien. Suah əh in təmuwa tahmen-pən e nətik nian emətətig e kalapus, inu Onesimas, rəham slef. ¹¹ Aupən ikin, in təməsol wək wırən kəm ik, məto roiu in titun nolən wək təwır kəm kilau kərən.*

¹² Kən roiu, etahl-ıpınə mın suah u, etəm itəm iakölkeike pik. ¹³ Okəmə tətətig itımlau mın, nıkkik tagien ron, kən in otatos nəmeem mətasitu lak nian etatig ikin-u e kalapus o namnusən təwır. ¹⁴ Məto esölkeikeən məmə eköl nat kit itəm ik nəsegəhan-inən. Kən okəmə natol nat wır, iakölkeike məmə in tətisi-pən əm e nıkim agien, məto sənəmə nat io iatəkəike kəm ik məmə naköl.

¹⁵ Esıtunən, okəm-naka Onesimas təmagım e nian əkuəkır u məmə onakos mın in titəlig-pa mın nətuatig agin-əh, ¹⁶ məto sənəmə in otöl mın əm slef rəham, kəp. Məto

1:2: Kol 4:17; 2 Tim 2:3 **1:7:** 2 Kor 7:4 **1:10:** 1 Kor 4:15; Kol 4:9 * **1:11:** Nərgin u “Onesimas” in təmə, “etəm itəm titun nolən wək wır.”

roiu əh, in suaħ wır taprəkis-in slef kit, in pialau etəm təwır. Io iakoleike pik in, məto ik onakolkeike pik in taprəkis, məto-inu in rəham slef, kən in piam e İərəmərə.

¹⁷ Nakatehm io məmə kəmuea kitiəh e wək ne nolkeikeən rəha Kristo, kən tol nəhlan, iatətapəh məmə nian in otimnə, nakos in e nıkim agien tahmen-pən əm məmə io.

¹⁸ Okəmə təmol nat kit tərət kəm ik, o təmos rəham nat kit kən məsətouən, pəs nəkələhəu-pən tətatiğ e kaon rəhak. ¹⁹ Kən əh-roiu, Io Pol, iatəte e nelmək — *pəs io epanətou*. Məto təwır məmə nəsaluinən rəham kaon asol ağın kəm io, itəm tol min-nulan, emasitu lam kən nəmos rəham nəmegəhən lilin. ²⁰ Piak, iakolkeike məmə onakətuoun matətou rəham kaon† kəm io, kən ol nat u iatətapəh-in e nərgi İərəmərə, kən ol nıkik tatəto təwır e Kristo. ²¹ İatəte naoa u kəm ik məto-inu ekıtun məmə onəkol nəwiak, kən onəkol taprəkis-in nat naka itəm iatətapəh-in.

²² Kən nat kit min, afəl rəhak kit rum məto-inu emələhəu-pən rəhak nətəliğən e Uhgın məmə in otos io ekıtəliğ-pinə min otəmat, inu noa nəfakən rəhatəmat.

Namnun nəghatən rəha Pol

²³ Epafra, itımlau min etuatıg e kalapus o nərgi Kristo İesu, kən in tatən təwır kəm itəmat. ²⁴ Kən Mak, ne Aristakas, ne Temas, ne Luk, itəm itımat ekoatol wək kitiəh, ilat min koatən təwır kəm itəmat.

²⁵ Pəs İərəmərə İesu Kristo otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat rafın.

1:16: 1 Tim 6:2 † **1:20:** E nəghatən Kris, nəghatən rəha Pol ikin-u “mətou rəham kaon” in iuəhkır əm e nərgi Onesimas. **1:22:** Fil 1:25; 2:24 **1:23:** Kol 1:7 **1:24:** Kol 4:10-14

Hiprus

Naoa itəm kəməte tuwin kəm noanol rəha Isrel Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Hiprus

?Pah təməte naoa u? Kitat kotəruru məmə pah təməte naoa u. Etəm təməte naoa u təməsətəən nərgin e naoa. Etəm təməte təməsəplanən Iesu Kristo. Məto təməto Namnusən Təwir o netəmim pisin-pisin min itəm kəmotəplan Iesu. Kən suah u, in titun nəghatən rəha Oltesteman, ne nolən rəha netəm Isrel aupən. Okəm-naka Panapas o Apolos təməte naoa u, məto-inu ilau kiatur nat tahmen e suah u. Kən ilau iahgin e niməfak. Netəmim neen, nikitat təht məmə Pol təməte, məto nikitat təsəhtən nəhlan məto-inu e leta tepət rəha Pol, təmələhəu-pən nərgin, məto nərgin tikə e naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u kəm netəm Isrel itəm kotahatətə e Kristo Iesu, məto okəm-naka neen kəmotitəlig-pən noan məsin e nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses. Okəm-naka ilat kəsotitun wırən nəukəti Namnusən Təwir.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, netəm Isrel koatərəkən netəm Isrel itəm koatahatətə e Iesu Kristo. Nikitat təpou ron. Təwir məmə ilat okotəto məmə nahatətəən rəhalat in nıpahrienən, kən Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.

?Təməte naoa u o naka? E nian əh netəmim neen e niməfak, nikitat təht məmə nolən rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses e Oltesteman, in ilis taprəkis-in nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo. Məto nolən min nəhlan rəha Oltesteman, ilat narmın min əm rəha natimnat min itəm Iesu otol. Kəmotəte naoa u məmə netəmim okotəplan motitun məmə Iesu Kristo in ilis taprəkis-in natimnat rafin, tahmen-pən e ien min, ne nagelo min, ne Moses, ne Aron ne pris min. Nolən rəha nahatətəən e Iesu Kristo in təwir pik taprəkis-in nolən rəha nətəu-pənən lou rəha Moses. Inu, in nıpahrienən məto-inu natimnat rafin rəha Oltesteman təmuwa mol nıpahrienən lan e Iesu Kristo. Kən nımısən rəhan in tahmen əm məmə otos-irəkis nolən rat min rəha etəmim.

Kristo təmol əp Uhgın kəm itat

¹ Aupən ikın, Uhgın təmatən* nəghatən rəhan, məto təmatələhəu əm e səpag kəm tıpitat min e nian tepət ne suatıp pisin pisin min. ² Məto roiu əh, kinotegu-pən e namnun nian,† kən tinatəghat ətuatıp əm kəm kitat e Nətin, itəm in təmıləs-ıpər məmə otərəməre e nautə rafin rəha tata rəhan.‡ Kən e Nətin əh, in təmol natimnat rafin e nətueintən.§ ³ Nəti Uhgın in nəhag-əhagən rəha nəwırən ne nəsanənən rəha Uhgın.* In təmərü ətuatıp rəhan tata e natimnat rafin.† In tatəmık ətain natimnat rafin e nəsanənən rəha nəghatən rəhan.‡ Nian in təmımıs rəkis məmə otafəl rəkis rəhatat nolən rat min,§ kən in tatəpələh e rəhn matıp kig, ikın rəha nepətən ne nisıaiın, e nego e neai.*

Nəti Uhgın u, in ilis taprəkis-in nagelo min

⁴ Tol nəhlan, Uhgın təmıləs-ıpər rəkis Nətin u, kən in ilis taprəkis-in nagelo min, tahmen-pən məmə nərig u itəm Uhgın təmos-ıpən kəm in, in ilis pik taprəkis-in nərgılat rafin.†

⁵ Uhgın təməsən agın-əhən kəm nagelo kit rəhan məmə,

“Ik nətik.

Roiu enuwa rəham tata ətuatıp.”‡

Məto in təməghat nulan kəm Iesu. Kən Uhgın təməsən agın-əhən kəm nagelo kit məmə, “Io tata rəham,

* **1:1:** Hip 2:2 † **1:2:** 1 Pita 1:20 ‡ **1:2:** Sam 2:8 § **1:2:** Jon 1:1-3; Kol 1:16 * **1:3:** Jon 1:14; 12:41; Aes 6:1-4
† **1:3:** Jon 14:9; Fil 2:6-7; Kol 1:15; 2 Kor 4:4 ‡ **1:3:** Kol 1:17 § **1:3:** Taet 2:14 * **1:3:** Fil 2:5-11; Kol 1:15-18.
† **1:4:** Efes 1:20-21; Fil 2:9 ‡ **1:5:** Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 5:5; 1 Kron 17:13

kæn ik onækuwa nætik.”

Mæto in tæmæghat næhlan kæm Iesu. §

⁶ Mæto e nian Uhgîn tahl-ipa Nætîn itæm tæmaupæn maiir* tuwa e nætueintæn, kæn in tæn mæmæ,

“Pæs ræhak rafin nagelo min,
nîpînægîlat taru nisîp e nisîaiiæn, motænwiwi in.”

⁷ Nian Uhgîn tatæghat-in nagelo min, in tatæn mæmæ,

“Io emol ræhak nagelo min
ilat kotahmen e nîmætag itæm tætan ikîn min rafin, matol ræhak wæk.

Ilat iolwæk min ræhak, tahmen e nîgæm.” † ‡

⁸ Mæto tæmatæghat-in Nætîn kæn matæn mæmæ,

“Uhgîn, ræham næræmæææn otætatiġ lilin, namnun tikæ.

Kæn nætuatîpæn in nælnal ræha næræmæææn ræham.

⁹ Ik næmolkeike æm nætuatîpæn

kæn metæhau nolæn eko-eko min.

Tol næhlan, io u, ræham ætuatîp Uhgîn,

io emælæhæu aupæn ik, kæn ik îlis e ik min neen.

Kæn emol-pæn oel e ræhm-kapæ, tatægætun mæmæ ik kîġ,

matol nîkim tagien taprækis-in ik min neen.” §

¹⁰ Kæn Uhgîn tatæn-ipæn min kæm in mæmæ,

“Iæræmææ, e nætuounæn, ik næmol nætueintæn u,

mol in tæskasîk.

Kæn e nelmæm atîp æm,

ik næmol natîmnat rafin itæm kotatiġ e neai.

¹¹ Natîmnat min u rafin, ilat okæpanotîkæ,

ilat okotoas tahmen e nîmæhan itæm tæmæmnæmit,

mæto ik nætatiġ lilin æm.*

¹² Ik onakaiu-aiu ilat,

tahmen æm mæmæ etæmim tæmaiuiæu ræhan nîmæhan.

Ik onakæuhlin natîmnat min u,

tahmen e etæmim tæmikis ræhan nîmæhan,

mæmæ in otætæt-in in pîsin.

Mæto ik, nækætatiġ lilin æm nulan,

kæn okol næsîmisæn nian kit.” †

¹³ Uhgîn tæmæsæn-ipæn agîn-æhæn kæm nagelo kit ræhan mæmæ,

“Ik æpælæh e ræhak matîp, ikîn ræha nepætæn ne nisîaiiæn,

kæn matæsaġin.

Pæs io ekos-iæhæu ræham tikîmir min,

mol ilat kotahmen e nîmæhan kit itæm nateguafæl nelkæm lan.” † §

¹⁴ Mæto nagelo min, ilat iolwæk min æm. Nagelo min, ilat narmîn min itæm Uhgîn tæmahl-ipa mæmæ okoatehm netæmim itæm okotos næmegæhæn ron.

2

Næn-iæhæuæn itæm o nuwînæn e naiæh

§ 1:5: Mat 3:17 * 1:6: Katæn mæmæ in tæmaupæn maiir mæto-inu tæmaupæn maiir e pian min. Katæghat-in næhlan Iesu, mæto-inun in tæmaupæn matiġ, uarisig natîmnat min rafin (Əplan min Kolosi 1:15). Tol næhlan, kæn natîmnat rafin min, in ræhan æm. Tatos nepætæn ne nisîaiiæn næhlan tahmen e suakækæ itæm tæmaupæn maiir. Sam 89:27; Hip 2:10; Rom 8:29. † 1:7: Sam 104:4 ‡ 1:7: Nîmætag ne nîgæm kæmueia nian Uhgîn tæmos-ipa Lou. Hip 2:2; 12:18-21.

§ 1:9: Sam 45:6-7 * 1:11: Aes 34:4; 51:6; Nol Əpæn 6:12-17 † 1:12: Sam 102:25-27 ‡ 1:13: Næghatæn Kris ætuatîp tatæn mæmæ, “ekol ræham tikîmir min ilat kotahmen e nat kit itæm nækæpælæh matæfîpær nelkæm lan,” kæn nîpætîn u mæmæ, “Oekol ik îlis agîn taprækis-in ræham tikîmir min.” § 1:13: Sam 110:1

¹ Iesu in ilis pik. Tol nulan, tawir mame kitat okototalig-in wir nat naka itam kitat kamotato,* mame naiah raha nitahai tasilasen kitat. ² Nəghatən† itam nagelo min kamoatan-iarəp‡ in nipahrienən, kən netəmim ilat okotos nalpinən o nətəhlən Lou ne nəlpah-inən nolən nat Lou tatən. ³?Tol nəhlan, kən kitat okotəhrol nulan motagim okamə kitat kotal nat əpnapin əm e nosmegəhən asol əh raha Iesu? Nosmegəhən u, itəm Iəramərə təmaupən mən-iarəp, kən netəm min u itəm kamotato, ilat kamotəgətun kəm kitat mame in nipahrienən. § ⁴ Uhgın təmatig mol min nəfigəmən o nəghatən əh e nolən nəmtətin min, ne natimnat min itəm narmi netəmim tatiwig ron, ne nat pispis min, ne nos-ipamən nəsanənən min raha Narmın Raha Uhgın o nolən wək.*

Iesu təmuwa mahmen e pian min

⁵ Nagelo min okol kəsotərəmərəən e nətueintən itəm otəpanuwa, itəm kotəghat-in.†

⁶ Məto-inu Naoa Raha Uhgın tatən mame,

“Etəmim in nat əpnapin əm,

məto ik, nikim tatəht in, ik nəsaluinən,

kən ik natehm wir nəti etəmim.‡

⁷ E nian əkuəkir əm itəm ik nəmos-iahau in, teiuaiu ləhau e nagelo min,

kənu mos-ipən nəramərəən ne nepətən ne nisaiiən kəm in.

⁸ Kən ik mos-ipən nepətən mame in otərəmərə e natimnat rafin.”§ *

Roiu əh, tatən mame, “natimnat rafin,” nipətin un mame Uhgın təsapəsən nat kitiah ne mame etəmim təsərəmərəən lan. Məto kitat kəsotehmən əh natimnat min əh kotuwa.

⁹ Məto nat kitiah kitat kəmotehm, inu Iesu, itəm “e nian əkuəkir əm nəmos-iahau in teiuaiu ləhau e nagelo min” kən roiu əh “kinos-ipən nepətən ne nisaiiən kəm in” məto-inun in təmos nahməən mimis o kitat. Əwəh, e nəwirən raha Uhgın, Iesu təmimis o netəmim rafin e nətueintən.†

¹⁰ Uhgın təmol natimnat rafin məto-inun in təmolkeike mihin, kən natimnat rafin kotatig-pən e nelmin.‡ Kən tawir agin mame Uhgın təmol Iesu u, təmaupən mohatip nol o nosmegəhən netəmim, in təməto nahməən e nimisən, mame in tətuatip agin§ o nəmikən nenəti Uhgın min tepət kotuwın katig e nəhag-əhagən raha nəwirən ne nəsanənən rəhan.*

¹¹ Iesu in tatol rəhan netəmim kotasim, mame raha Uhgın əm, rəhalat nolən rat tikə.† Kən Iesu ne rəhan min netəmim, rəhalat tata kitiah əm. Tol nəhlan kən Iesu in təsaulisən mame otaun-in ilat u mame pian min ne winin min.‡ ¹² In təmən-ipən kəm Uhgın mame, “Io oekən-iarəp ik kəm piak min ne winik min ne natimnat min itəm ik nəmol.

Oekan napuən mənwiwi ik e nuəfiminən asol e niganəmtilat.”§

¹³ In tatən min mame,

“Io oekələhəu-pən nahatətəən rəhak e Uhgın.”*

Kən matən min mame,

“Io u, itimat nisualkələh itəm Uhgın təmos-ipa kəm io.”†

¹⁴ Nisualkələh min əh, Iesu tatəghat-in ilat, ilat nipətilat ne nitalat əh-ikin. Ilat u netəmim agin-əh əm. O nat u, Iesu təməkəike muwa e nətueintən mos nipətin ne nitən tahmen əm elat mame in otuwa pialat pahrien.‡ Təmol nəhlan mame in otimis, kən nimisən rəhan, in otərəkin nəsanənən raha Iərmis, itəm tətəskəlīm nəsanənən rəha nimisən. § ¹⁵ Məto-inu netəmim koatəgin nimisən.* Nəginən rəhalat tətəskəlīm ətain ilat

* **2:1:** Rom 11:22 † **2:2:** Nəghatən u tatəghat-in, in Lou rəha Moses. ‡ **2:2:** Wək 7:53 § **2:3:** Hip 10:28-29; 12:25 * **2:4:** Mak 16:20 † **2:5:** Netəm Isrel ilat koatən mame nipahrienən mame nagelo min ilat koatərəmərə roiu ikin min rafin e nətueintən; Dut 32:8. ‡ **2:6:** “nəti etəmim,” inu Iesu. § **2:8:** Sam 8:4-6 * **2:8:** Jen 1:26; Nol Əpən 20:4,6; 22:5 † **2:9:** Fil 2:8-9 ‡ **2:10:** Rom 11:36 § **2:10:** Hip 2:17; 4:15; 5:8-9 * **2:10:** Luk 24:26; Rom 8:17; 2 Tes 2:14; 1 Pita 5:1; Hip 2:7 † **2:11:** Hip 13:12; Efes 5:26 ‡ **2:11:** Mat 28:10 § **2:12:** Sam 22:22 * **2:13:** Aes 8:17 † **2:13:** Aes 8:18; Jon 10:29 ‡ **2:14:** Jon 1:14 § **2:14:** Jen 3:15; 1 Kor 15:54-57; 2 Tim 1:10; 1 Jon 3:8 * **2:15:** 2 Tim 1:7

nian rafin, tahmen əm məmə ilat slef m̄in. Məto Iesu in təm̄imis məmə otiuw rəkis netəm m̄in u, məmə sənəm̄ə ilat slef m̄in. In təm̄ikis ilat. ¹⁶ Kotitun əsas məmə sənəm̄ə in təmasitu e nagelo m̄in, məto in təmasitu e noanol m̄in rəha Epraham.†

¹⁷ Iesu təike mos n̄ipət̄in ne n̄itan n̄əhlan, məmə in otuwa mol tahmen e pian m̄in e nolən m̄in rafin,‡ məmə in titun nasəkitunən§ kitat, kən koatagile lan. In otəkəike muwa mol n̄əhlan, təgətun məmə in pris asol agin pahrien, tatol wək rəha Uhḡin, kən məmə in ot̄ilp̄in neməha rəha Uhḡin. ¹⁸ Kən roiu əh, nian Setan tatos-ipən-os-ipən kəm ilat, kən Iesu titun nasituan elat, məto-inu in m̄in, in t̄inəto t̄ərat rəkis nian Setan təmos-ipən-os-ipən kəm in.*

3

Iesu in taprəkis-in Moses

¹ Piak m̄in ne w̄inik m̄in, Uhḡin t̄inaun-in* kələh kitat m̄in itəmat o nuw̄inən e nego e neai, kən mol məmə kitat netəm iasim. Məto-inu Iesu tətasiu nulan e kitat, itəmat onəkotəkəike katətəlig-in p̄ik Iesu əh, in aposol kən in pris asol agin rəha nəfakən rəhatat itəm kitat koatən-iarəp. ² Uhḡin təmiləs-ipər Iesu məmə in otol wək u, kən in təmol nəwia Uhḡin e natimnat rafin, tahmen e Moses aupən təmol nəwia Uhḡin e rəhan wək rafin, məmə in otatehm w̄ir nimə, inu netəmim rəha Uhḡin.† ³ Ilau kərən kətioal nəwia Uhḡin, məto etəm təmilək̄in nimə, netəmim koat̄iləs-ipər n̄ərḡin ron taprəkis-in nimə itəm in təmol. Kən e nolən kit̄iəh əm, t̄ətuat̄ip məmə Uhḡin ot̄iləs-ipər Iesu taprəkis-in Moses. ⁴ Kən nimə m̄in rafin, netəmim koat̄ilək̄in, məto Uhḡin in təmilək̄in natimnat rafin itəm tətətig. ⁵ Moses in iolwək kit e n̄ipəgnoa nimə rəha Uhḡin, itəm tatol nəwia Uhḡin, matehm nimə rəhan, inu netəmim rəha Uhḡin. Kən nəmegəhən rəha Moses tatəpsen-pən natimnat itəm Uhḡin otəpanəgətun. ⁶ Kristo, in m̄in tatol nəwia Uhḡin. Məto sənəm̄ə in iolwək əm kit tahmen e Moses. In Nət̄in, kən tatos nepət̄ən o n̄ərəm̄ərən e rəhan nimə. Kən okəm̄ə kitat kəsotəginən, kən motalkut məmə okotətul əskasik‡ o nat un itəm kitat kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat lan, kən motausit ron, kən n̄ipahrienən məmə kitat u, netəmim rəhan, kitat rəhan nimə.§

Oatehm məha-məha itəmat m̄in e nahatətəən rəhatəmat

⁷ Nəghatən u inu, Narmin Rəha Uhḡin təmən e Naoa Rəha Uhḡin məmə, “Roiu əm, onəkotəkəike moatətəlig-in nəwian,

⁸ məsotolən rəhatəmat-kapə təkaskik p̄ik, tahmen e t̄ip̄itəmat m̄in ilat kəmoatol mihin aupən moatəht nəwia Uhḡin, nian ilat kəmoatek asgəw̄in Uhḡin e ik̄in taruən-aruən ik̄in.*

⁹ Ik̄in əh, t̄ip̄itəmat m̄in kəmotəkəike kəm io məmə okotəplan rəhak nəsanənən, nat əpn̄ap̄in ilat kəmotəplan pap natimnat m̄in itəm emol o nup foti.†

¹⁰ Kən io iatol neməha kəm ilat, kən matən məmə, ‘N̄ikilat tətən isəu ron io nian rafin.

Kən ilat motapəs nolən nat itəm iatən kəm ilat.’

¹¹ Neməha təmol io, kən ekos noanaw̄il kit mən məmə,

‘Ilat okol kəsotuw̄inən e ik̄in katos namegən ron io ik̄in.’”‡ §

¹² Piak m̄in ne w̄inik m̄in, oatehm w̄ir itəmat m̄in o nat u. Otol məmə n̄ikitəmat at̄ip̄ otəsəratən kən kit təsapəsən nahatətəən, mol məmə nəkotəuhlin-pən itəmat isəu o Uhḡin itəm tətəmegəh. ¹³ Uhḡin təmən “Roiu əm,” kən nian u “roiu” tətətig əh. Tol n̄əhlan,

† 2:16: Aes 41:8-9; Luk 3:8 ‡ 2:17: Fil 2:7; Hip 2:10; 4:15; 5:1,8-9 § 2:17: Hip 5:2 * 2:18: Hip 4:15 * 3:1: Rom 8:28 † 3:2: Nam 12:7 ‡ 3:6: Hip 3:14; 4:14; Rom 11:22 § 3:6: 1 Kor 3:16; 1 Pita 2:5 * 3:8: Eks 17:1-7; Nam 20:2-5 † 3:9: Nam 14:3; Dut 1:3; Wək 7:36 ‡ 3:11: Nam 14:21-23 § 3:11: Sam 95:7-11

nəkotəkəike moatəghat roiu kəm itəmat mīn, moatehm məha-məha itəmat mīn nian rafin, məmə nolən rat otəseiua-inən itəmat kit mol rəhn-kapə təskasik o Uhgīn. ¹⁴ Məto-inu okəmə kitat kotətul tīmtim mətoarus-pən namnun, motahatətə e Uhgīn təskasik miəkis, tahmen əm məmə inu kəmotətuoun motahatətə wi əm lan, kən tatəgətun məmə kitat kīnoatos kələh natimnat mīn rəha Kristo. ¹⁵ Məto sotaluinən nəghatən itəm kəmən, “Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik, tahmen e tīpitəmat mīn ilat kəmoatol mihin aupən moatəht nəwia Uhgīn.”*

¹⁶ ?Kən pah mīn un itəm kəmotəto pap nəwia Uhgīn, məsotolən? Ilat un Moses təmit-irəkis ilat Ijip.† ¹⁷ ?Pah mīn un kəmotol Uhgīn neməha tol o nup foti? Ilat un, netəm kəmotol nolən rat, kən moatəme motimīs moatəməhl əpnəpīn əm əpəh ikin taruən-aruən ikin.‡ ¹⁸ ?Kən pah mīn un Uhgīn təmatəghat kəm ilat, matos noanawil məmə ilat okəsotuwīnən motiet-arəpən ikin katos namegən ron ikin? In təmatəghat kəm netəm kəmotəht nəwian.§ ¹⁹ Kən kitat koatəplan məmə kəməsegəhan-inən ilat məmə okotiet-arəpən ikin katos namegən ikin ron, məto-inu ilat kəsotahatətəən lan.

4

Ikin katos namegən o Uhgīn ikin

¹ Məto kitat u, Uhgīn təmən-ikis rəkis məmə kitat kotitun nuwīnən imə ikin katos namegən ron ikin, kən nəniəkisən u, tatətul əh, materəh otat. Tol nəhlan, pəs kitat koatəto itat, kən moatəgin məmə kitat kit okol mətan təsosən namegən əh. ² Məto-inu kitat kīnotəto rəkis namnusən təwir məmə Uhgīn təmol əpen-əpenə ikin kit o namegən rəhatat, tahmen əm məmə inu netəm aupən kəmotəto nəghatən mihin. Məto nəghatən əh, təməsasituən elat, məto-inu ilat kəmoatəto əm, məsotahatətəən lan. ³ Məto-inu kitat netəm kəmotahatətə əm lan, kitat kotitun nuwīnən imə, ikin katos namegən ron ikin. Məto rəha netəm mīn u itəm kəsotahatətəən lan, Uhgīn təmən məmə,

“Neməha təmol io, kən ekos noanawil kit, mən məmə, ‘Ilat okol kəsotuwīnən ikin katos namegən ron io ikin.’ ”*

Təmən nəhlan, nat əpnəpīn məmə tīnol əpen-əpenə rəkis ikin katos namegən ron ikin nian in təmətuoun matol nətueintən. ⁴ Kitat kotitun məmə tīnol əpen-əpenə rəkis lan, məto-inu Naoa Rəha Uhgīn in tatəghat-in Sapat, matən məmə, “Təmol nətueintən, kən e nian sepīn lan, Uhgīn təmameg e rəhan wək.”† ⁵ Məto ikin mīn neen e Naoa Rəha Uhgīn, Uhgīn tatən məmə, “Ilat okol kəsotuwīnən ikin katos namegən ron io ikin.”‡

⁶ Tol nəhlan, ikin katos namegən o Uhgīn ikin əh, in tətətig əh məmə netəmim okotuwīn ikin. Məto netəm mīn u aupən itəm kəmotəto namnusən təwir, ilat kəmotəmīk-arəpən-in nuwīnən ikin katos namegən ron ikin, məto-inu kəmotəht nəwia Uhgīn. ⁷ Kənu, uarisig lan, tol-pən Uhgīn təmələhəu mīn nian kit mīn o nuwīnən ikin katos namegən ron ikin. Nian əh, inu roiu. Uhgīn təmən-iarəp nat u kəm Tefit məmə, “Roiu əm, onəkotəkəike motətəlig-in nəwian məsotolən rəhatəmat-kapə təskasik pik.”§

⁸ Nīkītəmat tuəh-tu suah u Josua* aupən. Okəmə Josua təmos-ipən namegən kəm ilat nian in təmit ilat moatuwīn Kenan, kənu Uhgīn okol təsən mīnən məmə otələhəu nian kit mīn məmə in nian rəha nuwīnən imə ikin katos namegən ron ikin.† ⁹ Kən tol nəhlan, kən in

* **3:15:** Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 † **3:16:** Nam 14:1-35 ‡ **3:17:** Nam 14:29; 1 Kor 10:1-13 § **3:18:** Nam 14:22-23; Sam 95:11; Hip 3:11 * **4:3:** Sam 95:11; Hip 3:11 † **4:4:** Jen 2:2 ‡ **4:5:** Sam 95:11 § **4:7:** Sam 95:7-8; Hip 3:7-8 * **4:8:** Josua in nərgin kit e nəghatən rəha Isrel. Kən nərgin u Iesu, nərgilau tahmen-ahmen əm e Josua e nəghatən rəha netəm Kris. Nian Josua təmos-ipən namegən kəm netəm Isrel əpəh Kenan, nəmegəhən rəha Josua in tatəpsen-pən nat itəm Iesu otəpanol, mos-ipa namegən pahrien kəm kitat. † **4:8:** Dut 31:7; Jos 22:4

təmən nian pisin kit min, nian əh-ikin tatətiḡ əh o rəhan netəmim məmə okotuwın motos namegən, e nolən kitiəh əm itəm Uhgın təməmeg mihin e rəhan wək min aupən, e nian rəha Sapat. ¹⁰ Məto-inu etəm tatuwın imə məmə otos namegən u, in otameg e rəhan wək, tahmen əm e Uhgın itəm təməmeg e rəhan wək aupən. † ¹¹ O nat u, kitat okotalkut əskasik məmə okotuwın imə motos namegən u. Təsəwirən məmə kitat kit, otətəu-pən nolən rəha netəm aupən itəm kəmotəht nəwia Uhgın, moatəme.

¹² Məto-inu Naoa Rəha Uhgın, § in tatəmegəh məsanən mitəhləpik e wək rəhan.* Kən in tahmen e naip təsilə e nikalın kərən mil. † In titun nətarerəhən matəplan nətəliḡən min ne nikin pisin pisin min e netəmim, tahmen əm e naip itəm tatətərerəh matəplan ikin tatilpın min ikin e nikilkilitəm ne nəhau imə aḡin. In tətakil nətəliḡən min ne nolən anion min e nikitəm. † ¹³ Uhgın tatəplan natimnat rafin e nətueintən tahmen əm məmə kəməte kitalkin-italkin katepik, koatəməhl piəpiə əm. Kitat okotəkəike motən-iarəp rafin aḡin natimnat itəm kəmotol kəm Uhgın u inu. §

Iesu in təmuwa pris asol aḡin itəm təwir maprəkis, məto-inu in Uhgın pap, məto təmuwa etəmim

¹⁴ Tol nəhlan, pəs kitat kotaskəlim-iəkis nahatətəən rəhatat itəm kinoatən-iarəp rəkis, məto-inu kitat koatos pris asol aḡin kit rəhatat in iahḡin. Inu Iesu, Nəti Uhgın, itəm tinuwın rəkis imə e nego e neai.* ¹⁵ Məto-inu rəhatat pris asol aḡin, in Pris kit itəm tatəto wir nikitat, matəto wir otəhrol kitat kəsotahmenən, məto-inu natimnat rafin itəm tatek asḡəwın kitat e nəmegəhən, natimnat kitiəh min əm, kinotek asḡəwın rəkis in e rəhan nəmegəhən. Rəhatat pris asol aḡin, in tinitun rəkis rəhatat nəpouən min. † Məto nat kitiəh əm un, in təsolən nat tərət kit. ¹⁶ O nat u, pəs kitat kəsotəḡinən o nuwamən iuəhkir o jea rəha kig † u, tətawte-in rəhan nəwirən kəm kitat. Kən ikin əh, in otasəkitun itat, kən mos-ipa nəwirən kəm kitat e nikin aḡien, e nian rəha nəratən otuwa otat. §

5

¹ Kitat kotitun məmə nian rafin Uhgın tatitəpun suah kit kən matiləs-ipər in məmə otuwa pris asol aḡin, məmə in suatip rəha netəmim okotuwın o Uhgın. In suatip rəhalat o nos-ipənən natimnat kəm Uhgın, kən in matol sakrifais o rəhalat nolən rat min.* ² Roiu əh, məto-inu pris asol aḡin u in etəmim kit, in titun nolən timətḡ əm o netəmim, † nat əpnapın məmə ilat kotəruru aḡin nat itəm tətəuatip, ilat kotəḡim rəkis e suatip, məto-inu in min, in təsahmenən, in tatol təfəḡə rat † nian tepət. ³ In tatol təfəḡə rat nəhlan, kən tol məmə e nian rəha sakrifais, in otəkəike mol sakrifais o rəhan atip təfəḡə, kən matḡ mol min rəha netəmim min. §

⁴ Suah kit okol təsənən məmə in otol wək rəha pris asol aḡin, matiləs-ipər atip in. Kəpə, Uhgın otəkəike maun-in rəhan kit etəmim məmə in otol wək u, tahmen əm məmə inu təmaun-in mihin Eron aupən.* † ⁵ Tol nəhlan, Kristo in təmisiləs-ipər atipən in məmə in pris asol aḡin. Məto Uhgın in təmitəpun, kən mən-ipən kəm in məmə, “Ik nətik.

† **4:10:** Jen 2:2; Hip 4:4 § **4:12:** 1 Pita 1:23; Aes 49:2; Nol Əpən 19:13-15; Jon 12:48 * **4:12:** Aes 55:11; Jer 23:29 † **4:12:** Efes 6:17 † **4:12:** 1 Kor 4:5 § **4:13:** Nol Əpən 2:23 * **4:14:** Hip 7:25 † **4:15:** Hip 2:17

† **4:16:** Jea rəha kig u, in Uhgın tatəpələh ikin, kən matərəmərə, məto o natimnat min itəm Iesu təmol, jea rəha kig u, in tatuwa tahmen e İkin Katilpın Neməha rəha Uhgın İkin itəm Oltesteman tatəḡhat-in (Onakehm e Eks 25:18-22; Lev 16:1-15). İkin əh inəh, itəm Uhgın tətəsəkitun kənu matəhlman nəwirən rəhan ikin kəm itat kən mətafəl rəkis nolən rat min rəhatat. In titun nolən e nita Iesu itəm təmaui otat, kən təmərəkın-rəkın rəhan neməha. § **4:16:** Eks 25:18-22; Lev 16:2,14,15; Hip 9:5 * **5:1:** Hip 2:17; 7:27; 8:3; 9:9 † **5:2:** Hip 2:17-18 † **5:2:** Hip 4:15; 7:28 § **5:3:** Lev 9:7; 16:6-15; Hip 7:27; 9:7 * **5:4:** Hip 5:1-4 koatəḡhat-in ətuatip wək itəm pris asol aḡin min kəmotol aupən, muwa mətoarus nian netəm Rom kəmotərəkın Nimə Rəha Uhgın e nup fote tinuwın rəkis uarisḡ Iesu təpanimis. † **5:4:** Eks 28:1; Nam 18:7

Roiu enuwa rəham tata ətuatip.” †

6 Kən ikin kit min e Naoa Rəha Uhgın, § in tatən məmə

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek aupən, * †

kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin,
matuwın matuwın namnun tikə.”

7 E nəmegəhən rəha Kristo e nətueintən u, in tatəfak kəm Uhgın, matətapəh-in nasituən, mətasək əfəməh, nahui nəmtin titaiəh. Uhgın tatos nəsanənən o nosmegəhən in e nimisən. Kən in təmatisiai-in Uhgın, kən matol nəwian, † kən o nat u, Uhgın təməto in. § 8 Nat əpnapin məmə Kristo in Nəti Uhgın, məto in təməto nahməən. Tol nəhlan, nahməən rəha Iesu, təmol in titun wır nıpəti nolən nəwia Uhgın, * 9 kən təmuwa etəm ətuatip rəha nolən wək rəha pris asol agın rəhatat. Kən in təmol suatip o nosmegəhən lilin rəhan netəm min u koatol nəwian, matos wır ilat, matuwın matuwın namnun tikə. 10 Kən Uhgın təmosipən nərig u kəm in, məmə in pris asol agın tahmen əm e suah u Melkisetek aupən. †

11 Itimat emotos nəghatən tepət mə ekotən-ipinə kəm itəmat, məmə Iesu in pris asol agın tahmen e Melkisetek. Məto tiəkis pik o nən wırən ilat rafin kəm itəmat, məto-inun itəmat nəkoatəlpah-in pik nətoən nat kit kən mitun. 12 Itəmat nəmotahatətə nuwəh rəkis, kən təwır məmə itəmat nınotuwa rəkis iəgətun min rəha nəghatən rəha Uhgın. Məto kəpə, itəmat nəkoatol əm nulan. Roiu əh, kəike kəgətun min itəmat, tətəuon min e nəukətin nəghatən min rəha Uhgın. Nıpahrienən u, itəmat nınotahmen-in rəkis nunən nagwənən əskasik min, məto nəkotahmen əm məmə kətapinahin əh itəmat. † 13 Məto e netəm min u itəm koatəmāh əh nəhlan, ilat u nisualkələh mətmətig, itəm koatəkəku əh, kəsotenatig wırən əh o nitunən nəgətunən min rəha nolən ətuatip. 14 Məto nagwənən əskasik in nigı netəm rəhalat nitunən tinimətə rəkis, itəm kəmotiuw rəhalat nətəligən o nitunən natimnat pisin pisin min itəm tətəuatip ne itəm tərət, kən ilat moatol itəm təwır, § in əm in əm.

6

1 Tol nulan, təwır məmə kitat okəsotəgətun minən nəukəti* nəgətunən rəha nahatətəən e Kristo, məto pəs kitat okoatəkəike moatuwin məmə okotimətə e Iesu Kristo. Kitat kinotəuhlin rəkis kitat e nolən min itəm kotitun nit-ipənən item e nimisən. † Kitat kinotahatətə rəkis e Uhgın. Tahmen əm məmə kinotafəl rəkis nəme nimə. Nian əh-roiu in rəha nəgpəhap-inən nimə. 2 Kitat kinotitun rəkis nəgətunən min rəha nolən pisin pisin min rəha naikuasən, kən minotitun rəkis nəgətunən min rəha nələhəu-pənən nelmitəm e rəhn-kəpə etəmin, o nəfakən lan. Kən kitat kinotitun rəkis məmə kitat okotətul min e nimisən, kən motitun min məmə Uhgın otakil netəmin, kən mos-ipən nalpinən lilin rəhan kəm netəm kotol təfagə rat. Natimnat min u, kitat kinotəghat-in rəkis, təsəwırən məmə kitat koatisimatip e nəghatən kitiah min əm nian rafin. 3 Tol nulan məmə okəmə Uhgın təmegəhan-in əm kəm kitat, kən kitat okotuwa netəm kinotimətə rəkis.

4 ?Okotalkut məmə okotol nulan, məto təhrol e netəmin itəm kəmotuwa o Uhgın məto roiu kinotapəs Uhgın motəuhlin min məntaalat o Kristo? İlat əh, ilat netəm kəmotəhm nəhag-əhagən, † kən kinotun asgəwin rəkis noan e nego e neai itəm Uhgın tatos-ipa, § kən minoatitun məmə in təwır, kən minoatos rəkis o Narmın Rəha Uhgın. * 5 Kən ilat u, netəm kinotun asgəwin rəkis məmə nəghatən rəha Uhgın in təwır, † ilat kinotətə rəkis nəsanənən rəha nərəmərən rəha Uhgın itəm otəsuwəhən tuwa. 6 Məto okəmə ilat kəmotəuhlin

† 5:5: Sam 2:7; Wək 13:33; Hip 1:5 § 5:6: Sam 110:4 * 5:6: Jen 14:18-20; Sek 6:13; Hip 5:10; 6:20; 7:1-22

† 5:6: Melkisetek (Jen 14:18) in kig rəha Salem (Salem u, nıpətin u, Nəməlinuən) kən in pris rəha Uhgın İlis Pık. In təmatatig e nian rəha Epraham. Kristo in tahmen e Melkisetek məto-inu in pris ne in kig min. Məto noanol rəha Eron min, ilat pris min əm, məto sənəmə kig min; Hip 7:2. † 5:7: Luk 22:42 § 5:7: Mat 26:36-46; Mak 14:32-42; Luk 22:39-46 * 5:8: Fil 2:6-8 † 5:10: Sam 110:4; Hip 5:6 † 5:12: 1 Pita 2:2 § 5:14: Rom 16:19 * 6:1: Hip

5:12 † 6:1: Hip 9:14 † 6:4: Hip 10:32 § 6:4: Efes 2:8 * 6:4: Kal 3:2 † 6:5: Sam 34:8

məntaalat o Uhgín, suatíp kit tikə mìn məmə okotəuhlin-pa mìn ilat o Uhgín. † Ilat kəmotəəkín atíp əm ilat, məto-inu tahmen-pən əm məmə kınotəht-ipən mìn əm Nəti Uhgín e nig kəməluau, moatıləs-ipər mìn e niganəmti netəmim, kən ilat kınoatol mìn mılə lan, moatəəkín.

⁷ Nıkim tuəh-tu nat u. Nəptən u tatos wır nuhuən itəm tatəfik, kən in nagwənən tepət lan nigı netəm mìn un, koatol wək ikın. Uhgín nıkin tagien pik ron, kən nəwırən rəhan tətatıg lan. ⁸ Məto nıməptən rat itəm təsosən nat wır tepət lan, kən iapıl-iapıl ne kiras əm katuəwiə lan. Nəptən əh tınəsəwır mınən o nat kit. Tınətaiu əm o nərəkínən. E namnun, nigəm otus natımnat itəm kotatıg lan.

⁹ Piak mìn, nat əpnapın io iatəghat nulan kəm itəmat, məto ekitun wır məmə itəmat nəsotahmenən e nəptən rat əh. Ekitun wır məmə itəmat noatos natımnat mìn u itəm təwır maprəkis, itəm Uhgín təmos-ipınə kəm itəmat məto-inun in tatosmegəh itəmat. ¹⁰ Uhgín okol təsaluinən rəhatəmat wək mìn nəmoatol məto-inu Uhgín rəhan nolən tətuatıp əm nian rafin. Kən okol in təsolən nat əpnapın e nolən wır rəha nolkeikeən itəm nəmotol kəm in, kən moatol əh, nian nəmotasitu e rəhan netəmim. § ¹¹ Itimat ekotolkeike məmə itəmat rafin nakoatəkəike katos nolkeikeən itəm nəkoatol, moatol məmə otatuwin e namnun, kən itəmat nakotos nat un itəm nakotagile lan. * ¹² Itimat esotolkeikeən məmə nakotəlpah, məto ekotolkeike məmə onəkotos nolən † rəha netəm mìn un itəm kotaiu aupən. Ilat kotahatətə əskasik e Uhgín kən moatol rəhalat nətəligən kaifəməh. † Moatol nəhlan, kən roiu, ilat kınotos rəkis natımnat itəm Uhgín təmən-iəkis məmə rəhalat. §

Rəhatat iagke tətatıg e nego e neai

¹³ Nəniəkisən kit tol nəhlan, itəm Uhgín təmən kəm Epraham aupən. Nian Uhgín təmol nəniəkisən rəhan, kən nərig kit tikə mìn məmə in otos mol nəniəkisən lan rəhan təfigəm. Məto-inu nərgin in ilis taprəkis-in nərgin mìn rafin. Tol nəhlan, Uhgín təmos noanawıl atıp əm e nərgin, matən məmə, * ¹⁴ “Io oekəhlman rəhak nəwırən kəm ik, iahgin. Io okol rəham noanol otuwa tepət tepet.” † ¹⁵ Məto-inu Epraham rəhan nətəligən təfəməh, in təmatəsağin matuwın matuwın, mətoarus nian in təmos natımnat mìn un itəm Uhgín təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm in. †

¹⁶ Nian etəmim tatos noanawıl e nərgi etəm-iasol kit rəhan, § kən noanawıl u rəhan, tatəlis rəhan nəghatən təfigəm. Kən netəmim okotəkəike motahatətə e rəhan nəghatən, okol kəsotərgəhəu mınən ron. * ¹⁷ Uhgín təmos noanawıl e nərgin nəhlan, məto-inu in tolkeike məmə otol netəm mìn un itəm okotos natımnat mìn itəm in təmən-iəkis, † ilat okotıtun wır məmə rəhan nalpəkəuən, okol təsəuhlinən nian kit. † ¹⁸ Uhgín tatos noanawıl nəhlan məmə otıləs-ipər nətəligən rəhatat u, itəm kınotiet rəkis motagım kən moatahgıl-pən lan. Kən pəs kitat kotaskəlim-iəkis nolən əh itəm Uhgín tınos-ipa rəkis kəm itat, məmə kitat okotagile əskasik e nəniəkisən mìn rəhan. Nat mil u, ilau okol kəsəuhlinən nian kit, məto-inu Uhgín, təseiuən nian kit. ¹⁹ Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik o nosən natımnat mìn əh, tol nəhlan, mol məmə in tahmen e iagke kit itəm tətəskəlim wır rəhatat nəmegəhən, § məmə nat kit otəsəloalən lan kən məsiuw rəkis mınən kitat. Tahmen əm məmə iagke u, in tınatıg rəkis əpəh imə e Ikin Tasim Ağın Ikin, əpəh ilis e nego e neai, e nəwtain nıməhan imə-pən ikın. * ²⁰ Ikin əh, Iesu tınuwin rəkis ikın rəhatat lan, məmə

† **6:6:** 2 Pita 2:21 § **6:10:** Mat 10:40,42 * **6:11:** Hip 3:6 † **6:12:** Hip 13:7 † **6:12:** Jem 1:3; Nöl Əpən 13:10; 14:12 § **6:12:** Hip 10:36 * **6:13:** Jen 22:16 † **6:14:** Jen 22:17 † **6:15:** Jen 21:5 § **6:16:** E nolən rəha nəlisən nəghatən təskasik, okəmə kitat kit tolkeike məmə otol nəhlan, kən in tatos noanawıl e manin ne winin ne. Məto netəm Isrel aupən, ilat kəmoatos noanawıl e nərgi etəm asim kit, o nat kit itəm tasim, kən nian netəmim neen koatəto, kən ilat koatahatətə e nəghatən itəm koatən. Okol kəsotərgəhəu mınən ron, məto-inu nərig əh kəmotən, in tatəlis ətain nəghatən, təskasik. * **6:16:** Eks 22:11 † **6:17:** Rom 4:16 † **6:17:** Nam 23:19; Taet 1:2 § **6:19:** Fil 3:12 * **6:19:** Lev 16:2; Hip 9:2,3,7

oterəh e suatip rəhatat.† In təmuwa rəkis pris asol agin‡ tahmen əm e pris u Melkisetek§
aupən, kən in otatos wək u nian rafin, namnun tikə.

7

*Melkisetek,
Kig rəha Nətuatipən,
Kig rəha Nəməlinuən,
ne pris rəha Uhgın Ilis Agin*

¹ Suah u, Melkisetek,* in kig rəha Salem†, kən in pris rəha Uhgın u Ilis Pık Agin. Aupən, nian Epraham təmuwin e nəluaginən ilat kig min, kən in təmol win elat. Kən in minitəlig minatuwa. Melkisetek, in təmatuwın məplan Epraham e suatip, kən in təməfak mətapəhin-pən məmə Uhgın otəhlman nəwırən kəm Epraham. ² Kən Epraham, təmos-irəkis tait e rəhan natimnat min itəm təmol win lan e nəluaginən, kən mos-ipən kəm Melkisetek. Melkisetek u, nıpəti nərgin un, “Kig rəha Nətuatipən.” Kən nərgin kit min u, kətaun-in məmə Kig rəha Salem, nıpətin u məmə, “Kig rəha Nəməlinuən.” ³ Naoa Rəha Uhgın təməsəghat-inən rəhan tata ne mama ne rəhan noanol min. Kən təsənən nian təmaiir lan, ne nian itəm təmimis lan. Tahmen əm məmə in təməsimisən, in tatol əh wək rəha pris. Tol nəhlan, nəkəplan məmə in tahmen e Nəti Uhgın u, in pris lilin kit‡

⁴ Nıkim tuəh-tu Melkisetek. In etəm-iasol kit. Nat əpnapın məmə tıpıtət u Epraham in etəm-iasol, məto in təmatisiai-in pık Melkisetek, matos-ipən rəhan nat asol min əm, in əm in əm, məmə rəhan tait kəm in.§ ⁵ Kitat kotitun məmə, e nup min rafin, netəm Isrel ilat kotəkəike moatos-ipən rəhalat tait kəm noanol min rəha Lifae, ilat u pris min, tahmen-pən əm məmə inu Lou rəha Uhgın tatən mihin. Nat əpnapın məmə pris min əh, ilat noanol min rəha Epraham, məto netəm iməlat ikin ilat kotəkəike moatos-ipən tait kəm ilat. ⁶ Melkisetek u, in sənəmə noanol kit rəha Lifae. Məto in təmos tait min u rəha natimnat rəha Epraham. Kən in təməfak-pən kəm Uhgın məmə otəhlman nəwırən rəhan* kəm Epraham u, Uhgın təmos-ipən rəhan nəniəkisən kəm in. ⁷ Kən tətuatip agin məmə etəmim itəm tatos nərig asol otəfak məmə Uhgın otəhlman nəwırən tatuwin e etəmim itəm ləhau əm lan. ⁸ Kən pris min u itəm koatos tait u, ilat netəmim əm, itəm okəpanotimis. Məto Melkisetek u, in tatos tait, katən məmə in tatəmegəh.† ⁹ Epraham təmatətou rəhan tait tatuwin kəm Melkisetek nulan, kən kitun nənən məmə Lifae u, etəm tatos tait rəha netəm Isrel, in min təmos-ipən tait kəm Melkisetek. ¹⁰ Məto-inu nian Melkisetek təməplan Epraham, Lifae təməsaiirən əh. Məto nian Epraham təmətou nulan tait tuwin kəm Melkisetek, in tahmen əm məmə rəhan u noanol, Lifae, in min təmətou-pən tait kəm Melkisetek, məto-inun in tinətətig rəkis e nıpəti rəhan pipi.‡

Kristo in tahmen e Melkisetek

¹¹ Wək rəha pris min u, kəmotisi-pən e noanol rəha Lifae, in nəukəti Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm netəm Isrel. Məto wək rəha pris min u, in təsəwırən mahmen.§ Məto-inu pris min u, ilat kəsotahmenən. Uhgın təməgətun məmə ilat kəsotahmenən nian in təmiləs-ipər pris kit min tuwa.* Kən pris un in təruru nısi-pənən e noanol rəha Lifae ne Eron,† məto in pris kit tahmen e Melkisetek. ¹² Nian kəməuhlin nolən rəha nıtəpunən

† 6:20: Hip 4:14 ‡ 6:20: Hip 2:17 § 6:20: Hip 5:16 * 7:1: Jen 14:17-20 † 7:1: Nərgin əh, Salem, in nərgin oas rəha Jerusalem aupən. Nərgin əh, Salem, nıpətin u “nəməlinuən.” ‡ 7:3: Sam 110:4 § 7:4: Jen 14:20 * 7:6: Jen 14:19,20 † 7:8: Hip 5:6 ‡ 7:10: Nat kısıl kətəhaləgətun məmə Melkisetek in ilis taprəkis-in pris min u noanol rəha Lifae. Kitəh un, Melkisetek in təməsimisən, tatəmegəh əh. Kəiu un, tıpı Lifae u Epraham, in təmatos-ipən tait rəhan kəm Melkisetek. Kısıl un, Melkisetek təməfak-pən kəm Uhgın məmə otəhlman nəwırən kəm Epraham, məto sənəmə Epraham təməfak o Melkisetek. § 7:11: Hip 7:18,19; 8:7 * 7:11: Hip 10:1 † 7:11: Lifae in noanol rəha pris min, məto Eron in təmisi-pən e noanol rəha Lifae, kən noanol min rəhan, katən məmə ilat pris asol agin min.

pris, kən okəike kəuhlin mīn Lou. ¹³ Otəkəike mol nulan mətō-inun, kitat koatəghat-in Iərəmərə rəhatat, itəm təmisi-pən e noanol kit itəm sənəmə noanol ətuatip rəha pris mīn, itəm koatol wək e olta. ¹⁴ Kitat kinotitun rəkis məmə Iərəmərə rəhatat in təmisi-pən e noanol rəha Juta,† kən nian Lou rəha Moses təmatəghat-in wək rəha pris mīn, in təməsəghat-in agin-əhən noanol u. ¹⁵ Mətō təwir əm, mətō-inu kitat kinotitun məmə pris kit mīn tinəmuwa rəkis, itəm tahmen e Melkisetek. ¹⁶ In təmuwa pris, mətō sənəmə Lou təmol mak e noanol rəhan məmə noanol u in rəha pris mīn. In təmos wək rəha pris e nat kit itəm təsanən maprəkis-in Lou, inu nəsanənən rəha nəmegəhən u rəhan itəm namnun tikə. § ¹⁷ Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Ik pris kit tahmen e Melkisetek* aupən, kən ik onakatol wək rəha pris nian rafin, matuwīn matuwīn namnun tikə.”

¹⁸ Kəmələhəu kalin Lou aupən, mətō-inun rəhan nəsanənən tikə, in təsəsituan, okol təsolan nat kit.† ¹⁹ Mətō-inu Lou əh, təruru nələhəu ətuatipən nat kit.‡ Kən roiu əh, nolən pişin kit itəm təwir maprəkis, in tinos nəmeen, məmə kitat okotələhəu-pən rəhatat nətəligən lan. Kən in suatip rəhatat u, o nuwīnən iuəhkīr o Uhgīn. §

²⁰ Uhgīn təmən-iəkis məmə Kristo in otol wək rəha pris matuwīn matuwīn namnun tikə, kən təmos noanawil ron, məmə rəhan nəghatən otəfigəm. Mətō təməsosən noanawil mihin e pris mīn aupən. ²¹ Mətō Uhgīn təmos əm noanawil nian Iesu təmuwa pris. Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Iərəmərə təmos noanawil kit, kən okol kəsəuhlinən nətəligən rəhan.*

In tatən məmə,

“Ik onəkol wək rəha pris nian rafin,† matuwīn matuwīn namnun tikə.”

²² Uhgīn təmos noanawil nəhlan, matol mə Iesu tuwa mol suatip itəm tatol kitat kotitun əsas məmə nəniəkisən rəha nasituan in təwir, maprəkis-in nəniəkisən u aupən.‡

²³ Aupən, pris mīn ilat tepət, mətō-inun kitiaħ tol wək matuwīn matuwīn mīmīs un, kit tos nəmeen, mol wək matuwīn matuwīn, mīmīs moatol əm nulan. Ilat kəsotolan wək lilin. ²⁴ Mətō Iesu, in otos wək rəha pris rəhatat matuwīn matuwīn namnun tikə, mətō-inun, tətətig lilin. ²⁵ Tol nəhlan, in titun nosmegəh lilinən § kitat u, kotilpīn kitat mīn məmə koatuwīn o Uhgīn, mətō-inu in tatəmegəh lilin, tatəghat rəhatat lan kəm Uhgīn.*

²⁶ O nat u, inun in pris asol agin† itəm in tahmen o nasituan etat. In tasim, kən mətuatip wir, in təsolan nolən rat. In tol pişin agin e netəm koatol təfagə rat, kən in ilis taprəkis-in ilat əpəh e nego e neai. ²⁷ In tol pişin e pris asol agin mīn un aupən. Nian rafin, ilat kotəkəike kaupən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə rat rəhalat.‡ Uarisig lan un, ilat kəpanotol mīn sakrifais kit mīn, o nafəl rəkisən təfagə rat rəha netənim mīn. § Mətō nian Iesu tategəhan-in məmə in otol sakrifais atip e rəhan nəmegəhən,* kən mau kitiaħ əm† in tahmen moau. ²⁸ Lou in tatiləs-ipər pris mīn itəm kəsotahmenən.‡ Mətō noanawil rəha Uhgīn, itəm tatuarisig-in Lou, in tatiləs-ipər Nətin u, § itəm təwir mahmen agin* o nolən wək u, matuwīn namnun tikə.

† 7:14: Jen 49:10; Mat 1:3; 2:6; Nol Əpən 5:5 § 7:16: Jon 1:4; 5:26; Hip 7:25 * 7:17: Jen 14:18; Sam 110:4; Sek 6:13; Hip 5:6,10; 6:20; 7:1-22 † 7:18: Rom 8:3; Kal 3:21; Hip 9:9; 10:1 ‡ 7:19: Rom 3:20 § 7:19: Hip 4:16; 10:22; Jem 4:8 * 7:21: 1 Saml 15:29; Mal 3:6 † 7:21: Sam 110:4; Hip 5:6; 6:20; 7:17 ‡ 7:22: Luk 22:20; Hip 8:6; 12:24 § 7:25: Suatip kit mīn əh-ikin o nənən, məmə, “titun nosmegəh agin-əhən.” * 7:25: Rom 8:34; 1 Jon 2:1 † 7:26: Hip 2:17; 4:14; 6:20; 8:1 ‡ 7:27: Lev 9:8; 16:6, § 7:27: Lev 9:15; 16:15; Hip 5:1,3 * 7:27: Efes 5:2 † 7:27: Rom 6:10; Hip 9:12, 26,28; 10:10; 1 Pita 3:18 ‡ 7:28: Hip 5:1-2 § 7:28: Hip 1:2 * 7:28: Hip 2:10

8

Iesu in pris asol agin tawir maprækis-in netam min un kamotol wæk ræha pris asol agin aupæn

¹ Kitat koatəghat-in nat u,* mæto næukətin tol nulan. Kitat koatos pris asol agin kit, tətuatip əm e itəm un ematən. In tinatəpələh rækis† e rəhn matip Etəm-iasol əpəh ilis e nego e neai, ikin ræha nepətən ne nisiiæn. ² In tatol wæk əpəh Ikin Tasim Ikin e nego e neai, inu Nimə Tapolən pahrien‡ itəm Uhgín əm təmiuw. Sənəmə etəmim itəm təmiuw Nimə Tapolən əh.§

³ Kəmīləs-ipər rafin pris asol agin min u aupæn, məmə okoatos-ipən natimnat min kəm Uhgín, kən moatol sakrifais. E suatip kitiəh əm, rəhatat u pris asol agin, in min otəkəike mos-ipən sakrifais kit kəm Uhgín.* ⁴ Okəmə in tətətig əh e nətueintən u, kən okol sənəmə in pris kit, mæto-inu pris min əpəh ikin koatətig itəm koatos-ipən natimnat kəm Uhgín, tahmen əm mə inu Lou təmən mihin. ⁵ Pris min u, ilat koatol rəhalat wæk e narmīnimə əm itəm tatasgəwin† natimnat min itəm tətətig e nego e neai. Tol nəhlan, nian Uhgín təmən-ipən kəm Moses aupæn, məmə otiuw Nimə Tapolən Asim, in təmən məmə, “Onakəkəike matehm wír məmə onəkol natimnat min u tətuatip tahmen əm e rəhak mak itəm emol matəgətun rækis ik lan əpəh ilis e nitot asol.”‡ ⁶ Mæto roiu, Iesu, pris asol agin u rəhatat, in tinos rəhan wæk itəm təwir təwir maprækis-in wæk rəhalat. Kən e nolən kitiəh əm, Iesu in suatip rəha nəniəkisən wi rəha nasituən u, in təwir maprækis-in nəniəkisən oas rəha nasituən. Mæto-inu nəniəkisən wi u, in tatətul-pər e nəghatən min itəm kotəwir motaprækis.§

⁷ Mæto-inu okəmə kəsehmən nat tərət kit e nəniəkisən oas,* okol nəniəkisən wi təsosən nəmeen. ⁸ Mæto Uhgín təməplan nəratən rəha netəmim, kən təmən məmə, “Nian əh-ikin otəpanuwa, itəm io, oekol nəniəkisən wi rəha nasituən rəha noanol min rəha Isrel ne noanol min rəha Juta.

⁹ Nəniəkisən rəha nasituən u, in otol pisin agin e nəniəkisən oas rəha nasituən, itəm io emol kəm tipilat min aupæn, e nian u itəm io emos nelmilat matit ilat moatiet rækis Ijip. Oiakol nəniəkisən wi rəha nasituən, mæto-inu ilat kəməsotaskəlimən nəniəkisən u itəm io emol kəm ilat aupæn, kən tol məmə io emapəs ilat, maluin.†

¹⁰ Kən io, Iərəmərə, iatən-iarəp məmə, e nian itəm otəpanuwa, io oekol nəniəkisən wi kit rəha nasituən‡ kəm noanol min rəha Isrel. Oekos-ipən rəhak lou min e rəhalat-kapə, kən oekəte rækis-pən e nikilat,§ kən io ekuwa mol Uhgín ətuatip rəhalat, kən ilat okotuwa kol rəhak ətuatip netəmim.*

¹¹ Ilat kit okol təsuwinən məgətun netəm iman ikin məmə, ‘Tk onakəkəike mitun Iərəmərə u.’ Kən etəmim kit okol təsuwinən mən-ipən nəghatən u kəm pian, mæto-inun ilat rafin okotitun io,†

* **8:1:** Hip 1:3; 2:17; 3:1; 4:14; 6:20; 7:26; 9:11; 10:12; 12:2 † **8:1:** Əplan-tu futnot e 1:3 ‡ **8:2:** Hip 3:6; 10:21; 1 Pita 2:5; Nol Əpən 13:6 § **8:2:** Hip 9:11, 24 * **8:3:** Hip 9:14 † **8:5:** Kol 2:17; Hip 9:23 ‡ **8:5:** Eks 25:40 § **8:6:** Hip 8:8,13; Luk 22:20; Hip 7:22; 9:15; 12:24 * **8:7:** Hip 7:11,18; 10:1 † **8:9:** Eks 19:5-6 ‡ **8:10:** Rom 11:27 § **8:10:** Lou oas min u, kəməte-pən e kəpiel kəiu kuepin-epin. 2 Kor. 3:3; Hip 10:16 * **8:10:** Esik 11:20 † **8:11:** Aes 11:9; Jon 6:45

tətuoun e netəm əpnapin min
muwin mətoarus-pən netəm koatos nərig asol min.

¹² Məto-inun, io, ekasəkitun ilat o rəhalat nolən min itəm təsətuatip agin-əhən.

Io oekafəl rəkis nolən rat min rəhalat,

kən io oekaluin nolən rat min rəhalat.” † §

¹³ Nian Uhgın tatəghat-in nəniəkisən rəha nasituən u, məmə in nəniəkisən wi, nıpətin u məmə nəniəkisən rəha nasituən aupən, tinoas minərat. Kən nat itəm in tınuwa minoas, tınəsahmen minən, kən otəsuwəhən, tikə.

9

Ikin Tasim Ikin e nətueintən ne Ikin Tasim Ikin e nego e neai

¹ Kən e nəniəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig, ilat okotəike motətəu-pən suatip ətuatip min o nəfakən. Kən Nimə Tapolən Asim, in rəha nətueintən əm u. ² Netəm aupən, kəmotiuw Nimə Tapolən Asim u,* moatol noan kit əpəh ilugin ətuatip, kəmagəhl noan kəiu. Noan itəm tətaupən lan, koatən məmə Ikin Tasim Ikin. † E noan əh, kəmotələhəu-pən nat katəhtu-pər lait lan † ikin, ne tepil kit itəm kəməlin-pər pıret asim min lan. §

³ Kəmiuwosig nıməhan e noan uarisig, kən noan əh, katən məmə, “Ikin Tasim Agin Ikin.”*

⁴ Ikin əh, nat kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, itəm katəmki-pən nat pien-pien lan, katuwaan. Kən ikin əh, Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən † tatəpələh əh-ikin. Bokis u, kəmol e nig, kən kalpin e iaen u kol tatipit-ipit. Kən e nıpəgnoa Bokis əh, pətəl kit əh-ikin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəmarigin-pən pıret u mana, † noan məsin ikin. Kənu kəmələhəu-pən min kasikin rəha Eron e Bokis u, kasikin itəm aupən Uhgın təmol təwiə min. § Kən kəpiel mil kəiu əh-ikin, itəm kuepin-epin, kəməte rəkis-pən Lou ilat ten elau.*

⁵ Kən ilis e rəhn-minat Bokis u, narmi Jerubim rəha Nəhag-əhagən, † ilau kəiu əh-ikin. Kətiauwsig nıməlməilau o Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın Ikin. † § Məto okol esənən natimnat min u, məte əlkələh, pəs ekələhəu əm e səpag.

⁶ Nian kəmotəlin wir rafin natimnat min u, pris min kotitun nuwinən imə miet e noan itəm tətaupən nian ilat koatol wək rəha nəfakən.* ⁷ Məto pris asol agin, in əm titun nuwinən imə e Ikin Tasim Agin Ikin. Məto okol təsuwinən nian rafin. † In titun nuwinən nian kitiah əm e nup min rafin. † Kən nian in tatuwin, in təike mos nita, kən mol sakrifais lan o nolən rat rəhan, § kən matig mol min o nolən rat rəha netənim,* itəm ilat kotəruru məmə koatol təfagə rat. ⁸ Kən e natimnat min u, Narmın Rəha Uhgın tatəgətun məmə, nian Nimə Tapolən Asim aupən təmatətul əh, kən suatip † tikə o kitat o nuwinən e Ikin Tasim Agin Ikin. ⁹ (In tahmen əm e narmi nat kit † itəm tatəgətun e nian u itəm kotatig lan roiu.) Natimnat min itəm pris min koatos-ipən kəm Uhgın, moatol sakrifais lan

† 8:12: Aes 43:25; 64:9; Maeka 7:19; Hip 10:17; Jer 31:31-34 § 8:12: Hip 10:16 * 9:2: Eks 25:8,9 † 9:2: Eks

26:33,34 † 9:2: Eks 25:31-40; Jon 8:12; Nol Əpən 1:20 § 9:2: Eks 25:23-29; Jon 6:35,48 * 9:3: Eks 26:31-33

† 9:4: Bokis rəha Nəniəkisən Rəha Nasituən u, in “Covenant Box.” Eks 25:10-22 † 9:4: E nian rəha Moses, Uhgın

təmos-ipən pıret təmisi-pən e neai, nərgin u mana. Eks 16:31-33; Jon 6:48-51. § 9:4: Nam 17:1-10 * 9:4: Eks

31:18 † 9:5: Jerubim inu, katən məmə Jerubim rəha Nəhag-əhagən, məto-inun nəhag-əhagən asol rəha nəwirən ne

nəsanənən rəha Uhgın tətətig ilugin elau. Nian neen ilau katioas nəhag-əhagən rəha Uhgın mətian əh kit (Esik 1:4-21;

10:9-22; Sam 18:10). † 9:5: Ikin Katilpin Neməha rəha Uhgın Ikin, inun, rəhn-minat Bokis rəha Nəniəkisən ilis ikin.

Ikin əh, nəhag-əhagən asol rəha nəwirən ne nəsanənən rəha Uhgın tətətig ikin. Netənim kotəruru nuwinən imə Ikin

Tasim Agin Ikin məmə okotəplan natimnat min u, məto pris asol agin əm. Kən in təsuwinən nian rafin. Nian kitiah əm

e nup kitiah tatuwin. Pris asol agin titun nuwinən imə Ikin Tasim Agin Ikin, in təmik nita rəha sakrifais kən muwin kən

təmorautin nita e rəhn-minat bokis u. Nolən əh, in nəmtətin wir kit, itəm tatəgətun məmə netənim okotəkəike kımis o

rəhalat nolən rat min. Məto e nita əh rəha sakrifais, in tatilpin neməha rəha Uhgın. § 9:5: Eks 25:17-22; Hip 4:16

* 9:6: Nam 28:2-4 † 9:7: Lev 16:2 † 9:7: Lev 16:34 § 9:7: Lev 16:3,11,14; Hip 5:3 * 9:7: Lev 16:15

† 9:8: Luk 23:45; Jon 14:6; Hip 10:19-20 † 9:9: Hip 10:1-2

kəm in, § natimnat min u, kəsotahmenən o nələhəu ətuatipən nətəligən rəha netəmim itəm kotuwa o nəfakən. ¹⁰ Məto-inu nəfakən oas aupən, in tatəgətun əm suatip min itəm koatən pik nolən rəha nagwənən* ne nənīmən† ne naikuasən.‡ Natimnat min u, in nat rəha nipətītəm əm. Məto nolən min əh, ilat katipa əfigəm əm kit rəha netəmim, matuwın mətoarus-pən nian Uhgın otəuhlin natimnat rafin tuwa muwiwi.

Nita Iesu in sakrifais kit itəm in təwir maprəkis agin-əh

¹¹ Məto roiu əh, Kristo tinuwa rəkis, kən in pris asol agin itəm təməmik natimnat wir min, minuwa. § Kən in təmuwın imə e Nimə Tapolən Asim itəm təwir təhmın min, maprəkis-in itəm təmaupən.* Nimə əh, in sənəmə nat kit itəm netəmim kəmotol, kən sənəmə nat kit rəha nətueintən u itəm Uhgın təmol. ¹² Nian Kristo təmuwın imə e İkin Tasim Agin İkin, təməsuwınən e nup min rafin, təhmen e pris asol agin min aupən kəmotol mihin. In təmol mau kitiəh əm, kən təhmen, məto-inun in təsosən nita nənı ne nita nətı kau muwın imə məmə otos-irəkis təfagə rat. Kəpə, in təmos atip əm nitan, muwın imə, kən in əm təmətou nəmtitə mıkis itat e təfagə rat min.† ¹³ E nolən rəha nənıəkisən rəha nasituən aupən, kəmorautin-pən nita nənı ne kau, o nəmtapi kau itəm kəmuwaan ətip e olta, korautin-pən e suah kit itəm tamkimik e niganəmti Uhgın məmə nipətin otaruətəh, namkimikən tikə lan. ¹⁴ Məto nita İesu‡ in tatos nəsanənən asol taprəkis-in natimnat min u. § Kristo in təmol atip sakrifais lan, e nəsanənən rəha Narmin itəm tətətig lilin. In sakrifais kit itəm tətuatip agin, nərətən kit tikə lan. Tol nəhlan, kən nitan in tatos nəsanənən, təhmen o nafələn nikitəmat* o nolən min itəm kotitun nitipənən itəm e nımisən, məmə itəmat onəkotəfak əm kəm Uhgın itəm tatəmegəh.†

¹⁵ O natimnat min u itəm İesu təmol, in suatip o nosən nənıəkisən wi rəha nasituən.‡ Uhgın təmaun-in netəmim rəhan, kən mən-ıəkis kəm ilat məmə natimnat wir min u, in rəhalat. Kən natimnat min u, okul kəsotikəən nian kit, § məto okoatətig lilin. İlat okotos natimnat min un, məto-inun nımisən rəha Kristo in tinətou rəkis nəmti təfagə rat rəha netəm min un itəm kəmoatətgəhl Lou rəha nənıəkisən rəha nasituən itəm təmaupən matig.

¹⁶ Okəmə İesus təsimisən nəhlan, kən rəhan netəmim okəsotosən natimnat wir min itəm in təmən-ıəkis mə rəhalat. Məto-inu okəmə suah kit tol nənıəkisən kit məmə nian in otimis, kən rəhan natimnat otuwın o suah pisin kit, kən suah u in otəkəike mımis pitən, kənu nənıəkisən rəhan in otətətig matəmegəh. ¹⁷ Nənıəkisən kit tol nəhlan, təsatigən məsəmegəhən nian etəm təmən tətətig əh. Rəhan nənıəkisən in otətətig matəmegəh əm nian in tinimis rəkis. ¹⁸ O natimnat min u, e nənıəkisən rəha nasituən aupən, nita nat megəh kit təike maiəh, təgətun məmə nat kit təmimis, kən otol məmə nənıəkisən in tatəmegəh mətətig. ¹⁹ Tol nəhlan, nian Moses in təmatən-iarəp rəkis nəghatən min rafin rəha Lou kəm netəmim, kən uarisig lan, in təmos nıməme sipsip kəmol tasiə, ne nelmi nig u hisop, meer-pən e nita nətı kau ne nita nənı ne nəhau, kən təmorautin-pən nita e naoa rəha Lou ne netəmim min.* ²⁰ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Inu nita nat megəh kit itəm tatimis o nolən nənıəkisən rəha nasituən rəha Uhgın tətətig matəmegəh. Kən itəmat nəkotəkəike moatisiai-in, moatol nəwian.”† ²¹ E nolən kitiəh əm, Moses təmorautin-pən nita e Nimə Tapolən Asim ne natimnat min itəm kəmos o nəfakən. ²² Lou tatən məmə pris otəkəike matol-pən nita e natimnat tepət, iuəhkir natimnat rafin, məmə ilat okotasim. Kən okəmə nita təsaiuən ron, kən Uhgın okul təsafələn təfagə rat.‡

§ 9:9: Hip 5:1; 8:3 * 9:10: Lev 11:2-23 † 9:10: Nam 6:3; Kolosi 2:16 ‡ 9:10: Lev 11:25,28,40 § 9:11: Hip 10:1 * 9:11: Hip 8:2; 9:24 † 9:12: Rom 3:25 ‡ 9:14: 1 Pita 1:2,18-19 § 9:14: Hip 10:4 * 9:14: Sek 13:1; Hip 10:2,22; 1 Jon 1:7 † 9:14: Taet 2:14 ‡ 9:15: Luk 22:20 § 9:15: Hip 10:34 * 9:19: Eks 24:6-8 † 9:20: Eks 24:8; Luk 22:20 ‡ 9:22: Lev 17:11

²³ Tol nəhlan, nita rəha nolən sakrifais, in təmaiəh o nolən natimnat mīn u, kotasim. Məto Nimə Tapolən Asim ne natimnat mīn rəhan əh-ikin, ilat narmi natimnat mīn əm§ itəm tatəpsen-pən natimnat itəm koatatig e nego e neai. Məto nəfakən o natimnat itəm tol nīpəti nat agin-əh mīn, itəm kotatig e nego e neai, nita nat megəh təsahmenən o nolən ilat kotasim. Okəike kol sakrifais kit itəm təwīr maprəkis. ²⁴ Iesu in təsuwīnən imə e Ikin Tasim Ikin rəha nətueintən u, itəm netəmim əm kəmotol. Nimə əh, in narmi nat əm rəha Ikin Tasim Ikin pahrien əpəh ilis e nego e neai. Məto Iesu təmuwīn e nego e neai, kən roiu əh in tatən-ipən natimnat rəhatat lan kəm Uhgīn e niganəmtin.* ²⁵ Kən nian Iesu təmol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən, in rəhan nolən tol pīsīn e pris asol agin u aupən. E nəniəkisən rəha nasituən u aupən, pris asol agin otəkəike muwīn imə e Ikin Tasim Agin Ikin kən mos nita nat megəh, sənəmə nitan atip, mol sakrifais lan. Təike matol nəhlan e nup mīn rafin. Məto Kristo təmuwīn e Ikin Tasim Agin Ikin e nego e neai, təmos atip nitan kən mol sakrifais lan mau kitiah əm kən tīnahmen. ²⁶ Okəmə Kristo təmatol sakrifais nəhlan e nup mīn rafin, tahmen e pris mīn u aupən, in otəkəike məto nahməən nian tepət tətuooun e nian Uhgīn təmol nətueintən. Məto roiu, kitat kinotatig e namnun nian, in təmīet-arəpa mau kitiah əm,† məmə otol atip sakrifais e rəhan nəmegəhən o nos-irəkisən təfagə rat. Kən rəhan sakrifais, in namnun. ²⁷ Kitat netəmim, Uhgīn tīnələhəu nian ətuatip rəhatat kitiah kitiah məmə okotimīs lan, mau kitiah əm. Kən uarisig lan un, in otakil rəhatat nolən mīn.‡ ²⁸ E nolən kitiah əm, Kristo təmol atip sakrifais lan, mau kitiah əm,§ məmə in otatipa-in təfagə rəha netəmim tepət.* Məto uarisig, nian otatitəlig-pa mīn,† in otəsuwa-mīnən o nos-irəkisən təfagə rat, məto o nosmegəhən netəmim itəm kotəsahgin, nəumis tatus ilat ron.‡

10

Sakrifais rəha Iesu, təmol nian kitiah əm, kən in tīnahmen

¹ Natimnat mīn rəha Lou, ilat kotahmen e narmi nat* itəm otəsuwəhən kotuwa, məto toapoap. Ilat sənəmə nīpəti nat. E nup mīn rafin pris mīn koatol sakrifais. Məto nat əpnəpīn məmə ilat koatol sakrifais, məto Lou in təruru nolən iəfak mīn itəm kotuwa o Uhgīn kotətuatip e niganəmtin, məto-inun ilat narmi sakrifais agin, itəm toapoap. ² Okəmə sakrifais mīn ilat kotahmen, motitun nolən netəmim kotətuatip. Kən iəfak mīn kotitun nələhəuən motapəs nolən rəha sakrifais, məto-inun nīkilat tīnəruən rəkis mau kitiah əm. Kən okəmə tīnafəl rəkis nīkilat nəhlan, kən ilat kəsotəto mīnən tərət o rəhalat nolən rat. Məto, kəpə, ilat koatəto əh tərət. ³ Tol nəhlan, e nup mīn rafin, ilat koatol pap sakrifais, məto nat u tatol əm məmə ilat okol kəsotaluinən nolən rat mīn rəhalat, ⁴ məto-inu nita nəni ne kau in təruru agin nos-irəkisən təfagə rat.†

⁵ Tol nəhlan, nian Kristo tīnatimnə e nətueintən, in təməən-ipən kəm Uhgīn məmə, “Ik nakapəs sakrifais mīn ne natimnat mīn koatos-ipən kəm ik.

Məto ik nəmol-pən nīpətik kit məmə ekuwīn lan.”‡

⁶ Kəmotuwaan atip natimnat e olta tahmen e nəfakən rəhalat otimnə ron ik, kən moatol sakrifais o nafəl rəkisən təfagə.

Məto nat əpnəpīn koatol nəhlan, məto kəsotolən məmə nīkim tagien elat.

⁷ Kən io iatən məmə,

“Kəməte nəghatən kit tətətig e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatəghat-in io məmə,

‘Uhgīn, io u, emuwa o nolən rəham nətəligən.’”§

⁸ Kristo təməən aupən məmə,

§ 9:23: Hip 8:5 * 9:24: 1 Jon 2:1; Rom 8:34 † 9:26: Hip 9:12,28 ‡ 9:27: 2 Kor 5:10 § 9:28: Hip 7:27; 9:12,26; 10:10 * 9:28: Aes 53:12 † 9:28: Mat 16:27 ‡ 9:28: 2 Tim 4:8 * 10:1: Kol 2:17; Hip 8:5 † 10:4: Hip 9:12-14 ‡ 10:5: Hip 2:14; Sam 40:6-8 § 10:7: Mat 26:39

“Ik nakapəs sakrifais m̄in
ne natimnat m̄in itəm koatos-ip̄inə kəm ik,
ne natimnat m̄in itəm katuwaan ətip e olta,
ne sakrifais m̄in itəm katol o nafəl rəkisən təfagə.

Natimnat m̄in u, ik nakapəs,

kən kəsotolən məmə n̄ikim tagien elat,”

(nat əpnap̄in məmə ilat koatətəu-pən suatip itəm Lou təmən.) ⁹ Məto Kristo tatən m̄in məmə, “Io u, emuwa məmə ekol nətəligən rəham.” E nəghatən u rəhan, in tatoh-irəkis nən̄iəkisən oas rəha nasituən, məmə in otələhəu nən̄iəkisən wi rəha nasituən kit. ¹⁰ Kən Iesu Kristo təm̄ol nətəligən rəha Uhḡin tol nulan. In təm̄ol sakrifais atip e n̄ipət̄in,* mau kit̄iəh əm,† məmə otol kitat kotasim, kitat u rəhan netəmim m̄in.‡

¹¹ Nian rafin, pris m̄in ilat koatətul moatol wək rəha nəfakən, moatol sakrifais, moatol nat kit̄iəh əm nian rafin, o nafəl rəkisən nolən rat. Məto sakrifais m̄in u, ilat kəsotahmen agin-əhən o nos-irəkisən təfagə rat nian kit. ¹² Məto pris u rəhatat, t̄inol rəkis rəhan sakrifais mau kit̄iəh əm, kən sakrifais əh in tahmen mahgoau o nafəl rəkisən nolən rat rəha netəmim tatuw̄in matuw̄in namnun t̄ikə. Kən nian t̄inələhəu rəkis nəhlan rəhan sakrifais, kən in t̄inatəpələh§ e nelmi Uhḡin matip, ikin rəha n̄epətən ne n̄isiaīen. ¹³ Kən ikin əh, in tatəzahgin əm məmə Uhḡin otol rəhan t̄ikim̄ir m̄in kotahmen e n̄iməhan itəm tateguafəl nelkin lan,* ¹⁴ məto-inu e nolən sakrifais mau kit̄iəh əm əh, Kristo təm̄ol rəhan netəmim k̄inotətuatip e n̄iganəmt̄in, matuw̄in matuw̄in, namnun t̄ikə. Netəm m̄in u, ilat un, itəm in tatol ilat koatuwa motasim.

¹⁵ Kən Narm̄in Rəha Uhḡin, in m̄in tatən wir natimnat m̄in u kəm itat. In təmən məmə,

¹⁶ “Iərəmərə tatən məmə,

‘Nian itəm otəpanuwa,

oekol nən̄iəkisən wi rəha nasituən kəm rəhak netəmim tol nulan.

Io oekos-ip̄ən lou m̄in rəhak e n̄ikilat,

kən oekəte rəkis-pən e rəhalat-kapə.’ ”†

¹⁷ Kən in tatən m̄in məmə,

“Io oekaluin rəhalat nolən rat m̄in,

kən n̄ikik otəsəht m̄inən nolən m̄in rəhalat itəm koatətgh̄l Lou.”‡

¹⁸ Nian Uhḡin təmafəl rəkis nolən rat rəhalat, kən tol məmə ilat okəsotol m̄inən sakrifais tuw̄in kəm Uhḡin ron.

Pəs kotətul əskasik e rəhatat nahatətəən

¹⁹ Piak m̄in ne w̄inik m̄in. Tol nulan, kən n̄ita Iesu təm̄ol məmə kitat kotitun nuw̄inən imə Ikin Tasim Agin Ikin, kən məsotəginən. ²⁰ Roiu əh, Iesu in təm̄əte suatip wi kit, itəm tatəmegəh. In təm̄əhap n̄iməhan itəm tatakulosig Ikin Tasim Agin Ikin, tatəpsen-pən n̄ipət̄in. Kən mol suatip wi u rəhatat məmə kitat kotitun nuw̄in-pənən ikin, motuw̄in o Uhḡin.§ ²¹ Kən pris asol agin rəhatat, in etəm-iasol itəm tatəramərə* e n̄imə rəha Uhḡin, inun rəhan netəmim.† ²² Tol nulan, pəs kotuw̄in iuəhk̄ir e n̄iganəmt̄i Uhḡin,‡ e n̄ikitat itəm tər̄ioah e nahatətəən pahrien. Məto-inu Kristo təm̄orautin-pən n̄itan e nətəligən m̄in rəhatat məmə kitat okotasim.§ Kən in təmaikuas rəkis e n̄ipət̄itat e nəhau talien, in əm in əm.* ²³ Kitat kotəmə kəmotələhəu-pən nətəligən rəhatat e Kristo. Tol nəhlan, pəs kotətul t̄imt̄im lan, məsotələal-ələalən, məto-inu kitat kotitun naḡileən e rəhan nəghatən

* **10:10:** Hip 2:14 † **10:10:** Hip 7:27 ‡ **10:10:** Hip 10:14; Efes 5:26 § **10:12:** Pris m̄in, ilat koatətul əm nian ilat k̄inotol rəkis sakrifais m̄in rəhalat, məto-inun rəhalat sakrifais m̄in okol təsolən namnun nian kit. Məto Iesu in təm̄əpələh, məto-inun in, rəhan sakrifais, tatol nian kit̄iəh əm o nafələn rəhatat nolən rat m̄in. Rəhan sakrifais in tahmen agin maprəkis. Kən Iesu tatəpələh l̄ilin. Əplan m̄in-tu Hip 1:3; 7:26-27; 9:12; 9:25-26; 10:11-14. * **10:13:** Əplan-tu futnot e 1:13 † **10:16:** Jer 31:33; Hip 8:10 ‡ **10:17:** Jer 31:34; Hip 8:11 § **10:20:** Lev 16:2; Mat 27:51; Efes 2:18; Hip 9:8 * **10:21:** Sek 6:13 † **10:21:** Hip 3:6 ‡ **10:22:** Hip 7:19; Efes 3:12 § **10:22:** Esik 36:25; Hip 9:14; 12:24 * **10:22:** 1 Pita 3:21

min itəm tinəmən-iəkis rəkis kəm itat. ²⁴ Pəs kotahluiə-ahluia e nətəligən rəhatat min, məmə kitat okotolkeike kitat min, kən moatol təwir təwir kəm kitat min tatuwin təhmin min nəhlan. ²⁵ Təsəwirən məmə okotəhlman nolən rəha nuəfiminən kitat min. Netənim neen ilat koatol nəhlan, məto pəs kitat koatem məha-məha kitat min nian rafin.† Kən nian kotəplan məmə nian rəha nuwamən rəha Iesu tatuwa iuəhkir, təwir məmə kitat koatəkəike e nem əskasikən itat min, moatol tatər təhmin min.

²⁶ Təwir məmə koatem əskasik itat min nəhlan, məto-inu okəmə kitat kinotitun rəkis nıpahrienən, məto kəsotolən nat agin lan, kən kitat moatəkəike e nolən rat, kən tatol məmə sakrifais kit min tikə agin o nos-irəkisən təfagə rat rəhatat.‡ ²⁷ Kən okəmə sakrifais kit min tikə mə otos-irəkis təfagə rat rəhatat nəhlan, kən nat kitiaə əm əh-ikin tətətig. Inun, kitat koatəgin, moatasiəp, məto-inun kitat kotitun wir məmə kitat koatəsaəgin əm nalpinən əskasik, ne nigəm asol rəha neməha rəha Uhgın itəm otəkəike mus rəhan tikimır min.§ ²⁸ E Lou oas rəha Moses aupən, okəmə suah kit tatol nat əpnəpin e Lou, kən etənim kəiu o kisil okəhalən-iarəp in, kən suah u təike mimis. Okol kəsotasəkitunən.* ²⁹ ?Məto təhrol e netəm min un itəm koteguafəl-eguafəl Nəti Uhgın?† Uhgın təmol nəniəkisən rəha nasituən kəm kitat, kən nita Kristo təmol nəniəkisən u tətətig matəmegəh.‡ Nitan əm un, titun nolən etənim tasim, kən in etənim rəha Uhgın.§ ?Məto təhrol e etənim itəm tatehm əpnəpin əm nita u, məmə in sənəmə nat iasim kit? ?Narmın Rəha Uhgın in tatoor nəwirən rəhan kəm netənim, məto təhrol e etənim itəm tatən rat Narmın əh? Suah u, tətətip agin əm məmə nalpinən rəhan in otəskasik maprəkis-in nalpinən rəha etəm tatətgəhl Lou rəha Moses. ³⁰ Məto-inu kitat kinotitun rəkis Uhgın u itəm təmən məmə, “Nalpinən nitai nat, inu wək rəhak əm.

Kən io oekalpin nitai nolən rəhalat tahmen ahmen əm.”*

Kən in təmən min məmə

“Iəramərə in otakil nolən rəha netənim rəhan.”†

³¹ Uhgın u itəm tatəmegəh, tətətig tətətig. Kən okəmə kitat kotətig əh e təfagə rat, kən motəməhl e nelmin nəhlan, nat u in nat kit rəha nəginən.

³² Təwir məmə nikitəmat tatuəh nian u aupən, nian nəhag-əhagən təmatasiəgəpin itəmat aupən. E nian u, itəmat nəmotətig e nəluaginən asol e nəmegəhən, kən in nian iəkis kit, itəm nəmotətig e nahməən asol.‡ Məto itəmat nəmoatətul əskasik. ³³ Nian neen netənim koatən rat itəmat e niganəmti netənim,§ kən moatol min natimnat rat min neen kəm itəmat. Nian neen, itəmat nəmos moatətul-pən o netəm min un itəm katol tərət elat nəhlan. ³⁴ Itəmat nəmos moatətul-pən olat nəhlan, kən nian kəmotuwın e kalapus, kən itəmat nəmotətig e nərətən məsin rəhalat.* Kən nian netənim kəmotəkləh-in natimnat min rəhatəmat, kən itəmat nikitəmat təmagien əm,† məto-inu itəmat nəmotitun rəkis məmə rəhatəmat natimnat neen əh-ikin tətətig, itəm in təwir maprəkis, kən natimnat min u, okol təsikəən nian kit.‡

³⁵ Inəh, in nətouən asol rəhatəmat itəm Uhgın otəpanos-ipinə kəm itəmat. Kən məto-inun o nat wir min əh itəm koatəməhl aupən-in itəmat, təsəwirən məmə onəkotəmkarəpən-in nahatətəən əskasik rəhatəmat. ³⁶ Itəmat nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən təfəməh,§ məmə nəkoatol natimnat itəm Uhgın tolkeike. Kən itəmat onəpanotos natimnat min itəm in təmən-iəkis məmə otos-ipinə kəm itəmat.* ³⁷ Məto tol nulan, inun Uhgın təmən mihin məmə, “Otəsuwəhən, kən suah u itəm tatuwa,

† 10:25: Hip 3:13 ‡ 10:26: Hip 6:4-8; 2 Pita 2:20-21 § 10:27: 2 Tes 1:7-9; Hip 12:29 * 10:28: Dut 17:6,7
 † 10:29: Hip 6:6 ‡ 10:29: Mat 26:28 § 10:29: Nol Əpən 1:5 * 10:30: Dut 32:35 † 10:30: Dut 32:36; Sam 135:14 ‡ 10:32: Fil 1:29,30 § 10:33: 1 Pita 4:14 * 10:34: Hip 13:3 † 10:34: 1 Pita 4:13 ‡ 10:34: Hip 11:16; 1 Pita 1:4,5 § 10:36: Rom 5:3,4; Hip 12:1; Jem 1:3,4,12; 5:11 * 10:36: Hip 6:15; 9:15

in otiet-arəpa, otəsolən kəmin.†
 38 Məto rəhak etənim itəm tətuatip e niganəmtək,
 in otatəkəike e rəhan nahatətəən.‡
 Məto okəmə ekəplan məmə tapəs io,
 minətan təlig-təlig,
 kən nīkik otəsagienən ron.”

39 Məto kitat u, kəsotolən nəhlan. Kitat okol kəsotan təlig-təligən məmə Uhgīn otərəkin kitat. Kəpə. Kitat netəm rəha nahatətəən e Uhgīn, məmə kitat koatos nəmegəhən.

11

Nahatətəən

1? Nat naka u, in nahatətəən? Kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən e natimnat min u, itəm otəpanuwa, kənu nahatətəən rəhatat in tatol məmə kitat okotitun wir məmə natimnat min u, ilat nīpahrienən. Nat əpnəpin məmə kəsotehmən* natimnat min u, məto kitat kotitun wir məmə kitat okotos məto-inun nahatətəən tatəgətun nəhlan kəm kitat. 2 Kən Uhgīn təmənuwi netəm min u aupən o rəhalat nahatətəən.

3 Nahatətəən tatol məmə kitat kotitun wir məmə natimnat rəha nətueintən u, Uhgīn təməghat əm, kən ilat kəmotatig.† Natimnat itəm kotəplan roiu, in təməsosən nat kit itəm tinatig rəkis mol ilat lan. 4 Epel in təmahatətə əskasik e Uhgīn, tol nəhlan in təmosipən nat kit kəm Uhgīn itəm təwir maprəkis-in rəha Ken.‡ Kən məto-inu in təmahatətə əskasik e Uhgīn nəhlan, kən Uhgīn təmən-iarəp məmə in etəm ətuatip kit, kən nīkin tagien o nosən rəhan natimnat. Kən nat əpnəpin məmə suah u təmimis rəkis, məto nolən rəha nahatətəən rəhan in tatəghat əh kəm kitat.§

5 Kən Inok təmahatətə əskasik e Uhgīn, tol nəhlan in təsimisən. Uhgīn təmos-irəkis in e nətueintən u, məmə otuwīn əpəh ilis e nego e neai. Netənim kəsotəplan minən, məto-inu Uhgīn təmiləs-irəkis.* Məto nian Uhgīn təməsiləs-irəkisən-əh, Uhgīn təməgətun kəm in məmə nīkin tagien ron. 6 Məto okəmə etənim təsahatətəən e Uhgīn, in təsolən Uhgīn nīkin tagien ron, məto-inu nian suah kit tolkeike məmə otuwa o Uhgīn,† in otəkəike mahatətə məmə Uhgīn tətətig, kən matətou netəm min un itəm kotalkut o nitunən in.

7 Noah in təmahatətə əskasik e Uhgīn. Tol nəhlan, nian Uhgīn təmatən-ipən natimnat min kəm in aupən, itəm netənim kəsotəplanən əh,‡ Noah təmatisiai-in, matol nəwian. Kən in təmiləkīn nego asol kit§ məmə otosmegəh rəhan min. E rəhan nahatətəən, təhmen əm məmə Noah in təmatakil netənim. Kən e rəhan nahatətəən, Uhgīn təmol in tətuatip e niganəmtin.*

8 Epraham in təmahatətə əskasik e Uhgīn. Tol nəhlan, e nian Uhgīn təmaun-in rəkis məmə otuwīn e nəptən pişin kit, in təmatol nəwia Uhgīn. Nəptən əh, Uhgīn təmən-iəkis rəkis kəm in məmə otos-ipən kəm in. Kən Epraham təmiet, məto in təruru məmə tətuwīn hiə ne. 9 Təmahatətə əskasik e Uhgīn nəhlan, kən mətatig e nəptən u itəm Uhgīn təmən-iəkis aupən məmə otos-ipən kəm in.† Məto təmətatig ikin əh e nimə tapolən əm, təhmen əm e iapīspis kit. Kən Aisak ne Jekop itəm Uhgīn təmos-ipən nəniəkisən u kəm iləhal kərən, ilau min kəmətuatig əm e nimə tapolən.‡ 10 Epraham təmol nulan, məto-inu in tatəzahgin məmə otuwīn e taon kit§ itəm nəukətīn tiəkis, otətətig tuwəh.* Taon u, Uhgīn əm təmol mak lan, kən minol rəkis tətətig.†

† 10:37: Nol Əpən 22:20 ‡ 10:38: Hab 2:3-4; Rom 1:17; Kal 3:11 * 11:1: 2 Kor 4:18 † 11:3: Jen 1 ‡ 11:4: Jen 4:4-5 § 11:4: Hip 12:24 * 11:5: Jen 5:21-24 † 11:6: Hip 7:19 ‡ 11:7: Hip 11:1 § 11:7: Jen 6:13-22 * 11:7: Jen 6:9 † 11:9: Wək 7:5 ‡ 11:9: Jen 12:1-8 § 11:10: Hip 12:22; 13:14 * 11:10: Nol Əpən 21:2, 14 † 11:10: Hip 11:16

11 Sera tətahatətə əskasik e Uhgın, nat əpnapın məmə in tınipitaguıhl agın, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə in otemək. In təmiləs nətin u, məto-inun in təmahatətə lan məmə otol nəniəkisən rəhan tuwa miet-arəp. † § 12 Epraham tınaguıhl rəkis, otəsuwəhən timis,* məto noanol mın tepət kəmotisi-pən lan. Nat əpnapın məmə in etəmim kitiəh əm, məto noanol mın əh rəhan, ilat tepət tepət, tahmen əm e məhau əpəh e napuə ne nıməkləkıl əpəh itəhəi itəm kəruru nafinən. †

13 Netəm mın u, ilat kəmotahatətə əskasik e Uhgın, məto nian kəmotimis, ilat kəməsotosən əh natımnat mın u itəm Uhgın təmən-iəkis məmə otos-ipən kəm ilat. † İlat koatəplan natımnat mın u məmə natımnat mın u koatan isəu əh olat, məto nıkilat tagien pık məmə okotəplan. § Kən ilat moatən-iarəp məmə koatatig e nətueintən u məto ilat kotahmen əm e iapıspis mın əm.* Nətueintən u, sənəmə in iməlat pahrien ikın. 14 Nian netəmim koatəghat nəhlan, in tatəgətun əsas əm, məmə ilat koategəs-in iməlat ətuatıp ikın. 15 Rəhalat nətəligən təsitəlig-pənən e nəptən rəhalat əupən, itəm kınotapəs rəkis. Okəmə nıkilat tətəht nəhlan, kotıtun nıtəligən matuwın, məto təsolən mihin. † 16 İlat kotolkeike iməlat ik pısın kit itəm təwır maprəkis, inun e nego e neai. † Kən o nat u, in təsaulis-inən § məmə okən məmə in rəhalat Uhgın.* Kən Uhgın təmol əpen-əpenə rəkis e taon kit † ikın əh.

17-18 Epraham təmahatətə e nəniəkisən mın itəm Uhgın təmən-ipən kəm in. Kən nəghatən kit itəm Uhgın təmən-iəkis kəm in tol nulan, “Kən okən Aisak u məmə in noanol ətuatıp rəham, † kən e Aisak u, oekol rəham noanol otepət otepət.” Məto e nahatətən rəha Epraham, nian Uhgın təmek asgəwın in, kən in təmətul matıp o nohamnuən nətin noan kitiəh əm § u Aisak məmə otol sakrifais lan kəm Uhgın.* 19 Məto-inu Epraham nıkin tətəht məmə Uhgın titun nolən etəmim təmegəh mın e nımısən. † Kən in təmos mın netin, iuəhkır əm tahmen məmə in təmegəh mın e nımısən.

20 Aisak təmahatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, təməfak məmə Uhgın otəhlman nəwırən rəhan tuwın kəm Jekop ne Esao, matən-iarəp natımnat mın itəm otəpanuwa nian kit. †

21 Jekop təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian iuəhkır əm in timis, in təməfak məmə Uhgın otəhlman nəwırən kəm nəti Josep mil. § In təməf kasikin, mətul əməhl-əməhl, kən in matənwiwi Uhgın.

22 Josep təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, iuəhkır əm in timis, kən in təmatəghat-in nian noanol mın rəha Isrel okəpanotiet İjip. Kən in təmatən rəkis əm kəm ilat məmə okotəhrol e nıkilkilin.*

23 Tata ne mama rəha Moses kəmuahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian Moses təmair, † ilau kəmuəplan məmə in suakəku wır kit, kən ilau kəmatuəhluaig-in o məwıg kısıl. Kən ilau kəməsuaginən nətgəhlən nəghatən rəha kig. †

24 Moses təmahatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, nian in təmol iahgin, kən təməsolkeikeən məmə okən məmə in nəti pətan əkəku rəha Fero, kig rəha İjip. § 25 In

† 11:11: Suatıp kit mın rəha nəuhlinən nəghatən u tol nulan. ‘Epraham təmahatətə əskasik e Uhgın, nat əpnapın Sera tınipitaguıhl agın, məto Uhgın təmos-ipən nəsanənən kəm in məmə otəpik-əpik. In təmiləs nətin u məto-inu Epraham təmahatətə e Uhgın məmə in otol rəhan nəniəkisən tuwa miet-arəp.’ § 11:11: Jen 17:19; 18:11-14; 21:2 * 11:12: Rom 4:19 † 11:12: Jen 22:17 † 11:13: Hip 11:39 § 11:13: Mat 13:17 * 11:13: Jen 23:4; Lev 25:23; Fil 3:20; 1 Pita 1:17; 2:11 † 11:15: Jen 24:6-8 † 11:16: 2 Tim 4:18 § 11:16: Mak 8:38 * 11:16: Jen 26:24; 28:13; Eks 3:6, 15 † 11:16: Hip 11:10; 13:14 † 11:17-18: Jen 21:12; Rom 9:7 § 11:17-18: Nat əpnapın məmə Epraham nətin kit mın u İsmael, rəhan slef təmiləs, məto nətin u Aisak katən məmə in noan kitiəh əm məto-inun Uhgın təmən-iəkis əupən məmə otos-ipən kəm Epraham, kən in nəti pətan ətuatıp rəhan u Sera. Əplan-tu Jon 3:16 * 11:17-18: Jen 22:1-10; Jem 2:21 † 11:19: Rom 4:21; Jon 5:21 † 11:20: Jen 27:27-29,39,40 § 11:21: Jen 48:1,8-22 * 11:22: Jen 50:24,25; Eks 13:19; Jos 24:32 † 11:23: Eks 2:2 † 11:23: Eks 1:16,22 § 11:24: Eks 2:10

təməsolkeikeən məmə otətətig e nagienən e nolən rəha təfagə rat məto-inu nagienən rəha təfagə, in tətətig o nian əkuəkir əm. In nikin təmagien məmə otuwın moatətig ilat netəmim rəha Uhgın, moatəto tərət ilat min ilat. ²⁶ Nikin təmatəht məmə okəmə netəmim okotalah-əmnu* in o Kristo itəm otəpanuwa, kən in okol təsaulisən. In nikin otəgien təhmin min o nat u taprəkis-in məmə otətəto təwir e natimnat wir min e nəmegəhən əpəh Ijip.† In təmatol nulan məto-inun nian rafin in tatuag-pən o nətouən itəm Uhgın otos-ipən kəm in.‡ ²⁷ Moses in təmahatətə əskasik nəhlan e Uhgın, kən təmagim Ijip§ məsəginən kig u itəm neməha tatol pik. In təməseirairən mītəlig, in təməkəike matuwın, təhmen məmə inu tatəplan Uhgın u, itəm etəmim təsəplanən e niganəmtin. ²⁸ Təmahatətə əskasik e Uhgın nəhlan, kən in təmətuoun nolən lafet rəha Nuhagego-inən. In təməniarəp kəm noanol min rəha Isrel məmə okotəkəike motorautin-pən nita sipsip e toa e nimə min rəhalat. Okotol nəhlan məmə nagelo itəm Uhgın otahl-ipa o nohamnuən itəm,* in otəsohamnuən nenətəlat min u nəman,† itəm kəmotəupən kaiir.

²⁹ Noanol min rəha Isrel kəmotəhatətə əskasik e Uhgın. Tol nəhlan, ilat kotitun neguəfiminən e Nītəhəi Asiə itəm təmoor, kən kotaliwək lan təhmen əm e nītən iasək. Məto nian netəm Ijip kəmotalkut o nətəu-pənən ilat, kən nītəhəi təməmik ilat, kən kotəmnim.‡

³⁰ Noanol min rəha Isrel kəmotəhatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, ilat kotaliwək motitəlau e fenis rəha Jeriko. Fenis u, kəmol e kəpiel. Ilat koatitəlau, moatitəlau e fenis əh, mətoarus-pən nian sepın, kən əmun, fenis asol un, təmītəgit misas.§

³¹ Rehap u, pətan e suatip, təmahatətə əskasik e Uhgın. Kən tol nəhlan, nikin təmagien məmə otos suah mil un noanol rəha Isrel mil, itəm kəmueia anion məmə okuəplan kən miatun wir natimnat ikin. İlau kəmuea e rəhan nimə.* Kən o nat u, noanol min rəha Isrel ilat kəməsotohamnuən pətan u nian ilat kəmotəhamnu netəm ikin əh itəm kəmotəht nəwia Uhgın.†

³² Məto okol esənən tuwın təhmin min. Okol esəghatən təfəməh mən Kiteon,‡ ne Parak,§ ne Samson,* ne Jefata,† ne Tefit,‡ ne Samuel,§ ne ien min. ³³ İlat u kəmotəhatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan, ilat kəmotol natimnat tepət. İlat kəmotit noanol min rəha Isrel motuwın motəluagin ilat netəm ik pisin pisin min, kən moatol win elat.* İlat kəmoatol nolən ətuatip min, kən moatos natimnat wir min itəm Uhgın təməni-əkis məmə otos-ipən kəm ilat. Kəmotəhtosig-in nohlin laion min, məmə okəsotunən ilat,† ³⁴ kən ilat kəmotəhamis nigəm asol itəm tatuəp,‡ kən ilat motəgim tənin netəm kotəmə okotəhamnu ilat e nisa rəha nəluaginən.§ İlat rəhalat nəsanənən tikə, məto Uhgın təmosipən nəsanənən kəm ilat.* Kən ilat koatol win e mopael min rəha niməptən pisin pisin min.† ³⁵ Nipitan neen əh-ikin itəm kotəhatətə əskasik e Uhgın, kən tol nəhlan Uhgın tatol nenətəlat kotaiir-pa min e nimisən.‡ Məto netəmim neen əh-ikin itəm kotəhatətə əskasik e Uhgın. Məto ilat kotəgəhan-in rəhalat tikimir min koatol nəratən ne nəhməən kəm ilat e nipətəlat, kən nikilat təsəhtən nat u. İlat kəməsotəpəsən rəhalat nahatətəən, məmə rəhalat tikimir min okotikis ilat. İlat koatəhatətə məmə Uhgın in otol ilat kotəmegəh min e nəmegəhən kit itəm təwir maprəkis. ³⁶ Kən ilat neen, netəmim koatalah əsan elat, kən koatalis-alis ilat.§ Kən ilat neen, netəmim koatəlis ətain ilat e sen, kən moatəmkipən ilat e kalapus.* ³⁷ İlat neen, kəməhtimnu ilat e kəpiel apın,† kən ilat neen, netəmim

* 11:26: Hip 13:13 † 11:26: Luk 14:33 ‡ 11:26: Hip 10:35 § 11:27: Eks 12:50, 51 * 11:28: 1 Kor 10:10 † 11:28: Eks 12:21-23 ‡ 11:29: Eks 14:21-31 § 11:30: Josua 6:12-20 * 11:31: Jos 2:1-16 † 11:31: Jos 2:1,9-14; 6:22-25; Jemes 2:25 ‡ 11:32: Jaj 6-8 § 11:32: Jaj 4-5 * 11:32: Jaj 13-16 † 11:32: Jaj 11-12 ‡ 11:32: 1 Saml 16:1,13 § 11:32: 1 Saml 1:20; 3:19—4:1 * 11:33: 2 Saml 8:1-3 † 11:33: Dan 6:22 ‡ 11:34: Dan 3:19-27 § 11:34: Eks 18:4 * 11:34: 2 King 20:7; Jaj 16:28 † 11:34: Jajes 15:8 ‡ 11:35: 1 King 17:22, 23; 2 King 4:36, 37 § 11:36: Jer 20:2; 37:15 * 11:36: Jen 39:20 † 11:37: 2 Kron 24:21

kəmotəmik soə rəha nətahlən nig, motətətip nīpətīlat nəwtain kəiu, motohamnu ilat. Kən ilat neen, kəmətamnu ilat e nisa rəha nəluaginən.† Kən ilat neen koatuwin əm e nuwigi nənī ne sipsip. § Ilat ian-rat mīn agin, nian rafin netənim koatərakin ilat, moatol tərət agin elat. ³⁸ Ilat, netəm wīr mīn. Nətueintən u, təsahmenən məmə ilat okotətig ikin. Məto ilat kəmoatətig əpnəpīn əm, əpəh ikin taruən-aruən ikin, ne e nītot mīn, ne e nīpəg kəpiel mīn,* ne nīpəg mīn əpəh e nīsip.

³⁹ Netəm mīn u, ilat rafin kəmotahatətə əskasik nulan e Uhgīn, kən in təmos-ipən nərīg wīr kəm ilat.† Məto ilat kəməsotosən əh nat u† itəm Uhgīn təməni-ikis rəkis məmə otos-ipən kəm ilat, § ⁴⁰ məto-inu in tīnol rəkis nalpəkəuən kit rəhan, məmə in otol təwīr maprəkis kəm kitat. Kən e nətəligən rəhan, in tolkeike məmə otīlpīn kitat mīn ilat u aupən, məmə kitat mīn ilat əm, okotətoarus ahmen ahmen əm mak e namnun nāiuən.*†

12

Uhgīn tətəg-ətuatīp-in nenətīn mīn

¹ Kən netəm mīn u, ilat tēpət tēpət, koatətig kītəlau e kitat, koatətul-arəp o Uhgīn, moatahatətə əskasik lan, kən rəhalat nəmegəhən in tatīləs-ipər nahatətəən rəhatat. O nat u, pəs kotəlin rafin nat figəm itəm otaskəlim ətain itat məmə kəsotaiu pīkən, ne təfagə rat itəm tatəpər-ipən e kitat. Kən pəs kitat kotaiu* məsotəpou-inən† nāiuən itəm Uhgīn təmələhəu aupən-in kitat. ² Kotītun nolən nian nīgənəmtītāt otatətul-pən əm o Iesu,† itəm in nəukəti nahatətəən rəhatat, § kən inun itəm otol məmə kitat kotətoarus mak e nahatətəən rəhatat. Pəs kitat nīkitat otuəh nolən rəha Iesu, inun in rəhan nətəligən kaifəməh, nian in təmīmīs e nig kəluau, kən məto nahməən.* Məto in təmol nat əpnəpīn lan, megəhan-in naulisən rəha nīmīsən e nig kəməluau, məto-inu təmol rəhan nətəligən təskasik o nāgienən itəm in otəpanos. Kən roiu, in tatəpələh e rəhn matīp Uhgīn u in Kig,† ikin nepətən ne nīsaiiən tətətig ikin. ³ Təwīr məmə nīkītəmat otatəht Iesu, ne rəhan nətul əskasikən e nian iol təfagə mīn kəmotərakin-pən nəghatən rat mīn kəm in, məmə nīkītəmat otəsəpouən† kən motapəs nahatətəən rəhatəmat.

⁴ Ekitun məmə itəmat, noatəluagin o noh rəkisən təfagə rat e nəmegəhən rəhatəmat, məto itəmat kit tīkə itəm nītan təməiəh o nəluaginən u. § ⁵ Itəmat nīnotəluin rəkis nəghatən itəm tatīləs-ipər nətəligən rəhatəmat. E nəghatən u, Uhgīn təməghat nulan kəm itəmat, tahmen e nenətīn ətuatīp mīn, matən məmə,

“Nətīk, nian Iərəməərə tətəg-ətuatīp-in ik,
solən nat əpnəpīn lan.

Əsolən nīkim təpou nian in tətəgət pīk lam.

⁶ Məto-inu okəmə Iərəməərə tolkeike pīk suah kit,

kən in təike məg-ətuatīp-in suah un.*

Kən okəmə in tos suah kit məmə nətīn,

kən in təike malis-alis.”†

⁷ Tol nəhlan, otətul məha-məha e nian iəkis mīn. Uhgīn tatos-ipa nian iəkis mīn u o nəg-ətuatīp-inən itəmat. Itəmat nenətī Uhgīn mīn, mol məmə in tətəg-ətuatīp-in nulan

† 11:37: 1 King 19:10; Jer 26:23 § 11:37: 2 King 1:8 * 11:38: 1 King 18:4; 19:9 † 11:39: Hip 11:2, 4

† 11:39: E ves 33 kitat kotəplan məmə netəm mīn u neen kəmoatos natīmnat wīr mīn itəm Uhgīn təməni-ikis məmə otos-ipən kəm ilat. Məto nəniəkisən kit əh-ikin itəm kəsotosən əh. Ilat kotətag-pən o nian itəm Uhgīn otahl-ipa Kristo tuwa, məto ilat u, kəməsotehmən e rəhalat nəmegəhən. § 11:39: Hip 11:13; 10:36 * 11:40: Nol Əpən 6:11; Hip 2:10 † 11:40: Suatīp kit mīn rəha nənən “okotətoarus ahmen ahmen əm mak,” tol nulan, “kitat mīn ilat mīn un,

okol kələh kitat kotətuatīp agin.” * 12:1: 1 Kor 9:24 † 12:1: Hip 10:36 † 12:2: Sam 25:15 § 12:2: Hip 2:15

* 12:2: Fil 2:8,9; Hip 2:9 † 12:2: Mak 16:19 † 12:3: Kal 6:9; Nol Əpən 2:3 § 12:4: Hip 10:32-34 * 12:6:

Sam 94:12; 119:75; Nol Əpən 3:19 † 12:6: Prov 3:11-12

itəmat. † ?Məto suakəku naka un itəm tata rəhan in təsəg-ətuatip-inən? ⁸ Uhgın tatəg-ətuatip-in rafin nenətin ətuatip min. § Okəmə Uhgın təsolən nəhlan etəmat, kən nıpətin u məmə sənəmə itəmat nenətin ətuatip min, itəmat nisualkələh lapin. ⁹ Rəhatat tata min e nətueintən u, koatəg-ətuatip-in itat. Kən kitat, koatisiai-in ilat. ?Kən okotəhrol nulan e tata rəha narmitat* itəm tətətig e nego e neai? Təwir məmə okotos-iəhau agin itat, kən motatig ahgin. † Kən e nolən əh, kitat okotos nəmegəhən. † ¹⁰ Rəhatat min tata, kotəg-ətuatip-in itat o nian əkuəkir əm, e rəhalat əm nətəligən. Məto Uhgın tətəg-ətuatip-in itat məmə otasitu etat, kənu otol kitat kotasim tahmen lan. § ¹¹ Okəmə Uhgın tətəg-ətuatip-in kitat, in tahmen e nat kit itəm nian kitat kəmotun, məto tisiu, kən marəp. Məto uarisig, okəmə kotegəhan-in məmə nəg-ətuatip-inən əh otiuw asilə e rəhatat nətəligən, kən in otoa noan təwir, inun nəməlinuən* itəm tətisi-pən e nətətuatipən.

¹² Tol nəhlan, nat əpnəpin məmə itəmat noatətig e nian iəkis, məto otıləs-ipər nelmitəmat itəm təpou, məmə otəsanən. Ne nulitəmat itəm kətuawig-awig, motol məmə kuaskasik o naiuən. †

¹³ “Otol suatip rəhatəmat tətətuatip wir, † məmə pah un itəm noataliwək kələh, nelkin təmimis, nelkin okol təsərat agin-əhən, miet rəkis, § məto in otəpanəwir min.”*

Etəm təsəhatətəən e Uhgın, in otəkəike mos nalpinən

¹⁴ Otalkut məmə onakatig wir itəmat netəmim rafin e nəməlinuən. † Kən motalkut məmə nəkotol itəmat məmə rəhatəmat nəmegəhən tasim. † Etəmim itəm təsasimən, okol təsəplanən nigənəmti Ierəmərə nian kit. § ¹⁵ Otəto wir itəmat məmə itəmat kit itəm tətəiu matuwın otəpou e nəlugi suatip, kən məsosən nəwirən rəha Uhgın.* Otəto wir min itəmat məmə noki nig akona kit † in otəsuwınən e nikitəmat, kən məwiə, mol noan tətə e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nahuin titun nərəkinən nəmegəhən rəha netəm iasim neen min. ¹⁶ Otəto wir itəmat məmə suah kit təsit əpnəpinən iərman o pətan. † Itəmat kit otəsahmenən e Esao u, rəhan nəmegəhən təsətuatipən, in tatol nat əpnəpin e Uhgın. In təmaupən maiir, məto in təmol-salim-in nepətən rəha suakəku itəm təmaupən maiir. § Məto nəmti nat u, in təmol-salim-in, in nagwənən itəm təmun mau kitiəh əm. ¹⁷ Itəmat nəkotitun məmə uarisig, nikin otəpanuwın min e nepətən rəha nəmti-nipin. Kən təmalkut pik məmə rəhan tata otəfak məhlman nəwirən kit kəm in. Məto nat əpnəpin məmə təmətasək pik pap ron,* məto okol təsəuhlinən nikin əh-roiu, kən rəhan tata okol təsəfakən məhlman nəwirən kəm in.

Lou təhrol nulan mol pisin e namnusən təwir

¹⁸⁻²¹ Aupən ikin, noanol min rəha Isrel, kəmotuwın e nitot asol u Sinae, e nətueintən u. Kən ikin əh, kəmotəplan nigəm itəm tatuəp, kən napinəpən asol təmeiuaiu mirəfin nat, kən kəmotəto nimətag asol ne təwi tətəgət əfəməh, † kən kəmotəto nəwian kit tatəghat kəm ilat. † Kən nian kəmotətəlig-in rəhan nəghatən min, kən ilat kəmoatən əskasik məmə ilat kotapəs agin-əh nəto minən nəwian u. § Kəmotəgin motasiəp o nəghatən u, təmən məmə, “Okəmə nat megəh əm kit otuwın e nitot u, məto itəmat onəkətəike moataht e kəpiel apin

† 12:7: Dut 8:5; 2 Saml 7:14; Prov 13:24 § 12:8: 1 Pita 5:9 * 12:9: Nam 16:22; 27:16 † 12:9: Jem 4:7
 † 12:9: Aes 38:16 § 12:10: 2 Pita 1:4 * 12:11: Aes 32:17; Jem 3:17,18 † 12:12: Aes 35:3 † 12:13: Prov 4:26 § 12:13: Kal 6:1 * 12:13: Aes 35:3; Hip 10:36-39; 12:1-3; Prov 4:26 † 12:14: Rom 14:19 † 12:14: Rom 6:22 § 12:14: Mat 5:8 * 12:15: Hip 3:12; 4:1 † 12:15: Dut 29:18; Hip 3:12 † 12:16: 1 Kor 6:18
 § 12:16: Jen 25:29-34 * 12:17: Jen 27:30-40 † 12:18-21: Eks 19:12-22; 20:18; Dut 4:11 † 12:18-21: Dut 4:12
 § 12:18-21: Eks 20:18-19; Dut 5:5,25; 18:16

motahtimnu timis.”* Nian Moses tæmæplan natimnat min u, in min tæmæto tærat kæn mæmæ, “Io enægin u enægin, minætasiæp.”†

Mæto itæmat næsotuwamæn ikin-u.‡

²² Itæmat næmotuwa e nitot u Sæon, § ne taon asol* u ima Uhgîn ikin itæm tatæmegæh, tætatig tætatig. Inun Jerusalem wi æpæh ilis e nego e neai,† u nagelo min taosan taosan kæmuæfimîn ilat ikin o nagienæn asol. ²³ Kæn itæmat næmotuwa e nuæfimînæn asol ræha netæmim ræha Uhgîn, itæm kotahmen e netæm kæmotaupæn kaiir u ræhan min,‡ nærgilat kæmæte rækis e nego e neai. § Kæn itæmat næmotuwa o Uhgîn, itæm otæpanakil netæmim rafin.* Itæmat næmotuwa motol kitiæh itæmat narmi netæm ætuatip itæm kinotimis rækis, kæn Uhgîn tinol ilat kinotætoarus mak.†† ²⁴ Itæmat næmotuwa o Iesu u, in suatip ræha næniækisæn wi ræha nasituæn u itæm Uhgîn tæmol kæm itat. Kæn næmotuwa o nita Iesu, itæm in tæmorautin-pæn § mol itæmat nakotasim. Nita æh in tæmæn-iaræp natimnat min u itæm kotæwir motaprækis-in natimnat min itæm nita Epel tæmæn-iaræp.*†

²⁵ O natimnat min u, oatæto wir itæmat, mæmæ itæmat onæsotæuhlinæn mæntaætæmat o Uhgîn‡ u tatæghat kæm itæmat. § Mæto-inu Moses, in etæmim æm. Kæn kitat kotitun mæmæ netæm aupæn kæmæsotætælig-inæn ræhan næghatæn o næhgaiiræn elat. Ilat kæmæsotægim rækisæn e nalpinæn ræhalat. ?Kæn okæmæ tol næhlan, kæn okahrol kitat okæmæ kæsotætælig-inæn næghatæn ræha Uhgîn itæm tæmisi-pæn e nego e neai muwa mæmæ otæhgaiir etat? * ?Kitat okotægim rækis-in ahrol nulan? ²⁶ Nian aupæn, næwia Uhgîn tæmæloal e næptæn.† Mæto roiu æh, tæmæn-iækis kæm itat mæmæ, “Nian kit min æh-ikin, io ekæloal min e nætueintæn. Kæn o nian æh, sænæmæ nætueintæn æm ekatigtig lan tasiæp, mæto neai min otasiæp-asiæp mæloal.”‡ ²⁷ Nian Uhgîn tatæghat-in mæmæ, “Nian kit min æh-ikin,” nipætîn un mæmæ in otatigtig § e natimnat ræha nætueintæn æm itæm Uhgîn tæmol, mæmæ otoh rækis ilat. Otoh rækis næhlan natimnat, mæmæ natimnat itæm okæsotæloalæn, ilat okotatig, kæn inun, natimnat itæm okotatig lilin.

²⁸ O nat u, tæwir mæmæ kitat kotæn tagkiu o Uhgîn, mæto-inu kitat koatos nego ræha Uhgîn u, kærruru næloal-æloalæn lan, kæn okol tæsietæn nian kit.* Tæwir mæmæ kitat kotæfak kæm in, e nolæn itæm nikin tagien lan, mæmæ kitat okotisiai-in, kæn motægin min,† ²⁹ mæto-inun Uhgîn ræhatat, in tahmen e nigæm asol kit itæm tatuwaan ætip natimnat rafin.‡

13

Namnun næghatæn

¹ Tæwir mæmæ nækotækæike æh moatol nolkeikeæn kæm itæmat min tahmen e piatæmat min.*

² Sotaluinæn nehman iæpispis min itæm koatuwa imatæmat ikin.† !Okæm-naka ilat nagelo min! Netæmim neen itæm kæmoatol nulan, ilat kæmoatehm wir netæmim, mæsotitunæn mæmæ ilat nagelo min.‡ ³ Sotaluinæn netæm kotatig e kalapus. § Nikitæmat otatuæh ilat, mætahmæ olat tahmen æm mæmæ inun ik min nækætætig e kalapus. Otæto kælæh nahmææn

* **12:18-21:** Eks 19:12,13 † **12:18-21:** Dut 9:19 ‡ **12:18-21:** Eks 19:16-19; 20:18-21; Dut 4:11-12 § **12:22:** Aes 24:23; 60:14; Nol æpæn 14:1 * **12:22:** Hip 11:10; 13:14; Mat 16:16 † **12:22:** Kal 4:26 ‡ **12:23:** Eks 4:22 § **12:23:** Nol æpæn 20:12 * **12:23:** Jen 18:25; Sam 94:2 † **12:23:** Fil 3:12 ‡ **12:23:** Suatip kit min o næuhlinæn næghatæn u, “Uhgîn tinol ilat kinotætoarus mak” tol nulan, “Uhgîn tinol ilat kinotætuatip agin.” § **12:24:** Hip 9:19; 10:22; 1 Pita 1:2 * **12:24:** Jen 4:10; Hip 11:4 † **12:24:** Nita Epel in tæmæn-iaræp mæmæ Uhgîn otol nalpinæn, mæto nita Iesu tæmæn-iaræp mæmæ Uhgîn otoh rækis nalpinæn. ‡ **12:25:** Hip 3:12 § **12:25:** Hip 1:1 * **12:25:** Hip 2:2,3; 10:29 † **12:26:** Eks 19:18 ‡ **12:26:** Hag 2:6 § **12:27:** Aes 34:4; 54:10; 1 Kor 7:31; Hip 1:11,12; 2 Pita 3:10; 1 Jon 2:17 * **12:28:** Sam 15:5; Dan 2:44 † **12:28:** Mal 2:5; 4:2 ‡ **12:29:** Eks 24:17; Dut 4:24; 9:3; Sam 97:3; Aes 33:14; 2 Tes 1:7 * **13:1:** Rom 12:10 † **13:2:** Job 31:32; Mat 25:35; Rom 12:13 ‡ **13:2:** Jen 18:1-33 § **13:3:** Mat 25:36; Hip 10:34

e nikitamat, itamat netam min un itam katol tarat elat, tahmen am mamə inun ik natəto nahmən e nipətim atip.

⁴ Pəs netənim rafin kotisiai-in natigən rəha marit, mamə in tasim nian rafin.* Pəs netənim rafin kotəgin o niməhan rəhalat min, məsoteguafələn. Uhgın otakil etəm aluə ne pətan əkəku itəm kətuapil kələh, kən makil min iərman ne pətan itəm kətuapil kələh, iərman itəm tətəpəl ilau pətan u sənəmə rəhan pətan, ne pətan itəm sənəmə rəhan ətuatip iərman.†

⁵ Ətul-pən isəu o nolkeikəən rəha mənı.‡ Nikim təike magien əm o rəham natimnat u natos tahmen§ məto-inu Uhgın tatən mamə,

“Okol esapəsən ik,

məsəhlmanən ik nian kit”*

⁶ Kən tol nəhlan kitat kotitun əsas, kən moatən mamə,

“Iərəmərə in iasitu rəhak,

tol nəhlan esəginən.

Oesəginən nat kit itəm etənim əm otol kəm io.”†

⁷ Nikitamat otəkəike matəht netəm-iasol min u rəhatəmat‡ itəm kəmotəupən motəgətun itəmat e nəghatən rəha Uhgın. Otətəlig-in-tu natimnat wir min itəm təmiet e nəmegəhən rəhalat, kən motəhatətə e Iərəmərə tahmen əm elat.§

⁸ Iesu Kristo in tatol əm nulan, nəniəp, ne roi, kən otəpanətətig nulan, namnun tikə.*

⁹ Sotolən mamə nəgətunən wi pisin pisin min tiuw rəkis itəmat o suatip ətuatip.† Itəmat otuag-pən əm o Uhgın, itəm tətəsitə etəmat e nikin agien mamə otol rəhatəmat nətəligən təkəsik.‡ Təsəwirən mamə kitat okotətou-pən nətuakəmən rəha nunən nagwənən,§ mamə in otol kitat kotəkəsik, məto-inu in nipəhriənən, nətuakəmən əh, okol təsəsitəuən e netəm koatol.

¹⁰ Rəhatat olta tatig. Məto pris min itəm koatol wək rəhalat əpəh imə e tapolən rəha nətueintən u,* ilat u, kəsegəhan-inən ilat mamə okotun† nagwənən‡ kit e olta u rəhatat.§

¹¹ E nolən rəha pris əsol agin, nian in tətəhamnu rəkis nat megəh, kən matos nitan kən muwin əpəh imə e İkin Tasim Agin İkin, kən mos-ipən kəm Uhgın o nafəl rəkisən təfəgə rəha netənim.* Məto uarisig, katiləs-iarəp nat megəh u əpəh ihluə ikın e nimə tapolən min rəhalat, motəan ətip.† ¹² E nolən kitəh əm, Iesu təmiet rəkis e taon,‡ kən ikın əh in təməto nahmən e nipətin, kən mımis ikın əh, mamə nitan§ titun nafəl rəkisən təfəgə rat rəha netənim, mol ilat kotətuatip, motəsim, mamə ilat rəha Uhgın.* ¹³ Tol nulan, pəs kitat kətol mamə inu okotiet ihluə imətət ikın, motol kitəh kitat min əpəh ihluə.† Kən okotəkəike motətul matip mamə netənim okotol nulisən kəm itat, tahmen əm mə inun, kəmotol mihin lan.‡ ¹⁴ E nətueintən u, rəhatat kit taon ətuatip imətət ikın tikə, itəm otətətig lilin.§ Məto kitat koatəgəs-in rəhatat taon ətuatip itəm kotitun mamə otəpanuwa.*

* **13:4:** Mal 2:15 † **13:4:** Dut 22:22 ‡ **13:5:** 1 Tim 3:3 § **13:5:** Fil 4:11; 1 Tim 6:6-8 * **13:5:** Dut 31:6,8; Jos 1:5 † **13:6:** Sam 118:6,7 ‡ **13:7:** Hip 13:17, 24; 1 Kor 16:16 § **13:7:** Hip 6:12 * **13:8:** Sam 102:27; Hip 1:12 † **13:9:** Efes 4:14 ‡ **13:9:** Kol 2:7 § **13:9:** 1 Kor 8:8; Hip 9:10 * **13:10:** Hip 8:5 † **13:10:** 1 Kor 9:13; 10:18 ‡ **13:10:** Jon 6:48-58 § **13:10:** “Nagwənən” itəm katol sakrifais lan e “rəhatat olta” inun Kristo pisin əm (Jon 6:48-58). Pris min aupən, ilat kəmotitun nunən noanuwhəgin nat megəh min e sakrifais min neen ilat koatol o nos-ipənən kəm Uhgın. Məto kəsegəhan-inən kəm ilat o “nunən” Kristo, nipətin u mamə kəsotosən ron. * **13:11:** Lev 16:15 † **13:11:** Eks 29:14; Lev 4:12,21; 9:11; 16:27 ‡ **13:12:** Jon 19:17 § **13:12:** Rom 3:25 * **13:12:** Efes 5:26 † **13:13:** Luk 9:23 ‡ **13:13:** Hip 11:26 § **13:14:** Hip 12:27 * **13:14:** Fil 3:20; Hip 11:10; 12:22

¹⁵ Tol nulan, e nasituən rəha Iesu, pəs kitat kotos-ipən sakrifais rəhatat kəm Uhgın nian rafin. † Sakrifais mın u rəhatat, inun, okoatıləs-ipər nərgi Uhgın nian rafin, moatən-iarəp nərgin. ‡ ¹⁶ Sotaluinən o nolən təwir ne nawte-inən nat rəhatəmat tatig kəm netəm rəhalat nat kit tikə, § məto-inun in mın tahmen e sakrifais* itəm niki Uhgın tagien ron. † ¹⁷ Otol nəwia netəm-iasol mın e niməfak, ‡ kən motatig ahgin ilat. Ilat u, koatehm wır nəmegəhən rəhatəmat, § məsotamegən, məto-inu ilat kotitun məmə okotəike motən nəmtət lan kəm Uhgın məmə ilat kəmotol wək u, təhrol nulan. Itəmat nakotəike motol ilat nīkilat tagien o wək u. Okəmə itəmat noatol nīkilat təsagienən ron, nolən u okol təsasitu agin-əhən etəmat.

¹⁸ Otəfak otimat,* məto-inu ekotitun əsas məmə rəhatimat nolən in tətuatip əm, † kən ekotolkeike agin məmə nian rafin itimat ioatol nolən təwir əm. ¹⁹ Io ekolkeike pik məmə itəmat onəkotəkəike motətapəh-in o Uhgın, məmə io ekitun nitəlig-pa-mınən otəmat uəhai əm.

²⁰ Iatəfak mın otəmat mın məmə, Uhgın otasitu etəmat. Uhgın u, in nəukəti nəməlinuən. † Kən in təmol rəhatat İarəmərə Iesu təmegəh mın e nimisən, § məto-inu nitan təmaiu o nolən nəniəkisən lilin* in tətatig matəmegəh. † Iesu əh, in etəm təwir maprəkis o nehm wırən sipsip mın rəhan. † Iatəfak məmə Uhgın u, ²¹ in otos-ipinə natimnat wır mın rafin kəm itəmat, itəm otol itəmat nəkotahmen o nolən nat itəm in tolkeike. Kən iatəfak məmə, Uhgın otol wək e nəmegəhən rəhatat kitiəh kitiəh, § kən e nasituən rəha Iesu Kristo, in otol rəhatat nolən təwir təwir, kən nikin otagien pik ron. Kən pəs kotıləs-ipər nərgi Kristo ilis nian rafin, matuwın matuwın namnun tikə. Əwəh.*

²² Piak mın ne wınik mın. Naoa u rəhak təsəfəməh pikən. Məto iakətapəh əskasik otəmat məmə, otol-tu rəhatəmat nətəligən təfəməh mın məmə nakotətəlig-in rəhak nəghatən mın itəm otıləs-ipər nətəligən rəhatəmat.

²³ İakolkeike məmə onəkotitun məmə piətət u Timoti, ilat kəmotıləs-iarəp in e kalapus. Okəmə in otuwa uəhai əm, kən itımlau mın, ekiamnə.

²⁴ Itəmat otən təwir kəm netəm-iasol mın rəhatəmat, ne iəfak mın u imatəmat ikin. Netəm İtali kəmotən təwir kəm itəmat.

²⁵ Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwırən kəm itəmat rafin. Əwəh.

† **13:15:** 1 Pita 2:5 ‡ **13:15:** Sam 50:2-15; Hos 14:2; Aes 57:19 § **13:16:** Rom 12:13 * **13:16:** Fil 4:18
 † **13:16:** Sam 50:21-15; Hos 14:2 ‡ **13:17:** Hip 13:7,24 § **13:17:** Aes 62:6; Wək 20:28 * **13:18:** 1 Tes 5:25
 † **13:18:** Wək 23:1 ‡ **13:20:** Rom 15:33 § **13:20:** Wək 2:24 * **13:20:** Jen 17:7,13,19; Aes 55:3; 61:8; Esik 37:26; Mat 26:28 † **13:20:** Hip 9:20 ‡ **13:20:** Jon 10:11 § **13:21:** Fil 2:13 * **13:21:** Rom 11:36

Jemes

Naoa itəm Jemes təməte

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Jemes

?Pah təməte naoa u? Jemes, u in pia Iesu, in təməte naoa u. In etəm-iasol rəha niməfak əpəh Jerusalem.

?Təməte tatuwin kəm pah? Jemes təməte naoa u tatuwin kəm netəm Isrel itəm koatahatətə e Iesu Kristo motatig e nəptən pisin min rəha Iaihlua min.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Netəm-iasol min e netəm Isrel kəmotəhamnu Stipen, uarisig kotol nolən rat min e niməfak min əpəh Jerusalem. Kən tepət itəm kotahatətə e Iesu kəmotiet əpəh Jerusalem motuwın e ikin pisin pisin min. Məto nian əskasik min koatıləs-pikin əh ilat.

?Təməte naoa u o naka? Jemes təməte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhalat məto-inu kotatig e nian əskasik min. Kən molkeike məmə otəgətun ilat e nəukəti nahatətəən itəm tətuatip. Nian etəmim kit tətahatətə pahrien e Iesu Kristo, kən rəhan nolən rat min kotəuhlin motuwa motəwır. Tətapəs nolən rat min, kən matol nolən wır min.

Jemes tatən təwır kəm ilat

¹ Io Jemes, io slef rəha Uhgın ne Iesu Kristo, Iərəmərə rəhatat. Iatən təwır kəm itəmat noanol min rəha Isrel u tuelef itəm kotahatətə e Iesu, itəm nəmotiet motatig ikin min rafin e nətueintən.

Nahatətəən ne nenatigən

² Piak min ne winik min. Nian nəratən pisin pisin min koatuwa e rəhatəmat nəmegəhən, kən otehm natimnat min əh tahmen e natimnat itəm nikitəmat tətəgien pik əm lan.

³ Nəkoatol nəhlan məto-inu, itəmat nəkotitun məmə nian nəratən min koatıləs pikən rəhatəmat nahatətəən e Uhgın, kən nian nəkotol win lan, ilat okotol məmə nəkotitun nətul əskasikən məsin min. ⁴ Kən nian onakoatətul əskasik e nəratən min əh, kən onəkotuwa kəmətə e nahatətəən, kən nolən min ne nətəligən min rafin rəhatəmat okotətuatip motəsanən, kən nakotaskəlim nolən wır min rafin.

⁵ Okəmə itəmat kit, rəhan nenatigən təsahmenən, kən tolkeike məmə in otitun natimnat min itəm Uhgın tolkeike məmə otol, pəs in tətapəh-in-pən o Uhgın, kən Uhgın otos-ipən kəm in e nikin agien. Uhgın tətawte-in nitunən əh kəm netəmim rafin e nikin agien, kən məsəhaiən ilat o nat itəm koatətapəh-in. ⁶ Məto nian suah kit in tatətapəh o Uhgın nəhlan, in otəkəike mahatətə lan, kən rəhan nətəligən otəsolən kəiu lan, məto-inu etəm itəm rəhan nətəligən kəiu, rəhan nətəligən tətən əpnəpın əm, in tahmen e peau-peau min əpəh itəhəi itəm nimətag tətəhig-əhig ilat. ⁷ Okəm-naka nikin tatəht məmə Iərəmərə otos-ipən nat kit kəm in, məto kəp, otəsosən. ⁸ Etəmim itəm tatos nətəligən kəiu nəhlan, okol təsətul əskasikən e nat kit itəm nikin tatəht məmə otol.

⁹ Piatat kit itəm in ləhau, kən rəhan nautə tikə, nikin otəkəike magien məto-inu in etəm-iasol e niganəmti Uhgın. ¹⁰ Kən pəs etəm itəm rəhan nautə tepət, nikin tagien min o nat u itəm in titun məmə in nıpahrienən, məmə Uhgın otos-iəhau, məto-inu in tahmen e nəguinig itəm otəpanikə. ¹¹ Nian mit tatər, tape-ape tape-ape, kən matəhg nagwən nig tauke məmə, kən rəhan nəwırən təmikə. Tahmen əm e etəm rəhan nautə tepət. Nian tatol rəhan wək min matos nautə tepət lan, kən in min otəpanikə.

¹² Etəmim itəm tatətul əskasik nian nəratən tatuwa e rəhan nəmegəhən, in tətətig e nəwırən pahrien, məto-inu, nian tinol win e nəratən min əh, kən Uhgın otos-ipən kəm

in rəhan nətouən, inu nəmegəhən lilin. Uhgın təmən-iəkis rəkis məmə nəmegəhən lilin u, in rəha netəmim itəm kotolkeike in.

¹³ Nian nat kit tatiuw-pən suah kit məmə in otol təfagə rat, okol in təsənən məmə Uhgın tatos-ipən-os-ipən o nolən təfagə rat mın, məto-inu okol nat kit tasiuw-pənən nətəligən rəha Uhgın məmə in otol təfagə rat, kən Uhgın təsos-ipən-os-ipənən təfagə rat kəm etəmim.

¹⁴ Məto nətəligən rat atip rəha etəmim, in tatos-ipən-os-ipən kəm in, kən matiuw-pən in məmə in otatətəlig-in. ¹⁵ Nətəligən rat tatoe-in təfagə rat, kən nian təfagə rat tınuwa mınepət, kən tatuwa in nımısən.

¹⁶ Piak mın ne wınik mın itəm iakolkeike pik itəmat. Sotegəhan-inən məmə suah kit oteiuə-in itəmat məmə Uhgın in etəm rəha nos-ipən-os-ipənən kəm netəmim o nolən təfagə rat. ¹⁷ Natımnat wır mın rafın ne natımnat rafın itəm kotətuatip, koatısı-pən əm o Uhgın əpəh ilis itəm təmol nəhag-əhagən mın rafın əpəh e neai. Məto nolən rəha Uhgın tol pısın e natımnat mın u itəm kotaliwək e neai, kən kotol məmə nəghanpıs koatətəu-pən. Uhgın təsol pısınən. In tətətig tətətig. ¹⁸ Kən e rəhan əm nətəligən, Uhgın təmitəpun məmə kitat kəmotuwa nenətın mın nian kəmotahatətə e nəghatən pahrien rəhan. In təmol nəhlan məmə e natımnat rafın itəm in təmol, kitat pısın əm rəhan nat keike, kotahmen e nəgwənən wi e rəhan nasumən.

Ətəlig-in kən mol nəghatən rəha Uhgın

¹⁹ Piak mın ne wınik mın itəm iakolkeike pik itəmat. Nıkitəmat otəkəike matəht nəghatən u. Pəs itəmat kitiəh kitiəh onəkotəkəike motətul matip o nətəligən, məto onəsotafıg-afıg pikən o nəghatən, sotolən məmə neməha tatol uəhai əm itəmat, ²⁰ məto-inu nian neməha tatol suah kit, neməha u təsoe-inən noan itəm tətətuatip Uhgın tolkeike.

²¹ Otərakin rəkis nolən mın rafın itəm tamkımik, ne təfagə rat mın itəm kotepət e nəmegəhən rəhatəmat. Uhgın təmələhəu-pən rəhan nəghatən e nıkitəmat, kən nəghatən əh rəhan tıtun nosmegəhən itəmat. Kən təwır məmə nakotos-iəhau rəhatəmat nətəligən, kən moatətəlig-in wır nəghatən u.

²² Sotətəlig-in əmən nəghatən rəha Uhgın, məto otətəlig-in kən motol nat naka itəm tatən. Okəmə nakotətə məsotolən nəghatən u, kən nakoateiuə-in atip əm itəmat. ²³ Etəm tatətə kən məsolən nəghatən u, in tahmen-pən e etəmim itəm tateranəm wır e klas matəplan narmın, ²⁴ kən nian tınəranəm rəkis magım, mətaluın uəhai əm məmə nıganəmtın tahro min-nulan. ²⁵ Məto etəmim itəm tatətəg-pən əskasık e lou itəm tətətuatip agın u tatıkis netəmim,* kən matol e nian mın rafın, məsaluınən nat itəm təmətə, məto in tatol, in otətətig e nəwırən pahrien nian in tatol nəhlan.

²⁶ Okəmə suah kit nıkin təht məmə in tatətəu-pən wır nolən mın rəha nəfakən, məto tatəghat-pən əm məsətəlig-in wırən rəhan nəghatən mın, in tateiuə-in atip əm in, kən rəhan nolən mın rəha nəfakən in nat əpnapın əm. ²⁷ Nolən mın rəha nəfakən itəm rəhatat Tata Uhgın tatəplan məmə in tətətuatip wır kən nəratən tıka lan kotol nulan: iəfak kit tətəkəike matehm wır suakəlh mın ne nəutahlımıs mın e nəratən mın rəhalat. Kən matəkəike matehm wır nəmegəhən rəhan məmə nolən rat mın rəha nətueintən otəsolən məmə in otamkımik lan.

2

Sotehmən netəmim neen məmə ilat ilis kotaprəkis-in netəmim neen

¹ Piak mın ne wınik mın. Itəmat nakotahatətə e Iesu Kristo, İərəmərə rəhatat itəm ilis agın kən katisiai-in pik. Məto təsəwırən məmə nəkotol təwır kəm suah kit kən moatehm

1:18: Jon 1:13 **1:20:** Pri 7:9 **1:21:** Kol 3:8; 1 Pita 2:1 **1:22:** Mat 7:24-26; Rom 2:13 * **1:25:** Nəghatən u, “lou itəm tətətuatip agın u tatıkis netəmim,” tatəghat-in suatip rəha nahatətən məmə suah kit otuwa mətuatip e nıganəmti Uhgın. Kən okəmə suah kit tatətəu-pən suatip əh, Uhgın tatıkis in e nəsanənən rəha təfagə rat, kən tatıkis in e nalpınən itəm in təike mos. Əplan-tu Kal 5:13-14. **1:25:** Rom 8:2; Jem 2:12

məmә in ilis, kən moatehm rat suah kit mīn moatol tərāt kəm in. ² Tol mə inu ne. Suah kəiu katuea e niməfak rəhatəmat. Suah kit tatuwin-in napən wīr mīn u nəmtilat tiəkis, ne noanat mīn kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. Kən suah kit mīn tatuwin-in e napən rat mīn əm. ³ Təsəwīrən məmә nakotos-ipən nisaiian kəm etəmim itəm tatuwin-in natimnat wīr mīn, motən-ipən məmә, “Wa, məpələh u ikin təwīr ikin.” Məto etəm tatuwin-in napən rat mīn, nakotən-ipən kəm in məmә, “Ətul-pən əpəh,” o “Əpələh əm e nisip.” ⁴ Nian nəkoatol nolən tol min-nulan, nakoatehm netəmim neen məmә ilat ilis taprəkis-in netəmim neen mīn, kən e rəhatəmat nətəligən rat, nakotakil netəmim.

⁵ Piak mīn ne wīnik mīn itəm iakolkeike pik. Otətəlig-in-tu. Uhgīn təmitəpun rəkis ian-rat mīn rəha nətueintən məmә rəhalat nahatətəən e Kristo otepət. Kən təmitəpun mīn ilat məmә okotos nərəmərəən rəha Uhgīn itəm təmən-iəkis məmә rəha netəmim itəm kotolkeike in. ⁶ Məto itəmat nəmotehm rat ian-rat mīn. ?Məto netəmim pah mīn u koatol nahməən kəm itəmat, kən moatiuw-pən itəmat e kot? ?Netəm rəhalat nautə tepət, o kəp? Əwəh, ilat əh. ⁷ Kən netəm mīn u koatəghat rat e nərgīn u ilis, nərgi İesu itəm rəhan u itəmat.

⁸ Lou rəha Kig itəm tətətig e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmә, “Olkeike ik kit tahmen əm məmә nakolkeike atip ik.” In təwīr pik otəmat okəmә nəkoatətəu-pən pahrien nəghatən u. ⁹ Məto okəmә nakoatehm netəmim neen məmә ilat ilis taprəkis-in netəmim neen mīn, nəkoatol təfagə rat, kən nəghatən rəha Lou tatən məmә itəmat netəm rəha nətəghlən Lou. ¹⁰ Tol nəhlan məto-inu, etəmim kit itəm təmətgəhl nəghatən kitiəh əm rəha Lou, təmol təfagə rat tahmen-pən əm məmә in təmətgəhl nəghatən mīn rafin rəha Lou. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, Uhgīn u itəm tatən məmә, “Sakləh-inən pətan,” in Uhgīn kitiəh əm itəm tatən məmә, “Sohamnuən etəmim.” Kən okəmә nəsoakləh-inən nipitan, məto nəmotohamnu netəmim, itəmat netəmim itəm nəmotətgəhl Lou.

¹² Nian nəkoatəghat kən motol nat kit, otol nolən mīn rəha netəmim itəm kotitun məmә Uhgīn otakil ilat e lou itəm tatikis ilat. ¹³ Otol nəhlan məto-inu okəmә suah kit təsasəkitunən netəmim, kən Uhgīn mīn otəsasəkitunən suah u nian in otakil netəmim. Məto okəmә itəmat nakotasəkitun netəmim, kən Uhgīn otəsəkitun itəmat, kən mən-ipinə məmә onəsotosən nalpinən e nian in otələhəu-pən nəghatən rəha nalpinən kəm netəmim.

Nahatətəən ne wək wīr mīn

¹⁴ Piak mīn ne wīnik mīn. ?Okəmә suah kit tatən məmә tətəhatətə e İesu Kristo, məto in təsolən wək wīr kit, kən rəhan nahatətəən in təwīr o nat kit? Kəp. Nahatətəən tol nəhlan, okul təsosmegəhən suah kit. ¹⁵ Tol mə inu ne. Piatat kit o wīnitat kit, rəhan napən tikə, kən nigīn nagwənən təsahmenən. ¹⁶ Kəm-naka itəmat kit tatən-ipən kəm in məmә, “Atuwin, pəs Uhgīn otasitu lam, kən onəsətəpən, onakagwən wīr.” ?Məto okəmә in təsolən nat kit məmә otasitu lan, in təmol nat wīr naka? ¹⁷ E nolən əh inəh, okəmә suah kit tatos nahatətəən pisin əm, məto məsolən wək wīr kit tətəu-pən, kən rəhan nahatətəən təmimis, nipətin tikə.

¹⁸ Məto okəm-naka suah kit otən məmә, “Netəmim neen koatos nahatətəən, kən netəmim neen koatol wək wīr mīn.” Məto iatən kəm ik nəhlan məmә, “Okəmә esəhmən rəham wək wīr mīn, kən esitunən okəmә rəham nahatətəən in nipahrienən, o kəp. Məto nian onakehm wək wīr mīn rəhak, kən tatəgətun məmә nahatətəən rəhak, in nipahrienən.” ¹⁹ Inu nəghatən kit itəm nəmən nipahrienən lan məmә, “Uhgīn kitiəh əm.” !Təwīr ron ik! Məto iərmis mīn, ilat mīn kotitun məmә nəghatən əh in nipahrienən, kən moatasiəp katəgin pik. ²⁰ !Ik rəhm-kapə tikə! Etəmim itəm tətəhatətə, məto təsolən wək wīr mīn, rəhan nahatətəən in nipətin tikə. Pəs ekəgətun ik e nat kit itəm otən kəm ik məmә inu nipahrienən.

2:1: Wək 10:34-35; Jem 2:9

2:5: 1 Kor 1:26-28

2:8: Mat 19:19; Kal 5:14

2:11: Eks 20:13-14; Rom 13:9

2:12: Jem 1:25; 1 Pita 2:16

2:13: Mat 5:7; 18:21-35

2:15: 1 Jon 3:17

2:18: Kal 5:6

²¹ Nikim otəht tipitat u Epraham. Uhgın təməplan məmə in tətuatip e niganəmtin e wək itəm təmöl, mətö-inu təmos nətın u Aisak, muwin mələhəu-pər e olta. ²² Kən rəhan nahatətəən ne rəhan wək min kətioal nat kitiah, kən rəhan nahatətəən təmoe-in noan, inu rəhan wək min. ²³ Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgın təmuwa mol nıpahrienən, tatən məmə, “Epraham təmahatətə e Uhgın, kən Uhgın təmən məmə Epraham in tətuatip e niganəmtin.” Kən katən məmə in ioli Uhgın. ²⁴ Kən roiu nəkitun nehmən məmə, Uhgın tatol suah kit tətuatip e niganəmtin o natimnat itəm tatol, mətö sənəmə e nahatətəən pisin əm rəhan.

²⁵ Kən e nolən əh inəh, Uhgın təməplan məmə Rehap u, pətan rəha suatip, in təmuwa mətuatip e niganəmti Uhgın o wək itəm təmöl, kən wək u məmə in təmatehm wir iahləpis anion mil rəha Isrel, kən mahl-ipən ilau e suatip pisin kiatəlig mətian. ²⁶ Nıpəti etənim, okəmə namegən tikə lan, təmimis. Kən e nolən əh inəh, kitat kit itəm tatos nahatətəən, mətö təsölən wək wir min, rəhan nahatətəən təmimis.

3

Namitəm ne rəhan wək

¹ Piak min ne winik min. Təsəwirən məmə itəmat tepət nakotuwa iəgətun min rəha niməfak, mətö-inu nəkotitun məmə Uhgın in otəplan wir kən makil nəmegəhən rəhatəmat iəgətun min, taprəkis-in netəm əpnəpin. ² Nıpahrienən, kitat rafin koatəme e nəmegəhən rəhatat nian tepət. Mətö okəmə suah kit təsəmeən e rəhan nəghatən, nat u tatəgətun məmə in etəm mətə, kən nətəligən rəhan titun nehm wirən rəhan min nolən min rafin.

³ Tol məmə nat min u ne. Katətu-pən pit e nohli hos məmə otol nəwia etənim, kətəalalin rəhn-kapə hos, kən tatəuhlin nıpətin rafin. ⁴ Kən nego, in iahgin, kən nımətag asol tatəhtig, mətö stia in nat əkəku kit itəm nian kapten tətəlalın, kən nıpəti nego asol rafin tateko-pən əh kapten tolkeike məmə okian-pən ikin. ⁵ E nolən əh inəh, namitəm in nat kit nətın, mətö titun niuw-pamən nat asol min. Nikitəmat təht-tu, noanəmtahlı nigəm əkəku kit titun nuəpən mus nig mətö tepət. ⁶ Kən nıpahrienən, namitəm in tahmen-pən e nigəm. Namitəm in noli nıpəti etənim itəm nəratən min rafin rəha nətueintən u kotərioah wir lan. Kən nəratən min rəhan koatərakın nəmegəhən rafin rəhatat. Kən Setan əm tətahl nigəm e namitəm. Kən namitəm tətahl nigəm rat e suatip min rafin e nəmegəhən rəhatat matərakın natimnat rafin.

⁷ Netənim kotitun nahkulən e nat iarupın min məmə okotuwa kəpou, inəh nat megəh min, ne mənig min, ne nat kotəkiəh min, ne nat itəm kotatig itəhəi. Netənim kəmotahkul elat kotəpou. ⁸ Mətö etənim tikə otahkul e namitəm təpou. In nat iarupın tatol wael, mərioah e nəratən ne nakonən rəha nımisən.

⁹ E namitat, kotənwiwi İərəmərə Tata Uhgın rəhatat, kən e namitat kotən rat netənim lan itəm Uhgın təmöl ilat kotol məmə in ne. ¹⁰ Nohlitəm kitiah əm tatən-iarəp nənwiwian ne nən ratən. Piak min ne winik min. Pəs okəsölən min-nəhlan. ¹¹ Nəhau wir ne nəhau arıp, okol kəsiasipənən e nəmti nəhau kitiah. ¹² Piak min ne winik min. ?Nig u fik otoe-in noa olif? ?Kən nol u krep otoe-in noa fik? !Kəp! Kən nəmti nəhau arıp təsos-ipamən nəhau wir.

Nenatigən təwir itəm tətisi-pən o Uhgın

¹³ ?Suah kit əh-ikin ilugin etəmat itəm nikin təht məmə in tenatig wir kən mitun nat naka itəm Uhgın tolkeike? Təwir. Kən pəs in otol wək wir min e nolən itəm tətisi-pən e nenatigən, inəh nolən rəha etənim itəm rəhan nətəligən ləhau. Kən nolən ətuatip rəhan otəgətun nenatigən ne nitunən rəhan. ¹⁴ Mətö okəmə nikitəmat təht məmə nakotenatig, mətö nikitəmat tərıoah e netetən, kən nakoatətəlig-in atip əm itəmat o niləs-ipərən itəmat, tol nəhlan, nakoateiuə-in atip əm itəmat. Sotəghat ausit pikən o nenatigən eiueiuə

rəhatəmat, məto-inu kəsənəmə nolən u rəha etəmim u tenatig. ¹⁵ Nenatigən tol min-nəhlan təsisi-pənən e nego e neai, məto rəha nətueintən əm u, ne nətəligən rəha etəmim, ne rəha Setan. ¹⁶ Tol nəhlan məto-inu nian netəmim koatetet motolkeike məmə koatos-ipər atip ilat, kən netəmim koatətəu-pən əm rəhalat atip nətəligən moatol nərətən, kən nolən tərət rafin kotet-arəp.

¹⁷ Məto etəm itəm tatos nenatigən itəm tətisi-pən e nego e neai, rəhan nolən tol min-nulan. Nat aupən, rəhan nəmegəhən in tətuatip wır, kən in tolkeike pik nəməlinuən, kən in etəm mətig, in tətisi-ai-in nətəligən rəha netəmim pisin pisin min, kən in tərıoah e nasəkitunən, kən matoe-in noan tepət e nəmegəhən rəhan, in tatehm netəmim məmə kotahmen-ahmen əm, kən təsənən nat kit kən matol nat pisin. ¹⁸ Netəm rəha nəghat-inən nəməlinuən, kotahmen-pən e netəmim itəm kəmotəfe nıkti nat e nasumən, kən tatəwiə matoe-in noan. Okəm kotol natimnat min əh motasitu e netəmim o nələhəuən nəməlinuən, kən ilat okotəplan noan məmə in nətuatipən.

4

Nolən rəha nuwamən iuəhkır o nətueintən, o Uhgın

¹ ? Naka u nəukəti nəmouən ne nərgəhəuən rəhatəmat? Natimnat min əh koatuwa məto-inu itəmat nakotolkeike nətoən təwır e nıpətətəmat, kən nətəligən min əh rəha nətoən təwır, ilat koatol fait e nıkitəmat kitiəh kitiəh məmə okotuwa netəm-iasol min e nəmegəhən rəhatəmat. ² Nıkitəmat tatuwın o natimnat rəha netəm pisin, məto nəsosən, kən nakotərgəhəu moatəmou ron. Nakoatolkeike natimnat neen, məto nəsosən. Kən məta onəkotohamnu netəmim ron. Nəməsosən natimnat məto-inu nəsoətəpəh-inən o Uhgın. ³ Kən nian nakotəpəh-in, məto nəsosən, məto-inu nəmotəpəh-in e nətəligən itəm tərət məmə otol itəmat atip əm nakotəto təwır lan.

⁴ Itəmat nəkotahmen e pətan itəm təsisi-ai-inən rəhan iərman, tapəs kən matətəu-pən əpnəpın əm nəman. E nolən əh inəh, itəmat nəmotapəs Uhgın kən moatətəu-pən natimnat rəha nətueintən. Nəkotitun o kəp məmə, etəmim itəm tolkeike pik natimnat rəha nətueintən, in tatətəhau Uhgın. Kən etəmim kit itəm tətəpən məmə otolkeike natimnat rəha nətueintən, in tatuwa məmə in tıkimır rəha Uhgın. ⁵ Kən nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgın sənəmə nəghatən əpnəpın əm. Tatən məmə, “Uhgın tolkeike pik məmə nıkitat itəm in təmos-ipa kəm kitat, otuwın əm ron.” ⁶ Məto Uhgın tətawte-in rəhan nəwırən tatuwa matahgoau kəm kitat. O nat əh, Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Uhgın tətəhtosig-in netəm kotsausit, məto tətawte-in rəhan nəwırən kəm netəmim koatos-iəhau rəhalat nətəligən.”

⁷ Kən tol nəhlan, otos-iəhau itəmat kən motatig ahgin nelmi Uhgın. Otətul əskasik nian Setan tatuwa matos-ipən-os-ipən kəm itəmat, kən in otaiu muwın isəu otəmat. ⁸ Otuwın iuəhkır o Uhgın, kən in otuwa iuəhkır otəmat. Itəmat u nol təfagə rat, otaikuas e nelmitəmat. Kən itəmat u rəhatəmat nətulən kəiu, otol nıkitəmat tətuatip. ⁹ Təwır məmə nıkitəmat otahmə məpou, kən nakotasək əfəməh o rəhatəmat təfagə rat. Otəuhlin rəhatəmat naləhən otuwa nasəkən, kən rəhatəmat nəgienən otuwa nıkin əpou. ¹⁰ Otos-iəhau rəhatəmat nətəligən tuwın kəm İərəmərə, kən in otıləs-ipər itəmat.

¹¹ Piak min ne winik min. Sotəghat ratən e nərgitəmat min. Okəmə suah kit tatəghat rat e nərgi pian kit, o in tatələhəu nəghatən kit məmə in təmol təfagə rat kit,* kən suah əh, in tatəghat rat e lou† matələhəu nəghatən məmə lou təsahmenən məmə in otol rəhan

3:18: Mat 5:9 **4:1:** Rom 7:23 **4:4:** Rom 8:7; 1 Jon 2:15 **4:6:** Prov 3:34; 1 Pita 5:5 **4:7:** Efes 6:12 **4:8:** Aes 1:16; Sek 1:3; Mal 3:7 **4:10:** Job 5:11; 1 Pita 5:6 * **4:11:** Nəghatən u rəha James nıpətın təsənən məmə kitat okəsotəgətunən təfagə rat rəha netəmim. Nəghatən min tepət e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə kitat kotəkəike motəgətun təfagə rat rəha etəmim məmə in otiet rəkis lan. Məto kotəkəike motol e nətəligən itəm tətətig ələhau. Kal 6:1; Luk 17:3; 2 Tim 3:16; Jem 5:20; Kal 5:21; 1 Tes 5:14; 2 Tes 3:15; Taet 3:10. † **4:11:** “Lou” e ves u tatəghat-in ‘lou rəha nolkeikən.’ Əplan-tu Jem 2:8

wæk, o kəm-naka lou in nat əpnapin əm. Kən nian nakoatəplan lou məmə in təsahmenən, itəmat nəkəsotətəu-pənən lou, mətə nəmotər kəpələh-pər e lou, kən məsotatig ahginən lou. ¹² Uhgin əm in tatos-ipa Lou, kən in əm tətakil netəmim matələhəu nəghatən lan. Kən in titun nosmegəhən, kən mītun nərəkənən. ?Mətə itəmat, nikitəmat təht məmə itəmat Uhgin mīn, məmə nakotakil təfagə rat mīn rəha piatəmat mīn motuəh ilat? !Kəp!

Nəghatən ausit

¹³ Otətəlig-in-tu, itəmat netəm nakoatən məmə, “Roiu o olawig, kotuwīn e taon u o taon əh, motatig e nup kit, motol bisnes ikīn, kən moatargətāin mənī.” ¹⁴ ?Nakotahro kitun məmə naka u otuwa olawig? ?Nəmegəhən rəhatəmat in naka? Itəmat nəkotahmen e nəhaniəm itəm tətatig noan məsīn əm kən matig mikə mīn. ¹⁵ Mətə nəghatən itəm tətuatip məmə onəkotən in tol nulan, nəkotəkəike motən məmə, “Okəmə in nəwīa Iərəmərə pahrien, kən ekotatig kən motol natimnat mīn u, o natimnat mīn əh.” ¹⁶ Mətə roiu, nakotəghat ausit moatos-ipər pik itəmat. Kən nəghatən mīn əh itəm nakoatən, ilat rafin kotərat.

¹⁷ Tol nəhlan, etəmim itəm titun nat kit itəm tətuatip məmə otol, mətə təsələn, in tatol təfagə rat.

5

Nəghatən tatuwīn o netəm rəhalat nautə tepət

¹ Itəmat netəm rəhatəmat nautə tepət. Otətəlig-in-tu nəghatən u. Təwir məmə nakotəto tərət motasək əfəməh o nərātən itəm tatuwa otəmat. ² Rəhatəmat nautə tīnəmnəmīt rəkis, kən wīn mīn kīnoaton rəhatəmat napən. ³ Rosta tatus rəhatəmat iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa. Kən rosta mīn okotən-iarəp nolən rat mīn rəhatəmat kən motus nīpətītəmat tahmen e nīgəm. Nian rəha namnun nian tatuwa iuəhkīr, mətə itəmat nəmotargətāin rəhatəmat nautə mīn. ⁴ !Otətəlig-in-tu nat u! Rəhatəmat iolwək mīn kəmotəulək e rəhatəmat nasumən mīn, mətə nəmotakləh-in mənī məsīn rəhalat. Kən nətəuən itəm nəməsotos-ipənən kəm ilat, koatən-iarəp rəhatəmat nolən rat mīn. Iərəmərə Əsanən Pīk Agīn, tīnatəto nasəkən rəha iolwək mīn rəhatəmat. ⁵ E nətueintən u, itəmat nəmotatig e nəmegəhən itəm tīmətig əm, nəmotol nikitəmat tagien o rəhatəmat nautə e nian itəm otəsuwəhən Uhgin otakil muəh mələhəu nəghatən o rəhatəmat nolən rat mīn. Itəmat nəkotahmen e nat megəh mīn itəm kətagwən ilat, kol kotasis-asis o nian rəha nohən ilat. ⁶ Nəmotiuw-iarəp netəmim itəm kotətuatip e kot, kən motakil motuəh motələhəu nəghatən motohamnu ilat, kən ilat kəməsotələn nat kit məmə okotən-iahau itəmat.

Nətəligən əfəməh e nian rəha nərātən

⁷ Piak mīn ne wīnik mīn. Otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəməh nian nakoatəsahgin məmə Iərəmərə otītəlig-pa mīn. Nikitəmat tətəht nolən rəha suah kit rəha nasumən. Tatəsahgin nian ətuatip rəha nətəən nīmāi, kən matəsahgin nian rəha nəfəən, kən mos rəhan nətəligən təfəməh nian matəsahgin mətəarus-pən tīnimətə, kən matəulək-in rəhan nagwənən keike. ⁸ E nolən əh tahmen əm, itəmat mīn, otol məmə rəhatəmat nətəligən otəfəməh, kən motətul əskasik, mətə-inu otəsuwəhən Iərəmərə otītəlig-pa mīn.

⁹ Piak mīn ne wīnik mīn. Sotəghat-əghatən o nən ratən itəmat mīn məmə nikitəmat təsagienən o natimnat mīn neen. Okəmə nəkotol nəhlan, Uhgin otakil mələhəu-pən nəghatən o rəhatəmat nolən rat mīn. !Roiu agīn-əh tatətul matip, kən otəsuwəhən tuwa mol!

¹⁰ Piak mīn ne wīnik mīn. Nikitəmat tətəht-tu ien mīn aupən itəm kəmotən-iarəp nəghatən mīn e nərgi Iərəmərə. Rəhalat nəmegəhən tatəgətun kitat məmə rəhatat nətəligən otəkəike məfəməh e nian nərātən tatuwa. ¹¹ Kən nəkotitun inu, katən məmə

netəmim itəm koatətul-iəkis e nian nərātən tatuwa, ilat koatatig e nəwīrən pahrien. Nəmotəto namnusən rəha Jop məmə təmətul əskasik e nian iəkis mīn, kən motitun nalpəkauən wīr rəha lərəmərə o Jop, kən uarisig e nian tepət rəha nərātən, lərəmərə təmōl təwīr aḡin kəm in. Kən tol nəhlan, sotaluinən məmə niki lərəmərə təmər marioah e nasəkitunən kitat, kən nikin tītahmə otat.

¹² Piak mīn ne wīnik mīn. Nat u in nat keike, məmə nəsosən noanawīl. Sotosən noanawīl e nego e neai, o nətueintən, o nat kit mīn. Nian rafin, otən əm nīpahrienən. Nian itəmat kit otən məmə, “Əwəh,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nīpahrienən. Kən nian itəmat kit otən məmə, “Kəp,” kən rəhan nəghatən otəkəike mol nīpahrienən. Okəmə suah kit təsōlən nəhlan, kən Uhgīn otələhəu-pən nəghatən rəha nalpīnən kəm in.

Nəfakən itəm noan əh-ikīn

¹³ Okəmə itəmat kit tətatiḡ e nərātən, təwīr məmə otəghat kəm Uhgīn e nəfakən. Okəmə itəmat kit nikin tagien, təwīr məmə otan napuən mīn rəha nənwīwīən. ¹⁴ Okəmə suah kit tatimīs, təwīr məmə otaun-in elta mīn rəha nīməfak məmə okotuwa kəfak lan, kən motol-pən oellan e nərgi lərəmərə. ¹⁵ Kən nian ilat koatahatətə məmə Uhgīn otol-wīr suah əh, kən motəfak lan, rəhalat nəfakən in suatip məmə lərəmərə otol məmə etəm tatimīs otəto təwīr mīn. Kən okəmə in təmōl təfagə rat kit itəm tatiuw-pa nīmīsən, kən Uhgīn otafəl rəhan təfagə rat. ¹⁶ Tol nəhlan, təwīr məmə nakoatən-iarəp rəhatəmat nolən rat mīn kəm itəmat mīn, kən motəfak otəmat mīn pəs motəmegəh. Suah kit itəm tətuatip, rəhan nəfakən in təsənən, kən tatoe-in noan. ¹⁷ Elaija in etəmim kit tahmen əm e kitat. Kən in təməfak təməfak məmə otəsəfikən, kən nuhuən təməsəfikən mos nup kisil ne məwīḡ sikis. ¹⁸ Kən təməfak mīn, kən Uhgīn təmahl-īpa nuhuən tuwa mīn, kən nasumən rafin, nəgwənən təmatig mīn elat.

Iuw-pa mīn netəmim kəmotuwīn isəu e rəhalat nahatətəən

¹⁹ Piak mīn ne wīnik mīn. Okəmə itəmat kit tateko mətapəs suatip rəha nīpahrienən, kən okəmə suah kit mīn tatiuw-pa mīn, ²⁰ təwīr məmə nəkotitun nat u məmə, etəm u itəm otol iol təfagə otitəlig-pa mīn e suatip rəha nīpahrienən, in otosmegəh suah u o nīmīsən, kən otol suatip məmə Uhgīn otafəl rəkis təfagə rat mīn tepət rəha suah əh.

5:11: Eks 34:6; Job 1:21-22; 2:10; Sam 103:8

5:12: Mat 5:34-37

5:14: Mak 6:13

5:15: Mat 17:18-20

5:17: 1 King 17:1; 18:1

5:18: 1 King 18:42-45

5:19: Kal 6:1

1 Pita

Naoa itəm Pita təmaupən mətə

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Pita

?Pah təmətə naoa u? Pita təmətə naoa u.

?Təmətə tatuwin kəm pah? Təmətə naoa u tatuwin kəm netəmim rəha Uhgın itəm kotatig ikin pisin pisin e profens min rəha Pontas, ne Kalesia, ne Kapetosia, ne Esia, ne Pitnia (1 Pita 1:1). Roiu katən nərgi nəptən min əh məmə Turke.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? E nian əh, etəm-iasol rəha Rom, nərgin u Nero, təmərəkın pik niməfak. Təmoh niməfak min neen kotimis, kən moh neen. Otəsuwəhən toh Pita.

?Təmətə naoa u o naka? Pita tolkeike məmə otıləs-ipər nətəligən rəha iəfak min itəm kotatig e nərətən. In tolkeike məmə okotətul əskasik e rəhalat nahatətən kən moatol nat kit itəm təwir, nat əpnapin nərətən tatuwa.

Pita təmən təwir kəm ilat

¹ Io Pita, io aposol kit rəha Iesu Kristo. Iatən təwir kəm itəmat netəm rəha Uhgın itəm nəkotatig ikin min rafin əpəh e profens min u Pontas, ne Kalesia, ne Kapatosa, ne Esia, ne Pitinia. Uhgın təmitəpun rəkis itəmat, kən imatəmat ikin sənəmə nətueintən u, itəmat iapispis min əm u ikin-u. ² Tata Uhgın təmitəpun itəmat mətə-inu, aupən aupən agin, təmöl rəhan nalpəkəuən mələhəu, kən in tinitun rəkis suatip min rafin rəha nəmegəhən rəhatəmat. Kən Narmın Rəhan tatol itəmat nakotətul pisin kasim məmə, nəkotol nəwia Iesu Kristo, kən nitan taikuas etəmat e nolən rat min rəhatəmat.*

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən tepət kəm itəmat.

Otənwiwi Uhgın o nalpəkəuən rəhan

³ !Pəs kotənwiwi Uhgın itəm in Uhgın ne Tata rəha Iərəmərə Iesu Kristo rəhatat! E nasəkitunən asol rəhan, in təmöl məmə kitat kotaiir-pən e nəmegəhən wi, kən moatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən lan. Tatuwa min-nəhlan mətə-inu Iesu Kristo təməmegəh min e rəhan nimisən. ⁴ Kən e nəmegəhən wi u, kitat okotos natimnat wir min əpəh e nego e neai itəm Uhgın təmələhəu pisin məmə rəhatat. Kən nat u okol təsəmnəmitən, kən okol təsəmkimikən, kən okol rəhan nəhag-əhagən təsikəən. ⁵ E nahatətən rəhatəmat, nəsanənən rəha Uhgın tatətulosig-in itəmat mətəorus-pa in otosmegəh itəmat, kən Uhgın otol əp rəhan nosmegəhən e namnun nian.

⁶ Nikitəmat tətəgien o nat u, nat əpnapin okəmə nian iəkis pisin pisin min koatuwa pap e rəhatəmat nəmegəhən. Mətə koatuwa o nian əkuəkır əm. ⁷ Nian iəkis min əh moatuwa məmə okotəgətun məmə itəmat nakotahatətə pahrien. Iəen u kol tatipit-ipit, in nat kit itəm nigəm tatus mətəfəl rəkis in rat min lan. Kən nian iəkis min əh kotahmen e nigəm itəm tatus rəhatəmat nahatətən mətəfəl rəkis in rat min lan. Iəen u kol, in nat təwir, mətə otəpanikə min nian kit. Mətə rəhatəmat nahatətən, in nat təwir taprəkis-in iəen u kol. Kən o rəhatəmat nahatətən, Uhgın otənwiwi itəmat, mıləs-ipər nərgitəmat, mosipən nisaiian asol kəm itəmat e nian Iesu Kristo otuwa met-arəpa lan. ⁸ Nat əpnapin nəməsotəplan papən Iesu Kristo, mətə nakoatolkeike. Kən nat əpnapin nəsotehmən u-roiu, mətə nakotahatətə lan. Kən nikitəmat təmər marioah e nagienən itəm in təwir agin-əh taprəkis, kən okol suah kit təsənən nəwirən rəha nagienən əh. ⁹ Nikitəmat tətəgien

* **1:2:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, Uhgın “təmorautin nita Iesu etat” u nipətin məmə tətəikuas etəmat o nolən rat min. Afın min e nəghatən min u “tətorautin nitan” ne “nitan taikuas e netəmim”: Lev 14:6-7; Sam 51:7; Eks 24:5-8; Hip 9:19; 1 Jon 1:7. **1:4:** Kol 1:12 **1:5:** Jon 10:28; 17:11 **1:6:** Jem 1:2; 1 Pita 5:10 **1:7:** Prov 17:3; Sek 13:9; Mal 3:3; Jem 1:3 **1:8:** Jon 20:29; 2 Kor 5:7

nəhlan məto-inu itəmat noatos nat u itəm nakotahatətə lan, inu məmə Uhgın otosmegəh rəhatəmat nəmegəhən.

¹⁰ Suatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim lan, in nat kit itəm ien mīn aupən kəmotolkeike pik məmə okotitun tuwīn təhmīn mīn, kən tol nəhlan kəmotafin kategəs-in wīr nətəligən mīn lan. Kən ilat kəmoatəghat-in nəwīrən u itəm otuwa kəm itəmat. ¹¹ Narmīn rəha Kristo təmətətig ilat mīn, kən matəghat kəm ilat, kən aupən ikīn matən-iarəp nahməən itəm okotuwa e nəmegəhən rəha Iesu, kən uarisig lan e nəsanənən asol rəhan. Məto ien mīn kəmotalkut o nitunən suatip itəm natimnat mīn əh okotuwa lan, ne rəhalat nian ətuatip. ¹² Uhgın təmol əp kəm ien mīn məmə, nəghatən mīn itəm ilat kəmoatən, kəməsotəghat-inən nian itəm ilat kəmotətig lan, məto kəmotəghat-in əm nian rəhatat. Kən roiu, netəmim kīnotən-iarəp nəghatən rəha namnusən təwīr kəm itəmat e nəsanənən rəha Narmīn Rəha Uhgın itəm tətisi-pən e nego e neai. Kən natimnat mīn u kotəwīr aɡin məmə nagelo mīn, ilat mīn kotolkeike məmə okotəplan kən motitun natimnat mīn u itəm kəmotuwa.

Nolən rəha nəmegəhən itəm tətuatip

¹³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motol rəhatəmat nətəligən tətul matip o nolən wək, kən motəgətun wīr rəhatəmat nətəligən. Otələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e nəwīrən itəm Uhgın otawte-in kəm itəmat nian Iesu Kristo otuwa mīn. ¹⁴ Otol nəwīa Uhgın tahmen-pən əm məmə nisualkələh itəm kotəwīr koatol nəwīa tata mīn. Aupən ikīn, itəmat nəməsotitunən nīpahrienən rəha Uhgın, kən nəmoatol nolən rat mīn itəm nīkitəmat əm tolkeike. Məto roiu, otəsegəhan-inən nətəligən mīn əh okotiūw rəkis mīn itəmat. ¹⁵ Uhgın u itəm təmaun-in itəmat, in tasim mətuatip. Kən e nolən əh inəh, itəmat mīn onəkotəkəike motasim motətuatip e natimnat rafin itəm nəkoatol. ¹⁶ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nəkotəkəike motasim motətuatip məto-inu Io ekasim mətuatip.”

¹⁷ Itəmat nakotətapəh-in nasituən o Uhgın u tahmen məmə in rəhatəmat Tata, məto onəkəsotaluinən məmə nian Uhgın tətakil nolən mīn rəha netəmim, in tatol əm e nolən itəm tahmen-ahmen əm. Tol nəhlan, nian nakotəmegəh əh e nətueintən u, onəkotəgin motisiai-in Uhgın e nolən mīn rəhatəmat, kən otol nolən təwīr tahmen məmə itəmat iapīspīs mīn əm e nətueintən u. ¹⁸ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəmotitun rəkis nat keike itəm Uhgın təmətou rəkis itəmat lan. Otətəlig-in-tu nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat aupən itəm nīpətīn tikə u təmisi-pən o tīpītəmat mīn. Məto Uhgın təmikis rəkis itəmat e nolən rat əh. Kən Uhgın təməsos-nəmtīnən rəhatəmat nəmegəhən e nat kit rəha nətueintən itəm otəpanikə, tahmen e silfa ne iaen u kol tatipīt-īpīt, ¹⁹ məto in təməs-nəmtīn itəmat e nīta Kristo itəm in nat keike təwīr pik aɡin. Kristo in tahmen e nəti sipsip wīr itəm nīmīsən o nəratən tikə aɡin lan. † ²⁰ Aupən aupən aɡin, nian Uhgın təməsolən əh nətueintən u, təmītəpun rəkis Kristo məmə otol wək əh. Məto roiu iuəhkīr o namnun nian, Uhgın təmol əp in, məmə otuwa masitu etəmat. ²¹ O natimnat itəm Iesu təmol, itəmat nakotahatətə e Uhgın, itəm təmosmegəh Iesu Kristo e nīmīsən, kən mīləs-īpər in mos-īpən nəsanənən itəm təhag-əhag ne nīsiaiīn kəm in. Kən tol nəhlan, nakotahatətə e Uhgın, kən moatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən lan.

²² Nəmotaiquas e rəhatəmat nəmegəhən tīnuwa mīnuwiwi mīn rəkis məto-inu nəmotətəu-pən nəghatən rəha nīpahrienən. Kən o natimnat mīn u, nakotos nolkeikeən pahrien tatuwīn otəmat mīn neen. Kən tol nəhlan, otolkeike pik itəmat mīn e nīkin pahrien. ²³ Otol nəhlan məto-inu, nəmotaiir wi rəkis mīn, kən nəmegəhən wi rəhatəmat təməsisi-pənən o netəmim itəm ilat rafin okəpanotīmīs. Məto nəmegəhən wi u rəhatəmat

1:10: Mat 13:16-17 **1:11:** Sam 22; Aes 53; Luk 24:26-27 **1:14:** Rom 12:2; Efes 2:3; 4:17-18 **1:16:** Lev 11:44,45; 19:2; 20:7 **1:17:** Rom 2:11; Nol Əpən 2:23 † **1:19:** E nian rəha Oltesteman, netəmim kəmotol sakrifais kəm Uhgın o tafagə rat mīn e nəti sipsip mīn itəm nəratən tikə lan. Afin e Eks 12:5. **1:19:** Wək 20:28; Hip 9:12-14
1:20: 2 Tim 1:9-10 **1:21:** Jon 14:6; Rom 5:1-2 **1:22:** Jon 13:34; Rom 12:10

in otətatig namnun tikə məto-inu təmişipən e nəghatən kit itəm tatəmegəh mətatig namnun tikə, inu nəghatən rəha Uhgın. ²⁴ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nətənim rafin kotahmen e ma kiras, kən nəwırən rafin rəhalat tahmen əm e nəgui-nig əpəh e nıkinat. Ma kiras əh tətəuke, kən nəguin min koatısas, ²⁵ məto nəghatən rəha İrəmərə tətətig lilin namnun tikə.” Kən inu nəghatən rəha namnusən təwir itəm nətənim kəmotən-iarəp rəkis kəm itəmat.

2

¹ Məto-inu o nəghatən min əh, otərakin nolən min u kotiet rəkis e rəhatəmat nəmegəhən: nolən rafin rəha netəhauən nətənim kən matol nərətən kəm ilat; nolən rafin rəha neiuəən; nolən rəha netəm koatən pik əm nat, məto kəsotolən; nolən rəha netetən; nolən rafin rəha nən ratən nətənim. ²⁻³ İtəmat nəmotitun rəkis məmə İrəmərə təmol təwir kəm itəmat. Tahmen-pən məmə nəmotun asgəwin noa nig itəm tətəhen. Kən roiu nəkotəkəike motuwa kahmen e nisualkələh mətmətig itəm kotasək o nəməhən. İtəmat nəkotəkəike kolkeike pik nagwənən ne nənimən itəm tətətip məwir məmə nakotəgwən nikitəmat lan. Kən natimnat min əh okotol nakotəpət e rəhatəmat nəmegəhən itəm Uhgın təmosmegəh itəmat lan.

Kəpiel megəh e nimə rəha Uhgın

⁴ Uhgın tolkeike məmə otıləkin rəhan kit nimə e kitat nətənim, kən təmitəpun Kəpiel kit itəm nətənim kəmotəpəs, məto in kəpiel keike tatəmegəh məmə Uhgın otətuoun nimə lan. Kən nian nakotuwa o kəpiel u Křisto e suatip rəha nahatətən, ⁵ itəmat min, nəkotahmen e kəpiel megəh min itəm Narmın Rəha Uhgın tatos itəmat matıləkin Nimə lan Rəha Uhgın. Kən itəmat pris asim min, itəm nakoatos-ipən sakrifais min kəm Uhgın itəm nıkin tətəgien ron məto-inu o natimnat itəm İesu Křisto təmol. ⁶ Tahmen-pən e Naoa Rəha Uhgın tatən mihin məmə,

“Otəplan-tu. İakatələhəu kəpiel əpəh Jerusalem,* inu kəpiel keike pik ağin itəm io emitəpun, kəpiel u in rəha nətuounən nimə, kən etənim itəm otahatətə lan, in otəsaulisən.”

⁷ Kəpiel u in nat keike kəm itəmat itəm nakoatahatətə lan. Məto kəm nətənim itəm kəsotahatətən lan, kəpiel u in tahmen-pən e nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə,

“Kəpiel u itəm netəm rəha niləkinən nimə kəmotərakin, məto Uhgın təmol tuwa kəpiel itəm in rəha nətuounən nimə,”

⁸ kən Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Kəpiel u tatol nətənim koatıləs pikən,

kən in kəpiel itəm tatol məmə nətənim kotiet katorin.”

İlat koatıləs pikən kəpiel u məto-inu koatəht nəwia nəghatən, kən inu nalpəkəuən itəm Uhgın təmol olat.

⁹ Məto Uhgın tınəmitəpun rəkis itəmat məmə rəhan min, kən itəmat pris min rəha Kig, kən itəmat netəm asim min itəm Uhgın tətərəmərə etəmat, kən itəmat noanol min kit rəha Uhgın. In təmol itəmat nəhlan məmə nəkotitun nən-iarəpən nənwiwian itəm tatıləs-ipər in o rəhan nəwırən ne natimnat itəm in təmol. In təmaun-in rəkis itəmat məmə onəkotiet e napinəpən məmə nakotuwın e nəhag-əhagən wir rəhan. ¹⁰ Aupən ikin, itəmat netəm əpnəpin min əm, məto roiu, itəmat noanol min rəha Uhgın. Aupən ikin, nəməsotitunən nasəkıtunən rəha Uhgın, məto roiu, nəkotitun nasəkıtunən rəha Uhgın.

1:25: Aes 40:6-8 **2:1:** Efes 4:22; Jem 1:21 **2:2-3:** Sam 34:8 **2:2-3:** Sam 34:8 **2:5:** Rom 12:1; Efes 2:21-22; Nol Əpən 1:6 * **2:6:** Nəghatən Křis ətuatip tatən məmə, “Saeon,” nərgin kit min rəha Jerusalem. **2:6:** Aes 28:16; Efes 2:20 **2:7:** Sam 118:22 **2:8:** Aes 8:14 **2:9:** Dut 7:6; 14:2; Aes 9:2; Wək 26:18; Efes 5:8

¹¹ Iolik min itəm iakolkeike pik itəmat, nikitəmat otəkəike matəht məmə nətueintən u sənəmə imətat ətuatip ikin. Kitat kotahmen e iapispis min ne iaihlua min ikin-u. Tol nəhlan, iatən əskasik kəm itəmat məmə nakotətul isəu o nolən rat min itəm nətəligən rəhatəmat tolkeike. Nətəligən min əh, ilat tikimir min rəhatəmat kən koatəluagin e nikitəmat. ¹² Nian rafin kitat kotatig ilugin e netəmim itəm rəhalat nahatətəən tikə. Kən nəmegəhən rəhatəmat in otəkəike mətuatip wir agin məmə nat əpnapin ilat okoatətu-pinə nəghatən rat etəmat, məto okotəplan nolən wir min rəhatəmat, kən ilat okotos-ipən nisiiəən kəm Uhgın e nian in otuwa min makil netəmim lan.

Nisiiəən netəm-iasol

¹³ Kitat netəmim rəha İərəməərə, kən kotalkeike məmə okotisiai-in nərgin. Tol nəhlan, nəkotol nəwia netəm-iasol min rafin itəm netəmim koatiləs-ipər ilat məmə okotərəməərə, tahmen e kig, itəm in etəm-iasol agin, ¹⁴ o tahmen e rəhan netəm-iasol min itəm tətəhli-iarəp ilat o nolən rəhan wək. Ilat okotuwin motələhəu nalpinən kəm netəmim itəm koatətgəhl lou rəhalat, kən moatənwiwi netəm koatol nolən təwir. ¹⁵ Nəkoatol nəhlan məto-inu Uhgın tolkeike məmə rəhatəmat nolən wir min okotən-iəhəu nəghatən alməl min rəha netəm min u rəhalat nitunən tikə. ¹⁶ Itəmat sənəmə slef min rəha təfagə rat min, məto-inu Uhgın təmikis rəkis itəmat. Tol nəhlan, otətəu-pən nolən rəha suah kit nəhlan. Məto sotənən məmə, “Uhgın təmikis rəkis io, kən tol nəhlan, ekıtun nolən nat naka itəm iakolkeike, nat əpnapin in təfagə rat.” Kəp. Itəmat slef min rəha Uhgın, kən tol nəhlan, otətəu-pən nolən min itəm kotətəuatip. ¹⁷ Otos-ipən nisiiəən itəm tətəuatip kəm netəmim rafin. Otolkeike iəfak min, inu netəmim min rəha Uhgın, kən onəkotəgin motisiai-in Uhgın, kən otisiai-in kig.

¹⁸ Itəmat slef min, onəkotəkəike motol nəwia rəhatəmat etəm-iasol min, kən motos-ipən nisiiəən kəm ilat. Nəkotol nəhlan kəm ilat rafin, netəm koatol timətig kən motəwir kəm itəmat, ne netəm min u koatol nolən əskasik min kəm itəmat. ¹⁹ Okəm-naka nəkoatol əm nat ətuatip min əm, məto rəhatəmat netəm-iasol min koatol tərət kəm itəmat kən nakoatəto tərət lan. Niki Uhgın otəgien otəmat okəmə nakoatos əm nian iəkis min əh kotuwa katimis əm e nikitəmat məto-inu nakotasipən əm o Uhgın. ²⁰ Məto kəsənən məmə itəmat netəm wir okəmə nəkoatol nolən rat kit, kən netəm-iasol koatoh itəmat ron, kən nəsotaiuən motəgim. Nalpinən u, in rəhatəmat atip əm. Məto, Uhgın nikin tətəgien otəmat okəmə nakoatos nahməən məto-inu nəkoatol nat təwir əm, kən nəsotaiuən motəgim. ²¹ Uhgın təmaun-in itəmat məmə nakoatos nahməən məto-inu Kristo təmos nahməən otəmat. In təmaupən məgətun nolən ətuatip əh məmə itəmat nəkoatətəu-pən əm nəme nelkin. ²² Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“In təməsolən təfagə rat kit,

kən in təməsənən nəghatən eiueiuə min nian kit ne.”

²³ Nian netəmim kəmotəghat rat lan, məto in təməsəhaiən ilat. Nian in təməto nahməən e nipətin, məto in təməsənən məmə in otalpin nitai nərətən. Məto in təmələhəu-pən natimnat rafin e nelmi Uhgın itəm nian rafin rəhan nakilən in tətəuatip əm. ²⁴ Nian İesu təməkul e nig kəluau, kən təmos nalpinən rəha təfagə rat min rafin rəhatat e nipətin. In təmimis məmə təfagə rat min okotimis e nəmegəhən rəhatat, kən kitat okotəmegəh məmə okotətəu-pən suatip rəha nətəuatipən. Təmosmegəh kitat e nahməən rəha niməgəm e nipətin. ²⁵ Aupən, itəmat nəkotahmen e sipsip min itəm kəmotəluə. Məto roiu, nəmotəuhlin itəmat motuwa o Etəm Tatehm Wir Sipsip, inu Etəm Tatehm nəmegəhən rəhatəmat.

2:11: Kal 5:17,24 **2:12:** Mat 5:16 **2:13:** Taet 3:1 **2:15:** 1 Pita 3:16 **2:17:** Rom 12:10 **2:18:** Efes 6:5 **2:20:** 1 Pita 3:14,17 **2:21:** Mat 16:24; Jon 13:15 **2:22:** Aes 53:9; Jon 8:46; 2 Kor 5:21; 1 Jon 3:5 **2:23:** Aes 53:7; 1 Pita 3:9 **2:24:** Aes 53:5-6; Rom 6:11 **2:25:** Esik 34:5-6; Mat 9:36; Jon 10:14; Hip 13:20-21

3

Nolən təwir rəha iərman ne pətan itəm kəmioal marit

¹ Kən e nolən kitiəh əm rəha nisiiəən İərəmərə, itəmat nipiətan nəkotəkəike kol nəwia iəguihl min rəhatəmat məto-inu o nat u. Okəmə ilat kəsotahətətəən e nəghatən rəha Uhgın, kən rəhatəmat nolən wır min əm okotiuw-pən rəhalat nətəligən kəm Uhgın. Nolən wır min rəhatəmat kotahmen, motaprəkis-in məmə onakoatəghat kəm ilat. ² Nian ilat koatəplan məmə nolən rəhatəmat in tətuatip wır, kən koatəplan nisiiəən e nəmegəhən rəhatəmat, inu tahmen əm məmə otuiw-pa ilat kotuwa o Uhgın. ³ Pəs malə-malə rəhatəmat in sənəmərə rəha nipiətətəmat, tahmen e nolən rəha nəlisən noanutəm, o nuwinən e natimnat kəmol e iaen u kol tatipit-ipit,* o nuwinən e napən wır min. ⁴ Məto otol malə-malə e nikitəmat itəm nəwırən rəhan okol təsikəən, inu nolən əpou, ne nolən mətig nəməlinuən əh-ikın. İlat nolən keike e niganəmti Uhgın. ⁵ Inu nolən rəha nipiətan iəfak min əupən itəm kəmotələhəu-pən əskasik rəhalat nətəligən e Uhgın. İlat kəmotol nəwia iəguihl min rəhalat, kən e nolən əh, kəmoatol malə-malə e nikilat, ⁶ tahmen e Sera itəm təmol nəwia Epraham, kən mətaun-in məmə in rəhan etəm-iasol. Kən itəmat nenəti Sera okəmə itəmat nəkoatol nolən min itəm kotətuatip, kən məsotəginən.

⁷ Kən itəmat nəman itəm nəmotol marit, e nolən əh inəh rəha nisiiəən İərəmərə, nəkotəkəike motos nenatigən o nehm wırən rəhatəmat nipiətaguıhl min e nəmegəhən rəhatəmat məto-inu, ilat kəsotosən nəsanənən tahmen etəmat. Kən motisiiə-in ilat e rəhatəmat nolən min məto-inu ilat min okotos min nat wır u, nəmegəhən lilin. Otol nəhlan məmə nat kit otəsəhtosig-inən rəhatəmat nəfakən.

Iəfak min rafin

⁸ Namnun nəghatən əh. Itəmat rafin nəkotəkəike kol nolən min u: otos nətəligən kitiəh, otəsəkitun itəmat min, otolkeike itəmat min, otol nikitəmat təmətig otəmat min, otos-iaəhau rəhatəmat nətəligən. ⁹ Okəmə netəmim koatol tərət kəm itəmat, məto nəkəsotalpınən nitai nəratən. Okəmə netəmim koatəghat rat kəm itəmat, məto nəkəsotalpınən. Məto otəfak motən-ipən kəm Uhgın məmə in otol təwir kəm ilat. Otol nəhlan məto-inu Uhgın təmaun-in itəmat məmə onəkotol nolən əh, pəs onəkotos nəwırən rəhan. ¹⁰ Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Etəmim itəm tolkeike nəmegəhən təwir, kən molkeike məmə otatəto təwir e nian rafin, in otəkəike məsənən nəghatən rat min, kən in otəkəike məsənən neiuəən.

¹¹ In otəkəike məuhlin in, miet rəkis e nolən rat min, kən mol əm natimnat min itəm kotəwir.

In otəkəike malkut pik məmə otatig ilat netəmim rafin e nəməlinuən.

¹² In otəkəike mol nəhlan meto-inu İərəmərə tatehm wır netəmim itəm kotətuatip, kən matətəlig-in wır rəhalat nəfakən, məto tatol tikimır ilat netəm koatol təfagə rat.”

¹³ ?Okəmə nakotalkut pik o nolən natimnat min itəm kotəwir, pah otol nəratən kəm itəmat? ¹⁴ Məto okəmə nıpahrienən nakoatəto nahməən o nolən ətuatip rəhatəmat, kən nakoatətig e nəwırən pahrien. Sotəginən nəratən itəm netəmim kotitun nolən kəm itəmat, kən pəs nikitəmat təsəht pikən. ¹⁵ Məto e nikitəmat, otisiiə-in Kristo məmə in İərəmərə. Otətul matip e nian rafin o nuhalpınən nəghatən rəha etəmim pah itəm tatəpəh-in otəmat məmə təhro nakoatələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e İesu. Məto otəghat mətig kəm ilat e nisiiəən. ¹⁶ Kən nian rafin nəkotəkəike kitun e nətəligən rəhatəmat məmə rəhatəmat nolən in tətuatip əm. Kən okəmə netəmim kotəghat rat e

3:1: Efes 5:22 * **3:3:** Nat kətoanin kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, o iaring, o rig, o noanat katalis nelmitəm lan.
3:3: 1 Tim 2:9 **3:6:** Jen 18:12 **3:7:** Efes 5:25 **3:12:** Sam 34:12-16 **3:14:** Aes 8:12-13; Mat 5:10; 1 Pita 2:20; 4:14

nolən wir min rəhatəmat məto-inu itəmat rəha Kristo, ilat okotaulis e nəghatən rat min rəhalat.

¹⁷ Okəmə in nalpəkauən rəha Uhgın məmə nakoatos nahməən o nolən wir min rəhatəmat, nat u in nat təwir taprəkis-in məmə nakoatos nahməən o nolən rat min rəhatəmat. ¹⁸ Tol nəhlan məto-inu, Kristo təmimis o təfagə rat min, təmimis nian kitiah əm tinahmen, okol təsimis minən nian kit. In etəm tətuatip agin, məto təmimis o netəm kəsotətuatipən məmə otos itəmat muwın kəm Uhgın. Kəmotohamnu in kən nıpətın timis, məto Uhgın təmol məmə in təmegəh min e nimisən, e nəmegəhən kit itəm rəha nego e neai. ¹⁹ Kən e nəmegəhən əh, təmuwın mən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm narmi netəm kəmotimis itəm kotatig e kalapus, ²⁰ ilat u kəmoatəht nəwia Uhgın aupən aupən agin nian Uhgın təmatos rəhan nətəligən əfəməh matəsahgin ilat e nian suah u Noah təmatiləkin nego. Netənim eit əm, itəm kəmotatig e nego, Uhgın təmosmegəh ilat e nian kəmotaiu motuwın motiet-pən e nəhau asol. ²¹ Kən nəhau əh, in narmi nolən baptais itəm tatosmegəh itəmat min roiu. Nolən baptais u, nıpətın sənəmə tətəfəl rəkis nəmit e nıpəti etənim, məto in tahmen məmə nakotətapəh o Uhgın məmə in otos-ipa kəm itəmat nitunən məmə rəhatat təfagə rat min kəmotikə. Kən nəsanənən asol itəm Uhgın təmol Iesu Kristo təmegəh min e nimisən lan, in nəsanənən itəm tatosmegəh itəmat e nolən baptais. ²² Kən Iesu Kristo tinuwın rəkis əpəh e nego e neai, kən mətatig e nıkali Uhgın matip, ikin rəha nisialiən, ne nəsanənən, ne nepətən. Kən Uhgın təmol məmə nagelo min, ne natimnat rafin itəm koatos nepətən ne nəsanənən, ilat rafin kotatig ahgin nərəmərən rəha Iesu.

4

Suatip rəha nolən nəwia Uhgın

¹ O natimnat min əh, itəmat min onəkotəkəike motos nətəligən rəha Kristo kən moatətul matip o nətoən nahməən e nıpətitəmat, məto-inu in təməto nahməən asol e nıpətın. Nəkoatol nəhlan məto-inu okəmə itəmat ninotəto tərət e nıpətitəmat, nat əpnəpın nəkoatol nolən təwir min, kən tatəgətun məmə ninotapəs nolən rəha təfagə rat. ² Tol nəhlan, nian itəmat nəkotatig e nətueintən u, nəsoətətu-pənən suatip rəha nolən natimnat rat min itəm tətətig e rəhatəmat nətəligən, məto onəkotətətu-pən suatip rəha nolən nəwia Uhgın. ³ Nəmotərəkin rəkis nian tepət o nətəu-pənən nolən min rəha netəm min u kəsotənən nıpahrienən e Uhgın. Aupən, itəmat nəmoatit əpnəpın nıpitan; kən nətəligən rəhatəmat təmatuwın o natimnat rat min; kən nəmoatəpis; kən nəmoatol lafet rəha nıtəpən nıpitan; kən nəmotənım alikol kəpis motalməl; kən nəmoatəfak kəm narmi nat min itəm in nolən tərət agin. ⁴ Netəm əh itəm kəsotənən nıpahrienən e Uhgın, narmilat təmiwig məto-inu itəmat nəmotapəs nətəu-pənən ilat motuwın kamnim e naruəh rəha təfagə rat rəhalat, kən ilat koatən rat pik itəmat ron.

⁵ Məto ilat okotəkəike motən-iarəp natimnat min rafin e nəmegəhən rəhalat kəm Uhgın itəm in tatətul matip məmə otakil muəh mələhəu nəghatən rəha nalpınən rəha netəm kəmotimis, ne netəm koatəmegəh. ⁶ Tol nəhlan, netəm min u itəm kəmotimis rəkis, ilat kəmotətəto namnusən təwir* məmə nat əpnəpın kəmos nalpınən e nıpətilat motimis, məto Uhgın titun nolən ilat okotəmegəh min e narmın, tahmen lan.

⁷ Kitat koatuwa iuəhkir e nian rəha namnun natimnat rafin. Tol nəhlan, otol rəhatəmat nətəligən tətəiir o nitun wirən natimnat, kən motehm wir rəhatəmat nətəligən məmə nəkotitun nəghatən kəm Uhgın e nəfakən itəm təsanən. ⁸ Kən nat keike in ilis taprəkis-in natimnat rafin məmə, nakotolkeike itəmat min e nikitəmat rafin məto-inu, e nian nəkotol nəhlan, kən nian rafin, nəkoatətul matip o naluinən nolən rat min rəhatəmat.

3:16: 1 Pita 2:12 **3:20:** Jen 6—7 **4:1:** Rom 6:2,7 **4:3:** Efes 2:2-3 **4:5:** Wək 10:42 * **4:6:** Kəm-naka nəghatən u, “Netəm min u itəm kəmotimis rəkis,” tatəghat-in netənim itəm kəmotahatə e Kristo, kən uarisig lan kəmotimis. O kəm-naka tatəghat-in netənim itəm kəmotimis e nian rəha suah u Noah (əplan-tu 3:19). **4:7:** Rom 13:11-12 **4:8:** 1 Pita 1:22

⁹ Kæn nækotækæike motit itæmat min motuwîn e latuænu min ræhatæmat mæmæ nakotagwæn itæmat min, kæn motægætun ikin netæmim okotapil ikin. Kæn æsotænæn nîkalîn mæmæ nîkitæmat tæsagienæn ron.

¹⁰ Uhgîn tæmos-ipînæ næsanænæn pîsîn pîsîn min kæm itæmat kitîæh kitîæh. Tæwîr mæmæ nækotol wæk e næsanænæn min æh moatasitu etæmat min. Kæn otol wæk æh e nolæn ræha iolwæk min itæm koatol wæk ætuatîp ræha Uhgîn nian rafîn. Onækotoor næwîræn ræhan e suatîp pîsîn pîsîn min itæm in tatos-ipînæ. ¹¹ Okæmæ Uhgîn tæmos-ipæn kæm suah kit næsanænæn ræha næn-iaræpæn, kæn tæwîr mæmæ in otæn-iaræp tahmen æm mæmæ ræhan næghatæn in ræha Uhgîn. Okæmæ Uhgîn tæmos-ipæn kæm suah kit næsanænæn ræha nasituæn, kæn tæwîr mæmæ in otasitu e netæmim e næsanænæn itæm Uhgîn tæmos-ipæn mæmæ, e natîmnat rafîn, netæmim okotænwiwi Uhgîn o nat itæm Iesu Kristo tæmol. Pæs kitat koatæn-iaræp ræhan næwîræn ne næsanænæn tatuwîn matuwîn namnun tikæ. Æwæh.

Iæfak min okotos nahmææn e nîpætîlat

¹² Io min neen itæm iakolkeike pik itæmat, ekitun mæmæ roiu næratæn æskasîk tatîlæs pikæn itæmat tahmen e nîgæm, kæn nakoatæto nahmææn asol lan. Mæto tæsæwîræn mæmæ narmîtæmat otîwig pik o næratæn min æh. Næratæn min æh koatuwa o netæmim tepæt, sænæmæ itæmat æm. ¹³ Mæto tæwîr mæmæ nîkitæmat otætægien æm mæto-inu nakoatæto nahmææn tahmen-pæn æm e Kristo. Kæn okæmæ nækotol næhlan, kæn nîkitæmat otægien pik agîn nian in otol æp ræhan næhag-æhagæn asol ræha næwîræn ne næsanænæn ræhan.

¹⁴ Okæmæ netæmim koatæn rat itæmat o nærgî Kristo, kæn onækotatîg e næwîræn pahrien, mæto-inu Narmîn Ræha Uhgîn itæm tæsanæn mæhag-æhag mætatîg otæmat. ¹⁵ Tærat mæmæ itæmat kit otol nolæn ræha nohamnuæn itæm, o naklæhæn, o nætgæhlæn lou, o tæfagæ rat ækæku kit tahmen e næghat tîpikæn. Okæmæ in tatos nalpînæn matæto nahmææn ron, kæn tætuatîp æm. ¹⁶ Mæto okæmæ itæmat nakoatos nahmææn mæto-inu itæmat Kristin min, sotaulisæn ron, mæto nækotækæike motænwiwi Uhgîn mæmæ nakoatos nærgîn u Kristin. ¹⁷ Tol næhlan mæto-inu nian ræha nakilæn netæmim ræha Uhgîn tînætuoun. !Kæn okæmæ nakilæn æh tînætuoun e netæmim ræha Uhgîn, kæn awe o netæm min u itæm koatæht namnusæn tæwîr ræha Uhgîn!

¹⁸ Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ,

“Okæmæ in tiækis o netæm kotætuoatîp mæmæ Uhgîn otosmegæh ilat,

?Kæn tahro o netæm kotæruru Uhgîn moatol tæfagæ rat?”

¹⁹ Kæn tol næhlan, netæmim itæm koatæto nahmææn mæto-inu in nætægæn ræha Uhgîn, tæwîr mæmæ ilat okotælæhæu-pæn næmegæhæn ræhalat e nelmi Uhgîn itæm tæmol neai ne nîmæptæn ne natîmnat rafîn, kæn nian rafîn in tatol ræhan næghatæn. Kæn tæwîr mæmæ ilat okoatækæike katætæu-pæn min æm suatîp ræha nolæn tæwîr.

5

Næghatæn tatuwîn kæm elta min ne netæm aluæ

¹ Kæn roiu, iakolkeike mæmæ ekæghat mæsin kæm itæmat elta min ræha nîmæfak. Io elta kit ekahmen etæmat, kæn io atîp emæplan nahmææn ræha Kristo, kæn Uhgîn otos-ipa kæm kitat ræhan mæsin næhag-æhagæn asol ræha nepætæn ne næsanænæn ræhan, itæm in otol æp.

² Inu ræhak næghatæn kæm itæmat mæmæ, otol wæk ræha nehm wîræn netæmim ræha Uhgîn itæm koatatîg e nelmitæmat, tahmen e etæm ræha sîpsîp itæm tatehm wîr ræhan sîpsîp min. Kæn otol e nîkin agien mæto-inu nakotolkeike mæmæ onækotol. Inu nætægæn itæm Uhgîn tolkeike. Mæto tæsæwîræn mæmæ nækotol e nîkitæmat tæsagienæn mæmæ nækotol. Kæn sotolæn mæto-inu nîkitæmat tæht mæmæ onækotos pik mæni lan. Mæto otol æm mæto-inu nîkitæmat tægien mæmæ onækotasitu. ³ Kæn tæsæwîræn mæmæ itæmat nakotuwa motahmen e etæm-iasol itæm tatol tæskasîk kæm ræhan iolwæk min, mæto itæmat onækotol nolæn itæm in

tətuatip məwır məmə iəfak mın kotitun nəplanən kən motətəu-pən nolən rəhatəmat. ⁴ Etəm-iasol rəha netəm koatehm sipsip mın otiet-arəpa mın, kən e nian əh, in otos-ıpinə nətouən wır rəha nisıaiən kəm itəmat itəm okol rəhan nəwırən təsikəən.

⁵ Kən e nolən kitiəh əm, itəmat netəm alua, otisıai-in motol nəwıa elta mın rəha niməfak. Kən itəmat rafın ağın onəkotos-iəhau rəhatəmat nətəligən teıuıu moatisıai-in itəmat mın rafın. Otol nəhlan məto-inu Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Uhgın təsagienən mətahtosig-in netəm kotausit, məto təawte-in rəhan nəwırən kəm netəm koatos-iəhau atıp ilat.”

⁶ Kən tol nəhlan, otos-iəhau atıp itəmat motatig ahgın nelmi Uhgın əsanən, məmə in otıləs-ıpər itəmat e nian ətuatıp rəhan. ⁷ Kən otos rafın rəhatəmat katıpa əfigəm mın ka kələhəu-pən kəm Uhgın məto-inu, in tolkeike itəmat matehm wır itəmat.

⁸ Otair moatehm wır məto-inu, rəhatəmat tıkimır Setan in tahmen-pən e laion kit itəm tatilik-ilik mətaiu anion mətagət mategəs-in suah kit məmə otun. ⁹ Otətul əskasik e nahatətəən rəhatəmat nian Setan tatuwa otəmat, məto-inu itəmat iəfak mın neen əpəh ikin mın rafın e nətueintən, koatuwin əm e nahməən kitiəh əm.

¹⁰ Məto uarisig lan nəmotəto rəkis nahməən e nian əkuəkır əm, kən Uhgın otol nakotəto təwır mın e rəhatəmat nəmegəhən, kən mol nakotəsanən e rəhatəmat nahatətəən, motətul əskasik, kən nat kit otəsiuw rəkisən itəmat. Nəwırən mın rafın tatisi-pən əm o Uhgın, kən in təmaun-in itəmat nakotuwa e Kristo məmə nakotuwin e nəhag-əhagən asol rəha nəwırən rəhan, ne rəhan nəsanənən itəm tətətig lilin. ¹¹ Pəs koatən-ıarəp nəsanənən rəha nərəmərəən rəhan, tatuwin matuwın namnun tikə. Əwəh.

Namnun nəghatən

¹² Saelas* itımlau mın, təmasıtu o naoa u, kən ekatehm məmə in piak etəm təwır, kən rəhak nıpahrienən tətətig lan. İatəte naoa əkuəkır u kəm itəmat məmə ekıləs-ıpər rəhatəmat nətəligən, kən iatən-ıarəp məmə natımnat itəm eməte rəkis, koatəghat-in nəwırən pahrien rəha Uhgın. Otətul əskasik lan. ¹³ Piatəmat mın ne wınitəmat mın e niməfak u ikin-u Rom koatən təwır kəm itəmat.† Uhgın təmitəpun itəmat mın ilat. Kən nətik u Mak, in mın tatən təwır kəm itəmat. ¹⁴ Otən təwır kəm itəmat mın tahmen məmə itəmat kitiəh əm e Kristo.

Pəs Uhgın otawte-in rəhan nəməlinuən kəm itəmat rafın u netəmim rəha Kristo.

5:3: 2 Kor 1:24; Fil 3:17; Taet 2:7 **5:5:** Prov 3:34; Efes 5:21; Jem 4:6 **5:6:** Mat 23:12; Luk 14:11; Jem 4:10
5:7: Mat 6:25-30 **5:8:** 1 Tes 5:6 **5:9:** Efes 6:10-18; Jem 4:7 **5:9:** Efes 6:11-13; Jem 4:7 * **5:12:** Nəghatən
Kris tatən nərgin u məmə, “Silfanus” itəm in nərgin əkuəkır u “Saelas.” **5:12:** Wək 12:2,25; 13:13; 15:22,30 † **5:13:**
Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “Pətan itəm tətətig Papilon,” məto nıpətın məmə “niməfak əpəh Rom.” E nian rəha
Oltesteman, Papilon in taon asol kit itəm nepətən ne nəsanənən rafın rəha nətueintən tətətig lan, kən netəmim ikin
koatol tıkimır kəm netəmim mın rəha Uhgın. Kən tahmen-pən əm e nian rəha Jemes, Rom tətərəmə e latuənu mın
rafın matətəhau netəm koatəfak kəm Uhgın. **5:13:** Wək 12:2; 2 Tim 4:11

2 Pita

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Pita təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Pita

?Pah təməte naoa u? Pita təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm netəmim rəha niməfak.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pita titun məmə otəsuwəhən timis, kən molkeike məmə otos-ipən rəhan namnun nəghatən kəm niməfak.

?Təməte naoa u o naka? Tolkeike məmə otəghaiir kən mægətun netəmim rəha niməfak məmə iəgətun eiuə mīn okotuwa ilugin elat. Məto niməfak otəkəike matətul əskasik matətəu-pən əm nəgətunən itəm tətuatip. Kən molkeike məmə nahatətəən rəhalat e Iesu otəkəike muwa məskasik, kən nitunən rəhalat o Iesu otəkəike məwiə.

*Pita təmən təwir kəm ilat
(Jut 4-13)*

¹ Io Saimon Pita, io slef ne aposol rəha Iesu Kristo. Iatən təwir kəm itəmat itəm nəmotos nahatətəən itəm in təwir tahmen e rəhatimat. Nəmos nahatətəən əh e nolən ətuatip rəha rəhatat Uhgīn ne Iosmegəh, inu Iesu Kristo.

² Pəs Uhgīn otawte-in rəhan nəwirən ne nəməlinuən taprəkis agin kəm itəmat məto-inu nəkotitun Uhgīn, ne Iesu rəhatat Iərəməərə.

Uhgīn təmaun-in ilat məmə rəhan mīn netəmim

³ E nəsanənən rəha Uhgīn, təmos-ipa kəm kitat natimnat rafin itəm okotəkəike kos rəha nəmegəhən ne nolən mīn itəm kotətuatip kən Uhgīn tolkeike. Tatos-ipa e nitunən rəhatat ron. In təmaun-in kitat e rəhan atip əm nəsanənən ne nəwirən. ⁴ Kən e nəsanənən ne nəwirən rəhan, in təmos-ipa rəhan nəniəkisən mīn itəm iahgin kən məwir pik. Təmos-ipa nəhlan məmə e nəniəkisən mīn əh, nəkotitun nuwamən motol kitiah e nolən rəha Uhgīn, kən motagim rəkis e nəratən rəha nətueintən itəm təmisi-pən e nolkeikeən rat mīn e niki netəmim.

⁵ Kən tol nəhlan, nəkotəkəike motalkut pik məmə nolən rəhatəmat otuwa təwir agin. Rəhatəmat nahatətəən əh-ikin, kən nəkotəkəike motol mīn nolən mīn u: otol təwir kəm netəmim, kən otos nitunən, ⁶ otehm wir rəhatəmat nətəligən ne rəhatəmat nolən mīn; kən otətul əskasik e Uhgīn nian nəratən tatuwa, kən otos-ipən rəhatəmat nəmegəhən rafin kəm Uhgīn kən motol nəwian, ⁷ kən otolkeike iəfak mīn, kən otolkeike netəmim rafin. ⁸ Təwir məmə nəkotol nolən mīn əh, məto-inu nian nəkotol motol motol ilat, kən rəhatəmat nitunən e rəhatat Iərəməərə Iesu Kristo otəe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat. ⁹ Məto okəmə etəmim kit təsolən ilat, kən in tahmen e suah kit itəm təruru nuag-pənən isəu, o kəm-naka niganəmtin təpis, kən in təmaluin məmə Uhgīn təmafəl rəkis nolən rat mīn rəhan aupən.

¹⁰ Tol nəhlan piak mīn ne winik mīn, nəkotəkəike kalkut əskasik məmə nəkotol nolən mīn əh, kən ilat okotəgətun məmə niphrienən, Uhgīn təmitəpun itəmat, kən maun-in itəmat məmə rəhan netəmim. Məto-inu okəmə nəkotol natimnat mīn əh, kən okol nəsotəməən nian kit, ¹¹ kən Uhgīn nikin otagien məmə oterəh e toa otəmat məmə nəkotitun nuwinən ikin itəm Iesu Kristo, rəhatat Iərəməərə ne Iosmegəh, in otərəməərə lilin ikin.

¹² Tol nəhlan, nian rafin ekəkəike matən-ipinə natimnat mīn u kəm itəmat məmə nikitəmat otəht mīn, nat əpnəpin nəkotitun ilat, kən motətul tiəkis e niphrienən itəm nəmotos rəkis. ¹³ E nian iakatəmegəh e nətueintən u, nikik təht məmə tətuatip məmə ekən-iarəp mīn natimnat mīn əh məmə nikitəmat otəht mīn, ¹⁴ məto-inu ekitun məmə

otəsuwəhən ekimis, tahmen məmə rəhatat İəməmə İesu Kristo təmol əp ətuatip kəm io.
¹⁵ Kən ekəkəike malkut pik roiu məmə onəsotaluinən natimnat min u nian oekimis rəkis.

¹⁶ Nian emotən-iarəp kəm itəmat məmə İesu Kristo otuwa min e nəsanənən, eməsənən namsu min itəm suah kit təmol e rəhan əm nətəligən, məto itiməhal eməhaləplan ətuatip e niganəmtitiməhal məmə rəhan nəsanənən ne nəhag-əhagən in ilis agin. ¹⁷⁻¹⁸ Itimat min İesu əpəh ilis e nitot rəha Uhgın nian Uhgın Tata təmos-ipən nisaiian kəm in, kən mol in nəhag-əhagən tasiə miet e nipətin, kən təməto nəwia Uhgın u Nəhag-əhagən Asol təmən kəm in məmə, “Inu nətik itəm iakolkeike, nikik tagien pik ron.” Itiməhal atip eməhaləto nəwian əh təmisi-pən e nego e neai.

¹⁹ Natimnat min əh təmol itimat ekotitun wır məmə nəghatən rəha ien min aupən in nipahrienən. Kən təwır məmə itəmat min onəkotəto wır nəghatən əh. In tahmen e lait kit tətasiə e napinəpən, mətoarus-pən tian, kən fetukai tinər e nikitəmat. ²⁰ Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkəike motitun məmə nəghatən rəha ien min e Naoa Rəha Uhgın, ien kit təməsən atipən nəghatən min əh, ²¹ məto-inu nəghatən rəha ien min təsisi-pənən e nətəligən rəha netəmim əm, məto netəmim kəmotən-iarəp nəghatən itəm təmisi-pən e Uhgın nian Narmın Rəhan təmek nikilat.

2

Iəgətun eiueiuə min

¹ Məto ien eiueiuə min əh-ikin e niki netəm Isrel aupən, kən e nolən kitiah əm, iəgətun eiueiuə min okotuwa min e nikitəmat. E nolən anion, okotən-iarəp nəgətunən eiueiuə min itəm otərəkin rəhatəmat nahatətəən, kən taprəkis-in nat u, ilat okotəuhlin mantaalat o rəhalat Etəm-iasol, nat əpnəpin in təmos-nəmtin ilat. Kən otəsuwəhən, Uhgın otərəkin ilat e nalpinən itəm ilat atip əm koatiuw-pa. ² Kən netəmim tepət okotətəu-pən nolən rat min rəhalat itəm tol naulisən. Kən tol nəhlan, netəmim tepət okotən rat suatip rəha nipahrienən. ³ Kən məto-inu ilat iaumis min o məni, kən okotos rəhatəmat natimnat e nolən eko-eko e noanage min itəm kəmotisi-pən əm e nətəligən atip əm rəhalat. Nuwəh agin, Uhgın təmən-iarəp nalpinən rəhalat, kən otəsuwəhən in otərəkin ilat.

⁴ Itəmat nəkotitun məmə in otol nalpinən əh məto-inu nəmotəplan nolən rəhan aupən. Nian nagelo min kəmotol təfagə, Uhgın təsaskəlim əmən rəhalat nalpinən, məto təmərakin-pən ilat e nipəg asol teiuaiu agin, ikin rəha netəm kotərat, kən təməlis ilat e sen, kən kotatig e napinəpən mətoarus-pa in otələhəu nəghatən o nalpinən rəhalat. ⁵ Kən Uhgın təməsaskəlim-əmən nalpinən rəha netəmim aupən itəm kəmoatəht nəwian e nian rəha Noah, məto təməhamnu ilat e naruah asol itəm təmai. Məto Noah təmətən-iarəp nəghatən rəha nolən itəm tətəuatip e niganəmti Uhgın, kən Uhgın təmosmegəh in, ne rəhan netəmim sepın. ⁶ Kən Uhgın təmol nalpinən o nəratən rəha netəm Sotom ne Komora, kən təmaan taon mil əh e nigəm, kioal nəmtap lan. Inu tatəgətun nat naka itəm otol kəm netəm min u itəm koatəht nəwian. ⁷ Məto in təmosmegəh Lot. Suah əh in etəm tətəuatip e niganəmti Uhgın, kən nikin titəhmə o nolən rat min itəm tol naulisən rəha netəm min əh-ikin əh u kəmoatəht nəwia Uhgın. ⁸ Kən in təmətatig ilat min ilat, kən nian rafin in təməplan nolən rat min rəhalat, kən matəto nəghatən rat min rəhalat, kən nian rafin əm, nikin itəm tətəuatip əm, təmahmə pik o nolən rat min rəhalat.

⁹ Natimnat min əh tatəgətun məmə İəməmə Uhgın titun nosmegəhən netəmim itəm kotəhatətə lan, kən titun nəmki-rəkisən ilat e nəratən itəm kotatig lan. Məto netəmim itəm kəsotətəuatipən, Uhgın titun naskəlimən mol nalpinən kəm ilat roiu muwin mətoarus

1:14: Jon 21:18-19; 2 Kor 5:1 **1:16:** Mat 17:1-5 **1:17-18:** Mat 17:5; Mak 9:7; Luk 9:35 * **1:20:** Suatip kit min o nəuhlinən nəghatən Kris e 1:20 tol nəhlan: “Kən nat asol e natimnat min u, nəkotəkəike motitun məmə suah kit tikə məmə, in pisin əm otən nipəti nəghatən rəha ien min itəm kəməte e Naoa Rəha Uhgın,” **1:21:** 2 Tim 3:16; 1 Pita 1:11-12 **2:1:** Mat 24:11; Jut 4 **2:4:** Jut 6 **2:5:** Jen 6—8; 2 Pita 3:6 **2:6:** Jen 19:24; Jut 7 **2:7:** Jen 19:1-16

nian in otələhəu nəghatən o nalpınən rəha netəmim. ¹⁰ Uhgın otol nalpınən kəm netəm rat rafın, məto in otol nalpınən asol kəm netəmim itəm koatol natımnat rəha naulisən itəm nıpətılət tolkeike məmə okotol, kən natımnat u koatol ilat tamkımık, kən netəm mın əh koatapəs nərəməərən rafın.

Netəm mın əh kotasıt məsotəginən nat kit, kən məsotəginən nən ratən natımnat e nego e neai itəm koatəmegəh u ilat ilis pık. ¹¹ Nat əpnapın nagelo mın, itəm ilat kotəsanən kən nahgilat tepət taprəkis-in netəm mın əh, məto nagelo mın kəməsotəhaiən natımnat ilis pık əh, məsotətu-pənən nəghatən kit elat e nıganəmtı İərəməərə Uhgın. ¹² Məto netəm mın əh koatən rat natımnat itəm kəsotıtun wırən. İlat kotahmen e nat iarupın mın, itəm rəhalat nətəligən tikə, məto koatol əm nat itəm nıpətılət tolkeike. Nat iarupın mın əh kəmotaiir məmə netəmim okotarupın-in ilat motohamnu ilat. Kən Uhgın otərəkin mın netəm rat mın əh tahmen e nat iarupın mın əh. ¹³ Uhgın otətou ilat e nərətən məto-inu ilat kəmotol nərətən kəm netəmim.

Kən iəgətun eiueiua mın əh, nıkilat tagien məmə okotagwən ne motənim pık, sənəmə lapın əm məto e nərəuiəgən. İlat kotahmen e napınən e nıməhan, o kotahmen e nıməgəm itəm tatol aulis itəmat, moatərəkin nərgi nıməfak. Kotuwa motagwən itəmat mın ilat, məto koateiua-in itəmat, moatol nolən tərət. ¹⁴ Nian rafın rəhalat nətəligən tatuwın o nakləh-inən nıpitan itəm rəhalat nətəligən tımətig əm, kən nian rafın koatol təfagə rat məsotapəsən. Koatiuw rəkis netəmim itəm rəhalat nətəligən tətaliwək-aliwək, koatuwın e nolən rat rəhalat. İlat koatəgətun atıp ilat e nolən rəha naumisən. Uhgın təmən rəkis nalpınən rəhalat. ¹⁵ İlat kəmotapəs suatıp itəm tətuatıp, kən moteko motətəu-pən suatıp rəha Palam nətı Peor, itəm təmolkeike pık nosən məni e nolən tərət. ¹⁶ Məto togki kit təməhai o rəhan nolən tərət mın. Kitat kotıtun məmə togki təsəghatən, məto Uhgın təmol məmə togki tatəghat e nıki etəmim məmə otən-iahau nolən eko-eko rəha ien u.

¹⁷ İəgətun eiueiua mın əh kotahmen e nəmtı nəhau itəm təməmır, o kotahmen e nımal napuə itəm nımətag asol təməmki-rəkis, kən nuhuan tikə lan, məto-inu nəgətunən rəhalat kotərat. Uhgın təmələhəu kalın napınəpən asol məmə rəhalat. ¹⁸ İlat koatəghat ausıt e nəghatən itəm nıpətın tikə. Koatəghat e nəghatən mın rəha nolən mın itəm nıpətı netəmim kotalkeike, kən moatiuw-pa netəmim kotuwa e nərətən itəm kəmotiet wi əm lan. ¹⁹ Koatən-ıəkis məmə netəmim kotıtun nətəu-pənən natımnat itəm ilat kotalkeike, lou kit tikə lan. Məto ilat atıp slef mın rəha nolkeikeən rat mın rəhalat, məto-inu suah kit in slef rəha nat naka itəm tatərəməərə lan. ²⁰ Məto okəmə kotagım rəkis e nərətən rəha nətueintən nian kotıtun İərəməərə ne İosmegəh rəhatat İesu Kristo, kən uarisig lan kotıtəlig e nolən rəha təfagə rat, motuwa slef rəhan, ilat kotatig e nərətən itəm in tərət taprəkis-in itəm in aupən. ²¹ Okəmə ilat kəmotəruru ağin suatıp rəha nolən ətuatıp, in təməwır pık olat, taprəkis məmə ilat kınotıtun suatıp əh kən uarisig lan kotəuhlin məntaalat o nəghatən rəha Uhgın itəm kəmos-ıpən kəm ilat. ²² İlat koatol məmə nımaa nəghatən mil u kueia mioal nıpahrienən elat. Katuən məmə, “Kuri kit təmıtəlig muwın matun nat itəm in təmeoa-in rəkis,” ne “Pıkəs itəm təmaig məruən, kən mıtəlig mın muwın mətaig e nəmtı.”

3

Nian rəha İərəməərə

¹ İolık mın, inu rəhak naoa itəm tatol kəiu lan tatımnə otəmat. Eməte ilau kərən məmə nıkitəmat otəht mın natımnat mın əh, kən məmə katuəhgaiir itəmat mol nətəligən rəhatəmat tətuatıp. ² İakolkeike məmə onəkotətəlig-in mın nəghatən mın itəm ien mın rəha Uhgın kəmotən aupən, ne nəghatən rəha İərəməərə İosmegəh rəhatat itəm rəhatəmat aposol mın kəmotən-iarəp kəm itəmat.

³ Nat kit itəm nakotaupən motitun məmə, e nian Namnun Nian tatuwa iuəhkir, netəmim neen okotuwa itəm kotətəu-pən əm nat nīpətīlat tolkeike məmə okotol, kən ilat okotəghat ausit motən rat nəghatən rəha Uhgīn. ⁴ Okotən məmə, “?Tahro? ?Təmən-iəkis rəkis məmə otuwa mīn, mətō in hiə? E nian itəm tīpītat mīn kəmotīmīs mətōarus-pa u-roiu, natīmnat rafin tahmen-ahmen əm. Kən aupən aupən agīn, nian Uhgīn təmol nətueintən mətōarus-pa roiu, natīmnat rafin kotahmen-ahmen əm.” ⁵ Koatəghat nəhlan, mətō ilat kəsotolkeikeən məmə okotətəlig-in məmə e nəghatən rəhan, Uhgīn təmol neai ne nətueintən. Kən mol nəptən tiet ilugīn e nəhau, kən mos nəhau mol ikin mīn rafin e nətueintən. ⁶ Kən təmatīg mos mīn nəhau əh mau-təlīmīn mərəkin nəptən aupən ikin lan. ⁷ Kən nəghatən əh rəha Uhgīn tətəskəlīm neai ne nīməptən kətuatīg roiu, kən ilau okətuatīg mətōarus-pa nian in otaan ilau e nīgəm e nian rəha nakilən ne nalpīnən rəha netəm koatəht nəwīa Uhgīn.

⁸ Mətō io mīn neen, sotaluinən nat kitīəh u məmə, e nətəligən rəha Iərəmərə Uhgīn, nian kitīəh in tahmen e nup wan-taosan, kən nup wan-taosan in tahmen e nian kitīəh. ⁹ Netəmim neen, nīkilat təht məmə Uhgīn təpou o nol uəhaiən nəniəkisən rəhan, mətō sənəmə tol nəhlan. Rəhan nətəligən təfəməh otəmat, kən təsolkeikeən məmə in otərəkin etəmim kit, mətō tolkeike məmə netəmim rafin okotəuhlin məntaalat o nolən rat mīn rəhalat motītəlig-pən ron.

¹⁰ Mətō Nian Rəha Iərəmərə otuwa tahmen e etəmim təmuwa məmə otakləh, otuwa e nian itəm etəmim təruru. E nian əh, kotətō nərəkīkən asol, kən neai otikə. Kən nīgəm otus mərəkin mītgar, ne məwīg, ne məhau mīn, kən nīgəm otus nətueintən ne natīmnat rafin kotatīg lan, kotikə agīn.

¹¹ Kən mətō-inu Uhgīn otərəkin rafin agīn natīmnat mīn əh e nolən əh, itəmat nəkotəkəike motətəlig-in nolən rəha nəmegəhən rəhatəmat. Nəkotəkəike motətəu-pən suatīp itəm nəmegəhən rəhatəmat okotətuatīp e nīganəmtī Uhgīn, kən nəmotələhəu kalīn məmə rəhan. ¹² Nīkitəmat otəkəike magien o nian əh itəm tatuwa, kən motol natīmnat itəm okotol nian əh otuwa uəhai əm. E nian əh, nīgəm otus mərəkin neai, kən nəgəpanən otol mītgar, ne məwīg, ne məhau mīn okotaiəh motikə. ¹³ Mətō Uhgīn təmən-iəkis məmə otol neai wi ne nətueintən wi, ikin rəha netəmim itəm kotətuatīp e nīganəmtīn. Kən koatəsahgin nat əh o nəniəkisən əh.

¹⁴ Tol nəhlan, io mīn neen. Kən mətō-inu nakoatəsahgin nian əh itəm tatuwa, otalkut əskasik məmə Uhgīn otəsehmən napīnən kit e nəmegəhən rəhatəmat, kən təfagə rat kit tikə lan, kən nəkotatīg e nəməlinuən itəmat mīn. ¹⁵ Nəkotəkəike motos e rəhatəmat nətəligən nat u məmə, nolən rəha nətəligən əfəməh rəha Iərəmərə otat, tatol məmə in otosmegəh netəmim neen mīn. Inu tahmen e nəghatən itəm piətət wīr Pol təmətə kəm itəmat e nenatīgən itəm Uhgīn təmos-ipən kəm in. ¹⁶ Tatəghat-in natīmnat mīn əh e naoa mīn rafin rəhan. E naoa mīn əh, natīmnat neen əh-ikin itəm tiəkis məmə okotitun. Kən netəm kəsotolən skul məsotitunən nat, kən rəhalat nətəligən tətaliwək-aliwək, ilat koatəuhlin nəghatən mīn rəha Pol, e nolən kitīəh əm itəm koatəuhlin nəghatən rəha naoa neen mīn rəha Uhgīn. Kən Uhgīn otərəkin ilat ron.

Namnun nəghatən

¹⁷ Kən tol nəhlan, io mīn neen. Mətō-inu nəkotītun rəkis nat u, otaiir məmə nəghatən alməl rəha netəmim itəm koatəht nəwīa Uhgīn, okəsotiuw-rəkisən itəmat e ikin rəhatəmat nahatətəən təkəsik ikin, kən nakoatəme e rəhatəmat nahatətəən. ¹⁸ Mətō otol rəhatəmat nahatətəən təwīə məskasik e nītunən rəha Iərəmərə ne Iosmegəh rəhatat Iesu Kristo, kən təwīə mīn e nəwīrən itəm tətawte-in kəm itəmat. !Pəs kotənwiwi in nian rafin, roiu tatuwīn matuwīn namnun tikə! Əwəh.

3:3: 1 Tim 4:1; Jut 18 **3:4:** Mat 24:48 **3:5:** Jen 1:6-9 **3:6:** Jen 7:11; 2 Pita 2:5 **3:8:** Sam 90:4 **3:9:** Hab 2:3; 1 Tim 2:4 **3:10:** Mat 24:29,35; Luk 12:39; 1 Tes 5:2 **3:13:** Aes 65:17; 66:22; Nol Əpən 21:1,27 **3:15:** Rom 2:4 **3:17:** Mak 13:33; 1 Kor 10:12

1 Jon

Naoa itəm Jon təmaupən mətə

Nəghatən əkuəkır rəha naoa u 1 Jon

?Pah təmətə naoa u? Aposol Jon təmətə naoa u. In pia Jemes, kən ilau nətī Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha Iesu. Kən in etəm u itəm Iesu tolkeike pīk. In təmətə naoa mīn u: Namnusən Təwīr Itəm Jon Təmətə, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təmətə tatuwīn kəm pah? Təmətə naoa u tatuwīn kəm netəmim rəha niməfak mīn ikīn mīn rafīn. In tolkeike məmə netəmim ikīn kitīəh-kitīəh okotafīn, kən motahl-ipən naoa u tatuwīn e niməfak mīn ikīn pīsīn pīsīn mīn.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmətə? Netəmim neen kotəmə Iesu Kristo sənəmə in Nətī Uhgīn pahrien itəm təmuwa etəmim pahrien kit. Koatən məmə narmīn rəha Kristo təmuwa e nīpətī suah əh Iesu nian Jon Baptaes təmol baptaes lan. Kən narmīn rəha Kristo tiet e nīpətī Iesu, uarisīg tīmīs e nig kəməluau. Məto nəgətunən əh in neiuəən. Kən moatəgətun məmə nolən rat in tīkə. İlat neen kotəmə təwīr əm məmə netəmīn okotol əpnapīn əm nolən rat məto-inu e rəhalat nəgətunən, nīpətī etəmim in nat əpnapīn əm. Nərgī nəgətunən mīn əh, kətaun-in məmə “Nostisisim.”

?Təmətə naoa u o naka? Təmətə naoa u məmə otəgətun mīn nəghatən itəm tətuatīp, kən məmə otən-iarəp neiuəiuə mīnən rəha iəgətun eiuə mīn. Kən təməgətun məmə nolkeikeən in nat asol. Kən molkeike məmə otasitu, kən mol nahatətəən rəha iəfak mīn tuwa məskasīk kən motītun wīr məmə Uhgīn təmosmegəh pahrien ilat, kən ilat moatos nəmegəhən līlīn.

Nəghatən Megəh

¹ Nəghatən rəha nəmegəhən* təmaupən matīg e nətuounən nian,† inun, itimat‡ emotəto kən motəplan e nīganəmtīmat ətuatīp.§ Emotehm, kən motek e nelmitīmat ətuatīp.* In un, in nəghatən rəha nəmegəhən itəm ekoatəghat-in, moatən-iarəp. ² Nəmegəhən əh təmīet-arəpa;† emotehm kən moatətul-arəp o nən-iarəpən,‡ kən moatən-ipīnə kəm itəmat məmə in nəmegəhən līlīn, in təmətātīg ilau Tata Uhgīn kən təmīet-arəpa otīmat.§ ³ Ekoatən-iarəp kəm itəmat natīmnat mīn itəm emotehm kən motəto rəkīs, məmə itəmat mīn onəkotuwa kol kitīəh kitat mīn itəmat. Okotuwa kitīəh kitat Tata Uhgīn ne Nətīn, Iesu Kristo.* ⁴ Ekoatəte natīmnat mīn u məmə otol nagīenən e nīkitat tər mərioah.

Okotaliwək e nəhag-əhagən

⁵ Nəghatən u inu, itimat emotəto ron kən ioatən-ipīnə kəm itəmat, məmə Uhgīn in nəhag-əhagən,† kən napīnəpən tīkə aɡīn lan. ⁶ Okəmə kitat kotəmə kīnoatol kitīəh kitat mīn, məto kitat kotaliwək e napīnəpən,‡ kən koateiuə, kən məsotatīgən e nīpahrienən.§ ⁷ Məto in tətātīg e nəhag-əhagən, kən okəmə kotaliwək e nəhag-əhagən tahmen lan,* kən

* **1:1:** Jon 14:6 † **1:1:** Jon 1:1,3 ‡ **1:1:** Naoa u, Aposol Jon in təmətə. Kitat kotəruru təmətə kəm pah. Nat əpnapīn məmə in tatən pīk “itimat,” məto Jon pīsīn əm təmətə. Tatən itimat, matəghat-in atīp in ne aposol mīn neen. § **1:1:** Luk 24:48; Jon 1:14; 19:35; 2 Pita 1:16; 1 Jon 4:14 * **1:1:** Jon 20:27 † **1:2:** Jon 1:1-4; 11:25; 14:6 ‡ **1:2:** Jon 15:27 § **1:2:** Jon 1:1-4 * **1:3:** 1 Kor 1:9 † **1:5:** 1 Tim 6:16 ‡ **1:6:** Jon 3:19-21; 8:12; Efes 5:8; 1 Jon 2:11 § **1:6:** 1 Jon 2:4; 4:20 * **1:7:** Aes 2:5

kitat koatol kitiah kitat min, kæn kitat okotaruætuæh † ‡ e nolæn rat min rafin e nita Nætin, Iesu.

⁸ Okæmæ kitat kotæmæ sænæmæ kitat nol tæfagæ rat, § kitat koateiuæ-in atip æm kitat min, kæn nipahrienæn tikæ etat. * ⁹ Uhgîn in etæm kitun nagileæn lan, kæn ræhan nolæn in tætuatip æm. † Tol næhlan, okæmæ kitat kotæn-ipæn nolæn rat min ræhatat kæm Uhgîn, ‡ kæn in otafæl kitat kæn maluïn ræhatat nolæn rat min, kæn maruætuæh rækis in nolæn rat min rafin ræhatat mæ okotætuatip e niganæmtin. § ¹⁰ Okæmæ kitat kotæmæ kæsotol agin-æhæn nolæn rat, kæn kitat koatæn neiuææn e Uhgîn, kæn ræhan næghatæn tæsatig agin-æhæn e næmegæhæn ræhatat. *

2

Iesu Kristo in etæmim ræha nasituæn etat

¹ Ræhak nisualkælæh min, * iatæte natimnat min u kæm itæmat, matæn-iæhau itæmat mæmæ onæsotolæn nat tærat. Mæto okæmæ suah kit otol nolæn rat, ræhatat kit æh-ikin etæm tatæghat ræhatat lan kæm Tata Uhgîn, † inu Iesu Kristo in Etæm Tætuatip. ² In un, itæm tæmol sakrifais atip e ræhan næmegæhæn o ræhatat nolæn rat min, kæn o nat u, nemæha otæsol minæn Uhgîn. ‡ § Kæn tæmæsolæn o ræhatat pisin æm nolæn rat min, mæto ræha netæmim rafin agin-æh e nætueintæn. *

³ Kitat okotitun æsas mæmæ kotitun Uhgîn † okæmæ kitat koatol næwian. ‡ § ⁴ Etæm u tatæn mæ “Ekætun Uhgîn,” * mæto tæsolæn næwian, in iæiuæ, kæn nipahrienæn tikæ lan. † ⁵⁻⁶ Mæto etæm un tatol ræhan næghatæn, ‡ nolkeikeæn ræha Uhgîn tæmatig minip wir pahrien e nikin. § Etæm u itæm tatæn mæmæ tatæper-ipæn lan, * otækæike mætep suatip kitiah æm itæm Iesu tæmitæp. † Nolæn u tatægatun æsas ‡ mæmæ kitat koatatig lan. §

Kitat kotækæike motol nolkeikeæn kæm kitat min

⁷ Nikik keike min, io esæteæn næghatæn wi kit kæm itæmat mæmæ onækotol, kæn mæto iatæte in oas * itæm næmotos rækis e nætuounæn, nian næmotæto namnusæn tæwir; † næghatæn oas u in næghatæn ninæmotitun. ⁸ Mæto e nehman kit min, næghatæn u itæm iatæte tatimnæ otæmat mæmæ onækotol, in tatæuhlin mæmæ næghatæn wi, ‡ mæto-inu kinæplan e suatip wi kit e næmegæhæn ræha Iesu ne ræhatæmat. Mæto-inu roiu, napinæpæn tinatagim, § kænu næhag-æhagæn pahrien * tinatasæ rækis. †

† **1:7:** Okæmæ kotaruætuæh e niganæmti Uhgîn, okotæn-iaræp æm tæfagæ rat min kæmotol kæsotahmenæn e niganæmti Uhgîn. Mæto sænæmæ tahmen e naruætuæhæn itæm kætæg e nien o nos-irækisæn nætuakæmæn kit e nipætætæm. Kitat okotækæike motaruætuæh e nita Iesu, mæmæ in otos-irækis nolæn rat min ræhatat. Tol næhlan, kitat kotætuatip, motaruætuæh e niganæmti Uhgîn, in tæsaplanæn nolæn rat ræhatat, mæto-inu nita Iesu tæmafæl rækis. ‡ **1:7:** Hip 9:14; Nol æpæn 7:14 § **1:8:** Jer 2:35; Rom 3:9,19; Jem 3:2 * **1:8:** 1 Jon 2:4 † **1:9:** E naluïnæn nolæn rat ræha nol tæfagæ min, Uhgîn in tatol e nætuatipæn, mæto-inu nimisæn ræha Iesu in tæmætou rækis nolæn rat min. Tol næhlan, tætuatip mæmæ Uhgîn otaluïn nolæn rat min ræhatat mætafæl rækis. ‡ **1:9:** Sam 32:3-5; 51:2; Prov 28:13 § **1:9:** Jer 31:34; Maeka 7:18-20; Hip 10:22 * **1:10:** Jon 5:38 * **2:1:** 1 Tes 2:11 † **2:1:** Rom 8:34; 1 Tim 2:5; Hip 7:25 ‡ **2:2:** Rom 3:25; 1 Jon 4:10 § **2:2:** Iesu in tæmol sakrifais atip e næmegæhæn ræhan o ræhatat nolæn rat min, kæn o nat æh, nemæha tæsol minæn Uhgîn. Iesu in sakrifais, kæn in pris min itæm tæmol sakrifais u. Iesu tæsetæpæhæn o Uhgîn mæmæ otæn mæmæ kitat kæmæsotolæn nolæn rat kit, mæto tætapæh o Uhgîn mæmæ otæplan kitat mæmæ kitat netæm ræhatat nolæn rat min kæmotos rækis nalpinæn. Nemæha ræha Uhgîn, Kristo in tæmos, tæmol sakrifais atip e ræhan næmegæhæn. Kæn nat u, in tinahmen. * **2:2:** Jon 3:17 † **2:3:** 1 Jon 4:13; 5:2 ‡ **2:3:** Nolæn næwian un, tæsolæn kitat kotætuatip, mæto tatægatun æm mæmæ kitat kotitun Uhgîn. § **2:3:** Jon 14:15 * **2:4:** Taet 1:16; 1 Jon 3:6; 4:7,8 † **2:4:** 1 Jon 1:6,8 ‡ **2:5-6:** Jon 14:15 § **2:5-6:** 1 Jon 4:12 * **2:5-6:** Nian tatæn mæmæ suah kit tatæper-ipæn e Iesu, nipætæn u mæmæ in tætatig lan mæsetæn, tatisi-pæn lan, tatætul-pæn ron, tatos rafin næsanænæn ræhan ron, tatagile lan, tatilpin ilau min. † **2:5-6:** Mat 11:29 ‡ **2:5-6:** 1 Jon 2:3 § **2:5-6:** Jon 15 * **2:7:** Dut 6:5; Lev 19:18 † **2:7:** 1 Jon 2:24; 3:11,23; 4:21; 2 Jon 5,6 ‡ **2:8:** Jon 13:34 § **2:8:** Rom 13:12 * **2:8:** Jon 1:9 † **2:8:** Efes 5:8; 1 Tes 5:5

⁹ Kæn etəm u tatən mə in tətatiḡ e nəhag-əhagən məto tatetəhau pian, † in tətatiḡ əh e napinəpən. § ¹⁰ Etəmim u itəm tolkeike pian, in tatətul e nəhag-əhagən,* kæn nat kit tikə e nikin məmə otapitətəl lan, morin. † ¹¹ Məto etəmim u itəm tetəhau pian, in tətatiḡ e napinəpən, † kæn mətan e napinəpən, kæn məruru ikin tatuwin-pən ikin, məto-inu napinəpən tatohamis niḡanəmtin. §

¹² Rəhak nisualkələh min, iatəte naoa u kəm itəmat, məto-inu Uhgın təmafəl rəkis nolən rat min rəhatəmat o nat u itəm Iesu təmol.

¹³ Tata min, iatəte nat u kəm itəmat, məto-inu itəmat nəmotitun in, itəm təmaupən matig e nətuounən.* Netəm aluə min, iatəte nat u kəm itəmat, məto-inu itəmat nəmotol win † e etəm rat, Setan.

¹⁴ Nisualkələh, eməte nat u kəm itəmat, məto-inun nəmotitun Tata Uhgın. Tata min, eməte nat u kəm itəmat, məto-inu itəmat nəmotitun in, itəm təmaupən matig e nətuounən. † Netəm aluə min, eməte nat u kəm itəmat, məto-inu itəmat nakotəsanən, § kæn nəghatən rəha Uhgın tətatiḡ e nikitəmat, kæn nəmotol win e etəm rat, Setan.*

Sotolkeikeən natimnat rəha nətueintən

¹⁵ Sotolkeikeən nətueintən † o natimnat min rəha nətueintən. Okəmə suah kit tatolkeike nətueintən, kæn nolkeikeən rəha Tata Uhgın təsatiḡən e nikin. † ¹⁶ Məto-inu natimnat rafin e nətueintən u, təsisi-pənən o Tata Uhgın, məto rəha nətueintən əm. Natimnat u rafin rəha nətueintən, ilat u, naumisən o natimnat rəha nipətitəm əm, § kæn naumisən o natimnat itəm tatiuw rəkis niḡanəmtitəm,* ne nausitən o rəhan nautə min ne nepətən. ¹⁷ Kæn nətueintən u otəpanikə. Kæn naumisən o nautə min otəpanikə. Kæn naumisən o nolən min rəha nətueintən itəm koatiuw nətəliḡən rəha netəmim otəpanotikə. † Məto etəmim itəm tatol nəwia Tata Uhgın, † in otətatiḡ lilin.

Tikimır min rəha Kristo kinotuwa rəkis

¹⁸ Nisualkələh, kotegu-pən e namnun nian. § Nəmoatəto məmə tikimır kit rəha Kristo* otuwa. † Kæn roiu tikimır min rəha Kristo tepət, kinotuwa rəkis. † Tol nəhlan, kitat kotitun məmə inu, kınətegu-pən e namnun nian. ¹⁹ Netəm min u, kəmotapəs rəhatat niməfak min § məto-inun ilat sənəmə rəhatat aḡin-əh min. Okəmə rəhatat aḡin-əh min, kəməsotietən etat. Məto ilat kəmotiet etat, məmə otəḡətun məmə ilat sənəmə rəhatat min.

²⁰ Məto itəmat un, Etəm Tətuatip, in təmətəfiə* kəm itəmat e Narmin Rəha Uhgın, † kæn itəmat rafin nəkotitun nat u. ²¹ Iatəte nat u kəm itəmat, sənəmə nəkotəruru nipahrienən, məto itəmat ninotitun rəkis nipahrienən, kæn motitun məmə nipahrienən təsoe-inən neiüən. † ²² ?Pah u in ieiüə? Etəmim u itəm tatən məmə Iesu sənəmə in Kristo itəm Uhgın

† 2:9: 1 Jon 3:10,15,16; 4:20,21 § 2:9: 1 Jon 1:5 * 2:10: 1 Jon 3:14 † 2:10: Sam 119:165 † 2:11: 1 Jon 1:6 § 2:11: Jon 11:9; 12:35 * 2:13: Jon 1:1 † 2:13: Jon 16:33 † 2:14: Jon 1:1 § 2:14: Efes 6:10 * 2:14: 1 Jon 2:13; Sam 119:9-11; Jon 5:38; Hip 4:12; 1 Jon 1:10 † 2:15: Rom 12:2 † 2:15: Jem 4:4 § 2:16: Jen 3:6; Rom 13:14; Efes 2:3 * 2:16: Prov 27:20 † 2:17: Hip 12:27 † 2:17: Mat 12:50 § 2:18: Rom 13:11 * 2:18: Tikimır rəha Kristo in 'antichrist' e Inglis. † 2:18: 1 Jon 2:22; 4:3; 2 Jon 1:7 † 2:18: 1 Jon 4:1 § 2:19: Wək 20:30 * 2:20: Netəm Isrel kotətəfiə-pən e rəhn-kapə pris min e oel, moatol kæn tatəḡətun məmə ilat u, sənəmə netəmim əpnəpən əm, məto ilat u, netəmim rəha Uhgın əm, itəm in təmitəpun o nolən wək u. Kæn e nolən kitiah əm, Iesu in tatos-ipa Narmin Rəha Uhgın kəm netəm min un itəm koatən nipahrienən lan, matəḡətun məmə Kristo təmitəpun ilat mə rəhan əm. Netəm min u itəm koatos nətəfiəən e Narmin Rəha Uhgın, in tahmen e nəmtətin kit məmə ilat u, rəhan min netəmim. Tatətəfiə-in-pən Narmin Rəha Uhgın elat məmə ilat kotahmen-in nolən wək rəhan. † 2:20: 1 Jon 2:27; 2 Kor 1:21-22 † 2:21: 2 Pita 1:12

təmən məmə otahl-ipa. Etəmim u inu, in tikimīr rəha Kristo. In təsənən nīpahrienən e Tata Uhgīn ne Nətin. § 23 Etəm təsənən nīpahrienən e Nətin təruru nosən Tata. Etəm tatən nīpahrienən e Nətin, in tatos mīn Tata Uhgīn.*

24 Pəs nat naka nəmotəto e nətuounən, nian nəmotəto namnusən təwīr, otatəper-ipən əh etəmat tiəkis. Okəmə nat naka nəmotəto e nətuounən otatəper-ipən etəmat, kən itəmat onakoatəper-ipən e Nətin, ne Tata Uhgīn. † 25 Kən nat u inu, nəmegəhən itulīn, in təməniəkis məmə otos-ipa kəm kitat.

26 İatəte nəghatən mīn u kəm itəmat matən-iarəp netəm mīn u itəm okotiuw rəkis itəmat. † 27 Məto itəmat u, nətəfiəən rəha Narmīn Rəha Uhgīn itəm nəmotos e Kristo, § in tətətig əh e nikitəmat. ?Tol nəhlan, pah mīn titun nəgətunən nat wi kit kəm itəmat? Narmīn Rəha Uhgīn tatəgətun natimnat rafin kəm itəmat,* kən nətəfiəən əh rəhan, in nīpahrienən, sənəmə neiuəən. Tol nəhlan, otəper-ipən əskasik lan, † tahmen-pən əm məmə in təməgətun itəmat məmə nəkotol.

28 Kən roiu əh, nisualkələh, otəper-ipən lan, məmə nian in otuwa † kən kitat kəsotəgīnən məsotaulis-inən niganəmtin § e rəhan nuwamən.

29 Okəmə nəkotitun məmə in tətətip,* onəkotitun əsas məmə netəmim rafin itəm koatol nolən ətuatip, ilat u, nenətin mīn. †

3

İtəmat u nenəti Uhgīn mīn

1 !Oteplan-tu! !Nolkeikeən itəm tepət mahgoau kəm kitat,* itəm Tata Uhgīn təmos-ipa, inun, məmə tətəun-in kitat məmə nenətin mīn! † Kən nīpahrienən məmə kitat əh. Netəmim rəha nətueintən kəsotitunən kitat, məto-inun ilat kotəruru Uhgīn. † 2 Nīkik mīn, kitat nenəti Uhgīn mīn u-roiu. Kitat kəsotitunən məmə okotəhrol nulan motol pişin nian Kristo otitəlig-pa. Məto kitat kotitun məmə nian otitəlig-pa, § kitat okotahmen lan,* məto-inu e nian əh, okotəplan əsas məmə in tol nəhlan. † 3 Kən etəmim itəm tatəgile məmə otahmen e Kristo, in tətəruətuəh rəkis † in atip nolən mīn rəhan, § məto-inu Kristo in mīn in tətətip wīr agin.

4 Etəmim itəm tatol nolən rat, in tatəgəhl mīn lou rəha Uhgīn, məto-inu nəghatən u nolən rat, nīpətin u, nətgəhlən lou rəha Uhgīn. 5 Kən itəmat nəkotitun məmə Kristo təmuwa məmə otos-irəkis rəhatat nolən rat mīn,* məto-inu nolən rat tikə lan. † 6 Tol nəhlan, okəmə kitat koatəper-ipən lan, tol-pən okol kəsotəkəikeən e nolən rat mīn. Məto netəm mīn un itəm koatəkəike əh e nolən rat mīn, tol-pən kotəruru agin-əh in, məsotəplanən in. †

7 Nisualkələh, sotətəlig-inən suah kit teiuə-in itəmat o nat u. Etəm tatol nat ətuatip, nīpətin u məmə in etəm ətuatip, tahmen əm e Kristo in etəm ətuatip. 8 Məto etəmim itəm tatəkəike əh e nolən rat mīn, tatəgətun məmə in rəha Setan u, etəm təmatol nolən rat e nətuounən. § Məto Nəti Uhgīn təmuwa o nərəkīnən wək mīn əh rəha Setan.* 9 Netəm mīn u itəm kəmotaiir wi mīn motuwa nenəti Uhgīn mīn, † ilat okol kəsotəkəikeən e nolən rat, † məto-inu ilat koatos niamitə rəha Uhgīn. Kən o nat u, okol ilat kəsotəkəikeən e nolən rat,

§ 2:22: 1 Jon 4:3; 2 Jon 1:7 * 2:23: Jon 8:19; 14:7; 1 Jon 4:15; 5:1; 2 Jon 1:9 † 2:24: Jon 14:23; 15:4; 1 Jon 1:3; 2 Jon 9 † 2:26: 1 Jon 3:7 § 2:27: 1 Jon 2:20 * 2:27: 1 Kor 2:12 † 2:27: Jon 15:4 † 2:28: 1 Jon 3:2; Kol 3:4 § 2:28: Efes 3:12 * 2:29: 1 Jon 3:7 † 2:29: Jon 1:13 * 3:1: Jon 3:16 † 3:1: Jon 1:12 † 3:1: Jon 15:21; 16:2,3 § 3:2: Kol 3:4; 1 Jon 2:28 * 3:2: Rom 8:29; 2 Pita 1:4 † 3:2: Jon 17:24; 2 Kor 3:18 † 3:3: Tətəruətuəh, nīpətin u, titafəl rəkis. § 3:3: 2 Kor 7:1; 1 Jon 1:7; 2 Pita 3:13,14 * 3:5: 1 Jon 3:8 † 3:5: 2 Kor 5:21 † 3:6: 1 Jon 3:9; 2:4; 5:18; 3 Jon 1:11 § 3:8: Jon 8:44 * 3:8: Hip 2:14 † 3:9: Jon 1:13 † 3:9: 1 Jon 5:18

mæto-inu ilat nenæti Uhgîn min. § 10 Tol mæ, kotitun nænæn mæmæ pah min u nenæti Uhgîn,* kænu pah min u nenæti Setan. † Etæmim u itæm tæsol ætuatipæn, kæn in mæsolkeikeæn pian kit, ‡ in sænæmæ næti Uhgîn kit.

Kitat kotæike motolkeike kitat min

11 Næghatæn u inu, næmotæto e nætuounæn e namnusæn tæwir, § mæmæ kitat okotæike motolkeike itat min.* 12 Sotolæn tikiri Ken, itæm in etæmim ræha Setan kæn tohamnu pian. † ?Kæn tæmohamnu pian o naka? Tæmohamnu mæto-inun ræhan nolæn min tærat kænu ræha pian, nolæn min in tætuatip. ‡ 13 Piak min, narmitæmat tæsiwig pikæn okæmæ netæmim ræha nætueintæn u koatetæhau itæmat. § 14 Okæmæ kitat kotolkeike piat min, tatægætun mæmæ kitat kinotaprækis-in rækis nimisæn, minotegu-pæn e næmegæhæn.* Mæto etæm un nolkeikeæn tikæ lan, in tætatig æh e nimisæn. † 15 Etæmim un itæm tatetæhau pian ‡ in tahmen e etæm tatohamnu itæm, § kæn itæmat nækotitun mæmæ iohamnu itæm, in tæsosæn næmegæhæn lilin.*

16 O nat u kitat kotitun wir mæmæ nolkeikeæn in tol nulan, mæto-inun Iesu tæmos-ipa ræhan næmegæhæn otat. † Kæn e nolæn kitiæh æm, tæwir mæ kitat min kotos-ipæn næmegæhæn ræhatat o piatat min. ‡ 17 ?Okæmæ suah kit ræhan natimnat tepæt kæn pian kit ræhan nat kit tikæ, mæto in tæsasækitunæn pian, § mæsolæn nat agin lan, nolkeikeæn ræha Uhgîn otæhrol nulan matig e suah u? * 18 Nenætik min, pæs kitat kæsotænæn nolkeikeæn e nohlitæ æm, mæto okotol æp nolkeikeæn pahrien e nolæn min ræhatat. † 19-20 Okæmæ kotol næhlan, kæn nat æpnæpin okæmæ kotæto-pæn e nikitat mæmæ okotos nalpinæn, mæto kitat okotitun mæmæ kotatig e nipahrienæn, kæn mem mæha-mæha nikitat e nigænæmtin. Mæto-inu Uhgîn in ilis maprækis-in nikitat, kæn in titun natimnat rafin.

21 Piak min, okæmæ kotæto-pæn e nikitat mæmæ okæsosæn nalpinæn, kitat okæsoaginæn e nigænæmti Uhgîn, ‡ 22 kæn motos natimnat rafin ron itæm koatæpæhin-pæn, § mæto-inu kitat koatol næwian* kæn moatol nolæn itæm in tolkeike. † 23 Kænu næghatæn u ræhan tatæn mæmæ kotækæike motahatætæ e Nætin, ‡ Iesu Kristo, § kæn motolkeike kitat min, tahmen mæmæ inu in tæmæn mihin kæm itat.* 24 Netæm min u itæm koatol næwian, † ilat koatæper-ipæn lan, ‡ kæn in tææper-ipæn elat. Kæn kitat kotitun mæmæ in tætatig e nikitat, mæto-inun Narmin Ræha Uhgîn itæm in tæmos-ipa, in tatægætun kæm kitat. §

4

Onakakil mehm matig narmin min

1 Nikik min, okæmæ etæmim kit tatæn mæmæ Narmin Ræha Uhgîn tætatig lan, matol in tatæn-iaræp ræhan næghatæn, kæn tæwir pik mæmæ onækotehm wir motakil mætig mæmæ narmin æh tætatig lan, in ræha Uhgîn pahrien, o sænæmæ ræha Uhgîn.* Kitat okotækæike motæplan wir mæto-inun ien eiueiuæ min tepæt kinotiet rækis moatægæt e nætueintæn. † 2 O nat u, itæmat onækotitun æsas mæmæ in Narmin Ræha Uhgîn itæm tætatig e etæmim kit, inun, Narmin

§ 3:9: Nikuti nat tatæwiæ noe-in atipæn noan. E suatip kitiæh æm, Uhgîn tatælæhæu-pæn ræhan niamitæ e suah kit, kæn in tatæwiæ tahmen e nikuti nat itæm kæmæfe e næmegæhæn ræha etæmim un, kæn matoe in noan e nolæn min ræha Uhgîn. Tol næhlan, netæmim min u itæm kæmotaiir wi min motuwa nenæti Uhgîn min, ilat kæsotækæikeæn e nolæn rat. * 3:10: 1 Jon 3:1,2; Jon 1:12 † 3:10: 1 Jon 3:8 ‡ 3:10: 1 Jon 2:9; 4:8 § 3:11: 1 Jon 2:7 * 3:11: Jon 13:34-35; 15:12; 1 Jon 4:7,11,21; 2 Jon 1:5 † 3:12: Jen 4:8 ‡ 3:12: Prov 29:10 § 3:13: Jon 15:18,19; 17:14 * 3:14: Jon 5:24 † 3:14: 1 Jon 2:9 ‡ 3:15: 1 Jon 2:9 § 3:15: Mat 5:21,22; Jon 8:44 * 3:15: Kal 5:20,21 † 3:16: Jon 10:11 ‡ 3:16: Jon 15:13; 1 Tes 2:8 § 3:17: Dut 15:7,8; Jem 2:15,16 * 3:17: 1 Jon 4:20 † 3:18: Esik 33:31; Rom 12:9 ‡ 3:21: Efes 3:12; 1 Jon 5:14 § 3:22: Mat 7:7 * 3:22: Jon 14:15 † 3:22: Hip 13:21 ‡ 3:23: Jon 6:29 § 3:23: Jon 1:12; 3:18; 20:31 * 3:23: Jon 13:34 † 3:24: 1 Jon 2:3 ‡ 3:24: 1 Jon 2:6; 4:15 § 3:24: 1 Jon 4:13 * 4:1: Jer 29:8 † 4:1: Mat 7:15; 1 Jon 2:18

itəm tatən-iarəp məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, kən in təmuwa e nıpətın, † narmın əh in Narmın ətuatıp rəha Uhgın. § 3 Məto etəmim kit itəm təsən-iarəpən məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, narmın rəha etəmim əh, sənəmə rəha Uhgın. Inəh, in narmın rəha tıkimır rəha Kristo, * † itəm nınəmotətəto rəkis məmə in otəpanuwa, kən roiu tınətətig rəkis e nətueintən. †

4 Nısualkələh, itəmat netəmim rəha Uhgın mın, kən nəmotəhg-irəkis ien eiueiuə mın əh, § məto-inu Narmın itəm tətətig e nıkitəmat in taprəkis-in narmın itəm tətətig e nətueintən u. * 5 İlat netəm rəha nətueintən, † tol nəhlan, nəghatən mın rəhalat koatən, in rəha nətueintən əm, kən netəm koatətəlig-in ilat, ilat mın netəm rəha nətueintən u. 6 Məto itimat nenəti Uhgın mın. Tol nəhlan, netəmim itəm kotıtun Uhgın, ilat kotətəlig-in itimat. Məto netəmim itəm ilat sənəmə nenəti Uhgın mın, ilat kəsotətəlig-inən itimat. † O nat u, kitat okotıtun əsas Narmın itəm tatən pahrien, § ne narmın itəm tateiuə. *

Nolkeikeən rəha Uhgın ne rəhatat

7 Nıkkik mın, pəs kitat kotalkeike kitat mın, † məto-inu nolkeikeən in tətisi-pən o Uhgın, kən etəm tatol nolkeikeən, in təmaiir wi mın muwa nəti Uhgın kit, † kən titun Uhgın. § 8 Məto etəm u, rəhan nolkeikeən tıka, in təruru Uhgın, məto-inu Uhgın, in nəukəti nolkeikeən. 9 Uhgın təmol əp rəhan nolkeikeən kəm kitat nulan, məmə in təmahl-ipa Nətın noan kitiəh əm, * tuwa e nətueintən, məmə kitat okotos nəmegəhən ron. † 10 Nat u in nolkeikeən pahrien, sənəmə kitat kəmotolkeike Uhgın, məto in təmolkeike kitat. † Uhgın təmahl-ipa Nətın tuwa, kən in təmol sakrifais atıp e rəhan nəmegəhən o rəhatat nolən rat mın, məmə neməha otəsol mınən Uhgın. §

11 Piak mın, Uhgın təmolkeike pik kitat nulan, * kən tol nəhlan, kitat mın okotəkəike motol mihin nolkeikeən əh kəm itat mın. † 12 Suah kit təsehmən Uhgın nian kit ne. † Məto okəmə kitat kotalkeike itat mın, kən Uhgın tatəper-ipən e nıkitat, kən nolkeikeən rəhan tınətoe-in nolkeikeən e nıkitat. §

13 Kitat kotıtun * məmə kitat kotəper-ipən lan, kən in tətətig etat, məto-inun tınos-ipa rəkis rəhan Narmın kəm kitat. †

14 Kənu itimat emotəplan rəkis kənu moatən-iarəp † məmə Tata Uhgın in təmahl-ipa Nətın məmə in İosmegəh rəha nətueintən. § 15 Etəmim itəm tatən-iarəp məmə Iesu in Nəti Uhgın, kən Uhgın tətətig lan, kən in mın tətətig-pən e Uhgın. * 16 Kən tol nəhlan, kitat kotıtun nolkeikeən rəha Uhgın kəm kitat, kən motagile lan.

Uhgın in nolkeikeən. † Etəm tətətig e nolkeikeən, tətətig-pən e Uhgın, kən Uhgın mın tətətig lan. † 17 Nian kotatig nəhlan e Uhgın, kən nolkeikeən rəhan tınətoe-in nolkeikeən e nıkitat, § məmə kitat kəsotəginən * e nian Uhgın otətakil itəm, məto-inu e nətueintən u rəhatat nolən tahmen e Kristo. 18 Etəm u tərıoah e nolkeikeən, okol təsəginən Uhgın. Məto nolkeikeən pahrien u, itəm tınətoe rəkis e nıkitat, tətəhg-irəkis nəginən, † məto-inu nətəligən rəha nosən nalpınən tatol kitat koatəgin, kən nat u tatəgətun məmə rəhan nolkeikeən təsoe-inən əh e nıkitat. 19 Kitat kotalkeike itat mın məto-inun Uhgın təmaupən molkeike itat. 20 Məto okəmə suah kit təmə, “İo ekolkeike Uhgın,” məto tatətəhau əh

† 4:2: Jon 1:14; 1 Jon 2:23 § 4:2: 1 Kor 12:3 * 4:3: 1 Jon 2:22; 2 Jon 1:7 † 4:3: E Inglis, katən əm ‘antichrist,’ kən nıpətın u məmə in tıkimır rəha Kristo. † 4:3: 1 Jon 2:18 § 4:4: Jon 16:33 * 4:4: 2 King 6:16; Rom 8:31 † 4:5: Jon 15:19; 17:14,16 † 4:6: Jon 8:47 § 4:6: Jon 14:17 * 4:6: Mak 13:5 † 4:7: 1 Jon 3:11 † 4:7: Jon 1:15 § 4:7: 1 Jon 2:4 * 4:9: Jon 1:18 † 4:9: Jon 3:16,17; 1 Jon 5:11 † 4:10: Rom 5:8,10 § 4:10: Rom 3:25 * 4:11: Jon 3:16 † 4:11: Jon 15:12; 1 Jon 3:11 † 4:12: Jon 1:18 § 4:12: 1 Jon 4:17; 2:5 * 4:13: 1 Jon 2:3 † 4:13: 1 Jon 3:24 † 4:14: Jon 15:27 § 4:14: Luk 2:11; Jon 3:17 * 4:15: 1 Jon 3:24 † 4:16: 1 Jon 4:8 † 4:16: 1 Jon 3:24 § 4:17: 1 Jon 4:12; 2:5 * 4:17: Efes 3:12 † 4:18: Rom 8:15

pian, † in ieiua. § Məto-inu etəm təsolkeikeən pian u in tatehm e niganəmtin,* okol təsolkeikeən Uhgın, itəm in təsehmən. † 21 Kən in təmos-ipa rəhan nəghatən kəm itat məmə etəmim pah tolkeike Uhgın in otəkəike molkeike mın pian. †

5

Kitat koatol win məto-inu kitat koatahatətə e Iesu

1 Etəmim itəm tətahatətə* e Iesu məmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, suah u inu, in nəti Uhgın, † kən etəmim itəm in tolkeike tata kit, in tolkeike mın nenətin mın. † 2 Kən kitat kotitun məmə okəmə kotalkeike Uhgın kənu moatol nəwian, § kənu okotalkeike mın nenətin mın.* 3 Məto-inu okəmə kotalkeike Uhgın, nıpətın un, okotal noan, † kən rəhan nəghatən otahmen e katipa itəm taluk-aluk əm. † 4 Netəm kotaiir e Uhgın, § ilat koatol win e nolən mın rəha nətueintən. Kənu nahatətəən rəhatat in tatos-ipa nəsanənən o nolə win e nolən mın rəha nətueintən. 5 ?Pah mın un ilat koatətul əskasik motol win e nəluaginən rəha nətueintən u? İlat əm un, netəm kotatahatətə məmə Iesu in Nəti Uhgın.

Iaruəsan kisil kətəhalol əp Iesu Kristo kəm kitat

6 Iesu Kristo, in etəm u itəm təmuwa, kən nəhau ne nitan* kətioal əp in kəm itat. Sənəmə nəhau əm itəm tatol əp in, məto nəhau ne nitan. 7 Narmın Rəha Uhgın in tətaruəsan nəghatən mil u rəha nəhau ne nita, matən-iarəp məto-inu Narmın Rəha Uhgın in nıpahrienən. † 8 Kən nuəfiminən kisil kətəhalaruəsan iləhal mın. İləhal un, Narmın Rəha Uhgın, ne nəhau, ne nita. Kən iləhal u, kətəhalegəhan-in mətəhalol əp nəghatən rəhaləhal mın. 9 Nian mın, kitat koatətə nəghatən mın itəm netəmim koatən-iarəp, motahatətə elat. † Məto nian Uhgın tatən-iarəp nat kit, in iahgin taprəkis, kən kitat okotitun nahatətəən təhmın mın e rəhan nəghatən, məto-inu in Uhgın, § kən in tatətul-arəp o Nətin.

10 Etəmim itəm tətahatətə e Nəti Uhgın, in tatən nıpahrienən e nıkin o nəghatən rəha Uhgın. Məto etəmim itəm təsahatətəən e nəghatən u rəha Uhgın, təhmen əm məmə in tatən məmə Uhgın in ieiueiuə əm,* məto-inu Uhgın təmətul-arəp o Nətin, mən-iarəp kəm in, məto in təsənən nıpahrienən lan. 11 Kənu nəghatən itəm Uhgın təmən-iarəp o Nətin, in tol nulan. Uhgın təmos-ipən nəmegəhən lilin † kəm itat, kənu nəmegəhən u, katos o Nətin. † 12 Etəm tatos Nətin, in tatos nəmegəhən. Məto etəm təsosən Nəti Uhgın, in təsosən nəmegəhən. §

Namnun nəghatən

13 İatətə nəghatən mın u kəm itəmat netəm kotahatətə e Nəti Uhgın, məmə onəkotitun məmə itəmat nakotos nəmegəhən lilin.* 14 Pəs kəsotəginən, † məto kotəskasik o nətapəh-inən nat kit e niganəmti Uhgın, məto-inu kotitun məmə nəghatən u inu, tatem əskasik itat. Nian okotətapəh-in nat kit kəm in itəm təwir e rəhan nətəligən, kən in otətə rəhatat nəfakən. † 15 Kən okəmə kotitun məmə in otətə itat, kən nat naka okoteasiə-in-pən, kən kinotitun rəkis məmə okotos. §

† 4:20: 1 Jon 2:9 § 4:20: 1 Jon 1:6; 2:4 * 4:20: 1 Jon 3:17 † 4:20: 1 Jon 4:12; Jon 1:18 † 4:21: 1 Jon 2:7,9
* 5:1: Jon 3:15 † 5:1: Jon 1:13; 1 Jon 2:22; 1 Jon 2:23 † 5:1: 1 Jon 2:23 § 5:2: 1 Jon 2:3 * 5:2: 1 Jon 3:14
† 5:3: Jon 14:15 † 5:3: Mat 11:30 § 5:4: Jon 1:13 * 5:6: Jon 19:34,35 † 5:7: Jon 14:17 † 5:9: Jon 5:33,34 § 5:9: Mat 3:16,17; Jon 5:32,37; 8:17,18 * 5:10: Jon 3:33; 1 Jon 1:10 † 5:11: Mat 25:46 † 5:11: Jon 1:4 § 5:12: Jon 3:15,16,36 * 5:13: 1 Jon 5:11 † 5:14: Efes 3:12; 1 Jon 3:21 † 5:14: Mat 7:7 § 5:15: 1 King 3:12

¹⁶ Okəmə kotehm piatat kit tatol nolən rat, məto sənəmə nolən rat itəm titun nit-ipənən e nımısən, ik onakəfak ron, kən Uhgın otos-ipən nəmegəhən kəm suah u.* Məto nolən rat kit əh-ikin itəm tatit-ipən itəm e nımısən,† kən io esənən məmə onəkotəfak o netəm mın itəm koatol nolən əh.‡§ ¹⁷ Nolən rat mın rafın un, in təfagə rat,* kən məto təfagə rat mın əh-ikin itəm kəsotit-ipənən itəm e nımısən.†

¹⁸ Kitat kotitun məmə etəm tətaiir e Uhgın‡ təsəkəikeən e təfagə rat, məto-inu Nəti Uhgın tatəmik ətain wir in, kən etəm rat u Setan, təruru nekən.§ ¹⁹ Kitat kotitun məmə kitat nenəti Uhgın mın,* məto netəmim rəha nətueintən rafın, ilat u kotatig e nelmi Setan.† ²⁰ Kitat kotitun mın məmə Nəti Uhgın təmuwa kən mos-ipa nenatigən kəm itat,‡ məmə kitat okotitun in, u in nıpahrienən.§ Kənu kitat koatətul-pən e Uhgın u in nıpahrienən, məto-inu kitat koatətul-pən e Nətin İesu Kristo. In un, in Uhgın pahrien, kən in nəukəti nəmegəhən lilin.*

²¹ Nenətik mın, otagım rəkis o natimnat mın itəm okotos nəme Uhgın e nikitəmat.†‡

* **5:16:** Jem 5:15 † **5:16:** Hip 6:4-6; 10:26 ‡ **5:16:** Jer 7:16; 14:11 § **5:16:** E ves u, ne ves 17, Jon tatəghat-in təfagə rat itəm tatit-ipən itəm e nımısən. Jon tatəghat-in təfagə rat itəm kətəuhlin məntaatəm o Kristo ne netəhauən rəhan netəmim. Nolən rat mın əh, tatəgətun məmə netəm koatol ilat kəsotosən nəmegəhən lilin, kənu məsin mın u məmə narmilat tınımıs. Nat u inu, Jon tatən əhag-əhag kəm itat e 1 Jon 5:12 ne 1 Jon 3:14.

E Mat 12:31-32 tatəghat-in təfagə rat u, nən ratən Narmın Rəha Uhgın. * **5:17:** 1 Jon 3:4 † **5:17:** 1 Jon 5:16; 1 Jon 2:1 ‡ **5:18:** Jon 1:13 § **5:18:** Jon 14:30 * **5:19:** 1 Jon 4:6 † **5:19:** Jon 12:31; 14:30; 17:15 ‡ **5:20:** Luk 24:45 § **5:20:** Jon 17:3 * **5:20:** 1 Jon 5:11 † **5:21:** 1 Kor 10:14; 1 Tes 1:9 ‡ **5:21:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “onakagım o narmi nat mın,” məto Jon tatəghat-in təfagə rat, məmə in tahmen e narmi nat, məto okəmə kotalkeike rəhatat təfagə rat mın taprəkis-in Uhgın, kən təfagə rat in tatos nəme Uhgın e nikitat.

2 Jon

Naoa itəm tatol kəiu lan itəm Jon təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 2 Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm pətan kit rəha niməfak. Məto okəm-naka nəghatən u “pətan,” nīpətin təmə niməfak kit. Kən “nenətin mīn,” ilat netəmim rəha niməfak. Jon təməte nəghatən mīn əh, təhmen e nəghatən kit tatəhluaig. Təsolkəikəən məmə otən-iarəp nərgin məto-inu, kol mətan netəmim neen kotol nolən rat elat.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, iəgətun mīn tepət kotaliwək e ikin pisin pisin mīn. Netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəhalat kīnotos-ipən nagwənən kəm ilat. Kən motos-ipən ikin mīn rəha napilən, kən motasitu elat. Məto iəgətun eiuə mīn koatuwin əpnapin mīn o niuw-rəkisən netəmim rəha niməfak məmə okotapəs nəghatən pahrien.

?Təməte naoa u o naka? Nian iəgətun eiuə mīn kotuwa, Jon təmə netəmim itəm kotahatətə e nəghatən pahrien rəha Uhgīn, okotəkəike kapəs iəgətun eiuə mīn əh, kən motapəs nolən ne nəgətunən rəhalat, kən məsotasituən elat. Məto Jon tolkeike məmə netəmim rəha niməfak okotəkəike kolkeike netəmim rəha niməfak. Inu nalpəkauən rəha Uhgīn.

Nətuounən

¹ Naoa u rəha elta tatuwin kəm pətan Uhgīn təmitəpun* ne nenətin mīn. Nīpahrienən məmə iakolkeike pīk itəmat. Məto sənəmə io pisin əm iakolkeike itəmat, məto netəm mīn un rafin itəm kotitun mīn nīpahrienən,† kotolkeike itəmat. ² Kən ekotolkeike itəmat, məto-inun o nīpahrienən itəm tətətig e nīkitat‡ kən otətig lilin e nīkitat.

³ Pəs Tata Uhgīn ne Nətin Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwīrən, ne nasəkitunən, ne nəməlinuən kəm kitat e nīpahrienən ne nolkeikəən.

Kitat okotətəu-pən nəghatən pahrien mīn

⁴ Nīkik təmagien asol nian eməplan nenətim mīn neen kotaliwək e suatip rəha nīpahrienən,§ təhmen əm məmə inun, Tata Uhgīn təmən mihin kəm kitat məmə kotəkəike kol. ⁵ Kən roiu əh, wīnik, io esətəən nəghatən wi kit kəm itəmat, məto itəm əm un kīnotəto rəkis e nətuounən.* Kən iakatətapəh məmə okotol əm nolkeikəən kəm kitat mīn. ⁶ Kən nolkeikəən u, nīpətin u nolən nəwīa Uhgīn. Kən in tatən məmə kitat okotəike motətəp suatip rəha nolkeikəən, təhmen əm məmə inun nəmotəto e nətuounən.

⁷ Məto-inu iəgətun eiuə mīn tepət koatan e nətueintən.† Ilat kəsotahatətəən məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa,‡ in təmuwa etəmim pahrien, e nīpətin pahrien.§ Etəm tol nəhlan in ieiua kən in tīkimīr rəha Kristo.* ⁸ Tol nəhlan, oatəto itəmat məmə okəsətətipən nətouən rəhatəmat, pəs itəmat onəkotos nətouən rafin lan, məto-inun itimat emotol pīk wək etəmat.† ⁹ Okəmə etəm tatətu-pən atip əm nəgətunən kit rəhan e nəgətunən rəha Kristo, kən məsatəkəikəən e nəgətunən rəha Kristo,‡ nolən rəhan tatəgətun məmə Uhgīn təsatīgən e nīkin. Məto etəmim pah itəm tatəper-ipən əskasik e nəgətunən rəha Kristo, in tatos Tata Uhgīn ne Nətin ilau kərən e nīkin.§ ¹⁰ Okəmə suah kit tuwa ron ik, kən məsənən nəgətunən ətuatip rəha Kristo, asitən in muwin imam ikin,

* 1:1: 1 Pita 5:13 † 1:1: Jon 8:32 ‡ 1:2: Jon 14:17 § 1:4: 3 Jon 1:3,4 * 1:5: 1 Jon 2:7 † 1:7: 1 Jon 4:1
‡ 1:7: 1 Jon 2:22; 4:2,3 § 1:7: Jon 1:14 * 1:7: 1 Jon 2:18 † 1:8: 1 Kor 3:8; Hip 10:35,36; 11:26 ‡ 1:9: Jon 8:31 § 1:9: 1 Jon 2:23

məsənən “təwır” kəm in.* ¹¹ Məto-inu etəm tatən “təwır” kəm in, tətasiu lan matol suatip o rəhan nəgətunən rat.†

Namnun nəghatən

¹² İatos nəghatən tepət məmə ekəte kəm itəmat, məto esolkeikeən məmə ekəte e mapepe ne pen. Məto nıkkik tatəht pıkk mə ekuwa mətag itəmat kən məghat ətuatip kəm itəmat e nıganəmtitəmat, pəs nagienən rəhatat otərioah.‡

¹³ Nenəti piam§ itəm Uhgın təmitəpun, ilat koatən təwır kəm ik.

* **1:10:** Rom 16:17 † **1:11:** 1 Tim 5:22 ‡ **1:12:** Jon 3:29 § **1:13:** Pia pətan əh in niməfak kit mın, Jon in tətatiğ ikın əh. Kən nenəti pian u, ilat nımanin rəha niməfak əh.

3 Jon

Naoa itəm tatol kisil lan itəm Jon təməte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u 3 Jon

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte tatuwin kəm Kaius u in etəm-iasol kit rəha niməfak, kən in titun Jon.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, iəgətun mīn rəha niməfak koatuwin ikin pisin pisin mīn, kən moatəgətun. Netəmim itəm koatəto rəhalat nəgətunən koatos-ipən nagwənən kəm ilat, kən moatos-ipən ikin rəha napilən, kən motasitu elat.

?Təməte naoa u o naka? Kaius, in etəmim kit itəm tətəsitu e iəgətun mīn itəm kotaliwək ikin pisin pisin mīn. Jon təməto namnusən kit e nolən təwir rəha Kaius, kən Jon təməte naoa u məmə otıləs-ipər nətəligən rəhan.

Nətuounən nəghatən

¹ Kaeas, ik piak keike kit. Io, elta* rəha niməfak, iatəte naoa u kəm ik. Nipahrienən u, məmə io ekolkeike pik ik.† ² Piak keike, io enitun rəkis məmə rəham nəmegəhən e niganəmti Uhgīn in təwir əm, kən iatəfak məmə onəsīmīsən mətətig wir əm, kən natigən rafin rəham otəwir. ³ Nīkik təmagien nian eməto piatat mīn neen kəmotuwa moatən rəham nətul əskasikən o nipahrienən ne nəkəikeən rəham o naliwəkən e nipahrienən.‡ ⁴ Nian iatəto məmə nenətik mīn kotaliwək e nipahrienən, kən nīkik tətəgien pik marioah taprəkis-in natimnat mīn rafin.

Kaias təmol wək təwir

⁵ Piak ruən, ik natətul əskasik o nat naka itəm ik natol kəm piatat mīn itəm koatimnə, nat ənpapin məmə ilat netəm ik pisin.§ ⁶ Ilat kəmotamnus rəham nolkeikeən əpəh e niməfak u ikin-u. Ik nəmol-wir kəm ilat, masitu elat. Kən nian okoatuwin e rəhalat suatip, təwir məmə onakasitu elat* e nolən itəm Uhgīn tolkeike mihin, ⁷ mətə-inu ilat koataliwək o nən-iarəpən nəghatən rəha Iesu Kristo, kən məsotosən nasituən kit o netəm kəsotəfakən. ⁸ Tol nəhlan, kən kitat u, okotəkəike motasitu e netəm kotal nəhlan, məmə kitat okotos nelmitat mīn kitiah o nən-iarəpən nipahrienən.

Tiotrefes ne Temitrias

⁹ Eməte naoa kit kəm niməfak rəham, mətə Tiotrefes, in tolkeike pik məmə otıləs-ipər atip in, məmə in etəm-iasol kit, kən in təsətəlig-inən itimat. ¹⁰ Okəmə io ekimnə, kən io oekamnus ətuatip natimnat mīn neen itəm in tatol, ne nən anionən nikalitimat itəm in tatən. In sənəmə təsitən əm piatat mīn muwin iman ikin, mətə tatən-iəhau mīn netəm mīn un itəm kotalkeike məmə okotit piatat mīn motuwin iməlat ikin, kən mətahl-iarəp ilat e niməfak.

¹¹ Piak ruən, sosən o nolən rat rəha netəmim, tərəkīn ik. Os əm o etəmim itəm rəhan nolən təwir. Ətəlig-in-tu məmə netəm mīn u itəm koatol təwir, tatəgətun məmə ilat nenəti Uhgīn mīn,† mətə netəm mīn un itəm koatol tərət, tatəgətun məmə ilat kotəruru Uhgīn. ¹² Mətə netəmim rafin koatənuwi Temetrius.‡ Kən rəhan nolən mīn u nian rafin kotəgətun mīn məmə tatətəu-pən nəghatən pahrien. Kən itimat mīn ekoatən-iarəp kəm netəmim məmə in etəm wir, kən nəkotitun məmə itimat ioatən nipahrienən.§

* **1:1:** 2 Jon 1:1 † **1:1:** Inu naoa rəha aposol Jon, mətə in təsən-iarəpən in, mətə təmatəhluag-in in, tahmen-pən əm e nolən kitiah əm itəm in təmol e Namnusən Təwir itəm Jon Təməte. ‡ **1:3:** 2 Jon 1:4 § **1:5:** Rom 12:13; Hip 13:2 * **1:6:** 1 Kor 16:11; 2 Kor 1:16 † **1:11:** 1 Jon 2:29 ‡ **1:12:** 1 Tim 3:7 § **1:12:** Jon 19:35; 21:24

Namnun nəghatən

¹³ Iatos nəghatən tepət məmə oekəte mən-ipinə kəm ik, məto esolkeikeən məmə oekəte e pen, ¹⁴ məto-inu nikik tatəht pik məmə otəsuwəhən ekəplan ik, kən kilau kuəghat ətuatip kəm kilau min.

¹⁵ Iatəfak məmə pəs Uhgın otasitu lam e nəməlinuən.*

Ik min neen koatən-ipinə “təwir” kəm ik. Kən onakən-ipən “təwir” rəhatimat kəm piatat min neen ikin-un.

* **1:15:** Rom 1:7; Efes 6:23

Jut

Naoa itəm Jut təməte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jut

?Pah təməte naoa u? Jut təməte naoa u. In pia Jemes ne Iesu.

?Təməte tatuwin kəm pah? Kitat kotəruru ətuatip məmə Jut təməte naoa u tatuwin kəm pah. Okəm-naka təməte tatuwin kəm netəm Isrel itəm kotən nīpahrienən e Iesu Kristo.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? E nian əh, iəgətun eiua min neen kəmotuwın motaliwək ikin pisin pisin min, moatəgətun netəmim. Məto ilat kəmoatəgətun rat ilat, moatən məmə təwir əm məmə netəmim rəha niməfak koatol nolən tərət əpnapin min. Ilat koatən məmə təwir əm o nolən nəhlan, məto-inu nəwirən rəha Uhgın in iahgin, kən okol təsolən nalpınən kəm ilat.

?Təməte naoa u o naka? Jut tolkeike məmə iəfak min ikin min rafin okotəto məmə nəghatən rəha iəgətun eiua min in tərət, kən in neiuəən əm. Kən tolkeike məmə niməfak otətul əskasik e nəghatən itəm in nīpahrienən.

Jut təmən təwir kəm ilat

¹ Io Jut, slef rəha Iesu Kristo, kən io pia Jemes, iatən təwir kəm itəmat u Uhgın təmaun-in itəmat. Uhgın Tata tolkeike pik itəmat, kən Iesu Kristo taskəlim wir itəmat.

² Pəs nasəkitunən, ne nəməlinuən, ne nolkeikeən rəha Uhgın otər mərioah e nəmegəhən rəhatəmat.

Nolən min rəha netəm kotəuhlin məntaalat e Uhgın (2 Pita 2:1-17)

³ Io min neen, aupən, emolkeike pik məmə ekəte naoa u timnə otəmat o nəghat-inən suatip itəm Uhgın tatos o nosmegəhən kitat. Məto roiu, iakatəto məmə ekəike məte nəghatən u timnə otəmat muəh nikitəmat məmə onəkotəluagin əskasik o naskəlimən nəghatən pahrien rəha nahatətəən rəhatat. Uhgın təmələhəu-pən nəghatən u e nelmi iəfak min nian kitiəh əm, kən kol təsos-ipən minən. ⁴Iatən nəhlan məto-inu netəmim neen kəmotuwa anion e nikitəmat. Kəməte aupən agin məmə ilat okotos nalpınən. Ilat koatəht nəwia Uhgın, kən motəuhlin suatip rəha nəwirən rəha Uhgın moatən məmə tategəhan-in nakləh-inən pətan. Kən kəmotəuhlin məntaalat e Iesu Kristo itəm in pisin əm in Kig ne Iərəməre rəhatat.

⁵ Nəghatən u, nəkotitun rəkis ilat rafin, məto ekolkeike məmə ekən mau kit min kəm itəmat məmə Iərəməre təmosmegəh rəhan netəmim motiet Ijip, məto uarisig təməəkən ilat u itəm kəsotahatətəən lan. ⁶ Kən otətəlig-in-tu nagelo min itəm kəmotəmkarəpən-in nepətən rəhalat, məto kəmotapəs ikin ətuatip rəhalat. Uhgın təməlis ilat e sen itəm okol təsitəgītən nian kit, kən mahtosig-in ilat e napinəpən mətoarus-pa Nian Asol itəm otakil ilat lan, kən mol nalpınən kəm ilat. ⁷ Kən tahmen əm e Sotom ne Komora ne taon min titəlau elau. Netəmim ikin min əh kəmotapəs nolən ətuatip motuwın e nolən rəha nakləh-inən pətan ne nolən rəha nəman koatit atip ilat min ne nīpitan koatit atip ilat min. Kən Uhgın təmol nalpınən kəm ilat e nigəm itəm okol təsəpisən nian kit ne, məmə netəmim okotəplan noan rəha nolən rat min əh.

⁸ Nat əpnapin netəmim min əh kinotitun natimnat min əh, məto e nolən kitiəh əm, ilat koatən məmə kəmotəplan nat kit tahmen e napilairən itəm təmegəhan-in nolən rat min rəhalat, kən tol nəhlan kotən məmə təwir əm məmə koatol nolən tərət e nīpətilat moatuwin əm nulan, kən koatapəs nəməməəən rafin, kən koatən rat nagelo min itəm ilis

pik. ⁹ Mæto Mikael, nat æpnapin in etəm-iasol rəha nagelo min, təməsolən nəhlan nian in ne Setan kəmatuərgəhəu o nīpəti Moses. Təməsəhaiən Setan məsətu-pənən nəghatən kit lan, mæto təmən əm məmə, “!Pəs Iərəmərə otən rəham nalpinən!” ¹⁰ Mæto netəm min əh koatən rat natimnat itəm kotəruru. Kən e nolən rəha nat megəh min, ilat koatol natimnat min itəm nīpətilat tolkeike məmə otol, kən nolən əh tatərəkīn ilat.

¹¹ !Kəsi, nahməən asol otuwa olat! Ilat koatətəu-pən suatip itəm nəti Atam u Ken təmətəu-pən. Kən ilat kīnotos-ipən rafin nikilat e nolən rat itəm Palam təmōl aupən mətō-inu in tolkeike pik mənī. Kən ilat kəmotol nolən rəha Kora moatəht nəwia netəm-iasol min, kən e nolən kitiəh əm itəm Uhgīn təmərəkīn Korah ne rəhan min, Uhgīn otərəkīn ilat.

¹² Nian nəkoatol lafet wir min mətō-inu itəmat nakotolkeike itəmat min, kən ilat kotuwa motagwən pik æpnapin əm itəmat min ilat, nikilat təsəhtən netəmim neen, mətō ilat kotahmen e nīmas kit əpəh ihluə itəm tatəhluəig itəhəi itəm nego titun nīləs pikənən kən məhap. Ilat netəm kəsotehmən sipsip min, mətō koatun pik əm sipsip. Ilat kotahmen e mal napuə itəm nīmətag təmīləs muwa, mətō okol nuhuan təsəfikən. Ilat kotahmen e nig min itəm tīnuwa e nian ətuatip rəhalat məmə okotoe, mətō kəsotoeən, kən in tahmen əm məmə kəmotimīs, kən netəmim kotiuw-pər ilat kən kotimīs agīn. ¹³ Ilat kotahmen e peau-peau min itəhəi itəm kotorasilin motəruən æpnapin əm, kən koatol-arəp nolən rat rəha naulisən e rəhalat nəmegəhən məmə netəmim rafin koatəplan. Ilat kotahmen e məhau min itəm kəmotakīəh e suatip ətuatip rəhalat. Tol nəhlan, Uhgīn tətəskəlīm iməlat ikīn əpəh e napinəpən itəm nəghagən tikə agīn ikīn.

¹⁴ Suah u Inok u aupən, in noanol itəm tatol sepīn lan e noanol min rəha Atam, təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn itəm təmos-ipən kəm in məmə, “Otəplan-tu, Iərəmərə tatuwa ilat rəhan nagelo min tepət tepət taprəkīs, ¹⁵ tatuwa məmə otakil netəmim rafin, kən otən-iarəp nalpinən rəha netəm rafin min u itəm koatəht nəwian. In otol nalpinən mətō-inu kəmotol nolən rat min e nolən tərət pik, kən iol təfagə min əh kəmotərəkīn nəghatən min itəm tərət kəm Uhgīn.”

¹⁶ Nian rafin, netəm min əh kəmoatəghat-əghat kəm ilat min məmə nikilat təsagienən o natimnat, kən moatən rat natimnat rafin. Ilat koatətəu-pən atip nətəlīgən rat e nikilat itəm ilat atip kotolkeike məmə okotol, kən motəghat ausit elat min, kən koatəghat nəghatən tətəhen məmə okotol netəmim okotətəu-pən rəhalat nətəlīgən.

Nəghatən o nəhgaiirən elat

¹⁷ Mæto rəhak min netəmim, nikitəmat tataht nat naka aposol min rəha rəhatat Iərəmərə Iesu Kristo kəmotən aupən, məmə otuwa. ¹⁸ Kəmotən kəm itəmat məmə, “E nian itəm namnun nian tatuwa iuəhkīr, netəmim itəm koatəghat ausit moatən rat natimnat rafin, ilat okotətəu-pən atip əm rəhalat nətəlīgən rat e nikilat itəm ilat atip kotolkeike məmə okotol.” ¹⁹ Inu netəmim itəm okotəhap itəmat. Ilat kotətəu-pən atip əm rəhalat nətəlīgən rəha nətueintən, kən Narmin Rəha Uhgīn tikə elat.

²⁰ Mæto itəmat, rəhak min netəmim, otol itəmat motəsənən e rəhatəmat nahatətəən itəm tətəuətīp wir, itəm təmīsī-pən o Uhgīn. Kən otəghat kəm Uhgīn e Narmin Rəhan. ²¹ Kən motos nolkeikeən rəha Uhgīn tətətīg otəmat nian nakoatəsahgīn nasəkītunən rəha Iərəmərə Iesu Kristo məmə in otos itəmat nakotuwīn e nəmegəhən līlīn.

²² Otasəkītun netəm min u itəm rəhalat nətəlīgən təsətulən ləmətai kitiəh. ²³ Motəmki-rəkīs netəm kotatīg iuəhkīr o nigəm motosmegəh ilat. Otasəkītun neen min, mətō nəkotəgīn pik nolən rat min rəhalat, itəm koatol nəmegəhən rafin rəhalat tamkīmīk muwīn mek min nīməhan rəhalat.

Nəfakən o nənwiwīən Uhgīn

1:9: Dan 10:13,21; 12:1; Sek 3:2; 2 Pita 2:11; Nol Əpən 12:7 **1:10:** 2 Pita 2:12 **1:11:** Jen 4:7-8; Nam 16:1-35; 2 Pita 2:15; 1 Jon 3:12 **1:12:** 2 Pita 2:13,17 **1:14:** Jen 5:18,21-24 **1:18:** 2 Pita 3:3 **1:20:** Kol 2:7 **1:23:** Sek 3:2; Nol Əpən 3:4

²⁴ Pəs kotənwiwi Uhgın itəm in titun naskəlīmən itəmat məmə okol nəsoətəmeən, kən titun nolən itəmat məmə nəme təfagə rat təkə agın e nəmegəhən rəhatəmat, nian otos itəmat nakotuwin e nəhag-əhagən rəha niganəmtin, kən nikitəmat tagien pik agın ikin əh. ²⁵ Uhgın kitiəh əm, kən in Iosmegəh rəhatat e İesu Kristo rəhatat İərəmərə. Pəs kotən məmə nənwiwiən, ne nepətən, ne nəsanənən, ne nərəmərəən rafin agın, in rəha Uhgın, aypən agın mətoarus-pa u-roiu, matuwın namnun təkə. !Əwəh!

Nol Əpən Nol əpən natimnat kəm Jon Nəghatən əkuəkır rəha naoa u Nol Əpən

?Pah təməte naoa u? Aposol Jon təməte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In netəm tuelef kit rəha Iesu, kən Iesu tolkeike pik in. In təməte naoa mın u: Namnusən Təwir itəm Jon Təməte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təməte tatuwin kəm pah? In təməte naoa u tatuwin kəm niməfak sepın itəm koatatig e nitən mın ikın Esia, ne matuwın mın kəm niməfak mın ikın mın rafın.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Nian u itəm təməte naoa lan, kapman rəha Rom təmən məmə netəmim okotəkəike motəfak kəm etəm-iasol rəha kapman tahmen əm məmə in uhgın rəhalat. Məto netəm rəha niməfak kotəmə etəmim kitiaş əm in ilis agın, etəmim u in Iesu Kristo. In əm un, in İərəmərə. Tol nəhlan, kapman rəha Rom tinatol nəratən kəm iəfak mın. Kəmotahl-ipən Jon tuwin isəu e nəptən kit u, katən məmə Patmos məmə otətətig in pisin əm. Uhgın tos-ipən napılaiirən wır agın kit kəm Jon məmə otəplan Iesu Kristo əpəh e nego e neai. Kən in məplan mın natimnat itəm otəpanuwa, tahmen əm məmə inu: nolən itəm Uhgın otol win e nəluaginən itəm netəmim ne Setan okotol ilat mın, ne nolən rəha Uhgın o nakilən netəmim e namnun nian.

?Təməte naoa u o naka? In təməte naoa u məmə otol əp məmə Iesu Kristo in İərəmərə, kənu məgətun rəhan nəsanənən. Kən in tolkeike məmə otən kəm iəfak mın məmə okotətul əskasik okəmə nian iəkis mın okotuwa, kənu ilat okəsotəfakən kəm etəm-iasol rəha Rom məmə in Uhgın. Otəsuwəhən, kənu Setan tol nəratən kəm iəfak mın, məto ilat okotəkəike motətul əskasik, kən in tolkeike məmə otıləs-ipər nətəligən rəha iəfak mın ne netəmim u ilat koatatig e nian iəkis mın nian u roiu. Nian Iesu Kristo otitəlig-pa mın, kən in otıləs-ipər ilat.

Nətuounən nəghatən

¹ Naoa u, in tatəghat-in natimnat mın itəm Iesu Kristo təmöl əp.* Natimnat mın u, Uhgın təmos-ipən kəm Iesu, məmə in otəgətun kəm rəhan iolwək mın natimnat itəm otəsuwəhən təike muwa. Kristo təmahl-ipən rəhan kit nagelo tuwa, kən məgətun natimnat mın u kəm rəhan iolwək, Jon. ² Jon təmətul-arəp o natimnat rafın itəm in təməplan, kən məte rəkis ilat e naoa u. Natimnat mın un itəm in təməplan, in nəghatən rəha Uhgın ne nəniarəpən rəha Iesu Kristo. ³ Etəm un itəm tətəfin-iarəp nəghatən mın u, itəm Uhgın təmos-ipa, in otətig e nəwırən pahrien. Kən netəm mın un itəm koatəto kən moatos e nıkilat kən moatol, okotətig mın e nəwırən pahrien, məto-inu nian rəha natimnat mın u, naoa u tatəghat-in, tinəkuəkır agın.

Jon təməte naoa kəm niməfak mın ilat sepın

⁴ Io Jon, etahl-ipən naoa u tatuwin kəm niməfak mın ilat sepın əpəh e nitən Esia.

Pəs Uhgın u itəm tətətig roiu, təmətətig lilin, kən otəpanatig lilin mın, in otawte-in rəhan nəwırən ne nəməlinuən kəm itəmat. Kən pəs narmın ilat sepın† itəm koatatig aupən e jea rəha kig, ilat mın okotol nulan etəmat. ⁵ Kən Iesu Kristo mın, in otawte-in mın nulan

* **1:1:** “Təmöl əp,” nıpətın u, məmə tatəgətun nat kit itəm aupən, nıpətın tətəhluag. E Bislama, katən məmə, “rivilem.”

† **1:4:** Narmın ilat sepın itəm koatatig aupən e rəhan tiron, (Nol Əpən 3:1; 4:4; 5:6), okəm-naka in suatıp rəha nənən Narmın Rəha Uhgın; məto okəm-naka ilat nagelo sepın u kotəsanən (Nol Əpən 1:20; 8:2) itəm koatatig aupən e tiron. Nampa sepın u, kəməhm mau fifti-foa e Nol Əpən. E Naoa Rəha Uhgın, nian neen tatən “ilat sepın” məto nıpətın məmə ilat rafın agın.

kəm itəmat. Kristo un təmətul-arəp əskasik o nıpahrienən, kənu inəh, in etəmim itəm in təmaupən məmegəh lilin e nımisən, † kən in tərəmərə e kig min rəha nətueintən. §

Pəs nənwiwiən tuwın o Iesu Kristo u, in təmolkeike itat, kən nıtan təmaiəh məmə otikis itat e nolən rəha təfagə rat. ⁶ In Kig rəhatat, kən təmol kitat kotatig ahgin rəhan nərəmərəən, kən mol kitat kotuwa pris min rəha Uhgın rəhan, koatol wək rəha Tata rəhan. !Pəs nənwiwiən o rəhan nepətən ne nəsanənən tuwın o Iesu Kristo, namnun tikə! !Pəs in otərəmərə lilin! Pəs otol nəhlan. Əwəh.

⁷ !Otəplan-tu! In tatuwa e mal napuə, * kən netəmim rafin okotətag-pən motəplan e nıganəmtilat ətuatıp, kən netəm min u kəmotaru in aupən, okotəplan min, kən netemim e noanol min rafin e nətueintən, nıkilat otahmə, motasək əfəməh məto-inu kəmotəplan. †

In otəkəike mol nəhlan. !Əwəh!

⁸ İərəmərə Uhgın tatən məmə, “Io Nəukətın ne Namnun. † Io u etatig roiu, kən emətatig lilin, kən epanətatig lilin min, kən io un, Nahgik Tepət Pık Agın.”

Jon təməplan Nəti Etəmim

⁹ Io Jon, piatəmat u, itəm kitat koatos kələh nelmitat min kitiaəh e Iesu o nahməən, ne natigən e nərəmərəən rəhan, ne nətul əskasikən e nian rəha nahməən. Kəmərakin-pən io e nəptən u Patmos, § məto-inun iatən-iarəp nəghatən min un itəm Uhgın tatos-ıpa, kən matətul-arəp o Iesu. ¹⁰ In Nian rəha İərəmərə rəhatat, * kən emərioah e Narmın Rəha Uhgın, kən rəhan nəsanənən təmol kəm io, kən ekəto nəwian asol kit e məntaak, tahmen əm e təwi, ¹¹ kən nəwian u tatən məmə, “Əte rəkis e naoa natimnat min rafin itəm natəplan kən mahl-ıpən kəm nıməfak sepın. İlat koatuwin kəm Efesas, kən Simana, kən Pekamam, kən Tuatira, ne Satis, ne Filatelfia, ne Laotisia.”

¹² Kən əmun, ekeirair məmə ekəplan-tu, məmə pah tatəghat kəm io. Kən nian emeirair, məplan nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt, ¹³ kən ilugin e nat katəhtu-pər lait min u lan, eməplan suah kit tahmen e Nəti Etəmim, † rəhan napən kaifəməh u kaifəməh. Kən kəməlis manikiləhan e kətəut, kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt. † ¹⁴ Rəhn-kapə ne noanun tərüən tərüən mə nahwi noan nıtəhəi, § * kən nıganəmtin tətasiə tahmen e nəmnamın nıgəm. † ¹⁵ Nelkin tahmen e pırons, † itəm kəmaan e nıgəm məmə otaiəh rəkis-in namtəən, mafəl itəm təwir, kən uarisig un, kərəpe məmə in otəwir matıpıt-ıpıt. Kən nəwian iahgin iahgin tahmen e nıtəhəi asol kit tatem noanahluəluə; ¹⁶ In tatos məhau ilat sepın e nelmin matıp, kənu naip kit rəha nəluaginən in tasilə e nıkalın kərən mil, § tətisi-pən e nıpəgnoan, kən suah un təhag-əhag mıtasiə, tahmen e mıtgar əpə e nərəuiəgən.

¹⁷ Nian eməplan suah əh, emeiuiui morin io əh nelkin ikin, tahmen əm məmə emimis. * Məto in təmeə-pa mek io e rəhn matıp kən məmə, “Əsəginən. Io u, io eməupən matig, kən io iatol namnun agın. ¹⁸ Io u, Etəm Tətəmegəh. † !Emimis aupən, kən məto əplan-tu, iatəmegəh lilin! Kən io iatos ki rəha Nımisən ne ki rəha Noanpən. †

¹⁹ “Tol nəhlan, əte rəkis nat naka itəm nəməplan, kən neen natəplan u-roiu, ne natimnat neen min itəm tatuwa. ²⁰ Məto ekuhapik e nıpətı məhau min ilat sepın itəm nəməplan iatos e nelmək matıp, ne nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt.

† **1:5:** Kol 1:18; Sam 89:27 § **1:5:** Sam 89:27; Nol Əpən 17:14; 19:16 * **1:7:** Dan 7:13 † **1:7:** Sek 12:10 † **1:8:** Nəghatən ətuatıp u rəha Iesu, “Io un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e Inglis. § **1:9:** Nəptən u Patmos, in aelan kit. * **1:10:** Nian rəha İərəmərə u, in Santei. † **1:13:** Dan 7:13 † **1:13:** Napən əh katən, in napən rəha pris asol agın. Iesu in rəhatat pris asol agın. § **1:14:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “in tərüən tərüən mə sno.” * **1:14:** Dan 7:9 † **1:14:** Esik 1:28 † **1:15:** Pırons, in iaen kit, kala rəhan tahmen e kol. § **1:16:** Hip 4:12; Jon 12:48 * **1:17:** Dan 8:17; 10:15; Mat 17:6 † **1:18:** Sam 42:2 † **1:18:** “Io iatos ki rəha Nımisən ne ki rəha Noanpən,” nıpətın u məmə iatos nepətən o nahtosigan ne nerəhən e ket rəha Imə Netəm Kəmotimis İkin, kən mol netəmim kəmotimis ilat kotəmegəh min.

Məhau mın u ilat sepın, nıpətın u nagelo mın rəha nıməfak sepın. Kənu nat katəhtu-pər lait lan, ilat sepın, kəmol e kol, nıpətın un, nıməfak mın un ilat sepın.

2

Nəghatən təmuwın kəm iəfak mın ikın Efesas

¹ “Əte naoa kit tuwın o nagelo* rəha nıməfak e taon Efesas, mən-ıpən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos məhau sepın e nelmın matıp† kən mətaliwək ilugin e nat katəhtu-pər lait mın lan,‡ u itəm kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt, kən ilat sepın.

² Io ekıtun rəhatəmat nolən mın. Ekıtun wək pık mın rəhatəmat, kən mıtun mın məmə nəkotətul-ıəkis. Ekıtun məmə itəmat nakotahtosıg-in netəm rat. Nəmotakil netəm mın un itəm ilat kotəmə ilat aposol mın, məto sənəmə ilat pahrien. Kən itəmat nəmotəplan rəkis məmə ilat ieiua mın. ³ Ekıtun mın məmə itəmat nakotos nətəligən əfəməh. Nəratən təmiləs pap itəmat, məto noatətul-ıəkis o nərgək, məsotəpou-inən.

⁴ Məto iatehm nıpəgnəmtın kit əh-ikın nəmotol, təsahmenən e nıganəmtək. Nəmotapəs nolkeikeən§ aupən rəhatəmat. ⁵ Nıkitəmat tuəh-tu nolkeikeən itəm nəmoatətig lan aupən. Otəuhlin itəmat, kən motol natımnat mın u nəmoatol aupən. Okəmə nəsotolən, kən ekuwa, mıləs-ırəkis rəhatəmat nat katəhtu-pər lait lan e nəmeen.

⁶ Məto nat kitiəh əm əh-ikın, noatol in təwır. Itəmat nakotətəhau nolən rat mın rəha netəmim rəha Nikolas,* təhmen əm lak, iatol mihin.

⁷ Etəm matəlgın tatıg, in otəkəike mətəlig-in wır nəghatən mın itəm Narmın Rəha Uhgın tatən-ıpən kəm nıməfak mın. Etəm otol win e nəluaginən u, io iategəhan-in məmə in otun noa nıg rəha nəmegəhən itəm tatəwiə e nasumən rəha Uhgın.”†

Nəghatən təmuwın kəm iəfak mın ikın Simana

⁸ Kən in tatəghat əh matən-ıpa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwın o nagelo rəha nıməfak e taon Simana, mən-ıpən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm təmaupən matıg, kən in otol namnun agın.‡ In təmimis kən məmegəh mın,§ kən in tatən məmə,

⁹ Netəm Simana, ekıtun rəhatəmat nəhmən. Ekıtun məmə itəmat ian-rat mın, məto sənəmə itəmat ian-rat mın pahrien. !Itəmat, rəhatəmat nautə tepət agın! Ekıtun mə ieiua mın neen itəm koatən nəghatən moatalık itəmat lan, moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp.* Rəhalat nımə rəha nuəfımınən in nuəfımınən rəha Setan əm.† ¹⁰ Sotəginən nəhmən mın itəm otəsuwəhən koatuwa etəmat. İatən-ıpınə kəm itəmat, məmə Setan otəpanəmki-pən itəmat neen e kalapus məmə Uhgın otekasgəwın nahatətəən rəhatəmat, kən itəmat onəkotatıg e nəhmən o nian ilat ten.‡ Otətul əskasık, nat əpnəpın okəmə itəmat neen okotımıs, kən io oekos-ıpınə rəham nətouən, təhmen-pən əm məmə katəfauin-pən nat kit e rəhn-kapə etəm təmol win e nıuən, kən rəham nətouən in nəmegəhən lılın.

* **2:1:** Nian suah u tatən “nagelo,” okəm-naka tatəghat-in pasta rəha nıməfak. † **2:1:** Nol Əpən 1:16 ‡ **2:1:** Nol Əpən 1:12-13 § **2:4:** Jon 13:35; Jer 2:2-5 * **2:6:** Netəm rəha Nikolas mın un, kitat kəsotıtun wırən natımnat tepət elat o rəhalat etəm-iasol. İlat netəmim neen rəha nıməfak, məto ilat koatən məmə kıtun nəfakən kəm narmı nat mın, kənu kıtun nit əpnəpınən itəm. İlat koatən məmə nolən mın əh, təsərəkinən narmıtəm. † **2:7:** Jen 2:9; 3:22-24; Rom 5:12,18; 6:23; Nol Əpən 22:2 ‡ **2:8:** Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “tol namnun agın,” nıpətın u, tətatıg nian rafın. § **2:8:** Nol Əpən 1:17-18 * **2:9:** ?Nəghatən u, “moatən mə ilat netəm Isrel, məto kəp,” nıpətın naka? In tatəghat-in ətuatıp netəm mın u noanol rəha Isrel. Məto nian İesu tatən məmə ilat sənəmə netəm Isrel pahrien, nıpətın un məmə netəmim pahrien rəha Uhgın, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm Isrel u ilat netəmim mın ətuatıp rəha Uhgın. (Kal 6:15-16). † **2:9:** Jon 8:33-47 ‡ **2:10:** Nian ten nıpətın un, məmə nian rəha nəhmən otəkəike mol namnun.

11 Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən mın itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak mın. Etəm otol win e nəluaginən u, nimisən otəsuwınən e noanəmnamin nigəm asol.”§

Nəghatən təmuwin kəm iəfak mın ikin Pekamam

12 Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Pekamam, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos naip rəha nəluaginən kit itəm tasilə e nəwtain kərən mil.*

13 Ekıtun ikin nəkotatig ikin. İkin əh, Setan tatəpələh, matərəməyə ikin. Məto itəmat noatətul-iəkis ron io. Nəməsotəuhlinən rəhatəmat nahatətəən lak. İmatəmat, Setan tətətig ikin, kən kəmoħamnu rəhak etəmim Antipas, itəm təmətul əskasik o nən-iarəpən io. Nat əpnəpın məmə nian əh təmiəkis pap otəmat, məto itəmat nəmotahatətə əskasik lak.

14 Məto in əm un, iatehm nıpəgnəmtın mın neen itəm itəmat noatol itəm təsətuatıpən e nıganəmtək. İtəmat neen u ikin-un, noatəgətun netəmim u ikin-un məmə okotos nəgətunən rəha Palam. Palam u, in təmol suatıp kəm Kig Palak məmə in otos-ipən-os-ipən kəm netəm İsrəl, kən pəs ilat kotol nolən rat, moatun nagwənən itəm kəmol sakrifais lan tatuwin kəm narmi nat itəm kəmasgəwin e nig, kən moatit əpnəpın ilat mın.† 15 Kən e nolən kitiəh əm ilat netəm İsrəl mın əh, itəmat neen u ikin nəkoatətəu-pən nəghatən rəha netəmim rəha Nikolas.‡ 16 !Tol nəhlan, onəkotəkəike motəuhlin wəhai əm nətəligən rəhatəmat o nolən rat mın rəhatəmat! Okəmə nəsolən, otəsuwəhən oekımnə otəmat, kən iakoh netəm mın un, kən mətə ilat e naip rəha nəluaginən itəm tətisi-pən e nıpəgnoak.

17 Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən mın itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak mın. Etəmim itəm tatol win e nəluaginən, io oekos-ipən nagwənən anion u mana§ kəm in. Oekos-ipən mın kəpiel ruən kit kəm in, itəm kəmətəpən nərgın wi lan, kən in pısın əm un, itəm otos, titun nərgın.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak mın ikin Tuatira

18 Kən in tatəghat əh matən-ipa kəm io məmə, “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Tuatira, mən-ipən məmə,

Nəghatən u, in nəghatən rəha Nəti Uhgın. Nıganəmtın tətasiə tahmen e nəmnamin nigəm, ne nelkin tahmen e pırons* itəm kəmərəpe məmə in otəwir matıpıt-ıpit.† Tatən məmə,

19 Enıtun rəkis nolən mın rəhatəmat, netəm Tuatira. Ekıtun rəhatəmat nolkeikeən ne nahatətəən, ne nasituən e netəmim, kən ekıtun mın məmə nətəligən rəhatəmat təfəməh o nətul əskasikən. Ekıtun məmə nolən mın rəhatəmat noatol roiu, təwir maprəkis-in nolən mın rəhatəmat əupən.

20 Məto iatehm nıpəgnəmtın kit əh-ikin noatol itəm təsətuatıpən e nıganəmtək. İtəmat noategəhan-in nolən rəha pətan əh itəm tahmen e pətan əupən u, Jesepel.‡ In tatən məmə in ien kit, məto nəgətunən rəhan tatit rat rəhak mın iolwək, matol məmə ilat koatit əpnəpın ilat mın, kən moatun nagwənən u itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat itəm kəmasgəwin e nig. 21 Ematəsaħgin pətan əh məmə in otəuhlin rəhan nolən rəha nətou-pən əpnəpınən iərman, məto in tapəs. 22 Tol nəhlan, roiu əh, oekol in

§ 2:11: Nol Əpən 20:11-15; 21:8 * 2:12: Nol Əpən 1:16 † 2:14: Nam 22-24; 25:1-2; 31:16 ‡ 2:15: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 2:6. § 2:17: Jon 6:31-33,35,48,51 * 2:18: Pırons, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol. † 2:18: Dan 10:6; Nol Əpən 1:14-15 ‡ 2:20: Pətan u, in pətan kit əh Tuatira. Okəmə naka nərgın pahrien u Jesepel, o okəm-naka, kəmən əm mə Jesepel məto-inu in tahmen e Jesepel u əupən, pətan rəha Kig Eħap (1 King 21:25-26). In təmit netəmim e suatıp kit məmə okotol sakrifais kəm narmi nat mın, kən motətəu-pən nolən rəha nit əpnəpınən iərman ne pətan. Okəmə naka in tahmen e Nikolas itəm kəmən e 2:6,15.

tatimis pik e rəhan pet. Kən netəm min u itəm kəmotit əpnapın ilat min, ilat Jesepel u, okəmə ilat kəsotəuhlinən ilat e nosən nolən rəha pətan əh, oekol ilat min koatəto tərət pik, kən məsou-in ilat e pet u rəha nahməən. ²³ Kən ekau kitiəh əm e nenətin min, moh ilat kotimis. Tol nəhlan, kən niməfak min rafin okotitun məmə io əm un, ekitun nətəligən min rəha netənim, ne nikilat. Kən io ekos-ipən nətouən rəhatəmat tətəu-pən əm rəhatəmat nolən min itəm nəmoatol. §

²⁴ Məto itəmat u, netəm Tuatira itəm nəməsotosən o nəgətinən rəha Jesepel əh, iatəghat kəm itəmat roiu. Ekitun məmə itəmat nəməsotosən natimnat itəm katən məmə nat agin min rəha Setan itəm tətəhluaig-in məntaan. Esələhəu-pənən nat figəm kit min kəm itəmat, məto iakolkeike məmə nəkotol nat kitiəh əm, inun, ²⁵ otaskəlim tiəkis əm e nat itəm ninotos rəkis, mətoarus io ekitəlig-pa.

²⁶⁻²⁷ Etəm otol win e nəluaginən u, kən tətətul əskasik o nolən nəwiak, matuwın, matuwın mətoarus namnun, kən io ekos-ipən nepətan u kəm in, itəm rəhak tata təmos-ipa kəm io, məmə in otərəməərə e kantri pisin pisin min. Kən in otos rəhan nəlnal itəm in nəmtətin rəha nərig asol rəhan, kəmol e iaen, kən in otatgəhl-atgəhl netəm e nətueintən, təhmen-pən əm məmə iaen itəm təmohapiləs-ohapiləs sospən kəmol e noanisip. ²⁸ Kən io ekos-ipən min məhau u, fetukai kəm in.*

²⁹ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min.”

3

Nəghatən təmuwın kəm iəfak min ikın Satis

¹ “Əte naoa kit tuwın o nagelo rəha niməfak e taon u Satis, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, etəm tatos narmin rəha Uhgın ilat sepin,* kən matos min məhau sepin.† Nəghatən u rəhan itəm tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

Ekitun rəhatəmat nolən min. Ekitun məmə katən məmə itəmat noatəmegəh, məto kəpə, itəmat ninotimis rəkis. ² ! Otaiir-ta! Nolən wir min rəhatəmat nəmoatol aypən, otəsuwəhən tikə agin. Məto itəmat nəkotəkəike motalkut məmə onəkotos-ipər min nolən rəhatəmat, motol tuwa məskasik, məto-inu esəplanən əh nolən wir kit itəm nəmotol motuwın motol namnun lan, kən tətəuatip e niganəmti Uhgın rəhak. ³ Tol nəhlan, nikitəmat tuəh nəghatən itəm nəmotos, kən moatəto aypən. Otol, kən motəuhlin itəmat. Məto okəmə nakotapil əlu-əlu, oekiet-arəp otəmat təhmen e iakləh, kən itəmat okol nəsotitunən məmə nian naka oekimnə otəmat.

⁴ Məto itəmat noan məsin əm un ikın Satis, itəm kəməsotolən napən rəhalat tamkimik. İlat kotəuatip, motahmen o naliwəkən itəmat min io e napən ruən. ⁵ Etəm in otol win e nəluaginən, in otuwın nulan e napən ruən. Kən okol esafəl rəkisən nərgin e naoa rəha nəmegəhən, kən io ekən-iarəp nərgin e niganəmti rəhak Tata ne rəhan nagelo min, məmə in rəhak ətuatip etənim.‡

⁶ Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min itəm Narmin Rəha Uhgın tatən-ipən kəm niməfak min.”

Nəghatən təmuwın kəm iəfak min ikın Filatelfia

⁷ “Əte naoa kit tuwın o nagelo rəha niməfak e taon Filatelfia, mən-ipən məmə,

Nəghatən u rəhan, Etəm Tasim, kən in Nipahrienən. Kən in tatos ki rəha Tefit u aypən.§ Okəmə in terəh e toa kit, kən okol suah kit təsahtosig-inən. Kən okəmə in

§ 2:23: Jer 17:10 * 2:28: Nol Əpən 22:16 * 3:1: Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4 † 3:1: Nol Əpən 1:16

‡ 3:5: Mat 10:32; Luk 12:8; Mak 8:38; Luk 9:26; 1 Jon 2:23 § 3:7: “Ki rəha Tefit” u, tatəpsen-pən nepətan itəm otos e Jerusalem wi. In un, in tatos nepətan məmə oterəh kən mahtosig-in suah kit itəm tatuwın imə; Nol Əpən 1:18.

tahtosig e toa kit, kən okol suah kit təserəhən lan.* Nəghatən u rəhan itəm in tatən-
ipinə kəm itəmat məmə,

⁸ Ekitun rəhatəmat nolən mın, netəm Filatelfia. Ekitun məmə rəhatəmat nəsanənən
in noan məsin əm, məto itəmat nəmoatol nəwiak məsotapəsən, kən məsotəhluaig-inən
məmə rəhak u itəmat. Otəplan-tu. Emerəh e toa otəmat. Okol suah kit təsahtosig-
inən. ⁹ Otəplan-tu. Netəm mın un e Nuəfiminən rəha Setan, ilat koatən məmə ilat
netəm Isrel, məto kəpə. Ilat ieiua mın.† Otəplan-tu. Oekol ilat kotuwa motisin nulilat
e nelkitəmat o nisaiien, kən okotən məmə nıpahrienən io ekolkeike itəmat.‡ ¹⁰ Emən-
ipinə kəm itəmat məmə itəmat onəkotos nətəligən əfəməh o nətul əskasikən, tahmen əm
lak, kən itəmat nəmoatol rəhak nəghatən. § O nat u, io oekatıpal wır* otəmat e nian itəm
nəratən otəsuwəhən tuwa e nətueintən mın rafın,† məmə otekasgəwın-tu nahatətən
rəha netəm rəha nətueintən.

¹¹ Otəsuwəhən ekuwa. Otəskəlīm-iəkis natimnat mın itəm itəmat ninotos rəkis,
məmə suah kit otəsosən rəham nətouən‡ itəm ninol win rəkis lan. ¹² Etəm otol win
e nəluaginən, kən io oekol in tahmen e nig asol kit itəm tətəruəsən Nimə Rəha Uhgın
rəhak. Kən in okol təsietən e Nimə əh nian kit. Kən io, oekəte-pən nərgi Uhgın rəhak
lan, ne nərgi taon rəha Uhgın rəhak lan. Taon u, in Jerusalem wi, itəm Uhgın rəhak
otahl-ipa, otisi-pər e nego e neai, meiuaiu-pa. Kən io oekəte-pən mın nərgək wi e suah
u.

¹³ Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wır nəghatən mın itəm Narmın Rəha
Uhgın tatən-ipən kəm niməfak mın.”

Nəghatən təmuwin kəm iəfak mın ikın Laotisia

¹⁴ “Əte naoa kit tuwin o nagelo rəha niməfak e taon Laotisia, mən-ipən məmə,

!Nəghatən u rəhan, etəm katən məmə in Nıpahrienən! In un, in etəm kıtun nagileən
lan məmə tatətul-arəp o nən-iarəpən nıpahrienən əm, kən in nəukətın § natimnat rafın
itəm Uhgın təmol.* Nəghatən u rəhan, itəm in tatən-ipinə kəm itəmat məmə,

¹⁵ Ekitun rəhatəmat nolən mın, netəm Laotisia. Ekitun məmə nəmegəhən rəhatəmat
tahmen e nəhau itəm tarion əm. Təwır məmə onəkotətul əm e kitiah, onəkotətəp
o onəkotəgəpan. ¹⁶ Itəmat nəkoatətul əm ilugin, nakotarion əm—nəsotəgəpanən
məsotətəpən—tol nəhlan, oiakagəh rəkis-in itəmat roiu, ¹⁷ məto-inun itəmat nakotən
məmə, ‘Rəhatimat nautə tepət, ioatos məni asol, rəhatimat nəmegəhən təwır, natimnat
rafın tatig, kən nat kit təsikəən otimat.’ Məto itəmat nəkotəruru məmə itəmat ninotatig
rəkis e nəratən, itəmat nəkotal nasəkıtunən, rəhatəmat nautə tikə agın, niganəmtitəmat
təpis, kən nakotaiu piəpiə əm. ¹⁸ O nat u, iatən-ipinə ətuatıp kəm itəmat, təwır məmə
onəkotos-nəmtin iaen u kol tatipit-ipit ron io, itəm kəmuwaan e nigəm tus rəkis
namtəən lan,† kən pəs itəmat, rəhatəmat nautə otepət. Kən onəkotos-nəmtin mın napən
ruən o nuwinən lan, məmə onəkotalpin nıpətətəmat un, itəm tol naulisən. Kən moatos-
nəmtin mın mərisin ron io, motol-pən e niganəmtitəmat, məmə niganəmtitəmat otalien,
nəkotəplan wır nat.

* **3:7:** Aes 22:22 † **3:9:** Nəghatən u “koatən məmə ilat netəm Isrel, məto kəpə,” in tatəghat-in ətuatıp netəm
mın u noanol rəha Isrel mın. Məto nian İesu tatən məmə ilat sənəmə netəm Isrel pahrien, nıpətin un məmə netəmim
pahrienən rəha Uhgın, inun, itəm koatəfak kəm in, məto sənəmə netəm Isrel u ilat netəmim mın ətuatıp rəha Uhgın (Kal
6:15-16). ‡ **3:9:** Jon 8:44; Nol Əpən 2:9 § **3:10:** Hip 12:1-3 * **3:10:** “Oekatıpal,” nıpətin u, məmə, “Oekehm
wır etəmat,” inu “protektem yufala,” e Bislama. † **3:10:** Jon 17:15 ‡ **3:11:** “Nətouən” əh, tatəghat-in, in hat
kit kəmol e nimali nig, o narmi nimali nig kəmol e kol, kən katəfauin-pən e rəhn-kapə etəm təmol win e naiuan. Kən
hat itəm Kristo otəfauin-pən e rəhn-kapə etəmim o rəhan nətul-iəkisən, in otəkəike matehm wır o netəm mın un itəm
kotalkeike məmə okotos-irəkis olat. Inu, in nuwəhən nimaa nəghatən məmə ilat okəsotapəsən nətul əskasikən məmə
ilat okəsotəmik-arəpən-inən nətouən rəhalat, inun, nəmegəhən lilin ilat Kristo. § **3:14:** “Nəukəti natimnat rafın
itəm Uhgın təmol,” nıpətin kəju e nəghatən Kris. İesu in Nəukətın, nıpətin un, in təmol natimnat rafın; kən in mın in
İərəmərə e natimnat rafın. * **3:14:** Jon 1:1-3; Kol 1:16; Nol Əpən 1:17 † **3:18:** Job 23:10; Mal:3:2-3; 1 Pita 1:6-9

¹⁹ Netəm mın un rafın itəm iakolkeike pik ilat, io iatəghat əskasık kəm ilat matəg-ətuatıp-in ilat. Tol nəhlan, təwır məmə nikitəmat otimis-pa lak, kən motəuhlin-pa e nolən rat mın rəhatəmat. ²⁰ !Otətəlig-tu! Io iatətul e nafiluə, matətəht toa o nuwamən imə. Okəmə suah kit tətə nəwıak kən terəh e toa, kən ekuwın imə kən magwən itımlau mın.

²¹ Io emol win e nəluaginən kən matəpələh-pər itımlau rəhak Tata e rəhan jea, matuərəməərə. Kən e nolən kitiəh əm, etəm otol win e nəluaginən, io ekegəhan-in məmə otəpələh itımlau mın e rəhak jea, matərəməərə itımlau mın io.

²² Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wır nəghatən mın itəm Narmın Rəha Ughın tatən-ipən kəm niməfak mın.”

4

Nəfakən e nego e neai

¹ !Uarisig e natımnat mın u, emətag-pən əpəh, kən məplan toa kit təmerəh-pən əpəh e neai! Kən nəwıan kitiəh əm itəm eməto aupən, inun itəm in iahgin iahgin tahmen əm e təwi, tınatəghat mın kəm io, kən tatən-ipa məmə, “Ər-tu muwa ikın-u, ekəgətun ik e natımnat mın un, itəm okəpanol.” ² E nian kitiəh əm, nəsanənən rəha Narmın Rəha Ughın təmol kəm io, kən ekasıpən əpəh aupən-in io matəplan kig, tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə e nego e neai.* ³ Kən etəm tatəpələh ikın əh, eməplan in təwır matəlip, matıpıt-ıpıt, tahmen e kəpiel wır kəiu nərgılau un tiaspa ne kanilian. Kən mırıai-mırıai kit təmuwın mıtəlau e jea rəhan, kən mırıai mırıai əh tətəsiə təhag-əhag tahmen e kəpiel wır kit u, emıral.† ⁴ Kən mıtəlau-itəlau e jea asol rəha kig əh, jea neen mın ilat tuente-fo, koatətul, kən netəm-iasol mın itəm kəmotəwıətən, ilat tuente-fo, koatəpələh-pər elat. Kəmotuwın e natımnat ruən, kən motəfauin hat mın rəha nisıaiiən, itəm kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpıt. ⁵ Kən ikın əh, jea rəha kig tətətig ikın, tatıpıt, kən kaluəluə tıtətipərəh matiet ikın. Aupən e jea rəha kig, noanisıə ilat sepın koatuəp. İnəh, narmın rəha Ughın ilat sepın.‡ ⁶ Kən ikın əh aupən e jea rəha kig, nat kit mın əh-ikın tahmen e nitəhəi, məto tahmen e kıləs, itəm tatəlip, matıpıt-ıpıt.

İlugin ikın əh, kən tıtəlau e jea rəha kig u, nat neen əh-ikın, ilat kuwıt, itəm koatəmegəh, koatətul. Kən nıganəmtilat tepət tepət, tatəper-ipən əpnarın əm e nərpılat ne məntaalat ne. ⁷ İn aupən, tahmen e laion, kən nampa tu lan, tahmen e kau iəwıə, kən nampa tri lan, rəhn-kapə tahmen e etəmim, kən nampa fo lan, tahmen e malıkım itəm tatiwig. ⁸ Nat mın əh itəm koatəmegəh, ilat kuwıt, məto nıməlməlilat ilat sikis, kən nıganəmtilat tırəfın əpnarın əm ilat, muwın əpəh e nəwtain nıməlməlilat ləhau ikın ne. Nian rafın ilat kotan napuən lapın ne lenian, məsotamegən, koatan məmə:

“!İərəməərə Ughın Nahgin Tepət Pik Agın
in tasim, tasim, tasim pik agın,
itəm in tətətig roiu,
təmətətig lilin,
otəpanətətig lilin!”§

⁹ Kən nat mın əh itəm koatəmegəh, koatən nıpahrienən e nepətən rəha Ughın, kən moatos-ipən nisıaiiən kəm in, kən moatən tagkiu kəm kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, mətətig lilin, namnun tikə. ¹⁰ Kən nian nat mın əh itəm koatəmegəh koatol nəhlan, kən netəm-iasol itəm kəmotəwıətən, ilat tuente-fo, koteıuıu moatisin nulilat kəm in, itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə, kən moatəfak kəm in itəm tətətig lilin,

* **4:2:** Esik 1:26-28 † **4:3:** Tiaspa okəm-naka in kəpiel amıəmıtə, kən kanilian okəm-naka in kəpiel asiə. Emıral mın un, kəpiel amıəmıtə mın. Kitat kotəruru ətuatıp kala rəhalat itəm in tatən, məto nat naka itəm Jon təməplan, inun, kala wır mın, kotəwır, moatıpıt-ıpıt. ‡ **4:5:** Əplan-tu futnot e Nol Əpən 1:4. § **4:8:** Eks 3:14

namnun tika. Ilat kotisin nulilat kam in, kan nipinagilat taru nisip, kan ilat koatapeg rakis rəhalat hat min rəha nisaiian, kan moatəlin aupən-in rəhan jea, kan moatən məmə,

¹¹ “Rəhatimat İərəməərə Uhgın,

Ik nakətuatip, mahmen agın məmə onakos nənwiwiən rafin,

ne nisaiian rafin,

ne nəsanənən rafin,

məto-inun ik nəmol natimnat rafin.

Ik nəmol ilat məto-inu ik nəmolkeike məmə ilat okotatig.

Kən məto-inu ik nəmolkeike nəhlan, ilat kotatig əh.”

5

Nəti sipsip təmurapik naoa itəm kəmaiu-aiu

¹ Kən əmun, eməplan kig tatəpələh-pər e rəhan jea, kən matos naoa kit e nelmin matip itəm kəmaiu-aiu, kən naoa un kəməte-pən nat e nikalin kərən mil, kən kəmaiu-aiu kuwaan ətain mau sepın məmə otaskəlim tiəkis. ² Kən eməplan nagelo əsanən kit tətəgət əfəmäh matən-iarəp məmə, “?Pah u in tahmen mətuatip məmə oteatip rakis nat itəm kəmuwaan ətain e naoa u, kən murapik?” ³ Məto etənim kit tika ilis e nego e neai, o ləhau e nətueintən, o niki niməptən, kit okol təsətuatipən o nurapikən naoa u, mafin. ⁴ Kən emətasək mətasək, məto-inun kəsəplanən etənim kit itəm tahmen mətuatip o nurapikən naoa u, mafin. ⁵ Kən etəm-iasol min u kit itəm təməwiətən, tən-ipa kəm io məmə, “! Sasəkən! Mitag-pən-tu məplan, Laion rəha Noanol rəha Juta,* in nəukəti Tefit,† in tinol win rakis e nəluaginən rəhan. Tol nəhlan, in tətuatip agın-əh o nurapikən naoa əh, kən meatip rakis nat əh ilat sepın itəm kəmuwaan ətain lan.”

⁶ Kən əmun ekəplan Nəti Sipsip, tatətul əpəh ilugin e jea rəha kig ne nat kuwit itəm koatəmegəh ne netəm-iasol min itəm kəmotəwiətən. Nəti Sipsip u, nəkəplan məmə kəmoħamnu rakis. Kən rəhnipat ilat sepın,‡ kən nigənəmtin ilat sepın min, ilat un, koatətul o narmın rəha Uhgın ilat sepın itəm təməhl-iarəp ilat kotuwın e nətueintən. ⁷ Nəti Sipsip əh, təmuwın meə-pən mos-irəkis naoa u e rəhn matip kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea. ⁸ Kən nian in tinaskəlim naoa un, kən nat min un itəm koatəmegəh ilat kuwit, ne netəm-iasol itəm kəmos nəwiətən ilat tuente-fo, ilat kotisin nulilat o Nəti Sipsip, moteiuaiu, nipinagilat taru nisip. Ilat rafin koatos hap§ min ne pesin min itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, tərıoah e nat pien-pien min itəm nəmiəwın təwir. Kən nat pien-pien u, in tahmen e nəfakən min rəha netənim rəha Uhgın.*

⁹ Kən nat min un itəm koatəmegəh ilat kuwit ne netəm-iasol itəm kəmotəwiətən, kəmotan napuən wi kit məmə,

“Ik nakətuatip, mahmen agın o niləsən naoa u,
kən meatip rakis nat min itəm kəmuwaan ətain lan,

məto-inun kəmoħamnu ik,

kən nəmos-nəmtin netənim e nitam

məmə ilat rəha Uhgın.

Kən ilat kəmotisi-pən e noanol min rafin,

ne nəghatən min rafin,

ne kantri min rafin,

ne netəm nuwigilat tol pisin pisin min,

¹⁰ kən nəmol ilat kotatig ahgın rəham nərəmərəən,

kən ilat rəham pris min,

koatol wək rəha Uhgın rəhatimat.

Ilat okotərəməərə e nətueintən.”

* 5:5: Jen 49:9-10 † 5:5: Aes 11:1 ‡ 5:6: Əplan-tu futnot e Nol Өпөн 1:4 § 5:8: “Hap,” in nat kit katoh tətən napuən, tahmen e kitar. * 5:8: Sam 141:2

¹¹ Kən ekətag-pən mın məplan, kən məto mın nəwia nagelo mın tepət, tepət, okul kəruru nafinən. Kəmotətul, motitəlau e jea rəha kig, ne nat mın u itəm koatəmegəh, ne netəm-iasol mın itəm kəmotəwiətən. ¹² Kən ilat kotan əfəməh napuən məmə:

“!Nəti Sipsip itəm kəmoəhamnu,
in tətuatip mahmen agin məmə kotənwiwi in,
məto-inu tatos rafin nəsanənən,
ne nautə, ne nenatigən,
ne nahgin, ne nepətən əhag-əhag!
!Təwir agin-əh məmə koatisiai-in!”

¹³ Kən eməto mın natimnat rafin itəm Uhgın təmol e nego e neai, ne nətueintən, ne Imə Netəm Kəmotimis Ikin, ne e niki nitəhəi, ne natimnat mın rafin itəm kotatig elat, ilat rafin koatən məmə:

“Pəs nənwiwiən ne nisaiiən tatuwin o kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea ne Nəti Sipsip, məto-inu in tatos nepətən əhag-əhag ne nərəmərən.

!Pəs nənwiwiən ne nisaiiən tuwin olau,
kən tatuwin, matuwin, matuwin, namnun tikə!”

¹⁴ Kən nat mın un ilat kuwit itəm koatəmegəh, kotəmə, “!Əwəh!” kən netəm-iasol mın itəm kəmotəwiətən kotisin nulilat ron, moteiuaiu, nipinəgilat taru nisip, moatəfak kəm in.

6

Nəti Sipsip təmatgəhl nat itəm kəmuwaan ətain naoa itəm kəmaiu-aiu lan

¹ Kən ekatəlkəlik o Nəti Sipsip nian in təmatgəhl rəkis nat kit itəm kəmuwaan ətain e naoa kəmaiu-aiu. Kən əmun, nat koatəmegəh u kit ilat kuwit tagət əfəməh e nəwian kit tahmen e kaluəluə, məmə, “!Wa-tu!” ² Ekətag-pər məplan hos kəruən kit. Etəm tətəsuə-pər lan tatiləs nifagə, kən kəməfauin-pən hat rəha nisaiiən kəm in, tahmen e hat rəha etəm tınol win rəkis e nəluaginən. In təmaiu matuwin tahmen e etəm təmol win e nəluaginən, kən matuwin mın məmə otol mın win.

³ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tu lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən eməto nat tatəmegəh itəm tatol nampa tu lan təmə, “!Wa-tu!” ⁴ Kən hos pisin kit mın itəm tasiə, təmaiu muwa. Etəm titəsuə lan, kəmos-ipən nisa asol kit rəha nəluaginən kəm in. Kən Uhgın təmegəhan-in-pən nepətən məmə otos-irəkis nəməlinuən itəm tətətig e nətueintən, məmə netəmim koatəluagin əm moatəhamnu-ohamnu ilat mın ikın mın rafin.

⁵ Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa tri lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tatəmegəh itəm tol nampa tri lan, təmə, “!Wa-tu!” Kən ekətag-pər məplan hos kapin kit. Etəm titəsuə lan tatitol sikəl* kit. ⁶ Kənu eməto nəwian kit tətisi-pən ilugin e nat koatəmegəh mın ilat kuwit, matən məmə, “Uwin, kəmegəhan-in ik məmə nəkitun nosən nəumis e nitən mın, kən ilat okotəkəike motərakin məni asol o nosən nagwənən noan məsin əm. Məto onəsərəkənən nəukəti nig olif mın itəm katol oel e noan, kən nəsərəkənən nəukəti nol u krep itəm katol wain lan.”

⁷ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol nampa fo lan, itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən ekəto nat tatəmegəh itəm tol nampa fo lan, tatən məmə, “!Wa-tu!” ⁸ !Kən ekətag-pər məplan hos kəmtap kit! Etəm titəsuə lan, nərgin u Nəmisən, ilau etəmim kit, nərgin u, Noanpən, tatuarisig-in mətian. Kəmios nepətən məmə okəhamnu netəmim e naip ne nəumis ne nəmisən ne nat megəh iarupin mın. Kəmios nepətən nəhlan, tahmen-in nəwtain nətueintən kitiəh, mapəs əm nəwtain kisil.

* **6:5:** E nian rəha nəumis, kən netəmim kotakil natimnat o noorən nagwənən.

⁹ Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol faif itəm kəmuwaan ətain naoa lan, ekətag-pən əpəh e nəwtain olta, † ləhau ikin, məplan netəm kəmoəhamnu ilat məto-inu ilat kəmotətul əskasik o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın. ¹⁰ Ilat kotaun əfəməh moatən-ipən kəm Uhgın məmə, “Ik nakərəməərə e natimnat rafin, ik nakasim, kən ik nıpahrienən. ?O nəghan ne kən ik onakələhəu nəghatən məmə netəm rəha nətueintən kəmotol tərət, kən mol nalpınən kəm ilat o nat itəm kəmotol etimat? ?Onagəhən nakalpın nitai nitatimat e netəm min əh?”

¹¹ Kəmotən nəhlan, kən kəmos-ipən napən ruən kəm ilat rafin. Məto kəmən-ipən kəm ilat məmə okotameg min noan məsin əm mətoarus nampa apiəpiə rəha pialat min ne winilat min, otuwa pitən mahmen. Pialat min ne winilat min u, netənim min rəha Iesu, itəm okəpanoəhamnu ilat o rəhalat nahatətəən. ¹² Kən nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sikis itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən əmun, namig asol kit təməloal. Mitgar təmapınəp agin, kən məwig təmasiə agin tahmen e nita. ‡ ¹³ Kən məhau min əpəh ilis e neai kəmotisas-pən e nətueintən, tahmen e noa nig u fik, itəm nımətag asol təmatigtig e noan pikəh tisas. ¹⁴ Kən neai təmikə tahmen e nimitiwın kəmaiu-aiu kiləs kagım. § Kən nitot min ne nəptən min kəmotagım e nəmelat min.

¹⁵ Kən kig min rəha nətueintən ne iərəməərə min, netəm-iasol min rəha mopael min, netəm rəhalat nautə tepət, ne netəm koatos nepətən, ne slef min rafin, ne netəm sənəmə slef min, ilat rafin kəmotəhluaig e nıpəg kəpiel asol min, ne nıkali kəpiel min əpəh e nıkalkal nitot asol min.* ¹⁶ Kən ilat kəmotasək əfəməh-pən o nitot min ne kəpiel asol min məmə, “Otisas, motoh ətain itimat, motəhluaig-in itimat o nıganəmti kig u itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, ne o neməha rəha Nəti Sipsip, † ¹⁷ məto-inun nian asol kəgin əh rəha neməha rəhalau tınuwa. ?Kən pah un in titun nətulən?” ‡

7

Wan-hanrit-foti-fo-taosən

kəmol mak elat mə rəha Uhgın

¹ Kən əmun ekəplan nagelo kuwit koatətul-pən e kona min ilat kuwit e nətueintən. Kəmotəmkətəin rafin nımətag kuwit e kona kuwit rəha nətueintən, məmə nımətag otikə e nətueintən, ne nitəhəi, ne nig min.* ² Kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nərəkınən nəptən ne nitəhəi. Kən ekətag-pən məplan nagelo kit min tətisi-pah, tətıləs nat kit itəm Uhgın u, itəm tatəmegəh, otos o nolən mak rəhan lan. Kən in tətəgət əfəməh-pən kəm nagelo min u kuwit, məmə, ³ “!Otəpəs pitən! Sotəhlmanən nımətag məmə otəsərəkınən nıməptən ne nitəhəi ne nig min, pəs ekotol-pən pitən mak rəha Uhgın rəhatat e nıpınəgi iolwək min rəhan.” †

⁴ Kən eməto nampa rəha netəm kəmos mak u rəha Uhgın. Netənim wan-hanrit-foti-fo-taosən kəmotiet rəkis e noanol min rəha Isrel, ilat kəmos mak əh.

⁵ E noanol rəha Juta, netənim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Rupen, netənim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Kat, netənim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Aser, netənim ilat tuelef-taosən.

⁶ E noanol rəha Naptali, netənim ilat tuelef-taosən

E noanol rəha Manase, netənim ilat tuelef-taosən.

⁷ E noanol rəha Simeon, netənim ilat tuelef-taosən.

† **6:9:** Olta u, in tepıl kit tatətul əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən katol sakrifais min ikin. Kən netəm min u, okəm-naka ilat kotahmen ətuatıp e sakrifais kit itəm tatuwin o Uhgın. ‡ **6:12:** Joel 2:31; Wək 2:20 § **6:14:** Aes 34:4 * **6:15:** Aes 2:10,19-22 † **6:16:** Hos 10:8 ‡ **6:17:** Joel 2:11; Mal 3:2 * **7:1:** Nımətag kuwit əh, in nımətag rəha nərəkınən tahmen əm e in əh e Dan 7:2 ne Jer 49:36-38. † **7:3:** 2 Kor 1:22; Efes 1:13

E noanol rəha Lifae, netənim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Isakar, netənim ilat tuelef-taosən.

⁸ E noanol rəha Sepulun, netənim ilat tuelef-taosən.

E noanol rəha Josep, netənim ilat tuelef-taosən.

Kən e noanol rəha Benjamin, netənim ilat tuelef-taosən kəmosos mak əh.

Nimanin netənim itəm kəmotuwın e napən ruən

⁹ Uarisig e natimnat min u, emətag-pən əpəh aupən-in io, məplan nimanin netənim tepət tepət, okol kəruru nafinən. † Ilat koatısi-pən e kantri min rafın, ne noanol min rafın, ne nəghatən min rafın, kən nuwigilat tol pisin pisin min. Ilat koatətul aupən e jea rəha kig, ne Nəti Sipsip. Ilat koatuwin e napən ruən min, kən moatos nelmi nəmıl e nelmılat.

¹⁰ Kən moatagət əfəməh moatən məmə

“Uhgın rəhatat itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəmərə, ilau Nəti Sipsip, ilau əh kəmioal suatıp o nosmegəhən kitat.”

¹¹ Nagelo min rafın ilat kotətul motitelau e jea rəha kig, kən mitəlau min e netəm-iasol min itəm kəmosos nəwiətən, ne nat koatəmegəh min u, ilat kuwit. Ilat moatisin-pən nulilat aupən e jea rəha kig, moteiuaiu, nıpinəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın,

¹² moatən məmə:

“!Əwəh! !Nıpahrienən! Rəhatat Uhgın təwir pik, matəhag-əhag wir.

!In tenatig tenatig, təsanən, nahgın tepət!

!Pəs kotənwiwi in, motisiai-in, kən motən tagkiu kəm in matuwın matuwın namnun tikə!
!Əwəh!”

¹³ Kən əmun, netəm-iasol itəm kəmosos nəwiətən min u kit tatəpəh ron io məmə, “?Pah min əh koatuwin e natimnat ruən? ?Kən ilat kəmotısi-pən hiə?”

¹⁴ Kən ekuhalpın məmə, “Etəm-iasol. Ik əm nəkitun.”

Kən in təmə, “Netəm min əh, ilat un kəmotiet rəkis e nahməən asol; ilat kınəmotaiquas e rəhalat napən kən motol təruən e nıta Nəti Sipsip. ¹⁵ Kən tol nəhlan,

“ilat kotətul aupən e nıganəmti Uhgın, itəm tatəpələh matərəmərə,

kən moatəfak kəm in e nərauiəgən ne lapın e Rəhan Nimə;

kən kig u itəm tatəpələh-pər e jea,

in otahgıl kəm ilat min nian rafın.

¹⁶ Ilat, okol nəumis tısus minən ilat,

kən okol kəsotoaoa minən.

Kən nərauiə təsəhg minən ilat,

nape-apeən asol rəha mitgar otəsəhg minən ilat,

¹⁷ məto-inun, Nəti Sipsip itəm tatəpələh ilugin e jea rəha kig,

in otatehm ilat tahmen e etənim rəha nehmen sipsip.

In otit ilat, matuwın o nəmti nəhau megəh, §

kən Uhgın otafəl rafın nahui nəmtılat.”

8

Pesın rəha nat pien-pien

¹ Nian Nəti Sipsip təmatgəhl rəkis nat tatol sepın itəm kəmuwaan ətain naoa lan, kən nagətən təmikə əpəh e nego e neai o nian əkuəkır kit, tahmen e hafaoa.*

² Kən əmun eməplan nagelo sepın u kotətul aupən e nıganəmti Uhgın, kən ilat rafın koatos təwi. †

† 7:9: Jen 15:5 § 7:17: Sam 23:2; Aes 49:9-10; Jon 4:10; 7:37-38; Nol Өпөн 22:1,17 * 8:1: Hab 2:20; Sef 1:7-8; Sek 2:13 † 8:2: Təwi min əh e Baebol, sənəmə nuwigi nat itəhəi, məto təwi əh kəmol e rəhniyat nat kit.

³ Kən nagelo kit mın, in tatitol pesin kit itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kəməmki-pən nat pien-pien lan. Təmitol muwa mətul aupaen e olta. Kəmos-ipən nat pien-pien tepət† kəm in, məmə otos-ipən təlmin nəfakən mın rəha netəmim rəha Uhgın, kən mos-ipən ilau kəm Uhgın, muwaan əpəh e olta kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, itəm tatətul aupaen e jea rəha kig. ⁴ Nəhaniəm rəha nat pien-pien mın, ne nəfakən mın rəha netəmim rəha Uhgın, itəm nagelo tatəmik e nelmin, kəmotər motuwın o Uhgın. ⁵ Kən əmun nagelo təmitol nat pien-pien u e pesin, kən məmki-pən nigəm lan, itəm tatuəp e olta, kən məhtəg-iarəpən e nətueintən. Kən əmun, kaluəluə təmatiperəh, kənu təmipit, kən nərkərikən, kən namig təməloal. §

Təwi mın

⁶ Kən nagelo sepin itəm koatos təwi mın, kəmotətul matip o nahlən təwi.

⁷ Kən nagelo itəm tətəupaen, təməhl rəhan təwi. Kən əmun, ais ne nigəm itəm kəmol pıləh-pıləh iləhal nita, kəmətəg-pən iləhal e nətueintən. Təmuəp mus nəwtain nəptən kitəh, məpəs əm nəwtain kəiu, kənu təmuəp mus nig mın nəwtain kitəh, məpəs əm nəwtain kəiu, kən təmuəp mus mə-kiras mitə kəmotuəp rafin.

⁸ Kən nagelo itəm tatol nampa tu lan in təməhl rəhan təwi, kən nat kit tahmen e nitot asol, itəm tatuəp, kəməraikin-pən əpəh itəhəi. Kən nəwtain nitəhəi kitəh təmol nita, məpəs əm nəwtain kəiu. ⁹ Kən təməraikin nat megəh mın itəm kotatig itəhəi nəwtain kitəh, məpəs əm nəwtain kəiu, kən məraikin mın nego mın nəwtain kitəh, məpəs əm nəwtain kəiu.

¹⁰ Kən nagelo itəm tatol nampa tri lan, təməhl rəhan təwi. Kən məhau asol kit təmiet, matuəp tahmen e noanisiə. Təmiet əpəh ilis e neai, meiuaiu misas-pən mus nəwtain nəhau mın ne nəmti nəhau mın nəwtain kitəh, məpəs əm nəwtain kəiu. ¹¹ Məhau u, nərgin u Tarip Tarip. Kən əmun, nəhau mın nəwtain kitəh kəmotarip motarip, məpəs əm nəwtain kəiu. Kən netəmim tepət itəm kəmotənim nəhau arip, kəmotimis.

¹² Nagelo itəm tatol nampa fo lan, təməhl rəhan təwi. Kən nat kit təməh mitgar, ne məwīg ne məhau mın, mol nəwtain mitgar kitəh təməpinəp, məpəs əm nəwtain kəiu kətiauəp. Kən nəwtain məwīg kitəh təməpinəp, məpəs əm nəwtain kəiu kətiauəp, kən nəwtain məhau mın kitəh kəmotamis, kən nəwtain kəiu əm kəmotasiə. E nərauiəgən, kən tətərauia e nəwtain kəiu əm, məpəs kitəh. Kən nian lapin, tatəmihl e nəwtain kəiu əm, məpəs kitəh.*

¹³ Kən əmun emətəplan, kən məto malikim kit tatiwīg e napuə, kən mətasək əfəməh matən məmə, “!Awe! !Awe! !Awe! !Məto-inun nagelo kisil mın əh-ikin okəpanəhlahl mın rəhalal təwi roiu, mol nəratən asol okəpanəhaluwa e netəmim rəha nətueintən!”

9

Nagelo itəm tatol faif lan təməhl təwi

¹ Nagelo itəm tatol faif lan, tətəhl rəhan təwi, kən eməplan məhau kit itəm tinəmisipər e neai miet-pən e nətueintən. Kəmos-ipən ki kit kəm məhau un, o nerəhan e nipəg asol itəm teiuaiu agin. ² Nian təmərəh e nipəg əh, nəhaniəm təmə, tahmen e nəhaniəm rəha iohe. Mitgar ne napuə kəmuəpinəp e nəhaniəm rəha nipəg asol.

³ Kənu nat kit tahmen e pitip, ilat tepət agin-əh, kəmotiet rəkis e nəhaniəm əh, moteiuaiu e nəptən, kən kəmos-ipən nəsanənən kəm ilat o nusən itəm e nipikilat, kən titəhmə titəhmə.

⁴ Kəmənipən kəm pitip mın məmə kəsotəraikinən mə-kiras ne nig mın, ne natimnat itəm kotəwiə e nətueintən, məto okotəraikin əm netəm mın un itəm kəsotosən mak rəha Uhgın e nipinəgilat. ⁵ Kən kəmegəhan-in nəsanənən kəm ilat məmə okotus netəmim motol nəhməən kəm ilat o məwīg faif, məto kəsotohamnuən ilat. Kən nəhməən əh, itəm ilat

† 8:3: Nat pien-pien u in tahmen e nigpis, kən katuwaan məmə okəto nəhaniəm e nəmiəwın u itəm tatəpien wir.

§ 8:5: Eks 19:16-18 * 8:12: Aes 13:10; Mak 13:24

okotəto tərət lan, taprəkis-in ağın nəme nıpiki welau itəhəi, nian tatus itəm, kətahmə.* 6 E nian mın əh, netəmim okotegəs-in suatıp o nımisən, məto okol kəsotehmən. Okotolkeike məmə okotimis, məto okol kəsotimisən.

7 Eməplan pitıp asol mın əh, ilat kotahmen e hos mın itəm kəmotətul matıp o nəluaginən. İlat kəmotəfauin nat kit tahmen e hat rəha kig itəm kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpit, kən rəhn-kapəlat tahmen e rəha etəmim. 8 Noanulat kaifəməh tahmen e noanu pətan, kən nəluilat tasilə tahmen e nəluı laion. 9 Nuwiligilat tol məmə kəmotəlpin manikiləhalat e nat kit rəha nəluaginən, kəmol e iaen, kən nawin nıməlməlılat tatuwa tahmen e hos tepət koatiuw kat mın moatuwin e nəluaginən. 10 Nıpikilat tatus itəm kətahmə taprəkis-in ağın welau itəhəi. İlat koatos nəsanənən e nıpikilat o nolən nahməən kəm netəmim o məwig faif. 11 İlat, rəhalat kit əh-ikin etəm-iasol, in iərəmərə rəha nıpəg asol itəm teiuaiu ağın. E nəghatən rəha netəm Isrel, katən nərgin mə Apaton, kən e nəghatən Kris, kətaun-in məmə Apolion, nıpətin u İərəkin.

12 !Awe! Nəratən aıpən tinol namnun, məto awe, awe, nəratən kəiu mın əh-ikin okəpanueia.

13 Kən əmun, nagelo itəm tatol sikis lan təməhl rəhan təwi. Kən eməto nəwian kit təmisi-pən əpəh e niki rəhnıpat olta u,† ilat kuwit, kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpit, kən tatətul aıpən e nıganəmti Uhgın. 14 Kən nəwian əh təmən-ıpən kəm nagelo itəm tatol sikis lan u tatıləs təwi, məmə, “İkis nagelo mın un ilat kuwit itəm kəməlis ilat kəmki-pən əpəh e nəhau asol İufretes.” 15 Tol nəhlan, təmikis ilat. Nagelo mın əh, ilat kuwit, kəməlin ilat kotətul matıp u-roiu o aua ətuatıp u, ne nian ətuatıp u, ne məwig ətuatıp u, ne nup ətuatıp u, məmə okotohamnu netəmim rəha nətueintən nəwtain kitiəh, motapəs kəiu. 16 Kən eməto nampa rəha mopael mın rəhalat, itəm kotasuə e hos, kən ilat rafin tu-hanrit-milian netəmim.

17 Kən e nıplaiirən rəhak, eməplan hos mın əh ne netəm kotasuə elat kotal nulan. Rəhalat iaen itəm tatəfətain manikiləhalat, in tasiə tahmen e nıgəm, mol pılu wir, kənu mauıəh. Rəhn-kapə hos mın u, kotahmen e rəhn-kapə laion mın, kən nıgəm ne nəpienən rat‡ ne nəhaniəm katəhalisi-pən e nıpəgnoalat.

18 Kən nəratən asol mıləhal u itəm kəməhaliet e nıpəgnoalat, iləhal kəməhalohamnu netəmim e nətueintən nəwtain kitiəh, kapəs əm nəwtain kəiu. 19 Nəsanənən rəha hos mın əh, tətisi-pən e nıpəgnoalat, ne nıpikilat, məto-inun nıpikilat tahmen e sinek, itəm rəhn-kapə tətətig e malnıpikin. Kən hos mın əh, koatus mın netəmim e mal-nıpikilat.

20 Kən netəm mın u, nəratən mıləhal əh kəməsohamnuən ilat, ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat e natımnat mın itəm ilat koatol. Kəməsotapəsən nəfakən kəm iərmis mın ne narmi nat mın itəm kəmol e iaen u kol tatıpıt-ıpit, ne silfa, ne pırons§ ne kəpiel, ne nıg. İlat u narmi nat əm, itəm kəsotəplanən nat, ne məsotətoən nat, ne məsotaliwəkən.

21 Kən ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nohamnuən itəm, nəmikən nərik, nolən klefa, nolən masig, nıtəpən iərman ne pətan, ne nakləhəən.

10

Nagelo itəm təmos naoa əkəku

1 Kən əmun ekəplan nagelo kit mın nahgin tepət tətisi-pər e nego e neai. Tatuwin e malnapuə tahmen e rəhan napən, kən mirai-mirai titəlau e rəhn-kapə. Kən in təhag-əhag mıtasiə, tahmen e mıt, kən nelkin tahmen e pos asol mil u kətiauəp e nıgəm. 2 In tatos naoa əkəku kit itəm kinurapik rəkis tatəməhl-pən e nelmın. In təməf-ıpən nelkin

* 9:5: Nəghatən Kris ətuatıp təməsənən nahməən rəha nıpiki welau itəhəi. In təmən nahməən rəha “skopion,” nat kit tahmen e iəmik nərik, məto rəhan nəme nəluin ne rəhan nahməən tərət maprəkis-in nəme nahməən rəha nıpiki welau ne nahməən rəha nəme tımar. † 9:13: Olta u, in tepil kit tatətul əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən katol sakrifais mın ikin. Rəhnıpat mın əpəh e kona mın. ‡ 9:17: Nəpienən rat əh, in tahmen e nəpienən rəha iohe. § 9:20: Pırons, in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

matip e nitəhəi kən məf-ipən nelkin mol e nəptən,³ kən in təmagət əfəmäh, nakəto nəwian tahmen e laion. Nian təmagət əfəmäh, kən kaluəluə təmatipərəh mau sepın, matuhalpın.⁴ Kən nian kaluəluə təmatipərəh mau sepın matuhalpın rəhan nəghatən, kən nıkık natəht məmə oekəte rəkis nəghatən itəm in tatən. Məto enəto nəwian kit tətisi-pər e nego e neai matən məmə, “Əhluaig-in nəghatən u itəm kaluəluə tatən, səte rəkisən.”

⁵ Kən əmun, nagelo apon itəm eməplan aupən tatətul-pən e nitəhəi ne nəptən, tıləs-ipər nelmin matip, matəhu-pər e nego e neai,⁶ kən matos noanawıl e etəm tətətig lilin, etəm təmol nego e neai ne natımnat rafın itəm koatatig lan, ne nətueintən ne natımnat rafın itəm kotatig lan, ne nitəhəi ne natımnat rafın itəm kotatig lan, kən məmə, “! Uhgın otəsəsağın mınən!⁷ Məto nian nagelo itəm tatol sepın lan otahl rəhan təwi, kən nalpəkəuən anion rəha Uhgın itəm tətəluaig-in, in otuwa mol nıpahrienən lan u-roiu. In otiet-arəpa tahmen əm mə in təmən-iarəp aupən kəm rəhan iolwək mın u, ien mın rəhan.”

⁸ Kən əmun, ekəto mın nəwian əh təmisi-pən e nego e neai, matən-ipa mın kəm io məmə, “Uwın, mıləs naoa kəmurapık əh itəm tatəməhl-pən e nelmi nagelo itəm tatətul-pən e nitəhəi ne nəptən.”

⁹ Kən əmun, ekuwın mətapəh o nagelo məmə otos-ipa naoa əkəku kəm io. In tən-ipa kəm io məmə, “Os mun. Nat u otərəkin nərpəm, məto nian onakun, tətəhen tahmen e sukapak.”¹⁰ Kən əmun ekiləs-irəkis e nelmi nagelo, kən mun mərge. Emun məto tətəhen tətəhen, tahmen e sukapak, məto nian emərge, təmərəkin nərpık, nərpık təmərət lan.¹¹ Kən kəmən-ipa kəm io məmə, “Ik onakəkəike mən-iarəp mın nəghatən itəm Uhgın otos-ipinə kəm ik u, o netəmim nuwigilat pısın pısın mın, ne netəm e kantri pısın pısın mın, ne netəm koatən nəghatən pısın pısın mın, ne kig mın.”

11

Etəmim mil itəm kəmuətul-arəp o İesu

¹ Kən əmun kəmos-ipa nuwig kit rəha nosən mak e nat, kən kən-ipa kəm io, məmə, “Uwın, mos mak e Nimə Rəha Uhgın, ne olta, kənu mafın rafın netəm koatəfak əh imə.² Sosən mak e iat, məto natos əm mak e nimə. Sosən mak lan məto-inun kinos-ipən rəkis iat əh kəm İaihlua mın. İlat okoteguafəl-eguafəl rəhak taon asim motuwın motuwın motos məwıg ilat foti-tu.*³ Kən io ekos-ipən nəsanənən kəm rəhak etəmim mil itəm katuətul-arəp ron io. Kən okətios əm nəmkapın, muatətul-arəp o nən-iarəpən rəhak nəghatən mın o nian wan-taosən tu hanrıit sikiste.”⁴ İlau u, nokət nig olif mil, ne nat katəhtu-pər lait lan mil, itəm katuətul aupən e İərəmərə rəha nətueintən.⁵ Okəmə suah kit tətalkut o nərəkinən ilau, kən nəmnəmın nigəm otisi-pən e nohlilau, kən mus rəhalau tikimir mın. Etəmim itəm tolkeike nərəkinən ilau, in otəkəike mımıs nəhlan.⁶ Suah mil u, ilau katios nəsanənən o nahtosig-inən napuə məmə nuhuən otəsəfikən nian ilau okatuəghat matuən-iarəp nəghatən mın rəha Uhgın. Kən ilau matios mın nəsanənən məmə okuəuhlin nəhau mın kotuwa nıta, kənu miatun mın nərəkinən netəmim rəha nətueintən e nəratən pısın pısın mın itəm ilau kioalkeike məmə okioal.

⁷ Kənu nian ilau kınuatətul-arəp rəkis, kınuən rəkis natımnat rafın, kən nat megəht† itəm otər e nıpəg teiuiəu ağın, mərioah moh ilau, mol win elau mohamnu ilau.⁸ Nıpətılau otatəməhl əpəh e suatıp rəha taon asol əh, ikin əh kəməht-ipən mın rəhalau İərəmərə e nig kəməluəu‡ ikin, kəməuhlin nərgin, məmə Sotom o İjip, tatəpsen-pən nolən rat ikin əh.⁹ Kən netəmim nuwigilat pısın pısın mın, netəmim e noanol rafın, ne netəmim e nəghatən mın rafın, ne kantri mın rafın, okoatarəp e nıpətılau, motos nian apiəpiə kısıl, kən haf, kən kəməsotegəhan-inən nıtənımən ilau.¹⁰ Kən netəmim rafın rəha nətueintən okotol

* **11:2:** Məwıg foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen mın e nian wan-taosən-tu-hanrıit-sikiste (1,260). † **11:7:** Dan 7 ‡ **11:8:** “İkin əh kəməht-ipən mın İərəmərə e nig kəməluəu,” tatəghat-in Jerusalem.

lafet, motagien, kən moatos-ipən natimnat kəm ilat mın, motagien məto-inun ien mil itəm kəmatioal pik nərətən kəm ilat, kiniamis. ¹¹ Məto uarisig e nian apiəpiə kisil ne haf tinuwın rəkis, kən Uhgın təmos-ipən nehagən e nıpətılau kən ilau kəmuətul e nelkilau. Kən netəmim rafın itəm kəmotəplan ilau, nıganməpılat təmasiəp, narmılat tıka. ¹² Kən ilat kəmotəto nəwian asol kit təmisi-pər e nego e neai, matən-ipən kəm ilau məmə, “Uər mueia ikın-u.” Kən malnapuə təmiləs ilau mər muwın e neai. Kən rəhalau tıkimir mın kəmotətul motalkəlik olau.

¹³ Kən e nian ətuatıp əh, namig asol kit təmərəkın rum kitıəh e taon əh, mapəs əm rum nain. Namig təmohamnu netəmim ilat rafın sepın-taosen, kən netəmim rafın itəm kəməsotimısən, kəmotəgın motasiəp, kən motən nıpahrienən məmə Uhgın e nego e neai, tatos nepətən.

¹⁴ !Awe! Nərətən asol itəm tatol nampa tu lan, tinol namnun. Məto, nərətən itəm tatol kisil lan otəsuwəhən tuwa.

Nagelo itəm tatol sepın lan təmahl təwi

¹⁵ Nagelo itəm tatol sepın lan təmahl rəhan təwi, kən əmun nəwian asol mın kəmotisi-pən e nego e neai motən məmə,

“Rəhatat İərəmərə ne rəhan Kristo, ilau kınatuərəmərəŞ e nətueintən rafın agın, kən nərəmərəən rəhan, otətətig lilin.”

¹⁶ Kən netəm-iasol itəm kəmos nəwiətən mın ilat tuente-fo, itəm koatəpələh-pər e rəhalat jea mın aupən e nıganəmıti Uhgın, ilat kəmotisin nulılat, moteıuau, nıpınəgilat taru nisip, kən moatəfak kəm Uhgın, ¹⁷ motəmə,

“İakoatən tagkiu kəm ik, İərəmərə Uhgın Nahgim Tepət Pik Agın, etəm un ik nətətig un itəm nətətig roıu, kən nəmətətig aupən,

məto-inu ik nəmos rəham nəsanənən asol, kən mınətuoun matərəmərə.

¹⁸ “Kəntri mın, kotautu pik, məto ik rəham neməha asol tinuwa.

Nian tinuwa o nakılən netəm kəmotimıs.

Kən onakətou ien mın u ilat rəham iolwək mın, kən mətou mın netəmim rəham, ne netəm koatısiyai-in ik, ilat rafın, nat əpnapın okəmə ilat koatos nepətən asol o nepətən əkəku.

Kən nian u rəham, o nərəkınən netəm itəm koatərəkın netəmim e nətueintən.”

¹⁹ Nian kəmerəh e Nımə Rəha Uhgın əpəh ilis e neai, kən kəməplan Bokis rəha Nəniəkısən Rəha Nasıtuən* tatəpələh əpəh imə. Kən təmatıpıt mıtasiə, kən kaluəluə təmatatıperəh, kən eməto nagətən asol mın, kən təmatamig, kən ais təmısas-pa.

12

Pətan ne ialkita kəgin

¹ Kən nəmtətin asol kit təmıet e neai, muha-pıspıs lak. Pətan kit təmuwın e mıtgar tahmen e rəhan napən, kən təməpələh məf-ıpər nelkın e məwig, kən matəfauin hat rəha nisıaiiən kit, kəmol-pən məhau tuelef lan. ² In tətəsək əfəməh, tatəto nahməən məto-inun in təpək-əpək kən otəsuwəhən temək. ³ Kən əmun nəmtətin kit mın təmıet mın əpəh ilis e neai, itəm tatuha-pıspıs lak. İnəh, ialkita kəgin kit, tasiə, tahmen e nıgəm, rəhn-kapə təmısim-ısım ilat sepın, kən rəhnıpat ilat ten, kən kəməfauin-pən hat rəha kig asol agın ilat sepın e rəhn-kapə mın. ⁴ Nıpikın tatoh-ırəkıs məhau mın əpəh ilis e neai, matəmki-əhau-pa ilat nəwtain kitıəh e nətueintən, mapəs nəwtain kəıu. Kən e nian əh, ialkita un təmuwa mətul aupən e pətan u itəm otəsuwəhən temək, məmə okəmə nətin tinaiir un, kən in ton.*

⁵ Pətan əh təmiləs nətin iərman, itəm in otərəmərə e kəntri mın rafın, kənu nəmtətin rəha nərəmərəən rəhan tahmen e nəlnal kit kəmol e iaen. Məto Uhgın təmeuw rəkıs suakəku

Ş 11:15: Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə, “Rəhatat İərəmərə ne rəhan Kristo, in tınatərəmərə,” tatəgətun-pən məmə Tata Uhgın ne rəhan Kristo, ilau kitıəh əm. * 11:19: Bokis rəha Nəniəkısən Rəha Nasıtuən u, in “Ark of the Covenant.” Eks 25:10-22. * 12:4: Mat 2:13-14

u o ialkita, miläs-ipär ilis e rəhan jea, məmə otərəməərə. ⁶ Pətan un, təmagim-pən əpəh ikin taruən-aruən ikin, itəm Uhgın təmol əpen-əpenə lan məmə otətətig ikin, kən katehm, kətoarus-pən nian wan-taosən-tu-hanrit-sikiste tīnuwa minuwın rəkis.†

⁷ Kən əmun, nəluaginən kit tīnətul əpəh e nego e neai. Mikael‡ ne rəhan nagelo mın, kīnoatəmou ilat ialkita, kən ialkita ne rəhan nagelo mın kīnoatoh mın ilat. ⁸ Məto ialkita, nahgin tikə, təsahmenən. Kən əmun, Mikael ne kīnotol win elat, kən kəmahl-iarəp ilat əpəh e nego e neai. ⁹ Kəmotiləs ialkita asol un, motərakin-iəhau e nətueintən. Kən inu, in sinek nuwəh ilouin aupən,§ katən mə İərmis, o Setan, itəm təmeiuə-in nətueintən rafin agın. Kəmərakin-iarəp in,* tuwa e nətueintən, ilat rafin nagelo mın rəhan.

¹⁰ Kən əmun eməto nəwian asol kit əpəh ilis e nego e neai. Təmə,

“!Roiu əh, Uhgın rəhatat in tīnosmegəh itat!

!Roiu əh in tīnol-arəp məmə in tatos nəsanənən,

kən roiu əh, in tīnatərəməərə!

Kən roiu əh, Kristo rəhan təmol məmə in tatos mın nəsanənən ne nepətən e natimnat mın rafin.

Tol nəhlan məto-inu roiu əh, kīnərakin-iəhau Setan e niganəmti Uhgın. Setan u, itəm tatətu-pən-ətu-pən nat e piətət mın lapın ne lenian, mən-iarəp nīpəgnəmtin mın rəhan matətu-pən elat e niganəmti Uhgın.

¹¹ Kən piətət mın kəmotəmou ilat mın,

kən motol win rəkis lan e nəsanənən rəha nita Nəti Sipsip,

motətig motol win mın lan e nətul əskasikən o nən-iarəpən nəghatən rəha Nəti Sipsip.

Motol win mın lan məto-inu nīkilat təməsəht pikən nəmegəhən rəhalat,

məto kəmotətul matip əm məmə okotimis.

¹² !Nego e neai, ne itəmat u notətig ikin, otagian məto-inu kīnərakin-iarəp ialkita!

!Məto awe, kəsi o nətueintən ne nītəhəi,

məto-inu Setan təmeiuaiu mınə ron ik!

In, neməha təmol pik,

məto-inun in tītun məmə nian rəhan təkuəkir əm.”

¹³ Nian ialkita asol u, təməplan məmə kīnərakin-iarəp in tuwın e nətueintən, in tīnatitəp pətan u itəm təmiləs nətin iərman. ¹⁴ Kən kəmos-ipən nīməlməli malikim kəiu kəm pətan u, məmə in otos miwig lan muwın əpəh ikin kəmol əpen-əpenə rəkis ikin taruən-aruən ikin. İkin əh, otətətig ikin, kən in titagim o sinek, kən katehm wir in o təem kitəh, ne təem kəiu mın, ne təem haf. ¹⁵ Kən sinek u, təmeoa tahmen e naruəh asol kit, məmə otəu-təlimin pətan u miləs magim. ¹⁶ Məto nisip təmasitu e pətan u. Nisip təmoag kən mərge rafin nəhau itəm ialkita təmeoa-in e nīpəgnoan. ¹⁷ Kən əmun, ialkita un, neməha təmol təmol o pətan u, kən in tagim muwın məmə otəluagin ilat rəhan mın neen noanol, ilat u itəm koatol nəwia Uhgın, kən moatətul əskasik o nən-iarəpən məmə ilat netənim rəha İesu Kristo. ¹⁸ Kən in təmətul əpəh e nīməkləkil itəhəi.

13

Nat megəh itəm təməhap nītəhəi mər

¹ Kənu eməplan nat megəh asol kit təməhap nītəhəi mər. Rəhnipət ten, rəhn-kapə təmisim ilat sepın, kəməfauin-pən hat mın rəha kig asol agın e rəhnipət mın. Kən kəməte-pən nərgin itəm tətəu-iərmis-in Uhgın e rəhn-kapə mın. ² Nat megəh un eməplan, tahmen e wisi kəgin kit u, lepet, məto nelkin mın kotahmen e nat megəh kit u, pea. Kən nīpəgnoan tahmen e laion. Kən ialkita u, təmos-ipən rəhan nəsanənən ne rəhan nərəməərəən ne nepətən asol kəm nat megəh u.

† 12:6: Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen mın e nian wan-taosan-tu-hanrit-sikiste (1,260). ‡ 12:7: Dan 10:13,21; 12:1 § 12:9: Jen 3:1 * 12:9: Jen 3:14-15; Luk 10:17-18; Jon 12:30-31; Kol 2:15

³ Rəhn-kapə nat megəh u kit, nat kit təmol, kən nəkəplan məmə tınatol pap o nımısən, məto tınəwır mın. Kən əmun, netəmim rafın e nətueintən narmilat təmiwig pik ron, kən moatuarisig-in nat megəh un. ⁴ Kən ilat rafın kəmotəfak kəm ialkita, məto-inu təmos-ipən nepətən rəhan kəm nat megəh u. Kən ilat kəmotəfak mın kəm nat megəh u, kən motəmə, “?Pah in tahmen e nat megəh u? ?Pah titun nohən?”

⁵ Kən kəmegəhan-in nat megəh u, məmə in otəghat ausit, mau-iərmis-in Uhgın. Kən kəmegəhan-in-pən nepətən kəm in, məmə titun nolən nat naka in tolkeike o məwig foti-tu.* ⁶ Kən in təmən nəghatən rat tepət e Uhgın, ne nərgin, † ne netəmim itəm kotatig e nego e neai, ‡ ilat u, rəhan nıməfak. ⁷ Kəmos-ipən mın nəsanənən kəm in, məmə otəluagin ilat netəmim rəha Uhgın, kən mol win elat. Kən kəmos-ipən mın nepətən kəm in o nərəmərən e netəmim e noanol mın rafın, ne netəmim nuwigilat pisin pisin mın, ne netəmim e nəghatən mın rafın, ne kantri mın rafın. ⁸ Netəmim rafın rəha nətueintən, okotəfak kəm nat megəh u, inəh, netəmim rafın itəm kəməsətəən nərgilat e Naoa rəha Nəmegəhən, nian nətueintən təmatikə əh. Naoa u, in naoa rəha Nəti Sipsip itəm kəmoħamnu.

⁹ Etəm matəlgın tatig, in otəkəike matəlig-in wır.

¹⁰ Okəmə suah kit otuwın e kalapus,

pəs in otuwın əm.

Okəmə okətamnu suah kit e nisa,

pəs okətamnu əm in e nisa.

Nəghatən u, nıpətın u məmə netəmim rəha Uhgın okotəkəike motol tiku, kən motahatətə əm e Uhgın.

Nat megəh itəm təməhap nisip mər

¹¹ Kən əmun, eməplan mın nat megəh kit mın itəm təməhap nisip mər. Rəhnıpat kəiu tahmen e nəti sipsip kit, məto tatəghat, nəwian tahmen e ialkita kit. ¹² Nat megəh itəm rəhn-kapə sepın, tatos-ipən rafın rəhan nepətən kəm in, kən nian nat megəh itəm rəhnıpat kəiu tətatig ilau nat megəh rəhn-kapə sepın, in tatol nəwian. Kən nat megəh itəm rəhnıpat kəiu tətəkəike kəm netəmim rafın e nətueintən, məmə ilat okotəfak kəm nat megəh itəm təmaupən, itəm rəhn-kapə kit tınatol pap o nımısən məto tınəwır mın. ¹³ Kən nat megəh u itəm rəhnıpat kəiu, tatol nəmtətin asol mın ne nat pispis mın tepət, matig mol mın nigəm tatisi-pər e neai, matuwa e nətueintən, matol e niganəmti netəmim. ¹⁴ Uhgın təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh u itəm rəhnıpat kəiu, məmə titun nolən nəmtətin mın nian tətatig ilau nat megəh rəhn-kapə ilat sepın. Kən in təmateiuə-in netəmim rəha nətueintən e nəmtətin mın əh in təmol, kən mən-ipən kəm ilat məmə okotəkəike motətə narmın itəm kasgəwın nat megəh rəhn-kapə sepın, nat megəh u, itəm kəmaru pap rəhn-kapə e nisa, məto təməmegəh. ¹⁵ Kən Uhgın təmegəhan-in-pən nəsanənən kəm nat megəh itəm rəhnıpat kəiu, məmə oteħag-pən e narmın itəm kəmasgəwın e nig, pəs təghat. Kən narmın itəm kasgəwın e nig un, təməghat, mən əskasik məmə okəike koħamnu netəmim rafın itəm kəsotəfakən kəm in. ¹⁶ Kən in təmatəkəike kəm netəmim rafın məmə okotos mak kit rəhan e nelmilat matıp o e nıpinəgilat. Netəmim rafın aģın kotəkəike motos, ilat u, netəm-iasol mın, ne netəm əpnapın əm, netəm rəhalat nautə tepət, ne netəm rəhalat nautə tikə, slef mın, ne netəm sənəmə slef mın, məmə okotos mak kit rəhan e nelmilat matıp o e nıpinəgilat. ¹⁷ Okəmə etəm təsosən mak u, təruru nosən nəmti nat kit, ne nosalim-inən, mətoarus in təkəike mos mak rəhan. Mak un, in nərgi nat megəh itəm rəhn-kapə ilat sepın, o nampa itəm tatəpsen-pən nərgin.

¹⁸ O nat u, onakəkəike mos nenatigən tepət o nitunən nampa rəha nat megəh u. Kən okəmə ik nakenatig tahmen, kən nəkitun nənən nıpətın. Kən nampa u, in sikis-hanrıit-sikiste-sikis, kən in tatəpsen-pən etəmim kit.

* **13:5:** Məwig foti-tu, in tahmen əm e tri ne haf yia, kən kuahmen-ahmen mın e nian wan-taosan-tu-hanrıit-sikiste (1,260). 2 Tes 2:1-12. † **13:6:** Dan 8:10-11 ‡ **13:6:** Efes 2:6

14

Nəti Sipsip ne netəmim wan-hanrit-foti-fo-taosan

¹ Kən əmun, ekətag-pən əpəh aupən-in io məplan Nəti Sipsip tatətul-pər əpəh e Nitot Saeon, kən wan-hanrit-foti-fo-taosan netəmim koatətul ilat min. Kən kəməte-pən nərği Nəti Sipsip ne rəhan Tata e nīpīnəgīlat. ² Kən ekəto nat kit əpəh ilis e nego e neai tətəgət, nəwian tahmen e nītəhəi tatem nonahluəluə, kən mahmen min e kaluəluə tītətipərəh, kən ekəto tahmen min e nəwia hap* tərət, netəmim koatoh. ³ Kən ilat koatan napuən wi kit əpəh aupən e jea rəha kig, ne nat koatəmegəh kuwit, ne netəm-iasol itəm kəmotos nəwiətən min. Suah kit təsītunən napuən əh, netəm min əm un ilat wan-hanrit-foti-fo-taosan itəm Uhgīn təmos-nəmtin ilat,† mos-irəkis ilat e nətueintən. Netəm min əm un ilat əh, ilat kotitun nanən napuən əh. ⁴ Netəm min u ilat u, itəm kəmotehm wīr rəhalat nəmegəhən, məmə namkīmīk tīkə elat, kən ilat kəməsotitən pətan, ilat netəm wi.‡ İlat koatuarisig-in Nəti Sipsip u, moatuwin ikīn min rafin itəm in tatuwin ikīn. Uhgīn tinos-nəmtin rəkis netəm min əh. İlat rəha Uhgīn əm, ne Nəti Sipsip u. İlat kotahmen e nagwənən itəm kəməfak-in wi əm e nasumən, itəm katos-ipən kəm Uhgīn ne Nəti Sipsip. ⁵ İlat kəsoteiuəən nian kit ne, kən nat əkəku kitiəh ne tīkə məmə tatol ilat kotamkīmīk e nīganəmti Uhgīn.

Nagelo kisil

⁶ Kən əmun ekatig məplan min nagelo kit min, tatiwig əpəh ilis e magoagəp. In tatən-iarəp namnusən təwir itəm tətətig tətətig namnun tīkə§ kəm netəmim rəha nətueintən, e kantri min rafin, e noanol min rafin, ne nəghatən min rafin, ne netəmim nuwigīlat tol pīsīn pīsīn min. ⁷ In tatən əfəməh məmə, “Otəgīn motisiai-in Uhgīn, kən motən nīpahrienən e rəhan nepətən, məto-inun nian ətuatip rəhan tīnuwa, o nos-ipənən nalpīnən kəm netəmim. Otəfak kəm in, etəm təmol nego e neai, ne nətueintən, ne nītəhəi, ne nəmti nəhau min.”

⁸ Kən nagelo kit min, itəm tatol nampa tu lan, tatətəu-pən matən məmə, “!Papilon təməme! !Papilon təməme! !Papilon əsanən Nahgin Tərət təməme, meiuai! In tahmen e pətan e suatip itəm təmiuw-pa nəman e kantri min rafin kotuwa motənim wain ilat min. Wain u nīmīn, inun, nītəpən nalmələn min, məkəike kəm netəmim məmə koatol nolən rat ilat min. Kən nian nəman kotənim wain u, ilat koatiuw-pa neməha rəha Uhgīn olat.”

⁹ Kən nagelo kit min, itəm tatol kisil lan, tatarisig-in ilau, kən matən əfəməh məmə, “Okəmə suah kit təfak kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepīn, ne narmin itəm kəmasgəwin e nig, kən matos rəhan mak e nīpīnəgīn o nelmin, ¹⁰ kən in təike mənīm min wain u inu, in neməha rəha Uhgīn. Wain u inu, kəməsəgələkləkən e nəhau. In otəto nahməən e nigəm ne noanəwiwə itəm tatuəp okiaus in əpəh e nīganəmti nagelo asim min ne Nəti Sipsip. ¹¹ Kən nəhaniəm rəha nigəm itəm tatus ilat matol nahməən kəm ilat u, in tatər nian rafin, namnun tīkə. Netəm min un itəm kotəfak kəm nat megəh rəhn-kapə ilat sepīn ne narmin itəm kəmasgəwin e nig, kən motos mak rəha nərğīn, ilat okəsotamegən e nərauīgən ne lapīn.” ¹² Nəghatən u, nīpətīn u məmə netəmim rəha Uhgīn itəm koatətəu-pən nəwia Uhgīn, kən moatahatətə e İesu, ilat kotəkəike motətul əskasik.

¹³ Kən əmun eməto nəwian kit təmisi-pər e nego e neai matən məmə, “Əte rəkis nat u: roiu ne matuwin, netəmim rəha İərəmərə, məto okəmə okotimis, ilat okotatig e nəwirən pahrien.”

Kən Narmin Rəha Uhgīn təmə, “!Əwəh! İlat okotameg e rəhalat wək, məto-inu okotos noa rəhalat wək min.”

Nəulək-inən netəmim e nətueintən

* **14:2:** Hap min un, nat katoh elat o nanən napuən, tahmen e kitar. † **14:3:** 1 Pita 1:19 ‡ **14:4:** 2 Kor 11:2; Nol Өpөн 21:9 § **14:6:** Katəghat-in Namnusən Təwir məmə namnun tīkə məto-inun in tatəghat-in nalpəkəuən līlīn min rəha Uhgīn, kən məto-inun in tatən nīpahrienən nian rafin.

¹⁴ Emətag-pən mın əpəh aypən-in io məplan malnapuə kit təruan, kən suah kit tatəpələh-pər e malnapuə un. Suah un, tahmen e Nəti Etəmim. In tatəfauin kraun kit, inu hat rəha kig, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, kən matiləs naip eko kit itəm tasilə. ¹⁵ Kən əmun nagelo kit mın təmisi-pən əpəh e Nimə Rəha Uhgın muwa, kən maun-in əfəməh suah u, tatəpələh-pər e malnapuə məmə, “Os rəham naip eko mos muwin məulək, məto-inu nian rəha nəuləkən tinuwa, kən nagwənən əpəh e nətueintən tinimətə.” ¹⁶ Kən əmun suah u itəm tatəpələh-pər e malnapuə, təmurin-ego-in nətueintən e rəhan naip eko, kən məulək-in netəmim e nətueintən, tahmen e nagwənən itəm tinimətə o nosən.

¹⁷ Kən nagelo kit mın təmiet e Nimə Rəha Uhgın əpəh e nego e neai. In tatiləs mın rəhan kit naip eko itəm tasilə. ¹⁸ Nagelo kit mın, itəm tatos nepətən rəha nigəm e olta, təmisi-pən əpəh e olta, kən maun-in əfəməh nagelo itəm tatiləs naip eko məmə, “Ləs rəham naip eko un, muwin e nətueintən, kən məte rəkis netəmim itəm kotahmen e noa krep marəg u tipilpıl mın, əpəh e nəukətin. Nətueintən tahmen e nəukətin.” ¹⁹⁻²⁰ Tol nəhlan, nagelo un təmoahin rəhan naip eko, tuwin e nətueintən, kən məte rəkis netəm mın un itəm kotahmen e noa krep itəm tinəmarəg rəkis. Kən in təmərakin-pən ilat kotuwın ikin asol əh itəm kəguarın-eguarın noa krep mın ikin, məmə nahuilat otaiəh. Ikin əh, in ihluə e taon, Uhgın tatos-iarəp rəhan neməha, kən matol nalpınən ikin kəm netəmim. Kən kəguarın-eguarın netəm mın u, kən nitalat itəm titaiəh mətaiu ikin əh, in tahmen e nəhau asol kit nəfəməhən rəhan tahmen e tri hanrit kilomita, kən lokamnım lokamnım. Okəmə hos kit tiwig-pən ikin, nita titun nərən mek nohlin.*

15

Netəmim rəha Uhgın kəmotənwiwi in

¹ Ekətag-pən əpəh e nego e neai məplan mın nəmtətin kit mın itəm tatuha-pispis lak. Nagelo ilat sepın koatos namnu nalpınən mın, ilat sepın. Nalpınən mın əh, ilat koatol neməha apiəpiə rəha Uhgın tol namnun lan. ² Kən əmun, eməplan nat kit tahmen e nitəhəi, məto kəmol e klas ne nigəm pıləh-piləh, kən netəmim neen koatətul e nikalkal nitəhəi u, ilat un netəm kəmotəmou ilat nat megəh rəhn-kapə sepın ne narmın itəm kəmasgəwin e nig, kən kotal win elau, ne nampa itəm tatətul o nərgin. Kən Uhgın təmos-ipən hap* mın kəm ilat, ³ kən koatoh, motan napuən rəha Nəti Sipsip ne Moses u, iolwək rəha Uhgın, koatan məmə,

“Iərəməre Uhgın Nahgim Tepət Pık Agın
Rəham nolən asol mın kotatuha-pispis etimat.
!Kig lilin, nolən mın rəham kotətuatip pahrien!

⁴?Pah otəsaginən ik, Iərəməre?†
?Kən pah otəsos-ipənən nənwiwiən o nərgəm?
Məto-inu ik pisin əm nakasim.
Netəmim e kantri mın rafin okotuwa
kən motəfak e niganəmtim,
məto-inun nəmol-arəpa rəham nolən ətuatip mın.”

⁵ Kəmotan rəkis napuən u, emətag-pər e nego e neai, məplan kəmerəh-pən Ikin Uhgın Tətətig Ikin, inu, Nimə Tapolən rəha Uhgın. ⁶ Nagelo ilat sepın kəmotiet e Ikin Uhgın Tətətig Ikin, koatos nalpınən mın ilat sepın. Ilat kotuwın e napən wir u, linen, itəm tatipit-ipit, kən kəməlis manikiləhalat e kətəut itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit. ⁷ Kən əmun, nat koatəmegəh un ilat kuwit kit təmos-ipən pesin mın itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ilat sepın, kəm nagelo mın u sepın. Pesin mın u, kotərioah e neməha rəha Uhgın u, itəm tətətig lilin. ⁸ Kən nəhaniəm təmirəfin Ikin Uhgın Tətətig Ikin, nəhaniəm-in nepətən əhag-əhag

* **14:19-20:** Aes 63:1-6 * **15:2:** Hap mın un, nat katoh elat o nanən napuən, tahmen e kitar. † **15:4:** Jer 10:7; Sam 86:9-10

rəha Uhgın ne nəsanənən rəhan, kən okol suah kit təsuwinən əh imə e Ikin Uhgın Tətətig Ikin mətoarus nalpınən mın ilat sepın itəm nagelo sepın koatəmık, okotol namnun.

16

Pesın ilat sepın, kəmotərioah e neməha rəha Uhgın

¹ Kən əmun, eməto nəwian kit təmagət əfəmäh əpäh e Ikin Uhgın Tətətig Ikin, matən-ipən kəm nagelo mın u sepın məmə, “Otuwin, motəhtəg-iarəp e nətueintən pesın ilat sepın itəm kəmotərioah e neməha rəha Uhgın.” ² Nagelo itəm tətəupən, təmuwin məhtəg-iarəp pesın rəhan e nəptən. Kən əmun, netəmim itəm koatos mak rəha nat megəh rəhn-kapə ilat sepın, kən moatəfak kəm narmin itəm kəmasgəwin e nig, niməgəm təmirəfin nıpətilat.

³ Kən nagelo nampa tu, təməhtəg-iarəp rəhan pesın əpäh itəhəi. Kən nitəhəi təmol nita lan, tahmen e nita etəm təmimis. Kən nat itəhəi mın rafin kəmotimis.

⁴ Kən nagelo nampa tri, təməhtəg-iarəpən rəhan pesın e nəmti nəhau mın ne nəlugi nəhau mın, kən ilau kueia mioal nita elau. ⁵ Kən əmun eməto nagelo itəm tərəmərə e nəhau mın təmə,

“Ik pısın əm ik Uhgın, nakətuatıp,
ik un itəm nəkətətig kən nəmətatig,
kən tətəuatıp əm məmə onəkol nalpınən kəm ilat nəhlan.

⁶ Rəhalat atıp əm,
məto-inun ilat kəmotiu nita rəham netəmim mın ne ien mın,
kən ik nakos-ipən nita nımilat məmə okotənim.”

⁷ Kən ekəto mın olta tətəgət əfəmäh məmə,
“!Əwəh! İərəmərə Uhgın Nahgin Tepət Pık Agın, rəham nəghatən nəmuəh netəmim lan,
in tətəuatıp agın, kən nıpahrienən.”

⁸ Kən əmun, nagelo nampa fo, təhtəg-iarəpən rəhan pesın e mıtgar, kən kəmos-ipən nəsanənən kəm mıt məmə otəhg netəmim tahmen e nigəm. ⁹ Kən nəgəpanən təmus ilat, kən kotau-iərmis-in nərgi Uhgın, itəm in tətərəmərə e nalpınən mın u, məto ilat kotapəs nəuhlinən nətəligən rəhalat, kən motisai-in rəhan nepətən.

¹⁰ Kən nagelo nampa faif təhtəg-iarəpən rəhan pesın əpäh nat megəh tətərəmərə ikin, kən əmun, ikin mın rafin in tətərəmərə ikin in təmapinəp. Kən netəmim koatəto nahməən, moatus namilat motoatıp-oatıp. ¹¹ Kən ilat motau-iərmis-in Uhgın əpäh e nego e neai o nahməən mın ne niməgəm mın rəhalat, məto ilat kəməsotəuhlinən nətəligən rəhalat o nat itəm kəmotol.

¹² Kən nagelo nampa sikis, təməhtəg-rəkis rəhan pesın əpäh e nəhau asol, nərgin u, İufretes, kən əmun nəhau təmamır mol suatıp rəha kig mın kotaliwək lan moatısı-pah.

¹³ Kən əmun, ekəplan mın narmin rat kisil kəhalahmen e pırok. Kit təmiet e nıpəgnoa ialkita, kit tiet e nıpəgnoa nat megəh rəhn-kapə ilat sepın, kən kit tiet e nıpəgnoa ien eiueiuə.* ¹⁴ İləhal narmi iərmis mın, itəm koatol nəmtətin mın, kən iləhal kəhaliet mətəhaluwın o kig mın e nətueintən rafin, məhaluəfımın ilat məmə okotəluagin e Nian Asol rəha Uhgın Nahgin Tepət Pık Agın.

¹⁵ Kən İesu təmən məmə, “!Ətag-pa-tu! İatuwa tahmen e iakləh! Etəmim itəm təsapılən mətaiir, məsapəgən rəhan natımnat o napılən məmə in otəsaipiəpiəən kən maulis ron, in otətig e nəwırən pahrien.”

¹⁶ Kən ilat kəmotərgətəin rafin kig mın əpäh ikin kit, katən e nəghatən rəha netəm İsrəl, məmə, “Amaketon.”

¹⁷ Kən namnun nagelo itəm in nampa sepın, təməhtəg-rəkis-pən rəhan pesın əpäh e nımagoagəp, kən əmun əpäh e Ikin Uhgın Tətətig Ikin, nəwian asol kit tisi-pən əpäh e jea rəha kig məmə, “!Tınol namnun!” ¹⁸ Kən əmun təmatıpıt, kəməto nagətən asol, kən kaluəluə təmatıperəh-atıperəh, kən namig asol təməloal e nəptən. Namig u, in iahgin

* **16:13:** “İen eiueiuə” u, in nat megəh itəm təməhap nısip mər, rəhnıpat kəiu, itəm təməghat-in e Nol Өпөн 13:11-18.

iahgin, kəsəplanən namig kit iahgin tol nəhlan nian kit. ¹⁹ Kən taon asol təməhap məsin kisil, kən taon min e kantri min rafin kəmotisas motol nat tikə elat. Uhgın, nikin təməht nolən rat min rəha Papilon Asol, kən tos-ipən panikin itəm tərtoah e wain e neməha rəhan, təkəike kəm in məmə otənim rafin agın. ²⁰ Nəptən əlkələh min rafin kəmahin rəkis ilat, kotikə, ne nitot min, kəsəplan minən kit. ²¹ Ais u itəm tahmen e kəpiel asol koatısi-pən e malnapuə, kəmotisas-pən e netəmim. Ais u, kitiah əm tahmen e fite kilo, kən netəmim kəmotau-iərmis-in Uhgın o nahl-ipa-mən ais itəm təmatısas-pən elat, məto-inu nalpınən u in tərət tərət agın.

17

Pətan ionəhan tərət agın

¹ Kən əmun, nagelo sepın min u kit itəm kəmoatəmik pesin ilat sepın, təmuwa mən-ipa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs ekəgətun kəm ik nalpınən rəha pətan ionəhan* tərət agın, itəm tatəpələh-pən e nəhau tepət. ² Pətan əh, kig min rəha nətueintən ilat kəmoatit, kən netəmim rəha nətueintən ilat kəmoatənim nımın wain, moatapis ilat min kən moatit.”

³ Kən nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmöl kəm io, kən nagelo təmit-irəkis io ekian əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən ikin əh, eməplan pətan un tətəsuə-pər e məntaa nat megəh asiə kit. Kəməte-pən nərig min itəm tatən rat Uhgın, tırəfin nıpətın, kən rəhn-kapə təmısim ilat sepın, kənu rəhnıpat ten. ⁴ Pətan un, tatuwin e napən itəm tol nəguı-naris ne tasiə, in təmöl malə-malə e nıpətın, tətənin noanat ne iarig, itəm kəmöl e iaen u kol tatıpit-ıpit, ne kəpiel itəm nəmtın tiəkis, ne nat kit təwir pık u, perel.† Kən in tatos panikin kit e nelmin, itəm kəmöl e iaen u kol tatıpit-ıpit, kən tərtoah e nat tərət min, itəm kotamkımik agın e nıganəmti Uhgın, kən ilat un, noa nolən rat rəhan. ⁵ Kən inəh e nıpınəgin, kəməte-pən nərig kit əh-ikin, itəm nıpətın tatəhluaig u, tatən məmə,

TAON ƏSANƏN NAHGİN TEPƏT U PAPILON.

IN İTİ NİPİTAN İONƏHAN MİN RAFIN.

KƏN IN NƏUKƏTİ NOLƏN NAT KOTAMKİMİK AGİN MİN.

⁶ Kən ekəplan məmə pətan u, in tınapis e nıta netəmim min rəha Uhgın, nıta netəm kəmotətul-arəp o nən-iarəpən İesu.

Nian eməplan, kən narmək təmiwig təmiwig. ⁷ Kən əmun nagelo təmən-ipa kəm io məmə, “?Narməm tatiwig nulan o naka? Io ekuhapik e nəghatən anion e pətan u ne nat megəh itəm tətəsuə-pər lan, itəm rəhn-kapə təmısim ilat sepın kən rəhnıpat ten. ⁸ Nat megəh itəm nəməplan, təmətətig, kən təsətigən roiu, kən otəsuwəhən otər e nıpəg asol itəm teiuiu agın, kən tınətaiu matuwın məmə Uhgın otərəkın.

“Kən netəmim rəha netueintən itəm kəməsətəən nərgılət e naoa rəha nəmegəhən, ilat, narmılat otıwig pık nian okotəplan nat megəh u, məto-inu aupən in təmatəmegəh, məto təsətigən roiu, məto in otiet-arəpa min.

⁹ “Etəmim otəkəike mos nenatigən o nıtunən nıpəti nəghatən u. Rəhn-kapə nat megəh u, ilat sepın, koatəpsen-pən nitot min itəm pətan əh tatəpələh-pər elat.‡ ¹⁰ Koatəpsen-pən min kig ilat sepın. Kig faif ilat kınotiet rəkis, kitiah tatəmegəh roiu, kən kit min təsuwamən əh. Məto nian tuwa, in otəkəike mətatig o nian təkuəkır əm. ¹¹ Nat megəh u itəm təmətətig, kən roiu in təsətigən, in min in kig kit, itəm tatol nampa eit lan, məto in min in kig kit rəha kig min u ilat sepın, kən tınətaiu matuwın məmə Uhgın otərəkın.

¹² “Rəhnıpat ilat ten itəm nəməplan ilat, koatəpsen-pən kig ilat ten, itəm ilat kəsotosən əh nərəmərəən rəhalat. Məto ilat okəpanotos nepətən məmə ilat kig min, motərəməərə ilat nat megəh, məto o nian təkuəkır əm. ¹³ Nətəligən rəhalat kitiah əm o nos-ipənən rəhalat nəsanənən ne nepətən kəm nat megəh. ¹⁴ İlat okotəluagin ilat Nəti Sipsip, məto Nəti Sipsip otol win elat, məto-inu Nəti Sipsip in İərəmərə rəha İərəmərə min, ne Kig rəha kig min.

* **17:1:** Pətan ionəhan, nıpətın pətan rəha suatıp. † **17:4:** Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou. ‡ **17:9:** Netəmim tepət nıkilat təht məmə nat u tatəghat-in Rom, in kəmiləkın-pər e nitot ilat sepın.

Kən in otuwa ilat min netəm mīn u, təmitəpun ilat, kən ilat koatətul əskasik e rəhalat nahatətəən.”

¹⁵ Kən əmun, nagelo tən-ipa mīn kəm io məmə, “Nəhau mīn u nəməplan, itəm pətan ionəhan tatəpələh-pər lan, tatəpsen-pən netəmim nuwigilat tol pisin pisin, nimanin netəmim, kantri mīn, ne nəghatən pisin pisin mīn. ¹⁶ Nat megəh ne rəhnipət ilat ten itəm nəməplan, ilat okotətəhau pətan ionəhan u. Kən ilat okotərəkin in, motol nat ruən lan, taiu piəpiə. İlat okotun noanuwəhgin kən motan-ətip nipətın e nigəm. ¹⁷ Okotol nəhlan, mətə-inu Uhgın təmələhəu-pən nat u e nikilat, məmə okotol nətəligən rəhan, kən mol nikilat kitiah əm o nos-ipənən rəhalat nəsanənən kəm nat megəh, məmə in otərəməərə, mətəarus nəghatən rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən.

¹⁸ “Pətan əh natəplan, in taon nahgin tepət itəm tatərəməərə e kig mīn rəha nətueintən.”

18

Papilon təməme

¹ Uarisig e natimnat mīn u, eməplan nagelo kit mīn təmisi-pər e neai. In tatos nepətən asol, kən in tətasiəgəpın rafin nətueintən e rəhan nəhag-əhagən. ² Təməmərit əfəməh e nəwian kit itəm iahgin, məmə,

“!Təməme! !Papilon Əsanən Nahgin Tepət təməme!

İərmis mīn kinotuwa kətətig ikin.

In noanipirasig rəha narmin rat mīn.

In noanipirasig rəha mənig rat mīn, kəsonən,

itəm kotamkimik e niganəmti Uhgın.

³ Mətə-inun kantri mīn rafin kinotapis e nımın wain u, nıtəpən nalmələn, moatit in.

Kig mīn rəha nətueintən kəmoatit mīn,

kən netəm koatol-salim-in natimnat mīn e nətueintən,

rəhalat nautə nepət rəkis e rəhan nolən itəm

tətaumis o natimnat rəhan.”

⁴ Kən əmun emətə nəwian kit mīn e nego e neai təmə,

“Otiet rəkis lan, rəhak netəmim,

məmə rəhan nolən rat otəsıləs pikənən itəmat,

kən itəmat onəsotosən rəhan kit nalpınən,

⁵ mətə-inun in təmərgətəin rəhan nolən rat tər iuəhkır əm tatek neai,

mol Uhgın təsaluinən rəhan nolən rat mīn.

⁶ Otalpın nitai nat tahmen itəm in təmol kəm rəham netəmim.

Otos-ipən rəhan nətouən mau kəiu.

Otiuw rəkis nımın wain itəm in tarıp məskasik,

rəhan nəsanənən tepət maprəkis-in itəm un itəm in təmatos-ipən kəm ilat.

⁷ Pətan un, təmatos-ipər atıp in, matətə təwır e nautə rəhan,

mətə roiu əh, os-ipən nətouən rəhan e nahməən ne nasəkən,

mətə-inu tatəghat ausit e nikin matən məmə, ‘Io kwın kit. İkin-u iatəpələh, matərəməərə.

Sənəmə io nəutahlimis. Okol esasəkən nian kit.’

⁸ O nausitən u rəhan, rəhan nalpınən mīn otıləs in o nian kitiah əm.

In otatimis, matətə tərət, mətəsək.

Kən in otatig e nian iəkis o nosən nagwənən,

kən nigəm otus in,

mətə-inun İərəməərə Uhgın un, nahgin tepət,

in tatos-ipən rəhan nalpınən.”

⁹ “Kən nian kig mīn rəha nətueintən itəm kəmoatit kən moatos kələh nautə mīn rəhan, kotəplan nəhaniəm e nigəm itəm tatus, kən ilat okotasək, motətə tərət ron. ¹⁰ Rəhan nahməən otol ilat kotəgin, kən motətul-pən əm isəu moatən məmə,

‘!Kəsi! Kəsi o taon asol!

!Awe, Papilon, taon itəm təmatəsanən pik! Məto roiu agin-əh huə, kəmau kitiah əm lan, in tınatos rəhan nalpınən!

¹¹ “Netəmim koatol-salim-in natimnat e nətueintən, ilat min okotasək motasək o pətan u, məto-inu etəmim kit min tikə o nosən nəmtin rəhalat natimnat. ¹² Suah kit min otəsos-nəmtinən iaen u kol tatipit-ipit, ne silpa, ne kəpiel wir min ne perel* rəhalat, kən suah kit otəsos-nəmtin minən napən wir u linen, ne napən u itəm tol nəgui-naris ne napən wir u silik, ne napən u itəm tasiə tasiə, itəm nəmtilat tiəkis agin. Etəmim otikə o nos-nəmtinən nig pisin pisin min itəm koatəpien wir, ne natimnat min itəm katol e nəlui eləfen, ne nig min itəm nəmtətin tiəkis agin, ne piron,† ne iaen, ne kəpiel wir kit u, mapil. ¹³ Etəmim otikə o nos-nəmtinən nat nəmiəwilat tatəpien wir min, inu sinamon, ne senta, ne insens, ne frankinsens, ne fomat u mir. Netəmim otikə o nos-nəmtinən wain ne oel ne flaoa ne wit rəhalat. Kən etəmim otikə min o nos-nəmtinən kau min ne sipsip ne hos ne kat, ne slef min rəhalat, inu netəmim.

¹⁴ “Kən netəm rəha nol-salim-inən natimnat min, ilat okotasək pik, nikilat tahmə. Ilat okotən məmə, ‘Noa wək asol min rəham itəm ik rəham nətəligən təmuwin pik lan, kən nəmatol, ilat kinotagim kapəs ik. Rəham nautə min ne malə-malə min rəham kinotagim, okol nəsos minən ilat.’ ¹⁵ Netəm koatol-salim-in natimnat min rəhalat kəm pətan u, moatos nautə asol min lan, ilat kotətul-pən isəu ron, motasiəp o rəhan nahməən. Ilat nikilat otahmə kən kotasək motasək əfəməh, ¹⁶ motəmə,

“ ‘!Awe, kəsi! Taon əsanən itəm təmuwin e natimnat wir min u linen, itəm tol nəgui-naris ne tasiə ne, kən matol malə-malə e nipətin tətəanin noanat ne iarig, itəm kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, ne kəpiel min nəmtin tiəkis, ne nat wir min u perel ne.

¹⁷ Məto roiu agin-əh huə, kəmau kitiah əm lan, kəmərəkın rafın nautə asol min rəhan.’

“Kən əmun netəm koatıləs nego min rafın, netəm koataliwək e nego, ne kırıu min rəha nego, ne netəmim rafın itəm koatos məni rəhalat o natigən e nərpı nitəhəi, ilat okotətul-pən isəu ron. ¹⁸ Nian kotəplan nəhaniəm lan tatuəp, kən ilat okotəmə, ‘!Kəsehmən taon kit təsanən tahmen e taon asol u!’ ¹⁹ Kən ilat okotətip rəhalat-kapə e nımoulul, tatəpsen-pən məmə nikilat titahmə, kən motasək pik məmə,

“ ‘!Awe, kəsi! !Taon asol u itəm netəmim rafın itəm koatos nego min itəhəi ilat rəhalat nautə təmepət e rəham natimnat!

Məto roiu agin-əh huə, kəmau kitiah əm lam, kəmərəkın agin ik.’

²⁰ “!Məto itəmat e nego e neai, itəmat netəmim rəha Uhgın, ne aposol min ne ien min, itəmat nikitəmat təike magien,

məto-inu Uhgın təmətu rəkis neim otəmat mələhəu-pən o pətan u!”

²¹ Kən əmun, nagelo əsanən kit təmiləs kəpiel asol kit, matipin-pən e nahgin rafın əpəh itəhəi, kən məmə,

“Kəmərəkın-pən nəhlan Papilon Əsanən Nahgin Təpət əpəh itəhəi.

Kən okol in təsətul minən.

²² Kən okol kəsəto minən nəwiali hap‡ min ne napuən min, ne nəwiali nahlən nau ne təwi u ikin-u.

Etəmim rəha nalpəkau wirən e natimnat otikə ikin-u, kən okəsəto minən natərkərikən rəha kəpiel min itəm kotalkin wit katol flaoa lan.

²³ Nəhag-əhagən rəha lait min okol kəsotasiə minən,

kən okol kəsəto minən nəwia pətan ne iərman itəm kətioal nəniəkisən rəhalau e nian rəha marit,

məto-inu aupən, netəm koatol-salim-in natimnat rəham,

ilat koatol win e nətueintən rafın,

kən ik natəgwən asim netəmim e kantri pisin pisin min məmə kotuwa o rəham nərəmərəən, e nolə masig rəham.

* **18:12:** Perel u, in kəpiel wir əpəh e niki iarou. † **18:12:** Piron in iaen kit, məto rəhan kala tahmen e kol.

‡ **18:22:** Hap un, nat katoh lan o nanən napuən, tahmen e kitar.

24 “Taon asol u Papilon in tamos nalpınən
məto-inun kəmatiu nita ien min ne netəmim min rəha Uhgın ikın min rafin e nətueintən.
Nıpahrienən, nita netəmim rafin itəm kəmoħamnu ilat,
in tətatiğ e taon asol u.”

19

Netəmim ilis e nego e neai kəmotəwiwi Uhgın

1 Uarisig e nəghatən rəha nagelo əh, ekəto nəwiali nat kit tahmen e netəmim tepət tepət
kotagət əfəməh əpəh e nego e neai, moatən məmə,

“!Pəs kotəwiwi İərəməərə!

!In Uhgın u, təmosmegəh kitat!

Nepətən əhag-əhag ne nəsanənən in rəhan pisin əm,

2 məto-inu nakilən rəhan in tətutıp pahrien.

Rəhan nəghatən tinuəh rəkis pətan ionəhan u, itəm təmit əpnapın netəmim,
kən tinətalpın nita rəhan iolwək min.”

3 Kən kəmotagət əfəməh min motəmə,

“!Pəs kotəwiwi İərəməərə Uhgın! Nəhaniəm e nigəm itəm tatus pətan u, tatər tatər
namnun tikə.”

4 Netəm-iasol itəm kəmotəwiətən min ilat tuente-fo, ne nat koatəmegəh ilat kuwit,
kəmotisin nulilat kəm Uhgın. İlat kəmotəuiuiu, nıpınəgilat taru nisip, motəfak kəm in,
itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, matərəməərə. Kən ilat motəmə,

“!Əwəh! !Pəs Kotəwiwi İərəməərə!”

Marit rəha Nəti Sipsip

5 Kən əmun, nəwian kit təmisi-pən əpəh e jea rəha kig, matən məmə,
“!Otəwiwi Uhgın rəhatat!

!İtəmat rəhan iolwək min rafin, otəwiwi in!

!İtəmat u, noatisiai-in, moatəgin Uhgın, otəwiwi in!

!Nat əpnapın okəmə itəmat noatos nepətən asol min, o netəm əpnapın əm, məto otəwiwi
Uhgın!”

6 Kən əmun eməto nəwia nat kit tahmen e netəmim tepət koatagət, kən mahmen min e
nitəhəi tatem nonəhluəluə, ne kaluəluə titatıperəh-atıperəh motəmə,

“!Pəs kotəwiwi İərəməərə!

Məto-inun İərəməərə Uhgın rəhatat, Nahgin Tepət Pık Agın, in tinatərəməərə.

7 Pəs nikitat tərıoah e nagiənən,

kən motən nıpahrienən e rəhan nepətən,

məto-inu tinuwa e nian ətuatıp rəha marit rəha Nəti Sipsip.

Kən rəhan pətan tatətul matıp matəsahgin əm.

8 Kən Uhgın təmos-ıpən napən wır kəm in, məmə otuwın lan.

Napən wır u linen, tatıpıt-ıpıt, məruən.”

(Napən wır u linen, tatəpsen-pən nolən ətuatıp rəha netəmim rəha Uhgın.)

9 Kənu nagelo u, tən-ıpa kəm io məmə, “Əte rəkis natımnat min u. ‘Netəm min un itəm
kəmaun-in ilat məmə okotuwın e nagwənən rəha marit rəha Nəti Sipsip, ilat okotatiğ e
nəwırən pahrien.’ ” Kən matığ mən min məmə,

“Nəghatən min u, ilat nəghatən pahrien rəha Uhgın.” 10 Təmən nəhlan, kən emisin
nulik e nelkin, meıuiuu, nıpınəgək taru nisip, məmə ekəfak kəm in. Məto in tən-ıpa kəm
io məmə, “!Əsəfakən kəm io! Kilau min ik iolwək mil əm, kitat pıam min itəm ilat kotətul
əskasık o nən-ıarəpən namnusən təwır rəha İesu. Əfak kəm Uhgın əm, məto-inu nətul-
arəpən rəha İesu, in nəukətın nəghatən min rəha ien min.”

Etəm təmasuə-pər e hos kəruən

¹¹ Kən əmun ekəplan nego e neai təmerəh, kən məplan hos kəruən kit. Etəm tatasuə-pər lan, nərgin un, “Etəm Kitun Nahatətə Əskasikən Lan, kən in Nipahrienən.” In tatəmou, kən matos-ipən nalpinən kəm netəmim e nolən itəm tətuatip əm. ¹² Niganəmtin tahmen e nəmnamin nigəm, kən kəməfauin-pən hat tepət tepət e rəhn-kapə, hat min u, ilat hat min rəha kig asol agin. Kəməte-pən nərgin kit lan, məto suah kit təsitunən nərgin əh, in pisin əm titun. ¹³ In tatuwin e napən kit itəm kəmeer e nita,* kən nərgin un, Nəghatən Rəha Uhgın.† ¹⁴ Kən mopael min rəha nego e neai koatuarisig-in. Ilat rafin koatəpələh-pər e hos kəruən min, kən moatuwin e napən wir u, linen, təruən məwir. ¹⁵ Suah un, rəhan kit əh-ikin naip itəm tətisi-pən e nipəgnoan.‡ Kən in otətamnu netəmim e kantri min e naip əh. “In otərəməre elat, kən nəmtətin rəha nepətən u, in nənal itəm kəmol e iaen.”§ In otol təskasik agin kəm ilat, tahmen əm mə katol e noa kirep min itəm netəmim kəmoteguarin-eguarin məmə nahuin otaiəh kən kol wain lan. Nolən əh inəh, Uhgın Nahgın Tepət PİK Agın tatol-arəp rəhan neməha pik. ¹⁶ Kəməte-pən nərgin e rəhan napən, ne nuwaan, məmə,

KIG RƏHA KIG MİN // NE İƏRƏMƏRƏ RƏHA İƏRƏMƏRƏ MİN*

¹⁷ Kən əmun ekətag-pən məplan nagelo kit tatətul-pən e mitgar, in tətəsək əfəməh matən-ipən kəm məniğ min itəm koatiwig əpəh e magoagəp, məmə, “Otuwa, motargətain itəmat min o nagwənən asol rəha Uhgın, ¹⁸ məmə itəmat onəkoton noanuwəhgi kig min, ne netəm-iasol rəha mopael min, ne netəm nahgilat tepət, ne hos min, ne netəm koatasuə-pər elat, ne noanuwəhgi netəmim rafin, netəm sənəmə slef, ne slef min, netəm koatos nepətən asol min, ne netəm əpnəpin əm.”

¹⁹ Kən əmun, ekatig məplan min nat megəh əpələ in, ne kig min rəha nətueintən ne rəhalat mopael min. Ilat kəmotargətain ilat min məmə okotəluagin ilat etəm titasuə e hos kəruən, ne rəhan mopael min. ²⁰ Məto kəmotaskəlim nat megəh əh, ne ien eiua-eiua itəm təmatol nəmtətin pispis min nian təmətatig ilau nat megəh. In təmatol nəmtətin min əh, o neiuə-inən netəm min u itəm koatos mak rəha nat megəh, kən motəfak kəm narmin itəm kəmasgəwin e nig. Kəmotərakin-pən ilau kərən kətuəmegəh əm, əpəh e nipəgnoa nəmnamin nigəm asol itəm təgəpan matuəp matəpien. ²¹ Etəm titatasuə e hos kəruən, təmohamnu kig min ne mopael min rafin e naip rəha nəluaginən itəm tətisi-pən e nipəgnoan kən məniğ min rafin kəmoton nipətilat, moton, nərpilat tasis wir.

20

Kristo təmuwa mol Kig kən mərəməre e netəmim mətoarus-pən nup wan-taosən

¹ Kən əmun, eməplan nagelo kit tətisi-pər e nego e neai, tatos ki rəha nipəg asol itəm teiuaiu agin,* ne sen asol kit. ² Kən in təmaskəlim ialkita asol u, sinek nuwəh ilouin aupən, in İərmis, o Setan, kən məlis ətain o nup wan-taosən. ³ Təmərakin-pən in e nipəg asol itəm teiuaiu agin, kən mahtosig-in tiəkis, məmə in otəseiua-in minən netəmim rəha kantri min mətoarus-pən nup wan-taosən tol namnun. Nup wan-taosən otol namnun un, okəike kerəh min lan o nian əkuəkir min əm.

⁴ Kən əmun, eməplan jea rəha kig min neen, kən netəmim itəm koatəpələh-pər elat. Uhgın təmos-ipən nepətən kəm ilat məmə ilat okotakil netəmim. Kən ekəplan min netəmim itəm kəmətatip nentoulət məto-inu kəmotətul-arəp o nən-iarəpən namnusən təwir rəha İesu ne nəghatən rəha Uhgın. Ilat kəməsotəfakən kəm nat megəh ne narmin itəm kəmasgəwin e nig, kən məsotosən rəhan mak e nipinəgilat ne nelmilat. Kən roiu ilat kəmotəmegəh min, kən motərəməre ilat Kristo o nup wan-taosən. ⁵ Nat əh, in naiir-paminən e nimisən itəm otaupən. Məto netəm min u neen min itəm kəmotimis rəkis, ilat kəmosotəmegəh minən mətoarus nup wan-taosən

* 19:13: Aes 63:1-6 † 19:13: Jon 1:1,14 ‡ 19:15: Aes 49:2; Hip 4:12; Nol Əpən 1:16; 2:12 § 19:15: Sam 2:9

* 19:16: 1 Tim 6:15; Nol Əpən 17:14 * 20:1: Nol Əpən 1:18

tol namnun. ⁶ Netəm mın un, itəm kəmaupən kos ilat e naiir-pa-mınən e nımısən, ilat okotatig e nəwıřən pahrien, məto-inu ilat netəm asim mın rəha Uhgın. Ilat okəsotuwınən e noanəmnamın nıgəm asol, məto ilat okotuwa motol pris mın rəha Uhgın ne rəha Kristo, kən ilat okotərəmərə ilat mın e nup wan-taosen.

Uhgın təmöl nalpınən kəm Setan

⁷ Nian nup wan-taosen tınol namnun, okahl-iarəp mın Setan e nıpəg asol. ⁸ Kən in otuwın əpəh o netəmim e kona kuwıt rəha nətueintən, itəm katən məmə Kok ne Makok,† məmə oteiuə-in ilat, kən mos rafın ilat margətain ilat o nəluaginən. Ilat rafın otepət otepət, nampa rəhalat in tahmen e nıməkləkıl əpəh e nıkalı itəhəi. ⁹ Ilat kəmotaliwək motuwın isəu isəu mın motırəfın nətueintən. Kən ilat kəmotətul kıtəlau-in ikın netəmim rəha Uhgın okotatig ikın, ne taon asol u itəm Uhgın tolkeike pik.‡ Məto nıgəm kit təmisi-pər e nego e neai, muwa mus ilat. ¹⁰ Kən kəmərakin-pən İərmıs itəm təmatos-ipən os-ipən kəm ilat, kəmərakin-pən əpəh e noanəmnamın nıgəm asol itəm tatəpien. İkin əh, kəmərakin-pən rəkıs nat megəh ne ien eiueiuə. İləhal okətəhaləto nahməən lılın e nərauiəgən ne lapın, namnun tıkə.

Namnun nakılən

¹¹ Kən əmun ekəplan mın jea asol kit, tərüən. Kən kig tatəpələh-pər lan. Nətueintən ne neai kəmuagım o nıganəmtın, miakə agın.

¹² Kən əmun ekəplan netəm kəmotımıs, netəm koatos nepətən asol, ne netəm əpnəpın əm. Ilat rafın kotətul əupən e jea rəha kig u, kən kameg naoa mın.§ Kən kameg mın naoa kit, inu naoa rəha nəmegəhən. Okehm nakılən rəha netəm kəmotımıs e naoa mın u, kən kınatakıl ilat kitiəh kitiəh o nat ilat kəmotol. ¹³ Nərpı nıtəhəi təməhlman netəm kəmotımıs itəhəi, kən Nımısən ne Noanpən kəmuəhlman mın ilat, ilat kınotiet rəkıs elau, kən kınatakıl ilat kitiəh kitiəh o nat ilat kəmotol. ¹⁴ Kən kəmıləs Nımısən ne Noanpən, kərakin-pən ilau e noanəmnamın nıgəm asol. Noanəmnamın nıgəm asol u, in nımısən mau kəiu. ¹⁵ Okəmə kəsehmən nərgı suah kit e naoa rəha nəmegəhən, kən okərakin-pən in e noanəmnamın nıgəm asol.

21

Jerusalem wi

¹ Kən əmun eməplan neai wi ne nətueintən wi, məto-inu neai oas ne nətueintən oas kınıakə. Kən nıtəhəi təmıkə mın. ² Kən əmun ekəplan taon asim rəha Uhgın, inun Jerusalem wi, tətisi-pər o Uhgın e nego e neai mateiuaiu-pa. Kəmol malə-malə lan tahmen e pətan itəm kəmol malə-malə kəm in məmə otuwın mehm rəhan iərman mioal marit. ³ Kən əmun ekəto nəwıan asol kit təmisi-pən əpəh e jea rəha kig matən məmə, “! Əplan-tu! Roiu əh, Uhgın tınol latuənu rəhan ilat netəmim. In otətətig ilat mın, kən ilat okotuwa rəhan mın netəmim. Kən Uhgın ətuatıp in otətətig olat, kən in rəhalat Uhgın. ⁴ In otafəl rəkıs rafın nahui nəmtilat. Nımısən ne nasəkən ne nahməən mın okotıkə. Natımnat nuwəh mın u, ilat kınotuwin rəkıs, okol kəsotuwa mınən.”

⁵ Kig itəm tatəpələh-pər e rəhan jea, təmə, “İatəuhlin natımnat mın rafın kotuwa motuwıwi.” Kən məmə, “Əte rəkıs natımnat mın u, məto-inu nəghatən mın u, kıtun nagıləən elat məmə nıpahrienən.”

⁶ Kən matıg mən-ıpa mın kəm io məmə, “Kınol namnun natımnat rafın. İo Nəukətın ne Namnun.* İo nətuounən, kən io iatol namnun lan. Netəmim itəm koatoaoa, io ekos-ipən nəhau kəm ilat, itəm okotənim məsotos-nəmtınən. Kən inun, nəmtı nəhau itəm

† 20:8: Esik 38:2,9,15 ‡ 20:9: “Taon u, itəm Uhgın tolkeike pik,” in tatəghat-in Jerusalem. § 20:12: Natımnat rafın itəm netəmim kəmotol, kəməte rəkıs e naoa mın u. * 21:6: Nəghatən ətuatıp u rəha İesu, “İo un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul əupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e Inglis.

tatər matos-ipən nəmegəhən lili.† 7 Etəmim itəm otatətul-iəkis mol win e nəluaginən rəhan, io ekos-ipən natimnat itəm emən-iəkis rəkis kəm in. Io ekuwa rəhan Uhgın, kən in otuwa nətik. 8 Məto netəm koatəgin itəm, məsotətul əskasikən e rəhalat nahatətəən, ilat kotamkimik, kən moatohamnu itəm, koatit anion əm ilat mın, moatol klefa, moatəmik nərik, motəfak kəm narmi nat mın, ne ieiueiuə mın rafin, iməlat ətuatip un in noanəmnamın nigəm asol, tatəpien ikin. Nat u, in nampa tu nımisən.”

9 Kən əmun, nagelo aupən u kit tatəghat kəm io. In nagelo sepın mın u kit itəm kəmoatəmik pesin ilat sepın itəm kotərioah e namnu nalpınən ilat sepın itəm Uhgın otol kəm netəmim. In təmuwa mən-ipa kəm io məmə, “Wa-tu, pəs iakəgətun pətan rəha Nəti Sipsip kəm ik, itəm okioal marit ilau mın.” 10 Kən nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın təmol kəm io, əmun nagelo tit-irəkis io ekian əpəh e nitot asol kit, nitot un, in ilis u ilis. Kən in təgətun kəm io Taon Asim rəha Uhgın u, Jerusalem wi, itəm təmisi-pər o Uhgın əpəh ilis e nego e neai. 11 In təhag-əhag e nepətən rəha Uhgın. Tatipit-ipit tahmen e kəpiel wır kit u tiaspa, itəm talien mə kilas. 12 Rəhan fenis təfəməh mər ilis, mitəlau e taon, ket lan ilat tuelef. Nagelo mın tuelef koatətul o ket mın u. Kəməte-pən nərgi noanol rəha nenəti Isrel ilat tuelef e ket mın u. 13 Kən kəməte-pən nərgiləhal kisil e nıkalın pah ikin, kisil mın e nıkalın pəhap ikin, kisil e nıkalın pis ikin, kən kisil e nıkalın par ikin. 14 Nəukəti fenis e taon u kəmotətul-pər e kəpiel asol ilat tuelef. Kənu kəməte-rəkis-pən nərgi tuelef aposol rəha Nəti Sipsip e kəpiel mın u.

15 Nagelo itəm tatəghat kəm io, in tatos nat kit kəmol e iaen u kol tatipit-ipit, o nosən mak rəha taon əh, ne ket mın ne fenis rəhan. 16 Taon u, kona lan kuwit. Mak rəha nıkalın mın rafin kotahmen-ahmen əm. Taon əh kaifəməh, kən mak rəha nıkalın mın rafin ne nəfəməhən rəhan ilat rafin tu taosen tu-hanrit-tuente kilomita. 17 Fenis u, tipik-ipik, mak rəhan tahmen e sikiste-faef mita. Nagelo əh, təmos mak lan e nolən rəha netəmim, itəm ilat koatos mak mihin e nat. 18 Fenis u, kəmol e kəpiel wır u tiaspa, kən kəmol taon e iaen u kol tatipit-ipit, in əm in əm. Kən kol u in təwır, in talien mə kilas. 19 Kəpiel mın itəm kəmiləkin nəukəti fenis lan, kəmol malə-malə elat e kəpiel wır mın. Kəmotəupən motəlin-pən kəpiel wır mın u tiaspa, kən nampa tu lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır mın u safaiə, kən nampa tri lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır mın u akat, kən nampa fo lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır mın u emeral. 20 Nampa faif lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u onikis, kən nampa sikis lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u kanilian, kən nampa sepın lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u krisolait, kən nampa eit lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u malakait, nampa nain lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u topas. Kən nampa ten lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u kalsetoni, kən nampa lepın lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u takuoəs, kən nampa tuelef lan, kəmotəlin-pən kəpiel wır u ametis. 21 Ket asol mın u rəha fenis, kəmol e tuelef perel. Kəmol ket kitiah kitieh e perel‡ kitiah kitiah. Kən suatip mın əpəh imə e taon u, kəmol e iaen u kol tatipit-ipit in əm in əm, talien wır, tahmen e kilas.

22 İkin əh, eməsəplanən nimə kit okatəfak ikin kəm Uhgın, məto-inu Uhgın əm, itəm Nahgin Tepət Pik Agın, ne Nəti Sipsip, ilau nimə rəha nəfakən. 23 Kən ikin əh, nikitəm təsuwəhən mitgar ne məwig, məto-inu nepətən əhag-əhag rəha Uhgın in tətasiəgəpın rafin taon u, kənu Nəti Sipsip un, in lait rəhan.§ 24 Kən kantri mın e nətueintən okotaliwək e nəhag-əhagən rəhan, kən iərəməmə mın rəha nətueintən okotuwa, kən motos rəhalat nautə wır mın, motuwa e nisaiiən motələhəu e taon u. 25 Kisahtosig-inən rəhan ket mın nian kit, məto-inu nian lapın tikə ikin əh. 26 Netəmim e kantri pisin pisin mın e nətueintən, okotos nautə wır mın rəhalat, ilat okotəmik motuwa o nisaiiən, motələhəu e taon u. 27 Məto natimnat mın itəm kotamkimik e niganəmti Uhgın, ne netəmim itəm koatol nat itəm tol naulisən, ne netəm koateiuə, netəm mın u okol ilat kəsotuwınən imə e taon asol u.

† 21:6: Aes 55:1-2; Jon 4:10; 6:35; 7:37-39 ‡ 21:21: Perel u, in kəpiel wır əpəh e niki iarou. § 21:23: Aes 60:19

Netəm min əm un itəm kəməte-rəkis-pən nərgilat e naoa rəha nəmegəhən itəm Nəti Sipsip tatos, ilat əm un kotitun nuwinən imə.

22

Nəhau megəh

¹ Kən nian nagelo təməgətun rəkis taon wi kəm io, kən təməgətun min nəhau megəh kəm io itəm tətaiu. In talien talien tahmen e kilas. Tatisi-pən əpəh e jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip, ² maiu matuwın matıləs nəlugi suatip asol rəha taon u. Nig rəha nəmegəhən tatətul u e nıkal-kalı nəhau u, in tatoe mau tuelef e nup min rafın, e məwig min rafın. Kən netəmim e kantri min rafın koatol nımalın o nol-wırən nımısən. ³ Nat tikə agın ikın əh itəm təike mos nalpınən rəha Uhgın. Kən jea rəha Uhgın ne Nəti Sipsip in əh-ikın əh, katuərəmərə ikın. Kən rəhan iolwək min okotəfak kəm in. ⁴ İlat okotəplan nıganəmtin,* kən okəte-pən nərgın e nıpınəgılat. ⁵ Nian lapın otıkə. Nıkilat otəsəhtən lait kit o nasiepənən lan, kən nıkilat otəsəhtən min nəhag-əhagən rəha mıtgar, məto-inu İərəmərə Uhgın in lait rəhalat. İlat okotəməmə lılın, namnun tikə.

⁶ Kən nagelo tən-ıpa kəm io məmə, “Nəghatən min u inu, kitun nagileən elat məmə nıpahrienən. İərəmərə Uhgın təmən-ıpən kəm rəhan ien min aupən natımnat min itəm okəpanotuwa, kən in təmahl-ıpən rəhan nagelo məmə otəgətun kəm rəhan iolwək min natımnat min itəm otəsuwəhən təike muwa.”

⁷ Kən əmun, İesu tən-ıpa kəm io məmə, “!Otətəlig-tu! !Otəsuwəhən ekiet-arəpınə! Netəm min u itəm kəmotaskəlım nəghatən itəm Uhgın təmən-ıarəp aupən e naoa u, ilat okotətig e nəwırən pahrien.”

⁸ İo Jon, io u eməto kən məplan natımnat min u. Kən nian eməto kən məplan rəkis ilat, kən emısın nulık e nelki nagelo itəm təmit io muwın məgətun ilat kəm io. Kən emeiuiui, nıpınəgək taru nısıp, məmə ekəfak kəm in. ⁹ Məto in tən-ıpa kəm io məmə, “!Əsəfakən kəm io! Kilau min ik u iolwək mil əm rəha Uhgın, kitat pıam min u ien min, ne netəm min u itəm kotaskəlım nəghatən min e naoa u. !Əfak əm kəm Uhgın!” ¹⁰ Kən in təmən-ıpa kəm io məmə, “Suwaan ətainən nat kit e naoa u məmə otaskəlım tıəkıs, məto-inu natımnat min u, otəsuwəhən, kotiet-arəpa. ¹¹ Netəm koatol nəratən, pəs ilat kotəkəike moatol nəratən. Netəm rəhalat nətəligən tamkımık, pəs ilat kotəkəike e nətəligən tamkımık rəhalat. Məto netəm wır, pəs ilat kotəkəike e nolən ətuatıp. Kən pəs netəm asim rəha Uhgın, okotətuatıp nian rafın, motəkəike e nasımən rəhalat.”

¹² Kən İesu tatıg mən min kəm io, “!Əplan-tu! !Otəsuwəhən ekımnə! Kən iatos rəhak nətuən wır kən ekos-ıpən kəm netəmim rafın u, tətəu-pən natımnat min itəm ilat kəmotol. ¹³ İo Nəukətın ne Namnun.† İo emaupən matıg, kən io oekol namnun agın. İo nətuounən, kən io iatol namnun lan. ¹⁴ Netəm itəm kotaıkuas e rəhalat napən tərüən, ilat okotətig e nəwırən pahrien, məmə inu, okegəhan-in nepətən kəm ilat məmə kotun noa nig rəha nəmegəhən, kən motuwın-pən e ket min rəha taon u. ¹⁵ Məto netəmim neen min əh-ikın itəm okol kəsotuwamən imə. İlat u, netəm kotamkımık, ne netəm min un itəm koatol klefa ne moatəmık nərik, ne koatıt anıon ilat min, ne moatəhamnu itəm, moatəfak kəm narmı nat min, ne netəm rafın itəm kotolkeike neıueıuəən.

¹⁶ “İo İesu, emahl-ıpınə rəhak nagelo məmə otən-ıarəpınə natımnat min u kəm nıməfak min. İo u, Nəukəti Tefıt, məto Noanol min rəhan. İo ekahmen e məhau u fetukai itəm tətəsıə wır.”

¹⁷ Narmın Rəha Uhgın ilau Pətan rəha Nəti Sipsip katuən mə, “!Wa!” Kən pəs netəm min u kotəto, ilat min kotən mə “!Wa!” Etəmim pah itəm tatoaoa, pəs in tuwa. Kən etəmim pah itəm in tolkeike, pəs in otənım nəhau megəh kısos-nəmtınən.‡ ¹⁸ İo Jon, iatəghat əskasık matən-ıpən kəm netəmim itəm kəmotəto nəghatən rəha Uhgın itəm tətətig e naoa

* **22:4:** Mat 5:8; 2 Kor 4:6 † **22:13:** Nəghatən ətuatıp u rəha İesu, “İo un, Alfa ne Omeka.” Alfa un, in leta tatətul aupən e alfabet rəha nəghatən Kris, kən Omeka un, in leta itəm tatol namnun lan, tahmen e A ne Z e İnglis. ‡ **22:17:** Aes 55:1; Jon 7:37

u. Okəmә etәmim kit tәtu-pән atip nәghatән kit rәhan e naoa u, Uhgın otos-ipән nalpinән min u naoa u tatәghat-in kән milpin-pән e nalpinән rәha etәmim u. ¹⁹ Okәмә etәmim kit tos-irәkis nәghatән neen e naoa u, Uhgın otos-irәkis nәwirән min itәм naoa u in tatәghat-in mәмә rәha suah u. Inun, noa nig rәha nәmegәhән, kән мәsegәhan-inән mәмә otatig e taon asim әh. ²⁰ Etәmim itәм tatән-iarәp natimnat min u, tәмә, “Әwәh, otәsuwәhән ekimnә.” !Әwәh! Wa-ta Iәрәmәрә Iesu. ²¹ Pәs Uhgın tawte-in nәwirән rәha Iәрәmәрә Iesu tuwin kәм netәmim rәhan. Pәs otol nәhlan. Әwәh.